

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

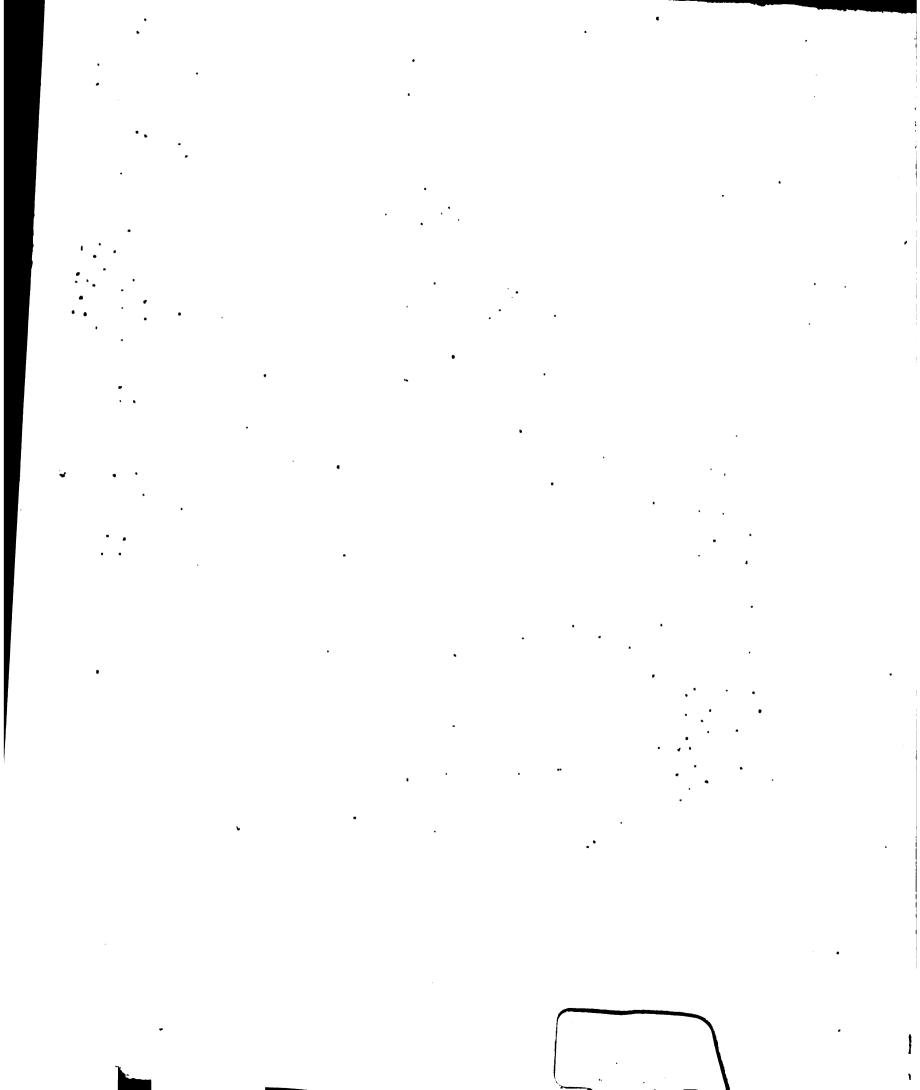
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

								•
•								
						•		
		•						
						•		
	•		•					
			•					
ı								
				•				
		•			•			
		•						
						•		
•								
							•	

I							
			•.				
x							:
•							
			•				
					•		!
							1
							1
				•			
	•						
							Ì
		•					
						•	
				•			

•					<i>:</i>	·	
	•						
	·	٠		•			
	· •						į
			•	v ·			ı

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ТРНГОРІОҮ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Όμιλίαι τεσσαράκοντα καὶ μία,

 $^{7}\Omega v$ προηγούνται

ΔΥΟ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΙ ΑΟΓΟΙ

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΚΑΙ ΝΕΙΛΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Nur το πρώτον τύποις εκδιδόμεται μετά Προλεγομένων

Kiliúgas

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΑΥΜΩΝ

KYPIOY KYPIOY

RYPHALOY.

EN IEPOZOAYMOIZ.

EK THE TYMOPPAGIAE TOT MANATIOY TAGOY,

Authorative but 1: A EST BE SUTTE

- E----

1857.

141. 2. 54.

e 'O lóyoc vos Xpiovos éroixelva ér satr alovolac ér adog sogio ... apòc Kolass. I'. 17.

Dones Turpyampion Las. 26.

ПРОЛЕГОМЕНА.

Τής 'Ορθοδόξου ήμων πίστεως σωτήριος διδασχαλία έστι μέν έν ταϊς θείαις γεγραμμένη Γραφαίς, ύπὸ τῶν αὐτηχόων τοῦ Χριστοῦ μαθητων άπαραλλάκτως παραδοθείσα, όπως τε παρά του οδρανίου Διδασκάλου και Λυτρωτού του άνθρωπίνου γένους παρέλαδον, χαι όπως ύπο του άγίου Πνεύματος τὸ ὕστερον ώδηγήθησαν, τῶν θαυμασίων αὐτοῦ ἐμπλησθέντες χαρισμάτων διετρανώθη δ' έξης έπὶ τὸ ἐναργέστερον καὶ ὡς οἶόν θ' ίκανως άνεπτύχθη κατά τὰ δυσέφικτα ταῖς άσθενεστέραις διανοίαις, πλατύτερον, άλλ' ἀπαραχαρά**κτως, έξενεχθεῖσά τε καὶ διερμηνευθεῖσα ὑπό τῶν** ἀεὶ δίχην φωστήρων ἐν τῷ νοητῷ τῆς Ἐχχλησίας στερεώματι διαλαμψάντων θεσπεσίων καὶ θεοπνεύςων ανδρών, εν οίς ήμιν χαταλελοίπασι σοφοίς χαί ποιχίλοις συγγράμμασι. Καὶ γὰρ οὖτοι οὐδὲν ἦττον των ίερων 'Αποστόλων σχεύη έαυτούς τίμια τής θείας χάριτος δι' ένθέου πολιτείας και άκραιφνούς ύπερ της άληθείας ζήλου άπεργασάμενοι, είδότες σύν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ (α), ὧς ἐστιν ἐν ταίς Γραφαίς δυσνόητά τινα, της άνω βοπης καὶ φρενός όξείας δεόμενα, & οί άμαθεζς καὶ άς ήρικτοι στρεδλούσι, καὶ πρὸς τῷ μηδέν κερδαίνειν καὶ σφᾶς αὐτοὺς διασφάλλοντες προσαπόλλυνται, καὶ αὐτοὶ πρώτον ταύτα δι' ένδελεχούς και άδιαλείπτε κατανοήσαντες μελέτης, έξηγούντο έπειτα καὶ διεσάφουν τὰς ἱερὰς βίδλους, διδάσχοντες τοὺς ἀμαθεῖς, καί τοὺς ἐπισφαλεῖς στηρίζοντες, καὶ πάντας εἰς κατόρθωσιν της εὐαγγελικής παρακαλοῦντες πολι-

בבנמכ. סעבה פ, סטפעל אמן בקאטואפיל במתנשל בב פואםμήνευσαν, καὶ πρὸς τὰς ποικιλομόρφους καὶ τερατώδεις αντιταξάμενοι αίρέσεις, αραρότως την της άληθους πίστεως διδασκαλίαν έκράτυναν και τήν εὐσέβειαν έμπεδον ἐστερέωσαν, οὐγ ὅπλοις καὶ ξίφεσι των άντιπάλων περιγενόμενοι αίρετικών, άλλά τη πανοπλία του θείου λόγου, δς ύπερ πάσαν τομώτερός έστι μάχαιραν, χαθελόντες χαὶ ώς άγεμώλια διασχεδάσαντες τὰς της πονηρίας ξενοφώνους χαὶ ἀλλοχότους διδασχαλίας, ώστε, εἴτις τῶν νῦν μήτε χατά τὰ ἐχείνοις δεδογμένα πιστεύοι χαὶ όμολογοίη, τά τε ίερα λόγια κατά το δοχούν οί έξηγείσθαι τολμώη, έπειδή φανερώς αν ούτω σπεύδοι νεωτερίζειν καὶ ἀντικεῖσθαι «τη ὑγιαινούση διδασχαλία κατά τὸ Εὐαγγέλιον της δόξης του μαχαρίου Θεού» (β), ὅπερ ἀνωθεν παρὰ τῶν ᾿Αποςόλων παρέλαδον, έξελαύνεσθαι τοῦ περιδόλου της χαθόλου Έχχλησίας τοῦτον, χαὶ ὅλως τοῦ σώματος τοῦ Χριστού ώς μέλος ἀποτέμνεσθαι σεσηπός, καὶ ώς καύτον την καλήν καὶ άγαθήν συνείδησιν άπωσάμενον καὶ περὶ τὴν πίζιν ναυαγούντα τῷ Σαταν Ε μεθ' Υμεναίε καὶ Άλεξάνδρου παραδίδοσθαι, αίνα παιδευθώσι μή βλασφημείνη (γ).

Έν τούτω τοίνυν τῷ πανσέπτω τῶν ἀγίων καὶ θεηγόρων Πατέρων χορῷ, τῶν ἐξ ἔργων καὶ διδασκαλίας μεγάλων γενομένων, καὶ μελωδησάντων μὲν ἐν τῆ Ἐκκλησία ἐναρμόνιον θεολογίας μέλος, τρανῶς δ' αὐτῆ τὸ τῆς ὁμοουσίου Τριάδος παραδόντων μυστήριον, τῶν γενναίων θ' ἄμα τῆς ὀρθοδοξίας

⁽a) Exist. B' Kep. 7', 16.

⁽β) A' Tys. d, 11.

προμάχων καὶ ἀκαθαιρέτων τῆς μυς ικῆς Σιὼν πύργων, ἐναρίθμιος γέγονε καὶ ὁ μέγας μὲν ἐν ἱεράργαις, πολὺς δ' ἐν θεολογία καὶ τὸν ὑπἐρ τῆς κινδυνευούσης εὐσεδείας ζῆλον, ὁ μετὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον δεύτερος οὐτοσὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ τῆς
Θεσσαλονικέων ἐκκλησίας ποιμὴν καὶ θαυματουργὸς ἐν ἀγίοις, οὖ τῶν πολλῶν καὶ πλείσταυ ἀξίων
λόγου συγγραφῶν εἰσι καὶ αἱ ἤδη εἰς φῶς προῖοῦσαι διδακτικαὶ 'Ο μιλίαι.

Τὴν μέν οὖν ἐνάρετον καὶ όντως εὐαγγελικὴν τοῦ θεοφάρου τούτου Πατρός πολιτείαν, καὶ τοὺς παντοίους άγωνας, ούς γενναίως τη άνωθεν άντιλήψει άγωνισάμενος χατά της δυσμόθεν τότε διά Βαρλαάμ του ψευδωνύμου μοναχού έγχατασχηψάσης στυγεράς των θεομάχων και μοναχομάχων αίρέσεως, Βαρλαάμ μέν τὸν αίρεσιάρχην αὐτὸν καί 'Ακίνδυνον τὸν πολυκίνδυνον, καὶ τοὺς πιόντας τὰ φαρμαχώδη της τούτων δυσσεβείας νάματα, είς γην τέλεον χατέβραζε, τη βριαρά βαπίσας των λόγων παλάμη, των ἀπὸ γλώττης τε καὶ των ἐκ μέλανος, αίδια δε της εύσεθείας νικηφόρα έστησε τρόπαια καὶ ἀκαινοτόμητον τὸν πάτριον της ἀληθείας λόγον τη του Θεου Έχχλησία διεφύλαξε, ταυτα χαὶ τά τοιαῦτα ή ໂερά καὶ άδέκαστος ίστορία διά μακροτέρων σύν τῷ πρέποντι ἐπαίνω διέξεισι (α)· πάρεστι δέ χαὶ ἐνταῦθ' όρᾶν τρανῶς ἐχτιθέμενα ἐν τῷ βιογραφικώ λόγω, δν ἄριστον ἀπό λαμπρών τών πραγμάτων συντέταγε Φιλόθεος ό εν Πατριάρχαις **ά**γιώτατος, εἰδὼς τὰ κατ' αὐτὸν καὶ τῶν αὐτοῦ ἀφετῶν ἐς μάλιστα πεπειραμένος συνεκτυπωθήναι δ΄ αὐτὸν (β) ἐνταῦθα ἔδοξεν, ἵνα πλήρη ἔχοιεν οἱ εὐσεδεῖς γνῶσιν, οἶος ἀτεχνῶς ἢν διὰ παντὸς τοῦ βίθ ὁ μεγαλώνυμος συγγραφεὺς Γρηγόριος οὐ μὴν ἐπιφερούσης, παντί τε μὲν δή που εὐσεδεῖ καὶ τῶν τύρδης τελεώτερον διώκειν βίον ἡρημένοις, τύπαν ἀρετῆς καὶ ὑπογραφεὺς βίον ἡρημένοις, τύπαν

Τηλικούτω δέ της δρθοδοξίας και των πατρίων δογμάτων ύπερμάχω όντι τῷ θείῳ Γρηγορίω, συνέδη χαὐτῷ, ὃ χατὰ πάντων τῶν μεγάλων τῆς ἀληθείας προασπιζών ή ίζορία παρέδωχεν. δεινές γάρ έσχεν ιδία πολεμίους τους της βδελυράς αίρέσεως προστάτας, πολυθείας καὶ ὰθείας ἐγκαλούμενος. μάλιςα δε Νιχηφόρον τον Γρηγοράν, δς επί τη έξω καί καταργουμένη μεγαλαυγούμενος σοφία, λίαν χατ' αὐτοῦ ἐξεμαίνετο, χαὶ ἀμαθη πρὸς τοῖς ἄλλοις καί ἀπαίδευτον ἀποκαλών περί τὰ θεῖα. ὁ τίς τὸν τίνα; τὸν πάμπλουτον της θείας θησαυρόν σοφίας, καὶ, κατὰ Γεννάδιον (γ), τῆ μὲν δυνάμει τῶν λόγων χαὶ τέχνη μήτε Νείλω τῷ μαχαρίω, μήτε άλλο τινί των μεγάλων παραγωρούντα των πρωτείων, είδήσει δέ των Γραφών και των διδασκάλων της πίστεως, καὶ άρετη πρός τούτω καὶ ταῖς έκ Θεοδ γάρισι δι' αὐτὴν, εἴπερ τις τῶν πώποτε διαπρέψαντα, ό παντάπασι θεολογίας άμοιρος καὶ όμοῦ τι οὐδέποτε ίερὸν μετά χεῖρας λαδών βιβλίον (δ). καλ

⁽α) Βλ. Ιςορ. Κατακουζ. Ιςορ. Εκκλ. Μελετ. Λίων. ιδ' Κεφ. η'. καὶ ἔξος. Συμ. Θεοσαλ. κατὰ Λίρίσ. Κεφ. κά. Δοσιθ. Προλεγ. ἐν Τόμ. Αγάπ.

⁽⁶⁾ Πάλαι τοῦτον ἐξέδωκεν εἰς χυδαῖον μετενιγκῶν ὕφος Αθανάσιος ὁ Πάριος ἐν τῷ « Παλαμᾶς ἐκεῖνος» ἐν Βιέννη, 1781. ἐπειτα καὶ Νικόδημος ὁ λγιορείτης ἐν τῷ νέφ ἐκλογίω. Βιέν. 1803. Συνέγραψε δὲ βιογραφίαν τοῦ θείου Γρηγορίου καὶ Ιιρόθεός τις Σακελλάριος. (ὅρα Fabric· Bibl. Cræc. T. X. p. 472 prim. edit. καὶ XI. p. 519. edit. Harl.).

⁽γ) Εν τῷ κατὰ Βέκου σημειώμ. (Ιδε έν τοῖς Προλ. Τ. Αγάπ. σελ.

^{7.).} Ο δὲ Νείλος οὕτος ἴσως Καδάσιλάς ἐστιν ὁ Φισσαλονίκης Αρχικπίσκοπος, ἀνὴρ θειότατός τε καὶ εἰς ἄκρον παιδείας ἐληλακώς καὶ πλείστα συγγεγραφώς, πρὸς οἶς καὶ πραγματείαν κατὰ τῆς τῶν Δατίνων καινοτομίας. βλ. Ιστορ. Μελ. Αἰῶν. ιγ΄· Κεφ. κδ΄.

⁽δ) αΤοσαύτην δε κεκτημένος (ὁ Γρηγοράς) ἀσυνεσίαν περὶ τὴν τῶν θεοφόρων Πατέρων διδασκαλίαν, καὶ εὕτω πλημμελῶς ἐκδεχόμενος αὐτὰ (ἴσ. αὐτὴν), ὡς καὶ πρὸς πᾶν τοὐναντίον ἀποδουκολεῖσθαι, πᾶσαν αἴρεσιν ὁ τάλας ἐπεσώρευσε τῆ ἐαυτοῦ κεφαλῆ τε καὶ ψυχῆν διὸ καὶ ἀντικέμενος κατέστη τῆς Εκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὑαν ἀὐτὰς τῶν αὐτῆς

παντοίας δ' έμέσας ύδρεις και τὰ ἐξ άμάξης εἰπών τε και γραφή παραδούς (α), τό,τε κλέος ήμαύρωσε και δ φέρων ἐντιδρύνετο, τὸ σεμνόν τῆς φιλοσοφίας ὅνομα κατήσχυνεν, ἀφιλόσοφον ἐαυτόν καταδείξας φιλόσοφον (β). 'Αλλὰ τούσους τά τε συγγράμματα του θείου Πατρὸς ἐπαρκούντως ἀναιρεῖ καὶ αὐτό-χαημα ψεύδους ἐκγόνους καὶ ἀθέους ἀποδείκνυσι, καὶ αὶ συγκροτηθείσαι τότε ἱεραὶ Σύνοδοι συκοφάντας ἀντικρυς ἐξήλεγξαν ὅντας καὶ ἀναθέματι καθυπέδαλον, οὐ μόνον ὡς νόθε καὶ ἐκφύλε διδασκαλίας ἀσεδεῖς καθηγητὰς, ἀλλὰ καὶ ὡς κατὰ Γρηγορίου λοίδορον καὶ ὑδριστικήν γλώτταν κινούντας (γ). Οῦτω γὰρ ἐκείνον οἱ πάντες ἐπ' ἀκριδεία δογμάτων καὶ διδασκαλίας ὀρθότητι ἐθαύμαζον, ῶςε, τὴν ἰδίαν τῆς πίςεως ὁμολογίαν (δ) εἰς ἐπήκοον ἀνα-

περιδολων δικαίως άπηλάθη καὶ ἀπεκηρύχθη παβέρσες καὶ τοῖς ἀναθέρκει καθυπεδιχθείσεν έγγράφως συνετάχθη»· έξ Ανωνύμ. βλ. καὶ Συμ. Θεσσαλ. κατὰ λίρ. Κεφ. κ΄. Κατὰ τῶν τοῦ Γρηγορά βλασφημεῶν καὶ ὁ ἄγιώτατος Πατριάρχης Φιλοθεος συνέγραψε ιβ΄ ἀντιέβητικοὺς λόγους, εἶ καὶ ἐξεδύθησαν ὑπὸ Δοσεθέου ἐν Τόμ. Αγάπης.

γνόντος εν τή κατά των Βαρλααμιτων (ε) συλλεγείση ἱερὰ συνόδω, ἔκας ος ἑαυτῷ εὕχετο τοῖς τῆς ὁμολογίας ἐκείνης συναπελθεῖν δόγμασι, καὶ μετὰ ἐκείνης ἐμφανισθηναι τῷ κριτῆ ζώντων καὶ νεκρῶν κατὰ τὴν τῆς κοινῆς ἀπολογίας ἡμέραν (ς). Ἐνθεν τοι καὶ πολλὴν αὐτῷ ἀνωμολόγεν χάριν, « ὡς συμφώνως τοῖς άγίοις πᾶσιν εἰπόντι καὶ συγγραψαμένω, καὶ εἰς συνηγορίαν τῆς κατ' εὐσέδειαν ἀληθείας ἐπὶ τοσοῦτον σπουδάσαντι, ὕδρεις τε καὶ συκοφαντίας καὶ ἐπηρείας άλλας ὑπενεγκόντι ὑπὲρ τοῦ ἐξελέγξαι Βκρλαὰμ ἐκεῖνον καὶ τὸν 'Ακίνδυνον, καὶ τὸς λέγξαι Βκρλαὰμ ἐκεῖνον καὶ τὸν 'Ακίνδυνον, καὶ τὸς τοῖς, καὶ τῆς πατροπαραδότε πρὸς Θεὸν πίς εως καὶ εὐσεδείας τὴν τοῦ Χρις οῦ Ἐκκλησίαν πολλοῖς ἐπισεδείας τὴν τοῦ Χρις οῦ Ἐκκλησίαν πολλοῖς ἐπισερήμασι καὶ δόλοις μετας ῆσαι σπεδάζοντας » (ζ).

γεγόνασι πολλοί ». βλ. Boivin σημ. είς Γρηγορ. σελ. 1290.

⁽α) όρ. την Ιστορ. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ιά. βιδλ. ἔως τοῦ τελευταίου (πό),

τοθα ὡς ἄλλος Παφλαγών, ἀμέτρως καὶ ἀναιδῶς ὑδρίζει τε καὶ κατα
φεύδεται καὶ ἄμα κομπορόμημονεί.

⁽β) Παρατεθείσθω ένταυθα έκ των του άγιωτάτου Φιλοθίου άντιββητικών, τό δε το χωρίον: α Γρηγοράς δ' ούτοσίν, έκ βαρδάρων παρά τήν τών πολεων βασιλίδα ταυτηνί και την μεγάλην έλδων των Έκκλησιών του Χριστού μπτέρα (της γαρ Παφλαγόνων ώρμητο γης), και άγω-Υής και παιδείκς ενταύθα και μούσης Ελληνικής μετασχών, ώς και μετεώρων ασχήσαί τινα δύξας και δνόματος εύμοιρήσαί τινος, μάλλον δε παί του κατ' αύτὸν πράγματος όψηλοτέρου και μείζοιος, τὸ μὲν βορδαρον 3θος άμπηταπ και την φωνήν άποθαλείν ξοχε, των δε τρόπων τε και της γνώμης το βάρθαρον ου μόνον ουκ έσχεν άποθαλείν, άλλά και προσεξειργάσατο καί προσέθηκεν έκ πάνυ τοι πολλού του περιόντος, των όμοφύλων χείρων τὰ τοιαύτα φανείς, ώς μποξέ παραβάλλειν έξείναι. μαλλον δ' έπείνοι μέν, εί και βάρδαροι την γλώτταν άλλως και τὸ ήθος δντες τυγχάνουοι, της άγωγης τε και των πατρίων ούτω ταυτί χορηγούντων, αλλά και τρόπων είσι χρηστών και καλοκάγαθίας και άρετης φροντιζαί, παθόσον εξόν τε, εησερείας τε μόρ εφα άγγωλ και εφα αμοαιογικών τε και πατρικών δογμάτων σπουδασταίτε και φύλακες, ώς και αυτής केंद्रके τούτων μετά πλείζης γε φιλοτιμίας έν τῷ τοῦ καιροῦ παρασχόντι, कक्ट थेर श्रीतार मेर्गुस्कर, वंकावायविया गाँद मेणप्रोते. 6 वृह अवह अवस्थितावस्य της και θρεψαμένης και παιδαγωγησάσης και λόγων και δύματος μεταδούσης, ώς μή ώφειλεν, Επκλησίας και τὰ δεινότατα και άπευατότατα και πόρβα παντός παραδείγματος άκολάστφ και τολμπρά Therein ward the Recessor where obbiles, net Burbuch nut with onle

τουτο τον μυσταγωγέν των τοιούτων παρενεγκών » εκ του εδ Αντιέβητ.

(γ) Όρα τούς κατ' αύτων εκδοθέντας συνοδικούς Τόμους εν προλεγ.
Το Αγάπ. Εξάνεγκαν δε και οι Βαρλαμετιαι άντιτόμους κατά των Ορθεσόςων. εθς Παλαμετας ώνόμαζον παρά τον θεζον Παλαμαν, ώσπερ αυτός οδτος μαρτυρεί, λέγων ούτωσεν α Ποπερ εξς έστι Χριστός άληθινός δ έπι πάντων Θεός, άντίχρεςοι δε πολλοί γεγόνασιν . . . ούτω και συνσδεκός Τόμος κατ' ευσέδειαν εφ' ήμων, εξς άντι το μοι δε και νύν

⁽δ) Βλέπε αὐτὴν ἐν τῷ αὸ Παλαμᾶς ἐκεῖνος » σελ. 232. καὶ ἐν Προλ. Τ. Αγάπ. σελ. 85.

⁽ε) Τούτων έξειχον ὁ Ακίνδυνος καὶ ὁ Γρηγοράς καὶ οί Μητροπολίται, Εφίσου και Γάνου. Εξιδωκε δε ή Σύνοδος αύτη και Τόμον κατ' αύτων (βλ. αὐτὸν αὐτοθ. Προλεγ. Σελ. 53-85.), ον ἀνατρέψαι ὁ Γρηγοράς έπεχείρησεν, άντίτομον συγκαττύσας έκ δέκα λόγων, έφ' 🏺 καὶ οἱ ἀντιββητικοὶ τῷ Φιλοθέῳ ἐκπιπόνηνται. Οὕτω δέ φησι περὶ τούτου ό Καντακουζηνός (έν άρχη των κατά Προχόρου άντιβρητικών περί τεϋ Θαθωρίου φωτός). α Ο δε (Γρηγοράς) την τοιαύτην ένεχθείσαν ψήφον μή ένεγκών κατά του Τόμου χωρεί. και ούτ' άπό της θείας Γραφής, ού: άπὸ της διδασκαλίας των θείων Πατέρων και θεολόγων, άλλ' άπὸ της χοιλίας αύτου βλάσφημα έρεύγεται βήματα. ένθεν τοι και τῷ άγιωτάτφ Πατριάρχη Φιλοθίφ βιδλίον έξεπονήθη κατά πάντων, τῷ Σοδομικῷ πυρί έσικὸς, τῷ τεφρούντι γλώσσας βλασφήμους καὶ ἀσιδείζ». Δε δ' αύτως καὶ ὁ Φιλόθεος. α Καὶ Τόμου προδάντος τὸ τηνικαύτα συνοδικού, δν δά και βασιλεύς και πατριάρχης και ή των ιιρωτάτων άρχιερίων ίερα σύνοδος δπίγραψαν δμού, δ Γρηγοράς την ήτταν και την αισχύνην μη φέρων, αμα δε και δπο των ομοφρόνων αυτου κινηθείς, ως αυτός εκείνες έν τοῖς οἰκείοις λόγοις φποί, κατά τῆς συνόδου καὶ τοῦ ἱεροῦ Τόμου χωρεί, nai meiparat dorne avrigontinois, de ineivos bnidaber avarpinete ineivan.

⁽ς) Προλ. Τ. Αγάπ. σελ. 57.

⁽ζ) Δότόδ. σελ, 80.

Καὶ έγρι του νύν δὲ ή του Χριστού Έχχλησία έχείνους μέν το αίωνίω παραπέμπει άναθέματι (καί παραπέμψει δέ έως έπί γης έστιν) ώς ξένων είσηγητάς δογμάτων, έν τῷ ἀναγινωσκομένῳ συνοδικω (a) κατά την πρώτην Κυριακήν της άγίας Τεσσαρακοστής, την της Όρθοδοξίας, του δε και τηγιχαύτα μνημονεύει, ώδε τό μνημόσυνον έχφωνούσα « Γρηγορίου τοῦ άγιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, του συνοδικώς ἐπ' Ἐκκλησίας μεγάλης Βαρλαάμ τε καὶ 'Ακίνδυνον τοὺς άργηγοὺς καὶ έφευρετάς των καινών αξρέσεων καθελόντος, σύν τή αὐτῶν πονηρᾶ συμμορία, τοὺς τὴν φυσικὴν καὶ άγώριστον ενέργειαν και δύναμιν του Θεου, και άπλώς πάντα όμου τὰ φυσικὰ τῆς άγίας Τριάδος ίδιώματα, χτίσματα τετολμηχότας είπεῖν άλλὰ δή και τὸ τῆς θεότητος ἀπρόσιτον φῶς, τὸ λάμψαν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἄπὸ Χριστοῦ, θεότητά τε κτις ήν, καὶ τάς Πλατωνικάς ιδέας και τους Έλληνικους μύθες έχείνους έπεισαγαγείν έπιχειρήσαντας αδθις χαχώς τη Έχχλησία του Χριζού, της δε χοινής του Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀληθινῶν καὶ ἀπταίστων περί θεότητος δογμάτων σοφώς καὶ γενναίως άγαν προπολεμήσαντος καὶ συγγράμασι καὶ λόγοις καὶ διαλέξεσι, καὶ μίαν θεότητα καὶ Θεὸν ἕνα τρισυπόστατον, ένεργη, θελητικόν, παντοδύναμον, άκτιστον διὰ πάντων χατὰ τὰς θείας Γραφάς, χαὶ δή καὶ τοὺς θεολόγους ἐξηγητὰς τοῦτον ἀνακηρύξαντος Αθανάσιόν φημι, καὶ Βασίλειον, Γρηγόριον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσός ομον, Κύριλλόν τε πρὸς τούτοις καὶ Μάξιμον τὸν σοφὸν, καὶ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Θεοβρήμονα οὐ μὴν άλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς Πατέρας καὶ διδασκάλους της Χριστοῦ Έκκλησίας, καὶ χοινωνού, καὶ συνώδού, καὶ συμφώνου, καὶ σπου-

δαςοῦ, καὶ συνεγωνιςοῦ πάντων τούτων ἀναφανέντος καὶ λόγοις καὶ πράγμασιν, αἰωνία ἡ μν ἡμη, γ',» Καὶ προσέτε καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἐκείνη Κυριακὴν ἐπιτελεῖσθαι κατ'ἔτος ῶρισε τὴν ἀγίαν αὐτοῦ καὶ ἱερὰν μνήμην καὶ πανηγυρικῶς δι' ἐγκωμίων ἄγεσθαι, ἀντιδοξάζουσα οὕτω τὸν αὐτὴν δοξάσαντα καὶ τῆς αὐτῆς ὀρθοδοξίας μέγαν πρόμαχον καὶ κήρυκα γεγονότα (β).

Νενόμις αι δε ή έρρτη Συνοδικώς ώστε πανδήμως έν ταῖς καθόλου τῶν Ὀρθοδόξων ἐκκλησίαις ἀγεσθαι, του άγιωτάτου πατριαργούντος Φιλοθέου, έν έτει σωτηρίω α τ ξ ή. έξ δηλονότι έτεσιν ύστερα της τιμίας αὐτοῦ ἀναλύσεως ἀλλά καὶ πρίν γε τούτο γενέσθαι, ώς άγίω τιμάς ἀπένεμον κατά μέρος έντισι των έχχλησιών οί φιλευσεβείς, χαι οίχον Θεού δειμάμενοι τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐσέμνυναν, ἄτε καί μεταξύ ζωντα πολλά είδότες θαυματουργήσαντα δυνάμει των έν έαυτω του Πνεύματος χαρισμάτων, καὶ ἀποιγόμενον ταχὺν ἐν ἀνάγκαις εύρίσκοντες αντιλήπτορα χαὶ ποιχίλης αξιούμενοι εὐεργεσίας τῷ χαριτοδρύτω αὐτοῦ προστρέχοντες σχήνει (γ) δηλον δ' έξ ων Φιλόθεος αὐτὸς πρὸς την ίεραν έλεξε σύνοδον, την χατασβέσασαν τον τελευταῖον ἐν τἢ ἑώα λήξει τῆς Βαρλααμικῆς αίρέσεως σπινθήρα, Πρόγορον τὸν Κυδώνην· φησὶ γάρ· «Τὸν άγιον έχεῖνον έγω καὶ θεοφόρον άνδρα, τὸν ἱερὸν λέγω Γρηγόριον, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ πολιτείας τῆς θαυμας ής εχείνης και Ισαγγέλε, και των μεγάλων άγώνων, ους ήγωνίσατο κατά τε των παθών καὶ των δαιμόνων, όσα έμε είδεναι τον έχείνου πεπειραμένον μάλιστα, έτι τε καὶ ἀφ'ὧν ύπὲρ τῆς ἱερᾶς του Χριστου Έχχλησίας γενναίως ήγωνίσατο, χαὶ ταύτης προέστη, καὶ συγγράμμασι καὶ λόγοις καὶ

⁽α) Βλίπε Τριώδιον.

⁽β) Μνημονεύει αύτου και έν τῷ ὑπομνήματι τῆς ιδ Ποεμβρίου, καθ' ἀναπέπαυται ἐν Κυρίφ πρὸς τὴν άληκτον μεταστὰς ζωήν.

⁽γ) Καὶ εἰσέτι σώζεται ἐν Θεσσαλονίκη εὐωδίας ὂν πλήρες καὶ ἄμιαθον Ιατρείον τοῖς πίστει προσιούσιν ὑπάρχον.

διαλέξεσι και παντί τῷ δυναμένω στηρίξας αὐτήν, "ΑΓΙΟΝ έχω τουτον, και των μεγάλων εκείνων διδασχάλων της Έχχλησίας των θεοφόρων Πατέρων κατ' οὐδέν ἐλλείποντα καὶ μαρτυροῦσι τῷ λόγῳ τὰ έμά πρός έχεινον έγχώμια, διά τε χανόνων χαί ὕμνων έμοι πονηθέντα (ά), και όσα ό παρ' έμου συγγραφείς εχείνε βίος καί τινων έγχωμίων μέρη. μάλιςα δέ άχριδως πεπληροφόρημαι τούτο, χαί στέργω και τιμώ τουτον ώς ΑΓΙΟΝ ἀπό των θαυμάτων αθτου, α μετά την ενθένδε πρός θεόν έχδημίαν είργάσατο, λαμάτων πηγήν τον ίδιον αναδείξας τάφον. άπερ πληροφορηθήναι βελόμενος έγω, ούχ ως άμφιδάλλων περί τούτων, οίδα γάρ τον έχείνου βίον άξιον όντα τοιαθτα ποιείν, άλλα διά τους άμφιδάλλοντας και άπιστουντας αὐτοῖς, ἐμήνυσα τῷ έμο άδελφο το μεγάλο Οίχονόμο της Έχχλησίας έχείνης, ίνα έξετάση καὶ εύρη τινά τῶν θαυμάτων έκείνε και γράψη μοι ταῦτα. Ο δε ου πρότερον ήδελήθη τούτο ποιήσαι, πρίν ή τούς Ιαθέντας αύτούς καὶ τῶν θαυμάτων ἀπολαύσαντας ἀμέσως θεάσηται, καὶ λάδη παρ' αὐτῶν μαρτυρίαν, ὅτι ἀληθη είσι τὰ λεγόμενα. καὶ οῦτως ἔγραψε πρός με καὶ ἀπέστειλε ταθτα, λαβών άξιοπίστους μάρτυρας. Αλλά και δ πρό έμου Πατριάργης άκούων ταυτα, έγραψε πρός τους Έπισκόπους της Θεσσαλονίκης καί πρός τούς έκκλησιαστικούς, ίνα συναχθέντες όμου εύρωσι τὰ όμολογούμενα καὶ προφανή θαύματα, και γράψωσι και δπογράψωσι και αποςείλωσι πρός αὐτόν οίτινες και αὐτοί όμοίως πεποιήκασι. συναχθέντες είδήσει καί όρισμώ καί της μαχαρίτιδος έχείνης χαι άγίας δεσποίνης της μητρός του χρατίστου και άγίου ήμων Αυτοκράτορος, και τούς λαθέντας αὐτούς προσχάλούμενοι, χαὶ μετ' άσφαλείας λαμβάνοντες παρ' αὐτῶν τὴν μαρτυρίαν, ότι άληθη είσι τά περί τούτων λεγόμενα, οί καί γράψαντες ταῦτα καὶ ὁπογράψαντες, πρὸς τὸν πρό έμου Πατριάργην ἀπές ειλαν, ώς και τὰ γράμματα μαρτυρεί παρ' ήμιν δν άρτίως. Διά τούτο χαὶ ἐγὼ ἐν τῷ μοναστηρίω τοῦ ᾿Αχαταλήπτου καθήμενος καὶ ἰδιάζων, περιφανή τινα καὶ μεγάλην έρρτην ἐπετέλουν τῷ άγίω τούτω. καὶ τοὺς τῆς μεγάλης Έχχλησίας ταύτης μελώδους έχων μετ' έμου, και πολλούς των του κλήρου και νυν πάλιν ἐπαγελθών εἰς τὸν ὑψηλον τοῦτον θρόνον, ἐπεὶ οἱ Λαυριῶται ἔγραψαν καὶ ἀνέφερον ἡμῖν περὶ τούτου, έγραψα πρὸς ἐχείνους, ΐνα πᾶς ὁ βουλόμενος έορτάζη τούτω χατ' ίδίαν καὶ νῦν τοϋτο λέγω, ὅτι πᾶς ὁ θέλων ἐορτὴν ἐπιτελεῖν τούτο, άχωλύτως ταύτην ποιείτω έν τη μεγάλη δε Έχκλησία ούκ εποιούμεν τούτο, και καθόλου έν ταϊς λοιπαζς ἐχχλησίαις πανταχού, ὅτι οὔπω περί τούτου τη ξερά συνόδω έχοινωσάμην νον δε ἀπόφασιν δεδώχαμεν χαὶ γνώμην χοινήν, ΐνα ξορτάζηται. Τοῦτο δὲ σύνηθές ἐστι γινόμενον ἐν τοῖς άγίοις οθς, ό θεός δοξάζει οίον γέγονε και έπι τῷ άγίω 'Αθαγασίω τῷ οἰχουμενιχῷ Πατριάρχη ἐπεὶ γὰρ ό θεός έχεινον εδόξασε διά των θαυμάτων, χαί μήπω της Έχκλησίας άναστηλωσάσης αὐτὸν, έορτην έπετέλουν περιφανή οί του μοναστηρίου αύτου μοναχοί, και τὰν εεράν αὐτοῦ εἰκόνα ἔφερον ἐν τῷ μεγάλη Έχχλησία χατά την Κυριακήν της 'Ορθοδοξίας, και εν ταις λοιπαίς λιτανίαις διά μέσης

δωτεν όν τῷ αδ Π α λ α μ α ς έ κ ε ί ν ο ς » δ δοίδιμος λθανάσιος, προ
σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ ໂεράρχου δαου συνεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου συνεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου συνεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου συνεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου συνεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου συνεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου δαου

σονεξίδωκε καὶ τὸ

σολίς καύτος δίλα τινὰ είς τιμὴν τοῦ Γεράρχου

σολίς καύτος δίλα τινὰ

σολίς καύτος δίλα τινὰ

σολίς καύτος

σολίς

σολί

είς αύτον Εγκώμιον τοῦ ἱερωτάτου Νείλου, τοῦ μικρῷ ὅστερον μετὰ τὸν Θειλόθεον τὸν πατριαρχικὸν λαμπρύναντος θρόνου. καὶ αύτὸς δὶ ὁ Αθανάτους ἐν Θεισκελονίκη παντηυρικὸν λόγον κατὰ τὴν ἐορτὴν λόγον, ἐκδοθέντων ἐν Βοσμεπόλει [Βιίννη] τῷ 1793).

της πόλεως έπι γρόνοις πολλοίς. υστερον δε της ίερας συνόδου τουτο είπούσης, και έν τη μεγάλη Έκκλησία ξορτάζεται και έπι άλλοις δε πολλοίς γέγονεν άγίοις άνδράσι καὶ γυναιξίν, ὧν τὰ τίμια λείψανα χεῖνται ἐν πολλοῖς τῶν χατὰ τὴν βασιλίδα ταύτην των πόλεων εὐαγων Μοναςηρίων, καὶ έορτάζονται παρά τοῦ βουλομένου παντός, μήπω της Έχχλησίας εἰπούσης τοῦτο οὐχ ἔτι. Τοιοῦτον οὖν γέγονε καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Γρηγορίου πῶς γὰρ οὐκ αν έχοιμεν αὐτὸν άγιον καὶ θεοφόρον, δν ό Θεὸς έδόξασεν ούτω διὰ θαυμάτων, ώς καὶ πολλούς έορτάζειν τούτω περιφανώς έν έτέραις πόλεσι, χαὶ μάλιστα έν τη Θεσσαλονίκη, καὶ ναὸν ἀνεγεῖραί τινα έπι τῷ τούτῳ ὀνόματι ἐν τη Καστορία, και άλλαγού πολλούς έορτας έχτελεῖν πανδήμως αὐτῷ; "ΑΓΙΟΝ οὖν ἔχω τοῦτον καὶ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον, καὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων θεοφόρων Πατέρων και διδασκάλων ενα, απερ ή θεία Σύνοδος καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐπήνεσε» (a)· καὶ ἡμεῖς δὲ στέργομεν και άσπαζόμεθα, και οι μεθ' ήμας εσόμενοι ού μή άθετήσουσιν είς τὸν αίῶνα.

Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῶν Λατίνων παρανόμους καινοτομίας γενναιοπρεπῶς ἀντέστη τὸ
πυρίπνουν καὶ τρανόφθογγον τῆς ἀμώμου θεολογίας στόμα, ὁ διαπρύσιος τῆς ὀρθοδοξίας κήρυξ
Γρηγόριος, τάς τε ἄλλας στηλιτεύσας καὶ τὴν ἐν
τῷ ἱερῷ συμβόλῳ προσθήκην γραφικαῖς ἀποδείξεσιν ἀσεδῶς καὶ παναθέσμως καινοτομηθεῖσαν ἐλέγξας. διὸ καὶ τοῦτον οἱ ἀμρὶ τὸν Ποντίφηκα οὐχ ἦττον ἐχθραίνεσιν, ἢ Φώτιον ἐκεῖνον τὸν πανθαύμαστον καὶ Μάρκον τὸν ὄντως Εὐγενικὸν, διερἡυηκόσι
τοῖς χείλεσι φθεγγόμενοι ὅ, τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν
γλῶτταν ἔλθοι· μάλιστα δὲ φρυάττουσι (β) καὶ

άγανακτούσιν ύπο δεινού του μίσους ώθούμενοί τε

Πρός γουν τό πρώτον σοφώς πάνυ ό μέγας άποχρινάσθω Εὐγένιος, Κλαιρχίω γράφων τῷ περιωνύμω (γ). «'Αλλ' δ, φησι, φθάσας ἔφην, οὕτω μέν ήμας περί των παρ' αυτοίς άγίων χρίσεως έχειν, ούτω δ' αὐτοὺς Λατίνους περὶ τῶν παρ' ήμὶν, καὶ περί των παρ' έκάστοις, ως άπλως είπειν, οίς αν τύχωσιν άντιθρησκεύοντες εκαστοι, θαυμαστόν οδδεν, στι μή και μάλα ἀκόλουθον. ὧν δ' ἔπεστι θαυμάζειν, έχεινο μέν πρώτον ήν, πώς ταῦτα μηδαμώς συνιέντες, ανύσειν είς χρίσιν ορθοδοξίας έντευθεν οί πρός ήμας διαφερόμενοι ύπειλήφασι, τούς μέν άγίες δηλονότι τους παρ' αυτοίς ήμιν επισείοντες, τές δὲ χαθ'ήμας ἀποσείοντες; τοῦτο δὲ δεύτερον χαὶ μετ' έχεῖνο, πῶς ἐπίπαν τοῦ τῶν άγίων χανονισμοῦ την Έχχλησίαν ημών αποστερούσι, περί αὐτὰ οίον άβλεπτουντες τὰ προδηλότατα καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τοίς πάσι προχείμενα; δυοίν γάρ όντοιν περί τού. του, α ούδε μάλα πάνυ λεπτης φρενός χρήζει της διαστελλούσης, τό,τε χανονίζειν άγίους χαὶ τὸ άξίως, τὸ μὲν διὰ τὰ εἰρημένα ἐξετάζειν περιττὸν δν,

καὶ ἐκρινώμενοι, ἐν τοῖς ἀγίοις ἡμῶν Πατράσι κατειλεγμένες αὐτοὺς ὁρῶντες καὶ τὸν ἔπαινον πανηγυρικοῖς ἄσμασι δημοσία ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐξαγγελλόμενον, τοῦτο μὲν καθόλου διατεινόμενοι μηδένα δύνασθαι τῶν παρ'ἡμῖν ἀπὸ τοῦ, ὡς μὴ ώφειλε, γενομένου ταῖς Ἐκκλησίαις σχίσματος Θεῷ εὐαρεστεῖν, καὶ εἰς τὴν μοῖραν ἐγγράφεσθαι τῶν ἐπὲ γῆς τιμαῖς γεραιρομένων, παρὰ σφίσι δὲ μόνοις, ὡς ἀποτελοῦσι δῆθεν τὴν ἐκλεκτὴν τοῦ Κυρίε μάνδραν, ἐξεῖναι καὶ πάνυ πολλοὺς, τοῦτο δὲ ἰδία τούτους αἰτιώμενοι ταραξίας δή τινας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ σχίσματος αἰτίους γεγονέναι ἄνδρας.

⁽a) En του κατά Προχέρου συνοδικού Τόμου· βλίπε Προλεγ. Τ. λγάπ. σελ. 109.

⁽β) Αντί πάντων βλέπε τον δεινέν Αλλάτιον έν τφ de libr. Eccl.

Græcorum, καὶ ἀλλαχοῦ τῶν συγγραμ. κὐτοῦ.

⁽γ) Σπιστ. πρός Πάτρον Κλαίραιον. Εκβ. δυ Αθάναις, 1844.

exelido eger xaj quoxeiagar onqvodos, xuj maueb ήμεζε τούς Λατίνες ενδελεχώς τινας κανονίζειν ώς άγίους και ίσμεν και πεπιστεύχαμεν, ούτω και αθτούς περί Γραικών κρίνειν προσήκεν, ίν' έν τούτω γουν έμιν έξ ίσε έδόχουν δέχαιοι, και άντεμέτρουν έν ῷ μέτρω αὐτοῖς ἐμετρήσαμεν. Άλλὰ τοὺς μέν Βερνάρδους τούς τούτων, και Βεργαρδίνους, και τους πολλούς και παντοίους Φραγκίσκους, και τές Καρόλους, και τους Βοναδεντούρας, Αίκατερίνας τε καὶ Τερεσίας καὶ Βριγγίτας, ὅσους τε καὶ δσας, ήμεζ του παρ' αύτοζ καλανδαρίου ούδαμως ἀποξέομεν. φθόνος γὰρ οὐδείς. ἀπολαυόντων δή καὶ ταύτης της εθετηρίας τε και εθκληρίας μετά των άλλων, ώς και έπι τὰς πλαγίω λόγω άδομένας χρυσάς έννας παλιγδρομήσαι δοχείν, χαὶ τὸν φορὸν βλέπειν των ήμιθέων και ήρωων αιώνα αυτοίς δε τίς ή του άδικειν ήμας τοσαύτη φιλοτιμία, ώστε καὶ είτις ἐν ἡμῖν εὐαγγελικῶς τὸ ζῆν ἐν πάση ἀκριδεία διαμετρήσας, η άσκήσει πολυχρονίω τὸ σαρχίον είς ἀπάθειαν κατατήξας, ή καὶ ὑπὲρ Χριστού τὸν διὰ πολλών αἰχιών καὶ ςρεβλώσεων, καὶ τελευταίον τον διά ξίφους θάνατον ύπος άς, είς την των άγίων (ούχ άνευ δήπου της διά θεοσημειών έρεύνης καὶ κρίσεως) ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγέγραπται τάξιν, μηδέ τουτο είδέναι θέλειν, μηθ' όμολογείν αίρεζοθαι, μηδ' ἀχούειν ἀνέχεσθαι; άλλ' είπερ οδόν τε ην καὶ τοῦ παρ' ήμιν μηνολογίου ἐξαλεῖψαι, περὶ πολλοῦ ἄν καὶ τοῦτο ποιήσαι (α); οὐκ εἰσὶν ἄγιοι, φασί, τοῖς Γραιχοῖς, ἀπόγε τοῦ σχίσματος καὶ έξης χανονιζόμενοι τί γάρ, ω λώς οι; ή ότι οὐδὲ πλούτου περίσσεια ήμεν έστιν, ώς έν χιλιάσι χρυσίε και άργυρίε τοὺς κανονισμούς δή τούτους ἐπιτελεῖν; ή ότι οὐδὲ τοῖς ἐχ τῶν πύργων χαλχείοις, τοῖς ὑπὲρ

TO ANDERVATOR ATTYPHIC EXELVE TY OFFIRE BEAR TE TE μέρας ώραι, σσαι τε νυχτός, περιττώς καὶ μάλα αὐτούς διακωδωνίζομεν; ή ὅτι οὐδὲ τοὺς παλαιούς άγίους, οδον άνδριάντας τινάς τῷ μαχρῷ γρόνω κατηρειπότας, και γαμαί κειμένους άντικαριόντες. περί τούς νεωτέρους μονονουχὶ ἐπιχαίνομεν, τούτες έν είχόσι τὰ πλείστα, τούτους έν ναοίς, τούτους έν πανδήμοις έορταζς τε καλ πανηγύρεσι, τούτους έν εψχαίζ, τούτες έν έπικλήσεσιν έξόχως γεραίροντες, τούτους άνω καὶ κάτω στρέφοντες, τούτους πνέογτες; ώς και φθόνον αν τοίς πάλαι του Θεού θεράπουσιν έντηξαι, ούτως όλιγώρως πρός αύτους ξχοντας, εί του πάθους έγένοντο ήττονες; η τούτων μέν οὐδέν ἐστιν, ὅπερ ἀν εὐλόγως αἰτιασαίμεθα; έχεινο δε χαι μάλιστα, ότι το χαγονίζειν άγίους εαυτῷ μόνῳ προσήχον ὁ Ῥώμης ήγεῖται; ὡς ἔοιχεν ! 'Αμέλει τοι καὶ τῷ Βικαρίῳ (ἀντιπροσώπω) του Χριστου, ώσπερ και αυτώ τω Χριστώ πασα εδόθη εξουσία εν ούρανο και έπι γης, και εξ αὐτοῦ μόνον είτις ἱερατείαν μέτεισιν ἐπὶ γῆς, είτις δόξης ἀπολαύει ἐν οὐρανοῖς, ὡς ἐκ πηγῆς τὴν χάριν άρύσεται: Ενθεν τοι καὶ οὐδ' άρχιερεῖς ἡ ίερεῖς παρ'ήμιν είναι είκος, οὐδ' άγίες ὅλως! . . . αὐτοὶ δὲ τοσούτο μόνον ὑπονύξαντες, ἵνα μή πάνυ χαίροιεν οί γενναῖοι, ἐπὶ τῆ παρ' αὐτοῖς τῶν άγίων πολυπληθείη μεγαλαυχούμενοι, φέρε δή καί τινας των παρ' ήμιν, ἀπό του σχίσματος ύπό του Θεου δοξασθέντας, συντόμως σοι χαταλέξωμεν ».

Καὶ ἀπαριθμεῖ τοίνυν ἐφεξῆς ὅτι πλείς το άγίτς; μάρτυρας, ὁμολογητὰς, ὁσίτς, δικαίτς, τὰς πάντας τοῖς ἐπὶ γῆς θαύμασι πιστουμένους τὴν σφῶν ἐν οὐρανοῖς παρὰ Θεοῦ δόξαν, εἰ καὶ οὐ δοκεῖ τοῖς τὰναντία φρονοῦσι δοξάζεσθαι· οἶς δὴ καὶ τὸν θαυμα-

⁽α) α Τούτου (Γρηγορίου τοῦ Παλαμά) την ἀκολουθίαν ἐν τῷ Τριφδίῷ περιιχομένην, πάντα λίθον κεκινήμασιν ὥστε ἐξαλεῖφαι τῆς βίδλου οἱ ἐπὶ τῆς ἐκφιάσκιων βιδλίων τεταγμένοι Φράτορες ἀλλ'

οὐδεν ήνυσαν, των Ενετών ἀείποτε, τό γε ἐπ' αὐτοῖς, ἀκίνητα ήμιν τὰ τῆς πίστεως τετηρηκότων καὶ ἀνεπηρίαστα » ὁ αὐτὸς αὐτόθ. σελ. 23.

τουργόν τουτονί Γρηγόριον συντάσσων, καί θαϋμά τι άναφέρει άπό των Νεκταρίου του Ίεροσολύμων, ἐφ'οδ καὶ γέγονεν, ἀντιβρητικών Εν τινι γάρ, φη σὶν ὁ Νεχτάριος, τῶν Κυκλάδων νήσων, τη νῦν λεγομένη της άγίας Ειρήνης, βλασφημούντων αὐτόν ποτε Δατίνων τινών έχεισε πλεόντων έν σχάφη διά ψυχαγωγίαν, κατά την ημέραν της μνήμης αὐτοῦ, καί τοι γαληνιώσης της θαλάσσης, αύτανδρον αύθωρόν ἐποντίσθη τὸ πλοΐον, κατὰ τὴν βλασφημίαν, ην έλεγον, ότι, εὶ άγιος εἶ ὁ Παλαμάς, χαταποντισάτω ήμας. είτα ἐπάγει' (Καὶ οίδα, λέγων, ὅτι ώς μέγαν ήγεισθε τὸν ἀνδρα πολέμιον, ἰσχυρῶς ταζς ύμων χαινοτομίαις άντιταξάμενον, χαλ τοζς άγίοις εντεταγμένον άχούοντες, άπος ρέφεσθε άλλ' οὐδὲν παραδλάπτεται παρ' ύμων ή του ἀνδρὸς ἀρετή τε καὶ άγιότης » (α). Ταῦτα μὲν περὶ τούτου άλις τάληθες άποχρίναι, όστις γε άπαθως χρίνοι.

και τάλλα δ' όμοιως ώς ανέδην ληρούντες ψεύ δονται και ήκιστ' άληθη λέγουσιν, αὐτόθεν δήλοι πότεροι γαρ αν μαλλον αἰτιαθεῖεν πράγματα τή Ἐκκλησία παρεσχημένοι, οίδε, τής εὐσεδοῦς προασπίζοντες ποίμνης και ὑπὲρ τῶν ἀνέκαθεν καλῶς απίζοντες ποίμνης και ὑπὲρ τῶν ἀνέκαθεν καλῶς κειμένων ἐθῶν τε και δογμάτων ἀμυνόμενοι, ἡ ἐκεῖνοι, ὅρια μὲν Πατέρων αἰώνια μένειν τεθειμένα και πίς πίς εως δόγματα καινοτομούντες, τὰ δὲ καίρια τής πίς εως δόγματα καινοτομούντες (β), καθ' ἡμέναν τε καινὰ ἐπεισφέροντες, καὶ ἐν πάσι μονονουχὶ ξούση ψυχή τὰ τολμηρὰ αὐτῶν καινοτομήματα ἐμφυτεῦσαι καὶ κατασπεῖραι σὺν βία πολλή καὶ μηχανήματι ποικίλω σπεδάζοντες (γ); 'Αλλὰ γὰρ σιγάτω κάσα γλωτταλγία τῶν φιλονείκως ἐχόντων, σῖγα

δέ πάσα έςω ή των άπος ατών δυσσεδής συμμορία. καὶ ἐμφραττέσθω ατῶν έκατὸν καὶ δώδεκα πηγών του γιλιοίχου Βατικάνου τὰ μυριόχρουνα ζόματα» (δ), τὰ σφοδρὰ μὲν χατὰ τῶν ἀγίων τούτων ἀνδρῶν ῥέοντα, πρός πέτραν δ' ομως χθμα ώσπερ φόθιον χαταφβασόμενα. ούτε γάρ άν παραβλαφθείη πάμπαν παρ' αὐτῶν ή τούτων άρετή και άγιότης. πως γάρ άράσονται οθς μή άράται Κύριος, ή πως καταράσονται ούς μή καταράται ό Θεός; (ε). "Ο, τε γεμήν άγήρως της δόξης ς έφανος μυρίω λαμπρότερος και χρυσοπλοκώτερος κατασκευάζεται, επείπερ και μεταστάντες ώσανεί μαρτυρίου βασάνους υφίστανται, ούτως αθεμίτοις γλώτταις καθάπερ μάστιξιν ύδριστικώς ενεκ' άληθείας ἀείποτ' αλχιζόμενοι. Τοιγάρτοι χαὶ χαιρόντων, **ἔνα μή τι ἔτερον φῶμεν, τοῖς ἀγίοις λοιδορούμενοι** τοῖς τοῦ Θεοῦ, ᾿Αλλάτιοί τε καὶ ᾿Αρκούδιοι, καὶ Καρυοφύλαι, καὶ Κομνηνοί, καὶ εἴ τινες άλλοι, δσοι τε νύν τοίουτοι τη άγία και ύψηλη παρασιτούσι καθέδρα, καί δσοι το έπειτα φανήσονται, μέχρις αν ό χαιρός, θεία δήτα νεύσει, έπιστή, δς την ύπο της ανομίας διαβραγείσαν της ορθοδόξο υ πίζεως του Πέτρου πέτραν διαρθρώσει και ίάσεται, όπως αν τα τρία ταθτα, ό είς τρισυπόστατος Θεός, ή μία πίστις, τὸ εν βάπτισμα, ὀρθῶς ὑφ' ἀπάντων πρεσδεύηται, ώσπερ 'Απόστολοι ἐκήρυξαν καὶ μάρτυρες ώμολόγησαν, άνδρες τε θεοφόροι έδίδαξαν καὶ σύνοδοι ίεραὶ καὶ θεοσύλλεκτοι ἐδεδαίωσαν, καὶ ήμεις έπιστεύσαμεν καί θεία χάριτι πρατούντες όμολογούμεν. Έχεινο μέντοι τελευταίον εὖ αὐτοὺς είδέναι χρή, δ έν παροιμίαις τῷ θεοσόφῳ εἴρηται(ς). « Οί δε εχφέροντες λοιδορίας, αφρονέστατοί είσιν.

⁽α) Εύγεν. Επιστ. σελ. 42.

⁽β) Βλίπε Παπιστ. Ελίγχ. ἐν Κωνζαντ. q ω ν'. καὶ ἐδίᾳ τὴν προσπρτημένην τῷ Β'. Τόμ. Επιστ. Εύγεν. Βουλγ.

⁽γ) Αυτίκα έπι του άγίου Φωτίου τους. Βουλγάρους χριστιανίσαντας

όφ' Ιαυτοίς ποιήσασθαι παντοίως οἱ πάπαι ήγωνίσαντο πάντεῦθεν ή πολλή ἐπείνα τῆς Επκλησίας ταραχώ Όρα Προλεγ. Παπιστ, Ελόγχ-

⁽δ) Βλίπε Οίκον. περὶ τῶν Ο, Ερμην. Τ. Δ'. σελ. 753.

⁽ι) λριθμ. xγ', 8.

⁽⁵⁾ Hapope, Zod, i, 18-19.

έχ πολυλογίας ούχ έχφεύξη άμαρτίαν, φειδόμενος ξε χειλέων νοήμων έση ». ήμεζς γάρ ταθτα ήδη τε πρό των δφθαλμών χείμενα χαὶ ἀεὶ διὰ μνήμης Εχοντες, φειδόμεθα χειλέων, ώς μή άφρονες νομιζώμεθα, καί περ οὐ λοιδορίαν ἐκφέροντες, οὐδὲ κρίνοντες ή ἐπιχρίνοντες (οὐ γὰρ ἀλλότριον χρίνειν οἰκέτην παιδευόμεθα ἐν Εὐαγγελίοις), ἀλλ' ἀλήθειαν διὰ βραγέων λέγοντες, ήν καὶ ίδιοί τινες αὐτων, εν νω της πλάνης γενόμενοι, όμολογουσί τε χαί χηρύττουσι γεγωνυΐαν ἀφιέντες φωνήν, χαί διὰ μαχρών τη Ιστορία παρέδοσαν (α). και ίκανως δή, τό γ' ἐφ' ἡμῖν, τοῖς μαχαρίοις τούτοις ἀφοσιώσαθαι δοχούντες, επάνιμεν επί το προχείμενον, ίνα τι χαί περί των συγγραμμάτων του θείε είπωμεν Γρηγορίε.

Πολλά γάρ καὶ ποικίλα συγγραψάμενος κατέλιπε τη του Χριστου Έχχλησία οἶα χειμήλια ἀνεχτίμητα διά τε τὰ πελάγια ἐν αὐτοῖς τῆς θείας σοφίας νάματα, καὶ τὴν ἀκριθη καὶ καθαρὰν τῶν άπηράτων δογμάτων της όρθοδόξου πίστεως διδασχαλίαν ο οιον κατά της Βαρλαάμ και 'Ακινδύνε άσεβείας τε καὶ πλάνης βιβλία ΙΘ΄. "Ετερον ὅτι Βαρλαάμ καὶ 'Αχίνδυνός είσιν οἱ διγοτομούντες κακῶς όντως καὶ άθέως εἰς δύο ἀνίσες θεότητας τὴν μίαν. Δύο ἀποδειχτικὰ (πρός Λατίνους) ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Πατρός τό Πνευμα τό άγιον έκπορεύεται. Ετερον ότι οί Λατίνοι του ένὸς άγιε Πνεύματος δύο άργας δυσσεδως δογματίζουσι. Δύο πατά Βαρλαάμ περί των δύο άρχων και περί άλλων. Δύο περί της του Γρηγορά ψευδογραφίας όμου και δυσσεδείας. Έλεγγον διπλούν κατά τοῦ αὐτοῦ περί τοῦ φωτός τῆς Μεταμορφώσεως του Κυρίκ. ΡΝ. Κεφάλαια φυσικά χαὶ θεολογικά, ήθικά τε καὶ πρακτικά καὶ καθαρτικά της Βαρλααμίτιδος λύμης. Έπις ολάς δογματικάς καί ἀπολογητικάς καὶ ἀντιρβητικάς. Ετερα κεφάλαια περί προσευγής και καρδίας καθαρότητος. Δύο ἀπολογητιχούς λόγους περί θείων ἐνεργειῶν και της κατ' αὐτὰς μεθέξεως. "Αλλας τε οὐκ όλίγας, ούδ' ήτπονος άξίας λόγε συγγραφάς, καὶ τὰς άνα χείρας Όμιλίας και πρόβρησιν δε περί του διαμελισμού της Δυτικής Έκκλησίας, ής ή άργή. α Γινώσκετε, τέκνα μου, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης μέλλει διαιρεθήναι είς πολλά τμήματα » (β). Οίος μέν οδν ό του λόγου γαρακτήρ και ή γάρις έν τοῖς τοσούτοις αὐτοῦ συγγράμμασιν ἐπανθεῖ, τοῖς άναγνούσιν αὐτὰ ὅλα καὶ δεινοῖς ἄλλως τὰ τοιαῦτα χρίνειν ούσι, παρείσθω έξετάζειν χαλ άποφαίνεσθαι(γ). ήμιν δε το πολυωφελές λογιζομένοις, λυπείσθαι έπεισιν, ότι άπαντα, πλήν τινων τύποις τὸ φως ίδόντων (δ), τὰ λοιπὰ μένεσι χειρόγραφα ἐν βιδλιοθήχαις αποτεθησαυρισμένα, καὶ ώς χρυσός κεκρυμμένος,

⁽α) Βλέπε Πραγματ. περί τοῦ ἀγ. Πνεύμ. τοῦ ἀσιδίμου λόὰμ Ζοιρνικαβ. Ιστορ. του Σχισμ. Θεοδωρίχ. δε Νιάμ (περι ου ίδε ύ,τί φποι Μελέτ. Αίων ΙΕ΄ κεφ. ς'.) καὶ άλλους πολλούς δμοίως Λατίνους πολλάς των καινοτομιών της Λατινίδος Εκκλησίας έξελέγξαντας. οίου - Πυθαΐον εν τῷ περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἀχίου Πνεύματος, Καλμέτον ἐν τῷ περί τπς ημέρας του μυστικού δείπνου, τον Καρδινάλιον Βώναν έν τῷ περί των ένζύμων, και τον Γάλλον le Brun έν τῷ περί τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος.

⁽β) Βλέπε ἀκριδή δπωσούν κατάλογον των συγγραμμάτων του θείου Πατρός iv Fabric Bibl. Creec T, X, p. 456. prim. edit. xal XI. p. 496. Harl. παράδλ. καὶ Boivin. σημειώσ. είς Γρηγορ. σελ. 1317. edit. Bonnæ 1830.

⁽γ) Θ σοφός Οίπονόμος Κωνσταντίνος δ έξ Οίπονόμων φναγνούς, ώς ξοικεν, ίκανα, τοιάνδε έξήνεγκε γρίσιν· α Πολλή δε και ή καλλιέπεια

λαμπρά, και κυριολεξία, και συνθέσεως, πρέμα βεούσης, μελιηδεί γλυχύτητι κατηγλαϊσμένη. 50εν πάλιν έμελώδησεν ή καλλικέλαδος του θεοφιλεστάτου Φιλοθέου χιννύρα αΟί λόγοι σου, πάνσοφε, καὶ τὰ σεπτά συγγράμματα, δρόσος ούρανία, μέλι πέτρας, άρτος άγγελων τοις έντυγχάνουσι, νίκταρ, άμβροσία, γλυκασμός, ήδυσμα, Γρηγόριε, καί πηγή ζώντος υδατος». (έν τῷ κανόνι. ἀδἢ έ.). Βλέπε Προλ. είς δν έξέδωπε Δεκάλ. σελ. έ.

⁽δ) Εστι δε ταύτα, έσον ημείς έσμεν, τὰ έξης ά.) δύο λόγοι (οι και ένταύθα περιέχονται) είς την μεταμόρφωσιν του Σωτήρος, Ελληνιστί και Αατινιστί εν τη νιωτάτη προοθήκη της Βιδλ., των Πατέρων, Παρισ-1648. καὶ μόνον Δατινιστὶ ἐν τῆ Βιδλ. τῶν Πατέρων Τ. 26. ἔκδοσ. Αουγδ. 1617. β΄) δύο λόγοι, πτοι πρωσοποποιία της ψυχής και του σώματος, της μέν έγκαλούσης τῷ σώματι, τοῦ δὲ ἀπολογουμένου μετὰ δικαστικής ψήφου, έν Παρισ. τῷ 1553. ὑπὸ λδρ. Τουρνέθου. ἐφεξής και χάρις και δύναμις εν ταῖς αὐτοῦ συγγραφαῖς ἐπανθεῖ, σαφανεία τε 🕴 δὲ και μετὰ Δατινικῆς μεταφράσεως εν δικφόροις τῶν Πατέρων Βιδλ.

τον αποκαλύψοντα και δημοσιεύσοντα από ήμερας είς ήμέραν άναμένεσι τουτο δ' αδ έχ πολεμίε τινός γέγονε τύχης, η το ημέτερον των ορθοδόξων γένος ούχ άλλως χαταπολεμήσαι δνναμένη, πρός τό ἀποστερήσαι αὐτὸ κατέφυγε τὰ ἀτεγκτα κατ'αὐτῆς ύπάρχοντα βέλη, τὰ τοῦ θεοφόρου τούτου διδασκάλου συγγράμματα. ήδη γάρ ποτε Νικόδημος έχεινος δ ακάματος εν πόνοις ανήρ και του Αθω κλέος, συναγαγών αὐτὰ τἢ δε κάκεῖσε διεσπαρμένως σωζόμενα, καὶ σημειώσεσι πλείσταις όσαις καὶ άξιολόγοις χαταπλουτίσας, ἔπεμψεν εἰς Βιέννην, ὅπως τύποις έχδοθωσιν. άλλ'οί έχει των έχδιδομένων βιδλίων ἐπιχριταὶ, τῷ πρὸς τὸν συγγραφέα μίσει ένταχέντες, χατέσχον χαὶ τελέως άφανη ἐποίησαν (α). 'Αλλά και πρό του Νικοδήμου πολλώ πρότερος δ εύχλεής έν τοῖς τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχαις Δοσίθεος απαντα έχδοθναι φροντίσας, ἀπέστειλεν «είς τὸν ἀναγχαῖον τόπον», χαθάπερ αὐτός φησι (β), σύν άλλοις άλλων συγγράμμασιν έχτυπωθήναι, δι' ήν τινα μέν τοι αιτίαν ούγ όλως διά των πιεστηρίων διηξεν, αὐτοὶ γοῦν τέως άγνοοθμεν. Ταθτα μέν δή ώς γέγονε τότε γέγονεν.

Νυν δ' όπερ Νικόδημος ίδειν ούκ εὐτύχησεν, ενα τοῦ κόπου τοὺς καρποὺς κομίσαιτο, ούτε Δοσίθεος όπηδήποτε περάναι εὐμοίρησε, τοῦθ' ἔτερος, τὸν

Ηροσίτι καὶ Γαλλιστὶ ἐν Παρισ. τῷ 1870. ὁπὸ Κλαυδ. Ἐσπενσαίου. ໆ, οἱ δύο ἀποδεικτικοὶ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἔν τινι συλλογῷ (ἢ καὶ τοῖς τίτταρσι τῶν ὀρθοδόξων Πατριάρχαις ἀνατίθειται). ἐν Ασνδίνω, 1024. δ΄) ἐν τῷ Φελοκα λέα
τῶν ἰερῶν Νη πτικῶν (Ενιτίησι, 1782). Ηρὸς Είνην μονάζουσαν. Ἱπὶρ τῶν ἰερῶς ἡσυχαζόντων. Τ. Κεφάλαια περὶ προσευχῆς. τὰ
ΡΝ. Κεφάλαια. Δεκάλογος τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας. δς καὶ ὑπὸ Åθανασίου τοῦ Παρίου ἐν τῷ ἐπιτόμω αὐτοῦ Δογματικῷ ἐκδέδοται (Λειψία
1806). καὶ ἰδιὰ ἐφ' ἡμῶν μετὰ προλόγου ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Οἰκον. Κωνστ.
τοῦ ἰξ Οίκον. λθήνησι, 1851. ἐ.) δέκα ὑμιλίαι ἐν Μόσχα 1776. ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ελληνιστοῦ Ματθαῖί (τὸ γένος Γερμανοῦ ἐκ τῶν διαμαρτυρουμίνων) δς τῷ ἡμετέρω ἀρείδιμω Εὐγενίω, ἀρχεεπισκόπω τότε Χλαδηνίου
καὶ Χερσῶνος, τὴν βίδλον ἀνατιθείς, περαίνει τὴν προσφωνητικὴν Επιστολὴν οὐτωσί» αλέχου τοίνυν τὸ, μετὰ τὸν Δημήτριον τὸν Μυροδλύτην,
μέγα θαῦμα καὶ ὡράῖσμα τῶν Θεσσαλονικίων, τὸν μέγαν ἐν Θεολογία

ύπερ των καλών ζήλον εφάμιλλος έχείνοιν, έν μέρει, τό γε τῦν ἔγον, ἐχτελεῖ τάς δε ἐχδιδοὺς τὰς ΌΜΙΑΙΑΣ· Κύριλλος οὖτος ὁ τὸν Δοσιθέου θρόνον έπαξίως διαδεξάμενος και ταϊς των άρετων μαρμαρυγαίς ἐνδόξως κατακοσμών. Εὐέλπιδες δ'ἐσμέν, ότι και όλον έκπληρώσει τὸ έργον, συναθροισθήναι απαντα έπιμεληθείς, εί που έν ταζς τοῦ άγιωνύμε 'Ορους μοναῖς καὶ ἀλλαχοῦ ἐναποκείμενα σώζονται, είς καταισχύνην μέν των κακογνωμόνων, ώφέλειαν δε και καύγησιν του δρθοδόξου πληρώματος. ως γάρ ποτ' έξ Ίερουσαλήμ λόγος έξηλθε Κυρίου καὶ ἐκ Σιών νόμος, οὕτω νῦν αὖθις ἐκ τῆς αὐτης νόμος καὶ λόγος ἔκτυπος τοῦ Εὐαγγελίου της γάριτος εξέργεται και εξελεύσεται, Τυπογραφεῖον ἐν αὐτῆ τοῦ ζηλωτοῦ τούτου τῆς πατρώας εύσε βείας ανδρός πηξαμένε διό δή καὶ γενεὰ αὐτῷ ή ἐσομένη εὖ μάλα ἐρεῖ τὸν ἔπαινον ἐπιχροτοῦσα, μή δτι γε οί νῦν ήμεζς.

Αί δ' οῦν 'Ομιλίαι αὖται, αὶ χάριτος ὄντως καὶ πνευματικής πεπληρωμέναι ἀφελείας, τῶν πολλῶν οὖσαι, ῶσπερ εἴρηται, συγγραμμάτων τοῦ ἐν άγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορία, πρῶτον νῦν εἰς φῶς ἄγονται ἐκ χειρογράφα (γ) ἀρχαιόθεν κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει 'Αγιοταφιτικὴν σωζομένου βι-δλιοθήκην, καὶ τοῖς πᾶσιν ήδη ἀνάγνωσμα παρέ-

καὶ ὀρθοδοξία, καὶ τῷ παλαιῷ ἐφάμιλλον νεώτερον Γρηγόριον. Δίχου, ἄνθρωπε τοῦ Θιοῦ, τὸν λαμπροφωνότατον τῆς ἀληθείας κήρυκα, τὸν τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδοξίας, τῆς ἀμωμήτου τε καὶ ἀκιβδήλου, γενναιότατον πρόμαχον. Δίχου τὸν φιλολογώτατον ἐν ἀρχιεριῦσι, τὸν σοὶ καὶ σοφία καὶ δοξη», (τουτίστι δοξασία δογματικῆ) ακαὶ πολιτεύματι πρεσοικειούμενον, τὸν Χρυσόστομον καὶ χρυσοββήμονα ἐκκλησιαστήν». Βλέπε προλεγ. εἰς Δεκάλ. σελ. έ. ὅθιν καὶ ἡμῖν ταὐτὶ ἀντιγέγραπται. Καὶ τινα τέλος ὁπὸ Αλλατίου ἐν τῷ Α΄ τόμ. Graeciæ Orthodox. ἐν Ρώμη 1652.

⁽α) Βλέπε Παπιστ. έλέγχ. τόμ. Α΄ σελ. τελευτ. ὑποσημ. καὶ βίον Νικοδ. ἐν Α΄ τόμ. τῆς Ερμαν. εἰς τὰς ἐπιστ. τοῦ Παύλ. (Ενετίφει, 1819).

⁽β) Προλογ. Τ. Αγ. σολ. 1. παρδλ. εώτοθι σελ. 571.

 ⁽γ) Το χειρόγραφον τοῦτο ἐπὶ χάρτου μὲν, ἀλλὰ καθαρῶς ἔγραψε Νικόδημος τις ἱερομόναχος, εἶς δεν τῶν πατέρων τῆς κατὰ τὰν Θεσπαλονί-

γονται ψυχωφελέστατον καί είς νομάς άγον σωτηρίους άναζήσας γάρ αὖθις ἐπὶ γης δι' αὐτῶν ὁ χεγαριτωμένος του Εὐαγγελίου διδάσχαλος, οὐχὶωσπερ πάλαι Θεσσαλονικεῖς μόνους, ους ποιμαίνειν λογικῶς ἐπεπίστευτο, διδάσκει καὶ τοῖς σωτηριωδεστάτοις του Ευαγγελίου καταρδεύει νάμασιν, άλλα χοινός απασι χαθίσταται ποδηγέτης χαὶ σύμδελος των είς την ποθουμένην άγόντων σωτηρίαν, προτρέπων μέν καὶ παρακαλών ἐπὶ τὴν μετ' εὐσεβείας πάσης άρετης άσχησιν και κατόρθωσιν, άποτρέπων δὲ τῆς ἀποτροπαίου καὶ τὴν ψυχὴν ἐνταῦθά τε καί εν τῷ μέλλοντι λυμαινομένης άμαρτίας, εν πάσαις πολλά τε και καλά λέγων και δή και έν τη κζ. ταυτα, δι'ών και καταπαύομεν άττα προτάξαι έγνωμεν. «"Οστις οδν έθέλει ρυσθήναι τής άλήχτε χολάσεως έχείνης, χαὶ της ἀιδίου τοῦ Θεοῦ βασιλείας αληρονόμος γενέσθαι, μή ζιζάνιον έςω, σπέρμα πονηρόν καὶ βλαπτικόν, ώς είναι κοινή λύμη σώματί τε χαὶ ψυχαῖς τῶν ἐγγιζόντων, παρά-

κην κειμένης ίερας Μονής της άγιας Αναςασίας της Φαρμακολυτρίας, τῷ 1563 ἀπὸ Χριστοῦ Σωτήρος έτει, ὡς γίνεται δήλον δι' ὧν αὐτὸς Νικόδημος την βίδλον ἐπεσφράγισε· φησὶ γὰρ· α Χριστὲ δίδου μογήσαντι

δειγμα θεομισές προχείμενος πονηρών έργων τε καί λόγων, μηδέ καλάμη καὶ ἄχυρον, οδτω μέν κοῦφος, ώς εὐρίπιστος εἶναι ταῖς τοῦ πονηροῦ πνεύματος αύραις τε καὶ προσδολαῖς, οῦτω δὲ ἀχρεῖος ώς εὶς βρῶσιν παθῶν ἀλόγων καὶ δαιμόνων προχεῖσθαι, άλλὰ σῖτος ἔςω, πάντων τῶν ἀχρείων χαὶ πονηρών έργων ἀπεχόμενος, καὶ τὰς ἀντιθέτους άρετας έργαζόμενος, καὶ φέρων τὰς τῆς μετανοίας καρπούς. ούτω γάρ αν είη της ουρανίου αποθήκης άξιος, καὶ υίὸς κληθείη τοῦ ἀνωτάτου Πατρὸς, καὶ είς την ἐχείνου βασιλείαν ώς χληρονόμος εἰσέλθοι χαίρων, τη θεία δόξη περιλαμπόμενος. Ής γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ήμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ῷ πρέπει δόξα σύν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ άγαθο και ζωσποιώ Πνεύματι, νύν και ἀεί, και είς τούς αίωνας των αίωνων » γαι δή και ταῖς σαῖς, Ἱεράρχα θεσπέσιε, εὐπροσδέκτοις δεήσεσιν 'Αμήν.

τελν πολύολδον άρωγλν, Μιχοδήμφ ἱερομονάχφ Αναστασιώτη· ἐν τῷ ἰπταχισχιλισστῷ ἐδδομηχοστῷ πρώτφ ἔτει ἐγράφη ἡ βίδλος αὕτη, ἶνδιχτιώνος ἔκτης ».

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΊΑΝ ΤΟ ΤΑΓΡΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙΝΙΑ

ΦΙΛΟΘΕΟΥ.

ΛΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ

BIZ TON EN APIOIZ HATEPA HMON

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ

APXIBUIZKOUON OESSAAONIKHS TON UAAAMAN,

ἐν ῷ καί τινων ἀπὸ μέρους Ιστορία θαυμάτων αὐτοῦ.

ΡΗΓΟΡΙΟΣ μέν δ μέγας πανηγύρεως ύπόθεσις και λογικών άγώνων όραται πάλαι τη Χριστού Έχχλησία προχείμενος. θαβρεί δ'ές δεύρο τὸν ἀγῶνα τῶν πάντων οὐδεὶς, ἀλλ'ξστήχασι πάντες όμου λογοποιοί τε και βήτορες, και το χρυσουν ώς αν είποι τις των σοφων γένος, τον μέν λόγον όχνουντες, και το μεγέθει της ύποθέσεως έξ ίσου παραχωρούντες, σιγή δε μόνη τον άνδρα τιμώντες, χαί πρός την έχείνου βλέποντες γλώτταν, χαί ώσπερεί την φωνήν εκπληττόμενοι. Καὶ εἰκότως εἰ μέν γάρ οδόν τε ην την έχείνου διάνοιαν άναλαβείν χαί τοὺς λόγους, χαὶ τοῦτο τὸ πεφυχὸς έχορήγει, πάντες αν έξ άρχης εὐθύς ἐπεχείρουν, καὶ οὐδείς των έν λόγοις ζώντων και μούσαις άπεδειλία τόν λόγον σύτω καὶ γὰρ ἀν ἐξῆν μόνως ἐπιτυχεῖν τῶν εἰχότων, χαὶ μόνης ἀν ἢν τῆς διανοίας χαὶ τῆς γλώττης ἐχείνης οὖτος ὁ ἄθλος, καὶ μόνος ἐχεῖνος ό λόγος κατά σκοπόν εβεβλήκει. Έκείνου δε μή παρόντος, μηδέ των πραγμάτων τὰ τοιαῦτα διδόντων, άλλ' ύποχωρούντων καθάπερ έφην έξίσης των δυναμένων κατά λόγον, καθόσον οἶον τε τά τοιαθτά

περαίνειν, ἀνάγκη τὴν φιλίαν ἐκνικῆσαι κάνταθθα, καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀγώνων κατατολμῆσαι, μὴ τὸ ἑαυτῆς ὅ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος ζητοῦσαν, πάντα δὲ καὶ πιστεύεσαν καὶ ἐλπίζουσαν, ῶς φησιν ὁ αὐτὸς αὖθις.

'Ρητόρων μέν οδν και λογογράφων πάντων σχεδόν των χαθ'ήμας αὐτός τὰ ἔσχατα φέρων, τοῦ δέ γε πόθου του πρός έχεῖνον, καὶ του καταλόγου τῶν φίλων ένὶ μηδενὶ παραχωρεῖν ἀνεχόμενος τῶν πρωτείων, δίχαιος αν είην χαι πρό των άλλων ύπεισελθείν τὸν ἀγῶνα, τοῦ μέν κατ' έμαυτὸν καὶ τῆς ἐπαχολεθούσης ήττης τῷ λόγῳ βραχύν τινα ποιούμενος λόγον, τό δὲ χρέος ἐχ τῶν ἐνόντων ἀποτιννύς ώς οίον τε· ούτω καὶ γὰρ έξειν μοι τὰ του λόγου κατ' ελπίδας νομίζω, είτε της υποθέσεως είπειν τι και όπωσουν άξιον δυνηθείη, είτε και κατόπιν έλθοι των πραγμάτων ως λόγος. ἐπιτυχόντι μέν γάρ τῷ τὴν εὕνοιαν ἐνδεδεῖχθαι, καὶ τὸ κατά σχοπόν βαλείν αν προσέσται· διαμαρτώντι δ' αυ της άξίας, εί χαὶ μὴ άμφω, τὸ γοῦν ἔτερον πάντως έσται. Καὶ δείξομεν ώς οὐ φιλοτιμίας καὶ λόγων

ἐπιδείξεως χάριν, ἀλλὰ φιλίας μόνης, χαὶ τοῦ χατ' || αὐτὴν γιγνομένου, καὶ τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς πολλῷ τινι τω μέσω χατατολμώμεν, ἐπαίνων τε χαὶ χρότων χαὶ δόξης οὐδένα ποιούμενοι λόγον, εὶ τὰ τῆς εὐνοίας της πρός έχεῖνον σώζοιτο μόνον, καθά δή χαὶ προύφην. Οὐ μὴν ἡ φιλία τὸν λόγον ὡς ἄν ciŋθείη τις έσως δεκάσει πρός ύπερβολάς έξαχθείσα. ούτε γάρ πρός ήμων τε κάκείνου το τοίς τοιούτοις , διδόναι, καὶ παρὰ τοῖς εἰδόσιν ὁ λόγος, καὶ κριταὶ χάθηνται σγεδόν πάντες των λεγομένων, τοῖς πράγμασι παρατιθέντες τοὺς λόγους, καὶ μετὰ τῆς άχριβείας ἀπαιτούντες τὰ όντα ώς καὶ τοὐναντίον απαν ήμας δεδιέναι μαλλον, ού την ύπερβολην καί την πλεονεξίαν του λόγου, την μειονεξίαν δε καί τήν υφεσιν μαλλον, καί το μή πασιν ώσαύτως έπεξελθείν αν δεδυνήσθαι· ύπερ ού χαί παραιτείσθαι παρά τοῖς εὐγνώμοσι τῶν ἀχροατῶν ὁ λόγος, δίκαιος αν είη πρό γε των άλλων, ώς μή τα έχείνου παρά τούτου ζητείν πάντα, μηδέ τὸ τοίς πᾶσιν έφεξής και κατ' άκολυθίαν έπεξιέναι οὐδε γάρ οδόν τε μήτε του πλήθους μήτε του μεγέθες των πραγμάτων ταὐτὶ συγχωρούντων, μνησθήσεται δὲ τῶν άναγχαιοτέρων της ίστορίας του θαυμαστού βίου έχείνου καὶ μαλλον κατεπειγόντων, ἐξίσης τήν τε άμετρίαν και την βραχυλογίαν ἐκκλίνων, καθ' ἄσον οίον τε καί κατά δύναμιν έκείνον μιμούμενος.

Τρηγορίω τοιγαροῦν τῷ μεγάλω, πατέρες κατὰ τὸν μέγαν Ἰως, εὐγενεῖς μὲν τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν· τὴν δὲ μεγίστην ταυτηνὶ καὶ βασιλεύουσαν, τὴν τοῦ θαυμαστοῦ Κωνσταντίνε φημὶ πόλιν σχόντες εἰς μετοικίαν, ἐνταῦθα καὶ παίδων πατέρες ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν ὁμοῦ χρηματίζουσιν, ὧν ὁ θαυμαστὸς Γρηγόριος πρῶτος κατὰ γένεσιν εἰσιών τὸν βίον, πρῶτος οὐκ ἐν τοῖς κατὰ κόσμον καὶ λόγοις καὶ πράγμασι μόνον, ἀλλὰ κὰν τοῖς ὑψηλοῖς πολλῷ πλέον καὶ ὑπὲρ κόσμον ἐφάνη, ὡς ἐνί

τινι μηδενί και όπωσοῦν τῶν πρεσβείων ἐκστήναι. Πατρίδος μέν οὖν είνεχα καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ἐσγηχότος, περιττόν μοι δοχῶ πως τὸ λόγοις νῦν θέλειν έπεξιέναι άρχει χαι γάρ αὐτό τοῦτο, τὸ βασιλεύουσαν άπασῶν φημι παρὰ πάντων αὐτὴν άνωθεν καὶ προσειρησθαι καὶ εἶναι, καὶ πάσας ὑφ' ξαυτὴν ἔχειν, χαὶ όμοῦ τῶν ἀπασῶν ἐν ἄπασιν ὑπερέχειν, χαὶ μεγέθει και κάλλει και θέσει, και κράσει στοιχείων, καὶ ἀέρων ἐπιτηδειότητι, καὶ ξηρά καὶ θαλάσση, καὶ τὸ πανταχόθεν ἐκ γῆς τε καὶ θαλάττης δφ' Ελλήνων τε καί βαρδάρων, καί παντός όμοῦ γένους δωροφορείσθαι το δε χράτιστον και ύπερκείμενον τούτων, τὸ καὶ λόγων καὶ σοφίας ἄνωθεν χρηματίζειν ταύτην μητέρα καὶ οἰκητήριον, Έλλήνων άντιχρυς πεφηνέναι, την πάλαι θρυλλουμένην Στοάν χαὶ τὸς Περιπάτους χαὶ τὰς Αχαδημίας, εἰς έαυτὴν όμου πάντα συναγαγούσαν μετά της εύσεβείας χαί τὴν μὲν άθείαν χαὶ τοὺς μύθες χαὶ τοὺς μαχρές λήρους μετά του ψεύδους χαὶ τῶν παραλογισμῶν, καί της συχνής άδολεσχίας και της απάτης είς τὸ έχείνων Κυνόσαργες ἀπορρίψασαν, τη δ' άληθεία, καί τη του ένος τρισυποστάτου και παντοδυνάμου καί παντοκράτορος Θεού πίστει, τῷ τε Σταυρῷ καὶ τη του Εὐαγγελίου άπλότητι κατακοσμήσασαν την σοφίαν έχείνην, και δούλην εὐγνώμονα και ὑπηρέτιν άναδείξασαν της άληθινης και πρώτης σοφίας.

Τὴν γοῦν οὕτω διὰ πάντων θαυμαζομένην Γρηγόριος ὁ θαυμας ὁς εὐμοιρήσας πατρίδα, τοιούτους καὶ τοὺς κατὰ σάρκα πατέρας ἔσχεν, ὁποίους τὸν τοιοῦτον ἔδει τῆς γενέσεως ἔχειν αἰτίους ἡ ὁποίους τινας εἶναι τὸν τοιοῦτον εἰσενεγκόντας τῷ βίω, καὶ δῆλον ἐκεὶθεν. Τοῦ γὰρ δευτέρου τῶν Παλαιολόγων, ᾿Ανδρονίκε φημὶ τοῦ πάνυ, τῶν τῆς βασιλείας ἐπειλημμένε σκήπτρων τὸ τηνικαῦτα, τῆς συγκλήτου μὲν εἶς καὶ ὁ τοῦ σοφοῦ Γρηγορίου πατὴρ ἦν, καὶ τοῖς ἐν τέλει συνηριθμεῖτο. Τοσοῦτο

γε μήν το της άρετης περιον έχείνω προσήν, και το συγχεχωρηχός παρά πάντων έν τοῖς τοιούτοις, ὡς καὶ πατέρα καὶ διδάσκαλον τοῦ υίωνοῦ τε καὶ βασιλέως, τὰ ἐς ἀρετήν φημι καὶ ψυχης παίδευσιν καὶ κατόρθωσιν ήθους, αὐτὸν έλέσθαι τὸν βασιλέα. Οὐ μήν άλλά και αὐτός ἐκεῖνος, καί τοι γε καί συνετός χαὶ ὀξύς τις πεφυχώς ἐν ἄπασι χαὶ ἀγχίνες, χαὶ τὰ πρωτεία φιλοτιμούμενος έν τοίς τοιούτοις φέρεσθαι χατά πάντων, οὐκήδεῖτο χαὶ διδάσχαλον ἀρετῆς, χαὶ σύμδελον άγαθόν, καὶ μυσταγωγόν καὶ όδηγόν του χαλλίστου παντός έχεῖνον χεχτησθαι. 'Αμέλει χαὶ σφοδρότερον έσθ' ότε τῷ βασιλεῖ τῷ θυμῷ κατὰ τῶν οίχείων χρωμένω, καί πρός δργήν έξαγομένω καί απειλάς και λοιδορίας έκείνων, πάντες μέν ώσπερ ἀπὸ συνθήματος όμου καὶ ὑπεξίσταντο, καὶ τῷ κράτει καὶ τῷ θυμῷ παρεχώρουν, τὴν τοῦ λέοντος έρυγὴν κατά τὸ εἰρημένον ὑπεπτηχότες. Ὁ δὲ καὶ έπεισήει ὀργιζομένω μετά τοῦ σχήματος καὶ τῆς παρρησίας, καὶ της δργης ύφιέναι καὶ ύποχαλᾶν παρεσχεύαζεν εύθέως έχεινον, του τε ταπεινού χαί χαμαιζήλε της ανθρωπείας φύσεως αναμιμνήσχων ήρέμα, ής καὶ αὐτός φησιν ών δήπου τυγχάνεις, εί και πρός την των όμογενων άρχην ύπο Θεού προεδλήθης και νουθεσίαις εὐαγγελικαίς τε καί πατρικαίς, και δή και ταις παρ' έαυτου σοφαίς είσηγήσεσι, καί ταῖς τῶν λογισμῶν ἐπφδαῖς τε καί φαρμαχείαις πρός έαυτον αὐτον ἐπανάγων ταχέως. δς χαί της παρρησίας και του φρονήματος και του. πρός άρετην πεφυχότος, ούδ όσον είπειν αποθαυμάζων τὸν ἄνδρα, χάριτάς τε μεγάλας καὶ της εὐνοίας και της ώφελείας άνωμολόγει, και των μεγίστων τιμών τε καὶ άξιώσεων προθύμως ήξίου, πάντων έν απασι σχεδόν προτιθείς και αύτων των προσηχόντων χαθ' αξμα, διά γε την της ψυχης χαθαρότητα, χαὶ τὸ πρὸς μόνον τὸ χαλὸν χαὶ τὸν Θεὸν άντικρυς βλέπον οὐδὲ γὰρ λόγοι τὸ σπουδαζόμε-

τον καὶ φιλοτιμία τις καὶ ἐπίδειξις ἢν ἀρετῆς αὐτῷ κατά τινας μόνη. ἀλλὰ πράγματα μᾶλλον ἢσαν οἱ λόγοι, καὶ καρπὸς ἀπροσπαθείας όμοῦ καὶ χρημά-των καὶ τῆς κενῆς δόξης, καὶ δὴ καὶ τῆς θαυμαστῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης.

Τοσαύτη δε καὶ ή κατά νοῦν ἦν αὐτῷ νηψις, καὶ τὸ πρὸς έαυτόν τε χαὶ τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσογῆς τε καί προσευγής έπεστράφθαι, καί τοι γε καί βασιλεί και συγκλήτω και τοίς τοιούτοις όσημέραι συνόντι, ώς μηδε τοῖς έξω καὶ μάλιστα τοῖς όξυτέροις τε καὶ συνετοῖς τὸ κατ' αὐτὸν ἀγνοεῖσθαι. 'Ο γούν βασιλεύς όμιλων αὐτῷ περὶ τῶν συμπιπτόντων ώς έθος, όπηνίχα τοῦτον έδλεπε πρός λήθην ίόντα των παρ' αὐτοῦ λεγομένων, καὶ περὶ των αὐτων πυνθανόμενον αδθις, δ δή και ούκ άνεκτως εφερεν, ετέρων εν ταῖς πρὸς αὐτὸν όμιλίαις πασχόντων ἔσθ' ὅτε, εὐήθειάν τε όμου καὶ ἀπαιδευσίαν χαταγινώσχων έχείνων, άλλ' ό Παλαμάς έλεγε νον ού δια ραθυμίαν τινα καὶ σπουδής ἔνδειαν εἰς λήθην ήλθε των λόγων, άλλα δια σπουδήν μαλλον και νηψιν των ένδον, και το προσευχή και Θεώ την διάνοιαν ώσανεί προσηλώσθαι. Διὰ ταθτα καὶ πᾶσιν αιδέσιμος ών, και άργοντας και κριτάς και δυνάς ας όμου πάντας άνηρτημένος. πολλών άδιχουμένων άνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἦν προστάτης, καὶ πλείστοις τάς συμφοράς έλυε χαθ' έχάστην. Κωνσταντίνω τοιγαρούν των του βασιλέως υίων, τω καθ' ήλιχίαν δευτέρφ, καὶ δή καὶ της βασιλικης έξεσίας τά δεύτερα χεχτημένω, χαχώς τη δυνάμει χατά πένητός τινος χρησαμένω χήρας, καὶ ταύτην παρά πάσαν δίχην χρυσίνων άφελομένου τριαχοσίων, δ του Γρηγορίου πατήρ προσελθών και διαλεχθείς, χαὶ τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἀναμνήσας, χαὶ ὅσον έχείνω χαί δίχης μέλει χαι νόμων χαι πενήτων χαι χηρών ώς μάλιστα προστασίας, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις, καὶ πέπεικεν εὐθέως, καὶ τη χήρα τῶν

έδίων έδειζεν έχστάντα προθύμως, ή χαὶ τὸν προστάτην της εύεργεσίας άμειδομένη, τὰ τῶν χρημάτων ήμίσεα, μετά πολλής τής σπουδής και τής προθυμίας προσέγεν. 'Αλλ' οὐ καλῶς οὐδ' ἀξίως άμείδη τον εὐεργέτην ὑποφθάσας εἶπεν ἐχεῖνος, ὧ γύναι, προφάσει σμιχράς τινος δωρεάς τῶν μεγίστων ἀποστερούσα. νθν μέν γάρ καθά δήπου καὶ αὐτή πειραθείσα γινώσκεις, πρόσεστί μοι τὸ τὰ τοιαῦτα πρός τοὺς χρατοῦντας τε χαὶ δυνάστας ἰσχύειν περαίνειν, του Θεού πάντως συναιρομένου, οὖ, τί ἀν γένοιτο τοῖς νοῦν ἔχουσι χρεῖττον; εἰ δ' ώς αὐτή φής ἐχείνοις ἐμαυτὸν δοίην, χρημάτων γενόμενος ήττων, ζημιωθήσομαι πάντως έχεῖνα, χαί θεού και των διδόντων συνήθως κατεγνωκότων, χαὶ τί της ἀνοίας ταύτης ἄν ποτε γένοιτο χεῖρον; 'Αλλ' άπιθι, των μεν ιδίων αὐτή κατ' εξουσίαν ἀπολαύουσα μόνη, μηδενός ένοχλοῦντος έτι, Θεῷ δὲ τὸ πάν της εύχαριστίας άνατιθείσα, χαὶ ήμᾶς μόναις ταίς εύχαις δωρουμένη.

Ού πρός χρήματα δὲ μόνον καὶ κτήματα, καὶ την κάτω καὶ παιζομένην καὶ παίζεσαν τοὺς πολλές δόξαν, χαθά δή χαι προύφην, άλλα χαι πρός αὐτά τὰ φίλτατα τὸ ἀπροσπαθές ἐπεδείχνυτο καθ' ὑπερ**δολήν ό γεννα**ῖος, καὶ φυσικών άναγκών καὶ τών έχειθεν ισχυροτάτων δεσμών, και της σχέσεως φιλονεικών ώς περικρατείν τῷ πρὸς Χριστὸν φίλτρω. δθεν και πρός των φίλων και συγγενών έρωτώμενος, ότου χάριν μή καὶ αὐτὸς τοῖς άπαλωτέροις έτι και νηπίοις των παίδων και προσφύεται πυχνά καί χερσί και χείλεσι, και προσγελά και προσπαίζει κατά το σχετικόν πεφυκός καί το κοινόν των πατέρων έθος. βούλομαι μέν έλεγε χαὶ αὐτός ταῦτα, φίλοι, του φίλτρου και της φύσεως πολλάκις ύποκινούντων, την δε συνήθειαν δεδοιχώς, μήπως καί είς έξιν μοι τοῦ πράγματος χαταστάντος, πάνυ δυσχερώς τε καὶ μικροψύχως καὶ αὐτὸ τοῦτ' ἀναξίως ||

του δεδωχότος Θεού περί την άφαίρεσιν ένίων διατεθείην είκός γάρ τινας καὶ προθανεῖν τῶν οἰκείων πατέρων, άδήλου τε καὶ ἀορίστου της τελευτης ήμίν ούσης, της πολλής συνηθείας τε καὶ φιλίας έμαυτὸν ἐπέχω τῆς πρὸς τοὺς παίδας, ὡς ἀν τοῦ χωρισμού, Θεού δηλαδή χελεύοντος, ἐπιζάντος, μή πάντη γε ἀπαράσκευος καὶ ἀνέτοιμός τις ὀφθείην, καὶ φιλόπαις ή φιλόθεος μάλλον· ἀνάγκη καὶ γάρ πάντως, τῷ μὲν μεγέθει τοῦ φίλτρου, καὶ τὸ μέγεθος Ισοστάσιον έπαχολουθήσαι της λύπης τῷ δέ σφοδρώ τε καὶ ἀκαθέκτω της λύπης, ὁ κίνδυνος επεται τῶν τῆς ἀχαριστίας λόγων τε καὶ πραγμάτων, ά τίς αν ούχ ἀπεύξαιτο σύν πολλή τη σπουδή των εὐσεδεῖν ἀληθως βελομένων; ά δή καὶ πράγμασιν αὐτοῖς, ὁ ἀψευδής ἐχεῖνὸς ὄντως ἄνθρωπος τοῦ Θεου, ἔν γε τῷ τοῦ χαιρού παρας άντι χαλώς ἐβεβαίκ. Των γάρ παίδων ένός τινος αὐτῷ νόσω συσγεθέντος βαρεία, και πρός την έξοδον και την αναγκαίαν προθεσμίαν ίόντος, πρό μέν της τελευτης πολύς τις ήν του θεου δεόμενος, και τῷ μεγίστω φαρμάχω της εύχης ύπερ εχείνου νοερώς όμου τε χαί αίσθητῶς χρώμενος ἐπεὶ δὲ χαταλύσαντα τὴν ζωὴν είδε, και πρός την άληθινην τῷ ὄντι ζωην ἀπιόντα, της ευχαριστίας της πρός Θεόν εύθυς όλος ήν καὶ τῶν ὕμνων, τὰ ἐπὶ τῷ παιδὶ τελευτήσαντι πάλαι τῷ μεγάλῳ Δαδίδ πεπραγμένα καὶ αὐτὸς ένδειχνύμενος άντιχρυς, καὶ πράγματα τοὺς έαυτου δειχνώς λόγους, δ δή και είπων έφθην, ώς και τές πρός παραμυθίαν παραγεγονότας των φίλων, αὐτός και παραμυθίσασθαι μάλλον, και τὰ εἰκότα διδάξαι.

Ένὸς ἡ δυοῖν τῶν κατὰ τοὺς θαυμαστοὺς τοῦ μεγάλου πατέρας ἔτι μνησθεὶς, ἐπ' αὐτόν ἐκεῖνον καὶ δὴ βαδιοῦμαι, τῶν ἄλλων τοῖς εἰδόσι παραχωρήσας. Σπούδασμα καὶ τοῦτο τῶν Γρηγορίου πατέρων, τὸ μὴ μόνον αὐτούς φημι, μοναζόντων καὶ

διδασχάλων χαι πατέρων πνευματιχών όμιλίαις όσημέραι προσέχειν, άλλα και της παίδας ενάγειν είς το αὐτό τοῦτο καὶ όδηγεῖν, οὐ τοὺς ἀκμάζοντας μόνον καὶ ήλικίας ήμμένους, άλλα καὶ τοὺς άτελείς έτι, και άρτι πρώτως άργομένους και λέγειν, καὶ συνιέναι των ύφ' έτέρων δηλαδή πρός αὐτούς λεγομένων, ζν' έξ αὐτης της εἰς τὸν βίον εἰσόδου τοίς ίεροις λόγοις και ταϊς διδασκαλίαις εύθὺς τυπώνται καὶ πλάττωνται τὰς ψυχάς. 'Ακατίου τοιγαρούν επιβάντες πανοικεσία ποτε, πρός το πέραν της θαλάττης ύπερ τὰ Γαλάτου πείμενον φροντιστήριον ανήγοντο τοῦ θείου Φωκά, τῷ καθ' ήσυχίαν έχει προσεδρεύοντι, σπουδάζοντες ώς έθος έντυχείν μοναστή τε καί πρεσδυτέρω, καί τής παρ' έκείνου διδασκαλίας ἀπολαῦσαι, καὶ τοὺς πνευματιχούς ύποδέξασθαι τύπους χαὶ τὰς εὐχάς. Καὶ τρένυν ανιόντες έχεζσε, ό του Γρηγορίου πατήρ έπυνθάνετο των οίχείων, εί των πρός τράπεζαν επιτηδείων ἐπιφέρονταί τι τοῦ διδασχάλου. τῶν δ' εἰρηκότων μηδέντι των άξίων έχειν μεθ' έαυτων, ύπό λήθης και ἀσχολίας συναρπασθέντας, δυσχεράναι μεν τον ἄνδρα, και ώς μή καλῶς γεγενημένω τῷ πράγιιατι μέμψασθαι, άναγαγεῖν δὲ ὡς ἔθος ἐχείνω καί τουτο πρός τον Θεόν, και την έκειθεν χορηγίαν ἐπεύξασθαι. Τόδ' οὐ λόγος άπλως ήν, άλλὰ καί τετελεσμένον έργον έξαισίως τε καί δπερφυώς μετά βραχύ πάνυ· ἀνέπλει μὲν γὰρ τὴν θάλατταν ἡ λέμδος φέρεσ' αὐτοὺς, δ δ' ἐμδαλών τὰς χεῖρας τῷ πύματι, τὸν της θαλάττης Δεοπότην μετὰ πίστεως έζήτει το θήραμα ταῖς άλαλήτοις τοῦ νοῦ προσευχαίς. Εἶτ' ἐχείθεν μικρόν προϊόντες, ὢ τῆς καινῆς θήρας! ὢ τῶν θαυμαστῶν ἔργων τε καὶ δυνάμεων οίς ό πάντων Δεσπότης τούς οίχείους θεράποντας δοξάζει! τὴν χεῖρα τῶν ὑδάτων ὁ καινὸς άλιεὺς αἰφνίδιον ἀνασπάσας, λαύραχα τών μεγίστων έχεῖθεν ανάγει, και τοίς συνούσι προθείς κατά μέσον

τοῦ ἀχατίου, ἰδού φησι καὶ ή σχεδιασθείσα παρά Χριστοῦ τράπεζα τῷ Πατρί. Οἱ δὲ τῷ τοῦ πράγματος έξαισίω χαταπλαγέντες, χαὶ τὸν θαυματουργόν υμνηχότες σύν έχείνω Θεόν, απήεσαν τε πρός τὸν πρεσδύτερο υμηδίας καὶ θαύματος πλήρεις, χαί χοινήν έποιούντο σύν έχείνω τήν χαινὴν ὄντως θήραν καὶ τράπεζαν. Τίς ἔγνω τοιοῦτον θήραμα τῶν νῦν, ἡ τῶν πώποτε ; χαιρὸς τάχα που καὶ ήμᾶς μετὰ της μεγάλης έχείνης φωνης νῦν εἰπεζν, έπει και τὰ τοῦ θαύματος ίσα, και δή και τὰ της πίστεως των καινών θηρευτών πλήν όσον έχείνοι μέν ἐπ' ἐρημίας ὑπαιθρίοις χρυμμοῖς τε χαὶ όμβροις ύπερ εὐσεβείας ταλαιπωροῦντες έτος που εκδομον, και τον θεον επ' έκεινα κοινή πάντες καλούντες σύν μαχρά τη δεήσει ο δέ του Γρηγορία πατήρ οὖτος, άρτι τῶν βασιλείων καὶ τῆς οἰκίας της έαυτοῦ προζών, χαὶ μόνος ἐντυγών τῷ Θεῷ μόνω, καὶ δεηθείς ήσυχη, τῶν αὐτῶν ήξιοῦτο κατά μέσων των δδάτων τε καὶ τοῦ πλοῦ, ὧν περ κατὰ των όρων κάκεινοι καί της ξηράς, ώς μηδέ του μάννα καὶ τῆς ὀρτυγομήτρας, καὶ τῶν θρυλλουμένων έχείνων παλαιών του θεού θαυμάτων, χαι ταυτα τὸ παράπαν χαθυστερείν.

Έν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις, τῷ πατρὶ θαυμαστῶς ἤδη καταλύοντι τὴν κάτω ζωὴν, καὶ πρὸς τὴν ἄνω τε καὶ μακαρίαν μεθισταμένω, κειραμένω τε ἐπὶ τέλει καὶ τελεσθέντι τὰ μοναχῶν, ὧν περ σὐδὲ πρότερον ὅσον ἐπὶ τἢ πολιτεία φημὶ καὶ τοῖς ἔργοις ἀτέλεστος ἢν, ἡ καλὴ πρόσεισι Καλλονή καὶ ἄμφω γὰρ ἡ ὁμόζυγος ταὐτὶ φερωνύμως ἐκλήθη, τὸ μὲν κατὰ κόσμον, τὸ δὲ κατὰ μοναχούς αὐτη τοιγαροῦν προσιοῦσα, ἐπεὶ τὸ πρὸς αὐτὸν εὐμενὲς καὶ τὴν βοπὴν ἔδλεπε τοῦ κρατοῦντος, ὰξιοῦν ἐκεῖνον ἐδεῖτο, προμηθείας εἴνεκα καὶ προστασίας τῶν παίδων. Ὁ δ' οὐ μόνον οὐ προστήκατο τὰ λεχθέντα, οὐδὲ τῶν σπλάγχνων ὧς ἄνθρωπος

ήττων ώφθη των πατρικών, άλλα κακείνην ανάξια του φρονήματος έλεγεν είρηκέναι του οίκείου νυν τε καὶ τῆς ἐκ παιδὸς ἀρετῆς ἐγώ γάρ φησιν, οὐ τοίς ἐπιγείοις καὶ μερικοίς τουτοισὶ βασιλεύσιν, άλλα ταύτη δή τη των άλων Δεσποίνη τη μητρί τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν, πρὸς τὴν εἰχόνα τῆς Θεομήτορος δηλαδή βλέπων ίσταμένην αὐτῷ πρὸ των όφθαλμων, ταύτη τοὺς έμοὺς χαταλείπω παῖδας και ούχ έψεύσθη γε των έλπίδων ό σοφός όντως έχεῖνος. τούς τε γὰρ ἐπὶ γῆς βασιλέας γνησιώτατα, καὶ ώς οὐδ ἔςι τῶν άλλων, ή κοινή βασιλίς πέπειχε, μετά τὴν τοῦ πατρός πρός Θεόν ἐκδημίαν έχείνοις προσχείν, χαὶ μετά μιχρόν έξιόντας έντευθεν υποδεξομένη, και κηδεμών ώφθη και δδηγός, καὶ παντοδαπή τις σώτειρα καὶ σωμάτων όμου και ψυχών, καθά δή και προϊών ό λόγος δηλώσει μοι. Τοιαῦτ' έχ πατέρων ό θεῖος Γρηγόριος δεδεγμένος του βίου τὰ παραδείγματα καὶ τὰς άφορμάς, σχοπώμεν έξης δσώ τῷ μέτρω θαυμαςώς ύπερήλασεν, έπεὶ καὶ καιρὸς ήμᾶς ήδη πρὸς αὐτὸν έχεινον τρέψαι τὸν λόγον.

Κωνστάντιος μέν οὖν ὁ καλός σὕτω καὶ γὰρ ἀλλὰ καὶ τοῖς μεγάλου πατὴρ, ἐπὶ τέλει τοῦ βίε καθάπερ ἔφην, τὰ ἐνταῦθα καταλιπῶν πρὸς Θεὸν ἀπήει καὶ τὰ πάλαι ποθούμενα ή δὲ μήτηρ καταλεικῖαν οὖσιν οὖπαιοὶν, ἀπαλοῖς ἔτι σφόδρα τὴν ἡλικίαν οὖσιν οὖπω καὶ γὰρ τὸν ἔδομον ἐνιαυτὸν ὑπερδεδηκῶς ὁ καθ ἡλικίαν δηλαδή πρῶτος Γρηγόριος ἢν ὁ καλὸς, κείρασθαι μὲν εὐθὺς εἶχε διὰ σκοδῆς, καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὸν κόσμον ἀπολιποῦσα κνέσθαι καθ ἑαυτὴν, εἴργεται δὲ πρὸς ὀλίγον τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς προθυμίας τέως, πατρᾶσι καὶ διδακικοῦς πνευματικοῖς χρησαμένη συμδούλοις ὡς ἐδος οὕτω καὶ γὰρ οὺ σαυτή μόνη εἴπον ἐκεῖνοι, καὶ τοῖς παισὶ τὰ δέοντα χρήση, κάλλιστα τὸ

τὸν θεῖον ᾿Απόστολον, τοῖς τὸ ἀγαθὸν έλομένοις.

Γρηγόριος μέν οῦν ὁ καλὸς εἰς λόγων ἄσκησιν και παιδείαν την θύραθεν έκδοθείς. οὐδὲ γάρ έδει την τοιαύτην ψυχήν τε καὶ φύσιν, μη καὶ τῶν ἐκεῖθεν μετέχειν βελών χαὶ των ὅπλων ἐπεὶ τὰ τῆς γραμματικής προοίμια καὶ τὰς ἀρχὰς ἔτι τελούμενος ήν, της προστασίας εύθύς καὶ συμμαχίας έξ άφετηρίας πειράται της θαυμαστης άναδόγου, της χοινής φημι των πάντων Δεσποίνης. δειχνύς ώς ούχ είς χενόν, οὐδ' άργοί τινες καὶ ἄπρακτοι τοῦ πατρός ήσαν οί λόγοι, πρός ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς έχείνην προϊσταμένου, και τοις παισί χυδερνητιν παντοδαπόν καὶ πρύτανιν ἐφιστάντος· άλλ' αὐτὰ καί κυβερνήσει καὶ χειραγωγήσει καὶ όδηγήσει καλῶς διὰ πάντων, καὶ πρός λιμένας άγαθοὺς καταπαύσει τὸ τελευταίον. Τῶν γὰρ προτελείων άπτόμενος της παιδείας ό Γρηγόριος, ἐπὶ πάνυ νεαζούση τη ήλικία καθάπερ έφην, έπεὶ δυσγερώς πως είγε πρός γε τὸ ἀποστοματίζειν, δρον έαυτῷ τίθησι μή πρότερον απτεσθαι του βιβλίου καὶ της έξαγγελίας, πρίν αν πρό της σεπτης είχόνος της Θεομήτορος τρίς μετ' εύχης ίερας είς γην κλίνη τό γόνυ δ δή καὶ γιγνόμενον, βᾶστα καὶ ἀπρόσκοπα τὰ τῆς ἐξαγγελίας τῶν μαθημάτων καθ' ἐκάστην αὐτῷ διετίθει εἰ δέ που συνέδη τὰ της συνήθους εύγης τε καί προσκυνήσεως παραδρομείν τούτον, λήθη συναρπασθέντα, και τὰ της ἀπαγγελίας εὐθύς ήπράκτει καὶ κενός ό άγωνιστής των έκείθεν οπλων τε καὶ τῆς συμμαχίας ἐζερημένος, καὶ πληγαζς ύπεύθυνος παρά τοίς γυμνασταίς τε καί διδασχάλοις. Ού μὴν, ἀλλὰ χαὶ τὴν τοῦ χρατοῦντος ψυχήν ούτω γνησίως καὶ συμπαθώς διατεθήναι πέπειχεν ή βασιλίς και προστάτις περί αὐτόν τε καί τούς λοιπούς παίδας, ώς άξιωσαι μέν αὐτούς καὶ της άλλης πάσης προνοίας, ἀναλωμάτων φημὶ καντοδαπῶν καὶ σιτηρεσίων ἐκ τῶν βισιλικῶν ταμείων καὶ τῶν χρημάτων, καὶ ὧν οἱ της βασιλικῆς ἀπολαύοντες μετέχουσιν εὐμενείας μετακαλεἰσθαι δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὸν συνεχῶς ἐκείνους, καὶ θέας καὶ δικλίας μεταδιδόναι, καὶ τοι γε καὶ νέους ὅντας κάνυ την ήλικίαν ὡς εἶπον, πολὺ τὸ εὐμενές τε καὶ διά καὶ τὰ βασίλεια πάντες, ὅσοι τε τῶν ἐν τέλει φημὶ καὶ ὅσοι τῶν κάτω, Γρηγόριον σύν γε τοῖς ἐλεγον τῆς διαθέσεως, οἱ τοῦ άγίου παῖδες ἔλεγον εὖτοι τοσαύτη τη αἰδοῖ καὶ τῷ φίλτρω πρός τε τὸν γεγεννηκότα καὶ τοὺς παῖδας κατείχοντο.

Βραχύ τὸ μεταξύ καὶ γραμματικήν όμου καὶ ρητορικήν ό Γρηγόριος άριστα κατορθώσας, ώς ύπὸ πάντων, καὶ αὐτῶν φημι τῶν τηνικαῦτα καθηγητών τε καί κορυφαίων του λόγου καθ' ύπερβολήν έν λόγοις τε καί συγγράμμασι θαυμασθήναι. Τοιούτος έν γε τοῖς φυσικοῖς τε καὶ λογικοῖς, καὶ άπλως πάσι τοῖς 'Αριστοτελικοῖς ώφθη, ώς καὶ τον επί σοφία παντοδαπη και μαθήμασι μάλιστα θαυμαζόμενον ύπο πάντων το τηνικαθτα, καί βασιλεί καὶ τοις κοινοίς των Ψωμαίων δεξιώς μεσιτεύοντα πράγμασι, Λογοθέτην φημί τον μέγαν, λόγες έπὶ του βασιλέως πρός Γρηγόριον ύπὲρ της λογικής 'Αριστοτέλους πραγματείας κεκινηκότα, τοιαύτα παρά της ἐκείνου γλώττης ἀκούσαι, καὶ ούτω καθ' ύπερδολην έκπλαγηναι τὸν νέον, ώς μηδὲ παρ' έαυτῷ κατασχεῖν, μηδὲ κρύψαι δυνηθήναι τὸ θαυμα, άλλα τον λόγον εύθύς μετ' έχπλήξεως τρέψαντα πρός τὸν βασιλέα. καὶ αὐτός ᾿Αριστοτέλης είπειν εί παρών άχροατής χαθίστατο τούτου, έπή-

νεσεν αν ού μετρίως, ώς έγω νομίζω. Έγω δ' έκείνο φησί λέγω τέως, ὅτι τοιαύτας ἔδει τὰς ψυχὰς χαὶ τὰς φύσεις είναι τῶν μετιόντων τοὺς λόγους. χαὶ μάλιστα τὰ τῷ 'Αριστοτέλει τουτωὶ διὰ πολλών φιλοσοφιθέντα καὶ συγγραφέντα. Διὰ ταῦτα, καί βασιλεύς έγκαλλωπιζόμενος ήν ώσανεί τω γενναίφ και χαίρων, και μεγάλα τινά περι αὐτοῦ καί φανταζόμενος άμα καὶ βουλόμενος άλλ' έκείνος πρός τον άνω Βασιλέα και τα βασίλεια και την σύγκλητον την άφθαρτον και άγήρω βλέπων έχείνην, καὶ ὅλως τοῦ κατ' ἐκεῖνα σκοποῦ γιγνόμενος καὶ τοῦ πράγματος, βραχύν τινα λόγον εποιείτο των άλλων όμου πάντων, μαλλον δ' οὐδέ φροντίδος ουδέ λόγου σχέδον ήξίου κατ' ολίγον έκείνα, « Μερίς μου εί, Κύριε, είπα του φυλάξασθαι τὸν νόμον σου η (1), μετὰ τοῦ Προφήτου καὶ αὐτὸς λέγων καὶ, «Όδήγησόν με ἐν τἢ τρίδω τῶν ἐντολών σου, ότι αὐτὴν ἡθέλησα» (2) καὶ, «᾿Απόστρεψον τοὺς ὀφθαλιμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα· ἐν τή όδῷ σου ζήσον με» (3), καὶ τὰ προσόμοια τούτοις. Διά τοῦτο καὶ μονασταῖς μᾶλλον καὶ πατράσι σπουδαίοις καὶ διδασκάλοις της άρετης έαυτὸν ὑπετίθει, καὶ μάλιστα τῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ κατιόντων Αθω τοζς προύχουσι καὶ σπουδαιοτέροις, οί δή καί χαλεπήν αὐτῷ καὶ προσάντη τήν εὐθείαν καὶ Εὐαγγελικὴν όδὸν, καὶ σκληρόν τινα καὶ βαρὺν έλεγον όφθήσεσθαι τὸν ἐλαφρὸν τοῦ Κυρίου ζυγόν, έν μέσοις οΰτω στρεφομένω διά παντός τοῖς κόσμω καί κοσμοκράτορι πάσαις έκοντί ταις προθυμίαις ύποχειμένοις, χαὶ ζῶσι μέν τούτοις, τεθνηχόσι δ' έχείνοις, και συγκατασπώσιν όσημέραι και τους συνόντας έχειθεν, εί μή σφόδρα σπουδαίοι τε καί νήφοντες όντες τύχωσιν. όθεν καὶ κράτιζον μέν τι προηγεμένως και ασφαλές ατον συνεβούλευον είναι

⁽⁴⁾ Ψαλμ. ριή, 57. (2) Ψαλμ. ριή, 35; (3) Ψαλμ. ριή, 37.

τὸ καὶ τῆς οἰκίας όμοῦ καὶ τῆς πόλεως ἀποστάντα πούφως τε τὸν οἰχεῖον σταυρὸν αἴρειν, καὶ ὁπίσω τοῦ κεκληκότος Χριστοῦ κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον, έπὶ τὴν ἐρημίαν εὐθὸς καὶ τὸ σεπτὸν ὄρος βαδίζειν· ούτω καὶ γὰρ ἀν ἐξέσται σοι τοῦ σκοποῦ καὶ της έξαρχης ένστάσεως φησι μη διαμαρτείν. των μέν προσισταμένων άνθρώπων τε καὶ πραγμάτων ἀπαλλαγέντι, τοῖς δὲ συνάρασθαι δυναμένοις ἐκεῖ συναφθέντι χαλώς. Εί δὲ δυσχερής πως ή άθρόα πρός έχεῖνα μετάστασις χαὶ μεταδολή, διά τινας ίσως προχατασχούσας αἰτίας, ἀλλ'εὐτέλειαν ἐν απασι τέως καὶ δυσπάθειαν σώματος καὶ σκληράν άγωγήν πρό των άλλων άναλαβεῖν σε δεῖ, καὶ οὕτω τὰς ἀργὰς καὶ τοὺς θεμελίους τοῦ τῆς ἀρετῆς οίκε χαταβαλέσθαι χάλλιστα, συναιρομένου δηλαδή του Θεού· ρίζαι καὶ γάρ τινές φησιν οίονεὶ καὶ αἰτίαι πεφύχασιν έχειναι της τε θαυμαστής φημι ταπεινοφροσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ καθαρότητος, καὶ άγιασμού ψυχής όμου τε καὶ σώματος, τῶν καλλίστων άρχων τε καὶ προοιμίων ξυμπάσης τῆς άρετής. Ταῦτα καὶ θεόληπτος ὁ μέγας ἐκεῖνος ὄντως της Φιλαδελφείας φωστήρ σύν τοις άλλοις έδίδασκε τὸν Γρηγόριον, ἐκ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἡσυχίας τε καὶ ξυναυλίας τοῦ τῆς άγιότητος όρους, είς την ίεράν φημι προστασίαν της Έχχλησίας μεταβάς ή άναβάς, καί πατήρ καί μυσταγωγός των χαλλίστων έκ πατέρων άνωθεν αὐτῷ χρηματίσας, ύφ'οὖ καὶ τὴν ἱερὰν νῆψιν καὶ τὴν νοερὰν ἄριστα μυηθείς προσευχήν, είς έξιν θαυμαστώς αὐτής εληλάκει, εν τοις θορύβοις έτι και τῷ κόσμω διάγων άλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον. Τότε δὲ τῆς τῶν πατέρων συμβουλης ό καλὸς ἀκούσας Γρηγόριας, πτηνός ήν εύθύς τέμνων άέρα, καὶ δαλός εἰς πῦρ, ή καί ἵππος εὐγενής τις τρέχων όξέως κατά πεδίε. εὐτέλειαν μὲν γὰρ ἐνδυμάτων όμοῦ καὶ ὑποδημάτων καί στρωμνής καί τής άλλης πάσης άγωγής

χαὶ διαίτης, ούτω χαθ' ύπερδολήν φασι τουτον άσχήσαι, και ούτως οίονει μεταρυθμίσαι και μεταπλάσαι την άναστροφήν και το ήθος απαν πρές ταυτα, ώς και ήλλοιωσθαι τισί πολλάκις δόξαι τὰς φρένας καὶ παραπαίειν, καὶ μηδὲ ταυτηνὶ τὴν άδοξίαν ἐπαισχυνθηναι. Έγχρατεία γε μήν καὶ νηστεία και άγρυπνία δεδωκέναι τοσοῦτον, ώς μή μόνα τὰ τῶν βρωμάτων ἡδέα καὶ οἶς προσέκειτο μάλιστα πρότερον μετά πλείστης γε της σπουδης άποβρίψαι, και προσέτι τον περί τον δρθρον τε και την εω προσγινόμενον υπνον, κατάλληλόν τε πεφυχότα χαὶ πρὸς σύστασιν άναγχαῖον τη φύσει, κάκείνω περί πλείστου πάλαι γεγενημένον, άλλά καὶ είς στενόν πάνυ καὶ σκληρόν τὰ της τραπέζης έαυτῷ χαταστήσαι, ἄρτῳ σμιχροτάτῳ μόνῳ χαὶ ὕδατι τὰ τῆς ἀναγχαίας χρείας ἀποπληρούντι. Διὰ τοῦτο καὶ φύσεως ἀνώτερος ἢν ήδη, τοῦ ὑπὲρ φύσιν φιλανθρώπως συναιρομένε. χαί των βαρυτάτων δρέξεων καὶ παθών γενναίως ό γενναῖος ἐκράτει, καὶ αὐτῆς περιγεγονώς της σαρχικής ἐπιθυμίας καὶ της ἐκείθεν ἐπαναστάσεως ἐν ἀχμη της ἡλιχίας, καὶ μέσον τοῦ χόσμου χαὶ τῶν ὑλῶν τῶν ἐχεῖνα τρεφόντων, καὶ φλογὸς δίκην ἐκεῖνα ὑπαναπτόντων, ὡς καὶ δοχεῖν πως αὐτὸν ὑπεράνθρωπον εἶναι.

Έπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν ἔδλεπεν ήδη καὶ τὸν βέλτιστον ᾿Αθω, τῶν μειζόνων ἐφιέμενος ἄθλων, καὶ τῆς ἐντελες έρας καὶ ὑψηλῆς πολιτείας ὁ μὲν βασιλεὺς ζημίαν οὐ σμικρὰν οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ καιριωτάτων ἀποδολὴν, καὶ τοῦ κράτες ἀκρωτηριασμὸν οἱονεί τινα τὴν διάστασιν ἡγούμενος τούτου, παντοδαπός τις ἦν, καὶ λόγοις καὶ πράγμασι καὶ φιλοτιμίαις βασιλικαῖς, καὶ τῶν μεγίστων ὑποσχέσεσι παρ' ἑαυτῷ κατέχων τὸν ἀνδρα, καὶ τὴν ἀναχώρησιν οὐδοτιοῦν συγχωρῶν. ἀλλ' ἐρείνου πάντα μᾶλλον ἡ τούτου διδόντος, καὶ δωρεὰς καὶ τιμὰς ἐπιγείου τε καὶ φθαρτῆς βασιλείας

τὰς εἰς δουλείαν ἀνθρωπίνην ἀγούσας, ὁποῖαί ποτ'
αν εἶεν, βασιλείας οὐρανῶν καὶ θείας υἱοθεσίας
μηδαμῶς προτιθέναι, σοφώτατά τε καὶ ὑψηλότατα
ἀπαιδευσίας τε καὶ ἀνοίας τοῦτ' ἀν ῷετο πεφυκέ-
ναι προδήλως, παραχωρεῖ καὶ ἄκων ἐκεῖνος τἢ τοῦ
γενναίου ἐνστάσει, καὶ ῥήμασιν ἄμα καὶ δάκρυσιν
ἐμφαίνων τὸ πάθος, καὶ ὡς οὐκ ἀνεκτῶς τὴν διά-
στοχαζόμενος καὶ ἀψευδές ατα προφητεύων. μέγας
στοχαζόμενος καὶ ἀψευδές τοῦ μέλλοντος κατα-
στοχαζόμενος καὶ ἀψευδές τοῦ μέλλοντος κατα-
στοχαζόμενος καὶ ἀψευδές τοῦ μέλλοντος κατα-
δὲ τῶν κρειττόνων ἐρῶν πρὸς ἐκεῖνα καλῶς μετα-
δὲ τῶν κρειττόνων ἐρῶν πρὸς ἐκεῖνα καλῶς μετα-
δὲ τῶν κρειττόνων ἐρῶν πρὸς ἐκεῖνα καλῶς μετα-
σται τωόντι καὶ μέγας.

Γρηγόριος μέν οὖν τὸν ἔφηδον ὑπερβεδηκώς ήδη, χαί πρός την άναχώρησιν ή περ έφημεν σπεύδων, ούχ ίδιον έαυτοῦ τ' άγαθὸν ἐτίθετο μόνου, οὐδὲ τὸ έαυτοῦ χατά τὸν θεῖον ᾿Απόστολον μόνον ἐζήτει, άλλα και το των ετέρων. Τούς γουν εν τῷ οίκῳ πρός την χοσμικήν άναχώρησιν και την θείαν φιλοσοφίαν άνδρας όμου καὶ γυναϊκας πρότερον μεταθείς πάντας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰκειοτέρους τῷ γένει, και δή και τους εύγνωμονεστέρους τε και συνετωτέρες των δούλων, ἀπος ήσας της του κόσμε περιφοράς καὶ της ύλης, καὶ τοῖς ἐνταῦθα φροντιζηρίοις καὶ μονασταῖς καλῶς ὑποθεὶς καὶ συναριθμήσας, ούτω μετ' άγαθων των προοιμίων, καὶ συχνών των της άρετης άγωγίμων έξεισι της οίχίας αμα χαὶ τῆς πατρίδος, πρὸς τὴν τῶν μειζόνων τε χαὶ ύπερφυών θαυμαστήν έμπορίαν, τούς άββενας τών άδελφων, δύο δὲ ήσαν οὖτοι, μεθ' ξαυτου μόνους λαδών. Έξήεσαν μέν οὖν της Κωνσταντίνου, φθινούσης δπώρας ήδη, πρός τον ίερον Αθω και την έχει παροιχίαν βλέποντες. Θράχην γε μήν διίόντες, καί κατά τὸ Παπίκιον γεγονότες. ὅρος δι' ἱερὸν

τουτο πάλαι μεταξύ χείμενον Θράλης τε χαί Μαχεδονίας. χαὶ μονασταῖς ἀνειμένον ἀνδράσι τότε θαυμαστοίς καὶ σπουδαίοις, καὶ τὰ θεῖα φιλοσοφούσι χαλως, εγχειμάζειν παρ' αὐτοῖς ἔγνωσαν. Τὸ δὲ άρα προνοίας θειοτέρας ην έργον, τον σοφον δηλαδή Γρηγόριον, καὶ τὴν ἐπισκιάζουσαν αὐτῶ θείαν χάριν κάκείνοις παραδεικνύσης, καὶ όδηγούσης πρός άληθη θεογνωσίαν χάλλιζα πολλές δι' έχείνε, χαθ' ά δή χαὶ προϊών ό λόγος δηλώσει. Τοῖς τε γὰρ φιλοσοφούσιν έχει τὰ των μοναχών σύν γε τοίς άδελφοίς συνοικών καί συμφιλοσοφών, μέγας τις τωόντι καὶ θαυμαστός ἀνεφάνη καὶ λόγω καὶ ήθει καί σχήματι καί βαδίσματι καί προσογή καί συνοία, και άπλως πάσιν οίς ό κατά θεόν άνθρωπος ζωγραφείσθαι καὶ χαρακτηρίζεσθαι πέφυκεν, ώς καὶ τοὺς όρῶντας ἐκπλήττειν ἔχειν, πρεσδυτικόν ούτω καὶ μοναδικόν τε καὶ φιλόσοφον όντως, καὶ λόγον και πράξιν και φρόνημα καθορώντας έν άτελεί και νεάζοντι σώματι. Και οι πρός τῷ γειτνιάζοντι σκηνούντες αὐτοῖς όρει τὰ Μαρκιανιστών ή Μασαλιανών άνωθεν έχ προγόνων νοσούντες, της Γρηγορίου θαυμαστής δηλαδή γλώττης ούχ άγενές γεγόνασι τρόπαιον. ώς γαρ ήσθοντο κακείνοι του άνδρός έχει παρά τῷ όρει χαὶ ταῖς τῶν μοναστών σχηναίς γεγονότος, πρώτα μέν χατά δύο χαὶ τρείς απήεσαν πρός εχείνον, όμιλίας χάριν χαὶ διαπείρας. ώς δ' έγνωσαν μή δ' ίπταρ τὸ τοῦ λόγου πρός αὐτὸν βάλλειν δεδυνημένοι, πρός έαυτοὺς ύπεχώρουν αδθις, άδυναμίαν μέν έαυτοζ διαλέξεώς τε καὶ τοῦ σώζοντος λόγου, τοῖς δὲ σφῶν αὐτῶν διδασχάλοις την διαλεχτικήν δύναμιν και το κράτος των περί θεου λόγων, και την δογματικήν ακρίβειαν ύπ' ἀπορίας προσμαρτυρούντες, καὶ ὡς οὐδ' ἀν φησι δυνηθείης εἰς όψιν τε καὶ λόγους αὐτός ποτ' ἐκείνοις οὐδὲ προσολίγον έλθεζν. 'Αλλ' ὁ Γρηγόριος Πνεύματος γεγονώς πλήρης, και τον περί Θεου

συχοφαντούμενον ζηλοτυπήσας χάλλιστα λόγον, | ούδε την φέρουσαν πρός εχείνους άπείπεν, άλλά των άδελφων μεθ' έαυτοῦ λαβών τὸν ετερον μόνον, σπουδή πρός ἐχείνους ἀνήει. Οἶα μὲν οὖν χαὶ ὅσα τοῖς ἐξάρχοις τε καὶ καθηγηταῖς της αίρέσεως, εἰς διάλογον καταστάς, καὶ συμμίξας πνεύματι διείλεκται θείω, καὶ ώς τὰ παρ' ἐκείνων προβλήματα καὶ ζητήματα δίκην ἀραχνίων ἀμογητὶ διαλύων όμοῦ πάντα, πρός πᾶν τοὐναντίον τὰ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῖς περιέτρεψε, μηδέν ύγιὸς, μητ' αὐτὸς μηδοποσούν λέγοντας ἀποδείξας, καὶ μάτην κατὰ τῆς Έκκλησίας τὰ μὴ ὄντα παραληροῦντας τε καὶ συμπλάττοντας, λέγειν ἐφεξῆς οὐ τοῦ παρόντος ἀν είη καιρού και του λόγου, μείζονος ιστορίας έργον γε όντα ενός δέ τινος έχείνων αναγχαΐον τέως μνησθηναι, καί ούτως από μέρους ο φασι παραδείξαι τὸ πᾶν.

"Εδοξαν οί της αίρέσεως ταυτησί τῶν Μασαλιανών άρχηγοί και διδάσκαλοι, μόνην προσευχήν Χριστιανοίς προσήχουσαν πεφυχέναι, την πρός αὐτου Χριςου, τοις μαθηταίς πυθομένοις πάλαι, δοθεῖσαν βητῶς, τὰ δ' ἄλλα πάνθ' όμου, μάτην ήμᾶς φησι συνείροντας εύχεσθαί τε καὶ ψάλλειν, μή της έχειθεν μηδαμώς διά γνώμης όντα, μηδέ των θείων θεσμών. διό καὶ μόνην ἐκείνην τῆ κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησία νενομοθετηκότες, την άλλην άπηγόρευσαν πᾶσαν. Τοῦτ' οὖν καὶ Γρηγορίω τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις κατά της ήμων Έκκλησίας, ώς δή τι μέγα καὶ ίσχυρον παρήγον, και παρανομείν άντικρυς έλεγον πασαν, νόμους θείους τε καί χρησμούς οθς ούκ έξεστιν άδεῶς ὑπερδαίνουσαν. Ὁ δέ γε της ἱερᾶς εύχης, είπέρ τις άγωνιστής καὶ φίλος Γρηγόριος, τον ύπερ αὐτής κάνταῦθα λόγον ἀναλαδών, άλλ'

δεσποτικής άθετουμεν, ώς αὐτοί συχοφαντουντες φατέ άλλά τοὺς ἱεροὺς ἐχείνους Χρισοῦ μαθητάς. τούς και πρώτες ύπερ αὐτης ερομένους, και ταύτην ύπ' αὐτοῦ διδαχθέντας Χρισοῦ, οὐχ ἄν εὐθὺς ὡς ἐγ' ῷμαί ποτε είποι τε παραδεδηχέναι τὴν παράδοσιν καί την διδασκαλίαν έκείνε, η τί περὶ ἐκείνων φατέ; τῶν δ' εἰρηχότων όμοῦ πάντων εὐθὺς, τοὺς μὲν πρώτους μαθητάς τε καὶ ᾿Αποστόλους φύλακας καὶ πληρωτάς της έντολης πεφυκότας Χρισοῦ, τὴν εὐχὴν αὐτούς τε τετηρηχέναι, χαὶ τοῖς έξῆς διὰ τῶν Εὐαγγελίων ώσαύτως τὴν αὐτὴν παραπέμψαι, ύμας δ' αὐτοὺς τὴν παράδοσιν άθετησαι παρεισαγαγόντας τὰ έαυτῶν ό θεῖος ὑπολαδὼν αὖθις Γρηγόριος, χαὶ πῶς φησιν ἐχείνοι μετά τὴν εἰς οὐρανούς ἀποδημίαν Χριζοῦ, καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ Παρακλήτου πρός αὐτοὺς ἐπιδημίαν τε καὶ φανέρωσιν, έπειδή παρά τῶν θεσκτόνων Ίκδαίων ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ κηρύγματος ἐν Ἱεροσολύμοις ήλαύνοντο, φωνήν όμοθυμαδόν άραντες, σύν γε τοῖς ίδίοις πρός τὸν Θεόν· οῦτω καὶ γὰρ ὁ θεῖος Λουκᾶς έν ταζς αὐτῶν ίστορεῖ πράξεσιν οὐ τὰ τῆς εὐχῆς ἐχείνης ηὔξαντο ῥήματα, ἀλλ` ἕτερα μᾶλλον τὰ τῷ καιρῷ καὶ τῆ χρεία προσήκοντα μάλιςα; οῖ καὶ οὕτω γεγόνασιν ἐπιτυχεῖς τῆς εὐχῆς, καὶ ὧν περ ἐπήγγελον, ώς καὶ Θεὸν ἄνωθεν ἐπισημήνασθαι παρευθύς, σεισμώ τε του καθ' ον προσηύχοντο τόπε, καὶ Πνεύματος άγίε παρεσία την εύχην βεβαιώσαντα; «Δεηθέντων καὶ γὰρ αὐτῶν φησιν, ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ῷ ήσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἄπαντες Πνεύματος άγίου, καὶ ἐλάλεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παβρησίας» (1). Πως δέ και ό Τελώνης κατά τόν Χριςοῦ λόγον, καί τοι γε μή την αὐτήν εὐξάμενος πρός Θεόν εὐχὴν, άλλ' ἕτερά τε δεηθείς καὶ εἰπών, εί και ήμεις έφη τὰ της ίερας ἐκείνης εὐχης καὶ | κατέδη δεδικαιωμένος ὑπὲρ τὸν Φαρισσαῖον; ώστ'

⁽¹⁾ Πραξ. δ', 31.

έχεινο δει νοείν τε χαί συνάγειν έχ της διδασχαλίας Χριστού τόν γε νούν έχοντα, ὅτι οὐ τοῖς ῥήμασι μόνοις έχείνοις τὸ πᾶν συνέχλεισε τῆς εὐχῆς, ἀλλὰ τύπον δεδωχώς μαλλον εύχης τοίς πιστοίς δι' έχείνης, τουτο μυστιχώς έξεπαίδευσε, τὸ καὶ εὐχομένους χαὶ ψάλλοντας χαὶ δεομένες χαὶ εὐλογοῦντας αὐτὸν ἐν παντί χαιρῷ, χατὰ τὸν θεῖον Δαδίδ, χαὶ τὴν αίνεσιν αὐτοῦ διὰ παντός ἐν τῷ στόματι φέροντας, της διανοίας έχεσθαι πανταχού καὶ του σχοπού των θείων δημάτων έχείνων, χαὶ μηδαμώς έχειθεν αποστατείν χαί όρα το της διδασχαλίας ήχριδωμένον οὐδὲ γὰρ εἶπε, τοῖς Αποστόλοις δηλονότι παραδιδές την εύχην, ὅτι ταῦτα τὰ ῥήματα, καὶ τούτους μόνους τοὺς λόγους προσεύχεσθε. άλλα πῶς; οὕτω φησὶ προσεύχεσθε ύμεζς, δηλονότι χατά τοῦτον τὸν σχοπὸν χαὶ τὸν τύπον, δν ἐγὼ νυν υποδείχνυμι. χανόνα τινά χαι λλώπολα τέπνων οίονεὶ τοῦ πῶς δεῖ τῷ Θεῷ προσιέναι καὶ εὕχεσθαι, όπερ δή και αὐτοι φθάσαντες ήτησαν «Δίδαξον γόρ φησιν ήμας προσεύχεσθαι, καθά καὶ Ἰωάννης τους ιδίους εδίδαξε μαθητάς» (1). Ταῦτα τοιγαρούν οί πρώτοι Χριστού μαθηταί και 'Απόστολοι πρώτοι παρ' αὐτοῦ μαθόντες Χριστοῦ, αὐτοί τε τῷ της προσευχης κανόνι κάλλιστα και κατά λόγον έχρήσαντο, χαὶ ήμᾶς τὸς αὐτῶν μαθητὰς ἐδίδαξαν άπερ χαλώς εδιδάχθησαν. δ δή χαί ήμεις χατ' αύτούς εχείνους εξ εχείνου χοινή τε πράττομεν χαί εδία, πρός τὸν χανόνα χαὶ τὴν πρώτην ταύτην εὐχὴν ἀνάγοντες πάνθ' ὅσα περ ἀν εὐχόμενοί τε καὶ ψάλλοντες λέγωμεν, χαὶ τοῦτον τὸν τρόπον πάντοτε καί πανταχού προσευχόμενοι, κατά τὸν αὐτοῦ δηλαδή λόγον και την διδασκαλίαν ούτω και γάρ φησι προσεύχεσθε ύμεζς. `Α δὲ καὶ περί τοῦ Σταυ-

καὶ ἀναπλάσεως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τουτουσὶ τοῦ Σταυροδ διηλθε, και ώς άνωθεν έν τοῖς Πατράσι τε καὶ Προφήταις ὁ τοῦ Σταυροῦ τύπος ἐνήργει, καὶ μυστιχώς χάχείνους έτελείου, τὸ πράγμασιν αὐτοῖς έχφανεν ύστερον της θείας οίχονομίας μυστήριον, αύτης έχείνης χαὶ νῦν ἔξεστιν ἀχούειν διεξιούσης κάλλιστά τε καὶ ύψηλότατα της σοφης γλώττης καὶ θεολόγου, ἐν οἶς δηλαδή περὶ τοῦ τιμίου Σταυρου λογογραφών διαλέγεται. Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις καθ' ύπερβολήν καταπλήξας ἐκείνες, καὶ ωσπερ απορράψας τὰ ζόματα, καὶ τὴν μακράν ἐπισχών γλωσσαλγίαν, νικητής άριστος καὶ στρατηγὸς ώσανεὶ μετὰ λαμπρῶν τῶν τροπαίων ἐχεῖθεν ἐπάνεισιν ό γὰρ της αίρέσεως ἔξαρχος, εἰς νοῦν έξ ἐχείνου τοὺς τοῦ Γρηγορίου λόγους βαλόμενος, καί τ' άληθές έκείνων καταμαθών και θεόπνευστον άντιχρυς, αὐτός τε χαὶ συχνοὶ τῶν οὐχ ὸλίγη μοίρα του πλήθους μετά μιχρόν την Κωνσταντίνου χατειληφότες, τη μεγάλη των πιστων προσίασιν Έχχλησία, χαὶ τὴν πατρώαν ἐξομοσάμενοι πλάνην, μέρος καὶ αὐτοὶ τοῦ καθ' ήμᾶς ἱεροῦ συνεδρίου γίνονται καί ταυτ' ήν είσόδια καί προαγώνες οίονεί Γρηγορίω της ίερας αναχωρήσεως τε καὶ ήσυχίας, τούς μεγίστους ύπερ εὐσεβείας άγῶνας καὶ τὰ τελευταΐα προμηνύοντα τρόπαια.

θαθμα δ' οὐ μιχρόν χαὶ τοῖς τὸ ὅρος παροιχοῦσι μονασταίς ἐπανιών ἐχείθεν ἐνήχεν, ὅτι τε τὰς τῶν θηρών έχείνων χειρας χαὶ τὰς ἐπιδουλὰς ἐχφυγείν έδυνήθη, τοσούτων όντων καὶ τηλικούτων, καὶ ότι μόνος πρός την της αίρέσεως ένστασιν χαί την τοσαύτην φλυαρίαν οὐ μόνον ἀντέσχεν, άλλὰ καὶ περιφανώς ύπερέσγε τε καί κατετροπώσατο, τή του Χριστού δυναμούμενος χάριτι, τούς και πολλάκις ρού του Χριστού, και της έκείθεν ήμων σωτηρίας | λάθρα τε και φανερώς άνελόντας, τές αύτοις άντι-

⁽⁴⁾ Aoux. 14, 4.

λέγοντας. δ δή και κατ' αὐτοῦ τε καὶ τ' άδελφοῦ | λαθραίως ἐπικεχειρηκότες, λύκος μάτην χανών άνεφάνησαν, της θείας χειρός τε και δυνάμεως αοράτως των οίχείων ύπερμαχούσης. Ετι χαὶ παρά τοῖς βαρβάροις ἐχείνοις ὄντων, καὶ διαλεγομένου του Γρηγορίου, καθά δή και προύφην, επεί μετά τήν τοῦ συλλόγου διάλυσιν ἐπ'οίχου χωροῦντες ήσαν, βρώματα μέν τινα τοῖς περὶ τὸν Γρηγόριον είς διατροφήν τε καὶ τράπεζαν οί πλάνοι καὶ αίμοχαρείς έχεινοι πέμπειν έδόχουν τὰ δὲ ἄρα θάνατον παρ' έαυτοῖς φέροντα χεχρυμμένον οὐ διέλαθε τὸν Γρηγόριον, άλλὰ τῆς ἀφανοῦς κακουργίας θείω συνείς δηλαδή Πνεύματι, δέχεται μέν, μηδένα δέ τούτων άψασθαι μηδοτιοῦν παραινεῖ. οὖ δὴ καὶ γεγονότος κατά γνώμην εκείνου, έπει των συνόντων τις διάπειραν ώσανεὶ πεποιημένος τοῦ πράγματος, τον άρτον έχεῖνον τοῖς χυσί πρό τῆς θύρας ἀπέρριψε, καὶ τούτου τῶν κυνιδίων φαγών εν, εὐθὺς χαθωράτο γεχρόν τηνιχαύτα και τοῖς άλλοις πάσι το διορατικόν του άνδρος έξεφάνη, καί ὅτι δηλη τηρίων και θανάτου της των μιαιφόνων τραπέζης μεστής ούσης, τοὺς συνόντας εἰχότως ἐχεῖνος ἀπείργε πάντας της μεταλήψεως.

Ταῦτα καταμαθόντες οἱ θεοφιλεὶς ἄνδρες ἐκεῖνοι, καὶ πολὺ τῷ προτέρῳ προστεθεικότες θαύματι, καὶ τὸν Γρηγόριον νῦν μᾶλλον καταπλαγέντες, παντοδαποί τινες ἤσαν καὶ ἔργοις καὶ λόγοις καὶ παντί γε τῷ δυναμένῳ παρ' ἑαυτοῖς κατασχεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ἐκείνε σοφίας τε καὶ τῆς ἀρετῆς ἀπολαύειν εἰς ἄπαν' ὅπερ ἐκείνῳ καὶ πόρρω σκοποῦ καὶ σχεδὸν ἀδύνατον ἤν ἤδη, πρὸς τὸν κάλλιστον ᾿Αθω, καθὰ δὴ καὶ εἰπὼν ἔφθην, καὶ τὰς ἐκείνου χάριτας ἐκ μακροῦ βλέποντι. Ἡρος τοιγαροῦν ἀρχομένου, τοῖν δυοῖν ἀδελφοῖν ἄμα τοῦ ὅρους ἀπάρας, εἰς τὸν ποθούμενον ἄνεισιν ᾿Αθω, καὶ παρὰ τῆ τοῦ Βατοπεδίου γενόμενος λαύρᾳ Νικοδήμῳ φοιτᾳ τῷ γεν-

ναίω, ἀνδρὶ θαυμαστῷ κατά τε πρᾶξιν καὶ θεωρίαν, ώς οἱ τὸν ᾿Αθω παροικοῦντες πλὴν ὀλίγων ἰσασι πάντες, κατὰ μὲν τὸν Αὐξεντίου βουνὸν, ὁς ἀπαντικρὸ Βυζαντίου πρὸς ἀνατολὰς ἐν Χρυσουπόλει πέραν πρὸς τῷ ἄκρω κεῖται τῆς Προποντίδος, πρότερον πᾶσαν ἀρετῆς ὁδὸν ἡσκηκότι πρὸς ἄκρον, ἐν τῆ τοῦ Βατοπεδίε δ΄ ἐς ὕστερον γενομένω, καὶ τοὺς αὐτοὺς τῆς ἀρετῆς ἄθλους μετὰ τῆς ἴσης σπουδῆς καὶ τῆς προθυμίας ἐπὶ πλεῖστον διηνυκότι, ἔνθα ὁὰ καὶ τοῦ θαυμαστοῦ καὶ μακαρίου μακαρίως διὰ Χριστὸν τετύχηκε τέλους. Τούτω τοίνων καλῶς ὁ καλὸς ἐκεῖ Γρηγόριος προσελθών, αὐτοῦ που σκηνενώ καθ' ἡσυχίαν, καὶ κείρεται παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς ὑποταγὴν ἑαυτὸν τελείως ἐκδίδωσιν.

Οἶος δ' εὐθὺς μετὰ τὰς συνθήχας καὶ τὴν ἀποταγήν ό θαυμάσιος ήν, καὶ λόγω καὶ πράξει καὶ τοῖς τοῦ νοῦ θεωρήμασι δηλον ἐχεῖθεν. Έτος μέν αὐτῷ δεύτερον ήνυστο ήδη νηστεία καὶ άγρυπνία καὶ νήψει καὶ ἀδιαλείπτω προσευχή πρὸς Θεόν επειγομένω νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, όδηγόν τε καὶ προστάτην όμου και μεσίτην προζζαμένω την Θεομήτορα, καὶ πρὸ τῶν ὀρθαλμῶν ὅσαι ὧραι τὴν ἐκείνης συμμαχίαν τε καὶ τὴν ὄψιν, καὶ λόγοις καὶ εύγαζς καί νοεροίς τιθέντι κινήμασι, καί ὑπ' ἐκείνη χειραγωγώ, τὸν της ὑπαχοης δρόμον ἀνύοντι. ήρεμούντι δέ ποτε χατά μόνας, χαὶ έαυτῷ χαὶ Θεῷ καθ' ήσυχίαν προσέχοντι, θεῖος τις ἀνὴρ, ὕπαρ ούχ όγαρ, θεοπρεπώς άφνω πρό όφθαλμών ίσταται, ό των Εύαγγελιστών φησι κορυφαίας Ιωάννης, ό της βροντης γόνος, ό έξαίρετος Χριστοῦ μαθητής τε καὶ φίλος ήν οὖτος. δς δή καὶ ίλαρως ἐκείνω τὰς όψεις ἐπιβαλών, ήκω σοι φησίν άγγελος πρός της πάντων άγίων ἐπέχεινα Δεσποίνης χαθάπερ όρᾶς, έρησόμενος, ὅτου χάριν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ήμέραν, ὅσαι ὧραι σχεδόν, οὐ διαλείπεις ούτω βοών. Φώτισόν μου το σχότος,

φώτισόν μου το σχότος, έπει και ήμας απαραποιήτως αὐτοῖς ἐχείνοις ἐνταῦθα δεῖ τοῖς ἱεροῖς ῥήμασι γρήσασθαι του δ' άνθ' ύπενεγχόντος, χαὶ τί δ' αν άλλο πρός Θεόν έμπαθής και πλήρης άμαρτιών άνθρωπος αιτήσαιμι προσευχόμενος, ή το έλεηθήναι και φωτισθήναι, πρός το είδεναι τε καί πράττειν το έχείνου σωτήριον θέλημα; άλλα μή δειλία, μηδ' άμφίδαλέ φησιν ό ήγαπημένος Χριζοῦ μαθητής αὖθις, ή πάντων διαχελεύεται Δέσποινα δι' ήμων, αὐτή γάρ καὶ ἐγώ σοι βοηθός ἔσομαι· του δέ Γρηγορίου τον μυσταγωγόν έπανερομένου χαί πάλιν, και που μοι τὰ της συμμαχίας ἄρ' ἔσται παρά γε της Μητρός του Κυρίου μου, έν τῷ παρόντι ή εν τῷ μέλλοντι; ό τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν Εὐαγγελιστής καὶ πάλαι καὶ νῦν, κάν τῷ παρόντι μάλα χαριέντως τε καὶ ήδέως φησὶ, κάν τῷ μέλλοντι.

Καὶ ό μὲν ταῦτα καὶ χρηματίσας ὑπερφυῶς, καὶ της θείας έχείνης διμφης χαί των μεγάλων έμπλήσας αβρήτως της Θεομήτορος δωρεών τὸν Γρηγόριον ἀφανής ἦν. ὁ δὲ τῷ καλῷ μαθητή καὶ συνοίκῳ καὶ ζηλωτή της πολιτείας καθόσον οἶον τε, καὶ τῶν μεγάλων ύπερ εὐσεβείας ἀγώνων ες ὕς ερον συναγωνιστή Δωροθέω, μετά πολυετή τινα χρόνον, σύν πολλοίς διεξήει ταυτα τοίς δάχρυσι, κάκείνα τουτοισί προστιθείς, ότι κάν τῷ πατρικῷ φησιν οἰκῳ, χαί τη των μαθημάτων σχολή, χαί δή χάν τοῖς βασιλείοις πρό γε της πάντων σχολης καὶ της άναχωρήσεως άναστρεφομένω μοι, θαυμαστή τις ή τε πίστις προσήν, καὶ ή μετά ζεούσης τινὸς της ἀγάπης προσεδρεία τε καὶ έλπὶς ἐπὶ τὴν Παρθένον καὶ Θεομήτορα. όθεν καὶ ήμέρας άρχομένης έκάστης, τοῦτο μοι παντός αμα καὶ ἔργου καὶ λόγου προύργιαίτατον ήν, τὸ πρὸ της ίερας ἐκείνης εἰκόνος φημι ζάντα, τὴν ἱερὰν ἐχείνην χαὶ μεγάλην χαὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν εὐχὴν, μετὰ πλείστης ὅ- 📗

σης τῆς κατανύξεως καὶ τῆς συντριδῆς τῆς καρδίας εἰπεῖν, ἐκείνην φημὶ τὴν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας όμοῦ καὶ δεήσεως πλήρη, τὴν ἐκ τῆς θαυμαστῆς Αἰγυπτίας ἐκείνης τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ λαμπρὰ προοίμια φέρουσαν.

Τρίτος ενιαυτός τῷ Γρηγορίῳ μετὰ τὴν ἀποταγήν ήν, καὶ Νικόδημος ὁ καθηγητής καὶ πατήρ, πλήρης ήμερων των τε θείων όμου γεγονώς καί τῶν ἀνθρωπίνων, εὐκλεῶς καὶ μακαρίως όντως ἐξεδήμει πρός Κύριον ό δ' έχείθεν ἀπάρας εὐθέως είς την μεγίστην μεταβαίνει Λαύραν 'Αθανασίου τοῦ πάνυ φημί, καὶ ξενίας έχεῖ καὶ ὑποδογῆς ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς φίλης καὶ συνήθους ἐκείνης ἀξιωθείς, μάλλον δ' είπεῖν άληθῶς χαὶ ὑπὲρ τὰ πάτρια χαί τὸ ἔθος ἐχείνης τυχών, πάντων ήδη προκατειλημμένων τη φήμη, καὶ τὰ εἰκότα πάλαι δοξαζόντων περί αὐτοῦ, χαὶ μένει παρ' αὐτοῖς, χαὶ συνδιατρίδει τρεῖς ὅλες ἐνιαυτοὺς, καὶ θαυμάζεται κάνταῦθα της πολιτείας τε καὶ της φιλοσοφίας άξίως, μείζω πολλώ χαθυποδείξας της φήμης την πείραν, καὶ τοὺς λόγους κατόπιν ἰόντας τῶν πραγμάτων ώς μάλιστα. μέρους καὶ γάρ τινος ώς έθος έχείνοις έπιμελείσθαι της χοινής των άδελφων τραπέζης, χαὶ δὴ χαὶ τοῖς ψάλλουσιν ἐν τῷ ναῷ συνίςασθαι καὶ συνάδειν τὰ θεῖα, παρὰ τοῦ τῆς Λαύρας δηλαδή προεστώτος επιτραπείς, θαύμα τοίς συνουσι διά πάντων ώρᾶτο, καὶ πάντας όμου καὶ πρεσδύτας και νέους, και κοινωνικούς και άναχωρητάς, καὶ σοφούς καὶ ιδιώτας ήγεν εἰς ἔκπληξιν. ού γάρ τη μέν των άρετων προσχείμενος ήν, της δέπως χατωλιγώρει οὐδὲ τῆς μὲν εἰς ἄχρον έλάσας, της δε δακτύλοις άκροις ώσπερεί παραπτόπενος· οὐδὲ τὰς μὲν χαβόλου χαὶ γενιχάς πλείστου τινός έτιματο, τὰς δὲ μερικάς κατά τινας τῶν δοχούντων ήτίμαζεν· αλλ' ουτω και πράξιν και λόγον, καὶ τὰ καθόλου τε καὶ τὰ κατὰ μέρος, καὶ

πάνθ' όμου καὶ μεθ' ύπερδολῆς κατορθοῦν ἔσπευδεν, ώς εἶναί τινα συνδρομὴν καὶ ξυνοικίαν παντός ἀγαθοῦ τὴν ἐκείνου ψυχὴν, πάντας μετὰ θαύματος Χειρουμένην, καὶ πάντων πρὸς ἑαυτὴν τὰς ψυχὰς ἐπιστρέφουσαν. Τί δ' ἀν εἴποι τις τό τε τοῦ ἤθους καὶ τῆς ὁμιλίας κεχαρισμένον; καὶ τὸ τοῦ φρονήματος ἐν σοφία καὶ κράτει τοσῶνδε λόγων ὑποδεδηκός τε καὶ μέτριον; ὁ καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι μύωψ τις ῆν ὡσανεὶ πρὸς κατάνυζιν.

Έχράτει μὲν οὖν ό γενναῖος χαὶ πάντων, οὐ τῶν άλόγων παθών φημι καὶ ὀρέξεων μόνον, άλλ' ήδη καί των φυσικών και άναγκαίων αὐτών περιουσία σπουδής, μετά τοῦ σώματος οίονεὶ φιλονειχῶν, ἐξω του σώματος γίγνεσθαι. υπνου γε μήν χαὶ της έκείθεν άνάγκης τοσούτον αὐτὸν ὑπερσχεῖν τὸ τηνιχαθτα φασίν, ώς έπὶ μησίν όλοις άμα τρισί νύ**χτας όμου πάσας ἄγρυπνος χαθάπερ είτις ἄσαρχος** διατελέσαι, σμικρά τινα μετά την τροφήν κατά μεσημβρίαν έχάστης ήμέρας του ύπνε μετέχων, ώς ε μή τὸν ἐγκέφαλον οἶμαί τι τῶν ἀνηκέστων παθείν, του κατά φύσιν έκτραπέντα διά ξηρότητα. Αλλ' ό της ήσυχίας καὶ της μονώσεως έρως, ήρεμείν ένταῦθα διὰ τέλες οὐχ εἴασε τὸν Γρηγόριον. δθεν καὶ τὴν Λαύραν καὶ τάκεῖ πάντα μετὰ τρίτον ένιαυτόν, ώς έφην, χαταλιπών, εἰς ὲρημίαν τὴν φίλην μετά σπουδής άπεισι τοῖς μέν ὧν περ ἀπέστη λύπην οὐ φορητήν, τοῖς δὲ πρὸς οῦς ἐπέστη χαρὰν έφάμιλλον έργασάμενος.

Εἶχε τοιγαροῦν αὐτὸν ἡσυχία ἡ φίλη, καὶ ὁ τῶν ἀναχωρητῶν ἱερὸς χῶρος ἐκεῖνος, ὃν ἐγχωρίως Γλωσσία φασίν. Εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἐκ μακροῦ ποθουμένην σύν γε τοῖς ὁμοτρόποις καὶ φίλοις καὶ τῶν αὐτῶν σπουδασταῖς, ὧν καθάπερ εἴ τις ἔξαρχός τε καὶ κορυφαῖος Γρηγόριος ἢν ἐκεῖνος ὁ πάνυ, ἐκ Βυζαντίου μὲν καὶ αὐτὸς τὰς τοῦ γένους ἀρχὰς ἔχων, μέγας δέ τις καὶ περιδόητος ἐν ἡσυχία καὶ

νήψει καὶ θεωρία κατ' ἐκεῖνο καιροῦ χρηματίσας, καὶ θαυμασθεὶς καθ' ὑπερδολὴν, οὐ παρ' ἐκείνοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἐν τῆ πατρίδι τὰ θεῖα τέλος τῆς προσκαίρε ζωῆς ταυτησὶ δεξάμενος, καὶ πρὸς τὴν ἄληκτον μεταδὰς, ἀξίως ὑπὸ Θεοῦ μεμαρτύρηται, ὑπερφυῶς τὰ ὁςᾶ καὶ τὴν ἐκείνε κόνιν δοξάσαντος. ὁ καὶ τὸν ὁμώνυμόν φασι καὶ ὁμότροπον τοῦτον, ἐφ' ἱκανὸν τότε συγγεγονότα, τὰ κάλαι τῆς τοῦ Θεοῦ μεγίστης τε καὶ πρώτης θεωρίας καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγίστης τε καὶ πρώτης θεωρίας, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ κεγίστης τε καὶ πρώτης θεωρίας, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ κεγίστης τε καὶ πρώτης θεωρίας, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ κεγίστης τε καὶ πρώτης θεωρίας.

Α μεν οδν έχει τῷ Γρηγορίῳ χατὰ μόνας έαυτῷ τε καὶ Θεῷ διξήσυχίας συνόντι κατώρθωται, οὐ πάνυ τοι ράστον οὐδ' εὐχερὲς οὐδενί τινι τῶν πάντων, πάντ' ἐφεζης διζέναι πῶς γὰρ ά διὰ μετριοφροσύνης ύπερβολήν αὐτός οὐδεν ήττον ἀπέχρυπτε τῶν λάθρα τὰ δεινότατα κακουργούντων καὶ πονηρευομένων, της άριστερας αποχρύπτων άριςα, χαί μετά της γιγνομένης σπεδης είς αεί το της δεξιας έργον, κατά τὸν τοῦ Χριζοῦ λόγον, καὶ κρυπτῶς τῷ ἐν τῷ χρυπτῷ βλέποντι, τὴν ἀδιάλειπτον τοῦ νοῦ προσευχήν ἐν πνεύματι καὶ λατρείαν προσάγων; "Α δὲ περὶ αὐτοῦ Γρηγόριος ὁ προβρηθείς μοι συναγωνις ής έξειπε καί φίλος, ουδέ λάρ κακείνον γανθάνειν οἶον τε ἦν διὰ πάντων. πολλῶν μέν φησι καξ μεγάλων ό σοφός Γρηγόριος, έαυτῷ κατὰ μόνας έχει συνών χαί θεφ, των αύτου χεχρυμμένων ήξίωται δωρεών τε χαὶ χαρισμάτων, ά τίς άν εἰς τ'ούμφανές καθεξής προενέγκη πάντα; Τὰ δέ γε προφανή και γνωστά και τοῖς ἔξω τέως, και ὑφ' ὧν ἄν τις καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀφανῶν ὑπόληψίν τε καὶ γνῶσιν βαδίως όδηγηθείη, ταπείνωσις ήν άχροτάτη, χαλ ή πρός τον Θεόν και τον πλησίον ή φησιν ό θείος

'Απόστολος άνυπόχριτος έχ χαρδίας άγάπη, τὰ πρώτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν ἀρετῶν ἐρείσματα καί ζοιχεία, καί τελειωτικά ξυμπάσης όμου της χατά Χριστόν φιλοσοφίας χαὶ άγωγης, εἴπερ αύτου μέν διδασχαλία πρός τούς οἰχείους χαὶ οἱονεὶ προηγούμενον μάθημα, τὸ, «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πράος είμι και ταπεινός τη καρδία, και ευρήσετε ανάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ύμων» (1). κατά δὲ τὸν αὐτοῦ λόγον αὖθις, πᾶσα ἐντολή τε καὶ νόμος θεῖος έν τῷ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας σου, και τὸν πλησίον σου ώς ξαυτὸν ἀνακεφαλαιοῦσθαί πως καὶ συμπεραίνεσθαι πέφυκεν. Ο δέ γε μαχάριος Παῦλος πάντων ὑπερτιθείς ἀπαραμίλλως των ύπερφυων του Πνεύματος χαρισμάτων, καί χαθ' ύπερβολήν όδον ύποδείχνυσι ταύτην, ώς μηδέ τὸ μαρτύριον μηδέν τι πεφυχέναι δίχα τοῦ συνδυασμού και της παρ' αὐτης ξυμμαχίας. και άγάπη φησίν αδθις μετά πολλής μάλα της παβρησίας, οὐδέποτε ἐχπίπτει.

Τί χρὴ καὶ λέγειν; ὅπε γε καὶ τὴν κατάνυξιν αὐτὴν
δὶ ἀγάπης ὑπερβὰς καὶ τὸ τένθος, κατὰ τοὺς τῶν
θεοφόρων περὶ τούτων ἀνδρῶν λόγους, ἀψοφητὶ
παντὸς ἀποβλύζων ἢν ταῦτα, πιαίνοντα καὶ ξυνιστάντα σύν γε τῆ ψυχὴ φασι καὶ τὸ σῶμα, τῷ
δὸ καὶ φθάσας εἰρήκειν, ὅπερ καὶ παρὰ πάντα τὸν
τῆς ζωῆς αὐτῷ συμπαρέμεινε χρόνον ὡσαύτως,
καθὰ δή καὶ πάντες αὐτῷ σύνισμεν πλὴν ὀλίγων,
πρᾶγμα καὶ λόγε καὶ θαύματος πέρας, καὶ μηδὲ τοῖς
τῶν θεοφόρων ὡσαύτως ἐμφερόμενον καὶ βίοις καὶ
λόγοις, καὶ τοῖς εἰδόσι γε μόνοις ὡς ἐγ' ῷμαι μὴ
ἀπιστούμενον. 'Αλλ' οὐ καὶ διὰ τέλους τῆς ἐνταῦθα
σολύμων, κὰκεῖ προσκυνήσαντες τὸ λοιπὸν τῆς
ζωῆς ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν. 'Επεὶ δὲ τοῖς πᾶσι συνεδόκει καλῶς βεδουλεῦσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον ἔδλεπον ἤδη καὶ τὴν ἀποδημίαν, Γρηγόριος ὁ σοφὸς
καὶ τὴν ἀνωθεν ψὴφον καὶ τὴν εὐδοκίαν ἐζήτει, καὶ
τὸ κῦρος ἐκείθεν ηὐχετο τῷν βεδουλευμένων. 'Ησυχίᾳ προσανέχοντι τοιγαροῦν, καὶ καθ' ἐαυτὸν
ὑπέρ τούτων αὐτῶν τοῦ Θεοῦ δεομένω, δψις ἐφίσταται τοιάδε, καὶ πρὸς ὕπνον τινὰ κατιέναι δόξαντι μεταξὺ τῆς εὐχῆς. 'Εδόκουν φησὶ τοῖς ἀδελναχωρήσεως ἡμῖν ἐσπεδάζετο, παρὰ τοῖς τῶν βασιλείων προαυλίοις ἑστάναι, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ
παρόντος, καὶ βασιλικῶς τε καὶ ὑψηλῶς ἀγαν ἐπὶ
τοῦ βασιλικοῦ θρόνου προκαθημένου, καὶ τῆς περὶ

καλλίστης διατριβής τε καί ήσυχίας απολαύειν Εσχον κατά σκοπόν. δυοίν ένιαυτών και γάρ μετά την επιδημίαν Γρηγορίου παραβρυέντων, του ληστιχοῦ τῶν χάχις' ἀπολουμένων 'Αχαιμενιδῶν συνεχῶς ἐπιτιθεμένων τῷ όρει, καὶ τοὺς ἔξω τειχῶν μάλιστα τῶν μοναχῶν ἡσυχάζοντας ἐλαυνόντων καί θορυδούντων, καί καθ' έκάς ην σγεδόν, νυν μέν ταῖς αἰφνιδίοις ἐφόδοις καὶ καταδρομαῖς καὶ ἀναιρέσεσι και αίχμαλωσίαις, νῦν δὲ και μόναις ταῖς ύποψίσις και τῷ δέει ταραττόντων, και τὴν φίλην ήσυχίαν διακοπτόντων, άναγκάζονται καὶ άκοντες μεταβήναι, θείω κάν τούτω πειθόμενοι δήπουθεν νόμω φεύγειν χελεύοντι διωχομένες, χαὶ μὴ όμόσε χωρείν τοις έλαύνουσι την γουν ήμετέραν καταλαδόντες Θεσσαλονίκην σύν γε τοῖς φίλοις καὶ όμοτρόποις, δυοχαίδεχα δ' οί πάντες αμα τὸν ὰριθμὸν ἦσαν, βουλεύονται μετ' ἀλλήλων εἰς ταὐτό συνιόντες, καὶ Θεσσαλονίκην μετά του Αθω καὶ πάντα τὰ ἐνταῦθα χαταλιπόντες εὐθὺ χωρεῖν Ἱεροσολύμων, κάκει προσκυνήσαντες τὸ λοιπὸν τῆς ζωής εν ήσυχία διάγειν. Έπει δε τοῖς πᾶσι συνεδόχει χαλώς βεδουλεῦσθαι, χαί πρός τὴν ἔξοδον ἔβλεπον ήδη και την αποδημίαν, Γρηγόριος ό σοφός καὶ τὴν ἄνωθεν ψηφον καὶ τὴν εὐδοκίαν έζήτει, καὶ τὸ αῦρος ἐχεῖθεν ηύχετο τῶν βεδουλευμένων. Ἡσυχία προσανέχοντι τοιγαρούν, καὶ καθ' έαυτόν ύπερ τούτων αὐτῶν τοῦ Θεοῦ δεομένω, όψις ἐφίσταται τοιάδε, και πρός υπνον τινά κατιέναι δόξαντι μεταξύ της εύχης. 'Εδόχουν φησί τοῖς άδελφοῖς ἐχείνοις συνών, μεθ' ὧν δηλαδή καὶ τὰ τῆς άναχωρήσεως ήμιν έσπεδάζετο, παρά τοις των βασιλείων προαυλίοις έστάναι, και του βασιλέως αὐτου παρόντος, καὶ βασιλικώς τε καὶ ύψηλώς άγαν έπὶ

⁽⁴⁾ Mart. iá, 29.

αὐτὸν δορυφορίας καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν τά- | ξεων ώς έθος παρισταμένων, ών είς τις πρός ήμας έχειθεν ίων μετά του σχήματος χαί της παββησίας. την του δουκός δ' ούτος άξίαν έδόκει περιβεβλησθαι· έμε μέν φησιν άμφοτέραις εδόχει περιδαλών καὶ ἐνστεργισάμενος, ώσανεὶ πρὸς έαυτὸν έλκειν, πρός δὲ τὰς ἐμὰς έταίρας ἐπις ραφείς, ίδὰ τοῦτον, ώς χαὶ ὑμεῖς ὁρᾶν ἔχετε φάναι, χατέχω παρ' ἐμαυτῷ, του βασιλέως ούτω προστεταχότος εί δ' ύμιν αίρετόν έστιν ἀπιέναι, πορεύεσθε καὶ γὰρ ὁ κωλύσων οὐδείς. Ταῦτα καὶ χρηματισθεὶς ἐκ Θεοῦ καθάπερ εζήτει, και τοῖς φίλοις κοινωσάμενος ό Γρηγόριος, παραμένειν αὐτόθι χοινή πάντες δεῖν ἔχριναν, καὶ μηδαμῶς ἐξιέναι της αὐλης καὶ τῶν περιχώρων τοῦ μεγάλου της μεγάλης Θεσσαλονίκης καὶ πολίτου καὶ πολιούχου καὶ παντοδαποῦ φρεροῦ καὶ προστάτου, τοῦ ἐν μάρτυσι φτμὶ θαυμαστοῦ Δημητρίου αὐτὸν ἐκεῖνον καὶ γάρ ῷοντο καλῶς είναι τὸν τοῖς θείοις τε καὶ βασιλικοῖς καινῶς ούτωσί διαχονοῦντα προστάγμασι, χαὶ φιλιχῶς τε χαὶ γνησίως κατέχοντα τὸν Γρηγόριον, καὶ δι' αὐτοῦ τὲς λοιπούς, νῦν μὲν εἰς τὴν σπουδαζομένην ήσυχίαν τε καὶ τὴν ἀναχώρησιν, εἰς δὲ τὴν προεδρίαν καὶ την της Έκκλησίας ιεράν άρχην τε και προςασίαν ύστερον δ΄ δή καὶ μετά χρόνον ούκ όλίγον θαυμαστῶς οἰχονομεῖσθαι παρὰ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ σοφίας τε χαὶ προνοίας ἔμελλε, πόρρωθεν τὰς τῶν μεγάλων πραγμάτων προχαταβαλλομένης άρχάς.

Ένταυθα καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης μέγα καὶ θαυμαστὸν ὁ θαυμάσιος ἀξίωμα δέχεται, κοινῆ τῆς
συνούσης ἐταιρείας τῶν ὁσίων ἐκείνων αὐτοῦ δεη:
θέντων, καὶ μάλιστ' ἐπειδὴ πρὸς μακρὰς ἐώρων
όδοιπορίας, καὶ πρὸς ἀγνῶτας τινὰς τὸ παράπαν ἔμελλον ἀποπλεῖν, κὰκεῖνα τοῖς λογισμοῖς.

χαθά δή και προύφην πόρρωθεν έφαντάζοντο. 'Αλλ' έπεὶ τὸν κατ' ἀρετὴν ύψηλὸν οὕτω καὶ μέγαν, καὶ χαταλλήλως έδει διὰ πάντων τοῖς μεγίστοις χαὶ ύψηλοῖς ἐγχειρεῖν, ἢγνόητο δ' αὐτοῖς τὸ παράπαν ό της ίερωσύνης μυς αγωγός τε καὶ τελεστής, πρόσεισι τῷ θεῷ περὶ τῶν προχειμένων τουτωνὶ μετ' εὐλαβείας πευσόμενος ό Γρηγόριος, χαὶ τὴν προχειμένην αποστολικήν δέλτον λαδών έν χεροίν, και πρός Θεὸν ἄρας μετὰ τῆς διανοίας χαὶ τὰς τοῦ σώματος όφθαλμές, δι' αύτης έπεζήτει πιςῶς ἐν γνώσει γενέσθαι, καθόσον οξον τε, τοῦ θείε θελήματος. 'Ανελίξας τοιγαρούν, και τὸ όμμα τοῖς ἐγκειμένοις ἐπιδαλών, ἐχείνοις εὐθὺς ἐντυγχάνει, οἶς δήπε χαὶ πρός Γαλάτας πάλαι γράφων ό σοφός Παῦλος τοῦ λόγου προοιμίοις έχρήσατο: «Παδλος Απόστολος λέγων, οὐχ ἀπὶ ἀνθρώπων, οὐδὲ διὶ ἀνθρώπε, ἀλλά διά Ίησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ Πατρός» (1). Έντεῦ. θεν έχείνος συνείς, ώς ούχ άνευ έπιφροσύνης οὐδ΄ ἐπιπνοίας Θεοῦ τὸ γιγνόμενον, οὕτε μὴν τῶν ἀνθρωπίνων τι και χαμαί έρχομένων, τοῖς ὑψηλοῖς έχείνοις χαὶ θείοις όλως προσίσταται, χαὶ δέχεται τὰ θεῖα καὶ ίερὰ θείως καὶ ίερως, εἴπερ τις οἶμαι τῶν πάντων, καὶ προσκυνεῖ τὸν δεδωρημένον, καὶ πρός μείζονας τές ύπερ άρετης άγωνας εύθυς άποδύεται, ἐν αἰσθήσει της θείας ἀξίας γεγενημένος. χαί τιμών μάλα σοφώς ό σοφός τόν τετιμηχότα. ή καί τὸ δῶρον, οἰκειότερον εἰπεῖν, ἐαυτῷ μᾶλλον αύξων, και την λαμπάδα και το πυρ άνάπτων όσημέραι τοῦ Πνεύματος.

Τής γὰρ Θεσσαλονίκης μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸν θεῖον ἐκεῖνον, ἢ περ ἔφην χρησμὸν, μικρὸν προελθόντες, κὰν τἢ γείτονι Βερβοία γενόμενοι, τὸ ταύτη παρακείμενον ὅρος, καὶ τὴν ἐκεῖ συνισταμένην τότε τῶν μοναζόντων σκήτην εἰσέρχονται

⁽⁴⁾ Γαλ. ά, 1.

ένθα δή και φροντιστήρων θείας φιλοσοφίας ό Γρηγόριος συστησάμενος, σύν δέχα τοῖς εταίροις καὶ των ίσων σπουδασταϊς τε καί κοινωνοίς, τον πληρέστατόν φημι και τέλειον άριθμον, τα της άνω και θείας τελειότητος, ό πλήρης όντως παντός άγαθού, καὶ αδθις φιλοσοφείν ἄρχεται, τὰς μέν πέντε της εβδομάδος εχάστης ημέρας αυτός τε μένων άπρόττος, και μπδένα των πάντων μηδαμώς είς όμιλίαν παραδεχόμενος, Σαββάτε δὲ καὶ Κυριακής πρός τε την μυστικήν δηλαδή θυσίαν, και την των άδελφων προϊών πνευματικήν όμιλίαν καὶ ενωσιν. Έτος μέν οὖν αὐτῷ τῆς ἡλιχίας τηνιχαῦτα τριαχοστόν ήν, είχε δέ χαί του σώματος ερρωμένως έτι, μήπω μηδεμιᾶς προσβαλούσης αὐτῷ νόσου μηδέ βραχύ. δθεν καὶ μειζόνων πολλώ τῶν ἀγώνων καί σκληροτέρας της άγωγης απτεται, νηστεία καὶ άγρυπνία μακρά κατατήκων τὸ σῶμα, καὶ φιλονεικών είς τέλος ύποτάξαι τῷ πνεύματι: έγχρατεία τε παντοδαπή χαι νήψει, χαι τη συνήθει των δακρύων πηγή το της ψυχης όπτικον άπολεπτύνων τε και καθαίρων, και πρός το συγγενές άνάγων αίεὶ θεῖον διὰ της άδιαλείπτε φημί του νου προσευχής, και της άμέσου κατά χάριν του Θεου χοινωνίας τε χαὶ ένώσεως. Έντεῦθεν οί χαρποὶ τοῦ Πνεύματος, Αποςολιχώς είπειν, εν αὐτῷ βρύοντες ήσαν, και πάντες ούχ οί σύν αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καί οί τὸ όρος έχεῖνο χατ' ἔρωτα θείας φιλοσοφίας χαὶ την πόλιν οἰχοῦντες ώσαύτως, ώς εἰς ἀρχέτυπον χαὶ εἰχόνα τινὰ τῆς ἀρετῆς θαυμαστὴν τὴν ἐχείνου πολιτείαν τε και τον λόγον έώρων, και θαθμα τι χαινόν τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ πόρρω τῆς καθ' ἡμᾶς ταυτησί γενεάς, και ύπερ άνθρωπον σχεδόν αὐτοῖς ένομίζετο· έξέπληττε καὶ γὰρ αὐτούς μετὰ τοῦ τῆς πράξεως ύψηλου καὶ ὁ λόγος, καὶ τὸ καινόν τε καὶ ύπερφυές όντως της θείας σοφίας, και μηδενί τινι των άλλων παραβαλλόμενον.

Καὶ τί χρὴ καὶ λέγειν, ὅπο γε καὶ σιωπῶν, καὶ σιωμῶν, καὶ φόνον ὁρώμενος, ὧ θαυμάσιε, θαῦμα ταῖς τῶν ὁ-καὶ πρὸς ἐαυτὸν καὶ τὸν Θεὸν ὅλως ἐπες ραμμένος, καὶ λελουμένος ὑπερφυῶς τοῖς καινοῖς ἐκείνοις ρεύμασι τῶν ὁακρύων· νῦν δ' ὡς ἀπὸ καμίνου πυρῶς τοῦ πορὶ τοῦ Πνεύματος μετεσκευασμένα τε καὶ ἡλουμένα, καὶ μάλισθ' ὅτε τῆς τῶν ἱερῶν μυςικῆς ελετῆς, ἡ καὶ τοῦ οἰκίσκε καὶ τῆς ἡσυχίας ἐξήεις.

Έν δε τούτοις όντι καὶ τοῖς τοιούτοις, ἀπαίρει μέν των ένταυθα, και πρός θεόν μετά συχνών των της άρετης άγωγίμων ή χαλλίστη χαι προσφιλής όντως μεταβαίνει μήτηρ τῷ Γρηγορίω. γράμματα δ' εύθὺς τῶν ἐχείνη συνασχυμένων θυγατέρων παρθένων έχ Βυζαντίου δηλαδή πρός τουτον φοιτώσι, τήν τε της κοινής μητρός όμου γνωρίζοντα τελευτήν, καί αὐτὸν πρός ἐπίσχεψιν ἑαυτῶν καὶ πνευματικήν όδηγίαν παρακαλούντα. Πείθεται τοίς γράμμασι χαὶ τη προσχλήσει των άδελφων, πολύ μετά του δικαίου και τὸ ἐπαγωγὸν όμου κεκτημένοις, άνεισιν είς την Κωνσταντίνου, και τοὺς άδελφούς έχων άμφω μεθ' έαυτου. εύρίσκει τὰς άδελφάς κατ' οὐδὲν ψευσαμένας τὸ γένος, θαυμάζει τὴν ἀρετὴν, ἐπαινεῖ τοὺς ἀγῶνας χαὶ τὸ διὰ πάντων χαθαρόν χαι ήχριδωμένον του βίου χαι Θεώ τὴν προσήχουσαν ἀποδεδωχώς ὑπὲρ πάντων εὐχαριστίαν, και τὰ ύψηλότερα και αὐτὸς ἐφ'ίκανὸν μυσταγωγήσας και παραινέσας, της ἐπανόδου καὶ αδθις και της δποστροφής της πρός την άναχώρησιν γίνεται άλλ' οὐ συνεδόχει χαὶ ταῖς άδελφαῖς ταῦτα· ἡ γὰρ κἀκεῖνον σύν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτόθι παρείναι, και διδάσκειν και νεθετείν όσημέραι, και της πρός άρετήν τε χαί Θεόν άξίως ήγεισθαι, ή χαί αὐτὰς συναποδημεῖν ἐχείνοις, χαὶ πρὸς τὴν ξένην τε || καὶ τὴν ἀναχώρησιν ἀπιέναι πᾶσαν έλεγον εἶναι

ἀνάγχην. 'Ο δὲ τὸ μὲν παραμένειν τἢ πατρίδι καὶ αὐθις ἀδύνατον εἶναι φήσας, τὸ δὲ καὶ τὰς ἀδελφὰς συναποδημεῖν καὶ δυνατὸν λογισάμενος καὶ συμφέρον, σὺν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ταύτας παραλα-δῶν εἰς Βέρβοιαν ὑπος ρέφει καὶ αὖθις, καὶ τἢ πόλει ταύτας ἐγκαταστήσας, κὰκεῖ τῆς συνήθους ἀγωγῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως ἔχεσθαι καὶ αὖθις παρασκευάσας, εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς ἐπανατρέχει καὶ τὴν ἀσκητικὴν αὖθις καλύδην.

Βραχύς ό μεταξύ γρόνος, καὶ ή προτέρα τῶν άδελφῶν Ἐπίχαρις, τὸ σῶμα καὶ τὰς άδελφὰς σύν γε τοῖς ἐνταῦθα πᾶσι καταλιποῦσα, πρὸς Θεὸν εὐxλεως διαδαίνει, παρθενιχοῖς τε χαὶ ἀσχητιχοῖς ὑπερφυώς κατες εμμένη χαρίσμασιν ἀοράτως, καὶ σημείοις 'Αποςολικοίς ούχ άμυδρῶς καὶ τοῖς ἔξω τὴν χάριν ἐπισημαίνουσα· τήν τε γὰρ τελευτήν ἑαυτής δέχα πρότερον ήμέραις ύγιῶς ἔτι τοῦ σώματος ἔχεσα σαφέστατα προύφη, καὶ τὰς ἀδελφοὺς ἐκ τοῦ όρους εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντας διὰ τοῦτ' αὐτὸ παρ' έαυτή χατασχούσα, χαὶ Θεοδοσίου τοῦ δευτέρε τῷν άδελφών τὸν θάνατον ώσαύτως ήχειν όσον οῦπω Πνεύματι θείφ προείπε, και ώς απελεύσεται μέν ό Γρηγόριος συνάμα τ' άδελφῷ Μακαρίῳ καὶ αδθις μετ' όλίγον ές 'Αθω, πειρασμοίς δὲ μετ' έχεῖνο περιπεσείται ποιχίλοις πρός χρηστόν άφορωσι τό πέρας. ά δή καὶ κατά την ἐκείνης ἐξέδη πρόβρησιν, μηδενός τινος μηδ' ότιουν διαπεπτωχότος είγε γάρ έχ παιδιχής πάνυ τής ήλιχίας οίονεί τινα σύντροφον καὶ συνακμάζυσαν τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ πρὸς Θεόν διὰ παντός ἐπεστράφθαι, χαὶ δὴ χαὶ τὴν εὐτέλειαν καὶ τὸ πένθος, καὶ τὴν τῶν ρεόντων τουτωνί καί φθαρτών περιφρόνησιν περί ής δήπε καί Γρηγόριος ό σοφός θαυμαστά τινα καὶ μνήμης άξια διεξήει παρά της καλλίστης άκηκοώς μητρός, ώς ||

αὐτὸς ἐκεῖνος πρὸς τοὺς οἰκείους ἔλεγεν ὕστερον, ἀ καὶ διὰ τὸ μῆκος νῦν ὁ λόγος παρῆκεν· ἐκεῖνο γε

Πολλών τινών το τηνικαύτα σπουδαίων παροιχούντων έχεινο τὸ όρος, χαί τις παρ' έχεινοις γηραιός ην και την ηλικίαν όμου και τον τρόπον την κλήσιν Ιώβ σπουδαίος την πολιτείαν, άπλους τὸ ήθος, ἐπιειχεία χαὶ χρηστότητι καὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς, ώς είπειν εν βραχεί, διαλάμπων. Ούτος ενγειτόνων αύτου που σχηνούμενος, Γρηγορίω καὶ συνήθης καὶ όμιλητής έγεγόνει καὶ φίλος, τής άρετής τοὺς τῶν αὐτῶν ἐραστὰς δι' ἑαυτῆς ὡς τὰ πολλὰ συνδεούσης άλλήλοις. Οὖτος τῷ μεγάλῳ συνήθως ποτὲ συγκαθήμενος, και φιλήκοον οὖς τοῖς ὑπ' ἐκείνε λεγομένοις διδούς, ἐπειδή πρός τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα λέγοντος ήχηχόει, ώς πάντα τὸν ἀπὸ Χριστοῦ καλούμενον όποίε ποτ' αν είη τάγματος, την αδιάλειπτον άσχειν δει προσευχήν χατά γε την 'Αποςολικήν παραίνεσιν ('Αδιαλείπτως προσεύχεσθε » (1), χοινή την Έχχλησίαν διδάσχουσαν, καὶ δή καὶ τὸν Προφήτην Δαβίδ καί τοι γε καὶ βασιλέα πεφηνότα, τό : «Προωρώμην τόν Κύριον ενώπιόν μου διά παντὸς» (2), φάσχοντα, οἶς δή που καὶ Γρηγόριος ό μέγας έπόμενος, μνημονευτέον Θεου φησι μαλλον ή άναπνευστέον, χοινή χαὶ αὐτὸς πρὸς τοὺς πιςοὺς ώσαύτως τον λόγον ποιούμενος, και χρή φησι καί ήμας πειθομένους τοῖς προβρηθείσι, μη τοὺς έξω πόσμου καὶ μοναστάς μόνον, άλλά καὶ ἄνδρας καὶ γυναϊκας καί παϊδας, καί σοφούς καί ίδιώτας, καί πάντας όμου ταὐτὰ διδάσχειν ώσαύτως, χαὶ πρὸς αὐτό τοῦτ' ἐνάγειν πάση σπεδη. Τούτων ὁ γηραιὸς άχούσας πρός του σοφού, χαὶ οὐχ εἶδ' ὅτι παθών, άντιλέγειν ἐπειρᾶτο τοῖς οὕτω φανεροῖς καὶ ἀντιρρήτοις, των αναχεχωρηχότων του χόσμου χαὶ μο-

⁽¹⁾ Α΄ Θεσ. έ, 17. - (2) Ψαλμ. ιέ, 8.

ναστών μόνον διατεινόμενος είναι ταυτί, άλλ' οὐ των πολλών χαι χατά χόσμον άπλως. Έπει δε χαι πολλ' έτερα προσόμοια τοὶς ἡηθεῖσιν αὖθις ὁ μέγας προσθείς πείθειν οὐδαμῶς εἶχε τὸν γέροντα, τὸν μέν περί τούτων ζζησι λόγον, τὴν πολυλογίαν καί την έριν άποποιούμενος πάση σπουδή. έπεί δέ καὶ διαλυθέντες ἀπ' άλλήλων ἐπ' οίκου χωρούντες ήσαν, και ο οικίσκος είχε συνήθως έκατερον εύχη καὶ ήσυχία προσέχοντα, Θεός άνωθεν εύθὺς διαιτά τοῖς λεχθεῖσιν, ᾿Αγγέλω δηλαδή διακόνω χρησάμενος, διδάσχων μέν χαὶ τὸν ἀγνοοῦντα φιλανθρώπως ά μή μεμάθηχε, τιμών δ' ύπερφυώς πώς αν είποις σύν γε τοις λαληθείσι και τον Γρηγόριον δς και γαπερός γαπερώς ειλοπειώ τώ λερολιι μαδας τς. μηδαμώς φησιν άλλως περί των διωμιλημένων ύμιν πρό βραχέως, διούτος, έχε καὶ φρόνει, ή καθάπερ ό ίερὸς έφη Γρηγόριος. Καὶ ό μὲν ταῦτ' ἐπιτάξας ἀφανής ήν εύθύς. ό δ' άγγελικήν είναι καὶ θείαν μή άγνοήσας την διδασχαλίαν τε χαί την ἐπιφάνειαν, σπουδή πρός τόν δσιον εύθύς άπεισι, τὰ δραθέντα τε καὶ ἀκουσθέντα θείως μηνύων, καὶ συγγνώμην αίτων της ού καλης έκείνης άπειθείας και της ένζάσεως, ής καὶ τυχών, καὶ κρεῖττον ή περ ἐβούλετο· τίς γὰρ ἐχείνω πρὸς μετριότητά τε χαὶ ἀγάπην ἐνάμιλλος; άχώριστος ήν έξ έχείνου σχεδόν του μεγάλου, και δεσμοίς άρρήκτοις όμονοίας τε και φιλίας αλλήλοις άριστα συνεδέθησαν. Μετά μιχρόν δε και πρός δυ εφίλει Χρις ου άπιων, και πρός ταις έσχάταις αναπνοαίς ό χρηστός Ίωβ ήδη γενόμενος, μεγάλας ἐπὶ πάντων ἀνομολογών ἢν τῷ Θεῷ τὰς χάριτας, ὅτι τε συνήθης καὶ όμιλητής ἐγεγόνει τῷ Γρηγορίω, και ότι πολλά τινα και μεγάλα της εκείνου διδασκαλίας και της φιλίας ἀπώνατο.

Πέμπτος ενιαυτός ήν χαθ' ήσυχίαν, ή περ έφην, ενταύθα τῷ σοφῷ διατρίδοντι, χαὶ τὸ Ἰλλυριῶν ἐπιστρατεύσαν έθνος τοῖς χωρίοις ἐχείνοις, μᾶλλον

δέ καί συνεχώς έπιόντες, καί όρη και πεδία και άγρούς καὶ συνοικίας όμοῦ πάσας, τὰς μὲν ἐξανδραποδιζόμενοι και δηουντες, τὰς δὲ και πυρί καταχαίοντες, άναγχάζουσι χάχεινον μεταθήναι και αυθις καὶ παρὰ τὸν βέλτιστον ἐλθεῖν "Αθω. δν δή καὶ καταλαβών, καὶ πρὸς τη μεγίστη Λαύρα του θαυμαστού καὶ πάλιν 'Αθανασίου γενόμενος, καὶ γαίρων χαίρουσι τοῖς φίλοις πατράσι καὶ τοῖς ἀδελφοίς ἐποφθείς, οὐχέτι μέν της Λαύρας ἐντὸς ὥσπερ δή και το πρότερον, έκτος δέ πε μάλλον και ταύτης έγγυς, έν γε τῷ τοῦ θείε Σάββα φροντις ηρίω φημί, την καθέδραν και την της ήσυχίας σκηνήν πήγνυσιν. όλίγα μέν τη Λαύρα καὶ τῷ πλήθει προσιών τε καὶ συγγινόμενος, όπηνίκα δηλαδή πρός **ξερουργίαν μόνον χαὶ τὴν τῶν μυστιχῶν τελετὴν** έχ διαλειμμάτων ώς χαί τούς λοιπούς πρεσδυτέρυς τὸ χοινὸν αὐτὸν τῆς ἐχχλησίας ἐχάλει, χοσμεῖν έαυτοὺς καὶ δοξάζειν ὥσπερ, οἶα τὰ τῆς καλῆς περὶ τά τοιαύτα σπεδής τε καί φιλοτιμίας έκείνων, κάντεύθεν βουλόμενοι έαυτῷ δὲ καθ' ήσυχίαν ἀκροτάτην συνήθως μόνω συνών και Θεώ, και μήτε της χαλύδης μηδ' όπωσουν προτών, μήτ' είς όμιλίαν καί θέαν έρχόμενος το παράπαν τινί, ώς μηδ' αὐτον τον ταζς άναγχαιοτάταις έξυπηρετούμενον δήπε γρείαις ανέχεσθαι προσοράν, Σαββάτε φημί καί Κυριακής δίχα, καθ' άς καὶ τοῖς άλλοις καὶ θεατὸς άμα και προσιτός ήν.

Της τοίνυν ἀρετης όμου πάσης, εἴς τε τὸ πραπτικὸν διηρημένης καὶ θεωρητικόν, οὖ καὶ τὸ πρακτικὸν ὑποδάθραν οἱονεί τινα καὶ θεμέλιον εἶναι
φασὶν οἱ περὶ ταῦτα σοφοί καὶ τοῦ μὲν εὐχερεστέρου τε ὅντος, καὶ τάχιστα τοῖς σπουδαίοις πρὸς
τέλος ῆκοντος, δυσχερεστέρου δ' αὖ τοῦ θεωρητικοῦ πεφυκότος, καὶ δυσκόλως εἰς τέλος ἰόντος,
μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἀκριδῶς, μηδὲ τέλος κεκτημένου
καθάπαξ πρὸς γὰρ Θεὸν αὐτὸν ἀνάγειν τε καὶ συ-

γάπτειν άμεσως τον ίερον και καθαρμένον των θεσειδών ανδρών πέφυχε νουν: ού φησι γενομένοις, πάσης μέν άλλης θεωρίας θείας άνάπαυσις. το δε άδιάδατόν τε χαὶ ἄπειρον· οὐδε γὰρ ἔχει τι φησί**ν** ὑψηλότερον, ή όλως έξει, οὐδε ό φιλοσοφώτατος νοῦς καί διαβατικώτατος ή πολυπραγμονέστατος. τοῦτο γάρ τὸ τῶν ὀρεκτῶν ἔσχατον, περὶ δ κατὰ τὸν μέγαν είπεῖν Διονύσιον, καὶ οἱ θειότατοι καὶ ὑψηλότατοι νόες χυχλιχώς ἀεὶ χινούνται, ταῖς ἀνάρχοις χαὶ άτελευτήτοις ελλάμψεσιν ένούμενοι του χαλού χαί άγαθου. Τούτων τοιγαρούν ούτως έχόντων, περί μέν την πράξιν ούτως ό θείος Γρηγόριος και πρό της αποταγης καί μετά το σχημα καί την άναχώρησιν άγωνισάμενός τε καί κατορθωκώς ώπται, ώς έξ άρχης αύτης τέλειος είναι σχεδόν, και τοίς περί ταῦτα μεγάλοις τε καὶ σπουδαίοις οὐκ ἀγενῶς άμιλλώμενος. Τοῦ δὲ χρόνε καὶ τῆς ἀσκήσεως αὐτῷ προϊόντων, τί χρη καὶ λέγειν οσον ἐν παντὶ τοὺς τὰ τοιαύτα 'σπουδάζοντας ύπερέσγε; καὶ ὅπως εὐτελείας τε χαὶ ἀπροσπαθείας τῆς ἀχροτάτης, χαὶ προσέτι νης είας καὶ ταπεινώσεως, καὶ παντοδαπης έγκρατείας, άναγωρήσεώς τε καὶ πένθους καὶ σιωπης καὶ πάντων όμοῦ τῶν τοιούτων, παράδειγμα θαυμαζον τοῖς ἐγγύς τε καὶ τοῖς μακράν ἀνεφάνη; Ἐπεὶ δὲ ἐξαιρέτως θεωρία τὸ προχείμενόν τε καὶ σπουδαζόμενον ήν αὐτῷ, καὶ θεωρία γε ή πασῶν ὑπερκειμένη καὶ προύχεσα, ην δη καὶ Θεοῦ ἐποψίαν καὶ ενωσιν άμεσον, και έλλαμψιν και θέωσιν και τά τοιαῦτα τοῖς θεοφόροις ἔθος χαλεῖν, δι' ής, ή μεθ'ής καὶ πρὸς τὴν ἀκροτάτην ἀγάπην, καὶ τὸ καθ'όμοίωσιν θείαν, καὶ δή καὶ τὴν ύψηλήν τε καὶ ἀπταιζον θεολογίαν, δι' εύχης άδιαλείπτου και νοερας ήσυχίας καὶ ταπεινώσεως καὶ πένθους καλῶς οἱ τοιουτοι προβαίνουσι, σχοπήσωμεν είπερ δή, χαὶ σχοπήσωμεν όπως και περί ταθτα τὰ θειότατά τε και ύ. ψηλά ό του Θεου άληθης έσχεν άνθρωπος.

Αλλά τὰ μέν περί της δψηλης θεολογίας καί τοῦ κατ' αὐτὴν ἔχοντος, τό γε νῦν ἔχον ἀναμεινάτω, τον προσήκοντα τόπον τε καὶ καιρόν ἐκδεχόμενα· τὰ δ' άλλα θαυμάσαι μέν άν τις ίσως ραδίως, εί και μή προς άξίαν, διελθείν δ' έκαςα, και τοῖς ἀχροαταῖς ἀγαγεῖν οἶον ὑπ' ὄψιν, ἔν τι τῶν ἀδυνάτων είναι μοι φαίνεται δια δή τουτο και της έχείνου δεί γλώττης μάλλον περί έχείνων άχούειν διεξιούσης, μήτ' εκείνον καὶ τὸ πράγμα τὸ κατ' εχείνον, ένός τινος μηδενός χατ' αὐτόν έχείνον είδότος, οὐδ' ἐγγὺς, μήτε λέγειν ώσαύτως ἐχεῖνα χαὶ γράφειν ἐπισταμένου. Φησί τοιγαρούν ὁ σοφός περί τής κατά νουν σχολής καί των άπο ταύτης τι**χτομένων, χαί δή χαί περί φωτισμού θείου, τοιάδε** πρός τον άντικείμενον τῷ θείῳ τῷδε φωτὶ, πρός άλλοις πολλοίς τισι γράφων ("Όταν ό νους αίσθητου παντός ἀπαναστή, καὶ του κατακλυσμου τής περί ταῦτα τύρδης ἀναχύψη, καὶ κατοπτεύση τὸν έντος άνθρωπον, πρωτον μέν ένιδών το προσγεγενημένον είδεχθές προσωπείον έχ της χάτω περιπλανήσεως, τοῦτο διὰ πένθες ἀπονίψασθαι σπεύδει έπειτ' ἐπειδ' ἄν τὸ δυσειδὲς τοῦτο περιέλη κάλυμμα, τότε μή ποιχίλαις σχέσεσι της ψυχης άγενως διασπωμένης, είσω των όντως ταμείων αταράχως χωρεί, καὶ τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ Πατρὶ προσεύχεται κατά τὴν ἐντολὴν, δς αὐτῷ καὶ τὸ χωρητικὸν τῶν χαρισμάτων δώρον την των λογισμών είρήνην τά πρώτα χορηγεί, μεθ' ής την γεννητικήν τε καί συνεχτιχήν άπάσης άρετης τελειοί ταπείνωσιν, οὐ τήν άνυσίμοις εύχερως τῷ βουλομένῳ βήμασί τε καὶ σχήμασι συνισταμένην, άλλα την ύπο του άγαθου καί θείου Πνεύματος μαρτυρουμένην, ήν αὐτῷ κτίζει τὸ Πνεῦμα τοῖς ἐγχάτοις ἐγχαινιζόμενον ἐν δή ταύταις, ώσπερ εν άσφαλεί περιτειχίσματι του κατά νοῦν παραδείσε, τὰ τῆς άληθοῦς άρετης παντοδαπά δένδρα φύεται, μεσαιτάτω δ' άνεγείρεται

τά της άγάπης ίερα βασίλεια τούτων δ' έν προθύροις το του μέλλοντος αίωνος προσίμιον, ή άνεκλάλητός τε και άναφαίρετος άνθει χαρά μήτηρ γαρ ακτημοσύνη μέν αμεριμνίας, αμεριμνία δέ προσοχής και προσευχής, αι δε πένθους και δαχρύων, ταθτα δε τάς προλήψεις απαλείφει· τούτων δ' ἀποδεδλημένων, ράον ή κατ' άρετην όδὸς τελείται, των προσισταμένων έχ μέσου γεγονότων, καὶ συνειδός ἀκατάγνωστον προσγίνεται ταῦτα δ' αδ τελεωτέραν πηγάζει την χαράν καὶ τὸν. της ψυχής μαχάριον γέλωτα· τότε δή χαὶ τὸ χατώδυνον δάχρυον εἰς ήδὺ μεταποιεῖται, χαὶ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ ώς γλυκέα τῷ λάρυγγι καὶ ὑπὲρ μέλι τῷ στόματι γίνεται καὶ ή ἐν προσευχή δέησις εἰς εὐχαριστίαν μετασχευάζεται χαὶ ή μελέτη των θείων μαρτυρίων άγαλλίαμα της χαρδίας έστὶ, προσομιλούσης μετ' έλπίδος άχαταισχύντε, και οίον ύφες ώσης έν προοιμίου μοίρα τη του γεύματος ταύτη πείρα, και τόν ύπερβάλλοντα πλούτον της του Θεού χρηστότητος μανθανούσης έχ μέρους, χατά τὸν λέγοντα. Γεύσασθε καὶ ίδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος τὸ ἀγαλλίαμα των δικαίων, ή χαρά των εύθέων, ή θυμηδία τῶν τεταπεινωμένων, ή τῶν δι' αὐτὸν πενθούντων παράχλησις. Τί οδν; μέχρι τούτε τὰ της παραχλήσεως; χαὶ ταῦτα μόνα τὰ τῆς ໂερᾶς μνης είας δῶρα; καὶ καθαρώτερον τούτων οὐδαμῶς ἐμφανίζει ἑαυτόν τοῖς διὰ τοῦ μαχαρίου πένθους λελουμένοις, χαὶ διά τῶν ἀρετῶν ἐσταλμένοις νυμφικῶς ό τῶν τοιούτων ψυχων νυμφίος; Ούμενουν όταν γάρ απαν αίσχρον πάθος ένοιχον ἀπελαθή, χαὶ ὁ νοῦς ὡς ήδη φθάσας εδήλωσεν ό λόγος, αὐτός τε πρὸς έαυτὸν καὶ τὰς άλλας της ψυχης δυνάμεις ἐπιστρέψας, όλοκλήρω τη γεωργία των άρετων φιλοκαλήση την ψυχήν, προϊών έπὶ τὸ τελεώτερον, καὶ πρακτικάς έτ' αναβάσεις διατιθέμενος, καὶ ἐπὶ πλέον Θεοῦ συναιρομένου πλύνων έπυτον, ού τα του πονηρου μό-

νον ἀποσμήχει χόμματος, άλλ' ἄπαν ἐπίχτητον ἐχ μέσου ποιείται, κάν της χρηστοτέρας ή μοίρας καί διανοίας. ήνίχα δή νοητών και τών ούκ άφαντάς ων διά ταθτα νοημάτων ύπεραναδάς, και πάντα θεοφιλώς όμου και φιλοθέως αποθέμενος, κωφός τε και άλαλος κατά το γεγραμμένον παραστή Θεώ, τηνιχαύτα λόγον ύλης ίσχει, και πλάττεται τὴν ἀνωτάτω πλάσιν ἐπὶ πάσης ἀδείας, ἄτε μηδενός τῶν θύραθεν θυροχοπούντος, της έντος χάριτος έπὶ τὸ χρείττον μεταρυθμιζούσης, χαὶ ἀποβρήτω τὸ παραδοξότατον φωτί χαταλαμπούσης τὰ ἔνδον, χαὶ τελειούσης τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον. Ἡμέρας δὲ διαυγασάσης, καὶ φωσφόρε ἀνατείλαντος ἐν ταῖς καρδίαις ήμων, κατά τὸν ἐν ᾿Αποστόλοις κορυφαΐον, έξεισι κατά το προφητικόν έκείνο λόγιον, ο όντως ανθρωπος επί την εργασίαν αύτου, και τῷ φωτί χρώμενος όδῷ, ἄνεισιν ἡ ἀνάγεται ἐπ' ὄρη αἰώνια. καὶ τῶν ὑπερκοσμίων ἐν τούτῳ τῷ φωτὶ πραγμάτων, ω του θαύματος! ἐπόπτης καθίς αται, μή διαζευγνύμενος ή διαζευγνύμενος της την άρχην συμπροηγμένης ύλης, ως οίδεν ή όδός ου γάρ διανοίας φανταστιχοίς άνεισι πτεροίς, ή πάντα χαθάπερ τυφλή περιπολεί, μήτ' ἐπὶ τῶν ἀπόντων αίσθητῶν, μήτ' ἐπὶ τῶν ὑπεραναβεβηχότων νοητῶν τῆς άχριβούς χαι άνενδοιάστου χαταλήψεως άντιλαμβανομένη, άλλ' ἐπ' άληθείας ἄνεισιν ἀφρήτω Πνεύματος δυνάμει, καὶ πνευματική καὶ ἀββήτω άντιλήψει των άρρήτων ρημάτων διαχούει, χαὶ όρᾶ τὰ άθέατα, καὶ τοῦ θαύματος ὅλος τοὐντεῦθεν ἔστι τε καὶ γίνεται κάν έκειθεν άπη, καὶ τοῖς ἀκαμάτοις ὑμνωδοίς άμιλλαται, άγγελος ώς άληθως άλλος έπί γης θεου γεγονώς, και δι έαυτου παν είδος κτίσεως αὐτῷ προσαγαγών, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐν μετοχή τῶν πάντων και του ύπερ τὰ πάντα δὲ μεταλαγχάνει νύν, ενα και το της εικόνος απηκριβωμένον ή. διό φησιν ό θείος Νείλος. "Οτι νοῦ κατάς ασίς ες ιν ύψος

νοητόν οὐρανίω Υρώματι παρεμφερές, ῷ καὶ τὸ τῆς άγίας Τριάδος κατά τὸν καιρόν της προσευχης ἐπιγίνεται φως. Ό δὲ ἄγιος Διάδοχος τη άρχη τὸ τέλος συνάψας, εν ενί χεφαλαίω τέθηχε γράφων. Δύο ήμιν ή χάρις ή άγία διὰ τοῦ βαπτίσματος περιποιείται. ὧν τὸ εν ἀπείρως τοῦ ένὸς ὑπερβάλλει. ἀνακαινίζει γάρ ήμας εν τῷ ὕδατι, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα λαμπρύνει, πάσαν την ρυτίδα της άμαρτίας ήμων ἀποβρίπτουσα· τὸ δ' ἔτερον ἐκδέχεται ῖνα σὺν ἡμῖν έργάσηται. ὅτε γουν ἄρξεται ὁ νους ἐν πολλή αἰσθήσει γεύσασθαι της χρηστότητος του παναγίου Πνεύματος, τότ' όφείλομεν είδέναι, ὅτι ἄρχεται ή χάρις ωσπερ ἐπιζωγραφεῖν εἰς τὸ κατ'εἰκόνα τὸ καθ' όμοίωσιν. ώστε ή μέν αίσθησις αύτη δηλοί ήμας μορφούσθαι τὸ καθ'όμοίωσιν, τὸ δὲ τέλειον τῆς δμοιώσεως έχ τοῦ φωτισμοῦ γνωσόμεθα. Καὶ πάλιν, Τὴν πνευματικήν ἀγάπην οὐ δύναταί τις κτήσασθαι, εί μη έν πάση πληροφορία φωτισθείη παρά του άγίε Πνεύματος: ἐὰν γὰρ μὴ τελείως τὸ χαθ' ὁμοίωσις διὰ τοῦ θείου φωτὸς ἀπολαύη ὁ νοῦς, πάσας μέν τας άλλας άρετας έχειν δύναται, της δε τελείας άγάπης έτι άμοιρος μένει. 'Ωσαύτως δὲ χαὶ τοῦ άγίου Ίσαὰχ ἀχούομεν λέγοντος. Κατὰ τὸν χαιρὸν της προσευχής όραν την έαυτου καθαρότητα τὸν κεχαριτωμένον νουν όμοίαν τη ἐπουρανίω χροιά, ήτις Θεοῦ ὑπὸ τῆς γερεσίας τοῦ Ἰσραὴλ ὼνόμαςαι τόπος, ήνίχα ώφθη αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει. Καὶ πάλιν, Καθαρότης έστὶ νοὸς, ἐφ' ἢ διαυγάζει ἐν τῷ χαιρῷ της προσευχης τὸ φως της άγίας Τριάδος πανταχου μέν γάρ τὸ θεῖον φῶς, ἀλλ' οὐκ ἐπιφανῶς διαυγάζει πανταχού· καὶ εν μέν ές ιν, άλλ' οὐχ όμοίως επιλάμπει πάσιν, οὐδ' αὐτοῖς τοῖς θείοις ώς θεοειδέσι καὶ λαμπομένοις ἐμφανῶς. Ώς γὰρ εν μέν έστι τὸ τοῦ ἡλίε φῶς, πολλαί δέ εἰσιν ἀχτῖνες, χαὶ ού πολλαί μόνον άλλά καί τρανώτεραι καί άμαυρώτεραι, χατά τὸν λόγον της πρὸς φωτοληψίαν έ-

πιτηδειότητος των δεγομένων, τον αυτόν τρόπον. ώς κατ' άμυδράν έν αἰσθητοῖς εἰκόνα, κάπὶ τοῦ ὑπέρ αίσθησιν φωτός τελείται· προσχείσθω δε χαί ή του. φωτίζοντος βούλησις ένταῦθα· ὁ δὲ χατηξιωμένος τοῦ φωτός ἐχείνου νοῦς, χαὶ πρός τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθμεύει τοῦ θείου χάλλους τεχμήρια. χάριτί τε θεία καὶ σαρκός παχύτητι μεσιτεύων, καὶ δύναμιν των άδυνάτων ἐντιθείς. Έντεῦθεν ή κατ' άρετὴν θεοειδής καὶ ἀπαράμιλλος έξις. καί τὸ πρός κακίαν ἀκίνητον ὅλως ἡ δυσκίνητον. έντεῦθεν ό διατρανών τοὺς των όντων λόγους λόγος, καὶ ἀνακαλύπτων οἴκοθεν ἐκ καθαρότητος τὰ τής φύσεως μυστήρια, δι'ών αναλογίας λόγοις πρός κατάληψιν των δπέρ φύσιν τὸ διανοούμενον άνιμαται των πιστως άχροωμένων, ήν αὐτὸς ό τοῦ Λόγου Πατήρ άύλοις ἐπαφαῖς χατείληφεν ἐντεῦθεν αι τε άλλαι ποιχίλαι θαυματοποιίαι, χαὶ τὸ διοράν και προοράν, και περί των πόρρω που συμβαινόντων ώς υπ' όφθαλμούς διαλέγεσθαι καί τό δή μέγιστον, ώς οὐδὲ περὶ ταῦθ' ὁ σχοπὸς τείνει τῶν μαχαριωτάτων έχείνων, άλλ' ώσπερ είτις όρώη πρός ήλιαχήν άχτινα, χαί των άερίων άτόμων αίσθάνεται κάν μή τουτ' αὐτῷ τυγχάνη σκοπός. ουτως ἐχείνοις ταῖς θείαις ἀχτῖσι χαθαρῶς όμιλοῦσιν, αίς φύσει πρόσεστιν ή πάντων ἀποκάλυψις, ούχι των όντων μόνων ή και γεγενημένων, άλλα και των έπειτ' ἐσομένων, όδοῦ πάρεργον, ὡς ἀληθῶς ἡ τούτων προσγίνεται γνώσις, κατά άναλογίαν της καθαρότητος προύργου δὲ αὐτοῖς ή τοῦ νοῦ πρὸς έαυτὸν ἐπιστροφή καὶ σύννευσις, μᾶλλον δὲ πασῶν τών της ψυχης δυνάμεων, εί καί θαυμαστόν εξπείν, πρός τον νουν επιστροφή, καὶ ή κατ' αὐτόν τε καὶ Θεόν ἐνέργεια, δι' ής ἐπεσκευασμένοι πρὸς τὸ πρωτότυπον εδ διατίθενται, τὸ άρχαῖον ἐχεῖνο χαὶ ἀμήγανον κάλλος ἐπανθούσης τῆς χάριτος».

Τοιαύτα του θεσειδούς και οὐρανίου ἐκείνου νου,

καί της θείας καί σοφης όντως γλώττης, τά περί σχολής ίερας και ήσυχίας και θείου φωτισμού και θεώσεως περί ών, τίς άν ούτω ποτέ θείως άγαν και ύψηλως διανοηθείη και είποι; και αύτων φημι των ύψηλωντε και διαδεδηκότων εν θεωρία και πείρα καὶ πάθει μακαρίω των τοιούτων ἐσχηκότων τὴν γνώσιν; ώς μέν σύμφωνα διά πάντων τοίς των θεοφόρων ανδρών συγγράμμασί τε και λόγοις, τό άναντίρβητόν τε καὶ ἀσφαλὲς ἐν ἄπασιν ἔχοντα· ὅτι δε και παθών ό μέγας και πράξει και ενεργεία, καλώς έχεινα τά θεία τε χαί ύπερφυα μυηθείς, ούτω της χρείας χαλούσης, χρόνοις δστερον ούχ ολίγοις, καὶ περί τὸ λέγειν ήλθε ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ αὐτόθεν μέν τοῖς γε νοῦν ἔχουσι γνώριμον οὐδὲ γὰρ άνθρωπίνης τὰ τοιαθτα ποτ' ἀν είη σοφίας καὶ λόγε καί νου. πολλου γε καί δεί. εί μή καί τάς πυγολαμπίδας τις ταζς ήλιακαζς άκτζσιν άφθόνως άντιτιθείη, καὶ ταῖς οὐρανίαις βρονταῖς τὰ τῶν γαλκοτύπων τε καὶ δρυτόμων, μᾶλλον δὲ τῶν κρουμάτων έχείνων τὰ ἔσχατα ἀπηχήματα, δηλώσει γε μήν δι' όλίγων καὶ τὰ νῦν ἡηθησόμενα, ἴν' ἢ τὸ δένδρον έχ του χαρπου γνώριμον χατά τον Χριστου λόγον, και άπο των κλάδων καλώς τὰ της ρίζης διαγινώσχηται.

Έσπέρα μὲν ἦν ἡ τοῦ μεγίστε καὶ μυς ικοῦ Δείπνου καὶ τῶν κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου παθῶν τῆς δὲ τελετῆς ἐκείνων μεγαλοπρεπῶς τελουμένης, ὡς δος παρὰ τῆ Λαύρα, καὶ Γρηγόριος τῆς πανυγήρεως καὶ τῶν ὕμνων ἦν κοινωνῶν τοῖς προύχεσι τῶν ἄλλων, καὶ συμπράττων ἄμα καὶ συνις άμενος, καὶ τῆ παρουσία πως ἀν είποις κοσμῶν ἐκεῖνον τὸν σύλλογον ἀλλ οἶα φιλεῖ συμβαίνειν, τῶν συνισταμένων τινὲς οἱονεί τινα λήθην σχόντες τῶν τελουμένων, τῶν τε μεγάλων ἐκείνων καὶ θαυμασίων ψόῶν, καὶ ἐφ΄,ῷ δὴ καὶ συνήεσαν, εἰς ὁμιλίας τὰς προστυχούσας ἐξέδωκαν ἐαυτοὺς, καὶ τοῦτο πέρα

του μέτρου και καθ' ύπερδολήν, εί γε και μέτρον όλως έστιν τοίς τοιούτοις είπειν. Δυσχεραίνει πρός ταθτα κατά το είκος ο του Θεου άνθρωπος και έπει λέγειν τε πρός ἐχείνους χαὶ τὴν όμιλίαν ἐπέχειν ούχ έδόχει, χάχείνων άμα καὶ της διμνωδίας άποςήσας τὸν νοῦν, πρὸς ξαυτὸν ἐπιστρέφει συνήθως, καὶ δι' έαυτοῦ πρὸς Θεόν καὶ αὐτίκα φῶς αὐτὸν άνωθεν περιλάμπει θείον, και ταις άκτισιν έκείναις καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς ἄμα καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμούς φωτισθείς, το μετ' ένιαυτούς ούκ ολίγους άποδησόμενον ώς ήδη παρόν έναργως όρα. ό γάρ την της Λαύρας οίχονομίαν έγχεχειρισμένος τὸ τηνικαθτα Μακάριος έκ δεξιών αὐτῷ συνεστώς, οὐ τὸ χοινόν τε χαὶ σύνηθες φέρων ἐφαίνετο σχήμα, ἀλλ' είς 'Αρχιερέας έδόχει τελεΐν, καὶ κατ' ἐκείνους έστάλθαι, καὶ τὸ σύμπαν ἀρχιερατικῶς ἴστασθαι. δ δή καὶ εἰς ἔργον ὕστερον ἐκδάν καθωράθη, δέκα πρός τῷ ένὶ παριόντων ἐνιαυτῶν, τοῦ ἡηθέντος δηλαδή Μακαρίε, μετὰ τὴν τῆς Λαύρας ἀρχήν τε καὶ προς ασίαν, του της ήμετέρας Θεσσαλονίκης άρχιερατικώς ἐπιβάντος θρόνου, κάκεῖ μετά της άρχης καὶ τὴν ζωὴν καταλύσαντος. Ηὔχετο ὑπὲρ αὐτοῦ ποτε χαὶ τῶν συνόντων ὁ θεῖος Γρηγόριος, ἡ δ' εὐχὴ πρός τὴν Παρθένον καὶ Θεοτόκον τὴν συνήθη κυβερνητιν και σώτειραν ήν. ώστε και τὰ της πρός Θεὸν άγωγης τε καὶ πορείας αὐτοῖς ἀπρόσκοπα θείναι, κοὶ τὰ της σωματικής άναγκαῖα χρείας εὐπόρις ά τε καὶ βάδια, ώς ἀν μὴ των τοιούτων ἀπόρως έχοντες ἀναγχάζοιντο περί τὴν αὐτῶν συλλογήν ἀσχολεῖσθαι, τὰ πνευματικά καὶ ἀναγκαιότερα προϊέμενοι. ἐν τούτοις μὲν τὰ τῆς προσευχῆς. Ή δε των πάντων Δέσποινα, καὶ αὐτὴν ώς ἄν είποι τις τῷ περιόντι της προνοίας φθάνουσα τὴν εὐχὴν, υπαρ εὐθὺς ὑπ' ὄψιν ἐχείνω παρίσταται, σεμνῶς ουτω καὶ παρθενικώς ἐσταλμένη, καθ' ά δή καὶ παρ' ήμεν αι ακριδείς εικόνες αὐτὴν φέρουσι και πρός

τές έπομένες επιστραφείσα. πλείστοι δ' εδόχουν είναι καὶ τῶν ἐπιφανῶν. Πάντων ἔφη τῶν πρὸς χρείαν ἐπιτηδείων ύμεῖς ἀπό γε τοῦ νῦν τῷ τε Γρηγορίω καί τοις συνούσιν οίκονόμοι τε καί διανομείς γίγνεσθε· καὶ ή μὲν οὕτως ἐν βραχεῖ τὴν ἱερὰν εὐχὴν έχείνην και την δωρεάν έχπληρώσασα, πρός έαυτην έπανήει εξ έχείνε δ' δ ίερος Γρηγόριος έλεγε πρός ήμας τὰ τῆς σωματικῆς χρείας ήμιν ἀχονιτὶ πάντα προσήν, όπου περ αν ετύχομεν διατρίβοντες. Δύο μέν έτη παρήει τῷ μεγάλῳ ἐν τούτοις γε όντι καὶ παροιχούντι τὸ βηθέν φροντιστήριον του δὲ τρίτε παρόντος, ιδιάζων αὐτόθι ποτέ συνήθως, καὶ Θεῷ διὰ νοερᾶς ήσυχίας καὶ προσευχής προσέχων τὸν νουν, έδοξε μέν πως χαί πρός υπνου τινά σχιάν έλθείν ό δε και όψιν αὐτῷ τοιαύτην εὐθὺς ὑποδείχνυσι. Σχεύος εδόχει τι χατέχειν εν χεροίν πλήρες γάλαχτος, τὸ δ' ἀναβλύζειν ὥσπερ αίφνης ἀρξάμενον εξέρδει τε χαί ύπερεχεῖτο τοῦ σχεύους. εἶτα καὶ εἰς οἶνον κάλλιστόν τινα καὶ ἀνθοσμίαν δόξαν άθρόον μεταβαλείν, ούτω δαψιλώς κατά των ίματίων έγειτο και των γειρών, ώς και διάδρογα ταῦτα θέσθαι, καὶ της εὐωδίας της οἰκείας μεστά· ἐφ ὧ καὶ μᾶλλον ήδομένω μοι φησὶ πῶς ἀν είποις καὶ χαίροντι, των ἐπιφανων τις ἀνὴρ ἐπιστὰς πλήρης φωτός. ΐνα τί φησι του θαυμαστώς άναβλύζοντος ούτωσι θείου τουτουί πόματος και τοις άλλοις ού μεταδίδως, άλλ' έᾶς ουτως έχχεισθαι μάτην; ούχ οίσθα Θεου δώρον όν τουτο, και ώς ούκ έκλείψει βρύον ούτωσι και άναδιδόμενον; έμου δε τήν τε έμαυτου πρός γε το διανέμειν ασθένειαν, και το μηδέ παρείναι νθν τους των τοιούτων έφιεμένους προδαλλομένου, άλλ' εί και μή πάρεισιν οί τοῦτ' άξίως ἐπιζητοῦντες αὔθις φησίν ἐκεῖνος, άλλά σὲ τό σαυτοῦ δεῖ ποιεῖν τέως, καὶ μὴ κατολιγωρεῖν τῆς διανομής ή περ έφην, της γε μήν άπαιτήσεως τώ δεσπότη παραχωρείν. οίσθα και γάρ άκριδως πάνπλουσίως ὅλως περιλαμπόμενος. καὶ τὴν πλουσίως ὅλως περιλαμπόμενος.

Ταῦτα πρός τὸν φίλον άμα καὶ φαιτητήν, τὸν ίερόν φημι Δωρόθεον, ό θαυμαστός Γρηγόριος έλεγεν ύστερον, ήνίχα δή καὶ τούς θαυμαστούς ἐκείνους περί των θείων δογμάτων λόγες εκτίθεσθαι ήρξατο, τοῦτ' αὐτὸ χρίνων έχεῖνος αἰνίττεσθαι τὴν ἀπὸ γάλακτος είς οίνον τοῦ ίεροῦ πόματος έχείνε μεταβολήν, τήν ἀπό του ήθιχου δηλονότι καὶ άπλου, πρός τον δογματικόν τε καὶ άνω βεδηκότα τοῦ λόγε μετάθεσιν. Τί τὸ έξης; πείθεται τοῖς θείοις γρησμοῖς ό σοφός εξ έκείνε, καὶ τὸ νοητὸν άμα τῷ αἰσθητῷ διανοίξας στόμα, του άνωθεν έλαυσθέντος μεταδιδόναι πασιν άφθόνως άρχεται Πνεύματος, λόγους άντικρυς προφέρων Θεού λόγους, ούς οὐδ' ἀν είς οίμαι των πάντων ύπογράψη ποτέ τῷ λόγῳ, καν ή δέχα μέν γλωτται, τοσαθτα δ'εἶεν αὐτῷ ζόματά τε χαὶ χεῖρες χατά γε τὸ τισὶν εἰρημένον, εἰ μὴ πάλιν αὐτὸς οὖτος καὶ οἱ ἐκείνου θεῖοι καὶ σοφοὶ λόγοι χαὶ τὰ πυχτία, ἄπερ ήμιν ἀντ' ἐχείνε μεγάλης διανοίας τε καὶ φωνής καλώς καταλέλειπται ά δή καὶ βλέποντες πάνθ' όμου καὶ ἀκούοντες οι τότε τὸν ἱερὸν παροιχοῦντες "Αθω, κάὶ μάλισθ' ὅσοις μετά του χρόνου και πολιον ήν έπανθουν φρόνημα, καί της καλης ήσυχίας καί των ίσων ετύγγανον έρασταί, καί θείον τε χρήμα καί ύπερφυές το κατ' έκείνον ήγουντο, και καθ' ύπερβολήν τον έγκεκρυμμένον αὐτῷ τῆς χάριτος ἐξεπλήττοντο θησαυρόν. άλλα τε πολλά λόγου καὶ μνήμης άξια κατ' έκείνε πρός πάντας λέγοντες όσημέραι, και δή και τό του

θαυμαστοῦ πατρὸς Ἰσαὰκ προσφυῶς προστιθέντες ἐκεῖνο, τούτῳ γε πρὸ τῶν ἄλλων πάντων κατ' ἐκεῖνους προσῆκον, τὸ, Ἄνθρωπον ταῖς μὲν ἀρεταῖς διαλάμποντα, ἀνθρώποις δὲ εὐτελῆ φαινόμενον, καὶ φωτεινὸν μὲν τῷ βίῳ, σοφὸν δὲ τῆ γνώσει καὶ ταπεινὸν τῷ φρονήματι, τίς τεθέαται; τοῦτον αὐτὸν καὶ οὐκ ἄλλον ἄντικρυς εἶναι διατεινόμενοι, τὸν ὑπ' ἐκείνου τοῦ μεγάλου τῷ λόγῳ διατυπούμενον, καὶ μετὰ πολλῆς οὕτω τῆς ἐρεύνης τε καὶ διαπορίας διά γε τὴν σπάνιν τῶν τοιούτων ἐπιτούμενον.

Τοῖς θείοις ἐχείνοις χρησιροῖς, καὶ τῷ ἐνοικοῦντι πρός τούτοις λόγου καὶ μνήμης ἱερᾶς ὅντως ἄξια. Τρος τούτοις λόγου καὶ μνήμης ἱερᾶς ὅντως ἄξια. κοις ἐπηρεάζειν τολμήσαντας. ἄλλα τε πλείστα νοις ἐπηρεάζειν τολμήσαντας. ἄλλα τε πλείστα κοις ἐπούτος λόγου καὶ μνήμης ἱερᾶς ὅντως ἄξια.

'Αλλ' ἐπεὶ τὸν οὕτω καὶ λόγω καὶ πράξει καὶ κοῖς τοῦ Πνεύματος ὑψηλοῖς χαρίσμασιν ὑπερφυῶς διαλάμποντα, καὶ πάντας ὑψηλῶς ἐξιστάντα, καὶ πᾶσιν ἐπωδῶν φίλτροις πάντας ἀναδησάμενον, οὐκ τὸν τῆς σιωπῆς μόδιον τὸν τοῦ λόγου διαφανῆ πυρσὸν καὶ τῆς ἀρετῆς ἐπὶ πολὺ κρύπτεσθαι τοῦτο καὶ γὰρ ὁ θεῖος ἐκεῖνος χρησμὸς ἐκέλευσεν ἄντικαὶ γὰρ ὁ θεῖος ἀκεῖνος χρησμὸς ἐκέλευσεν ἄντιγίνεται; ψῆφος αὐτὸν εἰς προστασίαν ἀνδρῶν μο-

ragrad apoxadeltae xorrà, rot re xerri narque. μόνος καὶ προς άτε τοῦ 'Ορες φημί, καὶ των ἐν ἐνέρ ναις άρετή προεχόντων και χρόνω, ό δε πείθετο: τάζς άνωθεν μάλλον ή ταζς άνθρωπείαις ψήφοις άγόμενος. ἐχεὶ δὲ γενόμενος, καὶ τῆς καθέδρας καὶ της προστασίας ἐπειλημμένος των άδελφων, εἰς διαχοσίους άριθμουμένων άλλά παρίτωσαν νυν οί της Άποςολικης έχείνης προςασίας τε καὶ όδηγίας πεπειραμένοι, και διηγήσθωσαν οίος έκείνος έργοις τε καὶ λογοις περὶ τὴν τῶν ψυχῶν οἰκονομίαν καὶ κυβέρνησιν ήν· άπλους τὸ ήθος, ἐλεύθερος την γνώμην, την όμιλίαν ήδυς, εὐπρόσιτος τοῖς σπουδαίοις καὶ ταπεινός, ύψηλός καὶ ἀπαραχώρητος τοῖς ράθύμοις καὶ καταφρονηταῖς, συγγνώμων τοῖς ἐξ άμαρτίας χαλως ἐπιστρέφουσι, μᾶλλον δὲ χαί την έπιστροφήν χαί την μεταμέλειαν τοῖς πλείστοις έργοις τε καὶ λόγοις καθ' έκάστην αὐτὸς έμποιών, καί τῷ καθ' έαυτὸν ὑποδείγματι πάντας άναλόγως έλχων πρός άρετήν ίσασιν οί βαρυτάτων παθών χαὶ δεσμών άμαρτίας χρονίων, χαὶ τῆς ποιχίλης των δαιμόνων ένεργείας χαὶ μηχανής. ταίς έχείνου διδασχαλίαις χαί ταίς εύχαίς παρά πάσας ελπίδας ἀπαλλαγέντες, και παράδειγμα μετανοίας χαινόν τοῖς πᾶσι γενόμενοι. Τὰς δὲ συνεχείς καὶ παντοδαπάς όμιλίας τε καὶ διδασκαλίας, καὶ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο καὶ ἀκάθεκτον βεῦμα τοῦ λόγου. την δε περί τον θείον νεών και τους ύπηρέτας καὶ ύμνωδούς ἐκείνου σπουδήν καὶ φιλοκαλίαν. τάς δε μυςικάς των ύπερφυων και ύψηλοτάτων εερουργίας και τελετάς. Ετι τε την εύχοσμίαν περί τὸ ἱερὸν βῆμα, καὶ τὴν τῶν εἰς ἱερέας τελούντων έπιμέλειαν και ανάβασιν, ην έκετνος και μόνον όρώμενος εν τῷ τὰ θεῖα καὶ μυστικά τελεῖν ὑπερφυώς τοίς χοινωνοίς ένεποίει, τί χρή και λέγειν; όπου γε καί μετά την θαυμαστην έκείνην προστασίαν, καὶ τὴν ἐκείθεν ἀναχώρησιν τοῦ ἀνδρὸς, οὐδὲ παραμένειν, οὐδὰ παροιχεῖν τὴν Μονὴν ἐχείνην ἔτι τὸ παράπαν ἡξίεν; ἀλλ' οἱ μὲν πρὸς ἡσυχίαν χαὶ ἀναχώρησιν, οἱ δ' εἰς ὑποταγὴν ἀχριδεστέραν χαὶ ἄσχησιν, οἱ δὰ καὶ ταῖς ἀχροτάταις ἐρήμοις ἐξέδω-καν ἑαυτοὺς, ἐπειδὴ τὸ συνεῖναι τῷ σοφῷ διδασχάλω καὶ ὁδηγῷ διὰ παντὸς τοῖς πᾶσιν οὐχ ἦν, ὅπερ δὴ χαὶ ἐβούλοντο· ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τὰ χαθόλου ὅσον ἐπιδεῖξαί φημι.

Δεῖ δὲ καί τινων τῶν ἀπὸ μέρους μνησθηναι κάνταῦθα δυοίν ή τριῶν, ὧν περ Θεός θαυματουργῶν αὖθις δι ἐχείνου ἐνήργησε. Μοναχός τις ἦν ἐν τῆ τοῦ Ἐσφιγμένου ταύτη Μονή ούτω καὶ γὰρ ἐκεῖνοι προσαγορεύουσιν, οδχ οίδα πότερον, έχ τοθ οίχιστου, ή έκ της θέσεώς τε καὶ ξυνοικίας, ή καὶ πόθεν άλλοθεν. Ην τοιγαρούν ἐχεῖνος εὐλαβής τε καί φιλομαθής καί σπουδαΐος καί των έξυπηρετουμένων τῷ θείῳ νεῷ, Εὐδόχιμος τοὔνομα τούτω περί τὴν νοεράν σπουδάζοντι προσευχήν, καί νοῦν ἐπιμελουμένω τηρεῖν, ἀπάτην ἐξ ἀπροσεξίας ὁ χοινὸς πολέμιος ἐμβαλών, καὶ φάσματά τινα καὶ είκόνας ἀπατηλάς τε καὶ ψευδεῖς παραδείξας, καὶ πείσας ώς ίεροῖς τουτοισὶ προσέχειν, χατὰ μιχρὸν πολύ τοῦ προσήχοντος ἀπεπλάνησε, καὶ μικροῦ γ' αν καί του πεφυκότος εξέστησε, καί θεου διέβρηξε παντελώς, εί μή Γρηγόριος μετά της θείας εκείνης σεφίας καὶ τῶν τοῦ Πνεύματος φαρμάκων παρήν. εὶ γὰρ καὶ ταύτην ὁ πονηρὸς τὴν μεγάλην του Πνεύματος φαρμακείαν φθάσας ταῖς παρ' έαυτοῦ μηχαναίς ώς ώετο, και τὸν Εὐδόκιμον πρὸς τοῖς άλλοις πάπιστα μυσταγωγήσας πάπεῖνα παὶ πείσας, ώς είη μέν έν λόγοις μέγας τις καὶ θαυμας ὸς ό Γρηγόριος, της δ'αὐτοῦ μυς ικης θεωρίας καὶ άρετης τὸ παράπαν ἀμαθής τε καὶ ἄγευςος άθεν οὐδ' είσάπαν έχείνω χαί της έχείνε δείν είναι προσέχειν, ούδ' ύπείχειν έν γε τοίς τοιούτοις ώς έτυχεν άλλ' σοφὸς καὶ ταύτην τῆς ψυχῆς ἐκείνης ἐξορίζει τὴν

χάριτι.

χάριτι.

χάριτι.

χαὶ τῶν μοναχῶν τοῖς ἐντός τε καὶ τοῖς ἐκτὸς ἐξαντλούμενος.

'Επεὶ δὲ καὶ τὸ τὰς ἐλαίας μὴ πρὸς καρποὺς ἐρρῶσθαι αἴτιον εἴναι τῆς τοῦ ἐλαίου ἐνδείας ἐμάνθανε, καὶ παρὰ τὸν ἐλαιῶνα σύν γε τοῖς πρεσβυτέροις ἔρχεται καὶ τοῖς μοναχοῖς, καὶ ἐλθῶν ἐπεύχεται, κατασφραγίζει τὰ δένδρα τύπῳ Σταυροῦ, ἀγιάζει πάντα τὸν χῶρον ἐκεῖνον λιταῖς ἱεραῖς καὶ δεήσεσι καὶ ραντισμῷ θείων ὑδάτων, εἴτα καὶ διδάξας ὡς ἔθος τὰ ἱερὰ, καὶ τὴν ψυχικὴν μάλιστα νουθετήσας ἀκαρπίαν ἐκφεύγειν, ἄτε δὴ ἀξίνη καὶ τῷ πυρὶ προσήκουσαν μᾶλλον, κατὰ

του μεγάλου Βαπτιςού καὶ Προδρόμου δηλαδή λόγον, εἰς ξαυτόν καὶ τὸ φροντιστήριον ἐπανέρχεται: καὶ τῆς ώρας ἐπιστάσης, ὡ τοῦ θαύματος! τὰ πολλοῖς ήδη χρόνοις οὐκ ἐρρωμένα φυτὰ πρὸς καρπούς, γόνιμα παρ' ἐλπίδας γε πάσας καὶ καρπών καθωρᾶτο μεστά: ἵνα δὲ καὶ λαμπρότερον εἴη τὸ θαῦμα, καὶ ἡ ἐνεργοῦσα παρὰ τῷ Γρηγορίω μεγάλη τοῦ Χριστοῦ δύναμις, ἐκεῖνα τῶν δένδρων μᾶλλον ἐφαίνετο βριθόμενα τοῖς καρποῖς, ὅσοις ἡ διερχόμενος ἐκεῖνος προσήγγισεν, ἡ διαλεγόμενος παρ' κειίνοις ἔστη, ἡ καὶ καθήμενος ὑπὸ τὴν σκιάν.

'Αλλά χαιρός αν είη λοιπόν, χαὶ τὴν πρός τὰς χαινάς αίρέσεις μάχην έχείνου, χαὶ τοὺς μεγάλους ύπερ της θείας χάριτος άγωνας, και τα μακρά παλαίσματα και τους άθλους, καθ' όσον αν οίοι τε ώμεν τῷ λόγῳ διαλαβεῖν. πᾶσι μέν έγνωσμένα χαί πανταχού διαθρυλλούμενα καὶ περιφερόμενα, καὶ οἰκείοις καὶ άλλοτρίοις, καὶ τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς πόρρω, και όσους το της διδασκαλίας εκείνου κράτος χαι ό λόγος χαι τὰ σεπτὰ ταῦτα χαι θεόπνευστα περιέλαβε γράμματα. πλήν όσον άναλαβείν χαί ήμάς καθ' όσον οἶον τε τῷ λόγω, καὶ τὰ καιριώτερα πρός ανάμνησιν άγαγείν είη δ' άν χαί τοῦτο της ἐχείνου προςασίας τε χαὶ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας ἔργον είπερ τι, τὸ καὶ διαχειρίσαι φημὶ δυνηθηναι τὸν λόγον, καὶ κατ' ἐκείνου δηλαδή γνώμην διαθέσθαι τὰ πράγματα, καὶ οὕτω γε μή διαμαρτεῖν τοῦ προσήχοντος. έπεί και τουτ' αυτό προύργου μοι δοχεί πεφυχέναι των άλλων, οὐ τὸ τί λέγειν εύρεῖν, άλλὰ τό τί παραλιπεῖν μᾶλλον εὐχαίρως, χαὶ μὴ δι' έπείνου τῷ παντὶ δόξαι λυμήνασθαι.

Είχε μὲν αὖθις ἡ μεγάλη Λαύρα τὸν μέγαν Γρηγόριον, τῆς μὲν προστασίας ἐχείνης χαὶ τῆς Μονῆς ἀποστάντα ταχέως, πρὸς δὲ τὴν φίλην ἡσυχίαν χαὶ τὸ φροντιστήριον ἀπιόντα, τῷ τῆς σχολῆς τε χαὶ τῆς ἀναχωρήσεως ἔρωτι ἐπεὶ χαὶ τὰ τῆς σωμιχῆς ἔξεως ήδη Θεού συναιρομένε χρειττόνως έσχεν αὐτῷ, καὶ τὰ τοῦ ππατος ὑπενός ει κακὰ, καὶ οὐ καθείλκε πρός ίατρείας τε καὶ τροφάς ᾶς περ ἐρημία καὶ ἀναχώρησις πορίζειν οὐ πέφυχε, καθάπερ δή καὶ τὸ πρότερον. Ὁ δ' ἐχ Καλαβρίας Βαρλαὰμ, ἄρτι τότε πρώτως τη 'Ρωμαίων έπὶ κακῷ της ίδίας κεφαλης, καί δή καί των αὐτῷ πειθομένων ἐπιδεδημηκώς, καί τὸν φιλόσοφόν τε καὶ μοναχόν, καὶ πρὸ τούτου τὰ της όρθης δόξης καὶ τὴν της ήμετέρας Έχχλησίας συμφωνίαν δποχρινόμενος, χαὶ πρὸς τὰς όμογενεῖς Λατίνες δογματικώς άρχεται γράφειν, καὶ λογικώς ύπερ της του θείου Πνεύματος έχπορεύσεως διαλέγεσθαι, τη των καθ' ήμας θεολόγων δηθεν συνιστάμενος δόξη, και του της πίστεως όρου και των του Χριστοῦ λόγων ὑπερμαχῶν· τὸ δὲ ἄρα σόφισμα κατά της Έκκλησίας μαλλον ήν έναργές, και δέλεαρ χατά τὸν εἰπόντα τοῖς ἀπλουστέροις τῷ τῆς δυσσεδείας χαλχῷ περιχείμενον. 'Αλλ' οὐχὶ χαὶ τὸν της θεολογίας στυλον, τὸν της ἄνω σοφίας μύς ην τε χαί μυσταγωγόν, τὸν θεῖον φημί Γρηγόριον έδυνήθη τὰ τοιαῦτα λαθεῖν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· άλλὰ καὶ ἀνετάζει λαδών μετὰ χεῖρας, καὶ διαγινώσκει καὶ δικάζει καλώς, καὶ δείκνυσι τὸν πεπλασμένον έν τοῖς γράμμασιν έλεγχον, δόλον χατὰ τῆς άληθείας σαφή· των γάρ Λατίνων, ώς άπαντες ίσμεν, έν τη του Πνεύματος έχπορεύσει δύο χατά πᾶσαν άνάγχην θεότητος είσαγόντων άρχὰς, τὸ ἄτοπον ό Βαρλαάμ έξελέγχων δήθεν, κακῷ τὸ κακὸν ἰώμενος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ἐφαίνετο, κατὰ δή τινα τρόπον εί χαὶ μὴ χατ' ἐχείνους χαὶ αὐτὸς τὸ ἄτοπον συγχωρών. και τὰς μέν κατὰ τῶν αίρέσεων συλλογιστικάς ἀποδείξεις των σοφών θεολόγων παραγραφόμενος, τοὺς δὲ τῶν Ελλήνων σοφοὺς 'Αριστοτέλην φημί καὶ Πλάτωνα, καὶ ὅσοι τοῦ κατ' αὐτοὺς συνεδρίου θείους τινὰς καὶ παρὰ Θεοῦ πεφωτισμένους ἀποχαλών πρός δή τούς τοιούτους

χατά της εδσεβείας φληνάφους, λόγους ό γενναίος άντιστήσας Γρηγόριος άξίους έαυτου τε καί της άληθείας ύπερ ής και ό λόγος, και τη μεν δεδωκώς τὸ κράτος, τὸ δὲ ψεῦδος ἐξελέγξας περιφανώς, ούτω τον άντίπαλον άρτι πρώτως έπισπαται καθ' έαυτου, ή μάλλον τον χεχρυμμένον άναχαλύπτειν άργεται δόλον έχείνου καὶ τὴν ὑκόχρισιν. καὶ γίγνονται προαγώνες οίονεί των μελλόντων ταυτα τῷ Γρηγορίω, καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας μεγίζων ές ύστερον άθλων χαὶ τῆς ἐνστάσεως.

Βραχύ τι τὸ μεταξύ, καὶ πρὸς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν έχ Θεσσαλονίκης ό Βαρλαάμ ἀπιών, ένταθθα της κακουργίας μετά του προσωπείου καί της προσποιήσεως άρχεται. Των γάρ καθ ήσυχίαν καθημένων, και νοεράν προσευχήν τε και νηψιν άσχούντων, τοζς άπλους έροις δολερώς προσιών, τὸν μαθητιώντα καὶ φίλον ἐν προσχήματι ταπεινώσεως ύποχρίνεται, και βραχέα τε των περί νοεράς προσευχής είσαγωγικών τε καί προτελείων ίδιωτικώς ούτωσι και άπλως παρ' έκείνων ακούσας, έπει μή μαθείν, άλλά χαχεργήσαι τε χαὶ διαδαλείν τό προχείμενον ήν αὐτῷ, χατὰ τοὺς ἀναιδεῖς χύνας τὸν ύγια λόγον σπαράξας τε καί κατατεμών, καί τά τούτου μέρη και μόρια κακώς τοις όδουσι φέρων ώσπερ έμπεπηγότα, κατά των διδασκάλων άθρόον χαί της θείας έχείνων έπιστήμης, της ίερας φημι προσευχής καὶ μυστικής θεωρίας χωρεί, αίρετικούς φεθ! τους ιδίες μυςαγωγές και των ίερων επόπτας άναισχύντως άποκαλών. 'Αλλ' ό μέν ἐπί τισι τών αίσχρων τε και έπιρρήτων έπι του προκαθημένου της χοινης των πιστων Έχχλησίας μετ' όλίγον èξελεγχθείς, αἴσχιστα τὴν Κωνσταντίνε καταλιπών, είς Θεσσαλονίκην ύποστρέφει, των αὐτων καὶ αὔθις έχόμενος, καί τοῖς κατά τῶν μοναχῶν τε καί τῆς ήσυχίας, μᾶλλον δε καὶ των πρώτων αὐτων διδασχάλων τῶν θεοφόρων φημὶ Πατέρων ώσπερ ἐπι- | πτοντας ἀνορθοῦν τῷ τῆς ἀληθείας ὑγιεῖ λόγῳ, τὴν

δειχνύμενος και λόγοις και γράμμασι, και τούτους αὐτούς αἰτιωτάτες τοῖς μοναχοῖς εἶναι τῆς πλάνης. πρός τούς τὴν ἐκείνων προϊσταμένους διδασκαλίαν θρασεία και τολμηρά γλώττη διατεινόμενος. ά δή χαί Γρηγόριος άχούσας ό μέγας τότε, παρά τὸν Αθω και την ίεραν Λαύραν διατρίδων εν ήσυχία, καθά δή και προύφην, τοιάδε προφητικώς πρός τούς συνόντας έφησε μοναγούς. Έγώ φησι πάλαι παρά των μαχαρίων ήμων Πατέρων φθάσας έχω μαθών, ώς αίρεσις έπεισχωμάσει τη Χριζού Έχκλησία καί αὖθις έν γε τη καθ' ήμας γενεξ όρω δ' ώς μή ώφελον εἰς ἔργον ἐχδαίνουσαν ἤδη τῶν άγίων ἐχείνων τήν πρόββησιν. οὐδε γαρ ενός τινος μηδενός άλλου πλήν τούτου τὸν ἀρχέχαχον ὄφιν χαὶ τῶν τοιούτων δημιουργόν εύπορησαι ποτ' αν οξικαι σχείν έπιτηδείου τε καὶ σοφοῦ πρὸς κακίαν ὀργάνου. δ δή και είς έργον μετ' όλίγον έκδαν κατά την έκείνου προφητείαν έμφανέστερον τοῖς νῦν χαθορᾶτάι, 'Ακινδύνου τοῦ κάκιστ' ἀπολωλότος τὴν τοῦ Βαρλαάμ διαδεξαμένου μεν λύμην, καθά δήπου πάλαι χαὶ Εὐνόμιος τὴν ᾿Αρείου, ἡ χαὶ τὴν Εὐτυχοῦς τε καὶ Διοσκόρου Σέβηρος ό ἀκέφαλος.

Της δὲ κακίστης τῶν ἀνενεργήτων τούτων, ἡ πολυθέων τε καὶ ἀθέων αίρέσεως ἀρχηγοῦ γεγονότος, όθεν άρα και την προσηγορίαν και τούνομα το κατ' έκεῖνον πανηρόν συνέδριον ἔσχε, τί τὸ ἐντεῦθεν; Έπεὶ σφοδρὸς ἐπιχείμενος ἦν δ Βαρλαὰμ τοῖς μοναχοῖς ἐν Θεσσαλονίκη, κατ' αὐτῶν τε καὶ τῆς ίερᾶς ήσυχίας ώσαύτως καὶ λέγων καὶ γράφων, καὶ πολλούς μέν είχε χατά χόσμον τούς αὐτῷ πειθομένες, πολλούς δε καί των μοναστών, όσοι δηλαδή μή τῶν τῆς ήσυχίας ἦσαν τροφίμων, λόγοις πειθους, και σοφιστικοίς κλέμμασι παράγων τους μή ταύτα γεγυμνασμένους. ό δε τούτοις άντιλέγειν ίσχύων άξίως τε καὶ πρὸς ἔπος, καὶ τοὺς καταπί-

δέ χαχουργίαν και την αίρεσιν τρανώς εξελέγχειν | ήν οδδαμού παρ' έχείνοις, βουλεύονται κοινή συνελθόντες. Ίσιδώρου του θείου δηλαδή προχαθημένου των ψήφων, και κινούντος και συνάγοντος καὶ βουλευομένε καὶ σπουδάζοντος ταὐτί πρό τῶν άλλων, άτε δή καὶ των όμιλητων τε καὶ φίλων τὰ πρώτα φέροντος παρά Γρηγορίω, και πρώτου της του Βαρλαάμ κακουργίας είς πείραν ίόντος, καί τάς άρχάς των έχείνου καθ ήμων συγγραμμάτων τεθηρευχότος, βουλεύονται τοιγαρούν, Γρηγόριον τὸν σοφὸν μετά της θεολόγου γλώττης καὶ της μεγάλης του Πνεύματος σοφίας, πρός έκυτους έκ της άναχωρήσεως καὶ τοῦ 'Όρους μετακαλέσασθαι, καὶ φύσει καὶ τέχνη καὶ χάριτι θείκ δυνάμενον ύπερ ότους άν τις καὶ φη τὰ τοιαῦτα περαίνειν άξίως. Γρώφουσι τοιγαρούν, και μάλα σπουδαίως άξιουσι τον μέγαν μής αυτών την χοινήν παραδλέψαι δέησιν καί πρεσδείαν, των άναγκαιοτάτων καί πρώτων ούσαν, και τῷ τῆς εὐσεδείας λόγῳ κινδυνεύοντι νῦν ὑπέρ ποτε δουναι χεῖρα, καὶ τῆς κοινῆς πάντων μητρός της Έκκλησίας πολεμουμένης προστήναι. Πείθεται τοῖς τῶν ὁμοτρόπων καὶ ὁμοψύγων ό Γρηγόριος λόγοις, καιρόν είναι κρίνας καί, ήσυχίας και πολέμε, ἐπειδή και παντός άλλε πράγματος, χατά τὸν σοφόν Σολομώντα. καὶ τὴν ἐρημίαν άφεις και τον Αθω, ούτοι γε έκων και έκων αδθις, τὸ μέν οἶς ήσυχάζειν ήρεῖτο καὶ μὴ πράγματα έχειν, τὸ δὲ διὰ τὴν τῶν εἰρημένων ἀνάγχην, τοιαύτην καὶ ὑπὲρ τηλικούτων οὖσαν, ἐφίσταται καὶ μάλα ήδὺς τοῖς ποθοῦσιν· οὶ καὶ τῶν τοῦ Βερλαάμ συγγραμμάτων κατά της άληθείας έπιδείξαντές τινα μέρη, τά γε είς χειρας αὐτοίς τέως ίόντα, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον ὡς εἶχεν ἐξειπόντες σαφέστερον, ἀμύνειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ κοινῷ τῆς τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίας ήξίων. Αλγεί τὰ σπλάγχνα, καὶ τιτρώσκεται την ψυχήν πως αν είποις ό θείος Γρηγό-

Ηνεύματος οὐκ ἀμυδρῶς ἤδη προδλέπων τὰ μέλλοντα. διὰ δὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ τὴν ἡσυσῶα τῶν λόγων ἀκνῶν καὶ ἀναδυόμενος, πολύς τις
σῶα τῶν λόγων ἀκνῶν καὶ ἀναδυόμενος, πολύς τις
ἤν καὶ ποικίλος, καὶ μηνύμασι καὶ λόγοις καὶ φίλοις
καὶ τῷ δυναμένῳ καὶ πεφυκότι παντὶ πρὸς εἰρήνην
τῶν μοναχῶν, καὶ δὴ καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὁμόνοιαν πάσης τὸν Βαρλαὰμ ἐκκαλούμενος. ὁ δὲ τῷ
κινοῦντι δαίμονι κάτοχος ἤδη γεγονῶς ὅλος, κἀκείειν ὅλως ἐδύνατο. διὸ καὶ προσετίθει καθ' ἐκάστην
ωὰ προσέχων τὸν νοῦν, τῶν πνευματικῶν οὐδ' ἐπαίκαλλον τῆ βλασφημία τε καὶ τῆ ἔριδι, καὶ τὸ πῦρ
ως εἶχεν ἀνῆπτε, καὶ πρὸς μάχην τὸν λέοντα κινῶν
οὐκ ἡσθάνετο.

'Αλλ' ή θαυμαστή ψυχή καὶ φιλόσοφος όντως, Γρηγόριος ό μέγας φημί, οὐδ' οὕτως ἔχοντος ἐχείνου τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν μεταδολὴν ἀπογινώσκει ραδίως άλλ' έπει τους διά των φίλων συχνούς λόγους καὶ τὰς συμβουλάς ἀπράκτους έώρα, καὶ δι' αὐτὸς αὐτοῦ πειρᾶται τὸ τελευταίον καὶ συμδουλεύει, πολλών τε καὶ καλών παρόντων τοῖς λόγοις, της ακαίρου πρός τους μοναχούς έριδος αποσχέσθαι, καὶ τοῦ περὶ προσευχής καὶ ήσυχίας, μάλλον δὲ τοῦ κατ' αὐτῶν τε τούτων καὶ τῶν ταῦτα διδαξάντων θεοφόρων λέγειν και γράφειν ου μόνον καί γάρ οὐδὲν οὐδοτιοῦν φησιν ἐντεῦθεν προσέζαι σοι δόξης, καθά δήπουθεν εν τοῖς λογισμοῖς ἀκαίρως φαντάζη, άλλα και πρός τουναντίον απαν περιτραπήσεταί σοι τὰ τῆς μηχανῆς εὖ ίσθι. νῦν μὲν γάρ έτι καὶ σοφού τινος καὶ μεγάλου δόξαν ίσχεις παρά πασι σχεδόν τοῖς άνθρώποις, καὶ οὐκ ἔστιν ες ούχ ἐπαινεῖ· χρῶ τοιγαροῦν τοῖς σαυτοῦ, χαὶ λέγε χαί γράφε χαί φιλοσόφει χαί δίδασχε τὰ της έξω φιλοσοφίας τε καὶ τῶν μαθημάτων, οἶς δήπου καὶ συνετράφης καὶ ἄπερ καλῶς ἤσκησαι καὶ οὕτέ

τινα τὸν προσιστάμενον έξεις χαὶ ἀντιλέγοντα, πλείς ες μέν οδν μάλιστα καὶ καλλίστες έξεις τούς ακούοντάς τε και επομένους, και τη νυν ούση δόξη πλείστον προσθήσεις, πάντων μετὰ τῶν λόγων καὶ τὴν γνώμην ἐπαινούντων τε καὶ τιμώντων εἰ δὲ των σων άφέμενος τούτων, και άπερ οἶσθα καθάπερ έφην, περί των άλλοτρίων καί ών οὐ μεμάθηκας ούδοπωστιούν, ήσυχίας φημί καὶ προσευχής καὶ των τοιούτων, ώσπερ έξ άντιστρόφου γράφειν καί φιλοσοφείν και διδάσκειν επιχειροίης, και προσέτι τῶν κατὰ τῶν μοναχῶν λοιδοριῶν καὶ τῶν ὕδρεων ούχ ἀφέξη, πρώτον μέν ούδ' ἀχούσεταί τις τών παρὰ σου νουν έχων, περί ών ούχ οίσθα λέγειν τε χαί φιλοσοφείν πειρομένου. Μή δέξη καὶ γὰρ φιλόσοφον, ό έμός φησι θεοφόρος φιλόσοφος Ίσαὰκ, περί τῶν καθ' ἡσυχίαν διδάσκοντα. Ἐπειτ'οὐ μόνον άδοξός τις χαὶ ἄτιμος χαθ' ὑπερβολήν τοῖς ήμετέροις διὰ ταῦτα γενήση, άλλὰ καὶ ἀποδράσεις αἰσχρῶς οίμαι το τελευταίον ύπ' αίσχύνης έντευθεν, χαί πολύν τινα καὶ ἀνόνητον τὸν μετάμελον έξεις.

Ταύτα πρός έχείνον ούτω σοφώς τε χαί θεοπνεύστως είρηχότος του Γρηγορίου, & δή χαι ές υστερον χατά τὸν ἐχείνου λόγον ἐξέβη χαθάπερ ἶσμεν, ό Βαρλαάμ οὐδὲν ἦττον Βαρλαάμ ἦν καὶ αὖθις, τοίς αὐτοίς ή καὶ χείροσιν ἐπιχειρῶν καθεκάστην, καὶ πᾶσι λόγοις καὶ συγγράμμασιν ἀναίδην κατά της Έκκλησίας καὶ των ταύτης ໂερων τε καὶ μυστικών ασελγαίνων. όθεν και της επιστροφής έχείνου χαὶ της διορθώσεως ἀπογνούς χαθάπαξ, ἐξ άνάγχης καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸ γράφειν ἔρχεται, καὶ λόγοις ໂεροῖς τοὺς βεδήλους ἀνατρέπειν τῶν λόγων, ίνα μή της χαχίστης αίρέσεως χαθάπερ είτινος ψυχοφθόρου λύμης άλλοις ἀπ'άλλων μεταδιδομένης, καὶ καθ' ἐκάστην εἰς τὰ πρόσω χωρούσης, δυσίατον ή καὶ ἀνίατον ἐπ' ἐσχάτων κατασταίη τὸ πάθος. Τοῦτο καὶ τῷ Βαρλαὰμ πρὸς γνῶσιν ἐλθὸν, οὐ μιχρόν εφόδησε τε χαι συνετάραξεν άμελει χαι το μεγάλω προσιών, μεθ' όσης άν τις είπε της χολαχείας χαὶ ὑποχρίσεως, ἐγώ σε φησὶ χαὶ σοφόν χαὶ μέγαν καὶ θαυμαστόν ἐν πᾶσιν εἰδώς, οὐ παύομαι τουτ' αυτό πρός πάντας χαθ' έχάστην βοών, χαὶ πάση και ψυχή και γλώττη τοῖς ἐπαίνοις τοῖς κατὰ σου χρώμενος. συ δ' ουκ οίδ' δτι μαθών, και τίνας κατ' έμου τούς λογισμούς ίσχων, πασι κατ' έμου τοῖς ἐναντίοις ἐπιχειρεῖς καὶ λέγων καὶ γράφων, καὶ πάντα πάλων δ δή λέγεται πινών· καί τοι γε μήτε τῷ χοινῷ λυμαινομένῳ μηδοτιοῦν. οὐδὲ γὰρ ἄν ποτε τις έξελέγξαι μήτ' ίδία γε κατά σου καὶ τῶν σῶν χωρούντος. πώς γάρ, του τοῖς σοῖς ἀεὶ μᾶλλον διδόντος ἐπαίνοις χαθὰ δὴ χαὶ προύφην, ἀλλὰ πρὸς άλλους τινάς μαλλον βλέποντος, και κατ' ἐχείνων ίδία και λόγοις χρωμένου και γράμμασι.

Καὶ ταῦτα μὲν μετὰ τῆς φίλης ὑποχρίσεως χαὶ τοῦ ψεύδους ὁ Βαρλαάμ. Οἶα δ' ὁ τῆς ἀληθείας αὖθις φίλος καὶ μαθητής, πολλών τε καὶ κοινών άμφοτέροις παρόντων φίλων, αντεπίγαγε τοις παρ' έκείνου ρηθεζσιν; "Ορα δή της καλης εκείνης γλώττης θαυμαςῶς λεγούσης καὶ πάλιν ἀκούειν. «Οὐκ έστι το παράπαν συνοῖσιν, οὐδ' ἀγαθόν φησι, μᾶλλον μέν οδν και λίαν επιβλαβές απασι το ζητείν έν λόγοις τὰ ὑπὲρ λόγον καὶ τὰ μυστικὰ τῷ δήμφ προδάλλεσθαι, και μειρακίων ακοαίς εκδιδόναι ταυτα καὶ διανοίαις, καὶ τοὺς μιγάδας τοῖς μονάζουσιν ἐπεγείρειν, καὶ γαληνιώση νῦν ὑπέρ ποτε κατὰ την όμολογίαν της πίστεως άφορμας ύποβάλλειν ού μικρού κυκεώνος τη του Χριστού Έκκλησία. Τοῦτ' οἶμαι καὶ σοὶ μέμψιν οἴσει, καὶ μῖσος παρὰ πάντων ἐποίσει, καὶ πειρασμόν οδτοι φορητόν ώς έγωγε πάνυ πείθομαι, καθά σοι καὶ πρότερον είπον. παρίημι γάρ την άφανη βλάβην νυν όση τείνει πρὸς την ψυχήν. Ότι δὲ φης πρὸς άλλους, άλλ'ου πρὸς έμε τὰς σὰς είναι λοιδορίας καὶ τὰ συγγράμματα,

έπει την εδσέβειαν πάντες μίαν χαι την αδτην ώς | μητέρα χοινήν έχομεν, πως έστι δυνατόν ύδριζομένου τινός κατ' αὐτὴν εἰρηνικόν εἶναι τὸν ἔτερον; εὶ μή που καταφρονών οὖτος τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης, καὶ τὴν οἰκείαν δόξαν παντὶ τρόπω περιποιούμενος, μή λέγειν χατάτινος πάντοτε σπεύδει, χάν ύπερ εὐσεβείας ό λόγος ή, ίνα μή καθ έαυτοῦ τούς τε άλλους καὶ τὸν ἀντιλέγοντα διεγείρη; Ἐγώ γοῦν άχριβέστατα γινώσχω ότι πολλοί μοι χαὶ μέμψονται καὶ λοιδορήσουσι, καὶ ἄλλοι ἄλλα τινὰ πρὸς τὸν οἰκείον έκαστος σκοπόν ή την γνώσιν έρουσι κατ' έμου, και αὐτός δὲ σὺ ό τὴν ὑπόθεσιν κεκινηκώς έχβαλείν σπουδάσεις τὸ ὄνομά μου ώς πονηρόν, άλλ' οὐδέν μοι περὶ τῶν τοιούτων μέλλει οἶδα γὰρ και πεπληροφόρημαι τη χάριτι του Χριστου, υπέρ της έν θεῷ άληθείας είναί μοι τὸν άγῶνα καὶ τὴν σπουδήν· αίρουμαι δέ μαλλον συνυβρίζεσθαι ταυτα πάσχουσι τοίς διὰ τὸν Θεὸν πτωχοίς καὶ εὐτελέσιν άδελφοῖς, ἡ πρόσχαιρον ἔχειν εὐφημίας χαὶ δόξης άνθρωπίνης ἀπόλαυσιν κατά Χριστόν ζώντων όνειδισμόν, των του χόσμου παντός θησαυρών».

Έννέα μέν οὖν οἱ πάντες όμου τῷ σοφῷ τηνιχαθτα συντάττονται λόγοι, χατά γε τῶν ψευδῶν λόγων καὶ της διεστραμμένης του Βαρλαάμ δόξης, ύπερ της κατ' εὐσέβειαν δ' άληθείας οἰκειότερον εἰπείν μαλλον, χαί των ταύτης τροφίμων, είς τρείς διηρημένοι τριάδας εἰσί γε μὴν οὐ κατ' αὐτὸ καὶ έπὶ τοῖς αὐτοῖς όμοίως διὰ πάντων πάντες ἐχδεδομένοι. ἢ γὰρ ἀν οὐδ' εἰς ἀριθμούς τε καὶ τάξιν οὕτω διήρηντο άλλα την μέν εεραν ήσυχίαν όμου προίζανται πάντες, χαὶ ώς εἰς σχοπὸν αὐτήν τε ταύτην χαί τους χαλώς τε χαί άξίως αυτήν μετιόντας ώσανεί βλέπουσι. Διήρηνται δ'ώς έφην πόν δε τὸν τρόπον οί μέν γὰρ πρότεροι τρεῖς, περί τε λόγων των έξω διϊόντες, και όπως, και μέχρι πάσου Χριστιανοίς εκείνοις χρηστέον, έστι τε περί φυλακής | τῶν αύτοῦ λόγων καὶ τῆς αίρέσεως ἀξίως τε γεγε-

νου, καί ώς ούκ άσυντελές τοις σπεύδουσιν ήσυχάζειν ένδον του σώματος έχείνων χατέχειν πειράσθαι και δή και περί φωτός θείε και φωτισμού, και ίερας ευδαιμονίας και της εν Χριστώ τελειότητος, πρό του τους Βαρλαάμ λόγους αὐτους ἐχείνους ὡς είχον είς χειρας έλθειν έχδέδονται δηλαδή τῷ μεγάλφ, παρά των όμιληχότων έχείνως έτι μόνον τά έχείνων άχηποότι, χαὶ πρός γε τούτοις τὰ χατά τῶν μοναχών καὶ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας ὑπ' ἐκείνου γλώττη ψευδεί τε καὶ θρασεία διαθρυλλούμενα κάκιζα, καθὰ δή που καὶ αί προγεγραμμέναι τῶν τριῶν ἐρωτήσεις λόγων όποδειχνύουσιν έναργέστερον. Οί δέ μετ' έχείνους τρεζς αύθις, ούς δή χαὶ ύστέρες αὐτὸς ἐπιγράφει, καί τοι γε δευτέρους όντας μαλλον τη τάξει, ἐπεὶ μηδ' ἐπὶ τῆς οἰχείας αὐτοὺς ὁ ἀντίπαλος άφηχε τάξεως μένειν, χαὶ τὴν ετέραν ἀναγχάσας υζερον προςεθήναι τούτοις τριάδα των λόγων, διὰ τῶν δευτέρων κατὰ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ συγγραμμάτων. τοῖς γοῦν δατέροις τουτοισί τρισί καί δευτέροις ό μέγας έχρήσατο κατ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν τοῦ Βαρλαάμ φημι πρώτων λόγων, αὐτὸς δι' έαυτοῦ συγγεγονώς τούτοις, εἰς Ἰταλίαν ἀποδη. μούντος έχείνε, καὶ τοὺς μέν θαυμαςῶς έξελέγξας καὶ ἀνατρέψας, ἄλλα τε πλεῖςα, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐκ της έξω παιδείας γνώσιν σωτήριον είναι γνώσιν ληρούντας, καὶ διδάξας μάλα καὶ σοφῶς τε καὶ θείως, τίς ή όντως σωτήριος γνώσις, καὶ ἐν κρυπτῷ τοῦ νοῦ προσευχή καὶ πνευματική τοῦ Θεοῦ λατρεία· τίνα τε τὰ ταύτης ἰδιώματα καὶ γνωρίσματα. και τί τὸ τοῦ ξερού φωτός έχείνου θεζον τε χαὶ ἀπόββητον θέαμα. χαί ὅτι μόνοις γε γνωστόν ἀσφαλῶς τοῖς ἐχείνου χάλλιστά τε χαὶ ύψηλότατα χατὰ χάριν θείαν πεπειραμέγοις.

Έπει δ' δ Βαρλαάμ ύποστρέψας έχ της πρεσβείας εἰς γνῶσιν γένοιτο τῶν ὑπὸ τοῦ μεγάλυ χατὰ.

νημένων, μεταπλάτει μέν και μεταποιεί τὰ πλείζα || των έαυτου λόγων, τους έλέγχους και την άτοπίαν ομθεν εχώειλων. σχο χομπλος οξ παγγοκ οικειοτερον είπειν είς χρημνόν χαι βόθρον εμπίπτων. τοιαύτα καὶ γὰρ ἀεὶ τὰ του ψεύδους, οὐδέποτε τοῦ μέσε και της άληθείας, άλλα των έκατέρωθεν μαλλον χρημνών γιγνόμενα χατά Μασαλιανών δ' αὐτούς ες υστερον επιγράφει πρός την των πολλών έξαπάτην, δ δή καὶ μᾶλλον πρὸς ἔρευναν καὶ ζήτησιν αὐτῶν τὸν ἀναιρέτην αὖθις τοῦ ψεύδους, Γρηγόριον φημί τὸν σοφὸν ἐρεθίσαν, καὶ συλλαβεῖν ἐπείνους παὶ συμπλακήναι τὸ δεύτερον λογικώς τε καὶ πνευματικώς αδθις ποιεί, καὶ τρέψασθαι κατά χράτος, χαὶ τὸ τρόπαιον χατ' ἐχείνων ἐντελὲς ἀνας ήσαι τούς τελευταίους τρεῖς, ώς έξ άλλης άρχης οίονεὶ κατὰ τῶν δευτέρων ἐξενεγκόντα, τοῦ Βαρλαὰμ τουτωνί λόγων, τάς τε προτάσεις αὐτῶν καὶ τὰ συμπεράσματα, καὶ τὸν τῶν ἐκδαινόντων ἐντεῦθεν άτόπων έσμον έξελέγχοντας μάλα γενναίως, χαὶ περί θεώσεως καί θείου φωτός αὖθις ύψηλῶς τε καί θείως άγαν διδάσχοντας, τοὺς δυναμένους πιστῶς φημι διακούειν έκείνων και συνιέναι. ους δή που καί Χριζός αὐτός εἰς ἀκρόασιν προκαλούμενος πάλαι των θείων χαι ύψηλων έλεγεν. «Ό έχων ώτα άχούειν άχουέτω» (1)· χαὶ, «Ὁ δυνάμενος χωρεῖν αδθις χωρείτω» (2)· οί γὰρ λοιποί φησι βλέποντες οὐ δλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιούσι κατά τὴν προφητείαν « ᾿Ακοῆ ἀκούσετε καὶ ού μή συνήτε» (3) διαβρήδην βοῶσαν, καὶ «Βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μη ίδητε» (4).

'Αλλά τί ἄν τις εἰπων, ὧ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλή, περὶ τῶν ἱερῶν σου τουτωνὶ λόγων! οὖτοι καὶ γὰρ ἄν ἱεροὶ λέγοιντο λόγοι κυρίως, μᾶλλον δ' ἱεροὶ μὲν πάντες οἱ περὶ θείων τε καὶ ἱερῶν διεξιόντες ὧσαύ-

τως πραγμάτων, οι δ' ούχὶ εροί κατ' ἐκείνους μόνον, άλλά καί ίερων ίεροι καλοίντ' άν δικαίως, ώσπερ άγιά τινα άγίων, καὶ ἄσμα ἀσμάτων, φησί τις των ύψηλων θεολόγων, έμπεριεκτικώτερα γάρ καί χυριώτερα. τί γουν περί των ίερωτάτων σου τούτων αν είποιμεν λόγων; καὶ πως καθυπογράψομεν έκείνους τῷ λόγῳ; ἢ τοῦτο καὶ περίεργον μέν ἀν είη καὶ περιττόν πως πρός γε τῷ ἀδυνάτῳ, καὶ δή καί του σκοπού και της ώρας έξω πρός αύτους δ' έχείνες μάλλον, χαι την έχειθεν άναβλύζεσαν πηγήν της άθανασίας παραπέμψομεν τούς τὰ τοιαύτα διψῶντας, ὅσον ἀνοίξωσι τὸ στόμα τῆς διανοίας ἐχεῖθεν έλχύσοντας, ή χατά τὸν αὐτὸν εἰπεῖν θεολόγον αδθις, όσον αν καθαρθώσι φαντασθησομένους καὶ οσον αν φαντασθώσιν άγαπήσοντας, xal οσον αν àγαπήσωσιν αδθις νοήσοντας, κάν άγανακτώσι τινές πάλιν τη θεότητι καὶ τη θεοποιώ στενοχωρούμενοι χάριτι ήμεζς δ' έχεζνο μόνον τοζς είρημένοις προσθήσομεν. Πολλών τινων καὶ μεγάλων κατά διαφόρους αιτίας και χρόνους Πνεύματι θείω περί των τοιούτων ύψηλως εἰπόντων καὶ φιλοσοφησάντων, χαὶ τῶν μὲν τῷδε μέρει, τῶν δ' ἐχείνω, τῶν δὲ τισὶ, των δὲ πλείστοις έαυτοὺς δεδωχότων τῷ λόγω, τοῖς πᾶσι δ' ένός τινος μηδενός τῶν τε πρό ἡμῶν καὶ των άρχαίων ἐπεξιόντος κατά ταυτά, μόνος ούτοσίν έξ άπάντων χαὶ μετὰ πάντας, τὰ πάντων οὕτω θαυμαστών είς εν συνειλοχώς χαθωράθη, έχεῖνα λαμπρώς τε καί μετά πολλής της έπιστήμης καί της έλευθερίας εἰς πλάτος ἐξειπών καὶ λογογραφήσας, καὶ προσέτι τὰ διὰ πείρας ὁπερφυως ἐγνωσμένα άκαταλλήλως συνάψας, καὶ οίονεὶ διαλευκάνας καὶ άναπτύξας άπερ χεφαλαιωδώς έχείνοι χαί χατά σύνοψιν εξπον. Καὶ τὰ μὲν οὐδείς όστισοῦν ἄν εξπη τῶν πάντων μὴ τοῦ θείε Πνεύματος άντιχρυς είναι

⁽⁴⁾ Ματθ. ιά, 45. (2) Ματθ. ιθ', 42. (3) Ματθ.ιγ', 44. (4) Ματθ. αὐτόθι.

λόγες, εί μὰ Πνεύματος τὸ παράπαν αὐτὸς ἄμοιρος είη, διά στομάτων ύπερφυως άνθρωπίνων βηθέντας. τά δὲ νοῦν Χριζοῦ πεφυχέναι χαί Πνεθμα, χαινώς τε και ύπερ λόγον ανθρωπίνης διανοίας και γλώττης άνευ λαλούντα, καὶ τὴν ἀκοὴν καταπλήττοντα, καὶ την διάνοιαν έξιστάντα, άθρόον της γης τε μετατιθέντα τον άνθρωπον, και πάσχειν μέν τι καινόν και ανερμήνευτον πάθος ποιούντα, ούκ είδέναι δ' άσφαλως ότι πάσχει. ή και είδέναι μέν, ου πεφυκέναι δε φράζειν και το καινότερον, ούδ' άπαλλαγήναι δυνάμενον της ίερας κατοχης έκείνης καὶ θείας μανίας, οδδ' εθχερώς άποστηναι της όμιλίας καὶ θεωρίας έχείνων· μαλλον δε χαί διαζάντα μιχρόν ύπό της του σώματος ἀνάγχης τὸν ἐχείνοις ἑαλωχότα, των αὐτῶν αὖθις τάχιστα γίγνεσθαι μετὰ πολλης τινος της επιθυμίας, και καινοίς τισιν αδθις ώς εξ άλλης άρχης δοχείν όμιλείν, χαι ών οὐδέπω πρός όμιλίαν τε καί γνωσιν πρότερον ήκε, καί ἀεί τὰ αὐτὰ περί τὰ αὐτὰ συμβαίνειν, καὶ κύκλον άδιεξητήτως τινά στρέφειν, και κόρον οδδαμού πεφηνέναι, και . την επιθυμίαν επιτείνεσθαι χαθ έχάς ην χαί γαίρειν μέν χαὶ διανίζασθαι τὴν ψυχὴν τῷ μήχει χαὶ τῷ τόνω καὶ δρόμω του λόγε, άλγειν δ' ώσανεί καὶ δυσγεραίνειν, ότι γε καὶ εἰς τέλος ήκει ποτέ τὰ τοιαθτα, χαὶ μὴ μάλλον ἀτέλες ά πως χαὶ ἀένναα, χαὶ αὐτῷ γε τῷ ποσῷ φημι καὶ τῷ μέτρῳ τυγχάνει, συνεxτεινόμενα τῷ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν ἀχορέστῳ, τοσουτόν είσι. Καὶ τὰ μέν των θεοφόρων Διδάσκάλων έχεινα, τὰ μέν τοις είσαγωγιχοις είς θεωρίαν είσὶ χατάλληλα, τὰ δὲ τοῖς χατ' αὐτὴν τελείοις τε χαὶ δοχίμοις. και ορκ αν ερδοις τα αρτά μεφοκρία προς πάντας, άλλὰ διήρηνται μάλα καὶ λόγφ καὶ νῷ καὶ άπλως γε τοις πάσι. Τὰ δὲ τοῦ φίλου τουτουί χαὶ όμιλητού και συναγωνιστού των γενναίων έχείνων, ύψηλά μέν είσι τοῖς ύψηλοῖς καὶ άνω βεδηκόσι καὶ τελείοις όμου πάντα, ώς μηδεμίαν ύπερβολήν || καταλείπειν, ούτω δ' αδ τοῖς ἀτελέσι καὶ πρὸς θεωρίαν εἰσαγωγικοῖς κατάλληλα πάνθ' όμοῦ καὶ ξυμπεφυκότα, ὡς μηδὲ λέγειν ἐξεῖναι.

Καὶ τί χρη λέγειν Ανθρωπε του Θεού! ὅπεγε καὶ πρακτικούς πάντας, καὶ τοὺς λόγου μετόχους, καὶ σοφούς καὶ ίδιώτας, καὶ νέους καὶ γέροντας, καὶ πάντας όμου χειρωσάμενος τούτοις έχεις; καὶ πᾶσι κατάλληλον σεαυτόν ύπερφυῶς τοῖς χρωμένοις παρέχεις, οὐ δογματίζων μόνον καὶ τὰ ὑπερφυᾶ καὶ ἀπόρρητα ξυντιθείς έχεινα, άλλὰ καὶ τὸν ήθικόν τε χαὶ άπλούστερον λόγον, χαὶ τὰς τῶν Γραφῶν ἐξηγήσεις έχ τῶν τοῦ Πνεύματος πηγῶν ἀεννάως προχέων, ώσπερ το μάννα φασίν έχεῖνο το ໂερον, χαινῶς ἐν ἐρήμω πάλαι τὸν Ἰσραὴλ τρέφον, καὶ πᾶσι τὰ πάντα γιγνόμενον πρὸς τροφήν, καὶ κατάλληλον καί ξυμπεφυκός δη έκάστω έν τε τῷ ίσταμένω τῆς χρείας. ἐπειδή καὶ αὐτός τὸ ἀληθινόν μάννα τὸν Χρις ον ένδον άναβλύζον άεννάως έσχες έν τη χαρδία, η τό γε άληθέστερον είπειν, μαλλον έχεις, οδ τύπος τις ην έχεινο το μάννα χαι σύμδολον. οὐδέ γαρ έχω τι πλέον καὶ φήσω, οὐδὲ μηχανή τίς γε πρόσες εν, ώστε καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐκείνην ἐμαυτοῦ τῷ λόγω καὶ τοῖς γράμμασιν ἀν ἐγχαράξαι, μετά τῶν ἰδίων αὐτῆς περί σὲ καὶ τὰ σὰ ταὐτὶ παθων τε και κινημάτων είεν.

Τούτων δ' ούτωσὶ προχεχωρηχότων, καὶ οὕτω μεγάλους τινὰς καὶ θαυμαστοὺς ὑπέρ τε τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας όμοῦ καὶ τῆς κατ' εὐσέδειαν ἀληθείας, πρὸς τὸν ταύτης πολέμιον ἐκδεδωκότος τοῦ μεγάλου τοὺς λόγους, καὶ ὡς οὐδ' ἀν αὐτός ποτε προσεδόκησε, τί γίνεται; καὶ πῆ τὰ τοῦ καινοῦ καταλήγει τούτου πολέμε; Πάντων ὁ χρηστὸς ἀφέμενος Βαρλαὰμ, καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἄλλες ἑαυτὸν ἀπος ήσας πολέμου, καὶ τοῦ λεγειν καὶ λογογραφεῖν κατ' ἐκείνων ῶσπερ δή που καὶ πρόσθεν, ὅλος ἑξῆς κατὰ Γρηγορίου χωρεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν, ὡς τοῦ λόγου

προστάτην γενναίον, πάσαν άναιρείται την μάχην. κάπειδή κατά πρόσωπον μέν έπιέναι καὶ βάλλειν ούχ είχεν. 'Ως γὰρ βέλος ἰσχυροτέρω προσπεσόν φησιν ἀπεκρούσθη, καὶ ὡς κάλως ἡαγεὶς ὑπεχώρησε. τοιούτω καὶ γὰρ τῷ προστάτη τῆς εὐσεδείας ἐνέτυχε τὰ δὲ τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ δόλου χώραν οὐκέτι παρ' ἐκείνοις οὐδοτιοῦν εἶχεν αὐτῷ, πάλαι καλως έξεληλεγμένα, καὶ κατ' αὐτοῦ πάνθ' όμοῦ συστραφέντα, τοὺς ἐμοὺς χαταλιπών Θεσσαλονιχέας, καί τὸ πολιτικὸν καί δμόγνωμόν τε καί σύμπνουν καί την ένστασιν, καί τον ύπερ του καλου καί του διχαίου, χαὶ μάλις α τὸν ὑπὲρ ἀρετης χαὶ τῶν ἱερῶν έχείνων πτοηθείς ζήλον, την Κωνσταντίνου καὶ αὖθις χαταλομβάνει, τη τε φιλία θαρρών του προεστηχότος τηνιχαύτα της των πιστών χοινής Έχχλησίας, χαὶ τῶν περὶ αὐτόν τισιν οὐχ όλίγοις, χαὶ ότι μή καλώς τε καὶ φιλίως εἶχον ἐκείνοι πάλαι πρός τους καθ' ήσυχίαν ξαυτοίς τε και μόνω Θεώ ζωντας· ύφ' ών φασι καὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ τῶν τὰ θετα φιλοσοφούντων μοναστών τὸν κενὸν φιλόσοφον τουτονί κακώς διερεθισθήναι, διαφθονουμένων τῷ περιφανεῖ τῆς ἐν εὐτελεία δόξης ἐχείνων, χαὶ βουλομένων σύν τοῖς άλλοις καὶ κόλακας καὶ προσχυνητάς άγεννείς καὶ τούτους κεκτήσθαι. 'Αλλ' οἶον δή με μιχροῦ χαὶ διέλαθε μεταξὺ τῶν ἡηθέντων χείμενον. Τρεῖς ἐνιαυτοὺς ὅλους ἐν Θεσσαλονίχη διατετριφώς ό σοφός ήδη, καθ' ούς ύπὲρ τῆς κατ' εὐσέβειαν άληθείας τὰ προρρηθέντα καὶ λέγων καὶ γράφων εσπούδαζε, το πλείστον κάν τούτοις ην τῷ συντρόφω πένθει καὶ τῆ μονώσει νέμων καὶ ήσυχία, καὶ καθ' έαυτὸν ώς εἰώθει τῷ Θεῷ συγγινόμενος. καί ἐπειδή τὴν φίλην ἐρημίαν οὐκ εἶχε, καὶ τὴν ἐξ άνθρώπων άνεπιτήδευτον άναχώρησιν, οἰχίσχον έχυτῷ χατασχευάσας τὸν πάντων ἐνδότατον, χαὶ οΐον καὶ κτύποις καὶ θορύβοις καὶ πάσαις δμιλίαις καὶ τὰ τῆς ἐρημίας νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καθ' δσον οἶος τε ἦν ἑαυτῷ μνηστευόμενος.

Καθήστο μέν οδν ήσυχάζων ό μέγας έχει, χαί τώ Θεώ μυστιχώς προσευχόμενος. οί δ' όμιληταί χαὶ συνασχηταὶ τῶν τοιούτων, παρά γε τῷ θαυμαςῷ 'Ισιδώρω, παννύχιοι πάντες άγρυπνουντες τε καί ψάλλοντες ήσαν όμου, καὶ 'Αντωνίω τῷ κοινῷ φημε καθηγητή καὶ πατρὶ τὰ εἰκότα πανηγυρίζοντες Εσπέρα και γάρ ήν έκείνη της νομιζομένης αὐτῷ δι' έτους χοινής πανηγύρεως. ής οὐδ' αὐτὸς οὖτος ό μέγας ἀπην, ὧτοῦ θαύματος! ἀλλά καὶ παρην λαμπρῶς μάλα μετὰ τοῦ σχήματος, καὶ συνεορτάζων καί συνεργών, καί διαιτών δικαίως άμφοτέροις τοις μέρεσιν. Εὐχομένω καὶ γὰρ ἐκεῖ τῷ Γρηγορίω καθ' ήσυχίαν, ώς έφην, φως μέν άθρόον θεζον έπιδημεζ χαί περιλάμπει συνήθως, τῷ δὲ μεγάλω τούτω φωτὶ καὶ 'Αντώνιος ὁ μέγας ἄρα συνήν δς καὶ τῷ Γρηγορίω κατ' όφθαλμούς παρας άς, Καλή μέν έλεγε καὶ ή καθ' ήσυγίαν του νου προσευγή, της ψυχής τε τὸ ὀπτικὸν ἀποσμήχουσα, καὶ τῆς τῶν άπορρήτων άποχαλύψεως άξιουσα χαὶ θέας, άναγ-.. καΐον δ' έν καιρῷ καὶ τὸ συνείναι καὶ κοινωνείν εὐχής τε χαὶ ψαλμωδίας, χαὶ τῶν άλλων πρὸς τούτεις φημί τῶν πνευματιχών τοῖς όμοτρόποις τῶν ἀδελφων. δεί σε τοιγαρούν καὶ νύν πρός ἐκείνες ἀγρυπνούντας τε καὶ ψάλλοντας ἀπελθεῖν, τῆς σῆς ἐπιστασίας δεομένους ώς μάλιστα. Καὶ ό μὲν ταῦτα τὸν φίλον διδάξας ἀπήει πρὸς ἑαυτόν ό δε αὐτίχα της έντολης πληρωτής ήν και την ήσυχίαν και τὸν οἰχίσχον ἀπολιπών, χαίρων τοῖς φίλοις μάλ' έφίζαται χαίρεσι, καὶ τὴν ὅλην ἱερὰν ἐκείνην νύκτα καί την τελετην σύν έκείνοις άγρυπνος έκτελεί.

άνθρώπων άνεπιτήδευτον άναχώρησιν, οἰχίσχον Δέδοχτο τῷ σοφῷ Γρηγορίῳ, καὶ τοῖς κατὰ τὸν ἐκυτῷ κατασκευάσας τὸν πάντων ἐνδότατον, καὶ ἱερὸν ᾿Αθω πατράσιν, ὅσοι τε τὸν ἡσέχιον καθ᾽ οἶον καὶ κτύποις καὶ θορύδοις καὶ πάσαις ὁμιλίαις ἐκαυτοὺς μετίασι βίον, καὶ ὅσοι φροντιστηρίων τῶν ἀνεπιχείρητον εἶναι, τῶν πάντων ἀναχωρῶν ἦν ἐκεῖ, ἐκκρίτων ἦσαν προεστηχότες, καὶ δὴ καὶ τῷ κοινῶ

καθηγεμόνι του Όρους, τὰ των ύπερ εὐσεθείας άγώνων και της σπουδής της ίδιας κοινώσασθαι, Παύλον έχμιμουμένω τον μέγαν χαλώς δήπουθεν, τοίς πρό αὐτοῦ Αποστόλοις χοινουμένω τό χατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, «Μήπως εἰς κενὸν τρέχω φησίν, ή έδραμον» (1), εί γε καὶ τοιοῦτό τι φησίν ήν ο σοφός θεολόγος έν τοῖς ὑπ' ἐχείνου λεγομένοις ή πραττομένοις. 'Ανεισι τοιγαρούν, μεθ' έαυτου και τὸν θετον έχων Ἰσίδωρον' τὰ τῶν λόγων χοινούται, τὸ ὑπὲρ ἡσυχίας αύτοῦ χαὶ θείας θεωρίας ύποδείχνυσι φρόνημα καὶ τὴν σπουδὴν, τῶν πολεμίων τας έρεσχελίας και βλασφημίας διέξεισι, καὶ οἶς ἐκείνοις αὐτὸς ἀντιπαρετάξατο τὴν ἐπὶ τούτοις αίτει χοινήν αὐτῶν ψῆφον χαι τὴν ἀπόφασιν. Οί δ' έπει και της εύσεβείας ισχυρόν αύτον ευρον άγωνιστήν καί τοι γε μηδέ πρότερον άγνοοῦντες, καὶ συναγωνιστὴν τῶν ἰδίων αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν τε χαὶ χατὰ τῶν αὐτῶν χατὰ τὸν μέγαν έχεινον ίστάμενον, χαὶ ἐπαινοῦσι, χαὶ συμψηφίζονται, καὶ κυροῦσι τὰ ἐκείνου καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν οίς δή και ήμεις τότε συνόντες, κάν τῷ χορῷ των πρεσδυτέρων έτι τελούντες, και ψυχή και γειρί καὶ λόγοις καὶ γράμμασι, καὶ πᾶσιν άπλως οἶς εἴχομεν ξχείνοις συνείπομεν.

Κάχεινο δή τοις είρημένοις προσθείναι νόσω βαδελφων Θεοδότη τυγχάνουσα, ή μεν όσον ούπω τὸ σωμα χαταλιπεῖν ήδη χαὶ πρὸς Θεὸν ἀπιέναι προσδόχιμος ἢν ἀπήει δ' ὁ μέγας ἐς ᾿Αθω, χαθὰ δὴ χαὶ φθάσαντες ἔφημεν οἱδὲ μαθηταὶ προσιόντες χαὶ φίλοι περὶ τοῦ τέλες χαὶ τῆς ἐχφορᾶς ἐχείνης ἡρώτων, ὅπως ἀν χατ' ἐχείνου δηλαδὴ γνώμην τὸ χατ' ἐχείνην διάθωνται, ἐπειδή γε χαὶ πᾶσαν είναι ἀνάγχην ἐχεῖνον ἀποδημεῖν . ἄμα δὲ χαὶ τὴν χειμένην ὡς ἔχει λόγοις ήξίουν πρό της εξόδου παραμυθήσασθαι. βαρύτατα καὶ γὰρ ὡς εἰκὸς πρὸς ταύτην έξειν ἐκείνην, μή προσοράν έχεσαν τὸν ἀδελφὸν καὶ πατέρα, μηδέ προσλαλείν τὰ τελευταία καὶ ήδιστα, πρός ταίς ἐσχάταις μετ' όλίγον αν γενομένην αναπνοαίς. Ο δε Πνεύματι θείω το μέλλον εναργώς προορών, άλλ' οὐ γρεία γε των τοιούτων μάλα θαρδούντως πρός έχείνους φησίν. έλευσόμεθα χαί γάρ ήμεζς Θεοῦ βουλομένου καὶ πρὸ τῆς αὐτῆς τελευτῆς. Καὶ ό μέν είπε το δε καὶ τετελεσμένον ήν ύπερφυως άγαν καί θαυμαστως. έτι καί γάρ άποδημούντος έχείνου, έσπέρα μέν ήν καθ' ήν δήπου καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς μεταστάσεως ἡμῖν τῆ Θεομήτορι τελείν έθος. ή δε Θεοδότη πρός την άναγχαίαν έχδημίαν Ιούσα, την παρεσίαν και την επίσκεψιν του πατρός εζήτει ώς δ' ήχυσεν έχεινον αποδημούντα, τιτρώσχεται μέν τὴν ψυχὴν, χαὶ ὡς ἀναξίαν ξαυτὴν ταλανίζει της έσχάτης έχείνου θέας χαὶ όμιλίας. σιωπά δ' έξ έχείνου τὸ παράπαν χαὶ ήρεμεῖ, χαθαπερεί στραφείσα πρός έαυτήν. Καί οί μέν παρόντες πρός την έχφοράν χαί την ταφήν του σώματος πάντες ήσαν δρωντες, ώς απολιπούσης μετά μιχρόν αὐτὸ της ψυχης, καὶ τὰ πρὸς κηδείαν ηὐτρέπιζον. ή δέ, & του καινού θαύματος! καὶ εἰς ὀγδόην ἐξ έχείνου γε παρατείνει, άτροφος, άϋπνος, άνώδυνος, άνομίλητος, άναπνοη μόνη βραχεία καὶ ὀφθαλμοῖς πιστουμένη τὸ ζην, καὶ την παρουσίαν κατά την πρόβρησιν έχδεχομένη τοῦ άδελφοῦ, καὶ δήλον έχείθεν· της γαρ όγδόης πρός έσπέραν Ιούσης, παραγίνεται μέν έχ της ἀποδημίας ἐχεῖνος, παρίσταται δέ τη χειμένη καὶ προσλαλεί ή δ' αἰσθομένη, καὶ τές όφθαλμούς άμα τη ψυχή πρός έχείνον διάρασα, έπει λέγειν ούχ είχεν, οίς είχεν άφοσιουται τὸν πόθον τὰς γὰρ νεχρὰς ἤδη χεῖρας ἐχείνας, χαθ' ὅσον

⁽⁴⁾ Γαλατ. β', 3.

είχε χινήσασα, καὶ πρός Θεόν οίον καὶ τὴν όφειλομένην εύχαρις ίαν επάρασα, καί, Δόξα σοι Κύρις, ψυγή φθεγξαμένη και νώ, μετά μακρόν πρός Θεόν αὐτὴν εὐκλεῶς παραπέμπει, δς δή που καὶ τὰ τοιαθτα θαυμαστώς ούτω και ύπερ φύσιν εξργασται, του μέν την θαυμαστήν όπερ αφτής πρόβρησιν, της δέ την χαλλίστην ἀποπληρῶν ἔφεσιν, χαὶ ἀμφοτέρους αμα τιμών. ής δή και της ψυχης έξιούσης, τῷ θείω φωτί τὰ πρόσωπα θαυμαστώς περιλάμπεται, την έχείνης ίεραν τε και απόρρητον διαζωγραφούντα καὶ τοῖς ἔξω λαμπρότητα: καὶ τὸν νεκρὸν δ' ἐκφέροντες ήδη, καὶ συνήθως τὸν ἐπιτάφιον άδοντες. τηλικαύτης της εὐωδίας τῶν τε παρόντων τινὲς, καί αὐτὸς δ' ἐχεῖνος ὁ μέγας ἤσθοντο, ὡς μηδ' ἑρμηνεύειν έχείνην διά τὸ μέγεθος δύνασθαι οὐ μὴν άλλὰ καὶ πολλά τινα πρὸς τούτοις ὑπὲρ αὐτῆς λόγε τε καί συγγραφής άξια παρά πολλοίς φέρεται, ά καὶ διὰ τὸ τοῦ λόγου μήκος ήμιν παραλέλειπται.

Γρηγόριος μέν οὖν ό μέγας ἐν ἐκείνοις ὡς ἔθος ἦν, ήσυχία φημί καὶ νήψει καὶ προσευχή, καὶ τῷ ταῖς θείαις ὅσαι ὧραι καθ' ἐαυτὸν προσέγειν ἐμφάσεσιν. Ὁ δὲ τῶν τοιούτων πολέμιος Βαρλαὰμ τὴν καὶ μεγέθους καὶ κάλλους καὶ πλούτου καὶ σοφίας καί των τοιούτων, οὐδ' ὅσον ἄν είποι τις ἐπαινων, εν τουτο και μόνον επαινείν ουκ έχω, το καθαπερεί τισι πεττοίς τε καὶ κύδοις, ή κατά τὸν σοφὸν είπεῖν θεολόγον, ώσπερ τοὺς ἱππικὸς καὶ τὰ θέατρα, ούτω δή καὶ τὰ θεῖα παίζειν, καὶ κατορχεῖσθαι τῶν θεατών, η έξορχεῖσθαι τὰ θεῖα, καὶ τὰ μυςικά θεατρίζειν χαχώς ώς εν σχηνή τε δράματι ταύτην τοιγαρούν έχεινος μετά του προσχήματος χαί της ύποιχουρούσης δυσσεθείας χαταλαβών, χαὶ τὰ τῶν έξω λόγων καὶ της φιλοσοφίας τοῖς περὶ ταθτα κεχηνόσιν άπλως χαθάπερ είτι δέλεαρ προδαλόμενος, κατά πολλήν του κωλύσοντος έρημίαν, πάσαν έν | δυσσεβείας νυκτερινόν πάγον, τή προσβολή των του

βραγεί ταύτην ύποποιείται, καλκακώς έαυτώ ταθτα φρονείν άναπείθει, και ταϊς σφετέραις αύτου καταδεί βλασφημίαις τε και τοίς δόγμασι, τὸν Βεελζεδούλ άντεισαγαγών της του Πνεύματος γάριτος άντικρυς και αὐτὸς, καθάπερ Ἰεδαίοι κατά Χριςου πρότερον, καὶ πλάγους ἀποχαλών τοὺς θεοειδείς, αίρεσίν τε πονηράν τοις άγίοις ἐπικαλῶν, καὶ βλασφήμους χαὶ ἀπατεώνας τινὰς ὀνομάζων χαὶ χαχοδόξους, τὸ τῆς χαχοδοξίας πονηρὸν όντως ταμείον, τὸ τῆς βλασφημίας καὶ τῆς ἀπάτης ἀκριδές δργανον.

Ταυτα και τοις περί τον της Έκκλησίας προκαθήμενον υποψιθυρίσας, κατά τον άρχαῖον ἐκεῖνον όφιν εν παραδείσω, και πάλαι διεφθαρμένοις καθά δήπε καὶ φθάσας ἔφην, καὶ δι' ἐκείνων, ώς διά τινων έπιτηδείων όργάνων ή μελών, και την κεφαλήν καθελών, ωσπερ δή καὶ διὰ τῆς γυναικός τὸν 'Αδὰμ έχεζνος τὸ πρότερον, μιχρού χαὶ τὴν χατ' εὐσέβειαν άχριβή λατρείαν εξομόσασθαι πείθει πάντας, χαί των ταύτης αχριβεστάτων λατρευτών και κηρύχων ερήμην χαταψηφίσασθαι. 'Αλλά το μεν επέχει Θεός άνωθεν, ό καὶ τοὺς πειρασμές, οἶς αὐτὸς οἶδε λόγοις σοφίας, συμφερόντως κατά των ίδίων αὐτοῦ συγχωρών, και το μέν άφιεις, το δε κατέχων, ίνα μή τῷ ψεύδει δῷ κατὰ τῆς ἀληθείας εἰς τέλος οἶμαι χαυχήσασθαι. Γράμματα δ' έχείθεν του της χοινής Έχχλησίας προεστηχότος είς Θεσσαλονίχην φοιτά, Γρηγόριόν τε τὸν ἱερὸν χαὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πρὸς τὴν Έχχλησίαν ώς ύπευθύνες ήδη μεταχαλούμενα. καὶ ό μεν άνεισι μετά της θεολόγου γλώττης εὐθὺς, ούδὲν ἀναδυείς ούδ' ἀναβαλλόμενος, Ἰσίδωρόν τε καί Μάρκον τούς κορυφαίους των φίλων και τόν καλόν μεθ' έαυτου Δωρόθεον έπαγόμενος. έπεί δ' ἐπέβη της Κωνσταντίνου, τὸ σκότος ἢν εὐθὺς ὁρᾶν έλαυνόμενον τῷ φωτί, καὶ τὸν ἐπικρατούντα τῆς

νεητοϋ ήλίου ἀκτίνων, λαμπρώς ύποτηκόμενον καί διαλυόμενον, και τά ψυγοφθέρα θηρία, κατά τόν θεοφόρον φάναι Δαδίδ, άμα τη άνατολη τούτε πρός ξαυτά και τάς οἰκείας καταδύσεις και το φίλον σκότος ύποχωρούντα καὶ συς ελλόμενα πάντας καὶ γὰρ ή περ έφην σχεδόν, πλήν ένός τινος ή δυοίν των άρίστων, τούς μέν προχατειλημμένες, τούς δὲ χατὰ μχρόν πειθομένους, τους δ' άρχομένους ήδη θορυβείσθαι καὶ περιτρέπεσθαι περί τὴν πρώτην εδραν: χαὶ τὴν ἀλήθειαν εύρηχως τῷ ἐν αὐτῷ φθεγγομένῳ της άληθείας ήγεμονικώ στηρίζει και όδηγει Πνεύματι καὶ γίνεται πάλιν τὰ σχολιὰ εἰς εὐθέα, καὶ αί τραχείαι είς όδούς λείας, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα τὸ ἀγαθὸν, κατὰ τὸν θεῖον Δαβίδ καὶ αὖθις εἰπείν, όδηγεί πάντας διὰ της ἐκείνε χειραγωγίας τε χαὶ τῆς γλώττης ἐν γη εὐθεία, ὅπου οὐχ ἔνι λίθος χαὶ πρόσχομμα, τὸ τῆς θείας φάναι καὶ πάλιν Γραφής, ούχ όφις δάχνων ἐπὶ όδοῦ, οὐδὲ δήγμα πονηρόν χαὶ μελανία θανάτε πρόξενος. χαὶ σύν τούτοις ή χαί πρό τούτων, τὸν αὐτὸν ἐχείθεν μεταχαλεσάμενον Πατριάρχην, καὶ δή καὶ τὴν σύν αὐτῷ τὸ τηνικαῦτα παρούσαν κοινήν των Αρχιερέων όμήγυριν, οῦ και πρίν μέν είς λόγους έντελες έρους έλθειν τφ μεγάλω, καὶ τὴν τῶν προκειμένων ἐξέτασιν, ἐκ πρώτης ο φασιν άφετηρίας και όμιλίας, ούτως έξεπλάγησαν την έχείνου φωνήν χαὶ τὸν λόγον, ώς μηδὲ λέγειν έξεῖναι. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρός τὸ πέλαγος χατά μιχρον άφηχαν των αύτου λόγων, ήμέρας όλας όμου διωμιληχότες χαὶ νύχτας, των τε πρός Βαρλαάμ και τὰς ἐκείνε κενοφωνίας διακούσαντες θαυμαστών λόγων, καὶ τὰς ἐκείνου φωνάς ἔν τε συγγράμμασι καὶ λόγοις, όμοίως Θεοῦ φωναὶ ἄντικρυς εύρηκότες, καί νοῦν ίερον, μαλλον δέ νοῦν Χριςοῦ, χατά τὸν θεσπέσιον εἰπεῖν Παῦλον, χαὶ στόμα θεολογίας, καὶ δογμάτων ἱερῶν, καὶ δόξης ὀρθῆς ζάθμην, καὶ πᾶν ὅ τι τις ἀν είποι τῶν τιμίων καὶ ὑψηλών, διδάσκαλον αύτον εὐσεδείας διερρήδην όμου πάντες άνωμολόγεν, καὶ συνωδόν καὶ όμογνώμονα τών τῆς Ἐκκλησίας κοινών διδασκάλων, καὶ γλώνταν κοινὴν τῆς ἐκείνων όμολογέας, καὶ καθαιρέτην τῆς πλάνας καὶ χάριτας αὐεῷ μακρὰς ἔλεγεν ὅφλειν ὁ κοινὸς τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας προστάτης, ὅτι τῆς Βαρλαὰμ πλάνης καὶ τῆς ἀπάτης τοῦ ψεύδους αὐτόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀπήλλαξε διὰ τῶν αὐτοῦ θαυμαστῶν λόγων.

Καὶ ταῦτα μέν ό της Έχχλησίας χαθηγεμών τηνικαῦτα σύν γε τοῖς περὶ αὐτὸν ᾿Αρχιερεῦσιν, δ δή καὶ φθάσας εἰρήκειν τὸ λογιζόμενον δηλαδή της ψυχής δηιές περιφέρων έτι, καὶ μήπω παρατραπείς ύπο του κάκιστ' απολουμένου φθόνου τε και της δυσσεβείας. Έπει δε και σύνοδον κοινήν έδει της Έχχλησίας της χαθόλου γενέσθαι, ίνα χαὶ ό Θεὸς ἐν Ἐχχλησία πολλή χαὶ λαῷ βαρεῖ δοξασθή, χατά τὸν θεῖον φάναι Δαδίδ, καὶ τὸν οἰκεῖον αὖθις κατά τον έαυτου λόγον άντιδοξάση θεράποντα. Τους δοξάζοντας καὶ γάρ μέ φησιν ἐκεῖνος δοξάσω· οἱ δὲ έξεθενούντές με άτιμασθήσονται και πρός τούτοις ίνα εχ μέσου τὸ τῆς πλάνης μετ' ήχου μνημόσυνον γένηται, καὶ τὸν λεγεώνα τῶν πονηρῶν πνευμάτων μετά της άγέλης των χοίρων, οί μεγάλοι τοῦ Πνεύματος ύπηρέται τη θαλάττη καὶ τῷ της ἀπωλείας βυθώ παραπέμψωσι, γίνεται δή και τοῦτο και ή χυρία τό γε νθιν είναι τέως όρίζεται, προσθεσμίαν λαβούσα τήν του θαυμαστού βασιλέως ἐπάνοδον. έδει γάρ έδει μηδ' έχεῖνον ἀπεῖναι τῆς τελετῆς χαὶ του μυστηρίου. ούτω και γάρ εγώ καλώ τά κατά την ίεραν έχείνην σύνοδον μετά του Πνεύματος ύπέρ του Πεύματος πεπραγμένα, άλλα και παρείναι μετά της θείας χαί βασιλικής ψυχης τε χαί γλώττης, καὶ κηρύξαι θαυμαστώς καὶ διδάξαι, καὶ αὐτὸς δι' έαυτοῦ καὶ τὴν δυσσέβειαν ἐξελέγξαι, χαὶ τὸν τῆς εὐσεβείας ἄριστα βεβαιῶσαι λόγον.

καὶ οῦτω μετὰ τῆς μεγάλης καὶ ὑπερφυοῦς ἐκείνης ὁμολογίας τε καὶ θεολογίας ὁ θαυμαστὸς ᾿Ανδρόνικος τὸν ἐνταῦθα καλῶς μεταλλάξαι βίον, τὴν γῆν καταλιπών, καὶ πρὸς Θεὸν μεταβάς· καὶ τοῦτο γε ἀντὶ πάσης καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν ἐπίγειον βασιλείαν, εἴπερ τις τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐντεῦθεν λαδών. Αλλὰ μήπω τοῦτο· δεῖ γὰρ μηδ᾽ ἐκεῖνα τῷ λόγῳ παραλιπεῖν, τηλικαῦτα τε ὄντα, καὶ τῶν εἰρημένων μεταξὸ κείμενα.

'Ανήει μεν έκ Θασσαλονίκης, καθά δή καὶ φθάσας έφην, σύν τοις περί αὐτὸν ὁ θείος Γρηγόριος είς την των πόλεων βασιλεύουσαν. Θράκης δ' ἐπιδεδηχώς ήδη, χαὶ ἐν Ὀδρυσοῖς αὐτοῦ που χαὶ Φρεςιάδι γενόμενος, πάρεργον ώσανεί της όδου καί του προχειμένου ποιείται, χαὶ τὸ τὸν ἐμὸν Δαβίδ χαὶ τὴν έν αὐτῷ χάριν μετὰ τῆς θαυμαστῆς σοφίας τε χαὶ της γλώττης μεταχαλέσασθαι, χοινωνόν όντα πάλαι καὶ ἀσκήσεως καὶ λόγων καὶ τρόπων καὶ γνώμης, καὶ τῶν φίλων αὐτῷ συγκατειλεγμένον τοῖς πρώτοις. Γράφει τοιγαρούν καὶ μετακαλείται πρός έαυτόν καὶ τόν ἀγῶνα τὸν ἄνδρα, μεταξὺ Θράκης τε καὶ Σκυθών ἐν ὄρεσί που καθ' ήσυχίαν σκηνούμενον. ένθα δή καὶ Γρηγόριος ό θαυμαστός ἐκεῖνος έν ήσυχία μετά την ἀπό Σιναίου μεταβάς κάθοδον, θείας τε φιλοσοφίας έχει συνίστησι φροντιστήριον, καὶ τὴν ἐχ Σινῷ προσγενομένην αὐτῷ προσηγορίαν, ἐξ έαυτοῦ τε καὶ δι' αὐτοῦ τῷ χώρῳ καὶ τῷ φροντιστηρίω δίδωσιν. 'Αλλ' ἐχεῖνος καὶ τὰ γράμματα του μεγάλου φθάνει, μαλλον δὲ Θεός αὐτὸν ἄνωθεν έξάγει φθάσας της έρημίας καὶ της καλύδης, καὶ τῷ γενναίῳ τῆς εὐσεδείας άγωνις η τὸν χαλὸν συναγωνιστήν τε καὶ ύπασπιστήν όξέως παρ' έλπίδα συνίστησι τρίτη και γάρ ην εισιόντι Γρηγορίω την Κωνς αντίνου, κάκεῖνος εὐθὺς ἐκ τοῦ ὄρους παρῆν, ήδονην ύπερφυα τινα καί θαυμαστην ένθείς τη του οιδασκάλε ψυγή, και οίαν ούκ άντις έξειπε ραδίως, αὐτῶν τῆς θείας φιλοσοφίας ποινωνῶν τε καὶ σπενομοιάς, καθὰ δὴ καὶ φθάσαντες ἔφημεν, τὰ τῆς δαστῶν ἐκείνω συγκατιόντων θαυμαστῶς τῆς θείας κοινῶν παρουσίας ἀναγκαίας οὕσης ἄνωθεν οἰκονομησάσης.

Έχείνων τοιγαρούν χατιόντων έχειθεν, χαί Διονύσιος σύν αὐτοῖς ήν ό φίλος. της μὲν βασιλευούσης ταυτησί πάλαι πολίτης και των εύπατριδών, ήσυχίας δ' έραστής καὶ της κατά Χριστόν φιλοσοφίας είπερ τις, δι' ήν άρα καὶ της πατρίδος παρὰ πασαν τήν ζωήν άποιχος διαγεγονώς, έν έρήμοις καὶ ὄρεσι διατρίδων ήν, καὶ τὰ πλεῖστα τῷ χρηστῷ Δαδίδ έχει συγγινόμενος. Τούτω χαταλαδόντι χαθάπερ ἔφην τὴν Κωνσταντίνου σὺν τοῖς λοιποῖς, χαὶ μήπω μέν εἰς όψιν ελθόντι τῷ σοφῷ Γρηγορίψ. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πρότερον όραθεὶς ἔτυχεν ὅλως. παρὰ δε τοῖς εταίροις σύν γε τοῖς άλλοις ενταυθοί χαταλύσαντι, όψις εύθὺς ὑπνοῦντι κατὰ τὴν πρώτην γε των γυχτων τοιάδε παρίσταται. 'Απήειμεν εὶς τὸν έν Βλαχέρναις της Θεομήτορος θεΐον νεών, ό χρηστός φησι Διονύσιος, όμοῦ προσχυνήσοντες πάντες, χαί τὸν ίερὸν δηλαδή Γρηγόριον έχοντες μέσον ήμων έπει δε χαι τον νεών εισιόντες μετά βραχύ, χαι προσχυνήσαντες ώς έθος, άμα πρό των του θείου άδύτου θυρών έστημεν, άνδρας τινάς λαμπρούς όμου χαὶ τὴν ὄψιν χαὶ τὴν στολὴν ἐδόχουν ἐξεόντας έχειθεν όραν. Οι και στολήν τινα λαμπράν ενδύσαντες τὸν Γρηγόριον, καὶ ράβδον όμοίαν αὐτῷ ἐγγειρίζουσιν, ην έχεινος λαβών έν χεροίν και τόν νεών πάντα περιζών, και ήμων έπομένων πάντων, άνθρωπίσχων έδόχει τι σμήνος έλαύνειν έχείθεν, αίσχράν όμου πάντων κεκτημένων την όψιν και μέλαιναν. Εἶτ ἐχεῖθεν ἐπανιών, τῶν αὐτῶν ἐδόχει χαὶ πάλιν έχεσθαι, είπου καί τινες έτυχον ένδον σκότει καὶ γωνία παραδύσαντες έαυτοὺς, κὰκείνους ἀνιχνεύων μετὰ πολλής τής σπουδής, καὶ τῶν ἱερῶν
ἀπελαύνων ὡσαύτως καὶ πόρρω τιθείς. Οἱ δ' ἐξιόγτες ἐκεῖθεν, ἐπεὶ μηδ' ἀντιδλέπειν μηδὲ ἴστασθαι
τὸ παράπαν ἐδύναντο, φεύγοντες ἡπείλουν ὑπ' ἀπορίας, ὡς ἀμυνοῦνται δηλαδή καὶ πράγμασι καὶ λόγοις ἐκεῖνον οὑτωσὶ διωκόμενοι, καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ βλασφημιῶν οὐδέποτε παύσονται. 'Αλλ' ἐκείνους οἰμώζειν φησὶν ὁ μέγας ἀφεὶς, ἐπανελθὼν σὺν
ἡμὶν αὖθις πρὸ τῶν ἀδύτων τῆς προτέρας εἴχετο
στάσεως· οἱ δὲ τὰς λαμπρὰς ἐκεῖνοι περιδεδλημένοι στολὰς ἐξιόντες καὶ πάλιν ἐκεῖθεν, θρόνω τὸν
μέγαν ἐγκαθιδρύουσι, τρὶς τὸ, 'Αξιος ἐπειπόντες
συνήθως σὺν θαυμαστή τινὶ τῆ βοή.

Καὶ τὰ μὲν δραθέντα τότε τοιαῦτα, σύμβολα των μετά ταῦτα γεγονότων σαφή, καὶ οἶα μηδὲ τοῦ έξηγουμένου δείσθαι καὶ όδηγοῦντος είτε γὰρ τὰς ύπο δαιμόνων ένεργουμένους, καί τη του Χριστού πολυτρόπως ἐπιθυλεύσαντας Ἐκκλησία, Βαρλαάμ χαὶ 'Αχίνδυνόν φημι χαὶ τὴν ἐξάγισον χαὶ πονηράν περί αὐτοὺς συμμορίαν, τοὺς μέλανας άνθρωπίσχες είποις έχείνες είτε την των δαιμονίων αὐτων έχείνων πληθύν, την των αίρέσεων πρώτην αίτίαν. είτε καὶ ἄμφω τούτους όμοῦ κὰκείνους, πολλάκις ό Γρηγόριος ώπται καὶ λόγοις καὶ γράμμασι καὶ ποινή καὶ ἰδία θαυμαστώς της Έκκλησίας αὐτοὺς εξελάσας, καὶ δυνάμει θεία τὸ κατ' ἐκείνων ὑπερφυες λαθών χράτος είπερτις, χαι τοις ευσεβέσι λαμπράν τινα δι' έαυτοῦ δεδωχώς τὴν νίχην. ἐπισημαίνει γε μήν θαυμας ος ή θεία όψις κάκεῖνα, ώς δίς τε κατά των αύτων επ' Έκκλησίας τον κυριώτερον αθλον άγωνιείται, τὸν μὲν πρὸ τῆς καθέδρας τῆς ἱερᾶς καὶ της προστασίας της Έκκλησίας, τὸν κατὰ τοῦ Βαρλαάμ φημι τουτονί, και των της αίρέσεως πρώτων άρχων τε καί συγγραμμάτων, τον δε κατά του την αιρεσιν ταυτηνί κάκιστα διαδεξαμένου 'Ακιν-

δύνου φημί του φίλου καὶ ἐπιδούλου, καὶ φοιτητου χαί προδότε, χατά τὸν άρχαῖον ἐχεῖνον, χαὶ τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ συμμορίας, μετὰ τὴν χειροτονίαν τε καὶ τον θρόνον· καὶ ὅτι τὴν ἱερὰν ταυτηνὶ περὶ αὐτον τελετήν και χειροτονίαν ό της Θεομήτορος έκεινος θείος νεώς έν έαυτῷ τελεσθησομένην έξει, κάκει τὸ, Αξιος αίσθητως τε καὶ νοητως ύπό γε της νοητης όμου καὶ της αἰσθητης Έκκλησίας ἐπὶ τὸν ἄξιον δντως Πνεύματι θείφ μετ' δλίγον βηθήσεται. & δή καὶ εἰς πράγματα μετὰ μικρόν θαυμαςῶς ἐξέδη, της θείας εχείνης αποχαλύψεως εν μηδενι το παράπαν διαπεσούσης. εί γὰρ καὶ πρό τῆς τοῦ μεγάλε χειροτονίας ή χαταςροφή γέγονεν 'Ακινδύνε, άλλά χαί αὖθις τῆς αίρέσεως χατά διαφόρους αἰτίας χαὶ χρόνους, νον μέν χαθαιρουμένης, νον δέ τὰς χεφαλάς συνεχείς άναδιδούσης ταίς τινων συμμαγίαις. κατά την Υδραν την έν τῷ μύθῳ, τέλος ὁ καθ'ήμᾶς Ήραχλης ούτοσί, χαί την του θείου πυρός ένεργεσέραν προσλαβών συμμαχίαν, ώς την του αἰσθητου πρίν έχεινος, του θείου δηλαδή Πνεύματος διά της χειροτονίας δαψιλέστερον έπὶ τοῦτον ρυέντος, καὶ τέμνει χαί χαίει μέχρι ριζών αὐτών ώς εἰπεῖν χαὶ πυθμένων, ἐπ' Ἐχχλησίας χοινή πάσης, χαὶ σιγή καὶ δυθῷ καὶ πανολεθρία παντελεῖ δίδωσι.

Τί το μετ έχείνην την θαυμαστην όψιν; εγώ μεν εδουλόμην και τοῖς κατὰ μέρος επεξελθεῖν πᾶσι καθόσον οἶον τε, και ταῖς ἀριστείαις ἐκείναις τοῦ μεγάλου και τοῖς θαυμαστοῖς ἄθλοις ἐπικαλλωπίσαι τὸν λόγον, και οἶον ἐπεντρυφησαι τῷ διηγήματι ἀπάγει δέ με τὸ τοῦ λόγου μηκος αῦθις ἐκείνων τῆς συμμετρίας ἐκπίπτον διὸ τοὺς ἐκείνα ποθοῦντας, τοῖς τε λόγοις ἐκείνα, και τοῖς της Έχκλησίας κοινοῖς παραπέμψας τόμοις τε και συγγράμμασιν αὐτὸς ώδί πως κεφαλαιώσω τὸν λόγον, τιμῶν τὸ πᾶν μέτρον ἄριστον, ἐπειδήπερ κάκεῖνος.

Εφίσταται μέν ό προσδοχώμενος εύσεβέστατος

βασιλεύς μετά των έν τέλει άκούει δ' έντελές ε- || ρον ταυτα παρά του Πατριάρχου, οὐδὲ πρότερον άνήχοος πάντη διαγεγονώς των τοιούτων συγχροτείται δ' ή σύνοδος, χατά τον μέγιστον καί περιφανή νεών τής του Θεού μεγάλης Σοφίας. συντρέχει δ'ή πόλις πάσα σχεδόν, ώς εν μεγάλω τινί καί περιφανεί τῷ ἀγῶνι· ὁ Βαρλαὰμ εἰσάγεται τῶν μοναχων κατηγορήσων απερ καὶ πρώην άρνεῖται τὴν τάξιν, και το πρότερον παραιτησάμενος σχήμα του κατηγόρε, εφ' έτερά τα και δή πειράται χωρείν, και την υπόθεσιν διαφθείρειν, άλλ' ουδέν τι πλέον έσχεν έχ τούτων άλίσκεται γάρ εὐθὺς, χαὶ μὴ βελομένε των αύτου συγγραμμάτων προχομισθέντων, άπερ αὐτὸς ἀπαιτηθεὶς δι' ἑαυτου προολίγε τῷ τῆς Έχχλησίας δέδωχε προεστώτι τέλος έξελέγχεται τὰ της πολυειδούς αίρέσεως θαυμαστώς ἐπὶ πάντων, και παρά πάντων όμου κωμωδείται και διαμυχτηρίζεται μαλλον δέ καὶ παλαμναιοτάταις τισὶ ταϊς άραϊς αὐτά τε καὶ ὁ πατήρ όμοῦ καὶ δημιουργός αὐτῶν δικαίως καθυποβάλλονται καὶ ἐπειδή μήτε λέγειν μήτ' ἀποδιδράσχειν τούς περιφανείς της αληθείας ελέγχους ό Βαρλαάμ όλως είχεν, άλλ' οὐδ' ἐχφεύγειν τέως ἐδύνατο τὸν τῆς Ἐχχλησίας δικαιότατον ζηλον, καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν πιςῶν έχείνε θεάτρου, πρός δργήν χατά της αίρέσεως ήδη χεχινημένου, χαὶ τοὺς αἰτίους τῆς πλάνης ἀνελεῖν έχζητουντος τοιαυτα και γάρ τὰ του δήμου πρός άμετρίαν έτοίμως ιόντα, την μεταμέλειαν υποχρίνεται καὶ τὴν όμολογίαν της άληθείας καὶ ό μὲν, σύτω των έαυτοδ συγγραμμάτων αίρεσιν καὶ ψεῦδος καταγνούς ἐπὶ πάντων, καὶ μετανοίας χώραν αίτήσας και λαδών δήθεν, την άδου πυνην ο φασιν ύποδείς, και άφανεία δεδωκώς έαυτον, πρός Λατίνους τούς έταίρες εὐθύς ἀποτρέχει μετὰ τῆς δυσσεδείας. ή δ' Έχχλησία Χριζού τὸν έαυτης χαθαρως επιγινώσκει προστάτην, Γρηγόριον δηλαδή τόν

τισιν άναδεῖ τοῖς τῶν ἐπαίνων στεφάνοις τὶ μἐν οὐ λέγουσα τῶν θαυμαστῶν κατ' ἐκείνου; τί δ' οὐ λέγουσα τῶν θαυμαστῶν κατ' ἐκείνου μηδέν τι μη-δεγουσα καὶ ποιοῦσα, ἄξιον δ' ἐκείνου μηδέν τι μη-δαμῶς ποιεῖν καὶ λέγειν δοκοῦσα. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βασιλεὺς αὐτὸς σύν γε τοῖς καθ' αἶμα προσήκουσι, καὶ δὴ καὶ τοῖς προύχεσι τῶν ἐν τέλει, καὶ διδά-σκαλον εὐσεδείας, καὶ κανόνα δογμάτων ἱερῶν, καὶ τύλον τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ πρόμαχον Ἐκκλησίας, καὶ βασιλείας εὐσεδοῦς καύχημα, καὶ πᾶν ὅ τι γε τῶν καλλίςων μετὰ μεγάλου τοῦ θαύματος αὐτὸν ἀπεκάλουν.

'Αλλ' & της πονηράς διαδοχης καί της ύποστροφης καὶ παρρησίας αδθις του ψεύδες! Πάλιν 'Αρχέλαος μετά τον Ἡρώδην, καὶ Καϊάφας κατά Χριστοῦ δημηγορών μετά τὸν χηδεστήν Ανναν, ἄχων τε προφητεύων ύπέρ του έθνους, καὶ συνηγορών τὴ πολεμουμένη παρ' αὐτοῦ άληθεία, καὶ τοῖς ὑπὲρ αὐτης λόγοις των Προφητών τε καὶ Θεολόγων, καὶ Αχίνδυνος ό σχαιός μετ' έχείνους χαὶ σὺν ἐχείνοις τήν τοῦ Βαρλαάμ δολερως ύπιων αίρεσιν καὶ τήν πλάνην, και τους όμιλητας εκείνε σκορπισθέντας συνάγων, πλείστους τε σύν αὐτοῖς προσεταιριζόμενος άλλους, χαὶ τὴν αῖρεσιν ξυνιστάς, ἐαυτόν τε προςάτην καὶ διδάσκαλον αὐθημερινόν γειροτονών δυσσεδείας, όμόσε τε κατά της εὐσεδείας χωρών καὶ τοῦ ταύτης προμάχου, χαθάπερ ὁ Σαμαρεύς πάλαι Σίμων, καὶ Νικόλαος ὁ προσήλυτος ἀπὸ Σύρων, χατά του Εὐαγγελίε φημί Χριςου χαί των πρώτων μαθητών τε καὶ ᾿Αποστόλων· καὶ τὸν μὲν Βαρλαὰμ καί τοι γε μιβενός άπαιτουντος άποκηρύττων, καί φριχωδεστάταις τισί ταῖς άραῖς χατά τοὺς τῷν παλαιών αίρεσιαρχών διαδόχους έχείνους χαθυποδάλλων, ΐν έχοι τι καὶ προκάλυμμα καὶ προσωπείον ή πλάνη, άλλος δ' έχείνος ών άντιχρυς χαί

λόγοις καὶ γράμμασι, καὶ παντὶ τῷ κατὰ τῆς εὐσεδείας πολέμω. Πάλιν οὖν ἀγῶνες καὶ ἄθλοι, καὶ πολέμων ὑπόθεσις τῷ προασπιστῆ τε καὶ τεχνίτη τοῦ λόγε, κατὰ τῶν αὐτῶν τε καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐσταμένω, καὶ τῆς κατ' εὐσέδειαν ἀληθείας εὐψύχως προκινδυνεύοντι.

Καὶ τέως μεν όμιλει καὶ διαλέγεται πρώτον, καὶ πολλών τε καὶ καλών συμπαρόντων τὸν 'Ακίνδυνον έξελέγχει γενναίως, καὶ τὴν αῖρεσιν ὀνειδίζει, καὶ την προτέραν της άληθείας υπόχρισιν, καὶ την εσχάτην ταυτηνί συμφωνίαν τοῦ ψεύδους. Ὁ δ' ἐπεί μηδοτιούν αντιλέγειν ή λέγειν είχεν, ύποχρίνεται χαί αὖθις τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀληθείας, ἄμα καὶ γράμμασι της ίδίας γειρός και ύπογραφαίς άσφαλισάμενος δήθεν τές έαυτου λόγες, και την διά πάντων πρός τές άγίες χοινωνίαν άμα χαὶ συμφωνίαν, τοῖς του σοφού Γρηγορίου προσμαρτυρήσας και λόγοις χαὶ γράμμασιν, ᾶ χαὶ εἰς δεῦρο μένει παρόντα, χαὶ την έχείνου δυσσέβειαν έξελέγχοντα καὶ τὸ ψεδδος. Έπει δὲ μετὰ μιχρόν τὴν ὑπόχρισιν χαὶ τὴν σχηνὴν άποξρίψας, και ταυτησί της δμολογίας και των γραμμάτων έξαρνος γεγονώς, αμα τοῖς όμόφροσι περιήει την πόλιν, θορυδών ἐπὶ τοῖς προτέροις χαὶ αδθις, καὶ τῷ ψεύδει παρασύρων τοὺς ἀςηρίκτους. ό γὰρ αἰθίοψ οὐκ ἐλευκαίνετο, καὶ ὁ καρκῖνος ὀρθῶς βαδίζειν οὐχ ἐδιδάσχετο. σύνοδος συγχροτεῖται παρά της Έχχλησίας χαὶ πάλιν, χατ' οὐδὲν ἐλάττων τής χατά του Βαρλαάμ πρώτης έχείνης χαὶ πάλιν άγωνις ής τε καὶ άθλητής περιφανής της εὐσεβείας ό μέγας, όμου τε την πλάνην τοις των θείων Γραφων λόγοις και ταῖς ίεραῖς των θεολόγων διδασκαλίαις ελέγχων, και τη κατ' εὐσέβειαν άληθεία τὸ κράτος λαμπρώς είσαῦθις περιποιούμενος, αμα καὶ τοῦ θαυμαςοῦ βασιλέως παρόντος, οὖπω μὲν ἐπειλημμένου τότε του χράτυς, ή του μέν χράτους χαὶ τών πραγμάτων ἐπειλημμένου, τὸ διάδημα δὲ σὺν 📙

τῷ τῆς βασιλείας ὀνόματι μόνον ούπω περιχειμένε, παί τὸν τοῦ θαυμαστοῦ βασιλέως παὶ ἀδελφοῦ τόπον άποπληρούντος, ήδη μετά των ύπερ εύσεδείας άγώνων τε καὶ κατορθωμάτων κάλλιστα πρὸς Θεὸν έχδεδημηχότος ος δή χαι τον Αχίνδυνον τὰ του Βαρλαάμ ἐπὶ τῆς μεγάλης ταυτησίν ἐξελέγξας συνόδου χαχώς φρονούντα, χαὶ τοῖς χοινοῖς ἀξιώμασι χαὶ ταῖς δόξαις της Ἐχχλησίας ἀντιχείμενον προφανώς, καθά δήπου καὶ βασιλεύς ό κράτιστος άδελφός έχεινος τον Βαρλαάμ πρότερον έπιχυροί χαί αὐτὸς σύν τῷ τῆς Ἐκκλησίας προες ηκότι, καὶ τῶν ίερέων τοῖς ἀρχηγοῖς καὶ προκαθημένοις, τῷ σοφῷ δηλαδή Γρηγορίω σύν γε τοῖς περὶ αὐτὸν, τὸ χράτος της εύσεβείας. μαλλον δέ και θαυμάζουσι και άναχηρύττεσι χαὶ λόγοις χαὶ γράμμασι χαὶ παντοδαποίς ἐπαίνοις αὐτὸν όμοῦ πάντες, κατ' οὐδὲν ἔλαττον των επί της πρώτης έχείνης συνόδε ήνίχα δή χαὶ ὁ χατὰ τῆς αίρέσεως χαὶ τῶν ταύτης ἀρχηγῶν, ύπερ της εύσεδείας ψήφω της Έχχλησίας χοινή, καλως έξετέθη τόμος, συνεπτυγμένως όμου πάντα περιλαμβάνων, καὶ ὑπογραφαῖς κατησφαλισμένος των χορυφαίων της Έχχλησίας, χαὶ πρό πάντων του πάντων προχαθημένου, χαὶ τὸν Πατριαρχιχὸν έχοντος τότε θρόνον.

Είς μαχρόν ήμιν ἀποτεινόμενα χαθορῶ τὰ τοῦ λόγε, διὸ χαὶ συντέμνειν ἀνάγχη χαθ΄ ὅσον οἶον τε, τὸ συνεχὲς χαὶ πυχνὸν τῶν ὑποθέσεων διωθούμενον, καθάπερ ἐν θεάτρω χαὶ πλήθει τοὺς συναντῶντας. Οὕπω δύο μῆνες ἐτύγχανον παρελθόντες ὅλοι μετὰ τῆν δευτέραν σύνοδον ταυτηνὶ, χαὶ ἡ μαχρὰ χαὶ χαλεπὴ χατ' ἀλλήλων ἄρχεται στάσις τῶν ἡμετέρων, χαὶ ἡ ἐμφύλιος μάχη τε χαὶ φθορὰ, χαὶ ὁ χοινὸς τῆς βασιλείας ὁμοῦ καὶ τῆς Ἐχχλησίας ποιμήν τε χαὶ ὁδηγὸς, τὸν χοινὸν θόρυδον χαὶ τάς τινων ἀλογίςους ὁρμὰς χαὶ τὰς διαδολὰς χαὶ τὸν φθόνον ὀφείλων ἐπέχειν, χαὶ πρὸς εἰρήνηντε χαὶ δμόνοιαν,

ώς της εἰρήνης εὐαγγελιστής τε καὶ μύς ης, πάση] σπουδή συνάγειν τούς πάντας, το μέν ούχ ἐποίει, την δ' έναντίαν ώσπερ έπίτηδες σπεύδων ίέναι, καί προσερεθίζων φευ! όσημέραι καθοράτο την μάχην, και την διαίρεσιν και την στάσιν ανάπτων. Έπει δὲ μὴ χαὶ Γρηγόριον εἶχε συναινοθντα τούτοις τὸν μέγαν, πλεῖστα μέν οὖν καὶ παραινοῦντα καὶ εἰσηγούμενον τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δμόνοιαν διὰ πάντων, καὶ τὰ τῷ σχήματι καὶ τῆ ἀξία κατάλληλα πράττειν αὐτὸν άξιοῦντα· τοῦτο καὶ γὰρ πρὸς αὐτοῦ τε είναι, καὶ τοῦ κοινή τη βασιλεία καὶ παντὶ τῷ γένει λυσιτελοῦντος, τὸ δ' ἐναντίον πᾶν τοὐναντίον ἐξ έφαμίλλου, καὶ πρόσεστι καὶ τὸ τῆς θείας άγανακτήσεώς φησιν άνωθεν καὶ τῆς δίκης, πράγμα τοσούτον καὶ οὕτως ὑπερφυὲς, καὶ ῥᾶστα γε πεφυκός καὶ μόνον τὴν πανωλεθρίαν ἐπάγειν. Ἐπειδὴ ταῦτα καί φρονούντα καί συμβουλεύοντα κατείδε τὸν μέγαν, ούχ απαξ, ούδὲ δὶς, ούδὲ μόνον πρὸς αὐτὸν μόνον, άλλά καὶ πολλάκις, καὶ πολλών καὶ μεγάλων παρόντων, κάν τη συγκλήτω, καὶ της βασιλίδος έστιν ότε προχαθημένης και τοτέ μέν μόνον, τοτέ δὲ καὶ σὺν ὀλίγοις τῶν ὁμοτρόπων, δέον αὐτὸν καὶ θαυμάζειν τοῦ φρονήματος καὶ τῆς κατὰ καιρὸν παρρησίας, καὶ χάριτας ὄφλειν της εὐνοίας τε καὶ φίλτρου, καὶ τοῦ κοινη πρὸς δόξαν ἰόντος· οὕτω καὶ γάρ ἄν ἔδειξε πράγμασι τὸν χοινὸν πατέρα χαὶ χηδεμόνα του γένους, και ώς ου μάτην, ουδ' άπλως τὸ μέγα τουτί περίχειται πρόσρημα ό δὲ χαὶ πρὸς όργην διεγείρεται μαλλον, καί κατά τοῦ φίλου χωρεῖ, καὶ ὁπλίζεται φεῦ! κατὰ τοῦ πράκ συμβούλου, καὶ ἀμύνασθαι σπουδή πάση ζητεί τὸν ἄνδρα, μήτε τάς προτέρας τιμάς, καὶ οἶς αὐτὸν ἀνεκήρυττε δημοσία τε καί κατ' οίκον, και πρό των συνόδων και μετά τὰς συνόδους, κάν τοῖς πρώτοις ἐτίθει τῶν φίλων, μήτε τὰ παρόντα λογιζόμενος ταθτα, χαὶ πασι μέν όντα λυσιτελή καί σωτήρια, καί τοῖς κοινή

χαὶ χαθένα, χαὶ αὐτῷ τούτῳ δὲ πρό τῶν ἄλλων τὴν χοινήν άνηρημένω προζασίαν των πάντων, χαὶ τὸν ύπερ αὐτῶν καὶ τῆς κοινῆς οἰκονομίας ὀφείλοντα διδόναι λόγον τῷ κοινῷ τῶν ὅλων δεσπότη. Γρηγόριος μέν οὖν ό σοφός εὐθὺς ἐκποδών ἦν, ἐπειδή περ άνηνύτοις ἐπιχειρῶν ἔγνω, καὶ τῆς πόλεως οὐ μαχράν έαυτῷ τε χαὶ Θεῷ συγγινόμενος συνήθως χαθ' ήσυχίαν, καὶ κατά τὸν θεῖον ἐκεῖνον Ἱερεμίαν, τὴν του γένους παραχοήν χαι τήν πανωλεθρίαν αποκλαιόμενος ό δὲ ποιμήν, ἐπεὶ κατὰ τῆς ποίμνης φεῦ! χαθ' έχάστην ἢν αὐτῷ ἡ σπυδὴ, χαὶ διὰ τοῦτο χαί τοῖς χριοῖς μαλλον ἐπετίθετο τῶν προβάτων, ΐνα χαὶ μᾶλλον τὸ πᾶν χατεργάσηται, τί μέν οὐχ ένενόει; τί δ' οὐχ ἐβουλεύετο νύχτωρ χαὶ μεθ' ἡμέραν; ώς ε καὶ τὸν ἐπίσημον τυτονὶ κριὸν τῆς μεγάλης Χρισοῦ ποίμνης, πρὸς τοὶς άλλοις ἐχείνοις, ή καί πρό των άλλων άπάντων γε καθελείν και έπειδή προσωπεῖον οὐχ εἶχεν αὐτῷ τὰ τῆς μάχης, οὐδ' ἐδύνατο καὶ σκιὰν γοῦν τινὰ πλάσαι κατ' ἐκείνε συχοφαντίας, χατά της εὐσεβείας ἀναίδην ὅλος χωρεῖ, χαὶ πόλεμον άλλόχοτόν τινα χαὶ χαινὸν ἐπεγείρει τξ Έχχλησία, χαὶ τῶν θείων δογμάτων ἀναίρεσιν μεγετά φερ ιτων ιερέων και ριβασκάγων ο προίχων. ούτω καὶ γὰρ ώετο καὶ τὸν πρόμαχόν τε καὶ κήρυκα, Γρηγόριον δηλαδή τὸν σοφὸν συγκατας ρέψειν έχείνοις, χαὶ τρόπαιον ἀναστήσειν χατὰ τῆς ἐχείνε σπουδής και φιλοσοφίας, μαλλον δε κατά της δι' αὐτὸν ὑπ'αὐτοῦ πολεμουμένης κάκιστα τοῦ Χριζοῦ 'Εχχλησίας, οὐ τῷ χατ'αὐτὸν σχήματί τε χαὶ πράγματι μόνον ἀπᾶδον, ἀλλὰ καὶ Χριζιανῶν όμοῦ πάντων ώς άληθως ξαφυλον και άλλότριον, και τω πονηρώ και άρχεκάκω δαίμονι μόνω και τη κατ' έχείνον φατρία προσήχον.

'Αντισάγει τοιγαρούν ό χαινός ούτοσὶ θεομάχος τη Έχχλησία τοῦ μαθητού τὸν προδότην, καὶ τὸν ψευδαπόστολον τοῦ σοφοῦ 'Αποστόλου, καὶ τὸν

άντίχριστον άντιχρυς τοῦ Χριστοῦ, Γρηγορίου δηλαδή του μεγάλου, τὸν της άληθείας ἀποστάτην τε καὶ πολέμιον, 'Ακίνδυνον φημὶ τὸν ψευδώνυμον, ήρέμα μέν τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ κατὰ μικρὸν, εἶτα καὶ λοπιμ τη κεφαγή τροτο ομ το γελοπενον. τον πεν καί καθ' έκάστην και λόγοις και πράγμασιν έξαίρων καὶ συνισάς, Γρηγορίε δὲ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ໂερᾶς έταιρίας κατατρέχων καὶ μὴ παρόντων, καὶ σχεδὸν έρήμην χαταδιχάζων, χαὶ ήμέρας όλας χαὶ νύχτας τῷ τῆς αίρέσεως συνών διδασκάλω, κάκεῖνα καὶ σπουδάζων και συλλαλών και συμπράττων κατά γε της εὐσεδείας καὶ τῶν ταύτης προμάχων, ᾶ βίδλοι καὶ μνημαι φέρουσι. Καὶ ῖνα τὰ έν μέσφ συντέμω, Γρηγόριος μέν ό τοῦ φωτός υίὸς καὶ λαμπρός χήρυξ, μετὰ τὰς μαχρὰς συχοφαντίας ἐχείνας καί περιόδους, έπει και δημοσίων αυτόν άδικημάτων, και καθοσιώσεως ή και ζάσεως, οι τούτων δημιουργοί και κοινωνοί πρός τοῖς άλλοις κρίνειν ήξίουν, τὰς άληθεῖς κατ' αὐτοῦ πειρώμενοι συσκιάζειν ύπ' αἰσχύνης αἰτίας, μᾶλλον δὲ καὶ ταῦτα κάχείνα ψευδώς άλλοτε άλλως συνείροντες χατά τοῦ άλήπτου, καὶ διὰ πάντων συκοφαντοῦντες, καὶ σκότος καὶ είρκτὴν φεὺ! ὡς κακοῦργος ὑπὰ ἀὐτῶν καταδικάζεται τελευταΐον, ΐνα μηδ' έν τούτω της εἰκόνος καὶ τῆς μιμήσεως ἀπολειφθή τοῦ σεπτοῦ Ίερεμίε, καθά δή και προύφην, ώσπερ έκετνος του βορδόρου πάλαι τον λάχχον ύπερ των θείων χρησμών καὶ της άληθείας, ούτω δὲ καὶ αὐτὸς οὖτος ύπὸ τῶν όμοφύλων, ύπερ των αύτων άντιχρυς, ή χαί μειζόνων την είρχτην χαταδιχασθείς, Δωροθέου του χαλλίστου φοιτητού τε καὶ φίλου κάνταυθα συνόντος, ώσπερ δή κάν τοζς άλλοις πειρασμοίς και ταίς περιόδοις, και της χρονίας καθείρξεως, και των λοιπων άνιαρων μετέχοντος πως άν είποις ήδέως.

Ο δ' ἐπὶ κακή μοίρα της Ἐκκλησίας προστάτης, ἐπεὶ καὶ τὸν λέοντα τουτονὶ δέσμιον είχε καθάπερ

ἐπόθεις καὶ τὸ πᾶν ήδη τοῦ ἀγῶνος αἰσχρῶς ώετο διανύσαι, κατά πολλήν του χωλύσοντος έρημίαν, καὶ προς άτην Έκκλησίας, ο γή, καὶ ήλιε, καὶ θεσμά θεία, καὶ μαρτύρων, καὶ όμολογητῶν, καὶ πατέρων ίερων άθλοι τε καὶ άγωνες, των μετά Χριστόν καὶ την έχείνου σφαγήν χαὶ τὸ αίμα ταύτην συστησαμένων, τὸν ἀλιτήριον καὶ προδότην της Ἐκκλησίας 'Αχίνδυνον φημί, τὸν τῶν αίρέσεων ἀρχηγὸν χαὶ ταμίαν μετά τον πρωτον έχεινον έσπευδεν άγαδείξαι! παιδαγωγόν άν τις εἶπε τὸν ἄδην, καὶ τροφέα τὸν θάνατον, καὶ τῷ πυρὶ τὴν τοῦ πονηροῦ καταιγίδα, καὶ τοῖς ἀρνίοις τὸν λύκον, διδάσκαλον εἰπέ μοι καὶ πατέρα της Έκκλησίας έκεῖνον, ίνα τί χαὶ παραθεωρήσω, τὸν τῆς θεότητος ὑδριστὴν! τὸν της δόξης του Μονογενούς άναιρέτην μετά Ίουδαίων των κάκιστ' ἀπολουμένων! τὸν τοῦ Πνεύματος πολέμιον ύπερ ούστινασούν αν είποις Μαχεδονίους! τὸν ἐχθρὸν όμοῦ τῆς μεγάλης Τριάδος! τὴν των αίρέσεων ἀποθήχην! ἐχεῖνον σὸ ποιμένα χαὶ διδάσκαλον Έκκλησίας, τὸν ὑπέρ πάντας σφοδρόν έχείνης ύβριστήν και διώχτην! ίνα τί και διδάξη ταύτην; τὰς χτιστὰς θεότητας, ὧν ἐχεῖνος πατήρ τε καί δημιουργός μόνος; ή τὰς Πλατωνικάς ἰδέας, χαί τοὺς πάλαι σεσηπότας χαὶ όδωδότας φληνάφες έχείνους, χαὶ τὴν θνητὴν ζωὴν, χαὶ τὸ μὴ χυρίως άγαθόν τε καὶ όν, καὶ όσα της μυθευομένης Έλληνικής ἐκείνης τερατείας καὶ τής ἀπάτης; καλά γε ταθτα, καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς ὄντως προσήκοντα μυσταγωγοίς τε καὶ θεολόγοις. δεὶ δὲ παρ' ύμῶν πάντως μαθείν των χενών διδασχάλων τούς χαχώς ύφ' ύμων ποιμαινομένους κάκεῖνα· τὴν κτιστὴν ένέργειάν φημι του Θεού. ΐνα χαὶ τὴν ἐχείνου φύσιν χτιστήν συγχατασχευάσωσι χατά πάσαν άνάγχην. το ταυτόν και αδιάφορον πάντη φύσιν τε και ένέργειαν έπὶ Θεοῦ πεφυχέναι ή τὸ, φύσιν εἶναι τὸν θεόν μόνην των φυσιχών πάντων έστερημένην. ή

τὰ φυσικὰ τοῦ Θεοῦ, τῆς φύσεως ὑστερογενῆ καὶ κτιστὰ πεφυκέναι τῆς γὰρ ὑμετέρας δυσσεδείας ἢ ἀθείας καὶ ἄμφω ταῦτα τοτὲ μὲν, καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν καθάπαξ διὰ τῆς ἀναιρέσεως τῶν φυσικῶν ἀποδεικνύντων ἐπεὶ δεῖ κατάλληλα ταῖς φύσεσιν εἶναι τὰ φυσικὰ κατὰ τὰς θεολόγες Πατέρας ἀνάγκη καὶ γὰρ ὡς ἔοικεν ἀσεδεῖν ὑμᾶς, οὐχ ἑνί γε τῷ τρόπῳ καὶ δυοῖν ἴσως, κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνες τῶν αἰρέσεων καθηγητάς τε καὶ νομοθέτας, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν όμοῦ.

Καὶ τί γρη λέγειν; ὅπου γε καὶ την ὑμνουμένην της ανθρωπείας φύσεως ύπερφυα καὶ απόρρητον εξηρνήσασθε θέωσιν; ύπερ ης κατά το είρημένον πράξις πάσα Χριστοῦ καὶ ἄπαν μυστήριον, ὀνόματι καὶ νῷ μόνῳ τιμᾶν ταύτην δηθεν διδάξαντες, πράγματι δ' εξυβρικότες είς αὐτὴν τὰ αίσχιστά τε καὶ άτοπώτατα, τῷ τοῖς κτίσμασι καὶ ταύτην συναριθμήσαι, καὶ κάτω θεῖναι ψυχή τολμηρᾳ καὶ γλώττη τὴν τῶν ἀπάντων ἐπέχεινα καὶ μηδὲ τὸ καινὸν αίδεσθέντες και ύπερφυές του μυς ηρίε τετουί φανερώσεως, ώς ούκ άγγελος, οὐδὲ πρέσδυς, άλλ'αὐτὸς ὁ μονογενής Υίὸς, ὁ ών ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ματρός, έργοις τε καὶ λόγοις ύπερφυως έξηγήσατο, πρίν μέν άναβήναι τὸ όρος σύν τοῖς λογάσι τῶν μαθητών, βασιλείαν ονομάσας έχεῖνο Θεού, χαὶ δόξαν χοινήν έαυτοῦ τε καὶ τοῦ Πατρός έκεῖσε δ' άνιών την χεχρυμμένην άστραπην ύπο την σάρχα της οὐσιώδους καὶ θείας εὐπρέπείας παραδείξας, χαὶ δείξας κατά τον μέγαν φάναι Βασίλειον, ώς αὐτός έστι τὸ φῶς τὸ άληθινὸν, τὸ φωτίζον πάντα ανθρωπον έργόμενον είς τὸν κόσμον, καθόσον έδύνατο βλέπειν οί σωματικούς όφθαλμούς περιφέροντες, οί αὐτοὶ θεολόγοι καὶ τοῦτο φασίν, ἵνα μή σύν τη όράσει καί τὸ ζην ἀπολέσωσιν. Έντευθεν καίτης εν τῷ μέλλοντι τελέωτέρας του Θεου χοινωνίας τε

καί θεώσεως, καθ' ήν οί δίκαιοι λάμψουσιν ώς δ ήλιος εν τη βασιλεία του Πατρός αὐτῶν, καὶ ἐσάγγελοι έσονται, καὶ Υίοὶ Θεοῦ κατά τὸν αὐτοῦ τοῦ τῆς δόξης ήλίου λόγον, ίταμῶς ἐκείνους όμοῦ πάντας έχβάλλετε, διὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριζοῦ μεταμορφώσεως αναιρούντες κακείνην, έπειδή ταύτην κάχείνην εν χαι ταυτό φασιν οι θεολόγοι πεφυχέναι συμφώνως, την φυσικήν καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἀναλλοίωτον και άίδιον και όμοφυα και άδιαίρετον του Θεοῦ δόξαν τε καὶ θεότητα, τὸ ἀνέσπερον φῶς, τὸ άναρχον κατά την χρονικήν άρχην, το άπειρον καί άόρις ον καὶ άθάνατον, τὸ πᾶσι μέν άνθρωπίνοις όφθαλμοῖς αἰσθητοῖς τε καὶ νοητοῖς ώσαύτως ἀόρατον, μόνοις δέ τοῖς πνευματιχοῖς χαὶ θεοειδέσιν έν άγίω Πνεύματι νον τε καὶ εἰσέπειτα καθορώμενον, καί κατά πάσης κτίσεως έχον τὰ νικητήρια καθό καὶ Δαδίδ μέν ό της Παλαιάς μελωδός. Έν τω φωτί σε φησίν όψόμεθα φως. ἐν τῷ Πνεύματί φημι τον Υίον, οί αὐτοί θεολόγοι και τοῦθ' οῦτως έχον διερμηνεύουσιν ό δε της Νέας και λογογράφος αδθις καὶ μελώδός «Νῦν καθωράθη φησίν άθέατα όμμασι, σωμα θνητόν δόξαν πηγάζον θεότητος. καὶ, νῦν καθωράθη ᾿Αποστόλοις τὰ ἀθέατα, θεότης εν σαρχίω εν τω όρει Θαβώρ αστράπτουσα».

Τούτων τῶν οὕτω μεγίστων, τῶν οὕτως ὑπερφυῶν τε καὶ θείων, ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὕς οὐκ ἤκεσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπε οὐκ ἀνέδη ποτὲ, ἡ αὐτὴ θεολόγος καὶ φιλόσοφος γλῶττα καὶ τοῦτο φησὶ, τούτων, τὸν ἀναίσχυντον καὶ ἰταμὸν ἀναιρέτην ὅσον τὸ ἐπὰ ἀὐτῷ, τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας ὁ ποιμὴν καὶ προστάτης, ὧ δίκη, καὶ πάντα βλέποντες ἀφθαλμοὶ τοῦ Θεοῦ! διδάσκαλον Ἐκκλησίας καὶ ποιμένα φέρων ἐχειροτόνει, θεμελίους οίονεὶ προκαταδαλλόμενος τῆς ἑαυτοῦ τυραννίδος, δι'ὧν καὶ μεθ' ὧν ἐμελέτα τὴν παντελῆ τῆς κοινῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καταστροφὴν, ῆν αὐτὸς ἐκεῖνος

ἀνωτέραν ἀπεφήνατο τῶν ἄδου πυλῶν ἀγνοῶν ὡς ἐαυτῷ μᾶλλον, οὐκ ἐκείνη πλέκει τὸν δόλον, λάκκον ἀνορύττων, ὅ φησιν ὁ μέγας Δαδίδ, καὶ βόθρον κατασκευάζων, εἰς δν μετὰ μικρὸν καταπίπτειν αὐτὸς ἔμελλεν, ὡς τὰ ἑξῆς τοῦ λόγου δηλώσει μοι

Ο μέν γάρ τον της εὐσεβοῦς άλλότριον πίζεως, 'Αχίνδυνον φημί τον έαυτοῦ καὶ μυσταγωγόν καὶ μύστην, τολμηρώς μετά πολλής της έξουσίας έσπευδεν είς ίερέας προάγειν. ή δέ γε φιλόχριστος βασιλίς αἰσθομένη, θερμόν τε τὸν ὑπὲρ εὐσεδείας έαυτης ζηλον ἐνδειχνυμένη, καὶ κατ' οὐδὲν τοῦ τετελευτηχότος ανδρός τε καὶ βασιλέως οὐδαμῶς αποδέοντα, προχαταλαμβάνειν τε χαὶ ἀνείργειν ἐπεχείρει και λόγοις και παραινέσεσι της πράξεως τὸ ἀνόσιον' ό δὲ χωφῷ πρὸς ταῦτ' ἐοιχώς, καὶ μηδὲν τη βασιλίδι πρός έπος ἀποχρινάμενος, βία τε τόν χαὶ τῶν ἱερῶν ἐχικεδλημένον πάλαι προθύρων, χαὶ της Έχχλησίας έχχήρυχτον, ένδον είσωθεί των άδύτων, καί τοῖς τοῦ βήματος ἐγκαταλέγει, καὶ τοῖς Χριστοῦ διακόνοις τὸν διάκονον τοῦ ἀντικειμένου συναριθμεί. Ή μέν οὖν θαυμαστή βασιλίς, ἐπεί τῶν γενομένων χαχῶς ούτωσὶ χαὶ βιαίως εὐθὺς ήκουεν, οὐκ ἔτι μέλλουσα τὸ παράπαν, οὐδ' ἀναδυομένη γε ην. άλλα καὶ ἔργου μάλα γενναίως καὶ άξίως έαυτης είχετο, καὶ τὸν κακῶς ἐπιπηδήσαντα τοῖς άγιωτάτοις, χαὶ αὐτῶν ἀποστείλασα τῶν προθύρων ἀπελαύνει των ίερων, σύν γε τοῖς ὁμόφροσι πασι καί σπουδασταῖς. ἐπειρῶντο δ' ἀν οἶμαι μετά τάς πολλάς έχείνας υβρεις τε χαὶ άναισχυντίας χαὶ δεσμωτηρίων όμου καὶ πληγών, καὶ μάλισθ' ό κάκιςα χειροτονηθείς, είμη χηραμούς τινας ύπογείες αὐτίκα καὶ σήραγγας ὑποδὺς, τοῖς πᾶσι πλὴν ὀλίγων γέγονεν ἀφανής.

Θροῦς δὲ καὶ παρὰ τοῦ τῶν εὐσεδῶν πληρώματος κατὰ τῆς αἰρέσεως ἦρτο πολὺς, καὶ τάξις πᾶσα καὶ ἡλικία σχεδόν, τοὺς ἀλιτηρίους ἐζήτει διαγει-

ρίσασθαι μάλλον δε των της σοφής Γρηγορίου γλώττης λόγων καὶ περὶ τούτων αὐτῶν ἄν εἴη διακούσαι καλόν φησί γάρ ούτωσί πως έκείνος πρός τινα των γνησίων έπιστέλλων. « Γνώσεται πας τις οἶμαι κάντεῦθεν, καὶ θαυμάσει τῆς παρ' ἡμῶν πρεσβευομένης άληθείας την δύναμιν. ὅτι μη μόνον ήνίχα πάσα στάσις ἀπην, ἐν δυσὶ συνόδοις ἐξετασθείσα τὸ χράτος ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐμφυλίου στάσεως εγερθείσης, ήνίκα καὶ της βασιλεύουσιν ήμεῖς ἐδόξαμεν ἐπαχθεῖς, καὶ τῶν συχοφαντούντων ήδη χώραν έπὶ τοσούτον χρόνον λαβόντων καθ' ήμών, καὶ πάντων λεγόντων τε καὶ πραττόντων έχείνων αναίδην, ήμεζς χαθειργμένοι διετελούμεν, ομως κατά τὴν τῶν θείων δογμάτων ἀλήθειαν, οὐδεν ήττον η πρότερον περιεγενόμεθα της του Θεου δε το παν υπηρξε δυνάμεως, ήτις εν άσθενεία τελειούται, καθάπερ αὐτὸς πρὸς τὸν ᾿Απόςολον ἔφη٠ Τότε γάρ όντως καὶ τελειοῦται, ὅτε καὶ πολεμουμένη τὸ περιὸν ἐπιδείχνυται· χαὶ χατασπᾶσθαι δοχούσα, διά των είς τους άντεχομένες αύτης χινδύνων, ύψηλοτέρα των κατασπώντων και άχείρωτος διαδείχνυται καὶ ταὐτὸ γέγονεν, ώσπερ αν εί τις γλώτταν ή καὶ χεῖρα τινός δεσμήσας, εἶτ' εἰς άμυναν προχαλοίτο λόγων ή συγγραμμάτων, χαί μηδ' ούτω συγχωρείται τούτε κατά ταῦτα κρατείν. σχόπει γάρ ώς έχθροῖς ήμῖν προσεῖχον οἱ αὐτοχράτορες, στασιαστάς ήμας ἐχάλουν οί τούτοις χαριζόμενοι πάντες, ώς μή συμβαίνουσαν τοῖς χαιροῖς παρασχόντας την γνώμην, πόσω μαλλον οί και λίαν άπεχθῶς πρὸς ήμᾶς διαχείμενοι, καὶ πάντα τρόπον ἐπιτίθεσθαι προαιρούμενοι; φανερώς οὖν μετὰ τῶν δεσμωτών κατεκρίθημεν τετάχθαι καὶ προσήν, τὸ καινοφωνίαν ήμεν εν τοες δόγμασιν έγκαλειν, έπειδή τὸ δι' δ λέγειν ἀληθῶς ὑπέτρεχέ τις τοὺς κακοῦντας αιδώς. Τούτοις θαρρήσαντες οί Βαρλααμίται, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ὁ μᾶλλον ἐκείνου μύστης

καὶ διάδογος καὶ όπαδὸς 'Ακίνδυνος, ὑπέρχονται | τὸν φλεγμαίνοντα καθ' ήμας, ατε μή συναινεῖν αίρεμένων τῷ καιρῷ Πατριάρχην, εύνοιαν αὐτοὶ πρὸς αὐτόν τε καὶ τοὺς κρατοῦντας ὑποκρινόμενοι, καί τινα προσάγοντες έτερα, μόνον εί συμμαχήσει τούτοις, καθ' ήμῶν καιρὸν ήδη λαδοῦσι γωρήσαι, καὶ την ήτταν αναπαλαίσασθαι. Ο δε μηδε των προσενηνεγμένων ἀφέμενος, χαὶ προφείλειν ἔλεγε χάριν, εί πάντας σχοῖεν ἐχπολεμῶσαι πρὸς ήμᾶς τοὺς άνθρώπες, καὶ μάλις α τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτοίς, οδ και την φρουράν ήμεν συνεσκεύασεν, ώς άσφαλέστατος είη καὶ πάντα ήν αὐτοῖς οὖτος δ πάντων ἐπειλημμένος της ἐξυσίας, ἔξαργος, σύμμαχος, μάρτυς τῶν ὑπ' αὐτῶν λεγομένων, ὡς δηθεν συνίστωρ, καὶ ὡς ῷετο ἀπαράγραπτος καὶ ἀπ' αύτης της άξίας. βεβαιωτής ώς χριτής χαί το χράτος έγκεχειρισμένος της Έκκλησίας. μεσίτης πρός βασιλέας, παρ' ών και προστάγματα έχομίσατο, και παρέσχε τούτοις μετά των αύτου καθήμων έπιδειχνύναι γραμμάτων, καὶ φόδω τους μή πειθομένους άλλως προσάγεσθαι άλλ' οὐδὲ μέχρι τούτων τὰ χαθ' ήμων άλλα χαι σύνοδοι, μαλλον δε προσχήματι συνεχροτούντο συνόδων, έν αίζ άπειλαί χαί έπαγγελίαι, καὶ δόσεις καὶ ἀφαιρέσεις, καὶ πᾶν ὅ,τι ποτέ δεινόν τε καὶ χρηστόν, οὐκ ἐλέγετο μόνον, άλλα και έτελειτο παρά του την προστασίαν της Έχχλησίας λαχόντος. Καὶ τὰ μὲν δεινὰ τοῖς ἡμῖν συνηγορούσιν έπην· τὰ δὲ δοχούντα γρηστά, τοῖς χαθ' ήμων όρμωσι, καὶ ήμᾶς δυσφημούσιν. 'Αλλ' ήρθη όντως ή καθ' ήμων ένεργουμένη κακία, ούχ ίν ύψωθη και μείνη περιφανής, άλλ ίνα σφοδροτέρα χατασπασθή, χαὶ μετ' ήχε τη ἀπωλεία παραπεμφθή, καὶ μηδέ τὸς πόρρω δυνηθή λαθείν. Ώς γὰρ ἐνόμισαν ήδη περιγενέσθαι, χαὶ πάντα χατὰ νοθν ἔχειν αὐτοῖς, χαὶ τὸν χολοφῶνα τῶν χαχῶν ἐπιθεῖναι διενοούντο, μαλλον δέ και έπετίθεσαν ήδη, την άθεσμον 'Αχινδύνου δηλαδή χειροτονίαν· χινεί τούς βασιλεύοντας ό των βασιλευόντων Θεός, ἐπεγείρεε πρός ζηλον άμαχον τους έν τέλει πάντας, τές μετ αὐτοὺς ἄρχοντας, τοὺς μετ' ἐχείνους ὑπασπιστάς καί δορυφόρους καί ύπηρέτας, καί άπλως παν τάγμα βασιλιχόν, χαὶ τοὺς τοῖς βασιλείοις ἐνστρεφομένους ἄπαντας, ΐνα τοὺς άλλους παραλείπω νῦν· χαὶ ἢν όρᾶν ἐξαισίως τοὺς χαθ' ἡμᾶς ἀργισμένους βασιλείς, τρέψαντας έξαίφνης την όργην κατά των καθ' ήμων ώρμημένων τούς άλλους απαντας συναγωνιζομένους, καὶ πρός τὴν ὑπέρ ἡμῶν ἄμιλλαν άλλήλους διερεθίζοντας το δε μείζον, ότι μηδε της έμφυλίου στάσεώς πω ληξάσης, μαλλον δέ καὶ ἀκμαζούσης, ής ένεκα και πρός ήμας έσχον άηδως. Φέρε γάρ· είτις δυσί μαχομένοις έπις ας, δικας ήν είναι των παρ' αύτου λεγομένων άξιοι τοιν δυοίν τὸν ἔτερον, χομίσαι τ' ἀν όντινοῦν λόγον παρ' αὐτοῦ, χαὶ ταῦτα της πρός τὸν ἀντιχείμενον αὐτῷ διαμάχης ἐπικρατούσης; εὶ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ζητῶν τὴν παρ' ἐχείνου ψήφον ἔχει τοὺς ἀντιλέγοντας, πόσω μαλλον δυσέφικτον τὸ ζητούμενον; εἰ δὲ καὶ ὑποπτεύοιτο παρ' αὐτοῦ, ὡς μὴ φιλίως πρὸς αὐτὸν διαχείμενος, μαλλον δε πρός μεν αύτον άπεχθως, πρός δε τον άντιχείμενον αὐτῷ φιλίως, ὁ δ' άντιλέγων άντιστρόφως έχων, πως ούχι και παντελώς άνέφικτον, εί μή τι και πλέον; άλλ' δ κηδέ δυσίν άνθρώποις μαχομένοις δυνατόν ήν, πρίν άφεισθαι της πρός άλλήλους μάχης, ετέρων καί ταθτα τῶν μή δοχούντων φίλων ύπεραγωνίζεσθαι, τουτο πεποίηχεν ό Θεός δυνατόν έν δήμοις χαὶ στρατιώταις, καί στρατηγοίς καί τοπάρχαις, ίνα παραστήση τοίς πασι διά πάντων άήττητον ούσαν της άληθείας την δύναμιν ». Καὶ ταθτα μέν ή χαλή διέξεισι γλώττα, τήν τε λαμπράν κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσεδείας όλοσχερώς διεξιούσα των έναντίων μανίαν, ών έξαρχος καὶ πρόμαχος καὶ στρατηγός ὁ κάκιστος τῆς Ἐκκλησίας προστάτης ἤν καὶ τὸ πρὸς ταῦτα τῆς προνοίας καὶ τῆς δυνάμεως ἀμήχανόν τε καὶ ἄμαχον τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν δοκούντων ἐναντίων ὑπερφυῶς ἐνεργούσης τὰ κάλλιστα. Τὰ δὲ κατὰ μέρος ἐν ἐκείνω τῷ χρόνῳ θαυμαστῶς γεγονότα, ποῖος ἄν Θουκυδίδης, ἡ καὶ Ἡρόδοτος ἄλλος ἀξίως ἐξείποι καθέκαστα; μᾶλλον δὲ τῶν μὲν πλείςων τῷ καθ ἡμᾶς τῷδε φιλοσόφω, καὶ ὑπὲρ πάντας δημηγόρους καὶ σοφιστὰς παραχωρήσω καὶ ῥήτορας, ἐν τοῖς αὐτοῦ θαυμαστοῖς λόγοις, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς ἑταίρους ἐπιστολαῖς ἄλλοτε ἄλλα φιλοσοφήσαντι ἐγὼ δ' ἑνός τινος τούτων, ἡ καὶ δυοῖν μνησθεὶς κατ' ἐπιδρομὴν, ἐπ' ἐκεῖνα καὶ αὖθις τρέψω τὸν λόγον.

Ήγεμών έχειροτονείτο τηνιχαύτα τοίς βασιλεύσι Πελοποννήσου καὶ στρατηγός καλός κάγαθός. εὕνους μέν ές τὰ μάλις α τούτοις, φίλος δ' εὐσεδείας ούχ ήττον, και της όρθης του Θεου δόξης προασπιστής τούτω τα πρός την στρατηγίαν έχείνηντε καί την έξοδον έτι παρασκευαζομένω, κάν τη βασιλευούση διάγοντι, πολλοί των συνήθων καθεκάς ην συνήσαν οί μέν, ώς καὶ συναποδημήσοντες, καὶ τής όδου καί της άρχης της έκει συναντιληψόμενοι, καί τα πρός χρείαν κατ' άξίαν ύπηρετήσοντες εκαστος. οί δὲ, καὶ φιλίας καὶ όμιλίας άπλῶς ἔνεκα· τούτοις χαί των όμιλητων 'Ακινδύνου και φίλων είς τις συνην, είς ύπηρέτας τεταγμένος τῷ στρατηγῷ. καλός μέν πως το είδος έχ γένους χαλούμενος, δυσειδής δε τον τρόπον τέως χαι την γλωτταν αχόλοςος, εί και τοῦτον μετὰ βραχύ θαυμαστῶς ή δεξιά τοῦ Υψίστου ήλλοίωσε. Τούτω, τῶν κατὰ τῆς εύσεβείας αύτοῦ συγγραμμάτων ό μυς αγωγός 'Αχίνδυνος έγχειρίσας τὰ χράτιστα, μέτροις Ίαμβιποίς ήρμοσμένα, Πελοποννησίσις έππέμπει, καθάπερ ό μύθος πάλαι τοῖς Θηβαίοις τὴν σφίγγα, ἡ καὶ τῆ Έλλάδι πάση την ύπερήφανον ἐχείνην ὁ χρόνος 📗

στρατιάν των Περσων· καὶ ό μέν εἶγεν ὑπὸ μάλην ταύτα, δεινά καί μελετών καθεκάς ην, καί πρός τές συνόντας διαλεγόμενος καὶ πολύς μέν κατά της εύσεβείας, καὶ Γρηγορίου τοῦ ταύτης προςάτυ βέων καὶ βλασφημών, πᾶσι δ' ἀντιλέγων όμοῦ τοῖς ὑπὲρ τούτων εὐσεδῶς ἱσταμένοις καὶ λέγουσι, καὶ πρὸ των άλλων φημι τῷ οἰχείῳ δεσπότη χαὶ στρατηγῷ. Άχινδύνου γε μήν χαὶ τῶν ἐχείνου προϊστάμενος ίσχυρως, καὶ μόνον ἐκεῖνον εὐσεβείας εἶναι διδάσκαλον καὶ φρονών, καὶ πρὸς πάντας διατεινόμενος. 'Αλλ' ό της σωτηρίας χηδόμενος πάντων Θεός, όψει μια καὶ νυκτὶ παραδόξως τούς τε Πελοποννησίους όμου πάντας, χαὶ αὐτὸν δέ φημι τουτον ἐξαρπάζει της ψυχοφθόρου λύμης, και τές πιζούς ἐπιζηρίζει πάντας τῷ θαύματι· καὶ ὁ τρόπος οἶος. Έκειτο μὲν έπὶ χλίνης γυχτός ὑπνῶν ὁ τὰ πονηρὰ φέρων ἐν χόλποις γράμματα των δὲ βασιλιχών δορυφόρων ἐπιστάντες άθρόον ως εδόχει τινές, ανίστασθαί τε χαί άχολουθείν αὐτοῖς εὐθέως ἐχέλευον εἰς είρχτὴν, οὕτω προσταγέν ύπο του χρατούντος. δ δ' ύπο δέους εύθύς διαταραχθείς διανίσταται της αλίνης, θορύβου χαι άγωνίας μεστός, εν έαυτώ δε γενόμενος ώσπερ, καὶ τη φαντασία τὸ πᾶν δεδωκώς, ἀναπλαττούση και τὰ μὴ ὄντα πολλάκις, ἀνακλίνεται καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς εὐνῆς καὶ ὑπνοῖ· ἀλλὰ καὶ αὖθις οί αὐτοί βασιλιχοί δορυφόροι, χαί παρείναι έδόχεν, χαί τὰ αὐτὰ τοῖς προτέροις ώσαύτως διακελεύεσθαι. αὐτός τε τῶν στρωμάτων όμοίως ἀναπηδῶν, καὶ άγωνία και δέει συνεχόμενος μείζονι, επειδή και προ βραχέος έτυχε βασιλικής είρκτής πειραθείς, καὶ τὰ της έχειθεν ταλαιπωρίας φέρων ώσπερ ύπόγεια. χαί πρός έαυτὸν ἐφ' ίχανὸν λογισμοῖς παλαίων, καὶ τῷ συνεγεί της των αύτων φαντασίας διαπορούμενος. έπει δε και αύθις ώς όνείρε και φάσματος άλογήσας έπὶ τῶν στρωμάτων ώσαύτως κατέδαρθεν, ὕπνος μέν αὐτόν καὶ πάλιν είχε μετά μικρόν, ώς δ' οί της βασιλικης υπηρεσίας επιστάντες έχεινοι χαί πάλιν, τὰ αὐτὰ τοῖς προτέροις ἦσαν σφοδρότερον ἐπιτάττοντες, ἐχεῖνος τῷ ὕπνῳ χατεχόμενος ἔτι, καὶ διαπορείν ώσπερεὶ πρός ἐκείνες ἐδόκει, καὶ τὴν της βασιλικής όργης αίτίαν ἐπιζητείν οί δ' αὐτίκα καὶ τῷ δακτύλω καθάπερ ὑποδεικνῦντες τὰ ὑπὸ χόλπον αὐτῷ πονηρὰ συγγράμματα τῆς αίρέσεως, χαὶ τὴν αἰτίαν φανερῶς ἐδίδασχον ἄμα. ὅτι φησὶ τους του δυσσεβους 'Αχινδύνου φληνάφους φέρων μετά σαυτού διαχομίζειν είς Πελοπόννησον σπεύδεις, είς πολλών άνθρώπων χαταστροφήν χαί άπώλειαν· καὶ ώς εἰμὴ πόρρω που βαλών ἀπορρίψεις αὐτοὺς νῦν, ἄμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας τῆς κακίς ης περί τὰ τοιαύτα συνηθείας τε καί ς οργής, ούχ ἀπαλλαγήση της ἐπιχειμένης τοῦ βασιλέως όργης. Καὶ ό μὲν ἐδόχει χαὶ πεπεῖσθαι τοῖς εἰρημένοις, καί προθυμότατα την έκπληρωσιν ύποσχέσθαι καί τοῦ ὕπνου δ' εὐθέως ἀπολυθείς, ἔργου κατὰ τὴν ύπόσχεσιν είχετο, θείαν είναι την όψιν αὐτοίς πράγμασιν άριςα διδαγθείς. Τὰ γοῦν γραμμάτια τῆς αίρέσεως εύθύς ἀπορρίψας εἰς χόραχας, χαὶ πολέμιος αὐτοῖς ἀντὶ φίλου σφοδρὸς γεγονώς, ὑπνοῖ μέν ἐλευθέρα ψυχή το υπόλοιπον τής νυκτός, τής δ' έπιούσης τὴν τοῦ ἡγεμόνος οἰχίαν ὡς ἔθος χαταλαδών, την παλινωδίαν εύθυς ἐπὶ πάντων ην ἄδων, καί συγγνώμην μέν έπί τοῖς προτέροις Θεόν καί τούς παρόντας αίτων, των δε του Θεου θαυμασίων διαπρύσιος χήρυξ πρός πάντας γιγνόμενος άρπάζει τοὺς λόγους τοῦ στρατηγοῦ τῶν υίῶν ὁ πρῶτος. άπεισι σπουδή πρός τον μέγαν καθειργμένον έν βασιλείσις, καθά δή και πρό βραχέος ό αὐτοῦ λόγος έδειξε· τοῖς περί αύτὸν ἐξαγγέλλει καὶ τὴν τῆς αίρέσεως όλεθρίαν ἐπιβελήν, καὶ τὴν μετὰ θαύματος ύπερφυα καί θαυμαστήν έκείνης άναίρεσιν. άμα χαί τὸ τῆς δυσσεβείας πονηρὸν ἐχεῖνο προσάγων ἐν μέτροις βιβλίον, είς την των ύπ' αύτου λεγομένων

βεδαίωσιν ακούει παρά των οἰκείων ἐκεῖ κατὰ μέ
βεδαίωσιν ἀκούει παρά των οἰκείων ἐκεῖ κατὰ μέ
ἀμφιδάλλειν οὐκ ἢν, αὐτων ἐκείνων των κακίστων
προκειμένων ὑπ' ὄψιν λόγων, οῦς ὁ πατὴρ καὶ δη
μιουργὸς ἄμα τῷ γεννῆσαι τῷ σκότῳ καὶ τοῖς μυ
χοῖς καὶ ἀφανία παρέδωκε, τὸ τῆς ἀληθείας φῶς,
καὶ τοὺς ἐλέγχες τῆς λαμπρᾶς ὑποπτήσσων γλώτ
τινος ψυχῆς ἀποβρήτου τὴν εὐχαριστίαν ἀπεδίδου
Θεῷ, τὰς ὁρμὰς οὕτω τῆς κακίστης αἰρέσεως ἀφα
νῶς τε καὶ προφανῶς ἀναστέλλοντι, καὶ τὴν τῶν
πολλῶν θαυμαστῶς τε καὶ πανσόφως σωτηρίαν οἰ
κονομοῦντι.

Οὐδὲ γὰρ ἐν τούτοις γε μόνοις Θεῷ ἄρτι πρώτως ταῦτα τεθαυματούργηχεν, άλλά πλήρης των τοιούτων εν εχείνοις τοῖς χρόνοις ἤπειρος χαὶ θάλασσα πάσα σχεδόν, νήσοι τε καὶ πόλεις, καὶ πρό τῶν άλλων ή μεγάλη Θεσσαλονίκη, εν ή δήπου και τά της ύποθέσεως άνωθεν ήρχται πανταχόσε μέν των της αίρέσεως πονηρών έχπεμπομένων λάθρα γραμμάτων οὐδὲ γὰρ εἶχε χώραν ἐνταῦθα τέως ἐξεληλεγμένα καὶ καθυδρισμένα πολλάκις, συλλαμδανομένων δ' όμου παρά των εύσεδων μετά θαύματος σχεδόν πάντων, χαθαπερεί τινων λης ων καί ίεροσύλων, καὶ πρὶν εἰργάσθαι τὰ οἰκεῖα, καὶ ταῖς χεροί και τη γλώττη διδομένων του Γρηγορίου, αυτοχράτορος έχει χαί θεού παρά του μόνου φύσει Θεού και δεσπότε των τοιούτων θαυμαςώς χειροτονηθέντος, καί τοι γε καί καθειργμένε καθά δή καί πολλάχις ἔφην, χαὶ χαταδίχου φέροντος σχήμα, ΐνα καί θαυμασιώτερον ή το κατ' αὐτον μᾶλλον. Τής αὐτης οἰχονομίας δὲ χαὶ θαυματουργίας χαὶ ή τοῦ μεγάλου καὶ θαυμαστοῦ Σάββα περὶ τῶν τοιούτων θεωρία γέγονεν έργον· τὸν ἡμέτερον λέγω, τὸν πάνυ, τὸν τῆς ἡσυχίας καὶ διακρίσεως λύχνον, τῆς ταπεινώσεως καὶ της άγάπης τὸν οἶκον, τὸ τέμενος της θείας σοφίας, τον άλλον ήλιον έν σαρκὶ, ταῖς τοῦ θείου φωτός ὑπερφυέσιν ἐλλάμψεσι καὶ ταῖς ἐνεργείαις. ὅς ἐκεῖνα περὶ 'Ακινδύνου καὶ τῆς κατ'αὐτὸν εἴδε τότε πονηρᾶς συμμορίας, εὐχόμενος Θεῷ καὶ δεόμενος ὑπέρ τούτων, ἄπερ ἡμεῖς φθάσαντες τοῖς ὑπὲρ ἐκείνου συνετάξαμεν λόγοις, πᾶσαν ἐξιστάντα καὶ ἀκοὴν καὶ διάνοιαν.

Γρηγόριος μέν οὖν ό σοφὸς τέσσαρας ἐνιαυτοὺς -όλους ην διαμείδων ώσπερ έν λάκκω τινί τη φρερά, καί τὸν συναθλητήν καί συσπουδαστήν, ὅπερ ἔφην, 'Γερεμίαν εν τούτω παρενεγχών, χαι ταυτ' εν ούτω νοσώδει καὶ τακερῷ σώματι, καὶ νοσοκομίας δεομένω σχεδόν καθ έκάς ην καὶ συνεχούς φαρμακείας, -άλλ' οὐχὶ τῶν ἐναντίων όμοῦ πάντων, ὅπου γε καὶ αὐτό τὸ διὰ παντός έγχεκλεῖοθαι καὶ ἀπρόϊτον διαμένειν επί χρόνον ουτω μαχρόν φθοράν τοτς τοιούτοις και μόνον εργάζεσθαι πέφυκεν· άλλ' έκείνον ή διπλή του γένους έδαχνε μαλλον φθορά, νυν μέν δπλα χατ' άλλήλων χινούντων, χαί την στάσιν χαί τοὺς κάθ έαυτων άναπτόντων πολέμους όλφ θυμφ, νον δε το πάτριον και αποστολικόν είς θεόν σέδας, καί τάς των θεολόγων καινάς παραδόσεις άναίδην έξαρνεμένων, και τῷ καθαρῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τας βεδήλους των αίρέσεων επεισαγόντων κενοφω-.νίας, χαθάπερ οι τῷ δοχίμω χρυσίω τὸ χίδδηλον, ἢ τῷ χαρδίαν εὐφραίνοντι φυσικώς οίνω, τὸν ὀξώδη καὶ ύδατώδη καὶ τοῖς χρωμένοις ἥκιστα χρήσιμον. καὶ τὸ τούτων ἔτι δεινότερόν τε όμου καὶ ἀνιαρώτερον, ότι και ύπ'αὐτων φευ! των δοκούντων προστατών τε καὶ ήγουμένων της Ἐκκλησίας, των πολλών ή και πάντων σχεδόν έρεθιζομένων πρός ταθτα, ύφ' ών καὶ παρ' έαυτων κινουμένους έχρην πάντα τρόπον ανείργεθαι. Ο δε και τούτων αμα κάκείνων εξιστάμενος πάντων θεώ, και νυν μέν τό |

του θείου Δαβίδ πρός αυτόν μετά της όμοιας ύποφωνών έλπίδος, τό αΓένοιτο Κύριε τό έλεός σε έφ'-ήμας παθάπερ ήλπίσαμεν έπὶ σέ» (1). αὖθις δέ καί τὸ τοῦ Χρυσοβρήμονος συνεχώς προστιθείς έκείνο μετά της ίσης εὐνοίας καὶ της εὐχαριστίας, τὸ. Δόξα σοι Κύριε πάντων ένεκα. ταῦτα καὶ γὰρ ήν οίονει προσφθέγματα διά βίου πρός το θείον τη μεγάλη καὶ ἀοιδίμω ἐκείνη ψυχή, καὶ μάλιστ' ἐν χαιρώ περιστάσεών τε χαί πετρασμών άχαμπτός τις και ακλόνητος εν απασιν ήν, ώς εν καμίνω μέση τοίς παντοδαποίς τουτοισί πειρασμοίς, άφλεκτος χατά τούς μαχαρίους έστηχώς παίδας έχείνους, χαί Θεόν αίσθητως τε καί νοητως άνυμνων, καί τόν της όμολογίας άριστα πλέχων υμνον και λόγοις και γράμμασι, και δή και τους της πλάνης υπηρέτας τε καί άρχηγούς κατ' έκείνες νοητώς καταφλέγων έκειθεν, κάντευθεν και πράγμασι και λόγοις απασαν ύπερφυώς συγχαλών την χτίσιν πρός τόν εύχαριστήριον όμου καὶ ἱκέσίον.

Καιρόν γὰρ εἶναι καὶ τοῦτον εἴπερ τινα παρ'έαυτα λόγων καὶ βλασφημίας, ρᾶς α καὶ ἀπόνως ἦρεν
καὶ τῆς βλασφημίας, εῦς κὰν ὑπνώττων οἱ ἐμὸς ἀμενοῦς οῦτοσὶ καθάπερ εἴ τινας σκιὰς καὶ ἰνδάλμακαὶ τῆς βλασφημίας, εῦς κὰν ὑπνώττων ἐκείνου
σες κὶνοῦς καὶ προσέτι ταῖφτῶν θεολόγων φιλοπονώτερον βίβλοις ἐγκύπτων καὶ γράφων καὶ λογογραφῶν τὴν εὐσέβειαν ἐνταῦθα καὶ γὰρ οἱ πρὸς τὰς ἐρεσχελίας ἡ δυσσεβείας οἰκειότερον μάλλον εἰπεῖν,
'Ακινδύνα πάντες αὐτῷ σχεδὸν συντάττονται λόγοι,
πρόφασιν μὲν ἐκεῖνον ἐσχηκότες καὶ τοὺς ἐκείνου
καὶ τῆς βλασφημίας, εῦς κὰν ὑπνώττων ὁ ἐμὸς ἀριςεὺς οῦτοσὶ καθάπερ εἴ τινας σκιὰς καὶ ἰνδάλματα λόγων καὶ βλασφημίας, ρᾶς ακὶ ὑπνώττων ὁ ἐμὸς ἀ-

⁽¹⁾ Ψαλμ. λ6', 22.

ὶδέας θαυμαστώς άγαν ἰόντες, καὶ ἀξίους ἐκείνου, καὶ τὸ μυστήριον ἄπαν τῆς τε κατὰ τὴν Τριάδα φημὶ μεγάλης Θεολογίας, τῆς τε κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ ἑνὸς τῆς Τριάδος οἰκονομίας ἐκπαιδεύοντες πάντας, καὶ μυς ήριον ἄντικρυς εὐσεδείας ὅντες, ἡ φανέρωσις ἐναργὴς καὶ διδασκαλία τοῦ κατ εὐσέδειαν ὑπερφυοῦς Μυστηρία, ἀναπτύσοντές τε τὰ συνεπτυγμένα καὶ τὰ δύσληπτα σαφηνίζοντες, καὶ ταῖς θείαις Γραφαῖς τὰ τῶν θεολόγων καὶ διδασκάλων ἄριστα συμδιδάζοντες, καὶ σύμφωνον αὐτοῖς τε κἀκείναις ὁμοῦ τὸ κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον δεικνῦντες Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα, καὶ καθ ὑπερδολὴν τοῖς συνιεῖσι θαυμαζόμενον διὰ πάντων, καὶ ὡς οὐδεὶς οὐδέπω τῶν πάντων σχεδὸν πρότερον.

Ο δὲ τῆς Ἐκκλησίας ψευδώνυμος ἀρχηγὸς Ίωάννης, ώσπερ έξω γενόμενος αὐτὸς έαυτοῦ καθάπαξ, χαὶ τὰς φρένας διαφθαρεὶς χαὶ τὸν ἐγχέφαλον διασεσεισμένος, μαλλον δ' είπειν οίχειότερον, πνεύματι πλάνης ἀπαχθείς, καὶ πρός αὐτὸν ἀράμενος φανερώς τον θεόν τον πόλεμον, έπι τὰ πρότερα χαί αυθις χωρεί. χαί τινα των όμιλητων τε καί σπουδαστών 'Αχινδύνε, μοναχού χαὶ διαχόνε περιχείμενον σχήμα. τὸ γὰρ ὄνομα παραλείψω τὸ τήμερον έχον της κατά Θοσαλονίκην λαμπρᾶς Έχκλησίας σύν γε τοις ὑπ'αὐτὸν ψηφίζεται πρόεδρον. 'Αχίνδυνον ή Βαρλαάμ άλλον, όσον ἐπὶ τή δυσσεδεία φημί χαὶ τῷ χατὰ τῆς εὐσεδείας πονηρῷ ζήλω. Άλλα και ταυτα λύει θεός όξύτερον των προτέ. ρων ἐχείνων· μᾶλλον δ'οὐ λύει θαυμαστῶς μόνον, άλλά και κατά της αύτου τούτου κεφαλης παυτί περιτρέπει, ώς καὶ ὁ λόγος αὐτίκα δείξει.

'Ως γὰρ ἤσθετο καὶ τούτων ή καλῶς τῆς εὐσεδείας προϊσταμένη θαυμαστή βασιλὶς, πέμπει παρευθύ πρὸς τὸν τῆς αἰρέσεως ὑπέρμαχον Ἰωάννην, καθάπαξ ἀπέχεσθαι παραινοῦσα τῆς κοινωνίας τῶν τὰ Βαρλαὰμ καὶ 'Ακινδύνε φρονούντων, συνοδικῶς

αίρετιχών έξεληλεγμένων σύν τοῖς αύτων διδασχαλοις, καὶ γράμμασι καὶ τόμοις καὶ φρικωδεστάταες άραῖς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐκκεκομμένων άλλ' έχείνος τη δυσσεβεία προστιθείς την άναισχυντίαν, άλλως τε και της προνσίας, είς δν αὐτὸς φθάσας ώρυξε βόθρον, συνωθούσης δικαίως. βίβλον όλην συγγραμμάτων άντιπέμπει πρός την φιλόχριστον βασιλίδα, των αύτου καινοτομιών δηθεν καὶ τῶν ἀλλοκότων πράξεων ὑπεραπολογησομένην. ή δή και της δικαιοτάτης αὐτῷ κατας ροφης καὶ της καθαιρέσεως πρόξενος ώφθη. διαδολήν και γάρ εν έαυτη περιέφερε, και φορυτόν συκοφαντίας καὶ βλασφημίας κατά τοῦ τῆς Έκκλησίας ίεροῦ Τόμε, καὶ ἀνατροπὴν ἐν προσχήματι ἐξηγήσεως Τόμου, δν αὐτὸς πρό βραχέος ἔτι τὸν νοῦν καὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀπερίτρεπτον ἔχων, ὡς εὐσεδείας άντιχρυς όρον καὶ ἐπήνει καὶ συνεκρότει, καὶ πρό των άλλων άπάντων και γλώττη και χειρί χαλώς ύπεστήριζεν· οὐ μὴν άλλὰ καὶ τὰ χράτιστα καὶ καιριώτατα τῶν τῆς δυσσεδείας συγγραμμάτων ένην έχείνη τη της αίρέσεως βίδλω, πάντας άγίες σχεδόν καὶ θεολόγες ἀποκηρύττοντα διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, ὡς κακοδόξους. Αλίσκεται γουν τοῖς οἰχείοις πτεροῖς, καὶ τὰς δικαίας εἰσπράττεται δίχας ό περιφανής της άληθείας έγθρος, της θαυμαστής βασιλίδος τὸν ὑπὲρ εὐσεδείας ἱερὸν ἀναψάσης καὶ νῦν ὑπέρ ποτε ζηλον, καὶ τὸν χορὸν τῶν ἀρχιερέων ἄμα καὶ τῶν λογάδων τῆς Έκκλησίας σύν γε τοῖς ἐν τέλει συναγαγούσης, καὶ τὸν της αίρέσεως πρόμαχον άμα τοῖς αύτοῦ μυσταγωγοίς τε καὶ τῆς αίρέσεως άρχηγοίς, καὶ τῆς ἱερωσύνης απογυμνωθήναι, και της Έκκλησίας αποδληθήναι χάλλιστά τε καὶ δικαιότατα, καὶ άξίως έαυτης τε καί θεου παρασκευακυίας. δι' άπερ οξικαι καὶ εἰς γήρας αὐτή τὰ της βασιλείας ὑπ' αὐτοῦ συντηρείται, τον ύπερ εύσεβείας θαυμαστόν αύτες ζήλον, καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ προστασίαν χαὶ συμμαχίαν χαὶ τὴν τοῦ θαυμαστοῦ βασιλέως χαὶ όμοζύγου χαλήν ύπὲρ εὐσεβείας μίμησιν χαὶ άνδρίαν δικαίως άμειδομένου. Τη δε της εὐσεδείας ταύτη λαμπρά βεβαιώσει βεβαίωσις και γάρ εὐσεβείας χαὶ στήριγμα της Χριζού γέγονεν Έχχλησίας ή της αίρέσεως χαταστροφή χαὶ τῶν ταύτης προζοταμένων αύθημερόν και ή κοινή διαλύεται στάσις καὶ τὰ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, της βασιλείας εἰς όμόνοιαν έαυτη καὶ συμφωνίαν κάλλιστα συνελθούσης, και των μελών ἐπιγνόντων άλληλα, καί κατά φύσιν είς ταὐτὸ συνελθόντων, ἄριςα Θεοῦ τεθαυματουργηχότος χάν τούτω, χαὶ δεδειχότος πάσι τρανώς, τίνες μέν οί της αίρέσεως χαρποί χαί της χατά Χριστοῦ βλασφημίας, τίνα δὲ τὰ της χαταστροφής εχείνων αποτελέσματα χαί της δρθής περί θεου δόξης και εύσεβείας.

Τής γουν πάλαι φυγάδος εἰρήνης καὶ ἐξορίςου μετά μαχρόν, ώς είρηται, χαλώς χατιούσης τὸν χρόνον, καὶ Γρηγόριος πρὸ τῶν ἄλλων ὁ μέγας τῆς άδίχου φρουράς, μάλλον δὲ τῶν χρονίων ὑπὲρ εὐσεβείας άγώνων καὶ της είρκτης καὶ της καταδίχης, λαμπρώς μετά των της όμολογίας στεφάνων έπάνεισι καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσω παρῶ, ψήφω κοινῆ της Έχχλησίας όμου χαὶ της βασιλείας ώς έθος, καί πρό τούτων ένεργεία θεία καί νεύσει, Ισίδωρος μέν ό θείος των οίάχων έπιλαμβάνεται της χοινης Έχχλησίας, Γρηγόριος δ' ό μέγας εύθύς μετ' αὐτόν τε καὶ δι' αὐτοῦ τῶν τῆς θαυμας ῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλονίκης φημὶ της μεγάλης, πολλὰς ὑπὲρ τούτε καί μεγάλας δεξάμενος τὰς άξιώσεις καί ίκεσίας παρά τε βασιλέως αὐτοῦ χαὶ δὴ χαὶ τοῦ θαυμαστοῦ Πατριάρχου. Καὶ λαμβάνει μὲν, ἡ ἀπολαμβάνει τὸ της Ἐχχλησίας χοινὸν τὸν πάλαι περιφανή ταύτης υπέρμαχον και προστάτην, τον δημαγωγόν ώς είπειν και καθηγητήν των του Θεού θεσπισμάτων καὶ τοῦ μεγάλου ταύτης πληρώματος οὐκ ἀνθρωπείαν χατά τινας χάριν, άλλὰ της ἐχ παιδὸς άρετής άθλον, και των μακρων ύπερ εύσεδείας άγώνων, καὶ τῆς όμολογίας κομισάμενον τοῦτοδέχεται δὲ καὶ ή περιφανής ἐκείνη καὶ μεγάλη καθέδρα τὸν ταύτης ἄξιον ὄντως· οὕτε γὰρ ἐκείνην ούτω μεγάλην τε καὶ θαυμαστήν διὰ πάντων οδσαν ποιμένος δεομένην, έχρην άλλον τινά κεκομίσθαι πρό τούτου. ούχοῦν ουδέ έχεχόμιστο. ούτ' αξ τοῦτον ἐπὶ προστασίαν Έχχλησίας οὕτω λαμπρῶς ίόντα θεία ψήφω τε και προκλήσει πρό ταύτης ξτέραν έλέσθαι οὐχοῦν οὐδὲ προείλετο άλλὰ γίνεται και άμφω θαυμας ώς και καιρίως, και κατά σώζοντα λόγον, καὶ τί γε εἰπεῖν ἄλλως; ἡ καθάπερ έχρην την τὰ τοιαῦτ' ένεργοῦσαν μεγάλην καὶ παντοδύναμον ενηργηχέναι του Πνεύματος χάριν, ύπερ ής καὶ μάλιστα τοὺς μεγάλους ἐκείνους καὶ γενναίες άγωνας ό μέγας όντως διήνυσεν;

'Αλλ' άρχη πάλιν άγώνων και παλαισμάτων ξτέρων, και άθλητης ό του Θεου Αρχιερεύς, ώς έξ άλλης άρχης αύθις, ώσανεί πεπρωμένον ήν αὐτῷ τὸ διά βίε παλαίειν, καὶ τοῦ τον παρά της τοῦ Θεοῦ προνοίας παρά πάντας ό γεννάδας είλήχει τὸν κλήρον. άθρει καὶ γάρ· κάτεισι μὲν ἐκ Βυζαντίε πρός τὴν λαγούσαν αὐτὸν χαθέδραν τε χαὶ τὴν πόλιν ή δ' άποσείεται φεῦ! καὶ ἀποπηδά τοῦ πατρὸς, ἔτι λύμης της προλαβούσης ἀπόζουσα καὶ της στάσεως, μήπω τη της εἰρήνης εὐωδία τὸν πονηρὸν ἐχεῖνον καί διεφθορότα χυμόν καί τήν καχεξίαν θεραπευθείσα. Προσήν δέ τισι καὶ ή θρυλληθείσα παρά τῶν δυσσεδών χαινοτομία των θείων δογμάτων καὶ ή πονηρά περί αύτης ύποψία, εί και πρόσχημα μαλλον καὶ προκάλυμμα τῆς χαλεπῆς ζάσεως, καὶ τῶν λειψάνων της ἀταξίας τοῦτό γε ην. 'Αλλὰ Θεός άγωθεν καὶ διωκόμενον άναγορεύει θαυμαστώς τοῖς έν τη πόλει τὸν μέγαν, καὶ δείκνυσι διὰ τῶν ὀρθῶς επιζητούντων; οδος έχεινος την πρός αὐτόν οἰχείωσιν και την παβρησίαν και ὅπως ὁ λόγος ήδη δηλώσει:

Ήν τις των εύλαδων καὶ σπουδαίων τῷ κλήρῷ της κατά Θεσσαλονίκην Έκκλησίας άνωθεν έγκατειλεγμένος, τη του πρεσδυτέρε τετιμημένος άξία, καὶ τὴν ὀρφανοτρόφου ταύτη τάξιν ἀποπληρών. τούτω παιδίον ήν θήλυ, τοῖς τοῦ γάμου μέν οὔπω δεσμοίς υποδεβλημένον, νόσω δε χαλεπή παρειμένον άπαν του σώματος μέλος και τρείς όλους έγιαυτούς έπὶ της οἰχίας κλινοπετές κατακείμενον. Τής δέ γε τής Θεομήτορος πανυγήρεως έφεςώσης, ην έθος ήμιν έπιτελείν έπι το ταύτης σεπτο γενεθλίω, όγδόης ίσταμένης δηλαδή Γορπιαίε, τους της ξερουργίας χοινωνούς χαὶ συμπρεσθυτέρους ό προβρηθείς άξιοι πρεσδύτερος εύχην ίεραν έπί των - μεγάλων χοινή μυστηρίων πρός γε τόν των μυστηρίων θέσθαι Θεόν καὶ Δεσπότην, ὅπως ἄν αὐτοῖς γνώριμα γένοιτο διά τινος έχεθεν σημείε τὰ κατὰ τόν έλαυνόμενον χαχώς έχείθεν Αρχιερέα, οΐαν τήν τάξιν τε και την παρρησίαν πρός αὐτόν έχει, εἰς έλεγχον μέν φησι καὶ αἰσχύνην τῶν έκοντὶ κακουργούντων, βεβαίωσιν δε των δπ' άγνοίας άμφιβαλγοντων και μεδιτδεμοπένων, και οι πεν είχοντο της ύπερ τούτων εθχης ένταυθα, τελούντες τὰ μυστικά συνηύχετο δε κάκείνος αὐτοίς, τὴν παρειμένην καί «κλινοπετή» τοῖς λογισμοῖς προτιθείς: παίδα, και την εκείνης θεραπείαν άντ' άλλου τινός των σημείων αίτων. Θεός δ' έχει τον οίχειον δοξάζων θεράποντα, ύπερ ου χαί τὰ της εύχης χαί της δεήσεως αὐτοῖς ἐτελεῖτο, ἀνίστησί τε της κλίνης άθρόον την κόρην, καί βαδίζειν άπταίςως καί περιτρέχειν σύν τοῖς ἐρρωμένοις ποιεῖ τὴν οἰχίαν, ὧ των χαινών σου Χριστέ θαυμασίων! ώς χαὶ θάμδες χαὶ ἐχστάσεως πληροῦν τοὺς όρῶντας· ταῦτα χαὶ τοίς Γερεύσι γνωσθέντα, των μυστιχών τελουμένων

έτι, ανυμνείν τε θεόν και θαυμάζειν εποίει και λόγου πέρα και διανοίας, και μάλιστα τοῖς τὸ τῆς παιδός συνειδόσι βαρύ και χρόνιον πάθος, και τόν έχείνου θεράποντα Θεού τε θαυμαστόν Αρχιερέα, καὶ τῶν ᾿Αποστόλων ἐνάμιλλον αὐτούς τε καλῶς είδέναι, και τοις άλλοις μετά παβρησίας κηρύττειν. Θμέν οὖν Άρχιερεὸς πρύμναν ἐκείθεν κρυσάμενος, επεί περ απεκρούσαντο την εκείνου παρουσίαν, ώς έφην, ες Αθω τον ιερον άνεχώρει, και προ της καθόδου καὶ μετά την κάθοδον πλείστα νοσήσας τὸ σώμα, καὶ βραδέως που καὶ μετὰ πλείστας ήμέρας: δυνηθείς ἐπιδήναι τοῦ Όρους, ἐκεῖνα πε πρός Θεσσαλονίκην την ίδιαν και αυτός, οίμαι, λέγων, απερ καί Χριστός πρός Ίερουσαλήμ ελαύνουσαν αὐτόν πάλαι, «Εί έγνως καί σύ καί γε έν τη ήμέρα ταύτη τά πρός εἰρήνην σε νον δὲ ἐχρύξη ἀπό σου καὶ οὐχ. έγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου». Οἱ δ'ἐν τῷ Όρει πατέρες άσμενοι τὸν πάλαι ποθούμενον καί δεξάμενοι καὶ ἰδόντες, καὶ τῶν τῆς ἐκείνου γλώττης ρευμάτων, οιά τινος νέχταρος θείου μετέχοντες καθ' έκάστην, παρ' έαυτοίς κατέχειν εδούλοντο: σφόδρα, καὶ αὐτὸν βελόμενον τοῦτο μέχρις ἀν τὰ της έχει στάσεως χαι της άγωμαλίας είς την χατά φύσιν δμόνοιαν ἐπανέλθοι καὶ τὴν ὑγείαν. 'Αλλ' δ: των Τριβαλλών άρχων Στέφανος, καὶ αὐτὸς ἐπιβάς: τότε του 'Αθω. ή γαρ κάκιστ' άπολουμένη στάσις. χαθ' έαυτων των 'Ρωμαίων έχείνη, κάχεινον βασιλέα πεχειροτόνηπεν οὐ σμικροῦ τῆς τῶν Ῥωμαίων. φρχής μέρους, έχεινος τοιλαδορα γεαμοτικώς και του θείου ἐπιδάς Όρους τότε, ἐπεὶ καὶ τῷ μεγάλο. τώδε άρχιερεί συγγεγονώς είς όμιλίαν ήλθε καί λόγους, πάλαι ποθών έχ της φήμης, πρώτα μέν έδείτο και παντοδαπός τις ήν είς έαυτον έφελκύ-σασθαι, και πρός την ιδίαν άρχην μεταθείναι τον άνδρα, τίνα μέν οὐ λέγων; ποῖα δ' οὐχ ὑποσχόμενος: ωστε δυνηθήναι του ποθουμένου τυχείν; 'Ως &.

πατανεύοντα τούτοις οὐχ εἶχεν οὐδοτιοῦν, ἐπὶ δευτέραν ἱχετείαν ἐτράπετο, προστιθείς τι χαὶ βίας μέγαν πρεσδευτὴν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς βασιλέας: τὸ δ΄ ἢν ἀντιχρυς προσωπεῖον μᾶλλον τοῦ χεχρυμμένου τὸ τῆς πρεσδείας, ἀλλ' οὐχ αὐτὴ τοῦ πράγματος ἡ ἀλήθεια οὐδὲ γὰρ ἐδούλετο νεοπαγῆ χαὶ χραδαινομένην ἔτι τῆς τῶν Ῥωμαίων γῆς τὴν ἀρχὴν χεχτημένος, τὸν μέγαν ἐχεῖνον παρ' ἐχείνη χετῆσθαι, ζώπυρον οἱονεὶ τῆς βασιλείας ὄντα Ῥωμαίων, χαὶ ῥᾶστα δυνάμενον τὴν πρὸς ἐχείνες τῆς εὐνοίας τῶν οἰχείων αῦθις ἀνάψαι φλόγα, τηλιχοῦτον ὄντα χαὶ πράγμασιν ἄμα χαὶ λόγοις.

Αξιον δε μηδ' έχεινο παραδραμείν ώς γάρ ό τῶν Τριδαλλῶν ἄρχων οὐτοσὶ, καθάπερ ἔφθην εἰπών, πάντα χάλων χινών χαὶ πάσαν μετιών λόγε πεζραν ώς ε τὸν μέγαν πρὸς ἐαυτὸν ἐπισπάσασθαι, προσετίθει τοῖς λεχθείσι κάκείνα, ώς ἀπελαύνεσι μέν αὐτον αίσχρως οί Ρωμαίοι, μηδέ της λαγούσης γουν Έχχλησίας ἐπιδηναι παραχωρούντες, αὐτὸς δὲ, πισθέντι τοῖς αὐτοῦ δηλαδή λόγοις καὶ τặ προκλήσει, καὶ πόλεις αὐτῷ καὶ Ἐκκλησίας προθύμως χαριεῖται και χώρας. είτα και σωρούς ήριθμει πρός τούτοις ἐπετείων φόρων τε καὶ χρημάτων, ὧν ἐκεῖ δηλαδή χύριος ές αι. Ο δε του Θεού άνθρωπος, πλείς α μέν τινα λόγε καὶ συγγραφης άξια πρός αὐτὸν διεξήει, προσετίθει γε μήν έπὶ τέλει κάκείνα πολιτικής άρχής και χωρών και φόρων και προσόδων και χρημάτων πολυταλάντων τὸ παράπαν ήμεν οὐδ' ήτισοδν χρεία. ώς γάρ εξ τις σπόγγον λαδών, ύδατος χύλιχα χωρείν εν έαυτῷ περυχότα μόνην, μέσον του Αίγαίου τούτου εμβάλλοι, ούχ αν ανιμήσαιτό ποτε την άδυσσον του πελάγους πως γάρ; άλλά κάκειθεν την του ύδατος κύλικα μόνην ό σπόγγος άναμαξάμενος, ής δηλαδή χωρητικός πέφυκε κατά φύση, των ρευμέτων εχείνων και του πλήθους της

ύγρας οὐσίας, ὡς μηδὸν πρὸς αὐτὸν ὄντων, ἀφέξεττνος ἀποζήν καὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἀκαὶ ἡμεῖς, ὀλίγων τινῶν ἀποζήν καὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἀρκεῖσθαι μόνοις πάλαι μεμαθηκότες, καὶ ὡσανεὶ πεφυκότες ήδη πρὸς τοῦτο, κάν εἰς πάντα τὸν ὑπὲρ γῆν τε καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸν; κάν εἰς τὸ τοῦ μυθευομένου Πακτωλοῦ ἡεῦμα φέρων ἡμᾶς ὅλους βαπτίσης, τῆς ἐφημέρου τας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὄψει. ὡστὶ οὐκ ἀναγκαῖοντας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὄψει. ὡστὶ οὐκ ἀναγκαῖος, οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς ὅλως ὁ τῶν πολλῶν ἐκείνων καὶ τεγάλων δωρεῶν καὶ χρημάτων, ὡς φὸς, λόγος: τί τὸ ἐξῆς;

'Αναγκάζεται καὶ αὖθις ό τοῦ Θεοῦ 'Αργιερεὺς,.. άνελθεῖν εἰς τὴν Κωνσταντίνου χαθάπερ εἶπον· ἄνεισι πρός τούς βασιλέας. χαὶ μιχρόν τι μεταξύ διαγεγονός, χάτεισι χαὶ πάλιν είς Θεσσαλονίχην τὴν έαυτου Έχκλησίαν, του τε χρέους της των έχει: προστασίας, καὶ δή καὶ τῶν βασιλέων συνωθούντων άμα τῷ μεγάλω της χοινης Έχχλησίας προστάτη, έπειδή καὶ τὰ της έκει στάσεως έδόκουν ώσπερ χατευνασθέντα πρός όμόνοιαν χαί συμφωνίαν. ίέναι. Άλλα καὶ πάλιν άφορμαὶ ταραχής άλλαι καὶ: δίχονοίας, καθ ό 'Αρχιερεύς εἰργόμενος αὖθις καὶ της πόλεως καὶ της Έκκλησίας των γάρ της παρελθούσης συγχύσεως προστατών έπαθλα της άταξίας καὶ της στάσεως μέγιστά τινα καὶ ὑπὲρ τὴν έαυτων τάξιν τοὺς βασιλέας χαχώς ἀπαιτούντων, ύπερ ών και άπάγεσθαι μαλλον δίκαιον ην έκείνες, χάντεθθεν μή τυγχανόντων έχείνων, αίρεσις προύχειτο τῷ 'Αρχιερεί θάτερον τοίν δυοίν ἐξ ἀνάγχης: έλέσθαι ή μένοντα δηλαδή τους βασιλέας άποστερείν της έπι των ίερων ίερας μνήμης τε και εύφημίας, καὶ ούτω του θρόνου καὶ της ἀρχης ἀπολαύειν, η έχείνων άντεχόμενον χαί μη μεθιέντα συνεξιέναι χαί τοθτον έχείνοις: αίρελται τοιγαρούν ώς: έν παραθέσει χαχών το έλαττον χαὶ αὖθις ό-μέγας,.

καὶ καταδέχεται τὴν φυγὴν σὺν ἐκείνοις καὶ πάλιν ὑπὲρ τοῦ μηδέν τι τῶν κειμένων καὶ ὁπωσοῦν ἀθετῆσαι νόμων, ἐπεὶ καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν στάσιν ὑφέρπεσαν αὖθις ἐν ἐκείνοις ἑώρα. Καὶ πάλιν πλοῦς, καὶ πάλιν ἀποδημίαι καὶ θάλαττα, τὸν τῆς μεγάλης πόλεως ᾿Αρχιερέα τῆ τοῦ Ἡφαίς ου μητρὶ παραπέμποντα νήσω καὶ τὴν τῆς μεγάλης εὐδαιμονίαν τῆ πένητι καὶ ἀνωνύμω διδόντα καὶ οὕτω μεγάλην τινὰ καὶ ἐπίσημον καὶ ταύτην ἀθρόον ἀποδειχνῦντα.

Έπιδάς τοιγαρούν ό μέγας της Λήμνου ψήφω της χοινης Έχχλησίας, τί χρη χαὶ λέγειν, όσην έαυτῷ συνεισήνεγκε τῶν ἀγαθῶν τὴν φορὰν ἐκείνη; καί λόγοις καί έργοις καί τελεταίς ίεραίς καί διδασχαλίαις όσημέραι τον λαόν χαταρτίζων, χαὶ τὸ παχύ καὶ βάρδαρον παιδαγωγών ήθος έκεῖνο, καὶ τάς πεχερσωμένας παρδίας έξημερών, παὶ γονίμες τινάς και καρποφόρους ἀποδεικνύς, ώς και την άδομένην παροιμίαν χαλώς άντεστράφθαι τότε τοῖς έγχωρίοις, οὐ τῶν Λημνίων κακῶν κατ' ἐκείνην, . άλλα των Λημνίων άγαθων μαλλον δι' αύτου πειρωμένοις. Ένταυθα διατρίβοντος του μεγάλε, λοιμώδης φθορά καὶ θάνατος ἐπιτίθεται τῶν πολυχνίων ένί οὐκ ἐκείνην φημὶ τὴν κοινὴν καὶ παγχόσμιον πρό βραχέος γεγενημένην, άλλά πολοστήν καὶ μερικήν μετ' ἐκείνην. Προσκαλούνται τοιγαρούν οί πάσχοντες είς ἐπίσχεψινχαὶ βοήθειαν τὸν ποιμένα, εν έτέρα που διάγοντα πολίχνη της νήσε. καί δς αὐτίκα παρήν, μηδέν τι τὸ παράπαν ὑπερτιθέμενος μηδ' άναδυείς. των θεραπευτών των μέν μήδ' ἀχολεθήσαι τεθαρρηχότων δέει της νόσε, των δ' έπομένων πίστει τη πρός τον μέγαν, βληθέντων μέν τι μιχρόν ύπο του διεφθορότος άέρος έχείνε τε χαὶ της λύμης, χαὶ πρό τοῦ ἄς εος ἐπιδηναι δείλης όψίας, εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἐρρωμένων ἐπομένων τῷ μαχαρίω, χαὶ ούν ἐχείνω τὰς ἔξω τειχῶν ποιεμένων εὐχὰς καὶ δεήσεις σὺν παντί γε τῷ πλήθει. 'Αλλ' ὁ μέγας καὶ τοιοῦτον ὄν τὸ δεινὸν καὶ τοσοῦτον τον ταῖς πρὸς Θεὸν εὐχαῖς καὶ δεήσεσι, ταῖς τε κοιναῖς καὶ ταῖς ἰδία καὶ καθ' ἑαυτὸν, ῖς ησιν ἐκεῖνο τῆς φορᾶς καὶ τοῦ πρόσω, καὶ διαλύει τὴν νόσον, καὶ τὸν θάνατον καταπαύει, τοῦ Θεοῦ δοξάζοντος ἐκεῖνον κὰν τούτῳ, τοῦ τὸ θέλημα τῶν φοδουμένων αὐτὸν ποιοῦντος, κατὰ τὸν θεῖον φάναι Δαδίδ, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούοντος.

'Αλλ' οὐχ ἤνεγκε ταυτὶ διὰ τέλους ἡ τοῦ μεγάλου θαυμαστή πόλις, οὐδ' ήνέσγετο τὸ ίδιον αὐτής άγαθόν Λημνίοις ούτωσὶ παρά πάσαν δίκην προδεδομένον περιοράν ύπό τινων εὐαριθμήτων στασιαςων, πονηρών όντως καὶ φθορέων καὶ ἀναξίων τοῦ προσρήματος καὶ της πολιτείας ἐκείνης. "Οθεν χαὶ διχαίω ζήλω τότε μᾶλλον ή πρότερον ύπερ αύτης αύτή και της σφετέρας δόξης κινηθείσα και των διχαίων, τους μεν εξωθεί χαι άποβάλλεται των χαχούργων χαὶ μιαρών έχείνων, τούς δὲ σωφρονίζει καὶ ἀναστέλλει τῆς κακίστης όρμῆς καὶ τῶν μοχθηρών πράξεων τοῖς προσήχουσι χαὶ χαταλλήλοις φαρμάχοις. των δ' έχποδων χάλλιστα χαί ώς έχρην γεγονότων, μιᾶ γνώμη καὶ φωνή πάντες ώς εἰπεῖν τὸν χαλὸν ἐπιζητούσι ποιμένα. χαὶ τριήρης εὐθὺς έπὶ τούτω παρασχευάζεται καὶ τῆς Ἐχχλησίας οί προύχοντες άνιόντες μετὰ βραχὺ τὸν μέγαν χατάγεσιν ίερέα. Οί αὐτοὶ καὶ Λημνίοις όμου θρήνων καὶ όδυρμών αφορμή γεγονότες τή τούτε στερήσει, χαί γαρᾶς ἀφάτε καὶ παιάνων τινών καὶ κρότων, μηδὲ ρηθηναι ραδίων, τοῖς ίδίοις πολίταις τη λαμπρά τούτε ἐπιδημία. τίς γὰρ ἀν ὑπογράψη κατὰ μέρος τῷ λόγω τὴν πάνδημον έορτὴν καὶ τὴν εὐφροσύνην έχείνην; τίνα γενέθλια καὶ καρόσυνα καὶ κατοικέσια και ετήσια και όσα πανηγυρίζουσιν άνθρωποι, τη πανηγύρει παραβληθείεν αν του μεγάλε έχείνη; μαλλον δ' έχείνων μέν οὐδέ μνημονευτέον πρός

ταθτα, πάλαι γεγηραχότων τε χαὶ ἀπεσδηχότων. Ήμεις δε τίσι βασιλιχοίς επινιχίοις χαι θριάμβοις καὶ πομπαζς εἰσοδίοις ταὐτὶ παραθέντες τὸ ἴσον εύρήσομεν; οὐδ' ἔζιν, οἶμαι, τῶν πάντων· μόλις γὰρ άν φησιν αδθις ό τούτε γε φίλος καὶ όμώνυμος, καὶ 'Αθανάσιον ούτως είσαχθηναι τὸν μέγαν, οὖ δηλαδή ζηλωτής και δ μέγας οὖτος ἔν τε τοῖς διωγμοῖς χαί τοῖς παλαίσμασιν ώσαύτως, χαι δή χαὶ ταῖς άναρρήσεσι. Μόνοις άρα δεῖ παραδάλλειν τοῖς Χριστου μυστηρίοις και ταις επ' έκείνοις τελεταις τε καί πανηγύρεσε την μεγάλην της ημέρας έκείνης τελετήν καὶ πανήγυριν, καὶ μάλιστα τη κορυφαία καί προλαμπούση των άλλων, ή δή, κατά το είρημένον έχεινο, και έορτων ήμιν έστιν έορτή και πανήγυρις πανηγύρεων και δήλον έκειθεν. Του γάρ μεγάλου την πόλιν εἰσιόντος 'Αρχιερέως ώς ἔθος, χαί τὸν χαινὸν ποδήρη χαὶ τὴν ἱερὰν ἐνδεδυχότος ζολήν, ἐπεὶ καὶ πομπεύειν διὰ μέσης της πόλεως έδει μεθ' ίερων υμνων καὶ ψαλμφδίας, πάντων οί μελωδοί χαθάπερ άπό συμφώνου πάγτες ἀφέμενοι. τὰ της μεγάλης ἐχείνης ἡμέρας καὶ της Χριστοῦ άναστάσεως σύν μεγίσταις βοαίς τισι καὶ άλαλαγμοτς άδοντες ήσαν, καί τοι γε καὶ πόρρω τοῦ καιροῦ χαὶ της ήμέρας όντες ἐχείνης, Χριστὸν άλλον άντιχρυς δοχούντες όραν τον του Χριστού μαθητήν τε καὶ μιμητήν, ώς εξ άδου καὶ μνήματος των διωγμών καὶ της ύπερορίας ἐπανιόντα, καὶ ἀναστάσεως λαμπράς άγοντες την ήμέραν έχείνην και πρός μεν άλλήλες, «Καθαρθώμεν λέγοντες τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀψόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως Χριζον έξας ράπτοντα», καί· Δεύτε πόμα πίωμεν χαινόν, χαὶ πηγήν ἀφθαρσίας Χριζόν έχ τάφε διεβρήσαντα πρός δε την καινήν Έκκλησίαν όμου πάσαν αὖθις σύν γε τῷ σοφῷ μελῳδῷ μετὰ Ἡσαίε του θείου Φωτίζου, φωτίζου ή νέα Ίερουσαλήμ, ήρει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίε ἐπὶ σὲ ἀνέ-

τειλε. Καὶ τὸ καινὸν ἔν γε τοῖς τοισύτοις, ὅτι μηδ' ὁ ταῦτα προτρεψάμενος, μηδ' ὁ τῆς μελωδίας ταυτησὶ πρῶτος ἄρξας ἔκείνης, καί τοι γε καὶ ζητηθεὶς ὕστερον οὐδόλως εὐρέθη· ὡς δῆλον καὶ τότε καὶ μετ' ἐκεῖνο τοῖς ἐχέφροσι γεγενῆσθαι, τῆς ἄνωθεν ἐπιπνοίας καὶ τῆς χάριτος εἶναι κἀκεῖνο, καὶ διανοίας ἄμα καὶ γλώττας πάντων ἀθρόον ὁμοῦ κεκινηκυίας ἀοράτως πρὸς ταῦτα· εἶεν.

Α δε αὐτῷ μετ' ἐχείνην τὴν λαμπράν εἴσοδον είς τε την Έχχλησίαν όμου χαι την πόλιν ένήργηται, τρίτη μετ' ἐχείνην ἢν τὴν ἡμέραν, χαὶ πάνδημον πομπήν τε καὶ πρόοδον μεθ' ίερων εἰκόνων καὶ ψαλμωδιών καὶ εὐχών, ώς ἔθος, κηρύττει πάση τη πόλει η δ' αὐτίχα παρην, γένος όμου καὶ ήλικία καὶ τύχη πάσα, καὶ θέας ἐκείνου καὶ δμιλίας καὶ των πρός θεόν ύπερ αύτης εύχων, πως αν είποις έφιεμένη. διέρχεται τὸ πλεῖστον αὐτης μέρος, εὐχόμενος, εὐλογῶν, ὑπὲρ τῶν παρελθόντων εὐγαριστών, δπέρ τών μελλόντων δεόμενος· τέλος καί διδασχαλιχόν άποτείνας πρός πάντας χοινή λόγον, καὶ περὶ όμονοίας καὶ εἰρήνης συμβουλεύσας τὰ πλείστα, ούτω πάντας άνηρτήσατο των έαυτου λόγων, καὶ τὰς ψυχὰς πρὸς ξαυτόν τε καὶ τὸν Θεὸν χαθ' ύπερβολήν έχ πρώτης εύθύς έτρωσεν, ώς μηδέ λέγειν έξείναι. Καὶ τί δεί λέγειν περί των άλλων; όπου γε και τους ύδριστάς έαυτου και πολεμιωτάτους καί στασιαστάς πρότερον, φίλους έκ της όμιλίας εὐθὺς ἐχείνης εἰργάσατο; μᾶλλον δ' οὐ φίλες μόνον, άλλά και δούλους προκαλινδουμένους έκει των αύτου ποδών και καταφιλούντας, έξαγορεύοντάς τε την κατ αύτοῦ προπέτειαν και την υβριν, καί οίς εχρήσαντο πρότερον, ώσπερ άναισθητούντες, καὶ συγγνώμην παρὰ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ψυχῆς καὶ της γλώττης μετά συχνών των δακρύων ἐπιζητούντας. 'Ο δ' οὐ μόνον ταῦτα πλουσίως ἐχείνοις εδίδου, άλλά και προσετίθει τά μείζω, και τοίζ

φίλοις ενέγραφε καὶ δίκείοις, καὶ λόγοις καὶ πράγμασιν εὐεργετῶν ἐκείνους οὐκ ἐνέλιπε διὰ τέλους.

Έπει δε και ερουργείν έδει τα μείζω και ύψηλότερα καὶ μυστική θυσία τὸν ξαυτου λαὸν καθαγνίζειν, είχε μέν αὐτόν ό θείος νεώς σύν τοίς λετουργοίς τε και ύπερέταις, ώς έθος, άρτι πρώτως σύν αὐτοῖς ἐπιτελοῦντα τὰ μυστικά: ἐδόξαζε δὲ καὶ ό θεός άνωθεν αὐτόν αὖθις, θαυματυργῶν δι' αὐτοῦ τὰ παράδοξα εδόξαζε δε οῦτως. Παιδίον ἢν άρρεν τῷ προβδηθέντι πρεσδυτέρω τε καὶ δρφανοτρόφω. τούτω νόσος, ή καὶ δαιμονική τις ἐνέργεια λέγειν ούχ έχω, σεληναίαν πως ταύτην φασίν, ούχ ώσπερ χαὶ τοῖς ἄλλοις χατὰ χύχλον σελήνης, άλλὰ χατὰ χύχλον ήλίου μαλλον άθρόα τις ἐπεπήδα, χαὶ τὰ χείριστα διετίθει. Ώς οὖν ໂερουργείν καιρός ἢν ήδη τον μέγαν, δ δή και είπων έφθην, των δέ μελλόντων συλλειτεργείν πρεσδυτέρων είς καὶ ό τοῦ παιδὸς ἢν πατήρ, πρόσεισι μετὰ μεγάλης τῆς πίςεως τῷ μεγάλω, τῆς ζωοποιοῦ θυσίας ἀξιῶν αὐτὸν δι' αύτου μεταδουναι τω νοσούντι παιδί· του δέ κατανενευχότος, της ώρας ήδη χαλούσης, άγει τον παίδα, φέρων ό πατήρ εν χεροίν· μεταδίδωσιν αὐτῷ τῆς άναιμάκτε θυσίας ό του Θεου 'Αρχιερεύς κατά την επαγγελίαν, και ή ετήσιος εκείνη νόσος σύν γε τω άφανώς ένεργούντι παρευθύ δραπετεύει, καί ό παζς έλεύθερος ήδη χρόνον συχνόν έξ έχείνου Θεόν άνυμνών, καὶ τὸν ἐκείνε θεράποντα δι' έαυτοῦ πᾶσιν άναχηρύττων.

'Ολίγαι διηλθον ήμέραι, καὶ πάντας όμου τοὺς ἱερᾶσθαι λαχόντας ὁ 'Αρχιερεὺς εἰς όμιλίαν μεταμεῖν αὐτῷ σκοπὸς ἄνωθεν ἢν, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας μεῖν αὐτῷ σκοπὸς ἄνωθεν ἢν, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας στύλους, ἢ δομήτορας καὶ συνεργοὺς, αὐτοῦ φημι

του πρώτου μετά Χριστόν δομήτορος χαί τεχνίτου. δείν έγνω τη άρχιτεκτονία του Πνεύματος πρό των άλλων και είκοδομεῖν και διδάσκειν έκεῖνα και παιδεύειν καὶ καταρτίζειν, ώς ἀν καὶ κατὰ λόγον αὐτῷ τά της μελλούσης οἰχοδομίας προδαίνη, χαὶ μή δόξη πως εἰς κενὸν τρέχειν. Συναγαγών τοιγαρούν ή περ έφην πάντας άθρόες τούς περί της μεγάλης ίερωσύνης θαυμαςῶς ἄγαν αὐτοῖς ἐχτίθεται λόγες. όσον τε τὸ ταύτης ΰψος δειχνύς, χαὶ οίων ύπηρέτις αύτη φρικτών τε καὶ ἀποβρήτων μυστηρίων, οὐκ άνθρώποις φημέ μόνον, άλλά καί αὐταῖς ταῖς ύπερουρανίοις τε καὶ ἀσωμάτοις οὐσίαις, καὶ τί τὸ μέτρον της ανθρωπίνης έσχατιας, και ώς ουδείς κατά τὸ εἰρημένον άξιος της ύπηρεσίας ἐχείνης καὶ ὡς έπειδή γενόμενος άνθρωπος διά φιλανθρωπίας ύπερδολήν δ τοῦ Θεοῦ μονογενής Υίὸς καὶ Αρχιερεύς ήμων καὶ θυσία καὶ θύτης ύπερφυως κεγρημάτικε. καὶ τοῖς όμογενέσιν ήμῖν λόγοις ὑπερφυοῦς ἀγαθότητος την φρικτην ταύτην και αναίμακτον ίερουργίαν παρέδωχε, πάσαν είναι άνάγχην τους της τάξεως ταύτης ήξιωμένους χατ'ίχνος τοῦ χεγειροτονηχότος σπεύδειν αίεὶ βαίνειν χαθόσον οίόν τε. είπερ μή μέλλοιμεν έξω του σχοπού παντάπασι βάλλειν, ἐπ' άλλον θεμέλιον ἀφρόνως οἰχοδομοῦντες, δν οὐδὲ δύναταί τις τῶν ἀληθῶς καὶ γνησίως οίχοδομούντων τὰ τοιαθτα χαταβαλέσθαι, χαθά πού φησιν ό μαχάριος Παύλος. «Θεμέλιον λέγων άλλον παρά τὸν χείμενον οὐδείς δύναται θείναι, ὅς έστιν Ίησοῦς Χριστός» (1). Εἰ δὲ ταῦτα τοῦτον έχει τὸν τρόπον, καὶ οὐδ'ἀν εἶς ποτε τῶν ὀρθὰ φρονείν τε χαὶ λέγειν ήρημένων άλλως γε είποι, τὸ καί την εναντίαν ιέναι, και ανιέρως και πόρρω που τής χαινής πολιτείας χαὶ τής έντολής βαδίζειν έθέλειν, καὶ ἀντὶ λύχνε καὶ φωτός, κατὰ τὸν Χριςοῦ

⁽¹⁾ A' Kopiv. Y, 11.

λόγον, πρόσχομμα καὶ σχότος καὶ βόθρον τοῖς ἀδελφοῖς χρηματίζειν, ποῦ θήσομεν; Ταῦτα καὶ τὰ
τοιαῦτα δημηγορῶν καὶ διαλεγόμενος ὁ σοφὸς,
πλείς ες μὲν καὶ τῷ τῶν λόγων ἔπειθεν ἀναγκαίω,
τὴν ἀλήθειαν όμοῦ καὶ τὴν ἐντολὴν αἰδουμένους.
τῆ δὲ πράξει καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι πάνἱερὰν τελετὴν καὶ μυς αγωγίαν αὐτὸς ὡς ὑπεράνθρωπός τις, ἡ καινὸς ἄντικρυς ἄνθρωπος, ὑπερφυῶς ἐκτελῶν, καὶ ἤθει καὶ λόγω καὶ πράγματι καὶ
παντὶ τῷ διακειμένω πάντας ὁμοῦ καταπλήττων.

Τήν δέ περί το λέγειν και δημηγορείν και διδάσχειν ἐπ' Ἐχχλησίας ἀχάματον ἐχείνε σπουδήν τε καί προθυμίαν, καί ταυτ' έν πραγμάτων δυσχεβείαις και αντιθέσεσι των τε κοινων όμου και ιδίων. τάς δὲ χοινή καὶ ἰδία, νῦν μὲν πρὸς πολλούς, νῦν δὲ πρὸς ὸλίγους, ἔστι δ' ὅτε χαὶ πρὸς τοὺς χαθ'ἔνα διαλέξεις χαὶ όμιλίας. τὸ δὲ χάλλος τοῦ λόγε τὸ δὲ πολυειδές και πυχνόν και ύψηλόν και ύπερφυές των θείων ἐχείνων θεωρημάτων καὶ νοημάτων, θαυμάζειν μεν έχεσι πάντες, φράζειν δ'οὐδένες οἶμαι τῶν πάντων. Καὶ τί χρη λέγειν, ὧ θεία καὶ ໂερα κεφαλή! όπε γε καί πας όςισουν έκ του σου προιών ζόματος λόγος καὶ όμιλία καὶ διάλεξις πᾶσα παιδαγωγία ψυχής άντικρυς ήν, και διόρθωσις ήθους, και άμαρτίας άνατροπή, και διδασκάλιον άρετης, και φιλοσοφία παντός άγαθου. την μέν έξω προθεραπεύεσα καί προχειρουμένη ταύτην αἴσθησιν τῷ καθ' ὑπερ-` δολήν ήδει και καινώ του λόγου, είσω δ'είς τάς τής ψυχής ακοάς ήρέμα χεομένη τε και εισδύνουσα τον ελαίου και μέλιτός φασι τρόπον, και ταύτην υπέρ πάσας χειρουμένη σειρήνας, κάκει προσφυομένη γε οίχείως έχάς η, καὶ ρυθμίζουσα καὶ μεταπλάττουσα λανθανόντως, κάκεῖνα θαυμαστῶς δρῶσα, ὅσα φω- |

νή μέν ανθρωπεία και επιστήμη το παράπαν ούκ οίδε, δρά δ' ύπερφυως μόνος ό χοινός δημιουργός τε καὶ πλάς ης, ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας ήμων, ή άλλοίωσις της δεξιάς του Ύψίστου διά τῶν ἔνοιχον ἐν ἑαυτοῖς χτησαμένων ἐχεῖνον, χαὶ μόνην έαυτοὺς ἀξιωθέντων ἐργάσασθαι τῆς ἐχείνου θεουργοῦ χατοιχίας τε χαὶ ένώσεως· οῖ χαὶ χατὰ τον του Χριστου λόγον ἐοίχασι γραμματεί μαθητευθέντι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν «"Ος τις, φησίν, ἐκδάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αύτοῦ καινὰ καὶ παλαιά» (1), τὰ τῆς Παλαιᾶς δηλαδή καὶ τῆς Καινής έρμηνεύων καὶ συνάγων εἰς ε̂ν, ἡ τὰ τὸν παλαιόν άνθρωπον αποτίθεσθαι πείθοντα καί κτίζεσθαι τὸν χαινόν εί δὲ βούλει χαὶ τὰ τὴν παλαιὰν είχαιομυθίαν καὶ τὴν πολύθεον καὶ γεγηρακυῖαν ἐκβάλλοντα πλάνην, χαὶ τὰς ἰδέας χαὶ τὰ πεπρωμένα, καὶ τὴν μωρὰν τῶν Ἑλλήνων καταργοῦντα σοφίαν, τῷ συντετελεσμένῳ καὶ συντετμημένῳ λόγῳ τῆς άληθείας καὶ τη καινή σοφία τοῦ Πνεύματος, δι' ής άλιεῖς ἐσοφίσθησαν, καὶ εἰς ἢν ἐξεδενωμένοι προετιμήθησαν & δή και οί του μεγάλου τούτου πάνθ' όμου συνελόντες εἰργάσαντο λόγοι, καὶ γράφοντος και δημηγορούντος κοινή και ιδία, καθάπερ είρηται, συμβελεύοντος. 'Αλλά τούτων ούτως έχόντων, καὶ οῦτω καὶ λόγοις καὶ πράγμασι καὶ πάση σπεδή την Έχχλησίαν χαταρτίζοντος του μεγάλου, χαί νον μέν πρόβδιζον άνασπώντος την χρονίαν κακίαν, χαί τὸν τῶν παθῶν ἐχβάλλοντος συρφετὸν, νῦν δὲ τάς πάλαι χερσωθείσας καλλιεργούντος καρδίας, καί τὸν τοῦ λόγε σπόρον νύχτωρ τε καί μεθ' ἡμέραν είς την εύγειων χαταβάλλοντος. Έπεὶ την χαθόλε καὶ αὖθις Ἐκκλησίαν οἱ τὰ Βαρλαὰμ καὶ ᾿Ακινδύνε νοσούντες, θορυβούντες ούχ ἐπαύοντο καὶ ταράττοντες χαί τοι γε των της αίρέσεως άρχηγων

⁽¹⁾ Ματθ. ιγ', 52.

έχείνων έχποδών πάλαι γεγενημένων σύνοδον ό βα / σιλεύς σύν γε τῷ Πατριάρχη βουλεύονται καὶ πάλιν έν ταύτη δή τη των πόλεων βασιλευούση συγκροτηθήναι, και τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα και αδθις έξετάσει δοθήναι έπειδή κάκεῖνοι τουτ' αύτό καθ έχάς ην ήσαν ζητούντες, ούχ ΐνα τάληθη μάθωσιν. ή γάρ ἀν καὶ καλῶς ἐγνώκεισαν ταὐτὶ πάλαι πολλάχις άναφανέντα. άλλ' ΐνα δοχώσι μόνον έχειν τι λέγειν κατά της άληθείας, και θορυδώσι και ταράττωσι τούς πολλούς, ὅπερ δή καὶ πᾶσι τοῖς κακοδόξοις άνωθεν έθος. Έπειδή ταῦθ' ούτως εδόχει, χαὶ ή σύνοδος έμελλε συγκροτείσθαι, πρό των άλλων εύθυς ό και πρό των άλλων άκριδής τεχνίτης καί πρόμαχος ἐπιζητεῖται τοῦ λόγου ἐπεὶ καὶ πρὸς αὐτόν, ώς πρός γενναΐον δπλίτην τε στρατηγόν, τό πᾶν ἢ τὸ πλέον ἔβλεπε τοῦ ἀγῶνος τοῖς ἀντιθέτοις, εί και ήμιν οὐδὲν ήττον ἐπετίθεντο κοινή πολεμούντες, καί τιμώντες ώσπερ τη κοινωγία της υδρεως. 'Ανεισι τοιγαρούν ό τρισαριστεύς έx θεσσαλονίκης και πάλιν, ΐνα μή και τετράκις και πολλάχις αὐτὸ τοῦτ' είπω, γράμμασι βασιλέως αμα καὶ Πατριάργου μετὰ πλείστης ὅσης τῆς ἀξιώσεως έπὶ τὸν ἀγῶνα μετακληθείς. ἡ σύνοδος συγκροτείται μεγάλη τις καὶ θαυμαστή, καὶ τὰς πρὸ αὐτής ύπερβάλλυσα οὐ συς ήματα μόνον Αρχιερέων πολλών τε και μεγάλων και ταὐτὰ πνεόντων άλλήλοις, ύπὲρ τοῦ Πνεύματος καὶ της ὀρθης δόξης όμοῦ καὶ της Έχχλησίας, εί δεήσει, χαὶ μέχρις αίματος γενναίως προπολεμούντων. των τε καθ' αξμα προσηχόντων τοῖς βασιλεῦσι χαὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι σὺν πάση δηλαδή τή συγκλήτω, άλλά και σοφών τε καί λογίων ἀνδρῶν ἐτέρῳ συλλόγῳ ἔχ τε τῶν ἐν τέλει, φημί, καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας λογάδων, καὶ δή καὶ μοναστών καὶ ἀναχωρητών, καὶ τών κοινῆ καὶ καθ' έαυτούς τὰ θεῖα φιλοσοφούντων· ἐῷ γὰρ λέγειν τὸ χοινόν τῶν εὐσεδῶν πληθος ἐπ' ἀχροάσει τῶν ||

της πίστεως λόγων άθρόον συνειλεγμένων, ώς καί τον υποδεξάμενον την σύνοδον ταύτην βασιλικόν οίχον, καί τοι γε καὶ μέγαν ούτω καὶ θαυμαστόν όντα, τῷ πλήθει τῶν συνειλεγμένων τάτ' ἔνδον τάτ' έξω στενοχωρείσθαι. Του γουν βασιλέως σύν γε τῷ Πατριάρχη προχαθεσθέντος, ὡς ἔθος, καὶ ἡμῶν μετ' έχείνες καὶ σὺν ἐχείνοις, ἐχάστων δηλαδή κατὰ τὴν οἰχείαν ἀξίαν τε χαὶ τὴν τάξιν, εἰσάγονται χαὶ οί τὰ τῶν ἀντιθέτων φρονοῦντες, βραχεία τις καὶ μεμισημένη μερίς, ού μερίς τοῦ Ίαχωβ, οὐδὶ λαός Κυρίου καὶ σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ. Χαναναζοί τινες καὶ Χετταζοι, καὶ οὐδὲ τὴν τῶν Γαβαωνιτων εκείνων επέχειν άξιοι τάξιν, ους είς ύδροφόρους καὶ ξυλοκόπους ὁ τοῦ Ναυή Ἰησοῦς ἀπέταξε τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ πάλαι, δόλῳ καὶ ὑποκρίσει καλη σφας αὐτοὺς προαρπάσαντας τῆς τῶν ὁμόρων διαφθοράς καὶ πανωλεθρίας. "Όθεν καί τις τών λόγφ καί καθέδρα προύγόντων ίερέων έγιδών είσιοῦσιν έχείνοις τότε, κάχ της όψεως εἶπεν αὐτης δήλους αὐτοὺς εἶναι της μερίδος καὶ τοῦ κόμματος πεφυχότας έχείνων, ους αί υπέρ ήμας είχόνες αύται φέρουσιν άναγράπτους τὰ τῶν αίρετιχῶν πονηρὰ συνέδρια λέγων, ύπο των ίερων κατησχυμμένα των πατέρων πάλαι συνόδων, ών δή που καὶ τὰς εἰκόνας ό ίερος έχεινος χαί βασιλιχός έφερεν οίχος.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος κάνταῦθα τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῆ συνόδῳ λαληθέντατε καὶ πραχθέντα παρ' ὅλας ἡμέρας ἐφεξῆς οἶμαι πέντε, τοῖς εἰδόσι λέγειν τε καὶ γράφειν παραχωρήσω, καὶ πρό γε πάντων τῷ θείῳ τῆς πίστεως ὅρῳ, ὁν ἡ ἱερὰ σύνοδος ἄμα βασιλεῖ τε καὶ Πατριάρχη καλῶς ἐκθεμένη, καὶ γνώμη καὶ χειρὶ καὶ γράμμασι μετὰ τοῦ λαλοῦντος ἐν αὐτῆ Πνεύματος τὸ κράτος αὐτῷ δεδωκυῖα, στήλην ὀρθοδοξίας καὶ τρόπαιον εὐσεβείας καὶ πῦργον θεολογίας ἀκράδαντον, τῆ τῶν εὐσεβῶν καταλέλοιπεν Ἐκκλησία, Γραφικαῖς ἀποδείξεσι καὶ

Πατέρων ίερων καὶ συνόδων θεολογίαις καὶ λόγοις ἀκριδώς πάντοθεν κατησφαλισμένον, εἰ καὶ τὰ τῆς πλάνης ἐγκαταλείμματα, καθαπερεί τινος δράκοντος τεθνηκότος οὐραῖον ὑποσπαῖρον ἔτι, βάλλειν ἐπιχειρεῖ κατ' ἐκείνου, ταῖς παρ' ἐκείνου πληγαῖς ἀλγοῦν καθ' ὑπερδολὴν καὶ τἢ τοῦ ἰδίου νεκρώσει σώματος.

Γρηγόριος γεμήν ό σοφός, ἐπεὶ καὶ τὸ πᾶν ὡς είπεϊν τοῦ ἀγῶνος πρός αὐτὸν ἔδλεπε, καὶ οί κοινή πολεμούντες τη Έχχλησία, ώς κατά σκοπού καί αύθις αύτου βάλλοντες ήσαν, άναιρεϊται καὶ αὐτὸς προθύμως μάλα την μάχην, καὶ εἰς ξαυτόν όμοῦ πάντα τὸν πόλεμον δέχεται τοῦτο καὶ βασιλέως άμα και της συνόδου προτρεψαμένων τὰ δὲ έξης λεγέτωσαν οί τότε παρόντες, καὶ όψει καὶ ἀκοῆ τὰ πραχθέντα και λαληθέντα παραλαδόντες. "Οπως μέν είς φυγήν έτρεψε καὶ ἄπαξ καὶ δὶς τοὺς θεομάχους έχείνους, μηδέ την προσδολήν του έν τοις λόγοις αὐτοῦ θείου φωτὸς ἐνεγχόντας, ὡς μηδὲ κατασχείν αὐτοὺς τόν τε βασιλέα καὶ πᾶσαν όμου την σύνοδον δεδυνησθαι, την μέν ύποστροφην έπαγγειλαμένους ες νέω τὰ δήθεν, μήπω δ' εἰσέτι καί νυν της υποστροφής γενομένους. ὅπως δ' ἀνεχήρυξεν εν Έχχλησία μεγάλη και λόγοις και γράμμασι καὶ δημηγορίαις ὑπερφυέσι τὸν ὑγιᾶ τῆς πίστεως λόγον, έαυτον μέν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας σοφοῖς θεολόγοις, ἐχείνους δ' αὖθις ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς λογίοις τοῖς ἱεροῖς ἀποδείξας ἐν πᾶσι συμφώνους, ώς μηδε την έριν αὐτην άντειπεῖν έχειν πρός ταυτα και γρύξαι· τὰς δὲ ψυχὰς ὅπως ἀνεπτέρωσε τότε των δυναμένων ακούειν, και τον νουν ύπερηρεν άθρόον, και πάντας της σοφης άνηρτήσατο γλώττης, και τοῖς ἐκείνου χείλεσι και τῷ ῥεύματι των λόγων όπως προσείχον, μικρού καί έαυτων έξω γιγνόμενοι, τη θεία κατοχή καὶ τῷ ἔρωτι καὶ τη βακχεία τη πρός έκεινα, πως άν τις έξείποι; μό-

νον αν είη των πεπειραμένων έχείνων τό γε άχρισως έχειν εἰδέναι τοιαῦτα τὰ τοῦ ἀγῶνος ἢν χαὶ
τῶν λόγων ἐχείνων, ὡς ἐξ ὀνύχων φασὶν ὑποδεῖξαι.
Εἰ δέτι χαὶ Κλήμης ὁ τούτων ἐξηγητής τε χαὶ γραφεὺς τῷ τῆς εὐσεβείας χήρυχι συνηγωνίσατο Πέτρω, χαὶ λέγων ἄμα χαὶ γράφων, Πέτρω λογις ἐον
δήπου χἀχεῖνα, τῷ χαὶ προελομένω χαὶ λόγοις χαὶ
γράμμασι χαὶ ψήφοις τὸ τελευταῖον, χαὶ χοινωνὸν
τῶν χατ' αὐτὸν εἰργασμένω ἐν τούτοις μὲν χαὶ
τὰ τῆς τελευταίας ἱερᾶς ταύτης συνόδου.

Έπεὶ δὲ καὶ πρὸς Θεσσαλονίκην ὑποστρέφειν πρός ἀνάγχης αὖθις ἦν τῷ μεγάλω, καὶ μὴ τῆς Έχχλησίας ἐπὶ πλεῖστον ἀποδημεῖν, ἐπιβαίνει μὲν σύν τοῖς μετ' αὐτοῦ τοῦ πελάγους. τοσούτου δ' ἐπειράθησαν του κλύδωνος καὶ της τρικυμίας καὶ του κατὰ θάλατταν κυκεῶνος· καὶ γὰρ καὶ τῆς ὥρας ἔπλεον ἔξω, καὶ ἀνιόντες ὡσαύτως καὶ κατιόντες ώς δπερβαλέσθαι μέν χαθ' δπερβολήν τὰ τοῦ χατάπλου χαχά τὸν ἀνάπλουν, ἀπαγορεῦσαι δ'οὐ τοὺς ἐμπλέοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ ναύτας ἄμα καὶ χυδερνήτην, χαὶ τὸν περὶ ψυχής όμου θέειν πάντας, τὰ ἔσχατα προσειπόντας άλλήλους, καὶ Θεῶ δι' ἐξομολογήσεως, οία πρός ταίς ἐσχάταις όντες ἀναπνοαίς, έαυτούς ώς έθος παραθεμένες. 'Αλλ' ό τοῦ Θεοῦ μέγας 'Αρχιερεύς οὐκ ἀνακτώμενος ἢν αὐτούς μόνον των έλπίδων ταῖς χρηστοτέραις, καὶ πρός Θεόν ἐπεστράφθαι πάντας όμοῦ δι' εὐχης διδάσχων, άλλα χαὶ πρό τῶν άλλων αὐτὸς τοῦ ἀξιώματος έαυτου και της τάξεως ύπέρ ποτε γενόμενος όλος, καὶ μέσον Θεοῦ τε καὶ τῶν συνόντων έαυτὸν στήσας, οἶα μεσίτης άληθινός Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀλαλήτοις τοῦ νοῦ δεήσεσι καὶ τη συνήθει γρησάμενος παρρησία, τήν τε καταιγίδα κοιμίζει, καὶ καταπαύει τὸν κλύδωνα, καὶ τοῦ ναυαγίου πάντας όμου διασώζει παρά πάσας άνθρωπίνας έλπίδας. Καὶ τὰ μὲν τοῦ πελάγους αὐτοῖς οὕτω παραδόξως

ήρέμει καὶ ὑπεχώρει τὸ κῦμα, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίες | καὶ τὴν πόλιν ἡμέρως ἄγαν παρέπεμπεν. ἡ δὲ τῶν πειρασμών χαταιγίς ούμενουν ούχ ήρέμει. ώς γάρ τῷ της πόλεως προσέσχον λιμένι, κἀκείνης ήδέως πως αν είποις εμελλον επιδαίνειν, ό βασιλεύς την είσοδον έχείνοις ἀπείργει· της μέν πρός τον χηδεστήν τε καὶ βασιλέα διας άσεως ήδη μελετωμένης, συνθηχών δέ τινων χαὶ λόγων οὐχ οἶδ' ώντινωνοῦν άν και φαίειν πρός τον προβρηθέντα των Τριβαλλών ἄρχοντα Στέφανον τηνικαθτα τῷ βασιλεί κοινουμένων, δι' ά δήπου καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ ᾿Αρχιερεῖ την πάροδον αποκλείει, τα πιστά τῷ Στεφάνω κάντεῦθεν δήθεν κατασκευάζων, μή καὶ δόξη πλάττεσθαι τὰς συνθήκας τὰς πρὸς ἐκεῖνον, καὶ ἀπάτην τινά συσκευάζειν, δ δή καὶ πρός ἀλήθειαν ήν, σοφως παρακρουσαμένου τοῦ βασιλέως ἐκεῖνον, ὡς ή πείρα σαφώς παρέστησεν ύστερον. Ο μέν οὖν ύπενόστει καὶ αδθις, καὶ ἐς "Αθω τὸν φίλον ὑπ' άνάγκης και πάλιν ἀπήει των δ' ύπηρετων τε και φίλων έστιν ὧν ἐπὶ τούτοις δυσχεραινόντων καὶ πρός τὸ τῶν πειρασμῶν συνεχὲς ἀχλαζόντων, ἐχεῖνος τούναντίον μέν οὖν ἄπαν ἔλεγε, καὶ ἤδεσθαι καὶ χαίρειν ἐπὶ τούτοις προσήχε, καὶ μεγίς ας όμολογεῖν τῷ Θεῷ τὰς χάριτας, ὅτι καὶ ἡμεῖς κατά τι κοινωνεῖν ήξιώμεθα τοῖς μεγάλοις ἐχείνοις διδασχάλοις καὶ ᾿Αρχιερεῦσιν αὐτοῦ, οἱ καὶ σωτήρες καὶ πατέρες και εὐεργέται τῶν ὑπερφυῶν χρηματίζοντες τοῖς τότε χρατούσιν, ώς χαχούργοί τινες χαὶ μιαροί καὶ πολεμιώτατοι παρὰ πάντα τὸν τῆς ζωῆς ἡλαύνοντο χρόνον, καὶ θανάτου τιμώντων ἐκείνων τοῖς πλείστοις τὸ τελευταῖον χαὶ ταῦτα λέγων συνωδὰ τοῖς λόγοις ἐπεδείκνυτο καὶ τὰ πράγματα, μέγας τις καὶ ύψηλὸς καθ' ὑπερβολήν τήν διάνοιαν καὶ την ψυχην εν τοῖς πειρασμοῖς αὐτός ών, καὶ μακρώ τῶν όρωμένων ὑπεράνω χεχτημένος τὸ φρόνημα. 'Αλλ' δ σύν τῷ πειρασμῷ ποιῶν Θεός καὶ τὴν []

έχδασιν, χατά τὸν μαχάριον Παθλον, του δύνασθαε ήμας ύπενεγχείν, χαι τοῦτον μετά βρυχύ διαλύει τόν πειρασμόν· μηνών γάρ μεταξύ παραβρυέντων τριών, και ή θαυμαστή και φιλόχριστος βασιλίς έπιστάσα φρονήματι γενναίω τε καὶ βασιλικώ, καὶ τάς του υίου και βασιλέως πρός τον Στέφανον διαβρήγνυσι συνθήκας έκείνας, μαλλον δὲ τὰ τῶν συνθηχών Ινδάλματα καὶ τὰς προσποιήσεις, καὶ τὸν 'Αρχιερέα σύν γε τῷ βασιλεῖ τε καὶ υίεῖ παρὰ τὴν Έχχλησίαν τε χαὶ τὴν πόλιν ἀξίως μεταχαλοῦνται. έπει και βασιλεύς αὐτός οὐδὲν ἦττον εί μὴ και μαλλον δι' αίδους ότι πλείστης ήγε τὸν μέγαν, σοφός τε καὶ φιλόχρισος ών, καὶ γνώμης καὶ καλοκάγαθίας καὶ τρόπων χρηςῶν ἀντιποιούμενος, είπερ τις των πρό αὐτοῦ βεβασιλευχότων, εἰ καὶ τὸ τῶν πραγμάτων τε καὶ τῷν καιρῶν δυσχερές καὶ ἀντίξουν άπειργεν αὐτὸν καὶ πρότερον, έαυτῷ καὶ τοῖς τῆς φύσεως προτερήμασι κατά γνώμην οἰκείαν κεχρησθαι. Ύποστρέφει τοιγαρούν ό Άρχιερεὺς είς την Έχχλησίαν χαὶ αὖθις· αὐτός τε ταύτην ήδις α προσορά καὶ ὑπ' ἐκείνης ώσαύτως ὁρᾶται, τὸ φίλτρον άντιδιδόντες άλλήλοις, καὶ τὰ παρ' άλλήλων καρπούμενοι ό μεν την εχείνης ύπαχοην πρός τὰ θεῖα, ή δὲ τὴν παντοδαπὴν ἐχείνε τῶν λόγων τε χαὶ τῶν έργων ωφέλειαν· καὶ δηλον κάντευθεν.

Φροντιστήριόν ἐστι μοναζουσῶν μέγα καὶ πολυάνθρωπον ἐν Θεσσαλονίκη, βασιλικὸν καὶ δι'αὐτὸ
τοῦτ', οἶμαι, καλούμενον ὑπερέχει καὶ γὰρ ἐκεῖ
πάντων ὁμοῦ τῶν τοιούτων. Ἐν τούτῳ μοναχή τις
τῶν εὐλαδῶν ἢν καὶ κοσμίων, Ἐλεοδώρα τὴν κλησιν αὕτη μοχθηροῦ τινος καὶ νοσώδους χυμοῦ
τῷ ὀφθαλμῷ ἐνοχλοῦντος, πονήρως εἶχε τοῦ εὐωνύτῷ ὀφθαλμῷ ἐνοχλοῦντος, κἀκεῖ τὸ τῆς ὀδύνης συνάγοντος πλεῖστον, ἀφόρητον μὲν ἢν καὶ κατ'αὐτὸ
τοῦτο τὸ πάθος, καὶ οἶον μηδὲ παραδεδλησθαι.

προσήν δ' ύποψία χαι των έτι μεγίστων, μή χαι της φυσικης έδρας ό όφθαλμός έκκρουσθείς δηλαδή φθάση τῷ σφοδρῷ τῆς ὀδύνης, ἰατρῶν μέν οὖν των τε ήμεδαπων καὶ ἐπηλύδων όμοίως ἀπηλέγχετο πάσα τέχνη τῷ μεγέθει τοῦ πάθους. ἡμερῶν δ' έφεξης τετταράχοντα διαγενομένων, λήγει τὰ της όδύνης άθρόα, μηδενός έξωθεν επιγεγονότος. καὶ ύμὴν αὐτίκα λεπτός ἐπιπεσών, ἐπικαλύπτει τὴν χόρην, χαὶ ή όρατιχή δύναμις χατ' αὐτόν φημι τοῦτον έξ ἐχείνου τὴν πάσχουσαν ἀπολείπει, οὐ μᾶλλον άλγουσαν δι' αὐτὸ τουτο, τὸ τὸν ὁφθαλμόν φημι το παράπαν άπεσβηχέναι, όσον το της άναγνώσεως απος ερείσθαι του πλείςου. Του δ' ένιαυ. του μετά την πληγήν ταύτην όντος περί τὰ τέλη, χαὶ μηνός ήδη Γορπιαίου ένισταμένου, έτελεῖτο μέν έχει τη Θεομήτορι λαμπρώς ή τελετή των αύτης Γενεθλίων, παρην δέ καὶ ὁ Διδάσκαλος παννύχιος συνεορτάζων τη ποίμνη. Των δέ έσπερινών αὐτοῖς ύμνων ιόντων πρός το τέλος, απτεται διδασκαλιχοῦ λόγου χαὶ διμιλίας πρός τοὺς παρόντας πάντων δ' έξηρτημένων, ώς έθος, της διδασχαλίας χαί των ίερων σειρήνων έχείνου επεί και ή τον όφθαλμόν πάσγουσα μοναγή σύν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ που παρισταμένη, του νέχταρος των λόγων έχείνου μετέσχε, θάμβους μεν και κατανύξεως την ψυχην, δαχρύων δ' ύποπλησθείσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, μεγάλας ἀπεδίδε θεῷ τὰς εὐχαριςίας, ὅτι τε τὸν τοιοῦτον φιλανθρώπως παρελθείν είς μέσους έχείνους πεποίηχε, καὶ ότι καὶ αὐτή κατηξίωται τῶν τοιούτων έν μετοχή γεγονέναι: οὐ μήν άλλά καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ χρωμένων έστιν ὧν Βυζαντίων ἀκολάςως τη γλώττη, και τα τουδε διασύρειν έπιχειρούντων, ἄνοιαν ἐσχάτην καὶ θράσος καὶ τόλμαν καταγινώσκουσα καί δυσσέβειαν, χείρας ίκεσίους σύν πολλοίς γε τοίς δάκρυσι πρός Θεόν έχίνει, ώς αν ταίς εύχαίς αὐτοῦ καὶ τη πρὸς αὐτὸν παρρησία,

καί του συνέχοντος πάθους ἀπαλλαγείη, και τὸν όφθαλμόν ένεργόν ώς το πρότερον απολάδοι. Ούτω της νυχτός αὐτη διαγεγονυίας, καὶ μεθ' οὕτω λαμπρών των έλπίδων ούδε γάρ δισταγμού τι προσήν, φησίν, οὐδ' ἀμφιβολίας. Έπει και ή της ίερας τελετης καί των μυστικών παρην ώρα, ών ύπηρέτης τε καὶ τελειωτής ό Άρχιερεύς ήν, πρόσεισι καὶ αὐτή χατὰ τὴν∫αίμορβοούσαν πάλαι Χριστῷ, λαθούσα καθόσον οδόν τε καὶ της δερατικης ηρέμα στολης άψαμένη της του μεγάλου, κάκείνην ἐπιβαλούσα τῷ πάσχοντι μέλει, τὴν ἐκείθεν ἐξελθορσαν ἐπισπᾶται δύναμιν θαυμαστώς καὶ τὴν θεραπείαν, καὶ ἦν μέν άφανής έτι τέως, της δε νυχτός επιούσης, ύπνοί σύν πολλοίς τοίς δάχρυσι καί ταίς ίκεσίαις, καὶ τῆ μετ' ἐκείνην ἡμέρα, τῶν ὑπερφυῶν σου Δέσποτα καὶ καινών έργων! τηλαυγώς έξανίσταται καθορώσα, καθαρόν τε καὶ ύγια τὸν ὀφθαλμὸν κεκτημένη καθάπαξ, ώς μηδέ δοκείν αὐτὸν ἀπεσδηχέναι ποτὲ, χαὶ τῆς χατὰ φύσιν ἐνεργείας χάν πρὸς δλίγον ἐπιλελησθαι.

Ένιαυτός ήν αὐτῷ παριών ἐν τούτοις μετὰ τὴν έχ Βυζαντίε, φημέ, χάθοδον, χαὶ ταῖς συχναῖς ἀποδημίαις και τοῖς πειρασμοῖς και τοῖς ἀνενδότοις πόνοις το σώμα κατεργασθείς, καὶ σφόδρα ταλαιπωρήσας, νόσω περιπίπτει δεινή καὶ πολυημέρω. καὶ πάντες μὲν ἀπαγορεύουσιν ᾶμα τούτω τὸ ζην, Θεός δ' ύπερ πάσας ελπίδας και αξθις τοῦτο χαρίζεται, πρὸς ἀγῶνας καὶ πάλιν έτέρους καὶ δρόμες καὶ παλαίσματα παρασχευάζων τὸν ἀθλητήν· καὶ οπως, ό λόγος δηλούν εταιμος. Έπειδή καὶ γὰρ κρείττων μέν ἦν ό μέγας τοῦ προσδοκηθέντος θανάτου, Θεού θαυματουργούντος, ὅπερ ἔφην προδήλως, ύπενόστει δε καί το πλείστον της νόσου, έτι τὰ λείψανα περιφέρων ἐχείνης, ἀναγχάζεται, πολλὰ δεηθέντος του θαυμαστού βασιλέως, και αύθις είς την των πόλεων βασιλεύεσαν άνιέναι, τῷ χηδες ήτε

χαί βασιλεί πρεσδευσόμενος, χαί σπονδάς είρηνικάς άμφοτέρων μεταξύ θύσων. 'Αλλ' δ τῶν βασιλέων Βασιλεύς άνωθεν και Κύριος των Κυρίων, τὰς μὲν ώς περιττὰς ἀποδοχιμάζει τό γε νῦν εἶναι, 'Αχαιμενίδαις δέ τοῖς μαχράν ἀπωχισμένοις αὐτοῦ τῷ τῆς πίστεως λόγω, καὶ δὴ καὶ τοῖς κατεχομένοις ύπ' αὐτῶν αἰχμαλώτοις, Εὐαγγελιστήν τε καὶ χήρυκα καὶ μεσίτην καὶ διαλλακτήν δι' αίχμαλωσίας αὐτὸν θαυμαςῶς ἀποστέλλει καὶ ἄπεισιν αίχμάλωτος εἰς 'Ασίαν, 'Αγαιμενίδαις τοῖς κάκιστ' άπολουμένοις, ώσπερ είς τις των πάντων, ό την άνω πάλαι πλουτήσας έλευθερίαν καὶ βασιλείαν, καὶ πλείς ους πρός ἐχείνην χαλῶς όδηγήσας τῷ λόγῳ, ενα κάκει ταῦτ' ἐργάσηται, καὶ πλείστους ἀπαλλάξη δι' έαυτοῦ της νοητης αίχμαλωσίας τε καί δουλείας.

'Αλλά καλόν ἄν εἴη τῆς καλλίς ης καὶ ἱερᾶς διακοῦσαι καὶ αὖθις γλώττης αὐτῆς ἐκείνης, τὰ καθ' ἑαυτὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν καινὴν ἐκείνην διεξιούσης. Φησὶ τοιγαροῦν ἐν τῆ πρὸς τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν ἐπιστολῆ, γράφων οὕτω « . . .

Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν παλαίσματά τε καὶ ἀγωνίσματα, καὶ αἱ θαυμασταὶ νίκαι, καὶ τὰ κατὰ τῆς πλάνης τρόπαια Γρηγορίου φημὶ τοῦ μεγάλου! καὶ οὕτω κἀκεῖ στεφανίτης ὁ ἐμὸς παλαιστὴς τῆ ἐνεργεία καὶ δυνάμει τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ Πνεύματος ἀνεφάνη, ἑαυτὸν ὡσανεὶ καὶ μιμούμενος πανταχοῦ, καὶ διὰ πάντων ἐν ἄπασι τὸ νικὰν ἔχων οἱονεὶ συγκεκληρωμένον ἑαυτῷ καὶ ξυμπεφυκός. Καὶ ταῦτα διῆλθον ἐπὶ μακρὸν οὕτω καὶ κατὰ μέρος, οὐχ ἵν ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἐκείνου λόγοις προσθῶ τινα δόξαν, ὡς ἀν ὑπολάδοι τις ποῖον γὰρ οὐχ ὑψηλὸν τῶν ἐκείνου καὶ θεῖον, ὡς καὶ μεθ' ὑπερδολῆς ἔκαστον τούς τε λέγοντας ἄμα καὶ τοὺς ἀκούοντας ἔχειν ἐκπλήττειν, κὰν τὸ σμικρότατον

ον τύγη, καὶ τῶν ἐκ παρέργου καὶ μὴ κατὰ σπεδήν έχείνω ρηθέντων τε καὶ πραχθέντων; άλλ' ίνα κάντεύθεν τὸ τῆς θεολογίας ύψηλότερόν τε καὶ ἀσφαλές ατον τοῖς ἀγνοοῦσι διαδειχθη τοῦ ἀνδρὸς, ὅπως τε τὰ ἐχείνου σύμφωνα πάντα τοῖς Ἀποστολιχοῖς τε καὶ Πατρικοῖς δόγμασι διὰ πάντων καὶ ὅτι μοναρχίας καὶ μιᾶς τριουποστάτου καὶ παντοδυνάμου θεότητος έν απασι καί πρός πάντας πανταγού κήρυξ έκεινος, άλλ' οδχί πολυαργίας τε καί πολυθείας κατά τούς πολυθέους έχείνους όγτως καί λατρευτάς των ίδεων τε καὶ των κτισμάτων, καὶ της άληθινης λατρείας τε και θεότητος ύβριστάς, ους καὶ φθάσας ὁ λόγος ήδη δι' ἐκείνου καὶ σὺν ἐχείνω πολλάχις έξήλεγξεν. ἐπεί μηδὲ άλλως ἐχρῆν σιγή τε καὶ λήθη τὰ τοιαῦτα παραδοθήναι, μυστήριον εύσεβείας άντιχρυς όντα, χαὶ τοῦ χαθ' ήμᾶς έερου λόγε τε και της πίς εως μέρος ου το σμικρότατον άλλ' έπὶ τὸ προχείμενον έπαγίωμεν αδθι.

Ένιαυτὸς ὅλος ἤνυστο τῷ γενναίῳ αἰχμαλωσία τε καί τοῖς της αίχμαλωσίας δεινοίς προσταλαιπωρούντι καί νύν μέν τούς εύσεδείς πρός ύπομονην ύπαλείφοντι καὶ ανδρίαν καὶ της άλλης πάσης άρετης ἄσχησιν, τη τε των μελλόντων έλπίδι, χαὶ μάλιστα τῷ καθ' έαυτὸν ὑποδείγματι· νῦν δὲ τοὺς άσεβεῖς ἐξελέγχοντι, καὶ τὸ μυς ήριον τὸ τῆς πλάνης διὰ πολλῶν μάλα λαμπρῶς θριαμδεύοντι, δι' â δήπου και πληγάς υπομείνας διαφόρες και θλίψεις, καθά δή και πρό βραχέος έφθη δείξας ό λόγος, μάρτυς αναίμακτος και της εύσεβείας λαμπρός άθλητής ήν. Των δέ χοινών πραγμάτων ώσπερ έν χύδων στροφαίς αὖθις μεταπεσόντων Ῥωμαίοις, μεταδολής τε προσγενομένης άμα τη βασιλεία καί τη χοινη Έχχλησία, χαὶ τῶν σφόδρα σπουδαζόντων ύπερ της ελευθερίας εχείνου πόρρω γεγονότων της άργης ήδη καί της των κοινών πρυτανείας, τηνικαύτα παρά πάσας έλπίδας λύεται της αίχμαλωσίας, ότε καὶ τὰ τῶν ἐλπίδων αὐτῶν εἰσάπαν ἐρρύη, Θεοῦ κεκινηκότος ἐξ ὑπερορίας δυτικῆς Τριβαλλούς τινας ἡ Δαλμάτας, ἄνδρας καλοὺς κὰγαθοὺς, καὶ ὑπὲρ τὸ σφέτερον αὐτῶν γένος, οὶ καὶ
πόρρωθεν ὄντες, τά τε χρήματα δαψιλῶς κατεβάλοντο τοῖς βαρβάροις, καὶ τὸν ἄγιον ἀνεσώσαντο, ἔν' εἴη καὶ τοῦτο καθαρῶς τῶν περὶ αὐτὸν
τοῦ Θεοῦ θαυμάτων, τοῦ πάντα κατὰ τὸ εἰρημένον ποιοῦντός τε καὶ μετασκευάζοντος μόνω τῷ
βούλεσθαι.

Έν δὲ τη των πόλεων βασιλίδι γενόμενος αὖθις, τόν τε πρός Λατίνους περί της του θείου Πνεύματος έχπορεύσεως εν βιδλίοις δυσί θαυμαστώς έχδίδωσι λόγον, καινόν τινα καὶ ὑπερφυᾶ, καὶ οἶον οὐδέπω πρότερον ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἡ καθ' ἡμᾶς έωραχεν Έχχλησία μαλλον δ', εν' είπω τ' άληθές, έξω παντός προχαλύμματός τε χαὶ προσωπείε, οἶον τούς πρό αὐτοῦ πρός Λατίνους όμοῦ πάντας παιδιάν ἀποδεϊξαι καὶ πρόσχημα διαλέξεως. Ταϋτα τε τοίνυν οῦτω θαυμαστῶς καὶ ἀξίως ἐξενεγκών έαυτου και του λαλούντος εν αυτώ Πνεύματος, και των όπαδων Βαρλαάμ τε καὶ 'Ακινδύνου, τοῖς ἔτι περιούσι, τὰς ἐσχάτας οίονεὶ πληγὰς δεδωχώς, ἔν τε λόγοις και γράμμασι και διαλόγοις αυτοπροσώποις, και βασιλέως αὐτοῦ και πολλών τῶν ἐν τέλει πορόντων, ώς μηδεν ήττον αὐτὸν παρά πάντων θαυμασθήναι κάν τούτοις, είς Θεσσαλονίκην την ίδίαν ύποστρέφει και αὖθις, διψῶσαν πως ἀν εἰποις τουτόν τε και τα τούτου, και σφοδρώς έκκαιομένην τῷ πόθῳ. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὑδάτων τῶν ἄνωθεν αἰσθητως διψωσαν ούδεν ήττον αύτην εύρε, καί αύχμώ τηχομένην, λύει μέν αὐτη τὰ της αἰσθητης ἀνομ-Βρίας εύθυς, εύχαις και δεήσεσι τον δημιουργόν δυσωπήσας, ποτίζει δ' άφθόνως και τον ευφραίνοντα χαρδίαν ζωτιχόν λόγον, τούς πλείστον ήδη χρόνον τουτον διψώντας, θεραπεύει δὲ συνήθως |

καὶ αὖθις σὸν ταῖς ψυχαῖς καὶ τὰ σώματα βάους ποιῶν ἀμφοτέρωθεν.

Μοναχός τις και γάρ την άξιαν πρεσθύτερος, την χλησιν Πορφύριος, τῷ τοῦ Υπομιμνήσχοντος ένοιχῶν σεμνείω, καὶ θύων ἐν τούτω τὰ μυστικὰ, οὖτος εὐλαβής τε καὶ συνετὸς ών, καὶ τῷ άγίω συνήθης ήν, καὶ πυκνά πρός αὐτὸν ἐφρίτα, καὶ τῶν ποτίμων της γλώττης αὐτοῦ μετεῖχε ρευμάτων ήδέως. Της δε δεσποτικής Μεταμορφώσεώς ποτε τελυμένης αὐτοῖς, ὡς ἔθος, χάθ' ἡν ἄρα χαὶ τὸν Πορφύριον και διανυκτερεύειν σύν τοῖς λοιποῖς Μοναχοίς έδει, καὶ ίερατικῶς ἐξυπηρετεῖσθαι, άθρόον όδύνη τις αὐτῷ χατὰ τὴν εὐώνυμον πλευρὰν προσδαλουσα, και της ιεράς ύπηρεσίας και της άγρυπνίας όμου, και της έν τῷ ναῷ στάσεως ἐκεῖνον ἀπηρξε· μαλλον δέ την μέν ιεράν άφείλετο τελετήν και τήν έν τῷ ναῷ προσεδρείαν, τῆ δ' ἀγρυπνία καὶ προσέθηκε πλείστον, ώς μηδέ συγχωρείν έπι κλίνης άναχεῖσθαι τελείως τῷ σφοδρῷ χαὶ ἀχμαίῳ τοῦ πάθες. Ή νὺξ ἐχείνη παρήει, χαὶ τὰ τῆς ὀδύνης οὐδοτιοῦν ένεδίδου, έπει δ' ο των πρατηρίων καιρός προσιών, τον Αρχιερέα του Θεού πρός ιερουργίαν εκάλει, και ό Πορφύριος ώς είχεν εὐθύς τῷ τοῦ σεμνείου παρεπόμενος προεστώτι, είς τους όπ' έχεῖνον έπισχόπες τελούντι, καί συνιερουργείν προσκεκλημένω συνήθως, της τε μυστικής ιερουργίας επόπτης γίνεται καί άκροατής, έςώς αὐτοῦ πε παρά τῷ ἱερῷ θυσι αστηρίω, και των μυστικών τελεσθέντων, πρόσεισιν εὐθὺς τῷ ἀγίῳ, τήν τε πιέζουσαν ἀδυνηρῶς ἀπαγγέλλων όδύνην, και την θεραπείαν ώς τάχιστα διά της αὐτοῦ χειρός τε καὶ της εὐχης έξαιτῶν. 'Ο δὲ πρῶτα μὲν ἀνεβάλλετο, καὶ τὴν ἀξίωσιν εὐλαβῶς διωθείτο, μηδέ δεδυνήσθαι διενεργείν αὐτός τὰ τοιαῦτα λέγων, μηδὲ τοιαύτας τὸν Πορφύριον ἔχειν τας υπολήψεις περί αυτου άξιων ως δ'έχεινος ἐπέχειτο μαλλον την ίεραν επιζητών της χειρός έχείνε σφραγίδα καὶ τὴν εὐχὴν, τἢ τοῦ πάσχοντος ὁ μέγας εἴξας ἀνάγκη, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς πρὸς Χριστὸν, τὴν δὲ χεῖρα τἢ τοῦ πρεσδυτέρου πλευρὰ
ἐχείνου περιπαθῶς ἔλεγε· « Σταυρούμενος, Δέσποτα, τοἰς μὲν ἥλοις τὴν ἀρὰν τὴν χαθ' ἡμῶν ἐἔἡλειψας, τἢ δὲ λόγχη νυττόμενος τὴν πλευρὰν,
'Αδὰμ τὸ χειρόγραφον διαβρήξας, τὸν χόσμον ἠλευθέρωσας »· Εἶτα, καὶ τὸ τοῦ χορυφάίου τῶν
'Αποστόλων ἐχεῖνο πρὸς τὸν παράλυτον ἐπιπὼν,
τὸ, «Ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς», τῆς πιχρᾶς ὀδύνης ἐχείνης οὐ σχολἢ καὶ χατὰ μιχρὸν, ἀλλὰ
τελείως εὐθὺς ἀπαλλάττει τὸν πάσχοντα ὡς καὶ
πρὸς τὴν οἰχίαν τε καὶ τὸ φροντιστήρον ὅλον ὑγιᾶ
τε καὶ ἐβρωμένον παραδόξως ἐπανελθεῖν.

Ήμέραι μετά τουτο παρήλθον τινές: δ αὐτὸς Πορφύριος έλεγε, καὶ νόσος ἐπιγίγνεταί μοι τῷ σώματί τις, ή και προσταλαιπωρήσας ήμέρας συγνάς, ότε καί πρός παρακμήν τε καί ἀπαλλαγήν ταύτης έβλεπον ήδη, τότε δή και σφοδροτάτης καθ' ύπερβολήν έχείνης πειρώμαι. το γάρ ένοχλουν απαν της ύλης, ώσπερ ἐπίτηδες ἀθράον κατὰ τοῦ λάρυγγος ρεύσαν, ωσανεί τινα παιδιάν έδείχνυ τά πρόσθεν τόν τε γάρ φυσικόν της τροφης απέκλεισε πόρον, ώς μηδε ύδατος γοῦν ἐφ' ὅλαις ἡμέραις όχτω, μηδέ βραχύ τι το παράπαν προσέσθαι, καὶ γαλεπόν τον δι' άγχονής ήπείλει θάνατον. Έπεὶ δὲ πασα μέν έχινείτο πρός θεραπείαν έπίνοια, πασα δ' ώσαύτως άργός ήν, πρός τὸν συνήθη καὶ αὖθις **ἐατρὸν χαταφεύγω, Τρηγόριον δηλαδή τὸν μέγαν,** καὶ τὴν νόσον ἀνωθεν ἐξαγγείλας, καὶ τὸ κατασκῃψαν τῷ λάρυγγι θανατηφόρον πακόν τελευταΐον προσθείς, πείθω πολλά δεηθείς μετ' εύχης ίερας έπιθείναι την χείρα τῷ πάσχοντι μέλει, ην δη καί σταυριχώς έπιθείς, τὸ θεῖον ἐχεῖνο πρὸς Χριζόν τοῦ σοφού μελώδημα σύν δάκρυσιν ἐπιλέγει, τό· «Παθών ἀμέτοχος σὰ διέμεινας, Λόγε Θεού, σαρχί προσωμιλήσας τοῖς πάθεσιν άλλὰ λύεις τῶν παθών τον άνθρωπονη. δ και διελθών μέγρι τέλους. άπειθι, φησί, πρός σεαυτόντε και τόν οικίσκον, πρός θέου μόνου των τε ψυχιχών όμου και σωματιχών παθών τὴν ἴασιν ἐξαιτούμενος, ἐπειδή γε καὶ ἐκείνω δυνατά ταυτί πάντα μόνω. Καὶ ταῦτα μέν δ τοῦ Θεού άνθρωπος, έγω δ΄ έχειθεν έπανιών, ο Πορφύριος έλεγεν αύθις ου της άγχάνης μόνον έχείγης ελεύθερον θαυμαστῶς εἶχον τὸν λάρυγγα, άλλά και πρός τροφής όρεξιν εύθυς έχινούμην, και την χοινήν είσιων των άδελφων τράπεζαν. ήν γάρ ήδη καὶ ώρα ή τοῦ ἀρίς ε αὐτὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὧ τοῦ θαύματος! ἐσιτούμην ἀθρόον ἄπερ καὶ πάντες, ό μηδὲ ὕδατος μεταλαβεῖν δυνάμενος πρό βραγέος, δ, δή που καὶ φθάσας έφην.

Μοναγή δέ τις φροντιστήριον άρετης το της θαυμαστής φημι Θεοδώρας κεκτημένη σεμνείον, θήλυ παιδίον μεθ' ξαυτής ἔσχε. βρέφος μεν έχτεθεν μητρικώς τε καὶ φιλανθρώπως άνελομένη, καὶ τροφής και παντοδαπής άξιώσασα της ἐπιμελείας, ώς καὶ ήλικίας ήδη παιδικής ήφθαι, καὶ πρὸς ύπηρεσίαν δεξιώς έχειν δύνασθαι, και περί του μέλλοντος ελπίδας άγαθάς τη δεσποίνη διδόναι, δι' ά δήπου καὶ παρ' ἐκείνης προσείληπτο τῶν δ' ἐναντίων επηρεία πονηρού τινος δαίμονος αίσχιστα πειρωμένη· τὰ γὰρ τῆς γαστρὸς φυσικὰ περιττώματα τη παιδί χινούμενα παρά φύσιν, τά τε στρώματα καὶ τοὺς χιτωνίσκους, καὶ αὐτὴν δὲ ταύτην ύπνοῦσαν νυχτός ἐπὶ τῆς εὐνῆς τὰ αἴσχιστα διετίθει, καὶ δεινά πάσχειν τὴν κυρίαν ἐποίει, τὴν μὲν βρεφικήν ήλικίαν αποθεμένην όρωσαν πάλαι, τάκείνης ἀηδη δὲ καὶ φορτικὰ μηδόλως ἀποδαλοῦσαν. ώς χαὶ τὴν εύνοιαν αὐτὴν χαὶ τὸ φίλτρον χατὰ μικρόν ἀπολείπειν τὸ πρὸς τὴν παίδα, καὶ πρὸς διάστασιν ήδη καὶ χωρισμόν ἀφορᾶν. 'Αλλ' ἐφίζαται παρευθύ τὴν πάσχουσαν ἀποδείχνυσιν.

παρευθύ τὴν πάσχουσαν ἀποδείχνυσιν.

παρευθύ τὴν πάσχουσαν ἀποδείχνυσιν.

'Ανήρ τις, Παλάτης την χλησιν, τον τρόπον επιεικής, χρυσοστίκτης την τέχνην, χρυσφ την καινουργηθείσαν ίερατικήν στολήν έπεκαλλώπιζε τῷ μεγάλω, ο δή και προφασιν ωσανεί της προς έκείνον επιδημίας και της μελλούσης εὐεργεσίας ό μέγας πεποιημένος, αὐτόχλητος ἐφίζαται τῷ οἰχὸ έκείνου, σύν γε τοῖς όμοτέχνοις έργαζομένου τῷ δε άρα παιδίον ήν άρρεν, και πέντε μεν ήδη γεγονός έτη, πέντε δ' ἐπὶ δέχα μησίν δλοις αίμοβροία κατειργασμένον, ώς καὶ τὴν κατά φύσιν ὄψιν ήδη σχεδόν ἀπολιπείν αὐτό καὶ τὸ είδος, καὶ τη φωνή μόνη το περιείναι και ζήν πιζουσθαι. Τουτο κατιδών έπὶ της οιχίας ο μέγας. ο μέν πυνθάνεται φιλανθρώπως την του πάθους αίτίαν, ο δε πατήρ των σπλάγχνων εύθυς ήττηθείς, και δάκρυσι και βήμασι γοεροίς την συμφοράν έξαγγέλλει καί τον ήμιθνητα παίδα ταϊν χεροίν άρας εύθέως, ταϊς παλάμαις ύποτίθησι του 'Αρχιερέως. 'Ελέησόν μου τόν υίὸν, χατά τὸν ἐν Εὐαγγελίοις πρὸς Χριστὸν ἄντιχρυς καὶ αὐτὸς λέγων, πᾶσι μὲν ἰατροῖς σχεδὸν καί πάσαις έπινοίαις ύπερ αὐτοῦ χρησαμένε, μηδεν δέ τι πλέον ήνυχότος ες δεύρο, ώς χαὶ αὐτὰς ήδη τάς έλπίδας ἀποδαλείν. 'Ο δέ, πρώτα μέν τῷ τοῦ

θείου Σταυρού σημείω τόν νοσούντα σφραγίζει, τη δε κεφαλή την ίδιαν επιθείς χείρα, και μυστικήν ύποψιθυρίσας εύχην πρός Θεόν, μετά τρίτην εὐθύς ύγια τε και ερρωμένον αποδίδωσι τοῖς τεκούσιν: ώς και μόνον όρώμενον μετά τούτο, και βαδίσματι αὶ καιδικοῖς άλμασι πάσιν εξαισίως ἀνακηρύττειν τὸ θαῦμα.

'Αλλά ταῦτα μέν αὐτῷ καὶ τοιαῦτα συνεχῶς τὰ πρός τοὺς χαθ' εναι τὰ δὲ πρός πάντας χοινή, τί χρή καὶ λέγειν; όπου γε κάν ταζς πανδήμοις έορταίς και συνάξεσι και πομπαίς ιεραίς και προόδοις, τάς μέν αθτου φωνάς και την διδασκαλίαν Θεου φωνάς και φήματα ζωής άντικρυς και νομίζοντες και δνομάζοντες ήσαν οι πλείους, ώς και πρός την όμιλίαν και την όψιν αυτού πάντας όμου κεχηνότας ώθειν άλλήλους και άντωθεισθαι και φιλοveixely, onws exactor exol to aparetor er totators. των δέ νσσούντων τους πλείστους πρό των αυτου ριπτούντες ποδών, ύγιαίνοντας υποστρέφειν έχείθεν έποίουν, μείζω των όρωμένων πολλώ την περί αύτου χεχτημένοι δόξαν, χαὶ ὡς ἕνα τῶν πάλαι θεοφόρων και 'Αποστολικών άνδρων και διδασκάλων όρωντες και τουτον, και τφ πρός αὐτόν φίλτρω και τη λαμπρά πίστει πολύ τι καθ' έκάστην προστιθέναι φιλοτιμούμενοι.

Τοιαθτα τὰ τῆς καλῆς ποίμνης πρός τὸν κάλλιστον ὄντως καὶ μέγαν ποιμένα ἀμφοτέρων καὶ
γὰρ ἔγωγε τὴν ἀρετὴν καθ ὑπερδολὴν ἄγαμαι
'Αποστολικὸν ὄντως τῶν δὲ, τὸ εὅπειθὲς καὶ εὐάγωγον, καὶ τὸ ἀκολουθεῖν ἀξίως εἰδέναι, καὶ ὑπ ἐκείνου θαυμαστῶς τῷ ὅντι τὰ θεῖα τυποῦσθαι καὶ
κανονίζεσθαι. Καὶ τοῦ μὲν, τὴν θαυμαστὴν πρὸς
Θεὸν παρρησίαν καὶ τὸ τοιαῦτα διὰ παντός ἐνεργεῖν ἔχειν ἐκείθεν τῶν δὲ, τὴν εὕνοιαν καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὸ καθαρῶς καὶ ἀδόλως καὶ βλέπειν καὶ

δέχεσθαι καὶ πάσχειν ἐκεῖνα, μήτε τὸν ἱερὸν καπηλεύοντες καὶ δολοῦντες λόγον κατά τινος, μήτε
τἢ ἀπιστίᾳ καὶ τῷ πονηρῷ φθόνῳ, τῷ λαμπρῷ καὶ
διαφανεῖ τῶν ἔργων αἴσχις α λυμαινόμενοι πάντων,
δι' ᾶ δή που καὶ Θεὸς ἄνωθεν, οἶμαι, πόρρωθεν εἰς
ἐν ἀγαγὼν ἀξίως συνῆψε, τὸν ἄξιον δεδωκώς τοῖς
αξίοις, καὶ θαυμας όν τινα τὸν συνδυασμὸν, καὶ τὴν
συμφωνίαν ἐναρμόνιον ἐργασάμενος, ὡς μηδέν τι
μηδαμῶς ἡχεῖν παρὰ μέλος, ὁ δὴ καὶ πρὸ βραχέος
ἔφθη δείξας ὁ λόγος.

'Αλλά γάρ το κατά μέρος όμου πάντα διεξελθείν του μεγάλου τουδε πειράσθαι ου μακρόν αν είη μόνον και της ώρας έξω και του σκοπου, άλλά και των άδυνάτων εν τι σχεδόν, καθά δή και φθάσας ό λόγος εδήλωσε διό χαί συνελών ώς έφιχτόν, ούτωσί πως περίγραψω τον λόγον, τῷ τῆς προσκαίρου ζωής αὐτοῦ τέλει, ή καί τισι τοῖς μετά τό τέλος όλίγοις και αὐτὸν συγκαταπαύειν τὸν δρόμον μέλλοντα. Έχεῖνος καὶ γὰρ διὰ πάσης ίδέας έληλυθώς άρετης, όση τε του λόγου καί όση της πράξεως, δ δή χαί φθάσας εἰρήχειν, χαὶ οῦτω κάν τοίς χαθόλου χάν τοίς χατά μέρος απασιν εύδοχιμηχώς, ώς μή μόνον τούς ίερούς δρους καὶ τούς χανόνας έχείνους χαθ ύπερβολήν είπέρ τινες των πάντων τηρήσαι, σώματος έξω δοκών μετά σώμα. τος, χαὶ τὸν ἄνθρωπον ὑπερβαίνων, ἀλλὰ χαὶ χανών αὐτὸς όμοῦ πάντων ἐχείνων χαὶ στάθμη τοῖς μετ' αὐτὸν χρηματίσαι, τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις όμου παραιτούμενος, ο δή και χαλεπόν έφ ένὶ συνδραμόν πολλάχις κάπὶ τῶν ἀρχαίων εύρεῖν, χαὶ μέγας χαὶ χαινός τις χαὶ παντοδαπός τις εν τοῖς ἐσχάτοις χαὶ ταπεινοῖς τουτοισὶ καιροῖς γενόμενος άγιος, ώς μηδ' έχειν τάχείνου τοῖς χατ' έχείνον εύχερῶ διὰ πάντων ἐξισοῦσθαι χαὶ παραβάλλεσθαι, έχεινα χαὶ τοῖς έξης χαταλέλοιπεν έχ πολλοῦ πάνυ τοῦ περιόντος, ὡς ιδιαίτατα καὶ προσφυᾶ

της μεγάλης έχείνης άρετης χαὶ ψυχης όντως γνωρίσματα καὶ λέγειν όμου καὶ θαυμάζειν τὸ μεθ ηπερρογμέ φυλτι πόμολ και ταμειλολ της ήπχης. τό πάσης όργης τε καὶ μήνιδος αὐτός τε μακράν είναι διά παντός, και των δργιζομένων κατ' αυτου καὶ λυπούντων μακροθύμως άγαν άνέχεσθαι, καὶ προσέτι και τοῖς κατὰ δύναμιν ἀγαθοῖς και λόγοις καὶ ἔργοις, καὶ πᾶσι τρόποις εθέλειν ἀμείδεσθαι. τὸ μὴ τὰ κατά τινων εὐκόλως ὡς ἔτυχε λαλούμενα παραδέχεσθαι, ὅπερ καὶ πᾶσι μεν ἀνθρώποις σχεδον, κατ' έξαίρετον δέ τοῖς άρχουσι πρό τῶν άλλων ἐπιφύεσθαι πέφυχεν, εξ οδ καὶ μεθ' οδ, καὶ τὸ λοιδορείν καὶ κατηγορείν ώς ἐπὶ πολύ καὶ τοὺς ἀνευθύνους, καὶ ό της αγάπης αφανισμός ράστα τοὶς μή νήφουσιν ἐπιγίγνεται· τὸ πρὸς τὸ ὑπερέχον οὐκ ἐλευθέριον μόνον καὶ πάσης άγενους κολακείας άνώτερον, άλλ' έστιν ότε καί έν οίς και στεβρόν καί αντίτυπον, ώσπερ αὖ τό πρός τό ταπεινόν χηδεμονικόν καί καθ' ύπερδολήν χρηστόν καὶ φιλάνθρωπον το χαρτεριχόν έν πειρασμοίς χαι ανάλωτον. τὸ πρὸς πᾶσαν ήδονὰν ἀνθρωπείαν, ὅση τε καθ' έαυτην της ψυχης, και όση του συναμφοτέρε, μεθ' ύπερβολής ἀνένδοτον καὶ ἀμείλικτον το της καρδίας ήρεμόν τε χαὶ γαληνόν χαὶ ήδὺ χαὶ γάριεν ἄχρως, δ χαί εἰς ἀχροτάτην έξιν ιών, χαι ποιωθέν οίονεί ταύτη καὶ συνουσιωθέν, διὰ τῶν οἰοθητηρίων ώσπερ έξεχείτο και ανέβλυζε πρός τα έξω, θαυμαστώς παραδειχνύων ἀεὶ τὸν ἔνδον χεχρυμμένον θησαυρόν της άνεχλαλήτου χαρᾶς. δ δή χαὶ τοῖς μάλιστα συνιείσι, χαι τὰ τοιαῦτα χρίνειν ἐπισταμένοις θεοφόροις ανδράσι, καί σύννουν καί συμφυα χαί περιπόθητον χαὶ ἐπέραστον χαθ ὑπερβολήν ἐχείνον ετίθει, χαι ίσα ταῖς έαυτῶν χεφαλαῖς χαί ψυχαίς ετίμων μετά της θείας έχείνης είρήνης χαί της χαράς, ήπερ ούν τη ψυχή και τον έκτος τε και όρωμενον άνθρωπον ούτω λαμπρως έκόσμει, καθά

δή και είπων έφθην και το σύννουν άει και κατανενυγμένον καθορώντες άσκοθντα και νήφον. όθεν άρα καὶ τὸ καινόν ἐκεῖνο καὶ ὑπερφυὲς τῶν δακρύῶν ρευμα πόρρω παντός ούτινοσούν και λόγου καί παραδείγματος. Καὶ ὁ μὲν, ταπεινώσεως αὐτὸν ἀπεχάλει θησαυρόν τινα χαὶ ταμείον, χαὶ μηδένα τινά ποτε μοναγόν ίδειν έξ εφαμίλλου χωρούντα διεδεδαιούτο τη αύτου ταπεινοφροσύνη, και ταυτ' έν τοσούτων ύψει και πλήθει κατορθωμάτων θείων άμα καὶ ἀνθρωπίνων, ὧν μηδὲ τὰ μέρη, φησὶ, τοῖς νῦν παρ' ήμεν εὐδοχιμοῦσι χαθαρῶς ἐφεξῆς πρόσεστιν. 'Ο δέ, μηδέν έλεγε των τοῖς άγίοις χατορθωθέντων μηδοτιούν άπείναι του μαχαρίου, είμη τὸ θαύματα και αὐτὸν κατ' ἐκείνους ἐκτελεῖν ἔχειν. όπερ εί βουληθείη, καὶ αὐτό φησι παρά Θεου χομιείται βάστα· τὸ δὲ ἄρα χαὶ πρόββησις ἦν ὑπὲρ τούτου Πνεύματι θείω τῷ θεοφόρω ἐχείνω δηθείσα, ώς αὐτά γε τὰ πράγματα νθν ἡμῖν ἀρτίως παρίστησιν.

Ή δε θαυμαστή των θαυμαστών έχείνων πατέρων καὶ κορυφαία δυάς, Σάββας τε καὶ Γερμανός οί γενναίοι, τά του σεπτου Αθω σεπτά χαλλωπίσματα, ών και ήμεις ήδη τον θεοειδή βίον τε και την πολιτείαν έν δυσί λόγοις φθάσαντες έχδεδώχαμεν, τοιάδε περί του μεγάλου τῷ βίω περιόντος όντι, πρός ήμας ώσπερ ἀπό μιας γλώπτης εἰρήκασιν. Ήμεζς, φησίν, ού τὸ συνείναι μόνον καὶ προσοράν τε καὶ όμιλειν είπερ οιόν τε διόλε τῷ θαυμαστῷ Γρηγορίω μέγα τι καὶ ψυχωφέλὲς ήγούμεθα καί σωτήριον, άλλά καί τοῖς τῶν ποδῶν ἐμβαδίοις έχείνου, είπερ είχομεν ταίς χερσί περιφέροντες πυχνά χαι χαταφιλείν χαι προσφύεσθαι, χαι ώφελείας όμου της μεγίστης, και άγιασμου τουθ' ήμιν άν ἐνομίζετο πρόξενον. Τοιαθτα τῷ παρ' ήμῶν ἐπαινουμένω συνήδεσαν, καὶ τηλικαῦτα ἐξῆγον τὰς κατ' αύτου θαυμας ας ψήφες οί μεγάλοι της διακρίσεως

λύχνοι έχεῖνοι, ὡς ἐξ όλίγων τινῶν παραδείξαι τό πάν μάλλον δέ καὶ ψηφίζονται, καὶ λαμπρά τη φωνή καθ' έκάστην σχεδόν καὶ κηρύττουσι καὶ διδάσχουσι, καὶ λόγοις καὶ γρόμμασι πάντες οἱ περιόντες ετ' εν σαρχί των θεοφόρων έχείνων, χαι γλώττης τρυφήν, καὶ θείαν ψυχής ήδονήν, καὶ ἀσκήσεως αφορμήν, και πράξεως άμα και θεωρίας ώσπερ έμπύρευμά τι τὸ χατὰ τόν δε τὸν μέγαν πεποίηνται. Εφ γάρ νον κατά μέρος λέγειν τα τοῖς έν τη δε τη βασιλευούση σοφοίς τε καί σπουδαίοις θαυμαστώς είρημένα περί αύτου, τοίς τε προύχουστν εν Αρχτερεύσι φημί λόγω και άρετη, και δσοι των της συγκλήτου λογάδων, και δή και των τόν μοναδικόν τε καὶ ἡσύχιον βίον ἀνηρημένων, οι καὶ σοφίας παντοδαπής οίχον και προστάτην τής κοινής Χριστου Έχκλησίας, και πρόμαχον εὐσεβείας, χαί θείων δογμάτων διδάσχαλον, χαί όδηγον του χαλλίστου παντός ἀπεχάλουν, ως χαὶ μείζον ή κατ' άνθρωπον εκείνω τους πλείους προσέγειν, καί μηδοτιούν έν μηδενί το παράπαν των προσόντων τοις χορυφαίοις των θεολόγων πατέρων έλλείπειν λέγειν και τούτω, άλλα και κοινόν και συνωδόν και σύμπνουν καὶ συναγωνιστήν ἐν ἄπασιν ἐκείνους αὐτὸν ἔχειν καὶ ώς εί καὶ τῷ γρόνω συνήν, φησὶ, τοίς γενναίοις έχείνοις, χαὶ συνασπίστην χαὶ συστράτηγον όμου και σύνεδρον αὐτὸν ἀν είγον· οὐ μόνον ένί τινι μηδενί των ίσων άπος ερούντες, άλλά καὶ ώσπερ έγκαλλωπιζόμενοι τη συναριθμήσει καὶ τή χοινωνία τη τούτου ά δή και μεταστάντος νύν, καί καθαρώτερον συνόντος έκείνοις, έν οὐρανοῖς τε λαμπρώς καί παρ' ήμεν ένταυθα μετά παβρησίας τελείται διά της άρίστης ποινωνίας παί συμφωνίας καί συμφυίας των μεγίσων καί θείων καί ύπερφυών όντως λόγων τούτου χάπείνων, ώς και οι άνωθεν συμμαρτυρούσι τούτοις χρησμοί, καὶ ή μεγάλη καὶ ύπερφυής ἀποκάλυψις ἐκείνη, καθά δή και προζών

ό λόγος δηλώσει δ δή και τοῖς αίρέσεως τουτοισί κοινωνοῖς τε καὶ φίλοις όρωμενόν τε καὶ ἀκουόμεγον άμηγέπη, τον άλλόκοτον τουτονί φθόνον καί τήν έριν και την θεομαχίαν καθεκάστην ανάπτει, Θεόν ήγουμένοις τὰ τήδε καὶ μηδέν ὑπέρ ταῦτα μηδοτιούν δυναμένοις φρονείν, άλλά καί ζωήν καί ίτνοχέ νόεθ φονόμ και πόν άληθη και μόνον θεόν έχοντί διά ταῦτα προϊεμένοις, καὶ πρός οὐρανόν τε καὶ ή-איסה באגואלהל. בפחבם אמן למל ם אמנק בעל אמנ, פהσέδειαν άληθείας, και των θεολόγων έκείνης πόλεμος είσχις ά τε καὶ ἀτοπώτατα διακηρυττομένοις.

Είσι δ' οι των ημετέρων, και τον εν σοφία προύγοντα παρ' εκείνοις, 'Ατουέμην έκείνου, δυ δή καί μεταδεδλήσθαί φασιν ύς ερον καλώς πρός τὰ πρείττων φασίν οδν έχεξνον, χαί τοι γε χαί τοῦ πολέμου τοῦ κατά τῆς Ἐκκλησίας σύν τοῖς όμόφροσεν ίσχυρώς έχόμενον έτι, φανερώς ούτως είπειν ώς εὶ δόγματα της καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας όμου πάντα έθέμην έγωγε προύργου μαθείν, Α καί ταυτηνί την έεραν φιλοσοφίαν είς άπρον άσχήσαι, ούχ άν ποθ' ετερόν τινα διδάσχαλον άλλον έχ πάντων είλόμην πρό τούτου, Γρηγόριον δηλαδή λέγων τὸν μέγαν ούτε γκρ αν ποτέ, φησίν, ούτε νοθς έτερος, πλήν τούτου, τὰ θεῖα καὶ ὑψηλά ταυτί θείως καὶ ὑψηλως ούτωσι θεωρήση, οστ' αν έξείπη και διατρανώση, χαί οίονεί ζώντά τε χαί λαλοθντα δείζη ποτέ γλώττα πλήν της έχείνει και παρά των έχθρων ή άλήθεια μαρτυρείται, ένα καί κατά τουτ' αὐτό τὸ ἀξιόπιστον έχοι κατά τό τισίν είρημένον, και τό φως της άληθείας εν τη σχοτία λάμπει του ψεύδους. έγει καί γάρ ούτως. Έπειδή καί γάρ ή μεγάλη του Ηνεύματος χάρις ταίς των άξίων ενοιχούσα ψυγαίς, και ώσπερ ύλην ύποκειμένην τινά τάς φυσικάς ἐκείνων ποιουμένη δυνάμεις, πράξει δηλαδή καὶ θεωρία προκαθαρθείσας καθόσον οἶόν τε, πάσαις μέν επιπρέπει και πάσας κοσμεί, πρός τας θεσειδείς | μεγάλων άνακηρυχθέντα τε και μαρτυρηθέντα πολ-

έαυτης. έξεις άλλοιουσά τε χαὶ ποιουσα, έμπλατύνεται δέ καὶ περιχωρεί καὶ αύξει καθ' ύπερβολήν έν exeivan unhhov, ev als mus plusius re nai apooφυώς έχουσιν αί ψυχαί κατά φύσιν, κάπειθεν άναδείχνυσε χαὶ ἀναχηρύττει μάλλον τοὺς χεχτημένες. ώς τον μέν έχ της έλεημοσύνης, τον δ' έχ της άχρας άχτημοσύνης. χαί τὸν μέν ἀπό τῆς ἀχροτάτης νηστείας, τόν δ' ἀπό της καθ' ύπερβολήν άπλότητος καί τής ἀκακίάς. και τον μέν την ἄγάπην, τον δε την ταπεινοφροσύνην μαλλον άναγορεύειντε καί γνωρίζειν, καί τοι γε μηδέ των άλλων άμοιρούντας άπάντων άγαθων της φατρίας, χαθά δή και είπών έφθην είχότως άρα καὶ τοῦ μαχαρίου τούτου τῶν ψυχικών δυνάμεων άξίως ή του Πνεύματος ένοικος έπιλαδομένη χάρις, και διά πάντων αυτόν θεοειδή τε καί καινόν ανθρωπον, είπέρ τινα δεδειχυία των πάντων, τῷ διανοητικῷ μαλλον-αὐτοῦ προσηρμόσθη, μαλλον δ' άχριδως είπειν, νουν αὐτὸν όλον άντιχρυς ύπέρ πάντα νουν εύρηχυ**ί**α τ**ω**ν ν**υν όντων,** ώς νους όλη καταλλήλως ήνώθη καὶ προσεφύη, θεσειδές έσοπτρον έαυτης καὶ έκμαγείον θαυμαστώς είργασμένη, και τους των νοερών τε και νοητών λόγους, ους ήμετς άχοη τε χαί διανοία δεχόμενοι διδασχόμεθα, θείως χαι ύψηλως χατά μίμησιν άγγελικήν ώς οί σεπτοί Προφήται και θεολόγοι, πάσχειν άδιδάκτως καί μανθάνειν ποιούσα, κάντεύθεν έχετνα πρός ήμας ύπερφυώς τές χάτω χαὶ λαλούσα δι' έχείνη και δρώσα, & όφθαλμός ούκ σίδε, και ούς σύχ ήχουσε, και έπι καρδίαν άνθρώπου ούχ άνέδη. δι' ά δή πε καί θεολόγον και χρυσολόγον, και θαῦμα της οίχουμένης, χαι ύπερφυά τινα και καινόν άνθρωπον οί νοῦν έχοντες άξίως έχεῖνον χαλοῦσι. Τόν δή τοιούτον μέν γεγρνότα, τοιαύτας δέ παρά των βλεπόντων μάλιστα δεδειγμένον τὰς ψήφους, ούτω δ' έπὸ της άνωθεν ψήφου διά πολλών τε καί

λάκις, μεθ' ήν ου ψηφος, συκ έφεσις, συ δικας ήριον άλλο, καταλλήλου πάντως και του της ζωής ταυτησί τέλους τυχείν έδει, και σία τόν τοιούτον είκός. Τοιγαρούν και τυγχάνει και βεβαισί λαμπρώς τε και ώς όλίγοι των πάντων δι' άλλήλων έκάτερα, τη θαυμαστή φημι ζωή και πολιτεία τό μακάριον τέλος, και τοίς του θαυμαστού τέλους αι τὰ τής μακαρίας έκείνης και ισοθέου ζωής.

Τρίτος μέν οδν ένιαυτὸς ην μετά την τελευταίαν έχείνην έχ Βυζαντίου χάθοδον παριών τῷ μεγάλώ. χαθ' δι δήπουθει γρόνοι καὶ τὸ πρός τὸν ἀπὸ γῆς καὶ κοιλίας φωνήσαντα φιλόσοφον καὶ μοναστήν δήθεν, Νικηφόρον έκείνον τον έσχατον καὶ τολμηρόν ύβρις ήν της θεότητος, και των αυτής θεολόγων παλαιών τέ φημι και νέων, θαυμαστώς και άξίως έαυτου τε καί των περί θεότητος αύτου λόγων, έξεδόθη τῷ μεγάλῳ τῷ δε βιδλίον ἐν τέσσαρσι λόγοις ύπὸ τοῦ τῆς χαθόλου νῦν Ἐχκλησίας χρατούντος έπ' έχεζνα παρακληθέντι, και τελευταζον οίονει το στον εερόν άθλον διηνυχότι, χαι των οιχείων άγώνων ώσπερ συμπλήρωσιν. Του τετάρτου δ' επιδεδηκώς έτες ήδη, νόσω βαρεία περιπίπτει των σπλάγχνων, ήτις αὐτὸν μετὰ βραχύ καὶ της ζωης ύπεξάγει. 'Αλλ' έχεῖνος καὶ ταύτης ἀνώτερος ὢν, τή τε πρός θεόν νεύσει καὶ τη λαμπρά του ποιμνίου ζορ. γη. ἐφίλει τε γὰρ άξίως καὶ ἀντεφιλεῖτο θαυμαςῶς ύπ' έκείνου, καθά δή και φθάσας εἰρήκειν τὰ θεία καὶ ὑψηλὰ συνήθως ἐκτελῶν οὐκ ἀνήει, διδάσκων, ίερουργών ταϊς ίεραϊς τελεταϊς των θείων μυστηρίων, έμπομπεύων τε καὶ πανηγυρίζων, καὶ διὰ πάντων τόν έαυτοῦ χαταρτίζων λαόν χαὶ χαθαγιάζων. 'Αλλ' έπει κάκείνον άνθρωπον πεφυκότα, και της φύσεως έχρην ήττηθηναί ποτε, ίνα μή και θεία τις δόξη φύσις ύποχρινομένη την άνθρωπείαν, ήτταται μόλις της νόσου, και κλινοπετής ών και πρός τήν έξοδον βλέπων, χρήται και αύθις τὰ τελευταία τη οῦτω καὶ γὰρ ὁ προβρηθείς μοι πρὸς αὐτὸν κατὰ τοὺς ὅπους ἐδήλου θεῖος χρησιμός.

Έχειτο τοίνυν ό του Θεου Αρχιερεύς ήδη τὰ τελευταία πνέων, πρός ουρανόν τε και τὰ ουράνια έπειγόμενος, και ούδεν τι το παράπαν άλλο, πλήν της απαγούσης έχεισε μελετών τε χαί φανταζόμενος ου μήν άλλα και γλώττη τουτ' αυτό συνεχως ύποψιθυρίζων, και τοίς συνούσι κάντευθεν παραδειχνύς, όποι δή και την τελευταίαν ταυτηνί στέλλεται· ώς γάρ οί παρόντες, τἢ χαλἢ γλώττη, χαθάπερ έφην, ύποψιθυριζούση τὰ τελευταία προσέσχον, ούδενός άλλυ πυχνά προσιόντος είχον άχούειν έχείθεν, εί μή του θαυμαστού και θείν γε όντος έκείνυ. λέξεσιν αὐταῖς ούτωσί πως συντεθειμένου, τὰ ἐπεράνια είς τὰ ἐπουράνια· καὶ τοῦτο πυχνῶς καὶ πολλάκις, ώσπερ εν περιόδω τινί και στροφή κύκλου, εως ή ενοικούσα τη οδρανία ψυχη θεία και ύπερουράνιος χάρις, του καταλειφθέντος χοὸς καὶ της συμφυούς αὐτὴν διαλύσασα συζυγίας, τὴν καὶ διαθέσει και πράξει πάλαι θαυμαστώς έκείνων άπερρωγυζαν διά των σύρανίων άγγέλων είς ούρανον άξίως μετέστησε και τὰ ἐπουράνια. τρία μέν ἔτη χαὶ έξήχοντα τὰ πάντα συγγεγονυίαν τῷ συμφύτῳ σαρχίω, δυοχαίδεχα δ' έχ τούτων αύτων κατά την

της Έχχλησίας θαυμαστήν προστασίαν έχείνω συνδιηγωνισμένην πρός τὸ ήμισυ.

Έπισημαίνει γε μήν και τοῖς ἐκτὸς ἐξαισίως ή παντουργός αυτή του Πγεύματος χάρις κάκεινα. φωτί μέν περιλάμψασα τὸ τὸν νεχρὸν ἔχον ἐχείνου δωμάτιον, αμα τη εξόδω της ψυχης ξένω. χαταλάμψασα δὲ χαὶ τὰ ἐχείνε πρόσωπα, χαὶ χαινῶς ἀλλοιώσασα τῷ περιόντι τῆς αίγλης, χαί τοι γε χαὶ προεχτετηχότα, καὶ προνεχρώσει καὶ τὸ πλεῖστον προαπονεχρωθέντα, ώς μηδέν ἀποδεῖν χαὶ ταῦτα τῆς του μεγάλου Στεφάνε λαμπράς καὶ θεοειδούς θέας έχείνης, όπηνίχα φημί περί Θεοῦ δημηγοροῦντος ἐν μέσω τῷ συνεδρίω τῶν Ἰεδαίων. Ατενίσαντές, φησιν, είδον το πρόσωπον αύτου, ώσει πρόσωπον άγγέλου του γάρ αὐτοῦ Πνεύματος, καὶ της αὐτης ένεργείας ταῦτα κάκεῖνα, κάν οί σκοτεινοί περί τὸ φως, και περί την σοφίαν απαίδευτοι, τούτοις τε χάχείνοις πλήττωνται χαὶ άντιλέγωσι πάλιν, τὰ μέν τὸ παράπαν οὐδ' εἶναι τοῦ Πνεύματος φανταζόμενοι, καὶ δι' έχατέρων ἀναιρούντες ἐκάτερα. 'Αλλ' ή μέν φανείσα κατ οίκον έκείνη λαμπρότης, της ψυχής δηλαδή του σώματος άπιούσης, δύο των τής Έχχλησίας θεατάς έσχε λογάδας, ίερωσύνης τε άξιώματι και άρετη παντοδαπη κεκοσμημένους, ών άτερος δή που καὶ τοῦ σεμνοῦ τῶν μοναχῶν ἐστι χαταλόγου, οὶ χαὶ μηνυταὶ γεγόνασιν ὕστερον τοζ άλλοις των ύπερφυως όραθέντων. Της δὲ περὶ την όψιν ύπερφυούς αίγλης μάρτυρες άπαν γένος καί ήλικία σχεδόν πάσα, και άπλως όσες ή έκφορά και ή κατάθεσις του ίερου έκείνου νεκρού τότε πρός έαυτήν συνεχάλει συνεχάλει δε άρα πασαν όμου την πόλιν, ώς και τον ίερον οίκον δλον τάτ' ένδον τάτ' έξω στενοχωρείσθαι τοίς πλήθεσιν ή δή καί αχώριστος έχείνου διαμεμένηκε το παράπαν, ώσπερ της ίερας ψυχης, ούτω δε και των δατών και της χόνεως αδιαστάτου της συγοίχου του Πνεύματος

σεως, τὸ μῆχος όμοῦ καὶ τὸν κόρον ἐκφεύγων.

σεως, τὸ μῆχος όμοῦ καὶ τὸν κόρον ἐκφεύγων.

σέως, τὸ μῆχος όμοῦ καὶ ἀδάπανον ἰατρεῖον, τὸν ἱερόν ἐκείνου τάφον ἐργαζομένης. "Α δή που καὶ ὁ λόγος ήμῖν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ἀπὸ μέρους ήδη δὰ ταῦτα συντετμημένως, καθ ὅσον οἰόν τε, καὶ κον, καὶ θαυμάτων πηγὴν, καὶ ὅσον οἰόν τε, καὶ κον, καὶ τὸν κορον ἐκφεύγων.

Μοναχός τις των ιεράσθαι λαχόντων έν τινι των κατά Θεσσαλονίκην φροντιστηρίων άσκούμενος... νόσω περιπίπτει δεινή, και ή νόσος άλγος της κεφαλής ήν, -ούτω δή τοι σφοδρόν, ώς καὶ θάνατον εύθύς ἀπειλείν άλλά τον μέν θάνατον διαφεύγει, τό γε νυν έχον, ἰατρικαίς ἐπιμελείαις ώς εδοξε, την όδύνην δὲ της χεφαλής οὐδαμῶς. άλλά χατά περίοδον ἐπιούσα, πρώτα μέν έκάστου μηνός ἀπαξ, είτα του χρόνου προϊόντος, και δίς κατά μήνα και τρίς καὶ πολλάχις καὶ πυκνότερον ἄμα καὶ άκμαιότερον χάχις α διετίθει. Εβδομος ένιαυτός έν τούτοις παρήει, και τὸ πάθος αἰεί προκόπτον ἐπὶ τὸ χείρου, και μαίνεσθαι του πάσχουτα και άναισθητείν ἐποίει δοχείν τοίς συνούσι, τῷ τῆς βοῆς ἀλλοχότω τε και άήθει, και τον θάνατον σφοδρότερον αύθις ήπείλει, πάσης περιφρονούν ίατρικής έπιςήμης καὶ φαρμακείας. Τί τὸ ἐντεῦθεν; ἀπαγορεύει μέν ό μοναχός την ένταυθα ζωήν, της δέ μελλούσης γεγονώς μόνης τη διανοία, και πρός την έξοδον ως ήδη κατά κεφαλής έπισθεαν βλέπων, τ'άλλα τε της μεταμελείας χαί της πρός θεόν επιστροφής μετά στεναγμών τε χαί όδυρμών έφθέγγετο βήματα, και την ψυχην και την έκείνης σωτηρίαν άνεχαλείτο, χαὶ ταλανίζων έαυτὸν άμα της τε παρελθούσης άμελείας του βίου χαι των σφαλμάτων, χαί ότι μηδέ τελευτών έχει τόν συναλγούντα χαί

συμπονούμενον περί την δυνατην τέως της ψυχης θεραπείαν· είτα και του μεγάλε μνησθείς έπι τούτοις, και της άγιότητος και της μεγάλης ποιμαντικής καὶ ἐπιστασίας ἐκείνου. ἦν γὰρ καὶ τῶν γνωρίμων τε καί συνήθων: καὶ ὅτι μηδὲ τὴν τελευταίαν πρός θεόν εχδημούντι τῷ μαχαρίῳ παρήν: ή γάρ άν φησι καὶ των εξοδίων αὐτοῦ ρημάτων καὶ των ίερων εύγων μετασγών τότε, ταύτας άντὶ φυλακτηρίου παντός και άμυντηρίων οπλων νυνί προϊστάμην. Ταυτ' έπειπών ό πρεσδύτερος, καὶ έαυτὸν οίον αποκλαυσάμενος ύπερ τούτων, το τελευταίον κατάγεται καὶ εἰς υπνον, καὶ ὁ υπνος όψιν εὐθὺς επιφέρει τοιάνδε. Έδόχεν, φησί, χατά τὸν τοῦ θαυμαστοῦ Δημητρίου νεών, ἔνδον ἐστηχώς τῶν ἀδύτων, τὸν μέγαν βλέπειν Αργιερέα, τη θεία τε παρεστηχότα τραπέζη, χαὶ συνήθως ίερουργοῦντα τὰ πραικά, ο ομ και προσμεσον ερλάς ιεδας αξιωθήναι παρ' αὐτοῦ περιπαθώς ἐπεζήτεν. Ὁ δὲ, πρῶτα μέν οὐδ' ἐπεστράφθαι πρός τὴν αίτησιν ὅλως ἐδόχει άλλα των μυστηρίων μαλίλον χαι της ίερας έξηρτήσθαι τραπέζης κάκείνοις προσέχειν τον νοῦν. μικρόν δέ τι διαλιπών, ἐπιστρέφει πρός με, καὶ τῷ έπισχηνίω την δεξιάν έπιθείς, ένθα δή χαί το παν έδόχει τότε συνδραμείν της δδύνης, τον του θείου Σταυροῦ τύπον ἐγγαράττει μοι τοῖς δακτύλοις. τῶν δ' εὐθὺς έλαιόν τι καινῶς ἐκρυὲν, τὰ πρόσωπα καταχρίειν εδόχει και ταύτα μεν ότε υπνος, και ή ίερα όψις έχείνη. 'Ο δ' εὐθέως έξαναστάς, χαὶ τοῦ θανάτου χαί της όδύνης χαί των λυπηρών έχείνων όμοῦ πάντων άθρόον καὶ ύπερ πάσας ελπίδας άπαλλαγείς, ώς μηδε ίχνος έχείνων μηδοτιούν έλλελεξφθαι, Θεῷ καὶ τῷ ἐκείνου θεράποντι μεγάλας άνωμολόγει τὰς χάριτας.

Αλλος τις των της πόλεως οἰκητόρων οὐ των ἀσίμων, ἀλλὰ καὶ των εὐπατριδών τε καὶ ἐπισήμων ως μάλιστα, γυναικί τε καὶ τέκνοις συζών,

καὶ οἰκίας ἐπιμελώμενος, ὀδύνη γρονία κάτογος ην κωλικήν φασι ταύτην ίατρων παίδες. Αυτη τω χρόνω συναυξηθείσα, μεθόδοις ίατρικαίς καί φαρμαχείαις οὐχέτι τὸ παράπαν ὑπεῖχε, χαθὰ δὴ χαὶ πρόσθεν. άλλ' ήλέγχετο πάνθ'όμου τῷ σφοδρῷ τῆς όδύνης, των φυσιχών έμφραγέντων πόρων καθάπαξ, καί τοῖς περιττώμασι της γαστρός μηδεμιά τινι μηχανή την έξοδον συγχωρούντων, ώς και των ίατρων τούς δοχίμους τότε παρόντας, ύλην τινά μοχθηράν λέγειν είς έαυτήν συστάσαν, καί συμπαγείσαν είς λίθου μεταδαλείν φύσιν, κάκείνον τόν τής φυσικής εκκρίσεως αποφράττειν πόρον. Εκτη μέν οὖν ήδη παρήει, τ' ἀνδρὶ δεινῶς ὑπό τῆς ὀδύνης στροδουμένω τα ένδον, καὶ αὐτό γε τὸ ζην πρός έσπέραν ταύτης απαγορεύοντε. Των δε προσηχόντων, χαθ' αίμα, και των άλλως καθ' έταιρείαν οικείων τε καί συνήθων παρακαθημένων τε καί συμπασχόντων, ώς έθος, εν τοῖς τοιούτοις, χαὶ τὸν θείον εν τούτοις είς μέσον Γρηγόριον παρηχούντων τῷ λόγω, καί την ένεργούσαν δι' αὐτοῦ μεγάλην των θαυμάτων ενέργειαν, καὶ ὅτι τῷ ἐκείνου πολλοὶ προσιόντες τάφω, χαλεπών άββωστημάτων και χρονίων παθών άθρόον έξάντεις όρωνται, καὶ ό πάσχων έν αίσθήσει τῶν λαλουμένων αὐτίχα γενόμενος, χαί δάχρυσι χαὶ ῥήμασιν ἐλεεινοῖς τὸν ᾶγιον εἰς οἶχτον έξεκαλείτο ισχύεις, άνθρωπε του Θεου, λέγων, άτε δή και Χριστού μιμητής ακριβέστατος, εί και μή πάρειμι και αύτος νθν κατά τούς άλλους τῷ σῷ τάφω, και της νόσου και της ώρας είργούσης, και έπισκέψασθαι καὶ θεραπεύσαι καὶ της πικράς όδύνης ἀπαλλάξαι χαί του προσδοχωμένου θανάτου. Ταύτα και τὰ τοιαύτα μεταξύ λέγων, εἰς ὅπνον έτράπη, καὶ Γρηγόριος εὐθὺς ὁ μέγας παρην έν σχήματι πρεσδυτέρου καὶ μοναχοῦ τινος τῶν οίκείων, όμωνύμως δηλαξή Γρηγορίου καὶ αὐτοῦ καλουμένε, και των συνόντων αὐτῷ πάλαι μοναχόν τε

καί διάκονον ενα τινά περεπόμενον έχων οί δή καί αὐτῷ, φημί, τῷ πάσχοντι συνήθεις ἐτύγχανον ὄντες. Τοῦ τοίνυν Ι'ρηγορίου φιλικῶς αὐτὸν ἐρομένε, τί ποτε άρα το λυπούν; και τίς ή του θορύδου και της τοσής δε ταραχής και της ανάγκης αιτία; ούχ όρζε μέ φησιν ό πάσχων όδύνη συνεχόμενον πιχροτάτη; καὶ της μὲν ζωης ἀφαιρούμενον ὑπὸ ταύτης άθρόον, τὰ δὲ φίλτάτα, φεθ! ἔρημα χαταλείποντα πάσης ής ινοσούν προς ασίας; άλλα μη δέδιθι, φησίν, ω ούτος, τὰ τοιαύτα τό γε νύν είναι εξει και γάρ σοι καλώς και κατ'εύχην μετά μικρόν πάντα, τοῖς έδυνωμένοις μορίοις τοῦ παρόντος ἐπιδληθέντος, είπε, και τμημά τι της αυτώ πάλαι καινουργηθείσης ίερας στολής, ήπερ έφην, που κόλπου δόξας έξενεγχείν, σταυροίς έννέα χρυσοίς έντετυπωμένον, επιτίθησι τῷ πάσχοντι μέρει. ὁ δ' ἄρα διάχονος ὁ παρεπόμενος τούτω, Σταυρόν και αὐτὸς ἀπὸ κηροῦ δόξας φέρειν, τοίς του πάσχοντος έπιτίθησιν όπισθίοις, τῷ ὑπερκειμένω της εδρας όςῷ προσφύσας, ίερον τουτό φασιν ίατρων παίδες. Καί ό μέν ταυθ'ουτω θαυμαστώς ένεργήσας Πνεύματι θείω, του πάσχοντος εξ όφθαλμων ήν. ό δ' αὐτίχα, των υπνων αὐτὸν ὑπανέντων, νύττεται τὴν γαστέρα, καὶ τῆς νοσοποιού θαυμαστώς χενωθείσης ύλης, ώς χαὶ τές παρόντας καταπλήττειν πάντας τη θέα, τότε πάθος εύθυς δραπετεύει, καὶ ὁ πάσχων έλεύθερος οὐ τοῦ προσδοχηθέντος μόνον θανάτου χαὶ της χρονίας έχείνης όδύνης χαθάπαξ, άλλά χαι εὐσθενής τις χαι ρωμαλέος ἐπὶ τὸν τάφον ἰών τοῦ μεγάλου, δι' ἐαυτου τε γαπεύά τη όσλι το του βαρίτατος ηπεύδης πασιν άνακηρύττων, καὶ Θεῷ καὶ τῷ ἐκείνου θεράποντι θύων τὰ χαριστήρια.

Ο τῆς κατὰ Θεσσαλονίκην Ἐκκλησίας τῶν ίερῶν ἀσμάτων τε καὶ μελῶν ἔξαρχος, καὶ τοῦ χοροῦ τῶν ἀδόντων ἀρχηγός τε καὶ κορυφαῖος, Δομέστικον ἡ συνήθεια τοῦτόν φησιν, ἐπίσημος δ'

έν τοῖς τοιούτοις ἐχεῖνος, καὶ χρόνώ καὶ πείρα καί φύσει και τέχνη και παντί τῷ συντελούντι πρός ταῦτα, καὶ διδάσκαλος χρηματίζων τῶν ὄντων, καὶ χατά πάντων τὸ πρεσβείον φερόμενος. οὐτος τοιγαρούν νόσω τινί συσχεθείς, έξ ύλης μοχθηράς τινος καί δρυμείας έχούση τὰς ἀφορμὰς, ένιαυτὸν όλον σχεδόν ἀχίνητος ἐπὶ σχίμποδὸς χαταχείμενος ήν. Τη δ' άντιπιπτούση ψυχρά διαίτη, καὶ δη χαί ταζς άλλαις επιμελείαις των ίπτρων, του μέν δαπάνηθέντος της ύλης, του δ' άλλοιωθέντος χατά μιχρόν, τὸ χαταλειφθέν έχείνης ἀχατέργαστόν τε χαί απεπτον, έλαυνόμενον ώσανεί χαταφεύγει πρός τά του σώματος πέρατα, και παρείντο δεινώς τὸ λοιπόν, αίτε χεϊρες όμου και οί πόδες τῷ κορυφαίῳ των μελώδων. Ήμέραι παρηλθον έξ έχείνε συχναί, καί της νοσώδους έλαυνομένης ύλης κάκείθεν, τά μεν άλλα μέρη καὶ μόρια τοῦ πάθους καθαρως άπαλλάττεται, τοις δέ γε τρίσι και πρώτοις δακτύλοις της δεξιάς, τῷ τε ἀντίγειρί φημι καὶ τοῖς μετ' έχεινον, της νοσώδους έχεινης ύλης μέρος τι παραμέζναν και προσφυέν, άργούς και νεκρούς έχείνες πρός πάσαν ήντινουν ένέργειαν ἀπειργάσατο χρόνος παρήει συχνός, και το πάθος οὐδοτιοῦν ενεδίδου, άλλ' οί μεν ούτως ἐπ' ὀρθίω τῷ σχήματι μένοντες ήσαν, ακλινείς τε καί άκαμπτοι καί πρός πάσαν φυσικήν άκίνητοι κίνησιν· τῷ δὲ, δεινὸν μέν τοι καί σφόδρα δεινόν έδόκει και άλλως, ούτω γε παρ' έλπίδας νεχράν δρώντι την χείρα ήδη γάρ άπείπε την θεραπείαν και ίατρική πάσα τέχνη καί μέθοδος. ελύπει δ' ούχ ήττον, εί μή και μαλλον αὐτὸν, τὸ μηδὲ τη τέχνη δύνασθαι χρησθαι, καθὰ δή καί το πρότερον, μηδέ γράφειν μηδ' έκδιδόναι τὰ μέλη τη παρέσει της δεξιάς. "Όθεν καὶ πάσης άνθρωπίνης τέχνης καὶ βοηθείας καὶ χειρουργίας καί φαρμάκων καταγνούς όμου πάντων ό ἀσθενών, επί την θείαν άμεσως καταφεύγει πρυτανείαν, καί

την άληθινην έχειθεν αίτειται βοήθειαν, πρέσδεις ζοχυρούς πρός Χριστόν καί μεσίτας τούς έκείνου θεράποντας προδαλλόμενος. Νύξ μετά την ίχεσίαν έκείνην παρήν, και Γρηγόριος εύθυς άντι πάντων τε χαὶ πρὸ πάντων αὐτῷ χατὰ τοὺς ὕπνες ὁ μέγας παρήν, την μετά μικρόν έσομένην θείαν έπισκοπήν χαί θεραπείαν θαυμαστώς εὐαγγελιζόμενος. έδόπει καί γάρ ο κάμνων παρά τον μέγαν της του Θεού Σοφίας διατρίθων νεών, έν τοῖς δεξιοῖς αὐτοῦ που μέρεσιν έντυχείν και τῷ μεγάλῳ τῷδε 'Αρχιερεί, ίνα δή καὶ ή σορός αὐτῷ ίδρυται καὶ ό μὲν έδόχει πατριχώς χαὶ γνησίως τὴν χεφαλὴν αὐτῷ χαταψών τὰ ήδιστά τε χαὶ εὐκταιότατα προσλαλείν άπιθι λέγων ό των μελωδών έξαργος, άπό γε του νύν και καλώς είς το έξης έσται σοι ο δε της ήμέρας ήδη το έδον ύπολαμπούσης διαναστάς, άπεισι δρομαίως είς τον νεών, την έεραν του μεγάλε καταλαμβάνει σορόν, προσπίπτει, δάκρυσι μεταμελείας όμου και έκεσίας ἐκείνην έκανῶς λούει νον μέν την άμαρτίαν έξαγγέλλων καὶ την πάλαι κατ'αὐτοῦ της γλώττης προπέτειαν έφθασε καὶ γὰρ ώς αὐτὸς έλεγεν, εἰς ἐχεῖνον τὰ τοιαῦτα ἡμαρτηχώς. νῦν δ' αὖ τὴν συγγνώμην ἐξαιτῶν καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ πάθους, και τῷ τῆς σοροῦ λίθῳ πυκνὰ παρατρίδων την δεξιάν και ταυτα δεηθείς έφ' ίκανον και είπων, έπει και της οίκαδε φερούσης εγίγνετο πάλιν, και πρός έαυτον έπανήει της θαυμαστής σε καὶ ύπερφυούς περί τον Γρηγόριον, Χριστέ, χάριτος! καί ή γείρ αὐτῷ κατὰ φύσιν ἐνεργὸς ἦν, καὶ οί νεκροί καὶ αχίνητοι δάχτυλοι πρίν, ζώντες άθρόον χαὶ χινούμενοι καθωρώντο, καὶ τὰ οἰκεῖα προσφυώς πράττοντες: την γάρ οἰχίαν εὐθὺς εἰσιών χαὶ της γραφίδος άψάμενος, καὶ γράφων ύγιῶς τε καὶ ἀπταίστως ὡρᾶτο, καί την χείρα πρός τὰ μέλη, καθά δή και πρώην ευρύθμως χινών, χαί Θεόν άναχηρύττων σωτήρα λαμπρά τη φωνή, καὶ τὸν ἐκείνε μέγαν θεράποντα.

'Ανήρ τις των άλουργίδας Ιστουργούντων βασιλικάς, ύπό τινος άφανους συμπεσούσης αιτίας, την φυσικήν των της γαστρός. περιτιωμάτων έπί μαπράν ἐπέχεται κένωσιν, ἀνορεξία τροφών ἐπὶ τούτφ χαὶ πόσεως ἐφ' ἡμέραις συχναῖς, καὶ ὁ πάσχων ἐν περιστάσει, πάντων όμου των πρός το ζην άναγχαίων ήδη στερούμενος. Καὶ δή πρόσεισι τινὶ τῶν βασιλικών ἐατρών, θεραπείαν τινα παρ' αὐτοῦ καὶ της τέχνης αίτων φάρμακον έχείνος όρέγει σχευάσας, πρός γε την της γαστρός κένωσιν ό πάσχων παρ' ἐχείνε λαδών, χρείττονι πάντως προνοία παρά τήν του ίατρου γνώμην έχείνο προσφέρεται ό μέν γάρ του παντός ἐχέλευσε πίνειν ο δ' ἐπ' οίχε γενόμενος, μή του παντός, άλλά του ήμίσεως δείν είναι πίνειν μαλλον έλεγε τέως, και οδτω διάπειραν εκείνε λαβόντα, καὶ πρός τὰ πρόσω χωρείν χρήται τοιγαρούν τω ήμεσει τὸ δὲ τῆς χενώσεως αὐτόθεν άρξάμενον, ούτω τοι δραστικόν και ακάθεκτον ώφθη, ώς καὶ τῶν σαρκῶν μετ'δλίγον τοῦ πάσχοντος άψασθαι, καὶ δυσεντερίας πάθει περιδαλείν. Ο μέν ούν είτ' άμαθία είτε και λήθη το φάρμακον έκεινο χεράσας ιατρός, αισθόμενος του χαχού παντοδαπός τις ήν, τοῖς ἐναντέρις τῶν φαρμάχων ἐπισχεῖν τὴψ χένωσιν μηχανώμενος. ή δ'ούχ ύπείκε, κρείττων άπάσης μηχανής όρωμένη, καὶ θάνατον τὸ πελευταζον άπειλουσα τῷ πάσχοντι. "Οθεν καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀπογνούς βοηθείας ἀπάσης, πρὸς Θεὸν δι' εύχης χαταφεύγει, και τὸν ἐχείνε μέγαν θεράποντα. Οἶδα, λέγων, άνθρωπε τοῦ Θεοῦ, χαὶ παρόντα τῷ βίῳ καὶ μεταστάντα, πλεϊστά τινα και μέγιστα δυνάμενον έν Χριστώ. γενού τοιγαρούν έν τη ώρα ταύτη κάμοί βοηθός, και των έπικειμένων τούτων κινδύνων καί του πικρού θανάτε τη ση μεσιτεία έξάρπασον. Υπνοί μετά τα φήματα ταῦτα καὶ τὴν εὐχὴν ο νοσῶν, χαὶ τὸν ἐξυπηρετούμενον πάλαι τῷ ᾿Αρχιερεῖ μοναχόν εν τοῖς ὕπνοις όρᾳ, τοιάδε πρὸς αὐτὸν

λέγοντα Τόν του Αρχιερέως οίχον, φησίν, ω ουτος, χαταλαδών, τὴν ἱερὰν ἐπωμίδα ἐχείνε τοῖς σοῖς ἐπίθες νεφροίς, καὶ οὺχ άμαρτήσεις γε τοῦ σκοποῦ. Έδόχει μεν οδν ό πάσχων έτι τῷ ΰπνφ χάτοχος ών, είς τὸν του Άρχιερέως οίκον καὶ ἀπιέναι καὶ τὸ ἱερὸν ἐχεῖνο ῥάχος ζητεῖν κατὰ τὰ προστεταγμένα, χαὶ ἐπειδή μή τὸ ζητούμενον ἔσχε, πρὸς τὸν προστεταχότα μοναχόν αῦθις ἐπανελθεῖν, ἐχεῖ δόξαντα παραμένειν έτι, και την άποτυχίαν είπειν. Τον δε λαδόμενον σύτου της χειρός ούχετι μεν είς τόν οίχον έχεῖνον, εἰς δὲ τόν αὐτοῦ τάφον μᾶλλον απαγαγείν, κάκει την ιεράν επωμίδα μετά χειρας λαδόντα, τοῖς τοῦ νοσοῦντος γεφροῖς ἐπιθεῖναι. Καὶ φ πεν άχετο απιών ερβρό πετ, εχείνα, τον ο, ημνον αὐτίχα χαὶ ὁ νοσῶν ἀποτιναξάμενος, χαὶ τὸν μὲν οίχισχον τοῦ 'Αρχιερέως έχ γε τῶν όραθέντων χρίνας είναι τὸν τάφον, τὸν δ' ἐπιχείμενον ἴσως λίθον διά της ίερας επωμίδος δηλουσθαι, έτι τῷ πάθει κάτοχος ών, παρά την ίεράν τε σορόν έρχεται, καὶ τοὺς νεφρές παρατρίψας τῷ λίθω, καὶ θανάτε χαὶ νόσου χρείττων εὐθὺς ἐχείθεν ἐπάνεισιν.

πιουσαν ύπερ θεραπείας τοῦ οἰχείου πατρὸς ίκεκει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
και τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τἢ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τὴ θυγατρὶ τούτων ὑπνούση τὸν μέγαν ἐπὶ τῆς
κει τὴς
κει τὸς
κει τὸ

χάντα, τὴν λεκάνην ἐνεχθήναι οἱ κελευσαι, ἐν ή τὰ του ίερου νιπτήρος έτησίως αύτῷ τελεῖν ἔθος. ής δή και προσκομισθείσης ύφ' ένός τινος των ίερων διακόνων, ύδατος πλήρους άγίου, τον Ίεράρχην **ἐπιτάττειν τῷ διαχόνῳ, χεῖρας ἄμα χαὶ πόδας ά**ποβρύπτειν του νοσουντος τῷ ὕὸατι καὶ τὸν μέντά προστεταγμένα θάττον ή λόγος ποιείν, τον δί αὐτίκα πρὸς τὴν κατὰ φύσιν ἔξιν καὶ τὴν ὑγείαν νιψάμενον επανέρχεσθαι. Ταῦτα θαυμαστώς οῦτως όρωση τη παιδί, και περί της μητρός ωσαύτως έπήει δεζοθαι, και την ύγείαν κάκείνης έξαιτεζοθαι του διδασχάλου, άλλ' έώχει φωνης έχειθεν άχρύειν, τοίς μέν παρούσιν άρχεϊσθαι, τό γε νύν είναι λεγούσης, μετά μικρόν δ' ώσαύτως ήξειν έλπίζειν κάκεινα τί τὸ ἐντεῦθεν; έξαγγέλλει τοῖς γονεῦσιν ή χόρη μετά τοὺς ὕπνους τὰ όραθένται ό πατήρ αὐτίχα διακούσας εἰς βαλανεῖον ἄγειν κελεύει τὸς ίχωρας άμα τοῖς σχώληξι λουσάμενος ἀποτίθεται. εἶτ' ἐχείθεν ἀπάρας, ἐπί τὴν ίερὰν τοῦ μεγάλου σορόν έρχεται: χαὶ δυοίν ήμερων διαγενομένων, αἰφνίδιον νύττεται τὴν γαστέρα, καὶ πρὸς ἔχκρισιν τών περιττωμάτων χωρεί, συχναίς πρότερον είργομένων ήμέραις της κατά φύσιν έξόδου. και παρά την οίχιαν έλθων τοσαύτην των ένδον υφίσταται πένωσιν, ώς καὶ τοὺς όμοτέχνες ιδόντας, διὰ τοῦτ΄ αὐτῷ καὶ αὖθις ἀπαγορεῦσαι τὸ ζην, τὴν φυσικήν άπολιπείν άν αὐτὸν οἰηθέντας καὶ ζωτικήν δύναμιν μετ' όλίγον, τη της νόσου μακρά τηκεδόνε και τή έχεθεν άδυναμία, της μεγάλης ταυτησί χαί ά. θρόας χενώσεως προστεθείσης. 'Αλλ' έχεῖνος, τῆς νοσοποιοδ. χενωθείσης ούπως αύτῶ θαυμαστῶς ὕ. λης, τῷ τοῦ ἀγίε νιπτήρι καὶ τοῖς καινοῖς ἐκείνοις λουτροίς των χειρών άμα καί των ποδών, άνώτερος ην αὐτίκα της νόσου, οὐ τὴν προσούσαν οὐκ ἀποδαλών ἰσχύν μόνον, άλλά και την μή παρούσαν ώς μάλις α προσλαδών, ώς καὶ ιἶππον παρ' ἐλπίδας.

εύχερως αναδαίνειν έχειν, και την πόλιν περιζών ώς και πρότερον χρησθαι τη τέχνη, και πολλούς θεραπεύειν, άλλ'ουχί πρός τοῖς άλλοις και τὴν γυναϊκα· ταύτη γάρ καὶ ἀπαγορεύει τὸ ζην μάλλον, ισχυρωτέραν πολλώ της τέχνης την έχείνης νόσον εύρων άλλ' ό χοινός ἰατρός χαὶ Πατήρ ούχ έψεύσατο τὴν ἐπαγγελίαν, άλλ' ίᾶται μετ' ἐχεῖνον χαὶ ταύτην, και τὰ πρεσδεία τη κεφαλη κατ'άξίαν διδές, καί τὸ σῶμα πᾶν όμου διασώζων, ῖν ἀρτιος ἢ ό τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος χάνταῦθα, χατά τὸ εἰρημένον.

Γυνή τις των εύπατριδών και κοσμίων νόσω περιπίπτει μακρά τινι καὶ βαρεία. μεθ' ήν καὶ ρεθμα γυμού τινος πονηρού κατά της δεξιάς ρεύσαν, ξηράν όλην αὐτήν καὶ ἀργόν ἀπεργάζεται μαλλον ος, ος καρλός τε και αμδακτος ή Χειδ πορορ. Αν λαβ άν των έσχάτων κακών και τούτο άλλά και άχθες έτώσιον ήν τη πασχούση, κάτω πε καί καθ' έαυτήν ήωρημένη, άλλ'είς όρθήν πως έχτεταμένη πλαγίως, άχαμπτος, άχλινής πρός πάσαν χίνησιν όμου χαί μετάβασιν αἰσχρά τις προσιδείν, καὶ παντί τῷ σώ--ματι πολεμία. Παίδες μέν ουν ιατρών τοις θερμοτέροις τε καὶ δραστικοῖς τῶν φαρμάκων τὴν οὕτω χατεψυγμένην άναζωπυρείν χαὶ θεραπεύειν ἐκέλευον χείρα ή δε τούτοις οὐδ' όλίγα διδούσα, μύροις καί λειψάνοις μάλλον άγίων και τοῖς ἐκείθεν ἱεροῖς ἐλαίοις πυχνά περιχρίεσα ήν την πάσχουσαν χείρα, και την έκειθεν βοήθειαν και την θεραπείαν έκδεχομένη. Έπεὶ δὲ καὶ τῶν συχνῶν καθ' ἐκάστην ήκεε θαυμάτων του θαυμαστού Γρηγορίου, πρώτα μέν ούδὲ πιστεύειν ήξίου τοῖς λεγομένοις. οὐ μόνον ου την προσήχουσαν έχουσα πάλαι δόξαν περ! αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆ γλώττη κακῶς κατ' ἐκείνου χρωμένη, οἶα τὰ τῶν κενοδόξων τουτωνὶ γυναίων χαὶ εὐριπίστων χαὶ χούφων, όποίας δὴ πλείςας χαὶ ή Κωνσταντίνου παρ' ήμιν τρέφει μετά της όνο-

μερισμούς καὶ τὰ σχίσματα καὶ τὴν τῆς γλώττης περιποιουμένας ἀπολασίαν καὶ φατρίαν τινὰ περί έαυτάς καὶ φήμην καὶ αἰσχρὸν ὄνομα φιλοτιμουμένας χεχτήσθαι· άλλ'αί μέν προφανώς διά ταῦτα· διατί καὶ γὰρ ἔτερον; ή δὲ καὶ δι' άπλότητα γυναιχείαν ίσως και άμαθίαν, είπερ και τούτοις δοίημεν όλως χώραν τε καὶ συγγνώμην ἐν τοῖς τοιούτοις. χαὶ ταῦτα, διδασχάλων παρόντων τοσούτων χαὶ τηλικούτων. Πρώτα μέν οδν έξ άπιστίας, καθάπερ έφην, οὐδὲ προσέχειν τοῖς περί τοῦ μεγάλου θρυλγουπεροις ογως άξιου του ρουν εμες ο, ή περ των θαυμάτων ενέργεια πάσαν περιζούσα την πόλιν πυχνά περιεχτύπει και ταύτης τά ώτα, τό δε της δεξιας πάθος οίχοθεν αὐτὴν ήπειγε νύχτωρ καὶ μεθ' ήμέραν, θεραπεία δ' οὐδ' ήτισοῦν οὐδαμόθεν ἤν φαινομένη, συνελαύνεται καὶ άκουσα παρά της άνάγκης, καὶ καταφεύγει σὺν τοῖς άλλοις καὶ αὐτή πρός τον μέγαν, πειράζουσα μαλλον ή πιςεύουσα τοίς έχείνου. ή γάρ μή δεδυνήσθαι, ή χαι δυνάμενον τὰ τοιαῦτα πορίζειν, μὴ βεβουλήσθαι διδόνοι τοίς κατ' έκείνην διακειμένοις πάσαν έλεγεν είναι άνάγχην όπερ καὶ δίκαιον άντικρυς ην άν, καὶ τοῦ σώζοντος λόγου. Α'λλ' ό του Χριςου μαθητής, του τον ήλιον άνατέλλοντος ἐπὶ πονηρές καὶ άγαθους, καὶ βρέχοντος ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, κατὰ Χριστόν χάνταῦθα χαὶ αὐτός ἐλεῶν ἦν· διό καὶ προσιούση τή γυναικί, καί δυσωπούση μετά τής των λογισμών έχείνων, ή περ έφην, άμφιβολίας, χαὶ τὴν χείρα προστριδούση τῷ ἐπικειμένῳ λίθῳ τῷ τάφῳ, πρώτα μέν τους ήδη νεχρούς τε χαι άχινήτους ίαται δακτύλους, ώς και δύνασθαι κινείν και συνάπτειν, χαὶ ζαυρού σχηματίζειν δι'αὐτῶν τύπον, ἔτι παρούσα δηλαδή τῷ θείῳ νεῷ, καὶ ταῖς σεπταῖς εἰχόσιν, ώς έθος, την προσχύνησιν απονέμειν είτα καὶ οίκαδε γενομένη μετά τρίτην εὐθὺς, καὶ ὅλην ταζομένης εύγενείας και την κενοφωνίαν και τούς | την δεξιάν θεραπεύει, νυκτός έπιγενομένης. και ύγιής τε καὶ ἐνεργὸς ή χεὶρ ἐξ ἐκείνου τἢ γυναικὶ κατὰ φύσιν, ὧ Θεοῦ θαυμασίων! ἐαθείση καὶ τὸ τἢς ψυχῆς χαλεπὸν όμοῦ πάθος, καὶ τὴν πονηρὰν ἀπιστίαν, πολλῷ τῶν κατὰ σῶμα παθῶν οὖσαν χαλεπωτέραν, καὶ Θεὸν ἀνυμνούση, καὶ τὸν αὐτοῦ λαμπρῶς ἀνακηρυττούση θεράποντα. ἦς δὴ καὶ τοὺς ἀπιστοῦντας τούτοις ὡσαύτως ἔτι κατακούειν ἔδει τέως καὶ πείθεσθαι.

Χήρα τινὶ γυναικὶ γηραιά τε καὶ πένητι, ρεῦμα νοσῶδες ἄνωθεν εξ ώμου της εὐωνύμου χειρός καταβρεί, και ταύτην άργον άπεργάζεται. ΤΗν ούν διπλοῦν τὸ πάθος τη γυναικί, και διά ταῦτα δη καί άφόρητον τὰ μέν γὰρ πρῶτα, καθάπερ ἐκ μικρῶν τινων ήργμένων άρχων, της τε συνήθες ήλακάτης ούκ ἀπείργει τέως, και τὰς ὀδύνας ἔτι φορητὰς ἐπάγειν εδόχει του χρόνε δ' αὐτῆ προϊόντος, τῶν τε χειρών ἀφαιρεῖται τούργον καθάπαξ, καὶ σύν αὐτῷ τὰς τῆς ζωῆς ἀφορμὰς χαὶ τὴν όδύνην χαλεπήν τινα καί ἀφόρητον έμποιεί πλείζα μέν ουν ίατρική πρός αποτροπήν είσενεγχούσα του ρεύματος, ώς καὶ καυτήρι τὸ τελευταΐον κατὰ τοῦ ώμου, καθαπερείτινος άρχης και πηγής πεφηνότος εκείνε χρήσασθαι, ήνυσε πλέον οὐδὲν, εἰμή τό καὶ ταῖς άλγηδόσιν έντεῦθεν προσθεζναι, καὶ σφοδρότερον το κατά την χετρα πάθος ἐργάσασθαι. Οὕτω ταλαιπωρυμένης της άθλίας επί μακρόν, δεινά τε ποιούσης καί πλείσταις όμου και μεγίσταις ταίς βοαίς συγκαλεμένης τὰς γείτονας, οἶκτον ἐκεῖναι τῆς πασχούσης λαβούσαι, επεί μηδαμώς είχον άλλως άμύνειν, παρά την τοῦ μεγάλυ σορόν σύν γε τοῖς άλλοις σπυδη και αυτήν βαδίζειν εκέλευον, και παρ'εκείνε μόνε την θεραπείαν αίτειν. Πείθεται ταις καλαίς έκείναις συμβούλοις ή πάσχεσα, καὶ τῷ [ερῷ προσελθούσα τάφω, καὶ πλείστα δεηθείσα καὶ εὐξαμένη, της γυκτός ήδη προσελαυνούσης, ἐπ'οίκου καὶ αὖθις χωρεί. και την μέν η στρωμνή και τούδαφος [

είχε συνήθως, ταῖς προλαβούσαις όδύναις ώσαύτως κάτογον δ δὲ μέγας ζατρός τῶν νοσούντων. άστείως πως της θεραπείας άρξάμενος, ούχ εὐθὺς άφαιρείται την όδύνην έχείθεν, χαίτοι γε δυνατόν ον, άλλ' ήρέμα πως καὶ κατά μικρόν ἐκείνην ἐξάγων, ώς ἄν ἐναργες έραν καὶ τῆ πασχούση μᾶλλον παρέγη τὴν αἴσθησιν, τὸ μὲν νῦν εἶναι τέως, τοῦ τε ώμε καὶ τοῦ βραγίονος ἀπελαύνει' συγγωρεί δ' ἔτι τήν περί τον άγχωνα χαί τον πήχυν διατριδήν άλλ. ή γυνή του μέν, ουδέ συνείσα το παράπαν ουδοτιούν, σφοδροτέρας δίώς είχος της καταδρομής αίσθομένη του πάθους, σύνελαθέντος είς τὸ στενὸν, καὶ καταδοᾶν ἐπεχείρει τοῦ ἰατροῦ, καὶ κακῶς κατ΄ έχείνου χρησθαι τη γλώττη, χαθάπερ έπὶ τῶν αίσθητώς ιατρευομένων τε και χειρουργουμένων εί της θεραπείας τέως αναίσθητοι, ώς αν αιτιωτάτε γεγονότος αὐτή της δδύνης ταύτης της χείρονος. άλλ' αί συνήθεις καὶ αύθις ἐκεῖναι συνιούσαι καὶ γείτονες, έχεῖσε χαὶ πάλιν συνεβούλευον ἀπιέναι, καί τὸ λοιπὸν της θεραπείας ἐπιζητείν καὶ ή μέν άπήει καὶ αὖθις, καὶ τη θαυματουργῷ τοῦ μεγάλε σορῷ μετ' δούνης προσέπιπτε, ταὐτὰ τοῖς προτέροις οἶον ἐπεγχαλοῦσα, χαὶ ὑπ'οδόντα τὸν γογγυσμόν έχείνω προφέρυσα ό δε χαί το λειπον έπάγει φιλανθρώπως αὐτίκα, καὶ παντελη τὴν θεραπείαν έκει τη γυναικί δίδωσιν. ού καθ υπνοις ούδε λόγοις ώσπερ δη καὶ τοῖς άλλοις ἐπὶ πολύ, άλλ ἐγρηγορυία και πράγμασιν αὐτοῖς ἐνοργῶς, ἐξ άχρων δαχτύλων ώσανεί τινα μίτον λεπτόν την δδύνην καί την χρονίαν έκείνην νόσον έλκύειν έξω δοχων ἐπὶ ώραν συχνήν ή δε γυνή την οἰχίαν ἐκείθεν καταλαβούσα οὐκ ἀνώδυνος μόνον καὶ ἀπαθής, ἀλλά πρός παν ότιουν έργον επιτηδείαν κατά φύσιν χεχτημένη την χετρα καὶ ενεργόν, Θεόν ευχαρίστω γλώττη διά παντός μεγαλύνει και τον έκείνου θεράποντα.

Καὶ μοναζούσαις δυσί, τῆ μὲν ἐξώρω τὴν ήλιχίαν καὶ ήδη πρεσδύτιδι, τῆ δὲ κατ' αὐτὴν ἀκμαζούση, ἐπίχυσιν ὀφθαλμῶν καὶ ἀκοῆς βλάδην παθούσαις, ἐπειδὴ τῷ τάφῳ καὶ ἄμφω τοῦ μεγάλου
προσὴλθον, λύσιν ἐκατέρα τοῦ πάθους αἰτοῦσαι,
τῆ μὲν τὸ δύσκωφον εὐμενῶς, τῆ δὲ γηραιὰ τῶν
ἀφθαλμῶν θεραπεύει τὴν πήρωσιν, ὡς τὴν μὲν τὴν
προτέραν ἀπολαδεῖν ὁρατικὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἔξιν
τε καὶ ἐνέργειαν, τὴν δὲ τὴν κατὰ φύσιν τῆς ἀκοῆς
ἐντελῆ δύναμιν, καὶ ἄμα τὸν εὐεργέτην καὶ ἐατρὸν
ἀνυμνεῖν, οῦτως ὀξέως τε καὶ τρανῶς ἀπολαδού
σας τὴν τῶν ὡσανεὶ νεκρωθέντων τουτωνὶ πρώτων
καὶ ἀναγκαιστάτων αἰσθητιρίων οῖον ἀνάπλασίντε
καὶ ἀναβίωσιν.

Οὐδὲ τῶν ἡμετέρων Θρακῶν εὐεργετῶν ὁ μέγας άπέσχετο, άλλά καὶ τούτοις φιλανθρώπως συναριθμεῖ τοῖς cixείοις τε χαὶ αὐτόχθοσι, τὸν πολιοῦχόν τε καὶ σωτήρα της μεγάλης τῷ ὄντι Θεσσαλονίκης, Δημήτριόν φημι τον εν μάρτυσι καὶ θαυματοποιοίς μέγαν, καὶ αὐτὸς θαυμαςῶς ἐκμιμούμενος. Άνὴρ καί γάρ τις 'Ορεστιάδος μέν της πόλεως άποικος ών, ην 'Αδριανός έπισκευασάμενος υστερον, την επωνυμίαν εξ έαυτου φέρων δέδωκε, πολιά δε καί συνέσει καὶ σεμνότητι βίου πεκοσμημένος, καὶ τῶν πολιτών Θεσσαλονίκης τυγχάνων ήδη καὶ αὐτός είς, ην μεν έπ εύλαβείας και του περί τα κάλλιστα φίλτρου και ζήλου και πρίν έπιβηναι του μέγαν της Έχχλησίας, και φίλος κάπ μόνης αὐτοῦ ἀκοῆς των καλών έχείνου, και ζήλυ πνέων ύπερ της κατ' αὐτὸν άληθείας άδιχουμένης, καὶ τοὺς στασιαστάς έχείνους ύπερ αθτών τούτων ελέγχων συνεχώς δημοσία, και τήν του Άρχιερέως προσονειδίζων έκείνοις αθέτησιν, ώς καί τὸ σμήνος εκείνο πολλάκις τυτοισί διεγείρειν, και τον έκείνων έξάρχοντα δεινά μελετάν ποιείν κατ αύνου και λογίζεσθαν ά κάν είς τέλος παρήνεγκε, μή του Θεού τήν τυραννίδα

καί την στάσιν έκείνην άνωθεν παύσαντος. Επεί δε καί της πόλεως ό Άρχιερεὺς ἐπέδη, καὶ ή Ἐκκλησία τὸν ξαυτής νυμφίον ἀπέλαδε, συνίσταται μέν αὐτῷ παρὰ τῶν συνήθων εἰς φιλίαν καὶ ὁ πρὶν ίδεῖν φίλος οὐδὲν ἦττον αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἀληθείας ούτοσί, καθά δή και προύφην και των τούτου ποτιμωτάτων ναμάτων της διδασκαλίας γευσάμενος, έάλω τε χατάχρας τῷ έρωτι, χαὶ μᾶλλον συνεδέθη τῷ φίλτρω, καὶ τὴν ψυχὴν ἀχώριστος ἦν οὐ μὴν άλλά καὶ τοῦ πρός τοὺς στασιαστάς ἐκείνου λαμπρού ζήλου, και της ύπερ άληθείας ένζάσεως του άνδρος διαχούσας πρός τοῖς άλλοις ό μέγας ἐπαινεὶ τε τὰ εἰκότα, καὶ τοιαύτην ἐπάγει τὴν εὐχὴν ἐπί τέλει. Τον ύπερ άληθείας καὶ τοῦ καλοῦ σὸν άξιόλογον ζήλον, ῷ φίλος, καὶ τὴν μεγάλην τῆς ψυχῆς ἔνστασιν, Θεὸς ἀμειδόμενος ἔσται μόνος ἀξίως· ή γὰρ παρ' ήμων ἀμοιδή ὁποία ποτ' ἀν ἦ, σμιχρά τις έσται καὶ οὐκ ἀνάλογος, της ἀνθρωπείας φύσεως καὶ δυνάμεως οὖσα καὶ ταῦτα μὲν τότε, καὶ οὐδὲ πόρρω θείας τινός ἐπιπνοίας τε καὶ προβρήσεως, ώς τὰ έξης του λόγου δηλώσει. Χρόνου δὲ συχνου μεταξύ διαγεγονότος, ό χαλός ούτοσὶ φίλος πάθει περιπίπτει τοιώδε τύλοι τον άριθμον όμου τέτταρες χατά τὴν εὐώνυμον άγαδίδονται τούτω παλάμην άθρόον, μέγιζοι μέν τον όγχον, σχληροί δέ τινες και αντίτυποι την διάθεσιν, και τραχείς και άχανθώδεις τὰ της προσβολης άχρα, ώς μήτε πρός έαυτὴν κατὰ φύσιν εἰς πυγμὴν ἐἄν συνάγεσθαι τὴν παλόμην, και πρός άφην άνεπιτηδείαν αὐτῷτε τούτω πεφηνέναι, και τω καθάπαξ άνωμάλω και τραχεί και ακανθώδει των δακτύλων, καθάπερ έφην. ήν δέ πρός τούτοις και άλλως αισχρόν τι και δυσειδές τουτο, καὶ ἀκοσμία τῷ παντὶ σώματι. Ἐνιαυτός όγδοος έν τούτοις παρήει, καί θεραπείας έλπίς τις ήν ουβαμού. των δε κατά την του μεγάλου σορόν τελουμένων θαυμάτων αὐτόπτης τε καί αὐτήκοος

γιγνόμενος καθ' έκάστην, πρόσεισι καὶ αὐτός σύν τοῖς ἄλλοις τῷ τάφῳ, καὶ προσκυνήσας ἵστατο, την μέν πάσχεσαν έπιτιθείς χείρα και παρατρίδων τῷ λίθω, πρὸς δὲ τὸν θεῖον ώσανεὶ ζῶντα βλέπειν δοχών Γρηγόριον διά της είχόνος, χαί τοιάδε φιλιχῷ τινι χαὶ ἀστείω τῷ ἤθει μετὰ πολλής τῆς εὐνοίας ύποψιθυρίζων τε καὶ δεόμενος. Νῦν τῆς πρός Θεόν παβρησίας τρανώτερόν τε καὶ καθαρώτερον ἀπολαύων, ὧ φίλε Χριστοῦ γνήσιε σὺ, ἑᾶστα τοῖς δεομένοις τὰς αἰτήσεις ἰσχύεις διδόναι, προϊστάμενος και πρεσδεύων ύπερ τούτων άμεσως. καιρός τοιγαρούν καὶ ύπὲρ ἐμοῦ καὶ τοῦ τῆς χειρὸς τοῦ δε πάθες, τη πρός Θεόν ταύτη χρήσασθαίσε παρρησία χαί τη δυνάμει, χαί τον Θεόν ίλεων απεργάπασθαι χάμοι χαι σωτήρα, μνησθέντα χατά χαιρόν των σαυτοῦ λόγων και της ἐπαγγελίας ἐκείνης, ἡν πρὸς ήμας τους άναξίους έποιου τότε, τῷ βίω καὶ τη σαρχί περιών έτι Θεός λέγων άξίως άμείψεταί σε τον ύπερ άληθείας και του καλου ζηλόν τε και την ένστασιν. Ταῦτα χαριέντως πως, ὅπερ ἔφην, καὶ σίον ύπομειδιώσι τοῖς χείλεσι, τῷ περιόντι τοῦ πόθου τε καὶ της πίστεως δεομένω τ' άνδρὶ, των τις προσεδρευόντων έχει θεραπείας χάριν έξ άλλοδαπης ήχων, μοναχός την τάξιν, βάρβαρος μέν την φωνήν καὶ τὸ ήθος, άγαθὸς δέ τις μάλα καὶ σπυδαίος τον τρόπον, τον δφθαλμόν έπιδαλών έχείνω, χαί πὸ ήθος καὶ τὸν της εύχης ὑποπτεύ σας τρόπον, ὡς ού χαλώς δήθεν, οὐδὲ μετά σπεδής γεγενημένα χαί χατανύξεως, πρώτα μέν ήρετο τον άνθρωπον, πί ποτε άρα και πάσχει. ως δε το πάθος εκείνος την χείρα προτείνας ύπέδειξεν: είθ'ούτω κάκισα γοσών, ό μοναχός αδθις έφη, και τὰ αίσχιστα πάσχων, οδ δάχρυσι καὶ κοπετοῖς τὴν ειρός τὸν ἄγιον ίχεσίαν συνείρεις, άλλ' ούτως άχχιζόμενός τε καί θρυπτόμενος τούτω προσέρχη, καὶ ώσανεὶ παίζων; Ὁ δ' ὑπολαβών, οίδε, φησί, Πάτερ, ούτος, τὸν άγιον ύπο-

δείξας, μεθ' οίων έγώ των λογισμών καί της διανοίας τε καὶ τῆς διαθέσεως, τὴν παρ'αὐτοῦ βοήθειαν καί την θεραπείαν αἰτοῦμαι. Ταῦτ' εἰπών, φησίν, ό άνηρ πρός έχεῖνον, οίχαδε έπανήχω, χαὶ τῆς γυχτὸς προσαγούσης, τρέπομαι πρές υπνον συνήθως, τξ τοῦ μεγάλου συνών μνήμη καὶ τἢ πρός αὐτόν ίκεσία της διανοίας. Ἐπεὶδὲ της νυκτός πρός όρθρον ιούσης, ό χαιρός είς τε τον ίερον νεών χαι τους θείους υμνους έχάλει συνήθως, έξανίσταμαι τζε στρωμνής, και τήν παιδίσκην ύδωρ αιτήσας, έρ' ώ τή δεξιά τέως απονίψαι τα πρόσωπα ή γαρ έτέρα πάλαι πρός ταθτ' ήν άργός, δ δή που καὶ φθάσας ό λόγος έφη, έπει μεταξύ νιπτόμενος, χαι της λαιᾶς ήψάμην, ώς έθος, εύρίσκω τὸ μὲν πάθος ἐκεῖνο, τῶν χαινῶν σου Χρις ε θαυμάτων! τῆς χειρός δραπετεῦσαν ὰθρόον, ὡς μηδ'ίχνος αὐτοῦ παραμεῖναι, τήν δε παλάμην άχωλύτως τε χινουμένην, χαί είς πυγμήν κατά φύσιν συναγομένην. Ταθτα κατανοήσας, φῶτά τε παρὰ τῆς παιδίσχης εὐθέως αἰτῶ, χαὶ τὴν δμόζυγον ἐμαυτοῦ χαλέσας, χαὶ αὐτῆ τε χαὶ τοίς συνούσιν ύποδείξας τό θαύμα, Θεόν άνυμνούντες μετ' έχπλήξεως ήμεν χαί τὸν μέγαν έχείνου θεράποντα· τί τὸ έξης; Πρόσεισι μὲν ὁ ἀνὴρ τῆ τοῦ Αγίου καὶ αὔθις σορῷ, τὴν τῆς μεγάλης ταύτης εὐεργεσίας εὐχαριστίαν ἀποδιδούς μετὰ τοῦ προτέρου σχήματος καὶ τοῦ χαρίεντος ήθους. ὁ δέ γε προβρηθείς μοναχός ένιδών και αδθις, και αδθις όνειδίζων ώσαύτως ήν, καὶ τὴν διάχυσιν, ώς ώετο, καί την περιφρόνησιν έγκαλών ό δ' ύφαπλώσας εὐθέως την λαθείσαν χείρα, καλ σιωπών άνακηρύττει το θαύμα. ήν κατιδόντι τῷ μοναχῷ καὶ ἐκπλήττεσθαι καί κροτείν, καί φωνή διαπρυσίω θεόν εποίει δοξάζειν, καὶ τὸν αὐτοῦ μεγαλύνειν θεράποντα. Εἶτα καὶ τἢ τοῦ άγίου προσχών εἰκόνι. Ἐγώ μὲν έλεγεν, άνθρωπε του Θεού, μετ' άμφιδόλων τινών Ι) των λογισμών ές δεθρο προσεδρεύων τῷ σῷ θείῳ

τάφω, και διά ταυτ' άρα κοι της αιτήσεως, ώς έσιπε, καί της θεραπείας αποτυγγάνων, ήδη καί πρός τούς οίχείους ύποστρέφειν διενοούμην άλλά νυν ούχ ἀφέξομαί σου χαί των σων χαρισμάτων ού μά τούς ύπερ άρετης σούς χαμάτες και τά μεγάλα ταυτί θαύματα άλλ' ένταδθα δή καί παραμενώ καί προσδιατρίψω, έως αν καὶ αὐτός διά σοῦ καὶ τῆς σης δηλαδή μεσιτείας παρά θεου των αύτων έπιτύχω. και ούχ ήμαρ: έγε του σκοπου, καλώς ού τωσί και κρίνας και δεηθείς. άλλά και τυγγάνει μάλα ταχέως, καὶ τὴν θεραπείαν κομισάμενος ώς έπόθει, σπουδή πρός τους οίχείους έπάνεισι χαί δήλον έχείθεν. έξ έχείνε χαί γάρ φησιν ό πρότερος ίαθείς έχεινος την χείρα, χαθ έχάστην τῷ τοῦ μεγάλου προσιόντι μοι τάφω καὶ προσκυνούντι, καὶ την κατά χρέος εθχαριστίαν άποδιδόντι, ό μοναχός ξχείνος οδδαμώς ώπται. δήλον ώς χαί τής θεραπείας τυχών, καὶ πορευθείς πρός τοὺς φίλους πως γάρ ἄν φησι μή τοῦ ζητουμένου τυχών ἐχείνων ἐξέστη καὶ ούτω ταχέως, ὁ χθὲς ὀμωμοκώς ούτωσὶ μηδαμώς αποστήναι, πρίν ή τής εύχής τε χαί τοῦ ζητουμένου τυχείν;

'Αλλά της μέν ίδίας Θεσσαλονίκης τε καί των αὐτοχθόνων ή καὶ της περιχώρου, καὶ δή καὶ τῶν έπηλύδων ούτω θαυμαστώς ό θαυμας ός Γρηγόριος παί ίατρός έστι καί σωτήρ κοί κηδεμών έν τῷ καλούντι της γρείας, των δ' ύπερορίων ώς άγνώτων τε καί μακράν όντων έββαστονευμένως πως ίσχει καί κατολιγωρεί; πολλούγε καί δεί. Άλλα μίαν ού. σαν είδως την απανταχού γης Χρισού Έχχλησίαν, ής αὐτός καὶ περιών έτι τῷ βίῳ πάσης όμοτίμως προέστη, καὶ τὴν ψυχήν, κατ' ἐκείνου δηλαδή μίμησιν, ύπερ εκείνης εύψύχως τέθεικε, κάκει τοις χαλούσιν αὐτὸν ώσαύτως χαὶ σωτήρ χαὶ ρύστης, || ἐγχάτων' οὕτω τοι σφοδρῶς ἐχεῖνα πιέζουσα χαὶ

καί έπτρος άνιάτων παθών όραται γιγνόμενος. καί μάρτυρες άψευδείς τοῦ λόγου Θετταλοί καὶ Ἰλλυριοί, καί οί έκετθεν τὰ τοῦ μεγάλε θαυμαστώς διαχομίζοντές τε καὶ διηγούμενοι θαύματα. καὶ τί χρή λέγειν; όπο γε καὶ εἰκόνας ἐκεῖ γράφοσι τούτου; καὶ πυχνά την αὐτοῦ πανηγυρίζουσι μνήμην σύν μεγάλη τη πίστει καὶ τῷ της ψυχης περιφανεῖ πόθω; χαὶ νεώς σπεύδουσιν άνεγείρειν, ώς ένί τινι των 'Αποστόλων τε καί Πατέρων; και κήρυκα της εύσεδείας, καὶ προστάτην της Έκκλησίας, καὶ διδάσχαλον καὶ φύλακα τῶν ὀρθῶν ταύτης δογμάτων μετά πολλού γε του θαύματος άνακηρύττουσι τόν μέγαν; ἐκεῖ πάντες ἐξ ἀντιρρόπε χωροθντες ώσανεὶ τή τούτου πατρίδι, καὶ Σαμαρείτας μιμούμενοι καλώς τές άλλογενείς και μικρές έκείνες, και την πιστήν Χαναναίαν, καὶ ὅσοι τοῦ κατ' αὐτές καταλόγε τήν μεγάλην Ιερεταλήμ παρευδοχιμούντας τη πρός Χριστόν πίστει, και τόν τύφον και τό κενόν φύσημα καὶ τὸν φθόνον τῶν ἐν αὐτη Γραμματέων καὶ Φαρισαίων καὶ δέδοικα, σφόδρα δέδοικα, μή καὶ πρός αὐτὴν ταύτην ἐχεῖνά που τὰ τοῦ Δεσπότου φριχτῶς έπ' έσχάτων βηθείη «Ίερουσαλήμ Ίερουσαλήμ, ή άποχτενούσα τους Προφήτας, και λιθοδολούσα τές άπεσταλμένους πρὸς σέ» (1)· καὶ ὅτι, « Πολλοὶ ἥξεσιν εξ άνατολών καί δυσμών, καί άνακλιθήσονται μετά 'Αδραάμ καὶ Ίσαάκ; οἱ δὲ υἱοὶ της βασιλείας έκβληθήσονται έξω » (2). Δι ά δή που και ό του Χριστού μιρητής ούτος, τοίς ούτω λαμπρώς πιστεύουσιν όξέως έφίσταται, και πληροί τάς αιτήσεις, χαθά δή χαὶ φθάσαντες έφημεν, ἐξὧν χαὶ ήμᾶς άναγχαζον ένός τινος ή δυοίν άρπίως μνησθηναι.

Γυναικί τινι. των εύπατριδων καί κοσμίων Ζωή τούνομα, δριμείά τις όδύνη προσγίνεται χατά τῶν

⁽¹⁾ Math. 27', 37. (2) Math. 1, 4.

στροδούσα, ώς και όχετους αίματων έκείθεν κάτω καθ' έκάς ην προγείσθαι. Πέμπτος ένιαυτός ην ουτω βαρύτατα πασχούση τη γυναικί, καί φάρμακον ήν ούδαμου της νόσε, και έπτρων έξηλέγχετο πάσα τέχνη, πλείστα μέν έπιτηδεύουσα καθ' έκάστην, άνύουσα δε τό παράπαν οὐδὲν, ώς καὶ τὸ ζῆν ἀπαγορεύσαι τη κειμένη καθάπαξ. ούκ αν δε καί πρός τοσούτον αντέσχε διάστημα χρόνου, διά παντός ούτω δαπανωμένη την σάρχα, μη σώματος εὐσθενούς τε καὶ ρωμαλέου τυχοῦσα, καὶ πρός τροφήν ερρωμένας έχουσα τὰς δρέξεις, κάντεῦθεν της φύσεως ίσχυούσης, πρός τὸν τοσόν δε τοῦ νοσήματος παραβάλλεσθαι πόλεμον άλλ' ήττᾶται κατ' όλίγον τῷ μήχει χατεργασθεῖσα τοῦ χρόνε, χαὶ χλινοπετής ην και ακίνητος σχεδόν έξ έκείνου, ένιαυτούς άλυς δύω πρός τοῖς πέντε τοῖς προλαβούσι. Τῆς δὲ φήμης των του μεγάλου Γρηγορίου θαυμάτων όσημέραι λαμπρώς αἰρομένης, δσα τέ φημι παρ' ἐχείνοις, καὶ ὅσα παρὰ τῆ μεγάλη Θεσσαλονίκη παραδόξως τελεῖται ἐπεί καὶ ή νοσοῦσα τῶν λαλουμένων ἦν ἐν αλοθήσει, πρός την ένεργούσαν έν έχείνω θείαν δύναμιν πιστώς καταφεύγει, καὶ τούς πρεσδυτέρους προσχαλεσαμένη της Έχχλησίας, χατά θείους δηλονότι χρησμούς, πρώτα μέν εύχην ίεραν έλαίου χοινή τελέσαι παρασχευάζει, εἶτ' ἐπὶ τέλει ταύτης, χαὶ πρός τὸν θεῖον Γρηγάριον εὐχήν τε χαὶ δέησιν ύπερ αφτής θέσθαι. ής δή και τεχουμένης ύπο των πρεσδυτέρων συνήθως, ἐπεὶ μιὴ χαὶ αὐτὴ συνίστασθαι καί συνάδειν είχε τὰ θεία τοῖς ὑπέρ αὐτῆς εὐπομένοις καὶ ψάλλουσι, κλινοπετής τε καὶ ἀκίνητος οὖσα, κάκείθεν έδεῖτο κειμένη θερμώς του Άγίου, χαί την παρ'έχείνου πιστώς έξεχαλείτο χάριν χαί την βοήθειαν καί, ω των παραδόξων σων έργων Χριστέ καὶ θαυμάτων! ή χρόνον ήδη τοσούτον έχ. δαπανωμένη τὰς σάρχας, καὶ παρειμένη τις καὶ

ἔτ' εὐχομένων τε καὶ ψαλλόντων, ἀθρόα τῆς κλίνης τὸχομένων τε καὶ ψαλλόντων, ἀθρόα τῆς κλίνης τὸ σῶμα, μηδ' ἴχνος ἐν ἑαυτῆ σχεδόν τοῦ χρονίου πάθους ἐκείνου καὶ τῆς νοσερᾶς ἔξεως φέρεσα. ὡς καὶ τοὺς ὁρῶντας ἄμα καὶ τοὺς ἀκούοντας ὑπερφυῶς καταπλήττειν ἔχειν τὸ θαῦμα, καὶ μηδὲν ἔπερὶ τὸν παράλυτον τὸ πρὶν ὑπερφυῶς διενεργηθέντος, εἴτε τὸν ἐν Καπερναοὺμ λέγει τις, εἴτε τὸν ἐν τῆ προβατικῆ κολυμδήθρα, πλὴν ὅσον, ἐκεῖ μὲν διὰ πὸροβατικῆ κολυμδήθρα, πλὴν ὅσον, ἐκεῖ μὲν διὰ πὸτοῦ καὶ φίλου τῆς κλίνης τε καὶ τοῦ χρονίου πάθους ἀθρόον ὡσαύτως τὴν νοσοῦσαν ἀνίστη.

Έντεῦθεν οἱ θεοφιλέστεροί τε καὶ προύχοντες τῶν ἐκεῖ, καὶ μάλιστα τῶν εἰς ἱερέας τελούντων, εἰς ταὐτὸ συνιόντες, εἰκόνα τε ἱερὰν ἱςῶσι τῷ Γρηγορίω, καθὰ δὴ καὶ φθάσας εἰρήκειν, ἑορτήν τε λάμπρὰν καὶ πάνδημον ἄγουσι τῆς αὐτοῦ τελειώσεως τὴν ἡμέραν, καὶ νεών αὐτῷ οἶα δὴ καὶ Χριςοῦ λαμπρῷ μαθητῆ σπεύδουσιν ἀνεγείρειν. Οὐ συνόδους μεγίστας καὶ κοινάς τινας ἀναμείναντες ψήφους ῶστ' ἐκεῖνον ἀνακηρύξαι, οἶς καὶ χρόνος καὶ ὅκνος καὶ μέλησις καὶ πλεῖστά τινα τῶν ἀνθρωπίνων ἔςτν ὅτε προσίσταται, ἀλλὰ τῆ ἄνωθεν ψήφῳ τε καὶ ἀνακηρύξει, καὶ τῆ λαμπρῷ καὶ ἀναμφιδόλῳ τῶν πραγμάτων ὄψει καὶ πίστει καλῶς ἀρκεσθέντες.

απανωμένη τὰς σάρχας, καὶ παρειμένη τις καὶ κρᾶς μοι τινὸς ἐμπαρείσης ἀκάνθης τῷ Τεκκλησία πρὸ οὖσα, κἀκείθεν ἐδεῖτο κειμένη θερμῶς τοῦ 'Αγίου, τὰν βοήθειαν· καὶ, ὧ τῶν παραδόξων σῶν ἔργων τὰν βοήθειαν· καὶ, ὧ τῶν παραδόξων σῶν ἔργων δρατταλία πρὸ δύο τούτων ἐνιαυτῶν γενομένω, ἐν τἢ κατὰ Θεσσαλονίκην 'Εκκλησία πρὸ δοσταλία πρὸ δύο τούτων ἐνιαυτῶν γενομένω, ἐν τῷ ὁπος ρέφειν ἐκείθεν τοιοῦτό τι συμδέδηκε· σμιτοῦ διηγήσατο· 'Εμοί φησι κατά τινα χρείαν ἐν τῷ ὁπος ρέφειν ἐκείθεν τοιοῦτό τι συμδέδηκε· σμιτοῦ ὁπος ρέφειν ἐκείθεν τοιοῦτό τις καὶ ἐκείθεν τοιοῦτό τις καὶ ἐκείθεν τοιοῦτό τις διαθοί ποι ἐκειθεν τις ἐκείθεν τοιοῦτος ἐκειθεν τοιοῦτό τις καὶ ἐκειθεν τοιοῦτος ἐκειθεν τις ἐκειθεν τοιοῦτος ἐκειθεν τοιοῦτος ἐκε

Εξτ' έχείθεν, ούχ οξό' όπως, ή όδύνη μεταπεσούσα προς τον εὐώνυμον, ἀφάρητος ἦν ἀπαϊργε γὰρ πρὸς τοίς άλλοις κατά μικρόν και τροφής και υπνυ. Ήμερών δ' έν τούτοις παρελθεσών ούκ ολίγων, φλεγμαίνει μέν ό πους, και άσκου δίκην έξογκουται, είτα και είς όπάς του φιδήματος διατρηθέντος πλείες ή τετταράχοντα, ων χαί τὰς οὐλὰς πάρες ιν δράν δήπουθεν τῷ λόγω προσμαρτυρούσας μοι, έλχη πανταχόθεν ἐξέρρει, χαθάπερ ἀπὸ πηγής τινος του ποδός. ένιαυτός πρός τῷ ἡμίσει παρήει καὶ τὰ τής φλεγμονής ούχ ένεδίδου. χαι ζατρεία μέν άργὸς πρὸς τὸ πάθος πᾶσα, χαὶ χενὰ πάντα όμοῦ φάρμαχα: ἐγὼ δ' ἀπογινώσχων ἐμαυτοῦ διὰ ταῦτα, καὶ την χατώδυνον έχείνην ζωήν πολλάχις ἀπολεγόμενος. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο τί; ἀκούω καὶ αὐτὸς παρά τε τῶν αὐτοχθόνων, καὶ δή καὶ τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ξόντων, τὰ τοῦ θαυμαστοῦ Γρηγορίου πλεῖστα χαὶ έξαίσια θαύματα· πιστεύω τοῖς ἀχουσθεῖσι μάλα τρανώς στύλον έχεῖνον άναχηρύττω της Έκκλησίας, καὶ διδάσκαλον εὐσεβείας, καὶ πάσης άγιωσύνης και άρετης καταγώγιον και πρός τούτοις, σημείων τε και θαυμάτων θείων έργάτην, και άποστολικής ισχύος τε και χάριτος έμπλεων είτα και θερμώς ύπερ αὐτὸς ἐμαυτοῦ δεηθείς καὶ τοῦ πάθες, καί κλινοπετής, καθ' οσον οδός τε ήν, ἐπευξάμενος, χαί την του ποδός μετά θερμών δαχρύων ύγείαν αὶτήσας, ώς ἄν καὶ αὐτὸς ἐρρωμένως ἔχων καὶ βαδίζειν απταίστως δυνάμενος, είς Θεσσαλονίκην τε τήν αὐτοῦ παραγένωμαι, καὶ τὸν ίερὸν προσκύνήσας εχείνου τάφον, χήρυξ ένταθθα των μεγάλων γένωμαι θαυμασίων, ών εν ήμιν Χριστός διάτης αὐτοῦ προστασίας ἐργάζεται. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαύτα μετά πολλής της χατανύξεως δεηθείς, έπεί χαί νὺξ ήδη χαὶ ὕπνου χαιρὸς ἦν, εἰς ὕπνον χαὶ αὐτός μετά την εύχην ταύτην τρέπομαι και ίδου μοναχός τις τὰ συνήθη τοῖς 'Αρχιερεύσι περιπείμενος

σύμβολα, τὸν ἐπὶ πεφαλης λέγω σταυρόν καὶ τὴν έπωμάδα την ίεραν, είσιων τον οίχίσκον έδόχει τε προσαγορεύειν ήμαζ, καὶ παρακαθίσας διερωτάν δπως έχοι μοι· έμου δέ τὸν του ποδὸς ὑποδείξαντος δγχον χαὶ τὰς πληγάς, χαὶ τὰς ἐχείθεν έξης προσθέντος όδύνας, καὶ τὴν μακρὰν ταλαιπωρίαν έχείνην, έχεῖνος εὐθὺς ἀμφοτέραις λαβόμενος τοῦ ποδός, και ώσπερ το οίδημα καταστέλλων, και το έλχος συνωθών πρός τὰ έξω, άλλά μηχέτι λυποῦ φησιν' οὐκέτι καὶ γὰρ ἀνιαρὸν ἔχεις οὐδοτιοῦν. Καὶ ό μέν ταῦτα φιλανθρώπως εἰπών τε καὶ πράξας άπήει, εμε δ' είχεν ἄρ' εὐθέως μετὰ τὴν ὄψιν ὕπνος ήδύς τε καὶ μαλακός, καὶ οἶος οὐδέπω πρότερον. Έπει δε και ή νύξ περί όρθρον ήν, και τα της έωθινής εθγής τε καὶ ψαλμωδίας έτελεῖτο τοῖς μοναχοῖς, ἄπειμι δὴ καὶ αὐτὸς παρὰ τὸν νεών, βακτηρία τινὶ στηριζόμενος. θαθμα τοῖς όρῶσιν ἀθρόον, και οίον ουδ' άν τις αυτός προσεδόκησεν έπει δέ χαὶ πρός τῶν μοναχῶν ἐρωτώμενος, τὸ θαῦμα χαὶ τήν της χαινης θεραπείας έξειπον αίτίαν, χαὶ μᾶλλον έχπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν έχείνους ἐποίουν άκούοντας. Ήμέραι παρηλθον όκτω μετά τοῦτο, χαὶ πρός τὴν ἀρχαίαν ὑγείαν χαὶ τὴν έξιν ἐπανιὼν χαθαρώς, παρά τὸν θεῖον ἐχεῖνον γεών ἔρχομαι, ένθα δή και ή του θαυμαστού Γρηγορίου είκων ίερως ίδρυται, και προσκυνήσας και προσπεσών, και την όφειλομένην άποδεδωχώς εύχαριστίαν, είς τὸ φροντιστήριον αὖθις καὶ τοὺς ἡμετέρους ἐπάνειμι. Έπει δε και την εύχην έδει και τας συνθήκας τας πρός τὸν χαινὸν ἰατρόν ἐχπληροῦν, ὁ μὲν χαιρὸς, πρός έμαυτόν έλεγον, ήδη περί τὰς χειμερίες τροπάς, και διά τουτο και προσάντης τις είς όδοιπορίαν και δύσκολος, και μάλιστα γέρουσι κατ' εμέ. διό την μέν εἰς Θεσσαλονίκην ἀπάγουσαν ἐατέον, τό γε νῦν εἶναι, τοῦ χαιροῦ μὴ διδόντος, χαθάπερ έφην. Έξεστι δε και άλλως την πρός τον μέγαν

δπόσγεσιν διαθέσθαι, καὶ οὕτω γε τὰς συνθήκας μὴ παραβήναι· συγκαλέσω καὶ γὰρ τὸς πρεσδυτέρες τῆς Έχχλησίας, χαὶ δή χαὶ τοὺς όμοταγεῖς μοναχοὺς, χαὶ χοινὴν ἐχτελέσαντες ἐορτὴν τῷ μεγάλῳ, χαὶ τὰ εἰκότα πανηγυρίσαντες, οὕτω καὶ Θεῷ τὸ χρέος, καὶ τῷ ἐκείνου θεράποντι τὴν ὀφειλομένην εὐχαριςίαν άμα καὶ τὴν τιμὴν ἀποδώσομεν. Ὁ μὲν οδν 'Εφραίμ ταῦτα καὶ καθ' ξαυτόν λογισάμενος, καὶ πρός τους συνόντας είπων, τὰ της έορτης έβλεπεν ήδη, καὶ τοῖς ὑπηρέταις μάλα πλεσίως τε καὶ λαμπρως παρασχευάζειν έχέλευεν. άλλ' οὐ συνεδόχει καὶ τῷ τῆς πανηγύρεως αἰτίῳ ταυτί· οὐδ' ἐν ἐκείνοις έδούλετο μόνοις περιγραφήναι τό θαθμα, χαί περαιτέρω μή προελθεῖν, άλλ' όδεῦσαι μᾶλλον καὶ κηρυχθηναι καὶ πόρω την χάριν, ΐνα καὶ διὰ τούτων, ώσπερ δή καὶ των άλλων, Θεός πανταχού δοξάζηται καὶ ὁ τρόπος οἶος. Οὔπω της ήμέρας ἐκείνης πρός τέλος ἰούσης, φρίκη τε μεγίστη καὶ πυρετῷ λαύρω κάτοχος ό μοναχὸς γίνεται. όγκος τε τοῦ ποδός ἐπὶ τούτοις χαὶ ὀδύναι, χαθάπερ ἐξάλλης άρχης, κατ'οὐδὲν τῶν προτέρων ἐλάττους, καὶ ό πάσχων αὐτίχα τοῦ τῆς πληγῆς αἰτίου συνεὶς, ήμαρτηχέναι τε περί τον μέγαν διωμολόγει, τάς πρός αὐτὸν συνθήχας έξ ἀπροσεξίας ψευσάμενος, καὶ πλείσταις έκετείαις την συγγνώμην αύθις ήτεῖτο, καὶ ταχίστην τὴν τῶν ὑπεσχημένων ἐκπλήρω-. σιν επηγγέλλετο. οίς δή που και ή ρώσις έξαισίως έπηχολούθει, χαὶ τὸ δεινὸν αὖθις αὐθημερὸν διελύετο καὶ βραχύ τι διαλιπών, οὕτως ἐβρωμένως καί του ποδός καί παντός ό Έφραιμ έσχε του σώ. ματος, ώς καὶ ποσὶ τοῖς έαυτοῦ χρώμενος παρὰ την του μεγάλου πόλιν έλθειν, την εεράν τε προσχυνήσαι σορόν, και τὰ ήδιστα περιπτύξασθαι, και ούτως ἐπ' Ἐχχλησίας, χαθὰ δὴ χαὶ προύφην, οἶον ένθουσιών, άναχηρύξαι τὰ τοῦ μεγάλου μέγιστα θαύματα.

Τά δὲ περὶ τὸν εχ Βεβροίας Τζιμισγήν του μεγάλου παραλιπόντες τῷ λόγῳ χαινὰ θαύματα, πῶς ούχι μετά του λόγου και τό της Έκκλησίας κοινόν ζημιώσομεν; ὄσω καὶ πολέμιος ταύτης ἐκεῖνος ἄνωθεν ών, καὶ φίλος καὶ μαθητής γέγονε δι' αὐτά φημι ταθτα, καὶ καλῶς οὕτω καὶ γνησίως πρός αύτην έχων, το τελευταίον πρός Θεόν άπεισι. Λεγέσθω τοιγαροῦν ἐν ἐπιτόμω κἀκεῖνα, καὶ ὑπ' ὄψιν οίον άγέσθω καί πιστοίς όμου καί απίστοις, καί μάλιστα τούτοις. Έχεῖνος τοιγαροῦν τῶν εὖ γεγονότων καὶ συνετών ών, περί εν τοῦτο κακώς τε καὶ ἀναξίως ὧπται περὶ αύτοῦ βουλευσάμενος: `Ακινδύνω καὶ γάρ τῷ κάκις ἀπολυμένω πάλαι μαθητεύσας εν τη πατρίδι Βερβρία, καὶ μικρά μέν τινα των της Γραμματικής προτελείων ύπ' αὐτοῦ διδαχθείς, τὴν δὲ τῶν αίρέσεων πονηράν τε καὶ βορδορώδη χύλιχα πᾶσαν ές ὕστερον παρ' αὐτοῦ ἐχπιὼν, άλλος 'Αχίνδυνος την δυσσέβειαν άντιχρυς ήν πλείστα μέν καὶ μέγιστα παρά τε τοῦ θαυμαστοῦ Γρηγορίου περιόντος έτι τῷ βίῳ κατὰ Θεσσαλονίκην, χαί δή χαί χατά την Κωνσταντίνε, παρ' ήμων τε χαί των ένταυθα πατέρων τε καὶ διδασκάλων, περὶ θείας ένεργείας και γάριτος πολλάκις ἀκηκοώς, ἀναίσθητος δ' έπι μακρόν των ίερων έκείνων διαγεγονώς λόγων, καὶ τὴν ἔνστασιν καὶ τὴν ἔριν καὶ τὸ ψεύδος έχοντι χατά της άληθείας αἰεὶ προζοχόμενος, ώς και γράφειν και λογογραφείν δήθεν κατά της εὐσεβείας μη είδως, 'Αποστολικώς είπεῖν, καὶ αὐτὸς χατὰ τὸν οἰχεῖον μυζαγωγὸν, μήτε ᾶ λέγει, μήτε περί τίνων διαβεβαιούται. Έμελλε δὲ ἄρα καὶ τούτον ή θεία δεξιά μεταπλάττειν έρχατον τοίς μεγάλοις τουτοισί θαύμασι Γρηγορίου, καὶ ταζς σωματικαίς εὐεργεσίαις θαυμαστώς συνθεραπεύειν καὶ τὴν ψυχήν ἔσχε γὰρ οὕτω.

Παιδίον ἄρρεν ἢν τῷ ἀνδρί· τούτῳ νόσος τις προσδαλουσα, πρὸς θάνατον ἤπειγεν· ἔχειτο ταιγα-

ρούν, παρά πάντων άπαγορευθείσης αὐτῷ τῆς ζωῆς, πνέον ήδη τὰ λοίσθια. Ο μέντοι πατήρ ὑπὸ τῆς λύπης ώσπερ καταπτοηθείς, ύπεχώρει μέν, καὶ αὐτήν πως την του παιδός άποτρεπόμενος θέαν, καί τό προσοράν αὐτόν της ψυχης χωριζόμενον καθ' έαυτὸν δὲ χαθεσθείς αὐτοῦ που, χαὶ τοῖς μὲν γόνασι τὴν έαυτοῦ δεξιὰν, τη δεξιὰ δ' αὖθις τὴν χεφαλὴν έπιθείς, όποῖα δὴ τὰ τῶν πενθούντων ἤθη καὶ σχήματα, νθν έλεγεν ύποψιθυρίζων καθ' έαυτόν, εί θαυμάτων ην άληθως έργάτης, ως φασιν, ό Γρηγόριος, χαὶ τὰ τοιαθτα πορίζειν δυνάμενος, έδειξεν άν τοῦτο χαὶ ἐφ' ήμεν, τοῦ θανάτου τε χαὶ τῆς νόσε διασώσας τὸν υίὸν χινδυνεύοντα. Ταῦτα σὺν σφοδρά τινι λογιζομένω τη λύπη, καὶ πειράζοντι μάλλον ή δεομένω, καὶ υπνος τις υπό πολλής τής άδημονίας εὐθὺς ἐπιγίνεται· χαὶ ὁ ὕπνος τὸν θεῖον αὐτῷ παρεδείχνυ Γρηγόριον, ὡ τοῦ καινοῦ θαύματος! την εεράντε στολην περιβεβλημένον, χαί φιλανθρώπως πρός τὸν μηδ' εὐξάμενον, μηδέ πις εύσαντα τέως ούτωσὶ λέγοντα Ηχομεν, ώς όρᾶς, έπειδή γε αὐτὸς ήμᾶς χέχληχας ό δ' εὐθέως τὸν βραχύν έχεῖνον έχτιναξάμενος υπνον, χαὶ παρὰ τὸ χινδυνεῦον ήδη παιδίον γενόμενος, οὐ τοῦ προσδοχηθέντος θανάτου μόνον, άλλα χαὶ της βαρείας έκείνης νόσου τη του επιστάντος θεία δυνάμει παραδόξως εὖρεν ἀνώτερον. Τοῦτο παραδόξως οὑτωσὶ γεγονός, τη μέν Έχχλησία προσάγει τον άνδρα, τὸν ὀρθὸν της εὐσεδείας ἀσπασάμενον λόγον, καὶ φίλον αύτης τε καί Γρηγορίου τοῦ μεγάλου προστάτου ταύτης ἀντ' ἐχθροῦ χρηματίσαντα κατὰ δε των έναντίων όπλίζει, και περιφανή της Βαρλαάμ τε καὶ 'Ακινδύνου πονηρᾶς πλάνης πολέτιον εύθύς αναδείχνυσιν. όθεν και τώ πυρί παραδούς τὰ κατὰ της ὀρθης δόξης, καὶ δὴ καὶ τῶν ταύτης προμάχων πάνθ' όμοῦ βιβλία τε καὶ συγγράμματα, την ύγια πίστιν απταίστως όμολογεί,

καὶ ταύτη μετὰ χρόνον τῶν ἐνταῦθα λυθείς, πρὸς Θεὸν καλῶς συναπέρχεται.

Χρόνος οὐ συχνός τις παρήει μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ νόσω βαρεία τὸ προβρηθὲν παιδίον αὖθις κάτοχον γεγονὸς, ἔκειτο προσδοκὸν καὶ πάλιν όμοίως τὸν θάνατον. καὶ ἐπεὶ πᾶσα μὲν κεριήρητο ἀνθρωπεία ἐλπὶς, βοήθεια δ' ἢν οὐδαμοῦ, πρὸς τὸν συνήθη καὶ πάλιν ἰατρὸν ἡ μήτηρ δι'εὐχῆς καταφεύγει, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἐξαιτεῖ περιπαθῶς θείαν βοήθειαν. καὶ δς αὐτίκα παρῆν, οὐδὲν ἀναδυεὶς, οὐδ' ἀναδαλόμενος. καὶ ὑπνούση τῆ γυναικὶ παραστὰς, θάβρει, φησὶ, γύναι οὐ γὰρ ἀποθανεῖταί σου τὸ παιδίον. Καὶ ὁ λόγος ἢν ἔργον εὐθύς. καὶ μετὰ τοῦ προσδοκηθέντος θανάτου καὶ ἡ νόσος εὐθέως ἀπῆν, καὶ πρὸς ὑγείαν ὁ νοσῶν ἐπανήρχετο.

Προσχείσθω καὶ τρίτον ἐφεξῆς τοῦ μεγάλε θαῦμα χατά τὸν οἶχον τούτου δή τοῦ Τζιμισχή γεγονὸς, ῖν' ἔχοιμεν ἔτι χρεῖττον είδέναι, πῶς ὁ τοῦ Χριστοῦ μιμητής καὶ φίλους ήδη γεγονότας τοὺς πρὶν πολεμίους πλουσίως άγαν άμείβεται. Νόσος έπιγίγνεται τη άδελφη της αύτου γυναικός, καὶ ή νόσος φοβερως ήπείλει τον θάνατον. των γουν άνθρωπίνων ἀπογνοῦσα πάντων ή ἀδελφή, ἐπὶ τὴν θείαν μόνην δείν έγνω καταφεύγειν βοήθειαν καί δή νυχτων άωρὶ τῆς οἰχίας ὡς ἔτυχεν ἐξιοῦσα μόνη, τῷ τῆς ἀδελφῆς δηλαδή φίλτρω καὶ τῷ περιόντι τοῦ πάθους, ώσπερ μεθύουσα, μέσην την μεγίζην πόλιν διήει, ώς καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι καθ' όδὸν, μαινομένης τινός και έξεστηκυίας δόξαν παρέχειν. η δ' ἀπήει παρὰ τὸ σεπτὸν ἐχεῖνο τῶν μοναστῶν φροντιστήριον δ Χώραν προσαγορεύουσιν άνωθεν, είτε την των ζώντων Χώραν, δηλαδή τον Χριστον, είτε τὴν τοῦ ἀχωρήτου Χώραν αὐτοῦ τούτε, φημὶ, τὴν Παρθένον ἄμα καὶ Θεομήτορα. καὶ πλεῖστα τοῦ Χριςού δεηθείσα, καὶ σύν δάκρυσι πολλοίς ύπερευξαμένη της άδελφης, εἰς τὸν οἶχον ὑποστρέφει καὶ

αύθις. Έπει δ' ό θάνατος κατά μικρόν προσελαύνων αναμφιβόλως επήει τη γυναικί, τον Γρηγόριον ή άδελφή και πάλιν έκάλει, και την σύν αὐτῷ τε καί δι' αύτου την μεγαλην του Χριστου δύναμιν' δ δ' αὐτίχα παρην έπόμενος τῷ Χριστῷ, τῆ γυναικὶ παραζάς εἰς υπνον ήδη τραπείση. ήχομέν σοι, φησίν, ώς όρᾶς, ἐπειδή γε καὶ ήμᾶς ἐκάλεσας φθάσασα. πλην έσο κάκεινο, φησίν, είδυια, ώς οὐ τεθνήξεται, τό γε νῦν ἔχον, ή σὴ ἀδελφή τῆς δὲ γυναικός πυθομένης, τίς δ' ἄρ' ἔστιν οὖτος, ὧπερ δή καὶ ἀκολουθεῖς αὐτός; Ὁ χοινός ἐστι τῶν ἀπάντων Δεσπότης Χριζός, ό ίερὸς ὑποφθάσας ἔφη Ιρηγόριος, ό τὸ φροντις ήριον ἐχεῖνο τῆς Χώρας οἰχῶν. Ταῦτα καθ' υπνους ή γυνή μυηθείσα, διανίσταται μέν θαύματος πλήρης, πράγματα δ' έξης τους μυστιχούς έχείνους χαὶ θείους ἰδοῦσα λόγους, Χριστόν τε σύν τη άδελφη μεγαλύνει, και τον έκείνου μέγαν άνα**χηρύττει θεράποντα.**

Ένὸς ἔτι τὸν χατὰ τὸν μέγαν τουτονὶ θαυμάτων μνησθείς, καὶ οίονεί τινα χρυσην ἐπιθείς κορωνίδα τοῦτο τοῖς φθάσασι, χαταπαύσω τὸν λόγον, τῶν πλείςων παραχωρήσας τοῖς ήμετέροις τούτοις σοφοίς, θαυμαστώς άνωθεν έξηγουμένοις τε καί λογογραφούσι ταυτί, καὶ πρό τῶν ἄλλων μάλιστα τ' άδελφῷ, περιουσία λόγου τε καὶ σοφίας ὑψηλῶς ἐκείνα συγγραφομένω, παρ' οὖ καὶ ήμεῖς τὰ προβρηθέντα δεδεγμένοι, καθ' όσον οἶόν τε, τῷ λόγῳ συνήψαμεν, ώς αν μή παραλυπείν τινας δόξαιμεν, άτελη πως τούτον καταλιμπάνοντες. έχει δὲ ούτω. Τῶν κατὰ τὴν θαυμαστὴν Λαύραν 'Αθανασίου τοῦ πάνυ τις μοναςῶν, ἦς δὴ καὶ προλαβόντες ἤδη πολλάχις έμνήσθημεν, άνήρ των τὸν πάντη μοναδιχόν τε και ήσύχιον έλομένων βίον, και πλήν ένός τινος η δυοίν τοῖς πᾶσι σχεδόν τό παράπαν άθέατός τε καὶ ἀνομίλητος, πολύς τις ἦν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν δεόμενος του Θεου άποχαλυφθηναι οί τὰ κατά !!

τον θείον Γρηγόριον. υία τε λήξις έχει δηλαδή τουτον, και τίσι των κατ' αυτόν ευπρεστηκότων Θεώ νθν έχει σύνεστι ταθτ' έπὶ πολύ δεομένω, τοιάδε τις όψις εφίσταται μια των νυκτων. 'Εδόκει τη μεγάλη του Κωνσταντίνου πόλει παρών, έστηκέναι μέν ένδον τοῦ θαυμαστοῦ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ Σοφίας νεώ, καὶ ταῦτα μηδ' ἐπιδημήσας ἐκεῖ τὸ παράπαν, μηδ' όφθαλμοῖς έχεῖνον ποτέ θεασάμε. νος· σύνοδον δ' ίερων Πατέρων μέσον προχαθημένην όρων του νεώ, 'Αθανάσιος ήσαν ό μέγας, Βασίλειός τε όμου καὶ Γρηγόριος, καὶ Ἰωάννης ό τὴν γλώτταν χρυσούς, ό Νύσσης τε Γρηγόριος αὖθις, καί Κύριλλος ό σοφός, καί σύν τούτοις καί μετά τούτες ή λοιπή των θεολόγων άγίων πληθύς. Τούτοις τοιγαρούν διαλεγομένοις, ό βλέπων προσέχειν σπεύδων τον νουν, των μέν προχειμένων έχείνοις λόγων τε καί της ύποθέσεως, μαθείν έσχε τι πλέον οὐδέν. ἐπεὶ δὲ χαὶ πρὸς τέλος ἐδόχουν εἶναι τῶν λόγων, καί συμπεραίνειν τούτοις ήν άναγκαζον, ώς έθος, άποφάσει τινί, τότε δή και ό μοναχός κοινή των προχαθημένων εχείνων πάντων λεγόντων, ήχουεν, άδύνατον είναι τὸ χῦρος παρ'ήμων ἐπενεχθηναι, καὶ τοῖς δεδογμένοις τοὺς παρόντας ἐπιψηφίσασθαι, ήν μή καὶ Γρηγόριος ό Θεσσαλονίκης δηλαδή πρόεδρος τη συνόδω και τη ψήφω παρη. Καί δή των τις ύπηρετών εύθύς ἀποστέλλεται προς τήν ίεραν έχεινον μετακαλέσασθαι σύνοδον. 6 δ' άπιών πρός έχεῖνον, ύποστρέφει μετά μιχρόν, άδύνατον είρηκώς είναι προσιέναι τινα νῦν τούτω καί διαλέγεσθαι, παρ' αὐτὸν έστῶτι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καὶ μόνον μόνω προσλαλοῦντα τῷ βασιλεῖ· οί δ' ἀπιέναι καὶ πάλιν ώσαύτως ἐκέλευον, προσμένειν τε τὸ τῆς βασιλικῆς όμιλίας πέρας, καὶ οῦτως έντυχόντα τῷ Γρηγορίῳ τὰ παρ' αὐτῶν έξειπεῖν. άπεισι καί αδθις έκεινος, και παραμείνας κατά τά προσταχθέντα, και καιρού λαδόμενος του προσή-

ποντος, πάντ' έχεινα τῷ Γρηγορίο μηνύει, καὶ ὡς αδύνατον έπιχυρωθήναι τη συνόδω τα δεδογμένα φησί, σοῦ γε αὐτοῦ μή παρόντος. Ταῦτ' ἐκεῖνος μαθών έργεται πρός την σύνοδον· οί δὲ προσιόντα τούτον ίδόντες, καί ύπανίστανται πάντες, καί φιλοφρόνως πως άν είποις ύποδεξάμενοι, μέσον αύτων τη χορυφαία και όμοτίμω και σεπτη των θεολόγων τριάδι φέροντες συγκαθίζουσι, καὶ ούτω τὴν μελετωμένην έχείνην ψηφον καὶ τὸ κῦρος τοῖς δεδογμένοις ἐπάγουσιν, ἡ τὰ προψηφισθέντα τε καὶ προκυρωθέντα μάλλον τοὶς αύτῶν τε κἀκείνου λόγοις, είς δόξαν αὐτοῦ τε καὶ της Χριστοῦ κοινης Έκκλησίας, δι' έχυτων καί νθν έκφαίνουσι κάλλιστα! λόγοι καὶ γὰρ πάντων όμοῦ τῶν θεολόγων πρὸς τὸν Γρηγόριον ἦσαν ἐχεῖνα, μεθ' ἱερᾶς τινος εὐχαριςίας χαί εὐφροσύνης ἀποβρήτου καί [τέρψεως, ὅτι] τὰ κατὰ διαφόρους αἰτίας καὶ χρόνους ὑπ' ἐκείνων δηλαδή θεολογηθέντα, πάντ' εἰς εν αὐτὸς συνειλοχώς νῦν ἐπ' ἐσχάτων θεία δυνάμει καὶ χάριτι, καὶ συνηψε καλώς, και επεξειργάσατο, και το κράτος αυτοίς δι' έαυτου δεδωχώς θείω Πνεύματι, τάς τε καινάς αίρέσεις έξαισίως τούτοις έτρέψατο, καὶ τὸς έαυτοῦ λόγους οίονεί τι συμπέρασμα καὶ ἀνάπτυξιν ίερὰν τῶν ίερῶν ἐχείνων λόγων εἰργάσατο. Ταῦτα, φησί, καὶ πάντες όμου καὶ ἀνὰ μέρος τῶν θεολόγων έχαςος μετά πλείςης όσης της θυμηδίας δόξαντες ἐφ' ίκανὸν εἰπεῖν πρὸς Γρηγόριον, ἐξανέστησάν τε σύν αὐτῷ τῆς καθέδρας, καὶ τὸν ίερὸν έχείνον διέλυσαν σύλλογον.

Τοιαύτα καὶ τὰ μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν καὶ μακαρίαν όντως ἐκείνην λῆξιν μεγάλα καὶ ὑπερφυᾶ τοῦ μεγάλου καὶ θαυμαστοῦ Γρηγορίου τῷ ὄντι θαύματα. Ἡξια μὲν αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης καὶ ἀγγελικῆς πολιτείας ἐκείνης, καὶ τῶν θαυμαστῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγώνων τε καὶ ίδρώτων, καὶ δὴ καὶ τῶν συχνῶν διωγμῶν, καὶ τῆς καλλίστης ὁμο-

|| λογίας. όλίγα δ' έχ πολλών τών τε όντων, τών τ' έσομένων, πρό τε όντων, χαὶ όσα τὸ πᾶν ἀπὸ μέρυς δείξαι· ου μάλλον οίμαι δι' έχείνα θαυμαστώς ούτω καὶ πυχνώς ύπὸ της θείας ύπερφυώς ένεργούμενα χάριτος, ή του της εύσεβείας ύγιους είνεχα λόγε, πολεμηθέντος μεν ύπο των χαχίστων τουτωνί χαί πολυχεφάλων αίρέσεων, χαὶ νῦν χαχῶς εἴπερ ποτὲ, ζηριγθέντος δ' ὑπ' ἐχείνε καὶ ἀνακηρυγθέντος πολλάχις τοῖς ἐγγύς τε καὶ πόρρω, κατὰ θάλαττάν τε και ήπειρον τη δυνάμει του ένοικουντος αὐτῷ θείου Πνεύματος, ώς καὶ τούτου τὸν φθόγγον εἰς πάσαν τὴν γὴν ἀποστολικῶς ἐξελθεῖν καὶ εἰς τὰ πέρατα της οίχουμένης τὰ βήματα· εἰ χαὶ ἡ ἐχείνων παραφυάς αύτη, χαὶ τοῦ τῆς πλάνης πονηροῦ συστήματος οί οὐραγοί καὶ ἀκόλουθοι, τἢ παλαιά πλάνη καὶ τη νυκτομαχία παραμένοντες έτι, χαὶ, ώσεὶ τυφλός, ψηλαφῶντες τοῖχον χατὰ τὸν μακάριον είπεῖν Ήσαίαν, οὐδὲ πρὸς τὸ μέγα τῶν θαυμάτων τετωνί φῶς, καὶ τὸν τῆς ἀληθείας ἥλιον δύνανται διαβλέψαι πρός ους, οίμαι, και τό Δεσποτιχὸν ἐχεῖνο μιχρὸν ὑφελών, διχαίως νῦν ἄν τις εἴποι. Έλν σημεία καὶ τέρατα ίδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. τοσούτον και την Ίκδαίων απιζίαν σπεύδκοι παρελαύνειν οί χαινοί της εὐσεβείας πολέμιοι. τοῖς μέν γάρ δ Χριστός τότε τὸ σημείων δίχα μη δύνασθαι τῷ λόγῳ πιζεύειν εἰς ἔγκλημα προύφερεν, ἐὰν μή σημεία καὶ τέρατα ίδητε, λέγων, οὐ μὴ πιστεύσητε· οί δὲ, καὶ σημεία καὶ δυνάμεις καὶ χαρίσματα ιομάτων διά του μεγάλου τούτου νυν τὸν Χριστὸν θαυμαστώς ένεργούντα βλέποντες, οὐ πιστεύουσι τετύφλωκε γάρ αὐτῶν, φησί, τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πεπόρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, καὶ ὀφθαλμούς ἔχοντες όντως οὐ βλέπουσι, καὶ ὧτα έχοντες οὐκ άχούουσιν. Άλλα τα μέν πρό έχείνους, τόγε νῦν είναι, τέως αναβεβλήσθω. ίχανῶς χαὶ γὰρ αὐτοῖς ήδη

μεθα ίσως ποτέ καὶ αὐτοὶ ταῖς μεγάλαις ταύταις || καὶ συνεχέσι δυνάμεσι καὶ τοῖς ἔργοις, εὶ καὶ μή τοῖς λόγοις τέως πιστεύουσιν. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ὅταν ίδωσι τὸν μέγαν τουτονὶ σὺν ἀγγέλοις τε καὶ ἰσοθέοις ἀνδράσι, Χριςῷ συνανις άμενον καὶ συνδοξαζόμενον, εν νεφέλαις τε σύν εχείνοις μετάρσιον έχ γης άρπαζόμενον είς άέρα, κατά τὸν μακάριον είπείν Παῦλον πρός την του Κυρίου ἀπάντησιν, ώς ήλιόν τε σύν εχείνοις τη τοῦ της διχαιοσύνης ήλίε κοινωνία τε καὶ θεώσει κατὰ τὸν αὐτοῦ, φημὶ, τοῦ μεγάλου ήλίου λόγον, ύπερφυως λάμποντα τότε καὶ γάρ φησιν οί δίκαιοι λάμψουσιν ώς ό ήλιος έν τη βασιλεία του Πατρός αὐτῶν καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίφ ἐσόμενον είγε καὶ τοῦτο δοίημεν τέως, τὸ θεατὰς ἐχεῖ χαὶ αὐτοὺς, φημί, τῶν θείων τε χαὶ ύπερφυων έσεσθαι. Έσονται δ', οἶμαι, πάντως, őσον ἐπιγνῶναι γοῦν, οἶς νῦν πιςεύειν οὐ βούλονται. έπει και της θείας Γραφής περί γε των Χριστόν σταυρωσάντων εναργώς άχούω λεγούσης, όψονται είς ον έξεκέντησαν. Σύ δ', ω τρισολβία και σεπτή τῷ ὄντι καὶ περιπόθητε κεφαλή, τὸ τῆς ήσυχίας χράτος, ή δόξα τῶν μοναζόντων, τὸ χοινὸν τῶν θεολόγων καὶ πατέρων καὶ διδασκάλων καλλώπισμα, των 'Αποστόλων ό συναγωνιστής' ό των όμολογητών καὶ μαρτύρων ἀναίμακτος ζηλωτής καὶ στεφανίτης καὶ λόγοις καὶ πράγμασι, καὶ τῆς εὐσεβείας άθλητής και στρατηγός και υπέρμαχος ό τῶν θείων δογμάτων ύψηλὸς ἐξηγητής καὶ διδάσκαλος. ό της άθέν και πολυθέν ταυτησί των παντοδαπων αίρέσεων πλάνης άναιρέτης όξύτατος. ό της χοινής Χριστου Έχχλησίας χαὶ προστάτης χαὶ φύλαξ καὶ ρύστης καὶ σωτήρ μετά τὸν πρῶτον καὶ μόνον σωτήρα. χαλώ δέ σε χαὶ στόμα χαὶ γλώτταν καὶ ψυχήν ταύτης καὶ νοῦν οὐ κατὰ τὸν παρ' Ελλησιν ἐπιχληθέντα νοῦν, φημί, τὸν φιλόσοφον ἐ-

κείνον 'Αναξαγόραν, άλλά νοῦν ἱερώτατόν τε καὶ ύψηλότατον καὶ θεοειδή καὶ άντικρυς θεῖον καὶ κεφαλήν μετά την ύπερφυα καί κοινήν κεφαλήν των πάντων Χριστόν, καὶ λόγων παντοδαπών έστίαν, καί θαυμαστών χαρίτων φοράν, καί άκρον άρετης παιδευτήν, γνώμονά τε θεολογίας καὶ κανόνα δογμάτων, καὶ φιλοτιμίαν ἐξαίρετον Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ κοινόν τινα κόσμον τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, καὶ πᾶν εἴ τι θεῖον καὶ ύψηλὸν καὶ σεδάσμιον. Σύ τοιγαρούν καί μεταστάς πρός Χριστόν, ἐποπτεύεις μὲν καὶ νῦν τὴν σαυτοῦ ποίμνην, καὶ τὸ χοινόν της Έχχλησίας τρανώτερον άνωθεν, χαὶ νόσους παντοδαπάς θεραπεύων, καὶ λόγοις τοῖς σοῖς καταρτίζων, καὶ τὰς αίρέσεις έλαύνων, καὶ παντοδαπών παθών έξαιρούμενος οὐδὲ γὰρ ἐπιλήση ποτέ της ξεράς επιστήμης έχείνης καὶ των μεγίζων ύπὲρ ήμῶν ἀγώνων καὶ τῶν ίδρώτων, οἶς μεθ' ήμων ύπερχοσμίως συντραφείς και συναυξηθείς, ύπερφυώς τελειωθείς συνδεδόξασαι. Δέχοιο δε καί τὸν ἡμέτερον εὐμενῶς τουτονὶ λόγον, τῷ περιόντι τοῦ πρὸς σὲ πόθου τυραννηθέντα, καὶ τοῖς ὑπὲρ δύναμιν έγχειρίσαντα. Δέξη δὲ πάντως, εὖ οἴδα, τήν τε φιλίαν όμου καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἐπσινῶν, χαὶ ὡς οὐχ ἀχαίρως τέως νῦν, οὐδὲ περιττῶς πως πρός τὸ λέγειν τε καὶ γράφειν, εὶ καί ποτε ίσως ώς αὐτὸς εἶπες ἄν ἄλλοτε χεχινήμεθα. χαὶ λύσας τήν των παντοδαπών τουτωνί παθών τε καί πειρασμών χαταιγίδα, χορυφουμένην ἐφ'οὕτω μαχρόν, καὶ δεινὴν όσημέραι τὴν τρικυμίαν τε καὶ τὴν ζάλην έγείρεσαν. ή τῶν παρόγτων ἡμᾶς τέως, μετὰ χρηστων των έχειθεν έλπίδων, χαι της προσδοχωμένης μαχαρίας ράστώνης χαὶ τῆς ἀνέσεως ἐν Χριστῷ Ίησοῦ τῷ Κυρίῳ ήμῶν. ῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σύν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, | νῦν χαὶ ἀεὶ χαὶ εἰς τές αἰῶνας τῶν αἰώνων. 'Αμήν

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΟΥ

NEIAOT

ΕΓΚΩΜΙΟΝ

EIE TON EN ATIOIE HATEPA HMON

TPHTOPION

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑΝ.

ΥΔΕΝ ούτως έπαχθές καὶ πολλής καὶ άμυθήτου γέμον της δυσχολίας, ώς το περί μεγάλων τινών και θαυμασίων λόγον ποιεζοθαι, είτύχει πρότερον μή παρέργως, άλλά μεθ' όσης ύφ' έτέρων είρημένα σπουδής, χαὶ οὕτω θαυμασίων άνδρών, ώς μή τη θεία μόνον, άλλά καὶ τη θύραθεν σοφία πολλῷ τῷ μέτρῳ τῶν κατ' αὐτοὺς ἀπάντων διαφερόντων ου μόνον γάρ τότε φυλάξασθαι τὰ πρότερον εἰρημένα, τό θ' ετερα τη τοῦ εὐφημουμένου δόξη κατάλληλα έξευρείν, διπλην αὐτῷ παρασχευάζει τὴν ἀγωνίαν, ἀλλ' ὅτι χαὶ τὴν οἰχείαν περί λόγες δύναμίν τε καὶ δόξαν πολλῷ τῶν προειρχχότων ἀποδέουσαν συνορών, οὐ σφόδρα προθύμως, ουδ' ενακμάζουσαν έχων περί του λόγου την εργασίαν την έφεσιν, προσβάλλει τοῖς προχειμένοις, απομαραινομένης οίον αύτῷ τῆς όρμης τὸ σφόδρα σαφως ειδέναι, ως οὐδὲν ἔσται πλέον αὐτῷ λίαν προθυμηθέντι, άλλ' άνάγχη πᾶσα τῶν φθασάντων έλθειν χατόπιν, χαί την ήτταν προφανώς ένεγχειν. ου μήν άλλ' αυτό γε τουτό έστι και το μάλιστάμοι τόν λόγον πεποιηχός, ὅτι μὴ περὶ μεγάλης μόνον, άλλά γε καὶ πρὸς μεγάλους ήμιν ή ἄμιλλα, οὐ τὸ πρός άμφοτέρων την εύδοξίαν δύνασθαι λογίζεσθαι

τῶν λόγων ἀντικαθίστασθαι τη δυνάμει, άλλ' ὅτι παραίτησις ήμιν ή έχείνων δόξα πρός την ήτταν οὐ φαύλη παρ' εὐγνώμοσιν ἔσται χριταῖς, οὐ τὸ πρὸς άξίαν περί τῶν θαυμασίων, ἀλλὰ τὸ μικρὰ περί τοιούτων είπεῖν, κρίνουσι τῶν ἐπαινουμένων, ὅτι μή τη φύσει τοιαθτα, τη του μείζονος δε παραθέσει σμιχρά δοχεί, ώσθ' ήμιν τούναντίον ή τοίς μιχρολόγοις συμβαίνειν εκείνους μέν, κάν μεγάλα τινα περί μιχρων λέγωσι, την μέμψιν μη διαφεύγειν ήμας δὲ, κὰν περὶ τῶν ὑπερεχόντων σύμμετρα φαινοίμεθα λέγοντες, πάσης ἀπολελύσθαι γραφής οὐ ταύτη δὲ μόνον, ὅπερ ἔφημεν, περίεστιν ήμιν παραίτησις πρός την ήτταν, άλλ' ότι μηδ' αύθαδεία τινί χαί λογισμῶν ἀχρισία, τουτονί τῶν λόγων ὑπήλθομεν τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' αὐτοῖς ἐχείνοις τοῖς φθάσασι πεπεισμένοι, η τό γε άληθέστερον είπεῖν, καὶ προστεταγμένοι, ἐπειδὴ τοιαύτης ἔτυχον παρὰ Θεοῦ τῆς τιμής, τής μεγάλης των πιστων Έχχλησίας, ταύτον δ' είπεῖν χαὶ πάσης της οἰχουμένης τη ἐνοιχούση γάριτι τοῦ Πνεύματος ἐξηγεῖσθαι, χαὶ βραβευτάς είναι τοις ύπο γείρα ίερων και πνωματικών άγώνων καί παλαισμάτων.

Τό μέν οδν έθνει τινί των εύδοχιμηχότων μεγάλα, .

ή και πόλει πολλάς έχούση των έγκωμίων τάς άφορμάς, καὶ μηδένα τόπον τοῖς βουλομένοις εὐφημεῖν ἀργόν παρηχυία, τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων δόξαν τοῖς λόγοις συναύξειν, καὶ λαμπροτέραν ἀπεργάζεσθαι πειρασθαι τοις έγχωμίοις, ώσπερ οί τοις φύσει χαλοίς χαὶ τὴν ἀπό τῶν ἔξωθεν εὐχοσμίαν περιτιθέντες, οὐ μικρόν δοκεί τοίς περί λόγους έπτοημένοις, εν τοῦτο της σπουδης ήγουμένοις τέλος, των ἀχουσομένων τὴν εὐφημίαν· χαὶ πρὸς τοῦτο κεχήνασιν άκρατως, καὶ νομίζουσι των πόνων αθλον άξιον είληφέναι, άν παρά τῶν πολλῶν, ἡ καὶ των σοφωτέρων τύχωσι θαυμασθέντες άλλ' οὐχὶ καὶ τοὶς ὄντος σοφοῖς καὶ τὴν εὐτέλειαν τῶν παρόντων διεγνωχόσι, καὶ πεπαιδευμένοις καλῶς. Τί μεν θαυμάζειν προσήχει; τίνων δε χαι λίαν όλιγωρεῖν μέγα τὰ τοιαῦτα δοχεῖ; μιχρολόγου μέν οὖν ψυγής και δόξης κενής ερώσης, και δ φασι Έλλήνων πατδες εν μύθοις, περί των εν άδου χολαζομένων τινός, είς τετρημένον άντλούσης πίθον. *Αν δέ τις ύπερ άρετης τε καὶ εὐσεδείας καὶ τῶν πολλά δή ταύταις ένιδρωσάντων λόγον ποιοῖτο, καὶ τούτων την άξίαν ώς οἶόν τ' ἐπὶ μέγα αἴρειν πειρῶτο, τούτον δ' εί και μή λίαν έντεχνον μηδέ περιηνθισμένον, ωσπερ έν τρίμμασι ταῖς ἀπὸ τῆς τέχνης περιεργίαις, άλλ' άτεχνως ἀπέριττον καὶ πάσης φιλοτιμίας ἀπηλλαγμένον προάγοι τὸν λόγον, τῆς προθυμίας ενεχα καὶ ἐπαινοῦσι καὶ στεφανοῦσιν, ώς τοῦ χαλοῦ μόνον άλλ' οὐ φιλοτιμίας ενεχα τὸν πόνον ανηρημένον αλλ' ώσθ' ότι μηδε τοῖς ἐντυγχάνουσιν άχερδής, σφόδρα μέν οδν και λυσιτελής, καὶ τὴν ὄνησιν ἐν τοῖς καιριωτάτοις μάλιςα προσαρμόζων έρεθίζειν γάρ ώς τὰ πολλά των θαυμαζομένων έχαστον, χαὶ πρὸς μίμησιν ἐφέλχεσθαι των άκουφντων είωθε τὰς ψυχάς, καὶ πρὸς ἐπίδοσιν ώσπερ εχ φυσικής άνάγχης προκαλείσθαι τινός. · Δι' α δή μάλιστα τοῖς περί τοῦ μεγάλου Γρηγορίε

καὶ αὐτὸς ἐμαυτὸν λόγοις καθήκα, οὐ τῷ σφόδρα ἐμαυτῷ θαβρεῖν, ὡς ἄξιόν τι τῆς ἐκείνου μεγαλονοίας καὶ τῆς περιφανείας τοῦ βίου καὶ λόγε φθέγξασθαι δυνησομένῳ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀμφοτέρωθεν ἔπεισιν, οὐκ ἀγενεῖς τινας, οὐδὲ μικρὰς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ λίαν φιλοτίμες τῶν πόνων τὰς ἀντιδόσεις ἀπολήψεσθαι θαβρεῖν, ἡ τὰ γε δεύτερα ἐκ θατέρου. ἡ γὰρ κἀκείνῳ χαριούμεθα καὶ ἡμῖν, καίριόν τι φθεγξάμενοι καὶ τοῦ ἡμετέρου φίλτρου καὶ τῆς περὶ ἐκείνον ἀξιόχρεων σπουδής, ἡ τὰ γε δεύτερα παρ' ἐκείνον ἀξίοχρεων σπουδής, ἡ τὰ γε δεύτερα παρ' ἐκείνον ἀξιόχρεων σπουδής, ἡ τὰ γε δεύτερα παρ' εἰδόσιν, ὡς οὐ πρὸς τὴν ἀξίαν ἀποδλέψει τῶν εἰρημένων, ἀλλά γε τἡ προθυμία καὶ τῷ περὶ ἐκείνῳ φίλτρῳ τὴν ἀντίδοσιν ἀντιμετρήσει.

Πάντα μέν οδν τὰ ἐχείνου διεξιέναι, ώσπερ ἐν συγγραφή τούς έγχωμίων τηρούντα νόμους, καί ώσπερ ανδριάντα τινά των έχείνε χαλών, χαὶ τοῖς έν λόγοις χαὶ πράξεσι περιφανείας τὸν λόγον τοῖς είσέπειτα προστιθέναι, πρός τῷ δυσχερές εἶναι καὶ μεγάλης δεῖσθαι της διανοίας, ἔτι χαὶ πρὸ ήμῶν άξίως του τε εἰρηκότος, καὶ ὑπὲρ οὖ ταυτα εἰρηται χαὶ συγγέγραπται, πολλήν μὲν ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ δεδραχότος τὴν λαμπρότητα χεχτημένα, οὐχ ἐλάττω δ' έχ της τοῦ λέγοντος δυνάμεως προσχτησάμενα την Ισχύν, ώστε μηδ' έτέρως τον λόγον, μηδ' άπολείπεσθαι της ἄχρας φιλοτιμίας, άλλὰ λόγων δύναμιν χαὶ βίου τὴν ἐν πᾶσι χαλοῖς ἀχρότητα συνελθόντα, εν έργον οὐδενὸς ἀπολειπόμενον ἐξεργάσασθαι, των νον ή των πρότερον ἐπὶ μεγέθει καὶ κάλλει βεδοημένων. Οὐ κὴν, άλλ' ἐπειδὴ πάντ' ἐχείνου ώς είρηται συνετέθη, χαὶ πρόχειται τοῖς θέλουσιν ούχ ήττον χαρίεις, ή όσον ωφέλιμος διατριδή. δεῖ δὲ χαὶ ήμᾶς ὥσπερ ἔρανόν τινα ἀναγχαῖον χαὶ συνεισφοράν χοινήν τὸν λόγον, ὀφειλομένην τῷ χοινῷ πατρί χαὶ διδασχάλῳ συνεισενεγχεῖν, τῶν μέν πολλών καὶ κατά μέρος ἀφεξόμεθα δίηγημάτων,

καί όσα μή πρός αύτον έχείνον τείνει, μηδέ σαφή χαί χαθαράν αὐτῷ φέρει φιλοτιμίαν έχ τῶν εἰργασμένων δι' αὐτῷ μόνον ποιησόμεθα τὸν λόγον, καὶ τούτων όσα παρεθέντα λυμανείται τη διηγήσει, ίνα δλίγα μέν, φίλα δέ, μή τοῖς ἀχούεσιν ή μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ εὐφημουμένο τὰ εἰρημένα. Καὶ γὰρ ὥσπερ έχείνω ζώντι, της τε προσούσης έν λόγοις δυνάμεως, καὶ τῶν ἡθῶν τῆς εὐκοσμίας, καὶ τῆς ἐνοιχούσης άπάσης άρετης χαὶ μεγαλοψυχίας, χάχ μιχράς συνουσίας σαφή δείγματα παρέχεσθαι έξήν, ούτω δή και νύν τοις τὰ ἐκείνε θαυμάζειν προηρημένοις, καὶ ἐξ ὀλίγων ἔξεστι τὸ πᾶν ἢθος ἐκείνου, χαὶ τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτῷ χάριν, χαὶ τὴν εἰς ἐν άπάντων των χαλών συνδρομήν, τοῖς ἀχροωμένοις έναργή χαθιστάν. ωσθ' ωσπερ αίνιγμά τι τοῖς τάχείνου συμβαίνειν διηγουμένοις μήτε τούς πάντα διηγουμένες πλέον έσχηχέναι των όλίγα εἰπόντων, μήτε τούτων έχ των όλίγων έλαττον ταίς ψυχαίς των άχουόντων ένθεζναι θαθμα δεδυνημένων.

Έχεῖνος τοίνυν ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθῶν φὸς ὥσπερ δίχαιον, χαὶ ρίζης εὐγενοῦς εὐγενής βλαστός προελθών, ού συνέστειλε τήν εύχλειαν των τεχόντων, άλλ' εί μηδέν ἐπίφθονον είπεῖν, της είς φῶς προαγωγής πολλαπλασίους αὐτοῖς ἀπεδεδώχει τὰς άμοιδάς, χόσμος αὐτοῖς τε χαὶ παντὶ τῷ γένει γεγενημένος πάντα γάρ, ώσπερ έχ συνθήματος έφ'ένὸς άγαθοδ σύστασιν, είς χοινήν τής φύσεως ώσπερ φιλοτιμίαν ἐπ' ἐχεῖνον συνέδραμε τὰ χαλὰ, οἶος ἔςαι προϊόντος αὐτῷ τοῦ βίου, τῷ πρὸς πᾶν ότιοῦν τῶν άγαθων πεφυχέναι, ώσπερ άπο γραμμής εξ ήλιχίας πρώτης εναργή τεχμήρια στοχάζεσθαι πάσι παρεχομένου. Καὶ ὀρφανία γὰρ καὶ ταῖς αὐτῆς δυσχερείαις έξ ήλιχίας πρώτης σχεδόν έχδοθείς. έτη γάρ έπτὰ γεγονότι, ό πατήρ αὐτῷ τόν βίον ἀπελελοίπει· ούδ' ούτω πρός ούδὲν τῶν ἀγαθῶν ἐκωλύθει, ἀλλ' έπει μήπω των ύπερ αίσθησιν, χαι όσα πρός Θεόν

καὶ τὴν ἐκείθεν φέρει μακαριότητα διὰ τὴν ἡλικίαν ἐφάπτεσθαι δυνατός ήν, των έν τῷ βίῳ τῷ βελτίστω, καὶ ῷ μόνω μετά τὴν πρώτην κτίσιν των άλλων άπάντων άνθρωπος ύπερέχει, σοφία λόγων καὶ ἐπιστήμη φέρων ἐκδέδωκεν ξαυτόν. Σπουδη δὲ μέγεθος φύσεως συγκεράσας, και τῷ τῶν άλλων άπάντων ώς όντων δικαίων τοις νουν έχουσιν άμελείσθαι χαθάπαξ άφεσταχέναι, τόν γοῦν τοῖς ποθεμένοις προσασχολήσας, ούτως εν όλίγω ήν θαυμαστός, χαί τοῖς ἀπάντων ἀδόμενος στόμασιν, ὡς των έν ήλικία μέν έπ' έχεῖνο τοῦ γράνε πάντων χρατείν, των σοφωτέρων δε τοίς άχροις περί πρωτείων άμφισδητείν, πάντων είχόντων, χαὶ τὴν ἐχείνου των λόγων δύναμιν ώς άμαχόν τινα, καὶ τη έκείνε φύσει μόνη πρέπουσαν θαυμαζόντων καὶ τούτων έξεςι μαρτυρίαν σαφή τῷ βελομένῷ παντὶ λαμδάνειν, οὐ τοὺς λόγους οῦς ἐχεῖνος ὕστερον δυνάμει Πνεύματος καὶ τῆς ἀληθινῆς σοφίας τε καὶ πρώτης έμπειρία και έπιστήμη, ύπερ των αθτής λαμπρότατα, χαὶ ὡς ἀν ἔτερος συντέταχε τῶν πάντων οὐδείς. ή κατά των ταυτα μάλλον είπόντων κακώς, χαὶ τὰ σεμγότατα χαὶ άγιώτατα χαχῶς ἐξορχησαμένων, οι δή λόγοι, και δικαίως αν άλγοιεν, της χάτω χαὶ πατουμένης, άλλὰ μὴ τῆς ἄνω χαὶ ἐλευθέρας έχγονα χαλούμενοι, χαὶ πολίτιδος τῶν οὐρανῶν, οὐ δεῖ τούτους τῶν εἰρημένων μάρτυρας λαμδάνειν χρή, αλλα την δια πάντων εξ αρχής αὐτῷ συστραφείσαν έπὶ σοφία καὶ συναυξηθείσαν φήμην, ην ουδε πάμπαν ἀπόλλυσθαι των πάλαιτις είρηχεν έπὶ σοφία θαυμαζομένων. Οὐ μὴν χαίτοι τοσοῦτον χρατών έν λόγοις, καὶ τούτων οὐκ ἐφ' ἑνός τινος είδους, άλλα δια πάντων σχεδόν, δ και τῷ σφόδρα τῶν καλῶν ἐρῶντι πρὸς φιλοτιμίαν ἤρκεσεν άν, τὸ τῆς ψυχῆς εύγενὲς ἐν τούτοις παραναλίσκειν ούχ έχρινε δείν. άλλὰ τὸ μέν τῆ θύραθεν σοφία ταύτη προσέχειν, και την των όντων γνώσιν έκ ταύτης θη-

ραν πρός τό μηδενός έπ' άσφαλους βεδηχέναι. τοις | γὰρ ἀλλήλων τῶν ταύτη προύχόντων λόγοις ἡπερί των όντων γνωσις κλονείται καὶ ἀστατεί. Έτι καὶ νων μηδέν έννουμένων ύψηλότερόν τε καί θεῖον εἶναι νομίσας αὐτὸς δ' ὑπεραρθηναι καὶ τούτων, καὶ διαβήναι την φύσιν, καὶ τη της σοφίας έννοήσας συγγενέσθαι πηγή, ῖν' ἀμεταβλήτως ἔχη, καὶ ἀληθῶς έχειθεν τούς των όντων είδέναι λόγους, πάντων ώς μηδένων καταφρονήσας, την έν τοις πράγμασιν αίρεῖται φιλοσοφίαν, οὐ δοχεῖν μόνον, άλλὰ χαὶ όντως φιλόσοφος έθέλων είναι, και τὸ της άγιωσύνης ἐπώνυμον Όρος καταλαδών, ώς ἄν μὴ τὸν νοῦν μόνον των σωματικών ή καὶ των γηίνων ύπερηρ-- χώς, άλλά και αὐτό τὸ σῶμα μετεωρίσειε, πρόχειρον πρός Θεού συνουσίαν παρασχευάσας, όλον επέδωχεν έαυτὸν πρός χτησιν της άρετης.

Καὶ πρώτα μέν των ἐπ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου των έν 'Αθω συγγενόμενος τῷ βελτίστω, ΐνα μηδ' έν τούτω μηδεν άφιλόσοφον, μηδ' άγενες είργασμένος η, αλλά τη πρώτη και καλλίστη φιλοσοφία την κοσμικήν ταύτην καὶ δούλην καθυποτάξη, τῷ τε μοναζόντων παρ' ἐκείνου καταλέγεται χορῷ, καὶ τῶν όργίων τὰ τελεώτατα ἐκδιδάσκεται. Ἐπεὶ δ'ἐκεῖνος πρός δν ἐπόθει Θεόν ην ἐκδεδημηκώς, ἀξίας τῶν χαμάτων ἀποληψόμενος ἀμοιδάς, ὁ Γρηγόριος ἔτι της φίλης έχ παιδός χαί συντρόφου ταπεινώσεως άντεχόμενος, καὶ διὰ τοῦτο μήπω θαβρών έαυτώ, καί τοι πολλών ετέρων διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν ἐν νεότητι πολιάν και τήν έν πάσι τοῖς πνευματικοῖς έμπειρίαν, δυνατός ων έξηγεῖσθαι, τη Άθανασίε του μεγάλε Λαύρα φέρων εκδίδωσιν έαυτόν. Καὶ τοῦτο μέν πρός έαυτόν αὐτός ώσπερ ἄμιλλαν ένστησάμενος, τοῦτο δ' ὑπὸ της χαλης ἀπληςίας ἐν τοῖς πόνοις πάντας ύπερβαλέσθαι φιλονειχήσας, ούτω πάντας έξέπληξεν εν βραχεῖ, ώς πάντα μεν τάχείνου θαυμάζειν, μιμεΐσθαι δ' έθέλειν μέν, άμήχανον δ'ήγεῖσθαι, τὸ μέγεθος συνορῶντας καὶ τὴν συντονίαν άρμοσάμενος ἢν, ὧσπερ εἰκόνα τινὰ καὶ στήλην ἀγαθοῦ παντὸς εἰς κάλλος ἑαυτὸν ἀποξέσας.

Έπει δ' ίχανῶς είχεν αὐτῷ χαι τῆς ἐν Λαύρα διατριδής, καὶ μὴ μόνον πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς έξουσίας, άλλ' ήδη καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτὰς τοῦ σώματος ήγωνισμένος ἄριστα ἦν, ἐπὶ τὴν φίλην ἔξεισιν ήσυχίαν, ώσπερ ὅπλοις τοῖς προτέροις χαμάτοις καθωπλισμένος. Την μέν οὖν έχεῖ τῶν πόνων ὑπερδολήν, καὶ ώς ἀγώνισμα τοῦτο προύθηκεν έαυτῷ, οσον τους άλλους πρότερον έαυτον έν τοῖς ύπερ άρετής πόνοις ύπερβαλέσθαι, χαὶ αὐτόθεν μὲν ἔξεστι συνοράν την γαρ ήσυχίαν οί τὰ θεῖα σοφοί καὶ ταῦτα δεδιδαγμένοι, οίονεὶ τέλους ἐπέχειν λόγον πρὸς τ' άλλα της άρετης μέρη φασί, καὶ τούτου χάριν ἐπιπονώτερον ὅσω καὶ ὑψηλότερον ἔργον εἶναι, καὶ πολλης δεόμενον συντονίας καὶ της σπουδης. μάλιστα δ'έχ τῶν χαρπῶν τοῦ Πνεύματος, τῶν θείων χαρισμάτων φημί, ά μετά πολλής αὐτῷ παρεσχέθη της δαψιλείας, ώς καὶ όρῶσι τοῖς πᾶσιν ἔκδηλα καθες ᾶναι, πάντων αὐτῷ προσόντων, & Παθλος ὁ τὰ θεία παθών τε καὶ διδαχθείς τοῦ Πνεύματος εἶπεν είναι καρπούς, άγάπης, χαράς, είρήνης, μακροθυμίας, ἐπιειχείας τε χαὶ χρης ότητος, χαὶ τῶν ἀπηριθμημένων αὐτῷ δὴ πάντων. Τίς μὲν γὰρ αὐτοῦ της πρός Θεὸν ἀγάπης καὶ τὸν πλησίον πλείω δείγματα έξήνεγκεν έν τῷ παρασχόντι παντί; Τίς δ'έν πασιν ώφθη χαίρων ωσπερ έχεῖνος, καὶ τὸ τοῦ 'Αποστόλου παράγγελμα σαφῶς ἐπὶ τῶν ἔργων ἀποπληρών; Πάντοτε χαίρων, καὶ πειρασμοῖς καὶ θλίψεσιν εύδοχών, ώς έδειξεν ό μετά ταυτα βίος πολλαίς αὐτῷ δυσχερείαις καὶ τοῖς δοκοῦσιν ἔξωθεν

ἀνιαροῖς ἀνυσθεὶς, ἐν οῖς ἄπασιν οὐ τῆ ψυχῆ μόνον ἦν χαίρων, ἀλλὰ καὶ τῷ προσώπῳ τὴν ἔνδον ὑπεδείκνυ χαρὰν, σεμνῷ τινι μειδιάματι καὶ ἤθους εὐκοσμία, ὁμοίως ἐν ἀνέσεσίτε καὶ τοὐναντίον τοῖς πᾶσι προσομιλῶν.

'Αλλά μην την γε μαχροθυμίαν και την έπιείκειαν και χρηστότητα, οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐκ ἄν θαυμάσαι, ούχ ἐπὶ χαιροῦ τινος, οὐδ' ἐν οἶς ἡδέως εἶχεν, άλλ' ἀεί και τοις δυσκόλως έχεσιν όμοίως φυλαττομένην, ώσπερ έν τι των φυσικών έκ της περί ταῦτα μελέτης τη ψυχη καλώς έκτακέντα. Δακρύων δὲ πηγάς, αίς οὐ καθ' έκάς ην νύκτα κατά τὸν θεῖον Δαβίδ, άλλ' ἀεὶ τὴν τῆς χαρδίας ἀρδεύων ἄρουραν ἦν, χαὶ χαρποφόρον τῷ Θεῷ καὶ πίονα καὶ εὕς αχυν ἐργαζόμενος, τούτων δὲ τὸ πλήθος σαφῶς μὲν οὐδεὶς ἀν έχοι λέγειν, χρυπτώς έν τῷ τῆς ἀρετῆς τελεμένων έργαστηρίω. δήλος δ' ήν κατά τὰς ἀεννάους βλύζων πηγάς, εί ποτέ τις αίτία πρός τουτο φέρουσα τύχοι. Οΰτω δ'έαυτῷ τε καὶ Θέῷ προσαδολεσχήσας έπὶ μαχρόν, χαὶ ὑλιχής ἀπάσης ἐννοίας ἀποστήσας τόν νουν, καὶ τῷ ἀκραιφνες άτφ φωτὶ, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν ελλάμψεσι συγγενόμενος, ώσπερ άσαρχός τις διήγεν έπὶ της γής, θαυμα τοις όρωσιν άπασιν έντιθείς οδχ ήττον ή τούς πόρρω και μή ιδόντας κατέπληττεν άχοη· χαὶ ἵνα τὰν μέσω παραλείπω, τοιαθτα όντα, οξα πρός εθφημίαν ήρχεσαν αν έτέρω παρόντα μόνον, επεί καλώς ήν πάσαν αίσθησιν έχπαιδεύσας, καὶ οἰκητήριον Θεού καὶ τῶν ἐκεῖθεν χαρισμάτων έαυτὸν κατασκευακώς, τὸ τῆς ίερωσύνης μέγα δέχεται χρημα. μύρον ἄν τις είποι διαυγεστάτω σχεύει και καθαρωτάτω προσενεχθέν.

Έντεῦθεν αὐτόν καὶ μείζους τῶν προτέρων κάματοι διαδέχονται, ἵνα μὴ τὸ δῶρον ἢ τετιμηκὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ φαιδροτέραν ἀποδείξη τὴν ἐνοικοῦσαν τοῦ Πνεύματος λαμπηδόνα· οὐ γὰρ ώσπερ πρότερον ἐαυτὸν μόνον ἡυθμίζων καὶ ὑποτάττων

τὴν σάρχα τῷ Πνεύματι, οὕτω δή χαὶ μετὰ τὴν ἱερωσύνην ώετο δείν· άλλ' έχείνο χαλῶς έννοήσας, ώς του καθ' ήσυχίαν θεῷ συνεῖναι, τὸ προσαγαγεῖν αὐτῷ θυσίαν άγίαν ζῶσαν, ψυχὰς καθαρὰς, καὶ τῆς αὐτοῦ χληρονομίας ἀξίας, χρεῖττον χαὶ ὑψηλότερον είς λόγον εὐδοχιμήσεως, δ καὶ Πέτρω τῷ κορυφαίω τῶν ᾿Αποςόλων αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος κατέστησεν έναργές του φίλτρου του πρός αὐτὸν, οίονεί τι δείγμα και μαρτύριον την έπιστασίαν των οίκείων έχζητήσας προβάτων. Έπεὶ καὶ κοινή ψήφος αὐτὸν τοῦ τε τῶν ἐν ᾿Αθω πάντων ἐξηγουμένου καὶ τῶν δι' άρετην και προστασίαν έπιφανών εἰς προστασίαν μοναζόντων ἐχάλει διαχοσίων τὸν ἀριθμὸν, τῶν τε ψηφισαμένων την άξίαν εύλαδηθείς, καὶ τὸ προσήκουσαν είναι καὶ δικαίαν τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν, ἄμα δ' ὅτι καὶ πολὺ τὸ κέρδος καὶ λαμπρὰ τὰ βραβεῖα παρά τῷ βραβευτή τῶν τοιούτων καὶ ἀγωνοθέτη κείται Χριστώ, έκων είναι την λειτεργίαν καὶ σύν προθυμία γίνεται πολλή. καί τοι μηδέ πρότερον άπείρατος ων μηδ' άμαθής των τοιούτων, εί χαί μή πλειόνων άλλ' έλαττόνων ήρξε τήν πνευματικήν ταύτην άρχην καί πρός Θεόν φέρουσαν· εί γάρ καί σχολάζων έαυτῷ διηνεχῶς ήν, καὶ Θεῷ προσαδολεσχών, άλλ' εἰς δέχα τὸν ἀριθμὸν όμοψύχοις συνέζη, καὶ ὑπ' αὐτὸν ταττομένους εἶχε, καὶ τὰ πνευματικά φυθμίζων, και την είς οὐρανούς ην φέρουσαν τρίδον ύποδειχνύς, οίς χαὶ χοινωνοίς χαὶ συνεργοίς χρώμενος, καὶ ψυχών φροντιζήριον συνες ήσατο, τῷ πλήθει τῶν συνόντων προσήχον. Ταυτα μέν δή πρότερον τότε δ'είς προστασίαν πλειόνων, ώς ὁ λόγος ἔφθη δηλώσας, ύπὸ της χοινης ψήφου, μάλλον δ'εί δεῖ τ' άληθές είπεῖν, ὑπ' αὐτοῦ κληθείς του Θεού, τί μέν ούκ έφθέγξατο των δεόντων; τί δὲ τῶν ὅσα χειραγωγείν οἶδε πρὸς τὴν άπλανή τρίδον της σωτηρίας άπρακτον παρήκε κάν πρός βραχύ, ό τούς μέν πρακτικούς ύπερελάσας έν

λόγοις, των δὲ βιβλίοις βιούντων ἐν τῷ πράτταν κεκρατηχώς; μαλλον δὲ τές μέν πρακτικούς ἐν ἔργοις νικήσας, τούς δ' έπὶ σοφία μέγα φρονοθντας έν τῷ λέγειν παραδραμών, καὶ ἀμφοτέρους τὸ κατ' άμφω τελείως έχειν κατόπιν θέμενος, λόγοις ήν ύπαλείφων πρός άρετην, νουθετών, παρακαλών, ύποστηρίζων τοὺς χαταπίπτοντας. ἔργοις έαυτὸν παράδειγμα προτιθείς, τοῖς πᾶσι πάντα γενόμενος, ίνα μηδείς των προχειμένων άθλων όλιγωρήσας, των επηγγελμένων αποτύχη στεφάνων τοῖς χαλως άγωνισαμένοις. Τήν δ' έπιείπειαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς εξ άγνοίας ή ραθυμίας της εύθείας παρατραπέντας, εἶτ' ἐξ ἐπαινουμένης ἐπιστροφης Θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου σπλάγχνοις ἐπιδραμόντας. τὸ δὲ ζερὸν καὶ βεβηχός χαὶ οἶον ἀπαραχώρητον πρὸς τοὺς ψυχής άπαιδευσία καὶ αὐθαδεία τοῖς χείροσιν ἐπιμένοντας, εν'έχ δύο των έναντίων εν σωτηρίας φάρμαχον συγκεράση. την δε προστασίαν των δεομένων. την δ' άλλην απασαν, δση τε πρός τὸς ἔνδον, οὐ μὴν άλλὰ χαί τους θύραθεν προσιόντας, πολυειδή χηδεμονίαν καί την έκάστω γιγνομένην ἐπικουρίαν, ταῦτα δὲ τίς ἄν ἐπαινέσηται κατ' άξίαν; Οθτω διὰ πάντων άποστολικώς ήν το ποίμνιον διεξάγων, ών οδόξ της χάριτος και τοις εν θαύμασιν ένεργείας άμοιρος ήν, & παρά των τότε χαλώς ἐπὶ χλόην ποιμανθέντων της εὐσεβείας εἰς ἔτι καὶ νῦν θρυλλεῖται, οὐδαμῶς ἀπολειπόμενα τῶν πώποτε θαυμασθέντων. Ού μήν, καί τοι πολλάς ούτω καὶ μεγάλας πρός εὐδοχίμησιν ἀφορμὰς ἐχ τῆς πνευματικῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἐσχηκώς, καὶ της τῶν λογικῶν ποιμνίων ἐπιμελείας ἐπὶ μαχρὸν ήδυνήθη χρόνον ἐγχαρτερησαι, και την διάζευξιν της θρεψαμένης, και της πνευματικής ήλικίας είς τέλειον μέτρον προαγαγούσης ήσυχίας πράως ύπενεγκείν άλλ' έπὶ νοῦν άεὶ ςρέφων, καὶ τῷ ταύτης ἔρωτι τετρωμένος. Καί τοι τίς ούτως ώσπερ έχεινος γούν αχίνητον έχειν

καί θεώ προσηλωμένον έν μέσοις πλήθεσι στρεφόμενος ηδυνήθη; Ταχέως τὰ δεσμά διαφιήζας, καὶ τό κατέχον έκ μέσου θέμενος πάν, τοῖς ἐκείνης αὖθις πτέρυξιν ύπέθηκεν έαυτον, Έν σκέπη των πτερύγων σε σχεπάσεις με, τὸ τοῦ Δαβίδ ὑποψάλλων καὶ τῆ Αθανασίου τοῦ θείου Λαύρα προσεχώρησεν αύθις, όσον οίόν τε ήν των άνθρώπων άναχωρων, καί ξαυτώ τε καί θεώ συγγινόμενος, ού γάρ ώσπερ πρότερον, ένδον του περιβόλου την οίχησιν έχειν ύπέμεινε σύν τοῖς ἄλλσις, άλλ' ἔξω τειχών τόν των πολλων έχκλίνων θόρυβον ήν. Τό μέν δή μέχρι τούτων ἐχείνω τε ό του βίου δίαυλος ράον έχώρει καὶ κατά ρουν, καὶ ήμιν όμαλως ὁ λόγος, δλίγα ή οὐδὲν δυσχεραίνων τὸ δὲ ἐντεῦθεν τί τις αν χρήσαιτο; ή ποτέραν ακινδύνως ελοιτο των όδων; πάντα μεν γαρ τάκείνου καταλέγειν σύν άκριδεία και λόγους και πράξεις και τούς υπέρ ευσε- δείας άγωνάς τε και κινδύνους, μόνης ην της έκείνου γλώττης καὶ διανοίας τοῖς οὕτω μεγάλοις έργοις πρός διήγησιν έξαρχούσης. Τούτων δ' αύθις έχλεξαμένους όλίγα, των λοιπών χαταψηφίσασθαι σιωπήν, πρός τῷ ράθυμίας ἐγκλήματι σφᾶς ὑπάγειν, έτι καὶ τὰς φιλοθέους ζημιώσομεν ἀκοὰς, μεγάλων ούτω καὶ θαυμασίων διηγημάτων ἀποστερούντες μέσην τοιγαρούν χωρούντες ήμεις, ίνα μήτε του δέοντος αποπίπτωμεν, του ύπερ δύναμεν έγχειρούντες, μήτε ραθυμίαν χαταχριθώμεν, τὰ χαιριώτατα χαταλειπόντες, ούτω ποιησόμεθα τὸν λόγον, έχεῖνον ἐπίχουρον προστησάμενοι καὶ τὴν έχείνου πρός Θεόν παβρησίαν. εν ωσπερ εν τοις έργοις έχεῖνος, μεῖζον ή κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν, καὶ εἰπών καὶ πράξας ὤφθη καὶ καρτερήσας, ούτω δή και τον ήμετερον πρός το δέον εύθύνοι λόγον, καὶ μὴ παντάπασιν ἐψή τοῦ προσήκοντος άμ αρτάνειν.

Είχε μέν οὖν έκεῖνον, ώσπερ ἔφημεν, ή 'Αθανα-

σίου του μεγάλου Λαύρα πάσης ύλικης προσπαθείας πεχωρισμένον, και καθ' ήσυχίαν το μέλι της άρετης φιλοπονώτερον έργαζόμενον. Έδει δέ πρός δοχιμασίαν ήμιν "Αδερ έπενεχθήναι τον άλιτήριον, ού γην άγαθην δηούντα και άποκείροντα, οὐδε πόλεις οίχυμένας εδ άνας ατούντα καί κατασκάπτοντα, άλλά Χριςου την Έχχλησίαν πολιορχούντα, χαί μηγανήμασι και τάφροις και πάσι τρόποις πειρώμενον χαταβάλλειν. Είδόσι, λέγω, τὸ ἐχ Καλαυρίας κακόν, τυφωνά τις αν ή κεραυνόν, το προστυχόν απαν έμπιπρώντα καὶ διαφθείροντα, ή καταιγίδα πάντα φύρουσαν καὶ συγχέουσαν, ἡ, σὸκ οἶδ' ὅτι ἄν τις είπων, άξίαν προσαρμόσαι προσηγορίαν τοῦτο δή το χακόν έπι λύμη και φθορά τη καθ' ήμας οίχουμένη παρεισφθαρέν, χαὶ τῆς οἰχείας μοχθηρίας άρχήν τινα μικράν καὶ φαύλην πεποιημένον, ἐπὶ τοσούτον ήρε την φλόγα της άσεδείας, χαί ούτω λαμπρόν χαὶ περιφανή τὸν πόλεμον ἐνεστήσατο, ὡς μή τὰ ήμέτερα συγχέαι μόνον καὶ πολλής ἀηδίας έμπλησαι καί ταραχης, άλλά καί μέχρι της ύπερορίας την χαχίαν προενεγχείν. χαι νήσους μέν όλας τφ πυρί της άσεβείας διαφθείραι καί κατατρέψασθαι, εώοις δε καὶ εσπερίοις κλίμασιν έκταθηναι, καί μηδέν της οίκουμένης μέρος σχεδόν άπείρατον της οιχείας λύμης χαταλιπείν. "Οθεν δέ ή άρχή; χαί σχοπείτε ώς φαύλη χαὶ τῆς ἐχείνου μιχρολόγε χαὶ γαμερπους άξία της διανοίας.

'Φήθη μηδεν εκείνος της Έλληνικης σοφίας, καὶ τῶν συλλογισμών της ἀνάγκης, καὶ της ἐκ τούτων οίονεὶ θηρευομένης ἀληθείας μεῖζον εἶναι καὶ ὑ-ψηλότερον, μηδ' ῷ τις 'ἀν μᾶλλον ἐν περινοία γένοιτο, τοὺς τῶν ὄντων εἰδέναι λόγους. Τὸ δ' ἔτι τούτων ἀνοητότερον, καὶ μηδεμίαν ὑπερδολὴν ἀτοπίας ἐκλελοιπὸς, μηδ'αὐτῷ Θεῷ δύνασθαί τινα συγγενέσθαι, εἰ μὴ ταύτην Ελθοι πρότερον τὴν ὁδὸν, καὶ Πυβαγόρα καὶ 'Αριστοτέλει καὶ Πλάτωνι συγ-

γενόμενος, και φύσεως ανάγκας έκειθεν και γενέσεως των όντων, καὶ φθορᾶς ἀκολουθίαν μεμαθηχώς, ούτως ἐπὶ τὴν χατάληψιν ελθοι τῆς άληθείας. Εὶ γὰρ ἀλήθεια μέν, ἔφασκεν, ὁ Θεός καὶ ἔςι χαί δνομάζεται, τὸ δὲ τὴν ἀλήθειαν άγνοεῖν τὸν Θεόν έστιν άγνοείν, πᾶς δ' ό μὴ τὴν έξω σοφίαν πεπαιδευμένος, ά περί χινήσεως των οὐρανίων σωμάτων ή φύσεως τοῖς σοφοῖς ἐξεύρηται τῶν Ἑλλήνων ήγνοηχώς, την άλήθειαν άγγοεῖ, οὐδὲν άλλο λείπεται, ή τον μή ταυτα πεπαιδευμένον, τον Θεόν άγνοείν. άγνοιαν δε ούδεν ετερον ή σχότος είναι φυχής. ώσπερ και τουναντίον φωτισμόν ψυχής το πάντα τὰ τοιαθτα εἰδέναι. Εἰ δὲ ταθτα τοθτον έχειν άνάγκη τὸν τρόπον, μηδένα δύνασθαι πεφωτισμένον είναι, εί μή δς είη την σοφίαν ταύτην έξησκημένος, την θύραθεν δηλαδή. ή δε τοιαύτη άνοια, η τάληθέστερον είπεῖν μαλλον παραπληξία, οὐκ έκείνω μόνον ήν τότε πρεσβευομένη, άλλά καὶ τῷ Λατίνων γένει παντί σχεδόν ούτως έχ μαχρού τοϋ χρόνου μέχρι νῦν ἐνετάκη, ὡς καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφούσι χαὶ τὸν μονήρη βίον ἀνηρημένοις μηδέν περισπούδαστον είναι, μηδ' δ δοχεί μαλλον άγειν είς τελειότητα, ή τη μωρία ταύτη προσέχειν καί περί ταθτα κρατίστους είναι. Καί ίδοις άν τι γελοῖον, ή μαλλον θρήνων άξιον ἐκείnois antreginon. treibaxiois in amgentabiois in yλικία συνόντας εἰ τύχοι πρεσθυτική, καὶ τὴν ἔξω σοφίαν παιδευομένους; και τῷ σεμνῷ τῆς πολιτείας τῷ ὄντι μὲν ἐνυδρίζοντας, αὐτοὺς δ' ὑπ' ἀνοίας μάλλον σεμνυνομένους, καὶ νομίζοντάς τι προύργου ποιείν, των όντως χαλών χαὶ οἰχειούντων Θεώ, και την ψυχην δυναμένων φωτίζειν καταμελουντας.

Έχεινος μέν ουν περί των μεγάλων ούτω μιχρολόγως διενοείτο, παρ' ήμιν δ' άχούων είναι των έν ήσυχία ζώντων τοὺς πλείστους, οί λόγου μέν χαὶ

της έξω σοφίας παντάπασιν όντες άγευςοι, παθών δε χρατούντες, και πάσαν άρετην άχριδως μετιόντες, καὶ τῷ Θεῷ συνημμένοι νοῦ καθαρότητητι καὶ τῷ πάσης ὑλικῆς προσπαθείας ἀφεστακέναι, φωτίζονταί τε τὸν νοῦν τῆ τοῦ πρώτου καὶ ἀκραιφνεστάτου φωτός ελλάμψει, καὶ τοὺς τῶν ὄντων έχδιδάσχονται λόγους, καὶ σοφοί τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀν. θρώπινα γίνονται, ήλγει σφοδρῶς, τὴν δόξαν τῆς τοδ παντός αύτῷ τιμωμένης σοφίας διαπίπτουσαν συνορών, και ήρεμεῖν οὐκ εἶχε τῷ φθόνῳ νενικημένος, και διαβάλλειν έπειρατο σθένει παντί οὐ τοὺς εν ήσυχία μόνον βιούντας, άλλα καὶ ήσυχίαν αὐτὴν πλάνην εἶναι τῶν μετιόντων πρὸς ἀπάτην συνεσκεαυασμένην των άχουόντων διατεινόμενος. μηδέ γὰρ ἐξεῖναι φωτισθηναι τὸν νοῦν, ἀγνοίας αὐτὸν τοσαύτης περιχεχυμένης. δείν γάρ είναι μηδέν άγνοείν των τοίς πρότερον σοφοίς πάσιν έξευρημέγων, χαὶ πάντα ότιοῦν ἐχείνοις φοιτᾶν, οὶ τῶν βελτιόνων δύγανταί τι διδάξαι, κάν Ελληνες ώσι, κάν Σχύθαι, κάν βάρδαροι, εὶ μέλλοι τὸν νοῦν ἔχειν πεφωτισμένον, καὶ τῶν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὴν γνωσιν ἔχοντα. Ταῦτα οὐ μόνον τοῖς αὐτῷ φοιτῶσι διελέγετο μειραχίοις, ἀλλὰ χαὶ λογογραφων ήν, και οίον επιδεικνύμενος και τὸ εχείνε μέρος ἐπανορθούμενος τῶν ἡσυχαζόντων τὴν πλάνην, καὶ πάση πειρώμενος μηχανή, της μὲν ήσυχίας ἀφίστασθαι πείθειν πάντας, τοῖς σοφοῖς δὲ τών Έλλήνων τὸν νοῦν προσέχειν, καὶ δι' ἐκείνων τῆς ἀγνοίας χαθαίρειν αὐτὸν πειρᾶσθαι.

λοριον δε παρ ξαυτοῖς τὸν μέγαν μὴ κεκτημένοι: ἐν γόριον δε παρ ξαυτοῖς τὸν μέγαν μὴ κεκτημένοι. καὶ προθυμίας οὐδὲν ἐλλειπόττες, Γρηαυντεθραμμένοι, καὶ μόνην παθῶν ἀπαλλαγὴν εἶναι αυντεθραμμένοι καὶ ἀνάβασιν τἢ πείρα καχίαζ τὰ τοιαῦτα ἐσκαιωρεῖτο οὐ μὴν οὐδ'οἱ ταύτη κίας καὶ προξοργώ κατὰ τῆς ἡσυγέκείνω μὲν οῦν οὐκ ἐν παρέργω κατὰ τῆς ἡσυ-

Θεσσαλονίκη γάρ ο πόλεμος ελάμβανε την άρχην ἐκείνου τη Λαύρα καθώς ὁ λόγος ἔφθη δηλώσας έπιδημούτος. Έπεὶ τοίνυν έχεινον όρβν ούχ είχον, ον μόνον ήδεσαν άξιόχρεων καὶ λόγου δυνάμει καὶ τη του Πνεύματος χάριτι πρός τὸν ούτω ποιχίλον αντικαθίς ασθαι δυνάμενον πόλεμον καὶ βαρύν, γράμμασι πρεσδεύονται πρός αὐτόν, τοῦτο μέν όσα Βαρλαάμ κατά της ίερας ήσυχίας και των ταύτη προσεχόντων είπε καὶ συνεγράψαντο σαφώς δηλούντες, τούτο δε και δεόμενοι, πρός άμυναν άναστήναι καὶ μὴ παριδείν τὸ νῦν μέν είναι τὴν ήσυχίαν ὑδριζομένην, μετ' ολίγω δὲ χαὶ τῷ χοινῷ τῆς Έχχλησίας, εἰ παροφθείη, λυμανούμενον τό χαχ όν Τί οὖν ἐκεῖνος; τἢ μὲν ἐνοικούση τοῦ Πνεύματος χάριτι τὰ μέλλοντα προορώμενος, τὴν ἐσομένην προείπε βλάβην, ώς πολλή τις έσται και γαλεπή. καί ώς καλώς κυβεργωμένη του Πνεύματος αύρα, και χρόνον ούκ ολίγον ήδη βαθείαν ειρήνην άγούση τη Έχχλησία, σάλος οὐ μιχρός χαὶ χαλεπός έπεγερθήσεται χλύδων, καὶ τὴν πάλαι τῶν άγίων πρόβρησιν είς ἔχβασιν ήχειν ήδη, οὶ πρός τοῖς ἐσχάτοις έφασαν χρόνοις αίρεσιν χαλεπήν ἐπεισχωμάσειν τή Έχχλησία.

Διχή δὲ τῆς γνώμης διαιρουμένης, καὶ θορύδων μὲν ἀπηλλάχθαι, καὶ ἀπραγμοσύνη συζην, καὶ ψυ-χῆς ἡρεμία καὶ γαληνότητι τοῦ παντὸς τιμωμένω, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχεῖν, καὶ τὴν ἡδη φυομένην αἴρεσιν ἀνας έλλειν, καὶ λυσιτελὲς ἡγουμένω σφόδρα καὶ ἀναγκαῖον, τοῦ ἰδίου τὸ κοινὸν προτιμᾶ, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἐργαστήριον τὸν ᾿Λθω καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀπολιπών, εὐθὺ Θεσαλονίκης χωρεῖ. Ποθοῦσι δὲ τοῖς φίλοις ὀφθεὶς, πάνθ'σσα πράξαι τε καὶ φθέγξαιτο κατ' αὐτῶν τε καὶ τῆς ἡσυχίας, ὁ πρὸς αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀνηρημένος σαφῶς ἐκμαθών, ἐκείνου μὲν κατεγίνωσκεν ἀβελτηρίαν καὶ πολλὴν αὐθάδειαν τρόπων καὶ ἀκρισίαν λογισμῶν;

εὶ ὧν χαθάπαξ ἦν ἀμαθής, τοῖς σφόδρα περὶ ταῦτα ησχολημένοις και διά βίου παντός εξησκηκόσιν έλόμτοεν αμφισδητείν δείν, και μή μόνον είς λόγες ημειν, καὶ βλέμμασι σοφιστικοίς, των έκ των θεοφόρων ανδρών ανωθεν παραδεδομένων αφίζασθαι πειράσθαι πείθειν, άλλ' εί μή πείθοιντο καί συκοφαντίαις πολλαίς και λοιδορίαις και υβρεσιν ύποβάλλειν· οὐ μὴν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἐκείνῳ πρόθυμος ήν, ότι δέοι της ήσυγίας και της έν τη ψυγη γαλήνης έννοων, καὶ τῆς ἐκείθεν ἀγαλλιάσεως ἀποστάς, άντιλογίαις προσέχειν, καὶ πολλής εμπίπλασθαι της ἀηδίας καὶ ταραχης. Διὸ καὶ πάντα τρόπον επειράτο την κινεμένην έριν κατακοιμίζειν καὶ πείθειν τὸν τη φλογὶ ταύτη τὴν αἰτίαν παρεσχηπότα, τὸν μὲν κεκινημένον πόλεμον κατατίθεσθαι, καὶ τῶν κατὰ της ἡσυχίας ἀποσχέσθαι βλασφημιῶν, καί τοῖς πολεμηθεῖσιν ἀδίκως σπείσασθαι, σοφία δὲ τἢ ἔξω προσέχειν ἦς τὰ πρῶτα φέρεται, καὶ ταύτη πειράσθαι τὴν παρά τῶν πολλῶν ἡ καὶ τῶν σοφωτέρων εύφημίαν χαρπουσθαι, χαί μή πρός οδόξν αὐτῷ χρήσιμον ἀποδύεσθαι τὸν ἀγῶνα. Ὁ δὲ, καὶ γάρ έδει χαλεπόν ήμιν το κλυδώνιον έγερθηναι, καί θεραπευόμενος όλιγώρει, καὶ πρός εἰρήνην παραχαλούμενος ούχ ύπήχουεν όθεν χαί Γρηγόριος έχρητο τοις λόγοις, και την σοφίαν του Πνεύματος άντετίθει τη καταργουμένη κατά Παθλον σοφία, χαὶ τὰς ἐχ τῶν συλλογισμῶν ἀνάγχας, χαὶ τὰ σοφίσματα διέχυεν ειλερώς. των άγαθων μέν είναι τὸν λόγον καὶ τὴν σοφίαν δὴ ταύτην ἀποδεικνὺς, άλλ' ούχ ώστε καί θεῷ δύνασθαι οἰκειοῦν· μᾶλλον μεν ούν και φυσώσαν, και Θεού πόρρω βάλλουσαν, εί τις αὐτη μη κατά λόγον χρώτο μηδ' ώς προσηκον, άλλ' αὐτῆ προσέχοι διηνεκώς ματαία καὶ άνοήτω σχολή του βίου καταναλίσκων, και μηδέν είς τὴν ἐχείθεν μαχαριότητα συντελούση, ἔνθα μὴ σοφία λόγων και δύναμις πλέον έχει της άμαθίας, άλλ' ή των σωτηρίων έντολων τήρησις του Χριστοῦ, καὶ ἡ κατ' αὐτὰς ἐργασία καὶ ψυχῆς ἐκ τῶν αἰσχίςων παθῶν κάθαρσις καὶ συντήρησις, καὶ πρὸς θεόν καθ' όσον έξεστι νεδσίς τε και οικείωσις τῆς άλήκτου μακαριότητος καὶ τῆς αἰωνιζούσης εὐδαιμονίας γίνεται πρόξενος. Τοῖς γε μήν τὸν μονήρη βίον ανηρημένοις καὶ μέτρα τίθησι καὶ ὅρους τινας ἐφ' ὅσον δεῖ, καὶ ὅτε τἢ παιδεία ταύτη προσέχειν, μαλλον δ' εί πρίν είς τοῦτο σχή-. ματος ήχειν, ταύτης όποσοῦν ἔτυχον μετασχόντες, όπως μη δέον τοῖς ματαίοις τούτοις τὴν διάνοιαν άσχολεῖν, άλλ' ώσπερ άλλης πάσης ύλικῆς προσπαθείας, ούτω δή καὶ ταύτης χρήσιμον δπερηρκότας τον νοῦν, θεῷ προσέχειν διηνεχῶς τὸ τῆς ψυχης ἀποκαθαίροντας όμμα, καὶ δεκτικόν ποιούντας των θείων απαυγασμάτων καί ώσπερ έκ ταπεινωτέρων, τῶν πῆς πράξεως δηλαδή, μεταβαίνοντας άγωνων καὶ παλαισμάτων ἐπὶ τὴν θεωρίαν χωρείν, καθ' ην προκόπτοντας οὐ τὰς αἰσθήσεις μόνον άπράπτους μένειν συμβαίνειν, άλλα καὶ τὸν νοῦν αὐτὸν, πᾶσαν νόησιν καὶ κίνησιν ἀποτίθεσθαι, καὶ άγεσθαι ή άν τῷ άγοντι δοχείοι, ἐλλάμψεών τε χαὶ φωτισμών έχειθεν άναπίμπλασθαι θείων, χαὶ λόγες κτίσεως εκδιδάσκεσθαι, και μυστηρίων άβρήτων γενομένους μετόχους, είς τὸ ἀρχαῖον ἐπανέρχεσθαι χάλλος, χαὶ πάντα γίνεσθαι μετουσία, ὅσα φύσει πέφυχεν είναι Θεός. Ταθτα δε πάσι χοινά προχείσθαι άγωνίσματα καὶ βραβεία οὐ τοῖς λόγου μόνον καὶ τῆς ἔξω σοφίας μετεσχηκόσιν, άλλά καὶ τοῖς καθάπαξ τούτων απείρως έχουσιν, οὐδεν παραβλαπτομένοις πρός την χτησιν των ἀποβρήτων ἀγαθων έχείνων άλλ' εί δεί τι καί θαυμαστόν είπείν, ράον πρός τελειότητα της πνευματικής ήλικίας άφικνεμένοις, άτε δή πρός τὸ άτυφον καὶ ταπεινόν εδ μάλα διαχειμένοις, ἐπειδή χαὶ τοῖς τοιούτοις έαυτόν ώς τὰ πολλὰ φιλεί έμφανίζειν. τές γὰρ ύπερηφάνες ό θείος έφη Δαβίδ, έως σφόδρα παρανομείν. έξ ων συμπεραίνεται, μή την σοφίαν του χόσμου τούτου την καταργουμένην φωτίζειν δύνασθαι την χεχτημένην ψυχήν, μηδ' οίχειοῦν Θεῷ, ἀλλὰ τὴν διὰ τῶν ἔργων όντι φιλοσοφίαν, ἡ καὶ καθαίρειν δύναιτ' αν και φωτίζειν, και φίλους Θεώ και ασωμάτοις παραπλησίους τούς αὐτή προσέχοντας ἀπεργάζεσθαι. Ύπερ μέν τοι της ίερας ήσυχίας ούτω σαφή και καθαρόν πεποίηται τον λόγον, και ούτως έπὶ πὰν ἀχριδείας ἤχοντα καὶ ἐμπειρίας τῆς κατ' αὐτὴν, ὡς μηδένα μηδαμῶς τῶν πρότερον θεοφόρων άνδρων έπὶ ταύτην έαυτές χαθέντων τὴν πραγματείαν, ούτω κατάλληλον θέσθαι καὶ πᾶσιν ἐφαρμόζεσαν την διδασχαλίαν, χαὶ τελείοις χαὶ ἀτελέσι χαὶ μέσοις, χαὶ μηδὲν ἐλλελοιπέναι τῶν ἐχάστφ προσφυών τε καὶ οἰκείων θεωρημάτων.

🔭 Οἱ μέν οὖν ὑπὲρ ἡσυχίας τοῦ μεγάλε Γρηγορίε λόγοι, λοιδορουμένης καὶ τὰ ἔσχατα πασχούσης άδίχως, ούτω λαμπροί και της πνευματικής και της έκτος σοφίας ουδεμίαν λελοιπότες υπερβολήν υπέρ ών οὐδὲ βουλομένοις μὴ ὅτι γ' ἐπαινέσαι πρὸς άξίαν ήμιν έξέσται, άλλ' οὐδ' άπλῶς ὑπογράψαι τῷ λόγω και την συντονίαν και το κάλλος και το βάθος τῶν νοημάτων, ὧν εί τις τὴν ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς ύπερδολήν εθέλοι καταμαθείν ούχ ετέρωθεν ποθεν, άλλ' έξ αὐτῶν ἐχείνων τοῦ ποθουμένου τυχεῖν ἐξέσται. Λόγοις μέν ούτω τη εύσεδεία πολεμουμένη σύν πολλή παρέστη τη προθυμία τε καί σπουδή. έπεὶ δὲ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ζῆλον, οἶον ἐν τῆ ψυχῆ φέρων ήν, καὶ έργοις έδει φανερόν καθιστάν, καὶ μηδ' ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῶν πολλὰ καμόντων ὑπὲρ της εύσεβείας άπολειφθηναι, τί γίνεται; Τό πρός ούτω γενναίον άνταγωνιστήν πολεμείν ό Βαρλαάμ ἀπογνούς. ήδη γὰρ ἐχ πρώτης ἀφετηρίας χατάχρας γι πεκικυθείνος και ψοχυθείνος. εψί την θελαγυν πόλιν χωρεί οὐ κράτει λόγων θαβρών τοσούτον,

όσον ώετο διαδολαῖς καὶ συκοφαντίαις του μεγάλυ περιέσεσθαι Γρηγορίε, άλλ' ώσθ' ότι καὶ των έλληνικής ένταυθοί μετεσχηκότων παιδείας όντων πολλών, και διά τουτ' έκείνε σφοδρώς περιεχομένων, έφ' ούτω σαθροίς έρείσμασι τὸ πρὸς έχείνον δυσμενες ύπερείσας. ήδη γάρ πρός έχεῖνον πᾶς ὁ πάλεμος έξεββάγη· τῶν προτέρων εἴχετο πάλιν πλάνην αὐτοῦ καταδοῶν, καὶ τὴν ἡσυχίαν ὡς τῆς πλάνης αὐτῷ ταύτης χαταμεμφόμενος. διθείαν τε χαί τῶν όρθων δογμάτων παρατροπήν έγχαλων, χαὶ πάντα όντινοῦν αὐτῷ πειρώμενος ἐπεγείρειν, χαὶ ψῆφον ἐχείνου μηχανώμενος, ώς δρθως μή φρονούντος èρήμην χατενεχθήναι. "Ο χάν συνέδη ταῖς ἀπάταις έκείνε καὶ τοῖς σοφιζικοῖς κλέμμασι καὶ περινοίαις πάντων, πλην ολίγων δπενεχθέντων, ούτω σοφως του Θεού τὰ κατὰ τὸν μέγαν τῆς εὐσεβείας ἀγωνις ήν συγχωρούντος, ΐνα καὶ μαλλον άνακηρυχθη καὶ λαμπρότερος ἐπὶ τῶν ἔργων δειχθη, ὡς μόνος οὕτω φλόγα της ἀσεβείας πρὸς ὕψος ἀέριον ἐξαρθεῖσαν δυνηθείς πατασδέσαι, εί μή ταχέως έπεῖνος ἐπιφανείς, απαντα ανέτρεψε και διέλυσεν. Ώς γαρ έπλ δίχην έδόχει χαλείν έχείνου, των μήπω συνθεμένων τη δυσσεβεία τοῖς πράγμασι δρθῶς διαιτώντων, και δείν οιομένων καταψηφίζεσθαι μηδενός πρίν καιρόν είς ἀπολογίαν λαβείν, καὶ τῷ ἐγκαλούντι κατά πρόσωπον άντιστηναι, έκείνος μέν άναβαλλόμενος ουδέν όξέως παρήν πάντα δ' ύπεχώρει τὰ χαλεπὰ, ράον ἢ ἡ τοῦ φωτὸς παρεσία τὸ σχότος διαλυόμενα, καὶ ἡ ἀλήθεια τὴν προσήχεσαν έλάμδανε παρρησίαν, καὶ τὸ ψεῦδος κατησχύνετο δραπετεύον οὐ γὰρ ἦν οὐδεὶς, δς τῆς ἐχείνε γλώττης της θεολόγου καὶ της ύψηλης διανοίας καὶ ούρανίε πεζραν λαμβάνων, ούχ εὐθύς ἐπὶ τὴν ἀποστολικήν και πατρικήν ἐνήγετο πίστιν, και σαφή την συμφωνίαν τοῖς ὑπ' ἐχείνου λεγομένοις, πρός τούς θεοφόρους θεολόγους καὶ τῶν πιςῶν τῆς Ἐκκαταλείκειν τοις άπλουστέροις. εύθὸς μέν οδν

Έπει δε και λαμπρώς έπι θεάτρου τον άθλητην άνακηρυχθήναι προσήκον ήν, και την δυσσέβειαν μάλλον αίσχυνθηναι θριαμβευθείσαν, και τουτο γίνεται μεθ' όσης άν τις είποι της παβρησίας χαὶ της λαμπρότητος του γάρ πολλοίς τροπαίοις την έσπέραν διαλαβόντος, άρτι της στρατείας ἐπανήχοντος βασιλέως, ή σύνοδος, αὐτοῦ παρόντος καὶ τοις πράγμασιν άξίως έσυτου διαιτώντος, συνεχροτείτο οὐ τῶν λογάδων μόνον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ του την ίεραν άρχην τότε πεπιστευμένου, και όσοι των έν τέλει καὶ άλλως ἐπιφανών, άλλὰ καὶ τῆς πόλεως σχεδόν άπάσης σπουδή συνδεδραμηχότων, ζημίαν ου μιχράν έχάστου λογιζομένου πανηγύρεως τοιαύτης ἀπολειφθηναι. Την μέν οδν Γρηγορίε του μεγάλου τότε σπουδήν, και τήν περί το λέγειν τέχνην, ή την πνευματικήν μαλλον σοφίαν καὶ την ἐξ ύψες δύναμιν ἡν ἐνεδέδυτο, καὶ ἢ τῶν ἐναντίων απετέφρου τοὺς λόγους, οὐ ράδιον οὐδ' εὐχερὲς ἔμοι γουν διελθείν έκεινο δέ μόνον άναγκαιον είπειν, δτι πάντας κατέπληξε καὶ φίλους καὶ πολεμίους. τὸς μέν οις ήγχεν, ἐπιςομίζων στεβραίς ἀνάγκαις, τούς φίλους δε, και των πώποτε θαυμασθέντων επί σοφία πολλώ τω μέσω δόξας χεχρατηχέναι.

Ο μέν οδν περί εὐσεβείας ἀγών αὐτῷ τοιοῦτον εἰλήφει πέρας, λαμπρὸν οὕτως ἀπὸ τῶν πολεμίων τρόπαιον ἀναστήσαντι, καὶ τὸν πρὶν διώκτην καὶ ὑβριστὴν συνθέσθαι τῆ εὐσεβεία καταναγκάσαντι, κὰν πρὸς ἀπάτην ἢν αὐτῷ καὶ ψεθδος τὰ εἰρημένα, τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι πανούργως μεθαρμοσθέντι. Οῦ μὴν ὁ τοῖς ἀγαθοῖς ἐχθρὸς καὶ πολέ-

μιος έξ άρχης, Γρηγόριάντε και την δρθήν υπέρ ης έχεινος ήγωνίζετο πίστιν πολύν χρόνον ἀπείραστον ύπέμεινεν έχλιπείν. άλλ' έπεί μετά της βλασφήμε γλώττης οὐχ ἐν πολλῷ τῷ μέσφ τῆς χαχίας ὁ ἀρχηγός έχεινος έχποδών ήν, τοις φίλοις προσχωρήσας Λατίνοις, και ή της άσεδείας φλόξ καλώς έδόκει κατασδεσθήναι, άθρόον έκείνου πολλώ γαλεπώτερος πόλεμος έξεββάγη. των γάρ όμιλητων έχείνου καί φοιτητών ό μάλιστα της λύμης μετεσχηκώς. ού του πρός την εὐσέβειαν μόγον, άλλα καὶ τοῦ πρός τὸν μέγαν πολέμε χληρονόμος εὐθὺς ἐδείχνυτο. Καὶ πάλιν άγώνων έτέρων και σκαμμάτων άρχη πολλώ της προτέρας γαλεπωτέρα εφιλονείκησε γάρ ό δεύτερος ύπερδαλέσθαι χαχία τὸν πρὸ αὐτοῦ, χαὶ τῆς άσεβείας χαθόσον οξόντε πολλή προστήναι σπουδή. μείζω τε γάρ ἐχείνου χαὶ γαλεπώτερα πρός λόγον άσεβείας εξευρε, και της βλασφημίας πολλοός είργάσατο χοινωνούς. Οὺ μὴν οὐδ' ὁ τῆς εὐσεβείας άγωνιστής Γρηγόριος ήμέλει πρός ταῦτα, άλλὰ παντοίος ήν, έργοις και λόγοις την εξαφθείσαν φλόγα κατασβέσαι φιλονεικών καὶ πρώτα μέν 'Ακινδύνω πολλήν προσήγε την θεραπείαν, ελέγχων, άποδειχγύς, την χοινωνίαν της άσεδείας προσονειδίζων, πάντα πράττων ὅπως ἐχεῖνον ίδη πρός τὴν εὐσέβειαν μεταθέμενον ἐπεὶ δ' ἀνίατα νοσῶν, καὶ την της ασεβείας άχρι τρυγία χύλιχα σπάσας έχεινος ήν, τοις λόγοις έχρητο καθάπερ βέλεσι και τὸ πονηρόν ετίτρωσκε στίφος, λογογραφών μέν την εδσέβειαν, και παντί τῷ βουλομένω προτιθέμενος άχριδως τὰ της θεολογίας ἀπόρρητα, καὶ τὰ βάθη του Πνεύματος μετά του Πνεύματος έρευνων, καί διά πάντων τοζς ύπερ της άληθείας ήγωνισμένοις διδασχάλοις της Έχχλησίας όμογνώμων χαὶ σύμπνους αναδειχνύμενος. τοίς δε ψευδέσιν έχείνων λόγοις κατά της άληθείας έξευρημένοις πολέμιος άτεχνώς, και πάντα ώσπερ άθρανή τινα και σεσηπότα δύκτια διαλύων. Δεήσαν δὲ καὶ σύνοδον αδθις πρός τὴν τῆς ἀληθείας εύρεσιν ἄθροισθηναι, τάχιο δὲ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος καὶ στερρός ἀγωνιο δὲ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος καὶ στερρός ἀγωνιγόριος, οὐδὲ πολλῶν ἐδεήθη λόγων πρὸς ἔλεγχον
τῆς κακίας, ἀλλ' ἡρκεσε μόνον τοῖς προτέροις όμογνώμονας ἀποδεῖξαι, τοὺς ἀντικαθημένους καὶ ἀντιδόξους, καὶ πάντα ἢν ρᾶστα διηνυκώς, καὶ τῶν ὀρθῶν παραχαράκτας δογμάτων καὶ πολεμίες τῆς ώντιδόξους ἀντιπάλους ἀποδεικνύς πάντες γὰρ ωσπερ ἐκ μιᾶς καὶ γλώττης καὶ γνώμης, δυσσέδειαν μὲν ἐκείνων κατεψηφίζοντο, καὶ ταῖς αὐταῖς ἐπῆγον ἐπιτιμίαις, αῖς καὶ τὸν πρώτως τῆς αίρέ-

σεως ταύτης άρξαντα, εί μή μεταδάλοιεν καί τήν

όρθην άσπάσαιντο πίστιν. Γρηγόριον δέ καὶ λόγοις

καὶ γράμμασιν ἀνεκήρυττον, καὶ τὰ βέλτις α πάντα

προσεμορτύρουν, και πολλής ήξίουν της εύφημίας

καὶ τῶν κρότων καὶ τῶν στεφάνων. '

ų.

Αρ' οδν έν μέν τοις ύπερ εύσεβείας άγωσιν ουτως ην θερμός και ζέων τῷ πνεύματι, και πάνθ' δσα χρή τὸν θεολόγον μετά πολλής ών τής ύπερδολής, εν τοίς κατ' άρετην έργοις λαμπρός και περιφανής, όξὺς τὸν νοθν καὶ πεφωτισμένος τῷ θείῳ Πνεύματι, τη των Γραφών έμπειρία τούς έπ' έχεινο του χρόνου κατόπιν θέμενος, οίμαι δε καί τους υατερον έσομένες. του χειμώνος δέ των πειρασμών προσδαλλόντος, καὶ σάλου πολλοῦ καὶ τοῦ ροθίου των δεινών περισχόντος, μικρόψυχόν τι καὶ ἀγενὸς ή πράξας ώφθη, ή και μελήσας; οὐδαμῶς απαν μέν οὖν τοὐναντίον, μετὰ πολλης τὰς τῶν δεινῶν έπιφοράς της πραότητος καί της μακροθυμίας ύπενεγχών επειδή κάκεινα πολλήν οὐτῷ προξενήσοντα τήν εύδοχίμησιν ήδει, μαλλον δ' ότι καὶ ταῦθ' ὑπἐρ της του Θεού δόξης έαυτῷ συνήδει καὶ της κατ' εὐσέδειαν άληθείας δπενεγκόντι. 'Ως γάρ ό πρός άλλήλες τοις όμοφύλοις πόλεμος χαχώς μέν, και ώς ούχ ώφελε. την γάρ χοινήν εύτυχίαν Ρωμαίοις άνάλωσε καὶ διέφθειρε. κακοῖς περιέδαλε τοῖς ἐσχάτοις, άνηπτον δ'ουν όμως τί γάρ δεί τὰ κάσι γνώριμα διεξιόντα, των έντυγχανόντων άποχναίειν τὰς άκοάς; Κινείται μέν καὶ ό τὴν άρχὴν τηνικαύτα τῆς μεγάλης των πιστων Έχχλησίας πεπιστευμένος, άναλόγως άν τις είποι καὶ άνοήτως τοῖς ἱδίοις ἐπιδελεύειν, λύχος άντὶ ποιμένος γενόμενος άτεχνως, άνάπτει δὲ τὴν φλόγα σφοδρῶς τοῦ πολέμε, καὶ πᾶσιν ἐπ'άλλήλες ἐκθαίνει τρόποις, οἶς δσημέραι τὰν εἰρήνην ἀναφωνῶν ἦν, καὶ τῆς οἰκείας ώσπερ ἐπιλελησμένος άξίας, καὶ τοῦ καταλλάξαντος έαυτῷ τὸν χόσμον ίδίω αίματι, ότι μαθητής είναι πεπιστευμένος, είτα παν τουναντίον δρώη έπι κακώ μέν κεφαλής της ιδίας, κακῷ δὲ τῶν πειθομένων, ὅσους έξην εφέλχεται πρός το πολεμείν, τές μέν πείθων, τούς δ' ώς οξόν τε βιαζόμενος.

'Επεί δὲ καί πρὸς τὴν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ πᾶσιν οξς έχεχόσμητο χαλοζς ό πάντα θαυμαστός Γρηγόριος περιφάνειαν είδε, και πολλής ενόμισε ροπής έχ τούτε πρός τό σπεδαζόμενον εὐπορήσειν, πάντα μέν ο φασι κάλων έκίνει, καὶ πᾶσι τρόποις ὑπεποιεῖτο, της οίχείας χαχοδουλίας συνεργόν και σπουδαστήν ἐχεῖνον θέλων παραλαμδάνειν. Έχ πρώτης δὲ πείρας άποχρουσθείς, ώσπερ κύμα πέτρα περιπεσόν, καί τὸ χοινή συνοίσον χαί τὸ προσήχον αὐτοῦ τῷ ἡθει και τω σχήματι διδαχθείς, δέον ἀποσχέσθαι των άτόπων έργων, καὶ της ἐπανορθώσεως εἰδέναι χάριν τῷ πρὸς ἐλευθερίαν διειλεγμένῳ. ὁ δὲ τοὐναντίον απαν ήν, και κακοίς ημείδετο τὸν ἐκ βάθρε κακίας τό γε είς αὐτὸν ήχον ἀναγαγόντα. χαὶ διὰ πάσης ήγε σπεδής κακοίς έκείνον έσχάτοις περιδαλείν ούκεν οὐδὲ ἀπέσχετο τῶν περιέργων οὐδενὸς καὶ μοχθηρίας έσχάτης πεπληρωμένων, έως την πρός έχειγον της ψυχης δυσμένειαν είς έργον είδεν έκδασαν.

Τος γάρ ούδεν έχείνω των δημοσίων έγκλημάτων είγεν ἐπαγαγείν. ήδει γάρ αὐτὸν τῶν κατά τον βίον θορύδων τε καί πραγμάτων ούδεν ήττον η οι πάλαι τεθνηχότες άπεσγημένον, επί την εύσέ**βειαν είδε και την ταύτης συχοφαντίαν και θάττον** η άν τις ωήθη μεταδαλών, τους μέν άποχηρύχτες καὶ πολεμίους της άληθείας έν τοῖς πρώτοις εἶχε τών φιλουμένων, και πάντα κατά της εύσε βείας ή της ιδίας μαλλον έγαρίζετο χεφαλής, ούς δε πρότερον καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν ην θαυμάζων, καὶ της άληθείας πρεσθευτάς και της όρθης πίστεως έχάλει προστάτας, τούτους δέ των αὐτων ών περ χαὶ πρότερον δογμάτων έξεχομένους, χαὶ μηδεμίαν έπιδεδεγμένες παρατροπήν, έγχλήμασι δυσσεδείας ύπευθύνες καθίζη. Έντεῦθεν τί μέν ἐπέλιπεν είδος κακίας; μάλλον δε ποίον ούκ επεδείξατο μεθ' ύπερδολής; συλλόγους άθέσμους καὶ πονηρά συνέδρια συνεχρότει, καὶ γράμματα δυσσεβείας έξετίθετο μεστά, και Γρηγόριος μετά της άληθείας ό στερβός ηλαύνετο της άληθείας προστάτης, καὶ κακώς ήκουε, καὶ δεσμωτήριον ώκει, καὶ διὰ πάσης μηχανής έχαχουτο. ή δὲ τής ἀσεβείας ὑπερήρετο φλόξ, και οι ταύτης σπεδασταί και πρόμαγοι πολλης ηξιούντο παρά τῷ χαλῷ της Ἐχχλησίας προστάτη της χηδεμονίας χαὶ της αἰδοῦς, χαὶ ἱερέων ένεγράφοντο χαταλόγοις οί βέδηλοι τὰς χειρας καὶ τὰς ψυχὰς, καὶ πάντα τὰ δεινότατα ἐτολμᾶτο.

Αρ' οῦν ἡ χινουμένης τής αίρέσεως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ δολερὸν ταύτης ἡγνόησε καὶ ἀπόκρυφον
τοῖς ἄλλοις παραπλησίως καὶ Γρηγόριος, ὁ τῷ φωτὶ τῆς Τριάδος πεφωτισμένος, ἡ οὐκ ἡγνόησε μὲν,
πρὸς δὲ τὸ τοῦ ἀγῶνος μέγεθος ἀπιδῶν, καὶ τοὺς
πόνους καὶ τοὺς καμάτους ἐτέρῳ τὸ πρωτεῖον ἐν
τοῖς πόνοις ἔχειν παρῆκεν, αὐτὸς ἐν ῥαθυμία ζῆν ἡρκμένος, ἡ τοῦτο μὲν οῦ, οὺ μετὰ πολλῆς δὲ τῆς
προθυμίας καὶ τῆς σπεδῆς τῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας

ήψατο παλαισμάτων, ή εν οίς μεν ευδοχίμει χαί παρά πάντων έχροτείτο χαι εθαυμάζετο, θερμός τις καὶ ἀκάθεκτος ήν, καὶ πρός την ὑπέρ της όρθης πίστεως ένστασιν απερίτρεπτος, και παβρησίας καὶ ζήλου πλήρης, ώσπερ ύπο των ἐπαίνων καί των κρότων έρεθιζόμενος, των δέ πραγμάτων όστράχου δίχην μεταπεσόντων, των μέν έναντίων ύπο των τούς χαιρούς θεραπευόντων, χαί άγενως καὶ μικροψύχως τοὺς ἐν ἐξουσίαις κολακευόντων έξαιρεμένων, αὐτοῦ δὲ κακῶς πάσχοντος καὶ εἰργομένου, καὶ παβρησίας οὐδαμῶς οὐδ' ἐλευθερίας ἀπολαύοντός τινος, τὴν ἀταξίαν ἔδεισε τῶν χαιρών, ή την ωμότητα των άρχόντων, χαὶ μιχρόν τι της τόλμης ύφηχε, χαὶ της ύπερ της άληθείας ένστάσεως ύπεχώρησεν; οὐδαμῶς. άλλ' ἀεὶ καὶ διὰ πάντων ίσος ήν και διμοιος έαυτῷ, και καιρὸς ἀνέσεως και πειρασμών παρ' αὐτῷ διενήνοχεν οὐδέν. άλλ' έλευθέρα γλώττη καὶ γνώμη κάν τοῖς χινδύνοις τὰ της όρθης πίστεως δόγματα έξετίθετο, καὶ τές δυσσεδούντας ώσπερ βέλεσι κατετίτρωσκε τοίς λόγοις ἀπὸ της είρχτης ἀφιείς.

'Αλλ' ἐπειδή ποτε καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔδει παβρησίας τῆς ἀξίας τυχεῖν, καὶ τὸ ψεῦδος φυγαδευθησίας τῆς ἀξίας τυχεῖν, καὶ τὸ ψεῦδος φυγαδευθησίας παῦεται μὲν ὁ πολιτικὸς πόλεμος καὶ ἡ στάσία, παῦεται μὲν ὁ πολιτικὸς πόλεμος καὶ ἡ στάσις τῶν ὁμοφύλων μετὰ τὴν πολλὴν ἐκείνην κάκωσιν καὶ τὴν φορὰν τῶν ἀμυθήτων δεινῶν, ἐκείνω
καὶ τοῦτον ἔσχεν αἰτίαν, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας
ῶσπερ ὑπασπιστὴν καὶ σύμμαχον ἰσχυρόν· λύεται
δὲ καὶ τὰ δεινὰ Γρηγορίω. Καὶ ἤν αὖθις ἐν τοῖς
προτέροις, καὶ παρὰ πάντων ἐκροτεῖτο καὶ ἐθαυκαλῷ προστάτη διὰ πάσης ἤγετο τῆς τιμῆς, εὖ
καλῦτι Θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου λατρευταῖς καὶ τῶν
ὀρθῶν δογμάτων προστάταις τὸ προσῆκον σέδας

ἀπονέμειν καὶ τὴν αἰδώ καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἐτὶ τέλει καὶ πᾶσιν ὑμοῦ ποθεινὸς ἢν καὶ ἡδὸς ίδεῖν τε καὶ προστυχεῖν καὶ τῶν ἐκείνου λόγων ἢσαν ἐξηρτημένοι κανόνα τινὰ καὶ στάθμην θεολογίας καὶ δογμάτων ὀρθῶν ἀκρότητα τοῖς ἐπ' εὐσεδεία γνωριμωτάτοις παραπλησίως καὶ διδασκάλοις τῆς Ἐκλησίας ἤδεσάν τε καὶ ἀνεκήρυττον.

Οὐ μὴν ἄχρι λόγων ἦσαν οὐδ' ἐν ἑαυτοῖς τὸ κατ' έχείνον περιφέροντες θαυμα, άλλ' εδ είδότες, ώς ούχ έχείνον μαλλον ή το χοινόν της των πιστών ζημιώσουσιν Έχχλησίας, τὸν τῆς σοφίας λύχνον εκείνον και καθαρόν του Πνεύματος καταγώγιον ύπὸ τὸν μόδιον κατακρύψαντες, σιγής βυθώ καὶ λήθης παραδοθέντα, μόλις μέν καὶ μετά πολλης ίκετηρίας καὶ πειθανότητος, πείθεσι δ'οὖν ὅμως τῆς περιωνύμου Θεσσαλονίκης ίερως καὶ ώς Θεῷ φίλον προστηναι. Η μεγέθους ώσπερ και κάλλους και της άλλης των άγαθων χορηγίας άφθονωτάτης μετά την πρώτην περίεστιν, ούτω δή και φοράς άγαθων άνδρων καὶ βίω καὶ λόγω καὶ πᾶσιν όμου κεκοσμημένων τοῖς ἀγαθοῖς, ὥσπερ συγχεχληρωμένον ἄνωθεν έξ άρχης, ούκ αὐτόχθοσι μόνον καὶ καρποῖς οἰκείοις καὶ παρ' αὐτή τραφεῖσι καὶ αὐξηθεῖσιν έγχαλλωπίζεσθαι, άλλὰ χαὶ είπου τις έτέρα γενναΐον τέχοι, ύποδέχεσθαί τε καὶ οἰχειοῦσθαι, καὶ χοσμεῖν όμου καὶ ἀντικοσμεῖσθαι δαψιλώς τε καὶ φιλοτίμως. 'Αλλ' αδθις άγώνων άλλων άρχαι και στεφάνων άφορμαὶ φύονται, καὶ μεγαλοψυχίας καὶ καρτερίας δείγματα τῷ άγίῳ, ὥσπερ συγκεκληρωμένον αὐτοῦ τη φύσει διά βίου μέν παλαίειν άνιαροῖς, νικώντα δὲ διὰ πάντων ἀναγορεύεσθαι. Παρτιν μέν γὰρ ἐν Θεσσαλονίκη εἰρήνην εὐαγγελιζόμενος άληθως καὶ άγαθων εσιμόν, και πάν ότι βέλτιστον επαγόμενος. λείψανα δε της στάσεως την άρχην εἰσέτι παρελύπει 'Ρωμαίων, και της φλογός κατασβεσθείσης, of andbaxed beeye from to xin of craative and to μέν έδέχουν ύπείκειν, τῷ δ' ἀντιπίπτειν τῶν βασιλέων καὶ τῆ μέν πόλει πράγματα παρείχον, καὶ τῶν τῆς πατρίδος χακῶν παρείχον πλουτείν.

Ταύτης δη της μοχθηρίας των επί κακώ της πόγεως αρχόντων ο ίτελας παραπογαύει ποιίτιλο. και την είσοδον την είς την πόλιν ού συγχωρείται, άλλὰ συνασχημονείν αὐτή, καὶ τὴν στάσιν συνεπεγείρειν κατηναγκάζετο. Καὶ τοῦ μέν τῶν βασιλέων ὑπερεύχεσθαι καὶ μεμνησθαι, τοῦ δ' οὐδαμῶς, ἴν' είη ζάσεως άφορμή και πόλεμος τοῖς πολίταις δ των άλλοτρίων άγαθων αὐτοῖς βίαιος ποριστής, ή μετά της είρήνης συναπελαύνεσθας, και πλάνους ύπομένειν καὶ πειραταζς καὶ κλύδωσι, καὶ πᾶσιν όμοῦ παραβάλλεσθαι λυπηροίς. Θί μέν οὖν ἐπιεικεῖς τῶν πολιτών καὶ σώφρονες, οίων άγαθών ἐκ τινών μοχθηρίας συνιέντες αποστερούνται, δεινά μέν έποιοῦντο, καὶ τῆς ζημίας εὐχερῶς τὸ μέγεθος φέρειν ούχ είχον, ἀμύνειν δ'έαυτοῖς οὐδαμῶς οἶοί τε ἦσαν, καί πρό τούτων γε τῷ δικαίω: ό γὰρ δημος θαλάττης δίχην, ούχ ὅποι δέον, ἀλλ'ώς ἀν ὁ προσπίπτων άνεμος έχταράττοι, φερόμενος άτάχτως χαὶ θορυβούμενος τοὶς στασιασταῖς πολλήν παρεῖχε ροπήν, την οίχείαν μοχθηρίαν είς πέρας άγειν.

Τί δὲ ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητής τοῦ πράου καὶ φιλανθρώπου, καὶ πάντα φέρειν ὑπ' ἐκείνου πράως
δεδιδαγμένος; 'Ως μὴ τὰ οἰκεῖα μόνον, ἀλλὰ καὶ
ταῖς ἐτέρων ψυχαῖς ἀνάπαυσιν ἐκπορίση, τὰ σπλάγχνα μὲν ἤλγει καὶ συνες ρέφετο, τὴν ἀπώλειαν τῶν
ταῦτα συσκευασάντων, τήν τε ζημίαν τῶν ἀναιτίων
ώς μεγάλη καὶ πρὸς ψυχὴν ἄγουσαν συνορῶν. Τὴν
μεγαλοψυχίαν δ' ώσπερ τι φάρμακον ἐαυτῷ καὶ τὴν
ἐν τοῖς δεινοῖς καρτερίαν ἐπιτιθεὶς, ρόδὲ ἄχρι λόγων ἢ σχήματος ἐφάνη τοῖς ἐλαύνουσιν ἐπαχθὴς,
ἀλλὰ μετὰ τῆς συντρόφου καὶ φίλης αὐτῷ τῆς ψυχῆς γαλήνης καὶ τοῦ προσήκοντος καταστήματος

μικράν προσάγεσα, γένοιτο τῷ Θεῷ τὴν καρποφοτὰς ἐν ἐρημίαις καὶ ὅρεσι κατασχολὴν τὸ μέλι πῆς
καὶ παρατάξεως, ὡς ἀν μηδαμῶς ἀκερδὴς μηδὲ
ἀρετῆς φιλοπόνως ἐργαζομένες, ῶσπερ τις στρατηγὸς περιήει, πρὸς τὸν ἔνδον καὶ κατὰ ψυχὴν πόκαὶ παρατάξεως, ὡς ἀν μηδαμῶς ἀκερδὴς μηδὲ
ἀρετῆς φιλοπόνως ἐργαζομένες ἀναδιδάσκων τρόπες
τὰγὸς καὶ ἡπλάνη καὶ τῆς λαχούσης ἡ ἀποχώρησις.

Έν τούτοις δὲ ὄντι τῷ θαυμασίῳ, καὶ τῶν ἑτέροις σπεδασμάτων τὸ πάρεργον μεῖζον πολλῷ καὶ θαυμασιώτερον ποιεμένω, συμβάντι τῶν ἀδοκήτων, εἰς Βυζάντιον ἡνάγκασεν ἐπανήκειν. 'Ολίγον τὸ μεταξὺ καὶ οἱ τὴν ἐκείνε πόλιν ἀνας ατοῦντες ἐκποδῶν ἦσαν αὐτἢ στάσει καὶ πανουργεύμασι, τοῦ δήμε καὶ τῶν ἀλλων πολιτῶν αὐτὲς ἐξοστρακισάντων. καὶ συμφονήσαντες ἡ πόλις ποιμένα τὸν καλὸν ἐπεζήτεν, καὶ πρεσδεία παρ' αὐτῶν ἀφῖκτο κοινὴ, τὴ ποίμνη παρακαλοῦσα καὶ τοῖς θρέμμασιν ἐπιστῆναι. 'Ο δὲ, καὶ γὰρ αὐδὲν ἦττον τὸν οἰκεῖον ἐπόθει κλῆρον, ἡ ὅσον ἀντεκοθεῖτο, τάχιστά τε παρῆν ὡς ἐξῆν, καὶ πολλῆς ὀφθεὶς ἐνέπλησε θυμηδίας.

Τὴν μὲν οὖν ὑποδοχὴν τῆς πόλεως ὡς λαμπρὰ, καὶ τὸ προχυθὲν πλῆθος, οὐχ ὅσον εὐγενὲς μόνον καὶ προῦχον ἀξίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀσημόν τε καὶ ἀγοραῖον, οὐκ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν τὸ γὰρ τῶν ἱερέων πλῆθος ἐῶ καὶ τῶν ἄλλως τῷ κλήρῳ κατειλεγμένων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀνακείμενον ἢν Θεῷ καὶ κατὰ μόνας αὐτῷ ζῶν, καὶ κόσμου κεχωρισμένον καὶ ὑμνῳδίας εἰς αἰθέρα διῖκος, καὶ τὴν ἄλλην τῆς πανηγύρεως πολυτέλειαν θος, καὶ τὴν ἄλλην τῆς πανηγύρεως πολυτέλειαν καὶ φαιδρότητα, δρκῷ μοι παρήσειν νῦν ἀναγκαίως καὶ φαιδρότητα, δρκῷ μοι παρήσειν νῦν ἀναγκαίως τος καὶ τὴν ὅτι πολλῆς ἡμῖν δεήσει σπουδῆς τε καὶ θας ἐξαρκέσαι, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ προκείμενον, ἡμῖν

χαθ' ὅσον οξόν τε τὸ μῆκος τοῦ λόγευ περιαιρείν, αὰ τοῖς ἀναγασίοις μόνοις ἐνδιατρίδειν πλὴν ἐσεῖνο μόνον ἀναγασίοις μόνοις ἐνδιατρίδειν πλὴν ἐσεῖνο μόνον ἀναγασίον εἰπεῖν, ὡς τῆς μὲν ἀξίας οὐδὲν ἀν ἀφίχοιτο τῆς ἐχείνου. Ἡ πόλις δὲ χαί περιφανὴς, καὶ πᾶσιν οῖς ἀν ἀγάλλοιτο πόλις ἐς τὰ μάλιστα ἐρρωμένη, οὐποραχέναι ἄρ' οὖν τῆ πόλει μὲν οὕτω κρεῖττον ἡ κατὰ ἀνθρωπον ὑποδέδεικται ταῖς τιμαῖς, ἐπὶ τῶν ἔργων δ' ἡλέχθη μεῖζον ἡ προσῆκε τετιμημένος; τοὐναντίον μὲν οὖν ἄπαν ἔδοξε παραπολύ τῆς ἀξίας ἀπολελεῖφθαι. Οὕτω τὰ κατὰ τὸν οἰκεῖον κλῆρον ἐτίθει καλῶς, καὶ τοῦ Ηνεύματος ἀξίως τοῦ ἐνοικοῦντος, καὶ ὡς ἀν ἐτέρῳ μὲν οὐδενὶ, ἐκείνω δ' ἐξεῖναι μόνῳ.

Ού μην ύπελώφησέ γε καθάπαξ το κύμα των πειρασμών ουδ' ό πειράζων ήρχέσθη τοίς προλαδουσιν, άλλ' αύθις ύπεχινείτο, του πονηρού πνεύματος άντιπνέοντος. ώς γάρ οἱ τὰ ᾿Ακινδύνου κακῶς φρανούντες, τὴν Ἐκκλησίαν αὖθις ἐπειρώντο ταράττειν, χαὶ θορυδοῦντες οὐχ ἐπαύοντο, χαὶ πράγματα παρείχον τοίς βασιλεύσιν, έπί δίκην προκαλούμενοι τὴν Εκκλησίαν, καὶ ἀδικίαν τὸ πρᾶγμα προσαγορεύοντες, εί μή τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετάσεως τύχοι καὶ ἀπριδούς της βασάνου, βασιλεί μέν ἐδόκει, καὶ τῷ τηνικαῦτα τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας προεστηχότι, σύνοδον είναι δείν συγκροτείν. Των Αρχιερέων δὲ παρήσαν μετακληθέντες ὅσοις ἐξήν, καὶ μετὰ πάντων ή πρό τούτων μαλλον, ό πολύς τὰ θετα Γρηγόριος επεδήμει τη Κωνσταντίνου, επειδή καί πρός έκείνον μάλλον, ώς τοῦ λόγου προσάτην καί της άληθείας γενναίον άγωνιστήν το πλείστον ή το παν έβλεπε του άγωνος. Ήθροις ο τοιγαρούν έν Βασιλείοις μεγάλη και πολυάνθρωπος, και τας προλαβούσας μπώσα παραπολύ καὶ βασιλεύς έπεκόσμει ταύτην παρών, καὶ ὁ τῆς μεγάλης Ἐκκλη-

σίας ποιμήν τε καὶ Πατριάρχης, 'Αρχιερέων δὲ πληθύς ούχ ολίγη, χαι των έν βασιλείοις δσον έχχριτον καὶ διαπρέπον ἐν ἀξιώμασι. τῶν γὰρ μοναστῶν έχων παρατρέχω πλήθος και του δήμου παντός, οὶ τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις οἴχους, χαί τοι λίαν ὄντας λαμπρούς και περιφανείς, και μεγέθει και κάλλει τούς όπουδήποτε νικώντας παραπολύ, στενούς ἀπέφαινον, καὶ τῷ πλήθει τῶν συνειλεγμένων οὐκ έξαρχουντας. Τότε δή τρίτον τοις έναντίοις χατά τούς γενναίους των άθλητων, ό τρισαριστεύς Γρηγόριος συμβαλών, ἐνίχα τῷ περιόντι πολλῷ, οὐδὲ πρώτην προσδολήν ύποστάντος καὶ τὸ ψευδος ήσχύνετο κατά κράτος, καὶ τὴν προσήκουσαν εἶχεν ή αλήθεια παρρησίαν, καὶ Γρηγόριος ὁ μέγας ἐν τοίς άπάντων στόμασιν έχροτείτο, χαὶ πράγμασιν αὐτοῖς καὶ λόγοις ἀνεκήρυττον.

Έπει δε και πρός την λαγούσαν έδει τάγιστα επανήχειν, επάνεισι μεν όξέως ώσπερ τον χαλον έδει ποιμένα χαὶ πολλήν φροντίδα τοῦ ποιμνίου πεποιημένον, δυσχερείαις δ' αύθις ου μιχραίς περιπίπτει χαὶ της πόλεως ἀπελαύνεται, χαὶ της τῶν δημοσίων νόσε παραπολαύει, της άναφθείσης ζάσεως εν τῷ τότε. Εί τις οίδε τὴν πρὸς ἀλλήλους των βασιλέων φιλονεικίαν και την διάστασιν, και ώς άλλήλοις ἐπολέμουν, της άρχης ὅσον ἐξην ἐπισπασάμενοι μέρος, οίδεν δ λέγω καὶ ἐρημίας αῦθις άνερευνά, καὶ τοὺς κατὰ μόνας τῷ Θεῷ ζῶντας πρός φιλοσοφίας επίδοσιν έχχαλείται, χαί τον χαιρόν των πειρασμών, χαιρόν έχείνος έμπορίας χαί πέρδους ποιείται πνευματικού. Ούτως έκείνος ήδει, καὶ τοῖς δοχούσιν ἐναντίοις ἐπωφελῶς κεχρῆσθαι καί συμφερόντως, ώσπερ φασί την μέλιτταν, πάσιν οίς αν έντύχοι πρός έργασίαν μέλιτος καταχρήσθαι.

'Αλλ' ό τῶν πειρασμῶν χειμών καὶ αδθις ἐδόκει ρύξας τῆς ἀληθείας, καὶ παρβησιασάμενος τὴν εὐδιαλελῦσθαι, τοῦ Θεοῦ τὰ κατ' αὐτὸν οὕτως οἰκονομοῦντος, καὶ διὰ τῶν λυπηρῶν όμοῦ καὶ χρηςοἀτοπίαν, τοὺς παρ' ἐκείνοις καταπλήξας σοφοὺς,

τέρων εξυφαίνοντος έχείνου τον βίον, ίν' έπὶ τέλει των άθλων άναχηρύξη τον άθλητήν, και της ύποπολης και παυτευίας απειήθυται διγοτίπος. Εσακευ δήτα και είργαστο, πολλοίς αὐτόν και μετά την σαρχός ἀποδημίαν χοσμήσας τοὶς θαυμασίοις, χαὶ πρός την ίδιαν πόλιν μεταχαλείται, χαὶ της χαθέδρας ἀπολαύει μικρόν, και άγωνες αύτον έτεροι χαὶ χάματοι διαδέχονται, χαὶ τὸ ποίμνιον χαταρτίζει λόγοις παιδεύων, και διδασκαλίαις έκτρέφων όσημέραι πνευματικώς, καὶ εὐεκτοῦν Θεῷ, καὶ σφόδρα πιον, και τῷ ἀρχιποίμενι Χριζῷ καλῶς ἐπόμενον παρεχόμενος. Έδόχει μέν οδν, ώσπερ έφην, ό λειίτων αστον ριαγεγραβαι των μειδααίτων, φύχμη δ' ἐλάμδανε μᾶλλον, οὐδὲ τῶν σαρχῶν αὐτοῦ φεισαμένου του πονηρού, άλλ' έξητηχότος μέν είς μείζονα πείραν ύπο πολλής πονηρίας και του πρός έχείνον άχράτου μίσους, συγκεχωρηκότος δέ Θεού, ώς αν κατά τὸν μέγαν άθλητην της υπομονής, έν πασι καί διά πάντων θεράποντα τόν οίκειον άμεμπτον ἀποδείξη. Στέλλεται μέν γάρ είς Βυζάντιον αδθις, τὰς κατ' άλλήλων τοῖς βασιλεῦσι διαλύσων διαφοράς πειραταίς δε περιτυγχάνει βαρδάροις, χαὶ δεσμώτης ύπ' αὐτων άγεται πρὸς 'Ασίαν, ΐνα κάκει πολλές χρονίων λύση δεσμών, άφύκτοις τής; άμαρτίας δεδεμένους σειραίς. και των τής αίχμαλωσίας και της δελείας κακών πειράται, ό της άνω Σιών της έλευθέρας πολίτης γνήσιος, καὶ τὸ της υίοθεσίας άξίωμα χαθόσον έξεστιν. άνθρώπω διατηρήσας, και το κατ' είκονα Θεού και ομοίωσιν ακίβδηλον είς τέλος διαφυλάξας.

"Οπως μέν οὖν ταῖς χαχοπραγίαις εἰς δέον, χαθάπερ οἱ τῶν στρατηγῶν ἄρις οι ταῖς διδασχαλίαις, ἐχρήσατο τῶν χαιρῶν, χαὶ ὡς χἀχεῖ τὸν λόγον χηρύξας τῆς ἀληθείας, χαὶ παββησιασάμενος τὴν εὐσέδειαν, χατήσχυνε μέν τῆς Περσιχῆς λατρείας τὴν ἀτοπίαν, τοὺς παρ' ἐχείνοις χαταπλήξας σοφοὺς,

οπερήρε δε τὰ ήμετερα, της Περσικής ώμότητος άμελήσας, και ώς ύστέρησε των μαρτυρικών άγώνων καί σκαμμάτων οὐδέν, δσα γε εἰς ψυγής προθυμίαν ήχει, πάντα παθείν ύπερ της είς Χριζόν όμολογίας παρεσχευασμένος σαφώς. τί γάρ εί της έτέρων ένεκα σωτηρίας, δ φιλεί Θεός φεί καί διά πάντων χατασχευάζειν, χάχείνον ήρπασε των χινδύνων, ϊν' είη πολλοῖς πρός σωτηρίας όδοὺς ἀλήπτης, καὶ όδηγός πλανωμένοις καὶ τοῖς ἐν σκότει καθημένοις της άγνωσίας γειραγωγός; Ταυτα δή τά μεγάλα καὶ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐπάξια, καὶ γνωρίσματα της πρός θεόν παρρησίας, παρά της καλης έχείνης γλώττης διηγεμένης άχούειν αν είη δίχαιον ἐπειδή χρὶ πράττειν ἐξήρχει μόνος, χαὶ ἀαταλλήλως τη πράξει τοῖς εἰσέπειτα διηγεῖσθαι. Ήμας δέ τοσούτον άναγχαίον μόνον είπειν, ότι ταίς μέν κατά τον βίον έτέραις πράξεσι των όποιδήποτε γης έχράτει, έαυτον δ' έν της αίγμαλωσίας τοίς χαιροίς όσον έν τοίς άνω χρόνοις τούς άλλους ύπερεδάλλετο πάντα γὰρ τότε τοῖς τὴν ᾿Ασίαν οἰχοῦσιν ώφθη πιστοίς, διδάσκαλος εύσεβείας, δρθού βίε καθηγητής, λογίων θείων έξηγητής, άληθής θεολόγος των της Τριάδος όρθων δογμάτων το μέγιζον, χωρίς αξματος άθλητής του Χριστού καὶ στεφανίτης δίχα βασάνων.

Τὴν μὲν οὖν αἰχμαλωσίαν σὕτω διατίθεται καλῶς, ὥσπερ δὴ καὶ τὴν πλάνην πρότερον, ἴνα μηδὲν τῶν κατὰ τὸν βίον ἐκείνω συμπεπτωκότων άδοξον ἢ, ἀλλ' ὥσπερ ἑαυτῷ στεφάνων καὶ ἀναβρήσεως παρὰ τῷ καλῷ τῶν ἡμετέρων ἀγωνοθέτῃ καὶ
βραδευτἢ τῶν ἄθλων Χριστῷ, οὕτω δὴ καὶ τοῖς ὕστερον ἐπαίνων ἀφορμὰς παρέχοιτο πανταχόθεν.
'Ἐπεὶ δὲ κατησχυμμένος διὰ πάντων ὁ πονηρὸς ὑπεχώρει, καὶ ἡττημμένος καὶ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον πολέμου καὶ τῶν ποικίλων ἐπιφορῶν ἀπώνατο πλέον
οὐδὲν, ὅτι μὴ γέλωτα ὧφλε, μᾶλλον δ' ἀφανῶς
σπουδῆς.

ούδεν ήττον έχεινος, εί μή χαι μάλλον είς πείραν ήχε των άλγεινών, λύεται μέν ό του Θεου άνθρωπος χαὶ οἰχονόμος τῶν αὐτοῦ μυστηρίων τῆς βαρδαρικής ώμότητος και των αδίκων δεσμών, του Θεού ποθέν έχ γης έσχατιών τούς λυσομένους χεχινηχότος, δαψιλώς χαὶ φιλοτίμως χαταδεβληχότων τὰ λύτρα, καὶ πάντων, εὐαγγελικῶς εἰπεῖν. ών είχον τόν τίμιον μαργαρίτην ώνησαμένων, έπάνεισι δ'έχ της ύπερορίας, ή της χαλης έμπορίας ό άθλητής ούτω γάρ έγω καλώ την έκείνου πρός τήν 'Ασίαν ἐπιστασίαν ἡ ἀποδημίαν, ἡ τῶν ἐχεῖσε πιστών ἐπίσκεψιν ὑπὲρ τῆς Τριάδος γεγενημένην. Ούτω δ' άσμένως προσπίπτει τοίς έν τη πόλει, μάλλον δέ πασι τοῖς περιοίχοις, καὶ Ελλησιν όμοῦ καὶ βαρβάροις είς ταὐτό συνελθούσιν, ώστε μηδέν έκείνοις των κατά τον βίον ήδέων ήδιον εύρεζν έχειν έχείνης της εύφροσύνης, χαὶ νομίζειν χαὶ διηγείσθαι.

Τοιγαρούν οὐδὲ διέλιπεν εὐεργετών αὐτούς καὶ λόγοις καὶ πράγμασι, διδάσκων, νουθετών, νομοθετών, πάσαν διάνοιαν πρός ξαυτόν ξπιστρέφων, τοίς όρθοις ύποστηρίζων δόγμασι της Τριάδος καί τοίς μέν χαλώς έστωσι βάσις γενόμενος άπερίτρεπτος, τοις δε κλονουμένοις και στασιάζουσι την μαγνήτου φύσιν ἀποπληρών, οὐ βία φύσεως ώσπερ έχείνη τὸν σίδηρον ἐφελχόμενος, ἀλλὰ λόγοις ἀληθείας, καὶ τη ἐνοικούση χάριτι τοῦ Πνεύματος εἰκειούμενος, εως έπεισε πάντας, τον ίον αποθεμένους της δυσσεδείας, είτις έτυγεν αύτων ύπο των χαχοδόξων χαταχρανθείς, άμέμπτως χαί χαθαρώς λατρεύειν Θεφ. Καὶ νῦν ἔνα τινὰ μηδένα τῶν ὑπὸ τήν έχείνε προστασίαν τελούντων έστιν εύρεζν, τοίς κακοίς της ευσεδείας σπαράκτοις προσεσχηκότα. τούναντίον μέν ούν καὶ μεθ' ύπερδολης άπάσης, ώς Θεού πολεμίοις έχπεπολεμωμένοις αὐτοίς, χαὶ μεθ' όσης άν τις είποι της προθυμίας έλαύνοντας χαί

ι Οθμήν των ψυχικών μέν παθών τε και νοσημά. των ούτως में ν άρις ος ίατρος, και των ήθων διορθωτὸς, καὶ πρός παν ότιουν των οίχειούντων Θεώ χειραγωγία καὶ όδηγία, των σωματικών δ' ήμέλει, εί τις άδις άπτω ψυχή προσίοι, και την θεραπείαν έξαιτοίτο πιστώς, άλλα και τούτων πολλές απήλλαξε γρονίων και χαλεπών, και ζών όμοίως και πρός την άνω λήξιν μεταχωρήσας. Τίνα οδν άν τις αὐτῷ προσαρμόσας προσηγορίαν, μάλλον αν εφάψασθαι δόξοι της άληθείας; μαλλον δ' οὐ ποία καθαρώς αὐτῷ προσήχουσα καὶ δικαίως, Ποιμήν ήν καλός τῶν ξαυτού προδάτων ούχ απαξ, άλλα καὶ πολλάκις προτιθείς την ψυχήν· διδάσχαλος άληθής, χαί βίω καλ λόγω καλ τῷ καθ' ξαυτόν υποδείγματι τους μαθητευομένες παιδεύων όρθων δογμάτων ύφηγητής, ἀπταίστως καὶ καθαρῶς τοὺς ὑπὲρ τῆς άγίας Τριάδος ἐχτιθέμενος λόγους, καὶ θεολογῶν τὰ πάσης ύψηλότερα διανοίας, καὶ τὰ δινσέφικτα τρανῶς ἀναπτύσσων, και τοῖς άληθῶς θεολόγοις έν ἀπασι συμσωνών, ατε δή καὶ αὐτός ὁπὸ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ταύτα δεδιδαγμένος. ψυχικών τε παθών όμοίως καί σωματιχών άλγηδόνων άριστος ίατρός, όρφανών καὶ χηρών προστάτης, των εν εὐτυχίαις ἐπαιρομένων σωφρονιζής, των άθυμούντων έν δυσπραγίαις παραμυθία, τὸ ήθος ἀπλους, τὸν τρόπον ἐπιεικής, σοφός τον λόγον, την διάνοιαν ύψηλος, τοῖς ταπεινοτέροις καί μετριάζουσε πάντα είκων καί συγκατιών αότοίς καὶ συνταπεινούμενος. ύψηλός τοίς έπηρμένοις, καὶ τύφου παντός ύπερορών, καὶ διαπτύων ώς όναρ τὰς κοσμικὰς δόξας καὶ φαντασίας, τοίς ύπέρ του Θεού πεπολεμηκόσι, και μοχθηρώς καί φιλονείκως έκείνω προσενεχθείσι, δυσί ταίς στερρωτάταις ύλαις παρακλήσιος αναδειχθείς, αρακαντι φηκι και σιομόώ, τώ κεν τά παίειν, εν ος τῷ πλήττεσθαι τὴν ἀδάμαντος φύσιν καθαρώς διασώζων, οὐδεμίαν συντριδήν υπομένων καὶ θραϋσιν, |

άλλ' ἄρτιος την διάνοιαν, καὶ τὸν ὑπὲρ εὐσεδείας ζηλον ἄχρι τέλους ἀπ' ἀρχης ἴσον διατηρήσας. Τοσαύτας καὶ πλείους τούτων ή τοῦ ἀνδρὸς ἀρετή τὰς κλήσεις αὐτῷ προσαρμόζειν πείθει, πανταχόθεν καλεῖν ἐθέλοντας.

Ούτω δε καλώς και ώς Θεώ φίλον του παρόντος βίου τον δίαυλον επελθών, και πασι χρησάμενος όμοίως πρός ευδοχίμησιν, ώσπερ μισθόν τινα της εύσεδείας και της πολλης κακοπαθείας το νύν είναι λαμβάνει, εν σίς επόθει και άντεποθείτο καταλύσας τον βίον, και τοις το πολίτευμα κτησαμένοις έν οδρανοίς Πατράσι καὶ Πατριάρχαις καὶ ὑπερηθληχόσι της άληθείας, ό τούτοις κατ' ίχνος άκολεθήσας καλώς προθέμενος. Καὶ ίνα τι μικρόν τῷ λόγω μετά την έχείνου πρός Θεόν έχδημίαν ένδιατρίψωμεν, έχεῖνον μεν ή Έχχλησία των πρωτοτόχων είχε, καὶ όμήγυρις Πατέρων καὶ Προφητών καὶ άγγέλων χοροστασία, ή πόλις δ' άγωνα προύθηκεν έαυτη, της εἰσόδου τιμης τὴν ἐξόδιον μείζω πολλ. καὶ θαυμασιωτέραν ἐργάσασθαιτῷ ποιμένι καὶ συνδραμόντες άξία πάσα και ήλικία άνδρων όμοίως καί γυναικών, πολλά μέν δάκρυα κατέρρει των όφθαλμών, πολλάς δ' άφηκε μετ' οἰμωγης τάς φωνάς, τὸν χαλὸν ποιμένα, τον πατέρα, τὸν διδάσχαλον άναχαλεμένη, χαὶ τῶν ὁρώντων ταῖς διανοίαις ή και άκοη δεχομένων τὰ τότε τετελεσμένα, μείζω την περί έχείνου δόξαν ή χατά άνθρωπον έντιθείσα. Έπει δε έδει και τον εκείνου παραδοθήναι τη γή νεχρόν, μόλις τάς χείρας των χατεχόντων διαφυγόντα, προπέμπεται μέν ύπο παντός του πλήθους ύπο λαμπάσι πολλαίς και μύροις και ώδαίς και ύπροις πρερπατιχοίς. Αφριώρ ξε ιων όσα ρόπος έχτελεσθέντων, εύτω παραδίδοται τη σορώ λαμπρώς καί πολυτελώς, παθών ποικίλων καί ψυχικών άλγηδόνων καί νόσων σωματικών άμισθον ίατρεῖον καί άγαθου παντός άνέχλειπτος θησαυρός.

'Αλλ' ὧ πολλὰ μέν τοῖς ἀσκητικοῖς ἐνιδρώσας πόνοις, πολλὰ δὲ τοῖς ὑπὲρ εὐσεδείας καμάτοις, οὐ δύο καὶ τρισὶν ἔτεσιν ἀλλὰ βίον ὅλον ἐνηθληκώς, καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς ἄθλους ἡμῖν σὐκ εὐσεδείας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνδρίας καὶ καρτερίας παράδειγμα καλὸν καταλελοιπὼς, καὶ μέτρα λόγου καὶ σιωπῆς μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν εἰδὼς, αὐτὸς μέν τὸν ἡμέτερον τόν δε εἰ καὶ πολὺ τῆς ἐξίας ἀπολειπόμενον, ἀλλ' οὐδὲν τῆς δυνάμεως ἐνδεέστερον ἔχεις λόγον στήσαις δ'ἡμῖν τὴν τῶν Ι

παθών καταιγίδα δεινώς στροδούσαν καὶ συνταράττουσαν καὶ γαληνώς παράσχοις τὸ κλυδώντον τοῦ βίου διαδραμεῖν, καὶ ἀπαλλαγέντες ἐνθένδε, ταῖς ἑαυτοῦ σκηναῖς δέξαιο, κὰν μέγα πως καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ἀξίαν τὸ αἰτούμενον ἤ, μὴ τὸν πόνον ἡμὶν ἀλλὰ τὸν πόθον ἀντιμετρών ἐν Χριςῷ Ἡποοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

OMIAIAI TESSAPAKONTA MIA.

omiaia a'.

Περί τῆς πρός άλλήλους εἰρήνης.

ρηθείσα μετὰ τρίτην ἡμέραν τῆς πρός Θεσσαλονίκην ἐπιδημίας.

δελφοί μεν ήμεζς πάντες, ώς ένὸς δεσπότου και ποιητού, δν και πατέρα κατά τουτο χεχτήμεθα χοινόν. άλλά την άδελφότητα ταύτην χοινήν έχομεν χαὶ πρός την άλογον χαὶ ἀναίσθητον φύσιν. Ήμεῖς δὲ ἀλλήλων ἐσμὲν άδελφοὶ, ώς έξ ένὸς γηγενοῦς τοῦ ᾿Αδὰμ ὄντες ἄπαντες, καὶ κατ'εἰκόνα μόνοι γεγονότες Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο χοινόν ήμεν τε χαὶ πᾶσιν ἔστι τοῖς ἔθνεσιν. Ήμεῖς δὲ ἀλλήλων ἐσμὲν ἀδελφοί, καὶ ὡς όμογενείς έτι μαλλον και την αύτην οικούντες. μάλιστα δὲ πάντες ὡς χοινὴν πλουτοῦντες μητέρα την ίεραν εκκλησίαν και την ευσέβειαν, ής άργηγός καὶ τελειωτής Χριστός ό του Θεού γνήσιος Υίὸς, ος ήμων ου Θεός μόνον, άλλα και άδελφός εὐδόχησεν εἶναι, καὶ πατήρ. Καὶ οὐ ταῦτα μόνον, άλλὰ καὶ κεφαλή, συνάγων εἰς εν σῶμα πάντας ήμας, καὶ ποιών άλλήλων είναι μέλη καὶ έαυτοῦ. μετά γάρ τὴν ἐχ νεχρῶν αὐτοῦ τριήμερον ἔγερσιν,

όφθεις ταῖς προσελθούσαις τῷ τάφῳ γυναιζίν, ἔλεγεν ό Κύριος. «Υπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ενα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κάκεῖ με όψονται » (1). Όρᾶτε ὅπως ἀδελφὸς ήμῶν άξιοῖ χαλεῖσθαι; διὸ χαὶ ὁ ἀπόστολος περὶ αὐτοῦ φησιν· «Οὐχ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Αβραάμ ἐπιλαμβάνεται ὅθεν ώφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς όμοιωθηναι » (2). "Οτι δὲ xai Πατήρ ήμων έστιν ό Χριστός, αναγεννήσας ήμας διὰ τοῦ άγίε βαπτίσματος καὶ της αύτοῦ θείας χάριτος, διὰ τοῦτο τεχνία έαυτου τοὺς οἰχείους μαθητας ονομάζει, και μη αφήσειν αυτές ορφανούς επί τὸ σωτήριον πάθος έρχόμενος έπαγγέλεται. ὅθεν πάλιν φησίν ό 'Απόστολος τὸ, « 'Επεὶ οὖν τὰ παιδία χεχοινώνηχε σαρχός χαὶ αῖματος, χαὶ αὐτός παραπλησίως μετέσχε των αὐτων, ΐνα διὰ τοῦ θανάτε καταργήση τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτε, τουτέστι τὸν διάδολον» (3). "Οτι δὲ καὶ εν σῶμα

⁽¹⁾ Ματθ. κή. 10. (2) Εδρ. β΄, 16. (3) Εδρ. β΄, 14.

πάντες έσμεν έν Χριστῷ, Παῦλος καὶ τοῦτο πιςώσητε λέγων. «Ύμεις δέ έστε σωμα Χριστού χαί μέλη ἐχ μέρους» (1)· χαθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐςι καὶ μέλη έχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ ένὸς σώματος πολλά όντα σωμά έστιν εν, ούτω καὶ ό Χριστός καί γάρ εν ένὶ Πνεύματι πάντες ήμεῖς είς εν σῶμα ἐβαπτίσθημεν.

°Εν οὖν ήμῖν ἐστιν ἀδελφοὶ τὸ τῆς παλιγγενεσίας καὶ θεογενεσίας λουτρόν μία πίστις, μία έλπίς, είς Θεός ἐπὶ πάντας, καὶ διὰ πάντας, καὶ ἐν πασιν ήμιν. συνάγων ήμας είς έαυτον δι' άγάπης ένθέου, και μέλη ποιών άλλήλων και ξαυτου. 'Αλλὰ τὸ πρὸς ἀλλήλους μῖσος ἐπεισελθὸν τῆ συνεργεία τοῦ πονηροῦ, καὶ τὴν ἀγάπην ἐξῶσαν, μᾶλλον δε ούχ απαξ, άλλα και πολλάκις επεισεργόμενον, χαὶ τὴν δι'ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἔνωσιν ήμῶν διαλῦον, οὐ μόνον ἀπ' ἀλλήλων παραλύει τὰ χοινὰ τῆς πόλεως μέλη, χαὶ οἶον πάρετον αὐτὴν ἀπεργάζεται, ἀλλὰ χαὶ εἰς πολεμίους άντιχαταστήσαν ταῦτα μερίδας έμφυλίους στάσεις χινεί, καὶ συγχύσεις καὶ ταραχὰς ἀνηχέστους, χαὶ τοὺς όμοφύλους ἀντιπάλους χατασχευάσαν, σχήμα πόλεως ὑπ'ἐχθρῶν άλούσης τή καθ' ήμᾶς ταύτη περιτίθησι πόλει, αὐτὴν ἐφ' ἑαυτην έλεεινως έγειρον, και αύτεπίβουλον και πολεμίαν ξαυτοῖς ἐργαζόμενον. ὡς ὑπὸ τῆς άλιτηριώδους στάσεως ταύτης εἰς αίνιγμα τὰ κατ' αὐτὴν περιίς ασθαι. Τίνες γάρ οί τὴν πόλιν ἐπιτρέχοντες, έσθ' ὅτε καὶ τοὺς οἴκους καταστρέφοντες, καὶ τὰ ἐν τοῖς οίχοις διαρπάζοντες, καὶ σὺν πολλή μανία τὰς τῶν οἴχων δεσπότας ρινηλατοῦντες, χαὶ χατ' αὐτῶν φονώντες ανιλεώς τε και απανθρώπως; αρ' οὐχ οί την πόλιν οἰχοῦντες ταύτην; Τίνες χαθ'ὧν ή τηλι-

καὶ οὖτοι πάλιν οἱ τὴν πόλιν οἰκοῦντες ταύτην, ἔςι δ' ότε καὶ παρ' ὧν ἀπήλαυσε πολλῶν ἀγαθῶν; 'Ω τοῦ πάθους! βαδαὶ τοῦ μεγέθους της άθλιότητος! Αὐτή έαυτήν πολεμεί, αὐτή ὑφ' έαυτής πολεμείται, ποσίν οίχείοις έλαύνεται, χερσίν οίχείαις χατεδαφίζεται, φωναίς οίχείαις χαταχροτείται, των έν αὐτη χρειττόνων ὑποπεσόντων, χαὶ τοῦ βαναύσου καὶ γείρονος κακῶς κατάρχοντος μέρες. Αρ' οὐχὶ καί της νόσου των άναγεγραμμένων έν τῷ Εὐαγγελίω παραλύτων έχείνων, ή συμβαίνειν ύμιν είθισμένη νόσος αΰτη πολλῷ χείρων ἐστὶ, καὶ ὅσον ἀργίας ή χαχεργία πολλώ χεῖρον χαὶ βλαβερώτερον;

'Αλλά μή δυσχεράνητε τούτων ἀχούοντες' οὐ γὰρ ἵνα ὀνειδίσω ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγω, ἀλλ' ἵνα έπιγνόντες τὴν νόσον, νῦν ὅτε νήφετε ταύτης ἀπέχοντες, ζητήσητε τὴν αἰτίαν, ἀφ' ής ταύτη περιπεπτώχατε, και ποθήσητε την ιατρείαν, και σπεύσαντες κτήσησθε καὶ διαφυλάξητε ταύτην, του Θεου καὶ διδόντος τὴν ἰατρείαν, καὶ πρὸς ταύτην ἐνδυναμούντος ύμας, ώς καί ἐπὶ τῶν παραλυτικῶν ἐχείνων πεποίηχεν ου γάρ μόνον έθεράπευσεν αυτές, άλλα καὶ δύναμιν αὐτοῖς παρέσχεν, ώς καὶ τὸν χράββατον έχάτερον ἀναθέμενον, ἐφ'ῷ κατέχειτο, βαδίζειν ἀπροσχόπως. 'Αλλὰ τί τὸ αίτιον τοῖς τεθεραπευμένοις παραλυτιχοῖς ἐχείνοις; δύω γὰρ ἢσαν, δ μέν έν Ιερουσαλήμ παρά τη τοῦ Σιλωάμ χολυμβήθρα χείμενος, ό δὲ ἐν Καπερναούμ, ὑπὸ τεσσάρων φερόμενος. Τί οὖν της νόσου τούτοις τὸ αίτιον; ή άμαρτία καὶ τοῦτο δείκνυσιν ό Κύριος. τῷ μὲν γὰρ, ἰδών αὐτοῦ τὴν πίζιν πρὸ τῆς σωματικής ιάσεώς φησι· «Τέχνον ἀφέωνταί σοι αί άμαρτίαι συ» (2). Τὸν δὲ μετὰ τὴν ἔασιν εύρων, • « Ἡδε, φησίν, ύγιὴς γέγονας· μηχέτι άμάρτανε, ίνα μὴ καύτη μανία καὶ βοὴ καὶ όρμὴ καὶ καταδρομὴ; οὐχὶ || χεῖρον τί σοι γένηται» (3). "Ωσπερ οὖν ἐπ' ἐκείνων

⁽¹⁾ Á Kop. 16', 27. (2) Mart. 6', 2. (3) loav. 4, 14.

ή έχατέρε άμαρτία φυγαδεύσασα τὴν ὑγείαν παρέτες ἐποίησεν, οὕτω χαὶ ἐφ' ὑμῶν, ἡ χοινὴ άμαρτία τες ἐποίησεν, οὕτω χαὶ ἐφ' ὑμῶν, ἡ χοινὴ άμαρτία φυγαδεύσασα τὴν ἀγάπην πολεμίες ὑμᾶς ἀλλήλοις κατές ησε πόθεν γὰρ ἄλλοθεν τὸν χοινὸν χαὶ πρὸς Θεὸν χαὶ πρὸς ἀλλήλους σύνδεσμον ὑμεῖς ἀπωλέσατε, τὴν ἀγάπην, εἰμὴ ἀπὸ τῆς φιλαμαρτήμονος γνώμης; «Ἐν γὰρ τῷ πληθυνθηναι τὴν άμαρτίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν», ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φησὶν ὁ Κύριος (1)· ψυγείσης δὲ τῆς ἀγάπης τελείως, τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν χαὶ χηδεμονίαν παραμένειν ἀδύνατον.

Καὶ ῖνα δι' ὑποδείγματος ὑμῖν τὸ πάθος παραζήσω, λύχνω ἔοικεν ήμῶν ή ἐκάζου ψυγή, ὡς ἔλαιον μέν έχουσα την άγαθοεργίαν, άντι δε θρυαλλάδος φέρουσα την άγάπην, η ἐπαναπαύεται, άντὶ φωτός, ή χάρις τοῦ θείου Πνεύματος. Τοῦ τοίνυν έλαίου τούτε, δηλονότι της άγαθοεργίας έχλειπούσης, ή άντὶ θρυαλλίδος ένοῦσα τη ψυχη άγάπη ἐξ ἀνάγχης ψύγεται καὶ οὕτω τὸ φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ χηδεμονίας χαὶ γάριτος ἀφίπταται, τῶν φυγόντων την άρετην και την άγάπην φυγαδευσάντων αὐτῶν καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς τάραχος ἐπιγίνεται, τοῦ Θεοῦ τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτων ἀποςρέψαντος, πρὸς ὅν φησιν ὁ Δαβίδ· «'Απος ρέψαντος δέ σε τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται»(2). Ούτως έχ της άμαρτίας έμφύλιος στάσις χαὶ σύγχυσις ήμιν ἐπιγίνεται, χαχίας ἄπαν είδος ἐπαγομένη, καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς κακίας τοῖς στασιάργαις καὶ στασιασταῖς ἐνοικίζουσα, δς εἰς θηρία μετασχευάζει ου πολύ δε είπειν, ότι χαι δαιμόνων ήθος χεχτήσθαι παρασχευάζει τούς εν οίς είσοιχίζεται· καὶ ούτως ἀνθρωποκτόνον τὸν ἄνθρωπον ὁ έξ άρχης άνθρωποχτόνος καὶ μισάνθρωπος άπεργάζεται, καὶ τῷ ζωοδότη Χριςῷ ἀντικείμενον, πόσω μαλλον τοῖς ἐπὶ γῆς βασιλεῦσιν, ἢ τῷ κατὰ πνεῦμα πατρὶ καὶ ποιμένι καὶ διδασκάλῳ, ἀνήκοον καὶ ἀντίθετον.

Έπιστρέψατε οὖν εἰς τὴν όδὸν τοῦ Εὐαγγελίε τοῦ Χριζοῦ, καὶ ταύτης ἀντέχεσθε βεβαίως, ῖν' ύμῶν ἀειθαλής είη καὶ διηνεκής ή πρὸς ἀλλήλους όμόνοια, καὶ ἐπιστραφῆ πάλιν πρὸς ὑμᾶς δ Κύριος, χαὶ ἐπαναπαύσηται ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τῆς εἰρήνης καὶ ἡ γάρις τοῦ θείε Πνεύματος. 'Αλλ' ὁ ἐπὶ της Ίερουσαλήμ παράλυτικός έχεῖνος παρέχειτο τή τούς νοσούντας ίωμένη του Σιλωάμ κολυμβήθρα, ούδε ύμετς τελείως απέστητε της βραδευούσης την είρηνην Έχχλησίας Χριστού. 'Αλλ' ώς έκείνος άνθρωπον ούκ είχε τὸν συνεργήσοντα πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς χολυμβήθρας ἐχείνης χάριν, οὕτως οὐδὲ ύμῖν ένταῦθα ποιμὴν ύπῆρχε χηρύττων εἰρήνην, καὶ συνάγων τὰ διεσκορπισμένα μέλη, καὶ συνάπτων πρός έαυτὰ, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μίσους νόσον καὶ καχεξίαν ἐκβάλλων τοῦ σώματος τῆς τοῦ Χριςου Έχχλησίας. Νύν ούν ήμεζς ἐπέςημεν ήδη, χαὶ σύνεσμεν ύμιν εν Χριστῷ, καὶ ὑπερ Χριστοῦ πρεσδεύομεν, ώς αὐτοῦ παρακαλοῦντος δι' ήμῶν. Καταλλάγητε τῷ Θεῷ. Ἐπίγνωτε τὴν πρὸς ἀλλήλους συγγένειαν, οὐ κατὰ ψυχὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ σῶμα προσοῦσαν ἐκ προγόνων ὑμῶν. ᾿Αναμνήσθητε των πρότερον της είρηνης ήμερων έχείνων, πόσων δι'αὐτης ἀπελαύετε χαλῶν, ὧν πάντων έστερήθητε νῦν. Μὴ λογίζεσθε τὸ χαχόν μηδ' ἀντιδιδόναι χαχὸν ἀντί χαχοῦ θελήσητε, ἀλλ' ἐν τῷ άγαθῷ νιχήσατε τὸ χαχόν. Τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην ένστερνισάμενοι, ώς αν καὶ τὴν παρά τοῦ θεοῦ άγάπην χτήσησθε, χαὶ τὴν πρός αὐτὸν ἀγάπην ἐνδείξησθε οὐδὲ γάρ ἐςιν ἀγάπην πρὸς Θεὸν ἔχειν, ἡ τὴν παρ' αὐτοῦ χάριν καὶ κηδεμονίαν καρποῦσθαι

⁽¹⁾ Ματθ. κδ', 12. (2) Ψαλμ. ργ', 29.

τούς μή άγαπωντας τούς ίδίους άδελφούς. Ύπαχούσατέ μοι νῦν ἐλθόντι πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοὶ, χαὶ τὴν εἰρήνην πρὸ πάντων τε καὶ πρὸς πάντας εὐαγγελιζομένω κατά τὸ τοῦ Κυρίε παράγγελμα καὶ συνεργάσασθέ μοι ταύτην, χαριζόμενοι άλλήλοις, εί τις πρός τινα έχει μομφήν, ώς καὶ ό Χρις ὸς έχαρίσατο ήμῖν, ἵνα γένησθε υίοὶ τῆς εἰρήνης, ταὐτὸ δ' είπεῖν τοῦ Θεοῦ. Αὐτός γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ὑμῶν, ό ποιήσας τὰ ἀμφότερα εν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, καὶ καταργήσας τὴν ἔχθραν ἐν τῷ σταυρῷ αὐτοῦ. Αὐτὸς καὶ πρὸς τοὺς ἰδίες μαθητὰς καὶ δι' ἐκείνων εἶπε πρὸς ήμᾶς. εἰς ἢν ἄν πόλιν ή οἰχίαν εἰσέλθωμεν, τὴν εἰρήνην προχαταγγέλλειν αὐτοῖς, καὶ τὸ ἔργον ἄπαν τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἡ εἰρήνη ἐστὶ, καὶ δι' αὐτὴν κλίνας οὐρανοὺς ἐπὶ τὴν γην κατηλθε. διό καί ό Δαβίδ περί αύτου προείπεν. « 'Ανατελεί έν ταις ήμέραις αὐτοῦ διχαιοσύνη χαὶ πλήθος εἰρήνης» (1). Καὶ ἐν ἐτέρῳ ψαλμῷ πάλιν περί αὐτοῦ φησιν. «Ότι λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ τὸν λαόν αύτου, και έπι τους όσιους αύτου, και έπι τές έπιστρέφοντας χαρδίαν ἐπ' αὐτόν » (2). Δείχνυσι δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τη γεννήσει τούτε παρὰ τῶν ἀγγέλων ὕμνος, ὅτι τὴν εἰρήνην ἡμῖν χομίζων οὐρανόθεν ἢλ. θεν ἐφ' ήμᾶς. «Δόξα, λεγόντων, ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία » (3). Καὶ αὐτὸς δὲ πληρῶν ήδη τὴν σωτήριον οἰχονομίαν, τὴν εἰρήνην ἀντὶ κληρονομίας τοῖς οἰκείοις ἀφῆκε, λέγων πρός αὐτούς. «Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν» (4). Καὶ πάλιν: «Εἰρηνεύετε εν άλλήλοις» (5), καὶ, «Ἐν τούτφ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (6). Καὶ ή τελευταία ἢν ἔδωχεν ήμεν εὐχή, πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατέρα ἀναβαίνων,

τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην ἐπιστηρίζει· «Δὸς γὰρ αὐτοῖς, φησὶν, ἵνα πάντες εν ὧσι» (7).

Μή οὖν ἐχπέσωμεν τῆς πατριχῆς εὐχῆς. μή την κληρονομίαν ἀποδαλώμεθα τοῦ οὐρανίου Πατρός, μηδέ τὴν σφραγίδα καὶ τὸ σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὸν οἰχειότητος, ἵνα μὴ καὶ τὴν υίοθεσίαν καὶ τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν μαθητείαν ἀποδαλώμεθα, καὶ της ἐπηγγελμένης ἐκπέσωμεν ζωής, καὶ ἀποκλεισθῶμεν τοῦ πνευματικοῦ νυμφῶνος, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ εἰρηνάρχου Πατρὸς ἀκούσωμεν. Ούχ οίδα ύμας, αποχωρείτε απ' έμου οί τοῦ μίσους καὶ τῆς ἔχθρας καὶ τῶν σκανδάλων αίτιοι δς, ίνα μή τουτο πάθωμεν, διὰ τῶν άγίων αὐτοῦ Μαθητῶν καὶ ᾿Αποστόλων παντὶ τῷ κόσμῳ την είρηνην ἀπέστειλε. διὸ καὶ αὐτοὶ καὶ ἐν ταῖς οίχείαις όμιλίαις χαὶ τοῖς συγγράμμασι, ταύτην πρό πάντων τιθέασι των λόγων, Χάρις ύμιν και είρήνη ἀπὸ Θεοῦ, προοιμιαζόμενοι. Ταύτην καὶ ήμεῖς ώς ύπηρέται της έχείνων διαχονίας, ύμιν ήχομεν άρτίως χομίζοντες, χαὶ μετά Παύλε πρὸς ὑμᾶς λέγομεν' «Ειρήνην διώχετε μετά πάντων και τον άγιασμόν ής χωρίς ούδεις όψεται τον Κύριον»(8). Είδέ, χωρίς της μετά πάντων είρήνης, οὐδείς όψεται τὸν Θεόν, ό μηδὲ μετά τῶν πατριωτῶν εἰρηνεύων, πῶς όψεται τὸν Θεὸν ἐναἰῶνι τῷ μέλλοντι; πῶς δὲ οὐχ ἀχούσεται τότε: «᾿Αρθήτω ὁ ἀσεβής ἵνα μὴ ίδοι τὴν δόξαν Κυρίκ» (9). άλλ'ύμῶν μηδένα γένοιτο ταύτης άχουσαι της άπευχταίας φωνής, άλλά χαταλλαγέντας, και συναχθέντας διὰ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης καὶ όμονοίας εἰς εν, ἐν μέσω ἔχειν αὐτὸν, κατὰ τὴν αὐτοῦ γλυκεῖαν ἐπαγγελίαν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησούν Χριζόν, έξευμαρίζοντα μέν ήμιν την πού παρόντος βίε δυσχέρειαν, χαριζόμενον δὲ ἐν καιρῷ εὐ-

⁽¹⁾ $\Psi \alpha \lambda \mu. o \alpha'$, 7. (2) $\Psi \alpha \lambda \mu. \pi \delta'$, 9. (3) Acux. β' , 14. (4) $i \omega \alpha v \cdot \iota \delta'$, 27. (5) $M \alpha \rho x. \delta'$, 50. (6) $i \omega \alpha v \cdot \iota \gamma'$, 35. (7) $i \omega \alpha' v \cdot \iota \zeta'$, 21.

⁽δ) Ε΄δρ. ιδ', 14. (9) Ησ. κς', 10.

γένοιτο πάντας ήμᾶς ἐπιτυχεῖν γάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ εἰρηνοδώρε Θεοῦ καὶ Κυρίε ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- || ματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας.

θέτω την αιώνιον ζωήν και δόξαν, και βασιλείαν. ής 11 ςου. ῷ πρέπει δόξα, κράτος, τιμή και προσκύνησις, σύν τῷ ἀνάρχω αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύ-

ominia b'.

Είς τὴν κατὰ τὸν Τελώνην καὶ τὸν Φαρισαῖον τοῦ Κυρίου παραβολήν.

ύπορός έστιν είς κακίαν δ νοητός της καχίας προστάτης, και πολύς ήδη καταβαλλομένους είς ψυχήν τους της άρετης θεμελίους την άρχην εύθυς υποσύραι, δι' άνελπιστίας καὶ άπιστίας· πολύς δέ και τοῖς τοίχοις οἶον ἀνεγειρομένοις της κατ' άρετην οίκίας, μεταξύ πάλιν ἐπιθέσθαι δι' ἀχηδίας χαὶ ράθυμίας. ἔτι δὲ χαὶ αὐτὸν ἐπωχοδομημένον ήδη τον όροφον των αγαθών έργων δι' ύπερηφανίας καὶ ἀπονοίας κατενεγκεῖν. 'Αλλὰ στήτε, μή πτοηθήτε εὐπορώτερος γάρ έστιν έν άγαθοίς ό σπεδαίος. Καὶ πλείω τὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς άντιπαράταξιν της κακίας ή άρετη, την άνωθεν πλετούσα χορηγίαν καὶ συμμαχίαν παρ' αὐτοῦ τοῦ τὰ πάντα ἰσχύοντος, καὶ πάντας τοὺς τῆς ἀρετῆς έραστάς ενδυναμούντος δι' άγαθότητα. ώς μή μόνη άσειςος διαμένειν τοῖς συνεσκευασμένοις ὑπὸ τοῦ ἀντιχειμένου ποιχίλοις καὶ πονηροῖς μηχανήμασιν, άλλά καὶ τοὺς εἰς βάθος ἐμπεσόντας κακων ανεγείρειν έχειν και έπανάγειν, και διά μετανοίας χαὶ ταπεινώσεως τῷ Θεῷ προσάγειν μετ' εὐχολίας. Δείγμα δε και παράστασις διαρχής και γάρ ό Τελώνης, τελώνης ών, καὶ οἶον τῷ πυθμένι τής άμαρτίας ενδιαιτώμενος, λόγω μόνω κοινωνήσας τοῖς κατ' ἀρετὴν ζῶσι, καὶ τούτῳ βραχεῖ, κουφίζεται καὶ ύψοῦται καὶ ὑπερβαίνει πᾶσαν κακίαν, ||

καὶ τῷ χορῷ τῶν δικαίων ἐγκαταλέγεται, παρ' αὐτοῦ δεδιχαιωμένος τοῦ άδεκάστε Κριτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ό Φαρισαΐος λόγω καταδικάζεται, άλλα Φαρισαΐος ών, χαὶ δοχών εἶναί τις έαυτῷ, ἀλλ' οὐχ ὧν δίκαιος ἐπ' ἀληθείας, καὶ θρασυστομών οὐκ ὀλίγα, έν οίς ούχ έλάττω τῶν συλλαδῶν τὰ τὸν Θεὸν παροργίζοντα. Διατί δὲ ή μὲν ταπείνωσις πρὸς ὕψος ανάγει δικαιοσύνης, ή δὲ οίησις πρὸς βυθὸν κατάγει της άμαρτίας; διότι ό μέν οιόμενος έαυτον είναί τινα μέγαν, καὶ ταῦτα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐγκαταλιμπάνεται δικαίως ύπο Θεοῦ, ώς μὴ τῆς παρ'ἐκείνε δοχών χρήζειν έπιχερίας. ό δε μηδέν οιόμενος έαυτὸν, χαὶ διὰ τοῦτο βλέπων εἰς τὰς ἄνωθεν οἰχτιρμάς, τυγχάνει δικαίως της παρά του Θεού συμπαθείας καὶ βοηθείας καὶ χάριτος· « Κύριος γάρ φησιν ύπερηφάνοις άντιτάσσεται, ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν»(1).

Καὶ τοῦτο δειχνύς διὰ παραδολής ὁ Κύριος. « Ανθρωποι, φησί, δύο ανέβησαν είς τὸ ίερὸν προσεύξασθαι ό-είς Φαρισαίος, χαι ό ετερος Τελώνης». Θέλων έναργῶς παραστήσαι τὸ ἐχ τής ταπεινώσεως κέρδος, καὶ τὴν ἐχ τῆς ὑπερηφανίας ζημίαν, εἰς δύο διείλε πάντας τοὺς τῷ ἱερῷ προσιόντας, μαλλον δε τους είς αυτό άνιόντας. Ουτοι δέ είσιν οί προσευχής ένεχα τῷ τοῦ Θεοῦ ναῷ προσιόντες τοιαύτη γάρ ή τῆς προσευχῆς φύσις. Άπὸ

γης είς οὐρανὸν ἀνάγει τὸν ἄνθρωπον, καὶ πᾶν έπουράνιον ύπερδασα καὶ όνομα καὶ ύψωμα καὶ άξίωμα, αὐτῷ παρίς ησι τοῦτον τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ. Ήν δὲ χαὶ τὸ ἱερὸν ἐχεῖνο τὸ παλαιὸν ἐφ' ὑψηλοῦ κείμενον, εν μετεώρω της πόλεως. έφ'οῦ ποτε λόφε θανάτου τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀναλίσκοντος, τὸν θανατηφόρον άγγελον ίδων ό Δαδίδ έσπασμένον ρομφαίαν κατά της πόλεως, άναβάς ώχοδόμησεν έχεῖ θυσιαστήριον τῷ Κυρίω, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπ' αὐτοῦ τῶ Θεῶ θυσίαν, καὶ ἐπεσχέθη ἡ θραῦσις εἰς τύπον καὶ ταῦτα της κατὰ την ἱερὰν προσευχήν σωτηρίου καὶ πνευματικής άναβάσεως, καὶ τοῦ δι' αὐτῆς ίλασμοῦ· τυπικὰ γὰρ ἦν ἐκεῖνα πάντα πρὸς σωτηρίαν ήμων εί δὲ βούλει, καὶ εἰς τύπον τῆς καθ' ήμᾶς ταύτης ἱερᾶς Ἐκκλησίας, ήτις ὄντως έφ' ύψηλου πείται, άγγελικός τις άλλος οὖσα παί ύπερχόσμιος χώρος, ἐν ιῷ πρὸς ἐξιλασμὸν τοῦ χόσμου παντός, καὶ θανάτε θραῦσιν, καὶ ζωῆς ἀθαν άτου περιουσίαν, τὸ ἀναίμακτον καὶ μέγα καὶ ὄντως εὐπρόσδεχτον τῷ Θεῷ ἀναφέρεται θῦμα. Διὰ ταῦτα τοίνυν, οὐχ εἶπεν ἄνθρωποι δύο προσήλθον τῷ ἱερῷ, ἀλλ' ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν.

Είσι δε και νυν οι πρός την ιεράν Έκκλησίαν έρχόμενοι, ούχ αὐτοὶ ἀναβαίνουσιν, άλλὰ χατασπῶσι μᾶλλον τὴν τὸν οὐρανὸν εἰχονίζεσαν Ἐχχλησίαν, οῖτινες είσὶν οί συντυχίας χάριν καὶ όμιλίας τῆς πρὸς άλλήλους παραγινόμενοι, καὶ οἱ τὰ ώνια προτιθέντες καὶ ἀγοράζοντες: ἐοίκασι γὰρ ἀλλήλοις: οἱ μὲν γὰρ ώνην, οί δὲ λόγους διδόντες ἀντιλαμβάνουσι τὰ κατάλληλα. Οὺς, ώσπερ τοῦ ἱεροῦ ἐχείνε παντελῶς ὁ Κύριος έξωσέ ποτε, πρός αὐτοὺς εἰπών «΄Ο οἶχός μου οἶχος προσευχης χληθήσεται, ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν» (1)· οὕτω καὶ τῶν

νοντας εἰς τὸ ἱερὸν ὅλως, κὰν ἐκάστης ἡμέρας ἔρχονται. Ὁ δὲ Φαρισαῖος καὶ ὁ Τελώνης ἀνέβησαν είς τὸ ίερόν άμφοτέροις γὰρ εἶς ἦν σχοπὸς τὸ προσεύξασθαι, εί καὶ ό Φαρισαῖος μετὰ τὴν ἄνοδον κατήνεγκεν έαυτον, ὑπὸ τοῦ τρόπου περιτραπείς. σχοπός μέν γάρ αὐτοῖς της ἀναβάσεως ὁ αὐτός. προσεύξασθαι γὰρ ἀνέβησαν, ό δὲ τρόπος ἀντίθετος ό μέν γάρ συντετριμμένος καὶ τεταπεινωμένος ανήρχετο, παρά του ψαλμωδου Προφήτου μαθών, ὅτι καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ό Θεός ούχ έξουδενώσει: ἐπεὶ χαὶ αὐτὸς περὶ αὐτοῦ φησιν ό Προφήτης, πάντως διὰ πείρας ίδώς. « Έταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με ὁ Κύριος » (2). Καὶ τί λέγω τὸν Προφήτην; ό γὰρ τῶν Προφητῶν Θεὸς χαθ'ήμᾶς δι' ήμᾶς γενόμενος εταπείνωσεν έαυτον, καθά φησιν ό 'Απόστολος' διὸ καὶ ό Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν (3). ό δὲ Φαρισαῖος μέγα φυσῶν καὶ άλαζονευόμενος άνεισιν, ώς καί δικαιώσων έαυτόν. καὶ ταῦτα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, παρ' ῷ πᾶσα δικαιοσύνη ήμων, ως βάχος ἀποχαθημένης ού γάρ ήχουσε τοῦ λέγοντος: «'Αχάθαρτος παρά Κυρίω πᾶς ύψηλοχάρδιος» (4)· καὶ· «Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται » (5)· καὶ· « οὐαὶ οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες » (6).

Οὐ μόνον δὲ τὸ ἦθος καὶ ὁ τρόπος αὐτοὺς διεῖλε διάφορος ών, άλλὰ καὶ τὸ της προσευχης εἶδος. διπλοῦν γὰρ καὶ τοῦτο προσευχή γάρ ἐζιν οὐ δεήσεως μόνον, άλλά καὶ εὐχαριστίας πρόβλημα καὶ ό μέν τῶν προσευζομένων ἀνεισι πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν, δοξάσων καὶ εὐχαριστήσων τῷ Θεῷ, ὑπὲρ ὧν έλαδε παρ' αὐτοῦ· ὁ δὲ αἰτήσων ἄπερ οὐπω έλαδεν, ὧν καὶ μάλις α της έκάς ης ώρας καθ' ήμᾶς άμαρτάνεσιν έτι καὶ ή τῶν άμαρτημάτων ἄφεσις ή γὰρ οἰχείων τούτων λόγων ἐξέβαλεν, ὡς μὴ ἀναβαί- || ὑπόσχεσις τῶν παρ' ἡμῶν τῷ Θεῷ χατ' εὐσέβειαν

⁽¹⁾ Ματθ. κά, 13. (2) Ψαλμ. ριδ', 6. (3) Φιλιπ. 6', 9. (4) Παροιμ. ις', 6. (5) Παρ. γ', 34. (6) Ησ. έ, 21.

προσφερομένων, ού προσευχήν, άλλ' εύχήν έχει την έπωνυμίαν· καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ εἰπών· «Εύξασθε καὶ ἀπόδοτε Κυρίω τῷ Θεῷ ήμῶν» (1). καὶ ό λέγων, Κρεῖσσον μή εύξασθαι ή εύξασθαι καὶ μή άποδουναι. 'Αλλά τὸ διπλουν έχεῖνο τῆς προσευχής είδος, διπλήν έχει καὶ τὴν ἀχρείωσιν τοῖς μὴ προσέχουσι: την μεν γαρ ύπερ αφέσεως αμαρτημάτων προσευγήν τε καὶ δέησιν ἀνύσιμον μὲν ποιεῖ μετά την ἀποχην των χαχών ή πίζις χαὶ ή χατάνυξις, ανήνυτον δε ή απόγνωσις και ή πώρωσις. Τὴν δὲ ὑπὲρ ὧν εὖ παρὰ Θεοῦ πεπόνθαμεν εὐχαριζίαν, εὐπρόσδεχτον μέν ή ταπείνωσις ποιεί, χαὶ τὸ μή κατεπαίρεσθαι των ούκ έγόντων, ἀπρόσδεκτον δε ή επί τούτοις έπαρσις, ώς οίχεία σπεδή καὶ γνώσει προσγινομένοις, και ή πρός τούς μή κεκτημένους κατάκρισις. "Απερ άμφω νοσών ό Φαρισαΐος, παρ' έαυτοῦ καὶ τῶν οἰκείων λόγων ἐλέγχεται· άναβάς γάρ είς τὸ ίερὸν, εὐχαριστήσων οὐ δεησόμενος, έπαρσιν καὶ κατάκρισιν ἀφρόνως τε καὶ ἀθλίως τη πρός Θεόν εύχαριστία κατέμιξε. «Σταθείς γάρ φησιν οὖτος πρὸς έαυτὸν ταῦτα προσηύχετο. ό Θεός εύχαριστώ σοι, ότι ούχ είμι ώσπερ οί λοιποί των ανθρώπων, αρπαγες, αδιχοι, μοιχοί» Το ς ηναι τὸν Φαρισαῖον οὐ τὴν δουλικὴν παράστασιν, ἀλλὰ την απηρυθριασμένην ανάτασιν δηλοί, την άντιχειμένην τῷ μὴ δὲ τὰς ὀφθαλμὰς θαρρούντι πρὸς οὐρανόν ύπο ταπεινώσεως άραι. Εἰχότως δὲ προς έαυτὸν ὁ Φαρισαῖος προσηύχετο· οὐ γὰρ ἀνέβαινε πρὸς τὸν Θεὸν, εἰ καὶ οὐκ ἐλάνθανε τὸν καθήμενον ἐπὶ τῶν Χερουδίμ, καὶ ἐπιδλέποντα τὰ ἔσχατα τῶν ἀδύσσων, ή αὐτοῦ τοιαύτη προσευχή. Εὐχαριςῶ σοι γὰρ είπων, ούχ ἐπήνεγχεν, ὅτι δωρεάν, ώς ἀσθενη πρὸς άντιπαράταξιν, ελεήσας έδωχάς μοι την άπο των του

ψυχὴν ἀδελφοί, τὸ χρατηθέντα ταῖς τοῦ ἐχθροῦ πάγαις, καὶ περιπεσόντα τοῖς βρόγοις τῆς άμαρτίας, δυνηθήναι τη μετανοία διαφυγείν. Διά τοῦτο προνοία μείζονι τὰ καθ'ήμᾶς διευθύνεται, καὶ πολλάκις μικρόν ή μηδέν σπεδάσαντες, πολλωνκαί μεγάλων παθών άνώτεροι σύν Θεῷ διεμείναμεν, συμπαθῶς χουφισθέντες διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν· χαὶ δεῖ τῆς δωρεᾶς ἐπιγνώμονας ἡμᾶς εἶναι, καὶ ταπεινοῦσθαι τοῦ παρασχόντος ἐνώπιον, ἀλλὰ μὴ ἐπαίρεσθαι. Ο δέ Φαρισαΐος, εύχαριςῶ σοι, φησίν, ό Θεός ουχ ότι έλαδον βοήθειάν τινα παρά σοῦ, άλλ' ὅτι οὐχ εἰμὶ ώσπερ οί λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. ώς ἄν οίχοθεν καὶ παρ' ξαυτοῦ, καὶ ἐξ οἰκείας ἔχων, δυνάμεως τὸ μὴ εἶναι ἄρπαξ, καὶ μοιχὸς καὶ ἄδικος είπερ ἄρα οὐχ ἦν. οὐ γὰρ προσεῖχεν έαυτῷ, ἵνα δίκαιος είη πιστεύεσθαι περί έαυτοῦ λέγων, άλλά πάντας μᾶλλον ἔβλεπεν, ἢ ξαυτόν, καὶ πάντας, ὧ της ἀπονοίας! έξουδενῶν, ενα μόνον ῷετο δίχαιον είναι καὶ σώφρονα, ξαυτόν οιλ είμὶ γάρ φησιν ῶσπερ οί λοιποί των άνθρώπων, άρπαγες, άδικοι, μοιγοὶ, ἡ καὶ ὡς οὖτος ὁ Τελώνης. Τῆς ἀνοίας εἶπεν άντις πρός αὐτόν καὶ εἰ πλὴν σοῦ, πάντες ἄδικοί τε καὶ ἄρπαγες, τίς δ τὴν άρπαγὴν καὶ τὴν κάκωσιν ύφιστάμενος; τί δὲ καὶ ὁ Τελώνης οὖτος; καὶ ή τούτε κατ' έξοχην προσθήκη; ούχ εἶς ὢν ἀπάντων μετά τῶν λοιπῶν καὶ οὖτος τἢ παρά σοῦ κοινἢ, καί ώς είπεῖν οἰκουμενική κατακρίσει συμπεριείληπται; ή διπλασίας έδει τούτω της καταδίκης, ώς ύπο τους Φαρισαϊκούς σους όφθαλμούς, εί καί μαχράν ές ῶτι; άλλως τε καὶ τελώνην μὲν ὑπόρχοντα φανερώς, άδικον ήδεις όντα, μοιχόν δὲ πόθεν; ή σὲ τοῦτον άδιχεῖν ἀνεύθυνον, ἐπειδή περ οὖτος άλλους ήδίχει; Ούχ έστι τοῦτο ούχ έστιν, άλλ' πονηρού παγίδων ελευθερίαν ανδρείον γάρ ές ι κατά || ούτος μέν φέρων εν ταπεινώ τῷ φρονήματι τὴν

⁽¹⁾ Wahu. of, 11.

σήν ύπερήφανον κατηγορίαν, καὶ τῷ Θεῷ προσφέρων σὺν αὐτομεμψία τὴν ἱκεσίαν, ἀφεθήσεται παρ' αὐτοῦ δικαίως τῆς ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἢδίκησε καταδίκης· σὸ δὲ καταδικασθήση δικαίως, ὑπερηφάνως ἐκείνου τε καὶ πάντων ἀνθρώπων κατηγορῶν, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί.

Ταῦτα τὰ βήματα καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πρὸς πάντας ἀνθρώπες ὑπεροψίαν τοῦ Φαρισαίε παρίζησι πρός δὲ καὶ τὸ κατεψευσμένον τῆς αὐτοῦ συνειδήσεως· τούς τε γὰρ ἀνθρώπες χοινή πάντας έξουδενεί φανερώς, και την των κακών άποχην ού τη του Θεου, άλλὰ τη χαθ' έαυτὸν δυνάμει προσμαρτυρεί. Εί δὲ εὐχαριστεῖν φησιν, ἀλλὰ τάχα διὰ τοῦτο, καὶ πλὴν αὐτοῦ πάντας ἀνθρώπους ἀκολάστους είναι νομίζει και άδίκους και άρπαγας, ώς μηδενί, πλήν αὐτῷ, ἀξιοῦντος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρετὴν παρασχείν. 'Αλλ' εί πάντες οί λοιποί τοιοῦτοι, τὰ του Φαρισαίου τούτε προχεῖσθαι τούτοις πᾶσι πρὸς διαρπαγήν έχρην. Οὐ φαίνεται δὲ οὕτως ἐπάγει γὰρ αὐτὸς, ὅτι «νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι ». Οὐχ ὅσα κέκτηται φησὶν ἀποδεκατοῦν, ἀλλ' ὅσα κτᾶται, τὰς προσθήκας καί τὰς ἐπαυξήσεις της οἰκείας περιουσίας διὰ τούτου δηλών οὐκοῦν εἶχε μὲν ἄπερ ἐκέκτητο, προσελάμβανε δὲ ἀναπηρεάστως ἄπερ ἐδύνατο: πῶς οὖν χωρίς αὐτοῦ πάντες ῆρπαζον καὶ ἡδίκουν; Ούτως αὐτέλεγκτόν ἐζιν καὶ αὐτεπίθελον ή κακία! ούτως έστι συγχεχραμμένον ἀεί τὸ ψεῦδος τη ἀπονοία! Τὴν μὲν οὖν ἀποδεκάτωσιν εἰς παράστασιν έχ περιουσίας της οίχείας διχαιοσύνης προήγαγε. πῶς γὰρ ἄρπαξ ἔς αι τῶν ἀλλοτρίων ὁ ἀποδεχατῶν τὰ οἰχεῖα; Τὴν δὲ νης είαν εἰς τὴν τῆς σωφροσύνης ἐπίδειξιν· ποιητική γὰρ άγνείας ή νηστεία ἐστίν. Έστω τοίνυν, σώφρων υπάρχεις καὶ δίκαιος, εἰ δὲ βούλει, καὶ σοφός καὶ νουνεχής καὶ ἀνδρεῖος καὶ 📙

εί τι τοιούτον έτερον. εί μέν παρά σεαυτού λαδών έχεις, καὶ μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί καταψεύδη, καὶ τοῦ της προσευχης σχήματος, καὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἀναβαίνεις καὶ εὐχαρις ίας μάτην λέγεις; εἰ δὲ παρὰ Θεοῦ λαβών έχεις, οὐκ έλαβες ΐνα κομπάζης, άλλ' ΐνα πρός οίχοδομήν τοῖς άλλοις ὑπάρχης εἰς δόξαν τοῦ παρασχόντος. Χαίρειν οὖν ώς ἀληθῶς ἔδει σὺν ταπεινώσει, καὶ εὐχαριζεῖν καὶ τῷ δόντι, καὶ δι'ους έλαβεν οὐ γὰρ ὑπὲρ έαυτης μᾶλλον, ἡ διὰ τοὺς όρώντας ή λαμπάς λαμβάνει τὸ φῶς. Σάββατον δέ φησιν ό Φαρισαΐος οὐ τὴν έβδόμην ἡμέραν, άλλὰ τήν έβδομάδα τῶν ήμερῶν, ὧν τὰς δύο νηστίμους άγων μεγαλαυχεῖ, άγνοῶν ὅτι αὖται μὲν ἀνθρώπιναι άρεταί, ή δὲ ὑπερηφανία δαιμονιώδης. διὸ καὶ άχρειοῖ ταύτας καὶ συγκατασπᾶ συζυγεῖσα, κάν άληθεῖς ὧσι, πόσω μᾶλλον εἰ χεχιβδηλευμέναι.

'Αλλ' ό μέν Φαρισαΐος τοιαῦτα. « Ὁ δὲ Τελώνης μαχρόθεν έστως, οὐχ ήθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμές πρός τὸν οὐρανὸν ἄραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ στηθος, λέγων. Ο Θεός ίλάσθητί μοι τῷ άμαρτωλῷ». Όρᾶτε τὴν ταπείνωσιν ὅση, καὶ τὴν πίςιν καὶ τὴν αὐτομεμψίαν; όρᾶτε τὴν ἄχραν συζολὴν τῆς τε διανοίας και των αισθήσεων, αμα δε και την συντριβήν της καρδίας τη προσευχη του Τελώνε τούτου συγκεκραμμένην; αναβάς γάρ είς τὸ ίερὸν ύπερ της των οίχείων άμαρτημάτων άφέσεως δεησόμενος, καλάς ἐπηγάγετο μεθ' ξαυτοῦ τὰς μεσιτευούσας πρός τὸν Θεὸν, τὴν ἀχαταίσχυντον πίςιν, τὴν ἀχατάχριτον αὐτομεμψίαν, τὴν μὴ ἐξουδενωμένην συντριβήν της χαρδίας, την ύψουσαν ταπείνωσιν. Συνήψε δὲ καὶ τη προσευχή τὴν προσοχήν άριστα· μαχρόθεν γάρ φησιν έστως ό Τελώνης ούτος ούχ είπε σταθείς ώς έπι του Φαρισαίου, άλλ' έστώς την έπὶ πολύ παράτασιν της στάσεως διά τούτου δηλών, όμου δὲ καὶ τὸ ἐπίμονον τῆς δεήσεως και των ίλαστηρίων βημάτων. μηδέν γάρ

ετερον μήτε προτιθείς, μήτε διανοούμενος, έαυτῷ μόνῳ προσείχε καὶ τῷ Θεῷ, αὐτὴν ἐφ' έαυτὴν ερέφων καὶ πολυπλασιάζων μόνην τὴν μονολόγιστον δέησιν, ὅπερ ἀνυσιμώτατόν ἐστι προσευχῆς εἶδος.

Μαχρόθεν οὖν, φησὶν, ὁ Τελώνης ές ὡς, οὐχήθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἄραι. Αὕτη ή στάσις, καὶ ζάσις ην όμου καὶ ύπόπτωσις, καὶ οὐκ εὐτελοῦς δούλε μόνον, άλλά και καταδίκου παράστασις. Έμφαίνει δε καί την άφειμένην της άμαρτίας ψυχήν, μαπράν μέν οὖσαν έτι Θεοῦ, διὰ τὸ μήπω την δι' έργων έχειν πρός αὐτόν παβδησίαν, έγγίζειν δέ προσδόχιμον ούσαν Θεώ, διά την άποχήν των κακών, καὶ τὴν ἀγαθὴν ήδη πρόθεσιν. Ουτως ούν μακρόθεν ό Τελώνης έστως, σύκ ήθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμές εἰς τὸν οὐρανὸν ἄραι, τῷ τρόπω καὶ τῷ σχήματι τὴν οἰκείαν κατάγνωσιν καὶ αὐτομεμψίαν ἐπιδειχνύμενος. ἀνάξιον γὰρ ξαυτόν ήγεῖτο χαὶ τοῦ οὐρανοῦ χαὶ τοῦ χατὰ τὴν γῆν [εροῦ. Διὸ τοθ μὲν ἐπὶ τῶν προθύρων είστήχει, πρὸς δὲ τον ουρανόν ουδέ άτενίζειν επόλμα, πόσω μαλλον πρός τὸν τοῦ οὐρανοῦ Θεόν; άλλ' ὑπό τῆς σφοδράς χατανύξεως τύπτων το έαυτου στήθος, χαί πληγων έαυτον άξιον παριστάς έντευθεν, βαρυπενθων καί τούς στεναγμούς αναπέμπων έκείθεν, καί τήν πεφαλήν ώς πατάπριτος πλίνων, άμαρτωλόν έχάλει, χαὶ τὸν ίλασμὸν πιστῶς ἐπεζήτει, λέγων. « O Θεός ίλάσθητί μοι τῷ άμαρτωλῷ»· ἐπίς ευσε γὰρ τῷ λέγοντι: «Εἰπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν άνομίαν μου τῷ Κυρίω, καὶ σὸ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τής καρδίας μου » (1). Τί δή τὸ ἐπὶ τούτοις; « Κατέδη ούτος δεδικαιωμένος, φησίν ό Κύριος, ή έχεινος. ὅτι πᾶς ὁ ύψῶν ξαυτόν ταπεινωθήσεται, ό δὲ ταπεινών έαυτὸν ύψωθήσεται». Ώς γὰρ αὐτόχρημα τύφος ἐστὶν ὁ διάδολος, καὶ ἴδιόν ἐςι

τούτω ή ύπερηφάνια κακόν, διό και νικά και συγκατασπά συμμιγείσα πάσαν άρετην άνθρωπίνην, οθτως ή πρός τὸν Θεὸν ταπείνωσις άγγέλων των άγαθων έστιν άρετη, και νικά πάσαν άνθρωπίνην κακίαν, έπιγενομένην τῷ πταίσαντι· όχημά γάρ έστιν ή ταπείνωσις της πρός τον Θεόν άναβάσεως, κατά τὰς νεφέλας έχείνας, αὶ μέλλουσιν άγοίσειν πρός τὸν Θεόν τοὺς ἐσομένους εἰς ἀπείρους αἰῶνας μετά Θεοϋ, χαθάπερ δ Άπόστολος προεφήτευσεν «Άρπαγησόμεθα, γάρ φησιν, έν νεφέλαις είς άπάντησιν του Κυρίου είς άέρα, και ούτω πάντοτε σύν Κυρίω ἐσόμεθα» (2). Οἶον γάρ τίς ἐστι νεφέλη καὶ ή ταπείνωσις, διὰ μεταγρίας συστάσα, καί τὰς τῶν δακρύων λιβάδας ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν άφιείσα, καὶ τοὺς άξίους ἐκ τῶν ἀναξίων ἐξάγουσα, καὶ ἀνάγουσα καὶ τῷ Θεῷ συνιστᾶσα, δωρεάν δεδικαιωμένους διά την εύγνωμοσύνην τής προαιρέσεως.

'Αλλ' ό μεν Τελώνης χαχοτέχνως σφετεριζόμενος τὰ άλλότρια πρότερον, της χαχοτεχνίας άφιέμενος ύς ερον, καὶ μὴ δικαιῶν έαυτὸν, δεδικαίωται. ο δε Φαρισαίος των άλλοις προσηχόντων μή άντεχόμενος, καί δικαιών ξαυτόν κατακέκριται. Οί δέ καὶ τῶν άλλοις προσηκόντων μὴ ἀπεχόμενοι, καί δικαιούν έπιχειρούντες έαυτούς, τί πείσονται; 'Αλλά τούτους μεν άφωμεν, έπει και ό Κύριος, ώς άρα μη λόγω καταπειθείς. Έστι δ' ότε καὶ ήμείς ταπεινούμεθα προσευχόμενοι, καὶ ίσως οίόμεθα του Τελώνου χομίζεσθαι τὸ διχαίωμα. οὐχ ἔγει δε ούτως εκείνο γάρ δεί σχοπείν, ότι παρά του Φαρισαίου κατά πρόσωπον ό Τελώνης καί μετά τὸ έχστηναι της άμαρτίας έξουθενούμενος, χαί αὐτὸς ξαυτόν έξουθενών χατεδίχαζε μη μόνον ούκ άντιλέγων, άλλά καὶ συνηγορών ἐκείνω καθ΄

⁽¹⁾ Ψαλμ. λά, 6. (2) Α΄, Θισ. δ΄, 17.

ξαυτοῦ. "Όταν οὖν καὶ αὐτὸς τὴν ἐν χεροὶ κοκίαν αφεὶς, τοῖς δι' αὐτὴν ἐξουθενοῦσι καὶ λοιδοροῦσιν ἀφεὶς, τοῖς δι' αὐτὴν ἐξουθενοῦσι καὶ λοιδοροῦσιν ἀφεὶς, τοῖς δι' αὐτὴν ἐξουθενοῦσι καὶ λοιδοροῦσιν οὐκ ἀντιλέγης, ἀλλὰ συγκαταδικάζων σαυτὸν, ὡς κόντα τοιοῦτον, διὰ προσευχῆς ἐν κατανύξει πρὸς μόνον κατοφεύγεις τὸν ἐκ Θεοῦ ἱλασμὸν, ἴοθι σεσωμένος Τελώνης ών πολλοὶ γάρ φησιν ἐαυτοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ λέγομεν ἴσως καὶ ἔχομεν ἀτιμία λος πόρξω τῆς φαρισαῖκῆς μεγαλαυχίας ἐστὶ, καί τοι πρός τοὺς ἐν Κορίνθω γλώσσαις λαλοῦντας γράφων (Εὐχοριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶν » (1). ἵνα γὰρ ἐκείνους ἐπαιρομένους, τοιαῦτα γράφει ὁ ἀλλαχοῦ πάντων περίψημα ἑαυτὸν εἶναι λέγων.

"Ωσπερ οὖν ό Παῦλος ἐχεῖνα γράφων, πόβρω της φορισοϊκής μεγαλαυχίας έστίν, ούτως έστί καὶ τὰ του Τελώνου ρήματα λέγειν, καὶ ταπεινολογείν κατ' έκείνου, καί μή δικαιωθήναι καθάπερ έχείνος. δεί γάρ τοις τελωνιχοίς βήμασι προσείναι χαὶ τὴν ἀπὸ τῶν χαχῶν μετάθεσιν, χαὶ τὴν ἐν τῆ ψυχη διάθεσιν, και την κατάνυξιν, και την ύπομονήν έχείνου έπει χαι ό Δαδιδ έργοις δείν έδειξε τον ύπεύθυνον έαυτον παρά Θεῷ λογιζόμενον χαί μετανοούντα, δικαίαν ήγεισθαι καί φορητήν την παρ' έτέρων είς αὐτὸν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν· μετά γὸρ την άμαρτίαν κακώς ακούων παρά του Σεμεεί, πρός τους αμύνεσθαι βουλομένους έλεγεν. Αφετε αὐτὸν χατορᾶσθαί με, ὅτι Κύριος εἶπεν αὐτῷ χαταράσασθαι τὸν Δαβίδ, τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν εἰς αὐτὸν άμαρτίαν συγχώρησιν, ἐχείνου πρόσταγμα λέγων είναι καί τοι δεινή τότε και μεγάλη συμφορά προσεπάλαιεν ό Δαδίδ, άρτι του. Αβεσσαλώμ ἐπαναστάντος αὐτῷ. Καὶ δὴ μετ' ὀδύνης οὐ φο-

ρητής , άχων την Ίερουσαλήμ απολειπών, έπεί πρός την ύπώρειαν τοῦ Ἐλαιῶνος ἔφθασε φεύγων, τὸν Σεμεεί προσθήχην εὖρε τῆς συμφοράς, λίθοις αὐτόν βάλλοντα, καὶ ἀφειδῶς ἐπαρώμενον, καὶ άναιδως καθυβρίζοντα, καὶ ἄνδρα αίμάτων άποκαλοῦντα, χαὶ ἄνδρα παράνομον, οίονεὶ τὸ περὶ τὴν Βηρσαβεέ καὶ τὸν Ούρίαν ἄγος εἰς ὀνειδισμόν του βασιλέως ύπ' όψιν άγοντα. Καὶ ούδὲ άπαξ ή δίς έπαρασόμενος, καὶ λίθοις καὶ λίθων πληκτικωτέροις ρήμασι βολών ἀπήλλαξεν άλλ' ἐπορεύετό φησιν ό βασιλεύς καὶ πάντες οί ἄνδρες αὐτου μετ' αὐτοῦ, καὶ Σεμεεὶ ἐπορεύετο ἐκ πλευρᾶς τοῦ όρους, εγόμενος αὐτοῦ, καταρώμενος καὶ λίθοις βάλλων έχ πλαγίου, καὶ τῷ χεὶ πάσσων τὸν βασιλέα. Ούχ ἡπόρει δὲ τῶν χωλυσόντων ό βασιλεύς. Αβεσσά γοῦν ό στρατηγός μή άνασχόμενος πρός τὸν Δαδίδ εἴπεν· « Ίνα τί χαταρᾶται ὁ χύων ὁ τεθνηχώς οὖτος τὸν Κύριόν μου τὸν βασιλέα; διαδή τομαι δή καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ » (2). Ο δὲ βασιλεύς ἐπέσχεν αὐτὸν, καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ, πρὸς αὐτοὺς εἰπών ἄφετε αὐτὸν, ὅπως ίδοι Κύριος εν τη ταπεινώσει μου και επιστρέψοι μοι άγαθὰ ἀντὶ τῆς χατάρας αὐτοῦ.

Ο καὶ τότε μὲν ἐτελέσθη καὶ εἰς ἔργον ἐξέδη, δείκνυται δὲ καὶ διὰ τῆς κατὰ τὸν Τελώνην τοῦτον καὶ τὸν Φαρισαῖον παραδολῆς, ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης ἀεὶ τελούμενον ὁ γὰρ ὑπεύθυνον ἑαυτὸν ἀληθῶς αἰωνίου κολάσεως λογιζόμενος, πῶς οὐκ ἀν ὑπομείνη γενναίως, οὐκ ἀτιμίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ζημίαν καὶ νόσον, καὶ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, δυσπραγίαν καὶ κάκωσιν; Ὁ δὲ τοιαύτην ὑπομονὴν ἐνδεικνύμενος, ὡς χρεώστης οὕτω κοὶ ὑπεύθυνος ὡν, δι ἐλαφροτέρας καταδίκης καὶ προσκαίρε καὶ λυομένης λυτροῦται τῆς ὄντως βαρείας ἐκείνης

^{(1) &}amp; Kop. 18', 18. (2) B' Bas. 15', 9.

και άφορήτου κολάσεως, έστι δ'ότε και των νυν έπιχειμένων δεινών, άρχην έντεθθεν λαμβανούσης της δι' ύπομονήν οίον εποφειλομένης θείας χρηστότητος. διό καί τις των ύπό Θεού παιδευομένων έρη παιδείαν Κυρίου ύποίσω, ότι ήμαρτον αὐτῷ. Γένοιτο δὲ χαὶ ήμᾶς μετ' ἐλέους, ἀλλὰ μὴ ἐν δργή και θυμώ Κυρίου παιδευομένους, τή παιδεία | αιώνας των αιώνων 'Αμήν.

τοῦ Θεοῦ μή κατενεγθηναι, άλλά κατά τὸν ψαλμώδον ανορθωθήναι είς τέλος. γάριτι και φιλανθρωπία του Κυρίου ήμων Ίπσου Χριστου. ῷ πρέπει πάσα δόξα τιμή χαί προσχύνησις σύν τῷ άνάργω αὐτοῦ Πατρί, καὶ τῷ παναγίω καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς

ominia r.

Είς την κατά τὸν σεσωσμένον Ασωτον τοῦ Κυρίου παραβολήν.

Ισται ποτέ λιμός, την Γερουσαλήμ άποκλαιόμενος είπεν ό Προφήτης, οὐ λιμός άρτου καὶ ύδατος, άλλά λιμός του άχουσαι λόγον Κυρίε (1). Διμός δέ έστι στέρησις άμα καί όρεξις τροφής άναγχαίας. Έστιν ούν χαὶ τοῦ λιμοῦ τούτου χείρον χαὶ ἀθλιώτερον, ὅταν τις στέρησιν ἔχων τῶν άναγχαίων πρός σωτηρίαν, άνεπαισθήτως έχη της συμφοράς, όρεξιν ούχ έχων πρός σωτηρίαν. Ό γάρ πεινών καὶ ούκ εὐπορών, περιέρχεται ζητών που τρύφος άρτου κάν εύρωτιώσης ἐπιτύχη μάζης, ή χεγγρίαν τούτω τις άρτον, ή πιτυρίαν, ή τὶ άλλο των της τρυφης εύτελες έρων είδων παράσχη, γαίρει τοσούτον, όσον ἀποτυγχάνων ώδυνατο πρότερον. Καὶ ὁ πνευματικόν τοίνυν ἔχων λιμόν, τετέστι, στέρησίν τε άμα καὶ όρεξιν πνευματικῶν βρωμάτων, περιέρχεται ζητών τον έχοντα παρά Θεοῦ της διδασχαλίας τὸ χάρισμα. κάν εύρη, μετ' εύφροσύνης τρέφεται τον άρτον της πνευματικής ζωης, ός έστιν ό σωτήριος λόγος, οὖ μηδὲ ἀποτυγείν έστι τόν είς τέλος ζητούντα. « Πᾶς γάρ ό

αίτων λαμβάνει, και ό ζητων εύρήσει, και τω χρούοντι ανοιγήσεται » (2), εἶπεν ό Χριστός.

'Αλλ' εἰσί τινες, οῖ τἢ πολυτμέρω χατά νοῦν άτροφία και την του τρέφεσθαι δρεξιν άπεβάλλοντο. διό οὐδὲ της ζημίας λαμβάνουσιν αἴοθησιν. χαν έχωσι τον διδάσχοντα, χαί πρός αὐτὴν τὴν τῆς διδασχαλίας άχρόασιν δυσχεραίνουσι κάν μή ξχωσιν, οὐ ζητοῦσι τὸν διδάξοντα, τοῦ ἀσώτου πολύ άμαρτότερον άγοντες βίον. Έχεῖνος γάρ εί καὶ έστερήθη μαχρυνθείς τοῦ χοινοῦ τροφέως χαὶ πατρός χαί δεσπότου, άλλά λιμώ περιέπεσεν ίσγυρώ. χαὶ τῆς στερήσεως ἐπαισθόμενος, μετενόησε χαὶ έπανηλθε καὶ ἐπεζήτησε, καὶ πάλιν ἔτυχε της θείας καί άκηράτου τροφής, καί τοσούτον άπήλαυσε διά τής μετανοίας των του πνεύματος γαρισμάτων, ώς χαὶ ἐπίφθονον αὐτὸν γενέσθαι τοῦ πλούτε. Μᾶλλον δε άναλαδόντες άνωθεν διατρανώσωμεν πρός την ύμετέραν άγάπην την εν Ευαγγελίοις ταύτην τοῦ Κυρίκ παραδολήν· ἐπεὶ καὶ σήμερον ἔθος ἀναγινώσκεσθαι ταύτην ἐπ' Ἐκκλησίας.

⁽¹⁾ Åμως ή, 11. (2) Δουχ. ιά, 10.

« Ανθρωπός τις, φησίν, είχε δύο υίούς». Έαυτὸν άνθρωπον παραβολιχῶς ἐνταῦθά φησιν ὁ Κύριος, και θαυμαστόν ουδέν. εί γαρ άληθως άνθρωπος έγένετο διά τὴν ήμετέραν σωτηρίαν, τί θαυμαζόν, εί ώς άνθρώπων ενα προτίθησιν έαυτον διά την ήμετέραν ωφέλειαν, ό χαὶ της ψυχης χαὶ τοῦ σώματος ἀεὶ χηδεμών, ώς ἀμφοτέρων δεσπότης χαὶ ποιητής; δς μόνος αγάπης είς ήμας έργα καί κηδεμονίας υπερβαλλούσης και πρό του γενέσθαι ήμας ἀπεδείξατο πρό ήμων γάρ βασιλείας ήμιν ήτοίμασε χληρονομίαν αλώνιον, ώς αθτός φησιν, ἀπὸ χαταδολης χόσμου. Πρὸ ήμῶν ὑπὲρ ήμῶν τές άγγέλους ἐποίησε διακόνους ἀποστελλομένους, ώς ό Παῦλος φησί, διὰ τὸς μέλλοντας χληρονομεῖν σωτηρίαν (1). Πρό ήμων δι' ήμας παντί τῷ αίσθητῷ τούτῳ χόσμῳ τὸν οὐρανὸν περιέτεινεν, οἶόν τινα σχηνήν απασι χοινήν χαὶ δμότιμον άνεγείρας ήμεν έν τη παροδική ζωή ταύτη, τον αὐτον ἀειχίνητον καὶ πολυχίνητον, ώς ἄν ἀντιβρόπως χινούμενος αὐτὸς ξαυτὸν χατὰ χώραν ἐπέχη. ἀεὶ δὲ χινούμενον ἐν ἐαυτῷ χαὶ τὰν πληθὺν τῶν ἄζρων συμπεριφέροντα, εν ήμεις όμου τε διδασχώμεθα τὸ παροδικὸν τῆς ήμετέρας ζωῆς, καὶ πάντων απολαύωμεν των χατ' αὐτόν, άλλοτε άλλων ύπὲρ χεφαλης ήμῶν γενομένων. Δι'ήμᾶς πρό ήμων τὸν μέγαν ἐποίησε φωστήρα εἰς ἀρχὰς τῆς ήμέρας, και τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός. χαὶ έθετο αὐτούς τε χαὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἐν τῷ στερεώματι, συγκινουμένους καὶ ἀντικινουμένους αὐτῷ, συνιόντας τε καὶ παραλλάσσοντας πολυειδώς, εν' ώσιν ήμεν είς σημεία, καὶ είς καιρούς χαὶ εἰς ένιαυτούς. ὧν οὐδενὸς χρήζει, ούτε ή νοερά φύσις ύπερ αίσθησιν ούσα, ούτε ή των άλόγων ζώων κατ' αἴσθησιν μόνην ζῶσα. Δι' ήμᾶς

οὐχοῦν γέγονε, τοὺς αἰσθήσει μὲν ἀπολαύοντας τῆς τε ἄλλης χρείας χαὶ τοῦ χάλλους τῶν ὁρωμένων, νῷ δὲ δι' αἰσθήσεως τῶν τοιούτων σημείων έχοντας. Δι' ήμᾶς πρὸ ήμῶν γῆν ἐθεμελίωσεν, ἐφήπλωσε θάλασσαν, πλουσίως ἐπ' αὐτὰ τὸν ἀέρα ἐξέχεε, χαὶ ὑπὲρ τοῦτον ἀνῆψε περαιτέρω πανσόχατω θραύη τὴν ἀμετρίαν περιημμένον, χαὶ τὴν οἰχείαν ἀμετρίαν ἐπὶ χώραν μένη χατέχον εἰ δὲ αὰ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τούτων χρήζει πρὸς σύστασιν, ἀλλὰ χαὶ ταῦτα εἰς δουλείαν τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο πρὸ ήμῶν, ὡς χαὶ ὁ Προφήτης ψάλλει Δαδίδ.

Τοῦτον μὲν οὖν τὸν σύμπαντα χόσμον διὰ τὴν τοῦ σώματος ήμων σύστασιν ό πλάσας ήμᾶς, πρό της ήμων πλάσεως, έχ του μή όντος παρήγαγε. Πρός δὲ βελτίωσιν ήθῶν καὶ όδηγίαν πρός άρετὴν, τί οὐχ ἐποίησεν ὁ φιλάγαθος δεσπότης; αὐτὸν τὸν αίσθητὸν πάντα χόσμον, οἶόν τι χάτοπτρον ἀπειργάσατο των ύπερχοσμίων, ΐνα διὰ τῆς κατ' αὐτὸν πνευματικής θεωρίας, ώς διά τινος θαυμασίας κλίμαχος πρός έχεῖνα φθάνωμεν. Ἐνέθηχεν ήμῖν έμφυτον νόμον, οἶόν τινα ζάθμην ἀπαρέγκλιτον, καὶ χριτήν ἀνεξαπάτητον, χαὶ διδάσχαλον ἀπαραλόγιστον την οἰχείαν ἐν ἐχάςω συνείδησιν, ἀν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς γενώμεθα τη διανοία, διδασκάλυ έτέρυ πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κατανόησιν οὐ δεησόμεθα· ἀν ἔξω τη αλοθήσει χαλώς διαπορθμεύσωμεν τόν νοῦν, τὰ άόρατα τοῦ Θεοῦ τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, φησίν ό Απός ολος (2). Τη φύσει οὖν καὶ τη κτίσει τό διδασχαλεῖον ἀνοίξας τῶν ἀρετῶν, ἀγγέλους ἐπέστησε φύλαχας, Πατέρας καὶ Προφήτας εἰς ποδηγίαν ανήγειρεν, έδειξε σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς πίστιν ενάγοντα, έδωχεν ήμιν τον γραπτον νόμον,

⁽¹⁾ Ε΄δρ. ά, 14. (2) Ρωμ. ά, 20.

βοηθούντα τῷ παρὰ τῆς λογικῆς ήμῶν φύσεως νόμω καί τη παρά της κτίσεως διδασκαλία. Τέλος, έπει πάντων ήλογήσαμεν, ὢ και της ήμῶν ραθυμίας! καὶ τῆς τοῦ διαφερόντως ήμᾶς φιλούντος μαχροθυμίας όμου και χηδεμονίας! έαυτον ήμιν έδωχεν ύπερ ήμων, και τον της θεότητος κενώσας πλούτον είς τὴν ἡμετέραν ἐσχατιὰν, τὴν ἡμετέραν προσλαδόμενος φύσιν, καὶ καθ' ήμᾶς γεγονώς άνθρωπος, διδάσχαλος ήμων έχρημάτισε χαὶ αὐτὸς ήμας διδάσχει περί του μεγέθους της ίδίας φιλανθρωπίας, ἔργω καὶ λόγω ταύτην ὑποδεικνὺς, ἄμα χαὶ πρὸς μίμησιν ἐνάγων τῆς συμπαθείας, χαὶ της ασυμπαθούς γνώμης απάγων τούς ύπαχούοντας. Έπεὶ δὲ φίλτρον ἐγγίνεται μὲν καὶ τοῖς ἐπιμεληταϊς των πραγμάτων, ώς καὶ τοῖς των προβάτων ποιμέσιν, έτι δέ και τοῖς δεσπόταις οὖσι τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐ τοσοῦτον δὲ ὅσον τῆς καθ' αίμα και συγγένειαν προσωκειωμένοις, και τούτων μαλλον πατράσι πρός παίδας τούς έαυτων, άπό τούτων ποιείται της οίχείας φιλανθρωπίας την ένδειξιν, άνθρωπον λέγων έαυτὸν καὶ Πατέρα πάντων ήμων έπει και δι' ήμας εγένετο άνθρωπος, και διά του θείου βαπτίσματος καὶ της ἐν αὐτῷ τοῦ θείου Πνεύματος χάριτος ήμας άνεγέννησεν.

"Ανθρωπος οῦν τις, φησίν, εἶχε δύο υίούς" τὴν γὰρ μίαν φύσιν εἰς δύο διείλεν ἡ τῆς γνώμης διαρετῆς καὶ τοὺς πολλοὺς εἰς δύο συνῆξεν ἡ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας διαςολή καὶ ἡμεῖς γὰρ ἔς ιν
ὅτε καὶ τὸν καθ' ὑπός ασιν ἕνα διπλοῦν φαμὲν, ὅταν
ἔχη τὴν τοῦ ἤθους διπλόην, καὶ τοὺς πολλοὺς ἕνα
πάλιν, ἡνίκα πρὸς ἀλλήλους συνάδουσι. ͼ ΠροσελΘὼν οῦν ὁ νεώτερος υίὸς εἶπε τῷ πατρί» εἰκότως
νεώτερος νεωτερικὴν γὰρ καὶ ἀφροσύνης γέμουσαν
προσάγει τὴν ζήτησιν. Καὶ ἡ άμαρτία δὲ, ἡν ἐνε-

νόει την αποστασίαν ωδίνων, νεωτέρα έστιν, ύστετογενές εβρημα γενομένη της χαχης ήμων προαιρέσεως. ή δὲ ἀρετή παλαιγενής ἐστιν, ἐξ ἀζδίου μέν έν τῷ Θεῷ οὖσα, τῆ δὲ ἡμετέρα τὴν ἀρχὴν παρά Θεοῦ κατά χάριν ἐντεθεῖσα ψυχῆ. Καὶ προσελθών, φησίν, ό νεώτερος υίὸς εἶπε τῷ πατρί· «Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας». βαβαὶ τῆς άφροσύνης! οὐ προσέπεσεν, οὐχ ἐκέτευσεν, ἀλλ' άπλώς εἶπε· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, άλλὰ καὶ ὡς ὀφειλήν ἀπαιτεί παρά του πάσι κατά χάριν διδόντος. Δός μοι τὸ ἐπιδάλλον μέρος τῆς οὐσίας, τὸ χατὰ νόμους έμοι προσήχον, την χατά το δίχαιον ήμετέραν μερίδα. Καὶ τίς νόμος, καὶ πόθεν δίκαιον όφειλέτας είναι τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας; Τοὐναντίον μέν οὖν μᾶλλον τοῖς πατράσιν ὀφείλειν τοὺς παίδας καὶ ή φύσις αὐτή παρίστησιν, έξ ἐκείνων τὸ εἶναι λαβόντας. 'Αλλὰ καὶ τοῦτο τοῦ νεωτεριχου φρονήματος.

Τί οὖν ὁ βρέχων ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, ό άνατέλλων τὸν ήλιον ἐπὶ πονηρούς καὶ ἀγαθούς; διείλεν αὐτοῖς φησι τὸν βίον όρᾶς ὅτι ἀνενδεής έστιν ό άνθρωπος καὶ πατήρ οὖτος; οὐ γὰρ ἀν τοῖς δυσί μόνοις διείλεν, οὐδὲ εἰς δύο μόνον, άλλὰ καὶ τρίτην ἀν έαυτῷ τοῦ βίου παρακατέσχε μερίδα. Ὁ δὲ, ὡς Θεὸς, καθάπερ καὶ ὁ Προφήτης φησὶ Δαβίδ (Ι), μὴ χρείαν ἔχων τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν, τοῖς δυσί παισί τούτοις μόνοις διείλε, φησί, τὸν βίον, τουτέστι τὸν χόσμον ἄπαντα· διαιρεῖται γὰρ, ώσπερ ή μία φύσις τη διαφόρω γνώμη, οὖτος ό εἶς χόσμος τη διαφόρω χρήσει. ὁ μέν φησι πρός τόν Θεόν, "Ολην την ήμέραν διεπέτασα πρός σὲ τὰς χεῖράς μου καὶ, Επτάκις της ήμέρας ήνεσά σε καὶ, Μεσονύκτιον έξεγειρόμην καὶ, Ἐκέκραξα ἐν ἀωρία. καὶ, Ἐπήλπισα ἐπὶ τοὺς λόγους σε καὶ, Εἰς τὰς

⁽¹⁾ Ψσλμ ιί, 1.

πρωίας ἀπέχτεινον πάντας τοὺς άμπρτωλοὺς τῆς γης, τουτέστι τὰς πρός ήδυπάθειαν κινουμένας όρέξεις της σαρχός ἀπέτεμνον ό δὲ διημερεύει ἐν οίνω, και σκοπεί που πότος γίνεται, και συνδιανυκτερεύει ταζς άσέμνοις καὶ άθέομοις πράξεσι, καὶ ταγύνει πρός άφανεῖς δόλους, ή φανεράς ἐπιδουλάς χαὶ γρημάτων άρπαγάς, χαὶ μελέτας ποντράς "Αρ' οὐ διείλον οὖτοι τὴν μίαν νύχτα, καὶ τὸν ἕνα ήλιον, και πρό τούτων την ιδίαν φύσιν, άσυμφώνως άλλήλοις χαταγρησάμενοι; ό δὲ Θεός άδιαιρέτως διείλε πασι πασαν τήν ατίσιν, προθείς είς χρησιν την χατά βούλησιν.

α Καὶ μετ' οὐ πολλάς ήμέρας, φησὶ, συναγαγων απαντα ό νεώτερος υίὸς, ἀπεδήμησεν είς γώραν μαχράν». Πῶς οὐχ εὐθὺς, ἀλλ' οὐ μετὰ πολλάς, ήτοι μετ' όλίγας ἀπεδήμησεν ήμέρας; Ό πονηρός ὑποφήτης διάδολος οὐχ' ἄμα τὴν ἰδιορροθμίαν χαὶ τὴν άμαρτίαν ὑποτίθεται, άλλά χατά μιχρόν ύποχλέπτει πανούργως, ύποψιθυρίζων ήμιν χαὶ λέγων χαὶ σὺ χατὰ σεαυτόν ζῶν, χαὶ μὴ σχολάζων τη του Θεου Έχχλητία, μηδε το ούς υπέχων τῷ διδασχάλῳ τῆς Ἐχχλησίας, δύνασαι χοὶ παρὰ σεαυτοῦ συνορᾶν τὸ δέον, καὶ μὴ μακρυνθηναι τοῦ άγαθου. "Όταν δέ τινα της ίερας ύμνωδίας άποσχοινίση, καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἱεροὺς διδασκάλους ὑπαχοής, μαχράν αὐτὸν ποιεί χαὶ τής θείας ἐπισχοπής, τοίς έργοις αὐτὸν τοίς πονηροίς παραδούς. ὁ γὰρ θεός πανταχού πάρεστιν. εν έστι το μαχράν του άγαθου, τὸ χαχὸν, ἐν ις διὰ της άμαρτίας γινόμενοι μαχράν ἀποδημούμεν Θεού. «Ού γάρ διαμενούσι παράνομοι χατέναντι των όφθαλμων σου», ό Δαδίδ πρός τον Θεόν φησι (1).

Μαχρυνθείς οὖν οὕτω, χαὶ εἰς χώραν ἀποδημή-

σχέρπισε, φησί, τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως ». Πῶς οὖν διετκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ; Πρό πάντων ούσία καὶ περιεσία ήμῶν ἔμφυτος ὁ νοῦς ἐςιν ό ήμέτερος. "Εως μέν οὖν τοῖς τῆς σωτηρίας τρόποις εμμένομεν, συνηγμένον αὐτὸν έγομεν πρός έαυτον, και τον πρώτον και άνωτάτω νουν τον Θεόν. ήνίχα δ' άν τοῖς πάθεσι θύραν ἀνοίξωμεν, εὐθὺς σχορπίζεται, πλανώμενος πάσαν ώραν περί τὰ σαρχιχά τε χαὶ γίζνα, περὶ τὰς πολυμόρφους ήδονὰς, καί τους έπι ταύταις έμπαθείς λογισμούς. Αυτου έστιν ή φρόνησις πλούτος, παραμένουσα τούτω, χαὶ διαχρίνουσα τὸ χρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος, μέχρις αν καί αὐτὸς παραμένη ταῖς ἐντολαῖς καὶ συμβουλαίς ύπείχων του άνωτάτου Πατρός. τούτου δε άφηνιάσαντος, κάκείνη σκορπίζεται είς πορνείαν χαὶ ἀφροσύνην, τὰς παρ' έχάτερον μέρος χαχίας μεριζομένη. Τοῦτο δ' αν ίδοις χαὶ ἐπὶ πάσης άρετης ήμων καὶ δυνάμεως, αι είσιν ήμέτερος όντως πλούτος, δς τής χαχίας ούσης πολυσγεδούς, ότ' αν πρός αὐτὴν ἐχχλίνη, σχορπίζεται αὐτὸς γὰρ ό νοῦς τείνει τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τὸν ἕνχ χαὶ όντως όντα θεόν, τὸν μόνον ἀγαθόν τὸν μόνον ἐφετόν, τόν μόνον άμιγη πάσης όδύνης την ήδονην παρέχοντα. Τοῦ νοῦ δὲ μαλαχισθέντος, ή πρὸς την όντως αγάπην της ψυχης δύναμις εκπίπτει τοῦ ὄντως δρεκτοῦ, καὶ πρὸς τὰς ποικίλας δρέξεις της ήδυπαθείας διασπωμένη, σχορπίζεται έντεθθεν πρός επιθυμίαν βρωμάτων ούχ άναγχαίων, έχειθεν πρός επιθυμίαν σωμάτων ούχ εύσχημόνων, έτέρωθεν πρός ἐπιθυμίαν οὐχ εὐχρήστων χρημάτων, άλλοθεν πρός ἐπιθυμίαν της κενης καὶ ἀδόξου δόξης μεθελχομένη. Καὶ ούτω χαταχερματιζόμενος ό άθλιος άνθρωπος, καί ταῖς ποικίλαις περί ταῦτα σας μαχράν ούσαν ό υίὸς ό νεώτερος, « Έχει διε- | φροντίσι χατατεινόμενος, οὐδὲ τὸν ήλιον αὐτὸν

⁽¹⁾ Talu. i, 5.

ούδε τον αέρα, τον χοινόν πάσι πλούτον, ήδεως άναπνεί τε χαί θεωρεί.

Αὐτὸς ὁ νοῦς ὁ ἡμέτερος μὴ ἀποστὰς τοῦ Θεοῦ, διεγείρει τὸν ἐν ήμῖν θυμὸν χατὰ μόνου τοῦ διαδό λου, και γρηται τη της ψυγης άνδρία κατά τῶν πονηρών παθών, κατά των άργόντων του σκότους, χατά τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας. "Αν δέ μὴ προσέχη ταῖς θείαις ἐντολαῖς τοῦ χαθοπλίσαντος αὐ τον δεσπότου, μάχεται τοῖς πλησίον, μαίνεται χατά τῶν όμοφύλων, ἀποθηριοῦται χατά τῶν μή συναινούντων ταῖς αὐτοῦ ποραλόγοις ὀρέξεσι, καὶ άνθρωποχτόνος φεῦ ὁ ἄνθρωπος γίνεται, οὐ μόνον τοίς χτήνεσι τοίς ανοήτοις όμοιωθείς, αλλά χαί τοῖς έρπετοῖς καὶ ἰσδόλοις τῶν ζώων, σκορπίος, όφις, γέννημα έχιδνών γεγονώς, ό έν υίοζς Θεού τεταγμένος. Είδες πως διεοχόρπισε χαὶ ἀπώλεσε την οὐσίαν αὐτοῦ; «Καὶ δεπανήσας φησὶ πάντα ό νεώτερος υίος, ήρξατο ύστερείσθαι». Είς λιμόν έμπεσών, άλλ' ούπω πρός έπιστροφήν έβλεψε καί γάρ ην άσωτος. διό «καί πορευθείς έκολλήθη ένὶ τῶν πολιτῶν της γώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτόν είς τους άγρους σύτου βόσχειν χοίρους».

Τίνες δὲ οἱ τῆς μαχρὰν σύσης τοῦ Θεοῦ χώρας πολίται χαὶ πολιτάρχαι; πάντως οἱ δαίμονες· ὑφ' ων πορνοβοσχὸς, χαὶ ἀρχιτελώνης, χαὶ ἀρχιλης ἡς, χαὶ στασιάρχης χατέστη, ὁ υἱὸς τοῦ οὐρανίου Πατρός· πᾶν μὲν γὰρ πάθος διὰ τὴν ἄχραν ἀχαθαρσίαν ὁ χοιρώδης αἰνίττεται· χοῖροι δέ εἰσιν οἱ τῷ βορδόρῳ τῶν παθῶν τούτων ἐγχυλινδούμενοι, ὧν ἐχεῖνος προς ὰς, ὡς χαθ' ἡδυπάθειαν ὑπερέχων αὐτῶν, οὐχ ἡδύνατο χορεσθηναι ἀπὸ τῶν χερατίων ἀν ἡσθιον οἱ χοῖροι, τετές ι χόρον τῆς οἰχείας ἐπιθυτίας λαδεῖν οὐχ ἡδύνατο. Πῶς ἡ τοῦ σώματος φύσις οὐχ ἀρχεῖ τοῦ ἀχολάς ε ὑπηρετεῖν ταῖς όρμαῖς;

Ο χρυσός ή ό άργυρος, τῷ φιλοχρύσῳ καὶ φιλαργύρω προσγεγονώς, την ένδειαν ηύξησε, και καθ' οσον αν πολύς επιρρεύση, χατά τοσούτο πλείονος επιθυμείν παρεσκεύασεν ό κόσμος απας μόλις, τάχα δὲ οὐδὲ μόλις άρχέσει πλεονέχτη καὶ φιλάρχφ ένί. Έπει οδιπολλοί μέν οδτοι, κόσμος δε είς, πως άρα δυνήσεταί τις αὐτῶν τῆς οἰχείας ἐπιθυμίας χόρον εύρεζν; Οὔτω τοίνυν χαὶ ό τοῦ Θεοῦ ἀποστατήσος έχεῖνος, οὐχ ἠδύνατο χορτασθήναι οὐδὲ γὰρ έδίδε τίς φησι τον χόρον αὐτῷ. τίς γάρ ἄν χαὶ ἔδωχεν; ό Θεός ἀπην, οῦ καὶ τη θέα μόνη χόρος άνεπαχθής τῷ όρῶντι προσγίνεται, κατά τὸν εἰπόντα. «Χορτασθήσομαι έν τῷ ὀφθηναί μοι τὴν δόξαν σου η (1). Ο διάδολος οὐκ εθέλει κόρον πορασχείν των αίσχρων έπιθυμιών, έπει μεταδολήν της πρός αὐτὰ σχέσεως ἐν τοῖς τρεπτοῖς ὁ χόρος εργάζεσθαι πέφυχεν, ειχότως οδη οδρείς ερίδου τὸν χόρον αὐτῷ.

Μόλις ποτέ τοίνυν έφ' έαυτοῦ γενόμενος ό ἀποσχιρτήσας του πατρός έχεῖνος, χαὶ οἶ χαχῶν ἔφθασεν έννοήσας, απεχλαύσατο έαυτον, λέγων «Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν άρτων, έγω δε λιμφ απόλλυμαι». Τίνες οι μίσθιοι; οι δια των της μετανοίας ίδρώτων και της ταπεινώσεως, οξά τινα μισθόν ἐπαναχαλούμενοι τὴν σωτηρίαν. Υίοὶ δέ είσιν οί διά την πρός αὐτὸν ἀγάπην ταῖς αὐτοῦ έντολαζς ύποτασσόμενοι καθάπερ καὶ ὁ Κύριος εἶπεν. Ο άγαπῶν με τὰς ἐντολάς μου τηρήσει (2). Τής οὖν υίοθεσίας ό νεώτερος ἀποπεσών υιὸς, καὶ τῆς ίερᾶς πατρίδος έχπεσών έχών, χαὶ λιμῷ περιπεσών, χαταγινώσχει έαυτοῦ χαὶ ταπεινοῦται, χαὶ μετανοεί λέγων άναστάς πορεύσομαι καί προσπεσούμαι τῷ πατρὶ, καὶ ἐρῶ· « Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν χαὶ ἐγώπιόν σου». Καλῶς ἄρα τὴν ἀρ-

⁽¹⁾ Ta) µ. 15', 15. (2) iwav. 18', 23.

γήν ελέγομεν, ότι ό πατήρ οὖτος ό Θεός έστι πως γάρ ημαρτεν είς τὸν οὐρανὸν, ὁ ἀποστατήσας τοῦ πατρός υίός, εί μὴ οὐράνιος ἦν ό πατήρ; ἤμαρτον ούν φησιν είς τον ουρανόν, τουτέστιν είς τούς έν τω ούρανω άγίους, καὶ ὧν τὸ πολίτευμα ἐν ούραγοίς ύπάρχει, καὶ ἐνώπιόν σου, δς μετά τῶν σῶν άγίων εν τῷ οὐρανῷ κατοικεῖς. «Καὶ οὐκέτι εἰμὶ άξιος χληθήναι υίός σου, ποίκσόν με ώς ένα των μισθίων σου». Καλώς τη νύν ταπεινώσει συνετισθείς, ποίησόν με φησίν ού γάρ παρ' έαυτου τις λαμβάνει τούς κατ' άρετὴν βαθμούς, εί καί μὴ χωρίς της αύτου προαιρέσεως. «'Αναστάς οὖν φησιν, ήλθεν είς τὸν πατέρα αύτου. ἔτι δὲ αὐτοῦ μαχράν ἀπέχοντος». Πῶς δὲ ἦλθε καὶ μακράν ἀπεῖχε, διὸ χαί σπλαγγνισθείς ό πατήρ αύτου έξηλθεν είς συνάντησιν αὐτοῦ; Ὁ μετανοῶν ἄνθρωπος ἐχ ψυχῆς, τη μέν άγαθη προθέσει και το της άμαρτίας έκς ήναι φθάνει πρός τὸν Θεόν. ὑπὸ δὲ τῆς χαχῆς συνηθείας χαί των προλήψεων λογιστιχώς τυραννούμενος, έτι μαχράν ἀπέγει Θεοῦ, καὶ πολλής δεῖται τής ἄνωθεν εὐσπλαγχνίας καὶ βοηθείας, εἰ μέλλει σώζεσθαι.

Διὸ καὶ ὁ πατήρ τῶν οἰκτιρμῶν συγκαταδὰς ὑπήντησε, καὶ περιπλακεὶς κατεφίλησε, καὶ τοῖς αύτοῦ δούλοις, ἤτοι τοῖς ἱερεῦσιν ἐκέλευσε τὴν στολὴν αὐτὸν τὴν πρώτην ἐνδύσαι, ἤτοι τὴν υἱοθεσίαν, ἡν καὶ πρώην διὰ τοῦ άγίου βαπτίσματος ἡμφιάσατο, καὶ δακτύλιον δοῦναι εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τυτέστι τῷ πρακτικῷ τῆς ψυχῆς, ὁ δηλοῦται διὰ τῆς χειρὸς ἐνθεῖναι σφραγίδα θεωρητικῆς ἀρετῆς ἀρραδῶνα τῆς μελλούσης κληρονομίας, ἀλλὰ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, θείαν φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ἐνδυναμοῦσαν αὐτὸν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Εἴτα καὶ τὸν μόσχον κελεύει

τόν σιτευτόν ένεγχεῖν καὶ θῦσαι καὶ προθεῖναι εἰς βρῶσιν. Ὁ μόσγος δέ ἐστιν οὖτος αὐτὸς ὁ Κύριος, ος εξάγεται μεν του πρυφίου της θεότητος, παί αὐτης της ὑπεράνω χειμένης τοῦ παντὸς ἔδρας, χαὶ ώς άνθρωπος επί γης όρθεις, ώς μόσχος ύπερ ήμών των άμαρτωλών θύεται, καὶ ώς σιτευτός, τετέστιν άρτος είς βρώσιν ήμων προτίθεται. Κοινήν δε ποιείται την επί τούτοις εύφροσύνην καί την εὐωχίαν ό Θεὸς μετὰ τῶν αύτοῦ άγίων, τὰ ήμων ύπ' άχρας οίχειούμενος φιλανθρωπίας, χαί λέ: γων δεύτε φαγόντες εφφρανθώμεν. 'Αλλ' ό πρεσδύτερος υίὸς ὀργίζεται. Νόει μοι πάλιν τοὺς 'Ιεδαίους ὀργιζομένους ἐπὶ τὴ κλήσει τῶν ἐθνῶν, τὰς Γραμματείς και Φαρισαίες σκανδαλιζομένους, ότε ό Κύριος άμαρτωλούς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. Εἰ δὲ καὶ περὶ τῶν δικαίων τοῦτρ νοεῖν ἐθέλεις, τί θαυμαζόν, εί καὶ ό δίκαιος άγνοεῖ τὸν ὑπέρ πάντα νοῦν πλοῦτον της τοῦ Θεοῦ χρηστότητος; διό καί παρακαλείται παρά του κοινού Πατρός, καί τά είχοτα διδάσκεται, λέγοντος πρός αὐτόν τὸ πάντοτε μετ' έμου εί, της άναλλοιώτου ευφροσύνης χοινωνών ευφρανθήναι δέ χαι χαρήναι έδει, ὅτε ό άδελφός σε ούτος, νεχρός ην και ανέζησεν, απογωγώς ήλ και ερδέβμ. Λεκδος ήλ τμ απαδιία και ἀνέζησε τη μετανοία, καὶ ἀπολωλώς ήν, ώς μη εύρισχόμενος έν τῷ Θεῷ. εύρεθείς οὖν χαρᾶς πληροί τὸν οὐρανὸν, καθά γέγραπται «Χαρά γίνεται έν οὐρανῷ ἐπὶ ένὶ άμαρτωλῷ μετανοοῦντι» (1). Τί δέ έςι, διὸ μάλιστα λυπεῖται ό πρεσδύτερος υίός; ότι έμοί φησιν ουδέποτε έδωκας έριφον, ίνα μετά τῶν φίλων μου εύφρανθῶ, ὅτε δὲ ὁ υίός σου οὖτος, ό χαταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνών, ἤλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. τοσοῦτο γὰρ το ύπερβάλλον των είς ήμας χαρισμάτων του Θεού

⁽¹⁾ Aoux. if, 7.

ότι και οι άγγελοι επεθύμησαν παρακύψαι είς τά χαρισθέντα διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως ἡμῖν, χαθά φησιν ό χορυφαΐος τῶν ᾿Αποστόλων Πέτρος (1). 'Αλλά καὶ οι δίκαιοι ἐπεθύμησαν καὶ πρό καιρού δι' αὐτὰ ἐλθεῖν τὸν Χριστόν, ώς καί Αδραάμ ἐπεθύμησεν ίδεῖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ· ὁ δὲ τότε ούχ ήλθε, καὶ ότε ήλθεν, ούχ ήλθε καλέσαι διχαίους, άλλα άμαρτωλούς είς μετάνοιαν, χαὶ ὑπὲρ αὐτῶν μάλιστα σταυροῦται ό τὴν άμαρτίαν αἴρων του χόσμου. ὑπερεπερίσσευσε γάρ ή χάρις, ὅπε ἐπλεόνασεν ή άμαρτία. "Οτι δε των δικαίων αἰτούντων οὐδὲ εν τῶν ἐρίφων δίδωσι, τουτέστι τῶν άμαρτωλών, σαφές ήμιν γέγονεν έχ τε άλλων ούχ δλίγων, καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν ἱερὸν καὶ μακάριον Κάρπον οπτασίας μάλιστα. Οὖτος γὰρ οὐ μόνον οθα ήκούσθη πονηρών τινων άνδρών έπαρώμενος, καί δίκαιον ούκ είναι λέγων, εί ζωσιν άνδρες άθεοι, καὶ διαστρέφοντες τὰς όδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας, άλλα καὶ θείας άγανακτήσεως έπειράθη, καὶ φριχωδεστάτων τινών έπύθετο λόγων, πρός έπίγνωσιν της άρρήτου και ύπερ νουν θείας άνοχης εναγόντων, χαὶ μή μόνον οὐχ ἐπαρᾶσθαι πειθόντων, ἀλλὰ χαὶ τῶν ἐν πονηρία ζώντων, τοῦ Θεοῦ χαιρὸν ἔτι μετανοίας παρέχοντος ἐχείνοις. Ίνα τοίνυν τοῦτο δείξη ό Θεός των μετανοούντων, ό Πατήρ των οίχτιρμών, χαὶ ίνα προσπαραστήση, ότι τοῖς διὰ μετανοίας επιστραφείσι μεγάλα και επίφθονα δωρα δίδωσιν, ούτω διέθηκε την παραδολήν.

Έπιλαδώμεθα οδν καὶ ήμεῖς ἀδελφοὶ δι' ἔργου τῆς μετανοίας, ἀποταξώμεθα τῷ πονηρῷ καὶ τοῖς

βοσχήμασιν αὐτοῦ. ἀποσχώμεθα τῶν χοίρων, καὶ τῶν αὐτοὺς τρεφόντων χερατίων, δηλονότι τῶν βδελυρών παθών, και τών τούτοις προσκειμένων. άποστώμεν της πονηράς νομής, τουτέστι της καχής συνηθείας φύγωμεν την των παθών χώραν, ήτις έστιν απιστία και απληστία και ακρασία, έν αίς λιμός ισχυρός των άγαθων γίνεται, και λιμοϋ χείρω πάθη. δράμωμεν πρός τὸν πατέρα της άφθαρσίας, τὸν δοτήρα της ζωής, την όδὸν της ζωής διά των άρετων δαδίσαντες. έχει γάρ αὐτόν εύρήσομεν πρός ύπαντην ύπο φιλανθρωπίας έξελθόντα, καὶ χαριζόμενον ήμῖν τὴν ἄφεσιν τῶν άμαρτιών ήμων, τὸ σύνθημα της ἀφθαρσίας, τὸν άρραδωνα της μελλούσης χληρονομίας. Έπεὶ χαὶ δ άσωτος υίος, καθάπερ παρά του Σωτήρος εδιδάχθημεν, μέχρις αν ήν εν τη χώρα των παθων, εί καί διενοείτο καὶ έλεγε τὰ ρήματα της μετανοίας, άλλ' οὐδενὸς ἔτυχε χρηστοῦ, ἔως οὖ ἀφεὶς ἄπαντα έχεῖνα τὰ ἔργα τῆς άμαρτίας, δραμών ἦλθε πρός τον πατέρα, και των υπέρ ελπίδα τυχών, εμεινε πάντως του λοιπού σύν ταπεινώσει, σωφρονών χαί διχαιοπραγών χαὶ συντηρών έαυτῷ τὴν ἐγχαινισθεζσαν ύπο του Θεου χάριν άσινη. ής γένοιτο καί ήμας πάντας επιτυχείν και διατηρείν άμείωτον, ώς ἄν χαὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι συνευφρανθῶμεν τῷ σεσωσμένω ἀσώτω ἐπὶ τῆς ἀνω Ἱερουσαλήμ, τῆς μητρός των ζώντων, της Έχχλησίας των πρωτοτόχων, εν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ήμῶν. ῷ πρέπει δόξα είς τοὺς αίῶνας. 'Αμήν.

⁽¹⁾ λ Πίτρ. ά, 12.

OMIAIA A'.

Είς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας καὶ περὶ εὐσπλαγχνίας καὶ εὐποιίας.

📕 ἢ μὲν παρελθούση Κυριακῆ μνήμην ἐποιείτο ή Έχχλησία της του Θεού περί ήμας άνειχάστου φιλανθρωπίας, διὰ τῆς τοῦ σεσωσμένου άσώτου παραβολής. Τη δε παρούση διδάσχει περί τής του Θεού φριχωδεστάτης χρίσεως, χαλώς τή τάξει χρωμένη, καὶ ταῖς προφητικαῖς ἀκολουθοῦσα φωναζς « Έλεον γάρ, φησί, καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι Κύριε» (1). καὶ «"Απαξ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς, δύο ταυτα ήχουσα, ὅτι τὸ χράτος τοῦ Θεοῦ, χαὶ σου Κύριε τὸ ἔλεος, ὅτι σὸ ἀποδώσεις έχάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (2). Τὸ ἔλεος οὖν καὶ ή μαχροθυμία προηγείται της θείας χρίσεως. πάσαν γάρ άρετην ό Θεός εν έαυτῷ προέχων καὶ περιέχων, καὶ δίκαιος ἐνταυτῷ καὶ ἐλεήμων ών, ἐπειδή τη χρίσει το έλεος ού συνέρχεται, χατά το γεγραμμένον. Πτωχόν εν χρίσει μή ελεήσης. (3). είχότως διένειμεν ό θεός έχάτερα τούς χαιρούς. τὸν μὲν παρόντα μαχροθυμίας τάξας χαιρὸν, ἀνταποδόσεως δὲ τὸν μέλλοντα. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἐπὶ της ίερας Έχχλησίας τελούμενα ούτω διέθηχεν ή του Πνεύματος χάρις, ΐνα τοῦτο μαθόντες ήμεῖς, ότι την έπὶ τοῖς άμαρτήμασι συγγνώμην ἀπὸ τῶν ένταυθα λαμβάνομεν, σπεύσωμεν έτι τῷ βίω περιόντες τούτω, τοῦ αἰωνίε τυχεῖν ἐλέες, καὶ τῆς θείας άξίες έαυτούς ποιήσαι φιλανθρωπίας εκείνη γάρ ή χρίσις ανήλεός έστι τῷ μὴ ποιήσαντι έλεος.

Περὶ μὲν οὖν τῆς ἀνεικάστου τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς εὐσπλαγχνίας, προλαδόντες ἔναγχος προεθέ-

μεθα, σήμερον δέ περί της δευτέρας του Χριστοδ παρουσίας ήμιν ό λόγος, και της κατ' αὐτὴν φριχωδεστάτης χρίσεως, χαὶ τῶν χατ' αὐτὴν ἀποβρήτως τελεσθησομένων, ά όφθαλμός ούχ είδε, χαί ους ούχ ήχεσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπε ούκ ἀνέδη, θείου πνεύματος άμοιρον, μή μόνον την άνθρωπίνην αίσθησιν, άλλά και νουν και λόγον δπερβαίνοντα τὸν ἀνθρώπινον εἰ γὰρ καὶ αὐτός ἐστιν ό πάντα είδως, καὶ κρίνειν μέλλων πᾶσαν τὴν γην, ό διδάσχων περί τούτων ήμας, άλλα συγκαταδαίνει τη δυνάμει των διδασχομένων, συμμέτρους τούς λόγους άποδιδούς. διὰ τοῦτο χαὶ άστραπή, καὶ νεφέλαι, καὶ σάλπιγξ, καὶ θρόνος, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις εἰσάγεται, καί τοι καινοὺς οὐρανούς, καὶ καινήν γήν κατά τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοχώμεν, των νύν όντων άλλοιουμένων. Εί δὲ καὶ λεγόμενα μόνον, καὶ συγκαταθατικῶς οὕτω λεγόμενα, φρίκης καὶ δέους τὴν ψυχὴν τῶν συνετως άχουόντων πληροί, τίς ύποίσει τότε των πραγμάτων αὐτῶν τελουμένων; Ποταποὺς δὲ δεῖ ἡμᾶς είναι εν άγίαις άναστροφαίς καί εὐσεβείαις, προσδοχώντας την παρεσίαν της του Θεου ημέρας; δι'ην ώς δ θείος Πέτρος φησίν· «Ούρανοὶ μέν πυρούμενοι λυθήσονται, ζοιχεῖα δὲ καυσούμενα τήκεται. Υή δὲ καὶ τὰ ἐν αὐτῆ ἔργα κατακαήσεται»(4). Πρὸ δὲ τούτων ή βαρυτάτη τοῦ ἀντιχρίστε κατὰ τῆς πίστεως ές αι παρυσία τε καὶ ἐπήρεια, ήτις εἰ μὴ ἐκολοδώθη γρόνον δλίγον συγχωρηθεῖσα, οὐκ ἀν ἐσώθη πᾶσα

⁽¹⁾ Ψαλμ. ρ', 1. (2) Ψαλμ. ξά, 11. (3) ἐξοδ. κγ', 3. (4) Β' Πετρ. γ', 12.

σάρξ, ώς δ Κύριος έν τοῖς Εὐαγγελίοις φησί (1). διὸ καὶ τοῖς οἰκείοις παραγγέλει, λέγων· «'Αγρυπνεῖτε οδν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υίοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (2).

Φρίχης μέν οὖν ὑπερδαλλούσης πάντα ἐχεῖνα γέμει, άλλά τοῖς ἐν ἀπιστία καὶ άδικία καὶ ράθυμία τον έαυτον βίον αναλίσχουσι, καὶ τῶν είρημένων απειλείται δεινότερα, καθάπερ καί αὐτὸς ὁ Κύριος λέγει, ὅτι. Τότε χλαύσονται πᾶσαι αί φυλαί της γης (3). Φυλαί δέ είσι της γης, οί μή τῷ ἐξ οὐρανοῦ ἐλθόντι πειθαρχήσαντες, μηδέ τόν ουράνιον ειδότες και επικαλούμενοι Πατέρα, μηδέ πρός τουτον διά της των έργων όμοιότητος άναφέροντες τὸ γένος. Καὶ πάλιν « Ώς παγὶς ἐπελεύσεται ή ήμέρα έχείνη ἐπὶ πάντας τοὺς χαθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης της γ ης» (4), τουτέστι, τούς εν χραιπάλη καὶ μέθη καὶ τρυφαίς καὶ μερίμναις βιωτικαίς, τη γη καί τοίς γιίνοις προσηλωμένους, καὶ προσανέχοντας όλοσχερῶς τοῖς φαινομένοις χατ' αίσθησιν εύπρεπέσι, πλούτω χαί δόξη και ήδονη διά μεν γάρ του προσώπου της γης τὸ φαινόμενον ἐπίγαρι ταύτης ἠνίξατο, διὰ δε του χαθήσθαι αύτούς είπεῖν, τὴν ἐπίμονον αὐτῶν καὶ ἐνδιάθετον προσεδρείαν. Συνάπτει δὲ διὰ τῶν τοιούτων λόγων τοὺς ἀμετανοήτως εἰς τέλος άμαρτώντας τοίς ἀσεβέσιν, ώς καὶ Ἡσαίας προηγόρευσεν, ὅτι' « Ἐκκαυθήσονται οἱ ἀνομοι καὶ οἱ άμαρτωλοί άμα, καὶ οὐκ ἔςαι ὁ σδέσων» (5). Ἡμῶν δε το πολίτευμα εν ούρανοίς ύπάρχει, άφ ών καί σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα φησίν δ 'Απόστολος (6). καὶ ὑμεῖς ἐχ τοῦ χόσμου τούτου οὐχ ἐστὲ, πρὸς τὰς εδίους μαθητάς έλεγεν ό Κύριος (7) πρός οθς πάλιν φησίν, δτι τούτων πάντων τελουμένων άναχύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, δτι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν (8).

Όρατε ώς οί κατά Χρις ον ζωντες έπὶ τοῖς εύθύς μετ' έχεινα γινομένοις χαράς καὶ παβρησίας άφάτου πληρούνται, οί δὲ κατὰ σάρκα ζῶντες, αἰσχύνης καὶ όδύνης καὶ κατηφείας; καθά καὶ ό ΙΙαῦλος βοά λέγων «Ο Θεός ἀποδώσει έχάστω χατά τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν χαθ' ὑπομονὴν ἔργυ άγαθου δόξαν και τιμήν και άφθαρσίαν ζητούσι, ζωήν αίώνιον, τοῖς δὲ ἀπειθοῦσι μὲν τη ἀληθεία, πειθομένοις δε τη άδικία θυμός και όργη! θλίψις χαί ζενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπε, τοῦ χατεργαζομένε τό χαχόν» (9). Έπὶ μὲν γὰρ τοῦ Νῶέ ποτε της άμαρτίας αὐζηνθείσης, καὶ παντός τοῦ άνθρωπίνου σχεδόν γένους ἐπιχρατησάσης, κατακλυσμός γέγονεν ύπο θεοῦ, ἐκτρίδων πᾶσαν πνοήν, τοῦ διχαίου μόνου πανοιχί φυλαγθέντος πρός δευτέρου χόσμου γένεσιν. Καὶ μετ' αὐτὸν πάλιν τὴν κακίαν ύλομανούσαν κατά μέρος δ Θεός ύπετέμνετο, πυρί μέν τους Σοδομίτας άποτεφρώσας, θαλάσση δὲ τοὺς Φαραωνίτας ἐξαισίως χαταποντίσας, Ἰουδαίων δὲ τὸ πάντολμον γένος λιμῷ καὶ στάσει καὶ νόσοις καὶ ποιναῖς ἐξαναλώσας πιχραῖς. Οὺ μὴν τοῖς αὐστηροῖς φαρμάχοις χαὶ ἰατρείαις ό χοινός ίατρός ύπερ του γένες ήμων χρησάμενος, τὰ ίλαρὰ καὶ μεθ' ήδονης ώφελουντα παρήχεν, άλλ' ήγειρε πατέρας, έδειξε Προφήτας, ετέλεσε σημεία, νόμον έδωχεν, άγγέλους ἐπέστησεν. Έπεὶ δὲ χαὶ ταῦτα ἡσθένει πρός τὴν ἄσχετον της ημετέρας χαχίας φοράν, αὐτὸ τὸ μέγα ίαμα τό χαταπαδον άμαρτίας μεγάλας, αὐτὸς ό τοῦ Θεοδ Λόγος κλίνας οὐρανοὺς ἐπὶ τὴν γῆν κατῆλθε· καὶ

⁽¹⁾ Ματθ. κδ., 22. (2) Δουκ. κά, 36. (3) Αποκ. ά, 7. (4) Δουκ. κά, 35. (5) Ησ. ά, 31. (6) Φιλιπ. γ 20. (7) Ιωαν. ιί, 19.

⁽⁸⁾ Λουχ. πά, 28. (9) Ρωμ. β΄, 6-9.

τὰ πάντα καθ' ήμᾶς γεγονώς, χωρίς άμαρτίας, κατήργησε την άμαρτίαν εν έαυτῷ, καὶ ήμᾶς ενισχύσας τὸ χέν τρον ἐχείνης ήμβλυνε, χαὶ τοὺς άργηγούς καὶ συνεργούς αὐτῆς παρεδειγμάτισεν ἐν τῷ σταυρῷ, διὰ τοῦ θανάτου καταργήσας τὸν τὸ χράτος έχοντα τοῦ θανάτου.

Καὶ ώς ἐπὶ Νῶε τοὺς άμαρτωλοὺς δι' ὕδατος, ούτω τὴν άμαρτίαν κατακλύσας ύστερον διὰ τῆς οίχείας διχαιοσύνης χαὶ χάριτος, ξαυτόν ἀνέστησεν άθάνατον, οδόν τι σπέρμα καὶ ἀπαρχὴν τοῦ αἰωνίε χόσμου, χαὶ δείγμα χαὶ παράστασιν της άψευδως έλπιζομένης ήμιν άνας άσεως. 'Ανας άς δέ, καί είς ούρανούς άναληφθείς, 'Αποστόλους είς πάσαν έξαπέστειλε τὴν οἰχουμένην, μαρτύρων στίφος οὐχ εὐαρίθμητον προεδάλλετο, διδασχάλων προεστήσατο πληθύν, ἐχχλησίας όσίων ἔδειξεν. Ἐπεὶ δὲ πάντα πάλιν ποιήσας, καὶ μηδέν καταλείψας τῶν δεόντων γενέσθαι, την χαχίαν είδε πάλιν τῷ αὐτεξουσίφ της ήμων προαιρέσεως έπὶ τοσούτον χορυφουμένην, μαλλον δέ τότε άρθησομένην θεάσεται, ώς και τῷ ἀντιχρίστῳ προσκυντισαι τοὺς ἀνθρώπες τηνικαθτα καὶ ύπακοθσαι, αὐτὸν τὸν άληθη Θεὸν καί τὸν αὐτοῦ άληθη καταλιπόντας Χριστόν, αὐτὸς αδθις έξουρανών επελεύσεται μετά δυνάμεως καί δόξης πολλής, οὐκέτι μακροθυμήσων, άλλὰ τιμωρήσων τούς διά τῶν πονηρῶν ἔργων θησαυρίσαντας έαυτοῖς τὴν ὀργὴν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ. Καὶ τοὺς μὲν ἀνιάτως ἔχοντας, ὡς μέλη σεσηπότα των ύγιαινόντων αποτεμούμενος, καὶ τῷ πυρὶ παραδώσων· τοὺς δὲ οἰκείους αὐτῷ της έπηρείας καὶ συναυλίας των πονηρών άνθρώπων έκλυτρωσόμενος, και της των ουρανών βασιλείας χληρονόμους ἀπεργασόμενος.

ρησίαν κλονήσει τὰ πάντα, δ συστήσας τὰ πάγτα. χατά τὸ διά τοῦ Προφήτε εἰρημένον, ὅτι ἔτι ἄπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν (1). Εὐθύς οὖν πλονεῖτὸν πόσμον, καὶ λύει τὸν ἀνωτάτω τοῦ παντὸς ὄρον, χαὶ συμπτύσσει τὸ οὐράνιον χύτος, καὶ τὴν Υῆν πυρὶ μίγνυσι, καὶ συγχεῖ τὸ πᾶν. "Ανωθεν δὲ τῶν ἄςρων τὸ πληθος, οἶόν τινας ἀμυθήτες πρηστήρας, ἐπὶ τὰς χεφαλάς πέμπων τῶν θεοποιησάντων τὸν πονηρὸν, ἵνα δι' αὐτῶν πρῶτον τιμωρηθῶσιν οί τῷ ἀντιχρίστῳ πιστεύσαντες, οἶς τὸν νοῦν προσηλώθησαν, καὶ δι' & ώς θεῷ τῷ ἀντιθέῳ ἐπείσθησαν. Έπειτα μετά δόξης αὐτὸς ἐπιφανεὶς άφάτου, δι' εὐσήμε σάλπιγγος, ώς δι' ἐμφυσήματός ποτε τὸν προπάτορα, πάντας ζωώσει, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ παραστήσει ζώντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεχρούς. Καὶ τὰς μὲν ἀσεβεῖς οὐχ άξει εἰς χρίσιν, οὐδὲ λόγε άξιώσει τινός οὐδὲ γὰρ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν χρίσει κατά τὸ γεγραμμένον, ἀλλ' ἐν κατακρίσει. Προθήσει δὲ εἰς χρίσιν τὰ ἡμέτερα πάντα, χατὰ την σήμερον άναγινωσχομένην του Ευαγγελίε φωνήν α Όταν γάρ φησιν έλθη ό Υίὸς τοῦ ἀνθρώπε εν τη δόξη αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦπ. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς προτέρας αὐτοῦ παρουσίας εχρύπτετο ή δόξα της αύτου θεότητος ύπὸ την σάρχα, ην έξ ημων ύπερ ημων άνελαβε. νύν δε χρύπτεται πρός τὸν Πατέρα εν τῷ οὐρανῷ μετὰ της όμοθέου σαρχός, τότε δε πάσαν έχχαλύψει την δόξαν άπὸ γὰρ ἀνατολῶν ἔως δυσμῶν φανείται λάμπων, άχτισι θεότητος περιαυγάζων τὰ πέρατα, παγχοσμίου χαὶ ζωοποιοῦ σάλπιγγος περιηχούσης, χαὶ συγχαλούσης ἄμα πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα. Καὶ τούς άγγέλους ἐπείγετο μὲν καὶ πρότερον, άλλ' άφανῶς, ἐπέχων τὸν αὐτῶν ζῆλον χατὰ τῶν θεο-Εύθύς οδν μετά την του άντιχρίς ε βδελυράν παρ- | μαχούντων. υστερον δε έμφανως ήξει καί ού παρα-

⁽¹⁾ $\lambda_{\gamma\gamma}$, β' , 21.

σιωπήσεται, αλλά και ελέγξει και παραδώσει ταῖς ποιναῖς τοὺς ἀπειθεῖς.

α"Οταν οὖν έλθη ό Υίὸς τοῦ ἀνθρώπε ἐν τη δόξη αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγιοι ἄγγελοι μετ'αὐτοῦ, τότε, φησὶ, καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ» οὕτω γὰρ φησί, θρόνοι έτέθησαν, καὶ παλαιός ήμερῶν ἐκάθισε' καὶ εἶδον ώς υίὸν ἀνθρώπε ἐργόμενον ἐπὶ τῶν νεφελών του ούρανου, καί εως του παλαιού των ήμερών έφθασε, καὶ αὐτῷ ἐδόθη πᾶσα καὶ ή τιμή καὶ ή έξεσία. χίλιαι χιλιάδες έλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήχεισαν αὐτῷ (1). ῷ συμφώνως καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τότε, φησὶ, «Συναχθήσονται πάγτα τὰ ἔθνη ἔμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ άφοριεί αύτους ἀπ' άλλήλων, ωσπερ ὁ ποιμήν ἀφορίζει τὰ πρόδατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων ». Πρόδατα τές διχαίους χαλεῖ ώς πραεῖς χαὶ ἐπιειχεῖς, χαὶ βαδίσαντας τὴν λείαν καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τετριμμένην όδόν των άρετων, και ώς άφομοιωμένους αὐτῷ. Έπει και αὐτὸς ἀμνὸς ἐκλήθη παρὰ τοῦ Προφήτου και Βαπτιστοῦ « Τόε ὁ άμνὸς τοῦ Θεοῦ, λέγοντος, δ αίρων την άμαρτίαν του κόσμου» (2). 'Ερίφους δε καλεί τους άμαρτωλους ως θρασείς καὶ ἀτάχτους, χαὶ χατὰ χρημνῶν φερομένους τῆς άμαρτίας και τές μέν, φησί, στήσει έχ δεξιών, ώς παί δεξιών εργάτας έργων· τούς δε μή τοιούτες έχ των εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ Βασιλεύς φησι, καὶ οὐ προσέθηχε τίς, ή τίνων βασιλεύς, ώς ούδενος όντος έτέρου, πλήν αὐτοῦ· εἰ γὰρ καὶ ἐκεῖ πολλοὶ κύριο ι καί βασιλείς, άλλ' είς όντως Κύριος, είς βασιλεύς, ό φύσει τοῦ παντὸς δεσπότης. Έρει τοίνυν τότε τοῖς έχ δεξιών αὐτοῦ ὁ μόνος βασιλεύς. «Δεῦτε οί εὐλογημένοι του Πατρός με κληρονομήσατε την ήτοιμασμένην ύμιν βασιλείαν ἀπὸ καταβολής κόσμε».

Όντως πρός τοῦτο ἔβλεπεν ή ἀπ' ἀρχής καταδολή του κόσμου καὶ διὰ τοῦτο τὸ τέλος ή ἐπουράνιος ἐχείνη χαὶ ἀρχαιοτάτη τοῦ Πατρὸς βουλή. χαθ' ήν ό της μεγάλης βυλης της του Πατρός άγγελος, οὐ κατ' εἰκόνα μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὁμοίωσιν οίχείαν απειργάσατο ζώον τὸν ἄνθρωπον, ζνα δυνηθή ποτε χωρήσαι την μεγαλειότητα της θείας βασιλείας, την μαχαριότητα της θείας χληρονομίας, την τελειότητα της του άνωτάτω Πατρός εὐλογίας, δι' ήν πάντα ἐγένετο τὰ δρατὰ καὶ τὰ άόρατα οὐ γὰρ εἶπε τοῦ αἰσθητοῦ χόσμου, άλλ' άπροσδιορίστως του χόσμε, όσος οὐράνιος, χαὶ όσος ἐπίγειος. Οὐχ' οὖτος δὲ μόνον, άλλὰ καὶ ή θεία καί απόρρητος κένωσις, ή θεανδρική πολιτεία, τά σωτήρια πάθη, τὰ μυστήρια πάντα· διὰ τοῦτο τὸ τέλος προμηθώς χαὶ πανσόφως προφχονόμηται, ώς άν, ό διά τούτων έν τοῖς παροῦσι πιστός άναφανείς, ἀχούση παρὰ τοῦ Σωτήρος «Εὖ δοῦλε ἀγαθέ, έπὶ όλίγα ής πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου » (3). Δεῦτε ούν φησι, χληρονομήσατε χαὶ τὸν ἐνεστῶτα χαὶ μένοντα καὶ ἐπουράνιον κόσμον, σί τῷ ἐπιγείῳ καὶ φθαρτῷ καὶ παραβρέοντι κόσμῳ καλῶς κατ' ἐμὴν. χρησάμενοι γνώμην. « Έπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατε μοι φαγείν, εδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ήμην, χαὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, χαὶ περιεβάλετέ με, ήσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέμε, ἐν φυλακή ήμην, χαὶ ήλθετε πρός με».

Ένταῦθα ζητεῖται τίνος ενεκα τῆς ἐλεημοσύνης ἐμνήσθη μόνης, καὶ ταύτης ενεκα τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κληρονομίαν καὶ τὴν βασιλείαν ἔδωκεν ἐκείνην· ἀλλ' οὐ ταύτης ἐμνήσθη μόνης τοῖς μετὰ συνέσεως ἀκούουσιν· ἐπεὶ γὰρ ἀνωτέρω τοὺς αὐτῆς ἐργάτας πρόδατα ἐκάλεσεν, ἀπὸ τῆς κλήσεως ταύ-

⁽¹⁾ Azv. C', g. (2) loav. á, 29. (3) Matt. xí. 21.

της, τήν τε πρός αὐτὸν όμοίωσιν, χαὶ πᾶσαν άρε- | την έμαρτύρησεν αύτοζς, καί ώς ετοιμοι διηνεκώς ήσαν είς τον ύπερ του χαλου θάνατον· χαθάπερ χαὶ αὐτὸς ώς πρόδατον ἐπὶ σφαγὴν ήχθη, καὶ ώς ά. μνός έναντίον του χείροντος αὐτὸν ἄφωνος, χατά τὸ γεγραμμένον (1). Τοιούτοις οὖν καὶ άὐτοῖς οὖσι προσεπιφημίζει την εύποιίαν. δεί γαρ και ταύτην δείγμα καί καρπόν ούσαν της άγάπης, ώσπέρ τινα πεφαλήν ύπερπειμένην έχειν των άλλων άπασων άρετών τὸν μέλλοντα χληρονομεῖν τὴν ἀίδιον βασιλείαν έχείνην. ο χαὶ διὰ της παραδολης τῶν δέχα παρθένων έδειξεν ό Κύριος. οὐδε γόρ αξ τυχοῦσαι είς τὸν θεῖον εἰσάγονται νυμφῶνα, ἀλλ' αί παρθεγία κεκοσμημέναι, ήτις ούκ αν κατορθωθείη χωρίς άσχήσεως καὶ έγχρατείας, καὶ πολλών καὶ ποικίλων των κατ' άρετην άγώνων. Έτι γε μην καὶ λαμπάδας ταῖν χεροῖν χατέχουσαι, τὸν οἰχεῖον νοῦν χαὶ τήν εν αὐτῷ εμμεριμνον γνῶσιν, τῷ πρακτικῷ τῆς ψυχής, δ δηλούται διά των χειρών, ἐποχουμένην καὶ ὑπανεχομένην, καὶ τῷ Θεῷ ἀνακειμένην διὰ βίκ, καί συνημμένην ταῖς ἐκεῖθεν λάμψεσι. Δεῖ δὲ ὅμως χαί του ελαίου δαψιλους, ώστε διαρχείν ήμμενας. 'Ελαιον δέ έςιν ή άγάπη, χορυφή των άρετων οὔσα. "Ωσπερ οδν άν καὶ θεμελίους ύποθης, καὶ ἐπρικοδομήσης τούς τοίχους, ούχ ἐπιθής δὲ τὸν ὄροφον, ἄχρηστα πάντα άφηχας έχετνα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀν πᾶσαν ἀρετὴν χτήση, μὴ προσχτήση δὲ τὴν άγάπην, πάσαι έχεῖναι άχρηστοι καὶ ἀνόνητοι· καὶ ό της οἰχίας δὲ ὄροφος χωρίς τῶν αὐτὸν ὑπανεχόντων ἐποιχοδομηθήναι οὐ δύναται.

Τοῖς τοιούτοις τοίνυν καὶ ὁ Κύριος παρέχει κλη ρονομίαν, οῖτινες τὰς ἄλλας ἀρετὰς διὰ τῶν τῆς ἀγάπης ἔργων ἐπεσφραγίσαντο καὶ ἢ διὰ ἀνεπιλή πτου βίου πρὸς αὐτὴν ἀνέδραμον, ἢ διὰ μετανοίας

πρός αὐτὴν χατέφυγον. ὧν τὰς μὲν υίὰς ἐγὼ χαλῶ. ώς της έχ θεού μυστιχής άναγεννήσεως φύλαχας. τούς δε μισθίους, ώς διά των της μετανοίας πολυειδών ίδρώτων καί της ταπεινώσεως, οία μισθόν τὴν χάριν ἐπαναχαλουμένους. Διὸ χαὶ πολυειδως τὰ της χρίσεως πρότερον ἐν τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις εξηγησάμενος, υστερον προήγαγε τὰ της άγάπης, ώς τας έχει προχατηριθμημένας άρετας, η τελειούσης η ἐπαναγούσης. 'Αλλ' οἱ δίχαιοι ἀποκριθήσονται λέγοντες. « Κύριε, πότε σε είδομεν πεινώντα, χολ εθρέψαμεν; ή διψώντα, χαί έποτίσαμεν; πότε δέ σε είδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ή γυμνόν, καὶ περιεδάλομεν; πότε δέ σε είδομεν άσθενή, ή έν φυλακή, καὶ ήλθομεν πρός σέ»; Όρᾶτε χαί διχαίους χαλουμένους τούς έχ δεξιών; ούχουν ἀπὸ δικαιοσύνης καὶ μετὰ δικαιοσύνης αὐτοῖς ὁ έλεος. Όρατε δε καὶ έτέραν άρετην την ταπείνωσιν προσμαρτυρουμένην τοῖς δικαίοις τῷ πληρώματι της άγάπης, οδόν τι περιτείχισμα χαιρίως άνεγηγερμένον; ἀνάξιοι γὰρ εἶναι τῆς ἀναββήσεως καί των ἐπαίνων ἰσχυρίζονται, ώς μηδὲν ἀγαθὸν πράξαντες, οί μηδεν άπρακτον άφείναι μαρτυρούμενοι. Διὰ τοῦτο οἶμαι, καὶ χρηματίζει παρρησία τούτοις ό Κύριος, ίνα τοιοῦτοι ἀναφανῶσι, καὶ τῆ ταπεινώσει άνυψωθωσι, και χάριν εύρωσι δικαίως παρ' αὐτοῦ δαψιλή ταύτην τοῖς ταπεινοῖς παρέχοντος. Κύριος γάρ υπερηφάνοις άντιτάσσεται, ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν ος καί νύν πρός αὐτούς φησιν· «'Αμήν λέγω ύμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ένὶ τούτων των άδελφων με των έλαχίστων, έμοὶ ξποιήσατε». Ἐλάχιστον χαλεί δια την ένδειαν χαί εὐτέλειαν· ἀδελφὸν δέ, ώς καὶ αὐτὸς οῦτω κατὰ σάρχα ζήσας ἐπὶ γῆς.

'Ακούσατε καὶ εὐφράνθητε ὅσοι πτωχοί τε καὶ

⁽¹⁾ Ho. 17, 7.

ένδεεζς, αδεγώοι λαύ ξαις καια ιορίο ιου Θεορ. κάν άκουσίως ήτε πτωχοί τε καὶ εὐτελεῖς, διὰ της ύπομονης και της εύγαριστίας έχούσιον έαυτοίς ποιήσασθε τὸ ἀγαθόν. 'Αχούσατε οἱ πλούσιοι, καὶ τὴν μακαριστὴν πτωγείαν ποθήσατε, ἴνα χληρονόμοι καὶ άδελφοὶ Χριστοῦ γένησθε, καὶ τῶν ακουσίως πτωχευόντων γνησιώτεροι. κάκεζνος γάρ έχων ἐπτώχευσε δι ἡμᾶς. 'Αχούσατε χαὶ στενάξατε οί περιορώντες χαχώς πάσχοντας τοὺς ὑμετέρους άδελφές, μάλλον δέ τές τοῦ Θεοῦ, χαὶ μὴ μεταδιδόντες έξ ών εύπορέζτε τοζς ένδεέσι τροφής, σχέπης, περιδολής, ἐπιμελείας τής προσηχούσης, μηδὲ τὸ ήμῶν περίσσευμα χαταναλίσχοντες εἰς τὸ ἐχείνων ύστέρημα. Μάλλον δὲ ἀχούσωμεν χαὶ στενάξωμεν και γάρ και αύτος έγω, ο προς ύμας ταῦτα λέγων, ελέγχομαι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως οὐχ έξω του πάθους τελείως ών πολλών γαρ ριγώντων καί στερουμένων, έμπεπλησμένος αὐτός εἰμι χαὶ ἐνδεδυμένος, πολλοῦ δὲ μᾶλλον άξιοι πένθους, οί καὶ τοὺς ὑπέρ τὴν καθημερινὴν χρείαν θησαυρές έχοντες καὶ κατέχοντες, ή καὶ αύξειν σπυδάζοντες, άγαπαν ως έαυτες τον πλησίον προς εταγμένοι, καὶ μηδέ ώς τὸν χοῦν αὐτοὺς ἔχοντες. Τί γάρ ἐστιν άλλο χρυσός και άργυρος, ά μαλλον ήγαπήσαμεν των άδελφων; 'Αλλ' έπις ραφωμεν, καὶ μετανοήσωμεν, καὶ κοινωνήσωμεν ἐπαρκοῦντες ταῖς χρείαις οίς έχομεν των έν ήμιν πτωχευόντων άδελφων, χάν εί μή τὰ ένόντα πάντα θεοφιλώς κενώσαι προαιρώμεθα, άλλὰ μηδὲ πάντα παρ' ξαυτοῖς άνιλεῶς χατάσχωμεν άλλὰ τὸ μέν ποιήσωμεν, εἰς δ δὲ ἀπολειπόμεθα, ταπεινωθώμεν ένώπιον του Θεου, καί τευξόμεθα της παρ' αὐτοῦ συγγνώμης, της αὐτοῦ φιλανθρωπίας άναπληρούσης την ήμετέραν έλλειψιν, ίνα μή της ἀπευχταίας, δ μή γένοιτο, φωνής

ἀκούσωμεν· «Τότε γάρ φησιν έρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ'έμοῦ οἱ κατηραμένοι». Πόσον τοῦτο! τῆς ζωῆς μακρύνθητε, τῆς τρυφῆς ἐκδλήθητε, τοῦ φωτὸς στερήθητε!

'Αλλ' οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ «Πορεύεσθε ἀπ'έμοῦ οί κατηραμένοι, είς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ήτοιμασμένον τῷ ξιαδόλῳ καὶ τοῖς άγγείλοις αὐτοῦ». ώς γάρ οί έχ δεξιών ζωήν έξουσι, χαί περισσόν έξουσι, ζωήν μέν τῷ συνείναι Θεῷ, περισσόν δέ τὸ καὶ υίοὶ διατελεῖν καὶ κληρονόμοι της αὐτοῦ βασιλείας, ούτως οί έξ εὐωνύμων της άληθινης ζωης ἀποτυχόντες, τὸ μαχρυνθήναι Θεοῦ, καὶ περισσότερον έξουσι χαχόν, το δαίμοσι συντετάχθαι, χαί πυρί παραδοθήναι χολάζοντι. Οἶόν δὲ τό πῦρ ἐχεῖνο, δ καί των σωμάτων απτεται, καί των λογικών έν σώμασί τε όντων καὶ οὐκ ἐν σώμασι πνευμάτων, όδυνων άμα καὶ παρακατέχον ἀθάνατα, δι' οῦ καὶ τὸ καθ' ήμᾶς πῦρ τακήσεται, κατὰ τὸ γεγραμμένον; «Στοιχεία καυσούμενα τήκεται» (1). "Οση δέ της δδύνης προσθήκη τὸ της ἀπολυτρώσεως ἀπροσδόχητον; χαὶ γὰρ ἄσβεστον ἐχεῖνο τὸ πῦρ. Τί δὲ αὖθις ή βιαία φορά; καὶ γὰρ ποταμός φησιν έλκων έχεινο τὸ πῦρ, ὡς ἔοιχεν ἀεὶ πορρωτέρω φέρον Θεοῦ. διο ουδέ πορεύθητε είπεν, άλλα πορεύεσθε άπ' έμου οί κατηραμένοι και γάρ ύπο των πτωχών έκ πολλου χεχατήρασθε· κάν είπερ έφερον έχεινοι, άλλ ύμεις κατάρας άξιοι. Πορεύεσθε δέ φησι πρός αὐτούς είς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον οὐχ ὑμῖν, ἀλλὰ τῷ διαδόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐμόν έστι τοῦτο προηγούμενον θέλημα, οὐχ εἰς τοῦτο ύμᾶς ἐποίησα, οὐχ ἐφ' ὑμᾶς ἡτοίμασα τὴν πυρὰν. διά τοὺς ἀμετάβλητον ἔχοντας της χαχίας τὴν εξιν δαίμονας προανεχαύθη τὸ ἄσβεστον πῦρ, οίς ύμᾶς συνηψεν ή κατ' ἐκείνες ἀμετανόητος γνώμη.

⁽¹⁾ B' Hero, y', 12.

Αὐθαίρετος οὖν ὑμῖν ἐστιν ἡ μετὰ τῶν πονηρῶν ἀγγέλων συμδίωσις κ. Ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με δένος ἡμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με γυμνὸς, καὶ οὐ περιεδάλλετέ με ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακἢ ἡμην, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με» ὡς γὰρ ἡ ἀγάπη, ἀδελφοὶ, καὶ τὰ τῆς ἀγάπης ἔργα πλήρωμα τῶν ἀρετῶν ἐστιν, οὕτω τὸ μῖσος καὶ τὰ τοῦ μίσους ἔργα, ὁ ἀπιν, οὕτω τὸ μῖσος καὶ τὰ τοῦ μίσους ἔργα, ὁ ἀπονται καὶ σύνεισιν αἱ ἀρεταὶ, οὕτω τὴ μισανθρωπία αἱ κακίαι διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ ταύτης μόνης

Έδουλόμην μέν οδν είπεῖν ώς οὐδὲν μεῖζον δείγμα μίσους, άλλ' ή τὸ προτιμάν τοῦ άδελφοῦ τὸ περιτιεύον ἀργύριον: ἀλλ' ὁρῶ τὴν κακίαν καὶ μείζον εύρουσαν δείγμα της μισανθρωπίας. είσί γάρ οι μή μόνον ούχ έλεουσιν έξ ων εύπορουσιν, άλλά καὶ σφετερίζονται τὰ άλλότρια. Συλλογιζέσθωσαν οὖν ἐχ τῆς πρὸς τοὺς μὴ ἐλεοῦντας ἀποφάσεως, τίνος οὖτοι τεύξονται, χαὶ τί πείσονται, καὶ οίας ἀπερινοήτου τε καὶ ἀφορήτε καταδίκης ἄξιοι καὶ ἀποστήτωσαν της ἀδικίας, καὶ διὰ τῶν της μετανοίας έργων έξιλεωσάσθωσαν το θείον. Έχεινοι δὲ ἀποχριθήσονται τηνιχαῦτα λέγοντες. «Κύριε, πότε σε είδομεν πεινώντα, η διψώντα, η ξένον, η γυμνόν, η άσθενη, η έν φυλακη, καὶ οὐ διηχονήσαμέν σοι »; 'Ορᾶτε χαὶ αὐτὸ τὸ ἔσχατον χακόν την ύπερηφανίαν τῷ ἀσυμπαθεῖ συνεζευγμένην τρόπω, ώσπερ καὶ τῆ συμπαθείς τὴν ταπείνωσιν; Οι δίκαιοι διά την εὐποιίαν ἐγκωμιαζόμενοι ταπεινούνται μαλλον, οὐ διχαιούσιν ξαυτούς. οὖτοι διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν χατηγορούμενοι παρὰ τοῦ ἀψευδοῦς, οὐ προσπίπτεσι ταπεινωθέντες, άλλ' άντι- ||

λασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίχαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον».

χαι οῦτως ἀπελεύσονταί φησιν. «οὖτοι μὲν εἰς χόν καὶ οῦτως ἀπελεύσονταί φησιν. διὸ καὶ ἀχούς λασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίχαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον».

Έλεήσωμεν οὖν ήμᾶς αὐτοὺς άδελφοὶ διὰ τοῦ πρός τοὺς άδελφοὺς ἐλέους κτησώμεθα διὰ τῆς συμπαθείας την συμπάθειαν εξ ποιήσωμεν ίνα πά> θωμεν εδ. όμοία μέν ή άντίδοσις, εὐποιία γάρ καί φιλανθρωπία και άγάπη και έλεος και συμπάθεια, ούχ ίση δὲ τἢ ἀξία χαὶ τῷ μέτρῳ τῆς ὑπεροχῆς. σψ μεν γάρ παρέχεις έξων άνθρωπος έχει, καὶ ἐφοσον άνθρωπος εὐεργετήσαι δύναται, άγτιλαμβάνεις δε παρά των θείων καὶ ἀκενώτων θησαυρών έκατονταπλασίονα, και την αιώνιον ζωήν, και εὐεργετή έξ ὧν χαί ὄσον ό Θεὸς εὐεργετησαι δύναται· «*A όφθαλμός ούχ είδε, και ούς ούχ ήχουσε, και επί χαρδίαν άνθρώπε ούχ άνέδη» (1). Σπεύσωμεν οδν ίνα του πλούτου της χρηστότητος ἐπιτύχωμεν. όλίγων άργυρίων χληρονομίαν αιώνιον άγοράσωπελ. φορύθωπελ την κατα των αλύγεων αποφααίλ άρτίως, ίνα μη όπ' αὐτης έχει χαταχριθώμεν μη φοδηθώμεν μή πτωχοί γενώμεθα διδόντες έλεημοσύνην· καὶ γὰρ ἀκούσομεν παρὰ Χριστοῦ· «Δεῦτε οί εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε την βασιλείαν ». Φοδηθώμεν και πάντα πράξωμεν ίνα μή φανώμεν έξω της πρός τον Θεόν άγάπης διά της ἀσπλαγχνίας ό γάρ μη άγαπων τὸν άδελφὸν αὐτοῦ δν έώραχε, πῶς ἀγαπήσει, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστής, τὸν Θεὸν ον οὐχ έώραχεν (2); ὁ δὲ μή άγαπῶν τὸν Θεὸν, πῶς συνέσται αὐτῷ; ὁ δὲ μὴ συνών αὐτῷ πορευθήσεται ἀπ'αὐτοῦ. ὁ δὲ πορευόμενος ἀπ'αὐτοῦ, εἰς τὴν γέεναν ἐμπεσεῖται πάντως.

Αλλ' ήμεις άγάπης έργα ἐπιδειξώμεθα είς τὸς

⁽¹⁾ Å, Kop. β', 9, (2) A' tωαν. δ', 20.

ήμετέρους εν Χριςῷ άδελφούς, ελεοῦντες τοὺς πενομόνους, ἐπιστρέφοντες τοὺς πλανωμένους, ἢν άν είποις πλάνην τε καί πενίαν, έκδικούντες τούς άδιχημένης, έπιβρωννύντες τους έν άσθενεία χαταχειμένους, είτε διὰ τῶν αἰσθητῶν τοῦτο πάσχοντας έγθρῶν τε καὶ νοσημάτων, είτε διὰ τῶν ἀοράτων πονηρών πνευμάτων καὶ τῶν τῆς ἀτιμίας παθών, ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἐν φυλακή καθειργμένους, άλλά και άνεγόμενοι των είς ήμας πταιόντων, καὶ χαριζόμενοι άλλήλοις εί τις πρός τινα έχει μομφήν, ώς καί ό Χριστός έχαρίσατο ήμίν.

χαὶ άπλῶς παντὶ τρόπω χαὶ πᾶσιν ἔργοις τε χαὶ λόγοις, οἶς ἔχομεν, ἐπιδειξώμεθα τὴν πρὸς ἀλλήλους άγάπην, ίνα και της παρά του Θεού ἐπιτύχωμεν άγάπης, καί εὐλογηθῶμεν παρ' αὐτοῦ, καὶ κληρονομήσωμεν την έπηγγελμένην ήμιν και δι' ήμας ήτοιμασμένην οὐράνιον χαὶ αἰώνιον βασιλείαν άπὸ καταβολής κόσμου. ής γένοιτο πάντας ήμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ήμών Ίησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὖ τῷ Πατρὶ, ἄμα τῷ άγίω Πνεύματι, τιμή και δόξα είς τοὺς αίωνας των αιώνων 'Αμήν.

omiaia E'.

Είς την Υπαπαντήν του Κυρίου καὶ Θεου καὶ σωτήρος ήμῶν Ιησου Χριστου, έν ή καὶ περὶ σωφροσύνης, καὶ τῆς ἀντιθέτου ταύτη κακίας.

ήν μέν προγονικήν έκείνην άράν τε καὶ χαταδίκην κοινήν τε καὶ τὴν αὐτὴν ἄπαντες εἴχομεν πρό Χριστοῦ, ἐξ ένὸς τοῦ προπάτορος ἐπὶ πάντας χυθείσαν, ώς έχ βίζης του γένους άναδιδομένην καί τη φύσει συγκεκληρωμένην. έκαστος δέ δι' ὧν αὐτὸς ἰδίως ἔπραττεν, ἢ τὴν μέμψιν ή τὸν ἔπαινον εἰς τὴν ιδίαν ὑπόστασιν παρά Θεοῦ ἐπεσπᾶτο, πρὸς ἐχείνην τὴν χοινὴν ἀράν τε χαὶ καταδίκην, και τον άνωθεν πρός αύτον και δι' αύτοῦ πρὸς τοὺς έξης καταβαίνοντα πονηρὸν κληρον πράττειν έχων οὐδέν. 'Αλλ' ήλθε Χριστός ό της φύσεως έλευθερωτής, ό την χοινήν άραν είς εύλογίαν μετάγων χοινήν, χαὶ τὴν ὑπεύθυνον ἡμῶν φύσιν άναλαδών έξ άχηράτου Παρθένου, καὶ ταύτην ύποστήσας έαυτῷ χαινήν, παλαιού μή μετασχούσαν σπέρματος, ανεύθυνον αύτην καί δεδιχαιωμένην ἀπέδειξεν, ώς καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ κατὰ | καὶ ποιῶν οὐ διέλιπε, δι' ἐαυτοῦ τῷ Πατρὶ κατα-

πνεύμα γεννωμένους έπειτα πάντας της προγονικής έχείνης άρας καὶ καταδίκης μένειν έχτός. Τί οδν ούχὶ καὶ τῶν ὑποστάσεων ἡμῶν ἐκάστη τῆς αὐτοῦ μεταδίδωσι χάριτος, οὐδε τῶν ἰδίων ἔχαςος πλημμελημάτων λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὴν ἄφεσιν; ἐπειδή περ ούχ' ὑπόστασιν αὐτὸς παρ' ήμῶν, ἀλλὰ την ήμετέραν άναλαδών έχαινούργησε φύσιν, ένωθείς αὐτη κατ' ίδίαν ὑπόστασιν καὶ πῶς, δς πάντας τελείως θέλει σωθήναι, χαὶ ύπὲρ πάντων χλίνας οὐρανούς κατήλθε, καὶ δι' ἔργων καὶ λόγων καὶ παθημάτων οἰκείων πᾶσαν ὑποδείξας σωτηρίας όδὸν εἰς οὐρανοὺς ἐπανηλθεν, ελχων ἐχεῖσε τούς πειθομένους. Ούχοῦν οὐ τῆ φύσει μόνον ἡν αὐτὸς παρ' ήμῶν ἔσχε καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον, άλλα και των είς αὐτὸν πιστευόντων έκάς ω παράσχοι τελείαν την ἀπολύτρωσιν δ δη καὶ πεποίηκε, λάττων, καὶ πρὸς ὑπακοὴν ἡμῶν ἐπανάγων ἕκαςον, καὶ πᾶσαν ἡμῶν παρακοὴν ἐξιώμενος.

Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ βάπτισμα ἐνετείλατο θεῖον, καὶ νόμους ἔθηκε σωτηρίους, καὶ μετάνοιαν ἐκήρυξε πάσι, και του οίκείου μετέδωκε σώματος τε καὶ αΐματος οὐ γὰρ άπλῶς ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ ἑκάς ε των πίστευόντων ύπόστασις καὶ τὸ βάπτισμα δέγεται, καὶ κατά τὰς θείας ἐντολὰς πολιτεύεται, καὶ τοῦ θεουργοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου ἐν μεθέξει γίνεται. Διὰ τούτων μὲν οὖν ὑποστατιχῶς ήμᾶς ό Χριστός έδιχαίωσε, χαὶ πρός ύπαχοὴν τοῦ ἀνωτάτου Πατρός ἐπανήγαγεν· αὐτὴν δὲ τὴν φύσιν ῆν παρ' ήμων προσλαβόμενος έχαινούργησεν, ήγιασμένην και δεδικαιωμένην και τῷ Πατρι διὰ πάντα ύπήχοον οὖσαν ἔδειξε, δι'ὧν αὐτὸς ταύτη χαθ' ύπόστασιν ήνωμένος, κατ' αὐτὴν ἔπραξέ τε καὶ ἔπαθεν. ὧν ἐστὶ καὶ ἡ τούτου σήμερον ἑορταζομένη παρ' ήμῖν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ παλαιὸν ἐχεῖνο πρὸς χαθαρισμόν ἀνάβασις ἡ ἀναβίβασις, καὶ ἡ τοῦ θεολήπτου Συμεών ύπάντησις, καὶ ή της διὰ βίου τῷ ίερῷ προσανεχούσης Άννης ἐξομολόγησις. Μετὰ γάρ την έχ Παρθένου τοῦ Σωτήρος γέννησιν, χαὶ τὴν κατὰ νόμους ὀκταήμερον περιτομὴν, καθάπερ δ Εὐαγγελιστής Λουχᾶς φησιν. «"Οτε ἐπλήσθησαν αί ήμέραι τοῦ χαθαρισμοῦ αὐτῶν χατά γὰρ νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Γεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, καθώς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίθ». Περιτέμνεται χατα τὸν νόμον, ἀνάγεται χατὰ τόν νόμον, παρίσταται χατά τὸ γεγραμμένον ἐν νόμω Κυρίου, προσάγεται θυσία κατά τὸ εἰρημένον έν νόμω Κυρίου.

Όρᾶτε ὅτι διὰ πάντων ὑπήχοος τῷ νόμῷ γίνεται ὁ τοῦ νόμου ποιητής χαὶ δεσπότης; Τί διὰ τούτων ἀπεργαζόμενος; ὑπήχοον ἐν πᾶσι τῷ Πατρὶ

τὴν ἡμετέραν φύσιν ποιούμενος, καὶ τὴν κατ' αὐτὴν ήμῶν παρακοὴν ἐξιώμενος, καὶ τὴν δι' αὐτὴν ἀράν εὶς εὐλογίαν μετασχευάζων ώς γὰρ ἐν ᾿Αδὰμ απασα ήν ή φύσις ήμων, ούτω καὶ ἐν Χριστῷ. καὶ ώς διά τοῦ ἐχ γῆς ᾿Αδάμ πάντες οἱ ἐξ ἐχείνου τὸ είναι λαδόντες είς γην ἀπεστράφημεν, καὶ είς ἄδε φεῦ χατηνέχθημεν, οὕτω διὰ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ᾿Αδὰμ, χατὰ τὸν ᾿Απόστολον, πάντες εἰς οὐρανὸν ἀνεχλήθημεν, καὶ τῆς ἐκεῖ δόξης καὶ χάριτος ήξιώθημεν. μυςικώς μέν τοι νῦν κέκρυπται γάρ, φησίν, ή ζωή ήμῶν σὺν τῷ Χριςῷ ἐν τῷ Θεῷ. "Όταν δὲ ὁ Χριςὸς φανερωθή κατά την δευτέραν αύτοῦ ἐπιφάνειαν καὶ παρουσίαν, τότε καὶ ύμεῖς πάντες φανερωθήσεσθε εν δόξη (1). Πάντες τίνες; οί τῷ Χριστῷ υίοποιηθέντες έν πνεύματι, καὶ πνευματικό τούτου τέχνα διὰ τῶν ἔργων ἀποδειχνύμενοι. "Ότε ἐπλήσθησαν αξ ήμέραι του καθαρισμού αύτῶν ἀνήγαγον αὐτὸν παραστήσαι τῷ Κυρίῳ. Τίνων αὐτῶν; περί τῶν τεχόντων ἄμα δὲ χαὶ τῶν ἐχ συνδυασμοῦ τιχτομένων ό τοῦ νόμου λόγος, ώς δεομένων χαθάρσεως· ἐπεὶ χαὶ ὁ ψαλμωδός φησιν· « Έν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν άμαρτίαις ἐκίσσησέ με ή μήτηρ μου » (2)· ὅπου δὲ οὐ τεκόντες, ἀλλὰ τεκοῦ· σα ήν μόνη, καὶ αὕτη παρθένος, καὶ παιδὸς τόκος άσπόρως συλληφθέντος, πάντως οὐκ ἦν χρεία καθαρισμοῦ, ἀλλ' ὑπαχοῆς ἦν ἔργον χαὶ τοῦτο, ἐπαναγαγούσης την παρακούσασαν φύσιν, καὶ της διὰ την παραχοήν ἀπαγούσης εὐθύνης. Ότε οὖν ἐπλήσθησαν αί ήμέραι τοῦ χαθαρισμοῦ αὐτῶν ἀνήγαγον αὐτὸν παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, ἀναθεῖναι, φανερόν ποιήσαι πρωτότοχον όντα, χαθά γέγραπται έν νόμω Κυρίου. « Ότι παν άρσεν διανοίγον μήτραν, αγιον τῷ Κυρίῳ χληθήσεται ».

Καὶ μὴν οὖτος μόνος ἐστὶν ὁ μήτραν ἐν τῷ συλ-

⁽¹⁾ Κολ. γ', 3. (2) Ψαλμ. ν'.

ληφθηναι διανοίξας, ασυνδυάςως χυοφορηθείς διά μόνε προσρήματος καὶ μηνύματος Θεοῦ, ὅπερ εἰς ἀχοὴν ή Παρθένος δι' ἀγγέλε ἐδέξατο πῶς οὖν ὁ νό μος παν άρσεν φησί διανοίγον μήτραν; "Ωσπερ πολλοὶ λέγονται προφήται καὶ πολλοὶ χριζοὶ, ὡς διὰ του ψαλμωδου λέγει ό Θεός. «Μή απτεσθε των χριστών μου, χαί έν τοῖς προφήταις με μή πονηρεύεσθε » (1) είς δέ έστιν ό Χριστός, καὶ είς ό μόνος Προφήτης οὖτος, εὕτω καὶ πᾶν μὲν πρωτότοκον λέγεται διανοίγειν μήτραν, ό δὲ ἀληθῶς διανοίξας οὖτός ἐστιν ὁ μόνος ἄγιος τοῦ Ἰσραήλ. Ἀνήγαγον δέ φησι, χαὶ, «Τοῦ δοῦναι θυσίαν χατὰ τὸ εἰρημένον εν νόμω Κυρίε, ζεύγος τρυγόνων, ή δύο νεοσσούς περιστερών». Τὸ μέν οὖν των τρυγόνων ζεῦγος, ύπεμφαϊνον τῶν τεχόντων τὸ σῶφρον, εἶχέ τινα λόγον πρός τούς νόμω γάμε συνεζευγμένες, οί δὲ δύο νεοσσοί τῶν περιστερῶν ἀπειρόγαμοι ὄντες σαφώς προεδήλουν την Παρθένον, καὶ τὸν ἐκ της Παρθένου ταύτης τεχθέντα, καὶ Παρθένον εἰς τέλος όντα. Καὶ όρα τοῦ νόμε τὸ ἀχριβές ἐπὶ μὲν γάρ τῶν τρυγόνων ζεθγος εἶπεν, ὡς αἰνιττομένων τούς γάμω συνεζευγμένους, ἐπὶ δὲ τῶν νεοσσῶν έφυλάξατο τουτο άπειρόζυγος γάρ καὶ ή τεκουσα χαὶ ό τεχθεὶς. 'Αλλ' ό μὲν νόμος πόρρωθεν προχαταγγέλων τὸν παρθενικὸν τόκον τοιαῦτα χρησμωδεῖ, καὶ διὰ τοιούτων τοῦτον προϋπογράφει αὐτοῦ δε του παραδόξως τεχθέντος νυν είς το ίερον άναχθέντος, έτέρας τρυγόνας καὶ άλλους περιστερῶν νεοσσούς πρεπωδεστέρους ήτοίμασε τὸ Πνεῦμα τὸ άγιον. Τίνας τούτες; Συμεών καὶ τὴν "Ανναν, οδς, είτε νεοσσούς περιζερών είποι τις, διά τό πρός χαχίαν παντάπασι νηπιώδες, είτε τρυγόνας διὰ τὸ τῆς σωφροσύνης ακρότατον, εὐλόγως ἐρεῖ.

γελικά διέλθωμεν βήματα, δίκαιος ών καὶ εὐλαβής. προχεχρηματισμένος τε δπό Πνεύματος άγίου, χαὶ νυν ύπο τούτε κεκινημένος ήλθεν είς το ίερον, καὶ ύπήντησε καὶ ἐνηγκαλίσατο τοῦτο τὸ οὐράνιον καὶ ἐπίγειον βρέφος, αὐτῷ προσάγων ὡς Θεῷ τόν τε υμνον και την ίκεσίαν, εν είρηνη τε λυθηναι του σώματος ίχετεύων, χαὶ σωτήριον αὐτὸ φῶς εἶναι καταγγέλων τοῖς πᾶσιν, εἰς πτῶσίν τε τοῦτο τεθεῖσθαι τῶν ἀπιστούντων, καὶ εἰς ἀνάστασιν τῶν είς αὐτὸ πιστευόντων ἰσχυριζόμενος. Εἶτα καὶ τῆ Παρθένω καὶ Μητρὶ τοῦ βρέφους προσδιελέξατο, έχ της περί τὸν σταυρὸν τοῦ παιδὸς ὁδύνης μητέρα κατά φύσιν φανερωθήσεσθαι δεικνύς του νυν θεανθρώπου βρέφους, καὶ τοὺς ἀμφιδόλους περὶ τούτου λογισμούς ἀποχαλύψασαν ἐχ τῶν χαρδιῶν ἀπαλείψειν και ό Σολομών γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ άμφιβόλου παιδός μητέρα έχ της περί τὸ πάθος τοῦ παιδός όδύνης καὶ τῆς ἐπ' αὐτό σφοδρᾶς λύπης καὶ συμπαθείας καλῶς ἐτεκμήρατο. Προφήτις δὲ Αννα ή τοῦ Φανεήλ χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήχοντα τεσσάρων οὖσα, νηστείαις τε καὶ δεήσεσι προσκειμένη, καὶ τοῦ ἱεροῦ μηδαμῶς ἀφισταμένη, θείω Πνεύματι τηνικαῦτα μᾶλλον γενομένη κάτοχος εὐχαρίστει τῷ Θεῷ, καὶ τὴν λύτρωσιν παραγενομένην τοῖς προσδεχομένοις εὐηγγελίζετο, ταύτην εἶναι δειχνύσα τὸ βρέφος τοῦτο. Τοιαύτας λογικάς τρυγόνας πρός ύπαντὴν προέπεμψεν είς τὸ ໂερὸν ἀνιόντι τῷ Χριςῷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, καὶ ἔδειξεν ήμιν οποίους είναι δεί τούς είσδεχομένους Χριστόν, καὶ ὁποίους εἶναι δεῖ, καὶ ὁποίας τὰς ἐξ ἀνδρών τε τὸν βίον ἀπολιπούσας καὶ τοὺς τὰς όμοζύγους ἀποδαλόντας. χήρα γὰρ ἢν ή τοῦ Φανεήλ αὕτη Αννα, άλλὰ καὶ Προφήτις πῶς; ὅτι τῶν κο-'Αλλ' ό μὲν Συμεών, ἵνα κατ' έπιδρομὴν τὰ Εὐαγ. | σμικῶν καὶ βιωτικῶν ἀποστᾶσα φροντίδων οὐκ

⁽¹⁾ Ψαλμ. ρδ', 15.

μώμω, πότε ήξεις πρός με» (1);

Τοιαύτας είναι δεί και τοιούτους τους έκ του γάμε διὰ τῆς ἐντίμε γηρείας πρὸς τὸν παρθενικὸν βίον εγγίζειν ή και συμβιούν αίρουμένους. Έλν οὖν της δευτέρας συζυγίας ώς χαμαιζήλου παντάπασιν ύπερείδες, ἀπρίξ έχυμοι της προθέσεως, κατ' ίχνος βάδιζε των έξ άρχης και διὰ τέλους άγάμων. την ότε καὶ Πέτρος πενθεράν ἔσχεν, άλλ' Ίωάννου τοῦ παρθένου πρὸς τὸ ζωαρχικὸν μνημα προσδραμόντος ούχ άπελείφθη. ἔστι δε εφ'ών χαί έπανηλθε, διό καὶ κορυφαΐος τῶν κορυφαίων ὑπὸ τοῦ χοινοῦ δεσπότου χατέστη. Πρὸς τοιοῦτον ὕψος άνάγει πόθος άπό της σαρχός έπὶ τὸ πνεθμα μετενεχθείς. Σὸ δὲ ὅρα, μὴ τῆς μὲν ἀποσχόμενος ὡς πανδήμου, της δέ μη έφικόμενος ώς δυσεφίκτου, παραβρυής καὶ λάθης καταπεσών, ώςμήτε τῶν κατὰ νόμον, μήτε των ύπερ νόμον, άλλα των παρανόμων έχόμενος. Εί δὲ τὰς ἐν χηρεία ὅντας, ἀν μὴ σωφρονῶσι, χαταχρίτες ἀποφαινόμεθα, κάν δευτέροις έννόμως όμιλήσωσι γάμοις, ού παντάπασιν άμέμπτους ήγούμεθα. είπεν αν ό Παῦλος, ότι τὴν πρώτην πίς ιν ήθέτησαν πόσω μείζονος άξιοι χαταδίχης, οί της εννόμου συζυγίας την παράνομον ήδονην προτιμώντες; καὶ οἱ γυναιξὶ συνοικοῦντες, καὶ τῆς πορνείας οὐχ ἀπεχόμενοι; πορνείας, ἢ χαὶ τὸν παγκόσμιον έχεῖνον ἐπήνεγκε χατακλυσμόν, καὶ αὐτοῖς τοῖς υίοῖς Θεοῦ κληθεῖσι τὴν ἀρχὴν, καὶ τοῖς Σοδομίταις ἐπήνεγκε τὸν οὐρανόθεν ἐμπρησμόν, καὶ

τοῖς Ἰσραηλίταις τὴν ὑπὸ τῶν Μωαβιτῶν ἦτταν, χαί τὸν πολυάνθρωπον ἐχεῖνον φόνον, χαὶ νῦν ἡμῖν οίμαι, τὰς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἥττας καὶ πολυειδεῖς ἐσωθέν τε καὶ έξωθεν κακώσεις καὶ συμφοράς. Υίδς δὲ Θεοῦ τοὺς ἀπογόνες Ἐνώς πρώτες ἐχάλεσεν ή Γραφή, δς πρώτος ήλπισεν ἐπιχαλεῖσθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. Οὖτος δὲ ἢν υίὸς Σὴθ, οὖ τὸ γένος διίστατο του διά τον Κάιν επαράτου γένους, καί διείγον έν σωφροσύνη, και δι' αὐτοὺς ἔτι τότε ίστατο ό χόσμος, εως χατά το γεγραμμένον, ίδόντες τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, τουτέστι τὰς ἐκ του γένους του Κάϊν ότι καλαί, και του πορνικου χάλλους, ήττηθέντες έλαβον αύτοις ἀπό πασων ὧν έξελέξαντο, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐπληθύνθη ή χαχία ἐπὶ τῆς γῆς, χαὶ ἦλθεν ο χαταχλυσμός, καὶ ἦρεν ἄπαντας· καὶ εὶ μὴ Νῶε τότε, καὶ οί τοῦ Νῶε υίοὶ σωφρονοῦντες εύρέθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, δήλον δὲ. και γὰρ μιᾶς γυναικός ἕκαστος ἦν ἀνήρ, μεθ' ής και είσηλθεν είς την κιδωτόν ουδ' αν ύπελείφθη ρίζα τις καὶ άρχη πρός δευτέρου κόσμου γένεσιν.

Όρᾶτε ὅτι διὰ τοὺς πορνεύοντας πάλαι ἀν ἀπώλετο ὁ χόσμος οὖτος, εἰμὴ διὰ τοὺς σωφρονοῦντας
ἴστατο; Οἱ δὲ μηδὲ τοῦ παρόντος ἄξιοι χόσμου, ὡς
ἀχοσμίαν τοῦτον ἀπεργαζόμενοι, πῶς οὐχὶ χαὶ τοθ
μέλλοντος αἰῶνος ἐξωσθήσονται, τῷ πυρὶ τῆς γεέννης παραδοθέντες, ὡς μὴ τῷ πυρὶ τῶν σαρχιχῶν
ἡδονῶν ἀντισχόντες, εἰ μὴ νῦν διὰ μετανοίας αὐτὸ
μὲν ἀποσδέσουσι σπεύσαντες, τοὺς δὲ προγεγονότας ἐντεῦθεν μολυσμοὺς τοῖς δάχρυσιν ἀπονίψονται; Καὶ τοῦτο δὲ μὴ ἀγνοείτωσαν, ὡς ἐὰν μὴ
ἀντιστῶσι σπεύσαντες διὰ τῆς μετανοίας τῷ πάθει,
χείροσι προϊόντες παραδοθήσονται τοῖς παρὰ φύσιν αἰσχροῖς, ἀ πορνιχῆς μέν ἐστιν ἐπιθυμίας γεν-

⁽¹⁾ Ψαλμ. ρ', 1.

νήματα, ελχει δε της γεέννης ένταυθα το πυρ, ώς έντευθεν συναρπασον τούς. ἀχολάστους είς αἰώνιον χόλασιν. Τίς ούχ οίδε τές Σοδομίτας χαί την παρανομωτέραν έχείνων πορνείας έχχαυσιν, χαὶ τὸν χαινότερον του πυρός ἐπ'αὐτοὺς ὄμβρον καὶ τὴν ἀπώλειαν; Πολλάχις δὲ χαὶ σύμπασα πόλις ένὸς ἀνδρὸς άσελγους ἀπήλαυσεν, ώς ἐπὶ τῶν Σιχίμων ὑπὸ τῶν Ίαχωδ παίδων άρδην άφανισθέντων έγένετο, τοῦ Συγέμ τὴν τοῦ Ἰακὼβ θυγατέρα Δείναν άρπάσαντος. 'Αλλ' ἵνα τοὺς πρὸ τοῦ νόμου νῦν ἀφῶμεν, αὐτὸς ὁ νόμος, οὐ τὴν νυμφευομένην, μὴ εύρεθείσης έν αὐτη παρθενίας, λιθοδολεῖσθαι προστάττει; τὴν δε πεπορνευμένην ίερέως θυγατέρα οὐ πυρὶ χατακαίεσθαι; μίσθωμα δε πόρνης ούκ άπαγορεύει τῷ ναῷ Κυρίε προσφέρεσθαι; τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν πορνιχῶς ταῖς Μωαδίτισι συμφθαρέντων ἔργον μαχαίρας έν μιᾶ ήμέρα τρεῖς πρὸς ταῖς εἴχοσι χιλιάδες άνδρων ἐγένοντο; Διὸ καὶ Παῦλος ὁ μέγας πρὸς ήμᾶς φησι· «Μή πορνεύετε, καθώς τινες αὐτῶν επόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾶ ἡμέρα εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες » (1). Τοιαῦτα καὶ πρὸ νόμε, καὶ ἐν νόμω, καὶ διὰ νόμου τὰ τῆς πορνείας εἰσὶν ἐπιτίμια.

Τί δὲ ἡμεῖς οἱ σταυρῶσαι τὴν σάρχα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ἐπιταττόμενοι, καὶ πάλιν τοῖς αὐτοῖς περιπίπτοντες, δι' ἀ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υίὰς τῆς ἀπειθείας; οἱ νεκρῶσαι τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς παραινούμενοι, πορνείαν, ἀχαθαρσίαν, πάθος χαχὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τῆς παραινέσεως οὐχ ἐπιστρεφόμενοι; Οὐ φοδηθησόμεθα ὀψέποτε γοῦν εἰμηδὲν ἄλλο, τὰς γοῦν θεομηνίας, τὰς χάτωθεν, τὰς ἄνωθεν, τὰς ἐχοῦν θεομηνίας, τὰς χάτωθεν, τὰς ἄνωθεν, τὰς ἐχοῦν θεομηνίας τὰς χάτωθεν, τὰς ἄνωθεν, τὰς ἐχοῦν ἀιδεσθησόμεθα τὴν διὰ σαρχὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ἡλίου τῆς διχαιοσύνης Χριςοῦ, χαὶ ὡς ἐν ἡμέρα εὐ-

σχημόνως περιπατήσωμεν; Ού φρίξομεν τὰς ἀποζολικάς ἐπεξελεύσεις καὶ ἀποφάσεις καὶ παραινέσεις; «Ούχ οίδατε, λέγοντος, ὅτι ναός ἐςε Θεσῦ, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναόν του Θεου φθείρει, φθερεί τουτον δ Θεός» (2). Καὶ πάλιν «Φανεράἐς ιτὰ ἔργα της σαρχὸς, ἄτινά έστι πορνεία άχαθαρσία άσέλγεια χαὶ τὰ έξης, ά προλέγω ύμῖν, χαθώς χαὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαύτα πράσσοντες βασιλείαν Θεού οὐ κληρονομήσουσι » (3). Καὶ πάλιν «Τοῦτό ἐστε γινώσχοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἡ ἀχάθαρτος, ἡ πλεονέχτης, ος έστιν είδωλολάτρης, ούχ έγει χληρονομίαν έν τη βασιλεία του Χριζου καὶ Θεου» (4). Καὶ πάλιν «Τοῦτό ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ άγιασμὸς ήμων, ἀπέχεσθαι ήμας ἀπό της πορνείας ου γάρ έκάλεσεν ήμας ό Θεός επί άκαθαρσία, άλλ' επί άγιασμῷ· τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐχ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, άλλα τον Θεόν τον δόντα το Πνευμα το αγιον αύτου είς ήμας» (5). Και τίς αν έξης χαταλέξη τάς είς τουτο πάσας των τε 'Αποστόλων καὶ των Προφητών φωνάς; Τοίς μέν τοι σωφρονούσι, χαί διά τουτο τελουσιν είς τά μέλη του Χριστου τί παραγγέλει ό 'Απόστολος; « Έγραψα ύμιν έν τή ἐπιστολή, μή συναναμίγνυσθαι πόρνοις» (6). 'Επειδή γάρ έχεῖνοι παρ' ξαυτών ούχ έντρέπονται, παραινεί τοις άλλοις έχτρέπεσθαι και έντρέπειν αὐτὸς, λέγων πρός αὐτούς. «Ἐάν τις ἀδελφὸς όνομαζόμενος ή πόρνος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίεινη (7). Όρας ότι χοινόν μόλυσμά έςι της Έχκλησίας ό πορνεία έγκαλινδούμενος, καὶ διὰ τοῦτο δεί πάντας τούτον άποτροπιάζεσθαι καὶ ἐξελαύνειν; Αὐτὸς δὲ ὁ Παῦλος χαὶ τῷ Σατανᾳ παρέδωκε τὸν ἐν Κορίνθω πορνεύσαντα, καὶ οὐκ ἐκύρωσε πρός σύτον άγάπην, ουδέ προσελάβετο τοῦτον,

⁽¹⁾ Α΄ Κορ. ί, 8. (2) Α΄ Κορ. γ', 16. (3) Γαλ. έ, 19, (4) Εφεσ. έ, 5. (5) Α΄ Θεσσαλ. δ', 3. (6) Α΄ Κορ, έ, 9. (7) Α΄ Κορ. ί, 11.

μέχρις ὅτε τὴν μετάνοιαν ἱχανῶς ἐπεδείξατο. Σώς ζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ τῶν τοσούτων χαχῶν ὧ ἄνθρωπε, τῶν μὲν παρόντων, τῶν δὲ μελλόντων, χαὶ τούτων διττῶν ἔν τε τῷ μέλλοντι, χἀν τῷ παρόντι αἰῶνι. Τὸ γὰρ Ἡσαῦ γένος ἀπόδλητον, ἐπειδὴ πόρνος χαὶ βέδηλος ἐχεῖνος ἢν, χαὶ ὁ Ῥοδοὰμ ἀφαιρεῖται τῆς βασιλείας τὸ πλεῖστον, ἐπεὶ γυναιχομανὴς εἴπέρ τις ὁ τοῦτον γεννήσας Σολομὼν ἀπεδίω μὴ τοῦτο παθὼν αὐτὸς διὰ τὸν Δαδίδ, ος χαὶ τὸ προστριδὲν ἄπαξ ἄγος δαχρύων λιδάσι χαὶ τοῖς ἄλλοις τῆς μετανοίας ἔργοις διαραως ἀπετρίψατο.

Φεύγετε τὴν πορνείαν, ἀδελφοὶ, πάλιν ὁ ᾿Απόστολος έγχελεύεται (1). Εί Σαμψών ταύτην έφευγεν, ούχ ἄν τῆς Δαλιδάς ταῖς χερσί χρατηθείς μετά της έν τη κεφαλή τριχός και την ίσχυν άφηρέθη, ούκ αν έξεκόπη τους όφθαλμους, ούκ αν τοῖς άλλοφύλοις χαχῶς τὸ ζῆν συναπέρρηξεν. Εἰ ταύτην ἔφευγον οί ύπο Μωσέως στρατηγούντος καὶ νομοθετούντος άγόμενοι, ούκ άν έθυσαν τῷ Βεελφεγώρ, οὐδ' ἀν ἔφαγον θυσίας νεχρών, οὐδ' ἀν ἔπεσον ὅσον πεπτώχασιν. Εί ταύτην έφευγε Σολομών, ούχ αν απέστη από Θεου του βασιλεύσαντος αυτόν και σοφίσαντος, οὐδ'ἀν εἰδώλοις ναὰς ἀνήγειρεν. Όρᾶτε ότι και πρός ἀσέβειαν ἐκφέρει τὸ τῆς πορνείας πάθος τον άνθρωπον; Ούδὲ τοὺς ἐν Βαδυλώνι πρεσδυτέρους χριτάς τὸ της Σωσάννης χάλλος έξαπατησαν, έθριάμβευσεν υζερον, καὶ ταῖς τῶν λίθων συνεκάλυψε βολαῖς, εὶ τὸ μῖσος πόρρωθεν ἔφευγον, καὶ μὴ καθ' ἐκάστην ταύτην ἀκολάστως παρετήρουν πρότερον. Οὐδ' 'Ολοφέρνης ἐκτραχηλισθεὶς | αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

άθλιος έχειτο, εί μη πρότερον τὸ σανδάλιον Ίκδήθ, κατά τὸ γεγραμμένον, ήρπασεν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ήγμαλώτευσε ψυχὴν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δ Ἰώβ φησι «Διαθήκην ἐθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ οὐ συνήσω ἐπὶ παρθένον» (2) πόσω μᾶλλον ἐπὶ ἄσεμνον γύναιον ἀπολελυμένον ἡ συνημμένον. ή μονίαν άσχει, & οὖτος, θεοφιλή, ή συζυγίαν θεόσδοτον. Πίνε ΰδατα ἀπὸ σῶν φρεάτων, οἰχειότερον δὲ νῦν εἰπεῖν, ἀπὸ σοῦ μόνε φρέατος, χαὶ τοῦτο σωφρονικώς, ἀπέχε δὲ παντελώς νόθε πόματος στυγός ές ιν ύδωρ, ποταμού τυγχάνει ρείθρον Αχέροντος, ἰοῦ θανατηφόρου γέμει, δηλητηρίου δύναμιν χέχτηται είς γὰρ πέταυρον ἄδου, μᾶλλον δὲ τοὺς μυχοὺς αὐτοὺς τοὺς πιόντας χατασπᾶν πέφυχε. Φεῦγε τὸ ἀπὸ χειλέων πορνιχῶν μέλι σεσοφισμένον γάρ έστι θάνατον πορνικόν επαλείφον, ος έστιν ό από του Θεού χωρισμός. πρός όν φησιν ό Δαβίδ· α Έξολόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ » (3). ᾿Ανάγκη γοῦν καθαρεύειν, ἢ γοῦν χαθαίρεσθαι, χαὶ οὕτως ἀμίαντον μέγειν διηνεχῶς ταῖς ἐνδεδομέναις ήδοναῖς ἀρχούμενον, οὖ τὸ σῶμα ναὸς Θεοῦ διὰ τοῦ Πνεύματος γέγονε, καὶ τὸ Πνευμα του Θεου οίχει έν αὐτῷ, καὶ πρὸς κτῆσιν μέν άγνοίας καὶ σωφροσύνης σπεύδειν, πορνείας δε καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ἀποφυγὴν, ἵνα τῷ ἀφθάρτῳ νυμφίῳ ἐν ταῖς ἀχηράτοις παστάσι συνδιαιωνίζωμεν πάντες συνευφραινόμενοι, πρεσβείαις της έν παρθενία τεχούσης αὐτὸν εἰς ήμῶν σωτηρίαν, ἀειπαρθένου καὶ παναμώμου καὶ ὑπερδεδοξασμένης Μητρός. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς

⁽¹⁾ Α΄ Κορ. ς΄, 18. (2) ἰωθ λά, 1. (3) Ψαλμ. οθ΄, 26.

TE BILIMO

Προτρεπτική πρός νηστείαν εν ή καὶ περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ώς εν ἐπιτόμω.

ολύς έστιν είς χαχίαν εὐμήγανός τε χαὶ πολυτροπώτατος, μαλλον δὲ παμμήχανος ό νοητὸς καὶ ἀργέκακος όφις. Έχει δι' ὧν ἀρχομένην έμποδίζει τὴν πρόθεσιν ήμῶν χαὶ τὴν πρᾶξιν τὴν άγαθήν· αν δὲ μὴ δυνηθή τὴν ἀρχὴν ἐμποδίσαι ταύτην, άλλας ἐπίσταται μηχανάς, δι' ὧν άχρειοῖ ταύτην ένεργουμένην αν δε μηδε τελουμένην αχρειώσαι ταύτην περί τὰ μέσα που δυνηθή, πάλιν έτερα σοφίσματα καὶ τρόπους έτέρους οἶδε, δι' ὧν καὶ τελειωθεῖσαν έχχενοῖ ταύτην καὶ ἀχερδή καθίστησι, μᾶλλον δὲ καὶ ἐπιζήμιον τοῖς μὴ πάνυ προσέχουσι. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ ἐπίπονον καὶ δυσκατόρθωτον ύποδείχνυσι, χαὶ ράθυμίαν ἐντεῦθεν ἡμῖν έμποιεί καὶ ἀνελπιστίαν, ὡς δυσκόλοις καὶ ἀδυνάτοις ἐπιγειροῦσι, διὸ μηδὲ δυνησομένοις εἰς ἔργον ένεγχεῖν τὴν πρόθεσιν. ἔτι δὲ χαὶ ἀπιστίαν ἐντίχτει των ἐπηγγελμένων παρά Θεοῦ τοῖς ἀγωνιζομένοις βραβείων.

'Αλλ' ήμεῖς ἀδελφοὶ, διὰ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀνρείας καὶ προθυμίας καὶ πίστεως, τῆς παγίδος
ταύτης ὑπεραρθῶμεν, ἐπὶ νοῦν λαδόντες ὡς οὔτε
γῆ χωρὶς καμάτων εὐχρήστους ἀναδίδωσι τοὺς
καρποὺς, οὕτε ψυχὴ χωρὶς ἀγώνων πνευματικῶν
θεοφιλές τι καὶ σωτήριον κτήσεται. Καὶ γῆν μὲν
οὐκ ἐπιτηδείαν πρὸς γεωργίαν ἔστιν εὐρεῖν. ψυχὴ
δὲ καὶ διὰ τὴν προγονικὴν καταδίκην πόνω καὶ
τόχθω ζῆν κατεκρίθημεν, καὶ τοῦτο διαφυγεῖν οὐκ
ένι, ποιήσωμεν τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν, τὸ ἀκουσίως προσὸν ὡς ἑκούσιον τῷ Θεῷ προσενέγκωμεν,

άντιδῶμεν τῶν μονίμων τὰ πρόσχαιρα, χαὶ τῶν δεινών άντιληψόμεθα τὰ χρηστότατα, πορισμόν τῆς αἰωνίου ἀνέσεως τὸν πρόσχαιρον πόνον ἀπεργαζόμενοι ύπερ άρετης γαρ ένταῦθα πονούντες της έπηγγελμένης ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰωνος ἀναπαύσεως πάντως ἐπιτευξόμεθα. Καὶ γὰρ πιστὸς ό ἐπαγγειλάμενος, δς καί βοηθός ἐστιν ετοιμος τοῖς ὑπελθοῦσιν ἐτοίμως τὸν ἀγῶνα της ἀρετης. τούτε δὲ βοηθοῦντος τοῦ τὰ πάντα ἰσχύοντος, τί τῶν ἀπάντων οὐκ ἀνύσιμον ἔσται; 'Αλλ' ὅταν ταῦτα ένθυμηθέντες προθύμως επιδαλλώμεθα τοῖς έργοις της άρετης, είδως έχεῖνος ό πονηρός ὅτι τὸ χαλὸν οὐ χαλὸν, ὅταν μὴ χαλῶς γένηται, σπουδάζει πείθειν ήμᾶς μὴ κατὰ θεάρεστον σκοπὸν έχτελεῖν τὴν τοῦ χαλοῦ ἐργασίαν, μηδὲ πρὸς τὸν έχ τοῦ Θεοῦ ἔπαινον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐξ ἀνθρώπων όρᾶν, ΐνα καὶ οὕτω τῆς παρά Θεοῦ μισθαποδοσίας καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ οὐρανίων ἀποστερήση γερῶν. Ἡμεῖς δὲ χαὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν σπουδήν άπραχτον ἀποδείξωμεν, των τε ἀποχειμένων τοῖς θεαρέστως ζῶσιν ἀμοιδῶν τὸ μέγεθος, χαὶ τὸ τῆς άνθρωπαρεσχείας οὐτιδανὸν λογισάμενοι, μὴ μόνον πρός έχεῖνο τὸ μέλλον τῆς θείας δόξης μέγεθος συγχρινόμενον, άλλ' οὐδὲ πρὸς χάχωσιν χαὶ τηξιν σαρχός άξιόλογον όν.

'Αλλὰ και μετὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ταύτην νίκην ό ἀρχέκακος ἐκεῖνος ήμῖν ὑπορύττει τὴν ὑπερηφανίαν, οἶόν τι τελευταῖον καὶ πονηρότατον βάραθρον, οἰήσεως λογισμοὺς ὑποβάλλων, καὶ μεγαλαυχεῖν ἡμᾶς πείθων, ὡς οἰκεία δύναμει καὶ περινοία τὴν

άρετὴν κατορθώσαντας. 'Αλλ' ήμεῖς ἐπιμνησθῶμεν της αὐτοαληθείας λεγούσης, ὅτι « Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιείν οὐδέν» (1)· καὶ οὕτως ἀποκρουώμεθα τάς του πονηρού πολυειδείς μηχανάς, καί έργαζόμενοι, καὶ καλῶς ἐργαζόμενοι τὸ καλὸν, καὶ σύν ταπεινώσει τη προσηχούση, γινώσχοντες ότι χαθάπερ είτις εν άγγείω μυρον πολύτιμον χεκτημένος, κάν αὐτὸ χέη ἐπὶ τῆς κόπρου, κάν τὴν χόπρον βάλλη είς τὸ ἀγγεῖον, όμοίως τὸ μῦρον ήχρείωσε και ἀπώλεσεν, οῦτω και τὴν ἀρετὴν καν ἀπώσηταί τις καὶ ἀφ' ξαυτοῦ ἀπορδίψη διὰ της άπραξίας, κάν άναμίξη τη πράξει ταύτης την πονηρίαν, έχατέρωθεν όμοίως άχρειοι κοι ἀπόλλυσι. Καὶ ταῦτα νῦν λέγω πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην διὰ τὸν τῆς νηστείας χαιρὸν, ἵνα τοῦτον ἄμικτον πάσης κακίας έαυτοῖς συντηρήσωμεν καὶ γὰρ τὸν έν τῷ Εὐαγγελίῳ Φαρισαΐον ἐκεῖνον, καί τοι νηστεύοντα δίς του σαββάτου τὸν ἄπαντα χρόνον, ουδέν ωφέλησεν ή νηστεία. μεμιγμένην γάρ είχε την ύπερηφανίαν και την πρός τον πλησίον κατάχρισιν. Ο μήν διὰ τοῦτο οὐχ ἔςιν ώφέλιμος ή νηστεία; τοῖς γὰρ θεαρέστως καὶ ὡς προσήκε ταύτην έργαζομένοις, ὅσον ἐστὶ τὸ ὄφελος, ἔδειξεν ὁ Μωϋσης, δ Ήλίας, αὐτὸς δ Κύριος. Μωϋσης μέν γὰρ πολυήμερον νηστείαν άγων.

'Αλλὰ διεγείρατε παραχαλῶ τὴν ὑμετέραν διάνοιαν, καὶ συνανυψώσατε νῦν, τοῦ χαιροῦ διδόντος, ταῖς τοῦ Μωῦσέως ἐπ' ὅρες πρὸς Θεὸν ἀναδάσεσιν, ἴνα δι' αὐτῶν χαθ' ὁδὸν αὕθις ἐπαναδαίνοντες συνανυψωθῆτε Χριστῷ, μηχέτι πρὸς ὅρος, ἀλλὰ πρὸς οὐρανὸν ἀνιόντι χαὶ ἡμᾶς συναπαίροντι. Μωῦσῆς μὲν οὖν τεσσαραχονθήμερον νηστείαν ἐπ' ὅρος ἄνων, ἐν εἴδει χαὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων χατὰ τὸ γεγραμμένον ὁρᾶ Θεόν. χαὶ ὁμιλεῖ τούτῳ χαὶ προσγραμμένον ὁρᾶ Θεόν.

λαλεῖ, χαθάπερ εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον, καὶ μανθάνει παρά Θεοῦ, καὶ διδάσκει πάντας περί αὐτοῦ, ώς αὐτός ἐστιν ὁ ἀεὶ ὧν, καὶ πρὸς τὸ μὴ ὄν οὐχ ἰών, ἀλλὰ χαὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα χαλών, χαὶ ἐχ μὴ ὄντων τὰ πάντα παραγαγών, χαὶ πρός τό μή δν διαπεσείν ούκ έων. "Ος πρώτον μέν νεύματι καὶ θελήματι μόνω τὴν αἰσθητὴν κτίσιν σύμπασαν άθρόαν έξ οὐκ όντων προήγαγεν. Έν άρχή γάρ φησιν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γην οὐ διάχενον πάντως, οὐδ' ἄνευ πάντη τῶν μεταξύ πάντων. ὕδατι μέν γὰρ ἀναμὶξ ἦν ἡ γῆ, χυοφόρον δὲ ξχάτερον ἀέρος τε χαὶ τῶν χατ εἶδος ζώων τε χαί φυτῶν, ό δὲ οὐρανὸς τῶν διαφόρων φώτων τε καί πυρών, έν οἶς τὸ σύμπαν ὑφέστηκεν. Οὕτως οὖν ἔποίησεν ὁ Θεὸς ἐν ἀρχη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γην, οζόν τινα ύλην πανδεχη καὶ δυνάμει τὰ πάντα φέρυσαν, χαλῶς πόρρωθεν ἀπορραπίζων τοὺς χαθ' έαυτὴν προϋφες ηχέναι τὴν ὕλην χαχῶς νομίζοντας. Εἶτα καλλιεργῶν καὶ τὸν κόσμον ἐπικοσμῶν, τὴν ολκείαν έχάστω χαὶ προσήχεσαν τάξιν τῶν προσόντων αὐτῷ καὶ συμπληρούντων τὸν αὐτοῦ κόσμον έν εξ ήμέραις διένειμε, διαχρίνων εχαστον προστάγματι μόνω, καὶ καθάπερ ἐκ θησαυρῶν ἀποθέτων έξάγων είς είδος τὰ ἐντεθέντα. διατιθείς τε καί συντεθείς έναρμονίως άχρως χαί προσφυώς άλλο πρός άλλο τούτων, έχαστόν τε πρός πάντα, χαί πρός εκας ον απαντα. Καὶ τῆ μεν ἀκινήτω γη καθάπέρ τινι χέντρω περιτιθείς άνωτάτω χύχλω, χαί συνδών πανσόφως διά των μέσων τον ἀειχίνητον ούρανον, ΐν' ο αὐτὸς διαμένη χόσμος έστως όμου καί κινούμενος· πάντη γὰρ κύκλω τῶν ἀεικινήτων χαὶ ταχυχινήτων άγαν σωμάτων περιτεθέντων, τὸ ἀχίνητον ἐξ ἀνάγχης τὴν μέσην ἔλαχε χώραν, άντίρροπον τη χινήσει την στάσιν έχον, ώς

⁽¹⁾ loav. if, 5.

μή μεταχωρείν χυλίνδρου δίχην την παγχόσμιον σφαϊραν.

Τοιαύτην δή νείμας ὁ άριστοτέχνης τῶν τοῦ παντός περάτων έχατέρω την θέσιν, τὸν σύμπαντα τοῦτον εὐχόσμως ώς εἰπεῖν χόσμον χαὶ ἔπηξε χαὶ έχίνησε των δε μεταξύ των περάτων τούτων διανέμει πάλιν το προσήχον έχάστω, χαὶ τὰ μέν ἄνω τάττει, καὶ μετεωροπολεῖν ἐπιτάττει, καὶ συμπεριπολείν τῷ ἀνωτάτω τοῦ παντὸς ὅρῳ ταυτῶς χαὶ χοσμίως εὖ μάλα τὸν. ἀεὶ χρόνον, ὅσα χοῦφα χαὶ δραστικά πρός το χρήσιμον των υποκειμένων έςί. τοσούτον ὑπερανεστηχότα τοῦ μέσου συνετῶς ἄγαν, ώς καὶ τὴν ἐν τούτω τοῦ ψύχους ἀμετρίαν άποχρώντως θραύειν έχειν περιημμένα, καὶ τὴν οίχείαν της θερμότητος άμετρίαν ἐπὶ χώρας χατέχειν. Έπέχειν δέ πως καὶ τὴν ἀμετρίαν τῆς φορᾶς των άνωτάτω περάτων άντιστρόφως ίδίως αὐτὰ κινούμενα, καὶ κατέχειν ἐπὶ χώρας κάκεῖνα διὰ τῆς άντις ρόφε περιστροφής, ήμιν τε παρέχειν ένιαυσιαίων πολυωφελεῖς διαφοράς ώρῶν, χρονικῶν τε διαστημάτων μέτρα, καὶ τοῦ κτίσαντος καὶ τάξαντος καὶ κοσμήσαντος Θεού τοῖς συνιείσι γνῶσιν. Τὰ μέν οδν έν μετεώρω καὶ άνωτέρω πολυστρόφως ούτω περιχορεύειν διττώς έφηκε, κάλλους τε παγκοσμίε χάριν και ώφελείας πολυειδους. τα δ'άλλα χάτω και περί το μέσον έθηκεν, όσα βάρος έχει και παθητά την φύσιν έστι, γίνεσθαί τε και απογίνεσθαι πέφυκε, διακρινόμενά τε καὶ συγκρινόμενα, καί πάσχοντα μαλλον μεταβάλλειν πρός εύχρηστίαν, χατά χόσμον ύποτιθείς χαὶ ταῦτα χαὶ τὸν πρός άλληλα λόγον, ίν' έτοίμως έχη χαλεϊσθαι χόσμος τὸ πᾶν.

Οὕτω δὴ πρῶτόν τι τῶν όντων ἐν τἢ κτίσει παρήχθη, καὶ μετὰ τὸ πρῶτον ἔτερον, καὶ μεταξὸ πάλιν ἄλλο καὶ ἐφεξῆς, καὶ μετὰ πάντα ὁ ἄνθρωπος, δς τιμῆς τῆς παρὰ Θεοῦ καὶ προμηθείας ἠ-

ξίωται μείζονος, καί πρίν ή πλασθήναι και μετά τὴν πλάσιν, ὡς καὶ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον κόσμον πρό αὐτοῦ γενέσθαι δι' αὐτόν, καὶ τὴν τῶν οὐρανων βασιλείαν εύθύς άπο καταβολής κόσμου δι' αὐτὸν έτοιμασθηναι πρὸ αὐτοῦ, καὶ βουλήν περί αὐτοῦ προηγήσασθαι, καὶ γειρί Θεοῦ καὶ κατ' είχόνα πλασθήναι Θεοῦ, χαὶ μὴ τὸ πᾶν σχεῖν ἐχ της ύλης ταύτης καὶ τοῦ κατ αίσθησιν κόσμου, καθάπερ τὰ ἄλλα τῶν ζώων, ἀλλὰ τὸ σῶμα μόνον, την δέ ψυχην έχ των υπερχοσμίων, μαλλον δέ παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ δι' ἐμφυσήματος ἀπορρήτου, ώς μέγα τι καὶ θαυμαστόν, καὶ τοῦ παντός ὑπερέχον, καὶ τὸ πᾶν ἐποπτεῦον, καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπιςατοῦν, καὶ Θεοῦ γνωστικόν ἄμα καὶ δεικτικόν παντὸς μᾶλλον τῆς ὑπερανωκισμένης τοῦ τεχνίτου μεγαλειότητος ἀποτέλεσμα. Έντευθεν καὶ παράδεισον ενδιαίτημα σχείν, εξαιρέτως ύπο Θεού καὶ τούτον πεφυτευμένον, καὶ θείας θέας καὶ όμιλίας έχει τυχγάνειν αὐτοπροσώπου, χαὶ συμβουλὴν ἐν τούτω καὶ ἐντολὴν παρὰ Θεοῦ λαβεῖν, νηστείαν ἐντελλομένην την έχει πρέπουσαν, ώς άν ταύτην χατέχων χαὶ συντηρῶν, ἀθάνατος χαὶ ἀχάματος χαὶ ἄλυπος διαμένη τὸν ἄεὶ χρόνον.

Ο δὲ τῆς ἐντολῆς ταύτης καὶ συμδουλῆς τὴν ἐπιδουλὴν φεῦ τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως ἑκὼν προτιμήσας, καταλύσας τὴν ἐντεταλμένην νης είαν, τῆς μὲν ἀειζωίας τὸν θάνατον, τοῦ δὲ τῆς ἀκηράτου τρυφῆς χωρίου τὸ πολυπαθὲς καὶ πολυσυμφορώτατον χωρίον τοῦτο τῆς ἀμαρτίας ἀντιλαμβάνει, μᾶλλον δὲ τὸν ἄδην καὶ τὸν ἐκεῖ κατακρίνεται ζόφον. Καὶ διέμεινεν ἀν ἡ φύσις ἡμῶν ἐν τοῖς καταχθονίοις ὑπὸ τὰς καταδύσεις ἐκείνου τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπατήσαντος ὄφεως, εἰ μὴ ὁ Χριστὸς ἐλθὼν, καὶ διὰ νηστείας ἀρξάμενος εἰς τέλος κατήργησε τὴν αὐτοῦ τυραννίδα, καὶ ἡμᾶς ἡλευθέρωσέ τε καὶ ἀνεζώωσεν, δ καὶ Μωῦσῆς προηγόρευσεν ἐκεῖ γὰρ

νηστεύων έπὶ τοῦ ὄρους πλάχας δέχεται θεοτεύχτες, χαὶ νόμον αὖθις δαχτύλω Θεοῦ γεγραμμένον πλαξί δευτέραις, καθ'δ έκπαιδεύων τηνικαυτα λαόν ίερον πάντα τὰ τοῦ Χριστοῦ προϋπέγραψεν ἔργφ καὶ προϋπέδειζεν, ελευθερωτής καὶ σωτήρ άναφανεὶς του Αβραμιαίου γένους, ώς του ἀνθρωπίνου γένους ό Χριστός υστερον. Ήλίας δε τεσσαρακονθήμερον και αὐτὸς νηστεύσας, Θεὸν ἐπ' ὄρους όρα ουκ εν πυρί, καθάπερ πρότερον ή γερουσία του Ίσραὴλ, ἀλλὰ διὰ τῆς θεαρές ενηστείας ὑπερβὰς την έν πυρί θέαν, έν φωνή λεπτής αύρας διερχομένης όρα τὸν Κύριον, ἐγγυτέρω τῆς δεσποτικῆς φωνής γεγονώς «Πνευμα λεγούσης ό Θεός, καὶ τὰς προσχυνούντας αὐτὸν ἐν Πνεύματι καὶ άληθεία δεῖ προσχυνείν» (1)· ή μέν γάρ φωνή την άλήθειαν χαί τὸ τῆς αὐτοαληθείας χήρυγμα τὸ πάντα περιηχῆσαν τὰ πέρατα. ή δὲ διερχομένη αύρα τὸ πνεῦμα καί την χάριν προδιετύπωσεν.

Αλλά καὶ δύναμιν ό Ἡλίας ἐκ τῆς ἐν τῆ νης εία θέας λαμβάνει προφήτην άντ' αὐτοῦ χρίσαι, καὶ διπλην αὐτῷ παρασχεῖν τὴν ἡν αὐτὸς ἐκέκτητο χάριν, και μετέωρος ἀπὸ γης ἀρθηναι, πάντως εἰς τύπον σαφή της υστερον ἀπὸ γης εἰς οὐρανὸν γενομένης της Χριστού άναλήψεως. Ο δε Χριστός αὐτὸς νικῷ κατὰ κράτος ἐπ' ἐρημίας νηστεύων τὸν χοινόν πειραστήν, καὶ τὸ τούτου κατ' ἀνθρώπων άφελόμενος χράτος, χαι χαθελών είς τέλος την αὐτου τυραννίδα, την ήμετέραν φύσιν έλευθεροι καί προτίθησι τουτον είς παίγνιον πάσι τοῖς κατά τὸ Εὐαγγέλιον αύτου ζην έθέλουσι, καὶ τελειοι τὰς προβρήσεις των Προφητών, και τοίς παρ' εκείνων τυπιχώς προγεγονόσι δι' έργων την χάριν ἐπιγράφει χαὶ τὴν ἀλήθειαν. Όρᾶτε τῆς νηστείας τὰ δῶρα, καὶ διὰ τίνων, καὶ τίνων, καὶ ὅσων ἡμᾶς ἡξίωσεν; 'Αλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ταύτης, ὅ ἐστιν ἡ ἀδδηφαγία καὶ ἡ ἀκρασία, πάρεστιν ὁρὰν τὴν ταύτης ἀλήθειαν· ταῖς γὰρ παρελθούσαις δυσίν έ- δδομάσιν, ἡ ἀδδηφαγία καὶ ἡ ἀκρασία μάλιστα κατεκράτει τῆς πόλεως, καὶ εὐθὺς ταραχαὶ καὶ κραυγαὶ καὶ μάχαι καὶ θόρυδοι, καὶ ἄσματα πορνικὰ, καὶ χορεύματα σατανικὰ, καὶ ἄσεμνοι γέλωτες· ἐπὶ δὲ τῆς ἑδδομάδος ταύτης ἡ νης εία παραφανεῖσα πάντα μετεσκεύασεν ἐπὶ τὸ σεμνότερον, καὶ τῶν παλυδαπάνων φροντίδων τῆς ματαιότητος ἐκδαλοῦσα, καὶ παύσασα τὸν μόχθον τὸν ὑπὲρ τῆς καταργουμένης γαστρὸς, μετέστησεν ἡμᾶς εἰς τὰ τῆς μετανοίας ἔργα, καὶ ἀνέπεισεν ἐργάζεσθαι μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ποῦ νῦν αί τῶν ἀλόγων ζώων σφαγαί καὶ αί χνίσσαι, και αι παντοδαπαι καρυκείαι, και αι των μαγείρων σπεδαί; που οί περιτρέχοντες τὰς όδους, καὶ φωναῖς ἀνάγνοις τὸν ἀέρα μιαίνοντες; ποῦ οί περιχτυπούντες καί περιαυλούντες τούς οίχους καί τάς τραπέζας, καὶ οἱ ἀνακείμενοι καὶ συνεπικροτούντες, καί μετά τυμπάνων καί αὐλῶν τῶν προχειμένων άχρατως έμφορούμενοι; που οί διημερεύοντες καὶ διανυκτερεύοντες ἐν συμποσίοις, οξ κατασχοπούντες πού πότος γίνεται, οί συμπαραλαμβάνοντες αλλήλους ἐπὶ τὴν μέθην, καὶ τὰ ἐκ της μέθης αἰσχρά; Πάντα οίχεται τὰ χαχὰ, πάντα άντεισήχθη τὰ άγαθὰ, της νηστείας ἐνδημησάσης. 'Αντί των βδελυρων ἀσμάτων, ψαλμὸς νῦν ίερὸς διὰ ς όματος ἄδεται ἀντὶ τῶν ἀσέμνων γελώτων, κατήφεια νύν σωτηριώδης καὶ δάκρυα γίνεται άντὶ τῶν άτάκτων δρόμων καὶ περιδρόμων, κοινός ἄπασε δρόμος είς ἐπὶ τὴν ἱερὰν τοῦ Χριςοῦ Ἐχχλησίαν. ώσπερ γάρ ή γαστριμαργία τὸν πολυπληθή τῶν

⁽¹⁾ iway. &, 23.

άμαρτημάτων ἐσμὸν βλαστάνει, οὕτως ή νηστεία ρίζα πάντων των άρετων ύπάρχει, καὶ άρχη των θείων έντολῶν. 'Όντως ή ἀχρασία παλαιόν ἐστιν όμοῦ χαὶ νέον χαχὸν, εἰ χαὶ τῆς ἀντιρρόπε νηστείας μηδέ κατά χρόνον προέχει. Διά τὴν ἐν παραδείσω των προπατόρων ήμων άκρασίαν, και την έκει της προγενεστέρας νηστείας ύπεροψίαν, θάνατος είς τὸν χόσμον εἰσῆλθε, χαὶ ἐβασίλευσεν ἡ άμαρτία συνεπαγομένη τὴν καταδίκην τῆς ἡμῶν φύσεως ἀπὸ ᾿Αδὰμ μέχρι Χριστοῦ. Διὰ τὴν ἐν τῆ καθ' ήμας οἰχουμένη των ἐξ ᾿Αδὰμ ἀχρασίαν, χαὶ τὴν τῆς προτέρας σωφροσύνης ὑπεροψίαν ὁ χαταχλυσμός ἐπῆλθε πάση τη γη. Τί γάρ φησι τηνικαῦτα πρός τὸν Νῶε ὁ Θεός. «Οὐ μὴ χαταμείνη τὸ πνεῦμά μου εν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας » (1). Τί δὲ τῶν κατασεσαρκωμένων έργον, οὐ γαστριμαργία καὶ μέθη καὶ τρυφή, καὶ τὰ ἐχ τούτων χαχά; Διὰ τὴν ἐν Σοδόμοις ἐξάγιστον σπατάλην καὶ ἀκρασίαν οὐρανόθεν αὐτοῖς δ έμπρησμός χατηνέχθη. τοῦτο γάρ φησιν Ἰεζεχιὴλ ό Προφήτης τὸ ἀνόμημα Σοδόμων, ὅτι ἐν πλησμονή άρτων ἐσπατάλων (2). ᾿Απὸ γὰρ τῆς σπατάλης ταύτης καὶ τὴν φύσιν ἀγνοήσαντες εἰς τὰς παρὰ φύσιν έξωλίσθησαν μίξεις. Τί τὸν τοῦ Ἰακὼβ Ἡσαῦ πρωτότοχον όντα τῶν πρωτοτοχίων ἐστέρησε καὶ τῆς πατρικῆς ἐξέβαλεν εὐχῆς; οὐ λαγνεία καὶ βρώματος παράλογος αίτησις; Τί τοὺς υίἐς Ἡλεὶ τοῦ ἀρχιερέως θανάτω κατεδίκασε, καὶ συναπορρηξαι τοῦτον βιαίως τη άγγελία τοῦ θανάτου των παίδων την ζωήν εποίησε, μή μετ' επιμελείας τούτους παιδεύοντα της προσηχούσης, ούχ ή τῶν κρεῶν ἐκ τῶν λεδήτων οὐ κατὰ καιρὸν ἀφαίρεσις καὶ χρῆσις; 'Αλλὰ καὶ τὸ τῶν Έδραίων ἄπαν γέ- ||

νος, ὅτε Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ ὅρους ὑπὲρ αὐτῶν ἐνήστευε, καθ' ἑαυτῶν ἀεὶ τρυφῶντες, φαγόντες καὶ πιόντες ἀνέστησαν παίζειν, κατὰ τὸ γεγραμμένον (3), καὶ τὸ παίγνιον αὐτοῖς εἰδώλε ῆν προσκύνησις. τότε γὰρ ἐνηργήθη αὐτοῖς τὰ τῆς μοσχοποιίας.

Ούτως οὐ μόνης άμαρτίας, άλλὰ καὶ ἀσεβείας ή τρυφή παραιτία. Οὐχοῦν χαὶ ή νηστεία χαὶ ή ἐγχράτεια, οὐ πρὸς ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ χαὶ πρὸς θεοσέβειαν λυσιτελούσι. δεί γάρ προσείναι τή νηστεία την έγχράτειαν διατί; ὅτρχαὶ ὁ τῶν εὐτελων βρωμάτων χόρος χωλύει τὸ χαθάρσιον πένθος, χαὶ τὴν χατὰ Θεὸν ἐν τῆ ψυχῆ λύπην χαὶ τὴν χατάνυξιν, ήτις άμεταμέλητον μετάνοιαν είς σωτηρίαν χατεργάζεται άνευ γάρ συντετριμμένης καρδίας οὐκ ἔστιν άληθῶς ἐπιλαβέσθαι τῆς μετανοίας. Συντρίβει δε την χαρδίαν καὶ πενθεῖν ποιεῖ τὰς οἰχείας άμαρτίας ή της τροφής χαὶ τοῦ ὕπνέ χαὶ τῶν αἰσθήσεων χατὰ Θεὸν συς ολή. Καθάπερ οὖν ό ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ πλούσιος ἐχεῖνος, εἰπὼν ἑαυτῷ, φάγε, πίε, εὐφραίνου, ἄξιον έαυτὸν ὁ ἄθλιος ἐποίησε της αίωνίε φλογός, άνάξιον δὲ καὶ της παρούσης ζωής, ούτως ήμεῖς, άδελφοὶ, άντις ρόφως είπωμεν ήμιν αὐτοῖς ἐγκρατεύεσθαι καὶ νηστεύειν, ἐγρηγορέναι τε καὶ συστέλλεσθαι, καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ κακοπαθείν ύπερ της σωτηρίας ήμων ούτω γάρ καί τὴν παρούσαν ζωὴν καλῶς καὶ θεοφιλῶς διανύσομεν, και την αιώνιον εύζωίαν κληρονομήσομεν. ής γένοιτο πάντας ήμας επιτυχείν χάριτι καὶ φιλανθρωπία του Κυρίου ήμων Ίησου Χρις ου. ῷ πρέπει δόξα χράτος τιμή χαὶ προσχύνησις σύν τῷ ἀνάρχω αὐτοῦ Πατρί καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν χαὶ ἀεὶ, χαὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

⁽¹⁾ Γεν. ς', 3. (2) Ϊεζ. ις', 49. (3) Εξ. λ6', 6.

OMIAIA Z'

Επέρα, Περὶ νηστείας.

δύ μέν δφθαλμοῖς θέαμα γαληνιῶσα θάλασσα, καὶ φωτὶ φαιδρῷ λαμπομένη καὶ λαμπρυνομένη, καὶ τῷ λείω τῆς ἐπιφανείας πρὸς τὴν αὐγὴν ἀντιλάμπουσα. Πολλῷ δὲ τερπνότερον οὐχ όρᾶν μόνον, άλλὰ καὶ προσλαλεῖν Ἐκκλησία κατὰ Θεόν ήθροισμένη, θορύδων ἀπηλλαγμένη, καὶ τῷ θείω φωτί μυστικώς χαταλαμπομένη, χαί πρός τὴν έχειθεν αύγὴν ἀνεπτερωμένη, καὶ χείρας ἀνατεταμμένη και δφθαλμούς αἴσθησίν τε πᾶσαν καξ την διάνοιαν. Έπεί δή μοι τοίνυν ή τοῦ Πνεύμαματος χάρις ταύτην σήμερον έχαρίσατο την επέραστον θέαν, καὶ πάρεστε πάντες ύμεῖς συνδιανυ**χτερεύοντες χαί συνδιημερεύοντες έν τῷ γαῷ τοῦ** Θεοῦ, καὶ τῆ κατ'αὐτὸν νῦν ὑμῶν ἀνελλιπεῖ προσεδρεία, πάρεστιν όραν ύμας, χαθάπερ ύπερχόσμιά τινα δένδρα, παρά τὰς διεξόδους πεφυτευμένα τῶν ύδάτων του Πνεύματος: φέρε καὶ αὐτὸς συνεργήσω πρός δύναμιν ταῖς ἐχεῖθεν ἀρδείαις, χαὶ χαθάπερ χαλιάν τὰς μηχανάς ύμιν ἐμφανέστερον ἀποδειχνύντες, δι' ών οὐ τὴν νηστείαν μόνον, άλλὰ καὶ την προσευχήν ήμων ό πολέμιος της σωτηρίας ήμων επιχειρεί παντοδαπώς άχρειουν.

Έστιν οὖν, ἀδελφοὶ, καὶ ἄλλη πλησμονὴ καὶ μέθη πονηρὰ, ἥτις οὐκ ἀπὸ τῶν βρωμάτων οὐδὲ ἀπὸ τῶν πομάτων γίνεται καὶ τῆς ἐν τούτοις τρυφῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς εἰς τὸν πλησίον ὀργῆς καὶ τοῦ μίσους, καὶ τῆς μνησικακίας, καὶ τῶν ἀπὸ τούτων τικτομένων κακῶν περὶ ὧν καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν τῆ ψδῆ φησι, «Θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος» (1). Δι' ᾶ καὶ ὁ Προφήτης

'Ησαίας φησίν· «Οὐαὶ οὶ μεθύοντες άνευ οίνε» (2)· καὶ πάλιν δ αὐτὸς παραγγέλει λέγων ((Μή εἰς μάχας νηστεύετε» (3). 'Αλλά καὶ πρὸς τοὺς οὕτω νηστεύοντας ώς ἀπὸ τοῦ Κυρίου φησίν· « Ἐὰν κάμψης ώς κρίκον τὸν τράχηλόν σου, οὐδ' οὕτω καλέσετε νηστείαν δεκτήν, καὶ ἐἀν πληθύνητε τὴν δέησιν ύμων, ούχ είσαχούσομαι ύμων καὶ όταν έχτείνητε τὰς χεῖρας ὑμῶν πρός με, ἀποστρέψω τοὺς όφθαλμούς μου ἀφ' ύμῶν» (4). Ταύτην οὖν τὴν ἀπὸ τοῦ μίσους μέθην, τὴν παντὸς μᾶλλον τῆς θείας αποστροφής αιτίαν, έμποιείν ό διάβολος έπιχειρεί τοίς προσευχομένοις τε καὶ νηστεύουσι, καὶ των αίτιαμάτων ύποβάλλει την μνήμην, καὶ τούς λογισμούς χινεί πρός μνησιχαχίαν, χαί πρός χαταλαλιάν όξύνει τὴν γλῶσσαν, τοιούτους εἶναι παρασχευάζων, οίον ό Δαδίδ ύπογράφει τον εν χαχία εὐχόμενον, λέγων «'Ανομίαν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλογίσατο, ή γλώσσα αὐτοῦ ώσεὶ ξηρὸν ήχονημένον» (5)· καὶ ἀφ' ὧν δυσθηναι προσεύχεται πρὸς τὸν Θεόν, λέγων « Έξελοῦ με, Κύριε, έξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίχου ρῦσαί με οίτινες ήκόνησαν την γλωσσαν αὐτων ώσεὶ όφεως, ἰὸς άσπίδων ύπὸ τὰ γείλη αὐτῶν» (6).

'Αλλ' ήμεῖς ἀδελφοὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς νης είας καὶ τῆς προσευχῆς, παρακαλῶ, εἴ τί ποτε κατά τινος, ἢ ἀληθῶς ἔχομεν, ἢ νομίζομεν ἔχειν, ἀφῶμεν, καὶ τῆς ἀγάπης ὅλοι γενώμεθα, κατανοοῦντες μᾶλλον ἀλλήλες εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων λέγοντές τε καὶ ἐν ἑαυτοῖς λογι-ζόμενοι, καὶ διανοούμενοι καλὰ ἐνώπιον Θεοῦ καὲ

⁽¹⁾ Δευτ. λ6', 33. (2) Ησ. κ, 1. (3) Ησ. νή, 3. (4) Ησ. νή, ς, ά, 15. (5) Ψαλμ. νά, 2. (6) Ψαλμ. ρλθ', 1.

ένώπιον άνθρώπων, ΐνα γηστεύωμεν τὴν ἐπαινετήν νηστείαν χαὶ ἄμωμον, χαὶ τὰ χατ' αὐτήν αἰτήματα ήμων πρός τον Θεόν εύπρόσδεκτα γένηται, καὶ ώς πατέρα τοῦτον κατὰ γάριν πρεπόντως ἐπιχαλώμεθα, χαὶ πρὸς αὐτὸν μετὰ παρρησίας λέγειν ξχωμεν «Πάτερ ἄφες ήμιν τὰ ὀφειλήματα ήμων, ώς καὶ ήμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ήμῶν». ᾿Αλλη πάλιν τη παρ' ήμων προσευχη καί τη νης εία, παρὰ τοῦ ταῖς ψυχαῖς ήμῶν ἐπιβουλεύοντος, ἀγρείωσις ή οίησις ἐπιγίνεται, ἡν καὶ ὁ Φαρισαῖος ἐκεῖνος ἔχων, νης εύων καὶ προσευξάμενος, ἀπεπέμφθη κενός. 'Αλλ' ήμεῖς εἰδότες, ὅτι ἀκάθαρτος καὶ ἀπρόσδεκτος παρά Κυρίω πᾶς ύψηλοχάρδιος, χαὶ πολλών χαὶ μεγάλων όντας όφειλέτας ήμας αὐτὸς τῷ Θεῷ, καὶ της όφειλης όλίγον αποδιδόντας έξεπις άμενοι, τῶν μεν όπισθεν ώς μηδένα ἐπιλανθανώμεθα, πρὸς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, νης εύομεν καὶ προσευχόμεθα μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ αὐτομεμψίας καὶ ταπεινώσεως, ΐνα ή καθαρά καὶ θεάρεστος ήμῶν ή νηστεία, καὶ ή ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ προσεδρία τε καὶ παράστασις. "Ετερος τοῦ πονηροῦ τρόπος, άχερδη τὸν της νηστείας καὶ προσευχης χόπον ήμιν έργαζόμενος, τὸ πείθειν ήμας διὰ χενοδοξίαν ταῦτα καὶ μεθ' ὑποκρίσεως πράττειν. Διὸ παραγγέλει πάλιν ό Κύριος εν τῷ Εὐαγγελίω λέγων' «Είσελθε είς τὸ ταμιεῖόν σε, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι έν τῷ φανερῷ» (1).

Ταῦτα δέ φησιν, οὐ τὰς ἐν τῷ ναῷ συνάξεις καὶ προσευχὰς καὶ ψαλμωδίας παραιτεῖσθαι κελεύων· οὐ γὰρ ἄν ὁ ψαλμωδὸς Προφήτης πρὸς αὐτὸν ἔ-λεγεν· «Ἐν μέσω ἐκκλησίας ὑμνήσω σε» (2), καὶ·

« Έξομολογήσομαί σοι εν λαοίς, Κύριε εξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι»· καὶ, «᾿Αποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου, ἐνώπιον τῶν φοδουμένων σε, Κύριε» (3). Καὶ πρὸς ήμᾶς. «Έν ἐχχλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν» (4), καὶ· «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν, χαὶ χλαύσωμεν ἐναγτίον Κυρίε τοῦ Θεοῦ ήμῶν» (5). 'Αλλά πρὸς έτέροις ύψηλοτέροις ᾶ νῦν ό χαιρός λέγειν οὐ παρέχει χώραν, χαὶ τοῦτο διδάσχων έστιν ό Κύριος, ὅτι ἡ χατὰ μόνας ἐν τοῖς ἡμῶν οἰχοις, κάν τοῖς κοιτῶσιν αὐτοῖς εἰς προσευχήν διέγερσις την έπ' έχχλησίας συνίστησι πρός τον Θεόν, και ή ένδον κατά διάνοιαν την διά των χειλέων ό γάρ τότε προσεύχεσθαι δουλόμενος, ήνίκ αν είς τὸν τοῦ Θεοῦ ναὸν παραγένηται, οίχοι δὲ κάν ταῖς όδοῖς καὶ ταῖς ἀγοραῖς μηδεμίαν φροντίδα προσευχής ποιούμενος, οὐδ' ήνίχα πάρεςι τῷ τοῦ Θεοῦ ναῷ ἀληθῶς ὑπάρχει προσευχόμενος. Ταῦτα δείχνυσι καὶ ό μετὰ τὸ εἰπεῖν, Έτοίμη ή καρδία μου ό Θεός, ἐπενεγχών « Ασομαι χαὶ ψαλῶ έν τη δόξη μου » (6), καὶ άλλαχοῦ «Εὶ ἐμνημόνευόν σου έπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις εμελέτων εἰς σέ» (7). 'Αλλά καὶ: «"Οταν νηστεύητέ φησι, μη γίνεσθε ώσπερ οί ύποχριταί σχυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως ἀν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ύμιν, στι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν σὸ δὲ νηστεύων άλειψαί σου την κεφαλην, και το πρόσωπόν σου νίψον, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, άλλὰ τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ό Πατήρ σου ό βλέπων εν τῷ χρυπτῷ, ἀποδώσει σοι έν τῷ φανερῷ» (8).

Βαδαὶ τῆς ἀνεικάστου φιλανθρωπίας! τὴν γὰρ ἐπὶ τῆς μελλούσης κρίσεως ἐσομένην διάκρισίν τε

⁽¹⁾ Ματθ. ς΄, 6. (2) Ψαλμ. κά, 23. (3) Ψαλμ. νς΄, 12. κά, 27. (4) Ψαλμ. ξζ΄, 28. (5) Ψαλμ. ηδ΄, 6. (6) Ψαλμ. νς΄ 10. (7) Ψαλμ. ξδ΄, 7. (8) Ματθ. ς΄, 16.

χαὶ ἀπόφασιν αὐτοῦ, διὰ τῶν ϸημάτων τούτων ἀρτίως ήμιν ό Κύριος έφανέρωσεν, ίν ήμεις της χρείττονος ψήφου τε χαὶ μοίρας ἐντεῦθεν ἐπιλαδώμεθα. Πρός μέν γὰρ τοὺς κατὰ κενοδοξίαν καὶ μή χατ' αὐτὸν ζῶντας ἐρεῖ τότε πάντως τοῖς νῦν εἰρημένοις ἀχολούθως. ἀπολάβετε τὸν μισθὸν ὑμῶν έν τη ζωή ύμων, ώς καὶ ό 'Αβραάμ πρὸς τὸν έν τη φλογί πλούσιον έχεῖνον έλεγεν. «'Απέλαβες τὰ άγαθά σου έν τη ζωή σου» (1). Τοῖς δὲ πρὸς αὐτὸν βλέπουσιν έν τῷ πρὸς ἀρετὴν ἀσχεῖν ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ φησι, τυτέστιν ἐν τῷ παγχοσμίῳ ἐχείνῷ θεάτρω, εὐλογίαν καὶ κληρονομίαν καὶ τρυφὴν άντιδώσει, και ἀπόλαυσιν ἀκήρατον και διαιωνίζεσαν. ής μηδένα θέλων ἀποτυχεῖν ὁ θέλων πάντας σωθήναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, φανεροῖ νῦν, ώς ἔφην, τὴν ἀδέχαστον ταύτην χαὶ ἀμετάθετον ψηφον, υίοὺς εἶναι Θεοῦ μόνους ἐνταῦθα δειχνύς τούς της άνθρωπίνης δόξης ύπερορώντας. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸν λόγον ένικῶς προήγαγεν ἐπ' άμφοτέρων, εἰπών «Ὁ Πατήρ σε ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ». ἵνα τοὺς μὲν καταφρονητάς της κενης καὶ άνθρωπίνης δόξης υίοποιητούς τε καὶ συγκληρονόμους καὶ δείξη καὶ ποιήση έαυτῷ. τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ἐκδάλλη τῆς υίοθεσίας, εί μή μεταμεληθείεν.

Τοιαῦτα δέ φησιν ό Κύριος, ἵνα μὴ πρὸς τοὺς τῶν ἀνθρώπων ὀφθαλμοὺς ὁρῶντες οἱ προσευχόμενοι καὶ οἱ νηστεύοντες, παρ'ὧν οὐδὲν ἐπὶ τούτοις ὄφελος, τὸν μὲν τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς κόπον ὑπομένωμεν, τοῦ δὲ μισθοῦ στερώμεθα. 'Αλείφειν δὲ τὴν κεφαλήν φησι καὶ νίπτειν τὸ πρόσωπον, τετές ιμὴ ὡχριᾶν ἐπιτηδεύειν, μηδὲ αὐχμηρὸν εἶναι καὶ κατάξηρον τὴν κεφαλὴν, ὡς ἐξ ἐπιτεταμμένης νηστείας καὶ τῆς ἐπὶ τὸ σῶμα κατα

φρονήσεως δοχείν τοιαύτα παθείν, χαὶ ούτω τὸν παρά των άνθρώπων έπαινον θηράσθαι τοιαύτα γάρ φανητιώντες εποίουν οί Φαρισαΐοι διό καί της κατά Χριστόν έκκλησίας δικαίως ήλλοτριώθησαν, οἶς ήμᾶς ἀφομοιοῦσθαι καθάπαξ ἀπαγορεύει ὁ Κύριος. Είδε καί κεφαλήν της ψυχης άναγωγικώς τις έρεὶ τὸν νοῦν ώς ήγεμονικόν, καὶ πρόσωπον τὸ ταύτης φανταστικόν, ἐνῷ τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις ένεργειῶν ἔμμονός ἐστιν ἡ ἔδρα, καλὸν νηστεύοντας ήμᾶς άλείφειν έλαίω την πεφαλήν, τουτέστιν έλεήμονα ποιείν τὸν ήμέτερον νοῦν χαὶ τὸ πρόσωπον ήμῶν, δηλονότι τὸ φανταστικόν, νίπτειν ἀπὸ αίσχρῶν καὶ ἀκαθάρτων λογισμῶν καὶ θυμοῦ καὶ πονηρίας πάσης ή γάρ τοιαύτη καὶ οὕτως ἐκτελεμένη νης εία, οὐ τὰ πονηρὰ πάθη πάντα μόνον, καὶ σύν τούτοις τοὺς ἐφόρες καὶ δημιεργοὺς τῶν τοιούτων παθών φυγαδεύει καὶ καταισχύνει δαίμονας, άλλά καί τοῖς ἀγγέλοις ἐγκαταλέγει τὰς νηστεύοντας, πρός αὐτοὺς ἐπιστρέφουσα ἐχείνους, χαὶ φύλακας είναι τούτων παρασκευάζουσα, καὶ βοηθεῖν ἀναπείθουσα καὶ συμπράττειν αὐτοῖς. Οὕτω τοῖς τρισί ποτε νεανίαις ἐπὶ τῆς Βαβυλώνος ἐγχρατεία τε καὶ νηστεία κεκοσμημένοις, συνών ἐν μέση φλογί και ό τέταρτος έωρατο, περιέπων ασινεῖς καὶ δροσίζων παραδόξως αὐτούς. Οὕτω πολυήμερον νηστείαν άγοντι τῷ Δανιὴλ, ἄγγελος ἐπέστη σοφίζων αὐτὸν, καὶ προκαταγγέλλων αὐτῷ τὰ μέλλοντα. Οὕτως ἄλλοτε προσευχή χαὶ νηστεία στόματα λεόντων φιμώσαντι προφήτην διαέριον έχόμισεν άγγελος έχ πολλού διαστήματος τροφήν ἐπιφερόμενον. Οὕτω καὶ ἡμῖν πνευματικὴν ἄμα καὶ σωματικήν νηστείαν άσχοῦσι καὶ προσευχομένοις, άγγέλων άγαθών συνεργεία τὸ πῦρ τῆς σαρχιχῆς έπιθυμίας χατασδεσθήσεται, χαὶ ὁ θυμὸς ὡς λέων

⁽¹⁾ Aoux. 15', 25.

ήμερωθήσεται, καὶ προφητικής ἐν μεθέξει γενησόμεθα τροφής, τἢ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι
καὶ πίστει καὶ τἢ κατὰ νοῦν θεωρία, καὶ ἐξέσται
ἡμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ή δὲ μὴ τοιαύτη καὶ οὕτως ἐκτελουμένη νηστεία πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀγγέλους μᾶλλον τὴν
συγγένειαν ἔχει· καὶ γὰρ τούτων ἐστὶν ἡ ἀτροφία,
μετ' ὀργῆς καὶ μίσους καὶ ὑπερηφανίας καὶ τῆς
πρὸς τὸν Θεὸν ἀντιθέσεως, πρὸς οὺς ἡμεῖς ὡς δοῦλοι καὶ ὑπηρέται τοῦ ἀγαθοῦ ἀντικείμεθα· «Οὐ γάρ
ἐστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἶμα καὶ σάρκα φησὶν ὁ
᾿Απόστολος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους
τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας» (1). Οὔκουν ἀπλῶς ἡμῖν διὰ νηστείας πρὸς
αὐτοὺς ἡ ἀντίθεσις, ἀλλὰ χρήζομεν πρὸς φυλακὴν

ήμετέραν καὶ τοῦ θώρακος τῆς δικαιοσύνης, καὶ της περιχεφαλαίας της σωτηρίε έλεημοσύνης, χαί τοῦ θυρεοῦ τῆς πίςεως. ἔτι δὲ χαὶ τῆς ίχανωτάτης πρός ἄμυναν μαγαίρας του Πνεύματος, ήτις ές ίν ό πρός ήμας του Θεου σωτήριος λόγος ούτω γάρ άγωνισόμεθα τὸν καλὸν άγῶνα, καὶ τὴν πίστιν βεβαίαν τηρήσωμεν, καὶ πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σδέσωμεν, καὶ νικηταὶ διὰ πάντων άναφανέντες αὐτοῦ τῶν οὐρανίων καὶ άχηράτων ἐπίτευξώμεθα στεφάνων, τοῖς ἐν οὐρανοῖς ἀγγέλοις ἀιδίως συνευφραινόμενοι, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ῷ πρέπει πᾶσα δόξα χράτος τιμή καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί και τῷ παναγίῳ και ἀγαθῷ και ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αλώνων 'Αμήν.

omiaia m.

Περὶ πίστεως έν ή καὶ τῆς κατ' εὐσέβειαν ὁμολογίας ἔκθεσις.

Ι ιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ πιστεύομεν Θεῷ ἔτερόν ἐς ιν ἐκάτερον τούτων. Πις εύειν μὲν γάρ ἐστι τῷ Θεῷ τὸ τὰς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπαγγελίας βεδαίας καὶ ἀληθεῖς ἡγεῖσθαι: πις εύειν δὲ εἰς τὸν Θεὸν τὸ περὶ αὐτοῦ φρονεῖν ὀρθῶς. Δεῖ δὲ καὶ ἀμφότερα ἡμᾶς ἔχειν, καὶ κατ' ἀμφότερα ἡμᾶς ἀληθεύειν, καὶ οὕτως ἔχειν, ὥστε καὶ πιστεύεσθαι παρὰ τῶν ἀσφαλῶς ὁρώντων, καὶ πιστες ἐνώπιον εἶναι τοῦ πρὸς δν ἡ πίστις Θεοῦ, καὶ ὡς

γὰρ ὁ ᾿Αδραὰμ τῷ Θεῷ φησι, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην» (2). Πῷς οὖν ὁ ᾿Αδραὰμ πιστεύσας ἐδικαιώθη; Ἦλαδε παρὰ Θεοῦ ἐπαγγελίαν ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ, ὅπερ ἢν ὁ Ἰσαὰκ, εὐλογηθήσεσθαι πάσας τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ· εἶτα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προστάττεται, παῖδα ἔτι ὄντα, θῦσαι τὸν Ἰσαὰκ δι' οῦ μόνου τὴν ἔκδασιν σχήσειν ἔμελλεν ἡ ἐπαγγελία· καὶ μηδὲν ἀντιπὼν ὁ πατὴρ, αὐτόχειρ γενέσθαι τοῦ παιδὸς ἡπείγετο, καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ταύτην ἐπαγγελίαν βεδαίαν καὶ ἀδιάπτωτον ἡγεῖτο.

⁽¹⁾ Εφεσ· ς', 12. (2) Ρωμ δ', 3.

Βλέπετε τὴν δικαιούσαν πίστιν ὁποία; 'Αλλ' ἐπηγγείλατο και ήμιν ό Χριςός ζωής αιδίε και τρυφής καὶ δόξης καὶ βασιλείας κληρονομίαν, εἶτα προσέταξε πτωχεύειν, νηστεύειν, εὐτελῶς καὶ τεθλιμμένως ζην, ετοίμους είναι πρός θάνατον, ςαυρούν έαυτούς σύν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Έαν οὖν πρὸς ταῦτα σπεύδωμεν, καὶ τἢ ἐπαγγελία έχείνη του Θεού πιστεύωμεν, ούτως έπιστεύσαμεν τῷ Θεῷ κατὰ τὸν ᾿Αβραὰμ, καὶ λογισθήσεται ἡμῖν είς διχαιοσύνην.

Καὶ δρᾶτε τὴν ἀχολουθίαν τῶν προτεθέντων οὐ μόνον γὰρ ἰσχυρὰ μαρτυρία καὶ παράστασις τῆς του 'Αβραάμ πίστεως έγένετο τὸ συγχατατεθήναι πρός σφαγήν τὸν Ίσαὰχ προθεῖναι, άλλὰ χαὶ αίτιον ύπηρξε τοῦτο τοῦ τὸν Χριστὸν ἐχ σπέρματος αὐτοῦ τεχθηναι, δι' οὖ εὐλογήθησαν πᾶσαι αί φυλαί της γης, και ἐπληρώθη ή ἐπαγγελία· τῷ γὰρ δόντι διὰ τὸν Θεὸν τὸν ξαυτοῦ μονογενή τε καὶ γνήσιον υίὸν, ὀφειλέτης οίον ὁ Θεὸς ἐγένετο, δι' αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπαγγελίαν ἀντιδοῦναι τὸν ἑαυτοῦ μονογενή τε καὶ γνήσιον υίόν. Οὕτω δή χαὶ ἐν ήμῖν, ή διὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ταπείνωσις, ύπομονή τε των όπωσδήποτε κακούντων, καὶ διάδοσις των ύπαρχόντων, ή τε του σώματος εν νηστείαις καὶ ἀγρυπνίαις κακοπάθεια, καὶ άπλῶς τε σταυρούν έαυτούς σύν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, οὐ μόνον παράστασίς ἐστι τοῦ ἀληθῶς ἡμᾶς πιστεύσαι ταῖς ἐπαγγελίαις τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὀφειλέτην οἶον τὸν Θεὸν καθίστησι τοῦ τὴν άίδιον και ακήρατον ήμεν ζωήν και τρυφήν και δόξαν καὶ βασιλείαν ἀντιδοῦναι.

Διό καὶ αὐτός πρός τοὺς μαθητάς αὐτοῦ βλέ-

ή βασιλεία των οὐρανων. Μαχάριοι οί πενθοῦντες. Μαχάριοι οἱ ἐλεήμονες. Μαχάριοι οἱ δεδιωγμένοι ενεκεν δικαιοσύνης και οδαί οι πλουτούντες, οδαί οί γελώντες, οὐαὶ οί ἐμπεπλησμένοι, οὐαὶ ὅταν παλώς πάντες είπωσιν ύμας οι άνθρωποι (1). Ό τοίνυν μή πρός τὰ μαχαριζόμενα βλέπων, άλλὰ πρός τὰ παρὰ τοῦ Κυρίου ταλανιζόμενα, πῶς εἰπέ μοι πιστευθήσεται πιστεύειν τῷ Θεῷ; «Δεῖξόν μοί φησι την πίστιν σου έκ των έργων σου. καὶ τίς σοφός, δειξάτω έχ της χαλης άναςροφης τὰ έργα αὐτοῦ » (2). Ότι μὲν οὖν άληθῶς πιστεύομεν τῷ Θεῷ, τοὐτέστιν άληθεῖς καὶ βεδαίας, καὶ ὅσονοὕπω παρεσομένας γινώσχομεν τὰς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς έπαγγελίας ή και ἀπειλάς, διὰ τῶν ήμετέρων άγαθών έργων δείχνυται καὶ της των θείων έντολών τηρήσεως. "Οτι δε όρθως πιστεύομεν είς τον Θεόν, τοὐτέστι καλώς καὶ ἀσφαλώς καὶ εὐσεδώς φρονοῦμεν περί αὐτοῦ, πόθεν ήμῖν ή παράστασις; άπὸ τῆς πρὸς τοὺς θεοφόρους πατέρας ἡμῶν όμολογίας. "Ωσπερ δὲ τὸ ἀψευδῶς πιζεύειν τῷ Θεῷ, ού μόνον έχει την άπό των της σαρχός παθών χαί τὴν ἀπὸ τῶν τοῦ πονηροῦ παγίδων ἐναντίωσιν, άλλα και την από των έμπαθων άνθρώπων, θελγόντων καὶ συγκαθελκόντων εἰς τὰς οὐ καλὰς ήδονάς, ούτω καὶ τὸ πιστεύειν ὀρθῶς εἰς τὸν μόνον άληθη Θεόν, οὐ μόνον ἔχει τὴν ἀπὸ τῆς ἀγνοίας καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ὑποβολῶν τοῦ ἀντικειμένου ἐναντίωσιν, άλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν δυσσεδῶν ἀνθρώπων κλεπτόντων καὶ συγκατασπώντων εἰς τὴν οίκείαν ἀπώλειαν. Καὶ βοήθεια δὲ μεγίστη πρόσεςιν έφ' έχατέρας πίστεως, οὐ μόνον παρ' αὐτοῦ τε τοῦ Θεού και της έξ αύτου δεδομένης ήμιν γνωστικής δυνάμεως, άλλα καὶ παρα των άγαθων άγγέλων, πων έλεγε. Μακάριοι οι πτωχοί, δτι ύμετέρα ές ίν || καί των θεοσεδών καί ζώντων κατά Θεόν άνθρώπων.

⁽¹⁾ Math. 6, 3. Aoux. 5'. (2) lax. β' , 18. γ' , 13.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ πνευματική καὶ κοινή μήτηρ καὶ || τροφός ήμων, ή Έχχλησία του Χριστού, σήμερον άριδηλότερον άμα καὶ κοινότερον τήν τε άνακήρυξιν ποιείται των επ' εὐσεδεία καὶ άρετη λαμψάντων, καὶ τῶν πανιέρων κατ' αὐτοὺς Συνόδων, καὶ των κατ' αὐτὰς θείων δογμάτων, καὶ τὴν ἀποκήρυξιν χεφαλαιωδέστερον τῶν σπουδαστῶν τῆς δυσσεβείας, χαὶ τῶν πονηρῶν χατ' αὐτές σπεδασμάτων τε χαὶ φρονημάτων, ίνα τούτους μὲν ήμεῖς ἀποτρεπόμενοι, τοῖς δὲ χατά Θεὸν φρονήσασιν ἐπόμενοι πιστεύωμεν είς ένα Θεόν, Πατέρα Υίον καί Πνευμα άγιον, έξ οδ και δι' οδ και έν ῷ τὰ πάντα γέγονεν, δς έστι πρό πάντων καί έπι πάντων καί έν πάσι καί ύπερ το πάν, μονάς εν τριάδι, καί τριάς εν μονάδι, άσυγχύτως ένουμένη, καὶ άμερίστως διαιρουμένη. Μονάς ή αὐτή καὶ τριάς παντοδύναμος. Πατήρ άχρονος καὶ άναρχος καὶ άίδιος, μόνος αίτία χαὶ ρίζα της ἐν Υίῷ χαὶ άγίῳ Πνεύματι θεωρουμένης θεότητος· οὐ μόνος δημικργός, άλλά μόνος ένὸς Υίου Πατήρ, χαὶ Πνεύματος άγίου προδολεύς· ἀεὶ ὢν, καὶ ἀεὶ ὢν Πατήρ, καὶ ἀεὶ ὢν Πατήρ τε και προβολεύς. οῦ Υίὸς εἶς συναίδιος αὐτῷ καὶ κατά χρόνον συνάναρχος οὐκ ἄναρχος δὲ, ώς γεννήτορα καὶ ρίζαν καὶ πηγήν καὶ ἀρχήν ἔχων τὸν Πατέρα, εξού μόνου πρό πάντων των αιώνων άσωμάτως, ἀπαθῶς, ἀρρεύστως, γεννητῶς προηλθεν, άλλ' οὐ διηρέθη. Θεός ών έχ Θεοῦ, οὐχ άλλος μέν, χαθό Θεός, άλλος δέ χαθό Υίός άει ων, και ἀεὶ ών Υίος, και ἀεὶ πρός τὸν Θεὸν ἀσυγχύτως ών λόγος ζων, φως άληθινόν, ένυπόστατος σοφία, αἰτία καὶ ἀρχὴ τῶν γεγονότων πάντων, ὡς δι' αὐτοῦ πάντων γεγονότων. δς ἐπὶ συντελεία τῶν αἰώνων, καθάπερ οί Προφήται προηγόρευσαν, έαυτὸν ἐχένωσε, μορφήν την χαθ' ήμας δι' ήμας λαβών, καί έκ της ἀειπαρθένου Μαρίας εὐδοκία του Πα-. τρός, καὶ συνεργεία τοῦ άγίου Πνεύματος κυηθείς 📗

καί γεννηθείς, καί ώς άληθως ένανθρωπήσας γέγονεν όμοιος ήμιν κατά πάντα, χωρίς άμαρτίας, μείνας όπερ ήν Θεός άληθινός εν μια υποστάσει καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· ἐνεργῶν τὰ θεῖα πάντα ώς Θεός, καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ώς ἄνθρωπος, καὶ τοῖς ἀδιαβλήτοις ἀνθρωπίνοις ὑποκείμενος πάθεσιν. ἀπαθής μέν χαὶ ἀθάνατος ὢν χαὶ διαμένων ώς θεός, έχων δε δι' ήμας σαρχί παθών ώς άνθρωπος, καί σταυρωθείς, καί θανών, καί ταφείς, καὶ τη τρίτη ήμέρα ἀναστάς, καὶ διὰ τοῦ θανάτου χαὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ χαταργήσας τὸν τὸ χράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου· χαὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν έπιφανείς, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναληφθεὶς, χαί χαθίσας έχ δεξιών του Πατρός, όμότιμον χαί όμόθρονον, ώς όμόθεον ποιήσας τὸ ἡμέτερον φύραμα, μεθ' οδ πάλιν φυράματος ήξειν μετά δόξης μέλλει χρίναι ζώντας χαί νεχρούς, πρός ζωήν έπανελθόντας τη δυνάμει της αύτοῦ παρουσίας, χαί ἀποδοῦναι ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Τοῦτο καὶ ήμεῖς τὸ παρ' ήμων αὐτοῦ πρόσλημμά τε καὶ φύραμα αἰσθητόν τε καὶ περιγραπτόν είδότες, είχονίζομεν καί προσκυνούμεν εύσεδως, καὶ τὴν αὐτὸν ἐν παρθενία τεχοῦσαν, χαὶ τοὺς αὐτῷ τελείως εὐαρεστήσαντας. Τούτου τὰ τῶν παθῶν σύμβολα, καὶ μάλιστα τὸν σταυρὸν, καὶ τιμωμεν καί προσκυνούμεν ώς τρόπαια θεία κατά του κοινού πολεμίου. Τούτε την ανάμνησιν ώσημέραι κατά την αὐτοῦ ἐντολὴν ποιούμενοι, καὶ ἱερουργοῦμεν τὰ θειότατα, καὶ μετέχομεν τούτων. Τούτου κατά την παραγγελίαν πρό πάντων βαπτιζόμεθά τε καί βαπτίζομεν είς εν όνομα σεπτόν τε καὶ προσκυνητόν του Πατρός και του Υίου και του άγιου Πνεύματος. Έχ γάρ τοῦ ἀιδίου καὶ ἀνάρχου Πατρός καὶ τὸ ἄγιον ἐκπορεύεται Πνεῦμα, συνάναρχον μέν ον Πατρί τε καὶ Υίῷ ὡς ἄχρονον, οὐκ άναρχον δέ, ώς και αύτο ρίζαν και άρχην και

αὶτίαν ἔχον τὸν Πατέρα, ἐξ οὖ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἀβρεύστως, ἀπαθῶς, ἐχπορευτῶς, προῆλθεν άδιαίρετον δι Πατρός τε καὶ Υίου, ως ἐκ Πατρός προερχόμενον, καὶ ἐν Υίῷ ἀναπαυόμενον άσύγχυτον καὶ τὴν ἔνωσιν ἔχον καὶ ἀμέριστον τὴν διαίρεσιν. Θεός όν και αὐτὸ ἐκ Θεοῦ, οὐκ άλλος μέν χαθό Θεός, άλλος δὲ παράχλητος, χαθό Πνεῦμα άγιον αὐθυπόστατον, ἐχ Πατρὸς τὴν ὕπαρξιν ἔχον, χαὶ δι' Υίοῦ πεμπόμενον, εἰς ἀπαρχὴν ζωῆς αἰωνίε, καὶ ἀρραδώνα των μελλόντων καὶ ἀεὶ μενόντων άγαθών αίτιον καὶ αὐτό τῶν γεγονότων πάντων, ώς έν αὐτῷ πάντων γεγονότων. Τὸ αὐτὸ καὶ άπαράλλακτον Πατρίτε καὶ Υίῷ, χωρὶς τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς γεννήσεως. Ἐπέμφθη δὲ παρὰ τοῦ Υίοῦ πρός τους οίχείους Μαθητάς, τουτέστι πεφανέρωται· πῶς γὰρ ἀν ἄλλως ἐπέμφθη τὸ πανταχοῦ παρόν, καί τοῦ πέμποντος μή γωριζόμενον; Διό μή μόνον παρά τοῦ Υίου, άλλά καὶ παρά του Πατρός πέμπεται, καὶ παρ' έαυτοῦ ἔρχεται' κοινὸν γὰρ ἔργον ή αποστολή, δηλονότι ή φανέρωσις, Πατρός Υίου και Πνεύματος. Φανερούται δε ού κατά την οὐσίαν οὐδεὶς γάρ ποτε Θεοῦ φύσιν ή εἶδεν, ή έξηγόρευσεν, άλλά κατά την χάριν και την δύναμιν χαὶ τὴν ἐνέργειαν, ἥτις Χοινή ἐστι Πατρὸς Υίοῦ καί Πνεύματος. ίδιον μέν γάρ έκάστω τούτων ή έκάστου ὑπόστασις, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ὑποστατικώς θεωρούμενα κοινά δε αὐτών, οὐχ ή ἀνέκφαντος καὶ ύπερώνυμος και άμεθεκτος οὐσία μόνον, άλλά και ή χάρις καὶ ή δύναμις, καὶ ή ἐνέργεια, καὶ ή λαμπρότης, καὶ ή ἀφθαρσία, καὶ ή βασιλεία καὶ πάντα, καθά κοινωνεί, και κατά χάριν ένοῦται τοῖς άγίοις άγγέλοις τε καὶ άνθρώποις ὁ Θεός. μήτε διὰ τὸ μεριστόν χαι διάφορον των ύποστάσεων, μήτε διά τὸ μεριστὸν καὶ ποικίλον των θείων δυνάμεών τε |

καὶ ἐνεργειῶν τοῦ ἑνιαίου καὶ τῆς ἀπλότητος ἐκπίπτων. Οὕτω πιστεύωμεν εἰς ε̈να Θεὸν ἐν μιᾳ τρισυποστάτῳ καὶ παντοδυνάμῳ θεότητι, καὶ τοὺς ἐν τοιαύτη πίστει τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντας ἀνακηρύττομεν. Τοὺς δὲ μὴ οὕτω πιστεύοντας, ἀλλ' ἰδίας αἰρέσεως ἄρξαντας, ἡ τοῖς ἄρξασιν εἰς τέλος ἐπακολουθήσαντας, ἀποδαλλώμεθα. Τοῦτό δέ ἐςε γινώσκοντες ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ πονηρὰ πάθη καὶ τὰ δυσσεδῆ δόγματα δι' ἀλλήλων εἰσάγεται, λαδόντα χώραν ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ δικαίας ἐγκαταλείψεως.

"Οτι μέν οὖν διὰ της δυσσεβείας ὁ πολυπληθής έσμός της άμαρτίας λαμβάνει χώραν, ό μέγας Παῦλος ήμᾶς ἐδίδαξε γράφων περὶ τῶν Ἑλλήνων. « Καθώς οὐχ ἐδοχίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, άλλὰ γνόντες τὸν Θεὸν, οὐχ ώς Θεὸν ἐδόξασαν, ή ηθχαρίς ησαν, παρέδωχεν αθτούς ό θεός είς άδόχιμον νοῦν ποιείν τὰ μὴ χαθήχοντα, πεπληρωμένες πάση άδιχία πορνεία πλεονεξία, χαὶ τοῖς έξης» (1). "Οτι δὲ διὰ της άμαρτίας ή δυσσέ**δ**εια πάλιν εἰσάγεται, διὰ πολλῶν τῶν τοῦτο παθόντων άθλίως εστίν ή παράστασις. Σολομών έχεῖνος έχδούς έαυτόν ταῖς σαρχιχαῖς ήδοναῖς, εἰς εἰδωλολατρείαν εξώλισθεν. Ίεροδοάμ κατ' άκρας ήττηθείς φιλαρχίας ταϊς χρυσαϊς δαμάλεσιν έθυσεν. Ο προδότης Ιούδας φιλαργυρίαν νοσήσας περιέπεσε τη θεοχτονία. Διά ταθτα τοίνυν, ἐπεὶ καὶ ή πίστις χωρίς των έργων νεχρά καὶ ἀσύστατος, καὶ τὰ ἔργα χωρίς της πίστεως μάταια και ἀνώνητα, συνήψεν ή του Πνεύματος χάρις σήμερον εν τῷ σεπτῷ τῆς νηστείας χαιρῷ χαὶ τῆς χατ' ἀρετὴν ἀσχήσεως, την αναχήρυξιν των δρθοτομούντων τόν λόγον της εὐσεδείας, και την ἀποχήρυζιν τῶν μή όρθοτομείν έλομένων, ώς αν ήμείς συνημμένως έπ' άμφω σπεύδοντες, χαί την πίζιν διά των έργων

⁽¹⁾ Pop á, 21. 28.

ἐπιδειξώμεθα, καὶ τῶν πόνων τὸ κέρδος διὰ τῆς πίστεως κομισώμεθα.

Μή μόνον δὲ δι' ἀλλήλων εἰσάγεται τὰ πονηρὰ κάθη καὶ ἡ δυσσέβεια, ἀλλὰ καὶ ἀλλήλοις ἐοίκασι καὶ ἵνα βραχύ τι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην εἶπω, περὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἀναφανέντων ἐτεροδόξων, καθάπερ ὁ ᾿Αδὰμ ἀπὸ παντὸς ἐσθίειν ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ παρὰ τοῦ Θεοῦ λαδών ἐξουσίαν, οὐχ ἡρκέσθη πᾶσιν ἐκείνοις, ἀλλὰ τἢ τοῦ ἀρχεκάχου ὄφεως συμβουλἢ πεισθεὶς, ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔφαγεν, οὖ μόνου προσετάχθη μὴ ἄψασθαι οῦτω καὶ τῶν ἐν τῷ Θεῷ ἀγαθῶν, καὶ ὄντως ἀγαθοπρεπῶν δωρεῶν, εἰς μέθεξιν ὑπ' αὐτοῦ προχειμένων τοῖς βελομένοις, κατὰ τὸν εἰπόντα Πάντα ὅσα ὁ Θεὸς, καὶ ὁ διὰ τῆς χάριτος τεθεωμένος ἔσται, χωρὶς τῆς ὑπερουσίου οὐσίας μετέχειν ἡμᾶς διδάσχουσι, καὶ ὑπερουσίου οὐσίας μετέχειν ἡμᾶς διδάσχουσι, καὶ

δύνασθαι χυρίως δνομάζειν αὐτὴν ἐπαγγέλλονται, καὶ τὸν ἀρχέκακον ὄφιν μιμούμενοι, ὡς ἐκεῖνος τὰ του Θεου, ούτως αὐτοὶ τὰ τῶν άγίων ῥήματα παρεξηγούνται καὶ διαστρέφουσιν. 'Αλλ' ήμεῖς καὶ δύναμιν παρά τοῦ Κυρίου λαβόντες πατεῖν ἐπάνω όφεων καί σχορπίων, και έπι πάσαν την δύναμιν του έχθρου, πάσαν την αυτού μηχανήν και πάλην τήν τε χατά της εύσεβείας χαὶ της χατ' εὐσέβειαν πολιτείας εύγερως συντρίψαντες, και νικηταί διά πάντων αύτου φανέντες, των οὐρανίων χαὶ ἀχηράτων της δικαιοσύνης στεφάνων έπιτευξόμεθα, έν αὐτῷ Χριστῷ τῷ ἀδεκάστῳ κριτῆ, καὶ δοτῆρι τῶν άντιδόσεων. ῷ πρέπει πᾶσα δόξα τιμή χαὶ προσχύνησις, σύν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί καὶ τῷ παναγίω και άγαθω και ζωοποιώ Πνεύματι, νθν και φεί, χαὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

OMILIA O'.

Εν τῷ καιρῷ τῆς Νηστείας καὶ Προσευχῆς.

ταῦτα φιλοπονίας καὶ θεωρίας ἀλήθεια καὶ ἀσφακὴς δόξα, καὶ πρὸς τοὺς θεοφόρους ἡμῶν Πατέρας
σύμφωνος καὶ ὁμόλογος τῆς δὲ πρακτικῆς ἀρετῆς
οὐ τοῦτο τέλος ἐστὶν, ἀρχὴ δὲ μᾶλλον, ῆτις ἀν μὴ
πρὸς τὸ κατάλληλον ἔλθη τέλος, καὶ μείζονος καταδίκης πρόξενος ἔσται τῷ κτησαμένῳ. « Ὁ γὰρ
εἰδώς φησι τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ μὴ ποιήσας
δαρήσεται πολλάς» (1). Οῦτως οὐκ ἀρκεῖ πρὸς λόγον πρακτικῆς ἀρετῆς ἡ περὶ ταύτην ἐπιστήμη τε

και ἀλήθεια, ἀλλὰ τέλος ἐστὶ ταύτης τὸ ἀγαθόν. Εἰ μὲν οὖν ἑωρῶμεν τοὺς ἀνθρώπους ἐμμένοντας τοῖς ἐγνωσμένοις καλρῖς, καὶ εἰς ἔργον ἄγοντας ταῦτα, καὶ ἀγαθοὺς ἀποτελουμένους διὰ τῶν ἔργων, ἀλλὰ μὴ πλημμελοῦντας παρ' δν ἔχουσιν ὀρθόν λόγον ἐν ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἀν ἡμεῖς πολὺν ἐποιούμεθα λόγον περὶ δικαιοπραγίας, περὶ σωφροσύνης, περὶ ἐγκρατείας, καὶ τῶν τοιούτων τίς γὰροὐκ οἶδεν, ὅτι καλὸν τούτων ἕκαστον, καὶ μάλιςα ἐγκρατὴς βίος, δς καὶ διὰ πείρας ἐκάστοτε δείκνυ-

× . . .

⁽¹⁾ Aeux. ιβ', 47.

ται ψυχαῖς όμου τε καὶ σώμασιν ώφελιμώτατος ών. Έπει δε ίσασι μεν οί πλείστοι, και καλώς ίσασιν, άλλ' ἐπιθυμία καὶ θυμός ἐπικρατεῖ τῆς καλῆς ἐπιστήμης· « Βλέπω γάρ φησιν δ 'Απόστολος, ετερον νόμον ἀντιςρατευόμενον τῷ νόμῷ τοῦ νοός με, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς άμαρτίας τῷ όντι έν τοῖς μέλεσί μου » (1) διὰ τοῦτο συνεχῶς την άπό του λόγου παράκλησιν προσάγομεν ύμιν άδελφοὶ, ώσὰν διαναστήσωμεν τῷ άδιαστρόφω καὶ όρθω λογισμώ την του άγαθου πράξιν επιτιθέναι, ώς τὸ τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις γνώσεως τέλος ἀγαθὸν έπιφέρουσαν « Σύνεσις άγαθή φησιν ό Δαβίδ πᾶσι τοῖς ποιούσιν αὐτήν η (2). Καὶ α ή διχαιοσύνη αὐτου ἐπὶ υίοῖς υίῶν, τοῖς φυλάσσεσι τὴν διαθήχην αύτου, και μεμνημένοις των έντολων αύτου του ποιήσαι αὐτάς» (3). Καὶ ὁ Παῦλος· «Οὐχ οἱ ἀκροαταί τοῦ νόμου δίχαιοι παρά τῷ Θεῷ, ἀλλ' οί ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται» (4). Ο δὲ ἀμφοτέρων Κύριος «Εί ταῦτα οἴδατέ φησι, μαχάριοί έστε, έὰν ποιήτε αὐτά» (5).

'Αψώμεθα οδν καὶ δι' ἔργων, ἀδελφοὶ, τοῦ καλοῦ τῆς νηστείας καὶ ἐγκρατείας χρήματος πιστω-ἐνεργῶς τοὺς καρποὺς αὐτῶν ὁποῖοι ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται 'Αλλὰ καὶ τὸν γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν νόει ἀ λέγω, φησὶν ὁ 'Απόστολος (6). Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἀρετῶν ἐκάστη ἢ ψυχὴν ἢ σῶμα καθαίρει τε καὶ κοσμεῖ μᾶλλον δὲ ψυχῆς ἕν γέ τι μέρος ἢ σώ ματος, ὡς προσευχὴ καὶ ἐπιστήμη τὸν νοῦν, τὸν θυμὸν ἡ πραότης, τὴν ἐπιθυμίαν ἡ σωφροσύνη. 'Η δὲ νηστεία καὶ ἡ ἐγκράτεια τὰς μὲν τοῦ σώματος ἐπαναστάσεις κοιμίζει, τὴν λύσσαν τοῦ θυμοῦ καὶ

της ἐπιθυμίας ἀπομαραίνει, αἰθρίαν δὲ τῆ διανοίφ καθαρὰν ἐμποιεῖ καὶ οἶον ἀνέφελον, ἀποκαθαίρουσα ταύτην τῶν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν βρωμάτων ἀνιόντων ἀτμῶν, καὶ της ἀπὸ τούτων ἀχλύος. Διὰ νηστείας καὶ ἐγκρατείας ὁ ἔξω ἄνθρωπος φθείρεται ὅσω δὲ οὖτος φθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἐντὸς ἀνακαινίζεται κατὰ τὸν ᾿Απόστολον (7). Παχεία γας ἡρ, εἴπέ τις, λεπτὸν οὐ τίκτει νοῦν οὐκοῦν ἡ διὰ νηστείας καὶ ἐγκρατείας λεπτυνομένη καὶ τὸν νοῦν ἐξ ἀνάγκης λεπτύνει.

Ούτω πάν χαλόν χαὶ άγαθὸν διὰ ταύτης κατορθούται καὶ τελειούται. Διπλούν έστι περιτείχισμα ή νηστεία και ή εγκράτεια και ό εν ταύταις βιών, εἰρήνης ἀπολαύει πολλής, ὡς τῆς Ἱερεσαλήμ ὧν έντός· Ίερουσαλήμ γὰρ εἰρήνη έρμηνεύεται. Τούτω δέ πολεμεί τῷ τείχει ό τοῦ βαθυλωνίου ἄρχοντος ἀρχιμάγειρος. κάν ούχ εύρη τούς έντὸς ἀντεχομένες τῶν τειχῶν χαρτερῶς, χαθαιρεῖ ταῦτα, προσαγαγών ώς έλεπόλεις τὰ της όψαρτυτικης μαγγανεύματα. Εί δε οί έπὶ τῶν τειχῶν τούτων σὸ μόνον περιφρονούσι τὰ ποιχίλα τῶν όψων, ἀλλὰ καί τὸν ἄρτον ἐπὶ τὸ εὐτελέστερον ἔτι μάττουσιν, αὐτοὶ μᾶλλον δι' ἐγκρατείας ἀνατρέπουσι καὶ τὴν σχηνήν Μαδιάμ. τοιούτον γάρτι προτυποί και ή κατά τὸν Γεδεών ἱστορία. «Ἰδού γάρ φησι μερίς άρτε χριθίνου, χυλιομένη ἐπὶ τὴν παρεμδολὴν Μαδιάμη (8). Ἐδήλου δὲ ὁ πρίθινος ἄρτος τῶν ἐπιστρατευσάντων μετά Γεδεών τὴν καὶ ἐπὶ τῶν άναγκαίων τροφών εὐτέλειαν καὶ ἐγκράτειαν «Καὶ ήλθέφησι μέχρι της σχηνης Μαδιάμ καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν καὶ κατέστρεψε» (9). Σκηνὴ δ' ἄν εἶη πάντως δπό μάζης χριθίνης χαταστρεφομένη, ή μαιμάσσουσα τουτε λαιμού και της κοιλίας επιθυμία,

⁽¹⁾ Ρωμ. ζ', 23. (2) Ψαλμ. ρί, 10. (3) Ψαλμ. ρ6', 17. (4) Ρωμ. β', 13. (5) Ιωαν. ιγ', 17. (6) Β' Τιμ. β', 6. (7) Β' Κορ. δ', 16.

⁽⁸⁾ Κριτ. ζ', 13. (9) αὐτόθι.

ής το μαργαίνον άφαιρείται νηστεία καὶ λιτή προσγινομένη τράπεζα. Δανιήλ ό των ἐπιθυμιων ἀνήρ, ού τον δράχοντα μόνον διά μάζης άνείλε τον Θεόν, ών θεός ή χοιλία, χαὶ ό ἔχων τὴν ἰσχὺν ἐπὶ τῆ όσφύι καὶ ἐπ'όμφαλοῦ γαστρός, ἀλλ' ἐπὶ πολλάς έβδομάδας μή φαγών ἄρτον ἐπιθυμιῶν, μήτε οἶνον πιών, καινοτέρας όράσεις είδε, και άρχαγγέλε έπιστασίαν εδέξατο.

- Ο μέν οὖν Δανιήλ οὕτω. ό δὲ ἐπιθυμητής λαὸς χαὶ ἀχάριςος, οἱ λέγοντες, τίς ψωμιεῖ ήμᾶς χρέα; νῦν ή ψυχή ήμων κατάξηρος. μετά τό φαγεῖν κρέα έως έξηλθεν έχ τῶν μυχτήρων αὐτῶν, ἐπατάχθησαν πληγήν μεγάλην σφόδρα. «Έθυμώθη γάρ φησιν είς τὸν λαὸν ὁ Θεὸς, καὶ ὁ κόρος αὐτοῖς εἰς γολέραν έγένετοη(1). Και τὰ ἐν ἐχείνω τῷ τόπω λεγόμενα μνήματα της επιθυμίας άνας ήλωσίς έστι της επ' έχείνες θείας όργης, πρός ήν βλέποντες; φύγωμεν τήν γαςριμαργίαν, ἀσπασώμεθα τὴν ἐγχράτειαν, περιπτυξώμεθα τὰς νης ίμες ἡμέρας ταύτας, ὡς εὐήχοον τη ψυχη ποιούσας τὸ σῶμα, καὶ τὸν νοῦν κουφιζούσας πρός θεὸν ἀνατρέγοντα. Ἰωάννης ὁ τῆς γάριτος Πρόδρομος αχρίσι χαὶ μέλιτι αγρίω δια βίου ήρχεῖτο. Πέτρος άλμᾶσιν έλαίαις χαὶ θέρμοις χαὶ λεπτοίς λαχάνοις έχρητο μόνοις. Τί δεί τὰ τοῦ Παύλου λέγειν; δς περί ξαυτοῦ καὶ τοῦτό φησιν, ώς « Έν λιμῷ καὶ δίψη ἐν νηστείαις πολλάκις» (2). Σοί δὲ οὐ βίος ὅλος τῶν τεσσαράχοντα ήμερῶν ἐςι τό της νηστείας διάστημα, καὶ περιγράφει σοι καθ' έκάστην ήμέραν την έπὶ ταύτη νηστείαν ή τοῦ ήλίε πρός δύσιν επίνευσις. "Αρ'ού ραδία σχεδόν πάσι καί σύμμετρος ή έπὶ τοσοῦτον ἀσιτεία ἐστί; μόνον έστω καὶ ἡ σίτησις σύμμετρος. οῦτω γὰρ μετρίως ασιτών και μετρίως σιτούμενος, ού κατά πολύ των άτροφούντων απολειφθήση. Φείδε τυχόν | τόν πολυώδυνον τουτον βίον εβρίφθημεν, ούτως έν-

της σαρχός χαὶ φεύγεις την νηστείαν, ώς τηχεδόνα φέρουσαν, άλλά τουναντίον ἐστίν· ὁ χόρος γάρ ποδάγρας καὶ καρηβαρίας καὶ νόσους έπέρας γεννάν μάλλον πέφυχεν, ή δὲ νηστεία μήτηρ ές ίν ύγείας. και ώς ξοικεν ου μόνον ο πορνεύων είς το ίδιον σῶμα άμαρτάνει, ἀλλὰ καὶ ὁ γαστριμαργῶν είς το ίδιον πλημμελεί σωμα, χαγεκτικόν αύτο χαὶ νοσερόν έργαζόμενος.

'Επεὶ δὲ διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων ή ἀχρασία τελείται, πάσαις ἐπιζήσωμεν τὴν ἐγχράτειαν. Εἰ δὲ νης εύεις μέν βρωμάτων, την δέ δψιν έχεις προαγωγόν είς την έν τῷ ταμείῳ τῆς ψυχῆς σου μοιχείαν, καὶ περιεργίαν, καὶ βασκανίαν τὴν δὲ ἀκοὴν δεχτικήν υδρεων, καὶ πορνικών ἀσμάτων, καὶ ψιθυρισμών οὐ καλών, καὶ τὰς άλλας αἰσθήσεις τών καταλλήλως βλαπτόντων, τί τὸ δφελος της νηστείας; πάντως οὐδέν. ήν γὰρ δι' έτέρας φεύγεις χαχίαν, χάθοδον αὐτη δίδως δι' άλλης εἰς τὴν ψυχήν. συνθέτων γὰρ ὄντων ήμῶν ἐχ ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, οὐ τοῦ σώματος μόνον, ἀλλὰ καὶ της ψυγης πολυμελούς ούσης (ετερον τρόπον έχει γάρ και αυτη καθάπερ μέλη το θρεπτικόν, το έπιθυμητικόν, τὸ θυμικόν τε καὶ λογιστικόν), ἐκείνη έστιν άληθής νηστεία, ή διά πάντων διήχουσα καί πάντα χαθαίρεσά τε χαὶ θεραπεύουσα. πράεζα γάρ έστιν, άδελφοί, και φιλάνθρωπος ή διά νης είας της ψυχής ζατρεία. και διά τοῦτο και οί πατέρες ήμων. διά των ήμερων τούτων ταύτην ήμιν ἐπέθηχαν.

Έαν οὖν ταύτην ήμεῖς ἀφρόνως ἐχφύγωμεν, αί κολαστικαί ποιναί, καί τομαί, καί καύσεις ήμας έχδέξονται, ότε Χριζός τὸ άθεράπευτον διχοτομήσει, καὶ πῷ ἀσβέστω πυρὶ παραδώσει δίκην ὑφέξον αἰώνιον. ώς γάρ μή νης εύσαντες έν τῷ παραδείσω είς

⁽¹⁾ Åpi0. iá, 20· (2) B' Kop. iá, 27.

ταῦθα μή νηστεύσαντες, μηδὲ ἐγχρατῶς ζήσαντες κατά δύναμιν, είς την άσβεστον και άφόρητον έκείνην έμπεσούμεθα γέενναν. 'Αλλ' έπις ρέψατε υίοὶ άφες ηχότες, ή προφητεία φησίν (1). οὐδὲν οὕτω συνεργόν πρός έξιλασμόν τοῖς ἐπιστρέφεσιν ὡς ἡ νηστεία έστιν, ώς έχ της των Νινευιτών έπιςροφης έ. διδάχθημεν· οὐδὲν οῦτω νεχροποιόν ώς ή γαστριμαργία έςί· και δείκνυσιν ό περί του άσώτε έπις ρέψαντος εἰπών. «Οῦτος ὁ υίός με νεχρὸς ἢν χαὶ ἀνέζησεν, ἀπολωλώς ήν καὶ εύρέθη» (2) συώδη γάρ βίον ήσπάσατο, και συων ήδετο βορδόρω, παρασυνεδλήθη τούτοις, καὶ ώμοιώθη αὐτοῖς, τὴν πρὸς Θεὸν όμοίωσιν ἀποθέμενος. Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἰωβ οὐ χτήνεσιν ώμοιώθη μόνον, άλλά χαὶ τοῖς ἐν ύδρηλοίς γωρίοις παντελώς άναισθήτοις, βουτόμω τε καὶ παπύρω καὶ τῷ καλάμω, ἐν οἶς καὶ κοιμᾶται ό παμφάγος λευξαθάν (3). ἐν γὰρ τοῖς ὑγροβίοις τὸ νοητόν τουτο κήτος ἐπαναπαύεται. Ἡν ὑγρότητα ὁ Δαδίδ ἀπελαύνων διὰ της ἐγχρατείας της οἰχείας ζωής, « Έξηράνθη φησίν ώς όστρακον ή ίσχύς με, καὶ τὰ ός ἄ μέ ώσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν, τὰ γόνατά μου ήσθένησαν ἀπὸ νηστείας, καὶ ή σάρξ με ηλλοιώθη δι' έλαιον» (4). Διό καὶ τὴν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ύψίστου ήλλοιοῦτο άλλοίωσιν, αὐτῷ έαυτὸν όλον άναθέμενος, χαί ξαυτόν διά παντός ἐνώπιον αὐτοῦ προορώμενος χαὶ τὴν τῆς οἰχείας χαρδίας μελέτην, έχεῖνον διὰ παντός ἔχων ἐνώπιον.

Τοῦτον δή καὶ ήμεῖς, ἀγαπητοὶ, μιμησώμεθα, καὶ μή μόνον της ύγρας καὶ διακεγυμένης ζωής ξαυτούς ἀποστήσωμεν, άλλά και την ήμετέραν νηστείαν καὶ ψαλμωδίαν και προσευχήν, ώς αὐτοῦ παρόντος καὶ ἐφορώντος τοῦ Θεοῦ ποιώμεθα. εἰδότες, ώς ούτε νηστεία, ούτε ψαλμωδία, ούτε προ-

ένώπιον έχτελεῖσθαι ταῦτα τοῦ Θεοῦ· οὕτω γάρ οί δφθαλμοί Κυρίου ἐπιδλέποντες άγιάζουσιν ήμας, ώς ό ήλιος θερμαίνει τὰ ὑπ' αὐτοῦ χαταλαμπόμενα. Ένώπιον δε ταθτα γίνεται Θεοθ, όταν άτενως ή διάνοια έχείνω ένορα, χαὶ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν όρᾶν καὶ νηστεύη καὶ ψάλλη καὶ προσεύχηται. ὅταν γάρ εν τη προσευχή και ψαλμωδία, ποτε μεν ό νούς συντείνηται πρός τὸν Θεὸν, ποτὲ δὲ διαπίπτη καὶ μετεωρίζηται, δεῖ νοεῖν, ώς ούπω ἀνεθήκαμεν έαυτους όλους τῷ Θεῷ, οὐδὲ ἐν τῷ νόμῷ Κυρίου πᾶς ό σχοπὸς τῶν πραττομένων ἐφ' ήμῶν ἐστι· διὰ τούτο χαθ' όσον των της διχαιοσύνης έργων άποπίπτομεν, κατά τοσοθτον ενώπιον των του θεου δφθαλμών παραμένειν οὐ δυνάμεθα. «Οὐ γάρ διαμενοῦσι φησί, παράνομοι χατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου » (5). "Ομως μέντοι τετραυματισμένοι χείμενοι, τόν δυνάμενον μάλαγμα καὶ καταδέσμους ἐπιθεῖναι τοῖς συντρίμμασιν ήμων ἐπικαλώμεθα Κύριον.

Μή τοίνυν ανήσωμεν παραχαλώ, νηστείαις χαί εύγαζς και δάκρυσι, και πασι τρόποις αὐτὸν ἐπιδοώμενοι, μέχρις αν έγγίση καὶ ἰάσηται ήμας: δείξωμεν και δι' έργων νυμφίον πλουτούντες Χριστάν, χαί τουτον ἀποδημούντα νυν ἀφ' ήμῶν, χαὶ ἐν τοῖς ξπυρανίοις χρυπτόμενον δι' έλπίδος ἀπεκδεχόμενοι. (("Όταν γάρ φησιν ἀπαρθή ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηςεύσυσιν» (6). "Οθεν δηλον ώς εν εγκρατεία τε καὶ νηστεία παντός είναι του βία χρή τὰς ἀπό Χριστού χαλουμένους, μετ' άγαθης έλπίδος την αὐτοῦ προσδοχῶντας φριχτήν παρουσίαν. Νηστεύσωμεν δέ μαλλον έν ταύταις ταῖς ήμέραις, καὶ παντοίως ήμας αὐτούς εὐτρεπίσωμεν, ἀπεκδεχόμενοι χαὶ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναςάσεως, ίγα χαθαροί καθαρώς καὶ τὰ πάθη τούτου δοσευγή σώζειν ήμας καθ' έαυτα δύναται, άλλα το | ξάσωμεν, και τύχωμεν της δι' αὐτῶν ήμῖν ὑπὸ τοῦ

⁽¹⁾ Îτρ. γ΄, 14. (2) Δουκ. τέ, 24. (3) Ιωδ μ΄, 16. (4) Ψαλμ. κά, 16. (5) Ψαλμ. έ, 5. (6) Ματθ. Ψ΄, 15.

Κυρίου πραγματευθείσης άθανάτου καὶ μακαρίας ζωής. ής γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυγεῖν γάριτι καί φιλανθρωπία του Κυρίου ήμων Ίησου Χριζου. ὦ πρέπει πᾶσα δόξα τιμή καὶ προσκύνησις σὺν τῷ 📙

άνάρχω αὐτοῦ Πατρί καὶ τῷ παναγίω καὶ ἀγαθῷ καί ζωοποιώ Πνεύματι, νύν και άει, και είς τούς αίωνας των αίωνων 'Αμήν.

omeata i.

Τη δευτέρα Κυριακή της άγίας Τεσσαρακος ής, ὑπόθεσιν ἔχουσα τὸν ἐν Καπερναούμ ιαθέντα παρά του Κυρίου Παράλυτον και πρός τους άκαίρως διμιλούντας άλλήλοις εν ταῖς χατὰ τὴν Εχχλησίαν ἱεραῖς συνάξεσιν.

Τ ύτας τας δεσποτικάς φωνάς, μαλλον δέ τό χεφάλαιον αύτό του Εύαγγελικού κηρύγματος, σήμερον έρω προσιμιαζόμενος πρός την ύμετέραν άγάπην «Μετανοείτε, ήγγικε γὰρ ή βασιλεία τῶν σύρανων » (1). και οὐκ ήγγισε μόνον, άλλά και ἐν ήμιν ές ιν. α Η γάρ βασιλεία των οὐρανών ἐντὸς ήμων έστι » πάλιν ό Κύριος εἶπε (2). Καὶ οὐχ ἐν ἡμῖν έστι μόνον, άλλά καί μετ'ού πολύ περιφανέστερον παραγίνεται, καταργήσουσα πάσαν άρχην καὶ έξουσίαν χαὶ δύναμιν μόνοις τοῖς χατὰ Θεὸν ζῶσι, παί θεαρέστως ένταῦθα βεδιωκόσιν. Έπεὶ τοίνυν ή βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ήγγικε καὶ ἐν ήμεν ἐςι, καὶ μετ' οὐ πολύ παραγίνεται, ποιήσωμεν διά τῶν τῆς μετανδίας έργων έαυτούς αὐτης ἀξίους. βιάσωμεν ήμας αὐτές, τὰς πονηράς ἀναχόπτοντες προλήψεις καί συνηθείας. βιαστή γάρ έστιν ή βασιλεία των ούρανών, καί βιασταί άρπάζουσιν αὐτήν. ζηλώσωμεν των θεοφόρων ήμων Πατέρων την υπομονήν, την ταπείνωσιν, την πίστιν αὐτήν «Τούτων γάρ φησιν άναθεωρούντες την έχδασιν της άνας ροφής, μιμείσθε την πίσιν»(3). Νεχρώσωμεν τὰ μέλη ήμων | χαιρόν τις ἐπιτήδειον ζητεί πρός ἐργασίαν της ἀ-

τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀχαθαρσίαν πάθος ἐπιθυμίαν παχήν και τήν πλεονεξίαν, και μάλις α κατά τὰς ίερὰς ταύτας της νηστείας ήμέρας διὰ τοῦτο γάρ προλαβούσα ή του Πνεύματος χάρις, περί της μελλούσης του Θεου φριχωδεστάτης χρίσεως, έδίδαξεν ήμας, είτα και της έξορίας του Άδὰμ υπέμνήσε καὶ μετά τοθτο την άσφαλεστάτην πίστιν ύπέδειξεν ήμιν, ίνα τῷ ἐξ ἐχείνης φόδω, χαὶ τῷ ἐπὶ ταύτης θρήνω, της τε πίστεως ασφαλώς αντεχώμεθα, καὶ συζέλλωμεν ήμᾶς αὐτούς, καὶ μὴ ἐκδιδώμεν τη άχρασία, μηδέ διά της άπλήστε γαστρός πασι τολς πάθεσι θύραν ανοίγωμεν, καὶ χώραν παρέχωμεν, και της ευρυχώρε και πλατείας όλοι γινώμεθα, μεθ' ήδονης ώς είπειν απολλύμενοι. 'Αλλά την είς ζωήν αίώνιον απάγουσαν στενήν καί τεθλιμμένην όδον άγαπήσαντες, ής άρχη και πρώτον στάδιον ή νηστεία έστι, την τεσσαρακοστην των νηστίμων ήμερων ταύτην μετ`εύτονίας ανύσωμεν.

Εὶ γὰρ, ὥσπερ χαιρὸς τῷ παντί πράγματι, χατὰ τον Σολομώντα, καὶ τοῖς πᾶσιν ό χρόνος, οὕτω καὶ

⁽¹⁾ Mart. 7', 2. (2) Acux (3', 21. (3) ÉSp. (7', 17.

ρετής, οὖτός ἐστιν ὁ χαιρὸς, ἡ τεσσαρακοστή τῶν ήμερων αύτη. Εί δε καί πας ό των ανθρώπων βίος πρός σωτηρίας πορισμόν έστιν έπιτήδειος, πολλώ μαλλον ό χαιρός ούτος της νηστείας έςίν. έπει χαί ό άργηγός καὶ γορηγός της σωτηρίας ήμων Χριστός ἀπό νηστείας ἐποιήσατο τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐν τῷ σταδίω ταύτης τὸν δημιεργὸν τῶν παθῶν, παντοίως προσβαλόντα, χατεπάλαισε χαὶ χατήσχυνε διάδολον. ώσπερ γὰρ ή της γαστρός ἀχρασία τῶν άρετων άναιρέτης ούσα γεννήτρια της έμπαθείας έστιν, ούτω και ή έγκράτεια τούς έκ της άκρασίας μολυσμούς άναιρούσα γεννήτρια της άπαθείας έστίν. Εὶ δὲ μήπω τὰ πάθη ἐν ήμῖν ὄντα προξενεῖ τε καί προεξένησεν ή άκρασία, πως όντα ούκ αὐξήσει τε καὶ στηρίζει, ώσπερ ή νηστεία μειώσει ταῦτα καὶ άφανίσει; συζυγεζς δε άλλήλαις είσιν ήτε νηστεία χαὶ ἡ ἐγχράτεια, χάν άλλοτε άλλη τοῖς συνετῶς μετιούσιν εύχαίρως πλεονεχτή.

Ταύτας οδν καὶ ήμεῖς ἀρτίως ἀλλήλων μὴ διαζεύξωμεν, άλλά τη μέν σεπτη μεταξύ πεντάδι των της έβδομάδος ήμερων μαλλον άντεχώμεθα της νηστείας, Σαββάτου δε καὶ Κυριακής τη έγκρατεία μαλλον ή τη νηστεία προσέχωμεν, ώς αν συνετώς άχροώμεθα των εύαγγελικών ρημάτων, ά σήμερον άπαγγελεί την του παραλύτου θαυμαστην ίασιν, οὐ την εν Ίεροσολύμοις, άλλά την εν Καπερναούμ ύπο του Κυρία γεγενημένην. Τῷ γὰρ καιρῷ ἐκείνφ φησίν ό θεηγόρος Μάρχος. «Είσηλθε πάλιν ό Ίησους είς Καπερναούμ δι' ήμερων». Ταύτην δὲ τὴν Καπερναούμ ιδίαν πόλιν του Κυρίου ό Ματθαΐος φησί· τὰ γὰρ κατὰ τὸν παράλυτον τοῦτον κάκεῖνος ίστορων, απλθε φησίν, ό Ίησους είς την ίδίαν πόλιν» (1) μετά γάρ το βαπτισθήναι έν τῷ Ίορδάνη δπό Ίωάννου, καὶ τὸ Πνεῦμα οὐρανόθεν ἐπ' | πιφθόνως τὸν λόγον τῆς μετανοίας, τὸ Εὐαγγέλιον

αὐτὸν χαταπτήναι, είς την έρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος πρός πείραν έξάγεται, καί μετά το νικήσαι τον πειραστήν έπανελθών έγγυς Ιορδάνου περήσε διδάσχων, χαὶ ύπὸ του Βαπτιστού πολλαγῶς μαρτυρούμενος, μέχρις ὅτου ὁ Ἰωάννης ὑπὸ Ἡρώδου χατάχλειστος γέγονε. Τότε δὲ ώς ό Ματθαῖός φησιν, «'Ανεχώρησεν είς την Γαλιλαίαν, καί καταλιπών την Ναζαρέτ, έλθών χατώχησεν είς Καπερναούμ τήν παραθαλασσίαν» (2).

Έξήρχετο οὖν ἀπ' αὐτῆς είς τε τὰς ἐρήμους προσευχής χάριν, καὶ εἰς τὰς τῶν γειτόνων κωμοπόλεις χηρύσσων, καὶ πάλιν ἐπανήρχετο πρὸς αὐτήν. Διὰ τοῦτο Ματθαῖος μὲν ὁ Εὐαγγελιστής ἰδίαν εἶπε ταύτην πόλιν αὐτοῦ· ὁ δὲ Μάρχος εἰσῆλθέ φησι πάλιν είς Καπερναούμ δι'ήμερων. «Καὶ ήκουσαν ότι είς οἶχόν ἐζι, καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοὶ, ὧζε μηχέτι χωρείν μηδέ τὰ πρός τὴν θύραν» τὴν γὰρ διατριδήν ώς ἐπὶ πλεϊστον ἐχεῖ ποιούμενος διὰ πολλών καὶ μεγάλων καὶ θαυμάτων καὶ λόγων έπεγνώσθη μειζόνως, διὸ καὶ ἐποθεῖτο διαφερόντως. 'Ως οδν ήχουσαν ότι πάρεςι πάλιν, πανδημεί συνέφρευσαν· ώς δε ό Λουκας φησι, και από πάσης πόλεως ήσαν οί συνελθόντες, έν οίς και Γραμματείς ήσαν καί Φαρισαΐοι και νομοδιδάσκαλοι, και έλάλει αύτοις φησι τον λόγον. οὖτος γὰρ ἢν αὐτῷ προηγούμενον έργον, δ καὶ παραβολικῶς ἐδήλωσεν είπων « Έξηλθεν ό σπείρων του σπείραι τον σπόρον αὐτοῦ » (3), δηλονότι τὸν τῆς διδασκαλίας λόγον και ήλθόν φησι καλέσαι τοὺς άμαρτωλοὺς είς μετάνοιαν (4) ή δὲ κλησις διὰ τοῦ λόγε της διδασχαλίας. Τοῦτο χαὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· «Η πίστις έξ άχοης, ή δε άχοη διά βήματος Θεούν (5).

Έλάλει μεν οδν ό Κύριος απασι χοινώς χαὶ ανε-

⁽¹⁾ Ματθ. θ', 1. (2) Ματθ. δ', 12. (3) Λουκ. ή, 5. (4) Ματθ. θ', 13. (5) Ρωμ. ί, 17.

τής σωτηρίας. τὰ βήματα της αἰωνίου ζωής. χαὶ πάντες μέν ήχουον, οὐ πάντες δὲ ὑπήχουον. φιλήκοοι μέν γάρ καὶ φιλοθεάμονές έσμεν απαντες, φιλάρετοι δε ούχ απαντες. πρός μεν γάρ το ποθείν είδέναι πρός τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ σωτήρια πεφύκαμεν απαντες. διὸ καὶ τῆς ἱερας διδασκαλίας οἱ πλείους οὐ μόνον ήδέως ἀχούουσιν, άλλὰ χαὶ φιλοχρινούσι τοὺς λόγες, ὅπως ἄν ἔχαστος ἀγνοίας η συνέσεως έχη, πρός τό δοχοῦν ἐξετάζοντες. Πρός δε το είς έργον άγειν τους λόγους, ή και πίστιν έξαὐτῶν χαρποῦσθαι λυσιτελοῦσαν, εὐγνωμοσύνης δεί και άγαθης προαιρέσεως, ήτις ου ραδίως ευρίσχεται, χαὶ μάλιστα ἐν τοῖς διχαιοῦσιν έαυτοὺς, χαὶ ένώπιον αὐτῶν ἐπιστήμοσιν· όποῖοί τινες ἦσαν οί Γραμματείς καὶ Φαρισαίοι τῶν Ἰουδαίων. Διὸ καὶ τότε παραμένοντες ήχουον μέν τοῦ λόγου, χαὶ τὰ τελούμενα σημεῖα έώρων, ἐβλασφήμεν δὲ μᾶλλον ἡ έπήνεν τον δι'έργων καὶ λόγων εὐεργετοῦντα. Διδάσχοντος γάρ τοῦ Κυρίε, χαὶ πάντων, ἢ τῶν πλείςων έστωσιν ωσίν ύποδεχομένων τούς λόγους της χάριτος τοὺς ἐκπορευομένους ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. « Έρχονταί φησι τινες πρός αὐτὸν, παραλυτικόν φέροντες αἰρόμενον ὁπὸ τεσσάρων, καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὅχλον, ἀπεςέγασαν τὴν **ς έγην όπε ήν, χαὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν χράδ**δατον, ἐφ'ῷ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο». Έστι μὲν της των αιρόντων πίστεως είναι νομίσαι το πραχθεν απαν, και τη πίστει τούτων άρεσθέντα τον Κύριον δούναι τῷ παραλύτῳ τὴν έξης ἴασιν· έμοὶ δε δοχεί μη ουτως έχειν το άληθές. εί γάρ χαι τον παίδα του άρχισυναγώγου θεραπεύων ό Κύριος ούχ ἐζήτησε τὴν παρ' αὐτοῦ πίς ιν, οὐδ' ἀπὸ τῆς θυγατρός τῆς Χαναναίας, ἡ τῆς Ἰαείρε, τῆ πίστει τῶν ύπερ αὐτῶν προσελθόντων ἀρχεσθεὶς, άλλὰ τούτων |

ή μεν τεθνηχυῖα ήν, ή δε της Χαναναίας έχφρων, ό δὲ παῖς οὐδὲ παρήν· ὁ δὲ παράλυτος οὖτος παρήν καὶ λογισμοῦ κύριος ἢν, εἰ καὶ τὸ σῶμα παράλυτος ήν. Διό μοι δοχεί μαλλον έχ της εὐελπιστίας καὶ πίστεως τούτου καὶ τοὺς αίροντας τὴν εἰς τὸν Κύριον πίζιν εἰσδέξασθαι, καὶ θαβρησαι προσελθείν, καὶ τῷ παραλυτικῷ τούτῳ πειθομένους αἴρειν καὶ άναφέρειν έπὶ τὸ ζέγος, καὶ χαλᾶν ἐκείθεν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον· οὐ γὰρ ἄν ἄχοντος ἐχεῖνοι ταῦτα ἔπραττον, καὶ τὸ ἐπιτεταμμένον τῆς παραλύσεως οὐ τὸν λογισμὸν, άλλὰ τὰ ἐπιπροσθοῦντα καὶ προσιζάμενα τη πίζει μαλλον είχότως διέλυσε. Δόξης γάρ άνθρωπίνης έρως τοὺς Φαρισαίους ἀπηγε της πρός τον Κύριον πίστεως. διό και πρός αὐτοὺς έλεγε· «Πῶς δύνασθε πιστεύειν εἰς ἐμὲ, δόξαν παρὰ άνθρώπων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρά τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες» (1);

Αλλους δὲ πάλιν ἀγροὶ καὶ γάμοι καὶ βιωτικῶν φροντίδες έργων ἀπεῖργον τῆς προσελεύσεως, ά πάντα παρέλυσεν οίον και άφειλε των του παραλύτου λογισμών ή τοῦ σώματος πάρεσις. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς άμαρτάνουσιν ή νόσος ἔστιν ὅτε κρεῖττων της ύγείας, έστιν ότε συνεργεί τούτοις πρός σωτηρίαν. Καὶ τὰς μὲν ἐμφύτους πρὸς χαχίαν όρμάς άμβλύνει, τὸ δὲ χρέος τῶν ἡμαρτημένων διὰ της κακώσεως οίον άποδιδούσα δεκτικούς ποιεί, πρώτον μέν της κατά ψυχήν ἰατρείας, ἔπειτα καὶ της του σώματος, και μάλισθ' δταν ό νοσών συνείς ἰατρείαν οὖσαν παρὰ Θεοῦ τὴν πληγὴν φέρη γενναίως και μετά πίστεως προσπίπτη Θεώ; και δι' έργων ὅπως ἀν ἔχη δυνάμεως ἐπικαλεῖται τὸν ίλασμόν. δ καί ο παράλυτος δι' έργων ώς είχεν ύπέδειξε, καὶ ό Κύριος ἔργοις τε καὶ λόγοις αὐτοῖς παρέστησεν, εί και οί Φαρισαίοι μή συνιδείν δυνη-

⁽¹⁾ iway. i, 44.

θέντες, ἐδλασφήμουν καὶ διεγόγγυζον· «Ἰδὼν γάρ φησιν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, τοῦτε κλινοπετοῦς καταφερομένου, καὶ τῶν ἐκ τοῦ στέγους χαλώντων, λέγει τῷ παραλυτικῷ· «Τέκνον ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου ». Ὁ μακαρίας προσηγορίας! τέκνον ἀκούει καὶ υἱοποιεῖται τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ, καὶ προσκολλᾶται τῷ ἀναμαρτήτῳ Θεῷ, ἀναμάρτητος παραχρῆμα καὶ αὐτὸς γεγονὼς διὰ τῆς τῶν ἡμαρτημένων ἀφέσεως, καὶ ὡς ἄν ἐπακολουθήση καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀνακαίνισις, τὴν ψυχὴν πρότερον ἀνωτέραν λαμβάνει τῆς άμαρτίας παρὰ τοῦ γινώτοις, ὅτι τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς ὑποπεσούσης τοῖς βρόχοις τῆς άμαρτίας, αῖτε νόσοι τῷ σώματι καὶ ὁ θάνατος ἐπηκολούθησε κατὰ τὴν αὐτοῦ διταιοκρισίαν.

'Αλλ' οί Γραμματεῖς ἀχούσαντες, « Διελογίζοντό φησιν εν εαυτοίς, τί οὕτος λαλεί βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι άμαρτίας, εἰμὴ εἶς δ΄ Θεός »; Ὁ δὲ Κύριος ώς ποιητής των χαρδιών, χαὶ τοὺς ἀφανεῖς τῶν χαρδιῶν λογισμούς τῶν Γραμματέων ἐπιστάμενος, πρός αὐτούς φησι «Τί ταῦτα διαλογίζεσθε έν ταζς χαρδίαις ύμων; τί έστιν εύχοπώτερον είπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνταί σοι αἱ άμαρτίαι, ἢ εἰπείν, Έγειραι καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σε καὶ περιπάτει»; Τοῖς Γραμματεῦσιν ἐδόχει ὡς ἀδυνατῶν ό Κύριος ιάσασθαι τὸν παράλυτον, πρὸς τὸ ἀφανὲς κατέφυγε, τὴν τῶν άμαρτημάτων ἄφεσιν, ἣν λόγω μόνω είπεῖν, καὶ ταῦτα δεσποτικῶς οὕτω καὶ προσταχτιχώς βλάσφημον μέν, άλλ' εὔχολον χαὶ τοῦ βουλομένου παντός. Διὸ καὶ πρὸς αὐτες ὁ Κύριος. εί λόγες έδουλόμην λέγειν χαινούς, μή την από των πραγμάτων έχβασιν έχοντας, ἐπίσης εὔχολον ην έκάτερον έργε φάναι χωρίς καὶ την έγερσιν του παραλυτικού, καί τὴν ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων

αὐτῷ. ἴνα δὲ γνῶτε ὡς οὐχ ἄπραχτός ἐστιν ὁ ἐμὸς λόγος, οὐδ' ὡς ἀδυνατῶν τῆς νόσε τὴν ἴασιν παραἐξεσίαν ἔχω θεἴχὴν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς Υίὸς ὁμοούσιος τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατρὶ, εἰ χαὶ ὁμοούσιος ὑμῖν τοῖς ἀχαρίστοις χατὰ σάρχα γέγονα, τότε λέγει τῷ παραλυτιχῷ. « Σοὶ λέγω, ἔγειραι καὶ ἄρον τὸν χράβδατόν σε, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶχόν σου. καὶ ἢγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν χράββατον, ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων ».

'Αντίχειται καὶ ὁ λόγος καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο τοίς των Γραμματέων διαλογισμοίς, έστι δ' ώς καί συμφωνεί. ὅτι μέν γὰρ οὐδεὶς ἀνθρώπων παρ'έαυτου δύναται ἀφιέναι άμαρτίας, ἀληθές εἶναι δείχνυσιν. Έχεῖνο δε των Φαρισαίων ψευδές καὶ ἀ σύνετον, ὅτι ψιλός ἐστιν ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, ἀλλ'οὐ θεὸς παντοδύναμος δ γὰρ οὐδέποτέ τις εἶδεν, οὐδὲ ήχεσε, νυν άνεφάνη Θεός και άνθρωπος αὐτός, διττην και την φύσιν έγων και την ενέργειαν, και λαλων μέν χαθ' ήμας ώς άνθρωπος, ποιών δὲ ὅσα θέλει λόγω και προστάγματι μόνω ώς Θεός και διὰ τῶν ἔργων πιστούμενος, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτὸς τὰ πάντα χατὰ τὸ ψαλμιχόν. «Εἶπε χαὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν» (1) διό καὶ νῦν τῷ λόγῳ τούτου παραχρῆμα τὸ ἔργον έπηχολούθησεν ηγέρθη γάρ εὐθὺς ὁ παραλυτιχὸς, «Καὶ άρας τὸν χράββατον ἐξηλθεν ἐναντίον πάντων ώστε έξίστασθαι πάντας». Ή μέν γάρ τῶν πταισμάτων άφεσις καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων εἰς ους άν τις πταίση πολλάκις διὰ λόγου τελεῖται, νόσον δὲ, καὶ ταῦτα τοιαύτην φυγαδεῦσαι προζάγματι καὶ λόγω μόνω μόνου Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ό Εὐαγγελιζής ἐπισημαίνεται λέγων ἐκζῆναι πάντας τους εδόντας, και δοξάζειν τον Θεόν αυτόν πάντως

⁽¹⁾ Ψαλμ. λ6', 9.

τὸν τοῦ παραδόξου τούτου ποιητήν, μᾶλλον δὲ τὸν ένδοξα ποιούντα καὶ εξαίσια, ών οὐκ ές ιν ἀριθμὸς, λέγοντας: «"Οτι οὐδέποτε οῦτως εἴδομεν». 'Αλλ' έχεῖνοι μὲν οὕτω λόγω τὴν δόξαν ἀποδιδόντες, χαὶ τό θαθμα μείζον των προγεγονότων ἐπιδειχνύντες, έλεγον, οὐδέποτε οῦτως εἴδομεν. Ἡμεῖς δὲ οί μὴ τοῦτο λέγειν έχοντες νῦν είδομεν γὰρ πολλά καὶ μείζω τούτε πολλώ, οὐ παρά Χριστοῦ μόγον, άλλά καί - τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, καὶ τῶν έξης διαδόχων, καὶ μόνη τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει τελούμενα. Ήμεῖς οὖν, ἀδελφοί, δι' ἔργων αὐτὸν ἀρτίως δοξάσωμεν, ὑπόδειγμα πρὸς ἀρετὴν άναγωγικώς καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο λαμβάνοντες. εχαστος γάρ τωνταίς ήδοναίς προσχειμένων παράλυτός έστι την ψυχην έπι κλίνης της ήδυπαθείας καὶ της ἐν ταύτη κατὰ σάρκα δοκούσης ἀνέσεως κείμενος 'Αλλ' όταν πεισθείς ταῖς εὐαγγελικαῖς παραινέσεσιν, έξομολογούμενος θριαμβεύη τὰς έαυτοῦ άμαρτίας, καὶ τὴν ἐντεῦθεν τῆς ψυχῆς αὐτῷ γενομένην παράλυσιν, ύπό των τεσσάρων τούτων αἰρόμενος φέρεται πρὸς τὸν Κύριον, τῆς οἰχείας χαταγνώσεως, τῆς τῶν προημαρτημένων ἐξαγορεύσεως, της είς τὸ έξης πρὸς ἀποχὴν τῶν χαχών ύποσχέσεως, χαὶ της πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεως. 'Αλλ' οὐ δύναται ταῦτα προσεγγίσαι τῷ Θεῷ, ἀν μὴ τὸν ὄροφον ἀποστεγάσωσι, τὰς κεράμους και τὸν χοῦν και τὴν ἄλλην ὕλην διαβρίψαντες. Όροφος δέ έστιν έν ήμιν τὸ λογιστιχὸν της ψυχης, ώς τῶν ἐν ήμῖν πάντων ὁπερχείμενον. έχει δε τουτο πολλήν ωσπερ ύλην επιχειμένην την πρός τὰ πάθη καὶ τὰ γήτνα σχέσιν. "Όταν οὖν ή σχέσις αὕτη διὰ τῶν προειρημένων τεσσάρων λυθή καὶ ἀποτιναχθή, τότε ὡς ἀληθῶς δυνάμεθα χαλασθήναι, τουτέστιν άληθως ταπεινωθήναι καὶ

προσπεσείν και προσεγγίσαι τῷ Κυρίῳ, και αίτησαι και λαβείν παρ' αὐτοῦ τὴν Ιασιν.

Γίνεται δὲ ταῦτα τὰ τῆς μετανοίας ἔργα πότε; ότε ήλθεν δ Ίησοῦς ἐπὶ τὴν ἰδίαν πόλιν, τουτέστι μεθό διὰ σαρχός ἐπεδήμησε τῷ χόσμῳ, δς αὐτοῦ ἐςιν ίδιος ώς ύπ' αὐτοῦ κτισθεὶς, καθάπερ καὶ ὁ Εὐαγγελις ής περί αὐτοῦ φησιν, ὅτι: «Εἰς τὰ ίδια ἦλθε, καί οί ίδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαδον. ὅσοι δὲ ἔλαδον αὐτὸν ἔδωχεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέχνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πις εύεσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ » (1). Διὸ καὶ ὁ παραλυτικός νους μετά πίστεως ούτω προσπεσών, τέχνον εύθὺς ἀχούει παρ' αὐτοῦ, χαὶ τὴν ἄφεσιν χαὶ τὴν ἴασιν λαμβάνει καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναμιν προσλαμβάνει τὸν χράββατον αἴρειν, χαὶ φέρειν εφ' ῷ κατέκειτο. Κράββατον δε νοήσεις τὸ σῶμα ῷ πρόσχειται, χαὶ δι' οὖ τῶν ἔργων ἀντέχεται της άμαρτίας, ό ταῖς σαρχιχαῖς ὀρέξεσιν ἐπόμενος νους. Μετά δὲ τὴν ἴασιν, ἄγων ἐςὶ τὸ σῶμα καὶ φέρων ώς ύποχείριον ό ήμέτερος νους, καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς χαρποὺς χαὶ τὰ ἔργα τῆς μετανοίας ἐπιδειχγύμενος, ώς καί τούς όρωντας δοξάζειν τόν Θεόν, βλέποντας Εὐαγγελιστὴν σήμερον τὸν χθὲς τελώνην, 'Απόστολον τὸν διώχτην, θεολόγον τὸν ληστήν, υίὸν τοῦ οὐρανίου Πατρός τὸν πρώην τοῖς χοίροις ενδιαιτώμενον εί δε βούλει, και άναβάσεις έν χαρδία διατιθέμενον, καὶ πορευόμενον ἀπὸ δόξης είς δόξαν, τὸ προχόπτειν έχάστης ήμέρας ἐπὶ τὸ χρείττον. Διό καὶ ὁ Κύριος πρός τοὺς οἰκείες φησίν. «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ύμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν \mathbf{H} ατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς »(2). Τοῦτο δέ φησιν, οὐκ ἐπιδείκνυσθαι κελεύων, ἀλλὰ θεοφιλώς πολιτεύεσθαι χαθάπερ δὲ τὸ φῶς ἀπραγματεύτως έφέλχεται τούς όφθαλμούς τῶν όρών-

⁽¹⁾ Ιωάν. ά, 11. (2) Ματθ. έ, 16.

των, ούτως ή θεοφιλής πολιτεία μέτα των όφθαλμῶν ἐπισπᾶται καὶ τὴν διάνοιαν. Καὶ καθάπερ πάλιν ἐπὶ τοῦ ήλιαχοῦ φωτός οὐ τὸν μετέχοντα τῆς λαμπρότητος ἐπαινοῦμεν ἀέρα, ἀλλὰ τὸν ἔχοντα χαὶ παρέχοντα τὴν αὐγὴν της λαμπρότητος ήλιον, χάν τὸν ἀέρα ὡς φωτεινὸν ἐπαινέσωμεν, πόσω μᾶλλον τὸν ήλιον; Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ διὰ τῶν ἔργων τῆς άρετης επιδειχνυμένου την του ήλίου της διχαιοσύνης λαμπρότητα ένάγει γάρ οὖτος εὐθὺς δρώμενος πρός τὴν δόξαν τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός, τοῦ ήλίου της δικαιοσύνης Χριστοῦ. Καὶ ΐνα τὰς μείζους τῶν ἀρετῶν παραλείπω νῦν ἐγὼ, ὅταν ἐπὶ τῆς ໂερᾶς ἐκκλησίας σὸν ὑμῖν τῷ Θεῷ παριςάμενος, στραφείς ίδω τούς μετά συνέσεώς τε καί χατανύξεως αναπέμποντας τούς πρός Θεόν υμνες καὶ τὰς δεήσεις, ή σιωπῶντά τινα καὶ σύννεν έςῶτα καὶ ἀκροώμενον, καὶ ὑπὸ μόνης τῆς θέας εὐθὺς ένθους γίνομαι, καὶ θυμηδίας πληρούμαι, καὶ δοξάζω τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα Χριστὸν, οὖ χωρὶς οὐδεν οὐδεὶς δύναται ποιεῖν τῶν καλῶν, καὶ δι' οὖ πᾶν ἀνθρώποις τὸ χατορθούμενον.

'Αλλά τί νῦν ἐροῦμεν πρὸς τοὺς μήτε σιωπῶντας ἐστῶτας, μήτε συμψάλλοντας, ἀλλὰ συντυγχάνοντας ἀλλήλοις, καὶ τὴν λογικὴν ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν λατρείαν, κοσμικῆ τινι λογολεσχία συμφύροντας, καὶ μήτε αὐτοὺς ἀκούοντας τῶν ἱερῶν καὶ θεοπνεύς ων λόγων, καὶ τοὺς θέλοντας ἀκούειν κωλύοντας; "Εως πότε ὧ οὖτοι χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις, ὁ θεσδίτης ἀν εἶπεν 'Ηλίας, ἄμα θέλοντες ἐπὶ προσευχὴν συνεῖναι, καὶ λόγους ἀκαίρους τε καὶ γηίνους, καὶ μηδ΄ ἔτερον ὡς εἰκὸς κατορθοῦντες, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων συμφθείροντες ἄλληλα, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ δι' ἀλλήλων φθειρόμενοι; ἕως πότε κάνταῦθα τῶν ἡημάτων τῆς ματαιότητος οὐκ ἀφέξεσθε, ἀλλὰ τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς οἶκον ἐμπορείας, ἢ ἐμπαθείας λόγον

ποιήσετε; οἶχον ἐν ῷ ῥήματα ζωῆς αἰωνίου χαὶ λέγεται χαὶ ἀχούεται τὰ μὲν παρ' ἡμῶν, αἰτούντων παρὰ Θεοῦ μετ' ἐλπίδος ἀχαταισχύντου τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὰ δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ, διδόντος τοῖς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς χαὶ διανοίας αἰτοῦσιν αὐτὴν, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς μηδὲ τὴν γλῶσσαν ὡς εἰπεῖν ὅλην πρὸς τὴν αἴτησιν στρέφουσιν. Οὐ διὰ πυρὸς νῦν ἡμῖν ἡ θυσία πρὸς τὸν Θεὸν, ἀδελφοὶ, χαθάπερ ἐπὶ Μωσέως, ἀλλὰ διὰ λόγου τελεῖται. Τότε τοίνυν ἡνίχα πυρὶ τὴν θυσίαν ἀναφερομένην ὁ Θεὸς ἐδέχετο, πῦρ προσενεγχόντες ἀλλότριον ἔξωθεν οἱ μετὰ Κορὲ χατὰ Μωσέως ἐπαναστάντες, ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ πυρὸς αὐτομάτως ἐφορμήσαντος αὐτοῖς χατεφλέχθησαν.

Φοδηθώμεν δή καὶ ήμεῖς, μή λόγους ἔξωθεν άλλοτρίους τῷ λογικῷ τούτῳ τοῦ Θεοῦ θυσιαστηρίω, τη Έχχλησία λέγω, προσάγοντες ύπο τῶν ἐν αὐτη θείων λόγων εἰς τέλος κατακριθώμεν, της ἀπευχταίας φωνής χαὶ χαταδίχης έαυτούς άξίους έντεῦθεν ἀπεργασάμενοι. Ναὶ φοδηθῶμεν παρακαλω, καὶ μέγρις ἀν ὧμεν ἐνταῦθα μετὰ φόδου τῷ Θεῷ παριστάμενοι τὴν εκεσίαν προσάγωμεν εξελθόντες δε των ώδε, την έντευθεν επί το χρείττον των τρόπων μεταδολήν ένδειξώμεθα, χερδών ούγ ήττόμενοι, καὶ μάλιστα τῶν ἀδίκων ὅρκους φεύγοντες, καὶ μάλις α τὸς ἐπὶ ψεύδει αἰσχρῶν ἀπεχόμενοι βημάτων, πόσω δή μαλλον των κατά ταῦτα πραγμάτων, καταλαλιᾶς, δόλου, μεγαλαυχίας παν μέλος, πασαν αίσθησιν νῷ παιδαγωγούντες θεόφρονι, καὶ φέροντες σὺν λόγῳ καὶ φόδω θείω το σωμα καὶ ἀναφέροντες, ἀλλ' οὐχ ύπο του σώματος πρός τας αύτου χαμερπείς καί βδελυράς δρέξεις καταφερόμενοί τε καὶ κατεχόμενοι, παρά τοῦ Παύλου μαθόντες τε καὶ γινώσχοντες, ώς εἰμὲν χατὰ σάρχα ζῶμεν μέλλομεν ἀποθνήσκειν εί δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατούμεν, εἰς αἰῶνας ζησώμεθα (1). Καὶ νῦν πρὸς δόξαν Θεοῦ κινήσωμεν πάντας τοὺς δρῶντας ἡμᾶς, ἐπιγνόντας ὡς ὁ οἶκος οὖτος τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτῷ φέρει, τοὺς κατὰ ψυχὴν παραλύτους σφίγγοντα καὶ κελεύοντα τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις καὶ ἀντιλήψεις πνευματικῆ καὶ θεοφιλεῖ διανοία πρὸς αὐτὸν αἴρειν τε καὶ ἀνάγειν, ἀλλ'οὐχ ὁπ' αὐτῶν ἀσυνέτως φέρεσθαί τε καὶ καταφέρεσθαι

καὶ οὕτως ὑπάγειν εἰς τὸν ὄντως ἡμέτερον οἶκον, τὸν οὐρανὸν λέγω καὶ τὸν ὑπερουράνιον χῶρον, ἔνθα νῦν Χριστὸς ὁ κληρονόμος καὶ κληροδότης ἡμῶν. ῷ πρέπει δόξα κράτος τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀὲὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

CHI LILIMO

Είς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν.

Τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς προανεχηρύττετο καὶ προετυποῦτο μυστικῶς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων, καὶ οὐδείς ποτε κατηλλάγη τῷ Θεῷ χωρὶς τῆς τοῦ Σταυροῦ δυνάμεως μετὰ γὰρ τὴν προγονικὴν ἐκείνην ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ξύλου παράδασιν, ἡ μὲν άμαρτία ἀνέζησεν, ἡμεῖς δὲ ἀπεθάνομεν καὶ πρὸ τοῦ σωματικοῦ θανάτου τὸν τῆς ψυχῆς ὑποστάντες θάνατον, ὅς ἐστιν ὁ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ταύτης χωρισμός ὁ δὲ ἐζῶμεν μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ταύτης χωρισμός ὁ δὲ ἐζῶμεν μετὰ τὴν ποτάσσεται οὐδὲ γὰρ δύναται, καὶ οἱ ἐν σαρκὶ τοτάσσεται οὐδὲ γὰρ δύνανται.

Έπεὶ τοίνυν ώς καὶ ὁ ᾿Απόστολός φησιν. «Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός »(2) · ὁ δὲ Θεὸς πνεῦμά ἐςι, καὶ αὐτοαγαθότης καὶ ἀρετὴ, καὶ τούτου κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ἡμέτερον,

καθ' ά καὶ διὰ τῆς άμαρτίας ἡχρείωται, πῶς ἦν δυνατόν άνανεωθηναί τινα τῶν άπάντων καὶ φιλιωθήναι τῷ Θεῷ ἐν πνεύματι μὴ χαταργηθείσης τῆς άμαρτίας καὶ τῆς κατὰ σάρκα ζωῆς; τοῦτο δέ ἐςιν ό του Χριστού Σταυρός, ή της άμαρτίας κατάργησίς. Διὸ χαί τις τῶν θεοφόρων ήμῶν πατέρων ἐρωτηθείς παρά τινος των ἀπίστων, είπερ είς τὸν έσταυρωμένον πιστεύει, ναί φησιν είς τὸν τὴν άμαρτίαν σταυρώσαντα. Φίλοι δὲ Θεοῦ πολλοὶ τῶν πρό νόμου χαὶ μετὰ νόμον, μήπω τοῦ Σταυροῦ φανέντος, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ μεμαρτύρηνται, χαὶ ό βασιλεύς καὶ προφήτης Δαδίδ, ώς πάντως όντων τότε τῷ Θεῷ φίλων· « Έμοὶ δέ φησι λίαν ἐτιμήθησαν οί φίλοι σε ό Θεός » (3). Πῶς οὖν εἰσιν οῖ πρό τοῦ Σταυροῦ φίλοι τοῦ Θεοῦ ἐχρημάτισαν; έγω ύμιν ύποδείξω, έάν μοι φιλόθεον καὶ φιλήκοον οὖς ὑπόσγητε.

"Ωσπερ μήπω παραγενομένου τοῦ ἀνθρώπου τῆς

⁽¹⁾ Ρωμ. ή, 13, (2) Γαλ έ, 17· (3) Ψαβμ. ρλή, 16.

άμαρτίας, τοῦ υίοῦ τῆς ἀνομίας, τοῦ ἀντιχρίστου λέγω, ό ήγαπημένος τῷ Χριστῷ φησι Θεολόγος. Καὶ νῦν ἀγαπητοὶ, ὁ ἀντίχρις ός ἐςιν (1) ο ὅτω καὶ ό Σταυρός ήν έν τοῖς προγενεστέροις καὶ πρό τοῦ τελεσθήναι ό γὰρ μέγας Παῦλος σαφέστερον ήμᾶς διδάσχων, πως χαὶ μήπω παραγενόμενος ἐν ἡμὶν έστιν ό άντίχριςος, φησίν. Ότι το μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖται ἐν ἡμῖν. Οὕτω δὴ καὶ ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ μήπω γεγονώς ἐν τοῖς προπάτορσιν ην το γάρ μυστήριον αυτου ένηργεῖτο έν αυτοῖς. καὶ ῖνα νῦν ἀφῶ τὸν ᾿Αβελ, τὸν Σὴθ, τὸν Ἐνώς, τὸν Ἐνώχ, Νῶέ τε καὶ τοὺς μέχρι Νῶε τῷ Θεῷ εύηρεστηχότας, χαὶ εἴ τις ἐγγὺς μετ' αὐτοὺς, ἄρξομαι δὲ ἀπὸ ᾿Αδραὰμ, δς πατήρ ἐχρημάτισε πολλων έθνων, των μέν Ιουδαίων έχ σαρχός, ήμων δε έχ πίστεως. "Ιν' οὖν έχ τούτου τοῦ χατά πνεῦμα πατρός ήμων ἄρξωμαι καὶ αὐτης της κατ' αὐτόν άγαθοῦ άρχης καὶ της πρώτης παρά Θεοῦ κλήσεως. Τίνα πρώτην ἀφηκε φωνήν πρὸς αὐτὸν λαλήσας ὁ Θεός; «Έξελθε έχ της γης σου καί έχ της συγγενείας σε, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἢν ἄν σοι δείξω» (2). Τὸ γοῦν μυστήριον τοῦ Σταυροῦ ἐν ἑαυτη φέρει αύτη ή φωνή τοῦτο γάρ ἐστιν ἄντιχρυς δ Παῦλος ό χαυχώμενος εν τῷ Σταυρῷ λέγει ὅτι· «'Εμοὶ ό χόσμος ἐσταύρωται» (3). Κατὰ γὰρ τὸν φυγόντα την πατρίδα η τον χόσμον άμεταστρεπτί, η χατά σάρχα πατρίς χαὶ ό χόσμος ἐνεχρώθη χαὶ χατήργηται καὶ τοῦτό ἐστιν δ Σταυρός.

'Αλλά πρός μέν τον 'Αβραάμ μήπω φυγόντα την μετά των άθέων συναυλίαν, έξελθέ φησιν έχ της γης σου, και δευρο είς γην, ούχ ην άν σοι δώσω, άλλ' ην άν σοι δείζω, ώς δι έχείνης άλλης γης πνευματικης δειχνυμένης. Πρός δὲ τὸν Μωϋσέα μετά τὸ φυγεῖν τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὸ ὄρος | Δύο γὰρ εἶναι ταῦτα, καὶ ὁ μέγας Παῦλος καὶ οξ

άναβηναι, τί φησιν ή πρός αύτον πρώτη του θεου φωνή; « Αῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐχ τῶν ποδῶν σου » (4). Άλλο τοῦτο τοῦ Σταυροῦ μυστήριον, τῷ προτέρω προσφυώς έπόμενον εί γάρ και της Αιγύπτου φησίν έξηλθες, καί την Φαραώ θεραπείαν άφηκας, καί το καλείσθαι υίος της θυγατρός Φαραώ παρείδες, καί σσον το είς σε ήχον ο χόσμος έχεῖνος της πονηρᾶς θεραπείας ελύθη και κατήργηται, άλλα δεί σε χαὶ προσθείναι· τί τοῦτο; λῦσαι τὸ ὑπόδημα έχ των ποδών σου. ἀποθέσθαι τούς δερματίνους χιτῶνας οῦς ἐνέδυσε, χαὶ ἐν οἶς ἐνεργεῖ ἡ άμαρτία, χαί της άγίας ἀποδιας έλλει γης. Αυσαι οδν τουτο τό ύπόδημα έχ των ποδών σου, ταὐτόν δὲ εἰπεῖν, μηχέτι χατά σάρχα χαὶ τη άμαρτία ζηθι, άλλά χαταργηθήτω καὶ νεκρωθήτω ή άντικειμένη τῷ Θεῷ ζωή καὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, καὶ ὁ ἐν τοῖς μέλεσι νόμος, ό άντιστρατευόμενος τῷ νόμῷ τοῦ νοὸς, καὶ αίγμαλωτίζων τῷ νόμω τῆς άμαρτίας. μηχέτι ἐπιχρατείτω, μηδὲ ἐνεργείτω, τη δυνάμει της θεοπτίας νεχρούμενος. "Αρ' οὐ τοῦτό ἐστιν ό Σταυρός; Σταυρός γάρ ἐστι πάλιν κατὰ τὸν Θεῖον Παυλον είπειν, το σταυρώσαι την σάρχα σύν τοίς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις (5).

Αύσαι οὖν φησι τὸ ὑπόδημα ἐχ τῶν ποδῶν σου· ή γάρ γη έφ' ήν σύ έστηχας γη άγία έστίν έδήλου δὲ αὐτῷ ὁ λόγος, τὸν μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ήμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέλλοντα ἐπὶ της γης διὰ τοῦ Σταυροῦ ἔσεσθαι άγιασμόν τότε γὰρ ὁ Μωϋσῆς τὴν τότε μελλουσαν παρουσίαν του Χριστού προεώρα, πρός το μέγα θέαμα έχεῖνο βλέπων, τὴν ἐν πυρὶ δροσιζομένην βάτον ωστε καὶ ή ἐν Θεῷ θεωρία τοῦ Σταυροῦ μυστήριόν έστι, τοῦ προτέρου ἐχείνου μυστηρίου μεῖζον.

⁽¹⁾ Ιωαν. β', 18. (2) Γεν. ιδ'. 1. (3) Γαλ. ς', 14. (4) Έξ. γ', 5. (5) Γαλ. έ, 24.

Θείοι πατέρες ήμων αίνίττονται ό μέν μή μόνον λέγων, ότι ό χόσμος έμοὶ ἐσταύρωται, ἀλλὰ προστιθείς, ὅτι κάγὼ τῷ κόσμῳ. Οἱ δὲ, παραγγέλλοντες ήμιν μή σπεύδειν άναβαίνειν έπὶ τὸν Σταυρὸν πρό τοῦ Σταυροῦ, ὡς δύο πάντως ὄντων τῶν λόγων καὶ τῶν μυστηρίων τοῦ Σταυροῦ. Κατὰ μὲν οὖν τὸ πρώτον του Σταυρού μυστήριον, όπερ έστιν ή φυγή τοῦ χόσμου χαὶ ή τῶν χατὰ σάρχα συγγενῶν διάζευξις είπερ πρὸς εὐσέβειαν χαὶ τὸν χατ' αὐτὴν ἐμποδίζουσι βίον, και ή σωματική έργασία, ήν καί πρός δλίγον ωφέλιμον είναί φησιν ό Παϋλος (1). Κατά ταῦτα γοῦν ὁ χόσμος ήμὶν σταυροῦται χαὶ ή άμαρτία, φυγόντων ήμων έκ τούτων. Κατά δὲ τὸ δεύτερον τοῦ Σταυροῦ μυστήριον, ήμεῖς σταυρούμεθα τῷ χόσμῳ καὶ τοῖς πάθεσιν, αὐτῶν φευγόντων εξ ήμων. Οὐκ ἔνι δὲ τελείως εξ ήμων αὐτὰ φυγείν, μή εν ήμιν ένεργείν λογιστιχώς, αν μή έν θεωρία του Θεού γενώμεθα. όταν γάρ διά της πρακτικής προσδώμεν τη θεωρία, και τον έντος ήμων άνθρωπον χαλλιεργώμεν χαὶ ἀναχαθαίρωμεν, άναζητοῦντες τὸν ήμῖν αὐτοῖς χεχρυμμένον θεῖον θησαυρόν, καὶ ἀναθεωροῦντες τὴν ἐντὸς ήμῶν οὖσαν βασιλείαν του Θεού, τότε ήμεζς σταυρούμεθα τῷ χόσμῳ χαὶ τοῖς πάθεσι. Θέρμη γάρ τις ἐγγίνεται τη χαρδία διὰ της μελέτης ταύτης, ώς μυίας τούς πονηρούς άποσοβοῦσα λογισμούς, καὶ πνευματικήν είρήνην καί παράκλησιν έμποιούσα τη ψυχή, καὶ τὸν άγιασμὸν τῷ σώματι παρέχουσα, κατὰ τὸν εἰπόντα « Ἐθερμάνθη ή χαρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῆ μελέτη μου ἐκκαυθήσεται πῦρ» (2). Καὶ τοῦτό ἐστιν, ὁ καί τις τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων εδίδαξεν ήμας λέγων. Πασαν σου σπουδήν ποίησον, ΐνα ή ἔνδον σου ἐργασία κατὰ Θεὸν ἢ, καὶ νικήσεις τὰ έξω πάθη. Πρός τοῦτο καὶ ὁ μέγας

Παῦλος ἡμᾶς προτρεπόμενος « Πνεύματι περιπατεῖτέ φησι, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε» (3). Διὸ καὶ ἀλλαχοῦ παραγγέλλει γράφων « Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφῦν ὑμῶν ἐν ἀληθεία» (4), ὡς τοῦ θεωρητικοῦ, τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐπιβρωννῦντος καὶ περιέποντος, καὶ τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας ἀποσοβοῦντος ὁ γὰρ μέγας Πέτρος ἡμῖν ὑποδείκνυσιν ἐμφανέστερον, τίς ἡ ὀσφὸς αὕτη, καὶ τίς ἡ ἀλήθεια. « ᾿Αναζωσάμενοι γάρ φησι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες τελείως, ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν ἐπιφερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ» (5).

Έπεὶ τοίνυν τὰ πονηρὰ πάθη χαὶ τὸν χόσμον τῆς άμαρτίας οὐκ ἔνι τελείως ἐξήμῶν φυγείν, καὶ μὴ ἐν ήμιν ένεργειν λογιστικώς, είμή έν θεωρία του Θεού γενοίμεθα, διὰ τοῦτο Σταυροῦ μυς ήριόν ές ι καὶ ή τοιαύτη θεωρία, σταυρούσα τῷ χόσμῳ τοὺς ἑαυτῆς άξιωμένους. Ούτως ούν και ή κατά Μωϋσην εκείνη της καιομένης βάτου θεωρία Σταυροῦ μυστήριον ήν, του κατά τὸν 'Αβραάμ ἐκείνου μυστηρίου μείζον χαὶ τελειότερον. "Αρ' οὖν Μωῦσῆς μέν ἐμυήθη τὸ τοῦ Σταυροῦ τελειότερον μυστήριον, 'Αβραὰμ δὲ οὕ; Καὶ πῶς ἀν ἔχοι τοῦτο λόγον; ᾿Αλλὰ τότε μὲν ἐπ' αὐτη τη χλήσει μεμύηται. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν χλησιν χαὶ ἄπαξ χαὶ δὶς χαὶ πολλάχις, χἄν ἡμῖν άρτίως ό χαιρός περί πάντων λέγειν οὐ δίδωσιν. Έγω δε ύμιν της θαυμασιωτέρας ύπομνήσω τούτου θεοπτίας, ότε καὶ τὸν ενα Θεὸν σαφῶς τρισυπόστατον έθεάσατο, μήπω χηρυττόμενον οῦτως: « ஹφθη γάρ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τη δρυί τη μαμβρη. καὶ ἀναδλέψας, εἶδε· καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες, καὶ προσέδραμεν αὐτοῖς » (6). Ἰδοὺ τὸν ὀφθέντα ενα Θεὸν τρεῖς έώρα. Ώφθη γὰρ αὐτῷ φησίν ό Θεός καὶ ίδοὺ τρεῖς ἄνδρες, καὶ τοῖς τρισὶ προσδραμών αὖθις,

^{· (1)} Α΄ Τιμ. δ΄, 8. (2) Ψαλμ. λή, 4. (3) Γαλ. έ, 16. (4) Έφ. ς΄, 14. (5) Α΄ Πέτρ. ά, 13. (6) Γεν. ιτ., 1.

ώς ένὶ ωμίλει, λέγων «Κύριε, εὶ εὖρον χάριν ἐνώπιόν σου μή παρέλθεις τὸν παίδα σου». Καὶ αὐτοὶ δε οί τρεῖς ὡς εἶς ὄντες, πρὸς αὐτὸν διαλέγονται. Εἶπε γάρ φησι πρὸς ᾿Αδραὰμ· « Ποῦ Σάρρα ή γυνή σου; ἐπαναστρέφων ήξω πρός σὲ χατὰ τὸν χαιρὸν τοῦτον εἰς ώρας, καὶ έξει υίὸν Σάρρα ή γυνή σου ». 'Ως δὲ ἀχούσασα ή γραῦς ἐγέλασε Σάρρα, «Εἶπε Κύριος, τί ὅτι ἐγέλασε Σάρρα ἡ γυνή σου»; Ἰδοὺ ό είς Θεός τρείς ύποστάσεις, καὶ αί τρείς αὖται είς Κύριος είπε γάρ φησι Κύριος.

'Εν μὲν οὖν τῷ 'Αβραὰμ οὕτω τὸ μυστήριον ένηργεῖτο τοῦ Σταυροῦ. Ὁ δὲ Ἰσαὰχ αὐτὸς ἦν τοῦ εν αὐτῷ προσηλωθέντος τύπος, ὑπήκοος ὡς καὶ ὁ Χριστός μέχρι θανάτου τῷ Πατρὶ γενόμενος καὶ δ άντιδοθείς αὐτῷ χριὸς αὐτὸν τὸν τοῦ Θεοῦ ἀμνὸν τὸν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς σφαγὴν δοθέντα προεδήλου καὶ τὸ φυτὸν, ἐνῷ ὁ χριὸς ἐδέδετο, τὸ μυστήριον εἶχε τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ, διὸ καὶ φυτὸν Σαβέκ, τουτέστι φυτόν ἀφέσεως ώνομάζετο, ώς καί σταυρός ξύλον σωτηρίου. Καὶ ἐν Ἰακὼβ δὲ τῷ τοῦ Ἰσαὰκ υίω τὸ μυστήριον καὶ ὁ τύπος ἐνήργει τοῦ σταυρου. ξύλω γάρ καὶ υδατι τὰ ποίμνια έαυτῷ ἐπλήθυνε. Τὸ μὲν οὖν ξύλον τὸ σταυρικὸν προετύπου ξύλον· τὸ δὲ ὕδωρ τὸ θεῖον βάπτισμα, δ ἐν ἑαυτῷ έχει τὸ τοῦ Σταυροῦ μυστήριον. Εἰς γὰρ τὸν θάνατον του Χριστού έδαπτίσθημέν φησιν ό 'Απόστολος (1). Καὶ ὁ Χριστὸς δὲ ξύλω καὶ ὕδατι, τῷ Σταυρῷ καὶ τῷ βαπτίσματι, τὰ λογικὰ ποίμνια έπὶ τῆς γῆς ξαυτῷ ἐπλήθυνεν.

Ο δὲ Ἰαχώδ χαὶ ὅτε πρὸς τὸ ἄχρον τῆς ῥάβδε προσεχύνει, χαὶ ὅτε τοὺς ἐγγόνους εὐλόγει, ἐναλλάξ τὰς χεῖρας θεὶς, τὸν σταυροῦ τύπον ἔτι σαφέστερον ὑπέφηνεν. 'Αλλά καὶ τοῖς πατράσιν ἐξ

εύλογητός διὰ τοῦτο, άλλὰ καὶ μισητός τῷ Ἡσαῦ διά ταθτα· καί οθτω πάντα πειρασμόν γενναίως δποφέρων, διά παντός του βίου το μυστήριον είχε τοῦ σταυροῦ ἐνεργούμενον. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς ἔλεγε· «Τὸν Ἰαχὼβ ἡγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα » (2). Τοιοῦτόν τι γίνεται καὶ ἐφ' ήμων ἀδελφοί. Ὁ μὲν γάρ ύποτασσόμενος τοίς τε κατά πνεύμα πατράσι κατά την ἀποςολικήν έντολην την λέγεσαν· «Τά τέxua úπαχούετε τοὶς γονεῦσιν» (3) ό τοιοῦτος ώς $\dot{\alpha}$ φωμοιωμένος χατά τουτο τῷ ἀγαπητῷ υίῷ τοῦ Θεοῦ, καί παρά του θεού άγαπαται ό δὲ παρακούων, ώς άλλότριος τοῖς πρὸς τὸν ἀγαπητὸν ὁμοιώσεως, καὶ παρά του Θεού μισείται. Καὶ τούτο δειχνύς ό σοφός Σολομών, ώς ούκ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ μόνον καὶ ἸΗσαῦ, άλλά και διά παντός και έπι πάντων γίνεται «Υίός φησιν υπήχοος έσται είς ζωήν. ό δε παρήχοος είς ἀπώλειαν (4).

'Αλλ' ό της ύπακοης υίὸς Ίακὼβ, ἄρ' οὐχὶ καὶ τοῦ μείζονος έτυχε μυστηρίου τοῦ σταυροῦ, τῆς θεοπτίας λέγω, καθ' ήν τελεώτερον ζαυρούται καί ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος τῆ άμαρτία, καὶ ζῆ τῆ άρετή; Καὶ μὴν αὐτὸς έαυτῷ μαρτυρεῖ χαὶ τὴν θεωρίαν και την σωτηρίαν «Είδον γάρ φησι τον Θεόν πρόσωπον πρός πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ή ψυγή » (5). Ποῦ εἰσιν οἱ στοιγοῦντες ἔτι ταῖς τῶν έφ' ήμῶν ἀναφανέντων κακοδόξων βδελυραῖς λογολεσχίαις; ἀχουέτωσαν, ὅτι ὁ Ἰαχὼβ τὸ πρόσωπον είδε του Θεού και ου μόνον ουκ αφήρηται το ζήν, άλλ' ώς αὐτός φησι, καὶ σέσωσται, καί τοι τοῦ Θεου λέγοντος, ούδεις όψεται το πρόσωπόν μου καί ζήσεται (6). Αρ' οὖν δύο Θεοί, ό μὲν εἶς ἔχων πρόσωπον τη όράσει των άγίων ύποπίπτον, ό δὲ ἔτερος πρόσωπον έχων ύπερ πάσαν δρασιν; 'Απαγε άρχης μέχρι τέλες υπήχοος ών, καὶ άγαπητός καὶ || της δυσσεβείας! άλλὰ πρόσωπον μὲν τοῦ Θεοῦ όρώ-

⁽¹⁾ ἡωμ. ς΄, 3. (2) ἡωμ. θ΄, 13. (3) ἐφεσ. ς΄, 1. (4) Παροιμ. ιγ΄, 1. (5) Γεν. λδ΄, 30. (6) ἐξ. λγ΄, 20.

μενόν ἐστιν ἡ κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς ἀξίους ἐπιφάνειαν ἐνέργεια καὶ χάρις τοῦ Θεοῦ. Τοῦ αὐτοῦ δὲ πρόσωπον μηδέποτε ὁρώμενον, ἡ ὑπὲρ πᾶσαν ἔκφανσιν καὶ ὅρασιν ἔσθ' ὅτε λέγεται φύσις τοῦ Θεοῦ· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ἐν ὑποστήματι καὶ οὐσία Κυρίου κατὰ τὸ γεγραμμένον (1), καὶ Θεοῦ φύσιν ἡ εἶδεν, ἡ ἐξηγόρευσεν. Οὕτως ἡ ἐν Θεῷ θεωρία καὶ τὸ θεῖον τοῦ Σταυροῦ μυστήριον οὐ τὰ πονηρὰ πάθη μόνον καὶ τοὺς δημιεργοὺς τούτων δαίμονας ἀπελαύνει τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς κακοδόξους δόξας καὶ τοὺς τεύταις συνηγόρους ἐξελέγχει καὶ ἀπωθεῖται τῶν περιδόλων τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καθ' ἡμῖν ἐχαρίσθη νῦν ἑορτάζειν καὶ διατρανοῦν τὴν τοῦ Σταυροῦ πρὸ τοῦ Σταυροῦ θείαν ἐν τοῖς πατράσι χάριν καὶ ἐνέργειαν.

"Ωοπερ οὖν ἐν μὲν τῷ ᾿Αδραὰμ τὸ μυστήριον ἐνήργει του Σταυρου, ό δε αὐτου υίὸς ην τύπος του σταυρωθέντος υστερον, ουτω πάλιν εν μεν τῷ βίω παντί του Ίαχώδ το μυστήριον ενήργει του Σταυροῦ, Ἰωσήφ δὲ ὁ υίὸς τοῦ Ἰαχώδ αὐτὸς ἤν τύπος χαί μυς ήριον τοῦ σταυρωθησομένε μετὰ ταῦτα θεανθρώπε ${f \Lambda}$ όγου ${f \cdot}$ φθόνω γὰρ καὶ αὐτὸς ήχθη πρὸς σφαγήν, καί ύπο των κατά σάρκα συγγενών, ύπέρ ών πρός αὐτούς παρά του πατρός ἐπέμφθη, ώς καὶ ὁ Χριστὸς ὕστερον. Εἰ δὲ οὐκ ἐσφάγη, άλλὰ πέπραται ό Ίωσήφ, θαυμαζόν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ Ίσαὰχ έσφάγη· καὶ γὰρ οὐκ αὐτοὶ ἦσαν ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ τύπος της μελλούσης άληθείας. Εί δε δεῖ κάν τούτοις τὸ διπλοῦν συνιδεῖν μυστήριον τοῦ δίπλοῦ τὴν φύσιν Ίησοῦ, τὸ μὲν ἀχθηναι πρὸς σφαγήν τὸ κατὰ σάρκα πάθος του θεανθρώπου προυπέφηνε, τὸ δὲ μηδέν παθείν, της θεότητος τὸ ἀπαθές. Τοῦτ' αὐτὸ αν εύροις και έπι Ίακωβ και Άβραάμ. εί γαρ και έπειράσθησαν, άλλ' ένίχησαν, δ σαφώς χαὶ ἐπὶ τοῦ 📙

Χριστοῦ γέγραπται. Τεσσάρων οὖν ὄντων τῶν ἐπ' ἀρετἢ καὶ εὐσεδείᾳ περιδεδοημένων πρὸ τοῦ νόμε, οἱ μὲν δύο 'Αδραὰμ καὶ 'Ιακώδ ἐν τοῖς περὶ τὸν βίαν τὸ μυς ήριον εἶχον τοῦ σταυροῦ ἐνεργούμενον οἱ δὲ δύο 'Ισαὰκ καὶ 'Ιωσὴφ, αὐτοὶ τὸ τοῦ σταυροῦ μυστήριον θαυμασίως προανεφώνησαν.

Τί δὲ πάλιν ό πρῶτος παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον δεδεγμένος και μεταδούς τοις άλλοις Μωϋσης, ού ξύλφ μέν χαὶ δδατι πρὸ του γόμε σέσως αι αὐτὸς, ἡ . νίχα έξετέθη τοις του Νείλυ δεύμασιν εν θήθη άφεθεὶς,ξύλφ δὲ καὶ ὕδατί τὸν Ἰσραηλιτικὸν ἔσωσε λαὸν, τῷ μὲν ξύλφ τὸν Σταυρὸν προφαίνων, τῷ δὲ δδατι τὸ θεῖον βάπτισμα; Καθάπερ καὶ Παῦλος ὁ τῶν μυστηρίων ἐπόπτης φανερώς φησιν, ὅτι· «Πάντες είς Μωσην έδαπτίσθησαν έν τη νεφέλη» (2)· δς καί πρό της θαλάσσης και της βάβδου ταύτης μαρτυρεί αὐτῷ, ὡς τὸν Χριστοῦ Σταυρὸν έχουσίως ὑπομείναντα. «Κρείττω γάρ φησιν ήγήσατο των έν Αίγύπτω θησαυρών τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριςοῦ » (3). 'Ονειδισμός δε του Χριστου παρά των άφρόνων δ Σταυρός· καθώς πάλιν αὐτὸς ὁ Παῦλος περὶ τοῦ Χριστού φησιν, ότι ύπέμεινε Σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας. Προϊών δε ό Μωϋσης και τον τύπον αύτου και το σχήμα του Σταυρού και την δι' αύτου του τύπου σωτηρίαν προανέδειξε σαφέστατα· τὴν γὰρ βάβδον ὀρθίαν στήσας, τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτὴν ἐξέτεινε, καὶ οὕτω σταυρικῶς ἐπὶ τῆς ράβδε σγηματίσας ξαυτόν, 'Αμαλήχ ἄρδην χατετροποῦτο τοιούτος δρώμενος. Άλλα καὶ τὸν χαλκούν ὄφιν θείς ἐπὶ σημείου πλάγιον, καὶ οὕτω τὸν Σταυροῦ τύπον άναστηλώσας παβρησία, τοὺς ὀφιοδήχτους των Ίουδαίων βλέπειν πρός αὐτὸν ὡς ὄντά σωτήρων ἐπέταττε, καὶ οὕτω τὰ τῶν ὄφεων δήγματα ίᾶτο. Ἐπιλείψει δέ με δ χρόνος διηγούμενον, περί

⁽¹⁾ Tepeps. xy', 18. (2) Á Kop. í, 2. (3) E6. tá, 26.

Ίησοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, οῖ τῷ μυστηρίῳ τοῦ σταυροῦ ἐνεργούμενοι, ποταμοὺς ἀνέχοψαν, ἤλιον έστησαν, άσεδων πόλεις χατηδάφισαν, έγενήθησαν ἰσχυροί ἐν πολέμω, παρεμβολάς ἔκλιναν άλλοτρίων, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἔσθεσαν δύναμιν πυρός, έφραξαν στόματα λεόντων, βασιλεῖς ἤλεγζαν, πεντηχοντάρχους ἐτέφρωσαν, νεχρές ήγειραν, οὐρανὸν ἔζησαν λόγω, καὶ πάλιν ἔλυσαν, άγόνους τε καὶ πάλιν γονίμους τὰς ἐν αὐτῷ νεφέλας απεργασάμενοι εί γαρ και την πίστιν ένηργηχέναι ταῦτά φησιν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἡ πίστις δύναμίς ές τν είς σωτηρίαν. διό και πάντα δυνατά τῷ πιστεύοντι. Τοιούτον δὲ πάντως καὶ ὁ τοῦ Χριζοῦ Σταυρός τοῖς πιστεύουσιν. «Ο γὰρ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ, πάλιν χατὰ Παῦλον εἰπεῖν, τοῖς μέν ἀπολλυμένοις μωρία έστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ήμῖν δύναμις Θεού έστιν » (1).

'Αλλ' ῖνα καὶ τοὺς πρὸ νόμε καὶ τοὺς ὑπὸ νόμον άφῶμεν πάντας, αὐτὸς ὁ Κύριος δι' δν τὰ πάντα καὶ δι' οὖ τὰ πάντα, οὐ πρὸ τοῦ Σταυροῦ ἔλεγεν, "Οστις ούχ αίρει τὸν Σταυρὸν αύτοῦ χαὶ ἀχολουθεῖ όπίσω μου, οὐκ ἔστι με ἄξιος; (2) Όρᾶτε πῶς καὶ πρό τοῦ τὸν Σταυρὸν παγήναι Σταυρός ήν ό σώζων; Αλλά και ήνίκα τοῖς μαθηταῖς παρρησία προέλεγε τὸ έαυτοῦ πάθος, καὶ τὸν διὰ τοῦ Σταυροῦ θάνατον ό Κύριος, ό δὲ Πέτρος ἀχούων οὐχ ἡνέσχετο, ἀλλ' είδως αὐτὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν ἐδεῖτο λέγων· «Ίλεώς σοι Κύριε, οὐ μὴ ἔςαι σοι τοῦτο» (3), αὐτῷ μέν επετίμησεν ώς ανθρωπίνως, άλλ' οὐ θείως φρονοῦντι κατὰ τοῦτο. προσκαλεσάμενος δὲ τὸν ὅχλον σύν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς. «"Οστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοιαὐτὴν, δς δ' ἄν ἀπολέση τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεχεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίε, οὖτος σώσει αὐτήν» (4).

Προσχαλείται μέν ούν χαι τον δήλον σύν τοίς μαθηταίς και τότε διαμαρτύρεται και παραγγέλει ταύτα τὰ μεγάλα χαὶ ὑπερφυή χαὶ ὄντως οὐχ άνθρώπων, άλλὰ Θεοῦ φρονήματα, ΐνα δείξη μὴ παρὰ τῶν ἐγχρίτων αὐτοῦ μόνον μαθητῶν τὰ τοιαῦτα ἀπαιτων, άλλά καὶ παρά παντός τοῦ εἰς αὐτόν πις εύοντος. Τὸ δὲ ἀχολεθεῖν Χριστῷ δηλοί τὸ ζην κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, πᾶσαν ἀρετήν καὶ εὐσέβειαν ένδειχνυμένους· τὸ δὲ τὸν θέλοντα ἀχολουθεῖν άπαρνήσασθαι έαυτὸν, καὶ αἴρειν τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ, τὸ μηχέτι χαιροῦ χαλοῦντος ξαυτοῦ φείδεσθαι, άλλ' ετοιμον είναι πρός τον ύπερ άρετης και της άληθείας τῶν θείων δογμάτων ἐν ἀτιμία θάνατον. Τοῦτο δὲ εἰ καὶ μέγα ἐστὶ καὶ ὑπερφυὲς, τὸ ἀρνήσασθαί τινα έαυτὸν, καὶ εἰς ἐσχάτην ἀτιμίαν καὶ θάνατον προδούναι, άλλ' ούκ ἀπεικός· οί γὰρ βασιλείς της γης, ούχ άν ποτε άχολουθείν όπίσω αύτων δέξαιντο, καὶ ταῦτα πρὸς πόλεμον ἰόντες, τούς μή έτοίμους όντας αποθανείν ύπερ αύτων. Τέ ούν θαυμαστόν εί και ό βασιλεύς των ούρανων τη γη δι' έπαγγελίας επιδημήσας, πρός άντιπαράταξιν τοῦ χοινοῦ τοῦ γένους πολεμίου τοιούτους ζητεί τούς οπίσω αύτοῦ ἀχολουθοῦντας; 'Αλλ' οἱ μέν βασιλεῖς της γης οὐκ ἔχουσιν ἀναζωοῦν τοὺς τῷ πολέμω τεθνηχότας, οὐδ' ἀνταποδουναίτι σχεδόν τοῖς προχινδυνεύσασιν αὐτῶν τί γὰρ ἄν ὁ μηχέτ' ῶν λάβοι παρ'αὐτῶν; 'Αλλὰ καὶ τούτοις, είπερ ὑπέρ εὐσεδῶν ὁ θάνατος, ἐν τῷ Κυρίῳ ἐλπίς ἐστιν. οῦτως δε ό Κύριος ζωήν άντιδίδωσιν αιώνιον τοις έν τῷ ἀχολουθεῖν αὐτῷ προχινδυνεύσασι.

καὶ ἀράτω τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι Καὶ οἱ μὲν βασιλεῖς της γης ὑπὲρ αὐτῶν έτοίδς γὰρ ἀν θέλη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει μους εἶναι ζητοῦσι πρὸς θάνατον τοὺς αὐτοῖς ἀ-

⁽¹⁾ A' Rop. á, 18. (2) Marê. í, 38. (3) Marê. 15', 22. (4) Marê. 15', 25.

χολυθούντας, ό δὲ Κύριος αὐτός μὲν ἑαυτόν εἰς θάνατον έδωχεν ύπερ ήμων, ήμας δε ούχ ύπερ αύτου, άλλ' ύπερ ήμων αύτων ετοίμους είναι παραγγέλλει πρός θάνατον και τοῦτο δεικνύς ώς ύπερ ήμῶν ἔςιν αύτων ἐπάγει· « "Ος γὰρ ἀν θέλη τὴν ψυχὴν αύτοῦ σωσαι ἀπολέσει αὐτὴν, ὃς δ' ἀν ἀπολέση αὐτὴν, ἕνεχεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίε, οὕτος σώσει αὐτήν» (1). Τί ἐζι τοῦτο, δς ἄν θέλη σῶσαι, ἀπολέσει, καὶ δς ἄν άπολέση, σώσει; Διπλοῦς ἐς ιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐκτὸς, τὸ σῶμα λέγω, καὶ ὁ ἐντὸς ἡμῶν ἄνθρωπος, ἡ ψυχή δηλονότι. Όταν οὖν ό ἐχτὸς ήμῶν ἄνθρωπος προδώ έαυτὸν εἰς θάνατον, ἀπόλλυσι τὴν έαυτοῦ ψυχήν χωριζομένην αύτου ό γουν ύπερ του Χριζου χαὶ τοῦ Εὐαγγελίε οὕτως ἀπολέσας αὐτὴν, ὄντως σώσει και κερδίσει ταύτην, ζωήν οδράνιον και αίώνιον ταύτη προξενήσας, καὶ ἐν τη ἀνας άσει τοιαύτην χομισάμενος, χαὶ δι' αὐτῆς χαὶ αὐτὸς τοιοθτος, χαὶ χατὰ σῶμα λέγω, γεγονώς οὐράνιος χαὶ αἰώνιος. Ὁ δὲ φιλόψυχος, καὶ μὴ οὕτω ταύτην έτοίμως έχων ἀπολέσαι, διὰ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πρόσχαιρον αίωνα τουτον, χαί όσα του αίωνος τούτου, ζημιώσει την ψυχην αὐτοῦ τῆς ὄντως ζωῆς ἀπος ερήσας, χαὶ ζημιωθήσεται αὐτὸς αὐτὴν, σὺν ἑαυτῷ ταύτην φευ! τη αίωνίω κολάσει παραδούς. δν καί ό πανοιχτίρμων Δεσπότης οίον απολοφυρόμενος, χαί του δεινού το μέγεθος επιδειχνύς, «Τί γάρ φησιν ώφελήσει άνθρωπος, έὰν τὸν χόσμον όλον χερδίση, καὶ τὴν ψυχὴν αύτοῦ ζημιωθή; ἡ τί δώσει άνθρωπος άντάλλαγμα της ψυχης αύτοῦ» (2); ούδ' άλλο τι των έν τῷ αίωνι τούτω δοχούντων τιμίων καὶ τερπνών, ά τοῦ σωτηρίου προέκρινε θανάτου. Τί δ' αν εν τούτοις εύρεθείη και της λογικής ψυχής αντάλλαγμα, ής δ χόσμος απας ούτος ούχ έστιν άντάξιος;

Εί οδν καὶ τὸν κόσμον όλον εῖς άνθρωπος ἐδύνατο χερδίσαι, άδελφοί, ούδεν άν ήν όφελος αὐτῷ την οίχείαν ψυχην ζημιουμένω: Πόσον έστὶ τὸ δεινὸν, πολλοστημόριον ἐλάχιστον ἕκαστος ἀπὸ τοῦ χόσμου τούτου χτήσασθαι δυνάμενος, εί τη πρός τὸ ἐλάχιστον τοῦτο προσπαθεία τὴν οἰχείαν ζημιωθήσεται ψυχήν, μή προαιρούμενος αίρειν τοῦ Σταυρου και τον τύπον και τον λόγον, και ακολουθείν τῷ δοτῆρι τῆς ζωῆς; Σταυρὸς γάρ ἐστιν αὐτός τε ό προσχυνητός τύπος, καὶ ό τοῦ τύπου τούτου λόγος. 'Αλλ' ἐπεὶ προηγήσατο ὁ λόγος καὶ τὸ μυς ήριον αὐτοῦ τοῦ τύπου, καὶ ήμεῖς τοῦτο πρότερον έξηγησόμεθα πρός τὴν ύμετέραν ἀγάπην· μᾶλλον δὲ πρό ήμων χαὶ τοῦτο Παῦλος ἐξηγήσατο. Παῦλος χαυγώμενος εν τῷ Σταυρῷ, ὁ μηδεν είδεναι χρίνων, είμη Κύριον Ίησοῦν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. Τί οὖν φησιν ἐχεῖνος; Σταυρός ἐστι τὸ σταυρῶσαι τὴν σάρχα σύν τοῖς παθήμασι χαὶ ταῖς ἐπιθυμίαις (3). Ο εσθε περί της τρυφης και των ύπογας ρίων τοῦτο μόνον εἰπεῖν παθῶν; πῶς οὖν γράφει τοῖς Κορινθίοις, ότι «Έπεὶ έριδες εν ύμινείσιν, έτι σαρκικοί έστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε» (4);

"Ωστε καὶ ὁ δόξης ἐρῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον ἀπλῶς θέλημα στῆσαι θέλων, καὶ οὕτω νικᾶν φιλονεικῶν, σαρκικός ἐστι, καὶ κατὰ σάρκα περιπατεῖ· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἔριδες, ὡς καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεός φησι· «Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν, οὐκ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν, τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ζηλοῦτε καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν, μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε» (5). Τοῦτο οῦν ἐστι τὸ σταυρῶσαι τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, τὸ ἀνενέργητον γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, πρὸς πᾶν τὸ ἀπαρέσκον Θεῷ· εἰ δὲ καὶ τὸ σῶμα κατασπᾶ καὶ βιάζεται, ἀλλ' αὐτὸν ἕκαςον

⁽¹⁾ Μαρχ. ή, 35. (2) Μαρχ. ή, 36. (3) Γαλ. έ, 24. (4) Α΄ Κορ. γ΄, 3. (5) Ιαχ. δ΄, 1.

ανέχειν έναγωνίως πούτο πρός τό ύψος του Σταυρου οίον τί λέγω; έπι γης γενόμενος ό Κύριος άχτήμονα βίον έξησε, και ούχ έζησε μόνον, άλλά καὶ ἐκήρυξε λέγων «Είτις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοίς αὐτῷ ὑπάργουσιν, οὸ δύναταί μου εἶναι μαθητής» (1):

Άλλα μηδείς δυσανασχετείτω, άδελφοί, παρακαλώ, ἀκούων ήμων ἀπαγγελλόντων ἀνοθεύτως τὸ άγαθόν τοῦ Θεοῦ θέλημα καὶ εὐάρες ον καὶ τέλειον; μηδε δυσχεραινέτω τά παραγγέλματα δυσέφικτα οιόμενος, άλλά πρώτον μέν έχεινο ένοείτω, ότι βιαστή έστιν ή βασιλεία των οὐρανών, καὶ βιας αὶ άρπάζουσιν αὐτὴν, καὶ ἀκουέτω Πέτρου τοῦ κορυφαίου των Άπος όλων του Χριςου, άτι «Χριστός έπαθεν ύπερ ήμων, ήμεν ύπολιμπάνων ύπογραμμόν, ΐνα έξαχολουθήσωμεν τοῖς ἔχνεσιν αὐτοδ »(2). ${
m ^{\prime}E}$ πειτα καὶ τοῦτο δικαίως προσλογιζέσθω, ὅτι μαθών έκαστος άληθως όσον όφείλει τῷ Δεσπότη, όταν ούχ έχη τὸ πᾶν ἀποδοῦναι, τὸ μέν σύν μετριοφροσύνη προσάγει, όσον δήπου δύναται καὶ προαιρείται, πρός δὲ τὸ λείπον πάλιν ταπεινοῦται ἐνώπιον αὐτοδ, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ταπεινώσεως έλχων τὴν συμπάθειαν ἀναπληροῖ τὴν ἔλλειψιν. Είτις οὖν όρὰ τὸν λογισμὸν αύτοῦ πλούτου καὶ πολυχτημοσύνης όρεγόμενον, γνώτω ὅτι ὁ λογισμός ούτος σαρχιχός έστι, χαί διά τούτο χινείται. ό γὰρ τῷ Σταυρῷ προσηλωμένος οὐ δύναται πρὸς τοιούτον τι χινεϊσθαι. Χρεία οὖν ἀναδιβάσαι τούτον ἐπὶ τὸ ΰψος τοῦ Σταυροῦ, ἵνα μὴ αὐτὸς αὐτὸν χάτω ρίψας χωρίση του σταυρωθέντος εν αὐτῷ Χριςου.

Πῶς οὖν ἄρξεται τοῦτον ἀναβιβάζειν ἐπὶ τὸ ΰψος του Σταυρού; έλπίσας είς Χριστόν τον χορηγὸν χαὶ τροφέα τοῦ παντός, παντός μὲν τοῦ ἐξ άέχει πορισμώ, μηδε τούτω λίαν προσκείμενος, καλῶς αὐτῷ χρήσθω, χοινωνούς ἐφ' ὅσον ἐστὶ τοὺς ένδεετς προσλαμδανόμενος. ώσπερ γάρ άρνετσθαι το σώμα καὶ αίρειν τὸν Σταυρόν αύτοῦ, τῆς ἐντολῆς χελευούσης, έχουσιν όμως τοῦτο οί τοῦ Θεοῦ χαὶ κατά θεόν ζώντες· μή λίαν δέ αὐτῷ προσκείμενοι, χρώνται μέν αὐτῷ πρὸς τὸ δέον συνεργῷ, ἀν δ' δ χαιρός χαλή, χαὶ τοῦτο προσδιδόναι έτοιμοι οῦτω καὶ ἐπὶ τῶν σωματικῶν κτημάτων καὶ χρειῶν ποιών τις, όταν μή δύνηταί τι μείζον, εὖ ἀν καὶ θεαρέστως έχοι. Πάλιν βλέπει τις εν έαυτῷ βιαιότερον χινούμενον τὸν τῆς πορνείας λογισμόν, γνώτω ότι ούπω έσταύρωσεν έαυτόν· πῶς οὖν σταυρώσει; φευγέτω τὰς περιέργους θέας τῶν γυναικῶν, καὶ τὰς μὴ ἀνηχούσας πρὸς αὐτὰς συνηθείας τε καὶ άχαίρους διαλέξεις, μειούτο τὰς τρεφούσας τὸ πάθος ύλας, ἀποσχέσθω πολυποσίας, οἰνοφλυγίας, άδδηφαγίας, πολυϋπνίας μιγνύτω τη άποχη ταύτη τών κακών την ταπεινοφροσύνην, εν συντριδή καρδίας τὸν Θεὸν χατὰ τοῦ πάθους ἐπιχαλούμενος, χαὶ τότε καὶ αὐτὸς ἐρεῖ. Εἶδον τὸν ἀσεδη ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον ώς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνε, καί παρηλθον, καὶ ίδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα διὰ τῆς έν ταπεινώσει προσευχής, καὶ οὐχ εύρέθη ἐν ξμοὶ ό τόπος αύτοῦ (3).

Πάλιν ένοχλει ό της φιλοδοξίας λογισμός; σὺ έν συγκλήσει καὶ συγκαθεδρία μνημόνευε της του Κυρίου εν Εαγγελίοις περί τούτου συμβουλης. έν όμιλίαις μή ζήτει των άλλων ύπερέχων φαίνεσθαι, τάς άρετάς έφ' όσον έχεις έν χρυπτῷ ποίει, πρὸς Θεόν μόνον όρῶν, καὶ παρ' αὐτοῦ μόνου όρώμενος, καὶ δ Πατήρ σου δ βλέπων έν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ κόψαι δικίας ἀποσχέσθω πόρου, 🦂 δὲ ἀπὸ δικαιοσύνης 🛚 σε τὰ αίτια έκάστου τῶν παθῶν, πάλιν ἐνοχλεῖ

⁽¹⁾ Aoux. δ' , 33. (2) A', Hetp. 6', 21. (3) Falm. $\lambda \sigma'$, 37.

ξιοδοθει ο χογισμός, μη φοβηθής. σεφάνων γάρ γίνεταί σοι πρόξενος, ἐπεὶ ἐνοχλῶν οὐ πείθει, οὐδὲ ἐνεργεί, άλλα κίνημα ές ι νεναρχωμένου, ώς γιχώμενον ύπό του σου κατά θεόν άγωνος. Τοιουτός ές ιν ό του Σταυρού λόγος τοιούτος δέ ών, ού μόνον έν τοῖς Προφήταις πρό τοῦ τελεσθήναι, άλλὰ χαὶ νῦν μετά τὸ τελεσθήναι μυς ήριόν έστι μέγα καὶ όντως θείον. Πώς ; ότι κατά μέν τὸ φαινόμενον δοκεί προξενείν άτιμίαν έαυτῷ ὁ εὐτελίζων έαυτὸν, καὶ ταπεινών ἐν πᾶσι, καὶ πόνον καὶ δδύνην ὁ τὰς σωματικάς φεύγων ήδονάς, καὶ δ διδούς τὰ όντα πτωχείας έαυτῷ αίτιος καθίς ασθαι, διὰ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ή πτωχεία αΰτη καὶ ή όδύνη καὶ ή **ἀτιμία, δόξαν αἰώνιον καὶ ἡδονὴν ἀνέκφραστον καὶ** πλουτον άδαπάνητον γεννά, και κατά τον παρόντα καὶ κατὰ τὸν μέλλοντα ἐκεῖνον κόσμον. Καὶ τὸς μή τουτο πιςεύοντας, καὶ τὴν πίςιν δι' ἔργων ἐπιδειχνυμένες τοις ἀπολλυμένοις συντάττει, χαὶ αὐτοῖς τοῖς "Ελλησιν, ὁ Παῦλος" πηρύσσομέν γάρ φησι Χρις ον έσταυρωμένον, 'Ιεδαίοις μέν σπάνδαλον διὰ τὴν πρὸς τὸ σωτήριον πάθος ἀπιστίαν, Ελλησι δέ μωρίαν, ώς μηδέν των προσκαίρων προτιμώσι, διὰ τὴν πρὸς τὰς θείας ἐπαγγελίας πάντως ἀπιςίαν ήμιν δέ τοις αλητοίς Χριστόν Θεού δύναμιν καί θεού σοφίαν (1).

Τοῦτο οὖν ἡ τοῦ θεοῦ σοφία καὶ δύναμις, τὸ δι' ἀσθενείας νικῆσαι, τὸ διὰ ταπεινώσεως ὑψωθῆναι, τὸ διὰ πτωχείας πλουτῆσαι. Οὐ μόνον δὲ ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ μυστήριον, ἀλλὰ καὶ ὁ τύπος θεῖος καὶ προσκυνητὸς, σφραγὶς ὧν ἱερὰ καὶ αἰδέσιμος, άγιας ική τε καὶ τελεστικὴ τῶν ἐκ Θεοῦ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ὑπηργμένων ὑπερφυῶν καὶ ἀποβρήτων ἀγαθῶν, ἀρᾶς καὶ καταδίκης ἀναιρετικὴ, φθορᾶς καὶ θανάτου καθαιρετικὴ, ζωῆς ἀξιρετικὸ, φθορᾶς καὶ θανάτου καθαιρετικὸ, ζωῆς ἀξιρετικὸ, φθορᾶς καὶ θανάτου καθαιρετικὸ, ζωῆς ἀξιρετικὸ, φθορᾶς καὶ θανάτου καθαιρετικὸ, ζωῆς ἀξιρετικὸς καὶ καταδίκος ἀναιρετικὸς.

δίε και εθλογίας παρεκτική, ξύλον σωτήριον, σκήπτρον βασίλειου, θείαν κατ' έχθρων δρατών καί **ἀ**οράτων τρόπαιον, κάν αίρετικών παίδες ἀπαραίσχωνται φρενοβλαβώς. ος γάρ ἐπέτυχον της ἀποστολικής εύχης, ίνα έξισχύσωσι καταλαβέσθαι σύν πᾶσι τοῖς άγίοις, τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ ὕψος καὶ βάθος. ὅτι ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρός ἐστι πᾶσαν έμφαίνων της έν σαρχί τούτου παρουσίας την οίχονομίαν, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν ἄπαν ἐμπεριέχων μυστήριον, καὶ πρὸς πάντα τείνων τὰ πέρατα, καὶ πάντα περιλαμβάνων τὰ ἄνω τὰ χάτω τὰ πέριξ τὰ μεταξύ. Προβαλλόμενοι δέ τινα πρόφασιν, δι' ήν καὶ αὐτούς έδει μεθ' ήμων, είπερ νουν είχον, προσχυνείν αὐτὸν, ἀποτροπιάζονται τοῦ βασιλέως της δόξης το σύμβολον, δ καὶ αὐτὸς φανερῶς δ Κύριος ύψος μέν καὶ δόξαν έαυτου καλεῖ, μέλγων αναραίλειν εμ, αητο. κατα θε την πεγγοπαν αὐτοῦ παρουσίαν καὶ ἐπιφάνειαν ἐλεύσεσθαι προκαταγγέλλει τὸ σημεῖον τοῦτο τοῦ Υίοῦ τοῦ ἀνθρώπου μετά δυνάμεως και δόξης πολλής. άλλ' έν αὐτῷ φησιν ό Χριστὸς προσηλωθείς ἀπέθανε, καί διὰ τοῦτο οὐδ' όρᾶν ἀνεχόμεθα τὸ σχημα καί τὸ ξύλον ἐν ῷ τεθανάτωται. Τὸ δὲ χαθ' ἡμῶν χειρόγραφον, δ γέγονεν ήμειν διὰ της ἐπὶ τὸ ξύλον παραχοής, έχτεταμένης τής τοῦ προπάτορος γειρός, έν τίνι προσηλώθη; καὶ διὰ τίνος ἐχ μέσου γέγονε καὶ ήφανίσθη, καὶ ούτω πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν ἐπανήλθομεν; ἐν τίνι δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τάς έξεσίας των πνευμάτων της πονηρίας, αὶ κατά της ήμετέρας φύσεως έχ του ξύλου της παραχοής χώραν έλαβον, ό Χριστός ἀπεξεδύσατο, χαί τελέως ἀπώσατο, καὶ θριαμβεύσας κατήσχυνε, καὶ ούτως ήμεζς την έλευθερίαν άντελάβομεν; έν τίνι τὸ μεσότοιγον τοῦ φραγμοῦ λέλυται, καὶ ή πρὸς

⁽¹⁾ A' Kop. á, 23.

τὸν Θεὸν ήμῶν ἔχθρα χατήργηται χαὶ τεθανάτωται;] καί διά τίνος ἀπεκατηλλάγημεν πρός τον Θεόν, χαί την πρός αὐτόν εἰρήνην εὐηγγελίσθημεν, οὐχ έν τῶ Σταυρῷ, καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ; 'Ακουέτωσαν τὰ τοῦ ᾿Αποςόλου, τοῖς μὲν Ἐφεσίοις γράφοντος. Ο Χριστός έστιν ή είρήνη ύμων, ό τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, ἵνα τοὺς δύο χτίση ἐν ἐαυτῷ είς ενα χαινόν άνθρωπον, ποιών είρήνην, χαί άποχαταλλάξη τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ένὶ σώματι τῷ Θεῷ διά τοῦ Σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ (1). Κολασσαεῦσι δὲ, «Νεχρὲς ὄντας τοῖς παραπτώμασι καὶ τη ἀκροδυστία της σαρκός ήμων συνεζωοποίησεν ήμας έν αὐτῷ, χαρισάμενος ήμιν πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ χαθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ô ην ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρεν ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ Σταυρῷ, καὶ ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς έξουσίας, έδειγμάτισεν έν παρρησία θριαμβεύσας αὐτὰς ἐν αὐτῷ» (2).

Οὐ τιμήσωμεν οὖν ήμεῖς, οὐδὲ χρησώμεθα τῷ θείῳ τούτῳ τροπαίῳ τῆς χοινῆς τοῦ γένους ἐλευθερίας, δ καὶ μόνον φαινόμενον, τὸν μὲν ἀρχέκακον ὄφιν φυγαδεύει καὶ θριαμδεύει καὶ καταισχύνει, τὴν ἦτταν καὶ τὴν θραῦσιν ἀνακηρύττον αὐτοῦ, δοξάζει δὲ καὶ μεγαλύνει Χριστὸν, τὴν αὐτοῦ νίκην ἀναφαῖνον τῷ κόσμῳ; Καὶ μὴν εἴπερ ὁ Σταυρὸς παροπτέος, ὡς ἐν αὐτῷ τοῦ Χριστοῦ τὸν θάνατον ὑπομείναντος, οὐδ' ὁ θάνατος ἔσται σεπτὸς καὶ σωτήριος πῶς οὖν κατὰ τὸν ᾿Απόστολον,

είς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν (3); πῶς δὲ χαὶ της ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐσόμεθα, είπερ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ δμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ (4); Αλλως εἰ μέν τις ἦν ὁ προσχυνῶν Σταυροῦ σχήμα, μὴ ἐπιγεγραμμένον ἔχον τὸ δεσποτικόν όνομα, δικαίως αν ένεκαλεῖτο παρά τὸ δέον ποιών. έπει δέ έπι τῷ ὀνόματι Ίησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ χάμψει, ἐπουρανίων χαὶ ἐπιγείων χαὶ χαταχθονίων, τοῦτο δὲ τὸ προσχυνητὸν ὄνομα ὁ Σταυρὸς ἐπιφέρει, πόσης παραφροσύνης, μή κάμπτειν γόνυ τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ; 'Αλλ' ἡμεῖς καὶ τὰς καρδίας σύν τοῖς γόνασι κλίναντες, δεῦτε προσκυνήσωμεν μετά του ψαλμωδού και Προφήτου Δαβίδ, είς τον τόπον οὖ έστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ, καὶ οὖ αἱ συνε**χτικαί του παντός έξηπλώθησαν χείρες, καί οὖ τό** ζωαρχικόν δι' ήμας έξετάθη σώμα και προσκυνούντες έν πίστει καὶ ἀσπαζόμενοι δαψιλή τον ἐκείθεν άγιασμόν και άρυώμεθα και φυλάττωμεν. ώς αν χαί χατά τὴν ὑπερδεδοξασμένην μέλλουσαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ήμων Ίησοῦ Χριςοῦ παρουσίαν, αύτὸν προηγούμενον ίδόντες εν δόξη άγαλλιασώμεθα καὶ σκιρτήσωμεν άληκτα, της έκ δεξιών στάσεως, καὶ τῆς ἐπηγγελμένης μακαρίας φωνής καὶ εὐλογίας ἐπιτυχόντες, εἰς δόξαν τοῦ κατὰ σάρκα δι' ήμᾶς σταυρωθέντος Υίου του Θεου. "Οτι αὐτῷ πρέπει δόξα, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί, καὶ τῷ παναγίω καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι νον και ἀεί, και είς τους αίωνας των αἰώνων 'Αμήν.

⁽¹⁾ È φ . 6′, 14. (2) Koλ. 6′, 13. (3) $\dot{P}\omega\mu$. ς' , 3. (2) $\dot{P}\omega\mu$. ς' , 5.

OMIAIA ID.

Εν τῆ τετάρτη τῆς ἀγίας Τεσσαραχοστῆς Κυριαχῆ· ὑπόθεσιν ἔχουσα τὸ κατ' αὐτὴν ἀναγινωσχόμενον Εὐαγγέλιον· ἐν ἦ καὶ περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν ἔνδον λογισμῶν.

ολλάχις πρός την ύμετέραν άγάπην, χαί μάλιστα κατά τὰς ἱερὰς ταύτας ἡμέρας, περὶ νηστείας και προσευχής είπων, οίοις δεξιούνται δώροις τούς έραστάς, χαί πόσων άγαθῶν γίνονται πρόξενοι τοῖς χρωμένοις, δ διὰ της σήμερον ἀναγινωσχομένης έν τῷ Εὐαγγελίω τοῦ Κυρίε φωνής, μάλιστα προσμαρτυρείται ταύταις, ούπω ταίς φιλοθέοις ύμῶν ἀχοαῖς τε χαὶ ψυχαῖς ἐναπέθηχα. Τί δέ έστι τοῦτο; μέγα χαὶ τὸ πάντων ώς εἰπεῖν μέγιστον· πρός γάρ τοῖς ἄλλοις καὶ ἐξουσίαν δύνανται παρέχειν κατά πνευμάτων πονηρών, ώστε αὐτά έχδάλλειν και ἀπελαύνειν, και τους δαιμονώντας τῆς αὐτῶν ἐπηρείας ἐλευθεροῦν. Τῶν γὰρ μαθητῶν πρός τον Κύριον εἰπόντων περί τοῦ άλάλε καὶ κωφοῦ δαιμονίου, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ήδυνήθημεν ἐκδαλεῖν αὐτὸ, πρὸς αὐτὰς ὁ Κύριος ἔφη· «Τοῦτο τὸ γένος οὐχ έχπορεύεται, είμη έν προσευχη χαί νης εία » (1). Καὶ τάχα διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἐπ' ὄρους προσευγὴν χαὶ τὴν κατ' αὐτὴν ἐμφάνειαν τῆς θεϊκῆς αὐγῆς, καταβάς εὐθὺς ἐπὶ τὸν τόπον ἔρχεται ἔνθα ὁ τῷ δαίμονι ἐχείνω χάτοχος ἢν. Τοὺς γὰρ ἐγχρίτους τῶν μαθητῶν φησι παραλαδών ἀνέδη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἔλαμψεν ώς ὁ ῆλιος, καὶ ίδοὺ ώφθησαν αὐτῷ συλλαλοῦντες Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας (2), οί μάλιστα σχεδόν πάντων άνθρώπων τὴν προσευχήν και την νης είαν άσκήσαντες. δεικνύντι καί διά της έν τη προσευχή παρεσίας αὐτῶν τὸ της

προσευχής καὶ τής νηστείας συνωδόν καὶ φιλάλληλον, ὡς καὶ συλλαλεῖν οἶον τἢ προσευχἢ τὴν νηστείαν όμιλούση πρὸς Κύριον. Εἰ γὰρ φωνὴ αἴματος παθόντος ᾿Αδελ βοὰ πρὸς Κύριον, καθάπερ αὐτὸς πρὸς τὸν Κάῖν φησὶν, ὡς διὰ Μωσέως ἐμάθομεν, πάντως καὶ τὰ τοῦ σώματος μέρη καὶ μέλη πάντα τἢ νηστεία κακοπαθοῦντα βοήσει πρὸς Κύριον, καὶ τἢ προσευχἢ συλλαλήσαντα τοῦ νηστεύοντος, καὶ οἶον συμπροσευξάμενα, δικαίως εὐπροσδεκτοτέραν ταύτην ἐργάσεται, καὶ δικαιώσει τὸν ἑκουσίως ὑφιστάμενον τῆς νηστείας τὸν πόνον.

Μετά δή τὸ προσεύξασθαι καὶ λάμψαι θείως, καταβάς έκ τοῦ όρους ό Κύριος, ἔρχεται πρὸς τὸν όχλον καὶ τοὺς μαθητάς, οἶς προσηνέχθη ό τὸ δαιμόνιον έχων έχεῖνος, ῖν' ωσπερ ἔδειξεν ἐπ' όρους έχεινο νηστείας χαι προσευχής ύπάρχον βραδεῖον, οὐ μέγα μόνον, ἀλλὰ xαὶ ὑπὲρ τὸ μέγα· καὶ γὰρ ἔδειξεν ἄθλον οὖσαν τούτων τὴν θείαν λαμπρότητα· ούτω καταβάς ἐπιδείξει τούτων Επαθλον οδσαν καὶ τὴν κατὰ δαιμόνων ἰσχύν. Άλλ' έπεὶ χατὰ τὴν παρούσαν τῶν ἱερῶν νης ειῶν χυριώνυμον ήμέραν ἐπ' ἐχχλησίας ἔθος τὰ περὶ τοῦ θαύματος ἀναγινώσχεσθαι τούτου, φέρε τὴν αὐτὸ καταγγέλλουσαν εὐαγγελικήν βήσιν ἄνωθεν ἐπέλθωμεν απασαν Έλθόντι γοῦν φησι τῷ Ίησοῦ πρός τοὺς μαθητάς καὶ τοὺς αὐτοῖς συμπαρόντας, καὶ έρωτήσαντι, τίς ό πρός άλλήλους λόγος, άποχρι-

⁽¹⁾ Mate. it', 1. (2) Mate. it', 2.

θείς εῖς ἐχ τοῦ ὄχλου εἶπε: «Διδάσχαλε ήνεγχα τὸν υίόν μου πρός σὲ ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον, καὶ ὅπε αν αὐτὸν καταλάδη, ρήσσει αὐτὸν καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς δδόντας αὐτοῦ καὶ ξηραίνεται» (1). Πῶς οὖν ήφριζεν οὖτος καὶ ἔτριζε τοὺς ὀδόντας χαὶ ἐξηραίνετο; Τοῦ δαιμονώντος πρώτον τε χαὶ μαλλον των άλλων μορίων τοῦ σώματος ὁ ἐγχέφαλος πάσχει· τῷ γὰρ ἐν τούτῷ ψυχικῷ πνεύματι ώς δχήματι χρηται δ δαίμων, καὶ ἀπὸ τούτου, καθάπερ έξ ἀχροπόλεώς τινος χαταδυναστεύει παντός τοῦ σώματος. τοῦ δὲ ἐγκεφάλου πάσχοντος, σύβροιά τις έχεῖθεν ἀφίεται φυσσώδης όμοῦ καὶ φλεγματώδης ἐπὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰς μυίας τοῦ σώματος, τοῦ ψυχιχοῦ πνεύματος τὰς διεξόδες ἐμφράττεσα. καί κλόνος έντευθεν και βήξις και κίνησις άπροαίρετος πάσι τοῖς προαιρετιχοῖς μορίοις ἐγγίνεται, μάλιστα δὲ ταῖς γνάθοις, ὡς μάλιστα πλησιαζούσαις τῷ πρωτοπαθήσαντι μορίῳ. Πολλοῦ δὲ τοῦ ὑγροῦ μᾶλλον ἐπὶ τὸ στόμα χαταφερομένου, διά τε τὸ χώρημα τῶν πόρων καὶ τὴν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον έγγύτητα, της τε άναπνοης άθρόας διεχπνεῖσθαι μή δυναμένης διὰ τὴν τῶν ὀργάνων ἄτακτον συγχίνησιν, άλλά χαὶ τῷ πλήθει τοῦ όγροῦ συναναφυρομένης ό ἀφρὸς ἐπιγίνεται τοῖς πάσχεσιν. Οὕτως ήφριζέ τε καὶ ἔτριζε τοὺς ὀδόντας, δεινῶς προσαρασσομένους καὶ μανικώς ἐπιθηγομένους ὁ δαίμων έχεῖνος. Ἐξηραίνετο δὲ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς σφοδροτέρας έπηρείας τοῦ δαιμονίε. καθάπερ γὰρ ὑπὸ της θέρμης της ήλιαχης άχτινος οί άτμοι χινούμενοι, αν αύτη σφοδροτέρα ή, ύπ' αὐτης πάλιν καὶ άφανίζονται τελέως διαφορηθέντες, οὕτω καὶ ὑπὸ της του δαίμονος επηρείας, ή των σπλάγχνων ύγρότης ἐκδιδομένη, ἀν ἐκείνη σφοδροτέρα ἤ, μετ' οὐ πολὺ δαπανᾶται καὶ ή τῆς σαρκός ἔμ- ||

φυτος ίχμας, και ό δαιμονών έκεινος καταξηραίνεται.

Ο δε του δαιμονώντος πατήρ προσετίθει πρός τὸν Κύριον, λέγων ότι είπε τοῖς μαθηταίς ίνα αὐτὸ ἐκδάλλωσι καὶ αὐκ ἴσγυσαν ό δὲ Κύριος οὐ πρός αὐτὸν μόνον, άλλὰ χαὶ πρὸς πάντας ἀποτεινόμενος, « Ω γενεά φησιν άπιστος, εως πότε πρὸς ύμας ἔσομαι, εως πότε ἀνέξομαι ύμων»; Δοχεί μοι τούς τηνικαύτα παρόντας των Ιουδαίων άφορμής λαδομένους, τῷ μὰ δυνηθήναι τοὺς μαθητάς έξελάσαι τὸν δαίμονα, μὴ μέτριά τινα βλασφημήσαι: τί γὰρ ἄν οὐχ εἶπον ἀφορμῆς λαβόμενοι οῖ, καὶ τῶν θαυμάτων τελουμένων, της βλασφημίας ούχ άφιέμενοι; Τούς οδν γογγυσμούς τούτων είδως ό Κύριος, πόρρωθεν έξελέγχει καὶ καταισχύνει τούτες. ού διά λόγων μόνων πληχτιχωτέρων, άλλά και δι ξργων τε και λόγων φιλανθρωπίας γεμόντων. προστάττει γὰρ λέγων. Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε, καὶ ήνεγχαν, χαὶ ίδὸν τὸν Κύριον τὸ δαιμόνιον ἐσπάραξε τον άνθρωπον, και πεσών έχυλίετο άφρίζων συνεχωρείτο γάρ φανεράν ποιήσαι την ιδίαν χαχίαν. Ό δὲ Κύριος ἐπηρώτα τὸν πατέρα τοῦ παιδός: «Πόσος χρόνος ές εν ώς τουτο γέγονεν αὐτῷ». Ταύτην δέ την έρώτησιν ύπο φιλανθρωπίας ποιείται ό Κύριος, πρός πίστιν καὶ τὴν μετὰ πίστεως δέησιν ένάγων αὐτόν τοσοῦτο γὰρ ἀπεῖχε τοῦ πιστεύειν ό άνθρωπος ούτος, ώς μηδε ύπερ της σωτηρίας του παιδός ίχετεύειν. διά οὐδὲ τοὺς μαθητάς ίχέτευεν όλως· «Εἶπον γάρ φησιν αὐτοῖς ἵνα αὐτὸ ἐκβάλλωσιν »· οὐ προσέπεσεν, οὐχ ἱκέτευσεν, οὐκ ἐδεήθη. 'Αλλ'οὐδε του Κυρίε φαίνεταί πω δεηθείς. δια τουτο άφεις ό Κύριος έλεεινως πρό των όφθαλμων τούτου τόν παΐδα χείμενον, αὐτός ἐχείνω προσδιαλέγεται, τὸν χρόνον τοῦ πάθες ἐρωτῶν, καὶ τὴν αίτησιν αὐτοῦ

⁽¹⁾ Mapx. 6', 17.

ἐκκαλούμενος · δ δὲ ἀποκρίνεται «Παιδιόθεν · καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔδαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέση αὐτὸν», καὶ ἐπάγει · «ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς».

Όρᾶτε τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀνδρὸς ὅση; ὁ γὰρ λέγων εί δύνασαι, πάντως έδειξε μή πιστεύων αὐτὸν δύνασθαι. Ο δὲ Κύριος εἶπε τὸ, «Εὶ δύνασαι πιζεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι»· τοῦτο δέ φησιν ούχ ώς άγνοῶν ἐχείνου τὴν ἀπιστίαν, ἀλλά χατά μικρόν έτι προδιδάζων αυτόν είς πίστιν, καὶ άμα δειχνύς, ὅτι, καὶ τὸ μὴ τούς μαθητάς ἐκδαλεῖν τὸν δαίμονα ή τούτε ἀπιστία γέγονεν αἰτία. Σκόπει δὲ τὸν Εὐαγγελιστήν· οὐ γὰρ εἶπε τὸν Κύριον πρός τόν πατέρα του παιδός είπεῖν, εί δύνασαι πιστεύσαι, ώς ἀεὶ σχεδόν τὴν πίστιν ἀπαιτούντος τοῦ Κυρίου παρά των τὰς ἰάσεις ἐπιζητούντων καὶ τῶν ψυχῶν γὰρ ὑπάρχων δεσπότης καὶ κηδεμών, εσπούδαζε καὶ ταύτας ἰᾶσθαι διὰ τῆς πίστεως άλλ' ό του παιδός πατήρ ἐκεῖνος, ὡς ήκουσε τη αὐτοῦ πίστει την ίασιν ακολουθείν, μετά δακρύων έλεγε. «Πιςεύω Κύριε· βοήθει μου τη απιστία». Βλέπετε προχοπήν ήθων αρίστην; οὐ μόνον γαρ ἐπίστευσε περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἰάσεως, ἀλλ' ὅτι δύναται ὁ Κύριος έχνιχήσαι καὶ τὴν αὐτοῦ ἀπιστίαν, εἴπερ ἐθελήσει. Τοῦ δὲ δχλου ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις συντρέχοντος, ἐπετίμησέ φησιν δ Κύριος τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ· «Τὸ πνεῦμα τὸ ἀλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώ σοι ἐπιτάσσω· ἔξελθε ἐξ αὐ. του, και μηκέτι εἰσέλθης εἰς αὐτόν».

Παγχάλεπον τὸ δαιμόνιον τοῦτο δοχεῖ χαὶ ἱταμώτατον εἶναι· τό τε γὰρ σφοδρὸν τῆς ἐπιτιμήσεως, χαὶ ἡ παραγγελία τοῦ μηχέτι εἰσελθεῖν τὴν
ἱταμότητα τοῦ δαιμονίου παρίστησι· χωρὶς γὰρ
ταύτης ὡς ἔοιχε, χαὶ ἐχδληθὲν ἐπανέστρεψεν ἀν.
Πολλὴν δὲ χαὶ χώραν ἔσχεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, χαὶ
δυσαποσπάστως εἶχε, χαὶ χωφὸν χαὶ ἄλαλον ἦν,

ώς μή άρχούσης της φύσεως ύπηρετεισθαι τη ύπερβολή της ἐχείνου μανίας, διὸ χαὶ πασγούσης ἀναισθησίαν σχεδόν τελείαν έπεὶ «Καὶ χράξαν φησὶ, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτὸν, ἐξηλθε· καὶ ἐγένετο ώσεὶ νεχρός, ώστε πολλούς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν». ΄Η πραυγή δὲ οὐκ ἀντίκειται πρὸς τὸ ἄλαλον είναι τὸ δαιμόνιον· ή μὲν γὰρ λαλιὰ φωνή έστι σημαντική νοήματός τινος, ή δὲ κραυγή ἄσημός έστι φωνή· ἀφίεται δὲ τὸ δαιμόνιον καὶ σπαράξαι ἐπὶ τοσοῦτον τὸν ἄνθρωπον, καὶ ώσεὶ νεκρὸν διαθεῖναι, ἵνα φανερὰ γένηται πᾶσα ή χαχία αὐτοῦ. Ο μέν τοι Κύριος της γειρός του άνθρώπου λαδόμενος ήγειρεν αὐτὸν καὶ ἀνέστη, δεικνύς ἐντεῦθεν ότι πολλήν έχει την ενέργειαν· το μεν γαρ τη χειρί λαβέσθαι κτιστής ήν ένεργείας τής καθ' ήμας. τὸ δὲ ἀναστησαι τοῦτον ἀπαθή καχῶν της ἀκτίστου καὶ θείας καὶ ζωαρχικής ἐνεργείας. Τῶν δὲ μαθητων ερωτησάντων έπειτα κατ' ιδίαν, «Διατί οὐκ ήδυνήθημεν έχβαλεῖν αὐτό», πρὸς αὐτοὺς εἶπεν, ὅτι τοῦτο τὸ δαιμόνιον «Έν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν, είμη έν προσευχή και νης εία». Φασί μεν οὖν τινες την προσευχην ταύτην καὶ την νηστείαν παρά τοῦ πάσχοντος γίνεσθαι δεῖν· οὐκ ἔχει δὲ οὕτως· ό γὰρ ένεργούμενος ύπὸ πονηροῦ πνεύματος, καὶ ταῦτα τοιούτου, ὄργανον ὢν ἐχείνου, καὶ καταδυγας ευόμενος δπ' ἐχείνου, πῶς ἄν ἢ προσεύζαιτο, ἢ νηστεύσει έαυτῷ λυσιτελῶς. Δοχεῖ δὲ τῆς ἀχολασίας είναι τὸ πάνδεινον δαιμόνιον τοῦτο, δ ποτέ μὲν είς πυρ βίπτει τὸν άλόντα τοιοῦτοι γάρ εἰσιν οί ἀλόχοτοι χαὶ δυσέρωτες ἔρωτες. ποτὲ δὲ εἰς ὕδατα χαταβαπτίζων αὐτὸν διὰ της ἀδδηφαγίας, χαὶ τῶν άμέτρων καὶ πολλών πότων καὶ συμποσίων. Έςι δέ χαὶ ἐν τοῖς τοιούτοις χωφὸν χαὶ ἄλαλον τὸ δαιμόνιον τουτο· ούτε γάρ ἀχούειν ούτε λαλεῖν εὐχερῶς ύπομένει τὰ θεῖα ό ταῖς ύποβολαῖς τοῦ τοιούτου δαιμογίου πειθόμενος άλλ' όμως μή το πονηρόν

αὐτὸ πνεῦμα ἐνωχισμένον τις ἔχων, ἀλλὰ ταῖς ὑποδολαζς ἐχείνου φερόμενος, ὅταν ἀναχύψη πρὸς ἐπιζροφήν ἔχει γὰρ ἔτι τὸ αὐτεξούσιον προσευχής δεῖται χαὶ νηστείας. ἵνα διὰ μὲν τῆς νηστείας χαλινώση τὸ σῶμα καὶ καταστείλη τὰς ἐπαναστάσεις αὐτοῦ, διὰ δὲ τῆς προσευχῆς τὰς ἐν τῆ ψυχῆ προλήψεις καὶ τὰς ἐρεθίζοντας πρὸς τὸ πάθος ἀργήση καί κατευνάση λογισμούς, καί ούτω του πάθους περιγένηται, τὴν σατανικὴν ἐν προσευγῆ καὶ νης εία προσβολήν καὶ ἐπήρειαν ἀπελάσας. "Οταν δὲ οὐχ ὑπὸ της του δαίμονος ύποδολης ένεργηται, άλλ' αὐτὸν έχεῖνον ἔνοιχον ἔχη, ούτε χατ'ἀνθρώπες ἔτι πάσχει, ούτε αὐτός τι δύναται παρ' ξαυτοῦ πρὸς ἴασιν πράττειν, άλλ' ὅπερ ἀν ἐχεῖνος ἔπραξεν, εῖπερ νοῦν ἐλεύθερον είχε, τοῦτο παρά τῶν ἐλευθέρων, μᾶλλον δε και πνεύματι θείω κατόχων, πραττόμενον ύπερ αὐτοῦ τὰ μέγιστα συντελέσει πρὸς τὴν τοῦ δαίμονος έχβολήν.

'Αλλά τὸ μὲν δαίμονας ἀπελαύνειν οὔτε ἀπαιτούμεθα, κάν άπελάσαι δυνηθώμεν, οὐδὲν ήμῖν όφελος, άτημέλητον βίον έχυσι· «Πολλοί γάρ φησιν έρουσί μοι εν εκείνη τη ήμερα. Κύριε, οὐ τῷ σῷ ονόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια εξεβάλομεν; Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς οὐχ οἶδα ύμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν άνομίαν» (1). Ούκοῦν πολλῷ κερδαλεώτερον τὸ της πορνείας πάθος, και της δογης, και του μίσες, καὶ της ύπερηφανείας ἀπελάσαι της ψυγης τοῦ δαιμόνια εκβάλλειν. ούκ άρκει γάρ της σωματικής άμαρτίας ἀπηλλάχθαι μόνης, ἀλλά δεῖ καὶ τὴν ἔνδον οίχουρούσαν της ψυχης καθαίρειν ενέργειαν εκ γάρ της χαρδίας ήμων οί διαλογισμοί οί χαχοί έχπορεύονται, μοιχεΐαι, πορνεΐαι, φόνοι, κλοπαί, πλε-

άνθρωπον (2) καὶ, «Ο ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ έπιθυμήσαι αὐτὴν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν έντη χαρδία αὐτοῦ» (3)· τοῦ γὰρ σώματος ἀπρακτοῦντος ένι λογιστικώς την άμαρτίαν ένεργεισθαι. Της δέ ψυχής ένδον διά προσευχής καί προσοχής καί μνήμης θανάτου, καὶ τῆς κατὰ Θεὸν λύπης, καὶ τοῦ πένθους, άναιρούσης την προσδολήν τοῦ πονηροῦ, συμμεταλαμδάνει καὶ τὸ σῶμα τῆς άγιωσύνης, τὴν ἀπραξίαν των κακών κτησάμενον καὶ τοῦτό ἐστιν ο φησιν ό Κύριος, ότι ούχ ό τὸ έξωθεν του ποτηρίε καθάρας, οὖτος καὶ ἔσωθεν ἐκάθηρεν, ἀλλὰ ποιήσατε τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καθαρὸν, καὶ οὕτως ἔσται χαθαρόν όλον (4) πάσαν γάρ σπουδήν ποιήσας, ενα ή ενδον σου έργασία κατά θεόν ή, νιχήσεις τὰ έξω πάθη· ἐὰν γὰρ ἡ δίζα άγία, χαὶ οί κλάδοι, καὶ ἐὰν ἡ ζύμη, καὶ τὸ φύραμα: «Πνεύματι γάρ φησιν ό Παῦλος, περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρχός οὐ μὴ τελέσητε» (5).

Δ: ὁ καὶ τὴν ἰουδαϊκὴν περιτομὴν ούκ ἀνείλεν ὁ Χριστός, άλλ' έτελείωσεν αὐτός γάρ έστιν ό λέγων ((Ούχ ήλθον χαταλύσαι τὸν νόμον, άλλά πληρῶσαι» (6). Πῶς οὖν ἐπλήρωσεν αὐτόν; σφραγὶς ήν έχεῖνος καὶ δεῖγμα καὶ συμβολική διδασκαλία της έν τη καρδία των πονηρων λογισμών περιτομης, πρός ην Ιουδαΐοι μη σπουδάζοντες, καὶ παρά των Προφητών ώς ἀπερίτμητοι τὴν χαρδίαν ώνει. δίζοντο, καὶ παρά του βλέποντος εἰς τὴν καρδίαν έμισούντο, καὶ εἰς τέλος ἀπόβλητοι γεγόνασιν' ἄνθρωπος γάρ είς πρόσωπον, Θεός δε είς καρδίαν δρά. καὶ ἐὰν ἡυπαρῶν ἢ πονηρῶν αῦτη λογισμῶν γέμη, της θείας αποστροφης άξιος ό άνθρωπος γίνεται έχεῖνος. Διὸ χαὶ πάλιν ὁ ᾿Απόστολος παραινεῖ χωρὶς ὀργῆς χαὶ διαλογισμῶν ήμᾶς ποιεῖσθαι τὰς εὐονεξίαι καὶ τὰ έξης, ταῦτα δέ ἐστι τὰ κινοῦντα τὸν | χάς (7). Σπεδάζειν δὲ ήμᾶς ὁ Κύριος διδάσκων εἰς

⁽¹⁾ Mart. C', 22. (2) Marx. C', 21. (3) Mart. i, 28. (4) Mart. x7', 25. (5) Fal. i, 16. (6) Mart. i, 17. (7) A' Tiu. B', 8.

τὴν ἔν πνεύματι τῆς χαρδίας περιτομὴν, μαχαρίζει μὲν τοὺς χαθαροὺς τῷ χαρδία, χαὶ τοὺς πτωχὸς
τῷ πνεύματι. Καὶ τῆς μὲν χαθαρότητος ταύτης τὴν
θεοπτίαν ἔπαθλον εἶναι διατείνεται, τοῖς δὲ πτωχοῖς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἐπαγγέλλεται.
πτωχὸς δέ φησι τὸς ἐν ἐνδεία χαὶ εὐτελεία ζῶντας.
Οὐχ ἀπλῶς δὲ τὸς τοιούτες μαχαρίζει, ἀλλὰ τὸς ἐν
πνεύματι τοιούτους, τουτέστι τοὺς διὰ τὴν ἔνδον
αὐτῶν χαὶ ἐν χαρδία ταπείνωσιν χαὶ ἀγαθὴν προαίρεσιν, οὕτω χαὶ τὰ ἔξω διαθέντας. ᾿Απαγορεύει δὲ
οὐ τὸν φόνον μόνον, ἀλλὰ χαὶ τὴν ὀργὴν, χαὶ ἀφιέναι τοῖς εἰς ἡμᾶς πταίεσιν ἀπὸ τῶν χαρδιῶν προστάττει, χαὶ οὐ τὸ παρ ἡμῶν προσφερόμενον δέχεται
δῶρον, ἐὰν μὴ προδιαλλαγῶμεν, χαὶ τὴν ὀργὴν
ἀφῶμεν.

'Ωσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πορνικῶν παθῶν· καὶ αὐτὴν γὰρ τὴν ἐχ περιέργου θέαν χαὶ τὴν ἐξ αὐτῆς επιθυμίαν εν χαρδία μοιχείαν οδσαν άπεφήνατο. καί καθολικώτερον έτι περί τούτων διαλαμβάνων φησίν. Εί τὸ φως τὸ ἐν σοὶ, τουτέστιν ὁ νοῦς καὶ ἡ διάνοια, σχότος έςὶ, τῶν ἀλαμπῶν προσβολῶν τῶν άρχόντων τοῦ σχότους γέμοντα, πόσω μᾶλλον τὸ σχότος (1); δηλαδή τὸ σῶμα καὶ ή αἴσθησις, ἄτινα παρ' έαυτῶν οὐκ ἔχει φέγγος νοερόν, γεννητικόν άληθείας τε καὶ ἀπαθείας. Ἐὰν δὲ τὸ ἐν σοὶ φῶς καθαρόν ή, των σαρχιχών φρονημάτων ούχ έπισχοτούντων, έση φωτεινός χατά ψυχὴν ὅλως, ὡς ὅταν ό λύχνος τη ἀστραπη φωτίζη σε. Τοιαύτη ή της χαρδίας εν πνεύματι περιτομή, δι' ής επλήρωσεν ό Κύριος τὴν κατὰ νόμον ἐν σαρκὶ περιτομὴν, ήτις έδόθη τοῖς Ἰουδαίοις ὡς ἐχείνην σημαίνουσα, χαὶ πρός ἐχείνην ἐνάγουσα, μὴ χτήσασθαι δὲ ταύτην

σπουδασάντων, ή περιτομή, καθά φησι Παῦλος, αὐτῶν ἀκροβυστία γέγονε, καὶ ἀπηλλωτριώθησαν τοῦ μὴ βλέποντος εἰς πρόσωπον Θεοῦ, τουτέστιν εἰς τὰ φανερὰ τῆς σαρκὸς δικαιώματα, ἀλλὰ εἰς τὴν καρδίαν ὁρῶντος, εἰς τὰ ἀφανῆ δηλαδή καὶ ἐν ἡμῖν τῶν λογισμῶν κινήματα.

Προσέχομεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοὶ παρακαλῶ, καὶ καθάρωμεν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ τὰς ξαυτῶν καρδίας, ΐνα μή τοῖς κατακριθεῖσιν ἐκείνοις συμπαραβρυώμεν εί γάρ ό διά Μωσέως λαληθείς νόμος εγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή έλαβεν ένδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ήμεῖς ἐχφευξόμεθα, της ήμετέρας αμελήσαντες σωτηρίας, ήτις άρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι παρὰ τοῦ Κυρίου, διά των άχουσάντων πρός ήμας έβεβαιώθη, συνεπιμαρτυρούντος του Θεού σημείοις και τέρασι καί ποιχίλαις δυνάμεσι, χαὶ Πνεύματος άγίε μερισμοῖς. Φοδηθῶμεν οὖν τὸν ἐτάζοντα χαρδίας χαὶ νεφρούς. έξιλεωσώμεθα τὸν τῶν ἐκδικήσεων Κύριον ἐνοικήσωμεν ήμιν αύτοις την είρηνην, τον άγιασμον, την έν κατανύξει προσευχήν, ὧν χωρίς οὐδείς ὄψεται τον Κύριον· ποθήσωμεν έν πληροφορία πίζεως τήν ἐπηγγελμένην ἐχείνην θέαν τοῖς χαθαροῖς τὴν χαρδίαν, καὶ πάντα πράξωμεν, ΐνα ταύτης τύχωμεν, μεθ' ής έστιν ή αίώνιος ζωή, τὸ ἀχήρατον χάλλος, ό άδαπάνητος πλοῦτος, ή άναλλοίωτος καὶ ἀπέραντος τρυφή και δόξα και βασιλεία. ὧν γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυχεῖν ἐν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων Χριστῷ. ῷ μόνῳ πρέπει πᾶσα δόξα τιμή χαὶ προσχύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ χαὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, εἰς ἀπεράντους αίωνας 'Αμήν.

⁽¹⁾ Mate. c', 23.

OMILIA IT.

Τῆ πέμπτη Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν ἐνή καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

Ιίσί τινα μέρη θαλάσσης, α κητώδη μεγάλα θηρία τρέφουσιν οί γοῦν ἐν αὐτοῖς πλέοντες χώδωνας έχχρεμῶσι τῶν πλοίων, ἵνα διὰ τῆς ηχους τούτων έχπληττόμενα φεύγωσι τὰ θηρία. Καὶ ή θάλασσα δὲ τοῦ ήμετέρου βίου πολλὰ καὶ δεινότερα τρέφει θηρία, τὰ πονηρὰ πάθη λέγω, χαὶ τὸς έφόρους αὐτῶν πονηροτέρους δαίμονας. ἐπιπλεῖ δὲ την θάλασσαν ταύτην οἶά τις ναῦς ή τοῦ Θεοῦ Ἐχχλησία, χαὶ ἀντὶ χωδώνων ἔχει τοὺς πνευματιχοὺς διδασχάλους, ένα διὰ της ίερᾶς ηχοῦς της τούτων διδασχαλίας τοὺς νοητοὺς ἀποτρέπηται θήρας. Καὶ τοῦτ' ἄρα τυποῦσα καὶ ἡ τοῦ `Ααρών στολή, κώδωνας εὐήχες εἶχε παρηρτημένους, καὶ θέσπισμα ἦν άκουστήν είναι τήν φωνήν αύτῶν ἐν τῷ τὸν ᾿Ααρών λειτυργείν. Ήμεις δέ είς τὸ πνεῦμα τὸ γράμμα καλῶς μεταφέροντες, ήχήσωμεν ύμιν άρτίως πνευματιχώς, χαὶ μάλιςα χατὰ τὸν τῆς νηςείας χαιρόν, ῷ φανερὰ και ἀφανῆ θηρία δεινῶς ἐπιτίθεται. φανερά μεν γαστριμαργία και μέθη και τὰ τοιαυτα. ετερα δὲ ἀφανῶς ὑφεδρεύοντα, χενοδοξία καὶ ὑπερηφανία καὶ οίησις καὶ ὑπόκρισις. Ὁ αὐτὸς δέ ἐστιν ήχος καί φυγαδευτήριον των τοιούτων θηρίων, καί φυλακτήριον των την νηστείαν ασκούντων.

Έστιν οὖν νηστεία καὶ ἀκρασία ἐναντία ἀλλήλοις, ὡς ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. Καὶ ἡ μὲν νης εία ἐντολή ἐστι ζωῆς, συνηλικιώτις οὖσα τῆς ἀνθρωτίνης φύσεως ἐν τῷ παραδείσω ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῷ ᾿Αδὰμ δοθεῖσα τὴν ἀρχὴν, εἰς φυλακὴν τῆς ἐγγενομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ ζωῆς τε καὶ θείας χάριτος. Ἡ δὲ ἀκρασία συμβουλή ἐστι θανάτου σώματός τε καὶ ψυχῆς, ὑπὸ τοῦ διαβόλε τῷ ᾿Αδὰμ ἐν τῷ παραδείσω διὰ τῆς Εύας δοθεῖσα δολίως εἰς

έχπτωσιν της ζωής, χαὶ ἀπαλλοτρίωσιν της ἐχ Θεοῦ. θείας χάριτος· ό Θεός γὰρ θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλεία ζώντων. Τίς οὖν ἐστιν άνθρωπος ό θέλων ζωήν, και χάριν εύρεῖν τὴν ἐν τῷ Θεῷ καὶ παρὰ Θεοῦ φυγέτω; τὴν θανατηφόρον άχρασίαν, και προσδραμέτω τη θεοποιώ νης εία και έγχρατεία, ζιν έπανέλθη χαίρων είς τον παράδεισον. Μωσής τε τεσσαρακονθήμερον νηστεύων επ' όρους, είς ύψος θεοπτίας ανέπτη, καὶ πλάκας θεοσεβείας έδέξατο. ό δὲ τῶν Εβραίων δημος κάτω μεθύοντες, εὶς ἀσέβειαν κατωλίσθησαν, καὶ εἴδωλον ἐχώνευσαν μόσχε τοῦ αίγυπτίε "Απιδος Θεὸν ὅμοιον. Καὶ εἰ μή Μωϋσής ες η πρός τὸν Θεόν, διὰ τοῦ ἀνηλεοῦς ἐχ των όμογενων φόνε έξιλασάμενος πρότερον, οὐκ άν όλως έφείσατο αὐτῶν ὁ Θεός. Εἰ γοῦν καὶ ἡμεὶς τοῦ έλέους του Θεού χρήζομεν, μή μεθυσχώμεθα οίνω, μηδε κόρω βαρυνόμεθα, εν οίς εςιν ή ασωτία καὶ ή ἀσέβεια. Θεόπτης καὶ ό Ἡλίας, ἀλλὰ προκαθαρθείς καὶ οὖτος διὰ νης είας. Έτυχε καὶ Δανιὴλ θεοπτίας, καὶ τῶν ἀρχαγγέλων ένὸς ὁπτασίας, τἢν τῶν μελλόντων γνωσιν αὐτῷ παρέχοντος, ἀλλὰ πρότερον έφ' ήμέρας όλας είχοσι διαμείνας άσιτος. Πεφόνευται καὶ Προφήτης έτερος ὑπὸ λέοντος, ἀλλὰ φαγών παρὰ γνώμην Θεοῦ. Γινώσχετε πάντες Ἡσαῦ τὸν τοῦ Ίσαὰχ, δς ὑπὸ γαςριμαργίας τῶν τε άλλων πρωτοτοχίων, καὶ τῆς πατρικῆς ἐξέπεσεν εὐχῆς. Φοδηθωμεν μή και ήμεῖς τη γαςριμαργία ταύτη προσέχοντες έχπέσωμεν της έπηγγελμένης έχείνης εὐλογίας καὶ κληροδοσίας τοῦ ἀνωτάτου Πατρός. Ούδε τούς τρεῖς παῖδας άγνοεῖτε, οἱ νηστεία προσκείμενοι, τὴν έπταπλασίως κατ' αὐτῶν ἐν Βαθυλωνι κάμινον έκκαυθείσαν, άφλέκτοις ποσί και σώμασι χατεπάτησαν ἐὰν χαὶ ἡμεῖς ἀληθινὴν νηστείαν ἀσχήσωμεν, χαὶ τὴν ἐνταῦθα πύρωσιν τῆς σαρχὸς χαταπατήσομέν τε χαὶ σβέσομεν, χαὶ τὴν μέλλουσαν χάμινον ἀζήμιοι διαπεράσομεν, ὅταν ἐκάστου τὸ ἔργον τὸ πῦρ δοχιμάση. Τί δεῖ λέγειν τὸν τῶν Προφητῶν Κύριον; ὁς σάρχα λαδών, χαὶ δι' ἡμᾶς γενόμενος ἀνθρωπος, ὑποδειχνὺς ἡμῖν τὸν τρόπον τῆς χατὰ τοῦ διαδόλου νίχης, νηστεύων διὰ πάντων ἐνίχησε τοῦτον, πάντα χατ'αὐτοῦ χινήσαντα πειρασμόν χαὶ πρὸς τοὺς οἰχείους μαθητὰς περὶ τοῦ ἀλάλου χαὶ χωφοῦ δαιμονίου, ἔλεγε Τοῦτο τὸ δαιμόνιον οὐχ ἐξέρχεται, εἰμὴ ἐν προσευχῆ χαὶ νηστεία (1).

'Αλλά φέρε δείξωμεν ύμλν, άδελφοί, τίς έστιν ή θεάρεστος νηστεία καὶ άληθής· τοῦτο γὰρ ἐστὲ γινώσχοντες, ώς ούχ αὐτὴν δι' έαυτὴν τὴν σωματιχὴν ἐπαινοῦμεν νηστείαν, ἀλλ'ώς ἐνεργοῦσαν πρὸς ετερα ψυχωφελέστερα· τὴν γὰρ σωματικὴν ἐργασίαν πρός όλίγον ωφέλιμον είναι, καὶ ό θείος Παῦλος φησί (2). Διὸ καὶ οἱ διὰ πείρας λαλούντες θεοφόροι Πατέρες, οὐκ ἀποδέχονται τὰς πολυημέρους νηστείας, άλλα δοχιμώτερον χρίνουσι το χαθ' ήμέραν ἐσθίειν ἄπαξ, καὶ μὴ χορτάζεσθαι· καὶ τοῦτό φασι σύμμετρον καὶ μετὰ λόγου νηστείαν δ καὶ ή Γραφή λέγει, τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι χορτασία χοιλίας, χαὶ τη του λαιμου ήδονη, άλλά της μέν ὀρέξεως έγχειμένης έτι της τροφης ἀφίεσθαι, την δὲ ποιότητα ταύτης καὶ ποσότητα κατάλληλον εἶναι τη δυνάμει καί διαθέσει του τρεφομένε σώματος, πρός το καὶ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν συντηρεισθαι· τὸ γὰρ χαταλλήλως τη ἀσθενεία συμμέτρως εσθίειν από των δεδομένων βρωμάτων τόν ασθενή, μή προστιθέντα τοῖς ἀναγχαίοις τὰ λίαν περιττά καὶ λυσιτελή, καὶ τὸ τὴν τροφὴν ἐπιζητεῖν, άλλ' οὐ τὴν τρυφὴν, καὶ τὴν πόσιν άλλ' οὐ τὴν μέθην, καὶ τὴν σύμμετρον χρῆσιν άλλ' οὐ τὴν άμετρίαν καὶ τὴν ἀκρασίαν καὶ τὴν παράχρησιν, οὐκ ἀφαιρεῖται τοῦ κεχρημένου τὴν άγιότητα.

Ή μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς ἀληθοῦς καὶ θεαρέστε νηστείας τοιαύτη, τὸ δὲ τέλος δι'δ νενομοθέτηται, χαὶ ετιμήθη χριστιανοίς ή της ψυχης έστι κάθαρσις. τίς γαρ ωφέλεια σωματικής απέχεσθαι βρώσεως, τῶν δὲ σαρχιχῶν ήττᾶσθαι φρονημάτων τε χαὶ παθων; Τί τὸ ὄφελος οίνου ἀπέχεσθαι, καὶ δίψει πιέζεσθαι, καὶ μεθύειν δὲ οὐκ ἀπὸ οίνε, κατὰ τὸν λέγοντα· οὐαί οί μεθύο γτες οὐχ ἀπὸ οίνε, χαὶ θυμῷ καὶ βασκανία τὴν ψυχὴν ταράττεσθαι; τί τὸ ὄφελος λαμπρᾶς τραπέζης ἀπέχεσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν άταπείνωτον είναι, καὶ τὴν μὲν σάρκα ἡλλοιῶσθαι δι έλαιον, μή ταπεινωθήναι δὲ τὴν ψυχὴν ἐν νης εία κατά τὸν Δαβίδ; Τί τὸ ὄφελος ἀπαλλαγήναι μέν της έχ των πολλων βρωμάτων άναθυμιωμένης όμίχλης, φροντίσι δὲ καὶ λογισμοῖς ματαίοις ἀχρειοῦσθαι τὸν ἡμέτερον νοῦν, καὶ συναχρειοῦσθαι τὰς πρός τον θεόν προσευγάς; Διὰ τουτο καλή νης εία ή τελουμένη πρός μαρασμόν της ἐπιθυμίας, πρός ταπείνωσιν της ψυγης, πρός μίσους μεταποίησιν, πρός θυμού σβέσιν, πρός μνησικακίας ἀπάλειψιν, πρός διανοίας και προσευχής έργασίαν και καθαρότητα. Εί δε εύπορείς, έστω σοι καὶ τὸ περιττεῦον της τροφής είς την των απορούντων παραμυθίαν. Έαν ούτω νηστεύης, οὐ μόνον συμπάσχων ἔση καὶ συννεκρούμενος, άλλά καὶ συνανιστάμενος καὶ συμδασιλεύων Χριστῷ εἰς αἰῶνας τοὺς ἀπεράντες. σύμφυτος γάρ γεγονώς διά της τοιαύτης νηστείας τῷ όμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀναστάσεως χοινωνός έση, χαί της έν αὐτῷ ζωης χληρονόμος. Ο νης εύων, έὰν μὲν πειράζηται, νικὰ τὸν

⁽¹⁾ Maps. 6', 21. (2) A' Tiu. 8', 8.

πειράζοντα ἐἀν δὲν μὴ πειράζηται, συντηρὲῖ τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ὑπωπιάζων κατὰ Παῦλον τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶν, δειλιῶντα μήπως ἀδόκιμος γένηται εἰ δὲ Παῦλος δειλιᾶ, πόσο μάλλον ἡμᾶς προσῆκεν; 'Ο γοῦν νηστεύων δελαγωγεῖ τὸ σῶμα καὶ δόκιμον ποιεῖ τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ καταπιαίνων τὴν μετ' ὀλίγον φθαρησομένην σάρκα, μὴ ἐσθίων διὰ τὸ ζῆν, ἀλλὰ μᾶλλον ζῶν ἵν' ἐσθίη, καθάπερ τὰ παρ' ἡμῶν ἑτοιμαζόμενα πρὸς σφαγὴν, καὶ προστιθείς τοῖς ἀναγκαίοις τὰ περιττὰ ἔνα λιπαίνη τὸ σῶμα, ἢ πρὸς ἐπιθυμίας οὐ καλὰς διεγείρη, ἢ ἀπλῶς οὕτω πρὸς φιληδονίαν τὴν ἐν τοῖς σώμασιν, οὐδὲν ἄλλο πάντως ἢ τοῖς σκώληξιν ἑτοιμάζει δαψιλεστέραν τροφήν.

Καλώς άρα και ό Προφήτης ψάλλει Δαβίδ· «Τίς ώφέλεια εν τῷ αῖματί μου εν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν» (1); Νηστεύων οὖν καὶ μετ' ἐγκρατείας τρεφόμενος, μή ἀποτιθέμενος εὶς τὴν αὔριον ἔσο τὰ περιττά, άλλ' ωσπερ ό Κύριος πτωχεύσας, ήμας επλούτησεν, ούτω καὶ σὺ πεινῶν έκουσίως, χόρτασον τον άχουσίως λιμώττοντα, καὶ ἔσται σου ή νηστεία καθάπερ περιστερά κάρφος έλαίας φέρεσα, καὶ τὴ ψυχῆ σου τὴν ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ λῦσιν εὐαγγελιζομένη. «Ἐὰν γὰρ ἀνέλης ἀπὸ σοῦ σύνδεσμον καὶ χειροτονίαν, ὁ μέγας φησὶν Ἡσαίας, καὶ βῆμα γογγυσμοῦ, καὶ δῶς πεινῶντι ἄρτον ἐκ ψυχής σου, καὶ ψυχήν τεταπεινωμένην ἐμπλήσης, τότε άνατελεῖ ἐν σχότει τὸ φῶς σε, καὶ τὸ σχότος σου ώς μεσημβρία» (2). Εἰ δὲ μὴ τὰ οἰχεῖα διδόναι βούλη, κάν των άλλοτρίων άπέχε, καὶ μὴ κάτεχε παρά σεαυτῷ τὰ μὴ σὰ, καθαρπάζων καὶ πλυτων έστιν ότε καὶ παρά των πενεστέρων άδίκως, ΐνα μὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ Προφήτου διχαίως ἀχούσης: «Οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην ἐγὼ, λέγει |

Κύριος, οὐδ' ἀν κάμψης ὡς κρῖκον τὸν τράχηλόν σου, ἔς αι σοι νηστεία δεκτή, ἀλλὰ λῦε πάντα σύν-δεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιὰς βιαίων συν-αλλαγμάτων, πᾶσαν συγγραφήν ἄδικον διάσπα τότε ραγήσεται πρώτμον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ, καὶ πορεύσεται ἔμπροσθεν ή δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ περιστελεῖ σε » (3).

Εὶ μὴ δίδως τοίνυν ἐχ τῶν σῶν πένητι, χαὶ ταῦτα περιττῶν ὄντων, κἄν μὴ κτῷ ταῦτα κατὰ τοῦ πένητος καί τοι ό πάντων δεσπότης Χριστός τοὺς της άριστερᾶς μερίδος εἰς τὸ πῦρ ἀποπέμπων χαὶ καταρώμενος, οὐ καταδικάζει τούτες ώς ἄρπαγας, άλλ' ώς μή μεταδόντας τῷ δεομένω. Οὐχοῦν οἱ ἄρπαγες καὶ οί ἄδικοι οὐδὲ ἀνας ήσονται εἰς παράςασιν καὶ κρίσιν, άλλ' εἰς καταδίκην εὐθὺς μείζονα καὶ κατάκρισιν' ἐπεὶ κάνταῦθ' ὡς ἔοικεν οὖτοι οὐδέποτε όλως ελ ψυχής τῷ Θεῷ παρέστησαν· «Οί γὰρ ἐσθίοντές φησι τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου, τὸν Θεὸν οὐκ ἐπεκαλέσαντο » (4). Ὁ πλούσιος οὖ εὐφόρησεν ή χώρα, καὶ ὁ πορφύραν καὶ βύσσον ἐνδεδυμένος, οὐχ' ὡς ἀδικήσαντές τινα, ἀλλ' ὡς μὴ μεταδόντες των έχείνοις χτηθέντων διχαίως χαταδικάζονται κοινά γάρ έκ κοινών ταμείων τών του Θεοῦ κτισμάτων τὰ θησαυρίσματα. Πῶς οὖν οὐ πλεονέχτης ό εξιδιούμενος τὰ χοινὰ, χάν οὐχ ὡς ἐχεῖνος δ τὰ φανερῶς ἀλλότρια σφετεριζόμενος; Οὐχουν ό μεν ώς χαχός δουλος ύποστήσεται φευ τήν φρικώδη διχοτομίαν, ό δὲ τὰ δεινότερα καὶ φρικωδέστερα πείσεται, καὶ οὐδ' ἔτερος αὐτῶν δυνήσεταί ποτε ταῦτα διαφυγεῖν, ἄν μὴ τοὺς πτωχοὺς δεξιώσωνται· καὶ ό μὲν καλῶς εἰκονομήσει τὰ πεπιστευμένα τούτω παρά θεοῦ, ό δὲ χαλῶς σχορπίσει τὰ χαχῶς συναχθέντα. Παῦλος ὁ μέγας Θεσσαλο-

⁽¹⁾ Ψαλμ. κθ΄, 11. (2) Ησ. νή, 9. (3) Ησ. νή, 5. (4) Ψαλμ. ιγ΄, 5.

νικεῦσι γράφων τοῖς ὑμῶν πάντως προγόνοις, περὶ τῆς φιλαδελφίας φησίν· «Οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ θεοδίδακτοι ἐστὲ εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους» (1).

Τοῦ Κυρίου τοίνυν πρός τινας εἰρηχότος· «Εἰ τοῦ ᾿Αβραὰμ ήτε, τὰ ἔργα τοῦ ᾿Αβραὰμ ἐποιεῖτε άν » (2) φοδηθώμεν καὶ αὐτοὶ τὸν λόγον τοῦτον, ούχ ένταῦθα μὲν πρός ήμᾶς λεγόμενον, ἀλλ' ἐπὶ της φρικτης, δ μη γένοιτο, δηθησόμενον ήμέρας, ήνίχα μαλλον ἀπό της όμοιότητος των πεπραγμένων ή συγγένεια χρίνεται. Ήνίχα πάντες οί τὴν ἐν Χριστῷ πτωχείαν, εί δ' οὖν άλλὰ τοὺς πτωχοὺς γοῦν ήγαπηχότες, οί χαταφρονηταί της δόξης, οί της έγχρατείας έρας αί, οί των εύαγγελικών θεσπισμάτων ούκ άκροαταὶ μόνον άλλὰ καὶ ποιηταὶ, κατὰ τὴν τοῦ χοινοῦ χάριτι Πατρὸς εὐχὴν ὑπερφυῶς εν ἔσονται· ((Δός γάρ φησιν αὐτοῖς ἵνα πάντες εν ὧσι, καθώς ήμεζς εν έσμεν»(3). Ήνίκα φανερώς ή κριτιχωτάτη μάχαιρα του Πνεύματος διχάσει άνθρωπον κατά του πατρός, καὶ θυγατέρα κατά της μητράς, χαὶ ἀλλοτρίους ποιήσει τοὺς ἀνομοίες τοῖς τρόποις. εὶ γὰρ ἐνταῦθα, πόσω μᾶλλον ἐχεῖ, ὅπε χαὶ ὁ πάντα είδως, πρός τούς μή κατ' άρετήν ώμοιωμένους ούχοίδα ύμᾶς ἀποφαίνεται; οὐ γὰρ ἔχουσιν ὡς ἔοικε την είχονα τοῦ ἐπουρανίου οὐχ ἐγένοντο οἰχτίρμονες ώς ό χοινός Πατήρο οὐ χοινὰ τὰ όντα τοῖς δεομένοις Εποιήσαντο, χαθάπερ Εχείνος των οίχείων άγαθων δωρεάν μετέδωχεν απασιν. οὐ τοῖς πλησίον ἐγένοντο χρηστοί, οὐ τοὺς μαχράν διὰ τῆς εὐποιίας πλησίον ἐποίησαν· διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀνομοιότητα ούτε οίδεν, ούτε είσοιχίζει τους τοιούτες ό άγαθός. Εἰ δὲ οὖτος οὕτως, καὶ οἱ κατ' αὐτὸν κάνταῦθα ζήσαντες, κάκεῖ συμβασιλεύσοντες, τὰ αὐτὰ δήπου τοῖς μὴ παραπλησίοις τὴν ἀρετὴν τῶν

καθ' αίμα προσωκειωμένων έρουσιν. ή αν είπη τις παῖς ἐγὼ σὸς, πατήρ αὐτὸς ἦν, ἀδελφὸς ἔγωγε· άλλ' ό μὲν φεῦ ἀχούσει, ὡς ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται· ό δὲ, πατήρ οὐδείς, εἰμὴ εῖς ὁ Θεὸς ο δ' εἰ τέχνον ης έμον, μιμητής αν ης έμος, νον δ' έχείνε του Πατρός εί, οδ και των επιθυμιών εργάτης. Απιθι τούτω συνδιαιωνίσων έγω γάρ οὐχ οἶδά σε πάντα γάρ όσα του Θεου έμα, σύ δ' ού του Θεου· τούμον καὶ τὸ σὸν ἀπελήλαται τῶν ὧδε, δ χαὶ εἰς τὸν ἐπιλελοιπότα βίον ἐχεῖνον ἡμεῖς ἐμισήσαμεν· διὸ χαὶ τῆς βασιλείας ταύτης χληρονόμοι γεγόναμεν. "Οπου τούτο τὸ χατὰ τοὺς θείους πατέρας ψυχρὸν ἡῆμα, δεσμός άγάπης άπην, καὶ ό Χριστός άπελήλαται: ούς τὸ πάθος ἐχράτει τοῦτο, καὶ τότε φιλαυτίαν, φιλαργυρίαν, μισαδελφίαν, και πᾶν είδος κακίας αὐτοῖς προύξένει, καὶ νῦν αὐτοὺς καταισγύνει.

Φοδηθώμεν οὖν, ἀδελφοὶ, τὰ τοιαῦτα παρακαλῶ· φρικτὰ γὰρ ὄντως. Οἰκονομήσωμεν τὰ καθ'ήμας, ώς θεῷ φίλον ἀφήσωμεν ἵνα ἀφεθῶμεν, ἐλεήσωμεν ίνα πολλαπλασίως έλεηθώμεν είς έαυτόν γὰρ ὁ δι' ήμᾶς πτωγεύσας τὴν ἐλεημοσύνην ἀναδεχόμενος, μεγαλόδωρος ών, πολυπλασιάζει την άμοιβήν ή τοίνυν έστω τις κατ' έκεῖνον πτωγός, καὶ σὺν ἐκείνω ζήσεται, ἡ κοινωνείτω τοῖς δι' ἐκεῖνον πτωγοίς, και διά τούτων σωθήσεται. Κτησώμεθα σπλάγχνα οίκτιρμών. δώμεν οίκοθεν τεκμήριον της πρός τὸν ἀδελφὸν ἀγάπης, καὶ της πρός τὸν χοινὸν Πατέρα χαὶ δεσπότην εὐνοίας καιρὸν δὲ των νηστίμων τούτων ήμερων εύπροσδεκτότερον ούγ εύρήσει τις πρός τὰ τοιαῦτα· τῆ γὰρ νηστεία συνάψας τὸν ἔλεον, πᾶν άμάρτημα ἀπαλείψει, καὶ μετά παβρησίας τὰ σωτήρια προσχυνήσει πάθη, καί τη άναστάσει Χριστού συνευφρανθήσεται, καί της αιωνίας απολυτρώσεως τεύξεται. ής γένοιτο

⁽¹⁾ A' Θεσ. δ', 9. (2) iωxv. ή, 39. (3) iωxv. ιζ', 22

πάντας ήμας ἐπιτυχεῖν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ | ήμῶν· ῷ πρέπει πᾶσα δόξα τιμή καὶ προσκύνησις | σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ |

καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

ominia ia.

Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ήμῶν θεοτόχου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

μέν ψαλμωδός Προφήτης ἀπαριθμούμενος τὰ τῆς χτίσεως είδη, χαὶ τὴν ἐν αὐτοῖς σοφίαν του Θεου χαθορών, του θαύματος όλως γεγονώς, μεταξύ γράφων έξεβόησεν « Ώς έμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφία ἐποίησας» (1). Ἐμοὶ δὲ νῦν, τίς ἐφαρμόσει λό-· γος πρός υμνον έξαγγέλλειν πειρωμένω πρός δύναμιν την διά σαρχός ἐπιφάνειαν τοῦ τὰ πάντα **χτίσαντος Λόγου**; εἰ γὰρ θαύματος γέμει τὰ όντα, καί τὸ ἐκ μὴ ὄντων ταθτα προελθεῖν εἰς τὰ ὄντα θεῖον καὶ πολυύμνητον, πόσω θαυμασιώτερον καὶ θειότερον, καὶ παρ' ήμῶν υμνεῖσθαι ἀναγκαιότερον, τὸ γενέσθαι τι τῶν ὄντων Θεὸν, καὶ οὐχ άπλῶς Θεὸν, ἀλλὰ τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν, καὶ ταῦτα τὴν μηδὲ φυλάξαι δυνηθεῖσαν; ἢ βουληθεῖσαν, τὸ χαθὸ γέγονεν ήμετέραν φύσιν, χαὶ διὰ τοῦτο δικαίως εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς ἀπωσθεῖσαν· τοσοῦτο γὰρ μέγα καὶ θεῖον, ἀπόρρητόν τε καὶ ἀνενόητον, τὴν ἡμετέραν φύσιν γενέσθαι όμόθεον, χαὶ δι'αὐτῆς ήμῖν χαρισθηναι τὴν ἐπὶ τὸ χρεῖττον ἐπάνοδον, ώς καὶ τοῖς άγίοις άγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις, καὶ αὐτοῖς τοῖς Προφήταις, καί τοι διὰ πνεύματος όρωσιν, άνεπίγνωστον όντως μένειν, άπό

τοῦ αἰῶνος ὑπάρχον κεκρυμμένον μυς ήριον· καὶ τί λέγω πρὶν εἰς πέρας ἐλθεῖν; καὶ γεγονὸς γὰρ, οὐχ ὅτι γέγονεν, ἀλλ' ὅπως γέγονε πάλιν μυς ήριον μένει, πιστευόμενον ἀλλ' οὐ γινωσκόμενον, προσκυνούμενον ἀλλ' οὐ πολυπραγμονούμενον, καὶ προσκυνούμενόν τε καὶ πιστευόμενον διὰ μόνου τοῦ Πνεύματος· «Οὐδεὶς γὰρ δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰμὴ ἐν Πνεύματι άγίω» (2)· καὶ τὸ Πνεῦμα ἐςτὶ δι' οὖ προσκυνοῦμεν καὶ δι' οὖ προσευχόμεθα, φησὶν δ ᾿Απόστολος (3).

"Οτι δὲ μὴ τοῖς ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγγέλοις καὶ τοῖς ἀρχαγγέλοις αὐτοῖς ἀπερινόητόν ἐστι τὸ μυστήριον τοῦτο, παρίστησι σαφῶς καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἑορταζόμενον σήμερον. 'Εὐηγγελίσατο μὲν γὰρ ὁ ἀρχάγγελος τῆ Παρθένῳ τὴν σύλληψιν. τῆς δὲ μαθεῖν ζητούσης τὸν τρόπον, καὶ ἀνδρα οὐ γινώσκω». μηδαμῶς ἔχων ὁ ἀρχάγγελος ἑρμηνεῦσαι τὸν τρόπον, ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ οὖτος κατείρυγε. «Πνεῦμα ἄγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίς ἐπισκιάσει σοι». "Ωσπερ γὰρ εἰ καὶ τὸν Μωϋσῆν ἤρετό τις, πῶς ἐκ γῆς ἄνθρωπος; πῶς ἐκ χώματος ὀςᾶ καὶ γεῦρα καὶ σὰρξ; πῶς αἰσθητήρια

⁽¹⁾ Ψαλμ. ργ'. (2) Α' Κορ. ι6', 3. (3) Ρωμ. η', 26.

έξ άναισθήτου, άλλά καὶ ἐκτῆς ἀδαμιαίας πλευρᾶς 📙 πῶς πάλιν ἄνθρωπος ; πῶς τὸ ὀστοῦν ἐξετάθη καὶ διηρέθη και ήνώθη και συνεδέθη; πῶς ἐκ τοῦ ὀςοῦ σπλάγχνα καὶ χυμοὶ διάφοροι, καὶ τ' ἄλλα πάντα; "Ωσπερ οὖν εἴτις ταῦτα τὸν Μωϋσῆν ἠρώτα, εἶπεν αν οὐδὲν πλέον, πλήν, ὅτι ὁ Θεός ἐστιν ὁ χοῦν λαδών ἀπό της γης καὶ ποιήσας τὸν 'Αδάμ, καὶ μίαν τῶν πλευρῶν λαδών καὶ τὴν Εὔαν ἐργασάμενος, καὶ τίς μὲν ὁ ποιήσας, εἶπε τὸν δὲ τρόπον πῶς ἐκείνα γέγονεν οὐκ εἶπεν. Οὕτω καὶ ὁ Γαβριήλ, ὅτι μέν τὸ Πνεῦμα τὸ ᾶγιον καὶ ή τοῦ Ύψίς ε δύναμις τὸν ἄσπορον ἐργάσονται τόχον, εἶπε τὸ δὲ πῶς ούχ εἶπεν. Εὶ γὰρ περὶ τῆς Ἐλισάβετ προϊών μνησθείς, ὅτι συνέλαβεν ἐν γήρα καὶ ζείρα οὖσα, πλέον έσχεν είπειν οὐδὲν, πλήν ὅτι οὐχ ἀδυγατήσει τῷ Θεῷ πᾶν ἡῆμα, πῶς ἄν ἐπὶ τῆς ἐν παρθενία συλλαβούσης καὶ τεκούσης ἔσχεν εἰπεῖν τὸν τρόπον; Έχει δὲ ὅμως καὶ πλέον τὸ πρὸς τὴν Παρθένον τοῦ ἀρχαγγέλου λεγόμενον, ἀλλ' εἰς μυστηρίου μείζονος λόγου «Έπελεύσεται γάρ φησι Πνεῦμα αγιον επί σε, και δύναμις υψίς ε επισκιάσει σοι»(1). Διατί; ὅτι καὶ τὸ γεννώμενον οὐ Προφήτης, οὐδ' άπλῶς ἄνθρωπος ὡς ὁ ᾿Αδὰμ, ἀλλ' υίὸς ὑψίστου κληθήσεται, και σωτήρ και ρύστης ανθρώπων γένους, καὶ βασιλεὺς αἰώνιος. Καθάπερ γὰρ τοὺς ἀπὸ κορυφής όρους έκπεσόντας λίθους, καὶ μέχρι των έσχάτων της ύπωρείας χινουμένους, πολλοί διαδέχονται χρημνοί, οὕτως ήμᾶς ἀπὸ τῆς ἐν τῷ παραδείσω θείας έντολής, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν μακαρίας διαίτης ἐκπεσόντας, καὶ μέχρις ἄδου καταφερομένους, πολλά διεδέξαντο δεινά. Οὐ γὰρ ἀχάνθας καὶ τριβόλους μόνον αἰσθητὰς ἀνέτειλεν ή γῆ κατά τὴν εἰς τὸν προπάτορα κατάραν, άλλὰ πολ-

κάνθαις καὶ ταῖς δειναῖς τριβόλοις τῆς άμαρτίας ένεσπάρημεν. Οὐδὲ τὴν λυπην μόνην ἐκείνην ἔσχε τὸ ἡμέτερον γένος, ἡν ἡ προμήτωρ ἐκληρώσατο διὰ τῆς πρὸς αὐτὴν κατάρας, ἐν λύπαις τίκτειν καταψηφισαμένης, άλλὰ καὶ πᾶς ὁ βίος ήμῶν όδύνη καὶ λύπη γέγονε σχεδόν. Έπεῖδε μέν τοι φιλανθρώπως ἐφ' ήμᾶς ὁ πλάσας ήμᾶς Θεὸς διὰ σπλάγχνα έλέους αὐτοῦ, καὶ κλίνας οὐρανοὺς κατηλθε, και προσλαβόμενος ἐκ Παρθένου άγίας τὴν ήμων φύσιν άνεκαίνισε καὶ ἐπανήγαγε, μαλλον δὲ άνήγαγεν είς θεῖον χαὶ οὐράνιον ὕψος. Τοῦτο δὴ βουληθείς καταπράξαι, μάλλον δε την προαιώνιον αὐτοῦ βουλὴν εἰς τέλος ἀγαγεῖν σήμερον, πέμπει τὸν ἀρχάγγελον Γαβριήλ, ώς ὁ εὐαγγελιζής φησι Λουχᾶς: «Εὶς Ναζαρὲτ πρὸς Παρθένον μεμνης ευμένην ανδρί, ῷ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οίκε καὶ πατριᾶς Δαδίδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου Μαριάμ» (2).

Πρός Παρθένον μεν οὖν τὸν ἄρχάγγελον ὁ Θεός πέμπει, καὶ ταύτην μένουσαν παρθένον, οἰχεῖαν ποιείται μητέρα διὰ μόνε προσρήματος: ἐπειδήπερ, είπερ έχ σπέρματος συνελήφθη, οὐχ ἄν ἢν χαινὸς άνθρωπος, οὐδ' ἀναμάρτητος ἦν καὶ τῶν άμαρτόντων σωτήρ ή γάρ της σαρχός πρός γένεσιν χίνησις, άνυποτάκτως έχουσα πρός τὸν ήγεμονεύειν των εν ήμιν παρά Θεού τεταγμένον νουν, ούχ έχτὸς παντάπασιν άμαρτίας ἐστί· διὸ καὶ ὁ Δαβίδ ἔλεγεν « Έν άνομίαις συνελήφθην καὶ ἐν άμαρτίαις ἐκίσσησέ με ή μήτηρ μου» (3). Εὶ γοῦν ἐκ σπέρματος ἦν ή τοῦ Θεοῦ σύλληψις, οὐκ ἄν ἦν καινὸς άνθρωπος, οὐδὲ τῆς χαινῆς χαὶ μηδαμῶς παλαιουμένης ζωής άρχηγός. τοῦ γάρ παλαιοῦ χόμματος ών, και κληρονόμος έχείνου τοῦ πταίσματός, οὐχ αν ήδυνήθη το πλήρωμα έν έαυτῷ φέρειν τῆς ἀχηλῷ μᾶλλον ταῖς πολυειδέσι τῶν πονηρῶν παθῶν ἀ- 📗 ράτου θεότητος, καὶ πηγὴν ποιῆσαι τὴν σάρκα τοῦ

⁽¹⁾ Λουκ. ά, 35. (2) Λουκ. ά, 27. (3) Ψαλμ. ν.

άγιασμοῦ ἀνεξάντλητον· ὡς καὶ τῶν προπατόρων ἐκείνων τὸν μολυσμὸν ἀποπλῦναι περιουσία δυνάμεως, καὶ τοῖς ἑξῆς ἀρκεῖν πρὸς άγιασμὸν ἄπασι. Διὰ τοῦτο οὐκ ἄγγελος οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἤλθε καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς, συλληφθεὶς καὶ σαρκωθεὶς ἐν μήτρα Παρθένου, καὶ μείνας ἀναλλοιώτως Θεός.

Έδει δὲ καὶ μάρτυρα τὴν Παρθένον ἔχειν τῆς άσπόρου συλλήψεως, καὶ συλλήπτορα πρὸς τὰ κατ' οἰχονομίαν τελεσθησόμενα: τίνα ταῦτα; Τὴν ἐπὶ Βηθλεέμ ἄνοδον, ἔνθα καὶ ό παρὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων καταγγελόμενός τε καὶ δοξαζόμενος τόκος. Τὴν εἰς τὸ ἱερὸν ἔλευσιν, ἔνθα παρὰ Συμεών καὶ της Αννης, ζωης καὶ θανάτου κύριος μαρτυρεῖται τὸ βρέφος. Τὴν εἰς Αίγυπτον ἐξ Ἡρώδου φυγὴν, καὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τὰς ἱερὰς προβρήσεις ἐπάνοδον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα νῦν καταλέγειν οὐκ εὐχερές. Διὰ ταῦτα μνήστωρ ό Ἰωσὴφ παρελήφθη, καὶ ό άγγελος ἐπέμφθη πρὸς παρθένον μεμνης ευμένην ἀνδρὶ ῷ ὄνομα Ἰωσήφ. Τὸ δὲ ἐξ οίχου καὶ πατριᾶς Δαδίδ ἐπ' ἀμφοτέρων νοήσεις· ἄμφω γὰρ ἤ τε Παρθένος καὶ ὁ Ἰωσὴφ εἰς Δαβίδ τὸ γένος ἀνέφερον. Καὶ τὸ ὄνομά φησι τῆς Παρθένου, Μαριάμ' τοῦτο δὲ ἑρμηνεύεται Κυρία. Παρίστησι δὲ καὶ τὸ ἀξίωμα της παρθένου, καὶ τὸ βέβαιον της παρθενίας, καὶ εἰς τὸ ἐξηλλαγμένον αὐτῆς τοῦ βίου, καὶ διὰ πάντων ήχριδωμένον, χαὶ ώς εἰπεῖν παναμώμητον· χυρίως γάρ οὖσα φερωνύμως παρθένος, πᾶσαν εἶχε την της άγνείας παντελη παγκτησίαν, παρθένος οὖσα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς τῆς ψυχης δυνάμεις, καὶ τὰς τοῦ σώματος αἰσθήσεις πάσας μολυσμοῦ παντός ὑπερανώχισμένας πλετοῦσα. καὶ τοσοῦτο κυρίως τε καὶ βεβαίως, καὶ ὡς εἰπεῖν κεχυρωμένως, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσύλως τὸν ἄπαντα

χρόνον, ωσπερ ή χεχλεισμένη πύλη τὰ ἐντεθησαυρισμένα, καὶ τὸ ἐσφραγισμένον βιβλίον ὀφθαλμοῖς ἄψαυστα τηρεῖ τὰ ἐγγεγραμμένα· ἐπεὶ καὶ
περὶ αὐτῆς γέγραπται, τοῦτό ἐστι τὸ ἐσφραγισμένον βιβλίον, καὶ αὕτη ἡ πύλη χεχλεισμένη ἔσται,
καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθη δι' αὐτῆς (1).

'Αλλά καὶ Κυρία πάλιν ετερον τρόπον ή παρθένος χατά τὴν άξίαν, ώς δεσπόζουσα πάντων, ατε τὸν φύσει τοῦ παντὸς δεσπότην ἐν παρθενία συλλαδοῦσά τε καὶ τεκοῦσα θείως. Έτι γε μὴν Κυρία καὶ ώς οὐκ ἐλευθέρα μόνον δουλείας, καὶ κυριότητος θείας ἐπειλημμένη, ἀλλὰ καὶ ὡς πηγή καὶ ρίζα της του γένους έλευθερίας, και μάλιστα μετά τὸν ἀπόρρητον καὶ χαρμόσυνον τόκον ή γὰρ ἀνδρὶ συζυγεῖσα, χυριευομένη μᾶλλόν ἐστιν ἢ χυρία, χαὶ μάλιστα μετά τὸν περίλυπον καὶ κατώδυνον τόχον, χατά τὴν πρός τὴν Εύαν ἀράν ἐχείνην «Ἐν λύπαις τέξη τέχνα, χαὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει» (2). Τζ άρᾶς ή παρθενομήτωρ έλευθεροῦσα τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὴν χαρὰν δι' ἀγγέλου καὶ τὴν εὐλογίαν άντιλαμβάνει είσελθών γάρ φησιν ό άγγελος, είπε πρός την Παρθένον. «Χαϊρε χεχαριτωμένη ό Κύριος μετά σοῦ, εὐλογημένη σὸ ἐν γυναιξίν». Οὐ τὸ μέλλον ὁ ἀρχάγγελος προκαταγγέλλει πρὸς αὐτὴν λέγων, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, ἀλλ' ὅπερ ἀοράτως έώρα τηνιχαῦτα τελούμενον ἐξαγγέλλει. Καὶ χωρίον μὲν ταύτην θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρισμάτων χατανοών, καί διὰ πάντων χεχοσμημένην τών χαρισμάτων του θείου Πνεύματος, κεχαριτωμένην έτύμως άνηγόρευσεν, ένοιχον δε λαβούσαν ήδη χατιδών τον έν ῷ τούτων ἀπάντων οί θησαυροί, χαὶ προχαθορῶν τὴν ἄλυπον χυοφορίαν, χαὶ τῶν ἄνευ ωδίνων εσόμενον τόχον, προσευηγγελίσατο ταύτη

⁽¹⁾ iεζ. μδ', 2. (2) Γεν. γ', 16.

χαίρειν, καὶ μόνην εὐλογημένην εἶναι καὶ δεδοξασμένην εἰκότως ἐν γυναιξὶ διετείνατο τῆ γὰρ ὑπερδολῆ τῆς κατὰ τὴν θεομήτορα παρθένον δόξης οὐκ ἔστι τις ἔτέρα δεδοξασμένη, κὰν ἐδοξάσθη.

'Αλλ' ή Παρθένος ίδουσα και φοδηθείσα μή τις ἀπατηλὸς ἄγγελος ή, κλέπτων τὰς κατὰ τὴν Εὕαν άπερισχέπτους, τὸν ἀσπασμὸν ἀνεξετάστως οὐ παρεδέξατο και την συνάφειαν, ην ούτος εὐηγγελίζετο, πρὸς Θεὸν μήπω καθαρῶς γνοῦσα, ἐταράχθη, φησίν, ἐπὶ τῷ λόγω αὐτοῦ, ἀπρὶξ ὡς εἰπεῖν καὶ κατάκρας της παρθενίας άντεχομένη. «Καὶ διελογίζετο ποταπός είη ό ἀσπασμός οὖτος». Διὰ τουτο και ό άργάγγελος πάραυτα λύει τὸν θεοφιλη της πεχαριτωμένης Παρθένου φόδον, πρός αὐτὴν είπών «Μή φοδοῦ Μαριάμ εὖρες γάρ χάριν παρά τῷ Θεῷ». Τίνα χάριν; ἥτις μόνῳ δυνατὴ τῷ τὰ άδύνατα δυναμένω, καὶ μόνη σοὶ τετηρημένη πρὸ των αίωνων· « 'Ιδού γάρ συλλήψη έν γαστρί»· σύλληψιν γάρ φησιν ἀχούουσα, μηδεμίαν ὑπολογίζου τῆς παρθενίας παρατροπήν, μηδε διά τοῦτο δυσχέραινε καὶ ταράττου τοῦτο γὰρ τὸ, ἰδοὺ συλλήψη, τηνιχαῦτα πρός τὴν Παρθένον οὖσαν λεγόμενον, σύνδρομον τηνικαύτα τη παρθενία την σύλληψιν ύπεδείχνυ· « Ἰδὰ οὖν συλλήψη, φησὶ, καὶ τέξη υἱόν»· έχουσα γὰρ ώσπερ νῦν έχεις, καὶμένουσα τὴν παρθενίαν άδιαλώβητος, έμβρυον έξεις, καὶ τέξη τὸν του ύψίς ου Υίόν· τοῦτο γάρ καὶ Ἡσαίας προορῶν έχ πολλών έτων προέλεγεν. «Ίδού ή Παρθένος έν γαστρὶ εξει, καὶ τέξεται υίόν» (1) καὶ ὅτι, «Προσηλθον πρός την Προφητιν» (2). Πως σύν ό Προφήτης προσήλθε πρός την Προφήτιν; ώς νῦν ό άρχάγγελος πρός αὐτήν. ὁ γὰρ νῦν οὖτος εἶδε, τοῦτο ἐχεῖνος προεῖδέ τε χαὶ προεῖπεν. "Οτι δὲ Προφήτις, προφητικήν έχουσα χάριν ή Παρθένος, ή]

έν Εὐαγγελίω πρὸς Θεὸν ὡδὴ ταύτης παραστήσει τῷ βουλομένω. Προσῆλθεν οὖν, φησὶν, ὁ Ἡσαίας πρὸς τὴν Προφῆτιν, τῷ προβλεπτικῷ πάντως πνεύματι, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε, πρὶν ἐλθεῖν τῶν ὡδίνων τὸν πόνον ἐξέφυγε, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν ὁ δὲ ἀρχάγγελος νῦν πρὸς αὐτήν «Τέξη, φησὶν, υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἡποοῦν (δ ἔρμηνεύεται Σωτήρ) οὖτος γάρ ἐσται μέγας». Εἶπεν ἀν Ἡσαίας πάλιν «Θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (3). Τούτω συνωδὰ νῦν καὶ ὁ ἀρχάγγελος φησίν «Οῦτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται».

Πῶς δὲ οὐχ εἶπέν ἐστι μέγας καὶ υίὸς ὑψίςου, άλλ' έσται καὶ κληθήσεται; ώς περί του κατά Χριστὸν ἀνθρωπίνου ποιούμενος τὸν λόγον, ἄμα καὶ δηλών, ότι καὶ γνωσθήσεται τοῖς πᾶσι, καὶ ὑπὸ τούτων τοιούτος ύπάρχων χηρυχθήσεται, ώς χαί τὸν Παῦλον ὕστερον λέγειν ἔχειν. «Ό Θεὸς ἐφανερώθη εν σαρχί, εχηρύχθη εν έθνεσιν, επιστεύθη εν κόσμω» (4) άλλά καὶ «Δώσει, φησίν, αὐτῷ Κύριος τὸν θρόνον Δαβίδ τοῦ Πατρὸς αύτοῦ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶχον Ἰαχώδ εἰς τοὺς αἰῶνας, χαὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος»· οὖ δὲ ἡ βασιλεία εἰς αἰῶνας οὖσα πέρας οὐκ ἔχει, ὁ Θεός ἐστιν αὐτός. 'Αλλά καὶ Πατέρα τὸν Δαβίδ οὖτος ἔχει, οὐχοῦν χαὶ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ αὐτὸς, ὡς εἶναι τὸν τεγθησόμενον Θεόν όμου και άνθρωπον, υίόν τε άνθρώπου, καὶ υίὸν Θεοῦ, παρὰ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ώς ἄνθρωπον τὴν ἀδιάδοχον βασιλείαν λαμβάνοντα, ώς εἶδε καὶ προανεκήρυξεν ό Δανιήλ· « Ἐθεώρεν γάρ φησιν, εως οὖ θρόνοι ἐτέθησαν καὶ παλαιὸς ήμερων ἐχάθισε· χαὶ ίδοὺ ώς υίὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ μέχρι τοῦ

⁽¹⁾ Hσ. ζ', 14. (2) Hσ. ή, 3. (3) Hσ. θ', 6. (4) A' Τιμ. γ', 16.

παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία· καὶ ἡ δασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, και βασιλεῖ ἐτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται»(1).

Καθίσει δε έπὶ τὸν θρόνον Δάβιδ, καὶ βασιλεύσει έπι τὸν οἶχον Ἰαχώβ· ἐπειδή περ ό μὲν Ἰαχώβ πατριάρχης των θεοσεβών έστιν άπάντων, ό δὲ Δαβίδ πρώτος άπάντων θεοσεβώς όμου καὶ θεαρέστως είς τύπον έβασίλευσε Χριστού ος πατριαρχίαν τε καί βασιλείαν είς μίαν οὐράνιον καὶ αἰώνιον συνήγαγεν άρχήν. Ή δὲ χεγαριτωμένη Παρθένος τῶν ούτως έξαισίων καὶ θείων ώς ήχουσε τοῦ ἀρχαγγέλου πρός αὐτὴν ἡημάτων, ὅτι ὁ Κύριος μετὰ σοῦ; καὶ ίδου συλλήψη, καὶ υίον έξεις, τον βασιλεύοντα των αιώνων του ύψίστου υίὸν. «Πως έσται μοί φησι τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσχω». Εὶ γὰρ καὶ πνευματικόν άγαν, καὶ σαρκικών παθών ύπερανωχισμένον μοι χομίζεις τὸ εὐαγγέλιον, άλλὰ σύλληψίν μοι λέγεις εν γαστρί, καὶ κύησιν καὶ τόκον, χαὶ τὸ ίδου προςίθης ἐπὶ τῆς συλλήψεως, πῶς οὖν έσται μοι τούτο; ἐπεὶ ἄνδρα, φησίν, οὐ γινώσχω. Τοῦτό δέ φησιν ή Παρθένος οὐκέτ' ἀπιστοῦσα, μαθείν δὲ τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸ δυνατὸν ὡς ἔχει ζητοῦσα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀρχάγγελος πρὸς αὐτὴν. «Πνευμα, φησίν, άγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ύψίστου επισκιάσει σοι. διό καὶ τὸ γεννώμενον άγιον, κληθήσεται Υίὸς Θεοῦ»· άγία μὲν γὰρ εἶ σὺ, φησὶ, καὶ κέχαριτωμένη Παρθένε. Πνεῦμα δὲ πάλιν άγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, δι' άγιασμοῦ προσθήκης ύψηλοτέρας, έτοιμάζον καὶ προκαταρτίζον την έν σοί θεουργίαν και δύναμις υψίστου έπισκιάσει σοι, συνεπιβρωννῦσά τε ἄμα καὶ διὰ τῆς ἐν σοὶ ἐπισχιάσεως καὶ συναφείας ἑαυτή μορφοῦσα την άνθρωπότητα, ώς είναι το γεννώμενον άγιον, Υίον Θεοῦ, δύναμιν ύψίστου μεμορφωμένην κατ'

άνθρωπον· ίδου γὰρ καὶ Ἐλισάβετ ἡ συγγενής σε στείρα τὸν ἄπαντα διανύσασα βίον, νῦν ἐν γήρα, Θεοῦ βουληθέντος, παραδόξως κυοφορεῖ, ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα.

Τί οὖν ή κεχαριτωμένη πρὸς ταῦτα Παρθένος, καὶ τὴν σύνεσιν θεία καὶ ἀπαράμιλλος; πάλιν πρὸς τὸν Θεὸν τρέχει, καὶ δι' εὐχῆς πρὸς αὐτὸν ἀνατείνεται, πρός τὸν ἀρχάγγελον λέγουσα εὶ Πνεῦμα χαθά φής ἄγιον ἐπελεύσεται ἐπ' ἐμὲ, τὴν ἐμὴν φύσιν έτι χαθαῖρον χαὶ ἐνισγύον δέξασθαί με τὸ σωτήριον χύημα εί δύναμις ύψίς ου ἐπισχιάσει μοι, μορφούσα κατ' άνθρωπον έν έμοὶ τὸν έν μορφή Θεοῦ όντα, καὶ δημιουργοῦσα λοχείαν ἄσπορον· εἰ τὸ γεννώμενον άγιον, καὶ Υίὸς Θεοῦ, καὶ Θεὸς καὶ βασιλεύς αἰώνιος· οὐ γάρ άδυνατεῖ παρά τῷ Θεῷ πᾶν ρημα· «Ἰδοὺ ή δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τ ρημα σου». Καὶ ἀπηλθεν ἀπ' αὐτης ὁ ἄγγελος λιπών έν τη γαστρί ταύτης σώματι συνημμένο τόν τοῦ παντός ποιητήν· χαὶ διὰ τῆς ἐν αὐτῆ ταύ της συναφείας, ή διηχόνησε, προξενήσας τῷ χόσμι την σωτηρίαν. Οῦτω δὲ καὶ Ἡσαίας δι' ὧν ήδη κα μαχαρίως ήξιώθη παθείν έναργως προϋπέγραψεν οὐ γὰρ ἀμέσως έώραχε τὸν Σεραφείμ ἐχ τοῦ χα. οὐρανὸν νοητοῦ θυσιαστηρίε τὸν ἄνθρακα λαβόντο διά γάρ της λαβίδος τοῦτον έλαβεν ό Σεραφείμ δι' ής και των αὐτοῦ γειλέων ήψατο, τὴν κάθαρσι διδούς. Τοῦτο δ' ἦν τὸ της λαδίδος ἐχείνω τῷ μεγάλω θεάματι ταὐτὸν, ο Μωσῆς εώρακε, βάτον ε> πυρός ήμμένην καὶ μὴ κατακαιομένην.

Τίς δ' οὐχ οἴδεν, ὡς ἡ παρθενομήτωρ ἐχείνη τ ἡ βάτος καὶ αῦτη ἡ λαβίς ἐστιν, ἐν ἑαυτἢ τὸ θεῖο πῦρ ἀπυρπολύτως συλλαβοῦσα, κἀνταῦθα διακο νήσαντος ἀρχαγγέλου τἢ συλλήψει, καὶ τὸν αὶ ροντα τὴν άμαρτίαν τοῦ κόσμου δι' αὐτῆς συνά

⁽¹⁾ Δαν, ζ', 9.

ψαντος τῷ ἀνθρωπείο γένει, καὶ διὰ τῆς ἀπορρήτου ταύτης συναφείας ήμας περιχαθάραντος; Οὐχοῦν ή παρθενομήτωρ αὕτη μόνη μεθόριόν ἐστι χτιστής χαὶ ἀχτίστου φύσεως, χαὶ αὐτὴν είσονται του άχωρήτου χώραν όσοι δή γινώσκουσι Θεόν, καὶ αὐτὴν ύμνήσουσι μετὰ Θεὸν ὅσοι τὸν Θεὸν ύμνούσιν. Αύτη καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς αἰτία, καὶ τῶν μετ' αὐτὴν προστάτις, καὶ τῶν αἰωνίων πρόξενος. Αύτη των Προφητών υπόθεσις, των 'Αποστόλων άρχη, των μαρτύρων έδραίωμα, των διδασχάλων

κρηπίς. Αυτη των έπι γης ή δόξα, των κατ' οὐρανόν ή τερπνότης, το πάσης κτίσεως έγκαλώπισμα. Αύτη καταρχή και πηγή και δίζα της ἀποκειμένης ήμιν ἐν οὐρανοῖς ἐλπίδος. ἦς γένοιτο πάντας ήμας έπιτυχείν ταίς αὐτης ύπερ ήμων πρεσδείαις είς δόξαν τοῦ πρὸ αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθέντος, καὶ ἐπ'ἐσχάτων αἰώνων ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ήμων ῷ πρέπει πᾶσα δόξα τιμή καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τὰς αίωνας των αίωνων 'Αμήν.

OMIBIA IE'.

Εκφωνηθεῖσα τῆ κυριακή τῶν Βαΐων.

αιρῶ δεχτῶ ἐπήχουσάσε, χαὶ ἐν ἡμέρα 📗 σωτηρίας εδοήθησά σοι», διὰ τοῦ Ἐπεν ό Θεός (1). Καλὸν οὖν σήμερον τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο πρός τὴν ύμετέραν ἀγάπην εἰπεῖν. «Ίδού καιρός εὐπρόσδεκτος, ίδου ήμέρα σωτηρίας ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σχότους, χαὶ ἐνδυσώμεθα τὰ οπλα του φωτός, ώς εν ήμερα εύσχημόνως περιπατήσωμεν» (2) εγγίζει γαρ ή των σωτηρίων του Χριστοῦ παθημάτων ἀνάμνησις, καὶ τὸ καινὸν καὶ μέγα καὶ πνευματικόν πάσχα, τὸ τῆς ἀπαθείας βραβεῖον, τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος προοίμιον, καὶ προκηρύττει τοῦτο Λάζαρος ἐκ τῶν ἄδου κευθμώνων ἐπανελθών, καὶ φωνή καὶ προστάγματι μόνω Θεοῦ, τοῦ ζωῆς ἔχοντος καὶ θανάτου τὴν ἐξουσίαν τετραήμερος έχ νεχρών άναστάς. Καὶ προαγυμνοῦσι παίδες καὶ λαὸς ἄκακος ἐπιπγοία τοῦ θείε Πγεύ-

ψυχάς ἀνάγοντα, τὸν ψυχη καὶ σώματι ζωὴν ἀίδιον χαριζόμενον. Εί τις οὖν ἐθέλει ζωὴν, ἡμέρας ίδεῖν ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ χαχοῦ, χαὶ γείλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον ἐχκλινάτω ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω τὸ ἀγαθόν. Κακὸν οὖν γαστριμαργία καὶ μέθη καὶ ἀσωτία· κακὸν φιλαργυρία πλεονεξία και άδικία κακόν κενοδοξία θρασύτης καὶ ὑπερηφανία. Ἐκκλινάτω οὖν πᾶς ἀπὸ των τοιούτων κακών καὶ ἐργαζέσθω τὰ ἀγαθά· τίνα ταῦτα; τὴν ἐγκράτειαν, τὴν νηστείαν, τὴν σωφροσύνην, την δικαιοσύνην, την έλεημοσύνην, την μαχροθυμίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν ταπείνωσιν, ἵνα μεταλάβωμεν άξίως τοῦ τυθέντος ὑπὲρ ἡμῶν ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ λάβωμεν έντεῦθεν τὸν ἀρραβῶνα τῆς άφθαρσίας, και φυλάξωμεν παρ' έαυτοις είς πληροφορίαν της έν οὐρανοῖς ήμῖν ἐπηγγελμένης κληματος τὸν ἐχ θανάτου λυτρούμενον, τὸν ἐξ ἄδου || ρονομίας. ᾿Αλλὰ δυσάνυστον τὸ ἀγαθὸν, καὶ αί ἀ-

⁽¹⁾ Ησ. μή, 10. (2) Β΄ Κορ. ς΄, 2. Ρωμ. ιγ΄, 12.

ρεταὶ δυσκολώτεραί εἰσι τῶν κακιῶν. Ἐγὼ μὲν οὐχ όρῶ τοῦτο, καὶ γὰρ πλείους αὐτόθεν ὑφίς αται πόνους ὁ μέθυσος καὶ ἀκρατὴς τοῦ ἐγκρατοῦς, καὶ ὁ ἀκόλαστος τοῦ σωφρονοῦντος, καὶ ὁ σπεύδων πλουτεῖν τοῦ ἐν αὐταρκεία ζῶντος, καὶ ὁ δόξαν ἐαυτῷ περιθέσθαι ζητῶν τοῦ ἐν ἀφανεία διάγοντος ἀλλ' ἐπεὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ἡδυπάθειαν δυσκολώτεραι ἡμῖν φαίνονται αἱ ἀρεταὶ, βιασώμεθα ἡμᾶς ἐαυτούς. βιαστή γάρ ἐςι, φησὶν ὁ Κύριος, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βιας αὶ ἀρπάζεσιν αὐτήν (1).

Σπουδής οὖν ήμῖν πᾶσι χρεία καὶ προσοχής, ἐνδόξοις τε καὶ ἀδόξοις, ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις, πλεσίοις καὶ πένησιν, ώστε τὰ πονηρὰ πάθη ταῦτα της οίχείας ἀπώσαθαι ψυχης χαὶ ἀντισοιχίσαι ταύτη τὸν τῶν ἀρετῶν χατάλογον. Καὶ ὁ γεωργὸς γὰρ καὶ ό σκυτοτόμος καὶ ό οἰκοδόμος καὶ ό ῥάπτης καὶ ὁ ὑφαντής, καὶ ἀπλῶς πᾶς ὁ δι' οἰκείων πόνων χαὶ τῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐργασίας ποριζόμενος τὸ ζην, ἐὰν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλούτου καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς τρυφῆς ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐκβάλωσι ψυχῆς, όντως μαχάριοι οὖτοί γάρ είσιν οί πτωχοί, ὧν έςιν ή βασιλεία τῶν οὐρανῶν διὸ καὶ διὰ τοὺς τοιούτες δ Κύριος: «Μαχάριοί φησιν οί πτωχοί τῷ πνεύματι» (2). Πτωχοί δέ είσι τῷ πνεύματι οί διὰ τὸ ἀχόμπαστον καὶ ἀφιλόδοξον καὶ ἀφιλήδονον τοῦ έαυτών πνεύματος, ήτοι της ψυχης, η έχούσιον καὶ τὴν ἐχτὸς ἔχοντες πτωχείαν, ἢ γενναίως ταύτην φέροντες, καν ακούσιος ή. Οί δὲ πλουτούντες καί εύπαθοῦντες, καὶ τῆς προσκαίρου δόξης ἀπολαύοντες, και άπλῶς οί τῶν τοιούτων ἐπιθυμηταὶ τυγχάνοντες, δεινοτέροις πάθεσι περιπαρήσονται, καὶ είς μείζους και πλείους και δυσχερεστέρας έμπεσούνται παγίδας του διαβόλου· την γάρ ἐπιθυμίαν τοῦ πλετεῖν ό πλουτήσας οὐχ ἀποτίθεται, ἀλλ' αὔξει μάλλον, πλειόνων ή πρότερον όρεγόμενος. Ουτω καὶ ό φιλήδονος, καὶ ό φίλαρχος, καὶ ό ἄσωτος καὶ ό ἀκόλαςος, αύξουσι μάλλον ταύτας, ἀλλ'οὐκ ἀποβάλλονται. Οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ οἱ ἔνδοξοι προσλαμβάνουσι καὶ δύναμιν ώστε μείζους ἐκτελεῖν ἀδικίας καὶ άμαρτίας.

Διὰ τοῦτο δύσκολόν ἐστιν ἄρχοντα σωθήναι, καὶ πλούσιον είς την βασιλείαν του Θεου είσελθείν. « Καὶ πῶς φησι δύνασθε πιστεύειν εἰς ἐμὲ, δόξαν παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνε Θεοῦ μὴ ζητοῦντες» (3); ᾿Αλλὰ μὴ θορυβείσθω εί τις εύπορος ή ένδοξος ή άρχων έςί. δύναται γὰρ οὖτος, ἐὰν θέλη, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ζητείν, καὶ βιάζεσθαι έαυτὸν, ῶστε τὴν πρὸς τὰ χείρω ροπήν άνακόπτειν μεγάλας άρετὰς έργάσασθαι, και μεγάλας ἀπώσασθαι κακίας, οὐκ ἀφ' έαυτοῦ μόνον, άλλὰ καὶ ἀπὸ πολλῶν έτέρων τῶν μή βουλομένων καὶ γὰρ δύναται μή μόνον δικαιοπραγείν και σωφρονείν, άλλα και τους άδικείν και άχολασταίνειν βουλομένους χωλύειν πολυτρόπως, καὶ μὴ μόνον εὐπειθη παρέχειν έαυτὸν τῷ Εὐαγγελίω του Χριστου καὶ τοῖς κήρυξιν αὐτου, ἀλλὰ καὶ τούς ἀπειθεῖν βουλομένους ὑποτάσσειν τἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ τοῖς κατὰ Χριζὸν προεζηκόσι ταύτης, μή μόνον διὰ τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας ης έλαχε παρά Θεου, άλλα και το τύπος γίνεσθαι τοίς ύποδεστέροις έν πάσιν άγαθοίς. έξομοιούται γάρ τῷ ἄρχοντι τὸ ἀρχόμενον.

Σπουδής οὖν χρεία καὶ βίας καὶ προσοχής πᾶσι μὲν, οὐκ ἐπίσης δέ· τοῖς γὰρ ἐν δόξη καὶ πλούτω καὶ ἀρχή καθεςῶσι, καὶ τοῖς περὶ λόγους καὶ περὶ τὴν κτῆσιν τῆς κατ' αὐτοὺς σοφίας ἐσπουδακόσιν, εἴπερ σωθήναι βούλοιντο, πλείονος χρεία βίας τε καὶ σπουδής, ἐπεὶ καὶ πεφύκασιν εἶναί πως δυσ-

⁽¹⁾ Mart. iá, 12 (2) Mart. i, 3. (3) Iway. i, 44.

πειθέστεροι. Τοῦτο δή καὶ ἀπό τῶν χθὲς καὶ σήμερον άναγνωσθέντων εὐαγγελίων τοῦ Χριστοῦ γίνεται καταφανές. του γὰρ ἐπὶ Λαζάρω τελεσθέντος θαύματος, καὶ Θεὸν εἶναι τὸν ποιήσαντα περιφανώς παραστήσαντος, ό μὲν λαὸς ἀνεπείσθησαν καὶ ἐπίς ευσαν, οί δὲ τηνικαῦτα ἄρχοντες, οί γραμματεῖς δηλονότι καὶ Φαρισαῖοι, τοσοῦτον ἀπέσγον του πεισθήναι, ώς καὶ κατ' αὐτου μανήναι μᾶλλον, καὶ ὑπὸ φρενοβλαβείας θανάτω παραδοῦναι βυλεύεσθαι, τον, και δι' ών είπε, και δι' ών έπραξε, ζωής καὶ θανάτου Κύριον ἀναφανέντα· οὐ γὰρ έχει τις είπεῖν, ὅτι τὸ τοὺς οἰχείους ὀφθαλμοὺς ἄνω τότε τὸν Χριστὸν ἐπάραι καὶ εἰπεῖν. Πάτερ εὐχαριστώ σοι ότι ήχουσάς μου έμπόδιον αὐτοῖς ἐγένετο πρός τό ίσον είναι νομίσαι τοῦτον τῷ Πατρί· ἐπιφέρει γὰρ αὐτὸς ἐχεῖ πρὸς τὸν Πατέρα λέγων· α Ἐγω δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ῖνα πιστεύσωσιν ότι σύ με ἀπέστειλας» (1)· ἵνα γὰρ όμοῦ τε Θεόν γνώσι τοῦτον, καὶ ἐχ τοῦ Πατρός ὄντα, καὶ κατ' οὐδὲν ὑπεναντίον, ἀλλὰ κατὰ γνώμην τοῦ Πατρὸς τὰ θαύματα ἐργαζόμενον, ἦρε μὲν ἐνώπιον πάντων τούς όφθαλμούς αύτου πρός τόν Πατέρα, έχεινα δὲ εἶπε πρός αὐτόν, ἄπερ ἴσον ἀποδείχνυσε τὸν ἐπὶ γης εἰπόντα τῷ ἀνωτάτῳ καὶ κατ' οὐρανὸν Πατρί· ωσπερ γάρ μέλλοντος την άρχην πλάττεσθαι του ανθρώπου βουλή προηγήσατο, ούτω καὶ νῦν ἐν τῷ Λαζάρω, τοῦ ἀνθρώπου μέλλοντος ἀναπλάττεσθαι βουλή προηγείται. . Αλλ' έχει μέν του Πατρός πρός τὸν Υίὸν ἐν τῷ μέλλειν πλάττεσθαι τὸν ἄνθρωπον εἰπόντος ποιήσωμεν ἄνθρωπον, αὐτὸς ὁ Υίὸς ήχουσε τοῦ Πατρός, καὶ οῦτως ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη. ἐνταῦθα δὲ νῦν ἀχούει τοῦ Υίοῦ εἰπόντος

την διμοτιμίαν και την όμοβουλίαν όση; Τὸ μὲν γάρ σχήμα τής προσευχής διά τον περιεστώτα γέγονεν όχλον, τὰ δὲ ρήματα οὐ προσευχής ἦν, ἀλλὰ δεσποτείας καὶ αὐτοκρατορίας. Λάζαρε δεῦρο έξω, καὶ εὐθὺς ὁ τετραήμερος νεκρὸς ζῶν αὐτῷ παρέςτη. άρα προστάγματι ζωοῦντος τοῦτο, ἢ δι' εὐχῆς ζωοποιούντος. Ἐφώνησε δὲ φωνή μεγάλη, καὶ τοῦτο διά τοὺς περιεστώτας. ἐδύνατο γάρ μή μετρία φωνή μόνον, άλλά καὶ βουλήματι μόνω τοῦτον άναστησαι, ώσπερ καί μακρὰν ἀπέχων, καὶ τοῦ λίθου ἐπιχειμένου· ἀλλὰ χαὶ ἐπέστη τῷ τάφῳ, χαὶ εἶπε τοῖς περιεςῶσι, καὶ ἦραν αὐτοὶ τὸν λίθον καὶ ήσθοντο της δυσωδίας, καὶ φωνή μεγάλη ἐφώνησε καὶ ἐκάλεσε, καὶ οὕτως ἀνέστησεν αὐτὸν, ἵνα καὶ διὰ τῆς οἰχείας ὁράσεως αὐτοὶ γὰρ έώρων ἐφισταμένω τῷ τάφω. καὶ διὰ τῆς οἰκείας ὀσφρήσεως. αὐτοὶ γὰρ ἤσθοντο τῆς δυσωδίας τοῦ νεχροῦ, τεταρταῖος γὰρ ἦν καὶ διὰ τῆς ξαυτῶν ἀφῆς, δι ἦς αὐτοὶ ταῖς οἰχείαις χρησάμενοι χερσὶ, πρῶτον μέν ἦραν τὸν λίθον ἐκ τοῦ μνημείου, ὕς ερον δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ σώματος δεσμόν καὶ τὸ ἐπὶ τῆ ὄψει σουδάριον έλυσαν, και ριφ των οικείων φτων τής του Κυρίορ φωνής ἐπὶ τὰς πάντων ἀχοὰς φθανούσης, συνῶσι πάντες καὶ πιστεύσωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ καλῶν τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, ὁ φέρων πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὁ καὶ πάντα τὴν ἀρχὴν ῥήματι μόνω έχ μή όντων τὰ όντα ποιήσας.

Λαζάρω, τοῦ ἀνθρώπου μέλλοντος ἀναπλάττεσθαι βουλὴ προηγεῖται. Αλλ' ἐκεῖ μὲν τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υίὸν ἐν τῷ μέλλειν πλάττεσθαι τὸν ἄνθρωπον εἰπόντος ποιήσωμεν ἄνθρωπον, αὐτὸς ὁ Υίὸς ἤκουσε τοῦ Πατρὸς, καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη· ἐνταῦθα δὲ νῦν ἀκούει τοῦ Υίοῦ εἰπόντος ὁ Πατὴρ, καὶ οὕτως ὁ Λάζαρος ἐζωώθη. Όρᾶτε ΤΟ μὲν οὖν ἄκακος λαὸς, οὕτω διὰ πάντων ἐπίστευσαν αὐτῷ, ὡς μὴ μόνον σιγῆ τὴν πίστιν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ κήρυκες γενέσθαι δι' ἔργων τε καὶ λόγων τῆς αὐτοῦ θεότητος. Μετά γὰρ τὴν τοῦ Λαζάρου τετραήμερον ἔγερσιν, ὀνάριον εύρὼν ὁ Κύριος, δ προητοίμασται παρὰ τῶν μαθητῶν, ὡς ὁ εὐαγγεὁ Πατὴς, καὶ οὕτως ὁ Λάζαρος ἐζωώθη. Όρᾶτε

⁽¹⁾ İwav. 1á, 42.

ροσόλυμα εἰσήει κατὰ τὴν προφητείαν Ζαχαρίου, προειρηκότος «Μή φοδοῦ θύγατερ Σιών, ίδου ό Βασιλεύς σου έρχεταί σοι δίχαιος καὶ σώζων αὐτὸς πρᾶος καὶ ἐπιδεδηκώς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον όνου » (1). 'Εδείχνυ δε διὰ τῶν λόγων τούτων ό Προφήτης, ὅτι ὁ προφητευόμενος οὖτος βασιλεὺς, δς καὶ μόνος όντως της Σιών ὑπάρχει Βασιλεύς. ό Βασιλεύς σου γάρ φησιν ούκ έστι φοβερὸς ἀπὸ των όρωμένων, οὐδὲ βαρύς τις καὶ κακοποιός, ὑπασπιστάς καὶ δορυφόρους ἐπαγόμενος, ἢ πεζῶν καὶ ίπποτων ἐπισυρόμενος πλήθος, πλεονεξία τε συζων, καὶ τέλη καὶ φόρους ἀπαιτῶν, καὶ δουλείας καὶ ύπηρεσίας άγενεῖς τε καὶ ἐπιβλαβεῖς· άλλὰ τὸ ἐπίσημον αὐτοῦ ταπείνωσίς ἐστι, καὶ πτωχεία καὶ εὐτέλεια όνω γαρ εποχούμενος είσήει, ανθρώπινον όγχον ἐπαγόμενος οὐδένα. Διὰ τοῦτο δίχαιος μόνος οὖτος Βασιλεὺς, καὶ σώζων ἐν δικαιοσύνη, καὶ αὐτὸς πρᾶος ώς ίδιαιτάτην ἔχων τὴν πραότητα καί γάρ καί αὐτὸς ὁ Κύριος, περί έαυτοῦ φησί: « Μάθετε ἀπ' έμου, ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τη καρδία» (2).

Ο μὲν οὖν τὸν Λάζαρον ἐχ νεχρῶν ἀναστήσας Βασιλεὺς, ὄνω ἐπιχαθήμενος εἰσήει τηνιχαῦτα τὰ Ἱεροσόλυμα· οἱ δὲ λαοὶ πάντες, εὐθὺς σχεδὸν, παῖδες, ἄνδρες, πρεσδῦται, τά τε ἱμάτια ὑποστρωννῦντες, χαὶ βάια λαδόντες ἐχ φοινίχων, ἄπερ ἐςὶ νίχης σύμβολα, ὡς ζωοποιῷ χαὶ νιχητῆ θανάτου γεγονότι προσυπήντων, προσέπιπτον, προέπεμτοῦ ἱεροῦ περιβόλων συμφώνως ἄδοντες, 'Ωσαννὰ τοῦ ἱεροῦ περιβόλων συμφώνως ἄδοντες, 'Ωσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, ὡσαννὰ ἔν τοῖς ὑψίστοις. Τὸ μὲν οὖν ὡσαννὰ ὕμνος ἐστὶ πρὸς Θεὸν ἀναπεμπόμενος· ἑρμηνευόμενον γὰρ, σῶσον δὴ Κύριε φησί· τὸ δὲ τοῖς ὑψίστοις προσχείμενον, δείχνυσιν οὐχ ἐπὶ

γης αὐτὸν μόνον, οὐδ' ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων μόνον, άλλα και εν τοῖς ὑψίστοις ὑπὸ τῶν οὐρανίων άγγέλων ανυμνούμενον. Οὐ μόνον δὲ ανυμνοῦσιν αὐτόν ούτω καὶ θεολογούσιν, άλλά καὶ τῆ κακοδούλω καὶ θεομάχω γνώμη τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ πρὸς τὰς φονικὰς αὐτῶν προφάσεις διὰ τῶν έξῆς ἐναντιοῦνται· οἱ μὲν γὰρ φρενοβλαδως έλεγον περί αὐτοῦ· «Οὖτος ὁ ἄνθρωπος οὐχ έστιν έχ τοῦ Θεοῦ, χαὶ ἐπειδή σημεῖα πολλά ποιεῖ, έὰν ἀφῶμεν καὶ μὴ θανατώσωμεν αὐτὸν, πάντες πιστεύσουσιν είς αὐτόν καὶ ἐλεύσονται οί Ῥωμαΐοι, καὶ ἀροῦσιν ήμῶν τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος »(3). Ο δὲ λαὸς, τί φησιν «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος έν δνόματι Κυρίου. εὐλογημένη ή ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ήμῶν Δαδίδ»(4). Διὰ μὲν οὖν τοῦ λέγειν «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὑπεδείχνυον ἐχ τοῦ Θεοῦ χαὶ Πατρὸς αὐτὸν ὄντα, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς αὐτὸν έλθόντα, ώς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος περὶ έαυτοῦ φησίν· « "Οτι ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω » (5). Διὰ δὲ τοῦ λέγειν, εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ήμῶν Δαδὶδ, ὑπεδείχνυον ταύτην εἶναι την βασιλείαν, εἰς ήν μέλλουσι κατά την προφητείαν πιστεύειν καὶ τὰ ἔθνη, καὶ μάλιστα οί Ῥωμαΐοι. Οὖτος γὰρ ό Βασιλεὺς, οὐ μόνον ἐλπίς ἐςι τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ προσδοκία τῶν ἐθνῶν κατὰ την προφητείαν 'Ιαχώβ (6). «Δεσμεύων πρός άμπελον την όνον αὐτοῦ, τοὐτέστι τὸν ὑποχείμενον έξ Ἰουδαίων αὐτῷ λαόν· καὶ τῆ ελικι τῆς ἀμπέλου τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. Ελιξ δὲ τῆς ἀμπέλου είσιν οί του Κυρίου μαθηταί, πρός ους ό Κύριος έλεγεν « Έγώ εὶμι ή ἄμπελος, ήμεῖς τὰ κλήματα» (7). Τη οὖν ελικι ταύτη, συνέδησεν ό Κύ-

⁽¹⁾ Ζαχ. θ', 9. (2) Ματθ. ιά, 29. (3) Ιωαν. ιά, 47. (4) Μαρκ. ιά, 10. (5) Ιωαν. ή, 42. (6) Γεν. μθ'. (7) Ιωαν. ιέ, 8.

ριος έαυτῷ τὸν πῶλον τῆς όνου αὐτοῦ, τοὐτέστι τὸν ἐξ ἐθνῶν νέον Ἰσραήλ, οὶ κατὰ χάριν υίοὶ γεγόνασι τοῦ 'Αβραάμ. Εἰ τοίνυν καὶ τῶν ἐθνῶν ἐλπίς ἐστιν ή βασιλεία αὕτη, πῶς φασιν εἰς αὐτὴν πιζεύσαντες ήμεῖς, τοὺς Ῥωμαίες φοδηθησόμεθα;

Οὕτω μέν οὖν οί μὴ τὰς φρένας ἀλλὰ τη χαχία νηπιάζοντες, έμπνευσθέντες ύπὸ τοῦ άγίου Πνεύματος ἀπηρτισμένον και τέλειον ἀνέπεμψαν τῷ Κυρίω υμνον, μαρτυρούντες ότι τετραήμερον νεχρόν όντα τὸν Λάζαρον ὡς Θεὸς ἐζωοποίησεν. Οί δὲ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι τὰ τοιαῦτα θαυμάσια ίδόντες, καί τοὺς τοιούτους παϊδας κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας. 'Ωσαγνά τῷ υίῷ Δαδίδ, ήγανάκτησαν, καὶ πρὸς τὸν Κύριον Ελεγον οὐκ άχούεις τί οὖτοι λέγουσιν; ὅπερ μᾶλλον ἔδει πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν τηνικαῦτα τὸν Κύριον, ὅτι οὐ βλέπετε, οὐδ' ἀχούετε, οὐδὲ συνίετε; Διὸ χαὶ αὐτὸς ἐντρέπων αὐτοὺς μεμφομένους, ώς ἀνεχόμενον τῆς Θεῷ μόνον πρεπούσης ύμνωδίας, ναί φησιν ἀχούω των παρ' έμου σοφιζομένων ἀοράτως, και περί έμου τοιαῦτα φθεγγομένων, ἐὰν δὲ καὶ οὖτοι σιωπήσωσιν, οί λίθοι κεκράξονται. Υμείς δε ουδέποτε ανέγνωτε έχεῖνο τὸ προφητικόν, ὅτι ἐχ στόματος γηπίων χαὶ θηλαζόντων χαταρτήσω αίνον; χαὶ γὰρ χαὶ τοῦτο μεγίστου θαύματος ήν, τὸ τοὺς ἰδιώτας καὶ παίδας καὶ άμαθεῖς θεολογεῖν τελείως τὸν δι' ήμας ένανθρωπήσαντα Θεόν, άγγελικόν έπὶ στόματος άναλαβόντας υμνον. ώς γάρ οι άγγελοι έπί τη γεννήσει τοῦ Κυρίου έψαλλον. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεφ και έπι γης. ούτω και ούτοι νυν έπι τη είσόδώ τούτε, τὸν αὐτὸν ἀναπέμπεσιν ὕμνον, λέγοντες. « Ωσαννά τῷ υίῷ Δαδιδ, ώσαννά ἐν τοῖς ὑψίς οις».

'Αλλὰ νηπιάσωμεν καὶ ήμεῖς, ἀδελφοὶ, τἢ κακία,

μενοι, ίνα ενδυναμωθώμεν ύπο του Θεού, και τρόπαιον στήσωμεν, καὶ τὰ της γίκης σύμβολα βαστάσωμεν, μή κατά των πονηρών παθών μόνον, άλλὰ καὶ κατὰ τῶν όρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, καὶ λόγου χάριν ευρωμεν εἰς εύκαιρον βοήθειαν. ό γαρ νέος πώλος, ῷ δι' ἡμᾶς ἐποχεῖσθαι κατηξίωσεν ό Κύριος, είς ών, την πρός αὐτόν ὑποταγήν προετύπου των έθνων, έξ ων ήμεζς έσμεν απαντες άρχοντες όμου καὶ ἀργόμενοι. 'Ως οὖν ἐν Χριστῷ Ίησοῦ οὐκ ἔστιν ἄρσεν, οὐ θήλυ, οὐχ Ελλην, οὐκ Ίουδαῖος, ἀλλ' εν είσι πάντες κατὰ τὸν θεῖον 'Απόστολον (1), οΰτως εν αὐτῷ οὐκ ἔςιν οὕτε ἄρχων, ούτε άρχόμενος, άλλα πάντες δια της αὐτοῦ χάριτος εν έσμεν τη πίστει τη είς αὐτὸν, χαὶ εἰς εν σῶμα τελοῦμεν τῆς αὐτοῦ ἐχχλησίας, χεφαλήν μίαν έχοντες αὐτόν, χαὶ εν πνεῦμα ἐποτίσθημεν διά της του παναγίου Πνεύματος χάριτος, καί εν πάντες βάπτισμα ελάβομεν, καὶ μία εν πᾶσιν ή ελπίς, και είς ήμιν Θεός, ό ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν. ᾿Αγαπῶμεν οὖν ἀλλήλους χαὶ ἀνεχόμεθα χαὶ χηδόμεθα ἀλλήλων, ἄτε μέλη ύπάρχοντες άλλήλων τὸ γὰρ σημεῖον τῆς ἡμῶν πρός ἐχεῖνον μαθητείας, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν, ή άγάπη έστί και ή πατρική κληρονομία ήν ήμιν άφηχε μεταβαίνων έχ τοῦ χόσμου τούτου, ή άγάπη έστί· και ή τελευταία ήν έδωκεν ήμιν εύχή πρός τὸν οἰχεῖον Πατέρα ἀναβαίνων, τὴν πρὸς ἀλλήλες άγάπην ήμων έπιστηρίζει.

Σπεύδωμεν οὖν της πατρικής εὐχης ἐπιτυχεῖς είναι, καὶ μὴ ἀποδαλλώμεθα τὴν παρ' αὐτοῦ κληρονομίαν, μηδέ τὸ σημεῖον, ὁ ἔδωχεν ήμιν αὐτὸς, ίνα μή και την υίοθεσίαν και την εύλογίαν και την πρός αὐτὸν μαθητείαν ἀποδαλλώμεθα, καὶ τότε τῆς νέοι τε καὶ πρεσδύται, άρχοντες όμου καὶ άρχό- | ἐπικειμένης ἐκπέσωμεν ἐλπίδος, καὶ ἀποκλεισθῶ-

⁽¹⁾ Γαλ. γ', 28.

μεν τοῦ πνευματιχοῦ νυμφώνος. Καθάπερ δὲ πρό του σωτηρίου πάθους έπὶ τὴν κάτω Ἱερουσαλὴμ τῷ Κυρίφ εἰσελαύνοντι τὰ ἱμάτια ὑπεστρώννυον ούχ δ λαός μόνον, άλλὰ καὶ οί τῶν ἐθνῶν ὄντως άρχοντες, οί του Κυρίε λέγω 'Απός ολοι' ούτω καὶ ήμεῖς ἄρχοντες όμοῦ καὶ ἀρχόμενοι, ὑποςρώσωμεν τὰ ἡμῶν αὐτῶν ἔμφυτα ἱμάτια, τὴν ἡμετέραν σάρκα, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν θελήματα ὑποτάσσοντες τῷ πνεύματι, ΐνα μή μόνον χαταξιωθώμεν ίδεῖν χαὶ προσχυνήσαι καὶ τὸ σωτήριον τοῦ Χριστοῦ πάθος

χαὶ τὴν άγίαν ἀνάστασιν, ἀλλὰ χαὶ τῆς πρὸς αὐτὸν χοινωνίας χαταπολαύσωμεν «Εί γάρ σύμφυτοί φησιν ό 'Απόστολος, γεγόναμεν τῷ όμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, δηλον ὅτι καὶ της ἀναστάσεως ἐσόμεθα» (1). ής γένοιτο πάντας ήμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτήρος ήμων Ίησου Χριστου, ώ πρέπει πάσα δόξα τιμή καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί και τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν και ἀεί και είς τούς αίωνας των αίωνων 'Αμήν.

OMILIA INT.

Περὶ τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας, καὶ τῶν δι' αὐτῆς χεχαρισμένων τοῖς ὡς ἀληθῶς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι· καὶ ὅτι πολυτρόπως δ Θεός δυνάμενος της του διαδόλου τυραννίδος λυτρώσασθαι τὸν ἄνθρωπον, εἰκότως ταύτη μᾶλλον ἐχρήσατο τῆ οἰκονομία.

φηθείσα τῷ ἀγίφ καὶ μεγάλφ Σαββάτφ.

παντοχράτωρ Λόγος καὶ Υίὸς παντοδύναμος ἐδύνατο πάντως καὶ χωρίς τῆς οἰκείας ἐνανθρωπήσεως ρύσασθαι τὸν ἄνθρωπον τῆς θνητότητος καὶ τῆς δουλείας του διαβόλου· πάντα γὰρ φέρει τῷ ῥήματι τής δυνάμεως αύτου, και πάντα ύπόκειται τη τούτυ θεϊκή έξουσία, καὶ πάντα δύναται κατά τὸν Ἰωβ, άδυνατεῖ δὲ τούτ $oldsymbol{\omega}$ οὐδέν $(oldsymbol{2})$. τη γὰρ τοῦ κτίστου έξουσία χτίσματος άντιβλέψαι ίσχὺς οὐ δύναται, καὶ τοῦ Παντοκράτορος ἰσχυρότερον οὐδέν. 'Αλλ' ό καὶ πρὸς τὴν ήμετέραν φύσιν καὶ ἀσθένειαν άρμοδιώτερος, χαὶ τῷ δρῶντι πρεπωδέστατος τρό-

του Θεού προαιώνιος και άπερίληπτος και | πος ούτος ήν, δ διά της ένανθρωπήσεως του Λ6γου τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὸ δίκαιον ἔχων μεθ' ἐαυτοῦ, οῦ χωρίς οὐδὲν ὑπὸ Θεοῦ τελεῖται: «Δίχαιος γὰρ ό Θεός, καὶ δικαιοσύνας ήγάπησε, καὶ οὐκ ἔστιν άδικία ἐν αὐτῷ », κατὰ τὸν Ψαλμωδὸν Προφήτην (3). Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλειφθείς ύπο θεου δικαίως, ώς αύτος πρώτος έγκαταλιπών αὐτὸν, καὶ τῷ ἀρχεκάκῳ προσδραμ**ών** έχων, χαὶ τὰναντία σὺν δόλω συμβουλεύοντι πεισθείς δικαίως έκείνω παρεδόθη, καὶ οὕτω φθόνω του πονηρού, και συγχωρήσει δικαία του άγαθου θάνατος είς τὸν χόσμον εἰσηλθεν. ος εξ ὑπερδαλ-

⁽¹⁾ Ρωμ. ς'. 5. (2) ἰωθ μθ', 2. (3) Ψαλμ. ί, 8.

λούσης τοῦ ἀρχεκάκου κακίας, καὶ διπλασίως ἐγένετο· οὐχ ὁ φυσικὸς γὰρ μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ βίαιος αὐτοῦ προξενοῦντος τελεῖται.

Έπει οὖν σὺν δίκη τη τοῦ διαβόλου δουλεία καὶ τη θνητότητι παρεδόθημεν, έδει πάντως καὶ την πρός ελευθερίαν και ζωήν επάνοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένες σύν δίχη παρά του Θεού τελεσθήναι. Μή μόνον δε δ άνθρωπος θεία δικαιοσύνη τῷ φθονήσαντι παρεδόθη, άλλά καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος τὴν μέν διχαιοσύνην ἀφ' έαυτοῦ ἀπώσατο, γεγονώς δέ άδίχως της έξουσίας καὶ της αὐτοκρατορίας, μᾶλλον δέ της τυραννίδος έραστής, τη δικαιοσύνη μαχόμενος, τη δυνάμει κατά τοῦ ἀνθρώπου ἐχρήσατο. Ήρεσε γουν τῷ Θεῷ πρῶτον τῆ δικαιοσύνη καταβληθήναι τὸν διάβολον, ἤπερ αὐτὸς διατελεί μαχόμενος. ύστερον εὰ τῆ δυνάμει, διὰ τῆς ἀναστάσεως και της μελλούσης κρίσεως αύτη γαρ αρίςη τάξις, προηγείσθαι την δικαιοσύνην της δυνάμεως, καὶ τοῦτο θείας ώς άληθῶς καὶ άγαθῆς δεσποτείας άλλ' οὐ τυραννίδος ἔργον τῆ διχαιοσύνη τὴν δύναμιν επεσθαι. Καθάπερ γάρ ό ἀπ' άρχης άνθρωπο**κτόνος φθόνω καὶ μίσει καθ' ήμῶν ἐπήρθη, οὕτως** ό άρχηγός της ζωής, δπερβολή φιλανθρωπίας καὶ άγαθότητος ύπερ ήμων έχινήθη καὶ ώς έχεῖνος άδίχως ήράσθη της ἀπωλείας του Θεου πλάσματος. Ούτως ενδίχως ο πλάσας ήράσθη της σωτηρίας του πλας ουργήματος καὶ ὡς ἐχεῖνος ἀδιχία καὶ δόλω τὴν νίχην έαυτῷ καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου πτῶσιν κατέπραξεν, ούτως ό έλευθερωτής έν διχαιοσύνη χαί σοφία την ήτταν είς τέλος του άρχεκάκου καὶ την άνακαίνισιν τοῦ οἰκείου ἐξείργασται πλάσματος. Παρέλιπεν οὖν ό Θεὸς πρότερον ὅπερ ἡδύνατο, ἵν' όπερ έχρην ένεργήση πρότερον. **Π**εριφανεστέρα δὲ χάντεύθεν ή διχαιοσύνη γέγονε προχριθείσα παρά 📗

τοῦ δύναμιν ἀήττητον ἔχοντος. διδαχθηναι δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἔδει τὴν δικαιοσύνην ἐνταῦθα δι' ἔργων ἐν τῷ καιρῷ τῆς θνητότητος ἐπιδείκνυσθαι, ἵν' ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀθανασίας τὴν δύναμιν λαβόντες, ἀναπόβλητον ἔχωσι.

Πρός δε τούτοις, έδει και ύπο της νικηθείσης φύσεως νικηθήναι τὸν νικήσαντα, καὶ κατασοφισθηναι τὸν χατασοφισάμενον. Διὰ τοῦτο ἔδει τε καὶ ἀναγκαῖον ἢν ἀνθρωπον γενέσθαι άμαρτίας άγευστον ἐσόμενον. Τοῦτο δὲ τῶν ἀδυνάτων ἦν ούδεὶς γὰρ ή Γραφή φησιν ἀναμάρτητος, οὐδ' ἄν μία ήμέρα ή ζωή αὐτοῦ (Ι). «Καὶ τίς καυχήσεται άγνὴν ἔχειν τὴν χαρδίαν»(2); \mathbf{K} αὶ οὐδεὶς ἀναμάρτητος είμη είς ό θεός. Διὰ ταῦτα ό ἐχ θεοῦ Θεός λόγος, έξ έχείνου μὲν έξ ἀιδίου ών, ἀλλὰ χαὶ ἐν έχείνω, ος γάρ έστιν οςδ' έγνοησαί ποτε Θεόν άλογον καί σύν ἐκείνω, εἶς Θεὸς ὑπάρχων οὐδέ γάρ το ήλιαχον ἀπαύγασμα φως ἔτερον παρὰ τὸν ηλιον, οὐδὲ ή τοῦ ήλίου ἀχτὶς ἔτερός ἐστιν ήλιος. παρὰ τὸν ἔνα. Διὰ ταῦτα τοίνυν ὁ μόνος ἀναμάρτητος Υίὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ υίὸς ἀνθρώπε γίνεται, κατά τὴν θεότητα ἄτρεπτος, κατά τὴν ἀνθρωπότητα άμεπτος: «'Ος, καθάπερ φθάσας 'Ησαίας προεμαρτύρησεν, άμαρτίαν ούκ ἐποίησεν, οὐδὲ εύρέθη δόλος έν τῷ ζόματι αὐτοῦ» (3). Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, άλλ' δς μόνος έν άνομίαις οὐ συνελήφθη, οὐδ' ἐν άμαρτίαις ἐχυήθη, χαθάπερ ἐν ψαλμοῖς ὁ Δαβίδ περί έαυτοῦ, μᾶλλον δὲ παντὸς ἀνθρώπε μαρτυρεί (4). ή γάρ της σαρχός ἐπανάστασις ἀχούσιος ούσα, καὶ ἀντιστρατευομένη φανερῶς τῷ νόμῷ τοῦ νοός, εί και παρά τῶν σωφρονούντων βία δελαγωγεῖται, καὶ πρὸς παιδοποιίαν μόνον ἀνίεται, ἀλλὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἐπάγεται καταδίκην, φθορὰ οὖσά τε καὶ λεγομένη, καὶ πρὸς φθορὰν πάντως γεννῶσα,

⁽¹⁾ ἐωδ ιδ', 4. (2) Παροιμ. κ', 9. (3) Δ' Πετρ. β', 22. (4) Ψαλμ. ν'.

καὶ τοῦ μὴ συνειδότος τὴν τιμὴν, ἡν ἡμῶν ἡ φύσις ἔλαχε παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ τοῖς κτήνεσιν όμοιωθέντος ἐμπαθὴς ὑπάρχουσα κίνησις.

Διὰ τοῦτο οὐ μόνον Θεός ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καί έχ Παρθένου άγίας, καί μεμολυσμένων λογισμών των έχ της σαρχός άνωτέρας χατά τές Προφήτας γενναται Παρθένου, ής την σύλληψιν άγίου Πνεύματος ἐπέλευσις, οὐ σαρχὸς ἐπήνεγχεν ὅρεξις. Εὐαγγελισμός καὶ πίστις Θεοῦ ἐνδημίας, ἀλλ' ού συγκατάθεσις καὶ πεῖρα ἐμπαθοῦς ἐπιθυμίας προείληφε ταύτης γάρ παντελώς ἀπωχισμένης, προσευχή καὶ θυμηδία πνευματική. «Ίδοὺ γὰρ ή δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατά τὸ δημα σου» πρὸς τὸν εὐαγγελις ἡν ἄγγελον ἡ ἄσπιλος Παρθένος ἔφη (1), συλλαδούσα τε γεγέννηχεν· ως ἀν δ τοῦ διαβόλου νικητής, άνθρωπος θεάνθρωπος ών, τοῦ γένους μόνον, άλλ' οὐχὶ καὶ τῆς άμαρτίας έλκη την βίζαν μόνος άπάντων ούχ εν άνομίαις συλληφθείς, οὐδ' ἐν άμαρτίαις χυηθείς, ήδονη δηλαδή σαρχός χαὶ πάθει, χαὶ ρυπαροῖς λογισμοῖς τῆς ἐχ της παραβάσεως μεμιασμένης φύσεως. ώς αν ή καί κατά τὸ πρόσλημμα τελείως καθαρός καὶ ἀμόλυντος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸ δι' αὐτὸν καθαρσίων δεόμενος, άλλά δι' ήμας τὰ πάντα σοφως δεχόμενος. καί ούτω νέος όντως 'Αδάμ χρηματίση, καί διαμείνη νέος όντως καὶ εὐσθενής, μηδαμῶς παλαιούμενος, καὶ τὸν παλαιὸν 'Αδάμ ἐν ἑαυτῷ καὶ δι' ἑαυτου άναχτίση, χαὶ εἰς ἀεὶ συντηρήση γέον, δυγατὸς ών εἰς ἄπαν ἀποσείσασθαι τὴν παλαίωσιν. Κάχείνος γάρ ό πρώτος 'Αδάμ άμόλυντος την άρχην ἐκτίσθη παρὰ Θεοῦ, καὶ νέος ἦν, μέχρις ἐκὼν τῷ διαδόλω πεισθείς, καὶ πρὸς τὰς τῆς σαρκὸς ήδονὰς έχτραπείς, χαὶ τῷ μολυσμῷ τῆς άμαρτίας ὑποπεσών πεπαλαίωται, καὶ πρός τὸ παρὰ φύσιν ἐξέπεσε.

Διά τοῦτο οὐ χειρί μόνον δ δεσπότης ἀναχαινίζει παραδόξως αὐτὸν, άλλὰ καὶ κατέγει τοῦτον παρ' έαυτῷ, οὐχ ἀναλαβόμενος μόνον χαὶ τοῦ πτώματος την άνθρωπίνην έξάρας φύσιν, άλλα και περιδαλλόμενος άφράστως, καὶ συναφθεὶς άδιαιρέτως ταύτη καὶ τεχθείς Θεός όμοῦ καὶ ἄνθρωπος, ἐκ γυναικός μέν, ΐνα την παρ' αὐτοῦ πλασθεῖσαν ἐκείνην, καί τη του πονηρού συμβουλη κλαπείσαν άναλάβηται φύσιν, έχ παρθένου δὲ ταύτης ΐνα χαινὸν ποιήση τον άνθρωπον εί γάρ έχ σπέρματος ήν, ούχ άν ήν καινός άνθρωπος. ούκ άν της καινης καί μηδαμως παλαιουμένης ζωής άρχηγός τε καὶ χορηγός. οὐδ' ἀν ἐδυνήθη τοῦ παλαιοῦ χόμματος ὢν, τὸ πλήρωμα ἐν ἑαυτῷ δέξασθαι τῆς ἀχηράτου θεότητος, καὶ πηγὴν ποιῆσαι τὴν σάρκα τοῦ άγιασμοῦ ἀνεξάντλητον, ώς καὶ τῶν προπατόρων ἐκείν**ων** τον μολυσμόν αποπλύναι περιουσία δυνάμεως, καξ τοῖς έξης ἀρχεῖν πρὸς άγιασμὸν ἄπασι. Διὰ τοῦτο ούχ άγγελος, ούχ άνθρωπος, άλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ουτως ευδόχησε δι' έλεος ήμας σωσαι και άναπλασαι, μείνας μὲν ἀναλλοιώτως Θεός, προελθών δὲ τέλειος χαθ' ήμᾶς ἄνθρωπος.

Γεννάται τοιγαροῦν ἐχ Παρθένου άγίας ὁ μόνος ἐξ αἰῶνος ἀνυπεύθυνος ἀνθρωπος, ὁ μόνος μηδαμόθεν ὧν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐγχαταλείψεως ἄξιος. Καὶ πρὶν ἡ γνῶναι τὸ χαχὸν ἐχλέγεται τὸ ἀγαθὸν χατὰ τὴν προφητείαν (2) καὶ βιοῖ βίον παντάπασιν ἀναμάρτητον, μηδὲ χατ' αὐτὸν εὑρεθεὶς σὺν δίχη τῆς τοῦ Θεοῦ ἐγχαταλείψεως ἄξιος, ἐπεὶ μηδ' αὐτὸς τὸν Θεὸν, ὡς ὁ πρῶτος 'Αδὰμ παραβὰς ἐγχατέλιπε, πάσης ἐντολῆς θείας, παντὸς νόμου θείου πληρωτὴς γενόμενος, χὰντεῦθεν χαὶ τῆς τοῦ διαβόλου δελείας διχαίως ἐλεύθερος. Καὶ οὕτω νιχᾶται παρὰ ἀνθρώπου ὁ τὴν ἀρχὴν τὸν ἄνθρωπον νιχήσας διά-

⁽¹⁾ Λουκ. ά, 33. (2) Ησ. ζ', 16.

δολος· καὶ ό τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ νικήσας φύσιν καὶ διὰ τοῦτο μεγαλαυχῶν καταβάλλεται της έπάρσεως, καὶ ό ἄνθρωπος ἀναπλάττεται τοῦ κατὰ ψυχὴν καὶ όντως θανάτου θανάτου, δν ἀπέθανεν εὐθὺς τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου γευσάμενος. θανάτου, δς ἠπείληται πρό της παρακοής τῷ ᾿Αδὰμ καὶ τη Εύα ύπὸ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος « τΗ άν ήμέρα φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτω ἀποθανεῖσθε» (1)· τὸν γὰρ τῆς σαρχὸς θάνατον μετὰ τὴν παρακοήν κατεκρίθημεν, τηνικαύτα του Θεού πρός τὸν ᾿Αδὰμ εἰπόντος, ὅτι: «Γἢ εἶ καὶ εἰς γἢν ἀπελεύση» (2). Καθάπερ γὰρ ή τοῦ σώματος παρὰ τῆς ψυχής έγκατάλειψις, καὶ ό ταύτης ἀπ' αὐτοῦ χωρισμός θάνατός έστι τοῦ σώματος, οὕτω καὶ ἡ τῆς ψυχής παρά θεοῦ ἐγκατάλειψις, καὶ ὁ ἐξ αὐτής τούτου χωρισμός θάνατός έστι ψυχής τρόπον ετερον άθανάτου μενούσης. αἰσχρὰ μὲν γὰρ γίνεται καὶ ἀχρεία χωρισθεῖσα Θεοῦ, καὶ μᾶλλον ἡ τὸ σῶμα τὸ νεχρόν, οὐ διαλύεται δὲ χαθάπερ ἐχεῖνο μετά τὴν νέχρωσιν, ὅτι μηδ' ἐχ συνθέσεως ἔχει τὴν ΰπαρξιν.

Χων σωμάτων τὰ γὰρ ἐν τούτοις ἀπλούστερα μογίαν πάσχει τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνεργείας χωριγίαν πάσχει τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνεργείας χωρισθεῖσα Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνεργὸς καθ ἑαυτῆς γίνεται
τῆ πρὸς τὰ χείρω ῥοπῆ, μέχρις ἀν οὕτως ἀνεπιστρόφως ἡ ἀθλία βιοῦσα, νῦν μὲν τῷ τοῦ σώματος
χωρισμῷ, ἐν τῷ καιρῷ δὲ τῆς κρίσεως μετὰ σώματος τῷ ἀλύτῳ καὶ ἀφορήτῳ δεσμῷ παραδοθῆ τῆς
αἰωνίου κολάσεως, ἡν ὁ Θεὸς ἡτοίμασε τῷ διαδόλῳ
τες, εἰ καὶ τὴν κακίαν εἰσὶν ἐνεργοὶ, δι' ἡν καὶ διτες, εἰ καὶ τὴν κακίαν εἰσὶν ἐνεργοὶ, δι' ἡν καὶ δι-

Ταύτην την νέχρωσιν πρώτος ύποστάς ό σατάν, ώς έγκαταλειφθείς δικαίως ύπο Θεοῦ δι'άπείθειαν, κοινωνές ήμας αύτης προσελάβετο, διὰ της χαχοβούγε απηρεγμός απλκατασμάσας προς την φμείθειαν. άλλ' έλυτρώσατο την ήμετέραν φύσιν ό Χριστός έχ της νεχρώσεως ταύτης, χατά τὸν ἀνθρώπινον βίον έαυτου, δι' έργων επιδειξάμενος πάσαν εὐπείθειαν. Έδει δὲ πάντως μὴ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μόνην ἐν αὐτῷ τὸ εἴναι λαβοῦσαν, ἀλλὰ χαὶ τὸ ἀνθρώπινον άπαθανατίσαι γένος, καὶ ποδηγήσαι πρὸς τὴν μέθεξιν της ζωης ταύτης, της και τῷ σώματι κατὰ χαιρόν προξενούσης την ζωήν την αἰώνιον, ώς χαὶ ή νέκρωσις ἐκείνη τῆς ψυχῆς καὶ τῷ σώματι τὸν θάνατον προεξένησε. Διὸ καὶ φανερωθήναι τὴν οἰχονομίαν ταύτην άναγχαιότατόν τε ήν όμου χαὶ λυσιτελέστατον, καὶ προτεθήναι τὴν αὐτοῦ πολιτείαν είς μίμησιν· ἦν γὰρ ὅτε καὶ τῷ ἀνθρώπῳ καθά· περ καί τοις άγαθοις άγγέλοις ό Θεός είς μίμησιν προύχειτο χαθορώμενος. Έπεὶ δὲ τῆς ἐποψίας ἐχείνης διαπεπτώχαμεν χάτω που ρίψαντες έαυτές, έξ ύπερβαλλούσης φιλανθρωπίας ήμιν συγκαταβαίνει Θεός του ύψες, μηδαμώς έχστας της οιχείας θεότητος καὶ συμπολιτευσάμενος ήμῖν, έαυτὸν εἰς ύπόδειγμα της πρός ζωήν ἐπανόδου προτίθησιν.

Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλος ἡμῶν γίνεται, λόγω τὴν πρὸς τὴν ζωὴν φέρεσαν ὑποδεικνὺς, καὶ θαύμασι μεγίστοις τὸν τῆς διδασκαλίας λόγον πιστούμενος. Καὶ δικαιοῦται μὲν οῦτως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ὡς μὴ παρ' ἑαυτῆς ἔχουσα τὴν πονηρίαν, δικαιοῦται δὲ καὶ ὁ Θεὸς, ὡς μηδεμιᾶς κακίας αἰτιος καὶ ποιητὴς ών εἰ μὴ γὰρ ὁ συναίδιος τοῦ Πατρὸς ἐνηνθρώπησε Λόγος, φύσει ἀν ἔδοξεν εἶναι ἀ ἀμαρτία ἐν τῷ ἀνθρώπω. οὐδεὶς γὰρ ἐξ αἰῶνος ἀναμάρτητος ἐγένετο ἄνθρωπος, καὶ συνέδκινεν ἐπὶ

⁽¹⁾ Γεν. 6', 17. (2) Γεν. γ', 19.

τὸν χτίστην ἀναφέρεσθαι τὴν μέμψιν, ὡς οὐχ ἀγαθων όντα κτίστην, οὐδ' ἀγαθόν αὐτὸν όντα. Έτι δὲ καί κριτήν άδικον, ώς μή δικαίως καταδικάσαντα τὸν ὑπ'αὐτοῦ γεγονότα καταδίκης ἄξιον ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο ἀναλαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν Θεὸς, ΐνα δείξη τοσούτον άμαρτίας ούσαν έχτὸς, χαί τοσοῦτο χεχαθαρμένην, ώς χαὶ ένωθηναι τούτω δύνασθαι καθ' ύπόστασιν, καὶ συνδιαιωνίζειν αὐτῷ άδιαίρετον καὶ ούτως ἔργω πᾶσιν ἀνακηρύττεσθαι, ότι ό Θεὸς άγαθός τε χαὶ δίχαιος, άγαθῶν τε ποιητής, καὶ δίκης δικαίας έφορος. Τοῦ μὲν γὰρ σατὰν καὶ τῶν συναπος άντων ἀγγέλων ἐξ οὐρανοῦ πεσόντων, ήν έχ των φυλαττόντων την έαυτων τάξιν άγγέλων χατανοείν, ὅτι οὐ φύσει τὸ χαχὸν ἐν ἀγγέλοις, φύσει δὲ μᾶλλον τὸ ἀγαθὸν ἐν αὐτοῖς, καὶ φύσις έστιν άγαθότητος ό χτίσας αὐτούς, παρ' οδ χαὶ ὁ σατὰν ὑπὸ ζόφον αἰώνιον δίχη διχαία χατεδικάσθη, ώς δημιουργός αὐτὸς έαυτῷ τῆς κακίας γενόμενος τη έκτροπη του καλού. 'Αδάμ δὲ πεσόντος τη του καλού πρός το κακόν έκτροπη, οὐδείς ύπελείφθη πρός τὸ χαχὸν ἄτρεπτος, οὐδὲ μετὰ τὸν 'Αδάμ άνεφάνη.

Διὰ τοῦτο νέος ᾿Αδὰμ ἀνεφάνη Χριςὸς, δς κατὰ τὸν Ἡσαίαν άμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ διενοήθη, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ἐλάλησεν οὐδὲ γὰρ εῦρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ (1). Οὐκ εἶπεν ἐκ τοῦ στόματος, ἀλλ' ἐν τῷ στόματι, ἵνα καὶ τὸ τῶν λογισμῶν ἄμωμον ὑποσημήνη, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, ὅτι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ κακὸν, ἐξελέξατο τὸ ἀγαθόν. Καὶ οὕτως ἐδικαιώθη ὁ Θεὸς ὡς εἴρηται, καὶ ἀνεδείχθη ὄντως ἀγαθὸς, καὶ ἀγαθῶν ἔργων ποιητὴς, ἀναμαρτήτου γεγονότος ἀνθρώπου, καὶ ἀναφανείσης ἐν Χριστῷ τῆς ἐνυπηργμένης ὑπ' αὐτοῦ καθαρότητος τῆ ἀνθρωπίνη φύσει. Ἐπεὶ οῦν

έδει φανερωθήναι καὶ παρρησία προτεθήναι την άπόρρητον ταύτην οίχονομίαν, πέμπεται Ιωάννης έχ της έρημίας ό φερωνύμως Πρόδρομος ύπό τοῦ Θεοῦ, βαπτίζων τοὺς προσιόντας καὶ παραγγέλλων έτοίμους είναι πιστεύειν είς τὸν ἐρχόμενον, ὅν φησι καὶ βαπτίσειν αὐτούς ἐν Πνεύματι ἀγίω καὶ πυρί (2). 'Αλλά καὶ μείζονα έαυτοῦ τοσοῦτον εἶναι, όσον τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ὑπερέχει τοῦ ὅδατος. δεσπότην γὰρ είναι τοῦτον μαρτυρεί καὶ τοῦ παντὸς ποιητήν, καὶ ἐξουσιαστήν τῶν ἀγγέλων καὶ των ανθρώπων και τούτου λογικόν γεώργιον τούς άνθρώπους είναι πάντας, καὶ τοῦ τοιούτου γεωργίου το πτύον, τὰς λειτουργικὰς δυνάμεις δηλαδή, έν τη χειρί καὶ τη έξουσία έχειν έαυτοῦ τὸν έρχόμενον. Οὐ μόνον δὲ δι' ἐαυτοῦ τοιοῦτον εἶναι μαρτυρεί τὸν ἐργόμενον ὁ τοῦ Κυρίε Πρόδρομος, ἀλλά καὶ τὸν Ἡσαίαν ὑποφαίνει προανακηρύξαντα Κύριον αὐτὸν, ξαυτὸν δὲ ὑπηρέτην πεμφθέντα εἰς τὸ προκηρύξαι την εκείνου έλευσιν, και προτρέψασθαι τοὺς πειθομένους έτοιμασθηναι πρός ὑποδοχὴν, λέγων· «Έγὼ φωνή βοῶντος ἐν τῆ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν όδὸν Κυρίου » (3).

Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτον, ὅτι χαὶ πρὸ τοῦ συλληφθήναι αὐτὸν καὶ γενέσθαι ἢν. (Εμπροσθεν γάρ με
γέγονε, φησὶν, ὅτι πρῶτος μου ἢν » (4). καί τοι ἡ
σύλληψις αὐτοῦ καὶ ἡ γέννησις ὕστερον μετὰ τὴν
πρὸ τῆς σαρκὸς οὐκοῦν ἢν. Προϊών δὲ καὶ ἀμνὸν
τοῦ Θεοῦ εἴναι τοῦτον μαρτυρεῖ, τὴν ἀμαρτίαν
αἴροντα τοῦ κόσμου, προκαταγγέλλων τὴν ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν αὐτοῦ θυσίαν καὶ σφαγήν. ᾿Αλλὰ καὶ αὐτὸν εἶναι μαρτυρεῖ τὸν ὕψιστον,
καὶ ἐξ οὐρανοῦ τοῦτον καταδῆναι, καὶ ἀπειροδύνα-

⁽¹⁾ Hσ. νγ', 9. (2) Ματθ. γ', 11. (3) Λουκ. γ', 4. (4) Ιώαν. ά, 15.

παρὰ τοῦ Πατρός. Καὶ τοῖς μὲν εἰς αὐτὸν πιστεύεσιν ἐπαγγέλεται ζωὴν αἰώνιον, τοῖς δὲ ἀπειθοῦσιν ἀπειλεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀναπόδραστον ὀργήν. ἀποκρίνεται γὰρ περὶ αὐτοῦ, παρὰ τῶν οἰκείων μαθητῶν ἐρωτηθεὶς, ὅτι. «Ἐκεἰνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι» (1). Καὶ δεικνὺς τίνος ἔνεκεν ἐκείνου μὴ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ πάντα ἐλάττω, καθόσον ἡ γἢ τοῦ ὑπερουρανίου. «Ὁ ἄνωθεν, φησὶν, ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν» (2). Ἐξηρημένος πάντων, καὶ τὴν πατρώαν ὑπεροχὴν ἀποσώζων, ὡς υίὸς ἀγαπητός. Καὶ πάλιν. «Ὁ Πατὴρ ἀγαπὰ τὸν Υίὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τἢ χειρὶ αὐτοῦ. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υίὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὁ ἀπειθῶν τῷ Υίῷ οὐκ ὄψεται τὴν ζωὴν, ἀλλιδργὴ τοῦ Θεοῦ μενεῖ ἐπ' αὐτόν» (3).

Έρχεται γοῦν καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τὸ βάπτισμα, τοῦτο μὲν διὰ τὴν πρὸς τὸν πέμψαντα τὸν Ἰωάννην εὐπείθειαν, ώς καὶ αὐτὸς εἴπεν (Οὕτω γὰρ πρέπον ήμιν έςι πληρώσαι πάσαν διχαιοσύνην» (4). τοῦτο δὲ διὰ τὴν οἰχείαν φανέρωσιν πρὸς δὲ, καὶ ώστε της σωτηρίου ποδηγίας ἀπάρξασθαι, καὶ πιστώσασθαι τοζς έπομένοις καὶ βαπτιζομένοις ώς αὐτὸς ὑπέδειξε καὶ προσέταξεν, ὅτι Πνεῦμα ἄγιον δίδοται, καὶ δι' έαυτοῦ τὸ βάπτισμα κατασκευάσαι χαθαρτικόν φάρμακον των έν ήμιν έντακέντων μολυσμάτων έξ έμπαθούς γενέσεως καί βιώσεως. εί γάρ καὶ αὐτός οὐδ' ὡς ἄνθρωπος ἐδεῖτο καθάρσεως, έξ άμιολύντου γεννηθείς Παρθένου, χαὶ βιούς πάσης άμαρτίας έχτος, άλλ' έπει δι' ήμας έγεννήθη, δι' ήμᾶς καὶ καθαίρεται. Βαπτίζεται τοίνυν παρά τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἀνιόντι ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀνοίγονται αὐτῷ οί οὐρανοί, καὶ φωνή τοῦ Πατρὸς ἐξάχουστος έχειθεν γίνεται «Οδτός έστιν ό Υίός μου ό άγαπητός, εν ῷ εὐδόχησα» (5) καὶ ὡς περιζερὰ

έπ' αὐτὸν κατέρχεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, δειχνύντος τοίς παρούσι τον μαρτυρούμενον άνωθεν. Καί φανερούται μέν ούτως έχείνος. Υίος ών άληθινός φανερούται δε δ έν τοῖς οὐρανοῖς Πατήρ, Πατήρ ύπάρχων άληθής· φανερούται δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, προϊὸν μὲν καθ' ὅπαρξιν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἐπαναπαυόμενον δὲ τῷ γνησίῳ τοῦ Πατρὸς Υίῷ ἐγκατοικίζεται δε τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος ή χάρις έαυτοῦ, καὶ τοῦ Πατρὸς αύτοῦ, καὶ τοῦ Πνεύματος. ώς άν τοῖς κατ' αὐτὸν ἔπειτα βαπτιζομένοις προσφυσμένη άναγεννά τούτους θείως χαί άναχαινίζη χαὶ άναπλάττη μυς ιχῶς, ὡς μηχέτι ἐχ τοῦ παλαιοῦ ᾿Αδὰμ ὄντας, ἐχεῖθεν ἔλχειν τὴν ἀρὰν, άλλ' έχ τοῦ νέου 'Αδάμ τὴν γέννησιν σχόντας, τὴν εὐλογίαν ἐντεῦθεν ἔχειν, μηκέτι τέκνα σαρκὸς ὄντας, άλλα τέχνα Θεοῦ, οι οὐχ ἐξ αίμάτων, οὐδὲ έχ θελήματος σαρχός, οὐδὲ ἐχ θελήματος ἀνδρός, άλλ' έχ θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγεννήθησαν.

Κάν γὰρ ἔτι πρὸς γυμνασίαν, πρὸς δοχιμήν, πρός διόρθωσιν, πρός χατάληψιν της ταλαιπωρίας τοῦ αἰῶνος τούτου τῷ κάτω βρίθοντι φορτίω τῆς φθειρομένης σαρχός βαρύνωνται, άλλ' άοράτως ένδεδυμένοι Χριστόν είσιν, ώς δύνασθαι κάνταῦθα της αύτου πολιτείας μεταλαγγάνειν σπουδάζοντες, χαὶ μετὰ τὴν ἐνθένδε ληζιν της αὐτοῦ μαχαριότητος και λαμπρότητος και άφθαρσίας μετασχείν. χαθάπερ γὰρ δι' ένὸς τοῦ 'Αδὰμ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους προγονικώς διέδη ή τοῦ θανάτε εὐθύνη, ούτως εξ ενός του θεανθρώπε λόγου, είς τους άναγεννωμένους έξαὐτοῦ πάντας, ή της αἰωνίου καὶ οὐρανίου ζωής διαδαίνει χάρις. διό καὶ ἀνεωγμένος έστὶ τούτοις ὁ οὐρανὸς, ὑποδεξόμενος τούτους κατά καιρόν, είπερ τραφέντες έν τη πρός αὐτόν πίστει, και τη κατά πίστιν δικαιοσύνη κληρονόμοι

⁽¹⁾ Ιαν. γ', 30. (2) Ιωαν. γ', 31. (3) Ίωαν. γ', 35. (4) Ματθ. γ', 15. (5) Ματθ. γ', 17.

γένωνται Θεου, καθάπερ έξεσίαν έλαβον, καὶ Χριστοῦ συγκληρονόμοι, της άχηράτου ζωής αὐτοῦ, καὶ της άθανασίας μετασχόντες, καὶ τούτω συνόντες άχωρίστως, καὶ της ἐκείνου δόξης καταπολαύ-- οντες: χεχλεισμένος γάρ ήν ό οὐρανός πρότερον ήμίν, καὶ τέκνα ήμεν όργης, ήτις ἐστὶ δικαία τοῦ Θεοῦ ἐγχατάλειψις διὰ τὴν ἡμετέραν άμαρτίαν καὶ τὴν ἀπείθειαν άλλὰ διὰ τὴν ἐν Χριστῷ τῆς ἡμετέρας φύσεως άναμαρτησίαν, και την πρός τόν Θεόν εὐπείθειαν τέχνα εὐδοχίας γεγόναμεν οί Χριστῷ χωλώμενοι, χαὶ υίοὶ ἀγαπητοί, χαὶ ὁ οὐρανὸς ηνέωχται ήμιν, ώς καὶ ἐφ' ήμᾶς τὸ Πνεθμα κατιέναι του Θεού καὶ μένειν ἐν ήμῖν, καὶ δι' αὐτοῦ κατὰ χαιρόν είς οὐρανούς άναφέρεσθαι ήμᾶς, ήνίχα ό έγείρας τὸν Χριστὸν ἐχ νεχρῶν ζωοποιήση καὶ τὰ θνητά σώματα ήμων, διά τὸ ἐνοιχοῦν αὐτοῦ Πνεῦμα έν ήμιν, μεταμορφώσας τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ήμων, καὶ σύμμορφον ποιήσας τῷ σώματι της δόξης του Χριςου, δι' οὖ την άθανασίαν έπλετήσαμεν, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνεκλήθημεν, καὶ ὑπεράνω πάσης άρχης καὶ ἐξεσίας ἐν δεξιᾳ της μεγαλωσύνης εν ούρανοῖς ή ήμῶν ενεθρονίσθη φύσις. "Ω βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ φιλανθρώπίας θείας! Ούτως οίδε Θεός τὰ ἐξ αὐτεξουσίου παρατροπής ήμων όλισθήματα τή παρ' έαυτοῦ σοφία τε καὶ δυνάμει φιλανθρώπως μετασκευάζειν άσυγχρίτως ἐπὶ τὸ χρεῖττον· εἰ μὴ γὰρ ἐχ τῶν οὐρανῶν κατηλθεν ό τοῦ Θεοῦ Υίὸς, ἀνέλπιδες ἀν ήμεῖς ημεν της πρός ούρανον άνόδου. εί μή ούτος έσαρκώθη και πέπονθε σαρκί, και άνέστη, και άνελήφθη δι ήμας, ούχ αν έγνωμεν το ύπερβάλλον της πρός ήμας αγάπης του Θεού· εί μή έτι ασεδών όντων ήμων, ύπερ ήμων έσαρχώθη, χαὶ τὸ πάθος ύπή. νεγχεν, ούχ ἄν ύψωθέντες ἐπὶ τοσοῦτον ὑπ'αὐτοῦ, της χατασπώσης ἐπάρσεως ἀπεσχόμεθα. Νῦν γὰρ ώς μηδέν προσενεγχόντες, ύψηλοί γεγονότες,

μένομεν έν τἢ ταπεινώσει, καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τἢς ἐπαγγελίας καὶ τῆς εὐεργεσίας ὁρῶντες μετὰ συνέσεως, ἀεὶ ταπεινότεροι γινόμεθα, ὅθεν ἡ σωτηρία.

Γέγονε τοίνυν ό τοῦ Θεοῦ Υίὸς ἄνθρωπος, ενα δείξη είς οἶον ύψος ήμᾶς ἀνάξει. ίνα μή ἐπαιρώμεθα ώς ἀφ' έαυτῶν τὴν ἦτταν ἀναπαλαίσαντες. ίνα διπλους ών, όντως μεσίτης ή, άρμόζων δι' έκατέρου προς μέρος έκάτερον. ΐνα λύση τὸν δεσμόν της άμαρτίας. Γνα χαθάρη τὸν ἐξ άμαρτίας τής σαρχός μολυσμόν. ΐνα δείξη τήν του Θεου πρὸς ήμᾶς ἀγάπην. ἵνα δείξη εἰς ὅσον βάθος κακών ένεπέσαμεν, ώς σαρκώσεως Θεοῦ δεῖσθαι ίνα. ύπόδειγμα γένηται ήμιν ταπεινώσεως, ήν ή σάρξ έχει καὶ τὸ πάθος, καὶ φάρμακον θεραπευτικόν της ύπερηφανίας. ΐνα δείξη άγαθήν την ήμων φύσιν παρά θεοῦ κτισθεῖσαν· ἵνα γένηται τῆς ἀναςάσεως καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀρχηγὸς καὶ πίστωσις, λύσας τὴν ἀπόγνωσιν· ἵνα υίὸς ἀνθρώπου γενόμενος, καί της θνητότητος μεταλαβών, υίους Θεού τους άνθρώπους ἀπεργάσηται, χοινωνούς ποιήσας της θείας άθανασίας. ἵνα δειχθη, πῶς ή τοῦ ἀνθρώπε φύσις παρά πάντα τὰ χτίσματα χατ' εἰχόνα ἐκτίσθη Θεου· τοσουτον γάρ ταύτη τὸ συγγενές πρὸς θεόν, ώς καὶ δύνασθαι συνελθεῖν αὐτῷ πρὸς μίαν ύπόστασιν· ίνα τιμήση την σάρχα χαὶ αὐτην την θνητήν, ώς μή τὰ ύπερήφανα πνεύματα προτιμητέα τοῦ ἀνθρώπε καὶ νομίζειν έαυτὰ καὶ νομίζεσθαι, καὶ θεοποιεζοθαι διὰ τὴν ἀσαρχίαν, καὶ τὴν δοκούσαν άθανασίαν ΐνα συνάψη τὰ φύσει διεςῶτα ἀνθρώπες τε χαί Θεόν, διπλούς αὐτὸς τη φύσει μεσίτης γενόμενος. Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν, εὶ μὴ ἐσαρχώθη ὁ του Θεου Λόγος, ουκ αν έδείχνυτο Πατήρ άληθως ό Πατήρ· οὐκ ἀν ἀληθῶς Υίὸς, ὁ Υίός· οὐκ ἀν τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, προϊὸν καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ Πατρός. ούχ αν ό Θεός έν οὐσία χαὶ ύποστάσεσιν, άλλ' è-

γέργειά τις μόνον ενθεωρουμένη τόζς πτίσμασι; καθάπερ οίτε μωρανθέντες έφησαν πάλαι σοφοί, χαὶ οί γῦν χατὰ τὸν Βαρλαάμ καὶ 'Ακίνδυνον φρονοῦντες.

Έφανέρωσε μέν οδν διά ταθτα έαυτον ο Κύριος καὶ τὴν κατ' αὐτὸν οἰκονομίαν, ὡς καὶ ἡμῖν εἴρηται, καθ' όσον έφικτόν έφανέρωσε δὲ Πατέρα ώς άληθως όντα τὸν ἀνωτάτω Πατέρα. Υπέδειξε δὲ τὴν πρός αὐτὸν ἐπάνοδον τῶν τηνιχαῦτά τε ὄντων, χαὶ τῶν ἔπειτ' ἐσομένων τοῖς βουλομένοις, προτρεψάμενος καὶ καλέσας καὶ ποδηγήσας διὰ της ξαυτού πολιτείας, και διδασκαλίας, και θαυματυργίας, καὶ προφητείας, μαλλον δὲ σοφίας καὶ γνώσεως όντως θείας καὶ ύπερφυούς, ή μηδεν άδηλον ούτε των ἐσομένων, ούτε των νῦν ἀδήλως ἐν τῷ βάθει των καρδιών κινουμένων. Έδει δε άρα τούς ύπαχούσοντας έλευθέρους είναι της δουλείας τοῦ διαβόλου. ἐπεὶ γὰρ τη τούτου αἰχμαλωσία παρήχθη ό άνθρωπος όργης θείας πειρασθείς, όργή δέ έστι θεία έγκατάλειψις δικαία τοῦ άγαθοῦ, ἔδει καὶ τούτον χαταλλαγήναι τῷ γένει οὐδὲ γὰρ ήν άλλως έλευθερωθήναι της δουλείας έχείνης. Ούχουν θυσίας ήν χρεία της τον άνωτάτω Πατέρα καταλαττούσης ήμας καὶ άγιαζούσης, μεμολυσμένους όντας τη πρός τὸν πονηρόν χοινωνία. Θυσίας οδν έδει της χαθαιρούσης χαὶ χαθαράς, άλλὰ χαὶ ίερέως και τούτου κεκαθαρμένου και αναμαρτήτου. Έδει δε ήμιν μη της κατά ψυχην μόνον, άλλά χαὶ τῆς τοῦ σώματος ἀναστάσεως, χαὶ ταύτης διὰ τοὺς ἐσομένους ἔπειτα κατὰ καιρόν. Οὐκοῦν έδει μή χαρισθήναι ταύτην μόνον ήμιν την έλευθερίαν καὶ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ καὶ πιστωθηναι· πρός δε ταύτη και την άνάληψιν, και την εν ούρανοζς άτελεύτητον πολιτείαν. Έδει δὲ τούτων άπάντων, ού τοῖς οὖσι τηνικαῦτα καὶ τοῖς ἐσομένοις μόνον,

του γένους εν άδου δε ήσαν ούτοι πολλώ πλείους των έσομένων, και πολλώ πλείους πιστεύειν άμα και σώζεσθαι μέλλοντας. διόπερ οίμαι και έπι συντελεία των αίώνων ό Χριστός ήλθεν. Έδει τοίνυν χαί τοῖς ἐν ἄδου χηρυγθήναι τὸ Εὐαγγέλιον, χαὶ φανερωθήναι την μεγάλην ταύτην οἰκονοκίαν, καϊ δοθήναι την άπο των αίχμαλωτισάντων δαιμόνων είς τέλος έλευθερίαν, και τον άγιασμον, και τάς μελλούσας ἐπαγγελίας. Οὐχοῦν ἔδει πάντως χαὶ εἰς άδου κατελθείν τον Χριστόν άλλα και ταῦτα πάντα μετά διχαιοσύνης, ής χωρίς οὐδὲν παρά Θεοῦ τελεῖται.

Πρός δέ τοῖς εἰρημένοις πᾶσιν ἔδει καὶ φενακισθήναι δικαίως τον φενακίσαντα, και απολέσαι συλληθέντα τὸν πλοῦτον, δν ἐξ ἀπάτης ἐκτήσατο, καταστρατηγηθείσης σοφία της πονηρίας, έφ' ή διετέλει μεγαλαυγών ό άργέκακος. ήν μεγαλαυχίαν ούκ αν απέδαλεν, εὶ δυναστεία θεία κατεπονείτο, άλλά μή σοφία και δικαιοσύνη καθηρείτο του χράτους. Έπει δε χαι πάντες άνθρωποι πρός τὸ κακόν έκτραπέντες έργω, ή λόγω, ή διανοία, ή πασιν, ή δυσί τούτων, εμόλυναν την παρά θεου δεδομένην τη ανθρωπίνη φύσει καθαρότητα, καὶ άγιασμού χρείαν είχον, ό δὲ άγιασμός διὰ τῆς παρ' έκάστου προσφοράς καὶ ἀπ' ἀρχής πρός τὸν Θεόν τελείται καθαράν δε είναι δεί την άπαρχην, τοιαύτην δὲ ήμεῖς τῷ Θεῷ προσενεγκεῖν ἀπαρχήν οὐκ είχομεν, διά τουτο ό μόνος αμόλυντος ανεφάνη Χριζός, χαὶ προσφοράν έαυτῷ χαὶ ἀπαρχὴν προσήνεγχε τῷ Πατρὶ ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα οί πρὸς τοῦτον όρώντες, καὶ τούτω πιστεύοντες, καὶ διὰ τῆς πρὸς αύτον ύπαχοής αύτῷ χολλώμενοι δι' αύτοῦ έμφανισθώμεν τῷ προσώπω τοῦ Θεοῦ, καὶ ίλασμοῦ τυχόντες άγιασθωμεν άπαντες. Καὶ τουτό έστιν, ό φησιν εν Εύαγγελίοις ό Κύριος. «Υπέρ αὐτῶν έγω άλλα πολλώ μαλλον τοῖς έξ αἰῶνος γεγενημένοις || άγιάζω έμαυτόν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὧσιν ήγιασμένοι ἐν άληθεία » (1). Οὐ γὰρ τὴν προσφορὰν μόνον, άλλὰ καὶ τὸν προσφέροντα ἀρχιερέα καθαρὸν ἔδει καὶ ἀναμάρτητον εἶναι, ὡς καὶ ὁ ᾿Απόστολός φησιν «Τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ὰπὸ τῶν άμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος» (2).

Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ μόνον ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, έπὶ γης ὀφθείς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναςραφείς, άλλα και την καθ' ήμας νυν εί και καθαράν άκρως, θνητήν όμως και παθητήν άνελάβετο σάρκα, και ταύτη τὸν μεν ἀργέχαχον δφιν θεοσόφω δελέατι διά τοῦ σταυροῦ ἀγγιστρεύσας, τὸ ὑπ' αὐτοῦ δου λούμενον απαν ήλευθέρωσε γένος. τυράννου γάρ πεσόντος, ελεύθερον απαν το τυραννούμενον καὶ τοῦτό ἐζιν ὅπερ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φησίν δτι «έδεσμεύθη ό Ισχυρός, και τὰ σκεύη αὐτοῦ διηρπάγη» (3). Ήρπάγη δὲ παρὰ Χριστοῦ ἐλευθε ρωθέντα, καὶ δικαιωθέντα, καὶ φωτὸς ἐμπλησθέντα, καὶ θείοις χαρίσμασι πλετισθέντα. Διὰ τοῦτο ψάλλει Δαδίδ' 'Αναδάς εἰς ὕψος, τὸ τοῦ ζαυροῦ πάντως, εἰ δε βούλει, και το οὐράνιον, ήχμαλώτευσεν αίχμαλωσίαν, έδωχε δόματα τοῖς ἀνθρώποις (4). Τὸν μὲν οῦν διάδολον ούτω διὰ τοῦ πάθες καὶ τῆς σαρκὸς ἐτρωπώσατο· τῷ δὲ Θεῷ καὶ Πατρὶ ταύτην προσαγαγών είς θυσίαν, ώς άμωμον καὶ πανίερον ίερεῖον, ώ της άφάτ; μεγαλοδωρεᾶς! τοῖς όμογενέσιν ήμῖν τοῦτον κατήλλαξεν. Έπεὶ δὲ κατὰ γνώμην τοῦ Πατρὸς ὑπές η το πάθος, εἰς ὑπόδειγμα γέγονεν ήμῖν, τοῖς διὰ παραχοής ἀπολωμένοις, χαὶ δι' ὑπαχοής σωζομένοις, μέχρι τίνος δπαχουστέον. Έδειξε δέ χαὶ τὸν θάνατον τοῦτον της τῷ διαβόλῳ προσούσης ἀθανασίας πολλῷ τιμιώτερον, ώς προξενοῦντα ζωὴν ἀθάναμαλλον δὲ καὶ γείρονι μυρίων θανάτων, τη μελλούση χολάσει ύποπίπτειν μέλλουσαν, άλλ' έν οὐρανίοις σχηνώμασιν σύν Χριστώ διαμένθσαν αύτὸς γάρ έχ νεχρών άναστάς τριήμερος, καί μετά τό παραστήσαι ζώντα τοίς οίχείοις μαθηταίς έαυτὸν είς ούρανούς άναληφθείς καί μένων άθάνατος, τήν ανάς ασιν ήμιν και την άθανασίαν, και την έν ούρανεῖς αίδιον καὶ ἀκήρατον καὶ μακαρίαν ὄντως ζωήν έχαρίσατό τε καὶ ἐπιζώσατο, ἐνὶ θανάτῳ τῷ τῆς οἰχείας σαρχός, χαὶ μιᾶ τη ταύτης άνας άσει, τὸν διπλουν ήμιν θάνατον ἰασάμενος, καὶ της διττης ήμας αίχμαλωσίας έλευθερώσας, της ψυχης δηλαδή κατ τοῦ σώματος. Ἐγένετο γὰρ πνεῦμα νεκρὸν ό πονηρός έγχαταλελειμμένος δι' έχούσιον άμαρτίαν δικαίως ύπο θεου της όντως ζωης. πλήρωμα δὲ ών κακίας καὶ ἀρχηγὸς φθονερὸς, ἀπατηλὸς, ἀρχέκα χος, οὐχ ὑπήνεγκε τὴν ἐν τῷ χωρίῳ τῆς τρυφῆς, τῷ παραδείσω λέγω, του άνθρώπε ζωήν, άλλ' όλεθρία συμβουλή χλέψας χοινωνόν εποιήσατο χαί της άμαρτίας, και της κατά πνεθμα νεκρώσεως. Ταύτη δε τη νεκρώσει του πνεύματος εξ ανάγκης και ή του σώματος επηχολούθησε νέχρωσις. χαὶ ούτως ό πονηρός δι' ένός τοῦ οἰχείου θανάτε, τὸν διπλοῦν ήμεν προεξένησε θάνατον. και κάτω ρίψας, και έαυτοῦ χατωτέρω, μέγας αὐτὸς ἐδόχει χαὶ ὑψηλὸς μεγαλαυχών, ώς ήμας χατασοφισάμενος έν περινοία, και καταδουλωσάμενος, και Θεός ήμιν φευ! ώς άθάνατος φανταζόμενος, άλλα καὶ μετά θάνατον κληρονόμος των ήμετέρων ψυχών ώς έγκαταλελειμμένων γινόμενος, καὶ κατασπών εἰς ἄἐθ, καὶ κατακλείων ἀφύκτοις ὡς ἐδόκει φρουραῖς.

τον τοῦτον της τῷ διαδόλῳ προσούσης ἀθανασίας ΄ Ελεήσας οὖν της τοσαύτης ταλαιπωρίας ὁ πλάπολλῷ τιμιώτερον, ὡς προξενοῦντα ζωὴν ἀθάνατον ὄντως, ἄτε μηδὲ τῷ δευτέρῳ καὶ ἀἰδίῳ θανάτῳ, ΄ ἡμεῖς ἐβρίφημεν, ὥστ' ἐκεῖθεν ἀνακαλέσασθαι, μό-

⁽¹⁾ leave. 17' 19. (2) E62. 7', 26. (3) Mart. 16', 29. (1) Walp. \$7', 19.

νος έν τοῖς νεχροῖς ἀναφανεὶς ἐλεύθερος, ὡς πνεύματι ζώντι κατελθών έκεῖ, κοὶ μὴ τοῦτο μόνον, άλλα καί φωτί περιαστράπτοντι θείω, καί δύναμιν ζωοποιόν χεχτημένω, ίνα φωτίση τούς εν τῷ σχότει χαθημένους, χαὶ ζωοποιήση χατά πνεδμα τούς είς αὐτὸν ἐχεῖ πιστεύσαντας. ζωοποιήση δὲ χαὶ τὰ σώματα πάντων εν ήμερα ή εστησεν άναζωωσαι καὶ κρῖναι τὸ σύμπαν γένος ὡς καὶ ὁ ἐν ᾿Αποστόλοις χορυφαίος δι' έπιζολης έδίδαξεν ήμας. «Είς τοῦτο, λέγων, και νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ΐνα κριθώσι μέν χατά άνθρωπον σαρχί, ζώσι δέ χατά Θεόν πνεύματι» (1). Μιχρόν δ' άνωτέρω της έπιστολης δειχνύς, τίς ό τοις εν άδου νεχροίς, και διά τίνος κηρύξας το Εὐαγγέλιον· «Χρις ός φησιν απαξ ύπερ άμαρτωλών ἀπέθανε, δίχαιος ύπερ ἀδίχων, ΐνα ήμᾶς προσενέγκη τῷ Θεῷ. θανατωθείς μεν σαρκί, ζῶν δέ πνεύματι, έν ῷ καὶ τοῖς ἐν φυλακή πνεύμασιν, (ήτοι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀπ' αἰῶνος νεκρῶν), πορευθείς ἐκήρυξεν». "Ωσπερ οὖν ὁ πονηρὸς δι' ένὸς τοῦ οίχείου χατά πνευμα θανάτου, διπλούν ήμεν τὸν θάνατον προεξένησεν, οὕτως ὁ ἀγαθὸς δι' ένὸς τοῦ κατά σώμα θανάτου, τὸν διπλούν ήμιν ἰάσατο θάνατον, καὶ διὰ μιᾶς της τοῦ ίδίου σώματος ἀναστάσεως, την διπλην ήμιν ανάστασιν έδωρήσατο, διὰ σωματικοῦ θανάτου καθελών τὸν ἐν θανάτῳ τὸ χράτος ἔχοντα κατὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τοῦ σώματος, καὶ κατ' ἄμφω τῆς ἐκείνου τυραννίδος ήμας ρυσάμενος. υποδύεται μέν γάρ ο πονηρός τον όφιν, ως δι' αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον ἀπατήσων, ἀναλαμβάνει την άνθρωπίνην φύσιν ό του Θεού Λόγος, ώς δι' αὐτης φεναχίσων τὸν φεναχίσαντα· άλλ' άνεξαπάτητον αὐτὴν λαμβάνει καὶ καθαράν, καὶ τοιαύτην είς τέλος διατηρεί, προσάγων τῷ Πατρί ταύτην ώς ἀπαρχὴν, εἰς ἄγιασμὸν ήμῶν ἀφ' ήμῶν.

Εί δὲ καὶ σῶμα μὴ θνητὸν καὶ παθητὸν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἀνέλαδε, πῶς ἀν ἡπατήθη, πῶς ἀν ἐδυνήθη προσδαλεῖν ὁ αὐτόχρημα φθόνος;

Ταῦτ' ἄρα οὐδὲ προσβάλλει μέχρις οὖ τοῦτον οίδε παθητόν περιφέροντα σώμα. νηστεύσας γάρ έν έρήμφ ήμέρας τεσσαράχοντα χαί μή πεινάσας εί γάρ και σώμα παθητόν περιέχειτο, άλλα τότ' έπραττε τοῦτο καὶ ἔπασχε τὰ οἰκεῖα ἡνίκα ὑπὸ τῆς συνημμένης συνεχωρείτο παντοδυνάμου δυνάμεως νηστεύσας οδν ήμέρας τεσσαράχοντα, χατά τὸ Εὐαγγέλιον, ὕστερον ἐπείνασε. Τότε δὴ πρῶτον θαρρήσας και προσβαλών ό άρχέκακος τὸν πειρασμόν ἐπήνεγχεν, είσοδον εύρεῖν σπεύδων χατά του πνεύματος ως δε ίσχυρως άπεχρούσθη, χαί πάλιν προσβαλών γενικώς δια πάσης ήδυπαθείας, κατά κράτος ήττήθη, εκνευρισθείς και θραυσθείς καὶ καταισχυνθεὶς φυγάς ώχετο. Διὰ τί οὖν ἀπεχρούσθη τῷ πάθει τῷ τοῦ σώματος θαβρήσας χαὶ προσδαλών; ἐπειδή περ άμαρτίαν ἐμποιήσαι τῷ αναμαρτήτω έπεχείρησεν ανθρώπω. Φεύγει μέν οὖν έχείνος ούτω μετ' αίσχύνης άποχρουσθείς, ό δέ Χριστός καταδιώκων αὐτόν οὐκ ἀνίησι τῶν δαιμονώντων αποδιώχων, τοὺς ὑπὰ αὐτοῦ κατεχομένους εν νόσοις ιώμενος, γεχρούς άνιστών, ούχ άρτιθανεῖς μόνον, άλλ' ήδη καὶ διεφθορότας, καὶ ταῦτα μόνφ προστάγματι. πρός δε και των ψυχων άπελαύνων αὐτοὺς μετάνοιαν χηρύττων, χαὶ την βασιλείαν έγγίσασαν έπιδειχνύς την ουράνιον, χαὶ τὰς ψυχὰς πρὸς πίστιν ἐνάγων, χαὶ βίον τῷ άντιχειμένω πολέμιον χαί τοὺς άμαρτωλές μετααχευάζων χαι προσδεχόμενος ου μόνον δε άλλά καὶ τοῖς οἰκείοις διδούς κατὰ δαιμόνων τὸ κράτος. Αρ'οὖν ἢν ὅλως ἀνεκτῶς ἔχειν πρὸς ταῦτα τὸν σατανάν, καὶ τὰς συναπος ατήσαντας άγγέλες αὐτῷ;

⁽¹⁾ A' Πετρ. δ', β.

ἄρ' ἔχειν νομίσας ὅπως ἄν ἀναχόψη τὴν χατ' αὐτοῦ φερομένην τοσαύτην ίσχυν, ήμέλησεν άν; άρα δὲ άνεκτὸν αὐτῷ ζῆν ἐν ἀνθρώποις τὸν ἐκδάλλοντα των άνθρώπων αὐτὸν, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν πολυετοῦς τυραγγίδος; Διὰ ταῦτα τοίνυν ἐκμαγεὶς κατὰ Χριστου, ἐπεὶ τὴν μέν θεανδρικὴν ἐκείνην ψυχὴν διὰ πείρας ὑπερανωχισμένην οἶδε παντάπασι τῶν παθών, ὧν ἀργηγὸς ὑπηρξεν αὐτὸς, καὶ θανάτε παντελως άνεπίδεκτον, οδπερ αύτὸς δι'έαυτοῦ ποιητικός έστι τοις άνθρώποις, τὸ δὲ σῶμα παθητόν τε καὶ θνητόν, αὐτὸς δὲ δι' ξαυτοῦ θάνατον τοιοῦτον ἐπιφέρειν οὐ συγκεχώρηται, πινεί πρός φόνον τούτου τάς γνώμας των απειθών Ίουδαίων, πρός φθόνον και μανίαν ἀκάθεκτον ἐγείρας τὴν κατ' αὐτοῦ, ἄ τε καί τούτων ώς πονηρών ελεγχομένων τε καί άθετουμένων όπο Χριστού. Κινεί τοίνυν και πείθει πρός φόνον τούτου, και φόνον άτιμον και κακούργοις μόνοις και ασεβέσι νενομισμένον, νομίσας σύτως αὐτόν τε έχ της γης έχδαλείν, χαί τὸ ὄνομα τούτε επί της γης άχρειωσαι. ¿Εθάρρει δε τούτου θανόντος, χαὶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἐν ἄδε χατάχλειςον έχειν, ώς και τὰς τῶν ἐξ αιώνων ἀπάντων ψυχάς.

Οδτως ό ἀπατεων ἐξηπάτηται, τῷ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ παθητῷ τε καὶ θνητῷ προσδαλων, καὶ τὸ φῶς ἤνεγκεν ἄκων ταῖς σκοτειναῖς καὶ ποθειναῖς αὐτοῦ καταδύσεσι, καὶ τὸν τῆς ζωῆς δοτῆρα ταῖς διὰ τὴν νοητὴν νέκρωσιν ὑπ' αὐτοῦ τυραννουμέναις ψυχαῖς ἐπές ησεν· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀβανασίας παρεκτικὸν σῶμα τοῖς τεθνηκόσιν ἀνέμιξε, θανάτω καὶ ταφῆ παραδοῦναι σπεύσας αὐτός. Ὁ δὲ Κύριος ἡδύνατο μὲν καὶ ταύτας αὐτοῦ τὰς ἐπιδελὰς διακρούσασθαι, ἀλλ'οὐκ ἡθέλησεν, ἡθέλησε δὲ μᾶλλον ὑπελθεῖν τὸ πάθος ὑπὲρ ἡμῶν, διὸ καὶ θεάνθρωπος γέγονεν. Εὶ μὴ ἀνθρωπος ἦν, οὐκ ἢν δυνατὸν παθεῖν· εὶ δὲ μὴ Θεός ἀπαθής κατὰ τὴν θεότητα διαμένων, οὐκ ἀν

ύπερ ήμων ύπέστη σαρκί τον θάνατον, δι' αύτου την άνάστασιν, μαλλον δὲ ἐξανάστασιν καὶ ἀθανασίαν ήμιν γαριζόμενος. ούδ' άν έπιστεύθη δύνασθαι μέν μή παθείν, έκων δέ παθείν προελόμενος, ώς ήμας έλευθερούν και άνυψούν μέλλουσαν δεικνύς την οίχείαν ταπείνωσιν, χαὶ διδάσχων εἰ δεήσει δι' ἔργων, μέχρι θανάτου ύπερ δικαιοσύνης άγωνίζεσθαι, καὶ έπαγγελόμενος τοῖς πειθομένοις δι' ἀναστάσεως της άθανασίας την δύναμιν, ού του είς ἀεὶ διαμένειν μόνον, άλλά και του αιωνίου όλέθρου διαμένειν έχτος, της αίωνίου λέγω φριχωδεστάτης χολάσεως, της ήτοιμασμένης τῷ διαδόλῳ, καὶ συνδιαιωνίζειν τοῖς άγίοις άγγέλοις, της άκηράτε καὶ άτελευτήτε βασιλείας συναπολαύοντας. Διά τοῦτο γάρ δν ούχ ώφειλεν ύπερ ήμων ύπεμεινε θάνατον, **ΐνα τοὺς ἐποφειλομένως ὑφισταμένους ἡμᾶς, ἔχ τε** της δουλείας του διαδόλε και του θανάτου λυτρώσηται θανάτου καὶ τοῦ κατὰ ψυχὴν λέγω, καὶ τοῦ χατὰ σώμα, τοῦ τε προσχαίρου χαὶ τοῦ διαιωνίζοντος. λύτρον γαρ ύπερ ήμων των δι' άμαρτίαν ύπευθύνων τὸ ἀνεύθυνον ώς ἀναμάρτητον οἰχεῖον αξμα δούς, ελυτρώσατο της εύθύνης ήμας, τας άμαρτίας συγχωρήσας ήμων, και το τούτων χειρόγραφον ἐν τῷ σταυρῷ διαἐβήξας, ἐλυτρώσατο τῆς τυραννίδος του διαδόλου. Δελεαυθείς γάρ έχεινος καὶ περιχανών οἶον, καὶ τὸ ἡμέτερον λύτρον, τὸ αίμα έχεινο τὸ δεσποτιχόν χυθήναι σπεύσας, τὸ μή μόνον ανεύθυνον, άλλα και θεϊκήν δύναμιν πλουτουν, ούκ ἐπλουτίσθη ὑπ' αὐτου, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὲδέθη, παραδειγματισθείς έν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστου. και ούτως ήμεις έκ της αύτου δουλείας έρ. ρύσθημεν, και μετέστημεν είς την βασιλείαν του Υίου του Θεσυ, σχεύη μέν όργης όντες πρότερον, σχεύη δε ελέους ύπ' αὐτοῦ γεγονότες, τοῦ δή. σαντος τὸν ἐσχυρὸν ὡς πρὸς ἡμᾶς ὄντα, καὶ τὰ σχεύη αὐτοῦ διαρπάσαντος δς ἐπεὶ διχαίως, ώς

ἀδίκως ὑποδολή τοῦ διαδόλου φονευθεὶς ἐδασίλευσεν ἡμῶν, τἡ δικαιοσύνη μυστικῶς νικήσας τὸν
ἀρχέκακον, καὶ φανερῶς ἐπιδείκνυται τὴν παντοδύναμον δύναμιν, καὶ κατὰ σῶμα τοῦ θανάτου
περιγενόμενος, καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν τριἡμερος,
καὶ εἰς οὐρανὸν ἀναδὰς, καὶ καθίσας ἐκ δεξιῶν τοῦ
Πατρὸς, σὺν αὐτἢ ἢν ὑπὲρ ἡμῶν ἐφόρεσε, καὶ καθ'
ἡν ἀπέθανε σαρκὶ, πιστωσάμενος ἡμῖν καὶ τὴν ἐκ
νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀποκατάςασιν, καὶ τὴν τῆς βασιλείας κληρονομίαν ἐάνπερ
καὶ ἡμεῖς αὐτὸν μιμούμενοι, κατὰ τὸ ἐγχωροῦν,
τῆ δικαιοσύνη τὸν τῆς άμαρτίας ἀρχηγὸν καταπαλαίσωμεν, ἀποκρουόμενοι τὰς αὐτοῦ προσδολὰς,
καὶ τὰς πρὸς τὰ πονηρὰ πάθη προτροπὰς, καὶ ὑποφέροντες γενναίως τὰς ἐπιδουλάς.

Διά τοῦτο γάρ καί τοι διά τοῦ θείου βαπτίσματος άναγεννήσας ήμας ό Κύριος, και διά της γάριτος του άγίε Πνεύματος σφραγίζων είς ήμέραν άπολυτρώσεως, όμως θνητόν έτι και παθητόν έχειν άφίησι σώμα, καὶ τὸν τῆς κακίας ὑφηγητὴν τῶν ταμείων της ψυχης έχδαλών, όμως άφίησι προσβάλλειν έξωθεν, ώς αν ό ανακαινισθείς ανθρωπος κατά την καινήν διαθήκην, πετέστι τό του Χριστου Εὐαγγέλιον, ἐν ἀγαθοεργία καὶ μετανοία ζων, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν τοῦ βίου τούτου περιφρονῶν, τὰ δε όδυνηρά ύποφέρων, και ταϊς που άντικειμένου προσδολαίς γυμναζόμενος, έτοιμασθή πρός ύποδοχήν της ἀφθαρσίας, και των έν αύτη κατά τὸν καινόν αἰῶνα μελλόντων ἐκείνων ἀγαθών. Δεῖ οὖν τον πιστον τη μέν έλπίδι χαίρειν. κάπειδή πέρας δ βίος οὖτος εξει, φρονίμως ἤδεσθαι τὴν μαχαριότητα πιστώς έχδεχόμενον, ην ή μέλλουσα ζωή άτελευτήτως έξει. Τη δε συνέσει της πίστεως την άθλιότητα, ήν ό βίος ούτος άξίως χατεχρίθη φέρειν, έν ύπομονή και δι' ύπομονής πρός την άμαρτίαν, καὶ τὸν τῆς άμαρτίας άρχηγὸν καὶ συνεργὸν, καὶ 📗

τους ταττομένες υπ' αυτου, εί δεήσει, μέχρις αίματος άνατικαθίστασθαι· πλήν γάρ της άμαρτίας οὐδὲν τῶν ἐν τῷ βίω τούτω κακὸν όντως, εἰ καὶ κακώσεως πρόξενον, οδδ' αὐτός ὁ θάνατος. Διὸ καὶ χορός μέν όσίων αὐτοὶ παρ' ἐαυτῶν ἐαυτοῖς ἐπήνεγχαν τὰς χαχώσεις τοῦ σώματος οἱ δὲ μάρτυ. ρες καὶ τὸν βίαιον παρ' ἐτέρων ἐπαγόμενον αὐτοῖς θάνατον ἐποίησαν εὐκλεέστατον, καὶ ζωής καὶ δόξης και βασιλείας αἰωνίε και οὐρανίου παρεκτικόν, χαλώς χαὶ θεαρέστως αὐτῷ χρησάμενοι. διὰ τοῦτο γάρ καί μετά το καταργήσαι τον θάνατον διά της οίχείας αναστάσεως, τοῖς οίχείοις έτι παραμένειν άφηκε, καὶ σύν τούτω τὰς άλλας ἐν τῷ κόσμω τούτφ χαχώσεις, ίν' ό χατά Χριστόν άνθρωπος διά τούτων άγωνιζόμενος ύπερ άληθείας της έν τῷ βίφ τε καί τοῖς δόγμασι, πρός τὸν μέλλοντα καινὸν έχεινον και άγήρω αίωνα διά της καινης διαθήκης έτοιμασθή.

Δυσιτελούσιν ούν αί κακώσεις αύται τοίς πιζώς ύπομένεσι, πρός διόρθωσιν των άμαρτημάτων, πρός γυμνασίαν, πρὸς δοχιμήν, πρὸς χατάληψιν τῆς του βίου τούτου ταλαιπωρίας, πρός προτροπήν του έπιθυμείν διαπύρως, και ζητείν έπιμόνως την διαιωνίζουσαν έχείνην υίοθεσίαν και απολύτρωσιν, καί καινήν όντως ζωήν καί μακαριότητα. Πολλαπλης γάρ ούσης κατά τε σώμα καὶ ψυχήν της ήμετέρας εν Χριςῷ υίοθεσίας καὶ ἀνακαινίσεως, ἀρ χήν τε και τελειότητα έχούσης, και τὰ τούτων μεταξύ, την μέν άρχην έντίθησιν ήμιν ή του βαπτίσματος χάρις, πάντων τε των άμαρτημάτων, καί της έχ της άρας εὐθύνης την άφεσιν παρέχουσα, χαὶ λουτρόν παλιγγενεσίας λέγεται την δέ τελειότητα παρέξει ή έλπιζομένη τοίς πιζοίς έξανάστασις, και ή κατά τον αίωνα τον μέλλοντα έπαγγελία· τὰ δὲ μεταξύ τούτων, ή κατὰ τὸ τοῦ Χρισου Ευαγγέλιόν έστι ζωή, δι' ής τρέφεται καὶ αύξει

καὶ ἀνακαινίζεται ἡμέραν εξ ἡμέρας προκόπτων ό κατά θεόν άνθρωπος είς ἐπίγνωσιν θεοῦ, καὶ δικαιοσύνην, καὶ άγιασμόν, καὶ κατά μικρόν μειών, καὶ ἀφ' ξαυτοῦ ἐκκόπτων τὴν εἰς τὰ κάτω προσπάθειαν, καὶ μεταφέρων τὸν πόθον ἀπὸ τῶν ὁρατῶν καὶ σαρχικών καὶ προσκαίρων πρὸς τὰ νοητὰ καὶ πνευματικά και άίδια.

Τὸ τριττὸν τοῦτο της ἐν Χριστῷ ἀνακαινίσεως ήμας διδάσχων ό των απορρήτων μυστηρίων του πνεύματος θεατής, τὸ σχεῦος τὸ ἐχλεκτὸν, Παῦλος ό μέγας, γράφει 'Ρωμαίοις ἐπιζέλλων' «"Οσοι ἐδαπτίσθημεν είς Χριζόν Ίησουν, είς τον θάνατον αὐτου έδαπτίσθημεν συνετάφημεν οδν αυτώ δια του βαπτίσματος είς τὸν θάνατον» (1). Αυτή ή της ήμετέρας ἀναχαινίσεως ἀρχή· τὸ γὰρ χειρόγραφον τῶν ήμετέρων άμαρτημάτων ό Χριστός έν τῷ σταυρῷ διέρρηξε, και τους διά του βαπτίσματος αὐτῷ συνθαπτομένους άνευθύνους ἐποίησεν. 'Αχουε δὲ καὶ τής μετά την άρχην μεσότητος ("Ινα γάρ φησιν, ώσπερ ήγέρθη Χριστός έκ νεκρών, ούτω καὶ ήμεζς έν καινότητι ζωής περιπατήσωμεν». καί προσεπάγει την τελειότητα της άναχαινίσεως, δειχνύς «Εί γάρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ δμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα». Έξης δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ γένος της ἀνακαινίσεως καὶ υίοθεσίας εμφανέστερον δηλών «Καὶ αὐτοί φησιν οί τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ήμεῖς αὐτοὶ ἐν ἐαυτοῖς στενάζομεν, υίοθεσίαν ἀπεχδεχόμενοι» (2) ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος ὀνομάζων τὸν άγιασμὸν, καὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ἡν ἐν τῷ θείω βαπτίσματι λαμβάνομεν, τῶν άμαρτημάτων ἀπαλλαγέντες καὶ ἀνακαινισθέντες, καὶ δωρεὰν τή του Χριστού χάριτι δικαιωθέντες άπαρχή γάρ

δε υίοθεσίαν ἀπεκδεγόμενοι, δεικνύς, ώς οὐ τὴν διὰ του βαπτίσματός φησιν υίοθεσίαν, άλλά την μέλλουσαν έχείνην χαὶ τελείαν χαὶ ἀδιάπτωτον, προσεπάγει «Τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ήμῶν» δηλονότι τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς φθορᾶς αὐτου λύτρωσιν. ή μέν γάρ ένταυθα υίοθεσία διαπίπτει πολλάχις, ή δὲ διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν παλινζωίας καὶ ἀναστάσεως, αυτη τελεία καὶ βεβαιοτάτη όντως ἐστίν.

Ο αύτος δε και Φιλιππησίοις γράφων το τέλος της τοιαύτης άνακαινίσεως σαφέστερον έκτίθησι: «Σωτήρα λέγων ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ίνσοῦν Χριστόν, δς μετασχηματίσει τό σώμα της ταπεινώσεως ήμων είς το γενέσθαι σύμμορφον τῷ σώματι της δόξης αὐτοῦν (3) ως γὰρ ὁ Χριςὸς ἀπέθανεν έν ἀσθενεία καὶ ἀτιμία σαρκός, ἀνέστη δὲ ἐν δυνάμει και δόξη τη θείκη, ούτω και οί κατά Χριστόν ζήσαντες, σπείρονται διά του θανάτου πάλιν χατά Παθλον είπειν εν άσθενεία και άτιμία, εγείρονται έν δυνάμει και δόξη, σωμα λαβόντες δεδοξασμένον τε καὶ ἀκήρατον, όποῖον ἔσχεν ὁ Χριστὸς μετὰ την ανάστασιν, πρωτότοχος έχ των νεχρών, καλ άπαρχή των κεκοιμημένων γενόμενος. άλλ' αυτη ή ἐν τῷ σώματι ἀναχαίνισις πίστει μᾶλλον ὁρᾶται νῦν, οὐχ αὐτοψία, άλλ' ἐλπίδι, πράγματι δὲ οὔπω. ή δὲ τῆς ψυχῆς, λαμβάνει μὲν καὶ αὕτη τὴν ἀρχὴν, ώς είρηται, έν τῷ θείῳ βαπτίσματι διὰ τῆς τῶν άμαρτημάτων άφέσεως, τρέφεταί τε καὶ αύξεται διὰ της έν πίστει δικαιοσύνης, έτι καὶ έτι άνακαινιζομένη εν επιγνώσει του Θεού, και ταῖς αὐτῆ άλλήλοις άρεταις. λήψεται δε την τελείωσιν έν τη χατά τὸ μέλλον πρόσωπον πρός πρόσωπον τοῦ Θεοῦ θεωρία. νῦν γὰρ δι' ἐσόπτρου βλέπει καὶ ἐν αἰνίγέστι ταῦτα τῶν μελλόντων ἐχείνων ἀγαθῶν. Εἰπὼν || ματι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῷ Χριστῷ διαφερόντως ἠ-

⁽¹⁾ Ρωμ. ς', 3. (2) Ρωμ. ή, 23. (3) Φιλιππ. γ', 20.

γαπημένος Ίωάννης άμφοτέρας τὰς ἀναχαινίσεις συλλαδών τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. «Νῦν φησι, τέχνα Θεοῦ ἐσμεν». τοῦτο ή της υίοθεσίας άρχή, άλλ, «ούπω ξφανερώθη τι ξαόμεθα, οίδαμεν δε ότι εάν φανερωθή, όμοιοι αύτῷ ἐσόμεθα, ότι όψόμεθα αὐτὸν χαθώς ἐστι» (1). Τοῦτο ἡ τελείωσις της κατά θεόν ήμιν διά του Χριστού χαρισθείσης υίοθεσίας και άνακαιγίσεως, δι' ήν και έν τῷ Εὐαγγελίω φησίν ό αὐτὸς, ὅτι· « Εδωχεν ό Χριστὸς ἐξουσίαν τοις πιστεύουσιν είς τὸ ὄνομα αὐτοῦ τέχνα Θεού γενέσθαι· οἱ οὐχ ἐξ αίμάτων, οὐδὲ ἐχ θελήματος σαρχός, οὐδὲ ἐχ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' έκ θεοῦ ἐγεννήθησαν» (2). λέγων γὰρ οὐκ ἐκ σαρκός ήμας γεννηθήναι, άλλ' έχ του Θεού, την διά τοῦ θείου βαπτίσματος ἀναγέννησιν καὶ υίοθεσίαν δηλοί, δι ήν και έν τη έπιστολή φησιν, στι νύν τέχνα Θεοῦ ἐσμέν. Εἰπών δὲ ὅτι ἔδωχεν ἡμῖν ἐξουσίαν τέχνα Θεού γενέσθαι, ώς μήπω οδοι, τὸ τέλειον της υίοθεσίας ὑπέδειξε· χαθάπερ γὰρ τὸ ἀρτιγενές βρέφος δύναμιν μέν έχει παρά της φύσεως σοφον γενέσθαι, και σοφόν έστι δυνάμει, της δ'ήλιχίας προϊούσης, είπερ χαὶ τὰ συντείνοντα πρὸς την επιστήμην μετέλθοι, ούτως έσται καὶ ένεργεία σοφόν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἀναγεννηθεὶς διά τοῦ θείε βαπτίσματος, δύναμιν μεν έλαβε σύμμορφος γενέσθαι τῷ σώματι τῆς δόξης του Υίου τοῦ Θεοῦ εὶ γοῦν καὶ εν καινότητι ζωής περιπατήσει, κατά Χριζόν καὶ τό τούτε Εὐαγγέλιον ζων, έν τη άναστάσει της δυνάμεως ταύτης προχοψάσης είς ἐντέλειαν, οὐχέτι πίστει χαὶ ἐλπίδι, ἀλλ' άληθεία και πράγματι, δεδοξασμένον και ακήρατον έξει τὸ σῶμα, όποῖον καὶ ὁ Κύριος ἔσχε μετὰ τὴν ανάστασιν, πόσω μαλλον τὸ πνεῦμα. 'Αναστήσονταί μέν γαρ καὶ τὰ νεκρὰ σώματα τὼν ἀσεδῶν,

άλλ' οὐχ ἐν δόξη οὐρανίω, οὐ γὰρ ἔσονται σύμοὐδὲ τὴν ἐπηγελμένην τοῖς πιστοῖς ὄψονται θεωρίαν τοῦ Θεοῦ, ἢ χαὶ βασιλεία τοῦ Θεοῦ χαλεῖται.
«'Αρθήτω γάρ φησιν ὁ ἀσεβὴς, ἵνα μὴ ἴδη τὴν δόξαν
Κυρίου» (3). 'Αλλ' οἱ γεννηθέντες τε χαὶ τραφέντες χατὰ Χρις ὀν, χαὶ τὸ μέτρον φθάσαντες ὡς δυνατὸν τῆς ἡλιχίας τοῦ Χριστοῦ πληρώματος, ἐχεῖνοι χαὶ τῆς θείας λαμπρότητος μαχαρίως ἐπιτεύξονται, χαὶ χατὰ τὸ γεγραμμένον ἐχλάμψουσιν ὡς
ὁ ἥλιος ἐν τῆ βασιλεία τοῦ Πατρὸς αῦτῶν.

Ταύτης της θείας ελλάμψεώς τε καὶ λαμπρότητος καὶ ὁ ᾿Αδὰμ μέτοχος ὑπάρχων πρὸ τῆς παραδάσεως, ώς όντως στολήν δόξης ήμφιεσμένος, ούχ ύπηρχε γυμνός, οὐδ' ἀσχήμων ύπηρχεν ὅτι γυμνός, άλλα πολλώ χοσμιώτερος, ούδ' όσον είπεῖν, τῶν νῦν περικειμένων τὰ χρυσῷ πολλῷ καὶ διαυγέσι λίθοις χοσμούμενα διαδήματα. Ταύτης της θέίας έλλάμψεώς τε καὶ λαμπρότητος γεγυμνωμένην τὴν ήμῶν φύσιν ἐχ παραβάσεως τῆς ἀσχημοσύνης έλεήσας ό του Θεου Λόγος, και διά σπλάγχνα έλέους αναλαβόμενος, ενδεδυμένην επιφανέστερον έπὶ τοῦ Θαδωρίε τῶν μαθητῶν τοῖς ἐκκρίτοις πάλιν ύπέδειξε, τί ποτε ήμεν, καὶ τίνες ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αίωνος ἐσόμεθα δι' αὐτοῦ οί πιστεύοντες, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ τελειώσεως ἐπιτυχόντες τοῖς πᾶσι παριστάς. Ταύτης της τελειώσεως τῶν κατὰ Χριστὸν βιούντων εύρήσεις καὶ τοὺς ἀρραδώνας φανερώς ένταῦθα δεδομένους τοῖς τοῦ Θεοῦ άγίοις, χαρπουμένοις ήδη χατά τὸν εἰπόντα τὸ τοῦ μέλλοντος αίωνος άγαθόν. Καὶ τοῦτο προλαδών έδειξεν ό Μωυσής, οὖ τη δόξη του προσώπου ἀτενίζειν ούχ ήδύναντο οί υίοὶ τοῦ Ἰσραήλ· καὶ μετ' αὐτόν έτι περιφανέστερον αὐτὸς ὁ Κύριος ἐπ' ὄρους ἀ-

⁽¹⁾ Δ' Îωαν. γ', 2. (2) Îωαν. ά, 12. (3) Hα. κς', 10.

στράψας ἐν φωτὶ θεότητος οὐτω τηλαυγῶς, ὡς μηδὲ τοὺς ἐκκρίτους τῶν μαθητῶν, καί τοι πνευματικήν δύναμιν τηνικαῦτα λαδόντας, ἀτενίζοντας δυνηθήναι πρὸς τὴν λαμψιν ἐκείνην σῆναι. Στεφάνε δὲ τὸ πρόσωπον ώφθη κατὰ τὸ γεγραμμένον ὡς πρόσωπον ἀγγέλου, καὶ αὐτὸς ἀπὸ γῆς εἰς τὰ ἐπέκεινα τῶν οὐρανῶν ἡτένιζεν, ὅπου ὁ Χρισὸς ἐκάθισεν ἐν δεξιὰ τῆς μεγαλωσύνης, καὶ τὴν ὑπερουράνιον ἐώρα δόξαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ μακρὸν ἀν εἰη τοὺς ἄλλους καθεξῆς ἀπαριθμεῖσθαι καὶ καταλέγειν, οῖτινες ἐντεῦθεν τοὺς ἀρραδῶνας τῶν μελ

λόντων άγαθων έλαδον, καὶ τῆς θείας ἐκείνης ἐλλοκτων ἀγαθων έλαδον, καὶ τῆς θείας ἐκείνης ἐλλοκείνος τε καὶ λαμπρότητος μακαρίως ἐπέτυχον ἢς γένοιτο καὶ ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος, καὶ παθόντος, καὶ ταφέντος, καὶ ἀναστάντος, καὶ τὴν κάτω κειμένην φύσιν ἡμῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνυψώσαντος, καὶ συνεδρία τιμήσαντος πατρικῆ, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν· ῷ πρέπει δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· 'Αμήν.

ominia iz.

Δειχνύσα τὸ τοῦ Σαββάτου καὶ τὸ τῆς Κυριακῆς μυστήριον καὶ εἰς τὸ τῆς καινῆς Κυριακῆς Εὐαγγέλιον.

Δινήν Κυριαχήν ξορτάζομεν σήμερον μάλλον δὲ τῆς χαινῆς Κυριαχῆς ἄγομεν τὰ ἐγχαίνια. Βούλεται τοίνυν ὁ ἡμέτερος λόγος, μιχρόν ἄνωθεν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἐφ' ὅσον ὁ χαιρὸς δίδωσι, τὸ τῆς Κυριαχῆς ἀναχαλύψαι μυστήριον. Εἰ δὲ μέγα τοῦτο χαὶ ὑψηλὸν, χαὶ διὰ τοῦτο μηδὲ τὸ πρόχειρον τούτου τοῖς πᾶσιν εὕληπτον, χάριτας ὁμολογεῖν χρὴ τῷ Κυρίῳ τῶν ὅλων, οῦ χαὶ ἡ ἡμέρα ἐπώνυμος, ταῦτα χαρισαμένῳ διὰ τῆς ἐν σαρμένα ἐπώνυμος, ταῦτα χαρισαμένῳ διὰ τῆς ἐν σαρπίστεως, ἀ χαὶ νῷ χαὶ λόγῳ, χαὶ πρὸς ὁλίγον ἐςὶ δυσέφιχτα. Προσέχετε δὲ ὅμως ἄπαντες τοῖς λεγομένοις τὸν νοῦν: εὶ γάρ τις χαὶ μὴ τὸ πᾶν ἐπινούς τὸν νοῦν τὸ γάρ ἔχει λόγον ἡ διδασχαλία τοῦ δύναμιν. φωτὸς γὰρ ἔχει λόγον ἡ διδασχαλία τοῦ

πνεύματος. Έν εξ τοίνων δ Θεὸς ἡμέραις μὴ μόνον τὸ αἰσθητὸν ἄπαν τοῦτο ποιήσας τε καὶ κοσμήσας, ἀλλὰ καὶ τὸ μόνον έξ αἰσθήσεως καὶ νοῦ συγκείμενον ζῶον τὸν ἄνθρωπον πλάσας τε καὶ ζωώσας, καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ τῶν περὶ γῆν ζώων καὶ φυτῶν παρασχόμενος, τἢ ἑδδόμη κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τὼν ἔργων αὐτοῦ, καθάπερ ὁ Μωϋσῆς ἐδίπολὸ προγενεστέρας αὐτοῦ καταδολῆς τοῦ κόσμε. ἀλλὸν δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον διὰ τῆς ἐκείνου γλώττης ταῖς ἡμετέραις ἐνηχῆσαν φιλανθρώπως ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑδδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν (1). Πῶς οὖν ταύτην, καθ ἡν οὐδὲν ἔπραξε, καὶ εὐλόγησε καὶ ἡγίασεν, ἀλλὶ οὐχὶ τὴν πρώτην

⁽¹⁾ Tay. 6', 3.

μαλλον ως ύπερεξηρημένην, διό καὶ μίαν αὐτὴν ὁ Μωϋσῆς εἶπεν, ἀλλ' οὐχὶ πρώτην, καθ' ἢν ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀθρόον προήγαγε τὸ πᾶν, καὶ φωτὶ καινῷ περιήυγασεν αὐτὸ, εἰ καὶ μήπω τὸν κατάλληλον ἐπέθηκε κόσμον, εἰς τάξιν καὶ εἶδος ἀγαγὼν ἔκαστον. Πῶς εἰμὴ καὶ ταύτην, ἀλλ' οὐχὶ τὴν μετ' αὐτὴν, καθ' ἢν τὸ μέγα τοῦτο κῦτος ἐστερέωσε καὶ περιέτεινε τὸν περὶ ἡμᾶς πρῶτον οὐρανὸν λέγω, πρὸς δὲ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον δεύτερον; μῶς οὐχὶ τὴν μετ' αὐτὴν πάλιν ἢ τὰς ἐφεξῆς καθ' ἀς ῆτε γἢ συνέστη, τῶν ὑδάτων ὑποχωρησάντων, καὶ τὸν ἑαυτὴ σύμφυτον πάντα κόσμον ἀπειλήφει, καὶ ὁ οὐρανὸς τὰς δύο μεγάλες, οἶά τινας ὀφθαλμὰς ἐδέξατο φωστῆρας, καὶ ἐκ τῶν ὑδάτων τὰ πετεινὰ καὶ τὰ νηκτὰ διὰ προςάγματος ὑπέςη κατὰ γένος;

Ίνα δή καὶ ταύτας παραλίπωμεν, διὰ τί μή τήν έχτην μαλλον ό Θεός εὐλόγησε, χαθ' ήν οὐ ψυχήν μόνον ζωσαν έρπετων καὶ τετραπόδων έξέτεινεν έχ γης, άλλα και βουλης άξιον υπέδειξεν οικείας έργον, συγκεφαλαιωσάμενος τὸ πᾶν, αἴσθησίν τε καὶ νοῦν συναγαγών, εν καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι καὶ ἑαυτὸν διὰ τῆς θείας χάριτος ἐνθεὶς, καὶ κατ' εἰκόνα χαὶ όμοίωσιν οἰχείαν, γνωστιχόν ξαυτοῦ ζῶον ἐπὶ γης άναδείξας τον άνθρωπον; Πως ούν ου ταύτην εὐλόγησε καὶ ἡγίασεν, ἀλλὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν άπραξίας οὖσὰν ἡμέραν; Βελομένω δή μοι τὸν λόγον αποδούναι, και την λύσιν της απορίας παρασχεῖν, ἀναγκαῖον μάλιστα διὰ τοὺς ἐλλογιμωτέρους των συνειλεγμένων έξελέγξαι πρότερον τές μή καλώς ἀποδόντας. Εἰσί γαρ οὶ τὸν ἀριθμὸν σεμνολογούσι τούτον Ἰώσηπος καὶ Φίλων, καὶ ὅσοι κατ' αὐτοὺς ἀγέννητόν τε εἶναι λέγοντες, άλλὰ καὶ παρθένον ώς μὴ γεννώντα, όποζόν ἐστι καὶ τὸ θείον κατ' αὐτούς. οὐ γὰρ ἐδυνήθησαν συνιδείν, ώς καί γεννών ό Θεός την παρθενίαν ούκ ἀποτίθεται. γεννά γαρ ασυνδυάστως αρβεύςως και απαθώς. Οί ||

δὲ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἑδόςμην μόνην τῶν ἡμερῶν τῆς θείας εὐλογίας ἐπιτυχεῖν διατείνονται, καταψευδόμενοι μὴ τοῦ Θεοῦ μόνον ἀθετοῦντες αὐτοῦ τὸ γόνιμον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑδόςμης αὐτῆς· πᾶς γὰρ ἀριθμὸς ἐκ μονάδος γεννᾶται, ἡ δὲ ἑδδομὰς ἀριθμὸς, οὐκοῦν οὐκ ἀγέννητος. 'Αλλ' οὐχ ὑπό τινός φασιν ἑτέρου τῶν μετὰ τὴν μονάδα πολλαπλασιαζομένου γεννᾶται· ἀλλ' οὐχ οὖτος ἀγέννητος ὁ μὴ γεννῶμενος ὑπὸ πολλῶν, ἀλλ' ὸς ἀν ὑπ' οὐδενὸς γεννῶτο, ὅπερ ἡ ἑδδομὰς οὐκ ἔχει.

Έπειτα εί διὰ τὸν ἀριθμόν τοῦτον ὄντα τοιοῦτον ή ήμέρα εὐλόγηται, πολλῷ μᾶλλον ἀν ή πρώτη, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ μίαν αὐτὴν ὁ Μωϋσῆς εἶπε, την εύλογίαν έδέξατο ή γάρ μονάς άγέννητος πάντη άλλα γεννητική φασιν αυτη πολλαπλασιαζομένη παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ τῶν ἐντὸς δεκάδος. ή δὲ ἐβδομὰς τῶν ἐντὸς δεκάδος οὐδενὸς, καὶ διὰ τοῦτο παρθένος. Έστω δή παρθένος ή μηδαμῶς γεννώσα ου γάρ έξ άνάγχης, έστω δ' ουν όμως. ή δὲ μέτρια μὲν οὐ, πολλά δὲ γεννῶσα, χαθόσον πλείω, κατά τοσούτον πάντως πορρωτέρω της παρθενίας ἐστίν. Ἡ γοῦν ἑβδομὰς πολλαπλασιαζομένη χαὶ συντιθεμένη τῶν μὲν ἐντὸς δεχάδος οὐδένα γεννα, των δε ύπερ δεχάδα πολλούς, πως ούν παρθένος; 'Αλλ' ἐκφεύγοντες ήμῶν τὰς λαβὰς οἶον ἐπὶ τὴν σελήνην ἀναβαίνουσι καὶ τοὺς πόλους, τές μέν έπτα λέγοντες είναι, την δέ σελήνην δειχνῦντες, ἐν ἑπτὰ μὲν ἡμέραις διχοτόμον, ἐν ἄλλαις δὲ τοσαύταις πανσέληνον, καὶ διὰ τῶν ἴσων πάλιν ἐπαναστρέφουσαν· άγνοοῦσι γάρ ώς εὶ διὰ ταῦτα σεπτός ό έπτα, καὶ οἱ άλλοι τῶν ἀριθμῶν οὐδέν ήττον, καὶ μάλιστα πάντων ή τούτων ἀρχή· εἶς γάρ αίσθητός απας χόσμος, χαί εἶς ὁ πᾶς οὐρανὸς, ή δυοίν οὐ πλείω· χαὶ εἶς ήλιος ἐν τῷ παντὶ, χαὶ μία σελήνη ἐστὶν, ἵνα μὴ λέγω ὅτι πάντα τῷ ένὶ συνέστηχε, τοῦ πρὸ πάντων, χαὶ διὰ πάντων, χαὶ

έπι πάντων Θεοῦ, τὸ ὡς ἀληθῶς ένιαζον τοῖς καλῶς συνιείσι χηρύττοντα. Εἰ δὲ χαὶ περιφερής τῶν τε ἀστέρων καὶ τῶν πόλων ἔκαστος, καὶ κύκλω τό δε τὸ πᾶν, ὁ δὲ χύχλος ἐχ δυοῖν σημείου τε χαὶ γραμμής, και των δύο χωρίς οὐδ' ἀν ἢν οὐδὲν μάλιστα ὧν αἰσθητῶν, καὶ δύο λοιπὸν ἀριθμὸς χρειωδέστατος τῷ παντὶ καὶ ἀναγκαιότατος. Ἐπεὶ δὲ μή γραμμή μόνη καὶ ἐπίπεδον ἐν τῷ παντὶ, καὶ ἡ τριὰς ούχοῦν ἐν ἀριθμοῖς τὸν ἴσον τρόπον παρίημι γὰρ λέγειν τὰ ἄλλα τοῦ ἀριθμοῦ τούτου πλεονεκτήματα. Έπεὶ δ' αι καὶ των προειρημένων εκαστον, οὐ κύκλος μόνον, άλλά καὶ στερεόν ἐστι καὶ σφαῖρα, ταῦτα δὲ εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἄνευ τῆς τετράδος. δεὶ γὰρ αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης καὶ διαστήματος ἑτέρε, πῶς οὐχὶ καὶ ή τετράς ἐπίσης τῶν ἀξιολόγων; Ἐτι γε μήν καὶ ή πεντάς δι' έτερα παραπλήσια, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὁ εξ ἀριθμός οὖτος γὰρ πρὸ των άλλων τοῖς οἰχείοις μέρεσιν ἐξισούμενος πρωτος έν τοῖς τελείοις ἐστί διὸ καὶ κατ' αὐτὸν τὸ παν συνετελέσθη τούτο.

Οί τοίνυν ἐκ τοιούτων σεμνύνοντες τὴν ἑδδομάδα λελήθασιν ἑαυτοὺς, οὐ ταύτην μόνον, ἀλλ' άπλῶς ἄπαντα σεμνοποιοῦντες ἀριθμόν· ἱκανὰ γὰρ
εἰκότως ἔχει τοιαῦτα σεμνολογήματα. Ἐπεὶ γὰρ
δ ἀριθμὸς ὑπὸ Θεοῦ τοῖς οὖσι συνεκτίσθη πᾶσι, τὰ
δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κτισθέντα πάντα καλά τε, καὶ καλὰ
λίαν, ὡς διὰ Μωσέως αὐτὸς ἐπεμαρτύρησεν ὁ κτίσας, ὅ τις ἀν τοῦ ἀριθμοῦ μέρος ἀπολαδών ἐξετα
στικῶς κατίδοι, καλὸν εὑρήσει καὶ καλὸν λίαν,
ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις λόγοις ἀναλογίας ἐμπρέπον θαυμασίως. Οὐ μὴν διὰ τὸν ἀριθμὸν άπλῶς
ετέρα τῆς ἔτέρας διενήνοχεν ἡμέρας· ἐπ' οὐδεμιᾶς
γὰρ ὁ Μωϋσῆς ἐπαινέτην ἀριθμοῦ γεγονότα τὸν
Θεὸν ἱστόρησεν, ἀλλὰ τὰ καθ' ἐκάστην ὑπ' αὐτοῦ

προηγμένα δι' έπαίνου τίθεσθαι τοιγαρούν οὐδὲ ή έβδόμη των ήμερων διά τον άριθμον επαινετέα. Λέγομεν τοίνυν ήμεζς τίνος ενεχεν ό θεὸς αὐτὴν διαφερόντως εὐλόγησέ τε καὶ ἡγίασεν, ἐξ αὐτῶν των του Μωσέως λόγων λαβόντες τὰς ἀρχάς. « Κατέπαυσε γάρ φησιν ό Θεὸς τη ημέρα τη έδδόμη ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν ». Είτα προσθείς, ότι «Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ήμέραν την εβδόμην, και ηγίασεν αυτήν» και την αἰτίαν εὐθὺς προστίθησι της εὐλογίας αὐτὸ τοῦτο λέγων πάλιν ("Ότι κατέπαυσεν ό Θεός ἀπό πάντων των έργων αὐτοῦ ὧν ήρξατο ποιῆσαι». Οὐκοῦν έστιν έργα τοῦ Θεοῦ ἄπερ ούτε ήρξατο ποιείν, ούτε κατέπαυσε ποιών. ως καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπεκάλυψεν ήμιτ λέγων. « Ο Πατήρ μου εως άρτι έργάζεται, κάγὼ ἐργάζομαι» (1).

θέλων οὖν δ θεὸς τῶν τοιούτων ἔργων ἡμῖν τὴν δυνατήν γνώσιν παρασχείν, καὶ ταῦτα δείξαι ζητητέα μαλλον υπ' αΐσθησιν άπάντων, την έβδόμην καθ' ήν κατέπαυσε τὰ αἰσθητὰ ποιῶν εὐλόγησέ τε καὶ ἡγίασεν, ὡς ἐπάνοδον οἶον οὖσαν διὰ τῆς καταπαύσεως ὰπὸ τῶν κάτω, πρὸς ἐκεῖνα τὰ κρείττω καὶ ύπερχόσμια. Κατά γάρ τὸν μέγαν Διονύσιον εἰπεῖν, έξω έαυτου γίνεται δι ύπερβολήν άγαθότητος ό Θεός, καὶ ἐκ τοῦ πάντων ἐξηρημένου πρὸς τὸ ἐν πασι κατάγεται, κατ' έκστατικήν ύπερούσιον δύναμιν άνεκφοίτητον έαυτου συγκαταβάς δή φιλανθρώπως, ἐφ' ὅσον αὐτὸς ἡθέλησε καὶ ἐχρῆν, καὶ τὸν χαθ' ήμᾶς αἰσθητὸν τοῦτον ἐν εξ ήμέραις ἐργασάμενος χόσμον, χατὰ τὴν ἑβδόμην εἰς τὸ οἰχεῖον ύψος, δ μηδ' ἀπέλιπε, θεοπρεπώς ἐπανηλθε, Χαὶ τὴν κατ' αὐτὴν κατάπαυσιν εὐλογημένην μᾶλλον ύπέδειξε, διδάσχων χαὶ ήμᾶς ζητεῖν εἰσελθεῖν, κατὰ τό ἐγχωροῦν, εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἥτις ἐςὶν

⁽¹⁾ lway. i, 17.

ή κατὰ νοῦν ἡμῶν θεωρία, καὶ ἡ διὰ ταύτης πρὸς Θεὸν ἀνάνευσις. Πρὸς ἢν κατάπαυσιν καὶ ὁ ᾿Απόπαρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ψαλμωδοῦ περὶ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων λεγόμενον. « Ὠς ὤμωσα ἐν τἢ ὀργἢ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν με» (1). ἔπιφέρει γράφων. « Εἴρηταί που περὶ τῆς ἑδδόμης ὅτι κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ» (2). Καὶ μετ' ὀλίγα. « Σπουδάσωμεν οῦν καὶ ἡμεῖς εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ» ὁ γὰρ εἰσελθων, κατέπαυσε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καθάπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

'Αλλὰ τίς αΰτη ή κατάπαυσις ἔτι σαφέστερον ποθείτε μαθείν, και πώς και ήμεις είς αυτήν είσελευσόμεθα; *Αν τὰ ἔργα μάθωμεν, ὧν ὡς ἀνάρχων όντων ό Θεός ούχ ήρξατο, έτι μαλλον χαὶ τῆς χαταπαύσεως ταύτης, χαὶ τῆς πρός αὐτὴν εἰσελεύσεως εν περινοία εσόμεθα. Τίνα δή τὰ έργα ταῦτα; διδότω και ήμιν την άρχην ό Ψαλμωδός Προφήτης περί τοῦ Θεοῦ γράφων. « Εργα χειρῶν αὐτοῦ ἀλήθεια καὶ κρίσις»(3). Έργον οδν Θεού ἄναρχον ή των όντων γνώσις καὶ ή πρόγνωσις τῶν ἐσομένων, ᾶς εί τις άλήθειαν προσείποι, ούχ άς οχήσει του προσ-. ρήματος. Έργον Θεοῦ ἄναργόν τε καὶ ἄπαυστον ή κρίσις καὶ ή πρόνοια καὶ γὰρ ἐδεῖτο τὰ ὄντα καὶ πρίν γενέσεως χρίσεώς τε καί προνοίας ότι δεί γενέσθαι, καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι ὅπως μὴ ἀπογένωνται χατά χαιρόν. ἢ τὰ μέν πρός τὸ λυσιτελές έαυτών ή τὸ τοῦ παντὸς μεταγίνωνται κατὰ καιρον, τὰ δὲ διαμένωσιν ἀναλλοίωτα. Έργον ἄναρχον Θεού ή πρός έαυτον έπιστροφή. έκινεῖτο γὰρ ἀνάρχως τῆ έαυτοῦ θεωρία. Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις συνετώς έξετάζων κατίδοι τὰ ταῖς ἐνεργείαις ταύταις σύστοιχα. * \mathbf{A} ν δὲ καὶ ήμῶν ἕκαστος, ἀδελφοὶ, $\|$

τῶν κάτω συνεχῶν καὶ πολυμόχθων φροντίδων καὶ τῶν κατὰ ταύτας ἔργων ἀφέμενος, προσεδρεύη τὰ ὧτα ὑπέχων τἢ διδασκαλία τοῦ πνεύματος, πρῶτον μὲν ἐπαινεθήσεται παρὰ τοῦ Κυρίου, ôς τὴν μὲν Μάρθαν περὶ πολλῶν μεριμνῶσαν οὐκ ἀποδέχεται, καί τοι τῆς σπουδῆς οὔσης ὑπὲρ αὐτοῦ. Μαρία δέ φησιν ἡ παρακαθημένη καὶ τῶν λόγων τῆς διδασκαλίας ἀκροωμένη, τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ῆτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ'αὖτῆς (4).

'Ορᾶς τὸ ἀχατάπαυστον ἔργον; 'Επειτα τὲς λόγους τούτους έν νῷ λαβών τῆς διδασχαλίας τοῦ πνεύματος, καὶ τούτοις ἐμμελετῶν, καὶ τούτους ἐν τῷ λογιζομένω τῆς ψυχῆς ἐτέρου παντὸς ἐμπαθους και γηίνου λογισμού προκρίνων, και διά τούτων πρόνοιαν του καθ' ξαυτόν βίου ποιούμενος είς σωτηρίαν, έργον και αὐτὸς έξει τὴν ἀλήθειαν καὶ την χρίσιν έν τη έαυτου χαρδία, χατά τὸν Ψαλμωδόν Προφήτην, λαλών άλήθειαν. *Αν δὲ καὶ παντὸς συλλογισμοῦ, κᾶν ἀγαθὸς ή, τὸν σὸν ἀπαναστήσης νοῦν, καὶ πρὸς έαυτὸν ἐπιστρέψης ὅλον, δι' ἐπιμόνου προσοχής, καὶ ἀδιαλείπτου προσευχής, ούτως είσηλθες καὶ αὐτὸς είς τὴν θείαν κατάπαυσιν, καὶ τῆς κατὰ τὴν εκδόμην εὐλογίας ἐπέτυχες, αὐτός σεαυτόν όρων, και διά σαυτοῦ πρός θεοπτίαν άναφερόμενος τέλος γάρ φησι προσευχής άρπαγή πρός Κύριον. Έν μέν δή τοῦτο τῆς κατὰ τὴν έβδόμην εύλογίας τὸ αἴτιον, δ χαὶ Μωϋσῆς διὰ τοῦ νόμε δειχνύς ἀργίαν τὴν εβδόμην ἐπέταξεν, ἀλλὰ τῶν σώματι λυσιτελούντων έργων, τῶν δὲ τἢ ψυχἢ προσηχόντων ἐνέργειαν.

Έτερον δὲ, ὁ τὸ πᾶν τό δε συς ήσας ἐν εξ ἡμέραις, προεώρα καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπε πρὸς τὸ χεῖρον τροπὴν, καὶ τὴν διὰ ταύτην πρὸς τὴν γῆν ἀποστροφὴν, καὶ τὴν μέχρις ἄδου καταστροφήν τε καὶ

⁽¹⁾ Ψαλμ. ηί, 11. (2) Ε΄δρ. δ', 4. (3) Ψαλμ. ρι', 6. (4) Λουκ. ί, 42.

χάθειρξιν, χαι τὴν διὰ τὸν ἄνθρωπον παντὸς τοῦ χόσμε τοῦδε παλαίωσιν καὶ άχρείωσιν, άλλά καὶ τὸν έσόμενον άναχαινισμόν τούτων, διά της οίχείας ένανθρωπήσεως. Οὖτος δὲ ὁ ἀναχαινισμὸς ἐνηργήθη, κατά την είς ἄδου του ένανθρωπήσαντος Θεού διά θανάτου χατάβασιν, χαὶ τὴν ἐχεῖ παρ' αὐτοῦ χατηγγελμένην εν σαδδάτω των ψυχων επανάκλησιν. καί τουτο δή της έβδόμης προεώρα το έργον. διόπερ εἰκότως της εὐλογίας ταύτης μόνην ήξίωσεν. 'Αλλά παρεσκευάσθη μέν έν άδήλω τοῦτο κατά τὴν έβδόμην, δηλονότι κατά τὸ σάββατον, ἀνεφάνη δὲ καί καθαρώς ἐτελέσθη τὸ πᾶν, καί τοῦ σώματος ἀναχληθέντος πρός ἀφθαρσίαν, χατὰ τὴν ὀγδόην διὰ της Δεσποτικης άναστάσεως, διό καὶ Κυριακή παρ' ήμῶν αῦτη φερωνύμως κατονομάζεται. "Ωσθ' ὅπέρ έστιν ή Παρασχευή πρός το Σάββατον, τοῦτο πρός την Κυριακήν υπάρχει το Σάββατον, υπερέχουσαν τούτου σαφώς, καθόσον άρχης καὶ τύπου καὶ σκιᾶς ή τελειότης καὶ ή ἀλήθεια· τοσοῦτο τη Κυριακή τὸ περιόν καὶ σεδάσμιον, διὰ τὸ κατ' αὐτὴν ὑπερευλογημένον τέλος, καὶ τὴν ἐλπιζομένην κατ' αὐτὴν χοινήν των άπάντων άνάστασιν, καὶ τελείαν των άξίων εἰσέλευσιν εἰς τὴν θείαν χατάπαυσιν, χαὶ τὴν παντός τοῦ χόσμου ἀναστοιχείωσιν.

Οὐκοῦν ὅσα ἄντις εἴποι τὴν ἑδδόμην σεμνύνων, ἐπὶ τὴν ὀγδόην ταῦτα μετὰ προσθήκης ἀνάγεται αῦτη γὰρ ἐκείνης ἐστὶν ἡ τελείωσις. Ταύτης τῆς όγδόης τὴν τιμὴν, δηλονότι τῆς Κυριακῆς, καὶ λελαίος ἐνιαυτὸς, ὸς ἀφέσεως ἐνιαυτὸς παρ' ἐκείνου νομίζεται τε καὶ ὀνομάζεται, οὐκ ἐναρίθμιός ἐστι ταῖς κατὰ νόμον ἀριθμεμέναις ἐδδομάσι τῶν ἐτῶν, ἀλλὰ μετ' ἐκείνας πάσας καὶ ὅγδοός ἐστι, μετὰ τὸ παρελθεῖν τὴν ἐσχάτην ἑδδομάδα τῶν ἐτῶν ἐκείνων τῶν ἀναφαινόμενος. τοῦτο καὶ ἐν ταῖς ἑδδομάσι τῶν ἐπῶν ἐκείνων κατὰ τὰς ἡμέρας ἑδδομάδων ποιεῖ ὁ Μωϋσῆς.

Ού μόνον δε λεληθότως ούτως είσηγαγε την τιμήν της δγδόης ό νομοθέτης, ην καί Κυριακήν ήμεις όνομάζομεν, ώς ἀφιερωμένην τη ἀναςάσει τοῦ Κυρίε ήμέραν, άλλα και κατά την έορτην, ην σαλπίγγων ώνόμασε, καὶ ἐξόδιον ταύτην καλεῖ, τουτέστι πέρας καὶ τελείωσιν τῶν ἐορτῶν ἀπασῶν. Κατὰ ταύτην οὖν φανερῶς φησιν, ὅτι καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀΥδόη κλητή άγία έσται ήμεν, προκαταγγέλλων τὸ της Κυριαχης θείον οίον και πανευκλεές και σεβάσμιον, μετά τὴν πάροδον τῶν νομιχῶν ἀπάντων έσόμενον. "Ωστε καὶ οὖτος διὰ τοῦτο τετίμηκε τὴνέβδόμην, ώς εἰς τὴν ὀγδόην ταύτην φέρουσαν τὴν όντως τιμίαν και καθάπερ ο δι' αὐτοῦ δεδομένος νόμος τίμιος, άλλ' ώς εἰσάγων εἰς Χριςὸν, οὕτω καὶ ή έβδόμη τιμία ώς είσάγουσα εἰς τὴν ὀγδόην, χαθ' ην η ανάστασις του Κυρίε γέγονεν, ως δγδόη καί αυτη ούσα καθάπερ γάρ μετά την έβδόμην ή όγδόη τῶν ἡμερῶν ἀριθμεῖται, οὕτως ἐξετάζων εύρήσεις, μετά τὴν έδδόμην τῶν ἐχ τοῦ παντὸς αἰῶνος ίστορεμένων άνας άσεων έχ των νεχρών, όγδόην την τοῦ Κυρίου γεγονυῖαν ἀνάστασιν: ὡς μή μόνον έν τη όγδόη τελεσθήναι των ήμερων, άλλά χαὶ ὀγδόην εἶναι ταύτην πρὸς τὰς πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένην. Την αὐτην δὲ καὶ πρώτην πρὸς την ἐλ-. πιζομένην των κατά Χριστόν άπάντων άνάστασιν, μαλλον δε εξανάς ασιν, δι ήν και ό Χρις ος απαρχή τῶν χεχοιμημένων, χαὶ πρωτότοχος ἐκ τῶν νεκρῶν άνυμνεῖται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ Κυριακὴ τῶν ήμερῶν οὐχ ὀγδόη μόνον ἐστίν ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτης αριθμουμένη, αλλά και των μετ' αυτήν έστε πρώτη. ώς είναι ταύτην αύτην έκείνην έκ περιτροπης την καινήν και πρώτην άπασων ήμέραν, ην ήμεῖς μὲν Κυριαχὴν χαλοῦμεν, ὁ δὲ Μωϋσῆς οὐ πρώτην, άλλὰ μίαν προσηγόρευσεν, ώς τῶν άλλων ύπερεξηρημένην, καὶ προοίμιον οὖσαν της τοῦ μέλλοντος αίωνος μιάς και άνεσπέρου ήμέρας.

Έν περινοία δε έτι γενήση της χατά την Κυρια- [κήν πρός τὰς άλλας ξορτίους ήμέρας ύπεροχής χάντεθθεν. Πάσαν μέν γάρ άλλην ήμέραν έόρτιον, ό ένιαυτὸς ἄπας ἄπαξ ἐπάγει περιϊών, τὴν δέ Κυριαχήν χαὶ μηνών έχαστος τετράχις ήμιν ἐπανάγει, διά της ούτω συχνης περιόδε τὸν ἐνιαυτὸν ἄπαντα, έγιαυτόν ήμιν δημιουργούσαν της όντως άφέσεως, χαὶ ἐνιαυτὸν Κυρίω δεχτόν. Διὸ χαὶ ὁ Κύριος ταύτην ήμιν ξορτάζειν ξργώ καθεκάστην παρελθουσαν ήμερων έβδομάδα παραδιδούς, ἐπεφάνη μέν πρωτον εν ολχία τοῖς μαθηταῖς, τοῦ θωμᾶ μή παρόντος, καί παρέστησεν έαυτον ζώντα, καί την είρήνην παρέσχεν αὐτοῖς, καὶ δι ἐμφυσήματος τοῦ οἰχείου τὸ κατ ἀρχὰς δεδομένον ἀνακαινίσας ἐμφύσημα, τὴν τοῦ θείου πνεύματος ἐχαρίσατο χάριν, δύναμιν ένθεις αὐτοῖς θείαν τοῦ δεσμεῖν χαὶ λύειν τὰς άμαρτίας, καὶ συμψήφες αὐτές τῆς ἐν οὐρανῷ δεσποτείας ἀπεργασάμενος, εἰπων πρὸς αὐτούς «Λάβετε Πνευμα άγιον, άν τινων άφητε τὰς άμαρτίας, άφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων χρατήτε, χεχράτηνται»(1).

Ταύτην μέν οὖν τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν παρέσχεν ὁ Κύριος ἐπιφανεἰς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν
τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως, ῆτις ἡ Κυριακὴ πάντως ἦν:
εἶτα διαλιπών τὰς μεταξὺ τῆς ἑδδομάδος ἡμέρας,
κατὰ τὴν ὀγδόην, τ' αὐτὸ δ' εἰπεῖν, τὴν Κυριακὴν
ἤν περ σήμερον ἄγομεν, ἐφίσταται πάλιν ὡσαὐτως
καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν οἰκίαν, ἐγκαινίζων ἑαυτῷ τὴν
πανήγυριν, καὶ τὸν Θωμᾶν πρὸς πίστιν ἐνάγων διστάζοντα. κατὰ γὰρ τὸν ἡγαπημένον Εὐαγγελιστὴν τοῦ Σωτῆρος καὶ μαθητήν. «Μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ καὶ Θωμᾶς μετ'
αὐτῶν, ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων
ὑμῖν ». Όρᾶτε κατὰ Κυριακὴν καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ

μαθητών την συνέλευσιν, καὶ τοῦ Κυρίε πρὸς αὐτές την επέλευσιν; Κυριακή γάρ ήν, ότε πρώτον συνηγμένοις ἐπέστη, καὶ μεθ' ήμέρας ὀκτώ τὴν Κυριακὴν πάλιν ἐπαναγούσας, ἐφίσταται συνηγμένοις. Ἐχείνας τὰς συνάξεις εἰχονίζει διηνεχῶς ή τοῦ Χριστοῦ Έχχλησία, χατὰ Κυριαχήν μάλιστα τὰς συνάξεις έπιτελούσα, καὶ ήμεῖς ύμῖν ἐνδημούντες, καὶ 💰 πρός σωτηρίαν όμιλουντες χοινή, χαὶ πρός εὐσέβειαν καὶ τὸν κατ'εὐσέβειαν ἐγάγοντες βίον. Μηδεὶς οὖν ὑπὸ ραθυμίας, ἡ τῆς πρὸς τὰ γήϊνα διὰ παντὸς ἀσχολίας ἀπολιμπανέσθω τῶν κατὰ Κυριαχήν ξερών χαὶ θεοπαραδότων συνάξεων τούτων, ίνα μή διχαίως έγχαταλειφθείς ύπο Θεοῦ, παραπλήσιόν τι τῷ θωμῷ πάθη, μὴ χατὰ χαιρὸν ἐλθών· χᾶν συναρπασθείς απαξ απολειφθή, τη έξης αποδιδότω, φέρων έαυτὸν τη τοῦ Χριζοῦ Ἐχχλησία, μη χαὶ άνίατος μείνη, χατά ψυχήν μέν νοσήσας έργοις ή λόγοις την ἀπιςίαν, τῷ ἰατρείῳ δὲ τοῦ Χριστοῦ μή προσενεχθείς, χαί την ίεραν ώς ό θείος Θωμας ίατρείαν μή προσδεξάμενος εἰσί γάρ εἰσιν οὐ λογισμοί τε καὶ λόγοι μόνον, άλλά καὶ ἔργα καὶ πράξεις πίστεως · « Δείξον γάρ μοί φησι την πίστιν σου έχ τῶν ἔργων σου» (2). ὧν εί τις ἐχπέσει τελέως της Έχχλησίας του Χριστου μαχρυνόμενος, χαὶ έαυτὸν όλον έχδιδούς τοῖς ματαίοις, νεχράν έχει, τ'αὐτὸ δ' είπειν, μή ούσαν την πίστιν, νεχρός χαί αὐτός διά της άμαρτίας γενόμενος.

'Αλλ' ἀποροῦσί τινες, πῶς κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσῆλθε σῶμα παρικείμενος ὁ Χριστός οὐ γὰρ ἴσασιν, ὡς ἔοικε, πνευματικοῖς συγκρίνειν πνευματικὰ, καὶ δι' ἀλλήλων ἐπιγινώσκειν αὐτὰ, καθά φησιν ὁ θεῖος 'Απόστολος. Εἰ γὰρ τῆς κατὰ σάρκα τεκούσης αὐτὸν Παρθένου τὴν μήτραν οὐκ ἐλυμήνατο μηδαμῶς λύσας, ἀλλ' ἀσινῆ τηρήσας

⁽¹⁾ iwav. x', 23. (2) iaz. \beta', 18.

έν τῷ τίχτεσθαι τῆς παρθενίας τὰ σύμβολα, χαί περ τηνιχαύτα παθητόν χαί θνητόν περιχείμενος σωμα, τί θαυμαστόν εί ἀπαθανατίσας τὸ πρόσλημμα, καὶ σῶμα νῦν κεκτημένος ἀθάνατον κεκλεισμένας εἰσέδει θύρας; 'Αλλ' ἐπειδή περ ἀθάνατον χαὶ ἀπαθὲς εἶχε πάντως τὸ σῶμα, πῶς οὖν ἐπὶ τῶν γειρών και της πλευράς είγε τας ώτειλας και τας διατρήσεις; φησί γαρ ό Εὐαγγελιστής είπεῖν τῷ θωμα τον Κύριον «Φέρε ώδε τον δάκτυλόν σου, καὶ ίδε τὰς γεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, άλλα πιστός». Πως οδν είχε τας ωτειλάς; θνητόν μέν σώμα καὶ παθητόν ούκ ἄν ώτειλάς τε καί διατρήσεις ἐπιδείξαι δύναιτο, καί σῶον καὶ ὑγιές διαμένειν· τὸ δὲ ἀπαθὲς καὶ ἀθάνατον ἔχει καὶ ώτειλάς δειχνύναι καί διατρήσεις άς προϋπέστη, χαί οίς αν θέλη, και μένειν ουδέν ήττον απαθές και άθάνατον. Έμοι δε τοῦτο, και τοῦτο δίδωσι συνορᾶν, ὅτι τὰς ὼτειλὰς εἰς ἐγχαλλώπισμα φέρουσιν αίώνιον οί παθόντες διὰ Χριστόν· καθάπερ γὰρ αί φωταγωγοί των θυρίδων, μηδέν τη άσφαλεία της οίχοδομής προσιστάμεναι, οὐδ' αἶσχος, άλλά χόσμος είσὶ τοῖς οἴχοις ἀναγχαιότατος, τό τε φῶς είσω πέμπυσαι, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσι τὴν πρὸς τὰ ἔξω θέαν παρέχουσαι, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τὰ διὰ Χριστον έπὶ τοῦ σώματος πάθη, καὶ αί παρ' αὐτῶν διατρήσεις, φωταγωγοί μάλιστα καθεστήκασι τῷ **χεχτημέν**ω τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς, χαὶ ἐχ τοῦ θείου χάλλους μᾶλλον χαι της λαμπρότητος, άλλ' ούχ έχ τοῦ δυσειδοῦς τῶν τραυμάτων, χατὰ τὸν χαιρὸν τής εχφάνσεως τοῦ φωτός έχείνε γνωρίζονται· τοσούτο τη άπαθεία μη λυμαινόμεναι, παρ' όσον καί πρόξενοι μαλλον της άθανασίας εἰσί.

πηγήν χεχτημένον ένδον, έχείθεν έχλάμψαν νοερως ἐφώτισε τὸν διστάζοντα. ώς πάραυτα τὸν θωμαν αναδοήσαι τελέως θεολογήσαντα. «δ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός με»· ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· «Οτι έώρακάς με πεπίστευκας, μακάριοι οί μη ίδόντες καί πιστεύσαντες »· δεικνύς μηδέν έχειν πλέον είς δόξαν τοὺς αὐτόπτας γεγενημένους, τῶν δι' αὐτῶν είς τὴν πρός αὐτόν πίστιν ἐναγομένων· εί δὲ μή πιστεύσαντες είπεν, άλλὰ πιστεύσαντες, άλλὰ τή θεία και προγνωστική δυνάμει του πάντα πρίν γενέσεως είδότος, ώς γεγονότα έστὶ τὰ ἐσόμενα. "Ο δέ μοι νύν ἐπηλθε τη διανοία, τούτο πρός την ύμετέραν άγάπην έρω. Τὸν γὰρ Θωμᾶν όρων ἀπόντα μέν ἄπιστον γεγονότα, συνεληλυθότα δέ τοῖς πιστεύσασι μηδαμώς της πίςεως άςοχήσαντα, έπί νοῦν ἐβαλόμην, ὅτι καὶ ὁ άμαρτωλὸς ἄνθρωπος, αν μόνον φύγοι την μετά των φαύλων άνας ροφήν, χαὶ τοῖς διχαίοις συναναστρέφηται, της διχαιοσύνης καὶ της δι' αὐτήν κατὰ ψυχήν σωτηρίας οὐκ άστοχήσοι ποτέ. Καὶ τοῦτ' οἶμαι καὶ ό ψαλμωδὸς Προφήτης αινίττεται, μαχαρίζων τούς εχχλίνοντας την των λοιμών συνεδρίαν και συνοδοιπορίαν. Καὶ ετερος Προφήτης. Μὴ ἴσθι λέγων μετὰ πολλῶν ἐπὶ χαχία καὶ ό Παροιμιαστής «Ἐν συναγωγή άμαρτωλών έχχαυθήσεται πύρ. δ δέ συμπορευόμενος σοφοίς, σοφός έσται» (1).

Τοιγαρούν, άδελφοί, συνερχόμεθα καὶ πυκνά παραβάλλωμεν τη του Θεου Έχχλησία ταύτη γάρ πας ώς άληθως εύλαβής προσεδρεύει καὶ παραμένει μή ἀφιστάμενος. χαὶ ὅταν ἔχαστος ὑμῶν εἰς αὐτὴν έλθη, σχοπείτω τούς εὐλαβεστέρους, δυνατόν δὲ γνωρίσαι καὶ μόνη τη θέα τούτους της εν σιωπη καὶ προσοχή παραστάσεως. Σκοπείτω τοίνυν τοὺς Τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ σῶμα τὴν τοῦ θείου φωτὸς || εὐλαβες έρους, καὶ μάλις α τῶν ἄλλων φοβουμένες

⁽¹⁾ Seip. 15', 7.

τον Κύριον, και τούτοις φέρων έαυτον προσκολλάτω, και μετὰ τούτων συμπαριστάσθω Θεῷ καν έντεῦθεν ἐξέλθη μετά τὴν ἀπόλυσιν, Κυριακής οδσης, σχολήν άγων άπο των γηίνων έργων διά τον Κύριον, οδ καί έστιν ἐπώνυμος αυτη, ζητείτω μετ' ἐπιμελείας, είπου τις τοὺς Αποστόλους ἐχείνους μιμούμενος, κατάκλειστος ώς τὰ πολλὰ διαμένει διά της εν ήσυχία προσευχης και ψαλμωδίας και της άλλης καταλλήλου διαίτης ποθών τον Κύριον. Έχείνω δή προσίτω καὶ οδτος, καὶ εἰσίτω μετὰ πίστεως τὸν οἰχίσχον ἐχείνου, χαθάπερ οὐράνιόν τινα χῶρον, ἔνδον ἔχοντα τὴν άγιαςικὴν τοῦ πνεύματος δύναμιν και τῷ ἐγοικοῦντι παρακαθεζέσθω,

καί συμπαραμενέτω καθόσον έχει, καί προσλαλείτω περί Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ἐρωτῶν καὶ σὺν ταπεινώσει μανθάνων, και την δι' εύχης ἐπικουρίαν ἐπικαλούμενος. ξγεραεται λάδ οδικο μόσιτονια και μός αὐτὸν ἀοράτως εὖ οἶδα Χριστὸς, καὶ τὴν εἰρήνην ἔνδον τῷ λογιζομένῳ τῆς ψυχῆς παρέξει, καὶ τῆ πίστει προσθήσει, και τὸν στηριγμὸν ἐπιδώσει, καὶ μετὰ τῶν ἐχλεχτῶν χατατάξει χατὰ χαιρὸν ἐν τῆ βασιλεία των οὐρανων. ής γένοιτο πάντας ήμας έπιτυχεῖν, ἐν αὐτῷ τῷ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι χαὶ ἀναστάντι, χαὶ ὕστερον μετὰ δόξης ἐλευσομένω βασιλεί των αίώνων Χριστώ. ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

Τῆ Κυριαχή τῶν Μυροφόρων ἐν ή καὶ ὅτι, πρώτη τὸν Κύριον ή Θεοτόχος είδεν έχ νεχρῶν ἀναστάντα.

τοῦ Κυρίου ἀνάστασις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς εστιν άνανέωσις, καὶ τοῦ πρώτου διὰ τὴν άμαρτίαν θανάτω καταποθέντος 'Αδάμ, καὶ διὰ θανάτου πρός γην δθεν ἐπλάσθη παλινδρομήσαντος, άναζώωσις καὶ ἀνάπλασις, καὶ πρὸς ζωὴν ἀθάνατον επανέλευσις. "Ωσπερ οὖν εκείνον τὴν ἀρχὴν πλαττόμενον καὶ ζωούμενον είδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, ούπω. γάρ εν εκείνη τη ώρα των άνθρώπων τις ήν, μετά δὲ τὸ λαβεῖν πνοὴν ζωῆς δι' ἐμφυσήματος θείε, πρώτη των άλλων είδε γυνή· πρώτη γάρ Εύα μετ' έχεινον ήν εν ανθρώποις. ούτω χαι τον δεύτερον 'Αδὰμ, ὄς ὲστιν ὁ Κύριος, ἀνιστάμενον ἐχ γεχρῶν εἴδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· παρῆν γὰρ οὐδεὶς τῶν cl- || σταῖς όμολόγως, ἐλθεῖν φησι τὴν Μαρίαν ταύτην

χείων, οί τε τὸ μνημα φυλάσσοντες στρατιῶται τῷ φόδω σεισθέντες ώσει νεχροί γεγόνασι. μετά δε το άναστηναι πρώτη των άλλων είδε γυνή, καθάπερ ήχούσαμεν εὐαγγελιζομένου τοῦ Μάρχου σήμερον. « Άναστάς γάρ, φησίν, ό Ίησοῦς πρωί πρώτη σαδβάτου, ἐφάνη πρῶτον Μαρία τη Μαγδαληνη » (1). Δοχεῖ μέν οὖν σαφῶς εἰπεῖν ὁ Εὐαγγελιστής χαὶ τὴν ῶραν καθ' ὴν ἀνέστη ὁ Κύριος, ὅτι πρωὶ, καὶ ότι πρώτον ώφθη Μαρία τη Μαγδαληνή, καὶ ότι κατ' αὐτὴν τὴν ῶραν ὤφθη τῆς ἀναστάσεως. οὐχ ούτω δέ φησιν, ώς δηλον έζαι μιχρόν έπιζήσασι. μιχρόν γαρ ανωτέρω χαὶ οὖτος τοῖς άλλοις Εὐαγγελι-

⁽¹⁾ Mapr. 15', 9.

μετὰ καὶ τῶν ἄλλων Μυροφόρων ἐπὶ τὸν τάφον καὶ πρότερον, καὶ καινὸν αὐτὸν ἰδεῖν καὶ ἀπελθεῖν· ῶς ε πολλῷ πρότερον τῆς πρωίας, καθ' ἡν αὐτὸν εἶδεν, ἀνέστη ὁ Κύριος. Ἐπισημαινόμενος δὲ καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, οὐχ ἀπλῶς εἴπε πρωὶ, καθάπερ ἐνταῦθα, ἀλλὰ λίαν πρωί· οὐκοῦν καὶ ἀνατολὴν ἡλίε ἐκεῖ, τὴν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντός φησι προτρέχουσαν ἀμυδρὰν φαῦσιν, ἡν καὶ ὁ Ἰωάννης δηλῶν, ἐλθεῖν φησι τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν πρωὶ, σκοτίας ἔτι οὕσης, εἰς τὸ μνημεῖον καὶ ἰδεῖν τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου (1).

Οὐχ ἦλθε δὲ τότε πρός τὸ μνημα μόνον αῦτη, πατά τὸν Ἰωάννην, άλλὰ καὶ ἀπηλθε τοῦ μνήματος, μήπω τὸν Κύριον ἰδοῦσα· τρέχει γὰρ καὶ ἔρχεται πρός τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀπαγγέλλει ούχ ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, ἀλλ' ὅτι ήρθη ἀπὸ του τάφε, ώστε τὴν ἀνάστασιν οὔπω ἤδει· λείπεται δη τη Μαρία ουχ άπλως πρώτη τον Κύριον επιφανηναι, άλλα μετά την άχραιφνη της ήμέρας ώραν. Έστι δήτα συνεσκιασμένως παρά τῶν Εὐαγγελιςῶν ἀπαγγελλόμενον, ὅπερ ἀνακαλύψω πρὸς τὴν ύμετέραν άγάπην. Τὸ γὰρ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως Εύαγγέλιον, πρώτη πάντων άνθρώπων, χαθάπερ και προσήκον υπήρχε και δίκαιον, ή Θεοτόχος παρά του Κυρίου εδέξατο, χαὶ αυτη τουτον άναστάντα πρὸ πάντων εἶδε, καὶ τῆς αὐτοῦ θείας όμιλίας ἀπήλαυσε, και ούκ είδεν ὀφθαλμοῖς μόνον αὐτὸν, χαὶ αὐτήχοος αὐτοῦ γέγονεν, ἀλλὰ χαὶ γερσὶν ήψατο πρώτη καὶ μόνη τῶν ἀγράντων ἐκείνου ποδών, κάν οί Εὐαγγελισταὶ ταῦτα πάντα φανερώς ού λέγουσι, μή θέλοντες την Μητέρα προφέρειν είς μαρτυρίαν, ໃνα μή τοῖς ἀπίστοις ὑποψίας ἀφορμήν δωσιν. Έπει δε νυν ήμιν χάριτι του άναστάντος πρός πιστούς ό λόγος, καὶ ή της έορτης υπόθεσις ||

τά των Μυροφόρων ἐπείγει διευχρινεῖν, λόγον διδόντος τοῦ εἰπόντος· «Οὐδὲν χρυπτόν δ οὐ φανερὸν γενήσεται» (2), καὶ τοῦτο φανερωθήσεται.

Μυροφόροι τοίνυν είσιν αί συνακολεθούσαι μετά τής του Κυρίου Μητρός, και τῷ καιρῷ τοῦ σωτηρίου πάθους συμπαραμείνασαι, καὶ τὸ τοῦ Κυρίου σωμα μυρίσαι σπουδάσασαι. Του γάρ Ίωσήφ καὶ τοῦ Νικοδήμε αἰτησάντων καὶ λαβόντων παρὰ τοῦ Πιλάτου τὸ δεσποτιχόν σωμα, καὶ καθελόντων ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ περισγόντων σινδόσι σὺν ἀρώμασι χολλωδεστάτοις, χαὶ λαξευτῷ μνημείῳ ἐνθέντων, καὶ λίθον ἐπιθέντων μέγαν ἐπὶ τη θύρα τοῦ μνημείου, θεωρούσαι κατά τὸν Εὐαγγελιστήν Μάρκον παρήσαν, Μαρία ή Μαγδαληνή και ή άλλη Μαρία, χαθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. Διὰ τοῦ εἰπεῖν, χαὶ ή άλλη Μαρία, τὴν Θεομήτορα πάντως ὑποφαίνων. καὶ Ἰακώβου γὰρ καὶ Ἰωση αῦτη ἐκαλεῖτο μήτηρ, ώς έξ Ίωσήφ του Μνήστορος έχείνων όντων. Οὐ μόναι δε αδται θεωρούσαι παρήσαν, ένταφιαζομένε τοῦ Κυρίε, άλλὰ καὶ ἔτεραι γυναῖκες, ώς ὁ Λουκᾶς ίς όρησε γράφων· «Καταχολυθήσασαι δε γυναίχες, αΐτινες ήσαν συνεληλυθυΐαι αύτῷ ἐχ τής Γαλιλαίας, έθεάσαντο το μνημεῖον, καὶ ώς ἐτέθη το σῶμα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία Ίακώθε καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς» (3). Ύποστρέψασαι δέ φησιν, ήγόρασαν άρώματα καὶ μύρα. ούπω γαρ έγνωσαν αχριδώς, δτι αὐτός ἐστιν άληθως ή δαμή της ζωής, τοῖς αὐτῷ προσιοῦσι πιςως, ωσπερ όσμή θανάτε τοῖς ἀπειθοῦσιν εἰς τέλος: καὶ δσμή ίματίων αὐτοῦ, τουτές ιν αὐτοῦ τοῦ σώματος, ύπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα καὶ μῦρον ἐκκενωθὲν ὅνομα αὐτῷ, δι' οὖ καὶ τὴν οἰκουμένην θείας εὐωδίας ἐνέπλησεν, ἀλλ' ἐτοιμάζουσι μῦρά τε καὶ ἄρώματα, τουτο μέν είς τιμήν του χειμένου, τουτο δέ

⁽¹⁾ Îway. x', 1. (2) Aoux. 1, 17. (3) Aoux, xy', 35.

καὶ παραμυθίαν πρός δυσωδίαν μυδώντος του σώματος, διὰ τῆς ἀλσιφῆς τούτων τοῖς βουλομένοις προσεδρεύειν ἐπινοοῦσαι.

Έτοιμάσασαι τοίνυν τὰ μύρα καὶ τὰ ἀρώματα, το μέν σάββατον ήσύχασαν κατά την έντολήν ούπω γάρ άληθινά σάββατα συνήκαν, οὐδ'ἐκεῖνο τὸ ὑπερευλογημένον σάββατον ἐπέγνωσαν, τὸ μετάγον ήμων την φύσιν από των του άδου χευθμώνων έπί τό παμφαές καί θείον καί οὐράνιον ύψος «Τη δέ μια των σαββάτων, δρθρου βαθέος, ώς ό Λουχας φησιν, ήλθον έπὶ τὸ μνήμα, φέρουσαι ά ήτοίμασαν άρώματα». Ὁ δὲ Ματθαῖος: «'Οψὲ σαββάτων, φησὶ, τη ἐπιφωσχούση είς μίαν σαββάτων». χαι δύο είναι τάς προσελθούσας. 'Ο δὲ Ἰωάννης' «Πρωὶ σχοτίας έτι ούσης» καὶ μίαν είναι την Μαγδαληνήν Μαρίαν την προσελθούσαν. Ο δε Μάρχος «Δίαν πρωί της μιας σαββάτων » και τρείς είναι τας προσελθούσας. Μίαν μέν οδν σαββάτων οί Εὐαγγελισταί πάντες την Κυριακήν φασιν' όψε δε σαββάτων, καί όρθρον βαθύν, και πρωί λίαν, και πρωί σκοτίας έτι ούσης, τον περί τον όρθρον σύμμικτον φωτός τε καί σκότους χρόνον· οὖτος δέ ἐστίν ἀφοῦ τὸ τοῦ δρίζοντος έωον αὐγάζεσθαι ἄρξεται, τὴν ἡμέραν προχαταγγέλων. Ίδοι δ' άν τις έξ ἀπόπτου πρός τουτο βλέπων, άρχόμενον μεταχρώννυσθαι φωτί περίπε την εννάτην της νυχτός ώραν, ώς είναι τὰς ύπολοίπες μέχρις ήμέρας απραιφνούς ώρας τρείς. Δοχούσι δέ πως οί Εὐαγγελισταί διαφωνείν ἐπί τε του χαιρού τούτε, χαί του τών γυναιχών άριθμου. έπειδή περ ώς έφην, αί Μυροφόροι πολλαί τε ήσαν, καὶ οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἢλθον ἐπὶ τὸν τάφον, συναλλήλαις μέν, ούχὶ ταῖς αὐταῖς δὲ, καὶ χατά τὸν ὄρθρον μέν πᾶσαι, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ χρό. νον έπ' άχριβείας. ή δε Μαγδαληνή χαι μονωθείσα των άλλων πάλιν ήλθε και παρέμεινεν έπι πλέον. Έκαστος οὖν τῶν Εὐαγγελιστῶν, μίαν ἔστιν ὧν ||

προσέλευσιν είπων, τὰς ἄλλας παρῆχεν' ὡς δὲ ἔγὼ ἀπάντων, καθὰ καὶ τοῦτο προείπον, πρώτη πάντων ἡ Θεοτόκος ἤλθεν ἐπὶ τὸν τοῦ Υίοῦ καὶ Θεοῦ τάφον, τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν ἐπειγομένη. Καὶ τοῦτο μάλιστα διδάσκομαι παρὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου «Ἡλθε γάρ φησιν, ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, ἤτις ἤν πάντως ἡ Θεομήτωρ, θεωρῆσαι τὸν τάφον καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταδὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ ἢν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιὼν, ἀπὸ δὲ τοῦ φόδου αὐτοῦ, ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ώσεὶ νεκροί».

Πάσαι οδν αί άλλαι γυναίχες μετά τον σεισμόν ήλθον, και των φυλάκων την φυγην, και τον τάφον άνεωγμένον εὖρον, χαὶ τὸν λίθον ἀποχεχυλισμένον: ή δὲ Παρθενομήτωρ παρήν του σεισμού γινομένου, καί ἀποχεχυλισμένου τοῦ λίθου, καί τοῦ τάφου άνοιγομένου, καὶ τῶν τηρούντων παρόντων, εὶ καὶ χατασεσεισμένων τφ φόδω. διό χαί μετά τόν σεισμόν άνασφήλαντες πρός φυγήν εύθύς έβλεψαν· ή δὲ Θεομήτωρ ἀδεές ερον ἐνετρύφα τῆ θέα. Ἐμοὶ δὲ δοχεί χαι δι'αυτήν πρώτην τον ζωηφόρον έχείνον άνοιγήναι τάφον δι'αύτην γάρ πρώτην καί δι'αύτης πάντα ήμιτ ανέωκται, δοα έπι του ούρανου άνω, καί δσα ἐπὶ τῆς γῆς χάτω, χαὶ δι' αὐτὴν τὸν ἄγγελον ούτως άστράπτειν, ώς καὶ τῆς ώρας ἔτι σκότει κατεχομένης, δπό δαψιλεί ταύτην τῷ τοῦ ἀγγέλε φωτί, μή τον τάφον ίδεῖν χενόν μόνον, άλλά χαὶ τὰ έντάφια χατά χόσμον τε χείμενα, χαὶ πολυειδώς μαρτυρούντα τῷ ἐνταφιασθέντι τὴν ἔγερσιν. ΤΗν δὲ άρα καὶ ὁ εὐαγγελιστής άγγελος αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Γαβριήλ. ώς γὰρ είδε ταύτην οὐτος ἐπειγομένην έπι τον τάφον, ο την άρχην προς αυτήν είπων, μή

φοδου Μαριάμι εύρες γάρ χάριν παρά τῷ Θεῷ, σπεύδει καὶ νῦν καὶ καταβαίνει τὸ αὐτὸ πάλιν τῆ ἀειπαρθένω προσφθέγξασθαι, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάς ασιν του έξ αυτής γεννηθέντος άσπόρως ευαγγελίσασθαι, καὶ τὸν λίθον ἄραι, καὶ ὑποδεῖξαι κενὸν τόν τε τάφον καὶ τὰ ἐντάφια, καὶ οὕτω πιςώσασθαι ταύτη τὸ εὐαγγέλιον. «'Αποκριθείς γάρ φησιν, ό άγγελος είπε ταῖς γυναιξί. Μή φοδεῖσθε ύμεῖς, 'Ιησουν ζητεττε τον έσταυρωμένον; ήγέρθη ίδε ό τόπος δπου έχειτο δ Κύριος» εί γάρ καὶ τές φύλακάς φησιν όρατε χατασεισθέντας τῷ φόδῳ, ἀλλ' ὑμεῖς μή φοβείσθε οίδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε ήγέρθη, ούχ ἔστιν ὧδε. Οὖτος γὰρ οὐ μόνον άδου καὶ θανάτου καὶ τάφου κλείθροις καὶ μοχλοίς καὶ σφραγίσιν ἐστὶν ἀκάθεκτος, ἀλλὰ καὶ των άθανάτων ήμων και ούρανίων άγγέλων ύπάρχει Κύριος, καὶ μόνος οὖτός ἐστιν ὁ τοῦ παντὸς Κύριος α Ίδετε γάρ φησι τὸν τόπον ὅπου ἔχειτο ὁ Κύριος καὶ ταχὸ πορευθείσαι είπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν» «Ἐξελθούσαι δέ φησι μετά φόδου καὶ χαρᾶς μεγάλης».

Έμοὶ δοχεῖ πάλιν, τὸν μὲν φόδον ἔτι τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν ἔχειν, καὶ τὰς μέχρι τότε συνελθούσας τῶν ἄλλων γυναικῶν οὐ γὰρ συνῆκαν τῶν
εἰρημένων παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὴν δύναμιν, οὐδὲ
τοῦ φωτὸς ἀντιλαβέσθαι τελέως ἴσχυσαν, ὡς ἰδεῖν
καὶ καταμαθεῖν ἀκριδῶς τὴν δὲ Θεομήτορα τὴν
μεγάλην κτήσασθαι χαρὰν, τὰ παρὰ τοῦ ἀγγέλου
συνεῖσαν, καὶ τοῦ φωτὸς γενομένην ὅλην, ὡς κεκαθαρμένην ἄκρως, καὶ κεχαριτωμένην θείως, καὶ
διὰ πάντων βεβαίως τὸ ἀληθὲς καὶ γνωρίσασαν,
καὶ τῷ ἀρχαγγέλω πιστεύσασαν, ἐπεὶ καὶ πιστὸς
οὕτος ἐκ πολλοῦ ταύτη διὰ τῶν ἔργων ἐφάνη. Πῶς
δὲ καὶ παρὰ τῶν γενομένων αὐτῆς παρούσης, οὐκ
ἀν συνῆκεν ἡ θεόσοφος Παρθένος τὸ τελεσθὲν, σει-

μενον οδρανόθεν, καὶ τοῦτον ἀςραπηφόρον, τήν τε τῶν τηρούντων νέκρωσιν, καὶ τοῦ λίθου τὴν μετάθεσιν, χαὶ τοῦ τάφου τὴν χένωσιν, χαὶ τῶν ένταφίων τὸ μέγα θαθμα, άδιαλύτων ἄμα, καὶ σμύρνη καὶ άλόη συνεχομένων, καὶ κενῶν όρωμένων τοῦ σώματος, καὶ πρὸς τούτοις τὴν πρὸς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀγγέλε χαρμόσυνον θέαν καὶ ἀγγελίαν; 'Αλλ' έξελθουσαι μετά τὸν εὐαγγελισμόν τοῦτον, ή μέν Μαγδαληνή Μαρία, ώς αν εί μηδε ήχουσε του αγγέλου, μηδ' ἐκείνου δήπου δι' αὐτὴν φθεγζαμένε, τὴν τοῦ τάφου χένωσιν ἐξαχριβοῦται μόνην, τῶν ένταφίων μηδένα λόγον ποιησαμένη. καὶ τρέχει πρός Σίμωνα Πέτρον και τον άλλον μαθητήν, ώς δ Ίωάννης φησίν. ΄Η δὲ θεομήτωρ Παρθένος ἐτέραις γυναιξί συναφθείσα, όθεν ήλθεν, έπανήρχετο πάλιν καὶ ίδοὺ, καθάπερ ὁ Ματθαῖος φησίν «Ὁ Ἰησοῦς ύπήντησεν αὐταῖς λέγων, Χαίρετε».

Όρᾶτε ὅτι καὶ πρὸ τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας ἡ Θεομήτωρ είδε τον διά την ήμετέραν σωτηρίαν, σαρχί χαὶ παθόντα χαὶ ταφέντα χαὶ ἀναστάντα; «Αί δὲ προσελθοῦσαι φησίν, ἐχράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ». Καθάπερ δὲ τὸ εὐαγγέλιον της άναστάσεως μετά της Μαγδαληνης Μαρίας ή Θεοτόχος παρά του άγγέλου άχούσασα μόνη συνήχε των είρημένων την δύναμιν, ούτω χαί μετά των άλλων γυναιχών, ύπαντήσασα τῷ Υίῷ χαὶ θέῷ, πρώτη τῶν ἄλλων άπασῶν καὶ εἶδε καὶ ἐπέγνω τὸν ἀναστάντα, χαὶ προσπεσοῦσα τῶν αὐτοῦ ήψατο ποδών, και ἀπόστολος αὐτοῦ πρὸς τοὺς 'Αποστόλους ἐγένετο. Ότι δὲ ἡ Μαγδαληνή Μαρία ού συνήν τη του Θεού Μητρί, ήνίχα παρά του τάφε έπανιούση ύπήντησε καὶ ἐπεφάνη καὶ προσελάλησεν αὐτη ὁ Κύριος, διδασχόμεθα παρὰ τοῦ Ἰωάννου· «Τρέχει γάρ, φησίν, αυτη πρός Σίμωνα Πέτρον καὶ πρός τόν άλλον μαθητήν, δν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἦραν τὸν Κύριον ἐχ τοῦ μνημείε, χαὶ ούχ οίδαμεν που έθηχαν αὐτόν». Πως γὰρ ἄν είπερ είδε, καὶ χερσὶν ήψατο, καὶ συντυγχάνοντος ήκεσε, τοιαῦτα έλεγεν, ὅτι ήραν καὶ μετέθηκαν, ὅπου δὲ, οὐχ οίδαμεν; ἀλλὰ μετὰ τὸν Πέτρου καὶ Ἰωάννου δρόμον ἐπὶ τὸν τάφον, καὶ τὴν ἐκεῖ θέαν τῶν ὀθονίων καὶ τὴν ἐπάνοδον, Μαρία είς ήκει, φησὶ, πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω.

΄ Όρᾶτε ώς μη μόνον ούπω είδεν, άλλ' οὐδε δι'άχοής ἐπληροφορήθη; χαὶ τῶν ἐπιφαινομένων δὲ ταύτην έρωτησάντων άγγέλων, Γύναι τί κλαίεις; έχείνη πάλιν ώς περί νεχρού ἀποχρίνεται ώς δέ στραφείσα τὸν Ἰησοῦν είδεν, οὐδὲ πάλιν συνήχεν, άλλ' έρωτωμένη καὶ παρ' αὐτοῦ, τί κλαίει; τὰ παραπλήσια φθέγγεται, εως οδ έξ ονόματος έχετνος αὐτην καλέσας, ξαυτόν παρέστησεν όντα. Τότε δή προσπεσούσα καὶ αὐτή, καὶ ζητούσα τὸν ἀσπασμὸν τοίς έχείνου ποσί προσενεγχείν, ήχουσε παρ' αὐτοῦ, μή με άπτε παρ' οδ μανθάνομεν, ώς ήνίχα πρότερον ώφθη τη τε Μητρί και ταις συνούσαις αύτη γυναιξίν, αὐτη μόνη καὶ τῶν ποδῶν ἄψασθαι παρέσχεν, εί καὶ ό Ματθαῖος κοινοποιεῖται καὶ ταῖς άλλαις γυναιξί τουτο, μή θέλων δι' ήν την άρχην έφημεν αίτίαν, φανερώς την Μητέρα προάγειν ἐπὶ τῶν τοιούτων. Έπει δε μετά το πρώτην έλθειν έπι τον τάφον την ἀειπάρθενον Μαρίαν, καὶ πρώτην τὸ εὐαγγέλιον της άναστάσεως δέξασθαι πολλαί συνηλθον, καί τον λίθον είδον αποχεχυλισμένον χάχειναι, χαι των άγγέλων ήχουσαν, ἐπανιοῦσαι μετά τὴν τοιαύτην ακοήν και θέαν εμερίσθησαν. Και αι μεν, καθάπερ ό Μάρχος φησί, «έφυγον ἀπό του μνημείου, καὶ είχεν αὐτὰς φόβος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδέν είπον, έφοδούντο γάρ»· αί δὲ τη τοῦ Κυρίου είποντο Μητρί, αὶ καὶ της τοῦ δεσπότε θέας καὶ όμιλίας ἐπέτυχον. Ἡ δὲ Μαγδαληνή πρός Πέτρον καὶ ||

Ἰωάννην ἀπήει, μεθ' ὧν καὶ πρὸς τὸν τάφον πάλιν ἔρχεται μόνη· κἀκείνων ἀναχωρησάντων, αὐτὴ παραμείνασα τὴς δεσποτικῆς ἀξιοῦται καὶ αῦτη θέας, καὶ πρὸς τοὺς ᾿Αποστόλους καὶ αὕτη πέμπεται, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔρχεται πάλιν, ἀπαγγέλουσα πᾶσιν, ὡς Ἰωάννης φησὶν, «ὅτι ἑώρακε τὸν Κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτὴ».

Ταύτην οδν την θέαν πρωί φησι καὶ ὁ Μάρκος γενέσθαι, τουτέστι κατά την άκραιφνη της ήμέρας άρχην, τοῦ ὄρθρου παρελθόντος παντός, άλλ' οὐχὶ την του Κυρίου ανάστασιν, ούδε την πρώτην αύτου έπιφάνειαν τότε γενέσθαι ζσχυριζόμενος. Έχομεν δή τὰ τῶν Μυροφόρων ἠχριδωμένα, καὶ τὴν ἄνωθεν ζητουμένην ἐπὶ ταύταις τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστών συμφωνίαν. Οἱ δὲ μαθηταὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως παρά τε τῶν Μυροφόρων άχούσαντες χαὶ τοῦ Πέτρου, χαὶ παρὰ Λεχᾶ καὶ Κλεόπα, ὅτι ὁ Κύριος ζη, καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτων, ηπίστησαν· διό καὶ όνειδίζονται παρ' αὐτοῦ, υστερον συνούσιν επιφανέντος αὐτοῖς. Μετά δὲ τὸ διὰ πολλών καὶ πολλάκις ξαυτόν παρας ήσαι ζώντα, ούχ ἐπίστευσαν μόνον πάντες, ἀλλὰ χαὶ ἐχήρυξαν πανταχού. «Είς πάσαν γάρ τὴν γῆν ἐξῆλθεν δ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν » (1), «Τοῦ Κυρίε συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεδαιοῦντος, διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων» (2). τὰ γὰρ σημεῖα μέχρι τοῦ κηρυχθηναι τὸν λόγον εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἀναγκαιότατα ήν. 'Αλλά δεῖ μὲν σημείων καὶ τεραστίων πρός παράστασιν και βεδαίωσιν της του κηρύγματος άληθείας, δεΙ δέ σημείων, άλλ' οὐ τεραστίων πρός παράστασιν των ύποδεξαμένων τον λόγον, εί βεδαίως ἐπίστευσαν· τίνων τούτων; τῶν ἀπὸ τῶν έργων· «Δεϊξον γάρ μοί φησι την πίστιν σου έχ

⁽¹⁾ Ψαλμ. ιή, 4. (2) Μάρκ. ις', 20.

τῶν ἔργων σου »· καὶ «Τίς πιστὸς δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ» (1). Τίς γὰρ πιστεύσει διάνοιαν ἔχειν ὅντως θείαν καὶ μεγάλην καὶ ὑψηλὴν, καὶ ὡς εἰπεῖν οὐράνιον, οἶά περ ἐστὶν ἡ εὐσέδεια, τὸν φαύλων ἀντεχόμενον ἔργων, καὶ τῆ γἡ καὶ τοῖς γηίνοις προσηλωμένον;

Οὐδὲν οὖν ὄφελος, ἀδελφοὶ, ἐὰν πίστιν λέγη τις ἔχειν θείαν, ἔργα δὲ μὴ ἔχη τῆ πίστει κατάλληλα. Τί τὰς μωρὰς παρθένους αἱ λαμπάδες ὤνησαν οὐκ ἔχούσας ἔλαιον, δηλονότι τὰ τῆς ἀγάπης καὶ τὰ τῆς συμπαθείας ἔργα; Τί τὸν ἐν τῆ ἀσδές ῳ φλογὶ διὰ τὸ πρὸς τὸν Λάζαρον ἀσυμπαθὲς τηγανιζόμενον ἐκεῖνον πλούσιον, τὸ πατέρα ἐπικαλεῖσθαι τὸν ᾿Αδραάμ; Τί τὸν μὴ κεκτημένον διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἔν-

δυμα, τῷ θείῳ γάμῳ καὶ τῆ παστάδι τῆς ἀφθαρσίας ἐκείνης κατάλληλον, ἡ πρὸς τὴν κλῆσιν δῆθεν εὐπείθεια; καὶ γὰρ προσεκλήθη τε καὶ προσῆλθε πιστεύσας πάντως, καὶ τοῖς άγίοις ἐκείνοις δαιτυμόσι συνανεκλήθη, ἀλλ' ἐξελεγχθεὶς καὶ καταισυνθεὶς, ὡς τὴν ἀπὸ τῶν ἡθῶν καὶ τῶν πράξεων φαυλότητα περικείμενος, δεθεὶς χεῖρας τε καὶ πόδας ἀνηλεῶς, εἰς τὴν γέενναν ῥίπτεται τοῦ πυρὸς, ἔνθα ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων. ῆς μηδένα γένοιτο τῶν ἀπὸ τοῦ Χριςοῦ καλεμένων πεῖραν λαβεῖν, ἀλλὰ τῆ πίςει βίον ἐπιδειξαμένες προσήναντα, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸν νυμφῶνα τῆς εὐφροσύνης τῆς ἀκηράτου, καὶ συνδιαιωνίζειν τοῖς άγίοις, ἔνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία. 'Αμήν.

OMILIE 10'.

Είς τὸ κατὰ τὴν Σαμαρείτιδα τοῦ Χριστοῦ Εὐαγγέλιον καὶ ὅτι δεῖ καταφρονεῖν τῶν παρόντων.

Διὰ πασῶν τῶν νῦν διερχομένων ἡμερῶν τούτων, εἰς πεντήκοντα ἐκτεινομένων, τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἑορτάζομεν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πρὸς τὰς ἄλλας ἑορτὰς ὑπεροχὴν παριστῶντες διὰ τῆς παρατάσεως ταύτης. Εὶ γὰρ καὶ τῆς πρὸς οὐρανὸν ἐπανόδου τὴν ἐπέτειον μνήμην ὁ ἀριθμὸς οῦτος τῶν ἡμερῶν περιέχει, ἀλλὰ καὶ αὕτη τὴν τοῦ ἀναστάντος Δεσπότου πρὸς τοὺς ἀναδεδιωκότας ἔσθ' ὅτε τῶν δούλων ὑποδείκνυσι διαφοράν. πάντες γὰρ οἱ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντες ὑφ' ἑτέρων ἀνέστησαν, καὶ πάλιν ἀποθανόντες ἐπέστρεψαν εἰς τὴν

αὐτοῦ οὐκέτι χυριεύει μόνος γὰρ οὕτος ἑαυτὸν αὐτοῦ οὐκέτι χυριεύει μόνος γὰρ οὕτος ἑαυτὸν αὐαστήσας τριήμερον, οὐκ εἰς γῆν ἐπέστρεψε πάλιν, ἀλλ' εἰς οὐρανὸν ἀνελήλυθεν, ὁμόθρονον ὡς ὁμόθεον τῷ πατρὶ ποιήσας τὸ ἡμέτερον φύραμα. διὸ καὶ μόνος ἀρχὴ τῆς μελλούσης πάντων ἀναστάσεως γέγονε, καὶ μόνος ἀπαρχὴ τῷν κεκοιμηνένων ἐγένετο, καὶ πρωτότοκος ἐκ τῷν νεκρῶν, καὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος πατήρ. Καὶ καθάπερ ἐν τῷ ᾿Αδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν άμαρτωλοί τε καὶ δίκαιοι, οὕτως ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται άμαρτωλοί τε καὶ δίκαιοι, ἀλλ' ἔκαστος

⁽¹⁾ lax. β' , 18. γ' , 13.

έν τω ιδίω τάγματι άπαρχή Χριστός, έπειτα οί του Χριστου έν τη παρουσία αύτου, είτα το τέλος, όταν καταργήση πάσαν άρχην και έξουσίαν και δύναμιν, καί θη πάντας τούς έχθρούς αύτου ύπὸ τούς πόδας αὐτοῦ. Έσχατος έχθρὸς καταργείται ό θάνατος, έν τη χοινή αναστάσει, έν τη έσχάτη σάλπιγγι δεί γαρ το φθαρτόν τουτο ένδύσασθαι άφθαρσίαν, και τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι άθανασίαν.

Τοιαύτης δωρεάς πρόξενος ήμιν έστιν ή του Κυρίου ανάστασις, καὶ διὰ τοῦτο μόνην ταύτην ἐγ τοσαύτη παρατάσει των ήμερων έορτάζομεν, ώς άθάνατον οδσαν καὶ ἀνώλεθρον καὶ ἀίδιον, προϋπογράφοντες διά τούτων καὶ τὴν μέλλουσαν τῶν άγίων μαχαριότητα, ής ἀπέδρα πάσα δδύνη χαί λύπη καὶ στεναγμός. θυμηδία δὲ καὶ πανήγυρίς έστιν έν ταύτη διηνεχής ένθεός τε χαὶ άναλλοίωτος έχει γάρ έστι των όντως εύφραινομένων ή χατοιχία. Διὸ χαὶ πρὸ τῶν ἡμερῶν τούτων, τὴν ίεραν τεσσαρακοστήν εν νηστεία και άγρυπνία και προσευχή καὶ ἀσκήσει παντοία τῶν ἀρετῶν ἄγειν ήμας ή του πνεύματος χάρις ενομοθέτησε, δια μέν της τεσσαρακοστης των ήμερων δεικνύσα την έν τῷ αἰῶνι τούτῳ τῶν σωζομένων ζωήν, ὡς οὐδὲν ετερόν έστιν, ή μετάνοια καὶ βίος θεοφιλής. διὰ δὲ της μετ' αὐτὴν πεντηχοστης ταύτης, ἡν διερχόμεθα νῦν, ἐπιδειχνῦσα τὴν διαδεξομένην τοὺς ἐνταῦθα διά τὸν Θεὸν ἐναγωνίως ζήσαντας ἄνεσιν χαὶ ἀπόλαυσιν. Διὰ τοῦτο καὶ τεσσαρακοστή μέν ἐστιν έχείνη, χαὶ συνηρτημένην έχει τὴν μνήμην τῶν τοῦ Κυρίου σωτηρίων παθών, καὶ της νηστείας την λύσιν μετά την εβδόμην λαμβάνει αυτη δε πεντηχοστή ούσα συμπεριλαμβάνει καὶ τήν ἀπὸ γης είς οὐρανὸν μετάθεσιν, καὶ τὴν τοῦ θείου Πνεύμα- || τῷ τόξῳ μου » (2). Διὸ τὰ μὲν Σίκημα κατωκεῖτο

τος χατάβασιν καὶ διάδοσιν. Έβδοματικός γάρ έστιν ό αίων ούτος, καὶ διὰ τεσσάρων ώρων καὶ μερών καὶ στοιχείων συνίσταται, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ κοινωνούς έαυτούς δι' έργων ποιούσι των Χριστού παθημάτων, την της Πεντηχος ης έορτην επιφέρει, ήτις έχ της όγδόης άρχεται, χαὶ εἰς όγδόην έχει τὴν λήξιν, χαὶ τὴν σεπτὴν έβδομάδα, χαὶ τὴν τετραχτὺν ύπερβάσαν, καὶ διὰ της ἀναςάσεως τοῦ Κυρίου καὶ της μετ' αὐτὴν ἀναλήψεως, τὴν μέλλουσαν παρίστησι του των άνθρώπων γένους άνάς ασιν, καὶ τὴν κατ' αὐτὴν τῶν ἀξίων ἐν νεφέλαις ἔπαρσιν πρὸς τὴν θείαν ύπάντησιν, καὶ έξης εἰς αἰῶνας πρὸς Θεὸν συνουσίαν τε χαὶ χατάπαυσιν.

Αύτη μέν οδν έσται κατά καιρόν. Ο δὲ Κύριος πρό του πάθους και της αναστάσεως κηρύττων τό Εδαγγέλιον της βασιλείας, καὶ τοῖς μαθηταῖς δειχνύς, ώς ούχ έχ των Ίουδαίων μόνον ή έχλογή των άξίων της πίστεως έσται, καὶ της ύπ αὐτοῦ προτεινομένης ἀιδίου χληρονομίας, άλλὰ χαὶ ἀπὸ τῶν έθνων, χατά την σήμερον άναγινωσχομένην είς έπήχοον τοῦ Εὐαγγελίου φωνήν α Ερχεται εἰς πόλιν της Σαμαρείας λεγομένην Σιχάρ, πλησίον τοῦ χωρίε οὖ έδωχεν Ἰαχώδ Ἰωσήφ τῷ υίῷ αὐτοῦ» (1). Πηγήν μέν οδν το φρέαρ φησί το γάρ ύδωρ πηγαΐον είχεν, ώς δηλον έσται προϊόντος τοῦ λόγου. τοῦ Ἰαχώδ δὲ ἦν, ἐπειδή περ ἐχεῖνος ὤρυξεν αὐτό. Τὸ δὲ χωρίον δ ἔδωκε τῷ Ἰωσὴφ ὁ Ἰακὼδ τὰ Σίκημά έςι φησί γαρ πρός αὐτὸν τὰ ἔσχατα πνέων ἐν Αἰγύπτω καὶ διατιθέμενος: «Ἰδὰ ἐγὼ ἀποθνήσκω, ύμας δε αποςρέψει ό Θεός έχ της γης ταύτης είς τὴν γῆν τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι Σίχημα έξαίρετον παρά τές άδελφούς σε, ήν έλαδον έχ γειρός των 'Αμοβραίων έν τη μαχαίρα μου καί

⁽¹⁾ ίωαν. δ', δ. (2) Γεν. μή, 21.

παρά της Έφραίμ φυλης ύστερον, δς ην υίος πρωτότοχος του Ίωσήφι τον δέ περί αὐτὰ τόπον κατώχουν αί δέχα φυλαί τοῦ Ἰσραήλ, ὧν Ἱεροδοάμ ό ἀποστάτης ήρξε. Προσχρούσαντες δὲ τῷ Θεῷ πολλάχις οὖτοι, καὶ πολλάχις ἐγκαταλειφθέντες, υστερον παγγενή γεγόνασιν αίχμάλωτοι, ώς άντ' αὐτων έθνη διάφορα συμφορήσαντα τὸν ἄρχοντα των 'Ασσυρίων έγκατοικήσαι τῷ τόπῳ, καὶ Σαμαρείτας ἀπὸ τοῦ ὄρους Σομὸρ καλέσαι. Καθάπερ δὲ παραπορευόμενος ό Ίαχωβ, ώς ή Ίςορία φησὶ, παρεστήσατο τὰ Σίχημα, ούτω παραπορευόμενος ό Χριστός νῦν, δπηγάγετο τὴν Σαμάρειαν. 'Αλλ' έχείνος μέν, ώς αὐτός φησιν, ἐν τῆ ρομφαία χαὶ τῷ τόξω αὐτοῦ, δηλονότι πρὸς ἐξολόθρευσιν καὶ ἀπώγειαν των πρότερον ένοιχούντων. ο δε Χριστός έν λόγω καὶ διδασκαλία, διὸ καὶ πρὸς σωτηρίαν «Ό γάρ Ίησους χεχοπιαχώς, φησίν, έχ της όδοιπορίας, ἐκάθητο οὕτως ἐπὶ τῆ πηγῆ· ὥρα ἦν ώσεὶ ἕκτη».

Καὶ ή ώρα καὶ ό κόπος ἐδίδε καθησθαι τὸν σῶμα περιχείμενον, όποιόν έστι το ημέτερον τουτο τοίνυν πισούμενος, και το μέλλον κέρδος προβλέπων έχάθητο, φησίν, ούτως έπὶ τῆ πηγῆ, τουτέστιν άφελώς χαμαί, μόνος ώς είς των πολλών όδίτης οί γάρ μαθηταί αδτοῦ ἀπεληλύθησαν είς τὴν πόλιν, ίνα τροφάς άγοράσωσι. Μεμονωμένε τοίνυν ούτως έπὶ τη πηγη καθημένε, ἔρχεται γυνή ἐκ της Σαμαρείας αντλησαι ύδωρ. ό δε Κύριος και διψών ώς άνθρωπος, και την έχεσαν ανθρωπίνως την δίψαν παυσαι παραγενομένην ίδων, όρων δε ως Θεός καί την ταύτης καρδίαν διψωσαν σδατος σωτηρίου, τὸν δε δυνάμενον τουτο παρασχείν ούχ είδυζαν, άποχαλύψαι μέν ξαυτόν έπείγεται τη ποθούση ψυχη. ποθεί γάρ καὶ αὐτὸς τοὺς ποθοῦντας κατὰ τὸ γεγραμμένον άρχεται δε όθεν εὐπαράδεκτος έςαι, καὶ φησί πρός αὐτήν· « Δός μοι ὕδωρ πιείν ». Ή δε συνετή ούσα, καὶ ἀπὸ μόνης τῆς στολῆς καὶ τοῦ σχήματος

καὶ τῆς ἐπιφαινομένης ἔξωθεν κοσμιότητος Ἰουδαῖόν τε ὄντα συνεῖσα, καὶ τοῦ νόμε φύλακα, θαυμάζω ἔφη, πῶς παρὰ Σαμαρείτιδος αἰτεῖς πόμα,
τῶν Ἰεδαίων τοῖς Σαμαρείταις ὡς ἐθνικοῖς οὖσι μὴ
κοινωνούντων. Ὁ δὲ Κύριος ἀφορμῆς λαδόμενος
εαυτὸν ἀποκαλύπτειν ἄρχεται, πρὸς αὐτὴν λέγων.
(Εἰ ἡδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι ὕδωρ πιεῖν, σὰ ἀν ἤτησας αὐτὸν,
καὶ ἔδωκεν ἀν σοι ὕδωρ ζῶν».

Όρᾶτε μαρτυρουμένην, ώς είπερ ἐγίνωσκεν, ήτησεν αν πάραυτα, και μέτοχος έγεγόνει του όντως ζώντος υδατος, ώς και μαθούσα πεποίηκε και άπήλαυσεν υστερον. Τὸ δὲ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων έρωτήσαντες, και σαφώς ακούσαντες, είτα τον Κύριον της δόξης ἐσταύρωσαν. Άλλὰ τίς ή δωρεὰ του Θεου; «Εὶ ήδεις γάρ φησι τὴν δωρεάν του Θεού»· ΐνα τ' άλλα παρώμεν, αὐτὸ τὸ τοὺς ὑπὸ Ίεδαίων βδελυκτούς είναι νομιζομένες, καὶ μέχρι δόματος πόματος ἀχοινωνήτες, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν μή βδελύττεσθαι, πηλίκης δωρεᾶς τε καὶ χάριτος; Τὸ δὲ καὶ τοσούτον ἐρασμίους ἡγεῖσθαι, ὡςμή μόνον τὰ παρ' αὐτῶν διδόμενα δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐκείνοις τῶν αὐτοῦ θείων χαρισμάτων μεταδιδόναι; τί λέγω των χαρισμάτων; έαυτὸν γὰρ παρέχει, καὶ σκεύη δεκτικά τῆς αὐτοῦ θεότητος άπεργάζεται τούς πιστεύοντας ού γάρ έστιν άλλως πηγήν αύτους έχειν, ως προϊδών ἐπαγγέλλεται, πρός ζωήν αἰώνιον άλλομένην, τίς νοῦς ἐννοήσει; τίς λόγος ἐχφράσει τὸ ὑπερβάλλον τῆς δωρεᾶς; Ή δε Σαμαρείτις μήπω το μεγαλείον συνείσα του ζώντος ύδατος, πρώτον μέν άπορεῖ, πόθεν ό προσλαλών εύρήσει τὸ ὕδωρ δ ἐπαγγέλλεται, μήτε ἄντλημα έχων, και του φρέατος όντος βαθέος. είτα χαὶ συγχρίνειν ἐπιχειρεῖ τοῦτον πρὸς Ἰαχώβ, δν καὶ Πατέρα καλεῖ, σεμνολογοῦσα τὸ γένος ἀπὸ του τόπου, και το ύδωρ εξαίρει του φρέατος, ώς

μή αν εύρεθέντος χαλλίονος. ώς δε ήχουσε του Κυρίου εἰπόντος, ὅτι τὸ ὕδωρ, ὁ ἐγὼ δώσω, πηγή γενήσεται τῷ λαβόντι πρὸς ζωὴν αἰώνιον άλλομένη, ψυχής μέν ποθούσης άφηκε βήμα, καὶ πρὸς πίστιν έναγομένης, μήπω δε δυνηθείσης πρός τὸ φῶς τρανώς αναβλέψαι «Δός μοι, γάρ φησι, Κύριε τὸ ύδω ρ τούτο, ίνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχομαι ἐνθάδε ἀντλεξν »· ὁ δὲ Κύριος ἔτι χατὰ μιχρὸν έαυτὸν αναχαλύπτειν βουλόμενος προστάττει ταύτη χαί τὸν ἄνδρα φωνήσαι. 'Ως δ' ἐχείνη καὶ κρύπτουσα τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ σπεύδουσα τὸ δῶρον λαβεῖν, έλεγεν ούχ έχω άνδρα, πόσους οἰχείους ἐχ παιδὸς έσγεν αχούει, χαὶ νθν ἐλέγγεται μὴ τὸν οἰχεῖον αὐτης έχειν άνδρα καί πρός μέν τον έλεγχον ού δυσχεραίνει, πάραυτα δὲ Προφήτην όντα γνοῦσα τὸν προσλαλούντα μειζόνων απτεται ζητημάτων.

Όρᾶτε τὸ μαχρόθυμον ᾶμα καὶ φιλομαθές τῆς γυναιχός όσον. «Οί πατέρες γάρ φησιν ήμων έν τῷ ὄρει τούτῳ προσεχύνησαν, χαὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι έν Ίεροσολύμοις έστὶν ό τόπος, ὅπου δεῖ προσχυνείν». Όρᾶτε οίαν είχεν ἐν τη διανοία μελέτην, χαὶ πόσην εἶχε τῆς Γραφῆς εἴδησιν; Πόσοι νῦν τῶν έχ γενετής πιστών χαὶ τή έχχλησία τροφίμων άγνοούσιν όπερ ή Σαμαρείτις ήπίστατο, ότι οί Πατέρες ήμων, Ίαχὼβ δηλονότι καὶ οί ἐξ αὐτοῦ Πατριάρχαι έν τῷ όρει τούτῳ προσεχύνησαν τῷ Θεῷ; Ταύτην την γνωσιν και την πρός ἐπίγνωσιν μελέτην της θεονεύστου Γραφης ώς όσμην εὐωδίας ό Χριστός προσιέμενος, προσεχαρτέρει συντυγχάνων ήδέως τη Σαμαρείτιδι καθάπερ γαρ έπι των ανθράχων αν μέν τι των εὐόσμων ἐνθῆς, ἐπιστρέφεις χαὶ παραχατέχεις τοὺς προσιόντας, ἄν δέ τι τῶν βαρυόσμων καὶ δυσωδών, ἀπωθεῖ τούτους καὶ ἀποστρέφεις, ούτω καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας, ἄν μὲν ίερὰν 📗

έχης μελέτην καὶ σπουδήν, ἐπισκοπής θείας ἄξιον ποιείς σεαυτόν αύτη γάρ ής δσφραίνεται Κύριος όσμης εὐωδίας. ἄν δὲ πονηρές καὶ ρυπαρές καὶ γηίνες ένδον τρέφης λογισμές, μαχράν γίνη της θείας έπισκοπής, τής αποστροφής του Θεού φευ άξιον σαυτόν έργασάμενος! «Ού γάρ διαμενούσι παράνομοι χατέναντι των όφθαλμων σου» πρός τόν Θεόν φησινό ψαλμωδός Προφήτης (1). Τοῦ γὰρ νόμε διαχελευομένε, μνησθήση διὰ παντὸς Κυρίε τοῦ Θεοῦ σε, χαθήμενος χαὶ πορευόμενος, χοιταζόμενος χαὶ διανιστάμενος καὶ τοῦ Εὐαγγελίου λέγοντος 'Ερευνάτε τὰς Γραφάς, καὶ ἐν αὐταῖς εὑρήσετε ζωὴν την αιώνιον (2) και του Αποστόλου παραγγέλλοντος· «'Αδιαλείπτως προσεύχεσθε» (3), ό γηίνοις λογισμοῖς ἐμβραδύνων παράνομός ἐζι πάντως. ό δὲ καὶ πονηροῖς καὶ ἡυπαροῖς, πόσω μᾶλλον; Αλλὰ πότε τῷ Θεῷ προσεχύνησαν οί Πατέρες ήμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ; ἡνίκα Ἰακὼβ ὁ πατριάρχης τόν τε άδελφὸν φθονοῦντα φεύγων Ήσαῦ, καὶ ταῖς συμβουλαίς του πατρός ύπείχων Ίσαὰκ, πρός Μεσοποταμίαν ἀπήει, καὶ ἡνίκα σὺν γυναιξὶν ἐκείθεν ἐπανήει καὶ τέκνοις κατὰ γὰρ τὴν ἐπάνοδον σκηνάς πηξαμένω περίπου τον τόπον τοῦτον, χαθ δν ό Κύριος ώμίλει τη Σαμαρείτιδι, μετά τὰ κατά τὴν Δείναν, και την άλωσιν των Σικήμων, είπεν ό Θεός τῷ Ίαχωδ, ως ἐν τη Γενέσει γέγραπται «'Αναστάς ἀνάβηθι εἰς Βαιθήλ, καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ, τῷ ὀφθέντι σοι ἐν τῷ ἀποδιδράσχειν σε ἀπὸ προσώπου 'Η σαῦ τοῦ ἀδελφοῦ σε» (4). Καὶ μετὰ τὸ ἡῆμα τοῦτο, μεταναστὰς ὁ Ἰακὼβ άνέβη εἰς τὸ παραχείμενον ὄρος, χαὶ ψχοδόμησε, φησίν, έχει θυσιαστήριον, χαὶ ἐχάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου Βαιθήλ· ἐχεῖ γὰρ ἐπεφάνη αὐτῷ ὁ Θεός. Διὰ τοῦτό φησιν, ή Σαμαρεῖτις ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν

⁽¹⁾ Ψαλμ. έ, δ. (2) ίωαν. έ, 39. (3) Α' Θεσσαλ. έ, 17. (4) Γετ. λέ 1.

έν τω όρει τούτω προσεχύνησαν, των άρχαίων έκείνων άντεχομένη τὰ γὰρ κάτά τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν υστερον ένομοθετήθη. καὶ ἐπειδή περ ό τόπος έχεῖνος οἶχος Θεοῦ ἐχλήθη παρὰ τοῦ Ἰαχώδ· τοῦτο γὰρ έρμηνευόμενον δηλοί τὸ Βαιθήλ, διαπορεί ποθούσα μαθείν, πώς ούχ έχει μάλλον, άλλ' ἐν Ἱεροσολύμιοις εἶναι λέγεται ὁ οἶχος τοῦ Θεοῦ, ἐν ῷ θύειν καὶ προσκυνείν τῷ Θεῷ νομίζεται. Ο δε Κύριος και τον σκοπον των οικείων λόγων ήδη περαίνων, και περί της γυναικός προφητεύων, ότι τοιαύτη έσται οΐαν ό Θεός ζητεί τε καὶ ἀποδέχεται, καὶ πρός τους αυτής λόγους ἀποκρινόμενος, «Πίσευσόν μοι γύναι φησίν, ὅτι ἔρχεται ώρα, ὅτο οὐτο έν τῷ ὄρει τούτω, ούτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί». καὶ μετ' ὀλίγα. «τοιούτες γὰβ ό Θεὸς ζητεῖ τοὺς προσχυνούντας αὐτόν».

Όρατε ότι και περί αυτής διατείνεται, ότι τοιαύτη έσται οίαν ό Θεός ζητεί, καί ὅτι προσκυνήσει τῷ ἀνωτάτω Πατρὶ μή τοπιχῶς, ἀλλ' εὐαγγελιχῶς; πρός αὐτὴν γὰρ ὁ λόγος, ὅτι οὕτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, ούτε εν Ίεροσολύμοις προσχυνήσετε τῷ Πατρί. άμα δὲ καὶ τὴν τοῦ νόμου μετάθεσιν φανερῶς αὐτῆ προαγγέλλει μετατιθεμένης γάρ της προσχυνήσεως, εξ ανάγχης και του νόμου μετάθεσις έσται. Αλλά και το μεταξύ κείμενον «Υμείς προσκυνείτε δ ούχ οίδατε, ήμεζς προσχυνούμεν δ οίδαμεν, ότι ή σωτηρία έχ των Ἰουδαίων έστί » πρός μέν τόν ἐχείνης λόγον ὡς ἀπόχρισίς ἐστιν, ἄμα δὲ χαὶ τοῖς οίχείσις λόγοις έστιν άχόλουθον· τουτο γάρ φησιν ώς ήμεις οί Ίουδαίοι. συντάττει γάρ καί έαυτόν έκείνοις, ώς έξ ἐκείνων όντα κατὰ σάρκα. Ἡμεῖς οδν φησιν, οί μη χαταψευδόμενοι του δνόματος, άλλι έπιγινώσκοντες τὰ ἡμέτερα, τοῦτο κατὰ τὴν προσχύνησιν ύμων των Σαμαρειτών διαφέρομεν, ότι γι-

νώσχομεν διά τουτο την προσχύνησιν εν Ίσυδαία τελεϊσθαι νομιζομένην, ότι έχ των Ἰουδαίων ή σως τηρία παντός του χόσμου, τουτέστιν ό Χριστός ελεύσεται. "Οτι δε οδκέτι μέλλει, αὐτὸς γὰρ Ϡν, οὐκ είπεν ότι ή σωτηρία έχ των Τουδαίων έσται, άλλ' ότι ἐστίν. «᾿Αλλ᾽ ἔρχεταί φησιν ώρα καὶ νῦν ἐζην. Καὶ ταῦτα προφητικά τὸ μέν γὰρ ἔρχεται, ὅτι οῦπω έτελέσθη, τελεσθήσεται δὲ τὸ δὲ νῦν ἐστὶν, ἐπειδή περ έώρα ταύτην όσον ούπω πιστεύουσαν, καὶ πνευματικώς καὶ άληθώς προσκυνουσαν· « Ερχεται οδν φησιν ώρα καὶ νθν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθιγοὶ προσχυνηταί προσχυνήσεσι τῷ Πατρί ἐν πνεύματι και άληθεία». ό γάρ άνωτάτω και προσκυνητός Πατήρ, Πατήρ αὐτοαληθείας ἐστὶ, δηλονότι τοῦ μονογενούς Υίου, και πνεύμα άληθείας έγει, τὸ Πνευμα τὸ ἄγιον, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς τοῦτον προσχυνούντες, καί ώς ούτω πιστεύοντες, καί ώς διά τούτων ένεργούμενοι. Τὸ Πνεθμα γάρ έστί φησιν δ 'Απόστολος, δι' οδ προσχυνούμεν, και δι' οδ προσευχόμεθα (1)· καὶ οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, είμη δι'έμου», ό του Θεού μονογενής φησιν (2).

Οἱ οὖν οὕτως ἐν πνεύματι καὶ ἀνωτάτω Πατέρα προσκυνοῦντες, οὖτοἱ εἰσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν Σαμάρειαν ἐξέβαλεν, ἵνα μή τις νομίση τόπον ἔτερον ἀντεισαχθήσεσθαι μέλλειν, διὰ τῶν ἑξῆς ἀπάγει πάλιν τὸν ἀκροώμενον πάσης σωματικῆς ἐννοίας καὶ τόπου καὶ προσκυνήσεως. «Πνεῦμα, λέγων, ὁ Θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθεία δεῖ προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθεία δεὶ προσκυνοῦντας οὕτω γὰρ καὶ ἀληθως ὄψονται τοῦτον πανταχοῦ ἐν τῷ πνεύματι καὶ τῆ ἀληθεία αὐτοῦ. ὡς μὲν γὰρ πνεῦμα ὑπάρχων ὁ Θεὸς ἀσώματός ἐστι. τὸ δὲ ἀσώματον

⁽¹⁾ Pup. 1, 26. (2) lugy. 18, 6.

σύχ εν τόπω έστιν, οδόε τοπιχοίς δροις περιγράφεται τουκουν ό λέγων έν τοις όριοις μόνοις των Ίεροσολύμων, ή του τής Σαμαρείας όρους, ή ἐν άλλω τινί των άπανταχού γης και ούρανου τόπων δείν προσχυνείσθαι τόν Θεόν, ούχ άληθως φησιν, ούδ' άληθῶς προσχυνεῖ. ᾿Αλλ᾽ ὡς μὲν ἀσώματος ὁ Θεὸς οδδαμού, ώς δὲ θεός πανταχού εἰ γάρ ἐστίν ὅρος, η τόπος, η κτίσις, οδ μή έστιν ό Θεός, πάλιν εδρεθήσεται περιγραφόμενος έν τινι. πανταχού ούν καί έν πάσιν ό Θεός. Πως ούν πανταχού καὶ έν πάσιν, ώς ούχ ύπο μέρους, άλλ' ύπο τοῦ παντός περιεχόμενος; ούμενουν σώμα γάρ έσται πάλιν. Ούχουν ώς τὸ πᾶν καὶ συνέχων καὶ περιέχων αὐτός ἐςτιν ἐν έαυτῷ, πανταχοῦ τε καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν προσκυνούμενος παρά των άληθινων προσχυνητών έν τω πνεύματι και τη αληθεία αὐτου.

Πανταχού τοίνον ό Θεός, ού της γης μόνον, άλλά καὶ τῶν ὑπὲρ γῆν, προσκυνηθήσεται παρά τῶν ούτω πιστευόντων άληθως τε καί θεοπρεπως, Πατήρ ασώματος καὶ κατά χρόνον καὶ τόπον αόριστος, εν άγίω και ἀιδίω Πνεύματι και Υίω και λόγω συνανάρχω, ος έστιν ή ένυπόστατος του Πατρός αλήθεια. 'Αλλά καὶ ψυχή καὶ ἄγγελος ἀσώματα όντα, ούχ εν τόπω έστιν, άλλ' ούχε και πανταχοῦ ἐστιν· οὐ γὰρ συνέχουσι τὸ πᾶν, άλλὰ καὶ αὐτὰ δεῖται τοῦ συνέχοντος. Οὐχοῦν καὶ αὐτὰ ἐν τῷ συνέχοντι καὶ περιέχοντι τὸ πᾶν, ὑπ' αὐτοῦ καταλλήλως δριζόμενα. Ἡ μέν τοι ψυχή συνέχουσα τὸ σῶμα ῷ καὶ συνεκτίσθη, πανταχοῦ τοῦ σώματός έστιν, ούχ ώς έν τόπω, ούδ' ώς περιεχομένη, άλλ' ως συνέχεσά τε καὶ περιέχεσα τὸ σῶμα, κατ' εἰκόνα καὶ τοῦτ' ἔχουσα Θεοῦ. Ἡ δὲ Σαμαρεῖτις ὡς ήχεσε παρά Χριστοῦ τῶν ἐξαισίων τούτων καὶ θεοπρεπῶν

νητός έστιν, είμη έν το πνεύματι και τη άληθεία αύτου, καθάπερ οί εν τοις άσμασι των άσμάτων νυμφευομένη τῷ Θεῷ ψυχή, τῆ φωνή τοῦ νυμφίου της αφθαρσίας άναπτερωθείσα, του προσδοχωμένου καὶ ποθουμένου καὶ λεληθότος, ἔτι παρόντος, ποιείται μνείαν λέγουσα. « Οίδα ότι Μεσίας έρχεται, ό λεγόμενος Χριστός, όταν έλθη έχείνος άναγγελεί ήμιν πάντα». Όρατε πως ήν έτοιμοτάτη πρός πίστεν, ώς έγγίζοντος ήδη του προσδοχωμένου, καὶ λίαν εὔελπις; ἄρ' οὐχὶ καὶ ταύτης ἦν λέγειν μετά τοῦ Δάβίδ· α Έτοίμη ή χαρδία μου ό Θεός, έτοίμη ή χαρδία μου, ἄσομαι χαὶ ψαλλῶ ἐν τη δόξη μου» (1);

Πόθεν δε καὶ τοῦτο βεβαίως οὕτως ήδει καὶ άσφαλώς, καὶ τὴν ἐκ ψυχῆς εἶχε πρὸς αὐτὸ διάθεσιν, είμη μετά συνέσεως άχροτάτης τὰς προφητιχάς έξεμελέτησε βίβλους; Έντευθεν καὶ τὸν νοῦν ουτω μετάρσιον είχε, της θείας έμπλεος γεγονότα κατοχής. ώς έμοι νον άγαμένως όρωντι τον τής Σαμαρίτειδος ταύτης πρός Χριστόν πνευματικόν τε καὶ σφοδρόν πόθον, ἐπέρχεται περὶ αὐτῆς πάλιν τὰ του ἄσματος ἐπείνου λέγειν· «Τίς αυτη ή ἐκκύπτουσα ώσει όρθρος, καλή ώς σελήνη, εκλεκτή ώς ό ήλιος» (2); τῷ μὲν γὰρ ἐπαγγέλλεσθαι μετ' δλίγον ἐπιφανήσεσθαι τὸν της δικαιοσύνης νοητὸν ήλιον Χριστόν, και τῷ τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν δι' έαυτης άρχομένην υποφαίνειν, ως έξ εερας ανέσχουσαν κολυμβήθρας της πηγης, έφ' ης είς ήχει, χαθάπερ χατηχεμένη παρά του Σωτήρος, όρω ταύτην ἐκκύπτουσαν ώς πολυέραστον όρθρον. Καλή δέ ἐστιν ώσεὶ σελήνη, ἐπειδὴ φαίνει, τῆς γυχτός έτι της ασεβείας επικρατούσης εκλεκτή δε ως δ. ήλιος, ἄτε καὶ Φωτεινή παρὰ τοῦ Σωτήρος ώνομαφωνών, ώς ό Θεός οὐδαμοῦ κατ' ἀλήθειαν προσκυ- | σμένη, καὶ τοῦ καταλόγου καὶ αὕτη τετελεσμένη

⁽¹⁾ Ψαλμ. νς'. 10. (2) λσμ. ς', 10.

των μελλόντων ως ήλιος λάμψειν κατά το Εύαγγέλιον ἐπεί και μακαριωτάτω και μαρτυρικώ τέλει τον έξης φωτοειδη βίον ἐπεσφραγίσατο. καὶ νῦν δὲ Θεόν είδεν άληθη τον Χριστόν, καὶ τελέως τοῦτον έθεολόγησε καὶ ὅπερ αὐτὸς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν ύς ερον περί του συμφυούς και όμοτίμε Πνεύματος, ώς όταν έλθη ἐκείνος διδάξη πάσαν τὴν ἀλήθειαν τουτο καὶ αυτη προλαβουσα περὶ αὐτου φησίν. «"Οταν έλθη έχεῖνος ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα ». 'Αλλ' ώς είδε τοιαύτην ούσαν ό νοητός του Χριστου νυμφίος, απεριχαλύπτως πρός αὐτήν φησιν, «Έγώ είμι ό λαλων σοι». Ή δε εύθέως ώς εχλεκτή όντως εύαγγελίς ρια γίνεται, καὶ τὴν ὑδρίαν ἀφεῖσα, καὶ πρὸς τὴν πόλιν δραμούσα, πάντας ἐπιζρέφει τοῖς λόγοις, χαὶ πρός πίζιν τοῦ ὀφθέντος ἀνάγει. «Δεῦτε ίδετε λέγεσα άνθρωπον, δς εἶπέ μοι πάντα όσα ἐποίησα· μή τοι οὖτός ἐςιν ὁ Χριςός»; Οὕτω δέ φησιν, οὺχ ἀμφιδολίαν αύτη κεκτημένη τινά, πληροφορηθήσεσθαι δὲ μᾶλλον ἐχ τῆς θέας, χαὶ διὰ τῆς πρὸς τὸν Κύριον όμιλίας εύχερέστερον άναπεισθήσεσθαι καὶ τὸς άλλους πιστεύεσα, καθάπερ καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐξέδη.

Έγω δὲ καὶ τοῖς προειρημένοις συνοπτικώτερον ἐχρησάμην, καὶ τὰ ἑξης τῶν εὐαγγελικῶν ῥημά-των ἀρτίως παρίημι, τὴν ώραν ἐπὶ τὰς τοῦ σώματος χρείας καὶ τὰ ἔργα τοῦ βίε κατεπείγεσαν ὑμᾶς ὁρῶν. ᾿Αλλ' ὑμεῖς σκοπεῖτε τὴν Σαμαρείτιδα ταύτην・ώς γὰρ ἤκουσε τῶν εὐαγγελικῶν λόγων, οῦς καὶ ἡμεῖς ἐξαγγέλλομεν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, εὐθὺς καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων τοῦ σώματος κατεφρόνησεν· ἀφῆκε γὰρ πάραυτα καὶ τὴν ὑδρίαν καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ εἰς τὴν πόλιν δραμοῦσα, καὶ τοὺς Σαμαρείτας ἐπισπασαμένη, σὺν αὐτοῖς πάλιν ἐπανῆλθε πρὸς τὸν Χρις ὁν· τὸ γὰρ, δεῦτε ίδετε, τοῦτό φησιν ἄντικρυς, ἀκολουθήσατέ μοι καὶ ὁδηγήσω

ύμας, και δείξω νυν ύμιν τον έξ ουρανών σωτηρα τῷ χόσμῷ παραγενόμενον. Ἐχείνες μὲν οδν οῦτω τηνικαύτα προτρεψαμένη το Χριστο παρέστησεν, ήμας δε διδάσχει διὰ τοῦ χαταλιπεῖν χαὶ τὴν οἰχίαν χαί την ύδρίαν, προτιμωτέραν ήγεισθαι και των άναγκαίων χρειών την έκ της διδασκαλίας ώφέλειαν, ήν καὶ ὁ Κύριος ἀγαθήν μερίδα προσείπε, πρός την εν τῷ Εὐαγγελίω Μάρθαν, ὑπερ της άκροωμένης του λόγου Μαρίας διαλεγόμενος (1). Εί δε των άναγχαίων περιφρονείν δεί, πόσω μαλλον των άλλων; Τί γάρ σε και κατεπείγει, και των κατά ψυχὴν ὡφελίμων ἀκουσμάτων ἀπάγει; οἶκου χαὶ παίδων χαὶ γυναιχὸς ἐπιμέλεια; οἰχεῖον ἡ συγγενικόν πένθος, ή χαρμονή; άγορασία τις κτημάτων, ή πώλησις; χρήσις τῶν ὑπαρχόντων σοι πάντων, μαλλον δε κατάχρησις; άλλ' άκουε συνετώς των άπος ολικών διδαγμάτων «Ο καιρός, άδελφοί, συνες αλμένος τὸ λοιπόν ἐςιν, ἵνα καὶ οἱ ἔγοντες γυναϊκας ώς μή έχοντες ώσι, καὶ οί κλαίοντες, ώς μή κλαίοντες και οί γαίροντες, ώς μη γαίροντες και οί άγοράζοντες, ώς μή χατέχοντες χαὶ οί χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχρώμενοι παράγει γάρ τὸ σχημα τοῦ χόσμε τούτου» (2). Τί ἐζιν ό καιρός συνες αλμένος ἐστί; Βραχύς ὁ βίος, ἐγγὺς ό θάνατος, φθαρτός ό χόσμος ούτος, ό ἀεὶ μένων ετερος παραπέμπει δε ήμας πρός εχείνον εν άσφαλεία ή του παρόντος καταφρόνησις κόσμου, ή πρός τὸν μέλλοντα ἐχεῖνον ἐτοιμασία, τὸ ζῆν χατὰ τὸ ἐγχωροῦν ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα κατ' ἐκείνην τὴν πολιτείαν καὶ τὸ τοῦ παρόντος βίου βλαβερὸν ὅση δύναμις φεύγειν. Καθάπερ δὲ πολεμίων ἐπιδρομλς έπὶ τὰ ἐχτὸς τῆς πόλεως πυχνά γινομένης, τοὺς άγρὸς ἔχομεν ώς μὴ ἔχοντες καὶ τὸν πλείω χρόνον ἐχείνους φεύγοντες, ἐντὸς ἐν ἀσφαλεία καθή-

⁽¹⁾ Aoux. i, 42. (2) A', Kop. C', 29.

μεθα. κάν έπι καιρόν άναχωρήσωσιν οί πολέμιοι, [] χρώμεθα πρός βραχύ τοῖς πρό τοδ άστεος περιπάτοις, άλλ' οὐ καταχρώμεθα, τὸν καιρὸν τῆς χρήσεως συνεςαλμένον όρῶντες. Οὕτω καὶ τῷ κόσμφ τούτω χρησθαι, καὶ μὴ καταχρησθαι παραινεί καλῶς ὁ ᾿Απόστολος. ὁρᾳ γὰρ τοὺς ἀοράτους πολεμίες δεινώς ἐπεμβαίνοντας, καὶ τὸ προσδόκιμον τῆς φθοράς. παράγει γάρ φησι τὸ σχήμα τοῦ χόσμου τούτου καί τοι έπειδή περ ού κυρίως ύφέστηκεν, άλλ' ώς είπε σχηματισμός έστι τὰ παρόντα μόνον, καὶ γίνεται μὲν, οὐκ ἔςι δὲ, πρὸς ολίγον φαινόμενά τε καί παρερχόμενα κάν τις έθέλοι κατέχειν, οὐ δυνήσεταί ποτε, καθάπερ θερινής άγόνου νεφέλης έλαυνομένης ὑπ' ἀνέμου, καὶ ταχὺ παρατρεχούσης σκιάν. Διὰ μόνον τὸ φανερὰν γενέσθαι τὴν ξκάστε πρόθεσιν ή παραίνεσις, χαὶ τὸ δοῦναι σημεῖον τῆς έπιγνώσεως των παρά Θεοῦ διδαγμάτων. κάν γάρ έθέλη τις χατέχειν, χαθάπερ έφην, οὐ χαθεχτά τὰ παρόντα, καὶ τοῦτο διχῶς. οὸ γὰρ μόνον ὁ κόσμος οὖτος παράγει, άλλὰ καὶ ἡμῶν ἔκαστος τῶν τῷ κόσμω τούτω. χρωμένων, ἔσθ' ὅτε καὶ πρὸ τῶν ἀνὰ χεῖρας ἐν τῷ κόσμῳ παράγει. Καὶ καθάπερ δδόν τινα βαδίζων παρέρχεται πᾶς ἄνθρωπος, καὶ αὐτὴν πολυειδώς χινεμένην καὶ παρερχομένην αὐτόν, καὶ δυοίν εξ ανάγκης εκδαίνει θάτερον, ή πρότερα τουτον τὰ τῆς όδοῦ παρελθόντα φθάνει, καὶ ἀ κατεῖχεν οὖτος οὐκέτ' ἔχει κατέχειν, ἡ αὐτὸς φθάνει τελείως παρελθών την του βίου ταύτην όδον, καὶ οὐχέτ' ἔχει χατέχειν τὰ ἐν τῷ βίω. θνητός γὰρ ὧν ό άνθρωπος τοίς έν τῷ βίῳ συνημμένος έστίν, ά έστι καὶ ταῦτα τρεπτά.

Εί οὖν πολυτρόπως τρέπεται τοῖς τρεπτοῖς συνημμένος, και ἀπώλεσεν ἃ κατείχε, πλούτον ίσως, περιφάνειαν, εὐθυμίαν ή θανών αὐτὸς ἑαυτῷ φθάνει, την τροπην κεφαλαιωδέστερον έπενεγκών, καὶ γυμνός άπεισι, τὰ νῦν όντα χαὶ τὰς ἐπὶ τούτοις ἐλπίδας καταλιπών. Πεσείν ίσως; άλλὰ τίς καὶ τούτου τέρψις; αὐτῷ μὲν γὰρ αἴσθησις οὐκέτ' ἐστι τῶν ἐνταῦθα, οί δὲ παίδες τὸν ἴσον, ἡ τὸν ἔτερον διαπεσούνται τρόπον. Συμφορά οὖν ἀεἰ τῶν τῷ χόσμω τούτω προσχειμένων το τέλος, γυμνών υστατον έχφερομένων, καὶ πάντα καταλιμπανόντων ένταῦθα τὰ καταθύμια. Τοῖς δὲ τὰ τοῦ κόσμε τούτε περιφρονούσι, καὶ μανθάνειν ζητούσι περὶ του μέλλοντος χόσμου, καὶ πράττειν σπεύδουσι τὰ λυσιτελήσοντα πρὸς ἐχεῖνον, οὐ ζημίαν ὁ θάνατος ἐπελθών ἐπάγει· μετάγει δὲ τούτους μᾶλλον ἀπὸ τῶν ματαίων καὶ ρευστῶν τούτων πρός ἡμέραν ἀνέσπερον, πρὸς ζωὴν ἀθάνατον, πρὸς πλοῦτον άδαπάνητον, πρός τρυφήν ἀχήρατον, πρός δόξαν άίδιον, πρός τὰ όντως όντα καὶ ἀναλλοίωτα διαμένοντα. ὧν γένοιτο πάντας ήμᾶς ἐπιτυχείν, χάριτι και φιλανθρωπία του κλίναντος οὐρανούς και καταβάντος ύπερ ήμῶν, οὐ μέχρι μόνον ήμων, άλλα μέχρι και των συγκεκλεισμένων έν τοίς καταχθονίοις ψυχών κάκειθεν δι' άναστάσεως χαὶ παλινζωίας ἀναδραμόντος, χαὶ ἡμῖν παρασχόντος δι' έαυτοῦ τὸν φωτισμόν, καὶ τὴν γνῶσιν, και την έλπίδα των ούρανίων και άϊδίων, έν οίς έστι δεδοξασμένος είς τούς αίωνας των αίώ-'Αμήν. λΜλ.

omiaia &/

Είς τὸ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ιωάννην ὅγδοον ἐωθινὸν Εὐαγγέλιονἐν ἢ καὶ ὅτι μεγάλων δωρεῶν ἀξιωθήσονται, οἱ μέχρι τέλους μετ'
εὐλαβείας ἐν ταῖς ἱεραῖς συνάξεσι παραμένοντες.

ωάννης ό παρθένος, καὶ τὴν ἐν μητράσι μόνην παρθένον μητέρα χατά γάριν μόνος πλετήσας, ό τῷ Χριστῷ διαφερόντως ήγαπημένος, ό καὶ τῆς βροντής, ήν ό Κύριος ανέβη είς οὐρανές καὶ ἐβρόντησε, μαλλον των άλλων Εὐαγγελιςων χρηματίσας υίός, διό και μεγαλοφωνοτέρω χρησάμενος τῷ χηρύγματι, διατρανών ήμιν τὰ τῆς ἐχ νεχρών δεσποτικής άνας άσεως, καὶ τὸν τρόπον τής μετὰ τὴν αύτου άνάστασιν φανερώσεως ίζορων, τη μέν παρελθούση Κυριακή, διὰ τῆς κατ' αὐτὸν εὐαγγελικής συγγραφής ἐπ' ἐκκλησίας ἡκούετο, λέγων «Τή μιᾶ τῶν σαββάτων, Μαρία ή Μαγδαληνή ἔρχεται πρωί. σχοτίας έτι ούσης είς το μνημείον χαί βλέπει τον λίθον ήρμένον έχ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν χαὶ ἔρχεται πρός Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρός τὸν άλλον μαθητήν δν έφίλει ό Ίησους» (1), έαυτόν έντευθεν δηλών. Νῦν δὲ ἠχούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος, «Μαρία δε είς ήχει πρός το μνημείον χλαίεσα έξω» (2). αδτός μέν γάρ ό Ίωάννης μετά τοῦ Πέτρου παρ' αύτης ἀχούσαντες, χαὶ δραμόντες ἐπὶ τὸ μνημα τὸ ζωαρχικόν είδον ά είδον, και διά τεκμηρίων πις εύσαντες καὶ θαυμάσαντες ἀπηλθον πρὸς έαυτούς. Παραμείνασα δε ή Μαρία είς ήχει πρός το μνημεῖον κλαίουσα έξω· δήλον, ώς μήπω πληροφορίαν τινα λαβούσα περί της δεσποτικής άνας άσεως καί τοι δὶς ἤδη μεθ' ἐτέρων ἢλθεν ἐπὶ τὸ μνῆμα. Πρῶτον

ριάφων· «'Οψὲ σαδόάτων, τῆ ἐπιφωσχούση εἰς οῦν πις εύσαντες καὶ θαυμάσαντες ἀπλλθον. Δὶς οῦν μεθ' ἐτέρων ἐπὶ τὸν τάφον καὶ ἰδοὺ σει-δον πις εύσαντες καὶ θαυμάσαντες ἀπλλθον. Δὶς οῦν μεθ' ἐτέρων ἐπὶ τὸν τάφον ἐλθοῦσα, πάντων ἐχεί-νων τῶν συνελθόντων πιστευσάντων καὶ πληροφοριάν λαδοῦσα ἀπαραμύθητα χλαίει.

"Ιδοι δ' ἄν τις τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν κατ' ἀρετὴν ἀγώνουν τελούμενον τοῖς μὲν γὰρ τῶν ἀγωνιζομένων εὐθὺς ἡ χάρις ὑπαντὰ, καὶ πληροφορίαν αὐτοῖς παρέχει τῶν ἀβραδώνων, γεύουσα τῶν ἐπηγγελμένων ἐπάθλων, οἱονεὶ προτείνουσα φιλάνθρωπον χεῖρα, καὶ δεξιουμένη τούτους, καὶ πρὸς τὰ ἑξῆς ὑπαλείσουσα τῶν δὲ τὸ τέλος ἀναμένει τῆς ἀγωνίας, ἐποιμάζουσα πάντως τούτοις καὶ τῆς ὑπομονῆς τὰς στεφάνους, ὡς καὶ τινα λέγειν τῶν θεοφόρων πατέρων οἱ μὲν πρὸ τῶν καμάτων, οἱ δὲ ἐν τοῖς καπρότοις, οἱ δὲ ἐν τῆ ἐξόδῳ τὰς ὁσίας ἀμοιδὰς ἐκδέπρονται. Γίνεται δὲ ταῦτα τῆς πανσόφου τοῦ Θεοῦ προνοίας πολυτρόπως οἰκονομούσης τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ τὸ προσῆκον καὶ λυσιτελὲς ἐκάστω φιλανθρώπως νεμούσης ἐπί τε τῶν τῆς ἀρετῆς ἔργων, καὶ

⁽¹⁾ fear. x', 1. (2) fear. x', 11. (3) Matt. xh, 1.

των μυστηρίων της πίστεως. Σοφως οδν ούτω καί φιλανθρώπως και τα κατά την Μαγδαληνήν Μαρίαν οίχονομών ό δεσπότης, λαβείν ούπω τότε την πληροφορίαν της αὐτοῦ ἀναστάσεως ἐδικαίωσεν, ἄμα δι' αὐτης καὶ τοὺς ἔπειτα πρὸς ὑπομονὴν ἐνάγων καί προτρεπόμενος. τίνων γάρ ήξιώθη μετά ταυτα διά την αύτης χαρτερίαν, χαί την επίμονον προσεδρείαν ἀκούσωμεν « Ώς οὖν ἔκλαιέ φησι, παρέχυψεν είς τὸ μνημείον, χαὶ θεωρεί δύο άγγέλους έν λευχοῖς χαθεζομένες, ένα πρός τη χεφαλή, χαὶ ένα πρός τοῖς ποσίν, ὅπου ἔχειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ». Τὸ μὲν οὖν παραχύπτειν, χαὶ τὰ ὅμματα περιπαθῶς εμι το πλημα εδεάειν της αχρας γιαβεσεκό μν. εχείνο δὲ σχοπήσαι δεί πρώτον, πώς σχοτίας έτι ούσης, ώς άνωτέρω φησίν ό Εὐαγγελιστής, άχριδώς αυτή πάντα έώρα, καὶ κατὰ μέρος ἕκαστον, καὶ ταθτα έξωθεν, τὰ ἐντὸς ὄντα τοῦ σπηλαίε. Δηλον οὖν, ὅτι έξωθεν ήν σκοτία έτι, μήπω της αἰσθητης ήμέρας τελέως έχφανείσης. τὸ δὲ σπήλαιον έχεῖνο τοῦ φωτὸς της ἀναστάσεως ἔγεμεν, δ τη Μαρία θείως δρώμενον, τόν τε πρός Χριστόν πόθον ήγειρεν έπί τό μείζον, καί δύναμιν παρείχε τοίς έκείνης όμμασιν άγγελικής όπτασίας άντιλαμβάνεσθαι καί μή μόνον όραν, άλλα και προσλαλείν άγγελοις δύνασθαι· τοιούτον γάρ έχεῖνο τό φως. Έν λευχοῖς δε τούτους είδεν ήμφιεσμένους, οὐ μόνον διὰ τὸ καθαρόν και φωτοειδές της των άγγέλων φύσεως, άλλὰ χαὶ ὡς λευχαίνοντας χαὶ διασαφοῦντας τὸ τῆς άναστάσεως μυστήριον, αμα δε καί ώς έργω συνεορτάζοντας ήμιν την όντως λαμπροφόρον ήμέραν της δεσποτικής άναστάσεως. Καθεζομένους δέ, ΐνα ἐπιγνῷ μὴ τότε ἐλθόντας, ἀλλὰ χαὶ πρότερον παρόντας, εί και μή πρότερον έφαίνοντο, και της τούτων άξίας εν περινοία γένηται άναλογισαμένη τίνες οὖτὸι, οἱ καὶ παρόντες οὐχ έωρῶντο. Επρίει δε τούτους οξμαι χαθήσθαι χαι ό πόθος του

προσεγγίζειν μάλλον τῷ τόπῳ, ἐν ῷ πρότερον ἔκειτο τὸ σῷμα τὸ δεσποτικόν· οἱονεὶ γὰρ ὑπὸ τῆς
ἀγάπης προσεφύοντο τῷ μνήματι καθεζόμενοι, εἶς
πρὸς τῆ κεφαλῆ, καὶ ὁ ἔτερος πρὸς τοῖς ποσὶ, καὶ
δεικνῦντες ἐπίσης ἐφετὸν καὶ τίμιον ἀγγέλοις, καὶ
τὴν τοῦ Χριστοῦ θεότητα, ῆς σύμδολον ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος, καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ, ῆς τύπος ὁ τόπος τῶν ποδῶν. «Καὶ λέγεσιν αὐτῆ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις»;

Οὐρανὸν όρᾶς τὸ σπήλαιον, μᾶλλον δὲ ναὸν οὐράνιον άντ' ἐπιγείου τάφου καὶ δεσμωτηρίου τετελεσμένον, άγγέλων οὐρανίων άντ' ἐπιγείων φυλά-. χων πεπληρωμένον, σεμνυνόντων έξόχως ώς θεοδ ζωοδότε τόπον, καὶ σύν χαρά περιεπόντων τοῦτον χενόν, σύ δὲ γύναι, τίνος ενεχα χλαίεις; Οὐχ άγνοοῦντες δε τὰ κατ' αὐτὴν ἐρωτῶσιν, ἀλλ' ἵνα τὰ πένθος άναστείλαντες χυρίαν αὐτὴν ποιήσωσι τῶν οίχείων λογισμών, χαὶ λάβωσι χώραν έχτελέσαι τὸ οίχεῖον έργον έργον δέ άγγέλων παραχαθημένων τῷ τάφῳ τοῦ Ζωοδότε τὴν τοῦ ἀναστάντος δόξαν έξαγγέλειν. 'Αλλά των άγγέλων έρωτησάντων τίνος ένεχα χλαίει, α "Οτι ήραν τὸν Κύριόν με, φησίν έχείνη, και ούχ οίδα που έθηκαν αύτόν και ταυτα είπουσα έστράφη είς τὰ ὀπίσω » Τί τὸ τὴν Μαρίαν παρασχευάσαν έξαίφνης είς τὰ ἐπίσω στραφήναι; Πάντως ή των άγγέλων πρός τὸν Δεσπότην ἐπιφανέντα δελική νευσις και προσοχή. ἐκείνη μέν γάρ έαυτης μόνης χύριον αὐτὸν ἐχάλει, χαὶ χλοπὴν ὑπενόει, και μετάθεσιν του σώματος, διάθεσιν μέν πρός αὐτὸν ἐχ ψυχής ἐνδειχνυμένη, μηδὲν δὲ θεο. πρεπές περί αύτου φρονούσα. Οί δέ δι' έργων παριστάσι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ τοῦτον είναι Κύριον μήπω γάρ εκείνου επιφαινομένου αὐτοὶ παρεκάθηντο τῷ τάφῳ, τοῦ Δεσπότου δὲ καταντιχρύ ἐπιφανέντος ἐξανέστησαν εὐθὺς, χαὶ τούτω μετ' εύλαβείας χαὶ θάμβους εν οἰχετιχῷ σχήματι προσέσχον άτενως. Στραφείσα δε ή Μαρία || θεωρήσαι τί τὸ άγγέλες ἐκπλήξαν καὶ μόνον φανὲν, θεωρεί τὸν Ἰησοῦν έστῶτα, οὐ μέν τοι ἤδει, ὅτι Ίησοῦς ἐςιν, ἀνήχουστον χαὶ δυσπαράδεχτον ἔχεσα την ανάς ασιν. Έπεὶ δὲ καὶ ἀμυδρόν ἐκτὸς ὑπῆρχεν έτι τὸ της ήμέρας φῶς, καὶ ὁ Κύριος οὐκ ἐπεδείχνυ ταύτη τὴν θείαν λαμπρότητα, ὡς ἀν αὐτὸς ἐκείνος ών ό και παθών γνωρίζηται, ή Μαρία ούκ ἐπέγνω αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ κηπερὸν τῶν ἐκεῖ φυτῶν ύπενόει, τον γεωργόν των ψυχών, τον δημιουργόν του παντός. 'Ως δέ φωνήσας έχεῖνος χαὶ χαλέσας αὐτὴν ἐξονόματος, ἐγνώρισεν αὐτόν, Μαρία, εἰπών, απεχρίνατο ςραφείσα την γνώμην έχείνη, καί φησί, 'Ραββουνί, ο λέγεται διδάσχαλε οὐδὲ οὕτως εί χαὶ ζώντα τοῦτον έώρα, θεοπρεπές τι λαβοῦσα ἐπὶ νοῦν, άλλ' ώς άπλως άνθρώπω Θεού, καὶ διδασκάλω των θείων προσέχουσα, διό μή μόνον προσπεσείν, άλλά καὶ ἄψασθαι τῶν αὐτοῦ ποδῶν ὑπὸ τῆς ἀγάπης ώρμησεν, άλλ' ἀχούει. Μή μου ἄπτου ἐπειδή γάρ φησιν, ή ση διάνοια του ύψους ούχ ήψατο του κατ' έμε μυστηρίου, ὅτι Θεὸς ών, ἐν σώματι νῦν ὁρῶμαι διά σέ, και τούτων νύν μάλιςα θεοειδεί, διά τούτο, Μή μου άπτου.

Έδει δὲ καὶ τοῦτο τηρηθήναι τή τοῦ Θεοῦ Μητρὶ, τὸ μόνην αὐτὴν ἐν γυναιξὶν ἄψασθαι τοῦ σώματος μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἐξ αὐτῆς δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ, δ καὶ γέγονεν, ὡς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἱστορεῖ· διὰ ταύτην γάρ φησιν, ὅτι προσελθοῦσαι ἡψαντο τῶν ποδῶν· τἢ δὲ Μαρία φησί, Μή με ἄπτου· οὕπω γὰρ ἀναδέδηκα πρὸς τὸν Πατέρα μου. Τοῦτο συνηρτημένον μέν ἐστι τοῖς ἑξῆς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λόγοις, ὅτι ἀναδαίνω πρὸς τὸν Πατέρα με οὕπω γὰρ ἀναδέδηκα. Λέγει δὲ τοῦτο, ἐμμερίμνους αὐτοὺς ποιῶν καὶ σπουδαιοτέρες, καὶ διεγείρων πρὸς ἐπιπόθησίντε καὶ ζήτησιν τῆς αὐτοῦ θέας. Έχει δὲ τι καὶ πρὸς τὴν Μαγ-

δαληνήν Μαρίαν, Μή μου γάρ απτου φησίν, ότε τοιούτο νύν έστιν δ περίχειμαι σώμα, ώς χαί πυρός άνωφερέστερον είναι καὶ δραστικώτερον, καὶ μή μόνον ἀναβαίνειν δύνασθαι πρός οὐρανὸν, ἀλλὰ καί πρός αὐτὸν τὸν ὑπερουράνιον Πατέρα οὔπω δὲ άναβέβηχα πρός τὸν Πατέρα με, ὅτι οὔπω μετὰ τὴν έχ νεχρών ἀνάς ασιν έαυτο γ έφανέρωσε τοῖς οἰχείοις μαθηταίς. Πορεύου οὖν πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τούτους ένὸς γάρ έσμεν πάντες, εί καὶ μὴ κατά τὸν αὐτὸν τρόπον ἐγὼ μέν γὰρ ὡς γνήσιος ἐχείνῳ χαὶ όμοφυής, έχεῖνοι δὲ ώς δι έμοῦ υίοποίητοι τούτω γεγονότες. «Πορεύου δέ πρός τους άδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, ὅτι ἀγαβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, και Πατέρα ύμων, και Θεόν μου, και Θεον ύμων» ώς γάρ ύμων μέν Πατήρ έστι χάριτε διά του της υίοθεσίας Πνεύματος, ἐχείνου δὲ Πατήρ φύσει κατά τὴν θεότητα, οῦτως ήμῶν μὲν Θεὸς, ώς της φύσεως δημιουργός, έχείνα δέ διά την χατά τὸ ἀνθρώπινον οἰκονομίαν, καὶ διὰ τοῦτο κεχωρισμένως εἶπεν, ἵνα ήμεῖς τὴν χατάλληλον διαφοράν έννοήσωμεν. Ένηγε δε κάκείνες διά τουδε του μηνύματος, δτι άναβαίνει πρός τὸν Πατέρα, περὶ τοῦ οίχείου σώματος έννοεῖν, ώς τοιοθτόν έστιν, οἶον έπι γης ἀει καθάπερ και πρότερον στρέφεσθαι, και συνείναί τούτοις διὰ παντός. 'Αλλ' ή μὲν Μαγδαληνή Μαρία, ήν καὶ ώς μίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ μυροφόρων ύμνουμεν, εἰς ἡν ἀπελαθέντων παρὰ Χριστου των έπτα πνευμάτων της πονηρίας, άντεισωχίσθη πάντως έπταχῶς ἐνεργοῦσα θεία χάρις τοῦ Πνεύματος.

Αυτη μεν ουν ή Μαγδαληνή Μαρία, διὰ τὴν ἐπίμονον προσεδρείαν, καὶ τῆς ἀγγελικῆς όπτασίας καὶ όμιλίας ἀξιωθεῖσα, καὶ αὐτὸν ἰδοῦσα τὸν Κύριον, ἀπόστολος αὐτοῦ πρὸς τοὺς ᾿Αποστόλους γίνεται, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ θείε στόματος διδαχθεῖσε καὶ πληροφορηθεῖσα τελείως ἀπέρχεται πρὸς τοὺς

Αποστόλους, ἀπαγγέλεσα τούτοις ὅτι ἑώραχε τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτη. Ἡμεῖς δὲ σκοπήσώμεν, άδελφοί, πόσον ή Μαγδαληνή Μαρία της άξίας ἀπείγε Πέτρου τοῦ χορυφαίου τῶν ᾿Αποστόλων, καὶ Ἰωάννου τοῦ ήγαπημένου τῷ Χριστῷ θεολόγου, καὶ πόσφ τηνικαθτα μειζόνων ήξίωται παρ' έχείνους. Έχεῖνοι γὰρ ἐπὶ τὸν τάφον δραμόντες μόνα τὰ ὀθόνια εἶδον καὶ τὸ σουδάριον, αὕτη δὲ διὰ την ενδιάθετον και επίμονον καρτερίαν, α τε παραμείνασα μέχρι τέλους, και τη θύρα του σπηλαίου ένδιατρίβουσα, οὐ τοὺς ἀγγέλους μόνον, ἀλλὰ χαὶ αὐτὸν τὸν Κύριον των ἀγγέλων ἐχ νεχρων ἀναστάντα σαρχί, πρό των Άπος όλων έώραχε, χαί αὐτήχοος αὐτοῦ γέγονε, χαὶ τῶν ἀπὸ τοῦ θείε στόματος αὐτοῦ προσταγμάτων διάκονος. Ο δὲ ναὸς οὖτος ἐχείνου τοῦ σπηλαίου τύπος ἐστὶ, μᾶλλον δὲ καί πλέον έχει του τύπε, άλλο σχεδόν έκεινο ύπάρχον έχει γὰρ τόπον, • ἐν ῷ τίθεται τὸ σῶμα τὸ δεσποτιχόν, τὸ ἐνδότερον τοῦ χαταπετάσματος, χαὶ τὴν ἐν αὐτῷ πανίερον τράπεζαν. "Όστις οὖν ἐνδιαθέτως ἐπὶ τὸ θεῖον όντως καὶ θεοδόχον τοῦτο σπήλαιον προστρέχει καὶ προσεδρεύει καὶ παραμένει μέχρι τέλους, συνάγων καὶ άνατείνων πρὸς Θεὸν τὴν αὐτοῦ διάνοιαν, οὐ μόνον ἐπιγνώσεται τοὺς ἐν αὐτη της θεοπνεύστου Γραφης λόγους, οἶόν τινας άγγέλες έξαγγέλλοντας περί τε της θεότητος καὶ της ανθρωπότητος του δι' ήμας ένανθρωπήσαντος Λόγου του Θεου, άλλά και αὐτὸν ἀσφαλώς όψεται τὸν Κύριον τοῖς τῆς διαγοίας ὀφθαλμοῖς, οὐ πολύ είπειν, και τοις του σώματος όγαρ μετά πίστεως βλέπων την μυς ιχην τράπεζαν, χαι τον εν αυτη προτιθέμενον άρτον της ζωης, αὐτὸν όρᾶ τὸν ἐνυπό στατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, σάρχα δι' ήμᾶς γενόμενον καί σκηνώσαντα εν ήμιν καν εαυτόν άξιον παρά- || σχη πρός ύποδοχην, οὐχ όρὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέτοχος αὐτοῦ γίνεται, καὶ ἔνοικον ἑαυτῷ κτᾶται, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ θείας χάριτος πληροῦται, καὶ καθάπερ ἡ Μαρία ἐκεῖνα εἶδεν, ὰ τότε οἱ 'Απόςολοι ἐπεθύμουν ἰδεῖν, οὕτως οὖτος ἐκεῖνα βλέπειν καὶ ἐκείνων ἀπολαύειν ἀξιοῦται, εἰς ὰ ἐπιθυμοῦσι κατὰ τὸν 'Απόστολον, ἄγγελοι παρακύψαι, καὶ διὰ τῆς πρὸς αὐτὰ θέας καὶ μεθέξεως θεοειδης ὅλος ἐκτελεῖται.

Ούχουν, άδελφοί, τὰς παρειμένας πρὸς άρετην ύμων χετρας, και τὰ παραλελυμένα γόνατα άνορθώσατε, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσίν ὕμων, βαδίζοντες τὰς όδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας, τήν διχαιοσύνην, τήν σωφροσύνην, τήν άγάπην, τήν ταπείνωσιν, την άλήθειαν διεςραμμέναι δε όδοί πάντως καί σκολιαί, το μίσος, το ψευδος, ο δόλος, ό φθόνος, ή πλεονεξία, ή ύπερηφανία, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις, ά μη μόνον πραττόμενα, άλλα καὶ μόνον άγαπώμενα καὶ μελετώμενα κατά νουν, ἄξιον ποιεί τὸν ἄνθρωπον της θείας ἀποστροφης. έπειδή περ ἄνθρωπος μέν είς πρόσωπον, Θεός δὲ είς καρδίαν όρᾳ, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ τὰς καρδίας ἑτάζων καὶ τοὺς νεφρούς. 'Αλλ' ήμεῖς άθροιζόμενοι ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, «᾿Αναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ύμῶν, κατὰ τὴν τοῦ κορυφαίε τῶν ᾿Αποςόλων Πέτρου φωνήν, και νήφοντες τελείως, έλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν, ἐν ἀποχαλύψει Ίησοῦ Χριστοῦ » (1)· οὐδὲ γάρ ἐστι δυνατόν τὸν έπὶ τῆς ίερᾶς τοῦ Θεοῦ ἐχχλησίας ἐστῶτα, χαὶ συνάγοντα τὸν οἰχεῖον νοῦν χαὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατείνοντα, χαὶ τὴν διάνοιαν τῶν ἱερῶν ἀσμάτων ἀπ' άρχης άχρι τέλες έμμελετώντα και προσανέχοντα, μή την θείαν άλλοίωσιν άλλοιωθήναι, άναλόγως τη πρός τον Θεόν και τα θεία λόγια μελέτη. θέρμη

γάρ τις ἐγγίνεται τῆ καρδία διὰ τῆς μελέτης ταύτης, ὡς μυίας τοὺς πονηροὺς ἀποσοδοῦσα λογιτης, ὡς μυίας τοὺς πονηροὺς ἀποσοδοῦσα λογιτμοὺς, καὶ πνευματικήν εἰρήνην καὶ παράκλησιν ἐμποιοῦσα τῆ ψυχῆ, καὶ τὸν ἀγιασμὸν τῷ σώματι παρέχουσα, κατὰ τὸν εἰπόντα: «Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῆ μελέτη μου ἐκκαυθήσεται πῦρη (1). Καὶ τοῦτό ἐςιν δ καί τις τῷν θεοφόρων Πατέρων ἐδίδαξεν ἡμᾶς λέγων: Πᾶσαν σου ἀπεδὴν ποίησον, ἵνα ἡ ἔνδον σε ἐργασία κατὰ Θεὸν ἤ, καὶ νικήσεις τὰ ἔξω πάθη. Πρὸς τοῦτο καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἡμᾶς προτρεπόμενος: «Πνεύματι φησὶ περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὺ μὴ τελέσητε» (2).

αιχών λογισμών παυσαμένων ἀφ' ἡμων, παραλατάς σαρχιχάς ἐπιθυμίας ἀπωθουμένου τὰ θεῖα, χαὶ
παραμένοντος τἢ χατὰ Θεὸν ἀληθεία, τὸ ἐπιθυμηπιχόν τῆς ψυχῆς ἐπέχοντος χαὶ περιέποντος, χαὶ
κατὰ Θεὸν ἀληθεία, τὸ ἐπιθυμηπεριζωσάμενοι τὴν ὀσφὸν ὑμῶν ἐν ἀληθεία » (3).

Τὰς τοῦ λογισμοῦ στρεφομένου περὶ τὰ θεῖα, χαὶ
κατὰ Θεὸν ἀληθεία, τὸ ἐπιθυμηπεριζωσάμενοι τὴν ὀσφὸν ὑμῶν ἐν ἀληθεία » (3).

δούσα τὴν ψυχὴν ἡρεμούσαν ἡ τοῦ Πνεώματος γάρις, τῶν μελλόντων ἐχείνων γεύει καὶ ἀποβρήτων άγαθων, ά όρθαλμός έμπαθους καί άμελους ούκ είδε, καί οὖς οὐκ ήκυσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ούχ ἀνέβη τοιούτε και ή γευσις αύτη ἀρραβών έςιν αὐτῶν, καὶ ή τοὺς ἀρραδῶνας τούτων δεχομένη καρδία πνευματική γίνεται, και της οικείας σωτηρίας λαμβάνει πληροφορίαν. Οὐχοῦν εἴ τις ἐθέλοι την πληροφορίαν ταύτην κτήσασθαι, καὶ περὶ τῶν πνευματικών άφραδώνων τούτων άκριδώς μαθείν, πολιτευέσθω καθάπερ νθν ύφηγήσατο και ὑπέδειξεν ό λόγος ούτω γάρ καὶ συμπολίτης ἔσται τῶν άγίων του θεου, και κοινωνός των έπηγγελμένων έχείνοις αἰωνίων καὶ ἀποβρήτων άγαθων. ὧν γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυγεῖν, γάριτι καὶ φιλανθρωπία του Κυρίου ήμων Ίησου Χριστου, ῷ πρέπει δόξα χράτος τιμή χαὶ προσχύνησις, σύν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ χαί είς τους αίωνας των αίωνων 'Αμήν.

LAZ LILIMO

Εἰς τὴν Ανάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐν ἦ καὶ πῶς ἀναπληροῦται τὸ νομικὸν Σάββατον.

ώρταζον Ἰουδαῖοι τὸ φάσχα τὸ νομικὸν,
τὴν ἐξ Αἰγύπτου πρὸς τὴν γῆν τῆς Παλαιστίνης
διάβασιν· ἑωρτάσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ Πάσχα τὸ εὐαγγελικὸν, τὴν τῆς ἡμετέρας ἐν Χριστῷ φύσεως, ἐχ
θανάτε πρὸς ζωὴν, ἐχ φθορᾶς πρὸς ἀφθαρσίαν διάδασιν· ἄρα τίς ἐξειπεῖν δυνήσεται λόγος τὴν ἐν-

τεῦθεν ἀναφερομένην ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαφορὰν, πρὸς τὰ σεμνὰ τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας ἐκείνης, καὶ τὰς ὑποθέσεις τῶν πανηγύρεων; 'Αλλ' ἀνθρώπινος μὲν λόγος οὐδὲ ταύτην ἀξίως εἶπσι τὴν ὑπεροχὴν ὅση' ἡ τοῦ ἀνωτάτω Πατρὸς ἐνυπόστατος σοφία, ὁ τοῦ Θεοῦ προαιώνιος καὶ ὑπερούσιος Λόγος,

⁽¹⁾ Ψαλμ, λή, 4. (2) Γαλ. ί, 16. (3) ἐφεσ. ς', 14.

φιλανθρώπως ένωθείς ήμιν καί συναναστραφείς, έργων νυν ανέδειζεν υπόθεσιν έορτης, και της υπεροχής ταύτης ύπερτέραν διαφερόντως καί νον γάρ διάδασιν της εν αὐτῷ φύσεως ήμετέρας έορτάζομεν, ούχ ἀπὸ τῶν ὑπογείων ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλ' ἀπὸ γής ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ, χαὶ τὸν ἐπέχεινα τούτου θρόγον του τὰ πάντα δεσπόζοντος. Σήμερον γάρ οὐ μόνον ἔστη μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν μέσω των αὐτοῦ μαθητων ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ διέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ αὐτῶν όρώντων ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, και άνηλθε και είσηλθεν είς τὰ όντως άγια των άγίων, και εκάθισεν έκ δεξιών του Πατρός ύπεράνω πάσης άρχης καὶ έξουσίας, καὶ παντὸς όνόματος καὶ ἀξιώματος, είτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, είτε έν τῷ μέλλοντι γινωσχομένου καὶ ὀνομαζομένου. "Ωσπερ δὲ ἀναστάσεις πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως πολλαί γεγόνασιν, οθτω και πολλαί άναλήψεις πρό της αὐτοῦ ἀναλήψεως καὶ Ἱερεμίαν γὰρ τὸν Προφήτην ἀνέλαβε πνεῦμα, καὶ τὸν ᾿Αββακὰμ άγγελος, μάλιστα δὲ τῶν άλλων ὁ Ἡλίας ἄρματι πυρός ἀναληφθείς ἀναγέγραπται. 'Αλλ' οὐδ' οὖτος ύπερέδη την περίγειον ληζιν, άλλ' οίόν τις μετάθεσις ήν ή έχάστου τούτων ἀνάληψις, ἀπὸ γής αίρουσα, καὶ τῶν περὶ γῆν οὐκ ἐξάγουσα· καθάπερ χαὶ οἱ ἀναστάντες ἐχεῖνοι πάλιν εἰς γῆν ἐπέςρεψαν, τελευτήσαντες απαντες Χριστού δὲ ωσπερ έχ νεχρών άναστάντος θάνατος αὐτοῦ οὐχέτι χυριεύει, ούτω καὶ ἀναληφθέντος καὶ καθίσαντος έν ύψηλοῖς, πᾶν ὕψωμα χατώτερόν ἐστιν αὐτοῦ, τοῖς πᾶσι μαρτυροῦν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἐπὶ πάντων Θεός. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐμφανὲς ὄρος τοῦ Θεοῦ χατά τὸν Ἡσαίαν (1), χαὶ ὁ ἐπ' ἄχρων πάντων τῶν λογικών όρέων οίχος του Θεού, τό σώμα τό δεσποτικόν οὐ γὰρ ἄγγελος, οὐκ ἄνθρωπος, άλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος διὰ σαρχὸς ἢλθε χαὶ ἔσωσεν ἡμᾶς, καθ ἡμᾶς δι' ἡμᾶς γενόμενος, χαὶ μείνας ἀναλλοιώτως Θεός. "Ωσπερ δὲ χατῆλθεν οὐ μεταβὰς, ἀλλὰ συγχαταβὰς, οὕτως ἐπανέρχεται πάλιν, οὐ τἢ θεότητι μεταβαίνων, ἀλλ' ἐνθρονίζων ἄνω τὴν ἡμετέραν ἡν ἀνέλαβε φύσιν. ἔδει γὰρ ἀληθῶς ἐχεῖ προσενεχθῆναι τῷ Θεῷ τὴν πρωτότοχον ἐχ τῶν νεπῶν ἡμῶν φύσιν, οἶόν τινα πρωτογεννημάτων ἀπαρχὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ γένους.

Διά τοῦτο πολλών γεγενημένων άναστάσεών τε χαί αναλήψεων οὐδεμίαν ήμεῖς έορτάζομεν, ώς την του Κυρίου ανάστασιν και ανάληψιν, επεί καί των άλλων έχείνων ούτε μετέχομεν, ούτε μεθέξομεν ήμεις. Ώφελήμεθα δὲ ἐξ αὐτῶν οὐδὲν πλέον, η το προς πίστιν ανάγεσθαι της του Σωτηρος ήμων άναστάσεώς τε καὶ άναλήψεως, ης καὶ μετέχομεν, καί μεθέξομεν απαντες. αυτη γάρ της φύσεως της άνθρωπίνης άνάστασίς έστι καὶ άνάληψις, καὶ οὐχ άπλως της άνθρωπίνης φύσεως, άλλα και των είς Χριστόν πις ευόντων, χαὶ τὴν πίστιν δι' ἔργων ἐπιδειχνυμένων έχάστου. δ γάρ γέγονε δι' ήμας γέγονεν ό Κύριος, αγέννητός τε καὶ ἄκτις ος ων κατά την οίχείαν θεότητα χαὶ δν έζησε βίον δι' ήμᾶς έζησε, τρίδον ήμιν ύποδειχνύς την πρός την όντως ζωήν ἐπανάγουσαν, καὶ ἄπερ ἔπαθε τη σαρκὶ, δί ήμας έπαθε, τὰ ήμῶν ἐξιώμενος πάθη, καὶ διὰ τὰς ἡμετέρας άμαρτίας ήχθη εἰς θάνατον, καὶ δι' ήμας ανές η και ανελήφθη, προοικονομών ήμιν την είς ἀπείρους αίωνας ἀνάστασιν καὶ ἀνάληψιν πάντες γάρ οί χληρονόμοι της ζωής ταύτης μιμούνται, καθόσον έστι, την πολιτείαν της έπι γης οίκονομίας αὐτοῦ. Ταύτης δὲ τῆς μιμήσεως άρχη μέν ήμιν έστι τὸ άγιον βάπτισμα, τύπος όν τῆς τοῦ Κυρίου ταφής τε και άναστάσεως, μεσότης δε δ

⁽¹⁾ Ho. 6', 2.

χατ' άρετὴν βίος, χαὶ ή χατὰ τὸ Εὐαγγέλιον πολιτεία, τέλος δὲ ἡ διὰ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων κατά των παθων νίκη, ζωήν προξενούσα την άνώδυνον και ανώλεθρον και οὐράνιον· καθάπερ και δ 'Απόστολος πρός ήμας φησιν ότι «Εί κατά σάρκα ζήτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν εί δὲ πνεύματι τὰς πράξεις του σώματος θανατούτε, ζήσεσθε» (1). Μιμοῦνται τοίνυν οί χατὰ Χριστόν ζῶντες τὴν ἐν σαρχὶ πολιτείαν αὐτοῦ. ἀποθνήσχουσι μέν τοι χατὰ καιρόν έκαστος, έπει κάκεῖνος ἀπέθανε τη σαρκί, καθ' ήν καὶ άναστήσονται κατ' έκεῖνον δεδοξασμένοι καὶ ἄφθαρτοι, κάν μὴ νῦν, άλλ' ὅτε καιρός. εἶτα καὶ ἀναληφθήσονται, ὡς ὁ Παῦλος καὶ τοῦτό φησιν. « Άρπαγησόμεθα γάρ φησιν έν νεφέλαις είς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σύν Κυρίω ἐσόμεθα» (2).

Όρατε πως έχαστος ήμων, είγε βούλεται, χοινωνός ἔσται καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ της αναλήψεως, και κληρονόμος μέν Θεού, συγ κληρονόμος δε Χριστου; Διά τουτο χαίρομεν έορτάζοντες τὴν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀνάστασιν καὶ ἀνύψωσιν καὶ ἀνίδρυσιν, καὶ τὴν κατ' ἀρχὴν τῆς έκάστου τῶν πιστευόντων ἀναστάσεώς τε καὶ ἀναλήψεως, προτιθέντες είς μέσον τὰς σήμερον ἀναγνωσθησομένας εὐαγγελικάς φωνάς, ὅτι, ἀναςὰς ό Κύριος έστη εν μέσω των μαθητών αὐτοῦ. Διατί οὖν ἔς η ἐν μέσω αὐτῶν, εἶτα καὶ συνώδευσεν αὐτοῖς; « Έξήγαγε γὰρ αὐτούς φησιν ἔξω ἔως εἰς Βηθανίαν, άλλὰ, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αύτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς» (3); ίνα σῶον ὅλον ἐαυτὸν ἐπιδείξη καὶ άσινη, ΐνα τούς πόδας ἐβρωμένες ὄντας παραστήση καὶ βεδηκότας ἀσφαλῶς, τοὺς τὰς τρήσεις τῶν ἤλων ύπομείναντας, τὰς όμοίως ἐπὶ τοῦ σταυροῦ

πλευράν, εί και τούς τύπους των πληγων έπεφέροντο, πρός πίστωσιν τοῦ σωτηρίου πάθους. Ἐμοὶ δὲ διὰ τοῦ, ἔστη ἐν μέσω τῶν μαθητῶν, δοχεῖ δείχνυσθαι καὶ τὸ στηριγθήναι τούτους ἐν τή πίστει αὐτοῦ, διὰ τῆς αὐτοῦ τοιαύτης ἐμφανείας καὶ εὐλογίας οὐ γὰρ μόνον ἔζη ἐν μέσῳ πάντων αὐτῶν, άλλά καὶ ἐν μέσω τῆς ἐκάστου καρδίας ἔστη, καὶ έστηρίχθη διὰ της πίστεως ώς είναι καὶ ἐπ' αὐτης έκάστης λέγειν έκεινο τὸ ψαλμικόν. «'Ο Θεὸς έν μέσω αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται» (4) έξ ἐκείνε γὰρ έδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι γεγόνασιν οί τοῦ Κυρίου 'Απόστολοι. 'Εστη οδν εν μέσω αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖνο τὸ γλυκὸ τοῦτο καὶ ἐντριβές καὶ σύνηθες αὐτῷ πρόσρημα. Διττῆς δὲ οὔσης της είρήνης, ήν τε έχομεν πρός τόν Θεόν, ήτις γέννημά έστι μάλιστα της εὐσεβείας, καὶ ην ήμεζς πρός άλλήλες έχομεν, ήτις ἀπὸ της κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον φωνής πέφυχε γεννασθαι, αμφοτέρας ένταῦθα δι' ένὸς προσρήματος έδωχεν ό Κύριος. χαί καθάπερ αὐτοῖς προσέταξε ποιεῖν, ὅτε πρῶτον ἀπέστειλεν αύτους, εἰπών « Εἰς ἡν ἀν οἰχίαν εἰσέλθητε, λέγετε, εἰρήνη τῷ οἴχῳ τούτῳ » (5), οὕτω καὶ αὐτὸς ποιεί εἰσελθών εἰς τὴν οἰκίαν ἐν ἢ ἦσαν συνηγμένοι, πάραυτα την εἰρήνην ἔδωκεν. Ώς δὲ τῷ ἀνελπίστῳ καὶ παραδόξῳ τῆς θέας πτοηθέντας αὐτοὺς καὶ ταραχθέντας εἶδεν· ἐδόκουν γάρ φησι πνευμα θεωρείν, δηλονότι φαντασίαν είναι τὸ δρώμενον, αὐτὸς πάλιν τὰ κινήματα τῆς αὐτῶν καρδίας ἀπαγγείλας αὐτοῖς, καὶ δείξας αὐτὸς ἐκεῖνος ών, πρός δν και πρό του πάθους και της άναστάσεως έλεγον· « Νῦν οίδαμεν, ὅτι οίδας πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ΐνα τίς σε ἐρωτᾳ » (6), τὴν διὰ τῆς έξετάσεως χαὶ ψηλαφήσεως πληροφορίαν προέτειπροσηλωμένας χείρας, αὐτὴν τὴν λογχευθείσαν | νεν. 'Ως δὲ προδεξαμένους αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν,

⁽¹⁾ Ρωμ. ή, 13. (2) Α΄ Θεσ. δ', 17. (3) Δουκ. κδ', 50. (4) Ψαλμ. μέ, 5. (5) Δουκ. ί, 5. (6) Ιωαν. ις', 30.

είδε, διὰ τῆς ἐξετάσεως ἐδεδαίωσεν ἔτι ταύτην αμα δὲ καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην καὶ κοινωνίαν τροφὴν αὐτῶν ὁςώντων προσενεγκάμενος. « Ἐτι γάρ φησιν ἀπιστούντων αὐτῶν καὶ θαυμαζόντων», οὐκέτι γε μὴν ἐκ διχονοίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς χαρᾶς, «εἶπεν αὐτοῖς ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ, ἐπέκων αὐτῶ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσίε κηρίου, καὶ λαδών ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν» (1).

'Ετράφη δὲ τὸ ἀχήρατον ἐχεῖνο σῶμα μετὰ τὴν άνάστασιν, ούκ αὐτὸ δεόμενον τροφής, ἀλλ' ἵνα πιστώσηται την οίχείαν ανάστασιν, και δείξη τουτ' αὐτό καὶ νῦν ὀν, τὸ καὶ πρὸ τοῦ παθεῖν συνεσθίον αὐτοῖς ἀνάλωσε δὲ τὴν τροφὴν, οὐ κατὰ τὴν τῶν θνητών σωμάτων φύσιν, άλλὰ χατὰ θείαν ἐνέργειαν, καὶ ὡς ἀν είποι τις, ὡς τὸ πῦρ ἀναλίσκει τὸν κηρὸν, πλήν ὅτι πῦρ μὲν ὑπεχχαύματος δείται πρ ὸς τὸ συνίστασθαι, τὰ δὲ ἀθάνατα σώματα τροφής οὐ δείται πρός τό συνίστασθαι. Έφαγε δε ίχθύος όπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου, σύμβολα καὶ ταῦτα τοῦ χατ' αὐτὸν μυστηρίου· τὴν γὰρ ήμετέραν φύσιν έχθύος δίκην ο ο ενηχομένην τη ύγρότητι του ένηδόνου βίου καὶ ἐμπαθοῦς, ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ένώσας έαυτῷ καθ' ὑπόστασιν, καὶ τῷ θείῳ καὶ άπροσίτω πυρί της αύτου θεότητος έκκαθάρας πάσης έμπαθοῦς διαθέσεως, όμόθεον αὐτὴν καὶ οἶον διάπυρον ἀπετέλεσεν. Οὐ τὸ φύραμα δὲ μόνον ὅπερ άνέλαβεν ύπερ ήμων, άλλά των της αὐτοῦ χοινωνίας χατηξιωμένων έχαστον θεοποιεί τη μετουσία του πυρός, δ βαλλείν ήλθεν ἐπὶ γής ὁ Κύριος. Μελισσίω δε χηρίω ξοιχεν ήμων ή φύσις, οίονεί τινι χηρίω τῷ σώματι ἐντεθησαυρισμένον οἶά περ μέλι, κατέχουσα τὸ λογικὸν χρημα, μᾶλλον δὲ τοιοῦτός έστι των είς Χριζόν πιζευόντων έχαστος. την γάρ τοῦ θείου Πνεύματος χάριν έναποχειμένην έχει τη |

τε ψυχή καὶ τῷ σώματι, καθάπερ μέλι κηρίφ. Έσθίει δε από τούτων ό Κύριος, επειδή περ οίχεῖον ήδέως βρώμα ποιείται την σωτηρίαν έχάστου των μετεχόντων της φύσεως ού τὸ πᾶν δέ, άλλ' ἀπὸ μελισσίου χηρίου, τουτέστι μέρος έσθίει, έπει μή πάντες ἐπίστευσαν. Οὐκ αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ τὸ μέρος τοῦτο λαμβάνει, άλλ' ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτῷ τούτο δίδοται καὶ γὰρ οί μαθηταὶ τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ προσάγουσι μόνους τῶν ἀπίστων χωρίσαντες. Ούτω δή καὶ διὰ ταῦτα φαγών τοῦ τε ίχθύος καὶ τοῦ μελισσίου κηρίου ἐνώπιον τῶν οἰκείων μαθητών ό Κύριος, ἀνέμνησε τούτους καί τῶν έαυτου λόγων, ους αὐτοῖς προείπεν ἐπὶ τὸ πάθος ερχόμενος, άληθινόν έαυτον κάντεῦθεν παραστήσας. ώς γάρ προείπεν, ούτω και έξέβησαν και διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς, καὶ γινώσκειν ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτω γέγονε, καὶ οὕτως ἔδει δι' ἀνείκαστον φιλανθρωπίας πέλαγος, ύπερ ανθρώπων ανθρωπον γενέσθαι τόν του Θεού μονογενή Υίὸν, φανερωθήναί τε καὶ μαρτυρηθήναι άνωθεν Πατρική φωνή, καὶ θείε Πνεύματος εμιφανεία. μιζωθ**λναί τε κα**ς βα**ο**παζωθλναι οι, ερλ**ο**ν καί λόγων έξαισίων φθονηθηναί τε καί παραδοθηναι παρά τῶν μὴ ζητούντων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, άλλα την των άνθρώπων, σταυρωθηναί τε καί ταφήναι, καὶ ἀναστήναι ἐχ νεχρῶν τή τρίτη ἡμέρα, καὶ κηρυχθήναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν χαὶ ἄφεσιν άμαρτιῶν, ἀπὸ Ἱἐρουσαλημ ἀρξαμένου τοῦ χηρύγματος. χήρυχάς τε χαὶ μάρτυρας εἶναι τούτων αὐτοὺς τοὺς αὐτόπτας καὶ ὑπηρέτας γεγενημένους αὐτοῦ· εἶς καὶ πέμψειν ἄνωθεν ἐπαγγειλάμενος την ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, δηλαδή τὸ Πνευμα τὸ ἄγιον, προσέταξε χαθήσθαι ἐν Ἱερκσαλήμ, εως οὖ ἐνδύσωνται δύναμιν ἐξ ὕψους.

Διαλεγόμενος οδν ούτω τοῖς οἰχείοις μαθηταῖς ό Κύριος τὰ σωτήρια, ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς οίκίας, καὶ προήγαγεν αὐτοὺς εως της Βηθανίας, καὶ εύλογήσας αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο είς τὸν οὐρανὸν, χαὶ ὡς ὀχήματι νεφέλη φωτὸς χρησάμενος ἀνηλθεν ἐν δόξη, καὶ εἰσηλθεν εἰς τὰ ἀχειροποίητα ἄγια τῶν ἀγίων, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιά της μεγαλωσύνης εν ούρανοῖς, όμόθρονον ώς όμόθεον ποιήσας τὸ ήμέτερον φύραμα. Ώς δὲ οί Απόστολοι οὐχ ἀνίεσαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀτενίζοντες, αγγέλων επιστασία μανθάνουσιν, ως οδτος έλεύσεται πάλιν έξουρανοῦ πάντων όρώντων. Οὕτω γάρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος προεῖπε, καὶ ὁ Δανιὴλ πρότερον έώραχεν· «Είδον γάρ φησιν ώς υίὸν ἀνθρώπε έρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ » (1). ὁ δὲ Κύριος, «όψονταί φησι πάσαι αί φυλαί της γης τὸν Υίον του ανθρώπου έργομενον έπι των νεφελών τοῦ οὐρανοῦ » (2). Τότε οἱ μαθηταὶ προσχυγήσαντες έχ τοῦ Ἐλαιῶνος ὅθεν χαὶ ἀνελήφθη τὸν ὑπερεράνιον Δεσπότην, τον έχειθεν χαταβάντα χαι την γην οὐρανώσαντα, καὶ αὖθις ἀναβάντα ὅθεν καὶ κατέδη, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνάψαντα, καὶ μίαν ἐχχλησίαν εἰς δόξαν της οἰχείας φιλανθρωπίας οδράνιον άμα καὶ ἐπίγειον συςησάμενον, χαίροντες ύπέστρεψαν είς Ίερουσαλήμ, καὶ ήσαν διὰ παντός έν τῷ ἱερῷ, τὸν νοῦν εἰς οὐρανὸν ἔγοντες, χαὶ αἰνούντες καὶ εὐλογούντες τὸν Θεὸν, καὶ πρὸς ὑποδοχήν της ἐπηγγελμένης ἐπιδημίας τοῦ θείε Πνεύματος έαυτες έτοιμάζοντες. Αὐτό δὲ τοῦτό ἐστιν, ώς έν ἐπιτόμω, τὸ πολίτευμα τῶν ἀπὸ Χριστοῦ καλουμένων, άδελφοί, προσχαρτερείν ταίς δεήσεσι χαί ταῖς προσευχαῖς, χαὶ ἀνατεταμμένον ἔχειν τὸ όμμα της διανοίας άγγελομιμήτως πρός τὸν ἐπε-

ράνιον Δεσπότην· αίνεῖν τε χαὶ εὐλογεῖν αὐτὸν ἀνεπιλήπτω πολιτεία, και ούτω την μυστικήν αύτου έπιδημίαν εκδέχεσθαι, κατά τὸν εἰπόντα πρὸς αὐτόν· « $oldsymbol{\Psi}$ αλῶ καὶ συνήσω ἐν όδῷ ἀμώμῳ, πότε ήξεις πρός με » (3); Τοῦτο καὶ ὁ μέγας Παῦλος δηλών έλεγεν. «Ήμών τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ύπάρχει, όπου πρόδρομος ύπερ ήμων είσηλθεν Ίησους» (4). Πρός τουτο καὶ ό των 'Αποστόλων κορυφαΐος Πέτρος ἐνάγων· « Αναζωσάμενοί φησι τὰς δοφύας της διανοίας ύμων, νήφοντες τελείως, έλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ύμιν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ίησοῦ Χριστοῦ, δν οὐχ όρῶντες ἀγαπᾶτε» (5). Τοῦτο καὶ ὁ Κύριος αἰνιττόμενος, «Ἐςωσάν φησιν αί όσφύες ύμῶν περιεζωσμέναι, καὶ οί λύχνοι καιόμενοι, καὶ ύμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον αὐτὸν, πότε ἀναλύσει» (6). Οὕτω καὶ τὸ σάββατον οὐ κατέλυσεν, άλλ' άνεπλήρωσεν, δείξας σάββατον εὐλογημένον όντως ον, τὴν ἐπὶ τὸ χρείττον τής των σωματιχών έργων χαταπαύσεως ήμέραν, καὶ διὰ τοῦτο συγκεκληρωμένην εἶναι τούτφ τήν εὐλογίαν, ὅτι σχολάζοντες ἀπὸ τῶν γηίνων, χαί μετ'ού πολύ χαταργουμένων έργων, προσανέχομεν τῷ Θεῷ, ζητοῦντες μετ' ἐλπίδος ἀχαταισχύντου τὰ οὐράνια καὶ ἀκήρατα.

Έν μὲν οὖν τῷ παλαιῷ νόμῳ μία τῶν ἡμερῶν τῆς ἑδδομάδος σάβδατον ἦν διὸ καὶ ὁ Κύριος τοῖς ἀνοήτοις Ἰουδαίοις ἔδοξε καταλῦσαι τὸ νομιζόμενον σάβδατον αὐτὸς δέ φησιν οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι (7). Πῶς οὖν οὐ κατέλυσε τοῦτο τὸ σάβδατον, ἀλλ' ἀνεπλήρωσε καὶ κατὰ τοῦτο τὸν νόμον; Πνεῦμα ἄγιον ἐπαγγειλάμενος δώσειν τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ προστάξας ἀεὶ διεγηγερμένους εἶναι καὶ

⁽¹⁾ Δαν. ζ', 13. (2) Ματθ. κδ', 30. (3) Ψαλμ. ρ', 2. (4) Φιλ. γ', 6. Ε΄Ερ. ς', 20. (5) Α΄ Πετρ. ά, 18. (6) Λουκ. ιδ', 35.

⁽⁷⁾ Mart. 6, 71.

έγρηγορότας καὶ εἰπών «Γίνεσθε ετοιμοι, ὅτι ἢ ὥρα ού δοχείτε, ό υίὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» (1), πάσας τὰς ἡμέρας τοῖς τελέως ὑπαχούειν αὐτῷ προαιρουμένοις εύλογημένα σάββατα πεποίηκε, καὶ ούτως οὐ χατέλυσεν, άλλ' ἀνεπλήρωσε χαὶ χατὰ τούτο τὸν νόμον. Ύμεῖς δὲ οί τοῖς χοσμιχοῖς πράγμασιν έμπεπλεγμένοι, έὰν ἀπέχησθε της πλεονεξίας, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀπεχθείας, καὶ ἀληθεύειν σπεύδητε καὶ σωφρονείν, ποιήσετε καὶ ύμεῖς τὰς ἡμέρας πάσας σάββατα διὰ της ἀπραξίας τῶν χαχῶν. "Όταν δὲ ἐπιστή μᾶλλον τῶν άλλων ἡμέρα σωτήριος, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνεγκλήτων δεῖ σχολάζειν έργων τε καὶ λόγων, καὶ μεθ' ὑπομονῆς παραμένειν τή του Θεου έχχλησία, και υπέχειν τα ώτα μετά συνέσεως τη άναγνώσει καὶ τη διδασκαλία, καὶ προσέχειν μετά κατανύξεως τη δεήσει καί ταζς προσευχαίς, χαὶ τοῖς ὕμνοις τοῖς πρὸς τὸν Θεόν ἀναπληρώσετε γάρ ούτω καὶ ύμεζς τὸ σάββατον κατά τὸ Εὐαγγέλιον της του Θεού χάριτος πολιτευόμενοι, καὶ πρὸς τὸν ὑπὲρ τὰς οὐρανίας άψίδας ίδρυμένον σύν Πατρί καὶ Πνεύματι τὸ όμμα τῆς διανοίας ανατείναντες Χριστόν, δς υίδς ἐποίησεν ήμας Θεοῦ οὐχ εἰσποιητοὺς ὀνόματι ψιλῷ, ἀλλ' ἐν χοι- []

νωνία θείε Πνεύματος, σαρχί τε χαὶ αζματι τῷ ἑαυτοῦ, Θεῷ χαὶ ἀλλήλοις προσωχειωμένους.

Φυλάττωμεν οδν δι' άγάπην άδιάλυτον την πρός άλλήλους ταύτην ενότητα. βλέπωμεν ἀεὶ πρὸς τὸν άνω γεννήτορα. οὐ γὰρ ἔτι ἐχ τῆς γῆς ἐσμὲν χοί. χοί, ώς ό πρώτος άνθρωπος, άλλ' ώς ό δεύτερος άνθρωπος, ό Κύριος έξ ούρανου οίος ό χοικός, τοιοῦτοι καὶ οί χοϊκοὶ, οἶος ό ἐπουράνιος, τοιοῦτοι χαὶ οί ἐπουράνιοι. 'Ως οὖν ἐφορέσαμεν τὴν εἰχόνα τοῦ χοϊχοῦ, φορέσωμεν χαὶ τὴν εἰχόνα τοῦ ἐπουρανίε, και την καρδίαν άνω πρός αὐτὸν ἔχοντες, θεώμεθα τὸ μέγα θέαμα τοῦτο, τὴν ἡμετέραν φύσιν, άύλω συνδιαιωνίζεσαν θεότητος πυρί· χαὶ τὴν πρός τούς δερματίνους χιτώνας αποθέμενοι σχέσιν, ούς έχ παραβάσεως ένδεδύμεθα, ζωμεν έν γη άγία, την χαθ' έαυτὸν εχαστος γην άγίαν δι' άρετης χαὶ της άχλινοῦς πρός θεὸν νεύσεως ἀποδείξαντες, ώς ἄν παβρησίαν σχώμεν, ἐπιδημούντος ἐν πυρὶ τοῦ Θεοῦ, χαὶ φωτισθώμεν προσδραμόντες, χαὶ συνδιαιωνίσωμεν φωτιζόμενοι, είς δόξαν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτε φωτὸς, τῆς τρισηλίου καὶ μοναρχικωτάτης φαιδρότητος. ή πάσα δόξα χράτος τιμή χαὶ προσχύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

OMIAIA ED.

Είς τὴν αὐτὴν ἑορτήν· ἐν ἦ καὶ περὶ παθῶν καὶ ἀρετῶν.

Βλέπετε τὴν χοινὴν ἡμῖν ἑορτὴν χαὶ εὐφροσύνην ταύτην, ἢν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τἢ ἀναστάσει χαὶ ἀναλήψει αὐτοῦ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευχόσιν ἐχαρίσατο; διὰ θλίψεως ἀνέβλυσε. βλέπετε τὴν ζωὴν, μᾶλλον δὲ τὴν ἀθανασίαν ταύτην;

διὰ θανάτου ἡμῖν ἐπέφανε· βλέπετε τὸ οὐράνιον ὕψος, εἰς δ ὑπερυψωθεὶς ἀνῆλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ὑπερδεδοξασμένην ἡν κατὰ σάρκα δεδόξας αι δόξαν; διὰ ταπεινώσεως καὶ ἀδοξίας αὐτῆς ἐπέτυχε. Καθάπερ καὶ ὁ ᾿Απόςολος περὶ αὐτοῦ φησιν· «"Ότι ἐτα-

⁽¹⁾ Mart. x8, 44.

πείνωσεν έαυτὸν γενόμενος ὑπήχοος μέγρι θανάτε, θανάτου δε ζαυρού. διό και ό Θεός αὐτὸν ὑπερύψωσε, χαὶ ἐγαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα. ΐνα εν τῷ ὀνόματι Ίησοῦ πᾶν γόνυ χάμψη ἐπερανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταγθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα έξομολογήσηται, ότι Κύριος Ίησους Χριςός είς δόξαν Θεοῦ Πατρός» (1). Εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς τὸν Χριστόν αὐτου, ὅτι ἐταπεινώθη, ὅτι ἡτιμάσθη, ὅτι ἐπειράσθη, ὅτι σταυρὸν καὶ θάνατον ἐπονείδιστον ύπερ ήμων ύπέμεινε, διά τοῦτο ύπερύψωσε, πως ήμας σώσει και δοξάσει και ανυψώσει μή την ταπείνωσιν έλομένες; μη την είς τες όμοφύλες άγάπην ἐνδειχνυμένες; μὴ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς διὰ τῆς των πειρασμών ύπομονής χτησαμένες; μή διά τής είς ζωήν αἰώνιον ἀπαγούσης στενής πύλης καὶ όδοῦ τῷ πρὸς αὐτὴν ποδηγήσαντι σωτηρίως έπομένους; είς τοῦτο γὰρ ἐκλήθημέν φησιν ό κορυφαῖος τῶν 'Αποστόλων Πέτρος· «Ότι καὶ Χριστός ἔπαθεν ύπερ ήμων, ήμεν ύπολιμπάνων ύπογραμμόν, ενα έπαχολουθήσωμεν τοῖς ἔχνεσιν αὐτοῦ » (2).

'Αλλὰ τίνος ενεκα διὰ τῶν τοιούτων παθημάτων καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ ώδευσε Χριστὸς, καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑπερύψωσε, καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν κοινωνίαν καλεῖ τῶν παθημάτων τοῦ Υίοῦ αὐτοῦ; αὐτὸς ὁ Θεὸς μόνος, ὁ αὐτός ἐστιν ἀεὶ πρὸ τῶν αἰώνων καὶ εἰς αἰῶνας καὶ ἔτι, ἀναλλοίωτος διαμένων· οὐκ ὰρχόμενος, οὐ παυόμενος, οὐ γινόμενος, οὐ φθειρόμενος, οὐκ αὐξόμενος, οὐ μειούμενος, οὐδενὶ τρόπω ἡ τόπω μεταδαλλόμενος ἄναρχος, ἄκτιστος, ἄτρεπτος, ἀσύγχυτος, ἀπεριόριστος αὐτὸς πάντα τρέπων ἐπὶ τὸ κρεῖττον ὡς βούλεται, αὐτὸς παραπῶν δὲ τὸ ἔχον ἀρχὴν, καὶ τροπὴν ὑφίς αται· τροπὴ γάρ τις ἡ ἀρχή ἐςι. Τρεπτῆς οὖν οὔσης πάσης τῆς

χτίσεως, όση όρατή χαὶ όση ἀόρατος, όση αἰσθητή καί όση αναίσθητος, όση λογική καί όση άλογος, ή λογική μόνη φύσις τὸ αὐτεξούσιον ἔχουσα, ἐθελούσιον έχει την έπὶ τὸ χεῖρον ή τὸ χρεῖττον τροπην οίχοθεν και παρ' έαυτης, ή της του Θεού βουλήσεως αντεχομένη, παρ' ής ή πρός το χρείττον ές το διηνεχές ταύτη γίνεται προχοπή χαι τροπή χαὶ πρόοδος, ή τη βουλήσει του Θεού άντιχειμένη, καί τη παραγωρήσει τούτου δικαίως ύποπίπτουσα, καὶ ἐπὶ τὸ γεῖρον ἀθλίως ἐκπίπτουσα. Δύο τοίνυν ούσιῶν λογικῶν κτισθεισῶν ὑπὸ Θεοῦ, πρότερον μέν τῶν ἀύλων ἀγγέλων, ὕστερον δὲ τῶν ἐνύλων ἀνθρώπων, οὐδεμία τούτων διεφύλαξε τὴν πρὸς τὸν Κτίστην καὶ φύσει δεσπότην ὑπακοὴν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ των άύλων άγγέλων οὐράνιος ταξιαρχία, ή χαὶ προτέρα χτισθείσα, προτέρα χαὶ τὴν ἐχ Θεοῦ ἀποστασίαν ενόσησεν. "Όσον οὖν τῶν ἀγγέλων ὑψηλότερον της νόσου ταύτης διέμεινε, φῶς εἰσι, καὶ φωτός ἀεὶ πληρούνται, χαὶ ἀεὶ ἐαυτῶν γίνονται φωτοειδέστεροι, μαχαρίως τη εμφύτω χρώμενοι τροπή, καὶ χορεύοντες εν χαρά περὶ τὸ πρῶτον φῶς, πρός αὐτό βλέποντες ἀεὶ, κάκεῖθεν ἀμέσως φωτιζόμενοι, καὶ τὴν τοῦ φωτός πηγὴν ἄπαυστα ὑμνούντες, καί πρός τους υποβεδηκότας των φωτιζομένων, τὴν φωτοποιὸν χάριν διαπέμποντες, ώς διάχονοι φωτός. Ο δὲ ἀφηνιάσας χαὶ άθετήσας τὴν πρός τόν Θεόν υποταγήν Σαταν, του φωτός άποπεσών περιέπεσε τῷ σχότει, καὶ ὑπὸ ζόφον αἰώνιον χατεδιχάσθη, χαὶ σχότους σχεύος, χαὶ σχότους δημιουργός, καὶ σκότους ἐγένετο πρόξενος καὶ διάχονος, πρώτον μεν έαυτῷ χαὶ τοῖς συναποστατήσασιν άγγέλοις, ἔπειτα δὲ, ώ τῆς συμφορᾶς! καὶ ήμιν εν τῷ παραδείσω τοῦ Θεοῦ, ἀπιστήσασι Θεῷ, 🛮 χαὶ πιστεύσασιν αὐτῷ. ᾿Αλλ᾽ οἱ μὲν τῆς πονηρίας

⁽¹⁾ Φιλ.π. β', 8. (2) Α, Πετρ. β', 21.

πάντες ἄγγελοιοῖον αὐτοσχότος ὄντες, ὡς μὴ χατὰ μετοχὴν τοῦτο γεγονότες, ἀλλ' ἀρχὴ χαὶ πλήρωμα τῆς ἀπειθείας ὅντες, χαὶ πιχρὰ ῥίζα χαὶ πηγὴ πάσης άμαρτίας, μάλιστα διὰ τὸ χαὶ ἡμῖν πρόξενοι γενέσθαι ταύτης, ἀσύγγνωστον ἔχουσι τὴν ἀμαρτίαν, χαὶ ἀχρατῶς ἐπὶ τὸ σχοτοειδές ερον ἀεὶ χωροῦσι προχόπτοντες χαθ' ἑαυτῶν, χαὶ ἀνεπιστρόφως ἔχοντες πρὸς τὸ πάσης λογιχῆς φύσεως φωτις ιχόν. Ἡμῖν δὲ ὡς μὴ αὐτοχινήτοις ἐπὶ τὸ χαχὸν γεγενημένοις μετ' ἐλέους ἡ παρὰ τοῦ Θεοῦ παιδεία ἐξ ἀρχῆς ἐπάγεται εἰ γὰρ χαὶ κατεδιχάσθημεν θανάτω, ἀλλὰ μετὰ τὸ λαδεῖν μετανοίας προθεσμίαν τὸν πολυετῆ χρόνον, δν δ'Αδὰμ μετὰ τὴν παραχοὴν ἐπέζησε, χαὶ δν ἔχαστος διαδιοῦμεν.

"Όθεν καὶ σαφώς δείκνυται, ώς οὐκ ἀπεγνωσμένην έχομεν την σωτηρίαν, οὐδὲ ἔστιν ὅλως ἐν ήμῖν απογνώσεως χαιρός. πάσα γάρ ήμιν ή ζωή μετανοίας ἐστὶ χαιρὸς, μὴ θέλοντος τοῦ Θεοῦ τὸν θάνατον του άμαρτωλου, κατά τὸ γεγραμμένον, ώς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν· διὰ τί γαρ οὐκ εὐθὺς τῆ παρακοή ἐπηκολούθησεν ὁ θάνατος; ή καὶ ήμεῖς άμαρτωντες ούκ όπαλλαττόμεθα του ζην, είμη έλπίς ήν έπις ροφής; οδ δε έλπίς έπιστροφής, απόγνωσις οὐα ἔχει χώραν. 'Αλλά καὶ δ τοῦ 'Αδάμ 'Αβελ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς μεμαρτύρηται ὑπὸ Θεοῦ, ώς εὐάρεστος καὶ εὐπρόσδεκτος αὐτῷ φανείς. Καὶ μετά μιχρόν τότε χρόνον της ήμων έχπτώσεως, 'Ενώς ήλπισεν έπιχαλεῖσθαι τὸν Κύριον. 'Ο δέ Ένώχ ούχ εὐηρέστησε μόνον, άλλά χαὶ μετετέθη ύπο του Θεου, σαφής γενόμενος της περί ήμας τές ἐπταιχότας συμπαθείας ἀπόδειξις. Πάλιν φορὰ τῆς άμαρτίας, και πάλιν αποςροφή θεου κατά του γένους του ήμετέρου, καὶ παγκοσμίφ δικαίως παρεδόθημεν χαταχλυσμώ, χαὶ πάλιν οὐχ ἄμιχτος ή όργη, οὐδ' ἀνίλεως ή καταδίκη, ἀλλ' οἶόν τινα ρίζαν δευτέραν τοῦ ήμετέρου γένους, τὸν Νῶε δί-

χαιον εύρων έν τη γενεά αύτου, θαυμασίως ό θεός έφύλαξεν, οίονεὶ περιτεμών ἐν προνοία, χαχῶς ὑλομανούσαν, άλλ' οὐκ ἐκτεμών, οὐδὲ πρόβριζον άσυμπαθώς άνασπάσας την άνθρωπίνην φυλήν. Μετ' έχεῖνον 'Αβραάμ πιστός χαὶ εὐάρεστος άναπέφηνε Θεώ, παρ' αὐτοῦ μαρτυρούμενος καὶ δ τούτου Ίσαάχ, και ό του Ίσαάχ Ίαχώβ, και οί έξ αὐτοῦ πατριάρχαι, εν οίς επαγγελία και πρόρδησις ελέες κρείττονος, καὶ φιλανθρωπίας κατά κράτος νικώσης τὰς ἡμῶν άμαρτίας, αὐτὸν τὸν ποιμένα τὸν μέγαν έξ άγίων οὐρανῶν εἰς ἀναζήτησιν χατελθεῖν του απολωλότος προβάτου. Καθεξής Νομοθέται, Κριταί, βασίλειον γένος, έξ οδ τὸ κατὰ σάρκα Χριστός ήξειν φανερώς έπηγγέλλετο. Νύν δὲ ήλθε καὶ ἐπεφάνη Χριστὸς, αὐτὸς ὁ τὴν ἀρχὴν ἡμᾶς πλάσας του Θεού προαιώνιος Λόγος, καθ' ήμας δι' ήμας γεγονώς, ενα χαινουργήση χαι άναπλάση παλαιωθέντας καὶ συντριβέντας ύπὸ τῆς άμαρτίας: ἐπεὶ γὰρ τὸ καθ' ήμᾶς σύντριμμα έκούσιον ἢν καὶ ήμέτερον, καὶ τὴν καθ' ήμᾶς ἀνακαίνισιν ήμῶν αὐτῶν σοφως και φιλανθρώπως ποιείται εν ανθρώπω, δν έχ παρθένου γαστρός ύπερ ήμων ανέλαβε, το της σωτηρίας απαν οἰκονομήσας μυστήριον, καὶ δυναμώσας μὲν ήμᾶς πρὸς ἐπάνοδον τῆ οἰχεία πρὸς ήμας ένώσει, όδοποιήσας δὲ ήμῖν διὰ τῆς οἰχείας πολιτείας την πρός ούρανον, φανερώσας δε την ἐπανάγεσαν όδὸν τη πρὸς ήμᾶς ἑαυτοῦ διδασχαλία.

Έπεὶ δὲ τὰ ἐναντία ἐστὶ τῶν ἐναντίων ἰάματα, ἐθανατώθημεν δὲ τἢ πονηρὰ τοῦ πονηροῦ συμβελἢ, διὰ τῆς ἀγαθῆς τοῦ ἀγαθοῦ συμβουλῆς αὖθις ζωοποιούμεθα· καὶ ἐπειδή περ ὁ τοῦ θανάτου σύμβουλος ἡδονὴν εἶχε καὶ δόξαν καὶ ἄνεσιν, τὰ θέλγοντα καὶ κατασπῶντα τῶν ἀνω τὸ ἡμέτερον γένος, διὰ τοῦτο ὁ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς σύμβουλος, αὐτός τε ὁδεύει ποδηγῶν, καὶ ἡμῖν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὑρηγεῖται τὴν πρὸς τὴν ἄνω φέρεσαν ζωήν. Σπου-

δάσατε, λέγων, είσελθεῖν διὰ τῆς ζενῆς πύλης καὶ, ζενή χαὶ τεθλιμμένη ή όδὸς ή ἀπάγεσα εἰς τὴν ζωὴν, έπει και πλατεία και ευρύχωρος ή άπάγεσα είς τήν άπώλειαν» (1). ήν όδὸν της άπωλείας άλλαχοῦ σαφέστερον απαγορεύων, οὐαί φησιν οί πλουτοῦντες, οὐαὶ οἱ ἐμπεπλησμένοι, οὐαὶ ὅταν χαλῶς ὑμᾶς είπωσι πάντες οι άνθρωποι (2) τούς φιλοδόξους καὶ φιληδόνους καὶ φιλαργύρους διὰ τούτων ταλανίζων. Καὶ πάλιν «Μή θησαυρίζετε δμίν θησαυρές έπὶ τῆς γῆς» (3) καὶ, «Όρᾶτε μήποτε βαρυνθῶσιν ύμων αί καρδίαι έν κραιπάλη καὶ μέθη καὶ μερίμναις βιωτιχαίς» (4) καί, «Πως δύνασθε ύμεζς πιςεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρά τοῦ μόνου Θεοῦ μὴ ζητοῦντες» (5); Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς πρὸς θάνατον ἀγούσης διά των τοιούτων άφαρπάζει λόγων την δε της ζωής όδὸν άλλαχοῦ πάλιν ἐμφανίζει μαχαρίζων. Μαχάριοι οί πτωχοί: Μαχάριοι οί έλεήμονες: Μαχάριοι οί δεδιωγμένοι ένεχεν διχαιοσύνης καί, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ έξεις θησαυρόν εν οὐρανώ· καὶ, Πᾶς δς ἀφήκεν οἰκίαν ή άγροὺς, ή τι άλλο τῶν γηίνων ἕνεχεν ἐμοῦ, χαὶ τοῦ Εὐαγγελίου, έχατονταπλασίονα λήψεται, χαὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει» (6). Καὶ τὸν μὲν θυμὸν ἐπὶ τοσούτο συνέστειλεν, ώς καὶ τὴν ὀργὴν ἔσην ἀποφήνασθαι φόνω, ύπὸ τὴν αὐτὴν τούτω καταδίκην θέμενος, χαί τὸν ἐξ ὀργῆς εἰς λοιδορίαν χατά τινος κεχινημένον, ένοχον είναι της γεέννης του πυρός. Τήν δὲ πραότητα οὐκ ἐμακάρισε μόνον, ἀλλὰ καὶ βραβείων των μεγίστων ήξίωσε. Την ακολασίαν δὲ έπὶ τοσοῦτον ἐχόλασεν, ὡς χαὶ τὸ πρὸς ἀλλοτρίαν έμπαθές καί περίεργον βλέμμα μοιχείαν άποκαλέσαι. Τὸν δ' άγνείας μεταποιούμενον, μετὰ τοῦ μακαρίσαι, καὶ θεόπτην ἔσεσθαι διατείνεται. Τί δὲ τὴν ἐπιορκίαν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ἔδειξεν ἀπώμοτον, ὡς καὶ τὴν εὐορκίαν ἀπαγορεῦσαι, καὶ παντὸς ἐκτὸς τοῦ ναὶ, καὶ τοῦ οὕ, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἀποφήνασθαι; « Ἐστω λέγων ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναὶ, οὕ οὕ, τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστι» (7).

Τί δέ ἐστιν ὁ διπλασιασμὸς οὖτος; οἶον τὸ παρ' ήμων ναὶ ἡ οἴ λεγόμενον, τὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων έχέτω συμφωνίαν οδτω γάρ ἔσται τὸ ναὶ, ναὶ καὶ τὸ ού, ού εί δὲ μὴ, τὸ ναὶ, ἔσται ού καὶ τὸ ού, ναὶ, δ σαφωςἐς ι τοῦ διαδόλε ἐκεῖνος γὰρ ὅταν λαλή τό ψευδος έχ των ιδίων λαλεί, χαι έν τη άληθεία ούχ έστηχεν. 'Αλλά τὰ μέν λεγόμενα καὶ πραττόμενα παρ' ήμων ούτω συνέστειλέ τε χαὶ περιέστειλεν είς άλήθειαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ άγνείαν, καὶ άοργησίαν περικλείσας ήμων τον βίον. Τί δὲ πρός τούς χαθ' ήμῶν δργιζομένους, χαὶ λόγω χαὶ ἔργω άντιπίπτοντας καὶ ἐπεμβαίνοντας, πῶς διακεῖσθαι νυθετεῖ; «Νίκα, φησὶν, ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακὸν, καὶ δίδε τόπον τη όργη, καὶ μη άντιστης τῷ πονηρῷ, μηδε ἀποδώσης χαχὸν ἀντὶ χαχοῦ, ἡ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, άλλ' άγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς, εὐλογεῖτε τούς καταρωμένους, καλώς ποιείτε τοίς μισούσιν ύμᾶς, και προσεύχεσθε ύπερ των επηρεαζόντων ύμᾶς καὶ διωκόντων» (8). Τί δὲ τὸ τοῦ βιαίου τούτου βίου τέλος; χαὶ τῶν ἀγώνων τὸ ἔπαθλον; α Όπως γένησθέ φησιν υίοὶ τοῦ Πατρός ύμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς», χαὶ κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, καὶ ζωὴν ἀθάνατον σχοίητε, καὶ βασιλείαν ἄρρητον, ἀσάλευτον, ἀδιάδοχον παραλάδητε, εἰς αἰῶνας ἀπείρους τῷ Θεῷ συζῶντες καί συμβασιλεύοντες. Ίδετε την ζενήν καί τεθλιμμένην όδον τίς έστι; καὶ διατί παρ' ήμῶν ἀπαι-

⁽¹⁾ Ματθ. ζ', 13. (2) Λουκ. ς', 25. (3) Ματθ. ς', 19. (4) Λουκ. κά, 35. (5) Ιωαν. ί, 44. (6) Ματθ. ιθ', 29. (7) Ματθ. ί, 37. (8) Ρωμ. ιδ', 21. Ματθ. ί, 39. ί, 44.

τείται, καὶ πρὸς ποίαν δόξαν καὶ γαράν καὶ πέρδος φέρει τον δι' αὐτης ἰέναι προαιρούμενον; ἄρα εί τίς σε πολυετή ποιήσειν ύπισχνείτο, έὰν μόνον ύπαχούσης αὐτῷ, οὐχ ἄν προθύμως ὑπηλθες τὴν ύπαχοήν, εί μή τι των άδυνάτων άπαιτων ήν; Εί δε και ύγείαν και δόξαν και ήδονήν προσυπισχνείτο, τῷ πολυετεί βίω συμπαρεχτεινομένην, τί ούχ αν προϋπέστης ύπερ τούτου; Εί δε χαί βασιλείαν προσετίθει, καὶ βασιλείαν ἀπόλεμόν τε καὶ άνεπηρέαστον μετά μαχροῦ τε χαὶ ἀνόσου βίου, ἄρ' οὐχ ἀν ἀνεπτερώθης, χαὶ χοῦφον πᾶν ῷήθης βαρύ τὸ πρὸς ἐχείνην φέρον, ταῖς ἐλπίσι τρεφόμενος, χαὶ ὡς παρούσης ἀπολαύων τῆς ἐλπιζομένης, είπερ άληθη λέγοντα ψήθης; Είτα πολυχρονίου μέν ζωής έπιθυμοῦμεν, τής αίωνίε δε ζωής οὐ ποιησόμεθα λόγον; καὶ βασιλείαν μέν εί καὶ μακράν, άλλ' ὅμως ἔχουσαν τέλος, καὶ δόξαν καὶ χαρὰν εἰ καί μεγάλην, άλλ' δμως ἀπανθοῦσαν, καὶ πλοῦτον τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλυόμενον, οὕτω ποθήσομεν, χαὶ ὑπὲρ τούτου πονήσομεν, τὰ δὲ μετὰ τῆς ὑπερδολης και ακήρατα όντα και ατελεύτητα ουκ έxζητήσομεν, οὐδὲ μιχράν ὑπομενοῦμεν βίαν ὑπὲρ τής αὐτῶν κληρονομίας; καί τοι βασιλείαν ἀπόλεμον ύπεθέμεθα, ήτις ούχ ἄν γένοιτο ἐπὶ τῆς γῆς, χαί βίον άλυπον, ον ούχ άν εύροις, είμή έν τοῖς οὐρανοίς. "Ωστε εί ταῦτα ποθεῖ τις, πρὸς τὸν οὐρανὸν τρεχέτω καὶ είτε ράδία είτε δύσκολος ή πρός αὐτον άγουσα, δι' έχείνης όδευέτω, τη έλπίδι χαίρων χαί τη θλίψει ύπομένων.

Ίστε πάντες, ύπὲρ ὧν εἰς πόνους χαὶ θανάτους έαυτες παραδιδόασιν άνθρωποι. Οὐ μιχροῦ σιτηρεσίε ό στρατιώτης πρός χινδύνους άνηχέστους χαὶ σφαγὰς παρασχευάζεται; Οὐ μιχρᾶς προσθήχης ό ἔμπορος καταποντισμού περιφρονεί, και πνευμάτων καί άγρίων άνθρώπων έπί γης καί θαλάττης έπη-

δουλοι γίνονται πολλοί δεσποτών άπανθρώπων; ήμεις δε ου δουλεύσομεν τῷ φύσει φιλανθρώπω δεσπότη; οὐ προχινδυνεύσομεν τής ζωής; οὐχ ἐχφορήσομεν τὰ περιττὰ τῶν χτημάτων, ίνα χτησώμεθα τὸν οὐράνιον πλοῦτον; οὐχ ὑπομενοῦμεν τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀδοξίαν, καὶ ταῦθ' ὡς τὰ πολλὰ φαύλων, ενα θείας ἐπιτύχωμεν δόξης, τὴν θνητὴν άντιδιδόντες της άθανάτου; ού πεινάσομεν μετρίως, οὐδὲ διψήσομεν, ἵνα φάγωμεν τὸν ἐξ οὐρανοῦ χαταβάντα της ζωης άρτον, χαὶ πίωμεν τοῦ όντως βδατος ζώντος, ών ό χαταξιωθείς φαγείν τε χαί πιείν, ού μή πεινάση, ούδ' ού μή διψήση είς τόν αίωνα; ού χαθάρομεν τόν της ψυχης δφθαλμόν, άπεχόμενοι παντός μολυσμού σαρχός χαί πνεύματος, ίν ίδωμεν τὸν πρὸ ήλίου φωστήρα, μᾶλλον δὲ γεννώμεθα τέχνα του φωστήρος έχείνου, χαί φωστήρες άλλοι κατά μέθεξιν, ζωής ἐπέχοντες λόγον; Μή, παρακαλώ, άδελφοί· μή προκρίνωμεν του φωτὸς, τό σχότος. τοῦ Θεοῦ, τὸν διάβολον τῆς ἐνθέκ χαὶ ἀξδίου θυμηδίας, τὴν θανάτου χαὶ γεέννης διάχονον ήδονήν της πλουτοποιού άγάπης, την πλουσίαν της φθοράς κτησιν. την ύλην της τηγανιζούσης αὶωνίως τοὺς χαχῶς χτησαμένους φλογός, χαθάπερ διὰ τῆς τοῦ πλουσίου παραβολῆς ἐφανέρωσεν ήμιν ό Κύριος. άλλα ζήσωμεν καθάπερ αὐτὸς έζησε, καὶ ώς αὐτὸς ὑπέδειξε καὶ ἐδίδαξε, καθ' ήμας γενόμενος καὶ ἄραντες τὸν σταυρὸν, ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ, σταυρώσαντες τὴν σάρχα σόν τοῖς παθήμασι καί ταζς επιθυμίαις, ΐνα καί συνδοξασθώμεν αὐτῷ καὶ συναναστώμεν, καὶ μετὰ τὴν άνάστασιν ἀναληφθώμεν πρός αὐτόν, ώς καὶ αὐτός άνελήφθη σήμερον πρός τὸν Πατέρα. στὰς γὰρ ἐν μέσω τὸν μαθητών, ώς ὁ Λουχᾶς φησι, μᾶλλον δὲ φανείς, καθάπερ ό Μάρκος γράφει και γάρ ού τότε έφίστατο, ήνίχα έφαίνετο, άλλ' ἀεὶ μὲν συμρείας ἐπιφερόντων; Οὐ μικρᾶς μάζης πολλάκις | παρῆν αὐτοῖς, ἐδείκνυτο δὲ φανερῶν ἑαυτόν, ἡνίκα ξδούλετο· στὰς οδν σήμερον ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὴν παραγγελίαν αὐτοῖς ἔδωκε τοῦ κηρύγματος, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἐχαρίσατο τοῦ συντελείας· καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτες ἀνατείνας τὰς χεῖρας, εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ ὁρώντων, ἀνυψώθη, δείξας ὅτι καὶ οἱ ὑπακούσαντες αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀναστῆναι πρὸς Θεὸν ἀνυψωθήσονται.

Διαστάς οὖν αὐτῶν τῷ σώματι· τῆ γὰρ θεότητι συνῆν αὐτοῖς· κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπαγγελίαν, ὑπερυψωθεὶς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾳ τοῦ Πατρὸς μετὰ τοῦ ἡμετέρε φυράματος. Ἡς οὖν ἐκεῖνος ἐδίω καὶ ἀπεδίω, καὶ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη, οὕτω καὶ ἡμεῖς ζῶμεν καὶ ἀποθνήσκομεν, καὶ ἀναστησόμεθα πάντες· τῆς δὲ ἀναλήψεως οὐ πάντες τευξόμεθα, ἀλλ' ὅσοις τὸ ζῆν Χριστός ἐστι, καὶ τὸ δι' αὐτὸν ἀποθανεῖν κέρδος. Ὅσοι πρὸ τοῦ θανάτε τὴν άμαρτίαν διὰ μετανοίας καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ἐ-

σταύρωσαν· οδτοι γάρ μόνοι μετά την κοινήν άνάστασιν άναληφθήσονται έν νεφέλαις είς άπάντησιν του Κυρίου είς άέρα και γάρ και αὐτὸν άναλαμβανόμενον νεφέλη ύπέλαβεν, ώς ό Λουκάς έν ταϊς Πράξεσι των 'Αποστόλων ίστόρησεν. 'Αλλ' ώς οί μαθηταί μετά τὸ ἀναληφθηναι μή όρωντες αἰσθητως, άλλά τοῖς της ψυχης ὀφθαλμοῖς, ὅμως προσχυνήσαντες αὐτὸν, ἐπὶ τὴν εἰρήνην χαταπαύσωμεν, έν ήμιν τε αὐτοῖς καὶ μετ' άλλήλων εἰρηνεύοντες. Ίερουσαλήμ γάρ εἰρήνη έρμηνεύεται καὶ ἐν τῷ χαθ' ἡμᾶς αὐτοὸς ὑπερώω τῷ νῷ γενόμενοι, χαὶ τούτω παραμένοντες καί προσευχόμενοι, καθαίρωμεν έαυτούς των έμπαθων καί χαμαιζήλων λογισμών ούτω γάρ καὶ της ἐπιδημίας τευξόμεθα του Παρακλήτου, καὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθεία προσκυνήσωμεν Πατέρα και Υίον και άγιον Πνεύμα, νύν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

L'AZ BIBIMO

Είς τὸ δέκατον έωθινὸν Εὐαγγέλιον ἐν ἢ καὶ περὶ τοῦ κατ' αἴσθησίν τε καὶ νοῦν πρὸς τὸν ἀντικείμενον ἡμῖν πόλεμον.

α έωθινα των θείων Εὐαγγελίων οὐ πάντα εἰσὶν έωθινά εωθινα λέγεται τὰ κατὰ τὴν εω,
τα εἰσὶν έωθινά εωθινα λέγεται τὰ κατὰ τὴν εω,
τατέςι, τὸν τῆς ἡμέρας ὅρθρον τετελεσμένα. Ἡ δὲ
μετὰ τὴν ἀνάςασιν πρὸς τὰς ἱερὰς ᾿Αποστόλας εἰς
παράστασιν ταύτης ἐπιφάνεια τοῦ-Κυρίου καὶ Θεοῦ
καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ῆν τὰ ἐωθινὰ
καταγγέλλει, οὐ κατὰ τὸν τῆς ἡμέρας ὅρθρον ἐτελέσθη μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσης ἡμέρας καὶ πρὸς ἑ-

απέραν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐσπέρας. ἡνίκα γὰρ τῷ Λουκὰ καὶ τῷ Κλεόπα πορευομένοις εἰς Ἐμμαοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο, πρωία οὐκ ἦν. Ὠς δὲ ἤγγισαν εἰς ἡν ἐπορεύοντο κώμην, «Καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο ποβρωτέρω πορεύεσθαι, παρεδιάσαντό φησιν ἐκεῖνοι, λέγοντες. Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐπτέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα» (1). Ὠς δὲ καὶ μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κλάσιν καὶ διάδοσιν τοῦ

⁽¹⁾ Aoux. xd', 28.

άρτου γνωρισθείς αὐτοῖς, αὐτὸς άφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ ἀναστάντες αὐτῆ τῆ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν μαθητών έξηγούντο τὰ ἐν τῆ όδῷ· ταῦτα αὐτῶν λαλούντων, χαὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔςη ἐν μέσω αὐτῶν, έλθούσης πάντως ήμέρας μετά τὴν έσπέραν έκείνην. Άλλοτε δὲ πάλιν τῷ Πέτρῳ μετὰ τὸ ἄριστον ωμίλει, και των λογικών αυτου προβάτων ήμων ποιμένα χαθίστησιν. ὅτε γάρ φησιν ήρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρω. «Σίμων Ίωνᾶ φιλεῖς με»; τοῦ δὲ συνθεμένου, « Βόσκε φησὶ τὰ ἀρνία μου, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου ». Πῶς οὖν καὶ ταθτα έωθινά τέ είσι καὶ οὕτω καλοθνται μὴ κατὰ την εω τελεσθέντα; Ο της δικαιοσύνης ήλιος Χριστὸς ἄναρχος ὑπάρχων καὶ προαιώνιος, ἄτρεπτός τε καὶ ἀναλλοίωτος, ὡς μὴ ἔχων παραλλαγὴν η τροπής αποσχίασμα, χαι ατελεύτητος υπάργει χαὶ ἄδυτος: φῶς ἀπας ράπτων ἀληθινόν τε χαὶ ὑπερχόσμιον, χαὶ ἡμέρας ἀνεσπέρου ποιητιχόν, ἐν ἦ είσι σύν τοῖς ἀγαθοῖς ἀγγέλοις, καὶ τῶν δικαίων τά πνεύματα. Μετά δὲ τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ μετὰ τῶν οἰχείων σωμάτων οἱ δίχαιοι ἔσονται ώς τοῦ φωτὸς χληρονόμοι, χαὶ υίοὶ τῆς όντως ήμέρας όντες. Αΰτη τοιγαρούν ή ήμέρα άνέσπερός τε οδσα καὶ ἀδιάκοπος, οὐδ' ὄρθρον ἔχει, ή έσχε καὶ γὰρ οὐδ' ἀρχήν. Ἡμᾶς δὲ κατέσχε νὺξ, καὶ σκιὰ περιέσχε θανάτου, τἢ άμαρτία περιπεσόντας, καὶ τὴν ὀπτικὴν δύναμιν ἀποδαλόντας, ήτις έχ Θεού χατά χάριν ήμιν ύπηρχε, δι' ής του χορηγοῦ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς ἀντελαμβανόμεθα φωτός. Νύξ οὖν ήμῶν καὶ ὁ θάνατος ἐπεχύθη τη φύσει, οὐ τοῦ άληθινοῦ φωτός τραπέντος, άλλ' ήμων έκτραπέντων, χαὶ ἀνάνευσιν οὐχέτ' ἐχόντων παρ' ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ ζωηφόρον ἐχεῖνο φῶς ἀλλ' ἐλεήσας ήμας ἐπ' ἐσχάτων αἰώνων ὁ τοῦ ἀιδίου φωτὸς χορηγὸς καὶ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς αἴτιος, οὐ μόνον μέχρις ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν κατῆλθε, καθ' ἡμᾶς γενόμενος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ σταυρὸν καὶ θάνατον ὑπέμεινε δι' ἡμᾶς, καὶ διὰ τοῦ οἰκείου θανάτου τὰ τοῦ ἄδου σκυλεύσας βασίλεια τριήμερος ἐξανές η, δείξας πάλιν ἐν τῆ καθ' ἡμᾶς φύσει τὸ φῶς τῆς ἀκηράτου καὶ ἀθανάτου ζωῆς, φῶς ἀναστάσεως ὑπάρξαν αὐτῆ.

Έπεὶ δὲ ἡ αὐτοῦ νῦν ἀνάστασις ἀπαρχὴ τῶν χεχοιμημένων εγένετο, μέλλει δε χατά την δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν τοὺς αὐτοῦ μαθητάς τὸ φῶς τῆς άθανάτου ζωής περιλήψεσθαι, καὶ τηνικαῦτα πᾶσι τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀδιάκοπον διαυγάσειν ἡμέραν διὰ τοῦτο ή τοῦ Κυρίου ἀνάστασις εω καὶ ὄρθρου λόγον ἐπέχει πρὸς τὴν ἡμέραν ἐχείνην. χαὶ χατὰ τοῦτον τὸν λόγον ξωθινά χαὶ ὀρθρινά ἐστι πάντα τὰ της αναστάσεως εὐαγγέλια. Διὸ καὶ κατά τὴν σήμερον ήμέραν τά τε πρός έσπέραν χαὶ τὰ χατ' αὐτην την ημέραν τελεσθέντα, έωθινά εἰσί τε καὶ όνομάζονται. Τὸ δὲ σήμερον εἰς ἐπήχοον πάντων άναγνωσθέν έωθινόν Εὐαγγέλιον, άμφοτέρωθέν έστιν έωθινόν. οι γάρ μόνον περί της άναστάσεως τοῦ Κυρίου χαὶ τῆς μετ' αὐτὴν ἐπιφανείας διαλαμβάνει, άλλὰ xal xaτὰ τὴν εω τῆς αἰσθητῆς ἡμέρας φαίνεται τελεσθέν. «Πρωίας γάρ φησιν ήδη γενομένης, έστη ό Ίησους επί τὸν αίγιαλόν οὐ μέν τοι ήδεισαν οί μαθηταί, ὅτι Ἰησοῦς ἐστί» (1). Καί τοι την άρχην φησιν, ὅτι ἐφανέρωσεν έαυτὸν ὁ 'Ιησούς τοῖς μαθηταίς αὐτού, ἐγερθεὶς ἐχ νεχρῶν, ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. Ἐφανέρωσε μὲν ούν, άλλ' αὐτοὶ τῷ πλοίῳ μετέωροι ὄντες ἐπὶ τῆς θαλάσσης, χαι της γης ἀπέχοντες και γαρ ήλίευον ούπω ἐπέγνωσαν αὐτόν. Λέγει οὖν αὐτοῖς ό Ἰησοῦς.

⁽¹⁾ loav. xá, 4.

απαιδία». όσης πετριότητος. όσης διαθέσεως. όσης γλυχύτητος τὸ πρόσρημα τοῦτο γέμει! «Παιδία οὖν φησι μή τι προσφάγιον έχετε»; Οὐκ άγνοῶν έρωτα, άλλ' οίχονομιχώς όδοποιών τῷ θαύματι. ώς γάρ ἐχεῖνοι ἀπεχρίθησαν αὐτῷ, οὐ λέγει αὐτοῖς ό Ἰησοῦς. «Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου, καὶ εύρήσετε» εἰπών, εύρήσετε, ἔδειξεν εἰδώς, ὅτι διὰ πάσης νυχτός χαθιέντες τὰ δίχτυα, ευρισχον οὐδέν. Ώς οὖν εἴδον αὐτὸν ἐχεῖνοι τὰ χατ' αὐτοὺς είδότα καί μή παρόντα, εύχερως έπείσθησαν τοῖς ύπ' αὐτοῦ λεγομένοις. ἔβαλον οὖν, ὑπακούσαντες. Ως δε μή μόνον εύρον ιχθύας, ώς εκείνος είπεν, άλλά και τοσούτους και τηλικούτους, ως μηδ' άνέλχειν έχειν τὸ δίχτυον ἐπὶ τὸ πλοῖον οὐχέτι γάρ φησιν αὐτὸ έλχύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ίχθύων, ό πρός την θείαν ἐπίγνωσιν τῶν ἄλλων έτοιμότατος Ίωάννης, ό διαφερόντως ήγαπημένος τῷ Κυρίφ καὶ διδασκάλω, μεμνημένος. δή που καὶ τής κατά την λίμινην Γεννησαρέτ την άρχην θαυμαστης άλείας εχείνης, ην επί τῷ ρήματι τοῦ Κυρίε χαλάσαντες τὰ δίχτυα, τοσοῦτον συνέχλεισαν ίχθύων πλήθος, ώς καὶ τοῦτο θαυμαστόν εἶναι, πῶς ύπὸ τοσούτου πλήθους οὐκ ἐβράγη τὰ δίκτυα;

«Φησίν οὖν ὁ μαθητής ἐχεῖνος, ὃν ἢγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρω. ὁ Κύριος ἐστίν» ὁ δὲ θερμότατος πάλιν, καὶ πρὸς πρᾶξιν τῶν ἄλλων ἑτοιμότατος Πέτρος. «᾿Αχούσας φησίν, ὅτι ὁ Κύριός ἐς ι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο. ἢν γὰρ γυμνὸς, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν». Ὁ δὲ ἐπενδύτης σινδών τίς ἐστι καὶ ὁθόνιον, ῷ Σύροι τε καὶ Φοίνικες ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων χρῶνται. διὸ καὶ ἐπενδύτης λέγεται. Ἔστι δ΄ ὅτε καὶ γυμνοὺς περιελίττοντες ἑαυτὸς, ὡς καὶ ὁ ἀχολθήσας νεανίσκος συλληφθέντι τῷ Κυρίῳ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, περιβεβλημένος ἢν τῷ Κυρίῳ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, περιβεβλημένος ἢν τῆσασι νεανίσχοις, ἀπέδρα γυμνός. Ὁ δὲ Πέτρος

τον έπενδύτην τουτον ού περιεδάλλετο, γυμνός ών, άλλὰ συμπτύξας περιεζώσατο, ώς αν έχη καὶ νήχεσθαι διακοσίους γάρ πήχεις της γης άπείγε. Προφθάνει μέν οὖν ὁ Πέτρος ἄπαντας θερμῶς οὕτως, οί δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίφ ἤλθον, σύροντες τὸ δίχτυον τῶν ἰχθύων, καὶ οἶον τῷ παρασχόντι τούτω προσφέροντες, ίν έχωσι κάν τούτω λέγειν τὸ ίερὸν ἐκεῖνο λόγιον· τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν. « Ως οδν απέδησαν, φησίν, είς την γην, βλέπουσιν άνθρακιάν κειμένην, καὶ δψάριον ἐπικείμενον καὶ άρτον». 'Ανθρακιάν μέν οδν πυρός ένόμισάν τινες είναι ταύτην, ἐφ' ἦς τὸ ὀψάριον ὼπτοῦτο, ἀλλὰ τὸ έπαγόμενον, ετεροί φασιν, ούκ ἀφίησιν ουτω την άνθρακιάν ἐκδέξασθαι· οὐ γάρ δή ὁ άρτος ἐπέκειτο πυρί. Επειτα καὶ ανθρακιαν ούκ εἶπεν ήμμένην, άλλά κειμένην. δνομάζεσθαι τοίνυν φασίν ούτω και δέρμα τι, ῷ ἀντὶ τραπέζης χρῶνται οί όδοιπόροι. 'Ως οδν οί 'Απός ολοι αποβάντες είς την γήν ετερον είδον θαυμα τουτο του κατά την θάλατταν μεῖζον· οὐχ ἐχ τοῦ βυθοῦ γὰρ, ἀλλ' ἐχ μή όντων όρωσιν ίχθύν καὶ άρτον γεγενημένον τε καὶ προχείμενον ετοιμον, μετά της του Κυρίε τερπνης θέας, καὶ τοῦ θαύματος ὅλοι γενόμενοι, κατημέλησαν της άλείας διὰ τοῦτό φησι πρὸς αὐτοὺς ό. Κύριος « Ένέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων, ὧν ἐπιάσατε νῦν» ἐπιζρέφων πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ἐκείνων αὐτές, ώς και έξενεγκεῖν τὴν ἄγραν, και μέτρω περιλαβείν, ίνα μή κατά φαντασίαν είποι τις είναι τήν των ίχθύων πληθύν.

«'Ανέδη οὖν Σίμων Πέτρος, φησὶ, καὶ εἶλκυσε τὸ δίκτυον, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἐκατὸν πεντή-κοντα τριῶν, καὶ τοσούτων ὄντων, οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον». Ἡ ἀρραγὲς διαφυλάξασα τοῦ Χριςοῦ δύναμις, εἶχε δή που καὶ τοὺς ἔλκοντας ἐνδυναμῶσαι καὶ κούφην ποιήσασθαι τὴν όλκὴν, οὐκ ἐποίησε δὲ, ἵνα μᾶλλον αἴσθωνται τοῦ θαύματος οἱ 'Απόςολοι.

διό και ό Πέτρος επανελθών είς το πλοίον, ώς άδυνατούσι συνήρατο. Ο δὲ Κύριος ένὶ έκάς ω θέλων γενέσθαι καταφανής, εἰπών αὐτοῖς. «Δεῦτε άριστήσατε», γερσίν οἰχείαις διαδίδωσιν αὐτοῖς τὸν εξρημένον άρτον καὶ τὸ όψάριον, δείξας καὶ τοῦτο διά της διαχονίας ταύτης, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χαὶ της μελλούσης και διαιωνιζούσης απολαύσεως χορηγός τε καί διανομεύς, ήτις ές αι μετά την άγραν της άποςολιχης σαγήνης, τουτέστι, μετά τὸ συναγαγείν τούτους διά του εὐαγγελικου κηρύγματος είς την άληθη θεοσέβειαν έχ παντός έθνες πάντας τους άξίους. ἐν οίς τηνικαῦτα τρείς καὶ πεντήχοντα χαὶ έχατὸν φανήσονται οί μεγάλοι, εἴτε χατὰ χιλιάδας, είτε κατά μυριάδας άριθμούμενοι, αὐτός είδεν ό καὶ τὰ θαύματα ἐργαζόμενος, καὶ μυστηρίων γέμοντα ταῦτα ἀπεργαζόμενος καὶ ὁ ἀκερδής γὰρ κόπος της νυκτὸς πάσης τὸ ἄκαρπον ἐδείχνυ της πρό της αὐτοῦ ἐπιφανείας γεγονυίας διδασχαλίας. Καὶ ή χατὰ τὴν πρωίαν ἐπὶ τὰ δεξιὰ των δικτύων κάθεσις καὶ άγρα τὸ ἀνύσιμον ὑπεδήλου της μετά την αυτού παρουσίαν ευαγγελικης διδασχαλίας πρωίας γάρ ήδη γενομένης, ότε αὐτὸς διὰ σαρχὸς ἐπέφανεν ήμῖν ὁ τῆς δικαιοσύνης ήλιος, ἐπιδέξιός τε καὶ ἐνεργής ή θεία γέγονε διδασχαλία, συλλαδούσα χαὶ πρὸς Χριστὸν έλχύσασα των σωζομένων τὰ πλήθη. Ο δὲ Εὐαγγελιστής μετά την διάδοσιν του άρτου καὶ του ίχθύος, φησί, τοῦτο ήδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐγερθείς ἐχ νεχρῶν. ἦλθε γὰρ πρὸς αύτους έν οικία συνηθροισμένους έσπέρας την ήμέραν καθ' ήν άνέστη· καὶ διαλιπών ήμέρας όκτώ πάλιν ήλθεν, ήνίχα χαὶ ό θωμᾶς τοῖς άλλοις συνήν. χαὶ τρίτον ήδη τοῦτο πρὸς αὐτοὺς οὐκ ήλθεν, ἀλλ' έφανερώθη. δεικνύς ότι παρήν αὐτοῖς, καὶ μὴ αἰσθητῶς ὁρώμενος. Παρεῖχε δὲ τούτοις αὐτὸν ὁρᾶν, ἡνίχα ἐβούλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθανάτων σωμάτων ἡ δύναμις.

Πάρεστιν οὖν καὶ ἡμῶν ἐκάστω, ἀδελφοὶ, κάν μή όραται παρ' ήμων. διό και πρός τους 'Αποστόλους είπεν αναλαμβανόμενος. «'Ιδού έγω μεθ' ύμων είμι πάσας τὰς ήμέρας εως της συντελείας τοῦ αίῶνος » (1). Οὐκοῦν ὡς παρόντα τοῦτον ἐκάσης ήμέρας αίδώμεθα, καὶ τὰ άρες ὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιώμεν. Εί δε και τοις του σώματος δφθαλμοίς ούχ έχομεν αὐτὸν ἀρτίως όρᾶν, άλλὰ τοῖς τῆς διανοίας όμμασιν έχομεν αὐτὸν διηνεκῶς όρᾶν, εἰ νήφομεν, καὶ οὐχ όρᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγάλα ἐντεύθεν χαρπούσθαι τὰ ἀγαθά· αύτη γὰρ ἡ θέα πάσης άμαρτίας ἐστὶν ἀναίρεσις, πονηρού παντός χαθαίρεσις, παντός χαχού έστιν άλλοτρίωσις. Αύτη ή θέα πάσης άρετης υπάρχει ποιητική, καθαρότητος καὶ ἀπαθείας γεννητική, ζωής αἰωνίου καὶ βασιλείας ἀπεράντου παρεχτική. Ταύτης της τερπνης θέας ἐπιμελούμενοι, καὶ ώς εἰς παρόντα τὸν Χριστόν νοερώς ἀτενίζοντες, ἐρεῖ καὶ ήμῶν ἕκαστος, ώς ό Δαβίδ. « Έὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, ού φοδηθήσεται ή χαρδία μου έαν έπανας ή έπ' έμέ πόλεμος, εν ταύτη εγώ ελπίζω» (2). έστι γάρ ήμιν έξωθεν, άδελφοί, πόλεμος, διά των αίσθήσεων πρός άμαρτίαν έφελχόμενος τές μή γενναίως άνθισταμένους, άλλ' ούχ ἀεὶ χαθ' ήμων ό πόλεμος οὖτος εγείρεται οὐδε γάρ άδιαλείπτως αί ήμῶν αίσθήσεις ένεργουσιν. Έςι δ'ότε, καὶ τῶν αἰσθήσεων ένεργουσών, απέλεστος έμεινεν ή άμαρτία δια την των ύλων απορίαν, ή καιρών τε καὶ τόπων οὐκ ἐπιτηδείων ών άνευ οὐ κλέπτης, οὐ ληστής, οὐ πόρνος, ού μοιχός, ούχ άρπαξ, ού πλεονέκτης είς τέλος άγει την άνομίαν. Έστι δὲ ετερος πόλεμος

⁽¹⁾ Ματθ. κή, 20. (2) Ψαλμ. κς', 5.

έν ήμεν αὐτοῖς νοητός ὁ διὰ τῶν λογισμῶν, πολλῷ τοῦ αἰσθητοῦ γαλεπώτερος ἀεὶ γάρ ἐςιν ἐνεργής χαὶ ύλῶν οὐ δεῖται πρός ἐχπλήρωσιν τοῦ χαχοῦ, οὐδὲ χαιρῶν οὐδὲ τόπων. Καὶ ό μὲν, ό αἰσθητὸς ἐχείνος λέγω πρός άμαρτίαν πόλεμος από των πραγμάτων έγει την άργην, και των εκείθεν άκουσμάτων ή θεαμάτων, χαὶ τῶν ἄλλων τῶν παραπλησίων· ό δε νοητός καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπ' αὐτῶν άμέσως χινείται των πνευμάτων της πονηρίας, χαί των έχ τούτων προσδολών τε χαί παρορμήσεων. καί κατ' έκεῖνον μέν τὸν αἰσθητὸν πόλεμον, ἔσθ'ὅτε τις γικήσας, ούκ έκ τούτου καὶ κατά τὸν νοητὸν φήττητος ώφθη. Ό δὲ χατὰ τὸν ἐντὸς νιχήσας πόλεμον, χατά χράτος τὸν έξω τρέπεται καὶ τοῦτό εστιν ο φησιν ό 'Απόστολος. « Πνεύματι περιπατεῖτε, χαὶ ἐπιθυμίαν σαρχός οὐ μὴ τελέσητε» (1).

Πρός μέν οδν τόν έξω καί έν ταίς αίσθήσεσι πόλεμον ό παλαιὸς μᾶλλον ὥπλιζε νόμος τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὰ τέλη τῶν άμαρτημάτων ἐχτρέπεσθαι παραγγέλλων πρός δε τον ένδον και εν ήμιν αὐτοῖς πόλεμον ἡμᾶς ἀνίστησιν ὁ νόμος τῆς χάριτος, ή του Εὐαγγελίου διδασχαλία, την έν χαρδία όργην, την εν χαρδία μοιχείαν, την εν χαρδία της του διαδόλου προσδολης χινουμένην ἐπιθυμίαν ἀπαγορεύουσα, καὶ πρὸς ἀντιπαράταξιν ταύτης ήμας όπλίζουσά τε καὶ διεγείρουσα, καθάπερ καὶ ό 'Απόςολος 'Εφεσίοις γράφων, φησίν' «'Ενδύσασθε την πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ύμας στηναι πρός τας μεθοδίας τοῦ διαδόλου. οὐ γάρ ές ιν ήμιν ή πάλη πρός αίμα και σάρκα, άλλὰ πρός τὰς ἀρχὰς, πρός τὰς ἐξουσίας, πρός τοὺς χοσμοχράτορας τοῦ σχότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρός τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις » (1)· τούτων γάρ έκπεσόντα γαλεπόν ή- ||

γείται, και μανικώς καθ' ήμων κινείται το πολίτευμα έχόντων έν ούρανοῖς διὰ τῆς χατὰ νοῦν πρός τον Θεόν άνατάσεως. Διό πάση σπεδή, παραχαλώ, μέθης ἀποσχώμεθα χαὶ τρυφής, ρημάτων τε και άκουσμάτων και θεαμάτων αίσχρων ταυτα γὰρ ήμῖν ἐπανις άντα τὴν σάρχα, πρὸς πάλην ήμᾶς έχχαλείται, ήτις ούχ έστιν ήμων, ούδε αφίησιν ήμας τον ένδον και ήμετερον πόλεμον βλέπειν και διαφέρειν χαλώς. διὸ χαὶ νιχᾶσθαι χαὶ πίπτειν ήμᾶς ἀνάγκη, καὶ ὑπὸ τῆς άμαρτίας ὡς ἐπίπαν ἡ τὸ πλείστον αίχμαλωτίζεσθαι, ἀορασίαν μέν πρός τές έντὸς πολεμίους περιχειμένους, ὑφ' ἡμῶν δὲ αὐτῶν πρός τοις έξωθεν πολεμίοις προδιδομένους. 'Αλλ' ήμεζς τῶν μὴ καλῶν μηδὲ ἐνδεδομένων ήδονῶν τῆς σαρχός ἀπεχόμενοι, πρός τὰς ἀρχὰς, πρός τὰς εξουσίας τοῦ δεινοῦ σχότους αντιπαραττατόμεθα. πρός τοὺς ὑποβάλλοντας ἡμῖν ἔνδον τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς, τὰς ἐπιθυμίας τὰς πονηρὰς, οἴτινές εἰσε πάντως οί δαίμονες, οί καὶ ἄρχοντές εἰσι τῆς καχίας τοῦ σχότους, ώς πρώτοι τοῦτο ποθήσαντες. καὶ κοσμοκράτορές είσιν, άλλ' ἐκείνων πρὸς οῦς οὐδαμῶς ἔχει χώραν ό τοῦ ἀληθινοῦ δεσπότου λό γος « Υμεῖς ἐχ τοῦ χόσμου οὐχ ἐστὲ, ἀλλ' ἐγὼ έξελεξάμην ύμᾶς έχ τοῦ χόσμου» (3), χαὶ διὰ τῆς οίχείας χάριτος άναγεννήσας ώχειωσάμην.

Πρὸς ἐχείνους οὖν χαὶ ἐξεσίαι εἰσὶ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, ὡς ἐχόντας ὑποπεσόντα αὐτοῖς. Ἡμεῖς δὲ, ἐὰν μόνον νήφωμεν, χαὶ τὸ ὅμμα τῆς διανοίας ἀνατείνωμεν πρὸς τὸν λυτρωσάμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πιχρᾶς δουλείας τοῦ διαδόλου ὅεσπότην, χαὶ ὡς ἀεὶ παρόντι τούτῳ προσέχωμεν, «Οὐ φοδηθησόμεθα, χατὰ τὸν Ψαλμωδὸν, ἀπὸ βέλους πετωμένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σχότει διαπορευομένε, ἀπὸ συμπτώματος χαὶ δαιμονίου μεσημε

⁽¹⁾ Tal. 6, 16. (2) Epec. 5', 11. (3) Iwav. 16, 19.

δρινού» (1), άλλά προσχωρείν ήμας ἐπιχειρήσαντα πεσούνται, πρός ήμας δὲ οὐκ ἐγγιοῦσιν, οὐδὲ παρασαλεύσουσι τῆς κατ' ἀρετὴν ἔδρας καὶ ἀσφαλείας, ὡς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ ἀσματογράφος περὶ ἑαυτοῦ φησι «Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν με ἐστὶν, ἵνα μὴ σαλευθῶ » (2). Ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς ὡς ἐνώπιον ἡμῶν διὰ παντὸς προωρώμεθα τοῦτον, νῦν μὲν ὑμνοῦντες, νῦν δὲ ἰκετεύοντες, ἀλλοτε δὲ εὐγαριστοῦντες πρὸς δύναμιν,

αντιλήψεται καὶ ἐκάστου τῆς δεξιᾶς, καὶ όδηγήσει παι ἡμᾶς ἐν τῆ βουλῆ καὶ τῆ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ ἀποκαταστήσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, χαριζόμενος ἡμῖν ζωὴν ἀκήρατον καὶ αἰώνιον. ἦς γένοιτο πάντας ἀμᾶς ἐπιτυχεῖν εἰς δόξαν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνάρχου αὐτοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ συναίδίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

CHILLE KA.

Είς τὴν κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν τελεσθεῖσαν φανέρωσιν καὶ διανομὴν τοῦ θείου Πνεύματος: ἐν ἦ καὶ περὶ μετανοίας.

θεασάμεθα πρό μιχροῦ τοῖς μεγάλοις τῆς πίστεως δφθαλμοίς αναληφθέντα Χριςόν, καὶ τῶν αὐτοψία κατηξιωμένων ίδεῖν οὐχ ἦττον, καὶ τῆς κατ' έκείνους διά τουτο μακαριότητος οὐδεν άπελείφθημεν «Μαχάριοι γάρ οί μή ίδόντες καὶ πιστεύσαντες», ό Κύριος εἶπεν (3)· οὖτοι δέ εἰσιν οί δι' άκοης πληροφορηθέντες, και διά πίστεως βλέποντες. 'Εθεασάμεθα οδν πρώην Χριστόν ἀπό γης αὶρόμενον μετὰ σώματος, νῦν δὲ όρῶμεν διὰ τοῦ πορ' αὐτοῦ τοῖς μαθηταῖς πεμφθέντος άγίου Πνεύματος, μέχρι τίνος ό Χριστός άναληφθείς έφθασε, χαὶ εἰς ποίαν ἀξίαν ἀνεβίβασε τὴν ήμων ὴν ἀνέλαβε φύσιν έχεισε γάρ πάντως άνηλθεν, όθεν τὸ Πνευμα παρ' αὐτου πεμφθέν κατελήλυθε. Πόθεν δὲ τό Ηνευμα κατηλθε, δείκνυσιν ό διὰ τοῦ Προφήτυ λέγων Ἰωήλ· « Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός με ἐπὶ πασαν σάρχα » (4)· χαὶ πρὸς ὅν φησιν ὁ Δαβίδ· «'Εξαποστελείς το Πνευμά σου και κτισθήσονται,

καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» (5). Πρὸς τὸν ἀνωτάτω τοιγαροῦν ὁ Χριςὸς ἀναληφθεὶς ἀνελήλυθε Πατέρα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔφθασε τὸν πατρικόν κόλπον, ὅθεν καὶ τὸ Πνεῦμα· καὶ κοινωνὸς καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας ἀνεδείχθη τὸ ἐξ οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐρχόμενόν τε καὶ στελλόμενον Πνεῦμα καὶ αὐτὸς ἀρτίως ἀποτείλας. ᾿Αλλὰ μηδεὶς νομίση τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον τῆς ἀξίας ταύτης ἀμοιροῦν, παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἰοῦ ἀποςελλόμενον ἀκούων· οὐ γὰρ τῶν ἀποστελλόντων καὶ συνευδοχούντων ἐστί.

Δείχνυσι δὲ καὶ τοῦτο σαφῶς ὁ διὰ τοῦ Προφήτε λέγων. Ἐγὼ ταῖς χερσί μου ἐθεμελίωσα τὴν γῆν, καὶ τὸν οὐρανὸν ἐξέτεινα, καὶ νῦν Κύριος ἀπέσταλ-κέ με καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. Καὶ ὁ Χρις ὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ Προφήτε πάλιν ἀλλαχοῦ, λέγων. «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὖ ἕνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσα-

⁽¹⁾ Ψαλμ. η', 6. (2) Ψαλμ. ιί, 18. (3) İωαν. x', 29. (4) İωήλ 6', 28. (5) Ψαλμ. ργ', 31.

σθαι πτωγοίς απέσταλπέ με» (1). Τοιγαρούν ούκ ἀπος έλλεται μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, ἀλλὰ καὶ αποστέλλει τὸν παρά τοῦ Πατρὸς αποστελλόμενον Υίον, παρ' οδ δείχνυται Πατρί τε και Υίω συμφυές καὶ διμοσθενές καὶ συνεργόν καὶ διμότιμον. Εὐδοκία τοίνυν τοῦ Πατρὸς καὶ συνεργεία τοῦ άγίου Πνεύματος δι' ἄφατον φιλανθρωπίας πέλαγος, κλίνας ούρανούς καί καταθάς άνωθεν ό του Θεοῦ μονογενής, και καθ' ήμας επί της γης όφθεις, και συναναστραφείς ήμεν, και έπραξε και εδίδαξε θαυμας ά καὶ μεγάλα καὶ ύψηλὰ καὶ ὄντως θεοπρεπή, καὶ τοῖς αὐτῷ πειθαρχοῦσιν θεουργὰ καὶ σωτήρια. Εἶτα καί παθών έθελουσίως ύπερ της ήμων σωτηρίας, χαί ταφείς χαὶ ἀναστὰς τριήμερος, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς. καὶ συνήργησεν έχεῖθεν τη πρὸς τοὺς οἰχείους μαθητάς καθόδω του θείε Πνεύματος, συναποστείλας μετὰ τοῦ Πατρός, χαθάπερ χαὶ συνεπηγγείλατο τὴν έξ υψους δύναμιν. αὐτὸς δὲ χαθήμενος ἐν ύψηλοῖς έχει, ώσπερ βοά πρός ήμας έχειθεν, εί τις έθέλει παραστήναι τη δόξη ταύτη, καὶ μέτοχος γενέσθαι της των οὐρανών βασιλείας, καὶ υίὸς κληθηναι Θεοῦ, χαὶ ζωὴν εύρεῖν ἀθάνατον, χαὶ δόξαν ἄρρητον, καὶ τρυφήν ἀκήρατον, καὶ πλοῦτον ἀδαπάνητον, αχουέτω των έμων προσταγμάτων, χαί μιμείσθω πρός δύναμιν την έμην πολιτείαν, χαί πολιτευέσθω καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς ἐγὼ διὰ σαρκὸς ελθών, καὶ ἐποίησα καὶ ἐδίδαξα, σωτηρίους θεὶς νόμους, και υπόδειγμα προθείς έμαυτόν την γάρ εὐαγγελικήν. διδασκαλίαν ἐπιστώσατο μέν ό Σωτήρ δι' οίχείων έργων τε χαὶ θαυμάτων, ετελείωσε δὲ διὰ τῶν αὐτοῦ παθημάτων παρέστησε δὲ αὐτῆς τό μεγαλωφελές χαί σωτήριον διά της έχ νεχρών άναστάσεως, διὰ της είς οὐρανούς ἀναλήψεως, διὰ της έχ των οὐρανων πρός τούς οἰχείους μαθητάς

νῦν τελεσθείσης τοῦ θείου Ηνεύματος ἐπελεύσεως ην έορτάζομεν σήμερον. Μετά γάρ την έχ νεχρών άνάστασιν καὶ τὴν κατ' αὐτὴν φανέρωσιν πρὸς τὸς μαθητάς, εἶπεν ἀναλαμβανόμενος: «Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς, ύμεις δε καθήσατε έν τη πόλει Ίερουσαλήμ, εως οῦ ένδύσησθε δύναμιν έξ ΰψες. λήψεσθε γαρ δύναμιν, έπελθόντος του άγίου Πνεύματος ἐφ' δμᾶς· καὶ έσεσθέ μοι μάρτυρες έντε Ίερυσαλήμ, καὶ ἐν πάση τή Ίεδαία, καὶ εως ἐσχάτε τῆς γῆς» (2). Συμπληρουμένης δε μετά την ανάστασιν πεντηχοστης ήμέρας, ής νῦν ἐφέστηχεν ή μνήμη, τῶν μαθητῶν άπάντων συνηγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ὁμοθυμαδὸν όντων εν τῷ ὑπερώω τοῦ ίεροῦ ἐχείνου, ἀλλὰ χαὶ èν τῷ καθ' έαυτῶν ὑπερώω, τῷ οἰκείω νῷ τούτων έχαστου συνηγμένου. ήσαν γαρ σχολάζοντες χαί προσέχοντες τη δεήσει καὶ τοῖς υμνοις τοῖς πρὸς τον Θεόν « Έγένετο φησίν ό Εὐαγγελιστής Λεκᾶς, άφνω έχ τοῦ οὐρανοῦ ἦγος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, και επλήρωσε τον οίκον οδ ήσαν καθήμενοι». Οὖτός ἐστιν ὁ ήχος, περὶ οὖ προείπεν Αννα ή Προφήτις, ότε την περί τον Σαμεήλ ἐπαγγελίαν έδέξατο, ὅτι Κύριος ἀνέδη εἰς οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησεν. Αὐτὸς δώσει Ισχύν, καὶ ὑψώσει κέρας χριστων αὐτοῦ. Τοῦτον τὸν ἦχον καὶ ή τοῦ Ἡλιοῦ θεωρία προανεχήρυζεν. ίδου γάρ φησι φωνή αύρας λεπτής, καὶ ἐν αὐτή Κύριος ή γὰρ φωνή τής αύρας ήχός έστι πνοής. Τούτου τοῦ ήχου καὶ τής πνοής ευροις αν το πρόγραμμα καί εν τῷ Εὐαγγελίω του Χριστου. Τη γαρ εσχάτη ήμερα τη μεγάλη της έορτης, ήτις έστιν ή Πεντηχος ή, είς ήχει ό Ίησοῦς κατά τὸν θεολόγον καὶ Εὐαγγελιστήν Ίωάννην, καὶ ἔκραξε, λέγων. «Εὶ τις διψᾶ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω». Τοῦτο δὲ ἔλεγε, φησὶ, περὶ του Πνεύματος, οδ ξμελλον λαμβάνειν οί πιζεύοντες

⁽¹⁾ Hσ. ξά, 1. (2) Λουκ. κδ', 29·

είς αὐτόν άλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐνεφύσησε [τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε, «Λάβετε Ηνεῦμα άγιον». Ή οδν πραυγή έχείνη τοθτού προεσήμαινε τον ή. χον, καὶ τὸ ἐκφύσημα ταύτην τὴν πνοὴν, ἢτις νῦν άνωθεν χυθείσα δαψιλής, καὶ μέγα καὶ ἐξάκουχυςον οὐρανόθεν ἐξηχήσασα, πᾶσαν ἐχχαλεῖται τὴν ύπ' οὐρανὸν, καὶ πᾶσι τοῖς πιστῶς προσιούσι τὴν χάριν ἐπαντλεῖ καὶ ἐνίησι. Βιαία δέ ἐς ιν, ὡς πάντα νικώσα, καὶ ύπερβαίνεσα μέν τὰ τείχη τοῦ πονηροῦ, καθαιρούσα δὲ τὰς πόλεις, καὶ πᾶν ὀχύρωμα τοῦ έχθρου και ταπεινούσα μέν τοὺς ὑπερηφάνους, άνυψοῦσα δὲ τἐς ταπεινούς τῆ χαρδία καὶ συνδοῦσα μέν τὰ κακῶς λελυμένα, διασπῶσα δὲ τοὺς τῶν άμαρτημάτων συνδέσμους, χαὶ διαλύουσα τὰ χρατούμενα. Ἐπλήρωσε δὲ τὸν οἶχον οὖ ἦσαν χαθήμενοι, χολυμβήθραν αὐτόν ἀπεργαζομένη πνευματικήν, καὶ πληρούσα τήν του Σωτήρος ἐπαγγελίαν, ήν και αύτην αναλαμβανόμενος πρός αὐτοὺς ἔλεγεν· «"Οτι Ίωάννης μέν έδάπτισεν δδατι, ύμεζς δέ βαπτισθήσεσθε εν Πνεύματι άγίο, οὐ μετὰ πολλάς ταύτας ήμέρας» (1). Άλλά καὶ τὴν κλησιν, ἡν αὐτοῖς ἐπέθηχεν, ἐπαληθεύουσαν ἔδειξε. διὰ γὰρ τοῦ έξ οὐρανοῦ τούτου ήχου, όντως υίοὶ βροντής γεγόνασιν οί 'Απός ολοι: «Καὶ ώφθησαν αὐτοῖς φησι, διαμεριζόμεναι γλωσσαι ώσεὶ πυρός εκάθισέ τε έφ' ενα εχαςον αὐτῶν, χαὶ ἐπλήσθησαν ἄπαντες Πνεύματος άγίε, και ελάλεν έτέραις γλώσσαις, καθώς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι» (2). Τὰ μέν γάρ διά τοῦ δεσποτικοῦ σώματος θαυματουργηθέντα, χαὶ Υίὸν εἶναι μονογενή τοῦ Θεοῦ παραστήσαντα, κατ' ιδίαν υπόστασιν, τον ἐπ' ἐσχάτων ήμιν συναφθέντα των ήμερων, πέρας έλαβεν. άρχεται δὲ τελεῖσθαι καὶ τὰ φανερούντα τὸ Πνεύμα τὸ άγιον κατ' ιδίαν υπόστασιν υπάρχον. ζν' ήμεῖς

ἐπιγνῶμέν τε καὶ σκεφθῶμεν τὸ μέγα καὶ προσκυνητὸν τῆς ἀγίας Τριάδος μυστήριον· ἐνήργει μὲν
γὰρ καὶ πρότερον τὸ Πνεθμα τὸ ἄγιον· τοῦτο γάρ
ἐστι τὸ διὰ τῶν Προφητῶν λαλῆσαν καὶ προκαταγγεῖλαν τὰ μέλλοντα, ἐνήργει καὶ διὰ τῶν μαθητῶν
ἔπειτα, δαίμονας ἐλαθνον καὶ νόσους ἰώμενον, ἐφανερώθη δὲ καὶ νθν ἐν ἰδία ὑποστάσει τοῖς πᾶσι,
διὰ τῶν πυρίνων γλωσσῶν· καὶ τοῖς τοῦ Χριστοῦ
καθηταῖς ἐπικαθῆσαν δεσκοτικῶς, καὶ οῖον ἐνθρονισθὲν, ὄργανα τούτες πεποίηκε τῆς οἰκείας δυνάμεως.

'Αλλά τίνος ενεκεν ώφθη διά του σχήματος των γλωσσων; Ίνα τὴν πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον ἐπιδείξηται συμφυίαν· γλώσσης γὰρ πρὸς λόγον οὐδὲν συγγενές ερον. "Αμα δε και διά την χάριν της διδασκαλίας. γλώσσης γάρ κεχαριτωμένης ό κατά Χρις ον διδάσκαλος δείται. Διατί δε πυρίναις γλώσσαις; Οὐ μόνον διὰ τὸ τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τόν Υίον όμοούσιον πυρ γάρ ο Θεος ήμων, χαι πυρ καταναλίσκον την μοχθηρίαν άλλα και δια το διττόν της ένεργείας του των Άποστόλων χηρύγματος: εὐεργετεῖν γὰρ ἄμα καὶ κολάζειν δύναται καὶ χαθάπερ τὸ πῦρ καὶ φωτίζειν καὶ φλογίζειν πέφυκεν, ούτω καὶ ό της κατά Χριστόν διδασκαλίας λόγος, τοὺς μὲν ὑπαχούοντας φωτίζει, τοὺς δὲ ἀπειθούντας είς τέλος πυρί καί κολάσει παραδίδωσιν αλωνίω. Γλώσσαι δέ, ούχὶ πυρός εἶπεν, άλλ ώσεὶ πυρός, ίνα μή τις αίσθητόν χαὶ ύλικὸν εξναι λογίσηται τὸ πῦρ ἐκεῖνο, ἀλλ' ὡς ἀπὸ παραδείγματος έν περινοία γενώμεθα της έπιφανείας του Πνεύματος. Τίνος δε χάριν αι γλώσσαι διαμεριζόμεναι ώφθησαν αὐτοῖς; ἐπεὶ μόνω τῷ καὶ αὐτῷ ἄνωθεν ἐλθόντι Χριστῷ, οὐκ ἐκ μέτρου δίδοται τὸ Πνεῦμα παρά του Πατρός· όλόκληρον γάρ έκεῖνος καί κατά σάρχα τὴν θείαν δύναμιν εἶχε χαὶ τὴν ἐνέργειαν,

⁽¹⁾ Πραξ. ά, δ. (2) Πραξ. β', 3.

⁽ОМІЛ. ГРНГОР. ТОТ ПАЛАМА.)

των δ' άλλων ούδενί πάσα χωρητή καθέστηκεν ή του Πνεύματος γάρις, άλλ' έχ μέρες έχαςος, άλλος άλλου τινός τυγχάνει των χαρισμάτων. ΐνα μή τις φύσιν είναι την παρά τοῦ Πνεύματος τοῖς άγίοις διδομένην χάριν νομίση. Τὸ δὲ ἐχάθισεν, οὐ τὴν δεσποτικήν άξίαν ύπεμφαίνει μόνον, άλλά καὶ τὸ ένιαζον του θείε Πνεύματος. Έχαθισε δέ φησιν, έφ' ένα έχαζον αὐτῶν, χαὶ ἐπλήσθησαν ἄπαντες Πνεύματος άγίου και μεριζόμενον γάρ κατά τάς διαφόρες αὐτοῦ δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας, δι' ἐκάςης των ένεργειών όλον πάρεςι καί ένεργει τό Πνευμα τὸ ἄγιον, άμερίστως μεριζόμενον, καὶ όλοσγερῶς μετεγόμενον, κατά την είκονα της ήλιακης άκτινος. Ἐλάλουν δὲ ἐτέραις γλώσσαις, τουτέστι διαλέχτοις, πρός τους έχ παντός έθνους συνελθόντας, χαθώς τὸ Πνευμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι: όργανα γὰρ ἐγένοντο τοῦ θείου Πνεύματος, ἐνεργοθντά τε καὶ κινούμενα κατὰ θέλησιν ἐκείνου καὶ δύναμιν. όργανον δε άπαν έξωθεν προσλαμβανόμενον, οὐ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐνεργούντος δι' αὐτοῦ μετέχον, οὕτως ὄργανον ἐκείνου τελεί, ώς καὶ ὁ θείω Πνεύματι φθεγγόμενός φησι Δαδίδ. «Ή γλώσσα μου χάλαμος γραμματέως όξυγράφου» (1). 'Ο οὖν γραφικός κάλαμος δργανόν έστι γραφέως, της ένεργείας πάντως άλλ' οὐ της οὐσίας μετέχων τοῦ γράφοντος, κακείνα χαράττων, απερ ό γραφεύς έθέλει καὶ δύναται.

'Αλλά πῶς ἐπαγγελία τοῦ Πατρός τὸ Ηνεῦμα τὸ ἄγιον; 'Επειδή διὰ τῶν αὐτοῦ Προφητῶν προεπηγγείλατο τοῦτο, διὰ μὲν τοῦ Ἰεζεκιήλ λέγων· « Δώσω ὑμῖν καρδίαν καινήν, καὶ Πνεῦμα καινόν, καὶ τὸ Πνεῦμα μου δώσω ἐν ὑμῖν » (2)· διὰ δὲ τοῦ Ἰωήλ· «Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐκ-

χεω ἀπὸ τοῦ Πνεύματός με ἐπὶ πᾶσαν σάρχα» (3). Τοῦτο καὶ ὁ Μωϋσης ἐπιποθῶν, προανεφώνησε λέγων· «Τίς δώσει πάντα τὸν λαὸν Κυρίε Προφήτας, δταν δῷ Κύριος τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς» (4); Επεί δε μία έστιν ή εύδοχία χαὶ ή ἐπαγγελία τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υίοῦ, διὰ τοῦτο τοῖς εἰς αὐτὸν πεστεύουσιν εἰπών «΄Ο πιών ἐκ τοῦ ὕδατος, ὁ ἐγώ δώσω αὐτῷ, γενήσεται πηγή ὕδατος άλλομένου εἰς ζωήν αἰώνιον» (5)· καὶ, «Ό πιστεύων εἰς ἐμέ, καθώς είπεν ή Γραφή, ποταμοί έχ της χοιλίας αὐτοῦ ρεύσεσιν ὕδατος ζώντος» (6)· δ έρμηνεύων ό Εὐαχγελιστής, «Τοῦτο δέ φησιν, έλεγε περί τοῦ Πγεύματος δ έμελλον λαμβάνειν οί πιζεύοντες είς αύτόν» (7). 'Αλλά καὶ ἐπὶ τὸ σωτήριον ἐρχόμενος πάθος πρός τές οἰχείες μαθητάς ἔλεγεν. «Έλν άγαπατέ με τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε καὶ ἐγώ έρωτήσω τὸν Πατέρα, χαὶ άλλον παράχλητον δώσει ύμιν, ίνα μένη μεθ' ύμων είς τὸν αίωνα, τὸ Πνεῦμα της άληθείας » (8). Καὶ πάλιν «Ταῦτα λελάληκα ύμιν, παρ' ύμιν μένων ό δὲ Παράχλητος, τὸ Πνευμα τὸ άγιον, δ πέμψει ό Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί με, ἐχεῖνος ύμας διδάξει πάντα» (9). Καὶ πάλιν· «"Όταν έλθη ό Παράχλητος, δν έγω πέμψω ύμιν παρά του Πατρός, τὸ Πνευμα της άληθείας, δ παρά του Πατρός έχπορεύεται, έχεῖνος μαρτυρήσει περί έμου, καὶ όδηγήσει ύμας εἰς πάσαν τὴν ἀλήθειαν» (10). Νον οδν έπληρώθη ή έπαγγελία, καὶ κατήλθε τὸ Πνεύμα τὸ άγιον, παρὰ Πατρός τε καὶ Υίου πεμφθέν τε καὶ δοθέν, καὶ τοὺς άγίους μαθητάς περιλάμψαν, καὶ όλως λαμπάδας ἀνάψαν θείως, μαλλον δέ φως ήρας άναδείξαν ύπερχοσμίους χαί παγχοσμίους, αίωνίε ζωής επέχοντας λόγον, δι' αὐτῶν την οίχουμένην πάσαν έφωτισε. Καθάπερ δε εί τις

^{(1/} Ψαλμ. μδ', 2. (2) ἐςζ. λς', 26. (3) ἰωὰλ β', 28. (4) λριθμ. ιά, 29. (5) ἰωαν. δ', 14. (6) ἰωαν. ζ', 38. (7) ἰωαν. ρζ', 39. (8) ἰωαν. ιδ', 18. (9) ἰωαν. ιδ', 26. (10) ἰωαν. ιέ, 26.

ἀπὸ τῆς φωτοφόρου λαμπάδος ἐτέραν ἀνάψει, καὶ ἀπ' ἐκείνην ἄλλην, καὶ ἐφεξῆς τῆ διαδοχῆ παρακατέχων, ἀεὶ παραμένον ἔχει τὸ φῶς οῦτω καὶ διὰ τῆς τῶν ᾿Αποστόλων χειροτονίας, ἐπὶ τοὺς αὐτῶν διαδόχους, καὶ ἀπὸ τούτων ἐφ' ἐτέρου πάλιν, καὶ ἐφεξῆς, ἡ τοῦ θείε Πνεύματος διαδιδομένη χάρις διὰ πάσης διήκει γενεᾶς, καὶ φωτίζει πάντας τὸς πειθομένους τοῖς πνευματικοῖς ποιμέσι καὶ διδασκάλοις.

Ταύτην οὖν τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ Θέοῦ, καὶ τὸν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου φωτισμόν τοῦ θείου Πνεύματος, έρχεται χομίσων τη πόλει των χατά χαιρούς άρχιερέων έχαστος: οί δέ τινα τούτων άπωθούμενοι, τὸ εἰς αὐτὰς ἦχον, διαχόπτεσι τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν, και διασπωσι την θείαν διαδοχήν, και διζςῶσιν έαυτὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ στάσεσιν άλιτηριώδεσι, καὶ συμφοραίς παντοδαπαίς παραδίδονται δ καὶ ύμεις επέγνωτε πρό μιχρού πάντως διὰ της πείρας. Άλλα νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν παρά Θεοῦ ποιμένα των ύμετέρων ψυχων, εί γέ μοι πείθεσθε συμδουλεύοντι τὰ σωτήρια, χαλως όντως πανηγυρίσατε την ἐπέτειον μνήμην της ἐπιδημίας τοῦ θείε Πνεύματος, δ κατηλθεν ύπερ της ήμετέρας σωτηρίας δι' ανείχαστον φιλανθρωπίαν, ύπερ ής και δι' ήν καὶ ό τοῦ Θεοῦ μονογενής Υίὸς κλίνας οὐρανὸς χατηλθε, χαὶ σάρχα παρ' ήμῶν ἔλαδεν. Ἐπειδή γὰρ αὐτὸς πρὸς οὐρανοὺς μετὰ σώματος ἀνηλθεν, εἰ μή τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἔπεμψεν, ἵνα συνή καὶ ἐνισχύη τούς αύτοῦ μαθητάς, καὶ τούς ἀπ' ἐκείνων κατά γενεάς διαδόχους καὶ διδασκάλους τοῦ εὐαγγελίου της χάριτος, οὐκ ἀν ἐκηρύχθη πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὐδ' ἄν μέχρις ήμῶν ἔφθασε χαταδαῖνον τὸ χήρυγμα της άληθείας. Διὰ τοῦτο ὁ φιλανθρωπότατος δεσπότης, μετόχους καὶ πατέρας καὶ ὑπηρέτας φωτός τε καὶ ζωής ἀιδίου νῦν ἀνέδειξε τὰς αύτοῦ μαθητάς, είς ζωήν αἰώνιον ἀναγεννῶντας, καὶ τέχνα φωτός χαὶ πατέρας φωτισμοῦ τοὺς άξίους ἐργαζομένους. ίν' ούτω μεθ' ήμων αὐτὸς ή μέχρι της συντελείας του αίωνος, καθάπερ ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ Πνεύματος εἶς γάρ ἐστιν αὐτὸς μετὰ Πατρός καὶ Πνεύματος οὐχ ὑποστάσει, ἀλλὰ θεότητι χαὶ εἶς ἐν τρισὶ Θεὸς, ἐν μιᾳ τρισυπος άτω χαὶ παντοδυνάμω θεότητι το γάρ Πνεθμα το άγιον ήν άεί, χαὶ συνήν τῷ Υίῷ ἐν τῷ Πατρί. Πῶς γὰρ ἀν ήν Πατήρ και νους άναρχος, χωρίς Υίου και Λόγου συνανάρχου; Πῶς δ' ἄν ἢν Λόγος ἀίδιος, χωρὶς συναϊδίε Πνεύματος; "Ην οὖν ἀεὶ καὶ ἔστι καὶ ἔς αι τό Πνεθμα τό άγιον, συνδημισργούν τῷ Πατρὶ καὶ τω Υίω κατά καιρόν τα δημικργηθέντα, καί συναναχαινίζον τὰ παραφθαρέντα, χαὶ συνέχον τὰ διαμένοντα πανταχοῦ παρόν, καὶ τὰ πάντα πληροῦν, και τὰ πάντα διέπον και ἐφορῶν· «Ποῦ γάρ φησι πρός τόν θεόν ό ψαλμωδός, πορευθώ ἀπό του πνεύματός σε, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπε σε ποῦ φύγω» (1);

⁽¹⁾ Ψαλμ. ρλή, 6. (2) 'Iwav. τδ', 15.

ζη σώμα πνευματικόν (1), ταὐτὸ δ' εἰπεῖν ὑπερφυές, ώς δπό του θείου Πνεύματος συνεστώς καὶ διοιχούμενον, καὶ τῆ δυνάμει τοῦ Πνεύματος άθανασίαν και δόξαν και άφθαρσίαν ήμφιεσμένον. «Έγένετο γάρ φησιν, ό πρῶτος 'Αδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, δ δὲ ἔσχατος 'Αδὰμ εἰς Πνεῦμα ζωοποιοῦν' και ό μεν πρώτος άνθρωπος έκ γης χοϊκός, ό δε δεύτερος άνθρωπος, ό Κύριος έξ ούρανου. οίος ό χοϊκός, τοιούτοι και οί χοϊκοί, οίος ό ἐπουράνιος, τοιούτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι» (2). Τίνες οὖτοι; οἱ έδραΐοι και άμετακίνητοι τη πίστει, και περισσεύοντες εν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου διὰ τῆς πρός αὐτὸν εὐπειθείας φορέσαντες: «Ό γὰρ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ, διὰ τοῦ αὐτοῦ πάλιν Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννης φησίν ό του Κυρίου πρόδρομος, ούχ όψεται την ζωήν, άλλ' ή όργη τοῦ Θεοῦ μενεῖ ἐπ' αὐτόν» (3)· ὀργὴν δὲ Θεοῦ τίς ὑπομενεί; Φοβερόν, άδελφοί, τό έμπεσείν είς χείρας Θεοῦ ζώντος. εί γὰρ χεῖρας πολεμίων δεδοίχαμεν, καὶ ταῦτα τοῦ Κυρίε λέγοντος, «Μή φοδηθήτε ἀπὸ των ἀποχτεινόντων τὸ σωμα». τίς νοῦν ἔχων οὐ φο**δηθήσεται Θε**οῦ χεῖρας, ἐν ὀργἢ κατὰ τῶν ἀπειθούντων ἐπαιρομένας; 'Οργή γὰρ Θεοῦ ἀποχαλυφθήσεται έπὶ πᾶσαν ψυχήν, τῶν ἐν ἀσελγείαις καὶ άδιχίαις άνεπιστρόφως πορευομένων, χαὶ τὴν άλήθειαν έν άδικία κατεχόντων.

Φύγωμεν οὖν τὴν ὀργὴν, καὶ σπεύσωμεν ἐπιτυχεῖγ τῆς χρηστότητος καὶ συμπαθείας τοῦ παναγίου Πνεύματος διὰ τῆς μετανοίας. Ὁ μῖσος ἔχων
πρός τινα καταλλαγήτω, καὶ πρὸς τὴν ἀγάπην
ἐπανίτω, ἵνα μὴ τὸ μῖσος καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον
μάχη καταμαρτυρήσωσιν αὐτοῦ, ὡς μὴ τὸν Θεὸν
ἀγαπῶντος εἰ γὰρ τὸν ἀδελφόν σου ὃν ἑώρακας,
οὐκ ἀγαπᾶς, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακας, πῶς ἀγαἔχει τὸν Θεόν.

πήσεις; Αγάπην δὲ ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους, τὴν άγάπην έχορεν την άληθη, την άνυπόχριτον, καί δι' έργων ταύτην ἐπιδειχνύμεθα μηδέν λέγειν τε χαὶ πράττειν, μαλλον δε μηδε αχούειν ύπομένο τες **ὕ**βριν ἡ βλάβην φέρον τοῖς ἡμετέροις ἀδελφοῖς, ώς και ό ήγαπημένος τῷ Χριστῷ θεολόγος ἐδίδαξεν ήμας « Αδελφοί λέγων, μή άγαπατε λόγφ καί γλώσση, αλλ' έργω και άληθεία» (4). 'Ο πορνεία, ή μοιχεία, ή παραπλησία τινι του σώματος άχαθαρσία περιπεσών, άποσχέσθω τοῦ μυσαροῦ τούτου βορδόρου, καὶ καθαρισάτω έαυτὸν δι' έξομολογήσεως, διὰ δαχρύων, διὰ νηστείας καὶ τῶν παραπλησίων πόρνους γάρ καὶ μοιχούς τούς μή μετανοήσαντας χρινεί ό Θεός καί κατακρινεί, καί άποπέμψεται και παραδώσει τη γεέννη και τῷ άσβέστω πυρί, καὶ ταῖς άλλαις κολάσεσι ταῖς διαιωνιζούσαις, λέγων 'Αρθήτω ό βέβηλος καὶ εναγής, ού μη ίδοι και ἀπολαύση της δόξης τοῦ Κυρίου. Ό xλέπτων, ή xαὶ φανερώς άρπάζων xαὶ πλεονεχτών, μηκέτι κλεπτέτω, μηδὲ πλεονεκτήτω, μηδὲ άρπαζέτω τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ χαὶ ἀπὸ τῶν οἰχείων μεταδιδότω τοῖς μή ἔχουσι. Καὶ ἵνα συνελών εἴπω, εἰ θέλετε ζωήν, ήμέρας ίδεῖν ἀγαθὰς, καὶ ρυσθήναι τῶν τε όρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, τῶν τε νῦν ἐπιχειμένων βαρδάρων, χαὶ τῶν ἀποχειμένων τῷ ἀρχεκάκω καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ κολαστηρίων ἐχείνων, έχχλίνατε ἀπό παντός χαχοῦ, χαὶ ποιεῖτε τὰ ἀγαθά· «Μὴ πλανᾶσθε γὰρ πρὸς Κορινθίους φησίν δ 'Απός ολος ούτε πόρνοι, ούτε μοιχοί, ούτε μαλαχοί, ούτε άρσενοχοῖται, ούτε πλεονέχται, ούτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν » (5)· Ο οδν κληρονομίαν μή ξγων μετά θεοῦ, οὐδὲ τοῦ θεοῦ ἐζιν, οὐδὲ Πατέρα

⁽¹⁾ A' Kop. ii, 44, (2) A' Kop. ii, 45-48. (3) iwav. \(\gamma'\), 36. (4) A' iway. \(\gamma'\), 18. (5) A' Kop. \(\sigma'\), \(\gamma'\),

'Αλλ' ήμεῖς ἀποστώμεν, ἀδελφοὶ, παρακαλῶ τῶν τῷ Θεῷ μεμισημένων ἔργων τε καὶ λόγων, ἵνα μετὰ παρρησίας ἐπικαλώμεθα Πατέρα τὸν Θεόν. Ἐπις ρέψωμεν πρὸς αὐτὸν ἐν ἀληθεία, ἵνα καὶ οὖτος ἐπιστρέψη πρὸς ήμᾶς, καὶ καθαρίση ήμᾶς ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας, καὶ ἀξίες ποιήση τῆς αὐτοῦ θείας χάριτος. Οὕτω γὰρ καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἑορτάσομεν, καὶ πανηγυρίσομεν ἐνθέως καὶ πνευματι-

κῶς τὴν τῆς θείας ἐπαγγελίας τελείωσιν· τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος εἰς ἀνθρώπους ἔλευσιν καὶ ἀνάπαυσιν· τὴν τῆς μακαρίας ἐλπίδος ἔκδασιν καὶ συμπλήρωσιν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Ηνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· 'Αμήν.

CHILLES.

Εκφωνηθεῖσα τη Κυριακή τῶν ἀγίων Πάντων.

αυμαστός όντως ό θεός έν τοῖς άγίοις αὐτοῦ. "Όταν γάρ τις ἐνθυμηθή τὰς ὑπερφυεῖς τῶν μαρτύρων άγωνας, πως έν άσθενεία σαρχός τὸν ίσχυρόν εν κακία κατήσχυναν, ώς άνεπαισθήτως έχουσι των όδυνων καὶ των τραυμάτων άγωνιζόμενοι σώμασι, πρός πῦρ, πρός ξίφος, πρός ποιχίλας καὶ θανατηφόρους βασάνων ίδέας, διὰ της καρτερίας άντιπαραταττόμενοι, καὶ τὰς μὲν σάρκας τεμνόμενοι, καὶ τὰς άρμονίας διαλυόμενοι, καὶ τὰ όστα συντριδόμενοι, την δε όμολογίαν της είς Χριστὸν πίστεως σώαν διαφυλάττοντες καὶ ἄτμητον, καὶ ἀσινη, καὶ ἀκράδαντον· ὅθεν καὶ ἡ ἀναντίρρητος αὐτοῖς ἐχαρίσθη σοφία τοῦ Πνεύματος, καὶ τῶν τεραζίων ή δύναμις. "Όταν τὴν ὑπομονὴν ἀναλογίσηται των όσίων, πως ώς ἀσώματοι τὰς πολυημέρες ἀσιτίας, τὰς ἀγρυπνίας, τὰς ἄλλας ποιχίλας χαχώσεις τοῦ σώματος έθελεσίως ὑπήνεγχαν, πρὸς τὰ πονηρὰ πάθη, πρὸς τὰ ποιχίλα της άμαρτίας είδη, πρὸς τὸν ἔνδον χαὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀόρατον

πόλεμον, πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξυσίας, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἰς τέλος ἀντιταξάμενοι, καὶ τὸν μὲν ἐκτὸς ἄνθρωπον τηκόμενοί τε
καὶ ἀχρειούμενοι, τὸν δὲ ἐντὸς ἄνθρωπον ἀνανεούμενοι καὶ θεούμενοι, παρ' οῦ τούτοις ἐχαρίσθη τὰ
χαρίσματα τῶν ἰαμάτων, τὰ ἐνεργήματα τῶν δυνάμεων. "Όταν τις ἐπὶ νοῦν λάδη ταῦτα, καὶ προσεννοήση ὅτι τὴν φύσιν ὑπερδαίνει τὴν ἡμετέραν, θαυμάζει καὶ δοξάζει Θεὸν τὸν τούτοις παρασχόντα τὴν
τοσαύτην χάριν καὶ δύναμιν εἶχον, ἀλλὰ χωρὶς τῆς
τοῦ Θεοῦ δυνάμεως οὐκ ἀν ἴσχυσαν ὑπὲρ τὴν φύσιν
γενέσθαι, καὶ ἐν σώματι ὄντες τὸν ἀσώματον καταπαλέσαι πολέμιον.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ψαλμωδὸς Προφήτης εἰπών «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς άγίοις αὐτοῦ », ἐπήγαγεν· «Αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ προφητικῶν ἡημάτων τὴν δύναμιν· παντὶ μὲν γὰρ

⁽¹⁾ Ψαλμ. ξζ', 38.

φησι, τῷ λαῷ αὐτοῦ δίδωσιν δ Θεὸς δύναμιν καὶ [χραταίωσιν· οὐ γάρ έστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεώ. θαυμάζεται δὲ ἐν μόνοις τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. "Ωσπερ γάρ ό ήλιος άνωθεν πλεσίως πάσιν επίσης ἐπιχεῖ τὰς ἀχτῖνας, ὁρῶσι δὲ μόνοι ταύτας οί όφθαλμούς έχοντες, καὶ τούτους οὐ μεμυκότας, καθαρᾶς δὲ ἀπολαύουσι τῆς αὐγῆς οἱ διὰ καθαρότητα τῶν ὀμμάτων ὀξυωποῦντες, καὶ μὴ διὰ νόσον ἡ άχλύν, ή τι τοιούτον έμπεσον τοῖς όμμασιν άμδλυωπούντες· ούτω καὶ ὁ Θεὸς άνωθεν πλουσίαν πάσι χορηγεί την αὐτοῦ βοήθειαν· αὐτὸς γάρ ἐζιν ή ἀεννάως βρύουσα τοῦ ἐλέες καὶ της ἀγαθότητος σωστική και φωτιστική πηγή. 'Απολαύουσι δέ της έχειθεν χάριτος και δυνάμεως πρός την της άρετης ένέργειαν και τελείωσιν, ή και την των θαυμάτων επίδειξιν, ούχ άπλως άπαντες, άλλ' οί προαίρεσιν άγαθήν χεχτημένοι, καὶ δι' έργων την πρός τόν Θεόν άγάπην καὶ πίστιν ἐπιδεικνύμενοι καὶ τὰ μέν φαυλα τελείως αποστρεφόμενοι, των δέ του Θεου προσταγμάτων άσφαλῶς άντεχόμενοι, και τὸ τῆς διανοίας όμμα πρός αὐτὸν ἀνατείνοντες τὸν τῆς δικαιοσύνης ήλιον Χριστόν. δς ου μόνον ἀοράτως χετρα βοηθείας άνωθεν προτείνει τοτς άγωνιζομένοις, άλλά καὶ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου προτρεπόμενος αίσθητως ήμεν σήμερον διαλέγεται. «Πας γάρ φησιν, ος αν όμολογήση έν έμοι ξμπροσθεν των άνθρώπων, όμολογήσω κάγὼ έν αὐτῷ, ἔμπροθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς » (1). Όρᾶτε ὅτι ούτε ήμεῖς δυνάμεθα παρρησιάσασθαι τὴν εἰς Χριστον πίςιν και την όμολογίαν άνευ της παρ'αὐτοῦ δυνάμεως καὶ συνεργείας; ούτε ὁ Κύριος ήμων Ίησους Χριστός παβρησιάσεται ύπερ ήμων εν αίωνι τῷ μέλλοντι, καὶ συστήσει καὶ οἰκειώσει τῷ ἀνωτάτω Πατρί, άνευ τοῦ λαβεῖν ἀφ' ήμῶν τὰς ἀφορ-

μάς; τοῦτο γὰρ δηλῶν οὐκ εἶπε. Πᾶς δς ἀν όμολογήση με έμπροσθεν των άνθρώπων, άλλα πας, ος αν ομογολύση εν εποί. Με εν εκείνών και για της εκείνου βοηθείας δυνάμενος παρρησιάσασθαι την ευσέβειαν. Ούτω πάλιν όμολογήσω κάγω, και ούχ εἶπεν αὐτόν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ, τουτέστι διὰ τῆς τοῦ όμολογοῦντος ἀγαθής ἐνςάσεως χαὶ χαρτερίας, ην ενεδείξατο ύπερ της εύσεδείας. δρα γάρ τί φησιν έφεξης, ἐπὶ τῶν μαλαχισθέντων χαὶ προδόντων την εὐσέβειαν ("Όστις δ'ἀν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν των ανθρώπων, αρνήσομαι καγώ αὐτόν έμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν ΄οὐρανοῖς ». Οὐκ εἶπεν ἐνταῦθα, ὅστις ἀρνήσεται ἐν ἐμοὶ, διατί; ὅτι έρημος γενόμενος της παρά του Θεου βοηθείας άρνεῖται τὸν Θεὸν ὁ άρνούμενος. Διατί δὲ ἐγχατελείφθη καὶ έρημος έγένετο Θεοῦ; ἐπειδὴ φθάσας αὐτὸς ἐγκατέλιπεν αὐτὸν ἀγαπήσας τὰ πρόσκαιρα καὶ γήτνα πλέον των παρά του Θεου ἐπηγγελμένων οὐρανίων και αἰωνίων άγαθων. Οῦτω πάλιν καὶ ὁ Χριστὸς, ἀρνήσεται οὐκ ἐν αὐτῷ, ἀλλ' αὐτὸν, ώς εν αὐτῷ μηδέν εύρων, ῷ χρήσασθαι ἦν ὑπερ αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ἔχων τὴν κατὰ Θεόν ἀγάπην έν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ· καθάπερ ὁ ηγαπημένος τῷ Χριστῷ θεολόγος φησίν, ὡς τοῦ Θεοῦ μένοντος εν τῷ ἀγαπῶντι αὐτὸν, ποιεῖται τὴν όμολογίαν εἰχότως ἐν τῷ Θεῷ ὁ ἀγαπῶν ἐν ἀληθεία τὸν Θεὸν, ὡς δὲ καὶ αὐτοῦ μένοντος ἐν τῷ Θεῶ, ποιήσεται καὶ ὁ Θεὸς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ όμολογίαν εν αὐτῷ. Τὸ οὖν, πᾶς ος ἀν όμολογήση ἐν έμοι, όμολογήσω κάγὼ έν αὐτῷ, τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς όμολογούντας άδιάσπαστον συνάφειαν δηλοί, ης ἀφέστηκε μακράν ό άρνούμενος. Οὕτως αί θεῖαι άντιδόσεις μεθ' έαυτῶν ἔχουσι τὴν θείαν διχαιοσύνην, έξ όμοιώσεως καταλλήλως άντεπαγόμεναι.

⁽¹⁾ Mart. i, 32.

. Ή μεν οδν όμοιότης των παρά θεου βραβείων πρός τὰ παρ'ήμῶν αὐτῷ προσφερόμενα τοιαύτη καὶ ούτως έχουσα. Σχοπείτε δέ και την καθ' ύπεροχην διαφοράν της παρά του Θεού άμοιδης όση πρός τές έν αὐτῷ τοῦτον όμολογήσαντας. Έχαστος γὰρ των άγίων, Θεου δουλος ών, ἐπαρρησιάσατο τὴν όμολογίαν εν τῷ προσχαίρω τούτω βίω, χαὶ ενώπιον θνητών άνθρώπων, μάλλον δε έπι χαιρού βραχέως του αίωνος τούτου, και ἐπ' ὀλίγων οίων ἔφημεν ανθρώπων. Ο δε Κύριος ήμων Ίησους Χριζός, Θεός ών και Κύριος του ούρανου και της γης, παρρησιάσεται ύπερ αύτων έν τῷ ἀιδίῳ καὶ ἀκαταλύτω έχείνω χόσμω, ένωπιον του Θεού χαί Πατρός, περιεστηχότων των άγγέλων, των άρχαγγέλων, πασών των οὐρανίων δυνάμεων, παρόντων των άπό 'Αδάμ μέχρι συντελείας άνθρώπων πάντων πάντες γὰρ ἀνας ήσονται καὶ παρας ήσονται τῷ βήματι τοῦ Χριστού. Καὶ τότε πάντων παρόντων, πάντων όρώντων, άνακηρύξει και δοξάσει και στεφανώσει τούς μέχρι τέλους την είς αύτον πίστιν επιδειξαμένους. Τί δεί πειράσθαι δειχνύναι τούς ύπερφυείς έχείνους στεφάνους, την ύπερβολήν των μελλουσων έχείνων άμοιδων, ας ούτε όφθαλμός, οίος ό ήμέτερος, ίδειν δύναται, ούτε ούς άχουσαι, ούτε χαρδία διανοήσασθαι; 'Αλλά καὶ τὰ νῦν οἶα καὶ τὰ όρώμενα, τίς λόγος άξίως έξείποι την έν ταίς σοροῖς τῶν ἀγίων καὶ τοῖς λειψάνοις τῶν ὀςῶν παρὰ Θεοῦ δόξαν, τῷ παντί χρόνῳ συμπαρατεινομένην, την αναδιδομένην έχ τούτων ξεράν εὐωδίαν, τα πηγάζοντα μύρα, τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων, τὰ ένεργήματα των δυνάμεων. τὰς πολυειδεῖς καὶ σωτηρίους ήμιν εν τούτοις επιφανείας; Είπω τι των παρ'ήμων προσφερομένων αὐτοῖς; Έν ὀλίγω χρόνω,

γίας έχάστου των άγίων, χαὶ ἐνώπιον τινών άρχόντων καὶ βασιλέων άνυμνοῦσι δὲ καὶ μεγαλύνεσι τιμώντες καὶ δοξάζοντες καὶ προσκυνούντες, ούχ αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ χαὶ τὰς αὐτῶν εἰχόνας, ώς δεσποτών, και πλέον ή δεσποτών και βασιλέων, βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες, καὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον, τοσοῦτον αὐταῖς ὑποπίπτοντες ἐχόντες χαὶ χαίροντες, ώς χαὶ τοῖς παισὶν εύχεσθαι τοῦτο πρὸ παντὸς ἄλλυ καταλιμπάνειν, οἶά τινα κληρον όλβιον, καὶ ποιητιχόν εύδαιμονίας της άνωτάτω. Δείγμα δε τουτο καὶ παράστασίς έστι καὶ οἶον προοίμιον της μέλλούσης ἐχείνης ἀπορρήτε δόξης, ἢν καὶ νον ἔχεσιν έν ούρανοῖς τῶν δικαίων τὰ πνεύματα, καὶ ἦς ἐν τῷ μέλλοντι αίωνι τεύξονται σύν τούτοις τὰ συνδιανύσαντα τὸν κατὰ Θεὸν ἀγῶνα σώματα. Ταύτην δη την υπερβολήν της δόξης και των μελλόντων άγαθών ό Κύριος ενδειχνύμενος, πρός μεν τες άγίες αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ᾿Απος όλες, ἔλεγεν· «᾿Αμὴν λέγω ύμιν ύμεις οι άχολεθήσαντές μοι, έν τη παλιγγενεσία, όταν καθίση ό Υίος του ανθρώπε επί θρόνε δόξης αύτου, καθίσεσθε και ύμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνες, χρίνοντες τὰς δώδεχα φυλάς του Ίσραήλ» (1). Πρός δὲ πάντας άπλῶς τοὺς πιστεύοντας « Πᾶς φησιν, όστις άφηχεν οἰχίαν, η άδελφες, η άδελφάς, η πατέρα, η μητέρα, η γυναίκα, η τέκνα, η άγρους **ενεχεν του ονόματός μου, έχατονταπλασίονα λή**ψεται, χαὶ ζωὴν αἰώνιον χληρονομήσει ὁ δὲ φιλῶν πατέρα ή μητέρα ύπερ εμε, ούκ έστι με άξιος» (2). Έπειδή γάρ ό Θεός καί Πατήρ τον Υίον αύτου τον άγαπητόν έδωχεν ύπερ ήμων, χαί αὐτός ό του Θεού μονογενής Υίος έδωκεν έαυτον ύπερ ήμων, καὶ ήμᾶς δικαίως ἀπαιτεῖ, πάντας τοὺς κατὰ γένος ήμιν προσήχοντας περιοράν, όταν έμπόδιον ώσι χαθάπερ έφην, ή παβρησία της χατά Θεόν όμολο- | πρός την εὐσέβειαν, χαὶ τὸν χατ' αὐτην βίον χαὶ

⁽¹⁾ Mart. 16', 28. (2) Mart. 16', 29. 1, 37.

τί λέγω τοὺς κατὰ γένος προσήκοντας; αὐτὴν γὰρ
τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκαστον παραιτήσασθαι, καιροῦ
καλοῦντος, δίκαιόν τε όμοῦ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ
βούλεται ζωῆς αἰωνίου ἐπιτυχεῖν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ
τοῦ Θεοῦ Υίὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔθηκεν ὑπὲρ ἡμῶν·
διὸ πάλιν αὐτός φησιν· « Ὁς οὐ λαμβάνει τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεὶ ὁπίσω μου οὐκ ἔστι
μου ἄξιος » (1). Σταυρὸς μὲν οὖν ἐστι καὶ τὸ
σταυρῶσαι τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς
ἐπιθυμίαις.

"Όταν οὖν ἢ χαιρὸς εἰρήνης τῆς χατ' εὐσέβειαν, διὰ τῆς ἀρετῆς νεχρῶν ὁ ἄνθρωπος τὰ πονηρὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας, οὕτως αἴρων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ άκολουθεί τῷ Κυρίω. "Όταν δὲ καιρός ἢ διωγμού, περιφρονών και την οικείαν ζωήν, και προδιδούς την έαυτου ψυχην ύπερ της εύσεδείας, ούτως αίρει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω τοῦ Κυρίε, καί ούτω ζωήν αἰώνιον κληρονομεῖ. «Ό γὰρ εύρών φησι, τὴν ψυχὴν αύτοῦ ἀπολέσει αὐτὴν, χαὶ ό ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αύτοῦ ενεκεν ἐμοῦ, εύρήσει αὐτήν » (2). Τί ἐστιν ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αύτοῦ εύρήσει αὐτήν; Διπλοῦς ἐςιν ὁ ἄνθρωπος, ό ἐχτὸς, τὸ σῶμα λέγω, καὶ ὁ ἐντὸς ἡμῶν ἀνθρωπος, ἡ ψυχὴ δηλονότι. "Όταν οδν κατά τὸν ἐκτὸς ήμῶν ἄνθρωπον παραδώ τις έαυτὸν εἰς θάνατον, ἀπόλλυσι τὴν ψυχήν αὐτοῦ, χωριζομένην ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ γοῦν ὑπὲρ του Χριστού και του Ευαγγελίου ούτως απολέσας αὐτὴν, ὄντως εύρήσει ταύτην, ζωὴν οὐράνιον χαὶ αλώνιον ταύτη προξενήσας, καὶ ἐν τη ἀναστάσει τοιαύτην χομισάμενος, καὶ δι' αὐτής τοιούτος καὶ αὐτὸς καὶ κατὰ σῶμα γεγονώς οὐράνιος καὶ αἰώνιος. 'Αλλ' ἐπειδή ταῦτα δύσκολά τε καὶ μεγάλα, καὶ τῶν τελείων μόνων, καὶ ὡς εἰπεῖν, ἀποςολικά, τὸ σταυρώσαι τὴν σάρχα σύν τοῖς παθήμασι χαὶ 📗

ταϊς ἐπιθυμίαις, τὸ ἔτοιμον εἶναι πρὸς ἀτιμίαν ἐσχάτην, καὶ τὸν αἴσχιστον ὑπὲρ τοῦ καλοῦ θάνατον, τὸ ἀπολέσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ἐφεξῆς φησι προϊὼν ὁ Κύριος, πρὸς παραμυθίαν τέ ἐστι τῶν οὕτως ἀγωνιζομένων ὑπὲρ φύσιν τῶν ἀτελεστέρων· ὁ γὰρ ὑμᾶς δεχόμενος, τοὺς ᾿Αποστόλους δηλονότι, καὶ τοὺς μετ' ἐκείνες πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς εὐσεδείας, ἐμὲ δέχεταί φησι, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με (3).

Τοῖς μέν οὖν τελείοις ἐχείνοις, ἐντεῦθεν ὑποδοχήν έτοιμάζει, τοῖς δὲ μή τοιούτοις, ἐχ τοῦ ὑποδέχεσθαι έχείνους την σωτηρίαν πορίζει. 'Αλλ' όρᾶς καὶ πόσος ό μισθὸς τοῖς δεχομένοις τοὺς κατὰ θεὸν ζωντας καὶ διδασκάλους της άληθείας; ό γαρ δεχόμενος αὐτοὺς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υίὸν δέχεται. Πῶς οὖν δέχεσθαι τούτους χρή; οὐ ξενίζειν μόνον καὶ ἀναπαύειν, ἀλλὰ καὶ ὑπακούειν. Διὸ ἀλλαχοῦ τούς άθετουντας φοδών, πρός τές οίχείες μαθητάς έλεγεν· «Ο άθετων ύμας, έμε άθετει· ό δε έμε άθετων, άθετεῖ τὸν ἀποςείλαντά με»(4). 'Αλλὰ καὶ δ ξενίζων και άναπαύων τούς του Θεου, έαν δια τον Θεόν τοῦτο πράττη, πολύν λήψεται τόν μισθόν, καὶ τοῦτο δηλών ό Κύριος, Ελεγεν. «Ο δεχόμενος Προφήτην είς όνομα Προφήτου, μισθόν Προφήτου λήψεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίκ, μισθόν δικαίου λήψεται» (5). Πῶς μισθόν Προφήτε καὶ μισθόν δικαίε λήψεται; ως ό Άπόστολός φησι. «Τὸ ἡμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ίνα και τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ἡμῶν $\delta = (6)$. δ δὲ τὸν δίχαιον, $\delta = (6)$ δίχαιον όντα, διὰ τὸν Θεὸν δεχόμενος καὶ ἀναπαύων, κάν μή φιλοτίμως ἔχη, ἀλλὰ καὶ μικρά τινα δῷ, τὰ μεγάλα κερδανεί· «Ός γάρ αν φησι, ποτίση ενα των μι-

⁽¹⁾ Mart. i, 38. (2) Mart. i, 39. (3) Mart. i, 40. (4) Aoux. i, 16. (5) Mart. i, 41. (6) B' Kop. A, 13.

χρών τούτων ποτήριον ψυχρού μόνον, είς δνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω δμῖν, οὐ μὴ ἀπολέση τὸν μισθόν αύτου » (1). Έν δὲ τούτοις τοις βήμασι καὶ παραγγέλμασιν, ού των δικαίων μόνον και των μαθητών την φρονείδα ποιείται, άλλά πολλώ μαλλον των δεχομένων αὐτούς. εί γὰρ ἐχείνων κόνον έφρόντιζε, την δοχήν αν παρήνει μόνον, και την δοχήν έχείνων έζήτει και την ανάπαυσιν, δπως αν ήν. νυν δέ προστιθείς είς όνομα προφήτου καί μαθητου καί δικαίου, δείκνυσι φροντίζων μαλλον των δεχομένων, την γνώμην αύτων έπι το κρείττον μεταποιών, ίνα καὶ ό μισθός ἐπακολεθήση τούτοις μετά της άρετης. 'Η οδν Έχχλησία του Χριστου τιμώσα καὶ μετὰ θάνατον τοὺς κατὰ Θεόν ώς άληθως ζήσαντας, χαθ' έχάς ην ήμέραν του ένιαυτου μνήμην ποιείται των κατ' αὐτὴν μεταστάντων ἐντευθεν, και της επικήρου ταύτης ζωης αποδημησάντων άγίων· τόν τε βίον έχάς ου προτιθείσα της ήμων ένεχεν ώφελείας, χαὶ τὸ τέλος ὑποδειχνῦσα, είτε μετ'ειρήνης χεχοίμηται, είτε μαρτυρικώ τέλει τὸν βίον χατέχλεισε. Νῦν δὲ μετὰ τὴν Πεντηχος ὴν διρού πάντας συναγαγούσα, χοινόν αὐτοῖς ἀναπέμπει τὸν ὕμνον, οὐ μόνον ὅτι πάντες ἀλλήλοις ἢνωνται, καί κατά την δεσποτικήν εύχην εν είσίν. δός γάρ αὐτοῖς φησι πρὸς τὸν έαυτοῦ Πατέρα ἐν Εὐαγγελίοις ό Κύριος, « Ίνα πάντες εν ώσι, καθάπερ έγω Πάτερ έν σοί, καὶ σύ έν έμοί, ίνα καὶ αὐτοί έν ήμιν εν ώσιν έν άληθεία» (2).

Οὐ μόνον τοίνυν διὰ τοῦτο χοινὸν αὐτοῖς πᾶσι τὸν ὕμνον ἀποδίδωσιν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐχχλησία, ἀλλ΄ ὅτι χαὶ σπουδὴ ταύτη διά τε τῆς άγίας Τεσσαραραχοστῆς, χαὶ τῆς μετ' αὐτὴν Πεντηχοστῆς, πάντα τὰ ἔργα ἐχφῆναι χαὶ ἀνυμνῆσαι τοῦ Θεοῦ. Ἐπεὶ οὖν πάντα ἐξεῖπεν, ὡς ἴστε· πῶς τὴν ἀρχὴν ὁ χόσμος

ούτος άπας έγένετο ύπο θεου· πως 6 'Αδάμ έξώσθη του παραδείσου και του Θεού πως ο πάλαι λαός έχλήθη πως καὶ αὐτοὶ παραδάντες έξώσθησαν της πρός θεόν οίχειότητος. πως δ του θεού μονογενής Υίος κλίνας σύρανούς ύπερ ήμων κατηλθε, καὶ ἔπραξεν ὑπὲρ ἡμῶν ἐξαίσια, καὶ ἐδίδαξε τα σωτήρια, επαθέ τε καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ ήμῶν, καὶ έτάφη ώς άνθρωπος, καὶ ώς Θεός άνέστη τριήμερος, καὶ εἰς οὐρανοὺς, ὅθεν καὶ κατηλθεν, ὕστερον μετά σαρχός άνελήφθη, καὶ καθίσας έχ δεξιών του Πατρός, ἔπεμψεν ἐχείθεν τὸ πανάγιον Πνεύμα. Έπεὶ οδν πάντα ταῦτα ἀνύμνησεν ή τοῦ Θεοῦ Ἐχχλησία, νύν χαὶ τὸ λείπον προστιθείσά τε όμου καὶ δειχνύσα, πόσους χαὶ οίους χαρπούς συνήγαγε πρός ζωήν αιώνιον ή του Κυρίου και Θεου και σωτήρος ήμων Ίησου Χριστου παρουσία, και ή του παναγίου Πνεύματος δύναμις, πάντων όμου ποιείται των άγίων την μνήμην, και πασι τον υμνον καὶ τὴν τιμὴν ἀποδίδωσι σήμερον.

Τιμήσωμεν οδν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοὶ, τοὺς ἀγίες τοῦ Θεοῦ. Τιμήσωμεν δὲ πῶς; Ἐὰν κατὰ μίμησιν ἐκείνων καθάρωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ ἀποστῶμεν τῶν κακῶν τέως διὰ τῆς ἀποχῆς τούτων πρὸς άγιωσύνην φερόμενοι. Ἐὰν παύσωμεν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἀπὸ ὅρκου καὶ ἐπιορκίας, ληρωδίας τε καὶ λοιδορίας, καὶ τὰ χείλη ἡμῶν ἀπὸ ψεύδους καὶ συκοφαντίας, καὶ οὕτω τὴν εὐφημίαν αὐτοῖς προσάγωμεν. Ἐὰν δὲ μὴ οὕτως ἑαυτοὺς καθάρωμεν, ἀκουσόμεθα δικαίως παρ' αὐτῶν καὶ ἡμῶν ἔκαστος ἐκεῖνα τὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν άμαρτωλὸν ῥήματα. Ίνα τί τολμᾶς ἀναλαμδάνειν ἐπὶ μνήμης, καὶ λαλεῖν διὰ γλώττης καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ἀγίων ὀνόματα, καὶ διηγεῖσθαι τὴν πάσης ἀρετῆς καὶ καθαρότητος πεπληρωμένην

⁽¹⁾ Ματθ. ί, 42. (2) Ιωαν. ιζ', 20.

αὐτῶν διαγωγήν; σὺ δὲ ἐμίσησας τὸν ἐνάρετον βίον, καὶ ἀπὸ σαυτοῦ τὴν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος απεδίωξας χαθαρότητα. «Εὶ ἐθεώρεις κλέπτην συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις, τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε χαχίας, καὶ ή γλώσσα σου περιέπλεκε δολιότητας, καθήμενος χατά τοῦ άδελφοῦ σου χατελάλεις, χαὶ χατά τοῦ υίοῦ της μητρός σου ἐτίθεις σχάνδαλον» (1). Οὐ δέγεται ὕμνον, ἀδελφοὶ, ἀπὸ τοιούτων στομάτων, ούτε ό Θεός, ούτε οί τοῦ Θεοῦ ἄγιοι εί γὰρ εχαστος ήμων την έαυτου χειρα χόπρου άψαμένην, οὐ δέχεται προσενεγχείν αὐτῷ τι πρὸς χρείαν, ἄν μή πρότερον αὐτὴν ἐκπλύνη, πῶς ὁ Θεὸς δέξεται τὰ ἀπὸ σώματος καὶ στόματος ἀκαθάρτου προσφερόμενα, αν μή πρότερον έαυτές έχχαθάρωμεν; πολύ γάρ της χόπρου βδελυρωτέρα ή άμαρτία, ό δόλος, τὸ ψεῦδος, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ή πλεονεξία, ή προδοσία, τὰ αἰσχρὰ διανοήματά τε καὶ βήματα, καί αί τούτοις επακολουθούσαι μιαραί πράξεις. 'Αλλά πως ό τούτοις περιπεσών πάλιν χαθαίρεται; διά της μετανοίας, διά της έξομολογήσεως, διά

της άγαθοεργίας, διά της έχτενους πρός τόν Θεόν δεήσεως.

"Όταν τοίνυν έν ταζς έορταζομέναις τῶν άγίων μνήμαις, ἀπὸ τῶν τεχνῶν ήμῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων έχαστος σχολάζωμεν, τοῦτο ήμῶν ἔςω μελέτημα, πῶς ἵνα ἀποστῶμεν καὶ ἐλεύθεροι γενώμεθα των ών έχαστος περιέπεσεν άμαρτιων χαί μολυσμών. Εί δε καὶ τότε παίζομεν κατά των ήμετέρων αὐτῶν ψυχῶν καὶ ἀδιαφοροῦμεν καὶ μεθύομεν, πως άναγνον ποιούντες την ημέραν έορτάζει» τούς άγίες λέγομεν; 'Αλλά μή οῦτως ξορτάζωμεν, άδελφοί, παρακαλώ, άλλά παρας ήσωμεν καὶ ήμεῖς, σώματά τε καὶ ψυχὰς εὐαρέστους τῷ Θεῷ, κατ' αὐτὰς γοῦν τὰς ἐορτίους ἡμέρας, ἵνα πρεσβείαις των άγίων μέτοχοι καὶ αὐτοὶ γενώμεθα της πανηγύρεως καὶ εὐφροσύνης ἐκείνης τῆς ἀπεράντου· ἧς γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυγεῖν, γάριτι καὶ φιλανθρωπία του Κυρίε ήμων Ίησου Χριστου. Ες πρέπει δόξα σὺν τῷ ἀνάργῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ χαὶ ἀγαθῷ χαὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν χαὶ ἀεὶ, χαὶ είς τούς αίωνας των αίώνων. 'Αμήν.

TEX BILLINO

Εκφωνηθεῖσα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους· ἐν ἢ καὶ περὶ Πνευματικοῦ θέρους.

Τῶν ἀπάντων ποιητής καὶ Δεσπότης πάντα ἐκ μὴ ὄντων ποιήσας δι'ἀγαθότητα, μετὰ πάντα, κατὰ τὸ περιὸν αὐτῷ τῆς δυνάμεως, καὶ τὸν ἄφατον καὶ ἀπερινόητον πλοῦτον τῆς αὐτοῦ σοφίας τε καὶ χρης ότητος, τὸν ἄνθρωπον ἀπειργάσατο παραδόξως, εἰς εν καὶ βραχὺ πλάσμα συναθροίσας, καὶ οἶον συγκεφαλαιωσάμενος τὴν ἄπασαν κτίσιν. Διὸ

πεποίηχε ζωον, νοερὸν χαὶ ὁρώμενον, ωσπερ χαὶ τὸν καὶ τὸν

⁽¹⁾ Ψαλμ. μθ', 19.

ἀειχίνητον οὐρανὸν, διὰ τῶν μεταξὺ τἢ ἀχινήτῳ ἀεὶ καὶ κινούμενον ὡς γὰρ ἑνὸς τεχνίτε τῷ τρόπῳ τῆς κατασκευῆς ἄνθρωπός τε καὶ κόσμος, οὕτως πολλὴν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα τὴν συγγένειαν ὑπερέχεσι δὲ ἀλλήλων, ὁ μὲν τῷ μεγέθει, ὁ δὲ τἢ συνέσει. Καὶ σύνεστιν ὁ ἄνθρωπος ἔντεθησαυρισμένος τῷ κόσμῳ, καθάπερ ἐν οἰκία μεγάλη πολύολδόν τι χρῆμα, πολλῷ τῷ μέτρῳ τοῦ περιέχοντος ὀλδιώτερον, καὶ οἴον ἐν βασιλείοις βασιλική τις σκευὴ ποικίλη καὶ πολυτίμητος τὰ μὲν γὰρ μεγίςοις λίθοις, ἀλλ' εὐώνοις καὶ τοῖς τυχοῦσιν, ἡ δὲ μικροῖς, ἀλλὰ δυσπορίστοις καὶ πολυτιμήτοις ἐσκεύασται.

Πόσον οὐρανοῦ χρείττων ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, δς είκων τέ έστι θεου, και θεόν οίδε, και μόνος των έγχοσμίων εί βούλεται γίνεται, συναναφέρων τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως. Πόσον αἴσθησις ἀνθρωπίνη διενήνοχε γής, ή μή μόνον μέτρων καί ποιοτήτων ποιχίλων ταύτης άντιλαμβάνεται, άλλ' ήδη χαὶ τῶν οὐρανίων ήψατο τή γνώσει σφαιρών, καὶ κινήσεων ήσθετο διαφόρων, καὶ πολυσχήμους τάχα δὲ καὶ πολυσημάντους συνόδους ἄστρων τε καὶ ἀστέρων έγνω χαὶ διας άσεις, χάντεῦθεν ταῖς χατά νοῦν ἐπιστήμαις την άρχην έχαρίσατο. Καὶ τὰ μεταξύ δ' ουρανού και γης των έν μεθορίω νου και αισθήσεως έλάττω κατά τὴν άξίαν ἐστὶ, λόγοις ἀναλογίας όντα ταύτὰ, καὶ τοῖς περιέχουσιν όγκοις ὅτι μάλιστα διαφέροντα. Κατεχόσμησε γάρ την ήμετέραν φύσιν ό Θεός ούτως, ώς οίχείαν έσομένην περιδολήν· ἐπειδή περ ἐχ παρθενιχῶν αἰμάτων ἐνδύσεσθαι ταύτην έμελλε, χαὶ χρειττόνως μετασχευάσειν, και άνω θήσειν, υπεράνω πάσης άρχης και έξουσίας, χαὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένε, είτε έν τῷ νῦν αἰῶνι, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι. Τοῦτο δὴ χαὶ προοιχονομών σοφως άμα καὶ φιλανθρώπως, ούτω πολλαϊς, μαλλον δε παντοδαπαϊς αύτην ετίμησε |

χάρισιν έπειδήδε καί διπλας, μαλλονδε καί πολλαπλας ήμιν έδωχε τὰς γνωστιχάς δυνάμεις, νοῦν τε καὶ αἴσθησιν, καὶ τὰ μεταξύ χαρισάμενος, διὰ τοῦτο χαὶ τῶν εἰς γνῶσιν χαὶ πρᾶξιν προχειμένων ἡμῖν διπλούν τε καὶ πολλαπλούν πεποίηκεν ἔκαστον. Θέρους οὖν ἀρτίως ἐστὶν ἐπέτειος ὥρα, καὶ θέρος ούχ εν ήμτν ού γάρ αίσθητον μόνον, άλλά και λογικόν καὶ πνευματικόν παρ' ήμιν έστι θέρος. καὶ τῶν τοιούτων έχατέρου θέρους χαιρός ό ἐνιαυτοῦ χύχλος απας. Νύν οδν έπεὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ περιδόλων έντὸς ίστάμεθα, μιχρόν άναχύψαντες έχείθεν, τὰς ἐλπίδας ἐπ' αὐτὸν σχῶμεν, καὶ μεταθέντες ἄνω τον ήμέτερον νουν, του λογιχού τε καί πνευματιχού θέρες έν περινοία γενώμεθα· περί ών και ήμεζς δλίγα πρός την ύμετέραν άγάπην έρουμεν νυν, άφορμην ύμιν κάντευθεν πρός σωτηρίαν πορίζοντες. Έγω γάρ χαθ' έχάστην τοῦ ἐνιαυτοῦ περίοδον, ταύτης δή της ώρας έφισταμένης, όρων τούς πλείους έξω τοῦ άστεως χεομένους, χαὶ περὶ τὸ θέρος πονοῦντας, καί τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν καὶ συγκομιδὴν, τοιούτους ἐπ' ἐμαυτοῦ στρέφω τοὺς λογισμοὺς, ὡς έπει και θέρος έστιν άνθρώπων, τούτους έκκόπτον άπὸ τοῦ παρόντος προσχαίρου καὶ παραββέοντος βίου, καὶ μετάγον εἰς ἔτερον μέλλοντα καὶ διαμένοντα βίον, ἄρα τίς τοὺς ἀψύχες θερίζων στάχεις, η θερίζειν έτέρους μισθούμενος, καὶ τοὺς καρποὺς έχλέγων, ή παρά των έχλεγόντων ωνούμενος, χαὶ συνάγων εἰς ἀποθήκην, καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτὸν χαταλήψεσθαι θερισμού τούτου ποιείται μνήμην, καὶ φροντίζει τῷ γεωργῷ τῶν ψυχῶν ἐπέραστος άναφανήναι κατά καιρόν, καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀποθηχών τούτου χαὶ μονών άξιος; ἡ ὅλως ἔχαστος πρός γην χέχυφεν, ώσπερ τὸ σῶμα οἱ αὐτουργοῦντες, ούτω τὸν λογισμὸν οὐχ ἀνανεύοντα ἔχων, οὐδὲ τῶν γηίνων ἀπανιστάμενον.

'Αλλ' εὶ τοῦτο, τῶν ἐθνικῶν οὐδὲν διαφέρομεν.

έχείνων γάρ τὸ ταῖς γηίνοις φροντίσιν ἐνασχολεῖσθαι, | πάση δυνάμει ψυχής καὶ σώματος. οὐδὲ γὰρ ἔχουσι λόγον τῶν μελλόντων οὐδένα, πάντως οὐδὲ πίστιν, ή έννοιαν περί των ούρανίων. Διὰ τοῦτο χατὰ τὸ γεγραμμένον, όλος ό βίος τοῦ ἀσεβοῦς ἐν φροντίδι τῶν κάτω καὶ φθειρομένων διὸ καὶ ὁ Χριζὸς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις πρός ήμας είπων «Μή μεριμνατε τη ψυχη ύμων, τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ύμων τί ἐνδύσησθε», προσέθηκε· «Ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ» (1). Οὐκ ἀπανιστῷ δὲ τῶν ἔργων, άλλ' άφιστα της μερίμνης, πρός Θεόν την έλπίδα μετατιθείς, ΐνα μήτε ἀνέλπιδα τὴν ἐργασίαν ἔχωμεν, μήτε ἐπ' αὐτη κακῶς τὴν ἐλπίδα. «Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες. Τί φάγωμεν, ή τί πίωμεν, ή τί περιδαλώμεθα»(2)· διανοούμενοι τοῦτο διηνεχώς, καὶ προσδοχωμένης αἰτίας, οἶον ἀπολεγόμενοι, καὶ την ψυχην είς τουτο χατατείνοντες χαὶ χαθέλχοντες, καὶ πρὸς τὰ ἄνω βλέπειν οὐ συγχωροῦντες διὰ τούτο γάρ καὶ τοιαύτην ήμων τὴν φύσιν κατεσκεύασεν ό θεός, ώστε του σώματος ούχ ήρεμουντος μόνον, άλλὰ καὶ κινουμένου καὶ μετακινεμένου, καί παν οδπερ αν ή χρεία πράττοντος, εν άλλοις δύνασθαι τὸν λογισμὸν εἶναι. ἵνα τῷ μὲν σώματι τὰ τούτω κατάλληλα ἐργαζώμεθα, τη δὲ ψυχη πρός τον Θεόν βλέποντες ζητώμεν παρ' αὐτοῦ τὰ οὐράνια ἐπεὶ καὶ παραγγείλας μὴ μεριμνᾶν τῆ ψυχή, τοῦτο γάρ των έθνων, προσέθηκε· «Ζητεῖτε δέ πρώτον την βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ την δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσετοι ὑμίν » (3). δειχνός ώς είπερ την χατά ψυχην μελέτην πρός θεόν έχεις, οὐδὲν ἐντεῦθεν ζημιωθήση περί τὰς τοῦ σώματος χρείας. μαλλον μὲν οὖν καὶ τούτων άνελλιπῶς έξεις μετὰ τῆς χατὰ ψυχὴν σωτηρίας, 📗

πων, οὐχ ἐνεαρίσεις ταῖς ἀρεταῖς.

Έστιν οδν, αδελφοί, και θέρος και έαρ και σπόρος, οὐ σωματικός μόνον, άλλὰ καὶ λογικός οὐδὲ λογικός μόνον, άλλά καὶ πνευματικός, ώσπερ καὶ φυτεία καὶ τρυγητός, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλεθα· ἐπεὶ καί γεωργία τε καί γεώργιον. Τοῦ δὲ τοιούτε γεωργίου γεωργός έστιν ό Θεός, ώς καὶ ό 'Απόστολος πρός τούς Κορινθίες φησίν «Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰχοδομή ἐστε» (5). Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν. « Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ό Πατήρ μου ό γεωργός ἐστιν» (6). Καὶ άλλαχοῦ πάλιν περὶ έαυτοῦ. «Ἐξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ» (7)· ὁ δὲ σπόρος οὖτος ό λόγος της διδασκαλίας ἐστίν. Ἐπεὶ οὖν ό λόγος της διδασχαλίας του πνεύματος σπέρματος έχει λόγον, έστι του σπόρου τούτου πάντως καί θερισμός τελούμενος διά πίστεως καί τοῦτο δηλών πάλιν αὐτὸς ὁ Κύριος, ἀρχομένων προσέρχεσθαι πρός τὴν αύτοῦ πίστιν πανδημεὶ τῶν ἀνθρώπων, πρός τους οικείους μαθητάς έλεγεν· « Επάρατε τους δφθαλμές υμών, και θεάσασθε τάς χώρας, ὅτι λευχαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ήδη, χαὶ ὁ θερίζων μισθόν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπόν εἰς ζωὴν αἰώνίον » (8). Καθάπερ γὰρ ὑπὸ τῆς τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίε θέρμης, οί στάχυες ξηραινόμενοι, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ύγρότητος αποτιθέμενοι βαφήν λευχαίνονται, χαί

⁽¹⁾ Ματθ. ς', 25. (2) Ματθ. ς', 31. (3) Ματθ. ς', 33. (4) Ψαλμ. ογ', 18. (5) Α΄ Κορ. γ', 9. (6) Ιωαν. ιί, 5. (7) Ματθ. ιγ', 3. (8) Ιωαν. δ', 35.

πρός θερισμόν καί συγκομιδήν πεφύκασιν ετοιμοι. ούτω καὶ τότε τοῦ ήλίε της δικαιοσύνης διὰ σαρκὸς ἐπιδημοῦντος τη γη, δυνάμει της αύτοῦ παρουσίας αί ψυχαί των άνθρώπων έλευχαίνοντο χαθαιρόμεναι, μετασχευαζομένης της έχ τοῦ ἐνηδόνου βίου καὶ διαβρέοντος εγγινομένης αὐταῖς ἐπισκοτήσεώς τε χαὶ διαχύσεως, χαὶ οὕτως ἔτοιμοι πρὸς τὸν πνευματικόν θερισμόν ήσαν, ώστε της άσεδείας καὶ της άπιστίας τελεώτερον άποχοπήναι, χαὶ διὰ τής άληθινής πίστεως συναχθήναι είς ζωήν αιώγιον. Καί εί τις έθέλει χατανοήσαι τοῦ λόγου τούτου τὸ άληθές, ώς ή δύναμις τότε της του Κυρίε ήμων Ίησου Χριστού παρουσίας ἐποίησε τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οίον λευχοτέρας καὶ καθαρωτέρας καὶ έτοίμες πρός την πίζιν της θεοσεβείας, άναλογισάσθω, ότι τὰ ἔθνη πάντα τότε Θεόν μὲν οὐχ ὡμολόγουν ενα δεσπότην και κτίστην του παντός, ήλίω δε και σελήνη καὶ ἄστροις καὶ έτέροις κτίσμασι καὶ τοῖς τούτων είδώλοις ώς θεοίς προσέχειντο ή δε δύναμις της του Χριστού παρουσίας πάντας ανέπεισεν ενα θεὸν όμολογεῖν τοῦ παντὸς δεσπότην χαὶ ποιητήν. Καὶ ὅπερ ἰσχυσεν ᾿Αβραὰμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, καὶ Μωϋσής ἐκεῖνος, καὶ ὁ ἐκείνε δεδομένος νόμος, έπὶ μόνου τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων, ενα σέβειν . τούτους αναπείσας Θεόν, καὶ οὐδ' ἐπὶ τούτου μόνε τοῦ γένους διὰ τέλους ἴσχυσε, καί τοι παρὰ τῶν προγόνων άνωθεν αὐτοῖς δεδομένου τοῦ θείου δόγ. ματος, τουτο έπι πάντων γενών τε και έθνων ή δύναμις της του Κυρίου παρουσίας είργάσατο, καὶ ούτως έτοιμοι γεγόνασιν αί χωραι πρός τον πνευματικόν θερισμόν, ἀπό παντός ἔθνες τῶν πις ευσάντων ποιητήν ένα του παντός είναι, προσερχομένων έτοίμως είς Χριζόν, χαὶ τὴν ἀληθη θεοσέβειαν

καὶ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, καὶ τὰς Γραφὰς έρευγώντων.

Ούτω καὶ μόνον φανείς ἐπὶ γῆς ὁ Κύριος, πᾶν γένος ανθρώπων από της των είδωλων ήγειρε πλάνης, εί και μή πάντας εύσεβεις ἀπέδειξε και γάρ χαί έν τῷ μέλλοντι αίῶνι ἡ δύναμις τῆς δευτέρας παρουσίας αύτοῦ ἐγερεῖ πάντας ἀπὸ τοῦ θανάτου, εί και μή πάντας άξιώσει της άληθινης ζωης. οί μέν γὰρ ἀσεβεῖς τε καὶ δυσσεβεῖς, καὶ οί μὴ λαδόντες ένταῦθα δι' έξομολογήσεως καὶ μετανοίας τὴν τῶν ἡμαρτημένων συγχώρησιν, ὡς μήτε φυλάξαντες, μήτε καθάραντες έαυτές άπο των άμέτρων ἐπιθυμιῶν τῆς σαρχὸς, αι εἰσιν ἀδδηφαγία, καὶ πολυποσία, καὶ μέθη, καὶ τρυφή, παρ' ὧν ή άμετρία πηγάζει τῶν ὑπογαστρίων παθῶν, μαλαχίαι, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, καὶ πᾶσα ἀκολασία, παρ' ἦς ποθεινὰ γίνεται τὰ μυσαρὰ ρήματα καὶ ἀκούσματα, ώραίσματά τε καὶ ἐπιτρίμματα, ταῦτα δὲ δαπάνας ἐπιζητούντα, κλέπτας, πλεονέκτας, άδίκες, άρπαγας ποιεί τους άλόντας. Καὶ τί δεί λέγειν τὰ ἐντεῦθεν μίση, τὰς ἐντεῦθεν μάχας, τὸν μυρίον ἐσμὸν τῶν έν τη ψυχη της άτιμίας παθών και λογισμών; Οί τοίνυν μή φυλάξαντες έαυπες έχ τούτων, ημή έξιλεωσάμενοι τὸν Θεὸν δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, άναστήσονται μέν, άλλά θανάτε δεινοτέραν ύποστήσονται ζωήν, όδύνη καί θλίψει καί στενοχωρία, καὶ αἰσχύνη παραδοθέντες αἰωνίω, σκώληξιν άχοιμήτοις συνδιαιτώμενοι, καί σκοτεινῷ καὶ άσβέστω συγκαιόμενοι πυρί, ώς καὶ ὁ Προφήτης 'Ησαίας φησίν, ὅτι· « Έχχαυθήσονται οί ἄνομοι, χαὶ οἱ άμαρτωλοὶ ἄμα, χαὶ οὐχ ἔςαι ὁ σδέσων» (1). Διὸ καὶ ὁ ᾿Απός ολος πρὸς Ἐφεσίες: «Τοῦτο, φησίν, έστε γινώσχοντες, ότι πᾶς πόρνος, ἢ ἀχάθαρτος, τῶν μετὰ συνέσεως ἀχουόντων τοῦ προφητιχοῦ | ἡ πλεονέχτης, ὅς ἐς ιν εἰδωλολάτρης, οὐχ ἔχει χλη-

⁽¹⁾ Ησ. ά, 31.

ρονομίαν ἐν τῆ βασιλεία τοῦ Χριζοῦ καὶ Θεοῦ» (1) καὶ προσασφαλισάμενος ἔτι, καὶ τοὺς ἄλλως διδάσχοντας ἐπιζομίζων ἐπάγει «Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υίοὺς τῆς ἀπειθείας μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν» (2). Καθάπερ καὶ Κορινθίοις ἐπιστέλλων πάλιν ὁ αὐτός φησι «Μὴ πλανᾶσθε, οὕτε πόρνοι, οὕτε εἰδωλολάτραι, οὕτε μοιχοὶ, οὕτε κλέπται, οὕτε ἀρσενοκοῖται, οὕτε πλεονέκται, οὕτε κλέπται, οὕτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐ χ ἄρπαγες, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν» (3).

Οί δὲ πιστεύοντες ὀρθῶς εἰς τὸν Κύριον ήμῶν Ίησουν Χριστόν, και την πίστιν δι' έργων επιδειχνύμενοι, χαὶ φυλάττοντες ξαυτές, ἡ χαὶ δι'έξομολογήσεως καὶ μετανοίας καθαίροντες ἀπὸ τῶν μολυσμών τών προειρημένων άμαρτιών, καὶ τὰς ἀντιθέτες των χαχιών άρετας έργαζόμενοι, την έγχράτειαν, την σωφροσύνην, την άγάπην, την έλεημοσύνην, την δικαιοσύνην, την άλήθειαν, οδτοι πάντες άναστάντες άχούσονται παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν· «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός με, αληρονομήσατε την ήτοιμασμένην δμίν βασιλείαν από καταβολής κόσμου» (4)· καὶ οῦτω συμβασιλεύσεσι τῷ Χριςῷ, βασιλείαν οὐράνιον καὶ ἀσάλευτον χληρονομήσαντες, χαὶ ζῶντες τὸν ἀεὶ χρόνον έν φωτὶ ἀποβρήτω καὶ ἀνεσπέρω, καὶ μηδεμιά ποτε νυχτί διαχοπτομένω, χαί συνδιαιτώμενοι τοῖς ἀπ' αίθνος άγίοις ἐν ἀρρήτω τρυφή, ἐν τοῖς χόλποις τοῦ 'Αβραάμ, ἔνθα ἀπέδρα πᾶσα όδύνη, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀψύχων ἀσταχύων είς έστιν ό θερισμός, έπὶ δὲ τῶν λογικῶν ἀςαγύων, τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων λέγω, εἶς μέν ἐστιν ὃν έφημεν, θερίζων ἀπὸ ἀπιςίας, καὶ συνάγων εἰς πίστιν τούς δεχομένες τοῦ Εὐαγγελίου τὸ χήρυγμα. χαὶ τούτου τοῦ θερισμοῦ θερισταί είσιν οί τοῦ Κυρίου 'Απόστολοι, καὶ οἱ τούτων διάδογοι, καὶ κατὰ χαιρές οί της Έχχλησίας διδάσχαλοι, περί ών χαί ανωτέρω είπεν ό Χριστός, ὅτι· «Ό θερίζων μισθόν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον»(5)άμοιβήν γάρ τοιαύτην λήψονται παρά θεοῦ χαὶ οξ της εύσεβείας διδάσχαλοι, ώς πρός ζωήν αἰώνιον τούς πειθομένους συνάγοντες. Έτερος δέ έστι θερισμός ή ἀπό τὸν ἐνταῦθα πρὸς τὸν μέλλοντα βίον ήμων έχάστου διὰ θανάτου μετάθεσις. δς χαὶ θεριστάς οὐ τοὺς ᾿Αποστόλους, ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους έχει, έχοντάς τι καὶ τῶν ᾿Αποστόλων πλέον, ὅτι καί μετά τὸν θερισμόν ἐκλέγονται, καὶ διαχωρίζεσιν, ώς ἀπὸ σίτου τὰ ζιζάνια, τοὺς πονηροὺς ἀπὸ των άγαθων καί τούς μέν άγαθούς προπέμπουσιν είς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τοὺς δὲ πονηρούς ρίπτουσιν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ᾿Αλλὰ καὶ τούτων ή παράςασις έκ τοῦ Εὐαγγελίε τοῦ Χριςοῦ, διδόντος αὐτοῦ χαιρὸν καὶ λόγον, άλλοτε δειχθήσεται. Γένοιτο δὲ ήμᾶς ώσπερ νῦν ἐσμὲν ἐκλεκτὸς θεοῦ λαὸς, γένος ໂερὸν, ἐχχλησία ζῶντος Θεοῦ, χεχωρισμένη πάντων άσεδων τε καὶ δυσσεδων, ούτω καί ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, τῶν μὲν ζιζανίων εύρεθηναι χεχωρισμένους, τη δε μερίδι συνημμένους των σωζομένων, εν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ήμων, ος έστιν εύλογητός είς τές αίωνας. 'Αμήν.

⁽¹⁾ Equo. i, 5. (2) Equo. i, 6. (3) Á Kop. 5', 9. (4) Mart. xi, 34. (5) iway. 5', 36.

OMIAIA EX.

Εκφωνηθεῖσα καὶ αὕτη ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους· ἐν ἡ καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῖν λογικοῦ θέρους.

λόγος δν έλάλησα, έχεῖνος χρινεῖ αὐτόν», ό Κύριος εν Εὐαγγελίοις φησί(1). Τοῦτον καὶ ήμεις ύμιν, άδελφοί, χαταγγέλλομεν τὸν λόγον. Μηδείς οὖν ἀχοαῖς εἰσδεχέσθω τοῦτον ὡς εἰς ἀέρα λυόμενον, άλλ'ώς μένοντα καὶ μέλλοντα τοῖς μὲν δι' έργων πειθομένοις σωτηρίαν παρέξειν, τοίς δέ άθετοῦσι, καὶ τάναντία διὰ τῶν ἔργων ἐπιδεικνυμένοις, άντικαταστήσεσθαι πρός έλεγγον έπὶ τοῦ μέλλοντος φριχωδεστάτου βήματος έχείνου. Καθάπερ οὖν ήμῶν ἕχαστος οἰχίαν χαὶ συγγένειαν έχει, καὶ ἀγρὸν, εἰ τύχει καὶ ἀμπελῶνα, ἔτι δὲ καὶ ζῶα, χρήματά τε καὶ κτήματα διάφορα, οὕτως ήμᾶς άντὶ πάντων τούτων διὰ τὴν αύτοῦ φιλανθρωπίαν ό θεὸς ήγεῖται οἶχος γὰρ ήμεῖς, φησίν ό 'Απόστολος, ἐσμὲν Θεοῦ, ἐάν περ τὴν όμολογίαν χαὶ τὸ χαύχημα της ἐλπίδος, μέχρι τέλους βεβαίαν χατάσχωμεν (2) διὰ μέν τῆς όμολογίας τὴν εὐσέβειαν, διὰ δὲ τοῦ χαυχήματος της ἐλπίδος τὸν θεάρεστον ύποδειχνύς βίον ως χαὶ δ Θεός εἶπε διά του Προφήτου «Γίνεσθε άγιοι, ότι έγω άγιος είμί» (3). Καὶ Ἰωάννης ὁ ήγαπημένος τῷ Χριστῷ δείχνυσι, λέγων «Ούπω έφανερώθη τί ἐσόμεθα, οίδαμεν δὲ ὅτι ἐὰν φανερωθή, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα· καί πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην άγνίζει ἑαυτόν, χαθώς ἐχεῖνος άγνός ἐςίν» (4). Ἐσμὲν οὖν χαὶ διαμενοθμεν οίχος τοθ εἰπόντος· « Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ έμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός» (5), []

ἐὰν μετὰ τῆς εὐσεδείας καὶ βίον ἔχωμεν καθαρόν. 'Εὰν δὲ πλημμελῶς καὶ ἀμετανοήτως ζῶμεν, ἀκούσομεν παρ' αὐτοῦ· «'Ιδὰ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος» (6), καὶ ἐγκαταλειφθησόμεθα, ῖν' εἴπω πάλιν τὸ τῆς Γραφῆς, «'Ως σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, καὶ ὡς ὁπωροφυλάκιον ἐν σικυράτω» (7), ὅταν τοῦ καιροῦ τῆς χρείας παρωχηκότος, μηδὲν χρηστὸν ἐναποκείμενον ἔχωσιν.

"Οτι δὲ χαὶ ὡς συγγενεῖς ήμᾶς ήγεῖται ὁ Κύριος. αὐτός ἐστιν ὁ λέγων. «Ος ἄν ποιήση τὸ θέλημα του Πατρός μου του έν ούρανοις, ούτος και άδελφός μου καὶ ἀδελφή μου καὶ μήτηρ μου ἐστίν» (8). Όρατε τί τὸ προξενουν ήμιν την άνωτάτω συγγένειαν; ό θεοφιλής βίος, ή έν άρεταῖς ζωή, τὸ χατά τάς θείας έντολάς πολιτεύεσθαι· τουτο γάρ έστι τὸ θέλημα του ἀνωτάτω Πατρός. Ὁ δὲ μὴ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ ἀνωτάτω καὶ οὐρανίου Πατρὸς, τοσοῦτον ἀπέχει τῆς πρὸς σὐτὸν συγγενείας, ὡς καὶ πρός τὸν ἀντιχείμενον ἔχειν τὴν τοῦ γένους ἀναφοράν διό καὶ ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγεν. α Γμεῖς ἐχ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου ἐστὲ καί τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ θέλετε ποιείν» (9). Αὐτῶν δὲ λεγόντων εἶναι τέχνα τοῦ ᾿Αβραὰμ, πρὸς αὐτὸς πάλιν έλεγεν «Εὶ τέχνα τοῦ Αβραὰμ ήτε, τὰ έργα τοῦ ᾿Αδραὰμ ἐποιεῖτε άν » (10). ᾿Αμπελών δὲ Κυρίου Σαβαώθ ὁ οἶχος Ἰσραήλ ἐςτ, κατὰ τὸν Ἡσσίαν (11), δηλονότι πάντες οί της εὐσεβείας ἐπι-

⁽¹⁾ Ιωαν. ι6', 48. (2) Εδρ. γ', 6. (3) Ασυῖτ. ί, 45. (4) Α΄ Ιωαν. γ', 2. (5) Α΄ Κορ. ς', 16. (6) Ματθ. κγ', 38. (7) Ησ. ά, 8. (8) Μαρχ. γ', 33. (9) Ιωαν. ή, 44. (10) Ιωαν. ή, 39. (11) Ησ. ί, 7.

γνώμονες. 'Αλλ' δ άμπελών οδτος τυγχάνει μέν [] έπιμελείας και της παρά του Θεου κηδεμονίας, όταν φέρη καρπόν θεοφιλή. ἄν δὲ ἀκάνθας ἀντὶ σταφυλης ποιήση, τουτές ι τὰ κέντρα τοῦ θανάτου, ἄπερ είσιν αι άμαρτίαι, άφιεται άτημέλητος, και είς καταπάτημα τοίς όντως θηρίοις και πονηροίς δαίμοσι προτίθεται, καὶ πυρὶ παραδίδοται εἰς καῦσιν· διὸ καὶ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς οἰκείους μαθητὰς εἰπών. «Έγω είμι ή άμπελος, ύμεῖς τὰ κλήματα, ὁ Πατήρ μου ό γεωργός έστιν », ἐπήγαγε· « Πᾶν κλημα ἐν έμοι χαρπόν φέρον, χαθαίρει αὐτὸ, ἵνα πλείονα χαρπὸν φέρη· τὸ δὲ μὴ χαρπὸν φέρον, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλημα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτά καὶ είς τὸ πῦρ βάλλεσι καὶ καίεται» (1). "Οτι δὲ καὶ ὡς ποίμνιον οίχεῖον ήμᾶς ήγεῖται ὁ ποιήσας ήμᾶς, πρὸς τὸν πορυφαΐον τοῦ πορυφαίε χοροῦ τῶν ᾿Αποςόλων έλεγε' «Πέτρε φιλεῖς με; ποίμαινε τὰ ἀρνία μου, ποίμαινε τὰ πρόδατά με» (2) πάντες γὰρ ἡμεῖς ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, καὶ ἀπολώλαμεν ώς δραχμή, διαπεσούσα της δεσποτικής χειρός άλλ' ήλθεν ό ποιμήν ό χαλός, ό φύσει δεσπότης, άνεζήτησεν, εὖρεν, ἔσωσεν, ἑαυτῷ συνηψεν ἀρρήτως.

Έπώμεθα οὖν, ἀδελφοὶ, τῷ καλῷ ποιμένι Χριστῷ, πρὸς νομὰς εἰσάγοντι καὶ μάνδρας ζωῆς αἰωνίου. Φυλάξωμεν διὰ τῶν ἀρετῶν τὴν πρὸς αὐτὸν εἰκόνα τε καὶ ὁμοίωσιν, ἴνα μὴ τῆς ζωτφόρου χειρὸς ἐκπέσωμεν. Καρποφορήσωμεν αὐτῷ δι' ἔργων ἀγαθῶν, ἴνα ἀμπελὼν Κυρίου Σαβαὼθ ὧμεν, καὶ νεόφυτον ἡγαπημένον. Ποιῶμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεστον, καὶ τέλειον, ἴνα πατέρα τοῦτον πλουτήσωμεν. Καθάρωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἵνα οἶκος Θεοῦ χρηματίσωμεν. δς οὐ μόνον ὡς ἀμπελῶνα καὶ οῖκον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀγρὸν οἰκεῖον καὶ κα-

τεσπαρμένην άρβραν έγων τὸ ήμέτερον γένος: «'Qμοιώθη, φησίν, ή βασιλεία των ούρανων άνθρώπω, σπείραντι χαλόν σπέρμα έν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ἐν δὲ τῷ χαθεύδειν τοὺς ἀνθρώπες, ἦλθεν ὁ ἐγθρὸς αὐτοῦ καί έσπειρε ζιζάνια άνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ άπηλθεν» (3). Οὐκ ἀκαίρως δὲ ταύτην ὁ λόγος ήνεγχεν είς μέσον την παραβολήν. ένι γάρ δι' αὐτης άποδουναι τὸ χρέος, καὶ πληρώσαι τὴν ὑπόσχεσιν, ην έν τη πρό ταύτης όμιλία πρός την ύμετέραν άγάπην ἐποιησάμην. Διδάσχων γὰρ ὑμᾶς περί λογικού τε καὶ πνευματικού θέρους, θεριζάς μέν εἶναι τοῦ πνευματιχοῦ θέρους, ὅ ἐστιν ἡ ἀπὸ ἀπιστίας εὶς πίστιν μετάστασις, τοὺς ἱεροὺς ᾿Αποστόλους καί τους αύτων διαδόχους, και μέχρις ήμων κατά γενεάς διδασχάλους της εύσεβείας, εἶπόν τε χαὶ ὑπέδειξα. Τοῦ δὲ λογιχοῦ θέρους, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐνταῦθα πρὸς τὸν μέλλοντα βίον ἡμῶν ἐκάςου μετάθεσις, θεριστάς μέν τοὺς άγίους άγγέλους, ἔφην, είναι τοῦ Θεοῦ, καὶ πλέον ἔχειν τῶν Ἀποστόλων, ότι καὶ μετά τὸν θερισμὸν ἐκλέγονται καὶ διαχωρίζουσιν, ανά μέρος μέν τούς αγαθούς, ανά μέρος δὲ τοὺς πονηρούς. καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς προπέμπουσιν είς την του Θεού βασιλείαν, τούς δέ πονηρούς δίπτουσιν είς την γέενναν τοῦ πυρός. Εἴπον οὖν ταῦτα πρώην, οὐκ ἔδειξα δὲ, ἀλλ' ὑπεσχέθην, του θεού χαιρόν χαι λόγον δόντος, τὴν παράστασιν δώσειν, ήτις ίχανως έσται νῦν ἀποδεδομένη διὰ της του Κυρίου ταύτης παραδολής. «Ίδόντες γάρ φησιν οί δουλοι του Κυρίου τὰ ζιζάνια ἐν τῷ ἀγρῷ, είπον τῷ Κυρίφ. θέλεις ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ εἶπεν ού, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐχριζώσητε ἄμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἐν δὲ τῷ χαιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς. συλλέξατε πρώτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε εἰς δέσμας, πρὸς

⁽¹⁾ ἰωαν. ιί, 2. (2) ἰωαν. κά, 17. (3) Ματθ. ιγ', 24.

τό χαταχαύσαι, τόν δὲ σῖτον συνάγετε εἰς τὴν ἀποθήχην μου.

Τὰ μὲν οδν ζιζάνια εἰσὶν, ὡς καὶ ὁ Κύριός φησιν, οί υίοι του πονηρού. ἐχ γὰρ τῆς ὁμοιότητος τῶν έργων τὸν χαρακτήρα ἐκείνου φέροντες, σπέρματά τε αὐτοῦ καὶ υἱοποίητοι διατελοῦσιν αὐτῷ. Ὁ δέ χαιρός του θερισμού συντέλεια του αίωνος τούτε έστίν εί γαρ και πόρρωθεν ήρξατο, και νον ένεργείται διὰ τοῦ θανάτου, άλλὰ τότε τὸ πέρας λαμβάνει παν. Οι δε θερισται άγγελοι είσι»· ούτοι γάρ είσι, καὶ μάλιστα τηνικαῦτα, οί τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως διάχονοι « "Ωσπερ γάρ φησι συλλέγεται τά ζιζάνια, χαὶ πυρὶ χαταχαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῆ συντελεία του αίωνος τούτε άποστελει ό Υίος του ἀνθρώπου». Ὁ αὐτὸς δέ ἐςι xaὶ Υίὸς τοῦ ἀνωτάτω Πατρός « Άποστελεῖ οὖν οὖτος τοὺς ἀγγέλους αύτου, και συλλέξουσιν έκ της βασιλείας αύτου πάντα τὰ σκάνδαλα» (1)· ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησους Χριστός, ώς μέν Θεός πάντων έστι δεσπότης καὶ βασιλεύς, οὐρανοῦτε καὶ γης καὶ τῶν ὑπέρ τὸν ούρανόν. ώς δε άνθρωπος δι'ήμας γεγονώς, καὶ διὰ τοῦ σταυροῦ χαθελών τὸν δι' ἀπάτης δελωσάμενον τὸ ήμέτερον γένος, ήμᾶς τε δι' έαυτοῦ λυτρωσάμενος, καὶ προσαγαγών τῷ ἰδίῳ γεννήτορι, βασιλείαν οίχείαν έχει τὸ ἀνθρώπινον γένος, μάλιστα δὲ τὴν έχ παντός γένους ໂεράν Έχχλησίαν. Άπος ελεί ούν ούτος τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ της βασιλείας αὐτοῦ ταύτης πάντα τὰ σκάνδαλα, - καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, τοὺς αίρετικοὺς δηλονότι, καὶ τοὺς μὴ διὰ μετανοίας τῶν ἔργων άποστάντας της άμαρτίας. πάσα γὰρ άμαρτία άνομία ἐστί· συλλέξαντες οὖν τούτους, βαλοῦσιν εἰς την χάμινον του πυρός, έχει έσται ό χλαυθμός χαί ό βρυγμός των όδόντων. Βλέπετε, άδελφοί, θερισμόν καὶ χωρισμόν ὅντως φρικωδέστατον καὶ δεινότατον! 'Αληθῶς δὲ ἄρα καὶ τοὺς ἀγγέλους εἶναι τοὺς τοῦ θερισμοῦ τούτου θεριστὰς, καὶ τῶν 'Αποστόλων ἔχειν τι πλέον ἐλέγομεν ἡμεῖς. 'Ιδόντες οὖν οἱ δοῦλοι τοῦ Κυρίου, τουτέστιν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, τὰ ζιζάνια ἐν τῷ ἀγρῷ, τουτέστι τοὺς δυσσεβεῖς καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους συνδιάγοντας μετὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τἢ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὰς συμδιωτεύοντας, εἶπον τῷ Κυρίῳ. «Θέτοῦ θανάτε ἐξάρωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς; 'Ο δὲ Κύριος πρὸς αὐτοὺς εἶπεν. οὕ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἄμα αὐτοῖς τὸν σῖτον».

Πῶς οὖν, εἴπερ συνέλεγον αὐτοῖς τὰ ζιζάνια, είπερ συνεχχόπτοντες διά του θανάτε τές πονηρούς έχώριζον ἀπὸ τῶν δικαίων, συνέβαινε καὶ τὸν σῖτον, ήτοι τους άγαθες των άνθρώπων έχριζουσθαι; πολλοί τῶν δυσσεδῶν καὶ τῶν άμαρτωλῶν συνδιάγοντες τοίς εὐσεδώς καὶ δικαίως βιούσι, γρόνω ποτὲ μεταβάλλονται τη μετανοία, και μεταμανθάνουσι την ευσέβειαν και την άρετην, και άντι ζιζανίων σιτοι γίνονται και ούτω συνέβαινεν έν τή συλλογή των ζιζανίων συνεχριζούσθαι καὶ τὸν σῖτον, εἴπερ άνάρπαστοι παρά τῶν ἀγγέλων πρὸ τῆς μετανοίας έγένοντο. Αλλά και πολλοί πονηροί όντες, τέχνα ή έγγονα ἀπεγέννησαν άγαθης προαιρέσεως. διὰ τοῦτο ό πάντα πρίν γενέσεως είδως, ούχ ἐνέδωχεν ἐχριζωθήναι πρό καιρού τὰ ζιζάνια· «'Εν δὲ τῷ καιρῷ του θερισμού φησιν, έρω τοίς θεριζαίς συλλέξατε πρώτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρός το κατακαύσαι, τον δε σίτον συναγάγετε είς την αποθήκην μου». Τοῦτό ἐστιν ἄντικρυς, ὅπερ ἐν έτέρω φησίν ό Κύριος, ότι «Είσελθών ό βασιλεύς θεάσασθαι τους άναχειμένους, είδεν έχει άνθρωπον

⁽¹⁾ Mate. 17, 40.

ούκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμε, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Έ- | ταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμε; ὁ δὲ ἐφιμώθη. Τότε εἔπε τοῖς διαχόνοις, δήσαντες αὐτοῦ χείρας και πόδας, άρατε αὐτὸν, και ἐκβάλετε εἰς τὸ αχότος τὸ ἐξώτερον. ἐχεῖ ἔσται ὁ χλαυθμὸς χαὶ ὁ βρυγμός των όδόντων» (1). ώσπερ γάρ έχει συνήσαν τοῖς ἀγαθοῖς σπέρμασι τὰ ζιζάνια, οὕτως ἐνταῦθα συνανέχειτο τοῖς τὰς ἀγαθὰς πράξεις, ὡς νυμφικήν διπλοίδα περικειμένοις, ό τὸν κατεφθαρμένον καὶ κατεσπιλωμένον φορών χιτώνα της άμαρ. τίας και καθάπερ έκει τὰ ζιζάνια πρώτον δεθήναι κελεύει ό Κύριος, είτα είς τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἡιφῆναι, ούτω καί ένταῦθα, πρώτον είπων, δήσαντες αὐτοῦ χείρας καὶ πόδος, εἶτά φησιν, ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σχότος τὸ ἐξώτερον καὶ ἐπήγαγεν ὅπερ καὶ ἐκεί, ὅτι ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων. ώστε τὸ αὐτό ἐστι τῆ γεέννη τοῦ πυρὸς τὸ σχότος τὸ ἐξώτερον. ᾿Αλλὰ πῶς τοῦτο ἀφεγγέστερον ον, οὐκ ἐνδότερον σκότος λέγεται, ἀλλ' έξώτερον; Φῶς ἀνέσπερον καὶ ἀληθινόν καὶ ἀίδιον, έν ῷ νῦν εἰσι τῶν δικαίων τὰ πνεύματα, τότε δὲ καὶ μετά σώματος οἱ άγιοι ἔσονται, ὁ Θεός ἐστίν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τῆς δικαιοσύνης ῆλιος τοῦ ἡλίου δὲ τούτου, καὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ φωτὸς, καὶ νῦν οί ζωντες εν ακαθαρσία και αδικία έξω είσιν, αλλ' έχουσιν ένταῦθα τὴν ἐλπίδα τῆς μετανοίας, καὶ ζωσι του αίσθητου νυν απολαύοντες φωτός, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἄλλων κτισμάτων τοῦ Θεοῦ παραμυθίας, του Θεου φιλανθρώπως άνεχομένου, καὶ μακροθύμως εκδεχομένου την τούτων επιστροφήν. Οί δε μή μετανοήσαντες ενταθθα, τότε και της θείας άνοχης καὶ μακροθυμίας στερηθέντες, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν αίσθητών τοῦ Θεοῦ χτισμάτων ἀπολαύσεως, χαὶ οὕτω του Θεου ποβρωτέρω γεγονότες και αύτης της έλπίδος ἀπεστερημένοι, τή αἰωνίω παραδοθήσονται χολάσει.

Καὶ νῦν μὲν ἔξω τοῦ ἀληθινοῦ φωτός ὅντες, έξώτερον δε, χαθάπερ εφημεν, τούτου τότε γεγονότες, καὶ τῷ ἐξωτέρῳ τοῦ ὄντος φωτὸς παραδοθέντες σχότει, και τη ἀπαραμυθήτω θλίψει και στενοχωρία, ώς και ό 'Απόστολός φησιν, ὅτι' «Τό χρηστόν του Θεου είς μετάνοιάν σε άγει, χατά δὲ την σχληρότητά σου και άμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ όργὴν ἐν ἡμέρα ὀργῆς καὶ δικαιοκρισίας καὶ ἀποκαλύψεως Θεοῦ » (2). ὀργήν δὲ Κυρίου τίς ύποίσει; τίς ύπομενεί τότε τὸν έλεγγον χαί την αισχύνην εκείνην, ην υπέδειξεν ημίν ο Κύριος εν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ της παραβολης, λέγων πρός τὸν ὡς δυσειδὲς ἔνδυμα τῆς άμαρτίας περιχείπενον. « Πως εισήλθες ωρε πή έχων ενορίτα γάμου »; τὸν χεχαριτωμένον της ἀρετης χόσμον; χάχεῖνος γὰρ ἐφιμώθη, μὴ ἔχων διάραι στόμα. Τίς ύπομενεί την θείαν μετ'όργης ἀπόφασιν ἐχείνην, χαὶ τήν των άγγέλων είς εχπλήρωσιν έχείνης σφοδρστάτην όρμην, αναρπαζόντων τὸν κατάκριτον ἀπὸ του χορού των δικαίων, και χωριζόντων ώς τὰ ζιζάνια άπο τοῦ σίτου, χαὶ δεσμούντων άνιλεῶς, χαὶ ώθούντων φεῦ εἰς τὴν γέενναν! Τίς ὑπομενεῖ τὸ ἐζώτερον, καί είς αίωνας ἀφώτιστον ἐκείνο σκότος, τον άπαυστον και άπαραμύθητον εκ σφοδρού πένθες χλόνον, χαὶ βρυγμόν χαὶ συγχρουσμόν τὸν όδόντων; τὴν άληκτον καὶ ἀφόρητον ἐκ τῆς καύσεως δδύνην τοῦ ἀσβέστου πυρός; οἶον δὲ τὸ πῦρ ἐχεῖνο, δ καὶ σωμάτων άπτεται, καὶ τῶν ἐν σώμασιν ὄντων, καὶ τῶν οὐκ ἐν σώμασι πνευματικῶν όδυνῶν ἄμακαὶ παραχατέχον ἀθάνατα, δι' οδ χαί τὸ χαθ' ήμᾶς πῦρ τακήσεται, κατά τὸ γεγραμμένον (3), στοιχεῖα δὲ πυρούμενα τήχεται. "Οση δὲ τῆς ὀδύνης προσθήχη

⁽¹⁾ Mart. x6', 11. (2) Pωμ. 6', 4. (3) Β' Πετρ. γ', 12.

τό της ἀπολυτρώσεως ἀπροσδόχητον; τί δὲ τὸ μηδὲ όρᾶν ή χαχοῦ χείμεθα· χαὶ γὰρ ἀφώτιστον ἐχείνο τὸ πῦρ· οὖτος δὲ ὁ θερισμὸς ὁ αὐτος ἐστι χαὶ τὴ χειρὶ αὐτοῦ διαχαθαριεῖ, ὡς ὁ Πρόδρομος αὐτοῦ χαὶ βαπτιστὴς ἐδίδαξε· χαὶ τὸν μὲν σῖτον συνάξει εἰς τὴν ἀποθήχην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον χαταχαύσει πυρὶ ἀσδέστω (1)· τὰς γὰρ ἀγγελιχὰς δυνάμεις πτύον ὲν τῆ χειρὶ ὑπάρχον τοῦ Χριστοῦ ὁ Βαπτιστὴς ἐκάλεσε, πτύον δὲ ἐστι τὸ λιχμητήριον.

"Ωσπερ οὖν τοῦτο ἐν ταῖς χερσὶν ὄν τοῦ γεωργου χινείται όποι αν καί όπως ό γεωργός θελήση, ούτω καὶ οί άγγελοι ἐν τῆ γειρὶ ὄντες καὶ τῆ έξουσία του Κυρίε ήμων Ίησου Χριστου, χινούνται όποι άν καὶ όπως αὐτὸς βούλεται, καὶ πληροῦσι τὸ θέλημα αὐτοῦ. Όπερ δὲ ἐν ἐχείνω τῷ θερισμῷ άγρόν εἶπεν, άλωνα ἐνταῦθα προσείπεν' ἐν γὰρ τῆ άλωνι πάντα τὰ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ συναγόμενα λομβάνουσι τὴν διάχρισιν. Ἡν δὲ συλλογὴν ἐχεῖ τῶν ζιζανίων προσέταξε γενέσθαι, χάθαρσιν ενταῦθα της άλωνος έκάλεσε. Τὰ δὲ ζιζάνια άχυρον ένταῦθα προσηγόρευσε καὶ γὰρ καὶ τὰ ζιζάνια κοῦφα όντα ώς άχαρπα, μετὰ τοῦ άχύρου παρασύρει ό άνεμος. Ίρως δὲ χαί τι πλέον ἐνταῦθα διὰ τοῦ άχύρου αἰνίττεται, ὅτι μὴ μόνον οί πρὸς τοὺς ἀγαθές τῶν γειτόνων ἐπιδλαβεῖς ὑπάρχοντες, χαθάπερ τά ζιζάνια τοῖς συνερβιζωμένοις, άλλὰ καὶ οί μὴ τοῖς άλλοις βλαβεροί, εὐπερίτρεπτοι δὲ καὶ καθ' έαυτούς άνωφελεῖς διά τὴν ἀχαρπίαν, χαὶ οὖτοι πυρός είσιν άξιοι. Ο δε έκει κάμινον πυρός, ένταυθα πυρ άσδεστον ωνόμασε, δειχνύς ότι άτελεύτητός έστιν ή μέλλουσα καὶ μένεσα κόλασις ἐκείνη, τοῖς διά την άπραξίαν της άρετης, και την έμπαθη και έφάμαρτον ζωήν άχύρω καὶ ζιζανίοις παρεικασθείσιν. Ο δε ένταθθα αποθήκην είπε, βασιλείαν του Θεού ήρμήνευσεν έχει. «Τότε γάρ φησιν οί δίχαιοι έκλάμψουσιν ώς ό ήλιος, έν τη βασιλεία του Πατρός αὐτῶν » (2). Πῶς δὲ οὐχ εἶπεν ἐν τἢ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν τἢ βασιλεία τοῦ πατρός αὐτῶν; ίνα δείξη, ότι πρώτον ό άνθρωπος υίὸς γίνεται Θεού, καὶ άξιος τοῦ πατέρα ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεὸν, καὶ οῦτως ἔπειτα κληρονόμος εἰκότως καθίσταται της βασιλείας αὐτοῦ. Πῶς δὲ γίνεται υίὸς Θεοῦ ό άνθρωπος; διὰ τῆς τῶν ἔργων όμοιότητος διὸ καὶ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λέγοντας, ὅτι τέχνα τοῦ 'Αβραάμ ἐσμεν' «Εἰ τέχνα τοῦ 'Αβραὰμ ητέ φησι, τὰ ἔργα τοῦ ᾿Αβραὰμ ἐποιεῖτε ἄν » (3). Καὶ πάλιν αὐτῶν λεγόντων, Ήμεῖς ενα πατέρα έχομεν τὸν Θεὸν, εἶπε πρὸς αὐτούς «Εἰ ὁ Θεὸς Πατήρ ύμων ήν, ήγαπατε αν έμέ εγώ γάρ έχ του θεοῦ ἐξηλθον καὶ ήκω. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ὑμῶν του διαδόλε έστε, και τας επιθυμίας αὐτου θέλετε ποιείν » (4).

Όρᾶτε πῶς ἐχ τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν καὶ πράξεων υἱοποιεῖται ὁ ἀνθρωπος τῷ διαδόλῳ, καὶ οὕτω κληρονόμος γίνεται τοῦ αἰωνίου πυρός; οὕτω καὶ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμιῶν καὶ πράξεων ἐξομοιοῦται τῷ Θεῷ, καὶ υἱοποιεῖται τούτῳ, καὶ κληρονόμος γίνεται τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο δεικνὺς ὁ Κύριος, ὡς ὁμοιότης πρὸς τὸν Θεόν ἐστιν ἡ ἀρεπᾶτε ἀλλήλες, καθώς ἐγὼ ἡγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλες καὶ εἰ ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τὲς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τὲς πόδας ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτερ (5). Καὶ, αΜάθετε ἀπ ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῆ καρδία, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν

⁽¹⁾ Mart. 7', 12. (2) Mart. 17', 43. (3) İwav. 16, 39. (4) İwav. 16, 42. (5) İwav. 17', 34. 14.

ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (1). Καὶ, «Γίνεσθε οἰκτίρμονες, || καθώς και ό Πατήρ ύμων οἰκτίρμων ἐςί» (2). Καὶ, «'Αγαπάτε τές έχθρες ύμων, και άγαθοποιείτε καί δανείζετε μηδέν ἀπελπίζοντες, χαὶ ἔσται ό μισθός ύμων πολύς, καὶ έσεσθε υίοὶ τοῦ ὑψίςου, ὅτι αὐτὸς γρηστός έςιν έπι τές άχαρίς ες και πονηρούς» (3). Ο γουν διά της άγάπης και των άλλων άρετων πρός τὸν Θεόν ἔχων τὴν δμοιότητα, οὖτος πατέρα διά των ἔργων πλουτήσας τὸν Θεὸν, χληρονόμος έσται της πατρικής βασιλείας. ής δ έκπεσών ούχ άπλως ἀποτυγχάνει ταύτης, άλλὰ χαὶ ἀφεγγεῖ παραδίδοται σχότει, ἀφορήτως χαὶ ἀτελευτήτως χαταχαίοντι. "Όστις οὖν ἐθέλει ρυσθηναι της ἀλήχτου χολάσεως έχείνης, χαὶ της ἀιδίου τοῦ Θεοῦ βασιλείας χληρονόμος γενέσθαι, μη ζιζάνιον έςω, σπέρμα πονηρόν καὶ βλαπτικόν, ώς είναι κοινή λύμη σώμασί τε καὶ ψυχαὶς τῶν ἐγγιζόντων, παράδειγμα

θεομισές προκείμενος πονηρών έργων τε καί λόγων, μηδὲ καλάμη καὶ ἄγυρον, οὕτω μὲν κοῦφος... ώς ευρίπιστος είναι ταζς του πονηρού πνεύματος αύραις τε καὶ προσδολαῖς, ούτω δὲ ἀγρεῖος, ὡς εἰς βρώσιν παθών άλόγων και δαιμόνων προκεῖσθαι. άλλά σῖτος ἔστω, πάντων τῶν ἀχρείων καὶ πονηρων έργων και λόγων ἀπεχόμενος, και τὰς ἀντιθέτους άρετας έργαζόμενος, χαι φέρων τους της μετανοίας χαρπούς. ούτω γάρ αν είη της ουρανίου αποθήχης άξιος, και υίος κληθείη του άνωτάτω Πατρός, καὶ εἰς τὴν ἐκείνου βασιλείαν ὡς κληρονόμος εἰσέλθοι χαίρων, τη θεία δόξη περιλαμπόμενος. ἦς γένοιτο πάντας ήμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι χαὶ φιλανθρωπία του Κυρίου ήμων Ίησου Χριστου, ώ πρέπει δόξα σύν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί καὶ τῷ παναγίω καὶ άγαθω καὶ ζωοποιώ Πνεύματι, νῦν χαὶ ἀεὶ, χαὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· 'Αμήν.

OMILIA EM'.

Εκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀγίων καὶ κορυφαίων Αποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

τῶν ἀγίων ἐκάστου μνήμη, κατὰ τὴν ἐόρτιον ἐπιστᾶσα ταύτης ἡμέραν, θυμηδίας ὑπόθεσις κοινὴ καὶ δήμοις καὶ πόλεσι, καὶ πολίταις καὶ πολιτάρχαις ἐστὶ, καὶ ὼφελείας μεγίστης πρόδικαίε μετ' ἐγκωμίων» (4), ὁ σοφός φησι Σολομών, «ἐγκωμιαζομένου δὲ δικαίε εὐφρανθήσονται λαοί». Καθάπερ γὰρ ἐν νυκτὶ, λαμπάδος ἀναφθείσης, εἰς

χρείαν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν παρόντων πάντων φαίνει τὸ φῶς, οὕτω καὶ ὁ τῶν ἀγίων ἐκάστου θεάρεστος βίος, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν μακάριον τέλος, καὶ ἡ διὰ τὴν τοῦ βίου καθαρότητα παρὰ Θεοῦ δεδομένη χάρις αὐτῷ, καθάπερ τις περιφανής πυρσὸς προαγόμενος εἰς μέσον διὰ τῆς μνήμης, καινὴν παρέχεται τοῖς συνειλεγμένοις τὴν πνευματικὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν ὡφέλειαν. Καὶ καθάπερ εὐφορίας

⁽¹⁾ Mart. tá, 29. (2) Aoux. 5', 36. (8) Aoux. 5', 35. (4) Пареца. i, 7.

γενομένης έπὶ τῆς γῆς, οὐχ οί γεωργοί μόνον, άλλα και πάντες ανθρωποι τέρπονται· ή γαρ από τών της γης χαρπών ἀπόλαυσις χοινή πάσιν ἐστίν. ούτω χαὶ ή πρός τὸν Θεόν δι' ἀρετης τῶν άγίων χαρποφορία, ούχ αὐτὸν εὐφραίνει μόνον τὸν γεωργὸν τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς πάντας, ὡς εἰς χοινήν τρυφήν χαὶ ἀπόλαυσιν προχειμένη των ήμετέρων ψυχών επεί και έν τῷ βίω τούτω παρόντες πάντες οί άγιοι προτροπή πρός άρετήν είσι πάσι τοίς ἀχούουσι χαὶ όρῶσι τούτους μετὰ συνέσεως. ἔμψυχοι γάρ είσιν είκόνες τῆς ἀρετῆς. αὐτοχίνητοι στηλαι παντός χαλοῦ. βίβλοι ζῶσαί τε χαὶ λαλούσαι τὰ πρὸς όδηγίαν του χρείττονος καὶ μεταστάντες του τη δε βίου διὰ της μνήμης των έν έχείνοις χαλών, άθάνατον ήμιν την παρ' έαυτῶν συντηροῦσιν ἀφέλειαν. Ἡ δὲ μνήμη τῆς ἐχείνων άγαθοεργίας εγχώμιον έχείνων εστίν, εποφειλόμενον μέν παρ ήμων έχείνοις διά την προγενεστέραν ώφέλειαν, χρήσιμον δὲ ήμῖν καί νῦν ύπάρχον, διὰ τὸ παρ' αὐτῶν καὶ νῦν ἡμῖν προσγενόμενον όφελος.

Οὐ προστίθεμεν δέ τι τοῖς ἐχείνων ἀγαθοῖς, τῶν πεπραγμένων ἐχείνοις ὑπομιμνήσχοντες πῶς γὰρ οἱ μηδὲ τὴν ἀρετὴν ἐσμὲν πᾶσαν ἐχείνων ἰχανοὶ παραστῆσαι καὶ γὰρ ἐφιλοτιμήσαντο ταῖς ὑπὲρ παραστῆσαι καὶ γὰρ ἐφιλοτιμήσαντο ταῖς ὑπὲρ λόγον ἐπηγγελμέναις παρὰ Θεοῦ ἀμοιβαῖς, χαθόσον ἡ φύσις ἐχώρει, καὶ πολιτείαν κατάλληλον, δηλονότι πάντα λόγον νικῶσαν ἐνδείξασθαι. Οὐχ αὐξομεν οὖν τὰ τούτοις προσόντα, τούτους ἐγχωμιάζοντες, ἀπαγε! αὕξομεν δὲ τὰ παρ'ἐχείνων ἡμὶν ἀγαθὰ προσγινόμενα πρὸς ἐχείνους οἰά τινας θεοτὴν ἐκδιδομένην ἀπ' ἐχείνων χαλλοποιὸν δύναμιν τὴν ἐκδιδομένην ἀπ' ἐχείνων καλλοποιὸν δύναμιν κάστου τῶν άγίων ἡ μνήμη δι' ἄπερ εἴπομεν, μεθ' ὕμνων χαὶ τῶν προσηχόντων ἐγχωμίων παρ' ἡμῶν

έχτελεῖται, πόσω μάλλον Πέτρου χαὶ Παύλου, τῆς χορυφαίας αχρότητος τοῦ χορυφαίου τῶν ᾿Αποστόλων χορού; οὶ κοινοί πατέρες καὶ καθηγεμόνες πάντων είσι των ἀπὸ Χριστοῦ χαλουμένων, Άποστόλων, μαρτύρων, όσίων, ίερέων, ίεραρχῶν, ποιμένων τε καὶ διδασκάλων, ποιμαινομένων τε καὶ διδασχομένων άπάντων ώς άρχιποίμενες όντες, ή χαι άρχιτέχτονες της χοινης πάντων εύσεβείας χαί άρετης, και ώς φωστηρες εν κόσμω ζωης λόγον έπέχοντες τοσούτον ύπερλάμποντες τούς έπ' εὐσεβεία καὶ ἀρετή διαλάμψαντας, ὅσον τοὺς ἀλλους άστέρας ήλιος, ή ώς οὐρανῶν οὐρανοὶ, δόξαν τὴν άνωτάτω του Θεου διηγούμενοι· τοσουτον ύπεραίροντες οὐρανῶν τε μεγέθη, χαὶ χάλλος ἀστέρων, χαὶ τάχος ἀμφοτέρων, χαὶ τάξιν χαὶ δύναμιν, ὅσον και τὰ ὑπέρ αἴσθησιν οὖτοι φανεροῦσι, πρὸς αὐτὰ τὰ ὑπερουράνιά τε καὶ ὑπερκόσμια, καὶ φωτίζουσι φως, παρ' ῷ οὐχ ἔστι παραλλαγή, ἡ τροπῆς ἀποσχίασμα· οὐ μόνον εξάγοντες ἀπὸ σχότους είς τὸ θαυμαστόν τοῦτο φῶς, ἀλλὰ καὶ φῶς τοὺς μετασχόντας ποιούντες τη διαδόσει, καὶ τελείου φωτός γεννήματα, ώς καὶ αὐτῶν ἕκαστον κατὰ τὴν μέλλουσαν εν δόξη παρουσίαν καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ ἀρχιφώτου καὶ θεανθρώπου λόγου λάμψειν καθάπερ ήλιος. Τοιούτοι φωστήρες μετ' άλλήλων ήμιν άνασχόντες σήμερον, την έχχλησίαν φαιδρύνουσιν ή γάρ τούτων σύνοδος, οὐκ ἔκλειψιν, άλλά περιουσίαν φωτός ἀπεργάζεται οὐ γὰρ, ὁ μὲν ἄνω περιπολών ἐφ' ὕψους ἥδρασται, ὁ δὲ ὑποδέβηκεν, ῖν' ὑπελθών ύποσχιάση τον ετερον. οδδ' ό μεν ήμερας, ό δὲ νυχτός ήγεῖται, ἵν' ἐμπέση τῆ σχιὰ χαταντιχρύ φερόμενος ουδ' ό μεν ανίησιν, ό δε προσίεται τὸ φῶς ἐχεῖθεν, ῖν' ἐντεῦθεν πάσχη τὴν ἀλλοίωσιν, άλλοτε άλλως του φωτισμού τυγχάνων, κατά τὸ μέτρον της διαστάσεως άλλά Χριστοῦ της άενγάου πηγης του άιδίου φωτός, άμφω μετασχόντες ἐπίσης, ἴσον ἐχτήσαντο καὶ τὸ ὕψος καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν λαμπρότητα. Διὸ καὶ ἀλλη-λουχία τῶν φωστήρων τούτων ἐστὶν ἡ σύνοδος, ταῖς τῶν πιστῶν ψυχαῖς διπλασίω χορηγοῦσα τὴν ἔλλαμψιν.

'Αλλ' ό πρώτος ἀποστάτης, καὶ τὸν πρώτον ἄνθρωπον ἀποστήσας τοῦ Θεοῦ, βλέπων ήδη τὸν πλάσαντα τὸν 'Αδὰμ πατέρα γένες ἀνθρώπων, άναπλάττοντα Πέτρον ὕστέρον πατέρα τοῦ γένους τῶν ὄντως θεοσεδῶν, καὶ οὐγ ὁρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ, ἀχούσας αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν εἰπόντος: «Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτη τη πέτρα οἰχοδομήσω μου την Έχχλησίαν»(1)· τοῦτο μαθών ὁ ἀρχέχαχος αὐτοφθόνω κακία, καὶ τῷ ἀρχηγέτη Πέτρω τοῦ τῶν θεοσεδῶν γένους ἐπηρεάζει, ὡς καὶ τῷ ἀρχηγέτη τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους 'Αδάμ ποτέ. Είδως δε τοῦτον συνέσει χεχοσμημένον, χαὶ τῆ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη πεπυρωμένον, τὴν μὲν χατὰ πρόσωπον οὐ θαβρεί προσβολήν, άλλ' οἶον ἐχ πλαγίου, χαὶ τούτου τοῦ δεξιού, πολλώ σύν δόλω κλέπτων άττειν παρασχευάζει τοῦτον ὑπέρ τὸ δέον· χαὶ χατά τὸν χαιρὸν τοῦ σωτηρίε πάθες, τοῦ Κυρίε πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰπόντος «Ταύτη τη νυχτί πάντες σχανδαλισθήσεσθαι έν έμοι» (2), αὐτός ἀντέλεγεν ἀπειθῶν. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, άλλὰ χαὶ τῶν ἄλλων ἐαυτὸν ὑπερετίθει, λέγων καν εί πάντες σκανδαλισθήσονται, άλλ' οὐχ ἐγώ· ἐγχαταλιμπάνεται δὴ μᾶλλον τῶν άλλων, ώς ὑπ' ἀλαζονείας κλαπεὶς, ἵνα καὶ μᾶλλον των άλλων ταπεινωθείς, χατά χαιρόν άναφανή λαμπρότερος, ούχ ώς δ'Αδάμ πειρασθείς όμου τε χαὶ νιχηθείς, χαὶ εἰς τέλος χατενεχθείς, άλλὰ πειρασθείς μέν και παρασυρείς μικρόν, νικήσας δέ τόν πειράζοντα πῶς; τη έαυτοῦ πάραυτα καταγνώσει καί τη σφοδρά λύπη και μετανοία, και τῷ δραςικῷ !!

πρός ίλασμόν φαρμάχω τοῖς δάχρυσι «Καρδίαν γάρ φησι συντετριμμένην χαὶ τεταπεινωμένην ό θεὸς οὐχ ἐξουδενώσει» (3) καὶ ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν ἀμεταμέλητον ἀπεργάζεται πρὸς σωτηγίαν καὶ ὁ σπείρων ἐν δάχρυσι τὴν ἱχεσίαν ἐν ἀγλλιάσει θεριεῖ τὴν ἄφεσιν.

Ίδοι δ' ἄν τις αὐτὸν έξετάσας οὺ μόνον τὴν ἄρνησιν είς ήν παρεσύρη διά της μετανοίας καὶ τοῦ κατωδύνε πένθες ίκανως ἰασάμενον, άλλὰ καὶ τὸ πάθος δι' δ μαλλον των άλλων έγχατελείφθη, πρόβδιζον της οἰχείας ψυχης ἀνασπάσαντα. Καὶ τοῦτο θέλων δείξαι τοῖς πᾶσιν ὁ Κύριος, μετὰ τὸ διὰ σαρκός ύπερ ήμων αύτου πάθος, και την έκ νεκρών τριήμερον έγερσιν, ταῖς νῦν ἀνεγνωσμέναις ἐν τῷ Εὐαγγελίω φωναίς πρός τὸν Πέτρον ἐχρήσατο, λέγων πρός αὐτόν: «Σίμων Ίωνᾶ ἀγαπᾶς με πλεῖον τούτων», των έμων δηλονότι μαθητων; του δέ, ορα την έπὶ τὸ ταπεινότερον μεταβολήν ὁ γὰρ χαί μή έρωτώμενος πρώην, ύπερτιθείς των άλλων έαυτὸν, καὶ λέγων κὰν πάντες, άλλ' οὐκ ἐγὼ, νῦν έρωτώμενος εί πλέον τῶν ἄλλων ἀγαπᾳ, τὸ μὲν άγαπαν συναινεί, τὸ δὲ πλέον ἀφίησι, λέγων «Ναὶ Κύριε, σὸ οἶδας ὅτι φιλῶ σε ». Τί οὖν ὁ Κύριος; έπειδή τουτον έδειξε μήτε της πρός αὐτὸν ἀγάπης έχπεσόντα, καὶ τὴν ταπείνωσιν προσλαβόμενον, πληροί παρβησία την έχ πολλού πρός τούτον έπαγγελίαν, καί φησι πρός αὐτόν. « Ποίμαινε τὰ ἀρνία μου». ὅταν μὲν γὰρ οἰχοδομὴν χαλή τὴν τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων συλλογήν, θεμέλιον αὐτὸν θήσειν ἐπαγγέλλεται « Σὸ εἶ λέγων Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτη τη πέτρα οἰχοδομήσω με την ἐχχλησίαν» (4). όταν δὲ περὶ ἀλείας ὁ λόγος ἢ, άλιέα τοῦτον ἀνθρώπων ποιεί «Άπό του νυν λέγων ανθρώπους έση ζωγρών» (5)· όταν δὲ πρόδατα τοὺς ἑαυτοῦ

⁽¹⁾ Ματθ, ις', 18. (2) Ματθ· κς', 31. (3) Ψαλμ. ν'. (4) Ματθ. ις', 18. (5) Λουκ. έ, 10.

ποιή, νομέα τὸν Πέτρον ἐφίστησι· «Ποίμαινε λέγων τὰ ἀρνία μου, ποίμαινε τὰ πρόδατά μου». Συνοράν δέ έςιν, άδελφοί, κάντεθθεν, έφόσον ποθεί την ήμετέραν σωτηρίαν ό Κύριος. ἐπὶ τοσούτον γάρ, ώς και παρά των άγαπώντων αὐτὸν, μηδέν άλλο ζητεῖν, ή τὸ ποδηγεῖν ήμᾶς πρός νομὴν χαὶ μάνδραν σωτήριον. Ποθήσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὴν ήμων σωτηρίαν, καὶ τοῖς ἔργω καὶ λόγω πρὸς αὐτὴν ἐνάγουσιν ὑπακούσωμεν ἐθελησαι γὰρ δεῖ μόνον ήμων εχαστον άψασθαι της πρός σωτηρίαν φερούσης, καὶ ὁ καθηγητής ἐφέστηκε παρά τοῦ χοινού Σωτήρος ήτοιμασμένος, χαὶ ό της σωτηρίας χορηγός, διὰ φιλανθρωπίας ύπερβολήν έτοιμότατος ώς αὐτόχλητος, μᾶλλον δὲ αὐτοπαράχλητος ών. Τρίς δὲ ἐρωτᾳ, ἵνα καὶ τρὶς ἀποκρινάμενος την καλην όμολογίαν όμολογήση. καί διά του τριττου της όμολογίας τὸ τριττὸν της άρνήσεως εξιάσηται και τρίς εφίστησι τοῦτον τοῖς οίχείοις άρνίοις τε χαὶ προβάτοις, ὑποτιθεὶς τῷ Πέτρω και τας τρείς τάξεις των σωζομένων, δουλείαν, μισθαρνίαν, υίότητα ή παρθενίαν, σώφρονα γηρείαν, και γάμον τίμιον. 'Αλλ' ό Πέτρος πάλιν καὶ πάλιν εί φιλεῖ τὸν Χριστὸν ἐρωτώμενος, ἐλυπήθη φησίν έχ τοῦ πολλάχις έρωτᾶσθαι, μὴ πις εύεσθαι νομίσας. Είδως δε έαυτον άγαπωντα, καί μηδε τουτο άγνοων ότι γινώσκεται παρά του έρωτώντος, μᾶλλον ή αὐτὸς παρ' ξαυτοῦ, πανταχόθεν οξον συνεσφιγμένος, ούχ όμολογεί φιλείν μόνον, άλλά χαὶ τὸν παρ' αὐτοῦ φιλούμενον αὐτὸν εἶναι χηρύττει τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, λέγων· «Σὺ Κύριε πάντα οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε »· τὸ γὰρ πάντα είδέναι μόνου τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ.

Ο δὲ Κύριος, ταύτην τὴν όμολογίαν ἐκ ψυχῆς ποιησάμενον, οὐ μόνον χειροτονεῖ ποιμένα καὶ ἀρ- χιποιμένα πάσης τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοσαύτην ἐπαγγέλλεται περιζώσειν αὐτὸν ἰσχὺν,

ώς καὶ μέχρι θανάτου, καὶ θανάτου σταυροῦ διαχαρτερήσει, τὸν πρὸ τῆς ἐνισχύσεως ταύτης μηδὲ πρός ένος χορασίου πεῦσιν χαὶ λαλιὰν ἀντισχόντα. 'Αμήν άμήν λέγω σοι, πρός αὐτὸν εἰπών, ὅτε ής νεώτερος καὶ τὴν σωματικήν καὶ τὴν πνευματιχήν ήλιχίαν, έζώννυες σεαυτόν, τουτέστιν έχρῶ τή σεαυτού δυνάμει, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἡθελες, αὐτοχίνητος ὢν, χαὶ χατὰ τὴν φύσει προσοῦσάν σοι προαίρεσιν ζων' όταν δε γηράσης, είς άκρον φθάσας καὶ τῆς σωματικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἡλιχίας, έχτενεῖς τὰς χεῖρας σου, τὸ διὰ σταυροῦ τέλος ύπογράφει διὰ τούτων τῶν λόγων, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ τάσιν οὐχ ἀχούσιον ἔσεσθαι τῷ Πέτρῳ μαρτυρεί. Ἐχτενείς οὖν αὐτὸς τὰς χεῖράς σε, χαὶ άλλος σε ζώσει, δηλογότι ένδυναμώσει, και οίσει οπου οὐ θέλεις, ἐξ ἀνθρώπων ποιήσας ἐπειδή περ ή φύσις οὐ θέλει τὴν οἰχείαν διὰ θανάτου διάλυσιν' τὴν γὰρ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐνταῦθα πρὸς τὸ ζην σχέσιν δείχνυσιν χαὶ τὸ ὑπερφυὲς τοῦ Πέτρε μαρτύριον. ἐχεῖνα γάρ φησι χαρτερήσεις έχων δι έμε και την έμην μαρτυρίαν ύπ έμου δυναμούμενος, απερ ύπερ φύσιν όντα θέλειν ή φύσις οὐ πέφυχεν. 'Αλλά τοιοῦτος μεν ὁ Πέτρος, ώς εξ δλίγων γνωρίσαι.

Τί δὲ ὁ Παῦλος, καὶ ποία γλῶσσα, μᾶλλον δὲ ποῖαι καὶ πόσαι, τὴν ἐκείνου διὰ Χριστὸν μέχρι θανάτε καρτερίαν καὶ μετρίως παραστῆσαι δυνήσονται; δς καθημέραν ἦν ἀποθνήσκων, μᾶλλον δὲ ἀεὶ τεθνηκὼς διετέλει, ζῶν αὐτὸς οὐκέτι, καθάπερ αὐτός φησιν, ἀλλὰ ζῶντα ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν Χρις όν. Υπὲρ δὲ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ μὴ μόνον τὰ παρόντα σκύδαλα ἡγήσατο πάντα, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα δεύτερα τίθεται συγκρίνων πρὸς αὐτόν «Πέπεισμαι γάρ φησιν, ὡς οὕτε θάνατος, οὕτε ζωὴ, οὕτε ἐνεστῶτα, οὕτε μέλλοντα, οὕτε ΰψωμα, οὕτε βάθος δυνήσεται ἡμᾶς χωρῆσαι τῆς ἀγάπης τοῦ

Θεοῦ, τῆς ἐν Χριςῷ Ἰησοῦ» (1). Ζήλον δὲ εἶχε Θεοῦ, † ώς καὶ ζηλοῦν ήμᾶς Θεοῦ ζήλω. καὶ τίνι τῶν άπάντων, ή μόνω Πέτρω παραγωρήσει των ίσων; Την δε ταπείνωσιν οίος, αὐτοῦ πάλιν ἄχεσον περί έαυτοῦ λέγοντος «Ἐγώ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν Αποστόλων, δς ούχ είμὶ ίχανὸς χαλεῖσθαι 'Απόστολος» (2). Τί ουν επειδή περ ό αυτός ές ι τῷ Πέτρω την όμολογίαν, τον ζηλον, την ταπείνωσιν, την άγάπην, ἄρ' οὐχὶ καὶ τῶν αὐτῶν ἔτυχεν ἐπάθλων, παρά του πάντα έν ζυγῷ καὶ μέτρω καὶ σταθμῷ τιθέντος διχαιοτάτω; χαὶ πῶς ἄν ἔχοι λόγον; Διὰ τούτο Πέτρω μεν φησί· «Σύ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτη τη πέτρα οἰκοδομήσω μου την Ἐκκλησίαν». περί δε Παύλε, τί φησι πρός τὸν 'Ανανίαν; «Σχεῦος οὖτος ἐκλογῆς μοί ἐστι, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ενώπιον εθνών και βασιλέων» (3). Ποΐον όνομα; πάντως τὸ ἐπικληθέν ἐφ'ήμᾶς, τὴν τοῦ Χριστου έχχλησίαν, ήν ώς θεμέλιος ό Πέτρος βαστάζει. Όρατε Πέτρου καὶ Παύλου τὸ περιφανές καὶ όμότιμον όσον, καί ώς ύπ' άμφοτέρων ή του Χριστοῦ Ἐπκλησία βαστάζεται; διὰ τοῦτο παὶ αὕτη νον φίαν και την αυτήν άμφοτέροις νέμει τιμήν, όμοτίμως άλλήλοις συνεορτάζεσα σήμερον. 'Αλλ' ήμεις άναθεωρουντες τούτων την έχδασιν, μιμησώμεθα τὴν ἀναςροφήν κᾶν εἰμὴ τ'ἄλλα, τὴν γοῦν έχ ταπεινώσεως χαὶ μετανοίας διόρθωσιν· τὰ μέν γὰρ Ελλα, μεγάλα καὶ ύψηλὰ καὶ μεγάλοις προσήχοντα, χαὶ μεγάλοις πρὸς μίμησιν ήχοντα, ἴσως έστιν α καί τοῖς πασι τὸ παράπαν ἀμίμητα· ἡ δ' έχ μετανοίας διόρθωσις, ήμιν μαλλον ή έχείνοις προσήχεν, όσω καὶ τῆς ἡμέρας ἐκάστης πολλὰ πταίομεν εχαστος, καὶ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ήμῖν έλπίς σωτηρίας, είμη ταύτην διά της διηνεχούς μετανοίας ἐπισπασόμεθα.

Προηγείται δε της μετανοίας ή επίγνωσις των οίχείων πταισμάτων, ήτις μεγάλη έστι πρός ίλασμόν άφορμή. Ἐλέησόν με γάρ φησι πρός τόν Θεόν ό ψαλμωδός Προφήτης. «"Ότι τὴν ἀνομίαν μου έγω γινώσχω» (4) δια της επιγνώσεως έλχων τον έλεον, καὶ δι' έξαγορεύσεως καὶ της αὐτομεμψίας τελείαν την άφεσιν χομιζόμενος. «Εἶπα γάρ φησιν έξαγορεύσω κατ' έμου την άνομίαν με τω Κυρίω. καὶ σύ ἀφηκας τὴν ἀσέβειαν της καρδίας μου» (5). τη γαρ επιγνώσει των οιχείων αμαρτημάτων επεται ή οίχεία χατάγνωσις ταύτη δε ή έπὶ της άμαρτήμασι λύπη, ήν δ Παθλος κατά Θεόν προσηγόρευσε. Τη δε κατά Θεόν λύπη ταύτη πέφυκεν άχολουθείν ή μετά συντετριμμένης χαρδίας πρός τὸν Θεὸν ἐξαγόρευσίς τε καὶ δέησις, καὶ ἡ ὑπόσγεσις της είς τὸ έξης των χαχιών ἀπογης, χαὶ τοῦτό έστιν ή μετάνοια.

Καὶ διὰ τούτου Μανασσής μὲν ἐχεῖνος ἐρρύσθη τοῖς ἐφ' άμαρτήμασι δίκης, καί τοι πλήθει καὶ μεγέθει καὶ βάθει παραπτωμάτων ἐμπεσών, καὶ τούτοις ἐπὶ πολλὰς ἐνιαυτῶν περιόδους ἐγχαλινδούμενος. Τοῦ δὲ Δαβίδ οὐ μόνον ἀφεῖλε διὰ τὴν μετάνοιαν ό Κύριος τὸ άμάρτημα, ἀλλὰ καὶ τὴν προφητικήν ούκ άφείλε χάριν. Ταύτη καὶ ὁ Πέτρος χρησάμενος, οὐ μόνον τοῦ πτώματος ἀπανέστη, καί της αφέσεως έτυχεν, άλλα καί της του Χριςου Έχχλησίας τὴν προστασίαν χεχλήρωται. Ταύτης χαὶ τὸν Παθλον εύρήσεις ἀντιποιούμενον, χαὶ μετὰ την έπιστροφήν καὶ την προκοπήν, καὶ την πρός τον Θεον υπέρ τους άλλους οίχείωσιν. ή γάρ μετάνοια είπερ άληθως έχ χαρδίας έστιν, άναπείθει τὸν χεχτημένον μηχέτι προστιθέναι ταῖς άμαρτίαις, μηχέτι προς ετηχέναι τοῖς φθειρομένοις, μηκέτι προσκεχηνέναι ταῖς οὐ καλαῖς ἡδογαῖς, ἀλλὰ

⁽¹⁾ Ρωμ. ή. 28. (2) Α΄ Κορ. τέ, 9. (3) Πραξ, 6', 18. (4) Ψαλμ. ν΄. (5) Ψαλμ. λά, 6.

καταφρονείν τῶν παρόντων, ἀντέχεσθαι τῶν μελλόντων, ἀγωνίζεσθαι κατὰ τῶν παθῶν, ἀντιποιείσθαι τῶν ἀρετῶν, ἐγκρατεύεσθαι πάντα, ἐπαγρυπνείν ταὶς πρὸς Θεὸν δεήσεσιν, ἀπέχεσθαι τοῦ ἐξ
ἀδικίας κέρδους, ίλεων εἶναι τοῖς αὐτῷ πταίουσι,
τοῖς ἰκετεύουσιν εὐμενἢ, τοῖς δεομένοις τῆς παρ'
αὐτοῦ βοηθείας, οἶς ἔχει, λόγοις, ἔργοις, ἀναλώμασιν ἑτοιμότατον, ἐκ ψυχῆς πᾶσιν ἐπικαμπτόμενον, ἵνα τῷ φιλανθρώπῳ τὸ φιλάνθρωπον κτήσηται,

ἀεὶ καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης τὴν ἐκ Θεοῦ ἀντιλάβη, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάση τὴν θείαν εὐμένειαν, καὶ τύχη τοῦ αἰωνίου ἐλέκς, καὶ τῆς διαιωνίζούσης θείας εὐλογίας καὶ χάριτος ἤς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι τοῦ μονογενοῦς Υίοῦ τοῦ Θεοῦ, ῷ πρέπει δόξα κράτος τιμὴ καὶ προσχύνησις, σὸν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

'ex sismo

Υπόθεσιν έχουσα τον κατά τον Εὐαγγελιστην Ματθαῖον ἐν Καπερναοὺμ ἰαθέντα παράλυτον· ἐν ή καὶ περὶ τῆς κατὰ Θεὸν λύπης.

ελισσείω ἐοικέναι τὴν εὐαγγελικὴν φωνήν πολλαχόθεν έστι μαθείν. του μέν γάρ νοητου των ψυχων νυμφίου, του κάλλει ώραίου παρά τές υίους των άνθρώπων, ό λάρυγξ, κατά τό εν άσματι γεγραμμένον, γλυκασμός έστι καὶ ὅλος ἐπιθυμία. Πρός δὲ τὴν νυμφευθεῖσαν τούτω ψυγὴν διὰ τοῦ της σοφίας χαὶ της ἀφθαρσίας πνεύματος ὁ αὐτὸς άσματογράφος φησί· «Κηρίον ἀποστάζουσι χείλη σου νύμφη, μέλι καὶ γάλα ύπὸ τὴν γλῶσσάν σε» (1). Τοιούτοι δε πάντως οί Εὐαγγελισταί πάντες, ών ό λόγος άναλογούσαν μέν χηρίω φέρει την ίστορίαν, μέλιτι δε και γάλακτι την έναποκειμένην, ή καὶ φανερώς προκειμένην ήθικωτέραν διάνοιαν, χατάλληλον οδσαν οὐ τοῖς τελείοις μόνον, άλλ' έστιν ώς χαὶ τοῖς ἀτελέσιν ώς γάλα πνευματικόν. Στάζειν δε είπεν, άλλ' ου πηγάζειν δαψιλώς τὰ τῆς πνευματικῆς νύμφης χείλη, πρὸς τὸν |

ἀπερίληπτον βυθόν όρων της του νυμφίου έχείνου σοφίας τε καὶ δυνάμεως, καὶ τῶν ἐκ τοιαύτης σοφίας τε χαὶ δυνάμεως γεγονότων τὸ πληθος. « Α γάρ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐάν γράφηται καθ' εν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν χόσμον χωρήσαι τὰ γραφόμενα βιβλία», ό θεολογικώτατος των Εὐαγγελιστων φησι (2). Πρός ήμας δε δμως βυθός έστι και δ σταλαγμός ούτος, χαί πέλαγος άνεξάντλητον. διό εί και τὸ κατά τὸν παράλυτον θαῦμα, φθάσαντες, ήνίχα ό Μάρχος εὐηγγελίζετο τῆ Ἐχχλησία, διευχρινήσαμεν πρός την ύμετέραν άγάπην, και διά της εν εχείνω χάριτος εθρέψαμεν τας δμετέρας ψυχάς, άλλά και νον ιστορούμενον τουτο παρά του Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου διερευνώμενοι, πολύν αὖθις εύρήσομεν έν αὐτῷ τὸν πλοῦτον τῶν πνευματικων έδεσμάτων. μαλλον δέ τοῦ έναποκειμένε πλούτου πιχρόν τι καί νυν ξχκαλύψωμεν. καί το πικρόν

^{(1) &}quot;Ασμ. δ', 11. (2) Ϊωαν. κά, 25.

τοῦτο πᾶσιν ἀρχέσει χαὶ πλεονάσει χατὰ τοὺς ἄρτους ἐχείνους, δι' ὧν ὁ Κύριος τὰς μυριάδας ἐν τἢ ἐρήμῳ ἐξέθρεψεν, αὕξον ἐν τῷ μερίζεσθαι. Τότε μἐν οῦν πρότερον τὸ μέλι σὺν τῷ χηρίῳ παρέδαλλον ὑμῖν εἰς τροφὴν, μετὰ τῆς ἐμφαινομένης λεπτοτέρας χαὶ ἡθιχωτέρας ἐννοίας χαὶ τὴν ἱστορίαν διατρανῶν. νῦν δὲ τοῦ μέλιτος ἐχθλίψας ὅσον ὁ καιρὸς δίδωσι, διὰ τούτε δεξιώσομαι τὰς συνειλεγτένους πρὸς τὴν πνευματιχὴν ἐστίασιν σήμερον.

«Τῶ καιρῷ ἐκείνω, ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον διεπέρασε, και ήλθεν είς την ίδιαν πόλιν και ίδου προσέφερον αὐτῷ παραλυτικόν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον » (1). Έχει μέν ούν πρότερον εδείξαμεν τὸν παραλυτικόν τοῦτον μή τὸν αὐτὸν ὄντα, τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, κατά τὸν Ἰωάννην, λαβόντι τὴν ἴασιν, χαί ίδιαν πόλιν Ίησου την Καπερναούμ λεγομένην, χαὶ διατί μόνη των άλλων αύτη πόλις αύτου καλείται άλλά καὶ τοῦ ἐναποκειμένε μέλιτος γεύοντες οίον τούς πνευματιχούς ύμας δαιτυμόνας, χαί υπόδειγμα πρός άρετην άναγωγικώς την ίστορίαν λαμβάνοντες, ίδίαν μὲν πόλιν τοῦ Ἰησοῦ πρὸς ἡν ήλθε, τουτονί τὸν χόσμον ἐδείχνυμεν. Εἰς γὰρ τὰ ίδια ήλθε, κατά τὸν Εὐαγγελιστήν. Καὶ παράλυτον έλέγομεν είναι την έκάστου ψυχην, όταν επιστροφης λάδη λογισμόν, φερομένην πρός Κύριον ύπὸ τεσσάρων, της είχείας καταγνώσεως, της των ήμαρτημένων έξομολογήσεως, της πρός ἀποχήν τῶν κακῶν ὑποσχέσεως, καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεως. Ένταυθα δε ακούοντες του Ματθαίου λέγοντος, ότι έμβας ό Ίησους είς πλοίον διεπέρασε, καί ήλθεν είς την ιδίαν πόλιν, τοῦτο κατανοείν άναγωγικώς πάλιν έχ της ίς ορίας έχομεν, σύμφωνον τοῖς προτέροις, εί και τῷ φαινομένω διάφορον, ὅτι ὁ κοινὸς άπάντων Σωτήρ ενδυσάμενος την ήμετέραν φύσιν 📗

διεπέρασε την καθ' ήμας του βίου τούτε θάλασσαν. χαὶ ήλθεν εἰς τὴν ιδίαν πόλιν, τὴν ὑπερουράνιον ἐχείνην έδραν χαὶ δίαιταν, τὴν ὑπεράνω πάσης ἀρχής καὶ έξουσίας καὶ παντός ὀνόματος καὶ ἀξιώματος, είτε έν τῷ νῦν αίῶνι, είτε ἐν τῷ μέλλοντι γινωσχομένε. ἐχείνος γὰρ ὄντως ίδιός ἐςιν αὐτοῦ ό τόπος, δς και μόνω τούτω βατός. Και τοῦτο δηλών ό ψαλμφδός Προφήτης, έλεγεν· «Ο οὐρανός τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίω» (2), ώς όντος οὐρανοῦ καὶ τόπου, δς οἶχός ἐστιν ὄντως ίδιος Θεοῦ. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ἀπέθετο τὴν ἡμετέραν φύσιν ὁ Κύριος εἰς τὸν ίδιον αὐτοῦ τόπον τοῦτον ἐλθών, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Εὐαγγελιστής ούτος είπων, ότι έμβας ό Ίησους είς πλοΐον διεπέρασεν, ούκ ἐπήνεγκεν ὅτι καὶ ἀποδάς τοῦ πλοίου, οῦτως ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, ἀλλ' έμδας είς πλοΐον διεπέρασε, καὶ ήλθεν είς τὴν ίδίαν πόλιν μετά τοῦ χαταλλήλε πλοίου, τοῦ χαθ' ήμᾶς λέγω σώματος, ενδημήσας τοις ύπερουρανίοις.

"Ότε οὖν ήλθεν εἰς τὴν ἄνω πόλιν, και εἰσηλθεν είς τὰ ὄντως ἄγια τῶν άγίων, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾶ τοῦ Πατρὸς μετὰ τοῦ ήμετέρε φυράματος, ῖνα χατὰ τον Απόστολον είπω, αὶωνίαν λύτρωσιν εύράμενος ύπερ ήμων, τότε τους εξ έθνων παραδεξαμένους τὸ χήρυγμα της άληθείας, χαὶ τη μὲν έξ ἀχοῆς συνέσει φοδηθέντας καὶ ταπεινωθέντας, έτι δὲ κειμένες ώς ἐπὶ κλίνης τῆς ἡδυπαθείας, καὶ παρειμένες όντας καὶ παραλύτους, τὸ μήπω λαβεῖν τῶν κατὰ ψυχήν νοσημάτων την ίασιν, ταὐτὸ δ' εἰπεῖν τῶν οίχείων άμαρτημάτων την άφεσιν, κάντεῦθεν ἀκίνητον έχοντας καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ έργασίαν, ἄραντες οί Απόστολοι, τουτέστιν ἐκλεξάμενοι και χωρίσαντες των μή παραδεξαμένων τό της μετανοίας καὶ της εὐσεβείας κήρυγμα προσάγουσι τῷ Χριστῷ, καὶ μᾶλλον τῶν άλλων 'Αποςό-

⁽¹⁾ Ματθ. θ', 1. (2) Ψαλμ. ριγ', 25.

στόλων, οί τὸ Εὐαγγέλιον συγγραψάμενοι, τέσσαρες δε ούτοι εἰσίν. 'Ο δε Κύριος ιδών, φησί, την πίστιν αὐτῶν, ήτοι τῶν προσφερόντων Άποστόλων, διὰ τὴν τελείαν αὐτῶν πίστιν· αὐτοὶ γάρ εἰσιν ήμιν καὶ διδάσκαλοι καὶ μεσίται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τοῖς ἀτελέσι τὴν υίοθεσίαν χαρίζεται, πρός εχαστον των ούτω προσαγομένων λέγων. « Θάρσει τέχνον, ἀφέωνταί σοι αί άμαρτίαι». 'Απόθου, φησί, τὸν ἐπὶ τοῖς άμαρτήμασι φόδον, άφέωνται γάρ· ἀπόθου την ἐπὶ τοῖς ἡπειλημένοις φρίκην, ἐπιτεύξη γὰρ τῶν ἐπηγγελμένων, τέκνον έμον γεγονώς, και κληρονόμος έμός τουτο δέ πρακτικώς έκτελείται διά του θείου βαπτίσματος, έν ῷ πνεύματι τῆς υίοθεσίας ἀναγεννώμεθα, τὴν άφεσιν των προημαρτημένων λαδόντες, καί κατ' έπαγγελίαν γεγονότες χληρονόμοι μέν Θεού, συγπληρονόμοι δε Χριστου. 'Αλλ' οί Γραμματείς καί Φαρισσαΐοι, "Ελληνες χαὶ Ιουδαΐοι άπιστοῦσι τή παρ' ήμων πιστευομένη δυνάμει και χάριτι του θείου βαπτίσματος, λέγοντες, τίς δύναται ἀφιέναι άμαρτίας; Ήμεζο δε οί πρότερον παραλελυμένοι καὶ ψυχήν καὶ σωμα ταὶς ήδοναῖς καὶ τοῖς πάθεσι, χαὶ πρὸς τὸ χαλόν ἀχίνητοι διαμένοντες, απούομεν επαζος· «Εγειραι και αρον τον κράββατόν σε, καὶ ὅπαγε εἰς τὸν οἶκον σεη, ὡς καὶ ὁ παραλυτιχός έχεῖνος. δυναμούμενοι γάρ παρά τής έν ήμιν του βαπτίσματος θείας χάριτος και δυνάμεως, γινόμεθα πρός άρετὴν εύτονοι καὶ εὐκίνητοι, καὶ τάς της ψυχης καί του σώματος δυνάμεις, καί τάς ύποχειμένας ταύταις έν τοίς πράγμασιν ύλας, ύφ ών πρότερον κατειχόμεθα δουλαγωγήσαντες, άγομεν όποι φίλον τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν, καὶ μετατίθεμεν χατά τὸ ἐγχωροῦν, εἰς τὸν ὄντως οἶχον ἡμέτερον,

λώς τὰ χαθ' ήμᾶς αὐτοὺς διαφέροντες, θαυμαζόμεθα παρά τῶν όρώντων, δοξαζόντων τὸν Θεὸν τὸν δόντα δύναμιν χαὶ ἐξουσίαν τοῖς εἰς αὐτὸν πις εύθσι τοιαύτην, ώς καὶ ζῶντας ἐπὶ γῆς ἔτι, τὸ πολίτευμα έχειν εν ούρανοῖς. 'Αλλ' ή μεν τοῦ βαπτίσματος χάρις καὶ δύναμις διὰ τὴν τοῦ παρέχοντος φιλανθρωπίαν παραμένει, και ήμων άμαρτόντων μετά τὸ βάπτισμα, ή δὲ τῆς ψυχῆς ὑγίεια καὶ καθαρότης ού παραμένει.

Διά τοῦτο χρήζομεν αὖθις οἱ άμαρτήσαντες τῆς έπὶ τοῖς προγεγενημένοις άμαρτήμασι λύπης καὶ κατηφείας, καὶ της διὰ μετανοίας προσπτώσεως, **ἵνα πάλιν ἀχούσωμεν μυστιχῶς ἕχαστος χατὰ τὸν** παράλυτον έχεινον· «Θάρσει τέχνον»· χαι λαβόντες τὸν ίλασμὸν, εἰς χαρὰν τὴν λύπην ἀμείψωμεν· αυτη γάρ ἐστιν ή λύπη, τὸ μέλι τὸ πνευματικόν, δ θηλάζομεν ήμεζς έχ στερεάς πέτρας, χατά τό τυπικως είρημένον· «Ἐθήλασαν μέλι ἐκ πέτρας» (1)· α Η δὲ πέτρα ἦν ό Χριστός », χαθάπερ ό Παθλος φησίν (2). Άλλὰ μὴ θαυμάσητε εἰ μέλι τὴν λύπην είπον αυτη γάρ έστι περί ής πάλιν ό Παυλός φησιν, δτι· « Η λύπη ή κατά Θεόν μετάνοιαν άμεταμέλητον κατεργάζεται πρός σωτηρίαν » (3). καθάπερ γάρ τῷ τετραυματισμένῳ τὴν γλῶτταν, δαχνηρόν φανείται το μέλι προσενεχθέν, αν δέ τήν ίασιν των τραυμάτων λάδη, της του μέλιτος γλυχύτητος αντιλήψεται ουτω χαὶ ό του Θεου φόδος έχ τοῦ εὐαγγελιχοῦ χηρύγματος ταῖς συνιείσσις ψυχαίς έγγινόμενος, λύπην μέν έμποιεί, τα τραύματα των άμαρτημάτων έτι περιχειμέναις, άποβαλόμεναι δε ταυτα διά της μετανοίας, της εύαγγελικής άντιλαμβάνονται χαράς, κατά τὸ εἰρημένον παρά του Σωτήρος. «Καί ή λύπη ύμων, είς τὰς αἰωνίους καὶ οὐρανίους μονάς. Οὕτω δὲ θεοφι- | χαρὰν γενήσεται» (4) ποία λύπη; ἡν ἐλυπήθησαν

⁽¹⁾ Asut. \(\lambda_i\), 13. (2) A' Kop. \(\dagger\), 4. (3) B' Kop. \(\zeta'\), 10. (4) Tway. \(\dagger\zeta'\), 20.

οί του Κυρίου μαθηταί, ἐπὶ τἢ του Κυρίου καὶ διδασκάλου στερήσει ἢν ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ἐπὶ τἢ
τούτου ἀρνήσει ἢν λυπεῖται πᾶς εὐσεδὴς μετανοῶν ἐφ' άμαρτίαις οἰκείαις, καὶ ταῖς πρὸς ἀρετὴν
ὑπὸ ῥαθυμίας ἐλλείψεσιν, αῖς καὶ ἡμεῖς περιπίπτοντες, ἡμᾶς αὐτοὺς ἀλλὰ μηδένα τῶν ἀπάντων αἰτιώμεθα ἔτερον οὐδὲ γὰρ τῷ ᾿Αδὰμ συνήνεγκε, τὴν ἐντολὴν ἀθετήσαντι, ἡ πρὸς τὴν Εὕαν
τὸς αἰτίας μετάθεσις, οὐδὲ ταύτη πάλιν ἡ πρὸς
τὸν ἀρχέκακον ὄφιν αὐτεξούσιοι γὰρ ἡμεῖς παρὰ
Θεοῦ γεγονότες, καὶ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα κατὰ
τῶν παθῶν λαδόντες ἔνδον τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔχομεν ὅλως τὸν κατακρατοῦντα καὶ βιαζόμενον.

Τοῦτο τοίνυν ἐστὶν ή χατὰ Θεὸν χαὶ σωτήριος λύπη, τό ήμας αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι, καὶ μηδένα τῶν άπάντων ετερον, ἐφ' οίς αὐτοὶ πράττομεν πλημμελώς, καὶ λυπεῖσθαι καθ' ξαυτών, καὶ δι' έξομολογήσεως των ήμιν ήμαρτημένων, και τοις επί τούτοις λυπηράς κατανύξεως τὸν Θεὸν ἐξιλάσκεσθαι. Ταύτης της αὐτομεμψίας καὶ κατανύξεως ὁ Λάμεχ ήρξεν έχείνος ό παλαιός, χαί παρρησία την άμαρτίαν έξομολογησάμενος, χαὶ πρίνας αὐτὸς έαυτὸν, χαί δπέρ τὸν Κάϊν χαταδιχάσας. «Επτάχις γάρ φησιν ἐκδεδίκηται ἐκ Κάϊν, ἐκ δὲ Λάμεχ έβδομηχοντάχις έπτά» (1)· χαὶ οὕτω πενθήσας έαυτὸν ώς ύπεύθυνον, διὰ τῆς ἐνοδύνε κατ'αὐτοῦ κατανύξεως την έχ Θεοῦ χαταδίχην διέφυγεν, ώς χαὶ ὁ Προφήτης ὕστερον εἶπε· «Λέγε σὺ πρῶτος τὰς άμαρτίας σου, ῖνα δικαιωθής» (2)· δ καὶ ό ἀπόςολος μετὰ ταῦτα φησίν «Εὶ γὰρ έαυτοὺς διεχρίνομεν, οὐκ ἄν ἐχρινόμεθα» (3). Πρωτος μέν οὖν δ Λάμεχ ἀναγέγρα. πται διὰ μετανοίας, καὶ της ἐφ' άμαρτήμασι λύπης, την ανωθεν δίκην αποφυγών. Μετά δε τουτον οί Νι-

νευίται, πόλεις δλαι καὶ πλήθος οὐκ εὐαρίθμητον. Οὖτοι δὲ μὴ μόνον άμαρτῶντες, ἀλλὰ καὶ παρὰ θεοῦ δεξάμενοι την ἀπόφασιν της αύτων καταδίχης, εθάρρησαν αὐτὴν ὑπερδηναι διὰ μετανοίας, χαὶ της εν αυτή λυπηράς κατανύξεως. ήκουσαν γάρ Ίωνα, και επίστευσαν άναδοωντι την θείαν απόφασιν. « Έτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευή καταστραφήσεται» (4). 'Αχούσαντες δὲ χαὶ πιστεύσαντες, οὐχ ἔρριψαν έαυτοὺς χατὰ τοῦ πονηροῦ βαράθρου τῆς απογνώσεως, οὐδὲ τὸν λίθον της πωρώσεως ταῖς έαυτών χαρδίαις ἐπέθηχαν· ἀλλ' εἰπόντες πρός έαυτούς χαὶ ἀλλήλους· «Τίς οἴδεν εἰ μετανοήσει ό Θεός, και αποστρέψει έξ δργής θυμού αὐτου και οὐ μη ἀπολώμεθα» (5); ἀπέστρεψεν ἔχαστος ἀπὸ τῆς όδου αύτου της πονηράς, και της άδικίας της έν χερσίν αὐτῶν, καὶ κηρύττουσι νηστείαν, καὶ περιβάλλονται σάκκους, ἀπὸ μικροῦ εως μεγάλου αὐτων, ώς και τον βασιλέα μετ' αύτων έν σάκκω και σποδώ καθήσθαι μετανούντα, τά τε νήπια μή θηλάζειν αί γὰρ μητέρες ώς ἔσιχεν ύπὸ τοῦ σφοδρου πένθους, χαὶ των ύπομαζίων ἐπελάθοντο παίδων, χαθάπερ χαὶ ό ψαλμφδός: «Ἐπελαθόμην, φησί, τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου, ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμού με» (6), καὶ τὰ κτήνη μὴ νέμεσθαι· καὶ ταθτα γάρ ώς έσιπεν οί βουπόλοι τε καὶ ποημένες, είασαν ταίς μάνδραις καί τοῖς βεςασίοις έγκεκλεισμένα, τη σφοδρά κατανύξει πεδηθέντες αὐτοί· καὶ ούτω την σωτήριον συναυλίαν του σωτηρίου πένθες κατά Θεόν άρμοσάμενοι, την κατ' αὐτῶν θείαν ἀπόφασιν μετεποίησαν, καὶ τὴν ἄνωθεν ὀργὴν εζησαν, χαὶ μετέστησαν εἰς θείαν εὐμένειαν.

Έπεὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν σχεδὸν ὁ βίος ὅλος ἐν άμαρτίαις, ταύτην, ἀδελφοὶ, τὴν σωτήριον λύπην
καὶ τὸν ἐν μετανοία βίον καὶ ἡμᾶς ἄπαντας ἑλέσθα:

⁽¹⁾ Γεν. δ', 24. (2) Hσ. μγ', 26. (3) A' Κορ. ιά, 31. (4) twv. γ', 4. (5) twv. γ', 9. (6) Ψαλμ. ρά, 5.

γρεών εί γάρ μή τουτο πράξομεν, καθάπερ ὁ Κύριος είπεν, οί Νινευίται χαταχρινούσιν ήμας έν τή άνας άσει, ότι μετενόησαν είς το χήρυγμα Ίωνα (1), καὶ ήμεῖς οὐ μετενοήσαμεν εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα, τοῦ χαὶ τοῦ Ἰωνᾶ Θεοῦ χαί τοι Ἰωνᾶς οὐχ έχήρυττε μετάνοιαν, άλλα χαθάπερ είπομεν χαταδίχης ἀπόφασιν, καὶ ζωής ἀφαίρεσιν, καὶ καταςροφήν και θάνατον, και τελείαν ἀπώλειαν ό δε Χριζός ήλθεν, ΐνα ζωήν έχωμεν, και περισσόν έχωμεν, θείαν υίοθεσίαν καὶ βασιλείαν οὐράνιον. Ο μέν οὖν Ίωνᾶς χαταςροφήν χηρύττων, μετάνοιαν ούχ ύπετίθετο, οὐδὲ βασιλείαν οὐρανῶν ἐπηγγέλετο όδὲ Χριστός μετάνοιαν χηρύττων χαὶ βασιλείαν ἐπαγγελόμενος, και την κοινήν και άμετάθετον προείπε καταστροφήν. ώσπερ γάρ φησιν οί έπὶ τοῦ Νῶε άδεως και ανέτως των σωματικών έχόμενοι, και έξαίφνης ήλθεν ο κατακλυσμός καὶ ήρεν απαντας, ούτως έσται και έν τη συντελεία του αίωνος τούτε. παράγει γὰρ τὸ σχήμα του πόσμου τούτου. Καὶ ὁ μέν Ίωνας καταστροφήν τοῖς Νινευίταις τῶν ἐνταθθα φαινομένων ήπείλει τηνικαθτα μόνον, άλλ' ού βήμα φρικτόν, και κρίσιν μετά την καταστροφήν άδέχας ον, ου πυρ άσβεστον, ουχ άχοιμητον σχώ ληκα, ού σκότος έξώτερον, ού βρυγμόν έλεεινόν όδόντων, ου πένθος απαραμύθητον ό δε Κύριος χαί ταῦτα προσηπείλησε, καὶ ἀπεκάλυψε τοῖς ἀναλγήτως ενταύθα διαχειμένοις μετά τήν του χόσμε συντέλειαν ἀποχείμενα, άλλ' ού μετά τριήμερον ἔσται ταῦτα χρόνον, ώς ό Ἰωνᾶς ἐχήρυττε, μετὰ πολύν δέ καὶ τοῦτο τῆς δεσποτικῆς μακροθυμίας. Τὸ οὖν μαχρόθυμον τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει, σὸ δὲ Θρα, μή διὰ τὴν σκληρότητά σε καὶ ἀνάλγητον καὶ αχατάνυχτον χαὶ άμετανόητον χαρδίαν, θησαυρίσης σεαυτῷ ὀργὴν, ἐν ἡμέρα δικαιοκρισίας καὶ ἀποκα

λύψεως Θεοῦ · ἀποδώσει γὰρ ὁ Κύριος ἐχάζω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τοῖς μὲν ἐν ὑπομονἢ διὰ τῶν τῆς μετανοίας ἔργων ἐν συντετριμμένη καρδία τὴν ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων ζητοῦσιν, ἄνεσιν καὶ χαρὰν, καὶ ζωὴν αἰώνιον, καὶ βασιλείαν ἀπόρρητον· τοῖς δὲ ἀναλγήτως καὶ ἀμετανοήτως ἐπὶ τοῖς άμαρτήμασι διακειμένοις θλίψις ἔσται καὶ στενοχωρία, καὶ κόλασις ἀφόρητός τε καὶ ἀτελεύτητος.

'Αλλά μετά τές Νινευίτας στήλη της κατά Θεόν λύπης ό Δαδίδ άναπέφηνε, καὶ στήλη ζῶσά τε καὶ λαλούσα τὰ τῆς σωτηρίου καὶ κατὰ Θεὸν λυπηρᾶς κατανύξεως. Οὖτος γὰρ καὶ ἢν ἢμαρτεν άμαρτίαν άνάγραπτον έθετο, καὶ οἶον ἀπεδείξατο πρὸς Θεὸν τό πένθος και την μετάνοιαν, και οίας παρά Θεοῦ της συμπαθείας επέτυγεν «Είπα γάρ φησιν έξαγορεύσω κατ' έμου την άνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καίσύ ἀφηκας την ἀσέβειαν της καρδίας με» (2) ἀσέδειαν την ρίζαν της χαχίας λέγων, τὸ ἐνοιχουροῦν· έν τη ψυχη πάθος ανομίαν δε την τελεσθείσαν διά πράξεως άμαρτίαν, ην θριαμβεύσας τοις πάσι, χαί δι' ήν χατανυγείς χαι πενθήσας, οὐ τὴν ἄφεσιν εὖρε μόνον, άλλά και την ίασιν ένδον έλαβε. Πῶς οὖν διετέλει πενθών, αὐτοῦ πάλιν ἀχούσωμεν λέγοντος. « Έγενόμην μεμαστιγωμένος ολην την ήμέραν, χαὶ ὁ ἔλεγχός μου εἰς τὰς πρωίας» (3) χαὶ, « Ως πενθών καὶ σκυθρωπάζων ούτως ἐταπεινούμην» (4)· καὶ, «Λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, εν δάκρυσί μου την στρωμνήν μου βρέξω» (5)· καὶ, « Έγενήθην ώσεὶ νυκτικόραξ έν οἰχοπέδω, μονάζων ἐπὶ δώματος, χαὶ σποδόν ώσει άρτον έφαγον, και το πόμά μου μετά κλαυθμοῦ ἐχίρνων» (6) καὶ, «Τὰ γόνατά μου ἡσθένησαν από νηστείας, και ή σάρξ μου ήλλοιώθη δι' έλαιον» (7)· καί, « Έταπεινώθην καὶ έσωσέ με

⁽¹⁾ Ματο. ιδ', 41. (2) Ψαλμ. λά, 5. (3) Ψαλμ. οδ', 11. (4) Ψαλμ. λδ', 14. (5) Ψαλμ. ς', 6. (6) Ψαλμ. ρά, 7. (7) Ψαλμ. ρέ, 21.

ό Κύριος » (1). Πρός τὸν Κύριον οΐας ἀφίησι φωνάς. «Κύριε, μή τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, μηδέ τή όργη σε παιδεύσης με. Ἐλέησόν με Κύριε» (2)· καί, (("Ότι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ άμαρτία μου ενώπιον μου έστι διά παντός » (3) καί, ((Κύριε, είσάχουσον τής προσευχής μου, καὶ μή είσέλθης είς χρίσιν μετά τοῦ δούλου σε» (4). Δεῦτε οὖν καὶ ήμεῖς, ἀδελφοὶ, προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν καὶ κλαύσωμεν, καθάπερ αὐτὸς πάλιν ό Δαδίδ προτρεπόμενός φησιν, ἐναντίον Κυρίου τοῦ ποιήσαντος ήμας, καὶ καλέσαντος πρὸς μετάνοιαν, καὶ πρὸς τὴν σωτήριον ταύτην λύπην καὶ τὸ πένθος καὶ τὴν κατάνυξιν. ὡς ὅ γε μὴ ταύτην ἔχων, οὐγ ύπήχουσε τῷ χαλέσαντι, οὐδὲ τοῖς χλητοῖς άγίοις του Θεου συνηρίθμηται, ούδε της έν τω Εὐαγγελίω μαχαριότητος χατηγγελμένης, χαὶ τῆς ἐπηγγελμένης θείας παρακλήσεως ἐπιτεύξεται· «Μακάριοι γάρ φησιν οί πενθούντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται » (5).

'Αλλ' έρεῖ, τίς ἐκτὸς άμαρτίας εἶναι, καὶ μὴ δεῖσθαι τοῦ πένθους; ἀλλ' εἰ καὶ δυσχερὲς τοῦτο καὶ σπανιώτατον, καὶ σχεδὸν τῶν ἀδυνάτων ἐστίν' ἀγαπητὸν γὰρ, εἰ καὶ μετριοπαθὴς ὁ ἄνθρωπος γένοιτο, ὅμως ὁ λόγος ὑπέδειξε τὴν ἀρχὴν τοῦ σω-

τηρίου τούτου πένθες καὶ άλλην αἰτίαν ἐλυποῦντο γάρ οί μαθηταί στερηθέντες του όντως άγαθου καί διδασχάλου Χριστοῦ, οὖ χαὶ ήμεῖς στερούμεθα νῦν. Καὶ οὐ τούτε μόνου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν τῷ παραδείσω τρυφής εκπεπτώκαμεν γάρ αὐτής, καὶ ἀντηλλαξάμεθα τοῦ ἀπαθοῦς χωρίε, τὸν ἐμπαθῆ καὶ ἐπίπονον τοῦτον χῶρον. ἐστερήμεθα τῆς αὐτοπροσώπε πρός Θεόν όμιλίας, της μετά των άγγέλων αὐτοῦ συναυλίας καὶ της ἀιδίε ζωης. Τίς την στέρησιν τούτων είδως, ού πενθεί; ό δε μή ταύτην είδως, ούδε της μοίρας έστὶ τῶν πιστῶν. Οὐχοῦν ήμεῖς διὰ της θεοπνεύστου διδασχαλίας, έν είδήσει της τοιαύτης γεγονότες στερήσεως, πενθήσωμεν ήμας αὐτοὺς, άδελφοί, χαί τούς έξ άμαρτίας μολυσμούς, διά τοῦ χατά θεὸν πένθους ἀπονιψώμεθα. ενα χαι τὴν συμπάθειαν ευρωμεν, καὶ πρός τὸν παράδεισον ἐπανέλθωμεν, καί της αιδίου ζωης και παρακλήσεως εύμοιρήσωμεν. ής γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυγείν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ήμῶν Ἰησοῦ Χριστού, ῷ πρέπει πᾶσα δόξα χράτος τιμή χαὶ προσχύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, χαὶ τῷ παναγίω και άγαθω και ζωοποιώ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

⁽¹⁾ Wadp. p.6', 6. (2) Wadp. c', 1. (3) Wadp. v'. (4) Wadp. pub', 1. (8) Matt. i, 4.

OMILIE A'.

Υπόθεσιν ἔχουσα τοὺς κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον ἐν οἰκία ἀναδλέψαντας τυφλούς· ἐν ἦ καὶ ὅτι οὐκ ἔστι πίστιν ἔχειν ἀληθῶς, χωρὶς τῶν ἔργων τῆς μετανοίας.

Κύριος ήμων Ίησους Χριστός μετά σώματος, δ παρ' ήμων ύπερ ήμων ανέλαδε, συναναστρεφόμενος τοῖς ἐπὶ γῆς, πολλοὺς καὶ κατὰ σωμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἐθεράπευσε τυφλούς. μᾶλλον δὲ, εἰ μέν τις σχοπεί την χατά διάνοιαν ανάβλεψιν, ήτις έστιν ή έξ ἀπιστίας είς πίστιν, και έξ ἀγνοίας είς ἐπίγνωσιν Θεοῦ μετάθεσις, οὐδ' ἀριθμῷ περιβαλεῖν έςι τους διά της ένανθρωπήσεως του Κυρίου άνα-**6λέψαντας τυφλούς· αὐτῷ γάρ εἰσιν ἠριθμημένοι** μόνω, τῷ καὶ τὰς τρίχας ήμῶν ἠριθμημένας ἔχοντι. Εί δὲ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀνάδλεψιν σχοποῦμεν, χαὶ χατ' αὐτὴν πολλοὺς εύρήσομεν, τές μέν λόγω μόνω, τές δε άφη μόνη έστι δε ους χαί μόνω τῷ προσπεσεῖν χαὶ προσεγγίσαι. τινάς δὲ χαὶ διά πτύσματος, ή καί πηλού χρίσματος παρά Χριστου λαβόντας την ίασιν. Έλθόντος γάρ παρά την θάλασσαν της Γαλιλαίας, ώς ό Ματθαϊός φησι (1), προσηλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, ἔχοντες μεθ'έαυτῶν γωλούς, τυφλούς, χωφούς, χυλλούς, χαί έτέρους πολλούς, εθς πάντας ριφέντας παρά τους αὐτοθ πόδας έθεράπευσεν, ώς καὶ τοὺς ὄχλες τηνικαῦτα θαυμάζειν καὶ δοξάζειν αὐτὸν, βλέποντας κωφούς λαλουντας, και χωλούς περιπατούντας, κυλλούς ύγιεῖς, καὶ τυφλούς βλέποντας. 'Αλλά καὶ ό καθήμενος ἐπὶ πώλου ὄνου χατὰ τὴν προφητείαν, τὴν [[ερουσαλήμ είσηλθε παραδόξως, ύπο παίδων ώς Θεὸς ὑμνούμενος, τοὺς ἐχεῖ προσελθόντας γωλοὺς]

χαὶ τυφλούς ἐθεράπευσεν ἄπαντας, ὡς ὁ Ματθαῖος καὶ τοῦτό φησιν (2). Εἰς δὲ τὴν Βηθσαϊδὰ ἐλθόντι, φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν, ὡς ὁ Μάρχος φησὶ (3), καὶ παραχαλούσιν αὐτὸν ἵνα άψηται αὐτοῦ· ὁ δὲ Κύριος έξαγαγών αὐτὸν έξω τῆς χώμης, πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, καὶ ἐπιθεὶς αὐτῷ τὰς χεῖρας ἀμυδρῶς βλέπειν ἐποίησεν αὐτόν εἶτα πάλιν ἐπιθεὶς αὐτῷ τὰς χεὶρας αὐτοῦ, τηλαυγῶς αὐτῷ παρέσχεν ἀναδλέψαι. 'Ev δè τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ίεριχώ, ώς ό Λουχᾶς φησι (4), ἰάσατο λόγω μόνω τὸν χαθήμενον παρά τὴν όδὸν τυφλόν χαὶ προσαιτοῦντα, πρὸς αὐτὸν αἰτήσαντα τὴν ἴασιν εἰπών, 'Ανάβλεψον. 'Εχπορευόμενος δὲ ἀπὸ τῆς Ἱεριχὼ, ὡς ὁ Μάρχος καὶ τοῦτό φησιν (5), ετερον πάλιν όμματοι τυφλόν, Βαρτιμαῖον τὸν τοῦ Τιμαίου, εἰπών πρὸς αὐτὸν αίτήσαντα την ανάβλεψιν. Κατά την πίστιν σου γενηθήτω σοι. Έπὶ δὲ τῆς Ίερουσαλήμ, ἰδών τυφλόν έχ γενετής, ώς ό Ίωάννης φησίν (6), οὐδε αἰτηθείς, άλλ' αὐτοχινήτως δι' ἀγαθότητα πτύσας ἐπὶ τὴν γήν, καὶ πηλὸν ποιήσας, καὶ τοῦ τυφλοῦ τὲς ὀφθαλμές άλείψας, είπε πρός αὐτόν. "Υπαγε νίψε είς τὴν χολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ. ἀπηλθεν οὖν χαὶ ἐνίψατο, χαὶ ἦλθε βλέπων.

'Αλλά και μετά το άνας ήσαι θανούσαν την Ιαείρου τοῦ ἀρχισυναγώγε παΐδα, ώς ἀκουσόμεθα τοῦ Ματθαίου σήμερον εὐαγγελιζομένε (7) Παράγοντι τῷ Ίησοῦ, ἡκολούθησαν δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ

⁽¹⁾ Ματθ. ιέ, 29. (2) Ματθ. κά, 14. (3) Μαρκ. τ΄, 22. (4) Λωκ. ιπ΄, 35. (5) Μαρκ. ί, 46. (6) Ιωαν. θ΄ 1. (7) Ματθ. θ΄, 27.

λέγοντες, έλέησον ήμας υίε Δαδίδ. Ο δε σύν αὐτοῖς | εἰσελθών εἰς τὴν οἰχίαν, καὶ άψάμενος τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, χαὶ πρὸς αὐτὰς εἰπών, χατὰ τὴν πίστιν ύμων γενηθήτω ύμιν, έθεράπευσεν αὐτούς. Χωρίς οὖν τῶν μὴ ἀριθμῷ περιληφθέντων, έξ εἰσιν οί κατηριθμένοι καὶ οἶμαι μηδένα των ἐν Ἰεδαία, ἡ καὶ τῶν ἐγγειτόνων ὄντων τηνιχαῦτα τυφλῶν ἀφώτιστον περιλειφθήναι. Διό καὶ Ήσαίας, ώς έκ προσώπου του Χριστου προείπεν, ότι ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, «Κηρύξαι αίγμαλώτοις άφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν» (1). Πῶς δὲ οὐχ εἶπεν ὁ Προφήτης, ὅτι ἀπεςάλη δοῦναι τοῖς τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ὅπερ δὴ καὶ γέγονεν, ἀλλ' άπεστάλη χηρύξαι τοῖς τυφλοῖς ἀνάβλεψιν; Έπειδήπερ οὐ προηγυμένως ἐπὶ τὴν γῆν ὁ Κύριος ἦλθεν ίνα τὸς σωματικὸς ἀνοίξη ὀφθαλμὸς, ἀλλὰ τὸς τῆς ψυχής, οίτινες όφθαλμοί διά του εύαγγελικού κηρύγματος χτωνται την ανάδλεψιν είχότως οδν ή προφητεία χηρύξαι τὸν Κύριον τοῖς τυφλοῖς ἀνάβλεψιν φησίν. "Ωσπερ δὲ αὐτὸς ὁ Κύριος ήμῖν παραγγέλλει τὰ πνευματικά ζητείν. « Εργάζεσθε λέγων, μή την βρώσιν την απολλυμένην, αλλά την βρώσιν τὴν μένεσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον» (2). ἐπαγγέλλεται δὲ προσθήσειν ήμιν καὶ τὰ σωματικά, είπερ ήμεῖς τὰ ψυχωφελη ζητοῦμεν, «Ζητεῖτε λέγων, τὴν βασιλείαν του Θεου, χαὶ ταυτα πάντα προστεθήσεται ύμιν » (3), ούτω και έπι των όφθαλμων ποιεί· κλίνας γάρ οὐρανές καὶ καταδάς ἐπὶ τῆς γῆς διὰ φιλανθρωπίαν, ώς αν διά τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος τους της ήμετέρας ψυχης διανοίξη όφθαλμές, και χαρίσηται ήμιν την κατά νουν ανάβλεψιν, προσετίθει καὶ τῶν αἰσθητῶς μὴ βλεπόντων ὀφθαλμῶν τὴν ἴασιν. Διὰ τοῦτο χαὶ πολύ τὸ χατάλληλον έν άμφοτέραις ταῖς ἀναβλέψεσι, τη τε κατά σῶμα || πιστεύσαντες, τυφλοί δὲ ὄντες, πάντως ἐξ ἀκοης

λέγω και τη κατά ψυχήν. ώσπερ γάρ των κατά σωμα τυφλών, οί μεν άθρόαν έσχον την άνάδλεψιν, ώς ό ἀκούσας, 'Ανάβλεψον, καὶ παραχρημα ἐαθείς· οί δέ κατά μικρόν, ώς ό είπων πρό του τελείως τήν **ἔασιν λαβείν, ὅτι ὡς δένδρα τὸς ἀνθρώπος όρῶ περι**πατούντας ούτω καὶ οί διὰ τῆς πίστεως τὴν τῶν νοητών όφθαλμών ίασιν δεξάμενοι, οί μεν άθρόαν ταύτην εὖρον, ώς ό ἐχ τελώνε Εὐαγγελις ἡς εὐθὺς άναφανείς οί δε κατά μικρόν, ώς ό γυκτερινός έτι μαθητής Νικόδημος. Καὶ καθάπερ τῶν κατὰ σῶμα τυφλών, οί μεν λόγω μόνω της ιάσεως έτυχον, ώς ό Βαρτιμαΐος οί δε καὶ ἔργω τῷ γὰρ παρὰ τη Βηθσαξδά και του οικείου πτύσματος τοῖς ὀφθαλμοῖς ένέθηκεν οὖτος γὰρ ώς ἔοικε βλέφαρα μὲν εἶχε, χενά δε ταθτα είχε, εχρυέντος του των όφθαλμων ύγρου, δ καὶ διὰ του θείε τότε πτύσματος εδέξατο. Ο δε έχ γενετής τυφλός οὐδε βλέφαρα είχε. διό χαί του έχ γης πλάσματος έδειτο, δ χαί διά του φυραθέντος πηλού, τοῖς δεσποτιχοῖς ἐδέξατο δαχτύλοις.

"Ωσπερ οὖν τῶν κατὰ σῶμα τυφλῶν, οἱ μὲν, καθάπερ έφην, λόγω μόνω την ίασιν έλαβον, οί δε χαί έργω, ούτω και έπι των γαροντων των κατά ψυλή. όφθαλμών τὴν ἴασιν, ἥτις ἐστὶ, καθάπερ ἔφημεν, ἡ έξ ἀπιζίας εἰς πίστιν μετάθεσις, τοῖς μὲν καὶ θαυμάτων έδέησεν είς τὸ πιστεῦσαι, ώς καὶ τοῖς πεμφθείσι παρά του Ίωάννου έρωτησαί « Σύ εί ό έρχόμενος, ή ετερον προσδοκώμεν» (4); οί δε καὶ λόγω μόνω ταύτην έλαδον, πιστεύσαντες έχ μόνης άχοης, ώς καὶ ό έκατόνταρχος, δν καὶ ό Κύριος του Ίσραὴλ ύπερέχειν έμαρτύρησε χατά τὴν πίζιν. Τοιούτοι οί κατά τον Εύαγγελιζόμενον ήμιν σήμερον Ματθαΐον τὴν σωματικὴν ἀνάβλεψιν παρὰ Χριστοῦ λαβόντες φαίνονται γάρ καὶ πρὸ της ἰάσεως

⁽¹⁾ Hσ. ξά, 1. (2) Ìωαν. ς', 27. (3) Λουκ. ιβ', 31. (4) Ματθ. ιά, 3.

ἐπίστευσαν· α Παράγοντι γάρ φησι τῷ Ἰησοῦ ἐχείθεν, ήχολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοί, κράζοντες χαὶ λέγοντες, «Ἐλέησον ήμᾶς, υίὲ Δαβίδη (1). Πῶς οὖν ἀν ήχολούθησαν, πῶς δ' ἀν ἀχολουθοῦντες ήτουν και μετά κραυγής, και ταθτα τοιοθτον έλεον, άνάβλεψιν τυφλών όμμάτων, εί μή ἐπίστευσαν; 'Αλλά την μέν των τυφλων πίστιν καὶ τὰ έξης δηλώσει. Παράγοντι δέ φησι τῷ Ἰησοῦ ἐχεῖθεν. πόθεν ἐχεῖθεν, χαὶ τίνος ἕνεχα τοῦτο τίθησιν ὁ Εὐαγγελιστής; καὶ οὐδ' ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ μιχρόν ἀνωτέρω; «Παράγων γάρ φησιν ό Ἰησοῦς èκείθεν, είδεν άνθρωπον καθήμενον έπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαΐον λεγόμενον», τὸν Εὐαγγελιστήν τοῦτον, δν καί λόγω μόνω τηνικαύτα μετεσκεύασεν. Έμοὶ γουν δοχεί λέγειν ούτω τον Εύαγγελιστήν, άφορμήν διδόντα τοῖς συνετῶς ἀχροωμένοις χαὶ ἀναγωγικώς εκδέχεσθαι τὰ ίστορούμενα. ίδοι γάρ ἄν τις αχριδώς έπισχοπών πάσαν την διά σαρχός δεσποτικήν οἰκονομίαν, συνεπτυγμένως ὑπογράφουσαν, καὶ σοφῶς καὶ θαυμασίως ἀνακηρύττεσαν τὴν ίστορίαν ταύτην. Κατοιχίαν γάρ ό Κύριος ἔσχεν ἐν Καπερναούμ· « Έλθων γάρ φησι κατώκησεν είς Καπερναούμ τὴν παραθαλασσίαν» (2)· ἡ δὲ αὐτοῦ τηνιχαῦτα χατοιχία τὸν οὐρανὸν ὑπέγραφε πάντως, έν έαυτη φέρεσα τὸν χατοιχούντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Διό χαὶ ὁ Κύριος άλλαχοῦ· «Καὶ σὺ Καπερναούμ φησιν, ή έως του ούρανου ύψωθείσα» (3).

'Ως οὖν ἐχ τῆς οἰχίας ἐχείνης, οὕτω διὰ τοῦ σάρχα λαβεῖν ὁ Κύριος ἐξελθὼν ἐξ οὐρανοῦ, παρά γων ἐχεῖθεν, εἰ μὲν τὴν ἐξ οὐρανοῦ νοήσεις ἔξοδον, τούς τε 'Αποστόλους εὐρήσεις ἐχλεξάμενον, καὶ τῆς φύσεως ἡμῶν τὴν πρὸς ἀχαθαρσίαν ῥύσιν ἰασάμενον εἰ δὲ ἐχ τῆς ἐν τῆ Καπερναοὺμ οἰκας τοῦτον παράγοντα νοήσεις, εὐρήσεις αὐτὸν τὰ

προειρημένα δι' έργων ύποδείξαντα· τόν τε γάρ Ματθαΐον είς 'Απόστολον έχ τελώνου τότε μετεσχεύασε, χαὶ τὴν αίμορροούσαν ἰάσατο ἐν τῷ παράγειν. 'Αλλά καὶ μέχρι της θανούσης του Ίαείρου παιδός ελθών, καί διά του ζωοποιήσαι ταύτην νιχητήν είναι τοῦ θανάτου δείξας έαυτὸν, ἐπανέργεται πάλιν όθεν έξηλθεν. Έπανεργόμενος οὖν, χαὶ παράγων αὖθις ἐχεῖθεν, ἀνοίγει τῶν ἀχολουθησάντων τούτων τυφλών τὰ όμματα, ώς καὶ μέχρι θανάτου χαταδάς αὐτὸς, χαὶ δι' ἀναστάσεως οἰχείας τοῦ θανάτε χαταργήσας τὸ χράτος, ἐπανάγων αδθις καὶ παράγων ἐκείθεν, διήνοιξε κατὰ τὸ γεγραμμένον τὸν νοῦν τῶν αύτοῦ μαθητῶν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς. Οι δε εξελθόντες, εχήρυξαν αὐτὸν πανταχοῦ τῆς γῆς, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀναβλεψάντων νῦν τυφλῶν ὁ Εὐαγγελιστής φησιν, ὅτι «Ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλη τἢ γἢ ἐχείνη». Όρατε σαφή την ύπογραφην της θεανδρικής σχεδόν οἰχονομίας πάσης ἐν τῆ ἱστορία ταύτη; διὰ τοῦτο καὶ δὶς είρηται τὸ, Παράγων ἐκεῖθεν, ἵνα τὴν έξοδον καὶ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ κατανοήσωμεν· χατὰ μίμησιν γὰρ ταύτης τῆς ἐξόδου τε χαὶ ἐπανόδου καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξιών τοῦ θείου βήματος, καὶ μέγρι των έσχάτων κατιών, ἐπανιών πάλιν όθεν έξηλθεν ἀποχαθίσταται. Παράγοντι οὖν ἐν τη ἐπανόδω τῷ Κυρίω ήχολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοί. τοὺς δύο λαοὺς ὑπογράφοντες, τόν τε ἐξ Ἰουδαίων καὶ τὸν ἐξ ἐθνῶν. Έκραζον δὲ λέγοντες. Ἐλέησον ήμας, υίε Δαβίδ. δειχνύντες αὐτὸν είναι τὸν προφητευόμενον καὶ προσδοκώμενον. Ὁ δὲ Κύριος όμου και την υπογραφην της οικείας οικονομίας πληρών, καὶ τῶν τυφλῶν τὴν πίστιν γυμνάζων ἡ καί φανερών, παρέλκει αὐτούς σιγών μέχρι του είσελθείν είς την οἰχίαν, ἀφ' ης έξηλθε την ἀρχήν.

⁽¹⁾ Mart. 6', 27. (2) Mart. 5', 13. (3) Aoux. 6, 15.

είτα λέγει πρός αὐτούς: «Πιστεύετε ὅτι δύναμαι | τοῦτο ποιήσαι; οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Ναὶ Κύριε ». Ούχ άγνοῶν δὲ ἐρωτᾳ, ἀλλ' ἔνα τοῖς ἀγνοοῦσι φανεράν τὴν τῶν τυφλῶν ποιήση πίστιν. Διὸ καὶ άψάμενος των όφθαλμων αὐτων ἐπήγαγε. «Κατὰ τὴν πίστιν ύμῶν γενηθήτω ύμῖν, καὶ ἀνεώχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί». μαρτυροῦντες ὅτι ἐπίστευσαν έχεῖνοι, χαὶ ὅτι τοιοῦτός ἐστιν αὐτὸς, ὁποῖον ὄντα ἐπίστευσαν ἐχεῖνοι, Θεὸς όμοῦ χαὶ ἄνθρωπος. ώς μέν γὰρ ἄνθρωπος, υίός τε ἢν Δαδίδ, καὶ ταῖς οίχείαις γερσίν ήψατο των όφθαλμων, καὶ αἰσθητως έφθέγξατο· ώς δὲ Θεός καὶ τοῦ φωτός δημιουργός φως τοις σχοτεινοίς παρέσχεν όφθαλμοίς. Έπει δε φανερόν γενέσθαι αὐτόν τοῖς πᾶσιν οὔπω καιρός ἦν. τοῦτο γὰρ μετὰ τὸ πάθος αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν άνάς ασιν έταμιευέτο, «Ένεβριμήσατο αὐτοίς φησι λέγων· «Όρᾶτε μηδείς γινωσκέτω». σιωπάν αὐτοῖς έπιτάξας μετά πολλής τής σφοδρότητος τὸ γεγονός. Οί δὲ «Έξελθόντες φησί, διεφήμισαν αὐτὸν ἐν όλη τη γη έχείνη». Ώς ἔοιχεν, εί μη παρηγγέλλοντο σιγάν, καὶ παγκόσμιοι ἀν ἐγένοντο κύρηκες τῆς αὐτοῦ δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ παρηγγέλθησαν, ἀπέσχοντο μὲν τοῦ πόρρω βαδίζειν, ἐν δὲ τοῖς πλησιοχώροις οὐχ ὑπήνεγκαν μὴ κηρύττειν. Οὕτω μὴ τὸ σῶμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τελέως ἐφωτίσθησαν οί τῷ Χριστῷ ἀχολουθήσαντες τυφλοί.

'Αχολεθήσωμεν οὖν χαὶ ήμεῖς, ἀδελφοὶ, τῷ φωτὶ,
τῷ χαὶ ψυχὴν χαὶ σῶμα φωτίζοντι. 'Οδεύσωμεν
πρὸς τὴν λάμψιν αὐτοῦ, χαὶ ὡς ἐν ἡμέρα Κυρίου
εὐσχημόνως περιπατήσωμεν. Δοξάσωμεν αὐτὸν δι'
ἔργων ἀγαθῶν, χαὶ τοὺς εἰς ἡμᾶς ὁρῶντας δοξάζειν αὐτὸν παρασχευάσωμεν. Φύγωμεν τὸ ἀντίθετον
σχότος, ὅ ἐστιν ἡ άμαρτία, χαὶ ὁ τῆς άμαρτίας
προστάτης διάδολος. 'Εχεῖνο τὸ φῶς ἥλιος ὑπάρ-

χον της καθόλου δικαιοσύνης, σωφροσύνης, εἰρήνης, συμπαθείας, άνεξικακίας, άγάπης, καὶ άπλῶς πάσης άρετης, καθίς ησι μετόχες τές αὐτῷ προσανέχοντας τὸ δὲ ἀντίθετον σχότος, σχότος χαχίας ον, πόρνους, μοιχούς, μνησικάκους, ἀσπλάγχνους, άτάχτους, άρπαγας, καὶ άπλῶς πάσης κακίας πεπληρωμένους δείχνυσι τοὺς αὐτὸ πλησιάζοντας. Πόθεν γάρ εἰπέ μοι τὸν πιστὸν τοῦ ἀπίστου, τὸν πεφωτισμένον τοῦ ἀφωτίστου, ταὐτὸ δὲ εἰπεῖν τὸν βεδαπτισμένον κατά Χρισόν, καί συνταξάμενον τῷ Χριςῷ, τοῦ ἀβαπτίστου καὶ τῷ διαβόλῳ συντεταγμένου διαχρινοῦμεν; οὐχ ἀπὸ τῶν λόγων; οὐχ ἀπὸ τῶν ἔργων; οὐχ ἀπὸ τῶν τρόπων; Εἴ τις οὖν χατὰ ταῦτα τοῖς ἀφωτίστοις ἐξομοιοῦται, λέγων εἶναι βεβαπτισμένος κατά Χριστόν, ού της συμμορίας έχείνων έστι σαφώς, περι ών φησιν ό 'Απόστολος-«Θεόν όμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται; βδελυχτοί όντες χαί ἀπειθεῖς, χαί πρός πᾶν ΄ ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι» (1); Ποῦ οὖν, εἰπὲ, τάξωμεν τούς τοιούτους όμολογοῦντας ἄμα χαὶ άρνουμένους Θεόν; μετὰ τῶν πιστῶν; ἀλλ' ἀρνοῦνται τοῖς ἔργοις. μετὰ τῶν ἀπίστων; ἀλλ' όμολογοῦσι διά της γλώττης. όντως διπρόσωπόν είσί τι καί δυσξύμβλητον τέρας. Ο μέν τοι ψαλμωδός Προφήτης, φθάσας διελύσατο την ἀπορίαν 'Αποδώσει λέγων ό Κύριος, εκάστω κατά τὰ έργα αὐτοῦ (2). Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τὸν ἀχούοντα, χαὶ μὴ ποιοῦντα τούς αὐτοῦ λόγους, μωρὸν εἶναι ἀπεφήνατο (3). Παῦλος δὲ ὁ ἐξ οὐρανοῦ κλητὸς ᾿Απόστολος, «᾿Αποδώσει, φησίν, ό Κύριος, τοῖς μέν καθ' ὑπομονὴν έργου άγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητουσι, ζωήν αἰώνιον όργη δὲ καὶ θυμός καὶ θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν» (4). Καὶ πάλιν «Ούχ

⁽¹⁾ Τιτ. ά, 16. (2) Ψαλμ. ξά, 11. (3) Ματθ. ζ'. 26. (4) Ρωμ. 6', 7.

οἱ ἀχροαταὶ τοῦ νόμου δίχαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου διχαιωθήσονται» (1)· χαὶ, α"Ος φησιν ἐν νόμῳ χαυχᾶσαι, διὰ τῆς παραδάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις» (2).

Καθάπερ δὲ, ἀδελφοί, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Παῦλος, ὅτι: «Περιτομή ώφελεῖ, ἐάν νόμον πράττης. ἐὰν δὲ παραβάτης νόμε ής, ή περιτομή σου αχροδυστία γέγονεν» (3) ούτως οὐδὲν άπᾶδον πρός ύμας είπειν, ότι πίστις ώφελει, έάν κατά συνείδησιν πολιτεύηταί τις, καὶ άνακαθαίρη έαυτὸν δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὰς συνθήκας, ας εποιήσατο πρός τον Θεόν επί τοῦ θείε βαπτίσματος, είς έργον προάγη εάν δε τη συνειδήσει ἀπειθή, καὶ τὰς συνθήκας ἀθετή, ή τούτου πίστις ἀπιστία γίνεται· πῶς γὰρ ἐπιστεύσαμεν ὅτι σωθησόμεθα βαπτισθέντες; πάντως ὅτι τοῦ Κυρίε ηχούσαμεν εἰπόντος. «Ο πιστεύσας καὶ βαπτισθείς σωθήσεται ό δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται» (4). 'Επεὶ τοίνυν ἐχεῖνος ἀμφότερα ταῦτα εἶπεν ή αὐτοαλήθεια, τό τε πιστεῦσαι καὶ τὸ βαπτισθήναι, των άδυνάτων έστι σωθήναι τον μή θέλοντα βαπτισθήναι, κάν λέγη δήθεν πιστεύειν καί τὸν μὴ πιστεύοντα, κὰν ἐβαπτίσθη. 'Αλλ' ἐρεῖ πιστεύειν πᾶς ὁ βαπτισθείς· άλλ' ἀχούσει παρὰ τοῦ 'Αποστόλου' «Δεϊξόν μοι την πίστιν σου έχ των έργων σου » (5). Καὶ ὁ Κύριος γὰρ διὰ τοῦτο τὴν πίςιν τῷ θείῳ βαπτίσματι συντάττει, διὰ τῆς πίςεως την των οίχείων έντολων τήρησιν τω βαπτίσματι συνάπτων πρότερον γὰρ εἰπών τοῖς μαθηταῖς. «Πορευθέντες είς τον χόσμον απαντα, χηρύξατε το Εὐαγγέλιον πάση τη κτίσει»· εἶτ' ἐπήγαγεν· « Ο πιςεύσας χαὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται». Τί οὖν φησιν έν τῷ κεκηρυγμένῳ παρὰ τῶν πεμφθέντων Εὐαγγελίω, καὶ τί πιστεύειν ἀναγκαίως πρακτέον εἶναι τοῖς ὑπακούουσι; πάντως ὅτι ὁ τὰς ἐντολὰς ἔχων τοῦ Χριστοῦ, καὶ πράττων καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν αὐτόν· καὶ, "Οτι δι' ὑπομονῆς, καὶ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ζωῆς τῆς σωτηρίας ἐςὶν ἐπιτυχεῖν· καὶ, 'Εὰν μὴ περισσεύση ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ταῦτα γάρ ἐστιν ἄπερ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου κηρύττειν αὐτοῖς ἐπέταξεν.

Οὐχοῦν ό τηρεῖν σπεύδων τὰς θείας ἐντολὰς, ἐχεινός έστιν ό πιστεύων. ό δὲ μὴ σπεύδων πράττειν καὶ τηρεῖν, μηδὲ ζημίαν ήγούμενος τὸ μὴ τηρεῖν, μηδὲ διὰ μετανοίας έαυτὸν ἐπανάγων πρὸς την των θείων έντολων τήρησιν, οὐδὲ μετὰ των βε**δαπτισμένων στήσεται, κὰν λέγη βεδαπτίσθαι: «Δι**χοτομήσει γάρ φησιν αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει» (6). 'Αλλὰ τοῦτο μὲν πρός ήμας εν άπειλαίς έτι κείται, φιλανθρώπως τοῦ δεσπότου τὴν ἡμετέραν μετάνοιαν ἐκδεχομένε. τοὺς δὲ Ἰουδαίους πρὸς σωφρονισμὸν ἡμέτερον ἐντευθεν έδιχοτόμησε, και της πρός έαυτον και τον 'Αδραάμ συγγενείας άπηλλοτρίωσε, πρός αὐτοὺς λέγων· «Ύμεζς έχ τοῦ πατρός ύμων τοῦ διαβόλε έστὲ, χαὶ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ θέλετε ποιεῖν» (7). Καὶ πάλιν «Εἰ τέχνα τοῦ ᾿Αδραὰμ ἢτε, τὰ ἔργα του 'Αβραάμ ἐποιείτε ἄν » (8). "Οτι δὲ ἐκ γένους 'Αβραάμ ήσαν οὖτοι, τίς οὐκ οἶδεν. Εὶ γοῦν ή τῶν ξργων τε καὶ τρόπων άλλοτριότης καὶ τὴν κατά σάρχα γνησιότητα χαταργεί, χαὶ τοὺς χαθ' αἶμα υίοὺς ἐχβάλλει τῆς υίότητος, πῶς ἡμᾶς τοὺς μηδέ κατά σάρκα τὸ γένος ἀναφέρειν ἔχοντας εἰς Χριστόν, ή διὰ τῶν ἡμετέρων ἔργων τε καὶ τρό-

⁽¹⁾ Ρωμ. β΄, 13, (2) Ρωμ. β΄, 23. (3) Ρωμ. 6΄, 25. (4) Μαρχ. ις΄, 16. (5) ἴαχ. β΄, 18. (6) Ματθ. χδ΄, 51. (7) ἴωαν. ή, 44. (8) ἴωαν. ή, 39.

πων πρός αὐτόν ἀνομοιότης, οὐχ ἀπαλλοτριώσει τῆς θείας υἱοθεσίας, χαὶ τῷ ἀντιχειμένῳ φέρουσα συντάξει;

'Αλλὰ ταῦτα καὶ ὁ Κύριος φιλανθρώπως κατηξίωσεν εἰπεῖν, καὶ ἡμεῖς τολμῶμεν πρὸς ὑμᾶς λαλεῖν, οἱ τοῖς αὐτοῖς ὑποκείμενοι πάθεσιν, ἵνα μὴ ταῦτα πράττωμεν· ἵνα μὴ ταῦτα πάθωμεν· ἕνα μὴ τῆ καταδίκη τῶν εἰς τέλος ἀποβλήτων ὑπευθύνες ἑαυτὸς ποιήσωμεν. Ἐνι γὰρ ἐνταῦθα μὴ μόνον ταῦτα φυγεῖν διὰ τῆς μετανοίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν

αἰώνων της μετανοίας, συστηναί τε καὶ ἀφομοιωθηναι τῷ Υἰῷ τοῦ Θεοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐξάγειν ἀξίους ἐξ ἀναξίων, καὶ υἱοποιεῖν δι' ἑαυτοῦ τῷ ἀνωποιεῖν της ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς δόξης καὶ βασιλείας. ης γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, ἐν δόξα σὺν άγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

OMIAIA AA'.

Εκφωνηθεῖσα ἐν λιτῆ τελουμένη κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Αὐγούστου.

Θεός θάνατον οὐχ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλεία ζώντων » (1). Εἰ δὲ θάνατον δ Θεός οὐχ ἐποίησεν, οὐδὲ τῶν ἐπαχολυθησάντων τῷ θανάτω γαλεπών αὐτὸς ήμιν ἐστιν αίτιος, πόθεν οὖν ήμῖν αι ἀρρωςίαι και τὰ νοσήματα και τ'άλλα τῶν δυσχερῶν, ἀφ' οὖ καὶ ὁ θάνατος; πόθεν δὲ καὶ ό θάνατος; 'Από της πρός τὸν Θεὸν τὴν ἀρχὴν ήμετέρας παραχοής ἀπὸ της παραβάσεως της ὑπὸ θεοῦ δεδομένης ήμιν έντολης. ἀπὸ της ἐν τῷ παραδείσω του θεού προγονικής ήμων άμαρτίας. "Ωςε καὶ αί νόσοι, καὶ τὰ ἀβρως ήματα, καὶ τὸ ποικίλον άπαν τῶν πειρασμῶν ἄχθος, ἀπὸ τῆς άμαρτίας έστί. δι' αὐτὴν γὰρ ἐνεδύθημεν τοὺς δερματίνους χιτώνας, τὸ νοσερόν τοῦτο καὶ θνητόν καὶ πολυώδυνον σώμα, καὶ μετωχίσθημεν εἰς τὸν πρόσκαιρον καὶ ἐπίκηρον τοῦτον κόσμον, καὶ κατεδικάσθημεν !

ζην πολυπαθη και πολυσύμφορον βίον. Όδος ούν έστιν οίον ή νόσος τραχεϊά τε καὶ δυσάντης, είς ην όδον εἰσήγαγε των ἀνθρώπων τὸ γένος ή άμαρτία και της όδου ταύτης ό τελευταίος σταθμός, καὶ τὸ ἔσχατον καταγώγιον ἐστίν ὁ θάνατος. Οὐ μόνον δὲ ὁ Θεὸς θάνατον οὐχ ἐποίησεν, ἀλλὰ χαί έχώλυσε γενέσθαι καί τοι έπειδή περ αὐτεξούσιον ζῶον τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν, οὐχ ἔδει χωλύειν, ἵνα μή τὸ οἰχεῖον ἔργον ἀνέλη, τὴν παρ'αὐτοῦ δεδομένην ήμιν αὐτεξουσιότητα ἀφαιρούμενος. 'Αλλ' εδρεν ἐν σοφία και άγαθότητι, πως αν και κωλύση από του θανάτου τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτεξούσιον αὐτῷ συντηρήση. Πῶς οὖν τοῦτο ἐποίησεν; εὐθὺς πλάσας τε καὶ ζωώσας ἀπαθανατίζουσαν εἰσήνεγκεν αὐτῷ συμβουλήν, καί προασφαλιζόμενος άγαν τήν ζωοποιόν συμβουλήν, οίχείαν ἐποίησεν ἐντολήν χαὶ

⁽¹⁾ Σορ. Σολ. ά, 13.

προηγόρευσε φανερως, θάνατον είναι διατεινάμενος της ζωούσης έντολης την άθέτησιν, καὶ θάνατον ού τὸν σωματικόν τέως, ἀλλὰ τὸν τῆς ψυχῆς, είπων πρός τήν των προπατόρων ήμων συζυγίαν εκείνην, ή αν ώρα φάγησθε από του ξύλου του γινώσχειν χαλόν χαὶ πονηρόν, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. 'Ορᾶτε, οὐχ εἶπε προς αχτιχῶς, οἶαν ἡμέραν φάγητε ὰποθάνετε· τὸ γὰρ πρόσταγμα αὐτοῦ γένεσίς ἐστι τοίς οὖσι πάσι· καὶ αὐτὸς τὰ πάγτα ἐνετείλατο καὶ έχτίσθησαν, τον δέ θάνατον ούχ ένετείλατο, άλλά προχατήγγειλεν έχ παραβάσεως εσόμενον, είπών. Μή φάγησθε ἀπὸ τοῦ ξύλε. ἤ γὰρ ἄν ἡμέρα φάγησθε ἀποθανεῖσθε· ἵνα τὴν συμδουλὴν στέργοντες, καὶ τὴν παράδασιν φεύγοντες, τῷ θανάτῳ μὴ περιπέσωμεν. "Οτι δὲ χαὶ θάνατον οὐ τὸν σωματιχὸν είπε τέως, άλλά τὸν τῆς ψυχῆς, φανερόν οὐ γὰρ ἀπέθανον σωματιχώς, χαθ' ήν ήμέραν ἐγεύσαντο τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου.

'Αλλά τίς ἐστιν ό της ψυχης θάνατος; ή τοῦ Θεοῦ ἐγκατάλειψις. ώσπερ γὰρ φωτὸς παρόντος, ούχ έζιν ένταυτῷ παρείναι καὶ σκότος, ἀλλ' ἐπιλιπόντος του φωτός τὸν τόπον, σχότος ἐπιγίνεται, ούχ έχ τοῦ φωτός ἔχον τὴν γένεσιν, ἀλλ' ἐχ τοῦ διαφράττοντος έχ της σχιάς ούτω καί του θεου αύτοζωής όντος, καὶ ζωής τῶν ζώντων πάντων, καὶ μάλιστα τῶν θείως ζώντων, παρόντος τἢ καθ' ἡμᾶς ψυχή, ἀδύνατον καὶ τὸν θάνατον παρεῖναι ταύτη. Έγκαταλιπόντος δὲ ταύτην τοῦ Θεοῦ, ὁ θάνατος αὐτή προσγίνεται, οὐχ ἐχ τοῦ Θεοῦ τὴν γένεσιν ἔγων, άλλ' έχ τοῦ αἰτίε της θείας ἐγχαταλείψεως, őπερ ἐςὶν ἡ άμαρτία. Όρᾶτε, πῶς οὐκ ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ θάνατος, άλλ' έχ της άμαρτίας; άλλὰ πῶς ἐγχαταλιμπάνει την ψυχην ό πανταχοῦ παρών, ό μηδαμόθεν ἀπών; ώς πρότερον έγχαταλιποῦσαν τοῦτον

αὐτὴν έχοῦσαν, χαὶ ὡς αὐτεξούσιον ὑπ' αὐτοῦ χτισθεζοαν μή βιαζόμενος. ώς ε και της είς ήμας θείας έγχαταλείψεως ήμεις ήμιν αὐτοις έσμεν αίτιοι, άλλ' οὐχ' ὁ ποιήσας ήμας Θεός. Ήμεῖς οὖν ἐσμὲν φευ! οί του οἰχείου θανάτου γεννήτορες, χαταλιπόντες έχόντες τὸν εἰς τὸ ζῆν χτίσαντα, χαὶ ἀεὶ παρόντα, καὶ παρ' έαυτοῦ ζωοποιούντα δεσπότην, ωσπερ οί εν σταθερά μεσημβρία τους όφθαλμους χαταμύοντες, χαί του φωτός έχόντες ἀπέχοντες, καί τοι παρόντος καὶ ἐπιλάμποντος ἀθετήσαντες γάρ τὴν ζωοποιόν συμβουλὴν, καὶ τὸν Θεόν καταλιπόντες διὰ τῆς ἀθετήσεως, καὶ τῆς ζωῆς ἀπος άντες έχόντες, προσεδεξάμεθα την θανατηφόρον συμδελήν του σατάν, χαὶ δι' αὐτης ήμιν αὐτοίς τουτον είσωχισάμεθα, νεχρόν όντα πνεθμα, ώς πρότερον αὐτὸν ἐγκαταλιπόντα Θεὸν, καὶ νεκρώσεως ἡμῖν δι έαυτου γενόμενον πρόξενον, και νεκρώσεως έτι της κατά ψυχήν λέγω, ήτις όταν ή κεχωρισμένη Θεού, κατά Παύλον είπειν, ζώσα τέθνηκε (1). Μάλλον δε και θανάτε χείρων αύτης ή ζωή. άργη γάρ οδσα πρός παν άγαθόν, ἐνεργής γίνεται πρός παν πονηρόν, αὐτεπίδουλος οὖσα, καὶ αὐτοφθόνω κακία διηνεχῶς πρός τὰ χείρω έαυτὴν συγελαύνεσα. Τάγα πολλοί τὸν 'Αδάμ αἰτιῶνται, πῶς εὐκόλως τῷ πονηρῷ συμβούλῳ πεισθείς τὴν θείαν ἠθέτησεν ἐντολήν, χαὶ διὰ της τοιαύτης άθετήσεως ήμεν τὸν θάνατον προεξένησεν. άλλ' οὐχ ἔστιν ίσον πρό της πείρας έθελησαι γεύσασθαι θανασίμου τινός βοτάνης, χαὶ μετὰ τὸ μαθεῖν διὰ πείρας θανάσιμον οῦσαν, ἀπὸ ταύτης ποθεῖν ἐσθίειν· μεμπτέος γὰρ μᾶλλον ό μετά τὴν πεῖραν σπῶν τοῦ δηλητηρίου, χαὶ τὸν θάνατον ἀθλίως πρὸς ἐαυτὸν ἐφελχόμενος, τοῦ πρὸ τῆς πείρας τοῦτο πράττοντός τε καὶ πάσχοντος.

Ο μέν οὖν 'Αδάμ πρό τῆς πείρας τῷ πονηρῷ

⁽¹⁾ A' Tip. é. 6.

συμβούλω πεισθείς, παρέβη τὴν τοῦ ἀγαθοῦ συμδουλήν τε καὶ ἐντολήν ήμῶν δὲ ἔκαστος τοῦτο πράττει φεῦ! μετὰ τὴν πεῖραν χαὶ τὴν ἔχδασιν τῶν ήπειλημένων διό καί περισσότερον ήμων εκαστος, ή ό 'Αδάμ ἐχεῖνος μεμπτέος ἐστὶ χαὶ χατάχριτος. 'Αλλ' ούκ έστιν έν ήμιν έκεινο το ξύλον, ούδε του Θεοῦ νῦν ἐστι πρὸς ἡμᾶς ἐντολὴ τὴν ἐχείνου γεῦσιν απαγορεύεσα. Τοῦτ' αὐτὸ μεν έχεῖνο τὸ ξύλον ούκ έστιν εν ήμιν ίσως, ή δε του Θεοῦ εντολή καὶ νῦν ήμιν πάρεστι, τοὺς μὲν αὐτἢ πειθομένους, καὶ κατ' αὐτὴν ζῆν ἐθέλοντας, τῆς τῶν οἰκείων πάντων άμαρτημάτων εὐθύνης, καὶ τῆς προγονικῆς ἀρᾶς καὶ καταδίκης ελευθεροῦσα, τοὺς δὲ καὶ νῦν αὐτὴν άθετουντας, και προτιμώντας αὐτης τὴν του πονηροῦ συμβουλήν τε καὶ προσβολήν, εἰς τὴν ἠπειλημένην τῷ διαδόλῳ καὶ προητοιμασμένην αἰώνιον ξκείνην γέενναν τοῦ πυρός παραπέμπουσα. Τίς οὖν ές ιν ή νῦν ήμιν αυτη προχειμένη του Θεου έντολή; ή μετάνοια. ής το χεφάλαιον, των απηγορευμένων μηχέτι ψαύειν. ἐπεὶ γὰρ ἀπερβίφημεν τοῦ χωρίου της ενθέου τρυφης, και απεκλείσθημεν του παραδείσε τοῦ Θεοῦ διχαίως, χαὶ εἰς τὸ βάραθρον τοῦτο καταπεπτώκαμεν, καὶ συνοικεῖν καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς ἀλόγοις ζώοις χατεδιχάσθημεν, χαὶ ἀνέλπιδες κατέστημεν, όσον τὸ εἰς ἡμᾶς ἦκον, τῆς πρὸς τὸν παράδεισον άνακλήσεως, αὐτὸς ὁ δικαιοσύνη τότε την δίκην ἐπενεγκών, μᾶλλον δὲ δικαίως ταύτην έπελθεῖν ήμεν συγχωρήσας, ὑπερδολή νον φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος, διὰ σπλάγχνα ἐλέους αὐτοῦ, μέχρις ήμων ὑπὲρ ήμων κατῆλθε, καὶ καθ' ήμας γενόμενος άναμαρτήτως άνθρωπος, ΐνα τῷ όμοίω το δμοιον άναδιδάξη και άνασώσηται, την σωτήριον της μετανοίας εἰσήνεγκε συμβουλήν τε καὶ ἐντολὴν, πρὸς ἡμᾶς εἰπών «Μετανοεῖτε, ὅτι || θηκε, τῷ πνεύματι; ἵνα τῆς ἀθλίας τὴν μακαρίαν

ήγγικεν ή βασιλεία των οὐρανων» (1) πρὸ μέν γὰρ της ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅσον δ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέχει, τοσοῦτο μαχρὰν ήμων ήν ή βασιλεία των οὐρανών· τοῦ δὲ βασιλέως των ούρανων ήμιν ενδημήσαντος, καί την μεθ' ήμῶν ἔνωσιν εὐδοχήσαντος, ἤγγισεν ήμῖν πᾶσιν ή βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μετανοήσωμεν οὖν, ἀδελφοὶ, παραχαλῶ, χαὶ χαρπούς άξίους της μετανοίας ἐπιδειξώμεθα, ΐνα τήν των οὐρανων βασιλείαν κληρονομήσωμεν έγγὺς ήμῶν αὕτη γέγονε, μὴ μακρύνωμεν ήμᾶς αὐτοὺς ἀπὸ ταύτης ἡμεῖς διὰ τῶν ἔργων τῶν πονηρών. Τὸ ἀνέσπερον ήμιν ἐπέλαμψε φως όδεύσωμεν πρός την λάμψιν αὐτοῦ διὰ τῶν ἔργων τῶν άγαθων. Ή αιώνιος έφανερώθη ζωή άντιλαδώμεθα ταύτης ήμεις δι' άρετων όση δύναμις. Ό μαχαρίους ποιών ήμας Χριστός ἐπεδήμησε· προθύμως αὐτῷ προσέλθωμεν. Φύγωμεν τῶν ἐν σχότει καὶ σκιᾶ θανάτου καθημένων τὴν ἀθλιότητα. Ποθήσωμεν καὶ κτησώμεθα τὰ ἔργα της μετανοίας, φρόνημα ταπεινόν, χατάνυξιν χαὶ πένθος πνευματικόν, καρδίαν πραείαν ελέους γέμεσαν, δικαιοσύνης έρωσαν, καθαριότητος άντιποιουμένην, είρηνικήν, είρηνοποιόν, φερέπονον, τοῖς ὑπὲρ ἀληθείας καί δικαιοσύνης ένασμενίζουσαν διωγμοίς καί ζημίαις καὶ ὕδρεσι καὶ συκοφαντίαις καὶ πάθεσι, τοῦ λέγοντος αχούοντες· « Μαχάριοι οί πτωγοί τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐζιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μαχάριοι οί πενθούντες, ὅτι αὐτοὶ παραχληθήσονται μαχάριοι οί πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ χληρονομήσουσι τήν γήν μαχάριοι οί πεινώντες χαὶ διψώντες τήν διχαιοσύνην » (2), καὶ όσα τῶν έξης. ᾿Αλλὰ τίνος ενεχεν, είπων ο Κύριος, μαχάριοι οί πτωχοί, προσέ-

⁽¹⁾ Ματθ. δ', 17. (2) Ματθ. έ. 3.

διέλη πτωγείαν, χαὶ ἵνα πᾶσαν ώς ἐν ὀλίγω μεμαχαρισμένην πτωχείαν συμπεριλάδη, χαὶ πρὸς τούτοις, ίνα το αίτιον της μαχαριότητος ήμιν ἐπιδείξη. πρωτοπαθές γάρ ον το καθ' ήμας πνευμα, καλώς μέν έχον καὶ θεοφιλώς μακαρίους ήμας ποιεί καχῶς δὲ καὶ θεομισῶς διακείμενον ἀθλίους ἀποκαθίστησι· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἀπὸ τούτου τὴν άργην των μαχαρισμών εποιήσατο. Τρεῖς δέ εἰσι πτωχείαι, μία μέν ή κατά τὸν βίον ξκάστου καὶ τήν περιουσίαν, ήτις ές λν ή στένωσις των πρός τὸ ζην αναγχαίων, ή εναντιώτατόν έστιν ό πλοῦτος, χατά τὸν εἰπόντα. Πλοῦτον χαὶ πενίαν μή μοι δός. Έτέρα ἐστὶ πτωχεία ή κατὰ τὸ οἰκεῖον ἑκάστου σωμα, όταν ύπὸ λιτῆς άγαν διαίτης καὶ όλιγοτροφίας υπάρχη κατεσκλημένον, κατά τον εἰπόντα· α Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας, καὶ ἡ σάρξ μου ήλλοιώθη δι' έλαιον » (1). Έτέρα έστὶ πτωχεία τὸ μετριάζον καὶ συνεσταλμένον του φρονήματος της ψυχης, όπερ ἐστίν, ή τοῦ καθ' ήμᾶς πνεύματος της ψυχης ταπείνωσις, ή έναντίον ή ύπερηφανία.

Έχειναι τοίνυν, ή τοῦ βίε λέγω, χαὶ τοῦ σώματος πτωχεία, ἐὰν μὲν συνημμέναι ιος ταπεινώ
της ψυχης φρονήματι, μαχαριότητός εἰσιν άξιαι
εἰ δὲ διεζευγμέναι της ταπεινώσεως μεθ' ὑπερηφανίας εἰσὶν, ἀθλιότητος ὄντως εἰσὶ μεσταί. Ἡ γὰρ
έχουσίως τις ὑπάρχει χατὰ τὸν βίον, ἢ χατὰ τὸ σῶμα πτωχὸς, ἢ ἀχουσίως ἀν οὖν ἀχουσίως ἢ τις
πτωχὸς, οὐχ ἔχει δὲ τὴν ἐχ μετανοίας τὴ ψυχὴ
προσγινομένην ἀγαθὴν διάθεσιν, τὴν ταπείνωσιν,
οὐ φέρει γενναίως τὴν ἀχουσίως προσοῦσαν αὐτῷ
πτωχείαν, ἀλλὰ χαὶ χατὰ Θεοῦ γογγύζει, τῆς δικαιοτάτης αὐτοῦ προνοίας ὡς μὴ τοιαύτης οὕσης χαταφερόμενος χαὶ τοῖς ἀνθρώποις πολυ-

τρόπως έπηρεάζει, μή πρός Θεόν βλέπων, έφ' δν ουδείς έλπίσας χατησχύνθη ποτέ ουδέ τὰς δαπάνας συς έλλων, και ταῖς χερσι τὸ ζῆν ποριζόμενος, ή προσαιτών παρά των εύπορούντων σύν ταπεινώσει άλλ' ή κλέπτης, λωποδύτης, τυμδωρύχος, άρπαξ γινόμενος. ή παράσιτος, συχοφάντης, ψεύστης, ύποχριτής, άγενη καί δουλοπρεπη κολακείας ύπερχόμενος πρός τους έχοντας, ἐπὶ προσδοχία τοῦ λαβεῖν τινα πορισμόν παρ' αὐτῶν. 'Αρ' οὐχ άθλιώτατός έστιν ό τοιοῦτος πτωχός; μᾶλλον δὲ οί τοιούτοι, καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ μακαριζομένων άλλοτριώτατοι; Εί δέ τις εύρεθείη πτωχεύων έχουσίως μέν, φυσιώσει δέ τινι μᾶλλον, άλλ' οὐ σὺν ταπεινώσει τοῦτο πράττων, μηδε δια την επαινετὴν πτωχείαν τοῦ πνεύματος, τὴν τρυφὴν χαὶ τὸν πλούτον ἀποποιούμενος, καὶ οὖτος μικρού παραπλήσιος ὑπάρχει τοῖς δαίμοσιν ἐχείνων γὰρ ἡ μεθ' ύπερηφανίας άτροφία καὶ ἀκτησία· διὰ ταῦτα, «Μακάριοί φησιν ό Κύριος, οί πτωχοί τῷ πνεύματι», τουτέστιν, οί διὰ τὴν ἔνδον καὶ ἐν ἑαυτοῖς τοῦ φρονήματος της ψυχης ταπείνωσιν, καὶ την ἐκ της έγχρατείας τοῦ σώματος ἀσπαζόμενοι πτωχείαν, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην πλούτου παντός ποθεινοτέραν ήγούμενοι οί κάν τι τούτων άκουσίως αύτοζς ἐπέλθοι, διὰ της ὑπομονης καὶ της εὐχαριστίας έχούσιον έαυτοῖς ποιοῦνται τὸ ἀγαθὸν καὶ τῶν τοιούτων εστίν ή βασιλεία των οὐρανων. Σπουδάσωμεν, άδελφοί, το:οῦτοι πτωχοί καὶ ήμεῖς γενέσθαι, ΐνα βασιλείαν οὐράνιον χομισώμεθα: εἰ δὲ μὴ προαιρούμεθα τοιούτοι πτωχοί γενέσθαι, διά γούν της ελεημοσύνης καὶ της έκ των ύπαρχόντων ήμίν μεταδόσεως, χοινωνοί τῶν τοιούτων πτωχῶν γενώμεθα. Κτησώμεθα φίλους έχ τοῦ μαμωνᾶ τῆς άδιχίας, τυτέστιν έχ τῶν χατὰ περίσσειαν ἐνόντων

⁽¹⁾ Ψαλμ. ρή, 23.

ήμῖν, ἔως ἀν ὧμεν ἐν τῆ παρούση ζωῆ, ὡς ἀν μεταστάντας της ένταυθα ζωής, δέξωνται ήμας είς τὰς αὶωνίους αὐτῶν ἐχεῖνοι μονάς. Ἐβουλόμην μὲν οὖν καὶ πάντων έξης τῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου μαχαρισμών παραγυμνώσαι νθν ύμιν, άδελφοί, την διάνοιαν άλλ' ούτε ό παρών άρκέσει καιρός, καὶ ὁ προτεθείς ήμῖν τὴν ἀρχὴν λόγος ἀπαιτεῖ τὸ λείπον· δείξαι γὰρ προεθέμεθα, ώς ὁ Θεὸς θάνατον ούχ εποίησεν, οὐδὲ νοσήματα καὶ ἀσθενείας εδείξαμεν δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ χατὰ ψυχὴν θανάτου, οὖ έστι προηγουμένως χέντρον ή άμαρτίσ. Δεῖ γοῦν καὶ περὶ τοῦ κατὰ σῶμα θανάτου ζητήσαι καὶ μαθείν ήμας, πόθεν έχει την γένεσιν καί τοῦτον γάρ τὸν θάνατον ὁ Θεὸς σὐτοζωὴ ὢν, χαὶ ὅλως ζωὴ, καὶ ζωῆς παντοίας αἴτιος, τῆς τε ἐν χρόνῳ καὶ της έν αίωνι, καὶ μάλις α της ἀιδίου καὶ θεοειδούς.

Καὶ τοῦτον τοίνυν τὸν τοῦ σώματος θάνατον, ό θεός ούτε έδωχεν, ούτε ἐποίησεν, ούτε προσέταξε γενέσθαι. Εί δε καὶ τοῦτον ὁ Θεὸς τὸν θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τῶν σωματιχῶν νοσημάτων αὐτός έστιν αίτιος, πόθεν οὖν ήμῖν αί σωματικαὶ ἀρρωστίαι καὶ τὰ νοσήματα; ἀφ' οὖ καὶ ὁ τοῦ σώματος θάνατος; Πόθεν δὲ ὁ θάντος οὖτος; προσέχετε χαὶ συνίετε. Ο νοητός καὶ ἀρχέκακος ὄφις, ἐπεὶ τὴν ἀρχὴν πρός τὴν χαχίαν ἀπηυτομόλησε, στερεῖται τῆς άγαθης καὶ όντως ζωης, άπωσθεὶς ταύτης δικαίως, ής ἀπέδρα φθάσας αὐτὸς, καὶ νεκρὸν γίνεται πνεῦμα, οὐ κατ' οὐσίαν, οὐ γάρ ἐστιν οὐσία νεκρότητος, άλλὰ κατὰ ἀποδολήν της ὄντως ζωής. Ὁ δὲ χόρον μὴ λαμδάνων τῆς πρὸς χαχίαν δρμῆς, χαὶ νεχροποιόν έαυτόν ποιεί πνεύμα, δόλω φεύ! τόν άνθρωπον ἐπισπασάμενος πρὸς χοινωνίαν τῆς οἰχείας νεχρώσεως. Όμονοήσαντες δε τῷ σατᾶν οί τοῦ γένους προπάτορες, παρὰ γνώμην τοῦ κτίσαντος, γυμνωθέντες των έχ της άνωθεν αίγλης φωτεινών καὶ ζωτικῶν ἐνδυμάτων, νεκροὶ φεθ! ὡς ὁ σατᾶν ||

καὶ αὐτοὶ κατὰ πνεῦμα γεγόνασιν. Ἐπεὶ δ' ὁ σατᾶν ού νεχρόν έστι πνεύμα μόνον, άλλά καὶ νεχρούν τούς έγγίζοντας, τοίς δέ μετασχούσι της έχείνου νεχρώσεως καὶ σῶμα παρῆν έχατέρω, δι'οὖ καὶ συνεπεράνθη πρός έργον έλθουσα ή νεχροποιός συμβουλή, μεταδιδόασι καὶ τοῖς οἰκείοις σώμασι τὰ νεχρά χαὶ νεχροποιά γεγονότα πνεύματα της νεκρώσεως, καν διελύθη πάραυτα πρός γην επιστρέψαν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, εἰ μὴ προμηθεία καὶ δυνάμει συνερχόμενον χρείττονι τὴν ἀπόφασιν ἐχαρτέρει, του βήματι μόνω τὰ πάντα φέροντος δς ανέσχε μεν και ύπερέθετο, καθάπερ έφημεν πρότερον, τὴν ἀπόφασιν τοῦ χατὰ σῶμα θανάτου, χαὶ ήνίκα ταύτην έξήνεγκε, βάθει σοφίας καὶ φιλανθρωπίας ύπερβολή, πρός το μέλλον την είς έργον έχβασιν ταύτης έταμιεύσατο ου γάρ εἶπε πρός τὸν 'Αδάμ, ως έπεὶ έφαγες άπο τοῦ ξύλου, οὖ ένετειλάμην σοι μή φαγείν, ἐπιστράφηθι ὅθεν ἐξηλθες, άλλα πολλα μεταξύ προθείς, το διάς ημα δηλουντα της ένταῦθα ζωής, εἶτ' ἐπήνεγχεν « "Οτι γη εἶ, καί είς γην άπελεύση» · μηδ' ένταῦθα προτάσσων, άλλα προαναγγέλων, καὶ ἐφιεὶς, καὶ μὴ κωλύων σὺν δίχη τὸ ἐχθησόμενον. Όρᾶτε, ὅτι οὐδὲ ὁ σωματιχὸς θάνατος έχ του Θεου, άλλ' έχ της άμαρτίας χα ούτος, καὶ της την άμαρτίαν ἐργασαμένης ψυχης, καί του δολίως πρός την άμαρτίαν συναρπάσαντος όφεως; Ούχοῦν καὶ τὰ σωματικά νοσήματα, ἀπὸ ταύτης έσχε τὴν πάροδον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρῶτος νοσερόν χτησάμενος σώμα, ῷ χαὶ διηνεχεῖ χλόνφ συζων ό Κάϊν, ἐχ τῆς άμαρτίας εἰς ταύτην ἦλθε τήν καγεξίαν· ό γάρ τρόμος, δν σπασμόν ἰατρῶν όνομάζουσι παίδες, ἀπροαίρετός ἐστι χίνησις ἐν τοῖς τὰ μέλη συνέχειν καὶ συνδεῖν πεφυκόσι μορίοις του σώματος. ός όταν έξ ένδείας έπιγένηται του έμφύτου ύγρου, οὐδ' είχει τη τέχνη, οὐδὲ ίασιν είς τὸ έξης ἐπιδέχεται.

Έπεὶ οὖν ὁ Κάιν χαχῶς εἰς τέλος διέθηχε τὸν | έχ φύσεως ένυπάρχοντα πρός τον οίχεῖον άδελφόν σύνδεσμον, την άγάπην περιτρέψας είς μίσος, γεννηθέν μέν έχ φθόνου, τελευτήσαν δέ είς φόνον διά τούτο τής έχ του φθόνου τηχεδόνος συνεργαζομένης τὸ πάθος, ἀνηχέστω χαταλλήλω παιδεύεται νόσω, τη κατά τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μυῖς πληγή, ᾶ σύνδεσμος ύπάρχει του σώματος. Όρατε σαφώς, **ὅτι μὴ μόνον ὁ θάνατος, ἀλλὰ καὶ τὰ νοσήματα,** καὶ αἱ ἀρρωστίαι τοῦ σώματος ἐκ τῆς άμαρτίας την άρχην έσχον; Τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ήμιν δεικνύς έν τῷ Εὐαγγελίῳ, μέλλων μέν ίᾶσθαι τὸν ἐν Καπερναούμ ύπὸ τεσσάρων πρὸς αὐτὸν χαθιέμενον παράλυτον, φησί πρός αὐτόν «Τέχνον, ἀφέωνταί σε αί άμαρτίαι» (1), προανασπών οίον το κέντρον, χαὶ τὸ αἴτιον ἐχβάλλων τῆς νόσου, χαὶ τότε τὴν ἰατρείαν ἐπάγων. Πρός δὲ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ παρὰ τη προβατική κολυμβήθρα κείμενον μετά την ίασιν, φησίν « Ίδε ύγιης γέγονας, μηχέτι άμάρτανε, ίνα μή γειρόν τί σοι γένηται» (2). Τοῦτο χαὶ Παθλος είδως, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν νοσημάτων έξ άμαρτίας είσιν, είπων περί του άναξίως προσερχομένου τη μυστική τραπέζη, ὅτι κρίμα ἐαυτῷ έσθίει και πίνει, εἶτά φησι· «Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐν ύμιν ασθενείς και άρρωστοι, και κοιμώνται ίκανοί» (3). 'Αλλά κάὶ της θνητης φύσεως αι κηρες, παρ' ών άπαν νόσημα, την άρχην πάντως έχ της άμαρτίας ἔσχον· σπάνιοι δέ είσιν οί πρὸς δόξαν Θεοῦ πάσχοντες, ὡς ὁ ἐχ γενετῆς τυφλὸς ὑπὸ τοῦ Κυρίου θεραπευθείς. Ή γουν φιλανθρωπία των θεοφόρων Πατέρων, έπει των τεσσάρων ώρων του ένιαυτου νοσώδης έστιν ή θερινή, και ταύτης μαλλον ό Αύγουστος μήν ούτος. ζέσασα γάρ έχ τής προλαβούσης θέρμης καὶ τῶν καυμάτων ἡ ἐν ἡμῖν |

ύλη, παν ότι περ αν ένος ή δυοίν εύροι των έν ήμιν στοιχείων, πρός παν αναχεί τό σωμα, και ούτω τούς άλλους των έν ήμεν άγρειούσα, τὰς νόσους ποιεί. Ή γουν φιλανθρωπία, χαθάπερ έφην, των ίερῶν Πατέρων, ίδοῦσα νοσώδη τὸν χαιρὸν τοῦτον, ώς αν ήμιν επικουφίση τας νόσους, το ήγιασμένον τουτο του ραντισμού προσέταξε τελείν ήμας ύδωρ, ϊν' έντευθεν άγιαζόμενοι οί μετά πίστεως προσερχόμενοι, διαμένωμεν άνώτεροι των έξ άμαρτημάτων προσβαλόντων ήμιν νοσημάτων. αμα δὲ καὶ διδάσκοντες ήμᾶς, ἄν τινι συμβή νόσος, μή πρός ἐπαοιδούς καὶ γόητας τρέχειν, ἀλλὰ πρός τὸν Θεὸν, πρὸς τὴν τῶν άγίων αὐτοῦ πρεσβείαν, πρός τὰς τῶν ἀφιερωμένων αὐτῷ καὶ διὰ βίου ἀναχειμένων ύπερ ήμων εντεύξεις χαί δεήσεις χαί προσευχάς οί γαρ πρός επωδάς και γοητείας χορούντες, άθετούσι τὸ εἶναι Θεὸν, συντάσσονται τοῖς δαίμοσι, θανατούσι τὰς έαυτων ψυχάς· έστι δ' ὅτε καὶ νόσους ἀνηκέστους ἐκ τούτων τρυγῶσι καὶ θάνατον· 'Οχοζίας γάρ ποτε ό τοῦ 'Αχαὰβ ἀσθενεία περιπεσών, ἔπεμψε κατὰ τὸ γεγραμμένον πρὸς τὸν θεὸν 'Αχχαρών, είδωλολάτραι δὲ ήσαν οδτοι, χαὶ γοητείαις καὶ μαντείαις προσέχοντες. ἔπεμψε γοῦν ό του βασιλέως 'Αχαὰβ υίὸς οὖτος πρὸς τοιούτους μαθείν περί της άσθενείας αύτου. Υπαντήσας δὲ τοῖς ἀπεσταλμένοις Ἡλιοὺ ὁ Προφήτης, φησὶ πρός αὐτούς. «Παρὰ τὸ μή εἴναι Θεὸν ἐν Ἰσραήλ, ύμεζς πορεύεσθε επιζητήσαι εν τῷ Βάαλ θεὸν 'Αχχαρών; τάδε λέγει Κύριος' ή χλίνη έφ' ής ανέ**δης έχεῖ, οὐ χαταβήση ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ θανάτφ** ἀποθανη» (4).

Όρᾶτε, ὅτι οἱ παρὰ γοήτων καὶ μάντεων ἐπιζητοῦντές τι μαθεῖν, ἢ παθεῖν, ἀθετοῦσιν εἶναι τὸν Θεὸν ἐν ἡμῖν, καὶ θάνατον ἐκεῖθεν καρποῦνται μά-

^{: (1)} Ματθ. θ', 2. (2) Ιωαν. έ, 14. (3) Α΄ Κορ. ιά, 30. (4) Δ'. Βασιλ. Α΄, 3. (ΟΜΙΛ. ΓΡΗΓΟΡ. ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ.)

χώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ» (1). Δεῖ δὲ χαὶ ὑμᾶς συνερ-

γείν ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχαῖς, δι' ἐπιςροφῆς, δι' ἐξαγορεύσεως, δι' ἐλεημοσύνης, διὰ τῶν ἀλλων ἔργων τῆς μετανοίας πολὺ γὰρ ἰσχύει δέησις διχαίου ἐνεργουμένη. Γένοιτο δὲ ἡμᾶς πάντας, χαὶ τῶν τῆς ψυχῆς χαὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπαλλαγέντας δεινῶν, νῦν μὲν ἐν μετριοπαθεία βιοῦντας, εὐμαρῶς διανῦσαι τὸ διάστημα τῆς παρούσης ζωῆς διανύσαντας δὲ τοῦτο, μεταλαχεῖν χατὰ χαιρὸν χαὶ τῆς αἰωνίου χαὶ μαχαρίας χαὶ ἀχηράτου ζωῆς, χαὶ τελείως ἀπαθοῦς χαὶ ἀπήμονος, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ ἰατρῷ δὰ τῷ Πατρὶ δόξα σὺν ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ᾿Αμήν.

OMIAIR AD!

Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον τῆς ἐννάτης Κυριακῆς Εὐαγγέλιον ἐν ἦ καὶ περὶ πειρασμῶν.

Δάχωδος ὁ ἀδελφόθεος, «Πασαν χαρὰν ήγήσασθέ φησιν, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποιχίλοις» (2). Οὐχ εἶπεν ἀπλῶς χαίρετε, ἀλλὰ πᾶσαν
χαρὰν ἡγήσασθέ φησιν, οὐχ ἀνεπαισθήτως ἔχειν
πρὸς τὰ ἐπώδυνα παραινῶν· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον,
ἀλλ' ἐπιχρατέστερον ἔχειν εἰσηγούμενος τὸν θεάτελείαν, μεγίστην, ἀνελλιπη, χαὶ μάλισθ' ὅταν οἱ
πειρασμοὶ πολυειδεῖς ὧσι· διατί; ὅτι διὰ τῆς τῶν
πειρασμῶν ὑπομονῆς γυμναζόμεθα, χαὶ δοχιμώ-

τεροι γινόμεθα τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ γνώριμοι τοιοῦτοι ὄντες· οὕτω γὰρ καὶ ἡ τοῦ Σολομῶντος σοφία περὶ τῶν άγίων φησίν· u "Οτι ἐπείρασεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, καὶ εὖρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ» (3)· ἄρ' οὐ πάσης γαρᾶς ἄξιος αὐτοῖς ὁ πειρασμὸς οὖτος; Τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἰῶβ εἰπὼν, ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ἐπὶ τῷ πειρασμῷ λύπης· « Οἴει με λέγων άλλως σοι κεχρηματικέναι, ἢ ἵνα ἀναφανῆς δίκαιος» (4); Τἱ τοῦτο λέγων πρὸς αὐτόν; ἐχρησάμην σοι, δοκιμά-

⁽¹⁾ iax. é, 14. (2) iax. á, 2. (3) Zap. 7', 5. (4) iè6 \u03b4', 3.

έχ χειρός Κυρίου, τὰ χαχὰ οὐχ ὑποίσομεν» (1);

Πόθεν οὖν ή ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὑπομονή; ἀπὸ του δοχίμου της είς θεόν πίστεως. ωστε δοχίμιόν είσι τῶν πιστῶν οί πειρασμοί. Διόπερ ὁ τοῦ Κυρίου άδελφὸς Ἰάχωβος χαίρειν ήμῖν παραγγείλας, όταν πειρασμοίς περιπέσωμεν, επήγαγεν ότι. «Τὸ δοχίμιον ύμῶν τῆς πίστεως, χατεργάζεται ύπομονήν. ή δὲ ὑπομονή φησιν ἔργον τέλειον ἐχέτω». Μηδέν φησι των έργων σοι της άρετης χολοδώσης, ἐπενεχθέντων τῶν πειρασμῶν μαλαχισθείς, άλλὰ μετὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ή τελειότης προσέστω σοι της άρετης. Έπει δε και διά των άχουσίων μόνον οὐ τελειοῦται ὁ ἄνθρωπος, άλλὰ χρή προσείναι καὶ τὰ έκούσια, ἄπερ ἐστὶ σωφροσύνη, δικαιοσύνη, πρός τε τὸν Θεὸν καὶ πρὸς άλλήλους ἀγάπη, καὶ τὰ ἐπόμενα ταύτη· ἐπεὶ καὶ τούτων ήμιν χρεία πρός τὴν τελείωσιν. διὰ τοῦτο προστίθησι πρὸς ήμᾶς γράφων ὁ θεῖος ᾿Απόστολος οὖτος: «Ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ητε τέλειοι καὶ όλόκληροι, εν μηδενὶ λειπόμενοι»· τοῦτο λέγων ἄντικρυς, ώς είπερ βούλεσθε τὴν πρός Θεόν ύμῶν πίστιν τελείαν ἐνδείχνυσθαι, μὴ μόνον πάσχοντες ἔξωθεν φέρετε γενναίως, άλλὰ καὶ αὐτοὶ παρ' ξαυτών τὰ θεάρεστα ἐνεργεῖτε, κὰν ἐπίπονα ἦ: συνελθόντα γάρ μετ' άλλήλων πράξις καί πάθος έπ' άγαθῷ, τὸν κατὰ Θεόν τελειοῦσιν ἄνθρωπον. Πῶς δὲ οὐχ εἶπεν, ὅτι χαίρετε ὅταν ἐνεργῆτε τὴν ||

άρετήν, άλλ' όταν έν τοῖς πειρασμοῖς ἦτε; ότι τὸ μέν ένεργείν την άρετην έφ' ήμίν έστι, χαί έν τη έξουσία χείται τη ήμετέρα. το δε περιπεσείν πειρασμοῖς οὐχ ἐφ' ήμῖν. Ἐπεὶ δὲ χωρὶς τούτων οὐχ έστι τελείωσις ή φανέρωσις της πρός Θεόν πίζεως, ό πρός την τελείωσιν της πίστεως τρέχων, δταν πειρασμοίς περιπέση, χαρήσεται ώς έντυχών, δι' οὖ τῆς τελειώσεως ἐπιτεύζεται· τοῖς μὲν γὰρ τελείοις την πίστιν, πρός φανέρωσιν λυσιτελούσιν οί πειρασμοί της χαθ' ξαυτούς τελειότητος. το δέ γε τούτων θαυμασιώτερον, ότι καὶ τοὺς ἀτελεῖς τελειούσιν ἐπιφερόμενοι· δ δηλον και παρ' αὐτῶν τῶν σήμερον άναγινωσχομένων του Εὐαγγελίου δημάτων. "Ανωθεν δὲ αὐτὰ προθῶμεν πρὸς τὴν ὑμετέραν άγάπην. «Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠνάγκασεν ό Ἰησοῦς τὸς μαθητάς αύτοῦ έμβηναι εἰς τὸ πλοῖον, και προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, εως οὖ ἀπολύση τοὺς ὄχλες. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέδη εἰς τὸ ὄρος κατ' ιδίαν προσεύξασθαι» (2). Ποίω καιρῷ ἐκείνω φαμέν; ότε πέντε άρτοις καὶ δυσίν ίχθύσι τοὺς πεντακισχιλίους σύν γυναιξί και παιδίοις έθρεψεν επί τοσοῦτον εἰς κόρον, ὡς καὶ δώδεκα κοφίνες πληρῶσαι τὰ περιττεύσαντα τῶν κλασμάτων, καθάπερ ἐπ' ἐκκλησίας εν τη παρελθούση Κυριακή άκηκόαμεν.

'Απορήσειε δ' ἄν τις ἴσως, τίνος ἕνεκεν ἠνάγκαζε τοὺς μαθητὰς ἐμδῆναι εἰς τὸ πλοῖον. 'Εςι μὲν
οὖν λέγειν, ὡς ὼκονόμει καὶ τὰ ἑξῆς, πρὸς τὰ
ἔργα σπεύδων, ἀ τελέσων ἦλθεν ἐπὶ τὴν γῆν. 'Εγὼ
δὲ, εἴπερ μὴ ἠνάγκαζε, τοῦτο ἀν ἠπόρησα' ἐπειδὴ
γὰρ ἐκεῖνος πᾶσι παντὸς καλοῦ δι' ἔργων ὑπόδειγμα προτιθέναι βουλόμενος ἑαυτὸν, ἔδειξε μὲν πῶς
δεῖ συνεῖναι τοῖς πλήθεσιν, ὅτι πρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων ὡφέλειαν, ἐλείπετο δὲ δεῖξαι, καὶ πῶς δεῖ
συνεῖναι Θεῷ, τῷ προσάγειν αὐτῷ νοῦν πάντων ἀ-

⁽¹⁾ iù6 6', 10. (2) Mart. 15', 22.

πηλαγμένον των χάτω. πολύ δὲ πρός τοῦτο συντείνει μόνωσις καὶ ἐρημία, καὶ ἡ ἐν αὐτἢ ἡσυχία. Έπει οδν και τουτο διδάξαι καιρός ήν, ὅτι καλόν ερημία και ήρεμία και προσευχή και μόνωσις, και διά τοῦτο ἀναβήναι ἔδει τὸ ὅρος, ώστε κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· οί δὲ μαθηταί συνείναι τούτφ διά παντός ήγάπων, καὶ δυσαποσπάστως εἶχον ἐκείνου, πως άν είς τὸ όρος ἀνέδη μόνος, εί μή τούτους ήνάγχασεν εμβήναι είς το πλοίον χαὶ προάγειν είς πέραν; Έστι δέ τι καὶ άλλο διορᾶν ἐντεῦθεν· ὡς γάρ νον μετά το θεραπευσαι καὶ διδάξαι καὶ θρέψαι τὸ πληθος έξαισίως, ἀπολύσας αὐτοὺς, καὶ εἰς τὸ όρος άναβαίνων, ήνάγχασε τους μαθητάς ξαυτους ἐπιδοῦναι τὴ θαλάσση καὶ τοῖς κύμασιν, οὕτως ὕς ερον μετά το διά της οίχείας ένανθρωπήσεως θεραπευσαι την ημετέραν φύσιν, και διδάξαι και θρέψαι δι' έαυτοῦ, ἀπολείπων ήμᾶς σωματικῶς, καὶ άναβαίνων εἰς τὸν οὐρανὸν, ἔπεμψε τοὺς μαθητὰς είς τὸν χόσμον ἄπαντα, ταὐτὸ δ' είπεῖν είς τὴν άλμυράν, ώς πειρασμών γέμεσαν, των έθνων θάλασσαν, ώσπερ έν σκάφη τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ τἢ κατ' αὐτὸ Ἐχχλησία, μεθ' οὖ τοῖς πειρασμοῖς ἐξεδόθησαν. Οὐ μόνον δὲ ἔπεμψεν, ἀλλὰ καὶ ἡνάγκασεν. Εί τις οίδε τὰ χατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν ἡγαπημένον τῷ Χριστῷ θεολόγον, εί τις οίδε διὰ τί συνεχωρήθη ή ἐπὶ Στεφάνω θλίψις, καὶ ὁ κατ' ἐκείνην διωγμός, είδεν δ λέγω και γάρ οὐκ ήθελον οι Άπόστολοι των Ίεροσολύμων έξελθεϊν, άλλ' άναγκασθέντες ύπο του διωγμού, διεσπάρησαν είς τον κόσμον, καὶ οῦτω τὴν ἀποστολὴν ἐπλήρωσαν.

Οὐχ ἢναγκάσθησαν δὲ ἀπλῶς πλεῖν τὴν κοσμικὴν θάλασσαν, ἔνθα πᾶσα θλίψις καὶ πᾶν εἶδος πειρασμοῦ, ἀλλ' ὧστε προάγειν εἰς τὸ πέραν, τουτέστι νικῆσαι, καὶ τῶν πειρασμῶγ ἐπέκεινα διὰ τῆς νίκης γενέσθαι ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν χωρὶς τοῦ Ἰησοῦ· & Τὸ γὰρ πλοῖόν φησι, μέσον τῆς θαλάσσης ἦν βα-

σανιζόμενον ύπο των χυμάτων. ήν γάρ έναντίος ό ἄνεμος». Οὐ μᾶλλον τότε ἢν ἐναντίος αὐτοῖς ὁ άψυχος άνεμος, ή ό Δομετιανός, καί ό Τραϊανός, χαὶ ό Νέρων ὕστερον· μᾶλλον δὲ οὖτοι μέν, χαὶ οί τοιοῦτοι χύματά εἰσιν ἄγρια δεινῶς χατὰ τῆς Ἐχκλησίας ἐπεγειρόμενα, ό δὲ κινῶν καὶ ἀνεγείρων έναντίος άνεμος τὸ πνεῦμα τῆς πονηρίας ἐστὶν. ό άντιχείμενος τη του Χριστού Έχχλησία διά παντὸς διάβολος. Τετάρτη δέ φησι φυλακή τής νυχτός, άπηλθε πρός αὐτούς ό Ίησους, περιπατών ἐπὶ της θαλάσσης, τουτέστι μετὰ τὴν ἐννάτην τῆς νυχτὸς ώραν είς τέσσαρα γὰρ εἰώθασιν οί νυχτοφυλαχοῦντες διαιρείν το της νυχτός διάστημα χατά διαδοχὴν, ὡς εἶναι τὴν ἀρχὴν τῆς τετάρτης φυλακῆς ἐν ταίς ισημερίαις άρχην της δεκάτης της γυκτός ώραν. Έπὶ τοσοῦτον δὲ αὐτοὺς ἀφίησιν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος βασανίζεσθαι, ΐνα γυμνάση πρός ύπομονήν, καὶ φερεπόνους αὐτοὺς ποιήση. 'Αλλά καὶ μετά τοῦτο ἐπιφανεὶς αὐτοῖς συγχωρεῖ φάντασμα νομίσαι τουτον, και φοδηθηναι τοσούτον, ώς καί ἀπὸ τοῦ φόβε χράξαι, χαί τοι πρὸς τὸ σῶσαι παραγενόμενον. Τοῦτο γὰρ ἄν ίδοις ποιοῦντα καὶ ἐπὶ του παλαιού λαού έχείνου. όπότε χαὶ γὰρ ἔμελλεν αὐτοῖς ή θάλασσα παραδόξως ρήγνυσθαι, καὶ όδὸν παρέγειν σωτήριον, τότε τὰ ἔσχατα κινδυνεύειν έδόχουν, τη κατόπιν χυχλώσει των πολεμίων άφύχτοις συσγεθέντες χαχοῖς. Καὶ νῦν ἐπὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ προηγεῖτο τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν κατεχόντων δαιμονίων ό σφοδρός συνταραγμός των έλευθερουμένων ούτω γάρ οόχ ἐπέραστοι μόνον, άλλα και έμμονοι τη μνήμη των εδ πεπονθότων αί εὐεργεσίαι γίνονται. Ἐπιφαίνεται δὲ αὐτοῖς ἐπικαλουμένοις πάντως έν τῷ κλύδωνι ἐκείνο τον πάντων θεόν, δειχνύς ότι αὐτός ἐστιν ό ἐπὶ πάντων Θεός, ό χετρα βοηθείας όρέγων τοις επιχαλουμένοις αὐτόν Περιπατεῖ δὲ ἐπὶ τῶν χυμάτων, τῆς θαλάσ-

σης άγριαινούσης, δειχνύς έχ περιουσίας ότι αὐτός έςι χατά την προφητείαν, ό χαι επί της θαλάσσης ώς ἐπ' ἐδάφους όδεύων, πρὸς ὅν φησι καὶ ὁ Δαδίδ προφητικώς « Έν τη θαλάσση αί όδοί σου, καὶ αί τρίδοι σου έν βδασι πολλοίς » (1)· καί, «Σὸ δεσπόζεις του χράτες της θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν χυμάτων αὐτης οὐ καταπραύνεις» (2). ὅπερ ὕστερον άπειργάσατο ώς γάρ τότε περιφόβες είδεν αὐτὸς ἀπό τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι τοῦτον, ἐπεὶ καὶ νῦν ἦν, εὐθέως ἐλάλησεν αὐτοῖς, γνωρίζων ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς φωνής και λέγων «Έγω είμι, μή φοβείσθε». Έγω είμι ό καί Θεός ών ἀεί, καί ἐπ' ἐσχάτων ἄνθρωπος γεγονώς δι'ύμᾶς, όρώμενός τε καὶ ἀκουόμενος, καὶ πάντα δυνάμενος. διό καί μετά σώματος κατά κυμάτων πεζεύω, και τοῖς άλλοις τοῦτο παρέχειν δύναμαι' τοῦ γὰρ Πέτρου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος: «Κύριε, εὶ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σὲ έλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα», ἐκέλευσε καὶ ἐγένετο. 'Αλλ' ἐπὶ τὴν προτέραν ἀχολουθίαν ἀγάγωμεν τὸν λόγον, ἢν ἀνάγοντες ελέγομεν πεμφθήναι τούς μαθητάς επί την χοσμιχήν των έθνων θάλασσαν, άναφερομένου τοῦ Κυρίου ώς είς όρος επί το ουράνιον ύψος, κάκεῖ πάντως τὰς ὑπὲρ ἡμῶν προσάγοντος εὐχὰς, ὡς υπέρ ήμων άρχιερέως γεγονότος, και είσελθόντος είς τὸ ἐνδότερον τοῦ χαταπετάσματος, είς τὸ ίλάσχεσθαι τὰς άμαρτίας τοῦ λαοῦ, χατὰ τὸν 'Απόστολον (3).

Οἱ οὖν μαθηταὶ πεμφθέντες προάγειν εἰς τὸ πέραν, τουτέστι νικήσαι καὶ ὑπερδήναι τοὺς πειράζοντας, οὐκ ἐνίκησαν εἰς τέλος. ἔτι γὰρ ἐνεργός ἐςτι δ ἀντικείμενος, καὶ τὰ ἔθνη μαίνονται κατὰ τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ. Τετάρτη δὲ φυλακή τῆς νυ κτὸς, τουτέστι μετὰ τὸν φυσικὸν νόμον, μετὰ τὸν γραπτὸν νόμον, μετὰ τὴν πρώτην τοῦ Κυρίου πα-

ρουσίαν, καὶ τὸν κατ' αὐτὴν τῆς χάριτος νόμον, ό της δευτέρας του Χριστου παρουσίας έσται πάντως χαιρός, χαλῶς ἀναλογῶν τῆ τετάρτη φυλαχή τῆς νυχτός, χαθ' δν ό Κύριος έλεύσεται χαταπατών χαί καταργών και δουλούμενος πάσαν άρχην και έξουσίαν καὶ δύναμιν. μέλλει γὰρ καταργήσειν ἐμφανῶς, καὶ καταπατήσειν τὰ δεινῶς ἐπεγειρόμενα χύματα κατά της Έκκλησίας αὐτοῦ. Μέμνησθε γάρ **ότι χύματα χινούμενά τε χαὶ διεγειρόμενα ύπὸ τοῦ** άντιχειμένου πνεύματος, τοὺς ἄρχοντας τοῦ χόσμε άναγωγιχώς ό λόγος ἐπεδείχνυ· χαὶ ἵνα τὰ μεταξύ παραλείπω χατά μέρος θεωρείν, ἐμβάντων αὐτῶν είς τὸ πλοΐον, τοῦ τε Ἰησοῦ, καὶ Πέτρου τοῦ μεταστάντος πρός αὐτὸν ἐχ τοῦ πλοίου, ἐχόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γὴν καὶ γάρ του Κυρίε, και πάντων των εξ ήμων μετας άντων άγίων, ους υπεσήμαινεν ο Πέτρος, κατά την δευτέραν του Χριστού παρουσίαν σύν ήμιν γενομένων, τὸ νοητὸν ἀντιχείμενον πνεῦμα τελέως χαταργηθήσεται, καὶ ήμεζς τὴν πολυκύμαντον τοῦ βίε διαπεράσαντες θάλασσαν, εἰς τὴν γῆν τῶν πραέων είσελευσόμεθα, ένθα ἀπέδρα πᾶσα όδύνη λύπη καί στεναγμός. Οί δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, φησίν, ἐλθόντες, προσεχύνησαν τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες: «᾿Αληθῶς Θεοῦ Υίος εί » και τότε γάρ, « Πᾶν γόνυ κάμψη ἐπουρανίων και επιγείων και καταχθονίων, και πάσα γλώσσα έξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός» (4). Άλλὰ τῆς ὰναγωγής ἀφιέμενοι, της ἀρχής ἐπιμνησθῶσμεν τῶν λόγων ή δὲ ἦν, ώς μή μόνον τοῖς τελείοις τήν πίζιν οί πειρασμοί λυσιτελούσιν, ώς τῷ Ἰὼ6 καὶ τῷ Πέτρω χαὶ Παύλω χαὶ τοῖς όμοίοις, ἀλλὰ χαὶ τοὺς άτελεῖς τελειοῦσιν ἐπιφερόμενοι· καὶ γὰρ ἐνταῦθα ούχ ό Πέτρος μόνος, ούδε οί άλλοι μαθηταί μόνον,

⁽¹⁾ $\Psi \alpha \lambda \mu . \ o \varsigma'$, 19. (2) $\Psi \alpha \lambda \mu . \ \pi \acute{\eta}$, 9. (3) $\acute{E} 6 \rho$. 6', 17. (4) $\Phi \iota \lambda$. β' , 10.

οὶ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἀτελεῖς ἢσαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ πλοίῳ πάντες, τοσοῦτον πρὸς πίστιν ὑπ' ἐκείνε τοῦ πειρασμοῦ ὡφελήθησαν, ὡς προσελθόντες προσκυνῆσαι τῷ Ἰησοῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν· «᾿Αληθῶς Θεοῦ Υἱὸς εἶ». Καλῶς ἄρα φησὶν ὁ ᾿Απόστολος, ὃν τὴν ἀρχὴν προηγάγομεν· «Μακάριος ἀνὴρ δς ὑπομένει πειρασμὸν, ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (1).

Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι διπλοῦν έστι το είδος των πειρασμών άλλ' ου τουτο λέγω νον, ότι δι' ήδονης και όδύνης, δι' ύγείας και νόσε, διὰ δόξης καὶ ἀδοξίας, δι' εὐπορίας καὶ ἀπορίας, επάγονται τοῖς ἀνθρώποις οί πειρασμοί, ἐν οἶς καὶ πολλώ χείρους είσιν οι δι' ήδονης και ύγείας, και δόξης καὶ εὐπορίας. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο. ἀλλ' οὐ περί ταύτης λέγω ύμιν νῦν της διπλόης τῶν πειρασμών. 'Αλλά ποίαν ἀποδέχομαι νθν ύμᾶς ἐπιγνῶναι; σχοπείτε χαὶ μαθήσεσθε. Οὖτος ὁ μέγας Ἰάχωβος, ό κατὰ σάρκα διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἰωσὴφ τῆς Παρθενομήτορος χατά θείαν οἰχονομίαν μνηστείαν, άδελφὸς τοῦ Κυρίου χαλούμενος, εἰπών ὅτι «Χαίρετε όταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποιχίλοις » (2)· χαὶ οτι· « Μακάριος ανήρ ος υπομένει πειρασμόν, οτι λήψεται τὸν στέφανον της ζωης». εἶτα καθάπερ αν εί τις είπε πρός αὐτόν, καὶ μὴν εἰσὶν οὶ βλασφημοῦσιν ἐν τοῖς πειρασμοῖς, οἱ δὲ καὶ ἀπογινώσκεσι τελέως έαυτῶν· άλλοι δὲ καὶ βρόχον έαυτοῖς ἀνάπτουσιν: εί δὲ καὶ ὁ πειρασμός τῶν ἐμφύτων εἶ καὶ σαρχιχών, θυμοῦ τυχόν ή ἐπιθυμίας, οί μὲν φόνοις έσθ' ότε περιέπεσαν, οί δὲ τη ἀχολασία ξαυτούς έξέδωκαν, πῶς οὖν ἐκ Θεοῦ ὁ πειρασμός, καὶ στεφάνων πρόξενος; οἶον πρὸς τοὺς τοιαθτα λέγοντας απολογούμενος ἐπάγει· « Μηδείς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ πειράζομαι πειράζει γὰρ αὐτὸς οὐδένα· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείρας ός ἐστι κακῶν η(3). πειρασμόν ένταῦθα τό χαχόν δηλονότι χαὶ τὴν άμαρτίαν λέγων, καὶ τὸ ταύτη περιπεσεῖν, ἦς καὶ ό Χριστός έμεινεν απείραστος, καί τοι πειρασθείς άλλως. «Έξ ὧν γὰρ ἔπαθέ φησι πειρασθείς, δύναται τοίς πειραζομένοις βοηθήσαι» (4). 'Αλλά καὶ μετά τὸ ἐν Ἰορδάνη βαπτισθηναι ἀνέβη εἰς τὸ ὅρος πειρασθήναι χατά την του Εὐαγγελίου φωνήν (5). ώς ε πειρασμοί λέγονται καὶ τὰ ἐπερχόμενα τοῖς ἀνθρώποις έξωθεν κατά σωμα λυπηρά, και αὐτή ή προσδολή του έχθρου, εί και άνεύθυνός έστιν έπεί χαὶ τῷ Κυρίφ πειράζων προσέδαλε. Πειρασμοὶ λέγονται καὶ αἱ άμαρτίαι, καθ' άς ἔκαστος ήμῶν πειράζεται, ώς αὐτὸς Ἰάχωβός φησιν· «Υπὸ τῆς ὶδίας ἐπιθυμίας ἐξελχόμενος χαὶ δελεαζόμενος. ή γάρ ἐπιθυμία φησὶ συλλαβοῦσα τίχτει άμαρτίαν, ή δε άμαρτία τελεσθείσα άποχύει θάγατον» (6). τίνα θάνατον; τὸν αἰώνιον, ος ἐστιν ὁ διὰ τὴν άμαρτίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ Θεοῦ χωρισμός. δν νῦν μεν επηχολούθησεν από Αδαμ μέχρι συντελείας χαὶ ό τοῦ σώματος θάνατος, τότε δὲ ἐν τῷ μέλλοντι αίωνι εψεται τοῖς μὴ ἐνταῦθα μετανοήσασιν ή ἀφόρητος καὶ ἀτελεύτητος της ψυχης καὶ τοῦ σώματος κόλασις, καταδικασθείσι δικαίως ύπὸ τοῦ δυναμένε καὶ ψυγήν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννη.

Τοῦτον φύγωμεν, ἀδελφοὶ, τὸν πειρασμὸν ὅση δύναμις καὶ γὰρ τὸ φυγεῖν τοῦτον ἐν τἢ ἐξουσία κεῖται τἢ ἡμετέρα. Ἐπὶ τούτῳ λυπηθῶμεν, ὅταν ἱδωμεν ἑαυτοὺς αὐτῷ περιπεσόντας. Ἐὰν ἐπὶ τούτῳ λυπηθῶμεν ὅσον δεῖ, μετάνοιαν ἑαυτοῖς ἀμεταμέλητον κατεργασόμεθα πρὸς σωτηρίαν. Τοῦτον καὶ ἐγὼ τὸν πειρασμὸν ἢκω νῦν ἀφ' ὑμῶν ἄραι, οὐ τὸν ζημιοῦντα καὶ βλάπτοντα προσκαίρως, ἀλλὰ τὸν αἰωνίως ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρι-

⁽¹⁾ lax, á, 12. (2) lax. á, 2. (3) lax. á, 13. (4) Ébp. 6', 18. (5) Mart. δ', 1. (6) lax. á, 14.

στός, οὖ ήμεῖς ἐσμὲν χάριτι αὐτοῦ διάχονοι, τῶν μελλόντων άγαθων άρχιερεύς έστίν ού των προσχαίρων χαὶ διὰ τοῦ ἰδίου αίματος εἰσῆλθεν εἰς τὰ όντως άγια, ου πρόσκαιρον άλλ' αἰωνίαν λύτρωσιν την ήμετέραν εύρόμενος ην και ήμεζς ήκομεν χομίζοντες, την αίωνίαν ἀπολύτρωσιν, είγε πείθεσθε, τῶν ψυχικῶν πειρασμῶν ἀλλ'οὐ τῶν σωματιχῶν· τὰ γὰρ ὅπλα ἡμῶν οὐ σαρχιχὰ, χατὰ τὸν 'Απόστολον (1), άλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν όχυρωμάτων, ού των αίσθητών άλλά τῶν ὑπὸ τοῦ νοητοῦ πολεμίου καθ' ἡμῶν γεγονότων. Ύμεῖς δὲ δοχεῖτέ μοι ταύτην μηδὲ συνορᾶν μηδε ζητείν την άπολύτρωσιν των κατά ψυχήν πειρασμών· ἐπ' ἐχείνοις γὰρ μάλιστα λυπείσθε τοῖς πειρασμοῖς, ἐφ' οἶς ἔδει χαίρειν, ὡς προξενοῦσιν, εί γε βουλόμεθα, την αίωνίαν ημίν ἀπολύτρωσιν. καὶ παρ' έμοῦ ταύτην μάλιστα ζητεῖτε τὴν ἀνεσιν των σωματικῶν πειρασμῶν, ἦς ἐγὼ μαλλον καταφρονήσας, πρός ύμας ήλθον, συμπάσχειν ύμιτν αίρούμενος. Καί τοι, εί ἐπὶ ταῖς άμαρτίαις ήμων λυπούμεθα μάλλον, ή ἐπὶ τοῖς ἐπερχομένοις ήμιν ἐπιζημίοις, οὐ μόνον ή της ψυχης |

σωτηρία και ή αιωνία λύτρωσις ήμιν προσέσται, άλλά καὶ ή τῶν προσκαίρων πειρασμῶν ἀπολύτρωσις πόθεν γὰρ δδυνηρός τε καὶ πολυστένακτος, φιλοπόλεμός τε καὶ πολυσύμφορος ήμιν ὁ βίος γέγονεν; οὐκ ἀπό τοῦ ἐμβαλεῖν ήμᾶς αὐτοὺς διὰ της παραβάσεως της έντολης είς τὸν ἀπηγορευμένον πειρασμόν, την άμαρτίαν λέγω; *Αν τοίνυν έαυτοὺς χαθάρωμεν άρτίως ἀπὸ πάσης άμαρτίας διὰ τῆς μετανοίας, κάνταῦθα μετριωτέρων δεησόμεθα πειρασμών, καὶ κατὰ καιρόν εἰς τὸν άλυπον χαὶ ἀνεπηρέαστον ἐπανήξομεν βίον. Ἐπιστρέψαντες οὖν έαυτοὺς πρὸς τὸν σωτήριον τοῦτον λογισμόν, μή ἐπὶ ταῖς σωματιχαῖς ἐπιφοραῖς χαὶ ζημίαις λυπώμεθα καὶ άδημονῶμεν μᾶλλον, άλλ' ἐπὶ ταῖς ψυχικαῖς ζημίαις, αῖ εἰσιν ὄντως πειρασμοὶ, καὶ λύπης άληθως άξίαι ΐνα καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καθάπερ αὐτὸς ήμᾶς ἐδίδαξε λέγωμεν. Μὴ εἰσενέγχης ήμᾶς εἰς πειρασμόν, τὸν ἀπηγορευμένον καὶ ὑπεύθυνον πάντως, ἀλλὰ ϸῦσαι ήμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηρού. ότι σου έστιν ή βασιλεία, καὶ ή δύναμις, καὶ ή δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 'Αμήν.

⁽¹⁾ B' Kop. i, 4.

OMIAIA AT.

Περὶ ἀρετῶν καὶ τῶν ἀντιθέτων ταύταις παθῶν καὶ ὅτι κόσμος, οὖ κοσμοκράτωρ ὁ διάδολός ἐστιν, οὐ τὰ κτίσματά ἐστι τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οἱ διὰ τῆς παραχωρήσεως τῶν κτισμάτων ὑποταγέντες αὐτῷ. Ἐξεφωνήθη ἐν λιτῆ.

Ζσπερ ἐπὶ της γεωργουμένης γης οἶά τις σπείρει, τοιαύτα καὶ θερίσει κάν μὲν ἐμφυτεύση ταύτη δένδρα εύχαρπα, ή σπείρει σῖτον ή χριθήν ή άλλο τι τῶν εὐχρήστων, ταῦτα ἐχείνη χαὶ τρέφει καὶ αύξει καὶ τελεσφορεί. ἀνέργας ον δὲ ταύτην καὶ άσπαρτον άφείς, τρέφει μέν βοτάνας, άλλ' οὐχ εὐχρήστους, καὶ μάλιστα τὰς ἀκάνθας καὶ τριβόλους της καθ' ήμων κατάρας. καὶ δένδρον όμοίως ἐὰν βλαστήση, ἄχαρπον χαὶ τοῦτο χαὶ ἀνωφελές καὶ ἀκανθηφόρον ώς τὰ πολλὰ· οὕτω καὶ ἐπὶ της ψυχής, όποίας τις εμποιήσει ταύτη διαθέσεις, τοιούτων καὶ ἀπολαύει. Κάν μὲν όμιλίαις χρηται χρη-- ςαῖς, καὶ διδασκαλίας ἀκούη τε καὶ ὑπακούη πνευματικής, καί είς έργον άγη τὰ κατ αὐτήν, γεωργεῖ τας άρετας, και τῷ Θεῷ εύχρηςος γίνεται, τοῖς τε άλλοις ανθρώποις και ξαυτῷ. Έαν δὲ όμιλίαις οὐ καλαΐς χαίρη, και διδασκαλίας ούκ ακούη πνευματιχής, άλλὰ καί τὴν ἀκουσθεῖσαν παρά φαῦλον τίθεται, άγριαίνει καὶ ύλομανεῖ, καὶ τρέφει τὰ πάθη τὰ πονηρὰ, καῖ ἀναδίδωσιν οἴκοθεν τὰς ἀκάνθας χαὶ τὰ χέντρα τοῦ θανάτου, τῆς τε ψυχῆς χαὶ τοῦ σώματος, άπερ είσιν αί άμαρτίαι. Καὶ ό άρχέχαχος γὰρ ὄφις τὴν ἀρχὴν, ὡς πάντες γινώσχετε, διὰ τῆς άμαρτίας έχχεντήσας τον άνθρωπον, θνητον αὐτον άπειργάσατο, καὶ τοῦ χωρίου τῆς τρυφῆς ἐκδαλών, είς τὸν φθαρτόν καὶ πολυώδυνον τοῦτον μετεστήσατο χόσμον· νῦν δὲ, ἄν μὴ διὰ μεταγοίας τις

έπισπεύση των παρ' αὐτοῦ τραυμάτων τὴν ἴασιν, τη αίωνίω χολάσει χαὶ τῷ πυρὶ της γεέννης παραπεμφθήσεται. "Ωσπερ δέ ταζ άγρίαις υλαις χαί τῷ δάσει τῶν ἀχανθῶν, τὰ θηρία καὶ τὰ ἐρπετὰ της γης εμφωλεύουσιν, ούτως ό άργεκακος ούτος δράχων, τὸ μέγα καὶ πάνδημον θηρίον κατὰ τὸν Ἰωδ, υπό παντοδαπά δένδρα της ήδυπαθείας ένδιαιταται. έμπροσθεν δέ φησιν αὐτοῦ τρέχει ἀπώλεια. Ταύτης της ἀπωλείας ἀνωτέρους ύμας είναι πάντας ποθών έγω, και πάντα ποιών, κοπιώ ύπερ ύμῶν, ἀδελφοί, καὶ ἐν λόγω καὶ διδασκαλία πνευματική καθ' ήμέραν μέν τοῖς προσιούσιν, ἐπ' ἐκκλησίας δε και κοινή πρός πάντας, του καιρού διδόντος αύτη γάρ ύλοτομεί τὰ άλση τὰ πονηρά, καί άναμοχλεύει των άμαρτημάτων τὰ βάθη, καὶ άμβλύνει της χαχίας τὰ χέντρα, χαὶ θριαμβεύει τὸν άρχέκακον δράκοντα, καὶ φανεροί τὴν ἀπλανή τρίδον, καὶ παρέχει γνῶσιν σωτήριον.

Έπει δὲ ἡ τοῦ Χριςοῦ Ἐχκλησία, χαὶ μάλιστα ἡ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν ταύτην, οὐχ ἰδιώτας μόνον ἔχει, ἀλλὰ χαὶ σοφὲς, τῆ τε φύσει χαὶ τῷ μελέτῃ τῶν ἔξω τε χαὶ τῶν χαθ ἡμᾶς μαθημάτων. διὰ τοῦτο οὐχ μᾶλλον βουλόμενος ἀνάγειν τοὺς χθαμαλωτέρους, ἡ χατάγειν διὰ τούτους χαὶ τοὺς ὑψηλοτέρους. Ὁ δὲ προσέχων χαὶ ἀχούων τῆς διδασχαλίας ἐπιμελῶς, χαν ἰδιώτης ἦ, οὐ πάντῃ ἀγνοήσει τὰ λεγό-

μενα, χαί όπερ αν δυνηθή χαταλαβείν χαί χατασγείν και είς έργον άγαγείν, κάν λίαν όλίγον ή, φυγαδεύσει μέν έχ της αύτοῦ ψυχης πάσαν χαχίαν, αὐξηθήσεται δὲ καὶ πληρώσει καὶ σώσει τὴν δεξαμένην αὐτὸ χαρδίαν ώς γὰρ ἐχ τῆς θεοπνεύστου Γραφής ύπάρχων, έξομοιούται τῷ λίθω ἐχείνω, ον έλεγεν ό Δανιήλ, ότι έχινήθη ἀπὸ όρους δλίγος πάνυ, καὶ πατάξας τὴν εἰκόνα τῶν παραβρεόντων τούτων ελέπτυνε και διέλυσεν, αθτός δε πλατυνθείς επλήρωσε πάσαν την γην (1). Νύν δε μάλιστα προσέχειν άναγχαΐον τοῖς λεγομένοις τὸν νοῦν, οὐ τοὺς ἰδιώτας μόνον, ἀλλὰ χαὶ τές σοφούς εί γάρ καί συνέργεταί πως τοῖς ίδιώταις τῷ λόγῳ ἡ όμιλία, ἀλλὰ καὶ τὴν γνῶσιν οὐ χαμαίζηλον έχει, οὐδὲ τὴν ὡφέλειαν ἀμυδράν τὰ γάρ πονηρά πάθη καὶ τὰς άρετὰς ὑμὶν ὑποδείζω, χαὶ αὐτὴν έχατέρων τὴν ρίζαν ἀναχαλύψας, οὐ την αυτήν ούσαν, άλλά διάφορον, ίν' υμείς, την μεν επκόψητε, την δε περιθάλψητε. Η μεν ουν πρός τὸν Θεὸν ἀγάπη ρίζα καὶ ἀρχὴ πάσης ἀρετης έστιν ή δὲ πρὸς τὸν χόσμον ἀγάπη πάσης χαχίας πρόξενος. Διὸ χαὶ ἐναντίως αὖται πρὸς άλλήλας έχουσι, και ύπ' άλλήλων φθείρονται, καθά καὶ ὁ ᾿Αδελφόθεος βοᾶ λέγων « Ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου έχθρα εἰς Θεὸν, ὅστις θέλει φίλος εἶναι του κόσμου, έχθρος του Θεού καθίσταται » (2). Καὶ ὁ ήγαπημένος τῷ Χριστῷ Ἰωάννης. «Ἐάν τις άγαπᾶ τὸν χόσμον, οὐχ ἔστιν ή άγάπη τοῦ Πατρὸς εν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ εν τῷ χόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρχός χαὶ ή ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐχ ἔστιν ἐχ τοῦ Πατρός» (3). Προσέχωμεν, αδελφοί, μήπως άγαπώντες τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὴν πρὸς άλλήλους άλαζονείαν έχοντες, έχπέσωμεν της άγάπης τοῦ οὐρανίου Πατρός. Έν γὰρ τοῖς δυσὶ τού-

τοις συμπεριέλαδε παν πάθος διζοτόν ήμας από τοῦ Θεοῦ. 'Αλλὰ τῆς δυάδος τούτων τῶν ἀντιθέτων ρίζων, της πρός τον χόσμον λέγω χαι της πρός τον Θεόν άγάπης, άλλη δυάς έστιν άγάπης ρίζα καὶ ἀρχὴ καὶ πρόξενος, ἀσπόνδως πρός έαυτὴν ἔχουσα, καὶ ἀπεγθῶς κἀκείνη· τῆς μὲν γὰρ πρός τὸν χόσμον ἀγάπης, ἡ πρὸς τὸ σῶμα ἡμῶν άγάπη γίνεται αίτία. διά γάρ το σώμα και την κατ' αὐτὸ εὐπάθειαν τὸν κόσμον άγαπωμεν. Τῆς δὲ πρός τὸν Θεὸν ἀγάπης, ή πρὸς τὸ πνεθμα τὸ ήμέτερον, ήγουν την ψυχην άγάπη αιτία. διὰ γὰρ τὴν έαυτοῦ ψυχὴν, χαὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰωνος άνεσιν χαὶ εὐχληρίαν ἕχαστος ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν. "Οτι δε καὶ αὖται ἀντίκεινται ἀλλήλαις, καὶ ό μέγας Παύλος μαρτυρεί λέγων « Ή σάρξ έπιθυμεί χατά του πνεύματος», ήτοι της ψυχης, «χαί τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός » (4).

'Αλλά πως έχ της πρός την οίχείαν έχάστω ψυγήν αγάπης ή πρός Θεόν αγάπη φύεται; 'Απειλείται γέεννα πυρός ἀσδέστου, καὶ βασιλεία τοῦ Θεού αιώνιος ἐπαγγέλλεται ή μέν αιώνιος βασιλεία τοῖς ἀχούουσι χαὶ ποιοῦσι τὰς θείας ἐντολάς. ή δε του πυρός γέεννα τοῖς ἀπειθούσι δι' ἔργων τῷ Εὐαγγελίω τοῦ Χριςοῦ. Οἱ γοῦν ὡς ἀληθῶς πιςοὶ, καί άγαπώντες τὰς έαυτών ψυχάς, καὶ ἐπιθυμοῦντες είς ζωήν αιώνιον φυλάξαι αὐτὰς, ἀχούοντες τούτων τῶν ἀπειλῶν καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν, πόθον εὐθύς έν έαυτοῖς συλλαμβάνεσι καὶ φόβον φόβον μὲν της χατά τὴν ἡπειλημένην τοῦ πυρὸς γέενναν άτελευτήτου όδύνης. πόθον δὲ τῆς κατ' ἐπαγγελίαν του Θεού βασιλείας, και της έν αύτη διαιωνιζούσης εύφροσύνης. Ποθούντες ούν τυχείν της άχηράτου καὶ θείας εὐφροσύνης, καὶ τὴν τοῦ πυρὸς όδύνην φοδούμενοι έχείνην, άπολύονται μέν των έμ-

 ⁽¹⁾ Δαν. 6, 35.
 (2) ἐακ. δ', 4.
 (3) Α' ἰωχν. ά, 15, (4) Γαλ. έ, 17.
 (ΟΜΙΑ. ΓΡΗΓΟΡ. ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ.)

παθών και ύπευθύνων και γηίνων σχέσεων, σπεύδουσι δε χολλασθαι τῷ Θεῷ δι' ἐχτενοῦς δεήσεως, ώς μόνω δύναμιν και εξουσίαν έχοντι της εν γεέννη δδύνης ἀπαλλάξαι, καὶ τῆς ὑπὲρ πάντα νοῦν χαρᾶς τῆς ἀιδίου χαταξιῶσαι· χαὶ οὕτω χτῶνται την πρός τον Θεόν άγάπην, καὶ δι' αὐτης ἔτι συναφθέντες τῷ Θεῷ τελεώτερον, πᾶσαν έτι προσκτῶνται άρετήν παν γάρ είδος άρετης έν ήμιν, ένεργούντος του Θεού, ήμιν προσγίνεται του Θεού δὲ μή ένεργούντος έν ήμῖν, άμαρτία πᾶν τὸ παρ' ήμῶν γινόμενον. Διό καὶ ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ φησίν, ὅτι «Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν» (1). Καὶ τοῦτο γινώσχοντες οἱ ὡς ἀληθῶς ἐργαζόμενοι τας άρετας, επ' ούδενι επαίρονται κατορθώματι, άλλα ταπεινούμενοι δοξάζεσι τον Θεόν, την πηγην των άρετων, έξ ής άγαθοδότιδος αὐγής πληροῦνται ώς γὰρ ὁ ἀὴρ ἐξ ἡλίου πληρούμενος φωτός, οὐ τὴν έαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἡλίε δόξαν τε καὶ λαμπρότητα δείχνυσιν ήμεν, ούτως οι διά της των θείων έντολων έργασίας συναφθέντες τω Θεώ, εὐωδία Χριστού κατά Παύλον είσι, και όσμην Χριστού έγεσι, καὶ τὰς ἀρετὰς καταγγέλουσι τοῦ ἐκ σκότες καλέσαντος αὐτοὺς εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς.

Οὔτω μὲν οὖν διὰ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ή τῶν μελλόντων ἐπίγνωσις ἡμῖν ἐγγίνεται, καὶ διὰ τῆς πρὸς τὴν οἰκείαν ἑκάστου ψυχὴν ἀληθινῆς ἀγάπης, ὁ φόδος καὶ ὁ πόθος τούτων τοῖς πιστοῖς ἡμῖν προσγίνεται, καὶ διὰ αὐτῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκτενὴς καὶ συνεχὴς προσευχὴ καὶ δέησις, καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς προσευχῆς ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ συνάφεια, καὶ διὰ τῆς συναφείας ταύτης πᾶσα ὰρετὴ γεννᾶται, συνεπαγομένη τὴν ταπείνωσιν, τῆ ἐπιγνώσει τοῦ ἐν ἡμῖν τίκτοντος τὰς ἀρετάς. Ἰῶς δὲ καὶ διὰ τῆς τοῦ σώματος ἀγάπης ἡ πρὸς τὸν κό-

σμον γίνεται φιλία, καὶ διὰ τῆς φιλίας ταύτης τὰ πονηρὰ πάθη, καὶ ή πληθὺς τῶν άμαρτημάτων φύεται; "Ωσπερ ή ψυγή της μελλούσης ήδονης ἐφίεται καθ' έαυτὴν, ούτω τὸ σῶμα τῆς παρούσης καὶ παραβρεούσης ή δε τοιαύτη ήδονή αίσθητή τέ έστι, χαί διὰ τῶν ήμετέρων αἰσθήσεων ἐνεργεῖται, χαὶ ἐχ των αλσθητών προσγίνεται, ἄ ἐστιν ο χόσμος. διὰ τοῦτο φιλόχοσμος ό φιλοσώματος. Έχ δη της πρός τὸ σῶμα φιλίας ταύτης ἀμέτρως τὰς κατὰ κόσμον ήδονάς ποθούντες καὶ διώκοντες καὶ περιέποντες. τὴν πολύμορφον τῶν παθῶν ἑαυτοῖς περιτίθεμεν ἀσχημοσύνην επεί γαρ ή κατά κόσμον ήδονή δί αίσθήσεων ένεργεῖται, πολλών οὐσών χαὶ διαφόρων των ήμετέρων αισθήσεων, πολλαί τε και διάφοροι καί αί κατ' αὐτὰς ήδοναὶ, καὶ τὰ κατὰ ταύτας πάθη. άλλα μὲν γὰρ όράσεως, ἀχοῆς δὲ ἄλλα, χαὶ άλλα της ὀσφρήσεως, καὶ της ἀφης πάλιν ἕτερα, καὶ ἕτερα τὰ τῆς γεύσεως. Τῶν μὲν οὖν χατὰ τὴν γεῦσιν πονηρών παθών ούχ ή τροφή αίτία, άλλ' ή άμετρία ταύτης, ὅ ἐστι τρυφή· ταῦτα δέ ἐςι γαςριμαργία, λαιμαργία, καὶ πολυποσία καὶ μέθη. γαστήρ δε ύποδεχομένη τὰ ἐχ τῆς γεύσεως ἀχρατῶς, καί πρός τα έξω περιττώς έκδιδούσα διά της πέψεως, τη άφη δαψιλη χορηγεί της χαχίας την υλην, οζόν τις βδελυρά δεξαμενή βδελυρούς άναδιδοῦσα χρουνοὺς, δι' ὧν συνίσταται τὰ ὑπογάστρια πάθη, πορνεία, μοιχεία, ἀχολασία, ἀσέλγεια, χαλ πάσα ή της σαρχός ἀχαθαρσία. Ταῦτα δὲ χαὶ τὴν άχοὴν καὶ τὴν ὅρασιν καὶ τὴν ὄσφρησιν καταδουλωσάμενα, ποθεινὰ χαθίστησι τὰ μυσαρὰ, τὰ βήματα τὰ αἰσχρὰ, τὰ ἄσματα τὰ πορνικὰ, τὰ χορεύματα τά σατανικά, τὰς ἐπαγωγὰς πρός τὰ μύση μυραλοιφίας, τὰ βδελυρὰ ἐπιτρίμματα, τὰς διὰ πολυτελών ένδυμάτων καὶ ἀναδημάτων ώραϊσμούς, καλλωπι-

⁽¹⁾ iwav. ii, 5.

ζομένων μὲν ἔξωθεν τῶν ἐμπαθῶν, ἔνδοθεν δὲ περικειμένων ὡς δυσειδὲς προσωπεῖον τὰ πάθη τῆς ἀ
τιμίας, καὶ ὅντως ἑξομοικμένων τάφοις κεκονιαμένοις, οῖτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔνδοθεν
δὲ γέμουσι δυσωδίας καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· δουλωθέντα γὰρ τῆ κακία τὰ αἰσθητήρια ταῦτα, ἔσωθέν
τε καὶ ἔξωθεν, ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν, ἐπισπᾶται
τὰ μίση· καὶ οῦτως οὐ μόνον ἐξέρχεται, ἀλλὰ καὶ
εἰσέρχεται διὰ τῶν ἐν ἡμῖν ἐμφύτων θυρίδων ἡ πρὸς
σάνατον άμαρτία· «Τὰ γὰρ ἐκπορευόμενα διὰ τοῦ
στόματός φησιν, ἐκεῖνά ἐςτι τὰ κινοῦντα τὸν ἄνθρωπον» (1)· καὶ, «Ο ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ
ἔπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῆ καρδία αῦτοῦ» (2).

Ή δὲ τοιαύτη φιλοσώματος ψυχή, τὸ κατ' αίσθησιν ήδὺ παντὶ τρόπω θηρωμένη, καὶ τὴ κατὰ την άφην τε καὶ γεύσιν καὶ τὰς άλλας αἰσθήσεις ήδονή πανταχόθεν συμφέρουσα τὰς ὕλας, γεννᾶ την φιλοκτημοσύνην και την φιλαργυρίαν αί δὲ, τὰς κλοπὰς καὶ τὰς ἀδικίας καὶ τὰς άρπαγὰς, καὶ πᾶν εἶδος πλεονεξίας. Έστι δὲ καὶ άλλη παρά ταύτας, άνευ των σωματικών αἰσθητηρίων, περιεκτικωτάτη αίσθησις ένδοθεν, ή φαντασία, καθ' ήν καὶ αὐτὴν ήδοναί τε ἔτεραι καὶ πάθη φύονται τοῖς φιλοχόσμοις, ών έστιν ή οίησις, ή φυσίωσις, χαὶ ή άλαζονεία. 'Αλλά καὶ μικτά τινα πάλιν ἕτερα πάθη έξ αἰσθήσεως συνίστανται καὶ φαντασίας ταῦτα δέ εστιν ανθρωπαρέσκεια, κενοδοξία, και ύπερηφανία. Ή μὲν οὖν κατά ψυχὴν ἐκ Θεοῦ καὶ τῶν θείων ἡδονή, χαθορά έστι και ἀπαθής και ἀμιγής δδύνης. ό δὲ χόσμος οὖτος τη ήδονη φυσιχώς συμφέρει τὴν δδύνην, οὐ μόνον διὰ τὰς πολυτρόπους μεταβολὰς και αλλοιώσεις, αλλ' ότι και μόριον ελάχιστον εχάστω παρέχων, τοῦ πλείονος ἀποστερεῖ εἶς γὰρ ||

ών ό χόσμος, είς μυρίους χαὶ ἀναριθμήτους μερίζεται σχεδόν, ὧν έχαστος όλον αὐτὸν έχειν τε χαὶ άρχειν επιποθεί και σπεύδει. Τοῦ παντός οὖν ό φιλόχοσμος επιθυμών, χάν τὸ πλέον έχη πρὸς τὸ πᾶν, καν δλίγε μέν τινος μετέχη, πλέον δέ τινος των άλλων, αὐτὸς μὲν λυπεῖται τῆ στερήσει, τὸν δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλαττούμενον τῷ πλεονασμῷ λυπεῖ. Τῆς μέντοι κατά νοῦν καὶ θείας ἀπολαύσεως καὶ ήδονης άμερίστω μεριζομένης, κάν εί πάσης δεκτικός τις γένοιτο, τές άλλες οὐ παραβλάπτει καὶ τὴν εὐσέβειαν γάρ έχαστος ήμῶν όλόχληρον ἔχει, χαὶ τή τοῦ πλησίον οὐ λυμαίνεται, μᾶλλον δὲ καὶ συνεργεῖ πολυειδῶς. Ὁ μὲν οὖν χόσμος οὖτος, χαθάπερ έφην, μετά της ήδονης καὶ όδύνην προξενεί· τὸ δὲ ήμέτερον σῶμα τὴν μὲν ήδονὴν ἀποδέγεται, τὴν δὲ όδύνην ἀπαναίνεται. διό καὶ ό αὐτὸς αὐτῷ κόσμος, προσηνής έστι καὶ ἀνήμερος. Οἱ δὲ της φιλίας τοῦ σώματος έξηρτημένοι, την του χόσμε φύσιν άγνοήσαντες, ώς μη μόνον ενήδονός ές ιν, άλλα καὶ ἀνώδυνος, καί μή συνορῶντες ὅτι φευκτόν ἐστιν αὐτοῖς οίχοθεν δ περιέπεσι, πρός μέν την τῷ χόσμῳ συμπεφυχυζαν άπαρεσχόμενοι όδύνην, ώς έν νυχτομαχία δὲ τὸ τοῦ πάθους αἴτιον ἀγνοοῦντες, ἀλλήλες έπὶ ταῖς συμβαινούσαις έχάστοτε δυσχερείαις αἰτιῶνται. Κάντεῦθεν όρμαθός ἔτερος παθῶν ἀνήδονος έξευρίσκεται τῷ ταλαιπώρω τῶν ἀνθρώπων γένει, παρ'οδ λοιδορίαι, καταλαλιαί, συκοφαντίαι, θυμός, μίσος, ἔριδες, φθόνος, καὶ πᾶσα πικρίας γέμουσα ἐπιθυμία, δι' ἡν πόλεμοί τε καὶ φόνοι ἀνὰ πᾶσαν τελοῦνται τὴν οἰχουμένην, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ήμετέραν γενεάν, διά τὸ ψυγηναι την άγάπην χαί πληθυνθήναι τὴν άμαρτίαν. 'Αλλ'ήμεῖς φυλάξωμεν έαυτοὺς ἐν όμονοία, συνδούμενοι τῆ πρὸς ἀλλήλυς εἰρήνη, καὶ ἀπεχόμενοι τῆς κατ' ἀλλήλων μανίας,

⁽¹⁾ Ματθ. ιέ, 18. (2) Ματθ. έ, 28.

ήτις καὶ ψυχὰς καὶ σώματα παραδίδωσι τὴ ἀπωλεία. Ναὶ, ἀδελφοὶ, παρακαλῶ, χαρισώμεθα ἀλλήλοις, εἴ τις πρός τινα ἔχει μομφὴν, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν· ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς τοῦ Θεοῦ ναοῖς, ἀλλὰ καὶ κατ' οἴκους, καὶ κατ' ἀγορὰν ἀθόρυδοι διαμένοντες, όμοθυμαδὸν ἐν ενὶ στόματι δοξάζωμεν τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τοῦ μέν τοι καθ' ἡδονὴν καὶ όδύνην πονηροῦ καταλόγου τῶν όλεθρίων παθῶν τοιαῦτά ἐστιν ἔτερα, ὰ μήτε ἀνώδυνά ἐστι, μήτε ἐνήδονα, ἀλλ' οῖον σύμμικτον ἐξ ἐναντίων ἔχουσι τῆς γενέσεως τὴν ἀφορμὴν, ὁποῖόν ἐστιν ἡ εἰρωνεία, καὶ ἡ κολακεία, καὶ ὁ δόλος, καὶ ἡ ὑπόκρισις.

Όρᾶτε τὴν πλάνην χαὶ τὴν ἀπάτην τοῦ χόσμου τούτε, πόσον ές ι ποιχίλη; πόσοις ήμας περιβάλλει κακοῖς; διὰ πόσων ήμᾶς χωρίζει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ; μυριοπαθείς γάρ ήμας ποιήσασα πολυτρόπως διίστησι του άπαθους. Διὸ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἔλεγεν, ο χόσμος εν τῷ πονηρῷ χεῖται. χαὶ χοσμοχράτορα ἐκάλει τὸν διάβολον, ὡς ἄρχοντα τοῦ σκότους τοῦ αίωνος τούτου. μή γάρ δή νομίσητε χρατείν τὸν πονηρόν ούρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν μεταξύ τούτων **χτισμάτων** τοῦ Θεοῦ, χαὶ διὰ τοῦτο χοσμοχράτορα καλείσθαι τουτον· άπαγε της άσυνέτου γνώμης· οὐ γάρ οὖτος ό χόσμος ἐν τῷ πονηρῷ χεῖται. ό γάρ μετρών τὸν οὐρανὸν σπιθαμή, κατά τὸν Προφήτην (1), καὶ κατέχων τὴν γῆν δρακὶ, μόνος ἐστὶν ό τούτων δημιεργός. άλλ' ή παράχρησις τῶν ὄντων, ή έμπαθής των έφ' ήμιν διοίχησις, ό χόσμος της άδικίας, ή πονηρά ἐπιθυμία, καὶ ή άλαζονεία, καθά |

φησιν ό ήγαπημένος τῷ Χριστῷ θεολόγος (2), οὐκ έστιν έχ τοῦ Πατρός. Οὖτος οὖν ό χόσμος ἐν τῷ πονηρῷ χεῖται διὰ τῆς ἡμετέρας παραχρήσεως χαὶ σφαλερᾶς διοιχήσεως. χαὶ οὖτός ἐστιν ὁ χόσμος, οὖ χοσμοχράτωρ ἐστίν ὁ σατανᾶς, ὁ προχατηριθμημένος των παθων όχλος, δς έχ της φιλαμαρτήμονος ήμων γνώμης κτίζεται συνεργεία του πονηρού. δι' ής οί μὴ διὰ της μετανοίας έλευθερώσαντες έαυτούς, αὐτοχράτορα ποιοῦσιν έαυτων τὸν διάβολον. 'Αλλ' ήμεις οί τῷ Χριστῷ συνταξάμενοι, ποθήσωμεν τὸν ἄνω χόσμον ἐπιθυμήσωμεν τῆς έπηγγελμένης ήμιν παρά Χριστοῦ βασιλείας άποστώμεν των κατασπώντων την ψυχην ήδονων. φοδηθωμεν την ηπειλημένην του πυρός γέενναν τοίς φιληδόνοις. φύγωμεν την τρυφήν, την μέθην, την πορνείαν, την πλεονεξίαν, την άδικίαν, την κενοδοξίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὸ μῖσος, τὸν θυμὸν, τὴν άπανθρωπίαν διά ταῦτα γὰρ ἄρχοντα φεῦ ἡμῖν αύτοῖς χαὶ τῷ χόσμῳ τὸν πονηρὸν ἐφιςῶμεν. Φύγωμεν οὖν τὸν πλάνον τοῦτον κόσμον καὶ κοσμοχράτορα, χαὶ δείξωμεν ήμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν ἔργων, ἔργα ὄντας τῶν παναγάθων τοῦ Θεοῦ χειρών. Οὕτω γάρ καὶ τοῖς παροῦσι καλώς χρησόμεθα, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων κατὰ καιρόν αίωνίων ἀπολαύσομεν ἀγαθών. ὧν γένοιτο πάντας ήμας ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ήμων Ίησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὖ τῷ Πατρὶ πρέπει δόξα σύν άγίω Πνεύματι, είς τούς αίωνας των αἰώνων 'Αμήν.

⁽¹⁾ Ha. μ', 12. (2) A' iwav. β', 16.

omiaia aa'.

Είς τὴν σεπτὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐν ἦ παράστασις, ὅτι τὸ κατ' αὐτὴν φῶς ἄκτιστόν ἐστι.

Απαινούμεν και ήμεις και θαυμάζομεν άναθεωρούντες την μεγαλουργίαν ταύτην του Θεού, τὴν όρωμένην ἄπασαν λέγω κτίσιν. Ἐπαινοῦσι ταύτην καὶ θαυμάζουσιν έξερευνῶντες καὶ οί τῶν Ελλήνων σοφοί. 'Αλλ' ήμεῖς μέν εἰς δόξαν τοῦ κτίσαντος, ἐχεῖνοι δὲ χατὰ τῆς δόξης τοῦ χτίσαντος. έλάτρευσαν γάρ άθλίως τη χτίσει παρά τὸν χτίσαντα. Οὕτω καὶ τὰς προφητικὰς καὶ ἀποστολικὰς καί πατρικάς φωνάς διασαφούμεν καί ήμεζς, άλλ είς ωφέλειαν των έντυγχανόντων, χαὶ ύμνον τοῦ διά των Προφητών και Άποστόλων και Πατέρων λαλήσαντος Πνεύματος. Έπιχειροῦσι ταύτας διερμηνεύειν καὶ οί κατὰ καιρούς πονηρᾶς αίρέσεως προϊστάμενοι, άλλ' είς βλάβην των αὐτοῖς πειθομένων, και της κατ' εὐσέβειαν άληθείας άθέτησιν, ταὶς τοῦ Πνεύματος φωναῖς χατὰ τοῦ Πνεύματος χρώμενοι. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος λόγον ύψηλον όντα, καὶ πρεσδυτικαῖς άχοαίς χαὶ διανοίαις χατάλληλον, οί θεοφόροι Πατέρες ήμων, διά των οίχείων στομάτων, οίον χαταλεαίνοντες, χατάλληλον αὐτὸν χαὶ τοῖς ἀτελέσιν ήμιν ἀπεργάζονται. Καθάπερ αί φιλόπαιδες μητέρες διαμασώμεναι την στερεωτέραν τροφήν εύχρηστόν τε καὶ εὐπαράδεκτον καὶ τοῖς ὑπομαζίοις ἔτι χατασχευάζουσιν. ἐπεὶ χαὶ τὸ ἐν τοῖς στόμασι τῶν κατά σωμα μητέρων ύγρον τροφή γίνεται τοῖς παισί, καὶ τὰ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν θεοφόρων Πατέρων νοήματα, πρόσφορος τροφή γίνεται ταῖς τῶν ἀχεόντων και πειθομένων ψυχαῖς. τῶν δὲ πονηρῶν καί [[

τήρια, ώς συνάδοντα ταῖς Πατριχαῖς παραδόσεσι.

Τοιαῦτα δὲ νῦν εἶπον, καὶ ταῦτα προοιμιασάμην πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἐπεὶ τὴν ἐπ' ὁρους σεπτὴν τοῦ Χρις οῦ Μεταμόρφωσιν ἑορτάζομεν σήμερον, καὶ περὶ τοῦ κατ' αὐτὴν φωτὸς ὁ λόγος ἡμῖν, καθ' οῦ πολύς ἐςι νῦν ἀγὼν τοῖς τοῦ φωτὸς πολεμίοις. Φέρε δὴ μικρὸν ἄνωθεν προθῶμεν τὰςσήμερον ἀναγινωσκομένας Εὐαγγελικὰς φωνὰς εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ μυστηρίε, καὶ τῆς ἀληθείας παράς ασιν. « Μεθ' ἡμέρας ἐξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὅρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἤλιος » (1). Τοῦτο δὴ τοῦ Εὐαγγελίε πρῶτον κατιδεῖν ἀναγκαῖον, μετὰ ποίαν

⁽¹⁾ Mατθ. ιζ', 1.

ήμέραν ό 'Απόςολος του Χριςου καὶ Εὐαγγελιςής Ματθαίος τὰς εξ ήμέρας ἀριθμεὶ, μεθ' ᾶς ή τῆς τοῦ Κυρίε μεταρφώσεως ήμέρα ἐπέστη. μετὰ ποίαν οὖν; Μετ' ἐχείνην, χαθ' ἢν διδάσχων τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς ὁ Κύριος, έλεγεν, "Οτι μέλλει ὁ Υίὸς τοῦ άνθρώπου έρχεσθαι έν τη δόξη τοῦ Πατρός αύτοῦ, καὶ προσετίθει λέγων (("Ότι εἰσί τινες τῶν ὧδε έστηχότων, οίτινες ου μή γεύσωνται θανάτου, εως αν ίδωσι τὸν υίὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῆ βασιλεία αύτοῦ» (1). δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ βασιλείαν έαυτοῦ καλῶν τὸ φῶς τῆς οἰχείας μεταμορφώσεως. Τοῦτο καὶ ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς ύποδειχνύς, καὶ σαφέστερον ἐκτιθέμενος, «Ἐγένοντό φησιν μετά τοὺς λόγους τούτους ώσεὶ ήμέραι όχτω, καὶ παραλαδών τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωδον καὶ Ἰωάννην, ἀνέδη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι: καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπε αὐτοῦ ἔτερον, καὶ ὁ ἱματισμός αὐτοῦ λευχός έξας ράπτων» (2). 'Αλλά πῶς συμφωνοῦσιν άλλήλοις, ό μέν, όχτω φανερώς είπων τάς μεταξύ της ἐπαγγελίας καὶ της ἐπιφανείας ήμέρας, ὁ δὲ, μεθ' ήμέρας εξ; αχούετε και συνίετε. Όκτω έπι του όρους ήσαν, καί εξ έφαίνοντο. Τρείς οὖτοι, Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οί τῷ Ἰησοῦ συναναβάντες: εἶδον δὲ ἐχεῖ συνόντας αὐτῷ χαὶ συλλαλοῦντας, καὶ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν, ὡς εἶναι τούτους εξ. άλλά τῷ Κυρίῳ πάντως ἀοράτως καὶ ὁ Πατήρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον συνῆν ὁ μέν, μαρτυρών διά φωνής οίχείας, άγαπητόν Υίόν είναι τούτον έαυτού τό δὲ, διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης συνεχλάμπον, χαὶ τὸ τοῦ Υίοῦ πρός τε αὐτὸ καὶ τὸν Πατέρα συμφυές καὶ ένιαῖον τοῦ φωτὸς δειχνύον τούτων γάρ πλοῦτος ή συμφυία, χαὶ τὸ

οί έξ. 'Ως οὖν εν τούτοις οὐδεμίαν διαφωνίαν έχει ό εξ πρός τον όχτω, ούτως ούδε οί Εὐαγγελισταί διαφωνούσιν, ό μεν είπων μεθ' ήμέρας εξ, ό δε Λυκᾶς, εγένοντο μετά της λόγης τούτης ώς ήμέραι όχτω. αλλ'οξόν τινα τύπον ήμεν δι' άμφοτέρων τούτων έδωχαν των λόγων των έν τῷ όρει μυστιχώς αμα καὶ ἐμφανῶς συνειλεγμένων. Ίδοι γὰρ ἄν τις ούτω καὶ κατὰ τὸ γράμμα καλῶς σκοπῶν, ὁμολόγους άλλήλους τοὺς θεοχήρυκας όκτω γάρ εἶπεν ό Λουχᾶς ήμέρας, οὐ διαφωνών πρὸς ἐχεῖνον, είπόντα μεθ' ήμέρας εξ, άλλά συμπεριλαδών καί την ημέραν, καθ' ην οί λόγοι έκεινοι έλέχθησαν, καί τὴν ήμέραν, καθ' ἢν μετεμορφώθη ὁ Κύριος. ὡς καὶ ό Ματθαΐος νοείν δίδωσι τοῖς συνετῶς σχοποῦσι διὸ καί την, μετά, πρόθεσιν, την ύστεραίαν δηλούσαν, ούτος μέν είπεν, έχεινος δέ άφηχεν ού γάρ μεθ' ήμέρας όκτώ φησιν, ώς ἐκεῖνος μεθ' ἡμέρας εξ, ἀλλ' έγένοντο ώς ήμέραι όχτώ. Ούτως οὐδὲν παρηλλαγμένον εν τη των Εὐαγγελιστων ίστορικη διανοία.

καὶ λήλοις, ό μὲν, όκτὰ φανερῶς εἰπὼν τὰς μεταξύ της ἐπαγγελίας καὶ της ἐπιφανείας ήμέρας, ὁ δὲ, ἀλλήλων ήμὶν ἐν τῷ δοκεῖν διαφωνεῖν ὑποφαίνουσι καὶ γικρος ἐξ; ἀκούετε καὶ συνίετε. Όκτὰ ἐπὶ τοῦ καὶ λήλων ήμὶν ἐν τῷ δοκεῖν διαφωνεῖν ὑποφαίνουσι καὶ γικρος ἐξ; ἀκούετε καὶ συνίετε. Όκτὰ ἐπὶ τοῦ καὶ δὴ προσέχετε τὸν νοῦν τοῖς ἡηθησομένοις, ὅσοι δρους ήταν, καὶ ἔξ ἐφαίνοντο. Τρεῖς οὖτοι, Πέτρος διαβατικώτεροι τὴν διάνοιαν. Διὰ τὶ γὰρ ὁ μὲν καὶ Ἰάκωδος καὶ Ἰωάννης, οἱ τῷ Ἰησοῦ συνανα-δάντες εἶδον δὲ ἐκεῖ συνόντας αὐτῷ καὶ συλλα-λοῦντας, καὶ τὸν Μωῦσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν, ὡς εἶναι τοῦ φωτὸς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως, τῆς τοῦ τοῦ τοῦ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον συνην ὁ ρίον, μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἐν ἐξ ἡμέραις γεμὲν, μαρτυρῶν διὰ φωνῆς οἰκείας, ἀγαπητὸν Υίον κέλης συνεκλάμπον, καὶ τὸ τοῦ Υίοῦ πρός τε αὐτὸ καὶ τὸν Πατέρα συμφυὲς καὶ ἑνιαῖον τοῦ φωτὸς τὰρ αἰσθήσεις ἔχομεν, προστιθέμενος δὲ καὶ τὸν Πατέρα συμφυὲς καὶ ένιαῖον τοῦ φωτὸς δὲ παύταις ὁ κατ' αἴσθησιν προφορικὸς λόγος, ἐξαδικνόν. Τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ οῦν ἀκτώ εἰσιν τὴν ἐνέργειαν τῆς αἰσθήσεως ήμῶν ἀπεργάξεικνον τὸν κέρλειαν τῆς αἰσθήσεως ήμῶν ἀπεργάξεικνον δὲ ὑπὲρ αἴσθησιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ

⁽¹⁾ Mate. 15', 28. (2) Acux. 6', 28.

λόγον έστιν ή επηγγελμένη τοῖς ἀξίοις τοῦ Θεοῦ βασιλεία· διὰ τοῦτο μετὰ τὴν χαλὴν ἀνενεργησίαν των έξαδιχώς τούτων έχτελουμένων, ής άνενεργησίας τὸ ἀξίωμα ἡ έβδόμη πλετεῖ, κατὰ τὴν ὀγδόην δυνάμει χρείττονος ένεργείας ή βασιλεία τοῦ Θεοῦ άναφαίνεται. Καὶ ταύτην τὴν τοῦ θείου Πνεύματος δύναμιν, δι' ής όραται τοῖς ἀξίοις ή τοῦ Θεοῦ βασιλεία, χατά τὸν θεῖον Λουχᾶν ὁ Κύριος ἐνδειχνύμενος τοίς μαθηταίς προείπεν. «Είσί τινες των ώδε έστηχότων, οίτινες ού μή γεύσωνται θανάτου, έως αν ίδωσι την βασιλείαν του Θεου έληλυθυταν έν δυνάμει» (1). τουτέστι, τῷ δύναμιν τοῖς όρῶσι παρασχείν ίδειν τὰ ἀθέατα, της θανασίμου καὶ ψυχολέθρου προχαθάρασα λύμης, ήτις ἐστὶν ἡ άμαρτία. ταύτης δε γεύσις έστιν ή έν τῷ λογισμῷ τῆς χαχίας άρχη, ης οί προχαθαρθέντες οὐ γεύονται τοῦ χατὰ ψυχὴν θανάτου, τῆ δυνάμει τῆς μελλούσης έπιφανείας αμόλυντοι τηρηθέντες, ώς έγω νομίζω, καὶ τὴν διάνοιαν. Εἰσί τινες τῶν ὧδε ές ηκό. των, οίτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτε, εως ἀν ίδωσι την βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει. Πανταχοῦ ἐστιν ὁ τοῦ παντὸς βασιλεὺς, χαὶ πανταχού ἐστιν ή βασιλεία αὐτοῦ, ὥστε τὸ ἔρχεσθαι την αύτου βασιλείαν, ου το άλλοθεν άλλαχόσε παραγίνεσθαι δηλοί, άλλά τὸ φανερούσθαι ταύτην τη δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος. διὰ τοῦτο έλεγεν έληλυθυΐαν εν δυνάμει. ήτις δύναμις ούχ άπλως τοῖς τυχοῦσιν ἐγγίνεται, ἀλλὰ τοῖς ἐστηχόσι μετὰ του Κυρίου, τυτέστι τοῖς ἐστηριγμένοις ἐν τἢ πίςει αὐτοῦ, καὶ τοῖς κατὰ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ίωάννην, καὶ τούτοις ἀναφερομένοις ὑπὸ τοῦ λόγου πρότερον είς όρος ύψηλον, δηλονότι της φυσιχης ήμων ταπεινότητος ύπεραναβιβαζομένοις έπεί καί διὰ τοῦτο Θεός ἐν ὅρει, κατὰ τὸν εἰπόντα φαν-

τάζεται, τὸ μέν τοι καταβαίνων αὐτὸς τῆς εἰκείας περιωπῆς, τὸ δὲ ἡμᾶς ἀνάγων ἐκ τῆς κάτωθεν ταπεινώσεως, ῖνα χωρηθῆ μετρίως γοῦν γεννητῆ φύσει, καὶ ὅσον ἀσφαλὲς ὁ ἀχώρητος. Ἡ δὲ τοιαύτη φαντασία, οὐ τοῦ νοῦ χείρων, ἀλλὰ πολλῷ κρείττων καὶ ὑψηλοτέρα, ὡς ἐγγινομένη τῆ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος.

Οὐ γίνεται τοιγαροῦν χαὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ περιγράφεται, οὐδ' αἰσθητική δυνάμει ὑποπίπτει τὸ φῶς τής του Κυρίου μεταμορφώσεως, εί και δι' όφθαλμῶν σωματικῶν ἐώραται, καὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον, καὶ ἐν βραχεία τοῦ ὄρυς κορυφή, ἀλλ' ἀπὸ τής σαρχὸς ἐπὶ τὸ Πγεῦμα τηνιχαῦτα, χατὰ τὸν εἰπόντα, μετέβησαν οί τοῦ Κυρίου μύσται τη ἐναλλαγη τῶν αἰσθήσεων, ἡν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα ἐνήργησε, καὶ οὕτως είδον, ού τε καὶ ἐφ'σσον ἐχαρίσατο τούτοις ή τοῦ θείου Πνεύματος δύναμις, τὸ ἀπόρρητον ἐχεῖνο φως: ο μή συνιδόντες οί νον είς τουτο βλασφημούντες, αίσθητική τε καί κτιστή δυνάμει τούς έκκρίτους τῶν ἀποςόλων ἰδεῖν ψήθησαν τὸ φῶς τῆς τοῦ Κυρίου μεταμορφώσεως, καὶ διὰ τοῦτο κατασπάν επιχειρούσιν είς κτίσμα, μή μόνον το φως έχεῖνο, τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν χαὶ βασιλείαν, ἀλλὰ χαὶ την δύναμιν του θείε Πνεύματος, δι' ής τὰ θεῖα τοῖς άξίοις ἀποχαλύπτεται οὐ γὰρ ήχουσαν, ἡ οὐχ ἐπίς ευσαν Παύλω λέγοντι « Α όφθαλμός ούχ εἶδε, χαὶ οὖς οὐκ ήκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ άνέβη, & ήτοίμασεν ό Θεός τοῖς άγαπῶσιν αὐτόν, ήμιν δε απεκάλυψεν ό Θεός δια του Πνεύματος αύτου. τὸ γὰρ Πνευμα ἐρευνᾶ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ» (2). 'Αλλὰ τῆς ὀγδόης ἐπιςάσης καθάπερ εἴρηται, παραλαβών ό Κύριος τον Πέτρον καὶ Ἰάκωβον χαὶ Ἰωάννην, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι: ἀεί γὰρ ἡ πάντων, καὶ αὐτῶν τῶν ᾿Αποστόλων,

⁽¹⁾ Aoux 6', 27. (2) A' Kop. β', 9.

ἀπογωρών μόνος προσηύγετο, καθάπερ ήνίκα τους | Θεόν κατ' άρετήν εγγύτητος, και της πρός αὐτὸν πενταχισγιλίες σύν γυναιξί χαι παιδίοις πέντε άρτοις καὶ δυσὶν ἰγθύσιν ἐξέθρεψε· πάραυτα γὰρ πάντας ἀπολύσας, καὶ τοὺς μαθητὰς πάντας ἀναγκάσας έμβηναι είς τὸ πλοῖον, αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι ή συμπαραλαμβάνων όλίγους, χαί τούς των άλλων ύπερέχοντας μεθ' έαυτου. και του σωτηρίου γάρ πάθους προσάγοντος, τοῖς μὲν άλλοις μαθηταίς φησι, καθίσατε ώδε, έως προσεύξομαι· παραλαμβάνει δὲ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ίωάννην μεθ' έαυτοῦ (1). Τούτους οὖν κάνταῦθα μόνους παραλαδών, αναφέρει είς όρος ύψηλον κατ' ιδίαν, και μετεμορφώθη έμπροσθεν αὐτῶν, τετές ιν αὐτῶν όρώντων. Τί ἐςι μετεμορφώθη; φησίν ὁ Χρισόστομος θεολόγος Παρήνοιξεν, ώς εύδόχησεν, όλίγον της θεότητος, και τοις μύσταις έδειξε τον ενοιχοῦντα Θεόν 'Εγένετο γάρ εν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν, ώς ὁ Λουχᾶς φησι, τὸ εἶδος αὐτοῦ ἕτερον: λάμψαν ώσπερ ήλιος, ώς ό Ματθαΐος γράφει. Ώς ήλιος δὲ εἶπεν, οὐχ ίνα αἰσθητὸν ἐννοήση τις τὸ φῶς έχεῖνο, ἄπαγε τῆς χατὰ νοῦν ἀβλεψίας τῶν μηδὲν τῶν κατ' αίσθησιν φαινομένων ύψηλότερον εννοείν δυναμένων! άλλ' ίνα γνώμεν, ὅτι ὁ τοῖς κατ' αίσθησιν ζωσι, καὶ δι' αἰσθήσεως όρωσίν ἐστιν ὁ ήλιος, τοῦτο τοῖς κατὰ πνεῦμα ζῶσι, καὶ ἐν πνεύματι όρωσίν έστιν ό Χριστός ώς Θεός, καὶ οὐ χρεία τοῖς θεοειδέσιν έν τη θεοπτία φωτός έτέρου τοῖς γὰρ άιδίοις αὐτός ἐστι φῶς οὐχ ἄλλο· τί γαρ δεί φωτὸς δευτέρου τοῖς τὸ μέγιστον ἔχουσιν; Ἐν τῷ προσεύχεσθαι δέ, οῦτως έλαμψε, καὶ ἀνεκάλυψεν άπορρήτως τοῖς τῶν μαθητῶν ἐχχρίτοις τὸ ἀπόρρητον έχεῖνο φῶς, τῶν ἄχρων Προφητῶν συνόντων, ΐνα δείξη πρόξενον οὖσαν τὴν προσευχὴν τῆς μα-

κατά νοῦν ενώσεως, ή λαμπρότης εγγίνεται καὶ άναφαίνεται έχείνη, πάσι διδομένη τε χαὶ όρωμένη, τοῖς δι' ἀγαθοεργίας ἀχριδοῦς, χαὶ διὰ προσευχής είλιχρινούς, άνατεινομένοις άδιαλείπτως πρός Θεόν. χάλλος γάρφησιν άληθινόν χαὶ ἐρασμιώτατον μόνω τῷ τὸν νοῦν χεχαθαρμένω θεωρητὸν τὸ περί την θείαν και μακαρίαν φύσιν ές ίν, οδ ό ένατενίσας ταίς μαρμαρυγαίς και ταίς γάρισι, μεταλαμβάνει τι άπ' αὐτοῦ, ώσπερ αἴγλην τινὰ ἀνθηρὰν, εἰς τὴν οἰκείαν όψιν αναχρωννύμενος. όθεν καὶ Μωῦσῆς ἐν τῷ όμιλεῖν Θεῷ ἐδοξάσθη τὸ πρόσωπον.

Όρᾶτε ὅτι καὶ Μωῦσῆς μετεμορφώθη ἀναδάς εἰς τὸ ὄρὸς, καὶ οῦτως εἶδε τὴν δόξαν Κυρίου; 'Αλλ' έπαθε την μεταμόρφωσιν, ούχ ένήργησε χατά τον λέγοντα, είς τουτο με φέρει το μέτριον ένταυθα φέγγος της άληθείας, λαμπρότητα Θεού καὶ ίδεῖν καὶ παθείν. Ὁ δὲ Κύριος ήμων Ίησοῦς Χριζός, οίκοθεν είχε την λαμπρότητα έκείνην. διό οὐδὲ προσευχής αὐτὸς έδεῖτο, θείω φωτί λαμπρυνούσης τὸ σωμα, άλλ' όθεν τοις άγίοις ή λαμπρότης του Θεου προσγενήσεται, καὶ ὅπως αὐτοῖς ὀφθήσεται ὑπεδείχνυ λάμψουσι γάρ χσὶ οί δίχαιοι ώς ήλιος εν τή βασιλεία του Πατρός αὐτῶν, καὶ οὕτω φῶς ὅλοι γεγονότες θείον, ώς θείου φωτός γεννήματα, τόν θείως αποβρήτως υπερλάμποντα όψονται Χριστόν, οὖ ἐχ τῆς θεότητος ἡ δόξα φυσιχῶς προϊούσα, χοινὴ καὶ τοῦ σώματος ἐν θαδώρ ἐνδείχνυτο, διὰ τὸ ένιαΐον της ύποστάσεως. Ούτω και διά τοιούτε φωτὸς, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ώς ὁ ῆλιος ἔλαμψεν. Οἱ δὲ τον έλληνα λογον και τὴν τοῦ κόσμου τούτου σοφίαν έφ' ήμῶν αὐχοῦντες, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ανδράσιν έπὶ τῶν τοῦ Πνεύματος λόγων μὴ πειθαρχαρίας ἐχείνης θέας, χαὶ μάθωμεν, ὅτι διὰ τῆς πρὸς | χεῖν ὅλως, ἀλλὰ χαὶ ἀνταίρειν προηρημένοι, φῶς

⁽¹⁾ Mato. x5', 36.

άχούοντες της έπ' όρους του Κυρίου μεταμορφώσεως; το τοις αποζολικοίς οφθαλμοίς έωραμένον, είς τὸ αἰσθητὸν εὐθὺς χαί χτιστὸν χατάγονται φως, καὶ κατασπώσιν είς τοῦτο τὸ ἄῦλον καὶ ἀνέσπερον και άίδιον και μή μόνον ύπερ αίσθησιν, άλλά και ύπερ νουν έχεινο φως, αυτοί χάτω χείμενοι, χαί μηδέν ύπερ τὰ πρόσγεια νοείν δυνάμενοι καί τοι αὐτὸς ὁ χατὰ τοῦτο λάμψας, ἄχτιστον ὀν προαπέδειξεν αύτὸ, βασιλείαν τοῦτο χαλέσας τοῦ Θεοῦ. ού γάρ έστιν ή βασιλεία του Θεού δούλη και κτιζή. μόνη γάρ πάντων άδασίλευτος και άἡττητος, καὶ χρόνου παντός και αίωνος επέκεινα και ού θέμις φησίν ήρχθαι ή φθάνεσθαι ύπο αιώνων ή χρόνων την του Θεού βασιλείαν, ταύτην δε πιςεύομεν είναι την των σωζομένων χληρονομίαν. Επεί δε καί μετάμορφωθείς ό Κύριος έλαμψε, χαί την δόξαν χαί τὴν λαμπρότητα χαί τὸ φῶς ἔδειξεν ἐχεῖνο, χαί ήξει πάλιν οίος ώφθη τοις μαθηταίς έν τῷ όρει, άρα προσελάβετό τι φως, καὶ εἰς τοὺς αἰωνας έξει, δ πρότερον ούχ είχεν; άπαγε της βλασφημίας δ γάρ τοῦτο λέγων, τρεῖς φύσεις ἐπὶ τοῦ Χριςοῦ δοξάσει, τήν τε θείαν χαὶ τὴν ἀνθρωπίνην, χαὶ τὴν τοῦ φωτὸς ἐχείνε τοιγαροῦν οὐχ ἐτέραν, ἀλλ' ἡν εἶχεν άφανῶς λαμπρότητα ταύτην ἐφανέρωσεν. Εἶχε δὲ δπό τὴν σάρχα χεχρυμμένην τὴν λαμπρότητα τῆς φύσεως της θείας. οδχούν της θεότητός ές ι τό φως έχεινο, και άχτιστόν έστιν έπει και μετεμορφώθη Χριστὸς κατὰ τὰς θεολόγες, οὐχ δ οὐκ ἦν προσλα**βόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ οὐχ ἢν μεταβαλλόμενος,** άλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰχείοις μαθηταῖς ἐχφαινόμενος, διανοίγων τούτων τὰ ὄμματα, καὶ ἐκ τυφλῶν έργαζόμενος βλέποντας. Όρᾶς ὅτι πρὸς τὸ φῶς έχεῖνο τυφλοί εἰσιν οί χατὰ φύσιν όρῶντες ὀφθαλμοί; ούχουν ούδε το φως έχεινο αίσθητον, ούδε οί

(OMIA. PPHPOP. TOY HANAMA.)

όρωντες αἰσθητικοῖς ἀπλως ἐώρων ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ μετασκευασθεῖσι τῆ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος.

Ένηλλάγησαν οὖν, χαὶ οὕτω τὴν ἐναλλαγὴν εἶδον, ούχ ην άρτίως, άλλ' ην έξ αύτης της προσλήψεως έλαδε τὸ ήμέτερον φύραμα, θεωθέν τη ένώσει τοῦ Λόγε τοῦ Θεοῦ. Ἐντεῦθεν καὶ ή ἐν παρθενία συλλαδουσά τε καὶ τεκούσα ξένως, τὸν έξ αὐτῆς τεχθέντα σαρχοφόρον Θεὸν ἐπέγνω. Καὶ Συμεών ώς βρέφος τοῦτον μετά χεῖρας λαδών, καὶ ή πρεσδύτις Αννα προσυπαντήσασα διεφαίνετο γάρ οίον δι' ύελίνων ύμένων ή θεία δύναμις διαυγάζεσα τοῖς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμὲς της χαρδίας χεχαθαρμένους. Τί δε καὶ τῶν άλλων ἀπολαμβάνει τὰς κορυφαίους, και ανάγει τούτους, και κατ' ίδιαν μόνους; ίνα τι πάντως ὑποδείξη μέγα τε καὶ μυστικόν. Ηὧς ούν μέγα καί μυστικόν ή του αίσθητου φωτός θέα, ην αὐτοί τε οἱ ἐκλεγέντες καὶ πρὶν ἀναχθηναι, καὶ σύν αὐτοῖς οἱ κάτω λειφθέντες εἶχον; Τίς δὲ αὐτοῖς χρεία καὶ Πνεύματος δυνάμεως, καὶ τῆς δι' αὐτῆς προσθήχης η εναλλαγης όμματων πρός την του φωτός έχείνε θέαν, είπερ αἰσθητόν τε καὶ κτιστόν; Πως δε δόξα και βασιλεία του Πατρός και του Πνεύματος τὸ φῶς τὸ αἰσθητόν; Πῶς δ' ἐν τῆ τοιαύτη δόξη καὶ βασιλεία κατά τὸν μέλλοντα αἰωνα ήξει ό Χρις ός, ότε οὐκ ἀέρος, οὐ φωτός, οὐ τόπε χρεία καὶ τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀντὶ πάντων κατὰ τὸν 'Απόςολον ήμιν έςαι ό Θεός; Εί δὲ ἀντὶ πάντων, καί άντι φωτός πάντως. ὅθεν δείκνυται πάλιν καί τό φως έχεῖνο της θεότητος όν έπει χαι ό θεολογικώτατος των εὐαγγελιςων Ίωάννης διὰ τῆς 'Αποχαλύψεως έχφαίνει, ώς ή μέλλυσα χαὶ μένυσα έκείνη πόλις, «Ού χρείαν έχει τοῦ ήλίε οὐδὲ της σελήνης, ΐνα φαίνωσιν ἐν αὐτἢ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον» (1).

⁽¹⁾ Å mox. xá, 23.

Αρ' οὐ φανερῶς ὑπέδειξεν ἡμῖν κἀκεῖ τὸν ἐν Θαδωρίω νῦν μεταμορφωθέντα θείως Ἰησοῦν; ὃς ἔχει μὲν ὡς λύχνον τὸ σῶμα, ἀντὶ δὲ φωτὸς τὴν ἐκφανεῖσαν ἐπ'ὅρους τοῖς συναναδᾶσι δόξαν τῆς θεότητος; ᾿Αλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐνοικούντων τῆ πόλει ἐκείνῃ ὁ αὐτός φησιν ὡς · «Οὐχ ἔξουσι χρείαν φωτὸς λύχνου, καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτίσει ἐπ' αὐτοὺς, καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι» (1). Τί οὖν τὸ φῶς τοῦτο, παρ' ῷ οὐκ ἔςτι παραλλαγὴ, ἡ τροπῆς ἀποσκίασμα; Τί τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀνέσπερον τοῦτο φῶς; ἄρ' οὖ τῆς θεότητος;

'Αλλά καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ μάλιστα ὁ Μωϋσῆς ψυχὴ ὑπάρχων οὐκ ἐνσώματος, πῶς ὤφθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν δι' αἰσθητοῦ φωτός; καὶ
οὕτοι γὰρ ὀφθέντες ἐν δόξη τηνικαῦτα ἔλεγον τὴν
ἔξοδον, ἢν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερεσαλήμ. Πῶς δὲ
καὶ ἐπέγνωσαν οῦς οὕπω πρότερον εἶδον οἱ 'Απόστολοι, εἰ μὴ τἢ ἀποκαλυπτικῆ δυνάμει τοῦ φωτὸς
ἐκείνου; 'Αλλ' ἵνα μὴ κατατείνωμεν ὑμῶν ἐπὶ πολὺ
τὴν διάνοιαν, τὰ μὲν ὑπόλοιπα τῶν εὐαγγελικῶν
ρημάτων ἐπὶ τοῦ καιροῦ ταμιευσόμεθα τῆς πανιέρε
καὶ θείας ἱερουργίας· πιστεύοντες δὲ, ὡς ἐδιδά-

γθημεν παρά των ύπο του Χριστού φωτισθέντων. άτε μόνων άχριδώς είδότων. τὰ γὰρ μυς ήριά μου έμοι και τοις έμοις φησι διά του Προφήτου ό Θεός. Καλώς ούν πιστεύοντες ώς εδιδάχθημεν, και του μυστηρίου συνιέντες της του Κυρίου μεταμορφώσεως, όδεύσωμεν πρός την λάμψιν του φωτός έχείνου και του κάλλους έρασθέντες της άναλλοιώτου δόξης, τὸ όμμα της διανοίας των γηίνων μολυσμών έχχαθάρωμεν, παν περιφρονούντες τερπνόν χαί περιχαλλές, δ μή μόνιμον, δ κάν ήδύ δοκή, άλλ' όδύνην προξενεί την αίώνιον, κάν ώραν φέρη τῷ σώματι, άλλὰ τῆ ψυχή περιβάλλει τὸν δυσειδή χιτώνα της άμαρτίας έχείνου, δι' δυ δεθείς χείρας καὶ πόδας ὁ μὴ τὸ ἔνδυμα της ἀφθάρτε συναφείας έχων, είς τὸ πῦρ ἐχεῖνο καὶ τὸ σκότος ἐξάγεται τὸ έξώτερον οδ ρυσθείημεν απαντες έλλαμψει καί έπιγνώσει του αύλε και αιδίου φωτός της του Κυρίου μεταμορφώσεως, είς δόξαν αύτου και του άνάρχου αὐτοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος, ών μία καὶ ή αὐτή λαμπρότης τε καὶ θεότης καὶ δόξα καὶ βασιλεία καὶ δύναμις, νον καὶ ἀεὶ καὶ είς τούς αίωνας των αίώνων 'Αμήν.

JAR BELLMO

Είς την αὐτην τοῦ Κυρίου Μεταμόρφωσιν ἐνή παράςασις, ὡς εἰ καὶ ἄκτιστόν ἐστι τὸ κατ' αὐτην θειότατον φῶς, ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐσία τοῦ Θεοῦ.

σαίας ό Προφήτης περί του Εὐαγγελίου προηγόρευσεν ότι λόγον συντετμημένον δώσει Κύρος ἐπὶ τῆς γῆς (2). Συντετμημένος δέ ἐςι λόγος, ὁ ἡήμασιν ὀλίγοις πολλήν διάνοιαν ἐμπεριέχων.

Οὐχοῦν ἀναθεωρήσωμεν τὰ προτεθεωρχμένα σήμερον των εὐαγγελικῶν ἡημάτων, καὶ τὰ λείποντα προσθώμεν, ἵν' ἐμφορηθώμεν ἔτι τῆς ἐναποχειμένης ἀχηράτου διανοίας, καὶ τῆς θείας ὅλοι κατοχῆς

⁽¹⁾ Åποκ. ×6', 5. 📦 Hσ. i, 23.

γενώμεθα. «Τῷ καιρῷ ἐκείνω παραλαμβάνει ὁ Ἰησους τον Πέτρον και Ίακωβον και Ίωάννην, και άναφέρει αὐτὸς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη έμπροσθεν αύτων, χαί έλαμψε τὸ πρόσωπον αύτοῦ ώς ὁ ήλιος » (1). Ίδοὺ νῦν χαιρός εύπρόσδεκτος, ίδου νυν ήμέρα σωτηρίας, άδελφοί, ήμέρα θεία και καινή και δίδιος, ού διαστήμασι μετρουμένη, ούχ αὐξομένη καὶ μειουμένη, ού διακοπτομένη γυκτί και γαρ ήλίου δικαιοσύνης ήμέρα έστὶ, παρ' ῷ οὐκ ἔστι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς άποσχίασμα. δς ἀφ' ής εὐδοχία του Πατρός χαὶ συνεργεία του άγίου Πνεύματος έφ' ήμας φιλανθρώπως λάμψας, εξήγαγεν ήμας από σχότους είς τὸ θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς, διατείνει τὸν ἀεὶ χρόνον ύπερ πεφαλής λάμπων, άδυτος ύπάρχων ήλιος. "Ηλιος δέ δικαιοσύνης τε καὶ άληθείας ών, οὐκ ἀνέχεται φαίνειν και άκριδως επιγινώσκεσθαι τοῖς τὸ ψεύδος περιέπεσι, καὶ άδικίαν εἰς τὸ ὕψος λαλοῦσιν, ή δι' έργων έπιδειχνυμένοις άλλά τοῖς ἐργάταις της διχαιοσύνης, χαὶ τοῖς ἐρασταῖς της ἀληθείας έπιφαίνεται καὶ πιστεύεται, καὶ τούτους εὐφραίνει ταίς λαμπηδόσι. Καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ἡ Γραφή λέγει (2) Φως άνέτειλε τῷ διχαίω, χαὶ ή τούτου σύζυγος εὐφροσύνη. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ψαλμωδός Προφήτης άδει πρός Θεόν αθαδώρ καὶ Έρμων εν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται» (3), τὴν ἐγγενομένην ἐπ' ὄρους υστερον ἐχ της ἐλλάμψεως ἐχείνης εύφροσύνην τοίς ίδουσι προγράφων. ΄Ο δὲ Ἡσαίας. «Λύε φησί πάντα σύνδεσμον άδικίας, διάλυε ςραγγαλιάς βιαίων συναλλαγμάτων, πάσαν συγγραφήν άδικον διάσπα»· είτα τί; «Τότε ραγήσεται πρώιμον τό φως σου, καὶ τὰ ἰάματά σου ταγὸ ἀνατελεῖ, καὶ πορεύσεται έμπροσθεν ή δικαιοσύνη σου, καὶ ή α Έαν ανέλης από σοῦ σύνδεσμον καὶ γειροτονίαν καί ρήμα γογγυσμού, καί δώς πεινώντι άρτον έχ ψυχής σου, καὶ ψυχήν τεταπεινωμένην ἐμπλήσης, τότε άνατελεί έν σχότει τὸ φῶς σου, καὶ τὸ σχότος σου ώς μεσημβρία» (5). και γάρ άλλους ήλίους χαί αὐτοὺς ποιεί, οίς ἄν ὁ ήλιος οὖτος ἐμφανῶς ἐπιλάμψοι. λάμψουσι γάρ και οι δίκαιοι ως ο ήλιος έν τη βασιλεία του Πατρός αὐτῶν.

'Αποθώμεθα οὖν, ἀδελφοὶ, τὰ ἔργα τοῦ σχότες, χαὶ ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ φωτός, ἴνα μὴ μόνον ώς εν ήμέρα τοιαύτη εύσγημόνως περιπατήσωμεν, άλλά καὶ ήμέρας υίοὶ γενώμεθα. καὶ δεῦτε καὶ άναδωμεν είς τὸ όρος ένθα Χριστὸς έλλαμψεν, ένα τά έχει χατίδωμεν, μαλλον δέ τοιούτες όντας, χεί τοιαύτης ήμέρας γεγονότας άξίους, αὐτὸς ήμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἀναδιβάσει χατὰ χαιρόν. Νῦν δὲ συντείνατε καὶ ἀνατείνατε τὸ ὅμμα τῆς διανοίας, παρακαλώ, πρός τό φως του Εύαγγελικού κηρύγματος, ώς αν μεταμορφωθήτε τέως τη ανακαινίσει τοῦ νοὸς ύμῶν, καὶ οὕτω τὴν ἄνωθεν θείαν αἰγλην έπισπασάμενοι, σύμμορφοι γένησθε τῷ ὁμοιώματι της δόξης Κυρίου, οὖ τὰ πρόσωπον ἐπ' ὄρους ἔλαμψε σήμερον ώς ό ήλιος. Πῶς ώς ό ήλιος; Ήν ότε τὸ ήλιαχὸν τοῦτο φῶς οὐχ ἦν ὡς ἐν σχεύει τῷ δίσχω τούτω τὸ μὲν γὰρ πρωτόγονόν ἐστι, τὸν δὲ δίσχον τη τετάρτη των ήμερων παρήγαγεν ό τὰ πάντα παραγαγών, ἐνάψας αὐτῷ τὸ φῶς, καὶ οὕτως ύποστήσας ήμεροποιόν αμα και ήμεροφανή φως ήρα. Ο στω δή και το φως της θεότητος ήν ότε ούχ ἦν ὡς ἐν σχεύει τῷ Χριστοῦ σώματι· τὸ μὲν γάρ προάναρχόν έςι, τὸ δὲ πρόσλημα, δ παρ' ήμῶν άνέλαβεν ό του Θεού Υίος, νυν υστερον ύπερ ήμων παρήγθη, τὸ πλήρωμα της θεότητος ἐν ἑαυτῷ δόξα του Θεου περιστελλεί σε» (4). Καὶ πάλιν | λαβόν, καὶ ούτω θεοποιός ἄμα καὶ θεοφεγγής

⁽¹⁾ Ματθ. ιζ', 1. (2) Ψαλμ. τζ', 12. (3) Ψαλμ. πή, 12. (4) Ησ. νή, 6. (5) Ησ. νή, 9.

άναπέφηνε φωστήρ. Οὕτως έλαμψε το τοῦ Χριςοῦ πρόσωπον ώς ό ήλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευχά ώς τὸ φῶς. Ὁ δὲ Μάρχος φησί « Στίλβοντα λευχά λίαν ώς χιών, οἶα γναφεύς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευχαναι» (1). Έλαμπρύνθη μέν ούν τῷ αὐτῷ φωτὶ καὶ τὸ προσκυνητὸν ἐκεῖνο τοῦ Χριςοῦ σωμα καὶ τὰ ἱμάτια, ἀλλ' οὐκ ἐπίσης· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἔλαμψε, τὰ δὲ ἱμάτια ώς ἐγγίζοντα τῷ σώματι ἐχείνου φωτεινὰ ἐγένετο, καί διὰ τούτων έδειξε, τίνες αί στολαί της δόξης, ας ένδύσονται χατά τὸν μέλλοντα αίωνα οί έγγίζοντες Θεώ, χαὶ τίνα τὰ ἐνδύματα τῆς ἀναμαρτησίας, & διὰ τὴν παράδασιν ό Αδὰμ ἀπεκδυσάμενος, γυμνός ώρατο καὶ κατησχύνετο. Λουκάς μέν ουν ό θείος « Έγένετό φησι τὸ είδος αὐτου ετερον, χαὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευχὸς ἐξαςράπτων»· τὰ ἐχεῖ τελούμενα πάντα πρὸς οὐδὲν παράδειγμα βλέπων. Ό δὲ Μάρχος εἰχονίζει μὲν τὰ ἱμάτια, εἰπών δε στίλδοντα λευχά λίαν ώς χιών, έδειξε καί οὖτος τὰς εἰκόνας καὶ τὰ παραδείγματα πρὸς την θέαν των ίματίων έχείνων ἀπολειπόμενα ή γάρ χιών λευχή μέν έστιν, άλλ' ούχὶ καὶ στίλευσα. χαί γάρ ἀνώμαλον ἀεί την ἐπιφάνειαν ἔχει, οίον έχ λεπτών τινων πομφολύγων συγχειμένη πάσα διὰ την του ένυπάρχοντος άέρος μίξιν. μήπω γάρ συστάν τελέως τὸ νέφος, μηδέ τὸν ἐναπειλημμένον άέρα δυνηθεν εκθλίψαι, τῷ σφοδρῷ τοῦ κρύους πήγνυται, και ούτως ἀεροφόρον καταφέρεται, ἀφρώ παραπλησίως έχου κατά τό λευκόν όμου τε καί ανώμαλον.

Ως οὖν μὴ ἀρχοῦντος τοῦ λευχοῦ τῆς χιόνος εἰς παράστασιν τοῦ τερπνοῦ τῆς θέας ἐχείνης, χαὶ τὸ στίλβειν συμπαρελήφθη. Προσέτι καὶ διὰ τούτων τοῦ Εὐαγγελιστοῦ δειχνῦντος, ὑπερφυὲς τὸ

φως έχεῖνο, δι' οὖ λαμπρά τε χαὶ λευχὰ τὰ ἱμάτια γέγονεν έχεῖνα. οὐ γὰρ φωτός τὰ λαμπόμενα λευκά τε καὶ στίλβοντα ποιείν, άλλ' όποῖα τὴν χροιάν δειχνύναι τό δ' ώς ξοιχεν ἐπεχάλυψε, μαλλον δὲ ηλλοίωσεν αὐτὰ, δ φωτὸς οὐκ ἔστιν αἰσθητοῦ. Τὸ δ' έτι παραδοξότερον, ὅτι καὶ ἀλλοιῶσαν, ἀναλλοίωτα τηνικαύτα διετήρησεν αὐτὰ, ὡς μετὰ μικρόν έδείχθη. Που ταυτα φωτός ήμιν γνωρίμου; Διὰ τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστής οὐ τὴν ὑπερέχουσαν μόνην του προσώπου Κυρίου λαμπρότητα και καλλονήν ἐχείνην, ἀλλὰ χαὶ τὴν ώραιότητα τῶν ίματίων ύπερφυα δειχνύς, των μέν έχ φύσεως ώραίων ύπεξήγαγε, τῷ λευχῷ τῆς χιόνος τὴν στιλπνότητα συνάψας έπει δε και ή τέχνη δοκεί τινα καλλονήν προσεφευρίσκειν τη φύσει, καὶ τῶν τεγνητῶν ώραισμών ἐκείνην τὴν καλλονὴν ὑπερτιθεὶς, οἶά φησι γναφεύς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευχᾶναι. 'Αλλά γάρ ό δι' ήμας σαρχωθείς προαιώνιος Λόγος, ή ένυπόστατος σοφία τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἐν έαυτῷ φέρει πάντως. οδ χαθάπερ ίματισμός το γράμμα έστι, λευχόν μέν ον καί σαφές, άμα δὲ καί στίλδον καὶ λαμπρόν χαί οίον μαργαρώδες, μαλλον δέ θεοπρεπές χαί ένθεον τοῖς εν πνεύματι τὰ τοῦ Πνεύματος όρῶσι, χαί διασαφούσι τὰς εν τῷ γράμματι λέξεις θεοπρεπῶς, καὶ τοιαῦτα δεικνῦσι τὰ βήματα τοῦ Εὐαγγελικού κηρύγματος, οἶα γναφεὺς ἐπί τῆς γῆς, τυτέστι σοφός τοῦ αίῶνος τούτου οὐ δύναται διασαφήσαι καὶ τί λέγω διασαφήσαι; οὐδε γάρ δύναται γνώναι διασαφούντος έτέρου ψυχικός γάρ άνθρωπος, καθά φησιν ό 'Απόστολος (2), οὐ δέχεται τὰ. τοῦ Πνεύματος, οὐδὲ δύναται γνώναι διὸ καὶ εἰς. αίσθητάς ποραγνωρίζει τάς ύπερ νοῦν καὶ θείας καὶ πνευματικάς ελλάμψεις, & μή εώρακεν έμβα-

⁽¹⁾ Maps. 6', 3. (2) A' Kop. 6', 14.

τεύων, είχη φυσιούμενος ύπό τοῦ νοὸς της σαρχός || αὐτοῦ. ᾿Αλλ᾽ ὁ Πέτρος ὑπὸ τῆς μαχαριωτάτης θέας έχείνης χαταυγασθείς τὴν διάνοιαν, χαὶ πρὸς ἔρωτα θείον και πόθον επαρθείς μείζονα, του φωτός έχείνου διαστήναι μηχέτι θέλων, «Καλόν έστιν ήμᾶς ὧδε εἶναι», πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγε, «Εἰ θέλεις ποιήσωμεν ώδε τρείς σχηνάς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἡλία, μὴ εἰδως δ λέγει». οὕπω γάρ ο χαιρός έφειστήχει της αποχαταστάσεως. άλλα καιρού επιστάντος, ού χειροποιήτων δεησόμεθα σκηνών. 'Αλλ' οὐδ' ἐξισοῦν ἔδει τῷ δεσπότη τούς δούλους διὰ της τῶν σχηνῶν όμοιότητος. ό μέν γάρ Χριστός ώς Υίὸς γνήσιος έν τοῖς χόλποις του Πατρός έστιν οί δέ Προφήται χαταλλήλως ώς υίοι γνήσιοι τοῦ Άβραὰμ ἐν τοῖς κόλποις Άβραὰμ ολκήσουσιν. 'Ως οὖν ταῦτα ὁ Πέτρος μὴ εἰδώς ἔλεγεν, « Ίδὰ νεφέλη φωτεινή ἐπεσκίασεν αὐτοὺς», διαχόπτουσα τοὺς Πέτρου λόγους, χαὶ δειχνῦσα τίς ή τῷ Χριστῷ πρέπουσα σχηνή. 'Αλλὰ τίς αὕτη ή νεφέλη, και πως φωτεινή ούσα, ἐπεσκίασεν αὐτούς; Μή αυτη το απρόσιτον έστι φως έν ῷ ὁ Θεός χατοιχεῖ, χαὶ δ φῶς ἀναβάλλεται ὡς ἱμάτιον ; «'Ο τιθείς γάρ φησιν νέφη την επίδασιν αὐτοῦ» (1), καὶ α Έθετο σχότος ἀποχρυφήν αὐτοῦ, χύχλω αὐτοῦ ή σχηνή αὐτοῦ» (2). Καί τοι χαθά φησιν ό ᾿Απόςολος. «Μόνος έχων άθανασίαν, φως είχων άπρόσιτον » (3)· ώστε τὸ αὐτὸ χαὶ φῶς ἐστιν ἐνταυθεί καὶ σκότος, δι' ύπερέχουσαν φανότητα έπισχιάζον.

ἀπεριόριστος εν Θαβώρ τῷ ὅρει τοῖς ᾿Αποστόλοις ἀπροσίτου ἄβυσσος. σήμερον αἴγλης θείας χύσις τερον ὁρώμενον ἀπρόσιτον ὑπὸ τῶν ἱερῶν θεολότος ἀπεριόριστος εν Θαβώρ τῷ ὅρει τοῖς ᾿Αποστόλοις

αὐγάζεται. Καὶ ό μέγας Διονύσιος γνόφον εἰπὼν είναι το άπρόσιτον φως, έν ῷ κατοικείν ο Θεός λέγεται, ἐν τούτῳ φησὶ γίνεται πᾶς ὁ Θεὸν γνῶναι καὶ ίδεῖν ἀξιούμενος. Οὐκοῦν τὸ αὐτὸ φῶς ἦν, ὅτε πρότερον ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου λάμπον έώρων οί 'Απόστολοι, καὶ ἡ ἐπισκιάσασα φωτεινὴ νεφέλη μετά ταῦτα. 'Αλλά τότε μὲν ἀμυδρότερον έπιλάμπον παρεΐχε το όρᾶν· ἐχφανὲν δὲ πολλῷ πλέον ὕστερον, ἀόρατον αὐτοῖς ὑπηρχε δι' ὑπερέχουσαν φανότητα, καὶ οὕτω τὴν τοῦ θείε καὶ ἀεννάου φωτός πηγήν, τον ήλιον της δικαιοσύνης έπεσχίασε Χριστόν. Έπεὶ κάν τῷ αἰσθητῷ ἡλίω τὸ αὐτὸ φῶς χαὶ τὸ ὁρᾶν παρέχει διὰ τῆς ἀχτῖνος, χαὶ άφαιρεῖται πάλιν τὸ όρᾶν, ὅταν πρὸς αὐτὸν ἐχεῖνον ίδη τις: ὑπὲρ γὰρ τὴν συμμετρίαν τῶν ἡμετέρων όφθαλμῶν ἐστιν ή κατ' αὐτὸν λαμπρότης. 'Αλλ' ό μέν αίσθητὸς ήλιος, ώς πέφυχεν, άλλ' οὐχ ώς θέλει φαίνεται οὐδ' οίς αν ἐθέλη μόνοις ό δὲ τῆς ἀληθείας καὶ της δικαιοσύνης ήλιος Χριστός, οὐ φύσιν μόνον έχων καὶ φυσικήν λαμπρότητα καὶ δόξαν, άλλα και θέλησιν κατάλληλον, οίς αν έθέλη μόνοις, χαὶ ἐφ᾽ ὅσον θέλη, προμηθῶς καὶ σωτηρίως ἐπιλάμπει. Διὰ τοῦτο θελήσας ώς ῆλιος ἐπέφανε, καὶ έωρᾶτο τοῖς τῶν ᾿Αποστόλων ὀφθαλμοῖς, καὶ ταύτα ούκ έκ πολλού του διαστήματος: είτα τηλαυγέστερος λάμψας ώς ήθέλησε, δι' ύπερέχουσαν φανότητα, τοῖς τῶν ᾿Αποςόλων ὀφθαλμοῖς ἀόρατος ύπηρχεν, ώσπερ είς φωτεινήν νεφέλην είσελθών. 'Αλλά καὶ φωνή ἐκ τῆς νεφέλης γέγονεν' «Οὖτός έστιν ό Γίός με ό άγαπητὸς ἐν ῷ εὐδόχησα, αὐτοῦ αχούετε». Έν μέν οὖν τῷ Ἰορδάνη τοῦ Κυρίου βαπτισθέντος, ανεώχθησαν οί οὐρανοί, καὶ ή αὐτή γέγονε φωνή ἐκ τῆς δόξης πάντως ἐκείνης, ῆν καὶ ὁ Στέφανος ὕστερον ἀνεωγμένων αὐτῷ τῶν

⁽¹⁾ Ψαλμ. 103, 4. (2) Ψαλμ. ιζ', 13. (3) λ' Τιμ. ς', 16.

ούρανῶν, πλήρης Πνεύματος άγίου γεγονώς, άτενίσας είδε νου δέ έχ της νεφέλης, ήτις έπεσχίασε τὸν Ίησοδν. Οὐχοζο ἡ αὐτή ἐστιν αὕτη τή ύπερουρανίω δόξη του Θεού. Πώς οὖν ἔσται αἰσθητὸν φῶς τὸ ὑπερουράνιον; Ἐδίδαξε δὲ ἡ ἐχ τῆς νεφέλης του Πατρός φωνή, ὅτι πάντα ἐκεῖνα τὰ πρό της επιδημίας του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ήμων Ίησοῦ Χριστοῦ, αί θυσίαι, αί νομοθεσίαι, αί υξοθεσίαι, άτελη τε ην, και ου κατά προηγούμενον θέλημα που Θεού εγένοντό τε καί ετελέσθησαν. άλλα δια την μέλλουσαν παύτην του Κυρίου παρεσίαν καὶ ἐπιφάνειαν συνεχωρείτο. Οὖτος δέ ἐστιν, εν ῷ ὡς Υίῷ ἀγαπητῷ εὐδοκεῖ καὶ ἐπαναπαύεται καὶ ἀρέσκεται τελέως ὁ Πατήρ. διὸ καὶ αὐτοῦ άχούειν, χαὶ αὐτῷ πειθαργεῖν διαχελεύεται. Κάν λέγη, εἰσέλθετε διὰ τῆς ζενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖά έστι καὶ εὐρύχωρος ή ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, στενή δε και τεθλιμμένη έστιν ή όδος ή απάγουσα είς τὴν ζωὴν, αὐτοῦ ἀχούετε. Κάν λέγη, τὸ φῶς τοῦτο βασιλείαν εἶναι τοῦ Θεοῦ, αὐτοῦ ἀχούετε, καὶ αὐτῷ πιστεύετε, καὶ τοιούτου φωτὸς ἀξίους έαυτούς ποιείτε.

'Αλλὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἐκφανείσης, καὶ πατρικῆς φωνῆς ἐκ τῆς νεφέλης ἡχησάσης, ἔπεσόν φησιν ἐπὶ πρόσωπον οἱ μαθηταὶ, οὐ διὰ τὴν φωνὴν, ἐπεὶ καὶ ἄλλοτε πολλάκις αὕτη γέγονεν, οὐκ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ σωτηρίου πάθους προσάγοντος ἐν Ἱεροσολύμοις τοῦ Κυρίου γὰρ εἰπόντος, «Πάτερ δόξασόν σου τὸ ὅνομα ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω» (1) καὶ πᾶς μὲν ὁ ὅχλος ἤκουσεν, οὐδεὶς δὲ τούτων ἔπεσεν. Ἐνταῦθα δὲ οὐ φωνὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ φῶς ἀχώρητον ἐξεφάνη μετὰ τῆς φωνῆς. Τούτου χάριν εἰκότως οὐ διὰ τὴν φω-

νήν, άλλα δια το του φωτός έξηλλαγμένον χαί ύπερφυές πεσείν έπι πρόσωπον τούς μαθητάς ἐπέγνωσαν οί θεοφόροι καί πρέν γάρ ένεχθηναι την φωνήν έμφοδοι ήσαν, ώς ό Μάρχος φησίν, άπο της θεοφανείας εκείνης πάντως. 'Αλλ' όταν διὰ τῶν τοιούτων πάντων θείον καὶ ύπερφυὲς καὶ άκτιστον άναφανή τὸ φῶς ἐχεῖνο, τί πάσγουσι πάλιν οί τής έξω και ψυχικής παιδείας ύπερ το δέον επειλημμένοι, καὶ μὴ δυνάμενοι γνῶναι τὰ τοῦ Πνεύματος; Έφ' ετερον καταφέρονται κρημνόν· οὐ γὰρ δόξαν θείαν, οὐ Θεοῦ βασιλείαν, οὐ χάλλος, οὐ χάριν, οὐ λαμπρότητα, καθάπερ παράθεου καὶ τῶν θεολόγων έδιδάγθημεν, αὐτό φασιν, άλλὰ τὴν οὐσίαν εἶναι διαδεδαιούνται τούτο τού θεού, δ πρότερον αίσθητόν έλεγον είναι καὶ κτιστόν. Ο δε Κύριος έν τοῖς Εὐαγγελίοις οὐγ έαυτοῦ καὶ τοῦ Πατρός μόνου χοινήν είναί φησι τήν δόξαν ταύτην, άλλά χαὶ τῶν άγίων ἀγγέλων, ὡς ὁ θεῖος συγγράφεται Λουκάς « "Ος γάρ ἄν φησιν ἐπαισγυνθη με καί τούς έμους λόγους τουτον ό Υίὸς του άνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθη ἐν τη δόξη αδτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν άγίων άγγέλων» (2). Οί τοίνυν οὐσίαν εἶναι τὴν δόξαν ταύτην διατεινόμενοι, τὴν αὐτὴν εἶναι φήσουσιν οὐσίαν τοῦ τε Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων, ὅπερ ἐσχάτης ἀσεβείας έστίν!

Οὐχ οἱ ἄγγελοι δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν ἀνθρώποις ἄγιοι ταύτης μετέχουσι τῆς δόξης καὶ τῆς βασιλείας ἀλλ' ὁ μὲν Πατὴρ καὶ ὁ Υίὸς μετὰ τοῦ θείου Πνεύματος φύσει τὴν δόξαν ταύτην καὶ τὴν βασιλείαν ἔχουσιν, οἱ δὲ ἄγιοι ἄγγελοί τε καὶ ἄνθρωποι χάριτι ταύτης εὐμοιροῦσιν, ἐκείθεν δεχόμενοι τὴν ἔλλαμψιν. Καὶ ὁ Μωϋσῆς δὲ καὶ ὁ Ἡλίας ἐν αὐτῆ τῆ δόξη σὺν αὐτῷ ὀρθέντες, τοῦτο

⁽¹⁾ Iway. 16', 28. (2) Aoux. 6', 26.

παρέστησαν ήμεν. Ο δε Μωϋσης ού νον μόνον επί | του Θαδωρίου χοινωνός ών της θεϊχής δόξης άνεφάνη, άλλα και ήνίκα το πρόσωπον ούτως εδοξάσθη, ώς μη δύνασθαι τους υίους Ίσραηλ άτενίζειν πρός αὐτό. Καὶ τοῦτο παρίστησιν ὁ λέγων, ὅτι τὴν αθάνατον τοῦ Πατρὸς δόξαν ἐν τῷ θνητῷ ὁ Μωϋσῆς ύπεδέξατο προσώπω καὶ ό πρός τὸν Εὐνόμιον άμετάδοτον εἰπόντα πρός τὸν Υίὸν εἶναι τὴν δόξαν του παντοχράτορος άντιφθεγξάμενος, ώς εί χαί περί του Μωϋσέως ό λόγος ήν, οὐδ' οὕτω ήνεγχα άν τὸν τοιοῦτον λόγον. Κοινή μὲν οὖν καὶ μία ή δάξα και ή βασιλεία και ή λαμπρότης αυτη, του τε Θεοδι καὶ τῶν αὐτοῦ άγίων διὸ καὶ «Ἡ λαμπρότης του Θεου ήμων έφ' ήμας », ό ψαμλωδός Προφήτης ψάλλει (1). χοινήν δὲ χαὶ μίαν εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ των άγίων οὐδείς πω μέχρι καὶ νῦν ἐτόλμησεν είπεζν. Καὶ κοινή μέν τῆς τοῦ λόγε θεότητος και της συρκός έπι του όρους ή θεία λαμπρότης άρτίως άνεφάνη, χοινήν δε είναι την ούσίαν της θεότητος καὶ της σαρκός Εὐτυχοῦς ἐστι χαὶ Διοσχόρου λέγειν, άλλ' οὐ τῶν ἐθελόντων εὐσεδείν. Καὶ τὴν μὲν δόξαν ταύτην καὶ λαμπρότητα πάντες όψονται, ήνίχα ό Κύριος ἐπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμών φανείται λάμπων έωράκασι δε καί νύν οί τῷ Ἰησοῦ συναναβάντες οὐδείς δὲ ἔστη ἐν ὑποστήματι και οὐσία Θεοῦ, και Θεοῦ φύσιν είδεν η έξηγόρευσε. Καὶ τὸ μέν θείον τοῦτο φῶς μέτρω δίδοται, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἐπιδέχεται, κατὰ τάν άξίαν των ύποδεγομένων άμερίςως μεριζόμενον, καὶ ή παράστασις ἐγγύς· τὸ μέν γὰρ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ύπερ ήλιον ελομψε, τὰ δε ίμάτια λαμπρά γέγονε καί λευκά ώσει χιών. Καί Μωσής δέ καὶ Ἡλίας ἐν τη αὐτη ώφθησαν δόξη, ἀλλ' οὐδείς αὐτών τηνικαῦτα, ώς ήλιος ήστραπτε καί | αὐτοὶ δὲ οἱ μαθηταὶ τό μεν εἶδον τοῦ φωτὸς ἐπείνου, τῷ δὲ ἀτενίζειν οὐκ ήδυνήθησαν.

Μετρείται μέν οδν ούτω καί μερίζεται άμερίζως, καί το μαλλον και ήττον επιδέχεται το φως έκείνο. χαί τὸ μὲν αὐτοῦ νῦν, τὸ δ' ὕστερον γνωρίζεται. διό καὶ Παῦλος ό θεῖος «Νῦν φησιν ἐκ μέρους γινώσχομεν, καὶ ἐχ μέρους προφητεύομεν » (2). 'Αμερής δέ έστι παντάπασι καὶ άληπτος ή τοῦ Θεοῦ οὐσία, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον οὐδεμία τῶν οὐσιῶν έπιδέγεται άλλως τε καί των καταράτων Μεσσαλιανών έστιν όρᾶσθαι οἴεσθαι τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ τοῖς κατ' αὐτοὺς ἀξίοις. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς πάλαι καὶ τοὺς νῦν κακοδόξους ἐκτρεπόμενοι, βασιλείαν καὶ δόξαν καὶ λαμπρότητα, καὶ φῶς ἀπόρρητον, καὶ χάριν θείαν, άλλ' οὐ τὴν τοῦ Θεοῦ οὐσίαν όρᾶν καὶ κοινωνεῖν τοὺς άγίους πιστεύοντες ώς εδιδάχθημεν, όδεύσωμεν πρός την λάμψιν του φωτός της χάριτος, ίν ἐπιγνώμεν τε καὶ σεφθώμεν τρισσοφαή θεότητα, ένιαίαν εκλάμπουσαν, άπόρρητον αίγλην έχ μιᾶς τρισυποστάτου φύσεως. χαὶ τὸ όμμα της διανοίας ἀνατείνωμεν πρὸς τὸν μετά σώματος νῦν ὑπὲρ τὰς οὐρανίους άψίδας ίδρυμένον Λόγον. ός έχ δεξιών της μεγαλωσύνης χαθήμενος θεοπρεπώς, όξον έξ ἀπόπτου φωνήν ταύτην πρός ήμας ἀφίησιν. Εί τις ἐθέλει παραστήναι τη δόξη ταύτη, μιμείσθω κατά τὸ έγχωροῦν, καί όδευέτω την εμήν επί γης ην όδον και πολιτείαν ύπέδειξα. Θεώμεθα τοιγαρούν τοῖς ἔνδον ὀφθαλμοίς το μέγα θέσμα τούτο, την ήμετέραν φύσιν, άύλω συνδιαιωνίζεσαν θεότητος πυρί καὶ τές δερματίνους χιτώνας, ους έχ παραβάσεως ένδεδύμεθα, τά γεώδη καί σαρκικά φρονήματα άποθέμενοι, ζώμεν εν γη άγία, την χαθ' έαυτον έχαστος γην άγίαν δι' άρετης καὶ της πρός Θεὸν άνατάσεως

⁽¹⁾ Ψαλμ. πθ', 19. (2) Α' Κορ. ιγ', 9.

δραμόντες, και συνδιαιωνίσωμεν φωτιζόμενοι είς | νων 'Αμήν.

αποδείξαντες· ως αν παρρησίαν σχωμεν επιδη- || δόξαν της τρισηλίου και μοναρχικωτάτης φαιδρόμούντος εν φωτί του θεού, και φωτισθώμεν προσ- | τητος, νύν και αεί και είς τούς αίωνας των αίώ-

OMILIA AZT'.

Είς τὸ τῆς δεκάτης πρώτης Κυριακῆς Εὐαγγέλιον του εὐαγγελιστου Ματθαίου, υπόθεσιν έχον την παραδολήν την λέγουσαν. Όμοιώθη ή βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπω βασιλεῖ, δς ἠθέλησε συνάραι λόγον ἐν ἤ καί περί άνεξικακίας καὶ συμπαθείας.

θεός αὐτεξούσιον πλάττων τὸν ἄνθρωπον μεγάλης αυτόν προμηθείας ηξίωσεν, ώστε μή πρός τὸ χαχὸν, ἀλλὰ πρός τὸ ἀγαθὸν νεῦσαι, τῷ αὐτεξουσίῳ χαλῶς χρησάμενον. Εὐθὺς οὖν αὐτὸν ποιών, χατ' εἰχόνα τοῦτον έαυτοῦ ποιεῖ χαὶ δμοίωσιν, ώς αν αὐτός τε πρός τὸ ἀρχέτυπον ἀγαθὸν βλέπων, μη έχπίπτη της άγαθότητος, και ό Θεός πάλιν πρός αὐτὸν, ὡς πρὸς οἰχείαν εἰχόνα μᾶλλον, ή πρός τὰ παρ' αὐτοῦ πάντα γεγονότα, πλουσίαν δικαίως την οἰκείαν γρηστότητα κάν τοῖς έξης ἐπιδείξηται. Κάντεῦθεν πάλιν ἐχ περιουσίας ελχει τούτον διά μιμήσεως, πρός την σύμμετρον αὐτῷ καὶ κατάλληλον άγαθότητα καὶ γὰρ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸν ἄνθρωπον δυνατόν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος έχ της πρός τοῦτον μιμήσεως άπαραλλάχτως δὲ καὶ ὅσον ἀγαθός ἐστιν ὁ Θεὸς, καὶ ἄνθρωπόν τινα είναι, των άδυνάτων έστίν. Σχοπείτε δή τὸ πλήθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν εἰς ήμᾶς τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων, καὶ οἶον έαυτὸν ήμῖν παρέχει προτιθείς είς εὐποιίας ὑπόδειγμα. Καὶ παρήσω νῦν τὰς ἐμ-

φύτους ήμιν ας έδωχεν έχειν εὐεργεσίας, πρός ας μόνας ἀπιδών ὁ Δαδίδ, πρός αὐτὸν ἔλεγεν· «'Εθαυμαστώθη ή γνώσις σε έξ έμου, έχραταιώθη, ού μή δύνωμαι πρός αὐτήν» (1) άλλα τα έξωθεν καὶ περί ήμας νῦν καί ταῦτα συντεμών έρω τὰ γὰρ όρατὰ πάντα καὶ τὰ ἀόρατα διὰ τὸν ἄνθρωπον άπειργάσατο οὐ γάρ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ ὕδωρ, καὶ ἀέρα καὶ πῦρ καὶ τὰ ἐν τούτοις ἄπαντα, ζώων ή φυτών παντοδαπάς ιδέας, ας ούδε απαριθμήσασθαι κατὰ μέρος ήμῖν ἐξέσται, άλλὰ καὶ αὐτὰ τῶν άγγέλων τὰ πολυειδή καὶ πολυάριθμα πλήθη διὰ τον άνθρωπον άπειργάσατο, τούς μέν χοσμαγωγές τάξας και έξάρχοντας των έθνων, καθάπερ οί του θεοῦ Προφήται παρ' αὐτοῦ μαθόντες ήμᾶς διδάσχουσι, τούς δὲ διαχόνους ὑπὲρ τῶν μελλόντων κληρονομείν την αίώνιον σωτηρίαν, ώς ό μέγας Παῦλος καὶ αὐτὸς παρὰ Θεοῦ μαθών ἡμῖν ἀπεκάλυψε (2). Καὶ τί λέγω τὰ γεγονότα ὑπ' αὐτοῦ πάντα; καί αὐτὸς γὰρ έαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐποίησεν ἄνθρωπον. Καὶ τίς αν έξείποι λόγος τὰς ὑπὲρ ἡμῶν οθς

⁽¹⁾ ωπλμ. ρλή, 5. (2) Ε΄δρ. ά, 14.

ἐλάλησε δι' ἐαυτοῦ λόγες, τὴν πολιτείαν, τὰς ἀρετὰς, ᾶς ἡμῖν ὑπέδειξε δι' ἑαυτοῦ, τῶν θαυμάτων τὸ μέγεθος, ἄπερ ὑπὲρ ἡμῶν πεποίηχε δι' ἑαυτοῦ; 'Αλλ' ὡ τοῦ πάντων ἐπέχεινα θαυμάτων θαύματος! χαὶ ἑαυτὸν ἔδωχεν εἰς θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν, χαὶ ἀνέστη, χαὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀνελήφθη ὁ ἀεὶ ζῶν ὡς Θεὸς, χαὶ ἐνοὐρανῷ ὧν, μᾶλλον δὲ ὧν πανταχοῦ χαὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, διαμένων πρὸ αἰώνων χαὶ ἐπ' αἰῶνας χαὶ ἔτι.

'Ελέες μὲν οὖν ἄπαντα τὰ πρὸς ἡμᾶς παρ' αὐτοῦ γεγονότα· τί γὰρ ετερον τὸ χινήσαν πρὸς τοσαύτας καί τηλικαύτας εὐεργεσίας ή φιλανθρωπία καὶ άγάπη καὶ έλεος; 'Αλλά διπλοῦν ἐμφαίνεται τουτὶ τὸ ἔλεος. πρό μὲν γὰρ τοῦ άμαρτεῖν ἡμᾶς εἰς αὐτόν, ἐλεῶν ἀνεπλήρου διὰ πλείστων εὐεργεσιῶν τὴν τῆς φύσεως ήμῶν ἔλλειψιν. μετὰ δὲ τὸ άμαρτείν ήμας είς αὐτόν, έλεων διέμενε μακροθυμων, χαὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὑπὸ πολλης συμπαθείας χαί τὰς δωρεάς αύξων ἐπὶ τὸ χρεῖττον ἀεὶ, χαὶ εἰς ἐπίδοσιν ἄγων, μὴ μόνον οὐχ ἀποδιδοὺς χαχὰ ἀντὶ χαχών, άλλ' οὐδ' άπλως άγαθά παρέχων άντὶ καχῶν, ἀλλὰ τὰ τῶν χαλῶν χάλλιστα, χαὶ ὧν οὐδὲν ή μείζον ή χάλλιον. ὕστερον γὰρ έαυτὸν ἔδωχεν ύπερ ήμων, ός έστι των άγαθων το πρωτον χαί μέγιστον χαὶ ἀχρότατον, μᾶλλον δὲ τὸ μόνον ἀγαθόν και ασύγκριτον. Έπει οδν διπλουν έστι τό της έλεημοσύνης χαλόν, χαὶ τὸ μὲν αὐτοῦ μετάδοσίς έστι πρός τούς δεομένους στέγης, σχέπης, τροφής καὶ τής ἐν ἀνάγκαις ἐπικουρίας· τὸ δὲ μαχροθυμία χαὶ ἀνεξιχαχία χοὶ συμπάθεια πρὸς τούς πταίοντας, γενόμενος ό του Θεού Υίος ύπερ ήμων άνθρωπος, καὶ διδάσκαλος ήμων είναι καταξιώσας, πρός μέν έχεινο τὸ είδος της έλεημοσύνης ήμας ἐνάγων, τὸ ἐχ τῆς μεταδόσεως τῶν ύπαρχόντων ήμιν συνιστάμενον, «Παντί τῷ αί-

τοῦντί σε δίδου φησί καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μή ἀποστραφής » (1). Καὶ· «Θησαυρίζετε ύμιν θησαυρούς έν ούρανῷ, ὅπου ούτε σής ούτε βρώσις άφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διο· ρύσσεσιν οὐδὲ κλέπτουσι» (2). Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν «Πλήν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα καθαρά ύμιν έστίν » (3). Οὐ διὰ τούτων δὲ μόνον τῶν λόγων, άλλα και δια παραβολής προτρεπόμενος ήμᾶς είς μετάδοσιν, τὴν μέλλουσαν φριχωδεστάτην παρεσίαν εκείνην, ωσπερ ύπ' όψιν ήμιν προάγει, καὶ έαυτον ώς βασιλέα προχαθήμενον ἐπὶ θρόνου δόξης έπιδειχνύει. Καὶ τοὺς μὲν εὐμεταδότους ἐχ δεξιῶν ἴστησιν, ώς xαὶ δεξιῶν ἐργάτας ἔργων· τοὺς δὲ μὴ τοιούτους έξ εὐωνύμων, οῦς ὡς ἀμεταδότους όνειδίσας, καὶ ώς εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπλαγχνίαν ἐνδειξαμένους τῷ μὴ ἐπαρχέσαι τοῖς ἐνδεέσι, χατηραμένους είναί φησι, καί είς το πυρ αποπέμπεται το αλώνιον, τὸ ήτοιμασμένον τῷ διαβόλω καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· τοὺς δὲ εὐμεταδότους παρρησία ἐγχωμιάσας, χαὶ ώς εἰς αὐτὸν γενομένην τὴν πρὸς τούς ένδεεῖς εὐποιίαν ἀναδεξάμενος, εὐλογημένους ἀπὸ τοῦ οἰχείου Πατρὸς εἶναι μαρτυρεῖ, καὶ κληρονόμες ποιεί της άπό χαταδολης χόσμου ήτοιμασμένης βασιλείας αὐτοῖς. Τοιαῦτα μέν φησιν ἐν Εὐαγγελίοις ό Κύριος, πρός τό εν είδος της έλεημοσύνης, ο έστιν ή πρός τους ένδεεις μετάδοσις, ήμας ένάγων καὶ προτρεπόμενος.

Πρός δὲ τὸ ἔτερον αὐτῆς εἶδος, ὅπέρ ἐςιν ἡ πρὸς τοὺς ἐπταικότας ἡμᾶς ἀνεξικακία καὶ συμπάθεια, τί φησι; Μἡ ἀποδώσεις κακὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Μἡ καταδικάζετε, καὶ οὐ μἡ καταδικασθῆτε. Καὶ· «Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀν-

 ⁽¹⁾ Ματθ. ί, 42.
 (2) Ματθ ς΄, 20.
 (3) Δουκ. ιά, 41.
 (ΟΜΙΑ. ΓΡΗΓΟΡ. ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ.)

θρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὁ έν τοὶς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν»(l). "Ωσπερ δὲ ἐν ἐχείνω τῷ μέρει τῆς ἐλεημοσύνης παραινετιχοίς τε έχρήσατο λόγοις, χαὶ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν προετρέψατο, ποιμένα καὶ βασιλέα έαυτον προχαθίσας, ούτω και έπι της άνεξικακίας καὶ εἰς τοὺς πταίοντας συμπαθείας, οὐ μόνον είπεν οία προϋπεδείξαμεν, άλλά και παραβολήν προσέθηκε καὶ προέθηκε τήν σήμερον ἀναγινωσκομένην ύμιν εν τῷ Εὐαγγελίω. « Ώμοιώθη, λέγων, ή βασιλεία των οὐρανων, ἀνθρώπω βασιλεί, ος ήθέλησε συνάραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. άρξαμένε δε αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἶς όφειλέτης μυρίων ταλάντων» (2). Ένταῦθα ώς άνθρωπον βασιλέα τὸν έαυτοῦ Πατέρα φησίν, ῶσπερ έν τοῖς περὶ συντελείας λόγοις έαυτόν. Εί δὲ και ανθρώπω φησίν ώμοιωθηναι, αλλά παραδολικώς. Οὖτος δὲ οὐ παραδολικῶς ώμοιώθη, ἀλλ' ώς άληθως καθ' ήμας έγένετο άνθρωπος. είς μέν γάρ ό θρόνος, καὶ μία ή βασιλεία του Υίου καὶ του Πατρός άλλ' έπειδή περ είπεν έπ' έχείνων των ύπέρ της είς τὸν πλησίον εὐποιίας ρημάτων, ἐπείνασα καὶ ἐδίψησα καὶ τὰ ἑξης, καὶ ἀδελφούς ἐκάλεσε τοὺς ἐνδεεῖς, πρὸς δὲ καὶ ἔτερα ἄπέρ ἐστι τῆς αύτου ένανθρωπήσεως ίδια, διά τουτο έαυτον έχει ώς βασιλέα προχαθήσθαι φησί. Κάχει μέν, ἐπειδή προβάτων καὶ ἐρίφων παραβολικῶς ἐμνήσθη, ὡς βασιλέα καὶ ποιμένα έαυτὸν προκαθίζει, ἐνταῦθα δέ, ἐπεὶ δούλων καὶ λογισμοῦ καὶ χρημάτων τῶν ώς έχ βασιλιχών θησαυρών έμνήσθη, ώς βασιλέα προχαθήσθαι τὸν έαυτοῦ Πατέρα φησί, συναίροντα λόγον, και τάς όρειλάς απαιτούντα. Διά τί δέ έχει μέν καθήσει, φησί, καὶ συναχθήσονται, καὶ ἀφοριεῖ, καί έρει ό βασιλεύς, καί άπλως απαντα μελλούσης

σημασίας, ένταῦθα δὲ ώμοιώθη, καὶ ἡθέλησε συνάραι λόγον, και ήχθη ό όφειλέτης, και εκέλευσεν ό Κύριος, καὶ ἀπλῶς ἄπαντα τὰ ῥήματα παρελθόντα προσημαίνοντα χρόνον ἐςίν; "Οτι τὰ ἐχεῖ λεγόμενα πάντα τοῦ μέλλοντός ἐςιν αἰῶνος· τῆς δὲ νῦν ἡμῖν προτεθειμένης παραβολής τὸ πλέον ἐνταῦθα μάλιστα τελεῖται· τοῦ γὰρ ὀφειλέτε, φησί, τῶν μυρίων ταλάντων προσενεχθέντος, καὶ μὴ ἔχοντος ἀποδουναι, «Έχελευσε μέν ὁ Κύριος αὐτὸν πραθηναι, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ πάντα ὅσα είγε, καὶ ἀποδοθηναι». ώς δὲ ἐκεῖνος προσπεσών, ήτει μαχροθυμείν, χαὶ ἀποδώσειν ὑπισχνείτο, σπλαγχνισθείς ό Κύριος, αὐτόν τε ἀπέλυσε καὶ τὸ δάνειον αφήχεν αὐτῷ. ὧν οὐδέν ἐστιν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αίωνος ούγ ύπέρθεσις, ούγ ύπόσχεσις παρά τοῦ ὀφείλοντος, οὐ λύσις, οὐχ ἄφεσις οὐδενὶ τρόπω παρά τοῦ πάντα δόντος, καὶ πάντων ἀπαιτοῦντος τότε τὸν λόγον.

'Αλλά καὶ τὸ προσενεχθηναι τὸν δφειλέτην τῶν μυρίων ταλάντων, άρξαμένου συναίρειν λόγον τοῦ βασιλέως, ούχ έστι τοῦ μέλλοντος αίωνος. έχει γάρ πάντων τὸ τέλος ἐστίν, ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα δὲ άρχεται. Καὶ τὰ έξης δὲ της παραβολης του παρόντος ἐστίν αἰῶνος. « Ἐξελθών γάρ φησιν ό δοῦλος έχεῖνος, εὖρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, δς ώφειλεν αὐτῷ έχατὸν δηνάρια· χαί χρατήσας αὐτόν έπνιγε, λέγων απόδος μοι είτι όφείλεις ». Καί προσπίπτοντα καὶ παρακαλούντα καὶ ὑπισχνούμενον οὐδὲ μετρίως ηλέησεν, ἀλλ' ἀπελθών ἔβαλεν αὐτόν εἰς φυλαχήν, εως οὖ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. Ποία τοίνυν έξοδος, ἐπιστάντος ἐχείνου τοῦ χαιροῦ; τίς ὀφειλή τότε πρὸς ὁμοδούλους; τίς ἀπαίτησις; τίς ἐπίθεσις; 'Αλλὰ καὶ «πεσών φησιν ό σύνδουλος αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρε-

⁽i) Pag. 13', 21. Aoux, 5', 37. Mate. 5', 14. (2) Mate. th, 23.

κάλει, λέγων «Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀποδώσω ὁ δὲ οὐχ' ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἔδαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἔως οὖ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλό-ἀλλήλων πάσχειν ήμᾶς οὐκ ἔςιν, οὐδὲ προσκυνεῖν ἀλλήλων πάσχειν ήμᾶς οὐκ ἔςιν, οὐδὲ προσκυνεῖν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. ᾿Αλλ' ἔνεκα τῆς τοσαύτης πρὸς τὸν σύνσυνον ἀσπλαγχνίας λυποῦνται μέν φησιν οἱ ἄλλοι σύνδκλοι σφόδρα, διασαφοῦσι δὲ τῷ Κυρίῳ ἄπαντα τὰ γενόμενα. ὁ δὲ ὀργισθεὶς καὶ τὸν ἀσυμπαθῆ δοῦλον ἐλέγξας, παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανιςαῖς,

Τοῦτο ίδοι τις αν καὶ κατά τὸν παρόντα τελούμενον αίωνα, μάλιζα δὲ τοῦ μέλλοντός ἐστιν ἐχεῖ γάρ καὶ ὁ ἔλεγχος περιφανής, καὶ ἡ ἀπόφασις ἀνηλεής, και ή βάσανος ἀτελεύτητος «Έως οδ, φησίν ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον». Τὸ δὲ τῶν ἀδυνάτων έστιν εύρεθήναι παρ' ήμῶν ἀπόδοσιν ἐξισουμένην ταῖς πρὸς τὸν Θεὸν ὀφειλαῖς. ὥστε τὸ, ἔως οὖ ἀποδῶ τὸ πᾶν, τὴν αἰώνιον παρίστησι βάσανον. 'Αλλὰ πως έχεῖνα πάντα τὰ της παραβολης ένταῦθα τελεῖται, τὸ βῆμα τὸ βασιλικόν, ὁ τῶν ὀφειλόντων έλεγχος, ή μετά τοὺς ἐλέγχους ἀπαίτησις, καὶ ὅσα των έξης; "Εστηχεν ό του Θεού ναὸς οὖτος χαθάπερ οὐρανὸς ἄλλος ἔνδον τοῦ ἱεροῦ χαταπετάσματος, ώσπερ εν ύπερουρανίοις σχηναίς, τὸν θρόνον έχων τὸν δεσποτικόν, ἐφ'οὖ καθήμενος ὁ τοῦ παντὸς βασιλεύς, συναίρει λόγον ἀοράτως μετὰ τῶν δούλων αύτου, των περιεστώτων πάντων ήμων ένταύθα και προσευχομένων. Πολλοί δέ είσιν, ών είς είμι καί αὐτὸς, οἵτινες ἐλέγχονται παρά τῶν εἰς ἐπήχοον ἀδομένων τε χαὶ ἀναγινωσχομένων ἐνταῦθα ρημάτων θείως, ώς μή κατά Θεόν χρώμενοι τοῖς

τοιούτοις μυρίοις ούσι, τουτέστι, πλείστοις, ών εκαστον τάλαντόν έστιν, ώς βαρεΐαν καὶ πολυάριθμον έχον την καταδίκην· ουτω γάρ καὶ ὁ Κάιν εν ήμαρτηχέναι δοχῶν, τὴν ἀδελφοχτονίαν, έπτὰ εἶχε τὰ ἐκδικούμενα, τουτέστι πολλά κατά τὸ γεγραμμένον. Οὐχ ἐλεγχόμεθα δὲ μόνον ὀφείλειν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀποκειμένος τοῖς ὑπευθύνοις ἐκ τῶν θείων λογίων μανθάνομεν χολάσεις. μαθόντες δὲ, μέχρις αν παραμένωμεν έν τῷ ναῷ, μετανοοῦμεν, προσπίπτομεν, ίχετεύομεν, ύπισχνούμεθα βιώσειν είς τὸ έξης θεαρέστως, άλλὰ καὶ τυγχάνομεν της ἀφέσεως, παραμένοντες άχρι τέλους ένταθθα καί θερμῶς ίχετεύοντες. « Έπιστράφητε γάρ φησι πρός με καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει Κύριος, καὶ τῶν ἀνομιῶν ὑμῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι» (1). Εἶτα του ναου έξερχόμενοι, και τοις είς ήμας έπταικόσιν έντυγχάνοντες, προσπίπτουσιν ές ιν ότε καὶ δεομένοις, βαρεῖς αὐτοῖς ἐσμέν καὶ ἀνηλεεῖς καὶ ἀμείλικτοι, καὶ ταῦτα μηδὲ δηναρίου λόγων ἐχόντων τῶν πρὸς ἡμᾶς ἐχείνων πταισμάτων πρὸς τὰ ἡμέτερα πρός τὸν Θεὸν ταλαντιαῖα, μᾶλλον δὲ καὶ πολυτάλαντα όντα. Διὰ τοῦτο ὁ συμπαθήσας ήμῖν μετανοήσασι Κύριος καὶ τὰ τοσαῦτα ἀφείς, ίδων τὸ πρὸς τὰς όμοφύλους ἀσυμπαθές ήμῶν χαὶ ἀνένδοτον, ὀργίζεται καθ' ήμων δικαίως, καὶ παραδίδωσιν ήμᾶς ταῖς ἀνυποίστοις βασάνοις, τοῖς τε ἐνταθθα πειρασμοίς, χαὶ ταῖς μελλούσαις ἀτελευτήτοις χολάσεσι, χατ' αὐτὸν ἐνταῦθα τὸν τῆς αὐτοαληθείας λόγον· «Ούτω γάρ φησι καὶ δ Πατήρ-με ό ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕχαστος τῷ ἀδελφῷ αύτοῦ ἀπὸ τῶν χαρδιῶν ὑμῶν». Τὸ δ' έτι δεινότερον, ὅτι χαὶ τοὺς ὄντως τοῦ Θεοῦ δούλους, δηλονότι τοὺς ἀγίους ἀγγέλους τε καὶ ἀνθρώπες, ους ελπίζομεν ίχετεύοντες εντεύθεν, πρεσβευτὰς ἔξειν ἐχεῖ χαὶ μεσίτας πρὸς Θεὸν, χαθ' ἡμῶν, φεῦ! εὐρήσομεν τὸν Θεὸν παροξύνοντας, ἐὰν μὴ
ἐνταῦθα τοῖς εἰς ἡμᾶς πταίσασι συμπαθεῖς φανῶμεν· αὐτοὶ γάρ εἰσιν, ὡς ἀνωτέρω μεμαθήχαμεν,
οἱ τῷ Κυρίῳ μετὰ σφοδρᾶς λύπης προσαγγέλλοντες τὸ σχληρὸν χαὶ ἀνένδοτον τῆς ἡμετέρας γνώέαυτοῦ Πατέρα εἶναι, ὃν ὡς βασιλέα χαὶ χριτὴν ἐνταῦθα διὰ τῆς παραδολῆς ὁ Κύριός φησιν· οὐ γὰρ
ἐἴπεν ἐνταῦθα, τὸν ἀμείλιχτον ἐγὼ παραδώσω τοῖς
βασανισταῖς, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος.

Φοδηθώμεν οὖν, άδελφοί, τὸν τηνικαῦτα τῶν άγίων καθ' ήμων ζηλον. φρίξωμεν την θείαν απόφασιν αίδεσθώμεν την πρό ταύτης είς ήμας του θεοῦ μαχροθυμίαν άναλογισώμεθα τὸ μέγεθος τῆς ήμετέρας πρός τον Θεόν όφειλης όσον, καὶ ταῦτα, πρός τὰ ὀφειλόμενα παρ' έτέρων ἡμῖν συγχρινόμενον. Ποσάχις ό Πέτρος, έρωτῶν έλεγε πρὸς τὸν Κύριον, άμαρτήσει είς έμε ό άδελφός με, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἔως ἐπτάχις; χαὶ ἤχκσεν. « Οὐ λέγω σοι ἕως έπτάχις, άλλ' εως εβδομηχοντάχις έπτά» (1)· χαί τοι τοσαυτάχις πρός ήμας πταίσαι τον άδελφον των άδυνάτων έστι σχεδόν. Ήμων δε έχάστου τά πρός θεόν πταίσματα καὶ τοῦτον ὑπερβαίνει τὸν άριθμόν καν ένος έξετάσης μέγεθος, πρός ον έστι τὸ πταῖσμα ἐνθυμηθεὶς, ἀσύγχριτον εύρήσεις πρὸς τὰ ἐχεῖνα πάντα, χὰν ἑβδομηχοντάχις ἑπτὰ τυγγάνη. Τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τοίνυν ὀφείλων τῷ Θεῷ τάλαντα, καὶ μακροθυμίαν μόνον αἰτήσας, σὸ δὲ καὶ τελείαν ἄφεσιν παρ' αὐτοῦ λαδών τοῦ ὀφλήματος, είτα πρός μιχράν άργυρίων όφειλήν ταῦτα γάρ τὰ δηνάρια παρά τοῦ ὀφείλοντος συνδούλου μαχροθυμίαν αἰτούμενος, οὐ παρέξεις προθύμως; Ούχουν ἀπαιτηθήση τὰ πάντα δικαίως πῶς γὰρ οὐ

δίχαιον χαὶ τὴν ἀφαίρεσιν ὑποςἢναι πᾶσαν; χαὶ τῆς άγνωμοσύνης προσυποστήναι την καταδίκην; Διά τοῦτό φησί τις των Προφητών ((Ον τρόπον ἐποίησας, ούτως έσται σοι· τὸ ἀνταπόδομά σε ἀνταποδοθήσεται είς χεφαλήν σε» (2). 'Αλλά μή τον έλεγχον, μή την όργην, μή την δίχην άναμείνωμεν, άδελφοί, άλλ' ἐνδυσώμεθα, χαθάπερ ὁ ᾿Απός ολός φησι (3), σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, καὶ λόγοις καὶ λογισμοῖς καὶ πράξεσι την συμπάθειαν ενδειχνύμενοι γενώμεθα είς άλλήλους, χαθώς πάλιν ό αὐτὸς διδάσχει (4), χρηςοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἀλλήλοις εἴ τις πρός τινα έχει μομφήν, ώς και ό Χρις ός έχαρίσατο ήμιν ούτω γάρ και ή άπο του Χριστου γάρις αύτη βεβαίως ήμιν προσέσται, μαλλον δε και άντι άρβαδώνος έσται πρός τὰς μελλούσας ἀρρήτους ἐπαγγελίας. Τοσούτων ήμιν άγαθων πρόξενος ό πταίσας ήμᾶς, είπερ έθέλομεν, γίνεται, ώς έγω μυριοφόρον όλχάδα τοῦτον όρῶ, τῶν μυρίων ἡμῶν ταλάντων έχοντα βαδίως τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδόναι, καὶ πρός την των μελλόντων εύπορίαν ένεχειρίσασθαι, καὶ τοιούτον κατά νούν έν τοῖς κατά ψυχήν όρῶ, οἶον χαὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐν τοῖς σωματιχοῖς ἑώραται πρό μιχρού κατά τήν πόλιν ταύτην. Έπηλθον οί βάρδαροι, περιεχάθησαν την πόλιν, ἀπέχλεισαν ήμᾶς τῶν ἐχ τῆς γῆς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμῶν, ἐπήρτησαν ήμῖν τὸν ἐσχατον χίνδυνον, ὡς ἀπορία τῶν άναγχαίων αίρήσοντες άλλ' άναφανείσα χαί είς τές ήμετέρες καταγθείσα λιμένας σίτου χιλιομέδιμνος όλχας, απρακτον μέν ποιεί τὴν τῶν βαρβάρων έπήρειαν, εύωνα δὲ τὰ ἀναγχαῖα χαθίστησιν, ἐναποτίθεται δε ήμιν και είς το έξης τας πρός το ζην άφορμάς.

Ούτως ἀοράτως ἐπέρχεται παντὶ τῷ χριστωνύμῳ τῶν ἀνθρώπων γένει ὁ νοητὸς καὶ βαρδάρων

⁽¹⁾ Mart. in, 22. (2) Å68. 15. (3) Kod. 7', 12. (4) Èpes. 8', 32.

πάντων άγριώτερος πολέμιος, άποχλείει τὴν ψυχὴν τῶν πανταχόθεν πρὸς σωτηρίαν ἀφορμῶν, λιμῷ περιδάλλει τῶν ἀρετῶν, χαὶ ὡς μηδὲν πράξασαν ἀγαθὸν εἰς ἀπόγνωσιν συνωθεῖ, ὡς διὰ ταύτης αἰρήσων αὐτὴν χαὶ χατας ρεψόμενος τὴν τῶν άμαρτω-λῶν σωτηρίαν, ὁ χρήζων, ὡς εἰς ἡμᾶς πταίσας, τῆς παρ' ἡμῶν συμπαθείας, χαὶ παρ' ἡμῶν ταύτην εὐρόμενος, ἄπραχτον ποιεῖ πᾶσαν τὴν χαθ' ἡμῶν τοῦ

διαδόλου χαχίαν, ἐξευμενίζεται τὸ θεῖον ἡμῖν, συμπαθείας ἡμῖν ἀφορμὰς δαψιλεῖς παρέχει χαὶ σωτηρίας, χαὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν ἡμῖν προμνηστεύεται ἡς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι χαὶ φιπρέπει πᾶσα δόξα χράτος τιμὴ χαὶ προσχύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, χαὶ τῷ παναγίῳ χαὶ ἀγαθῷ χαὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν χαὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ᾿Αμήν.

OMIAIA AZ.

Είς τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόχου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

ην έμην όμιλίαν σήμερον πρός την ύμε τέραν άγάπην και πόθος ποιεί και χρέος ου μόνον ότι ταῖς φιλοθέοις ὑμῶν ἀχοαῖς ἐνιέναι λόγον σωτήριον, καὶ τρέφειν ἐντεῦθεν τὰς ὑμετέρας ψυχὰς, καὶ βούλομαι διὰ τὴν πρός ὑμᾶς ἀγάπην, καὶ ὀφείλεταί μοι κατά θεσμούς ίερούς. άλλ' ὅτι καὶ τῶν κεγρεωστημένων έμοι και πεφιλημένων είπερ τι μετ' εύφημίας ἐπ' Έχχλησίας ἐχδιηγεῖσθαι τὰ μεγαλεῖα τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος. 'Αλλ' ό μέν πόθος άνθ' άπλοῦ διπλοῦς ών, ἐπαίρει καὶ παραχαλεί και προτρέπεται· τὸ δὲ τοῦ χρέους άπαραίτητον καὶ βιάζεται, ὁ δὲ λόγος προσβαίνειν τοῖς ὑπὲρ λόγον οὐκ ἔχει, ὥσπερ οὐδ' ὀφθαλμὸς ήλίω προσοράν άτενως. έπει δ' όμως λέγειν μέν ούχ Εστι τὰ ὑπὲρ λόγον, ὑμνεῖν δ' ἔξεστι φιλανθρωπία τῶν ὑμνουμένων, ἔνι χαὶ τῶν άψαύστων μηδαμῶς ψαῦσαι, χαὶ τὴν διὰ λόγων ὀφειλὴν ἀποδοῦναι, χαὶ τὸν πρὸς τὴν Θεομήτορα πόθον διὰ τῶν πρὸς δύ-

ναμιν υμνων άφοσιώσασθαι. Εί δὲ καὶ τίμιος ὁ θάνατος τῶν ὁσίων, καὶ μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, πόσω μαλλον της των άγίων άγίας, καὶ δι' ἦς πᾶς άγιασμὸς τοῖς άγίοις, τὴν τῆς ἀειπαρθένου χαὶ θεομήτορος λέγω μνήμην μετ' εὐφημιῶν ήμᾶς τῶν μεγίστων ποιεῖν προσήχεν; ώσπερ δή χαὶ ποιούμεν έορτάζοντες, χαὶ τὴν σήμερον γενομένην ταύτης άγίαν χοίμησιν ή μεταδίωσιν, δι' ήν βραχύ τι παρ' άγγέλους ήλαττωμένη, καὶ τοὺς άγγέλους καὶ τοὺς ἀρχαγγέλους καὶ τὰς ὑπἐρ τούτους ύπερχοσμίους πάσας δυνάμεις ύπεραναβέβηχεν άσυγκρίτως τη πρός τον έπὶ πάντων Θεόν έγγύτητι, χαὶ τοῖς ἐξ αἰῶνος γεγραμμένοις τε χαὶ τετελεσμένοις επ' αὐτη θαυμασίοις. ταύτης γὰρ ενεχα θεῖαι προβρήσεις Προφητών θεολήπτων· θαυματουργίαι προδειχνύσαι μέλλον τὸ μέγα θαύμα της οἰχουμένης την ἀειπάρθενον Θεομήτορα ταύτην μεταδολαί γενών και πραγμάτων, όδοποιούσαι τῷ τέλει

τοῦ κατ' αὐτὴν καινοῦ μυστηρίου. θεσμοί Πνεύματος ποιχίλως προδιατυπούντες την έσομένην άλήθειαν τέλος, μαλλον δὲ άρχη καὶ ρίζα τῶν ἐπέχεινα θαυμάτων, πραγμάτων Θεοῦ πρὸς Ἰωακείμ καί τὴν Ανναν τοὺς τηνικαῦτα τὴν ἀρετὴν άκρους τελεσφόρος ἐπαγγελία, τεκεῖν ἐν βαθεῖ γήρα τοὺς ἄγόνους ἐχ νέου, καὶ τεκεῖν τὴν τεξομένην άσπόρως τον έχ Θεοῦ Πατρός πρό αἰώνων γεγεννημένον άχρόνως εύχὴ πάλιν τῶν οὕτω παραδόξως γεννησαμένων την τεξομένην παραδοξότερον άντιδώσειν τῷ δόντι τὴν δεδομένην, καθ' ἡν άξιωτάτην εὐχὴν έξαισία μετοίχησις της θεομήτορος εξέτι βρέφους έχ τοῦ οίχου τοῦ πατρός είς τὸν οἶχον τοῦ Θεοῦ, καὶ διατριβή παράδοξος ἐπ' ἐνιαυτών ούχ όλίγας περιόδες έν αὐτοῖς τοῖς άγίοις τῶν ἀγίων, ἔνθα χορηγία τροφης ἀποβρήτου δι'ἀγγέλων ἐπιστασίας, ἦς τροφῆς ᾿Αδὰμ οὐχ ἔφθασε γεύσασθαι· οὐ γὰρ ἀν ἐξέπιπτε της ζωης, ώσπερ οὐδ'ή Πάναγνος αὕτη, εί καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ ἵν' ἐκείνου θυγάτηρ ούσα δειχθή, πρός μιχρόν είξασα τή φύσει, καθάπερ καὶ ό ταύτης υίὸς, ἀπὸ γῆς νῦν εἰς ούρανὸν μεταβέβηχεν.

'Αλλά γάρ μετά την απόρρητον έχείνην τροφήν, μνηστείας οίχονομία περί την Παρθένον ταύτην μυςιχωτάτη, καὶ ἀσπασμός ξένος καὶ ὑπὲρ λόγον δι' άρχαγγέλου καταπτάντος άνωθεν, καὶ Θεοῦ μηνύματα χαὶ προσρήματα, τῆς Εύας χαὶ ᾿Αδὰμ χαταδίχης άντίστροφα χαὶ θεραπευτικά της ἐπ' ἐχείνων άρας, είς εὐλογίαν ταύτην μετάγοντα· ἐπεθύμησε γὰρ τοῦ μυστικοῦ κάλλους τῆς ἀειπαρθένου ταύτης ό τοῦ παντός βασιλεύς, ώς ό Δαβίδ προηγόρευσε, καὶ κλίνας τοὺς οὐρανοὺς κατέδη, καὶ ταύτη ἐπεσχίασε, μαλλον δὲ ἐνώχησεν ἡ ἐνυπό-

καὶ πυρὸς ὡς ἐπὶ τοῦ θεόπτου Μωϋσέως, οὐδ' ὡς έπὶ τοῦ Προφήτου Ήλιοῦ διὰ λαίλαπος καὶ νεφέλης ἐπεδείξατο τὴν παρουσίαν, ἀλλ' ἀμέσως χωρίς παραπετάσματός τινος ή του Ύψίς ου δύναμις έπεσχιάζει τη πανυπεράγνω και παρθενική γαστρί, μηδενός όντος μεταξύ, μήτ' άέρος μήτ' αἰθέρος μήτε τινός των αἰσθητών, ή των ύπὲρ ταῦτα: τοῦτο δὲ οὐχ ἐπισχίασις, ἀλλ' ἕνωσις ἄντιχρυς έστίν. Έπεὶ δὲ ἀεὶ πέφυχε τὸ σχιάζον τὴν έαυτοῦ μορφήν και τον οίκειον τύπον τῷ ἐπισκιαζομένω έμποιείν, ούχ ενωσις μόνον, άλλά καὶ μόρφωσις γέγονεν έν τη γαστρί, καὶ τὸ έξ άμφοῖν μεμορφωμένον της τε του Ύψίς ε δυνάμεως, καὶ της παναγίας έχείνης καὶ παρθενικής γαστρός, λόγος ήν Θεού σεσαρχωμένος. Οὕτως ἐσχήνωσεν ἀποβρήτως ἐν αὐτή, καὶ ἐξ αὐτής προήλθε σαρχοφόρος ὁ λόγος του Θεου, και έπι γης ώφθη και τοις ανθρώποις συνανεστράφη, την ήμετέραν θεουργών φύσιν, καί γαριζόμενος ήμιν χατά τὸν θεῖον 'Απόστολον, «Είς ά ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παραχύψαι» (1). Καὶ τοῦτό έςι το ύπερφυές έγχώμιον, χαί ή της αξιπαρθένου ταύτης ύπερένδοξος δόξα, ής απας ήτταται χαί νοῦς καὶ λόγος, κάν είτις άγγελικός είη. Τὰ δέ μετά τὸν ἀπόρρητον τόχον τίς ἄν αὖθις ἐξείποι λόγος; συμπράττουσα γάρ καὶ συμπάσχουσα τη δι' αὐτῆς ὑψοποιῷ κενώσει τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεδοξάζετο καὶ συνανυψοῦτο δικαίως, ταῖς ύπερφυέσι προσθήχαις ἀεὶ προστιθεῖσα τῶν μεγαλείων. Αλλά καὶ μετά την εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τοῦ ἐξ αὐτῆς σαρχωθέντος, τοῖς ὑπὲρ νοῦν χαὶ λόγον ύπηργμένοις ταύτη παρ' αὐτοῦ μεγαλείοις οίον άντεφιλοτιμεῖτο τῷ χαρτεριχωτάτῷ χαὶ πολυειδεί της ασχήσεως, χαί ταις ύπέρ του χόσμου πανστατος του Υψίστου δύναμις· οὐ γὰρ διὰ γνόφου | τὸς εὐγαῖς όμου καὶ σπουδαῖς, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς

⁽¹⁾ A' Het. á, 12.

διὰ πάντα τὰ πέρατα θεοχήρυχας ὑποθήχαις χαὶ προτροπαῖς, ἀπάντων ἢν αὕτη μόνη στηριγμὸς όμοῦ καὶ παράχλησις, καὶ ἀκουομένη καὶ όρωμένη, καὶ συνεργαζομένη παντοίως τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα καὶ οὕτω βίον ἐναγώνιον ἄχρως καὶ πολιτείαν νοῦν καὶ λόγον ἐνδειχνυμένη.

Διά ταῦτα τοίνυν καὶ ὁ θάνατος αὐτῆς ζωηφόρος, είς οὐράνιον καὶ ἀθάνατον μεταδιδάζων ζωήν. καὶ ἡ τούτου μνήμη χαρμόσυνος ξορτή καὶ παγκόσμιός εστι πανήγυρις, μή μόνον άνανεουμένη τήν μνήμην των της θεομήτορος θαυμασίων, άλλά χαὶ προστιθείσα τὴν χοινὴν χαὶ χαινὴν τῶν ἱερῶν ᾿Αποζόλων έχ παντός έθνους ἐπὶ τῆ πανιέρω χηδεία ταύτης συνδρομήν. τοὺς ἐπὶ ταύτη τῶν θεολήπτων έχείνων θεοφάντορας υμνους. τὰς ἀγγελικὰς ἐπιστασίας και περι αυτήν χοροστασίας και λειτουργίας προπεμπόντων, εφεπομένων, συμπραττόντων, άντιπραττόντων, άμυνόντων, άμυνομένων· χαί συνεργούντων μέν χαί συναδόντων πάση δυνάμει τοῖς διὰ πάντων σεμνύνουσι τὸ ζωαργικὸν καὶ θεοδόχον έχεινο σώμα, τὸ σωστιχὸν φάρμαχον τοῦ καθ' ήμᾶς γένους, τὸ πάσης τῆς κτίσεως σεμνολόγημα. πολεμούντων δέ και άντικειμένων χειρί χρυφία τολς ἐπεμβαίνουσι χαὶ ἀντεπανισταμένοις Ίουδαίοις θεομάχω χειρί καὶ γνώμη, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου Σαβαώθ καὶ υίοῦ της ἀειπαρθένου ταύτης ἀοράτως παρόντος, καὶ τὴν ἐξόδιον ἀποδιδόντος τη Μητρί τιμήν, ου ταίς χερσί και το θεοφόρον εναπέθετο πνεύμα, δι'ού μετ'ού πολύ καί τὸ σύζυγον έχεινο σώμα είς ἀείζωον χαι οὐράνιον μετατίθεται γώρον, εἰκότως καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀπαργης μέχρι νῦν καταλλήλως πολλοί γάρ τῶν ἀπ' αίωνος εύμενείας θείας καὶ δόξης καὶ δυνάμεως ἔτυχον, ώς καὶ τὸν Δαβὶδ λέγειν· «Ἐμοὶ δὲ λίαν ||

έτιμήθησαν οί φίλοι σου ό Θεός, λίαν έχραταιώθησαν αί ἀρχαὶ αὐτῶν: ἐξαριθμήσομαι αὐτές καὶ ὑπὲρ άμμον πληθυνθήσονται » (1). Πολλοί κατά τὸν Σολομώντα πλοῦτον ἐκτήσαντο, καὶ πολλαὶ θυγατέρες ἐποίησαν δύναμιν. αὕτη δὲ ὑπέρχειται χαὶ ὑπερήρε πάντας τε καὶ πάσας (2), οὐδ' ὅσον εἰπεῖν. μόνη γάρ Θεοῦ χαὶ παντὸς ἀνθρωπείε γένες στᾶσα μεταξύ, τὸν Θεὸν ἐποίησεν υίὸν ἀνθρώπου, υίοὺς δὲ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπειργάσατο, τὴν γῆν οὐρανώσασα, καὶ τὸ γένος θεώσασα, καὶ μόνη πασῶν αύτη μήτηρ μέν έχ φύσεως ύπέρ πᾶσαν φύσιν άναπέφηνε Θεοῦ, βασιλίς δὲ παντός ἐγχοσμίου χαὶ ύπερχοσμίου χτίσματος ύπηρξε τῷ ἀφράστῳ τόχῳ. χαὶ οὕτω τὰς ὑφ' έαυτὴν δι' έαυτῆς ὑψώσασα, χαὶ τὸ ἐπὶ γῆς ὑπήχοον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείε ἀποδείξασα, κρείττονος άξίας αύτη καὶ δυνάμεως ύπερτέρας μετασγούσα, καὶ τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν διὰ θείου Πνεύματος χειροτονίας, ύψηλων ύψηλοτάτη καὶ μαχαρίου γένους μαχαριωτάτη βασιλίς ἐφές ηχε.

Νῦν καὶ τὸν οὐρανὸν ἔχεσα πρέπον οἰκητήριον, ως αὐτὴ προσήκον βασίλειον, εἰς δν ἀπὸ γῆς μετανέστη σήμερον, καὶ ἐκ δεξιῶν παρέστη τοῦ πομβασιλέως ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιδεδλημένη πεποικιλμένη, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ ψαλμῷδῷ (3) Προφήτῃ περὶ αὐτῆς. Ἡματισμὸν δὲ νοήσεις διάνρυσον τὸ θεαυγὲς ἐκείνης σῶμα, πεποικιλμένον ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς μόνη γὰρ αῦτη νῦν μετὰ τοῦ θεοδοξάστου σώματος σὺν τῷ Τίῷ τὸν οὐράνου ἔχει χῶρον. οὐ γὰρ εἶχε κατέχειν εἰς τέλος γῖν κὰι τάφος καὶ θάνατος ζωαρχικὸν σῶμα καὶ θεοδόχον, καὶ οὐρανοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῶν οὐρανῶν φίλτερον ἐνδιαίτημα. εὶ γὰρ ψυχὴ, Θεοῦ χάριν ἔνοικον σχοῦσα, πρὸς οὐρανὸν ἀνέρχεται τῶν ἐνταῦθα λυθεῖσα, καθάπερ καὶ διὰ πολλῶν κατα-

⁽¹⁾ Ψαλμ. ρλη', 17. (2) Παρ. λά, 29. (3, Ψαλμ. μδ', 11.

φανές γέγονε, καὶ πις εύομεν, πῶς ἀν τὸ μὴ μόνον έν έαυτῶ λαβόν αὐτόν τὸν προαιώνιον καὶ μονογενή του Θεου Υίον, την άένναον πηγήν της χάριτος, άλλά χαὶ γεννητιχόν άναφανὲν αὐτοῦ σῶμα, οὐχ άπὸ γης πρὸς οὐρανὸν ἀνελήφθη; Ή ἔτι τριετής οὖσα, καὶ μήπω τὸν ὑπερουράνιον ἔνοικον σχοῦσα, μηδε σαρχοφόρον προαγαγοῦσα, τὰ ἄγια τῶν άγίων οίχοῦσα, μετὰ τὸ τηλιχούτοις τε χαὶ τοσούτοις ύπερτελής καὶ κατὰ σῶμα γενέσθαι, καὶ ὄντως ύπερχοσμία, γη αν έγεγόνει διαφθοράν ύποστασα; χαὶ πόθεν ἀν ἔγοι τοῦτο λόγον τοῖς μετὰ λόγου σχοποῦσι; Διὰ τοῦτο τὸ γεννήσαν εἰχότως σῶμα συνδοξάζεται τῷ γεννήματι δόξη θεοπρεπεί, καὶ συνανίζαται, κατά τὸ προφητικόν ἄσμα, τῷ πρότερον άναστάντι τριημέρω Χριστῷ ἡ χιδωτὸς τοῦ άγιάσματος αύτου. καί παράστασις γίνεται τοις μαθηταϊς της έχ νεχρών καὶ αὐτης ἀνας άσεως αἱ σινδόνες καὶ τὰ ἐντάφια, μόνα περιλειφθέντα τῷ τάφῳ, καὶ μόνα κατ' αὐτὸν εύρεθέντα κατὰ ζήτησιν προσελθούσι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Υίοῦ καὶ δεσπότου πρότερον. Οὐχ ἦν δὲ χρεία καὶ ταύτην ἔτι πρός ὀλίγον καθάπερ ό ταύτης Υίὸς καὶ Θεὸς ἐνδιατρίψαι τη γη. διά τοῦτο πρός τὸν ὑπερουράνιον εὐθὺς ἀνελήφθη χῶρον ἀπὸ τοῦ τάφου, παρ'οὖ πάλιν μέχρι γής φανοτάτας τε καὶ θειοτάτας ἀπαστράπτει τὰς μαρμαρυγάς καὶ τὰς χάριτας, πᾶσαν τὴν περίγειον λήξιν έχειθεν διαφωτίζουσα, καὶ παρά τῶν πιστών πάντων προσχυνουμένη χαὶ θαυμαζομένη καὶ ύμνουμένη. Καθάπερ γὰρ βουληθεὶς ὁ Θεὸς εἰχόνα στήσασθαι παντός χαλοῦ, χαὶ τὴν ξαυτοῦ περὶ ταῦτα καθαρῶς ἐνδείξασθαι καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, ούτω ταύτην ούτω παγκάλην όντως έξειργάσατο, πάντα συνελών, οἶς πάντα διελών ἐχόσμησεν, όρατων τε καὶ ἀοράτων ἀγαθῶν κοινὸν ὑποστήσας χόσμον, μᾶλλον δὲ θείων χαὶ ἀγγελιχών καὶ ἀνθρωπίνων πάντων καλῶν κοινὸν αὐτὴν ὑπο-

δείξας χράμμα χαὶ χαλλονήν ὑπερτέραν ἀμφοτέρος ἐπιχομοῦσαν τοὺς χόσμους, ἀπὸ γῆς μὰν ἡργμένην, μέχρι δὲ οὐρανοῦ φθάσασαν, χαὶ ὑπερδασαν χαὶ τοῦτον, τῆ παρὰ τοῦ τάφου νῦν πρὸς οὐρανοὸν ἀναλήψει, χαὶ τοῖς ἄνω τὰ χάτω συνάψασαν, χαὶ τὸ πᾶν περισχοῦσαν τοῖς περὶ αὐτὴν θαυμασιοίς, ὡς χαὶ χαθ' δ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένην τὴν ἀρχὴν εἰρηται, τὸ τοῦ θανάτου γεύσασθαι λέγω, τὴν πρὸς τὰ πάντα τῆς Θεομήτορος ἐπαύξειν ὑπεροχήν. ὅθεν χαὶ διχαίως τὴν ἐπὶ τούτῳ πανήγυριν τὰ πάντα συγχροτεὶ χαὶ συνεργάζεται σήμερον.

Έπρεπε δὲ ἄρα τὴν χωρήσασαν τὸν πληροῦντα τὰ πάντα, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ὄντα, τὰ πάντα καὶ ταύτην φθάσαι, καὶ δπέρ τὰ πάντα γενέσθαι ταῖς χαθ' έαυτὴν ἀρεταῖς τῷ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος. Καὶ τοίνυν & πᾶσι τοῖς ἐχ τοῦ παντὸς αἰωνος ἀρίστοις ήρχεσε διαμερισαμένοις αρίστους γενέσθαι, καί όσα πάντες οί θεῷ κεχαρισμένοι κατὰ μέρος ἔχεσιν ἄγγελοί τε καὶ ἄνθρωποι, πάντα συλλαβούσα, καὶ μόνη πάντα διατελοῦσα καὶ περιττεύουσα μηδ' όσον είπειν, έχειν και τούτο νύν ύπερ πάντας, τὸ μετὰ θάνατον ἀπαθανατισθήναι, χαὶ μόνη μετὰ σώματος κατ'ούρανον σύν τῷ Υίῷ καὶ Θεῷ διαιτᾶσθαι, κάντεῦθεν έκεῖθεν ὑπερεκχεῖν καὶ πρὸς τοὺς αὐτὴν τιμώντας δαψιλεστάτην την χάριν, αὐτὸ χαριζομένη τὸ πρὸς αὐτὴν ἔχειν ἀνατείνεσθαι, δίσχον οὖσαν τηλιχούτων γαρίτων και προσεπιδαψιλευομένη τὰ χρείττω δι' άγαθότητα, καὶ μηδέποτε παυομένη της ύπερ ήμων λυσιτελούς ταύτης φοράς καί δαψιλοῦς συντελείας. Πρός μέν οὖν τὴν παντὸς άγαθοῦ τοιαύτην ἀπιδών τις συνδρομήν τε καὶ χορηγίαν, τοῦτο τὴν Παρθένον ἐρεὶ τελεῖν ἐν ἀρετῆ καὶ τοῖς χατ' ἀρετὴν ζῶσιν, ὅπερ ἐν αἰσθητῷ φωτὶ χαὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸ ζῶσιν ἥλιον. Εἰ δὲ πρὸς τὸν ἀνατεί-| λαντα τοῖς ἀνθρώποις ἐξαισίως ἀπὸ τῆς Παρθένου

ταύτης ήλιον, ός έχει πάντα καὶ ὑπερέχει φύσει τὰ χάριτι ταύτη προσπεφυκότα, εἰ πρὸς τοῦτον μετενέγκοι τὸ τῆς διανοίας ὅμμα, οὐρανὸς εὐθὺς ἡ Παρθένος ἀναφανήσεται τοσούτῳ καὶ τῶν ὑπὸ οὐρανὸν καὶ τῶν ὑπὸρ τοῦτον κεχαριτωμένων θείως ἀδροτέραν κεκτημένη τὴν διὰ πάντων ἀγαθῶν εὐαροτέραν, ὁπόσον ἡλίου μὲν οὐρανός ἐστι μείζων, οὐρανοῦ δὲ λαμπρότερος ήλιος.

Τίς σου τὸ θεαυγές χάλλος ὑπογράψει Θεομήτορ Παρθένε λόγος; οὐ γάρ ἐστι τὰ σὰ λογισμοῖς καὶ λόγοις δρίζειν· πάντα γὰρ ὑπερδαίνει καὶ νοῦν χαὶ λόγον. Ύμνεῖν δ'ὅμως ἔξεςι, σοῦ φιλανθρώπως προσιεμένης. σύ γάρ και χαρίτων άπασων χωρίον, καὶ πλήρωμα καλοκάγαθίας παντοίας, καὶ πίναξ καὶ εἰκὼν ἔμψυχος ἀγαθοῦ παντὸς, καὶ χρης ότητος πάσης, ώς μόνη πάντων ήξιωμένη συλλήβδην των του Πνεύματος χαρισμάτων μαλλον δέ, καὶ τὸν 🕯 ν 🥉 τούτων άπάντων οί θησαυροί μόνη παραδόξως έν τοῖς σπλάγχνοις ένοιχον σχοῦσα, καὶ τούτε χαταστάσα παράδοξος σχηνή· χάντευθεν χαὶ νυν διά θανάτε πρός άθανασίαν χωρήσασα, καὶ δικαίως ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν μεταστᾶσα, ώς ἀν ἐν ὑπερουρανίοις σχηνώμασι σύσχηνος είης τούτω τὸν ἀεὶ χρόνον, έχειθεν περιέπουσα τον σον χλήρον, χαί ταίς ἀχοιμήτοις πρός αὐτόν πρεσδείαις τοθτον πρός πάντας ίλεουμένη. Τοσοῦτόν ἐστιν ἐγγυτέρα των Θεῷ ἐγγιζόντων· οῦτω μειζόνων ἢ χατὰ πάντας ή Θεοτόχος ήξίωται των πρεσδείων ου τους άνθρώπες λέγω μόνον, άλλά χαὶ αὐτὰς πάσας τὰς άγγελικάς δεραρχίας. Περί μέν γάρ της τούτων άνωτάτω ταξιαρχίας Ήσαίας γράφει «Καὶ τὰ Σεραφίμ είστήκεισαν κύκλω αύτοῦ » (1). Περί δὲ αὐτης πάλιν ὁ Δαδίδ. «Παρέστη ή βασίλισσα έχ δεξιών σε η (2). Όρᾶτε την διαφοράν της στάσεως ;

'Από ταύτης έχετε συνοράν καὶ τὴν διαφοράν τῆς χατά την άξίαν τάξεως. περί μέν γάρ τον Θεόν τά Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐχεῖνον μόνη ή παμβασιλίς, ή και παρ'αύτου του Θεου θαυμάζεταί τε καὶ ἐγκωμιάζεται, κηρύττοντος οἶον ταῖς περὶ αὐτὸν δυνάμεσιν αὐτὴν, καὶ λέγοντος κατά τὸ εἰρημένον εν τοῖς τῶν ἀσμάτων ἄσμασι (3). Τί χαλή ή πλησίον μου; φωτός φαιδροτέρα, παραδείσων θείων εὐανθεστέρα, χόσμου παντὸς δρατοῦ χαὶ ἀοράτου ποσμιωτέρα. Οὐ πλησίον δὲ μόνον, άλλὰ καὶ έκ δεξιών είκότως. όπου γάρ ό Χριστός έν ουρανοῖς ἐχάθισεν, ἐν δεξιᾳ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, έχει χαὶ αύτη νῦν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβᾶσα εστηχεν· οὐ μόνον ότι ποθεί χαὶ ἀντιποθείται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, άλλ' ότι καὶ θρόνος ἐστὶν ώς ἀληθῶς αὐτοῦ. ὅπου δὲ χάθηται ό βασιλεύς, έχει ό θρόνος ισταται. Τοῦτον τὸν θρόνον καὶ ὁ Ἡσαίας μεταξύ ἐκείνου τοῦ χερεδιχού γορού και έδλεπε και έλεγεν ύψηλον και έπηρμένον, τὸ τὰς οὐρανίες δυνάμεις ὑπεραναβεδηκός της Θεομήτορος δηλών. Διό καὶ αὐτές εἰσάγει τούς άγγέλους άπό ταύτης τον Θεόν δοξάζοντας χαὶ λέγοντας «Εὐλογημένη ή δόξα Κυρίου ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ » (4). Ἰακὼβ δὲ ὁ πατριάρχης δι' αίνιγμάτων τοῦτον θεασάμενος· «Ώς φοβερός ό τόπος οὖτος εἴπεν· οὐχ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἡ οἶχος Θεού, καὶ αύτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦπ (5). Δαδίδ δὲ έτέρωθεν τῶν σεσωσμένων τὰ πλήθη συνάψας έαυτῷ, καὶ οἰόν τισι νευραῖς, ἡ φθόγγοις διαφόροις, τοῖς ἐχ διαφόρου γένους εἰς μίαν πίστιν ὑπὸ τῆς 'Αειπαρθένου ταύτης ήρμοσμένοις χεχρημένος, τό παναρμόνιον πρός υμνον ταύτης άνακρούεται μέλος, « Μνησθήσομαι του ονόματός σου λέγων έν πάση γενεά και γενεά. διά τουτο λαοί έξομο-

⁽¹⁾ Hσ. ς', 2. (2) Ψαλμ. μδ', 11. (3) 'Ασμ. ς', 4. (4) ἐτζ. γ', 12. (5) Γενεσ. κή, 17.

λογήσονταί σοι εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» (1).

Όρατε πασαν την χτίσιν έξομολογουμένην τή Μητροπαρθένω ταύτη, και ούκ εν πεπερασμένοις έτεσιν, άλλ' εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αίωνος; Συνοράν ουν έστιν έντευθεν, ώς ουδ' έκείνη λήξει διὰ τοῦ παντὸς αἰῶνος εὖ ποιοῦσα πᾶσαν χτίσιν, οὐ τὴν χαθ' ἡμᾶς λέγω μόνον, ἀλλὰ και αυτάς τάς άυλους και υπερφυείς ταξιαρχίας. ότι γάρ σύν ήμιν καὶ αὖται δι' αὐτης μόνης μετέχουσί τε καὶ ψαύουσι Θεοῦ, τῆς ἀψαύστου φύσεως έχείνης, 'Ησαίας τηλαυγώς έδήλωσεν οὐ γὰρ άμέσως ξώραχε τὸν Σεραφίμ ἐχ τοῦ θυσιαστηρίου τὸν ἄνθραχα λαδόντα, άλλὰ διὰ τῆς λαδίδος ἔλαδε, δι' ής και των προφητικών ήψατο χειλέων την κάθαρσιν διδούς. τοῦτο δὲ ην τὸ της λαβίδος ἐχείνω τῷ μεγάλω θεάματι ταὐτὸν, δ Μωσῆς εώραχε, βάτον έχ πυρὸς ήμμένην χαὶ μὴ χαταφλεγομένην. Τίς δὲ οὐχ οἶδεν, ώς ή Παρθενομήτωρ έκείνη τε ή βάτος καὶ αῦτη ή λαβίς ἐςιν, ή τὸ θεῖον πῦρ ἀπυρπολήτως συλλαβοῦσα, κὰν τούτῳ διακονήσαντος άρχαγγέλου τη συλλήψει, καὶ τὸν αίροντα την άμαρτίαν του χόσμου δι' αὐτης συνάψαντος τῷ ἀνθρωπείφ γένει, καὶ διὰ τῆς ἀρρήτου συναφείας ήμας περικαθάραντος; Οὐκοῦν αὕτη μόνη μεθόριον έστι κτιστής καὶ ἀκτίστου φύσεως, καὶ οὐδεὶς ἄν ἔλθοι πρὸς Θεὸν, εἰμὴ δι' αὐτῆς ὡς άληθῶς καταυγασθείη τῆς θεαυγοῦς ώς άληθῶς λυχνίας. «Ο Θεός γάρ έν μέσω αὐτης, καὶ οὐ σαλευθήσεται» φησίν (2). Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς πρός Θεόν άγάπης αί άντιδόσεις, καὶ ό άγαπῶν τὸν υίὸν ἀγαπᾶται παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ καταγώγιον τῶν ἀμφοτέρων γίνεται, μυστιχώς ένοιχούντων καὶ έμπεριπατούντων τούτω

κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐπαγγελίαν, τίς ἀν ἀγαπώη τοῦτον μάλλον τῆς μητρός; ἢ μὴ ὅτι μοναγενῆ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ μόνη γεγέννηκεν ἀσυνδυάστως; ὡς εἶναι ταύτη τὸ φίλτρον διπλάσιον συμμεριζομένου τοῦ κοινωνήσαντος. Τίς δ' ἀν ἀγαπηθείη τῆς μητρὸς μάλλον ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς, καὶ ταῦτα προελθόντος ἐκ μόνης ἀβρήτως ἐπ' ἐσχάτων τῶν αἰώνων, ὥσπερ καὶ πρὸ αἰώνων ἐκ μόνου τοῦ Πατρός; Πῶς δ' ἀν οὐ πολυπλασιασθείη πρὸς τῆ πρεπούση διαθέσει καὶ τὰ τῆς ὀφειλομένης ἐκ νόμων πρὸς αὐτὴν τιμῆς παρὰ τοῦ πληρῶσαι τὸν νόμον κατελθόντος;

"Ωσπερ ούν δι' αύτης μόνης πρός ήμας ἐπιδημήσας ἐπὶ γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, πασιν ων άθέατος πρὸ ταύτης, οῦτω καὶ είς τὸν έξης άληχτον αἰῶνα, πᾶσα φωτοφανείας θείας πρόοδος, και πάσα μυστηρίων θείων άποκάλυψις, καὶ πᾶσα πνευματικών ιδέα χαρισμάτων, απασιν άχώρητος χωρίς αὐτης. Αὕτη δὲ πρώτη δεχομένη τὸ διὰ πάντων ἦχον πλήρωμα τοῦ τὰ σύμπαντα πληρούντος, καθίστησι τοῖς πᾶσι χωρητὸν, νέμουσα πρὸς δύναμιν έκάστω κατά τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος. ώστε ταύτην εΐναι καὶ ταμεῖον καὶ πρύτανιν τοῦ πλούτου της θεότητος. ἐπεὶ γὰρ καὶ τοῦτο νόμιμον αλώνιον εν ουρανοίς, διά των μειζόνων τους ελάττονας μετέχειν τοῦ ἐπέχεινα τοῦ ὄντος ίδρυμένου, μείζων δ' ἀσυγχρίτως ἀπάντων ή Παρθενομήτωρ, δι' αὐτῆς μεθέξουσιν ὅσοι δή μεθέξουσι Θεοῦ. καὶ αὐτὴν οἴσονται τοῦ ἀχωρήτου χώραν ὅσοι δὴ γινώσχουσι Θεόν· χαὶ αὐτὴν ὑμνήσουσι μετὰ Θεόν όσοι τὸν Θεὸν ύμνοῦσιν. Αὕτη καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς αὶτία, καὶ τῶν μετ' αὐτὴν προστάτις, καὶ τῶν αἰω-|| νίων πρόζενος. Αύτη των Προφητών ὑπόθεσις, των

⁽¹⁾ Ψαλμ. μδ', 19. (2) Ψαλμ. μέ, 5.

'Αποστόλων άρχη, των Μαρτύρων έδραίωμα, των Διδασκάλων κρηπίς. Αύτη των έπὶ γης ἡ δόξα, των κατ' οὐρανὸν ἡ τερπνότης, τὸ πάσης της κτίσεως ἐγκαλλώπισμα. Αύτη καταρχη καὶ πηγη καὶ ρίζα των ἀπορρήτων ἀγαθων. Αύτη παντὸς ἀγίου κορυφη καὶ τελείωσις.

λάρ δὴ καὶ κατάκλειστον ποιήσειε τὸν δλόον μὴ

Τὰρ δὴ καὶ κατάκλειστον ποιήσειε τὸν δλόον μὴ

Τὰρ δὴ καὶ κατάκλειστον ποιήσειε τὸν δλόον μὴ

Τὰρ δὴ καὶ κατάκλειστον ποιήσειε τὸν δλόον μὴ

Τὰμιοῦχος γὰρ ἐγένου καὶ περιοχὴ χαρίτων οὐχ κα παρὰ σεαυτή κατάσχης, ἀλλ' ἴνα τὰ σύμπαντα πληρώσης χάριτος ὁ γὰρ τῶν ἀκενώτων θησαυπαιούχος γὰρ ἐγένου καὶ περιοχὴ χαρίτων οὐχ κα παρὰ σεαυτή κατάσχης, ἀλλ' ἴνα τὰ σύμπαντα πληρώσης χάριτος ὁ γὰρ τῶν ἀκενώτων θησαυπαιούχος γὰρ ἐγένου καὶ περιοχὴ χαρίτων τί γὰρ δὴ καὶ κατάκλειστον ποιήσειε τὸν δλόον μὴ

μειούμενον; Μετάδος ουν πλουσίως παντί τω σω λαῷ, τῷ σῷ χλήρῳ τούτῳ τοῦ σοῦ ἐλέες χαὶ τῷν σῶν χαρίτων, ὦ Δέσποινα. Δὸς λύσιν τῶν χατεχόντων δεινών. Όρας όσοις και όποίοις κατατρυγόμεθα, χαὶ ἰδίοις χαὶ ἀλλοτρίοις, χαὶ τοῖς ἔξωθεν καί τοῖς ἔνδοθεν. Πάντα τη ση δυνάμει μετασκεύασον έπὶ τὸ χρεῖττον, τοὺς μὲν ἐντὸς χαὶ ὁμοφύλες πρός άλλήλους έξημερούσα, τούς δὲ θηρῶν άγρίων δίχην έξωθεν ἐπεμβαίνοντας ἀπελαύνουσα. 'Αντιμέτρησον τοῖς ήμετέροις πάθεσι τὴν σὴν ἐπιχερίαν καί ίστρείαν, γέμουσα καί ψυχαίς καί σώμασι δαψιλη την χάριν, και πρός άπαντα διαρκή κάν μή χωρώμεν χωρητικωτέρους έργασαι, καλ ούτως επιμέτρησον, ίνα τη ση χάριτι σωζόμενοί τε καί δυναμούμενοι, δοξάζωμεν τὸν ἐχ σοῦ δι' ἡμᾶς σαρχωθέντα προαιώνιον Λόγον, σύν τῷ ἀνάρχω τούτε Πατρί, και τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν και ἀεί και είς τούς ἀτελευτήτους αίωνας 'Αμήν,

omiaia am'.

Εἰς τὸ πρῶτον Ἐωθινόν. ἐν ἢ καὶ ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ θεῖον βάπτισμα σῶσαι τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ καὶ τὴν τήρησιν ἔχειν σπεύδει τῶν θείων ἐντολῶν.

Τες καὶ προσελήφθησαν οι δὲ μὴ ἐπιγνόντες, ἐγ-

κατελείφθησαν, ώς καὶ Παῦλός φησιν, ὁ καὶ θελήσας καὶ θεληθεὶς καὶ καταλαδεῖν σπεύδων, ἐφ'ῷ καὶ κατελήφθη ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Κυρίε ἡμῶν, γράφων περὶ τῶν 'Ελλήνων· « 'Επεὶ οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτὰς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν» (1). Οἱ μὲν οὖν μὴ θελήσαντες, μηδὲ ἐπιγνόντες, οὖτοι, καὶ ὅσοι κατ' αὐτούς· οἱ δὲ

πρό της θείας ένανθρωπήσεως αὐτόν ἐπιγνόντες τίνες; Πολλοί, και σχεδόν πρό πάντων και ύπερ πάντας δ 'Αβραάμ, δ Ίσαάχ, δ Ίαχώβ διὸ χαί προσελήφθησαν δικαίως ύπο Θεού. Καὶ ούχ οὖτοι μόνον, άλλα καὶ τὸ ἀπ' αὐτῶν ἄπαν γένος, ὡς καὶ λαόν Θεού τούτους είναί τε και όνομάζεσθαι, καί γένος, ώ της ἀφάτου μεγαλοδωρεᾶς! ὕστερον τελέσαι Θεού. δεήσαν γάρ αύτῷ διὰ σαρχός ἐπιφανηναι τῷ χόσμω, οὐ μόνον παρ' αὐτῶν ταύτην ξλαδεν, άλλά και πρός αὐτούς προηγουμένως ήλθε, καθάπερ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φησίν «Οὐχ ἀπεστάλην εί μή είς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οίχου Ίσραήλ» (1)· ιδών γὰρ ἐχπεσόντας τῆς πατρώας εκείνης εὐσεδείας και άρετης, και την αὐτου γνώσιν άπωσαμένους παριδείν ούκ ήνέσχετο διά τους ευσεδήσαντας αυτών πατέρας, άλλά κλίνας ούρανούς κατηλθεν, έν όμοιώματι άνθρώπων γενόμενος, καὶ τούτοις συναναστρεφόμενος, καὶ λέγων καὶ πράττων τὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ οὺχ ἀπλῶς ταῦτα λέγων καὶ πράττων, άλλὰ καὶ ταῖς εἰς αὐτούς θεοπρεπέσιν εὐεργεσίαις ἐπιδαψιλευόμενος, καθαίρων τούς έν αὐτοῖς λεπρούς· φωτίζων τοὸς έν αὐτοῖς τυφλούς. σφίγγων τοὺς παραλύτους. άνορθών τούς συγχεχυφότας. των δαιμονώντων άπελαύνων τους δαίμονας και πάσαν άπλως νόσον, χαί πάσαν μαλαχίαν χαί μανίαν ιώμενος, χαί νεχρούς πρός ζωήν ἐπανάγων μόνω προστάγματι.

'Ως δε έχεινοι τοῦτον οὐ μόνον ἀπώσαντο, τὸν εἰς τὰ ίδια ἐλθόντα εὐεργέτην οἱ ίδιοι, ἀλλ' ἴνα τὸ τελευταῖον εἴπω, καὶ θανάτω παρέδωκαν, καὶ θανάτω σταυρικῷ, βαβαὶ τῆς ἀπονοίας! ὡς ἀντίθεον τὸν ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς διὰ σαρκὸς ἐπιφανέντα Θεὸν, ἐγκατελείφθησαν καὶ αὐτοὶ δικαίως, καὶ ἀπεδλήθησαν παρὰ τοῦ πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος

α Ίδου ἀφίεται δ οίχος υμών έρημος» (2) Καὶ ή τούτων ἀποδολή χαταλλαγή χόσμου γέγονε, χαὶ ηλεήθημεν ήμεῖς τη τούτων ἀπειθεία μαλλον δέ. ώ βάθους πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ΐνα πάλιν κατά τὸν ᾿Απόστολον είπω, «Συνέκλεισεν ό Θεός τούς πάντας είς ἀπείθειαν, ΐνα τούς πάντας ελεήση» (3) εὐαγγελιζομένε γὰρ ἡκούσαμεν άρτίως του Ευαγγελιστού Ματθαίε, ότι « θί ενδεκα μαθηταί ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, είς τὸ ὄρος οὖ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεχύνησαν αὐτῷ, οί δὲ ἐδίςασαν»: άλλὰ προσελθόντος τοῦ Κυρίου, καὶ ὁμιλήσαντος αὐτοῖς, κάκεῖνοι ἐβεβαιώθησαν «Προσελθών γάρ φησιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων· Έδόθη μοι πάσα έξουσία έν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (4). Τοῦτό ἐζι, δι' δ πρό μιχρού τὸ ἀποστολιχὸν ἔλεγον έχεινο, ότι ή ἀποδολή των Ιουδαίων χαταλλαγή χόσμου γέγονε, χαὶ ήλεήθημεν ήμεῖς τη τούτων άπειθεία. ο γάρ πρός τούς οίχείους μαθητάς λέγων πρότερον· «Είς όδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ είς πόλιν Σαμαρειτών μή εἰσέλθητε πορεύεσθε δὲ μαλλον πρός τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οίχου Ίσραήλ» (5)· οὖτος νῦν, «Πορευθέντες φησὶ, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη»· καὶ γὰρ ήμῶν ἀπειθεισάντων πρότερον, καὶ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ὄντα, καὶ διά της εύχοσμίας των όντων χηρυττόμενον θεόν μή έπιγνώναι θελησάντων, τοῖς εὐπειθῶς ἐπιγνοῦσι διχαίως ό Κύριος δι' έαυτοῦ τε χαὶ τῶν Προφητῶν αὐτοῦ διελέγετο. νῦν δὲ κἀκείνων ἀπειθεισάντων, ούδὲν τη δικαιοκρισία τοῦ Θεοῦ προσίσταται, πρὸς τό καὶ ήμας έλεηθηναι, καὶ διὰ τῶν ἶερῶν ᾿Αποστόλων αὐτῷ μαθητευθήναι. Καὶ τάχα τοῦτό ἐστι τὸ, « Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπί

⁽¹⁾ Mart. 16, 24. (2) Mart. 27, 38. (3) Popt. 16, 32. (4) Mart. 26, 16. (5) Mart. 6, 5.

γής», ώς τής θείας δικαιοκρισίας μή έφιείσης πρότερον έπίσης τοῖς πειθομένοις καὶ τοὺς ἀπειθεῖς ήμᾶς έλεεῖσθαι, καὶ προσκαλεῖσθαι πρὸς τὰ οὐράνια.

Νῦν δὲ τῶν μὲν πρότερον, τῶν δὲ ὕστερον, ἀμφοτέρων δε και πάντων συγκεκλεισμένων είς ἀπείθειαν, κατ' οἰκείαν εξουσίαν δεδομένην παρά της οίχείας διχαιοχρισίας, ούς ήθέλησεν ό Θεός ήλέησεν. Ήθέλησε δὲ χαὶ ἡλέησεν ήμᾶς τοὺς ἐξ ἐθνῶν, μάλλον δὲ πάντας, ἐπεὶ χαὶ πάντων ἐστὶ Θεός. τὴν μέν γάρ τοῦ έλέους ἀρχὴν ἀφ'ήμῶν ἡθέλησε ποιήσασθαι νύν, άλλ' ούχ άπὸ τῶν νύν ἀπειθησάντων. ουκ απεστράφη δε τεγεως ουδ' εκείνους. ανεώκται γάρ κάκείνοις δι' ήμων ή θύρα της σωτηρίας, είπερ βούλοιντο, χαὶ τὰς ἐξ αὐτῶν τῆ καθ ἡμᾶς Ἐκκλησία προσιόντας προσδέχεται ασμένως. οὐ γαρ ἔπταισαν ΐνα πέσωσιν, άλλ' ΐνα τῷ αὐτῶν παραπτώματι τοίς πρότερον απειθήσασιν ήμιν ή σωτηρία προσγένηται, είς το παραζηλώσαι αύτες καί πρός την όμοίαν έφελχύσασθαι σωτηρίαν, εί γε μή τούς όφθαλμούς έχόντες μύουσι, καὶ τὰ ὧτα βύουσιν, ΐνα μή ιδόντες και άκούσαντες και πιστεύσαντες σωθῶσι. Καὶ παραπλήσιόν τι γέγονεν, ῶσπερ ἀν εἴτις σχεύος εν έαυτῷ πηγήν ελαίου φέρον επί θάτερα παρασχευάσει γεύειν. τὸ δὲ δαψιλὲς τὸ ρεῦμα άφιέν, οὐ τὸ πρὸς δ νεύει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔτερον πλημμυρήσαν χαταχλύσει μέρος. ή γάρ ἐπὶ τοῦ προσχυνητού σώματος άδυσσος των θείων οίχτιρμων έπὶ τὰ ἔθνη νεύσασα, οἶον των Ἰουδαίων ώθησάντων, οὐ τῶν ἐθνῶν μόνον τοὺς πιζεύσαντας, άλλα καὶ τους εξ Ἰουδαίων συμπεριέλαβεν. «'Εδόθη μοι πάσα έξουσία έν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ». Έστι καὶ κατά τὸ ἀνθρώπινον νοήσαι τοῦτο· ἡν γὰρ ἐξουσίαν ὡς Θεὸς ἐξ ἀιδίου είχε, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν καὶ τὸ ὑπερουράνιον ὕψος καὶ

τὸ ἀξίωμα νον λαμβάνει ὡς ἄνθρωπος. Ἐδόθη μοι τοίνυν έχ νεχρών άναστάντι φησί πάσα έξουσία έν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Οὐκ ἔτι βασιλεύει τῆς σαρκός ό θάνατος· τὸ γὰρ θνητὸν αὐτῆς ὑπὸ τῆς ζωῆς ἐν έμοι κατεπόθη. Οὐκ ἔτι τελευτή και τελεία λήξις δ θάνατος. ή γάρ άθάνατος ζωή τούτον έν έμοί διεδέξατο, καὶ δι' ἐμοῦ πάντες οί θανόντες εἰς ζωὴν μεταβήσονται. Οὐχέτι χαθέξει τὰ σώματα τῶν θανόντων ἐπὶ γῆς ὁ θάνατος ἐγὼ γὰρ τὸ γηγενὲς έμον σώμα τοῖς έν οὐρανοῖς ἐνθρονίσω, καὶ σύν αὐτῷ τῶν οὐρανῶν βασιλεύων ἐλεύσομαι πάλιν καὶ χρινώ πάσαν την γην ώς του παντός βασιλεύς. Καὶ τοὺς μὲν ἀξίους της γης ἐν.αὐτη καταλείψω. τούς δε διχαιωθέντας μετά των οίχείων σωμάτων είς οὐρανές ἀναλήψομαι, καὶ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν αὐτοζς χαρίσομαι. Πορευθέντες νῦν φησι, μαθητεύσατε πάντα τὰ έθνη, βαπτίζοντες καὶ διδάσχοντες αὐτούς χαὶ τοῦτο τῆς ἐξουσίας ἡν ἔλαβεν· οὐ γὰρ εἶπε διδάσχοντες μόνον, άλλὰ καί μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. Τὸ μὲν διδάσχειν μόνον των 'Αποστόλων ήν τελούντων το πρόσταγμα· τὸ δὲ καὶ μαθητάς κτᾶσθαι καὶ βαπτίζειν, χαί ταῦτα έχ παντός έθνους τε χαί γένους χατά πλήθη συμφορουμένους, ούκέτι των διδασκόντων ήν μόνον, άλλά καὶ τῶν ὑπακουόντων, μᾶλλον δὲ της θείας χάριτος καὶ δυνάμεως του προςάξαντος. δ δηλών και δ θείος Παθλος έλεγεν. Έδόθη μοι χάρις εἰς ὑπαχοὴν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι (1), βαπτίζοντες αὐτοὺς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υίου και του άγίου Πνεύματος. Όρᾶτε τὴν συμφυίαν καὶ τὴν όμοτιμίαν τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων παββησία χηρυττομένην; εν γάρ όνομα των τριών. είς ό έχ τούτων άγιασμός. μία ή πρός ταθτα πίστις.

⁽¹⁾ Èφεσ. γ', 8,

Είρηται δε πολλάχις εν τῷ Εὐαγγελίω περί τούτων, άλλα άμυδρότερον. Καὶ τοῦ Κυρίου δὲ βαπτιζομένου, τὸ μὲν τρισυπός ατον τρανῶς ἐδείχθη, τό δε συμφυές τούτων και όμότιμον ούχ ούτω. νον δε πάσι κηρύττεσθαι καὶ τη καρδία των πιστευόντων έξ άργης έναποτίθεσθαι παραγγέλλει ό Κύριος, ώς οὐκ ἐνὸν δίχα τοῦ δόγματος τούτε καὶ της κατ' αὐτὸ πίστεως, άρχην ὅλως θεοσεβείας χαταβαλέσθαι. Οὐ βαπτίζοντες δὲ μόνον, άλλὰ χαὶ διδάσχοντες τηρείν πάντα όσα ένετειλάμην ύμίν. ώστε ούχ άρχεῖ τὸ βάπτισμα μόνον μαθητὴν ποιῆσαι του Εὐαγγελίου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δεῖ καὶ της των θείων έντολων τηρήσεως, και τούτων πασων διδάσχοντες γάρ τηρείν αὐτούς φησιν, οὐ τινά, άλλά πάντα όσα ένετειλάμην ύμιν. Καλώς άρα Ίάχωδος ό άδελφόθεος έγραψε, λέγων «Οςις όλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἐνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος» (1). δι' έκάστης γὰρ άμαρτίας ό περιπεσών χαὶ μὴ διὰ τῆς μετανοίας ἀπὸ τοῦ βαράθρου της άμαρτίας ξαυτόν άναλαδών, παραδάτης γίνεται του νόμου της χάριτος. Ούτως οδν φησι λαλείτε και ούτω ποιείτε, ώς ύπο νόμου ελευθερίας μέλλοντες χρίνεσθαι· ό γάρ τοῦ Χριζοῦ νόμος, νόμος έλευθερίας έστίν ήλευθέρωσε γάρ ήμας διά του θείου βαπτίσματος άπό του νόμου της άμαρτίας καὶ τοῦ θανάτε. "Αν τοίνυν μὴ σπεύσωμεν εως τέλους έαυτοῖς φυλάξαι τὴν ἐλευθερίαν δι' έργων τε καὶ λόγων ἀνεγκλήτων, ή διαπεσούσαν ἐπαναχαλέσασθαι διὰ τῆς μετανοίας, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐλευθερώσαντος νόμου κατακριθησόμεθα, ώς μή τηρήσαντες την δεδομένην ήμιν έλευθερίαν. Διό Παύλος ό θείος πέρὶ μέν έαυτοῦ φησιν· «Ούτω τρέχω, ώς ούκ άδήλως ούτω πυκτεύω, ώς ούκ άέρα δέρων. άλλ' ύπωπιάζω μου το σωμα καί δε-

λαγωγώ, μήπως άλλοις κηρύξας, αὐτὸς άδόκιμος γένωμαι» (2). Πρός ήμας δέ, πρός τὸν ὅμοιον διεγείρων ζήλον, «Οὐχ οίδατέ φησιν, ὅτι οἱ ἐν ςαδίω τρέχοντες, πάντες μέν τρέχεσιν, είς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον» (3); Οὐχ εἶπε δὲ τοῦτο, ὡς ξνὸς κάνταῦθα τὸ βραβεῖον τῆς σωτηρίας λαμβάνοντος, άλλ'ώς των άγαν σπευδόντων έχεῖνο λαμδανόντων, κάν είς ή, κάν είεν πλείστοι άνέκλειπτον γάρ έστιν έχεινο το βραβείον της άνω κλήσεως, χαί άρχει πρός πάντας άμειώτως μεταδιδόμενον. Διὸ πάλιν δ αὐτὸς πᾶσιν ἐπάγει λέγων· «Οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάδητε». 'Αλλά καὶ τὸν τρόπον ύποδειχνύς τοῦ δρόμου. «Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενός φησι, πάντα έγχρατεύεται», μηδεμιά ποτε των άπηγορευμένων ήδονων έχδοτον εἰς τέλος έαυτὸν παρέχων. Εἶτα ώς ἐνισταμένων τῶν βεδαπτισμένων καὶ λεγόντων, διὰ μόνου τοῦ βαπτίσματος χωρίς των έργων εύπροσδέκτους είναι τῷ Θεῷ, διὰ των έχ παλαιού τύπων αύτος δείχνυσι χαι αναπείθει εὐδοχεῖν ἐν μηδενὶ τὸν Θεὸν, ἀν μή μετὰ τοῦ πίστιν έχειν άσφαλη καὶ τῶν πονηρῶν ἀπέχηται καὶ παθών καὶ λόγων καὶ πράξεων· «Οὐ θέλω γάρ φησιν ύμας άγνοειν, άδελφοί, ὅτι οί πατέρες ήμων πάντες ύπο την νεφέλην ήσαν, και πάντες δια της θαλάσσης διηλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσην έδαπτίσαντο έν τη νεφέλη καὶ έν τη θαλάσση, καὶ πάντες το αυτό βρώμα πνευματικόν έφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματιχὸν ἔπιον· ἔπινον γάρ εκ πνευματικής άκολυθούσης πέτρας, ή δε πέτρα ήν ό Χριστός· άλλ' οόχ έν τοῖς πλείοσιν αὐ- $\tau \tilde{\omega} v \epsilon \delta \delta \delta \delta \delta \delta v \sigma \epsilon v \delta \Theta \epsilon \delta c \gg (4)$.

Ταῦτα δὲ πάντα τύποι τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερῶν μυστηρίων ἢσαν· ἡ θάλασσα τοῦ κατὰ τὸ βάπτισμα ὕδατος· ἡ νεφέλη τοῦ ἄνωθεν μυστικῶς τοῖς βα-

⁽¹⁾ lax. \$', 10. (2) A' Kop. 0', 26. (3) A' Kop. 0', 24. (4) A' Kop. 6, 1.

πτιζομένοις ἐπισχιάζοντος θείου Πνεύματος· τὸ βρώμα καὶ τὸ πόμα, τοῦ Χριστοῦ σώματος καὶ αίματος, ών ήμεζς χαθ' έχάστην ώς είπεζν μετέγομεν. διά τουτο γάρ και την άψυχον και άναισθητον υλην την πέτραν έχείνην πνευματιχήν έχάλεσεν ό Παύλος. ώσπερ γάρ ψυχικόν λέγεται σώμα τό ύπό ψυχής δυναμούμενόν τε καὶ κινούμενον, ούτω καὶ πνευματικόν έστι σωμα, τὸ ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος ύπερφυως ένεργούμενον. Έπει οδν ή πέτρα έκείνη παραδόξως ενεργεμένη παρά του Πνεύματος, την του ύδατος πηγήν συμμεταφερομένην είχεν έν έαυτή, καὶ παρ' έαυτής ἀφθόνως ἀνεδίδου, πνευματική δικαίως έκλήθη παρά του Παύλου, καὶ εἰς τύπον προσελήφθη του Χριζού σώματος καὶ τοῦτο γάρ ύπο του ένοιχούντος αὐτῷ πληρώματος τῆς θεότητος ένεργούμενον έχει τε καί παρέχει τοῖς πιστώς προσιούσιν άφθόνως την πηγην της άιδίου ζωής. 'Αλλά πρός δυ νου ήμιν ό λόγος. Είπων ό θεῖος Παῦλος, ὅτι οἱ πρὸ ἡμῶν ἐχεῖνοι πάντων μετέσχον τῶν ἐν τύπῳ μυς ηρίων, ἐπήγαγεν' «'Αλλ' ούχ έν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόχησεν ὁ Θεός. κατεστρώθησαν γάρ έν τη έρήμω, και τύποι ήμων έγενήθησαν, είς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς χαχῶν, χαθώς χάχεῖνοι ἐπεθύμησαν»(Ι). Τοῦτο λέγων άντιχρυς, ὅτι χαθάπερ ἐχείνους, πρὸς τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας ἐχχλίναντας, οὐδὲν ἀφέλησαν οί δοθέντες τύποι τῶν μυστηρίων, οὐδὲ ἐξείλυ τὸ τῆς θείας έγχαταλείψεως, διό χαὶ χαταφθαρέντες έχτὸς εἰς την γην της επαγγελίας ούχ απεσώθησαν, ούτω καὶ ήμᾶς, είπερ ἐν άμαρτίαις ζην προαιρούμεθα, τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ τὰ ἐπόμενα τούτω θεῖα μυστήρια της αίωνίου καταδίκης οὐ ρύσεται άλλ' έχπεσούμεθα της οὐρανίου χληρονομίας, ώς ἐχεῖνοι της γης της ἐπαγγελίας, ἀμετανοήτως πολιτευό-

μεγοι, και ταϊς θείαις έντολαϊς μή πειθόμενοι. Διό-. περ ἐπάγει πάλιν αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς λέγων. Μἡ άπειθείς ώμεν, άδελφοί, μηδέ σχληρύνωμεν τάς χαρδίας ήμων, ώς έχεινοι χατά την ήμέραν του πειρασμού έν τη έρήμω. «Τίσι γάρ προσώγθισέ φησιν. ούχὶ τοῖς άμαρτήσασιν, ὧν τὰ χῶλα ἔπεσεν ἐν τῆ ἐρήμω; τίσι δὲ ώμοσε μη εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν χατάπαυσιν αύτοῦ, εἰμή τοῖς ἀπειθήσασι; καὶ βλέπομεν ότι ούχ ήδυνήθησαν είσελθεῖν» (2). Μηδὲ πορνεύωμεν χαθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, χαὶ ἔπεσον εν μιά ήμερα είχοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδέ πειράζωμεν τὸν Χριστὸν, ἀπιστοῦντες ταῖς αὐτοῦ πρός ήμας έπαγγελίαις, και άπειθούντες ταίς έντολαίς καί τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καθώς καί τινες ἐχείνων ἐπείρασαν, χαὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ὅφεων. μηδέ γογγύζωμεν χαθώς τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ» (3). Ές ιγάρ καὶ ἐφ' ήμῶν όρᾶν τάς τε πονηράς ταύτας πράξεις, καὶ τὰ πάνδεινα ταῦτα πάθη, καὶ συνορᾶν ότι διὰ τὰς άμαρτίας ήμῶν πάσχομεν χαχῶς, χαὶ τῶν αὐτῶν ἐχείνοις πειρώμεθα δεινῶν. τίς γὰρ οὐκ οίδε τὸ πῦρ τῆς πλεονεξίας ἐφ' ήμῶν χαιόμενον, χαὶ εἰς ὕψος αἱρόμενον, χαὶ πανταχοῦ σχεδὸν φθάνον, ἐπὶ τοὺς πανδήμους φόρους, ἐπὶ τὰς χοινὰς άγοράς, ἐπὶ τὰς γεωργίας, ἐπὶ τὰς συναλλαγάς, έπὶ τὰς ἐμπορίας; Ἡδη δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἐχώρησεν είσω δόμων, καὶ τῶν ἑορτασίμων κατετόλμησεν ήμερων, ανεόρτους ήμιν και τας έορτας ποιούν τή χατεσπουδασμένη χαὶ χατεψευσμένη τῶν πλείστων περὶ τὸ χέρδος μανία χαὶ ματαιότητι. Τί διαφέρεσι τοῦ ψιθυρίσαντός ποτε τὴν Εύαν όφεως, χαὶ τῶν έν τη ερήμω δαχνόντων όφεων εχείνων, οί ψυθιρισμοίς χαὶ δόλοις τὰς ἐν ἡμῖν ἐμφυλίους χινούντες στάσεις; Πόσοι των ήμετέρων της σωφροσύνης

⁽¹⁾ A' Kop. i, 5. (2) É6p. 7', 17. (3) A' Kop. i, 8.

καταμελούσι τοῖς κατὰ νόμον οὐκ ἀρκούμενοι γά- μοις, ἀλλὰ πόρναις καὶ παρανόμοις ἐπιτρέχοντες κοίταις;

Διά ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, οί μέν μαχαίρας έργον, οί δὲ λεηλασίας γεγόνασιν· οί δὲ μέλλουσιν, ἄν μὴ μετανοήσωσι. κάν γὰρ ἐνταῦθά τις διαφύγη τὴν μέλλουσαν ἐκείνην όργην, μετά θάνατον τές άμετανοήτως ζώντας άναπόδραστον οὐ διαφεύξεται «Διὰ ταῦτα γὰρ ἔργεταί φησιν ή όργη του θεου ἐπὶ τοὺς υίοὺς της άπειθείας» (1), ή παρούσά τε καὶ ή μέλλουσα. Έπιστρέψωμεν οὖν, ἀδελφοὶ, ἀπὸ τῶν πονηριῶν ήμών έχαστος μή ποιώμεν χαχά, χαί ού μή χαταλάδη ήμας χαχά άλλα μάθωμεν χαλόν ποιείν. Καί τάς μέν χαχίας δι' έξομολογήσεως χαί της προσηχούσης μετανοίας ἀποβαλώμεθα. τῶν δὲ ἀρετῶν άν μή τελέως άντέγεσθαι δυνώμεθα, τη πρός τὸν θεόν ταπεινώσει, και τη πρός τους πένητας ἀφ' ὧν εύπορουμεν μεταδόσει, καὶ τἢ πρὸς τοὺς πταίοντας

άνεξικάκω προαιρέσει, τήν άνωθεν συγγνώμην έπισπασώμεθα, και την ήμετέραν εν έργοις αγαθοίς έλλειψιν διά της του Θεου φιλανθρωπίας άναπληρώσωμεν, ίνα μεθ' ήμων άδιαλείπτως μένη κατά την έπαγγελίαν ο Κύριος παραγγείλας γάρ τοζς μαθηταίς βαπτίζειν και διδάσκειν, επιφέρει «Καί ίδου έγω μεθ' ήμων είμι πάσας τὰς ήμέρας. έως τής συντελείας του αίωνος ». Οι μέν ούν αύτήχοοι γεγονότες, ύπηρετήσαντες τή του Θεου βουλή ἐπὶ τῆς γενεᾶς ἐχείνης, ἀπανέστησαν τῶν ὧδε· χαὶ ήμιν ούχουν έστιν ή έπαγγελία, τοις χατά γενεάς μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος εἰς αὐτὸν πιστεύουσι. καὶ δι' ἔργων τὴν πίστιν ἐπιδεικνυμένοις. ώς ἀν άπὸ τῶν ἐνταῦθα μεθ' ἡμῶν τὸν Κύριον ἔχοντες, ἐν αὐτῷ καὶ τῶν παρόντων καὶ τῶν μελλόν**των ἐπ:**τύχωμεν άγαθων, είς δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἀνάρχου Πατρός αὐτοῦ, καὶ τοῦ συναϊδίου Πνεύματος. νῦν χαὶ ἀεὶ χαὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 'Αμήν.

OMIAIA AO.

Ρηθεῖσα ἐν λιτῆ, γενομένη διὰ τὴν ἀήθη καὶ ἀθρόαν τοῦ θανάτου τηνικαῦτα πληγήν.

ωάννης ό ήγαπημένος τῷ Χριστῷ θεολόγος φησίν· «Ἐἀν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παβρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ δ ἐἀν αἰτῶμεν λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν « (2). Ἡμεῖς δὲ οἱ αὐτοκατάκριτον

μερεύοντες το συνειδός, οί οπίσω των ἐπιθυμιων ήμερεύοντες ἐν οἴνω, καὶ τὰ βδελυκτὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐργαζόμενοι, οἱ μεθύοντες καθ' ἡμέραν, καὶ διηἐκοῦ παρωσάμενοι καὶ κατασκοποῦντες ποῦ πότος ἔχοντες οἱ διαγυκτερεύοντες ἐν ἀκαθαρσία ψυχῆς

⁽¹⁾ Ép. é, 6. (2) A' iway. 7', 21.

και σώματος οι άδικία και πλεονεξία συζωντες | οί κλοπαϊς και άρπαγαϊς χαίροντες. οί φθόνον και μίσος χατ' άλλήλων έχοντες. οί λοιδορούντες άλλήλους οι καταλαλούντες αλλήλων οι πάσαν άρετήν και παιδείαν μισήσαντες, και πρός παν είδος άμαρτίας έαυτούς εἰσωθήσαντες, πῶς σχῶμεν παβρησίαν διά προσευχής καὶ ψαλμφδίας αἰτήσασθαί τι παρά Θεού; Πόθεν δε προσδοχήσομεν λήψεσθαι παρά θεου τὰ αἰτήματα, οί τὰ του θεου άθετουντες θελήματα; «Τῷ γὰρ άμαρτωλῷ, χατὰ τὸν ψαλμωδόν, είπεν ό Θεός. "Ινα τί σύ ἐκδιηγη τὰ δικαιώματά με, καὶ ἀναλαμδάνεις τὴν διαθήκην με διὰ ζόματός σου; σύ δε εμίσησας παιδείαν, και εξέβαλες τούς λόγους με είς τὰ ὀπίσω. Εί ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ, χαὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου έτίθεις. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε χαχίαν, χαὶ ἡ γλωσσά σου περιέπλεχε δολιότητας. Καθήμενος χατά του άδελφου σου χατελάλεις, χαί χατά του υίου της μητρός σου ετίθεις σχάνδαλον. Έλεγξω σε καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἀνομίας σε. Σύνετε δή ταυτα οί ἐπιλανθανόμενοι του Θεου, μήποτε άρπάση, καὶ οὐ μὴ ἡ ὁ ρυόμενος» (1) ωσπερ νῦν ἡμεῖς άρπαζόμεθα, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἡυόμεμενος, οὐχ ἔστιν ὁ βοηθων. 'Αλλ' οὐχ ἔχαστος ήμων έχει πάντα τὰ προχατηριθμημένα της άμαρτίας είδη · άλλ' εκαστος ήμων δι' ένὸς τούτων, ή χαί πλειόνων, πάντες έξεχλίναμεν, αμα ήχρειώθημεν· καί τοι καὶ τούτων ξκαστον ίκανὸν ἀπώσασθαι τὸν ἔλεον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπισπάσασθαι τὴν ὀργήν. Τί τοὺς Ἰσραηλίτας ἀναξίους ἐποίησε τῶν θεοδμήτων πλαχών; ούχ ή μέθη; αναδάς γάρ ό Μωϋσής είς τὸ όρος τεσσαραχονθήμερον ήγε νηστείαν, καὶ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τοῦ γένους ώμίλει. ὅθεν καὶ ἀχειροποιήτους πλάχας εδέξατο δακτύλφ Θεού γεγραμ- ||

μένας, καὶ κατήρχετο φέρων τὴν δωρεὰν τοῖς Ἰσραηλίταις. Ἡς δὲ καὶ πόρρωθεν ἤσθετο μεθυόντων
ἀπὸ τοῦ θορύδου καὶ τῆς ἀσέμνου κραυγῆς, φωνῆς
εἰπὼν μεθυόντων ἐγὼ ἀκούω, ἀναξίους αὐτοὺς κρίνας τῶν αὐτοχείρως τῷ Θεῷ καὶ γεγενημένων καὶ
γεγραμμένων, συντρίδει μὲν τὰς πλάκας ἐκείνας,
ὁπλίζει δὲ κατ' αὐτῶν τοὺς μὴ μέθῃ τὰς φρένας
σεσαλευμένους, μηδὲ μεθυόντων Θεὸν ἀναπλάσαντας, καὶ κτείνει δι' αὐτῶν πολλὰς χιλιάδας, καὶ
σὅτως ἐξευμενίζει τὸν τῶν νηφόντων Θεόν. Καὶ
πάλιν ἑτέρας ἀναδὰς καταφέρει πλάκας, γεγραμμένας μὲν ὁμοίως, οὐκέτι δὲ ὁμοίας · ἐκ γὰρ τῆς

'Αλλ' δράτε δπως έχ παλαιού θανατηφόρον ή μέθη; πόσης άξία καταδίκης, καὶ πῶς ἀναξίους ποιεί τούς χρωμένες και των έκ θεού δωρεών, και της παρούσης ζωης; Μέθη δαίμων ἐστὶν ἔνυλος, παρατροπή λογισμών, παράλυσις σώματος, θανάτε χείρων ζωή, ἀποστροφής Θεοῦ ἀφορμή. Τὸ δέ γε μείζον χαχόν, ότι χαὶ τῆς ἐπηγγελμένης παρά Θεοῦ ζωής έστιν άλλοτρίωσις· «Μέθυσοι γάρ φησι, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι» (2). Τί δὲ ή πορνεία; Έξηλθεν ό τότε λαός του Θεου έξ Αἰγύπτου παντάπασιν ἄοπλοι, και όπλιτῶν τούτους ἐπεδίωκε πλήθος. 'Ως οδν μέχρι της θαλάσσης ήλθον, οί μέν φεύγοντες, οί δε διώχοντες, δυνάμει καὶ βουλή Θεού, και βάβδω και χειρί Μωσέως, δικάζει πρός άμφοτέρους ἐχείνους ἡ θάλασσα, χαὶ τοῖς μὲν ὑποχωρεί σχισθείσα μέση, και πάροδον ακίνδυνον δίδωσι· τοίς δε καταδιώκουσιν επιβρεύσασα, νεκρούς τοῖς γείτοσιν αἰγιαλοῖς ἐχείνοις ἐξέδωχε· καὶ τοὺς άόπλους πανοπλίτας ἀπέδειξε, σχυλεύσαντας τοὺς έχβρασθέντας γεχρούς. Εἶτα τί; Διέρχονται τόπες καί χώρας οἰκουμένας καὶ ἀοικήτους ἀήττητοι, νι-

⁽¹⁾ Ψαλμ. μθ', 16. (2) Α' Κορ. ς', 10.

χώντες πάντας τούς άντιτεταγμένους αύτοις. 'Ως δέ πορνεία ύπέπεσαν, ἐπὶ τοσοῦτον ήττήθησαν, ὡς χαὶ ἀποθανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ πάραυτα τότε εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος πρὸς ἡμᾶς: «Μήπορνεύετε φησι χαθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, χαὶ έπεσον έν μια ήμέρα είχοσιτρείς χιλιάδες» (1). Καί εί μή Φινεές ζηλώσας, καί μια πληγή μετά της πορνευομένης συναποχτείνας τὸν τὸ μύσος χατεργαζόμενον, καὶ ἀναχαιτίσας τὴν πρᾶξιν ἐξιλεώσατο τὸν Θεὸν, κὰν πάντες ἀπώλοντο, παγγενεί της θείας όργης πειραθέντες διά την της πορνείας παρανομίαν. Έν ύμιν δέ ότι μέν ένεργειται το θεοςυγές τούτο πάθος, τίς οὐχ οἶδε; ὁ δὲ χωλύων οὐδεὶς, ού παίδα σχεδόν πατήρι ούκ άδελφός άδελφόνι ού φίλος φίλον εἰσὶ δὲ οἱ καὶ συμπράττουσι, καί τοι του 'Αποστόλου λέγοντος: «Τοῖς τοιούτοις μηδὲ συνεσθίειν» (2). διὰ τοῦτο θανάτου καὶ πανωλεθρίας πάντες ἐσμὲν ἄξιοι. Εἰ δὲ ἡ πορνεία τοσαύτης καὶ τοιαύτης καταδίκης ἀξία, πόσω μαλλον τὸ τῆς μοιχείας ἄγος; δ μηδε καθ' ενα μόνον ἡ δύο, άλλά καὶ οἶκους ὅλους, καὶ βίους ὅλους, καὶ τάς κατά σώμα συγγενείας καὶ διαδοχάς κατασπά τε καὶ άχρειοί, τὰς ψυχάς πρὸ τούτων άναμέστους ποιήσαν πάσης χαχίας χαὶ πονηρίας. Ο μέν τοι φθόνος φόνου γεννήτωρ ών, ἐπεὶ καὶ διὶ αὐτόν τὴν ἀρχὴν ἄνθρωπος ἔγνω τοῦ θανάτε τὴν πεῖραν, άδελφοχτόνον τὸν Κάϊν ἀπεργασάμενον, πῶς οὐ θάνατον καὶ εἴ τι θανάτου χεῖρον δικαίαν ἔχει τὴν καταδίκην; Ή δε κλοπή πάλιν πόσον παροξύνει Θεόν; Έν τῷ παλαιῷ Άχαρ ἢν μόνος ὁ κλέψας, καί ό στρατός απας ύφίστατο την πληγήν, εως ερευνήσαντες, έχ μέσου λιθοβολήσαντες τὸν άμαρτῶντα ἐποίησαν.

ίνα μή τοις αύτοις περιπίπτοντες άμαρτήμασι, χαί ταζς αὐταζς καταδίκαις, μάλλον δέ καὶ γείροσι, χαθυποβάλλωμεν έαυτούς. μείζονος γάρ ή έχεινο τό γένος άξιωθέντες της θείας επισχοπης, μειζόνων ἐσμὲν ἄξιοι πληγών, εί μὴ φυλάττομεν έαυτές των ύπο θεου άπηγορευμένων άνωτέρους χαχών. «Εί γαρ ο δι' αγγέλων λαληθείς λόγος εγένετο βέδαιος, και πάσα παράδασις και παρακοή έλαδεν ένδιχον μισθαποδοσίαν, πως ήμεζς έχφευξόμεθα, φησίν ό 'Απόστολος, τηλικαύτης άμελήσαντες σωτηρίας; ήτις αργήν λαβούσα λαλείσθαι διά του Κυρίου, ύπό των ακουσάντων είς ήμας εδεδαιώθη, συνεπιμαρτυρούντος του Θεού σημείοις και τέρασι, και Πνεύματος άγίε μερισμοίς καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, κατά τὴν αὐτοῦ θέλησιν» (3). Διόπερ 'Ανανίας καὶ Σαπφείρα ούχ έν τοις άλλοτρίοις, άλλ' έν τοις οίχείοις την κλοπην έργασάμενοι, διά τὸ ψεῦδος, δ σύνες εν άει τη κλοπη, θανατούνται παρά του Πέτρου, μαλλον δέ παρά του Θεού, πρός ον φησιν ό Προφήτης Δαβίδ «'Απολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος» (4). Ο δὲ Παῦλος τῷ σατανᾶ παραδίδωσε τον έν Κορίνθω πορνεύσαντα, και τοῖς Κορινθίοις παραγγέλει γράφων «Τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν» (5). Καὶ οὐχ ἐχύρωσε τὴν ἀγάπην, εως άποστάς έχεινος της πονηράς πράξεως, δι' έργων την μετάνοιαν έπεδείξατο. Πρός δε τον πλεονέχτην δς, της χώρας εὐφορησάσης, οὐ διαδίδωσι τοῖς μή έγουσιν, άλλὰ πλατύνει τὰς ἀποθήχας, τί φησιν έν Εὐαγγελίοις ό Κύριος; « Αφρόν, ταύτη τη νυχτέ την ψυχήν σου άπαιτουσιν άπό σου. ά δε ήτοίμασας, τίνι έσται» (6); Καὶ ΐνα μή τις νομίση καθ' ένός τινος είναι την απόφασιν ταύτην, επάγει «Ουτως ό θησαυρίζων έαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλου-Έγράφη δὲ ταῦτα πάντα πρὸς νουθεσίαν ήμῶν,]] τῶν». Καί τοι ὁ πλούσιος ἐχεῖνος οὐχ ἐπλούτει

⁽¹⁾ A' Kop. i, 8. (2) A' Kop. i, 11. (3) ÉSp. 6', 2. (4) Walu. i, 6. (5) A' Kop. i, 11. (6) Aoux. 16', 20-

ἐξ ἀδικίας· τί γὰρ ἐκεῖνος ἡδίκησεν, εἰ ἡ χώρα εὐτοῦ εὐφόρησεν; ἀλλ' ὅμως, ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῆ παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν πραγμάτων ἀφθονία καλῶς, ἔτιος θανάτου ἐγένετο, τοῦ πλούτου μηδὲν ἀπωνάἔτιος θανάτου ἐγένετο, τοῦ πλούτου μηδὲν ἀπωνάΚόμενα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πτωχῶν ἀρπαγὰς ἔχουσιν ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, πλεονεξίαν ἀγακῶντες, τὴν δευτέραν κατὰ Παῦλον εἰδωλολαπερίαν· καὶ οὐχ οἱ παρ' ἡμῖν ἄρχοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγοραῖοι· πόσα γὰρ ἐπιζήμια τοῖς ἀγοράζουσιν οἱ παρ' ἡμῖν κάπηλοι καὶ οἱ ἄλλοι ἔμποροι ἐπιτεχνῶνται; μηδὲ μέτροις καὶ σταθμοῖς δικαίοις, ὅτε δύνανται, χρώμενοι.

Διά ταύτα καὶ τὰ τοιαύτα παιδευόμεθα, καὶ ἔτι παιδευθησόμεθα. την μέν γάρ των έπηρειων λύσιν ποθουμέν τε καί ζητούμεν, τοίς δὲ πταίσμασι δι' ά παιδευόμεθα καὶ προςίθεμεν. Βούλεσθε μαθεῖν ὅσον ή πλεονεξία χαχόν; 'Από της πληγης, ής άρτίως πάσχομεν, τουτο γνώσεσθαι πλεονεκτήσαν γάρ εν των έν τοις σώμασι στοιχείων το αίμα, χαθώς όράτε, τὸν θάνατον ἐπιφέρει τοῖς ἀποθνήσχουσιν. 'Ως οδη εν σώματι πλεονεξία διαφθείρει το σωμα, ούτως ή έν τη ψυχη την ψυχην διαφθείρει καὶ θανατοί, τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν ζωὴν οὖσαν θειοτέραν άπ' αὐτης ἐκδιώξασα. Προκαταλαμβάνει δὲ ἀεὶ ό τοιούτος της ψυχης θάνατος τον έχ της έγχαταλείψεως του Θεου επιγινόμενον τῷ σώματι θάνατον ἐπεί καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς άμαρτίας καὶ τῆς άθετήσεως της θείας έντολης ό θάνατος είς τὸν χόσμον είσηλθεν, ούχ ἀπέθανε δὲ ὁ ἄνθρωπος πάραυτα παραδάς, του Θεού χαιρόν μεταγοίας αὐτῷ παρέχοντος. 'Ηδύνατο δέ καὶ πάντας όμου τοὺς άνθρώπους έχ μή όντων παραγαγείν, έπει χαι τές άγγέλες, τοὺς ἀρχαγγέλες, τὰς ἀρχὰς, τὰς δυνάμεις, τὰς ἐξουσίας, τὰς χυριότητας, τὰ Χερουδίμ. τὰ Σεραφίμ, τοὺς ἀνωτάτω θρόνους, ἐνενόησε μόνον, καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἢν, καὶ όμου παρήχθησαν απαντες. 'Ηδύνατο ούν έν μια καιρού ροπή καί πάντων άνθρώπων τὸ γένος ποιήσαι καὶ πάλιν έν ένί τινι καὶ ώρισμένω καιρῷ διὰ τοῦ θανάτε τούτες άπαλείψαι της γης, ώς καὶ ἐν τῷ κατακλυσμῷ πεποίηκε, τον Νωε μετά των παίδων διαφυλάξας μόνον είς δευτέρας γενεάς γένεσιν. 'Αλλ' οὐκ ήθέλησε τουτο διά φιλανθρωπίαν· ώχονόμησε γάρ έν άλλω, μάλλον δέ πολλοῖς άλλοις οἰχείοις τε χαθ' αίμα και ούκ οίκείοις, βλέπειν ήμων εκαστος τόν άφεύχτως μέλλοντα χαταλήψεσθαι θάνατον, ΐνα διὰ της αύτου θέας έναγώμεθα πρός μετάνοιαν χαί μελέτην των μετά θάνατον. Έπει δε νυν ήμας παντάπασιν άμετανοήτους ζωντας όρξι, καὶ μηδεμίαν των μελλόντων ποιουμένους φροντίδα, τὸν θάνατον ἐπάγει σχεδόν πᾶσιν όμοῦ διχαίως, μὴ ἀνεχόμενος ἐπὶ χαχῷ ζῆν ἡμᾶς χαὶ παρατάσει τῆς άμαρτίας. Καὶ οὖτός ἐςιν ή τελευταία ἐνταῦθα τῶν άμαρτανόντων πληγή, ώς ἀπό τῶν Αίγυπτιαχῶν πληγών έδιδάχθημεν.

Έστι τοίνυν καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς ἐνδίκου ταύτης παιδείας καταλαδεῖν ἡμᾶς ὅσον ἡμάρτομεν εἰς Θεόν· ἀνθρώπου μὲν γὰρ παιδεύοντος, δυνατὸν καὶ χωρὶς αἰτίας δικαίας καὶ μικρᾶς άμαρτίας ἔνεκα μεγάλην ὑποστῆναι τὸν πταίσαντα τιμωρίαν διὰ τὴν ἀκρισίαν ἡ τὴν ἀκήνειαν τοῦ κολάζοντος, τὴν δέ γε ἀνωτάτω φιλανθρωπίαν οὐκ ἔστι πρὸς θυμὸν κινηθῆναι τοσοῦτον, καὶ πληγῶν θανατηφόμαν ἐπαγωγὴν, ἀν μὴ μεγάλα ἀμάρτωμεν, καὶ ἀμαρτάνοντες ἀμετανόητοι διαμένωμεν. Ἐπιγνῶμεν τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ ἐπιστραφήτω ἔναστος ἀπὸ τῶν σαρκικῶν αὐτοῦ φρονημάτων, καὶ ἐπις ρεψάτω πρὸς Κύριον. Μετανοήσωμεν ἐκ ψυγῆς,

μεταστήσωμεν ήμας αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πονηράς συνηθείας και της φιλαμαρτήμονος γνώμης, ΐνα στήσωμεν την θείαν όργην, και πρός έλεον μεταστήσωμεν. Ίατρεύσωμεν την ήμετέραν κακίαν, μή ύπο της χαχίας άναλωθώμεν. Μιμησώμεθα μή τές ἐν τῷ χαταχλυσμῷ διαφθαρέντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῆ Νινευτ τή μεταμελεία διασωθέντας. έχεινοι μή έγοντες έχ πολλών ύποδειγμάτων έννοεῖν τηνιχαῦτα την θείαν φιλανθρωπίαν, δμως άνεβόησαν πρός τόν θεόν έχτενως, και απέστρεψεν έχαστος από της όδου αύτου της πονηράς, καὶ ἀπὸ της ἀδικίας της έν χεροίν αὐτοῦ, λέγοντες: «Τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ό Θεός, καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτου, καὶ ού μὴ ἀπολλώμεθα» (1); Ἡμεῖς ἐκ πολλών τε άλλων έγνωμεν καὶ ἐξ ἐκείνων αὐτῶν, ὅτι: α Είδεν ό Θεός τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι μετενόησαν καὶ έπέστρεψαν, και μετενόησε και αὐτὸς ἐπὶ τοῖς καχοῖς οἶς ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν». 'Αλλ' έχει μέν Ίωνᾶς ἦν ό χηρύττων καὶ ἀπειλών καὶ τὸ μεῖζον, ὅτι μηδὲ πρὸς μετάνοιαν έλχων, μηδέ ἐπαγγελόμενος τὴν συμπάθειαν. Ίωνᾶς ό καταβάς εἰς Ἰόππην ἐξ Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὸν τῆς θαλάσσης βρασμὸν, έν ῷ χαταποθείς ὑπὸ χήτους, τριήμερος ἐξεδόθη πρός την Νινευί και έκήρυττε. Πόσον δη πλείον Ίωνα ώδε; αὐτὸς γάρ ὁ τοῦ Θεοῦ προαιώνιος Λόγος, οὖ τύπος Ίωνᾶς ἦν, ἐκ τῶν οὐρανῶν κατῆλθεν, ώς έχεῖνος είς Ίόππην, οδτος είς γήν χαί τοῖς πειρασμοίς και τοις πάθεσιν έκδοθείς, ώς έκείνος τοῖς χύμασι, διὰ τοῦ θανάτου χατηλθεν εἰς τὰ κατώτατα πάσης της γης ύπὸ τοῦ ἄδου, ὡς ἐχεῖνος ύπὸ τοῦ χήτους χαταποθεὶς, χαὶ τριήμερος ἀγαστάς έχείθεν τοίς μετανοούσιν οὐράνιον ἐπηγγείλατο βασιλείαν, καὶ τὰ της μετανοίας ἔργα πᾶ-

σιν ήμεν διετράνωσε και ἐκήρυξεν, απερ αθέτουντες ήμεις, δικαίως τῷ χαλεπῷ θανάτῷ παραδιδόμεθα.

Χαλεπόν μέν οδν δ θάνατος, προσγινόμενός τε χαί προσδοχώμενος, άλλα το από των αμαρτιών ήμων μή ἐπιστρέψαι πολλώ χαλεπώτερον ἐνταῦθα γάρ αύξει την τιμωρίαν, χαὶ μετά ταθτα τοῖς άτελευτήτοις παραπέμπει χολαστηρίοις, ών μη γένοιτό τινα πείραν ήμων λαβείν. εί γάρ τὰ ἐνταῦθα δεινά δοχούσιν άφόρητα, παρεργόμενα όντα, χαί του σώματος μόνον άπτόμενα, τίνα έχεινα, ά μετά τοῦ σώματος πολάζει καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ προσδοκίαν άπαλλαγής ούκ έχει ούδέποτε; 'Αλλ' ήμεῖς μετανοήσωμεν, άδελφοί, χαι έπιστρέψωμεν έργω χαί λόγω τὴν μετάνοιαν ἐνδειχνύμενοι καὶ προσπέσωμεν τῷ Θεῷ μετὰ συντετριμμένης χαρδίας πρὸς αὐτὸν λέγοντες. Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης ήμας, μηδέ τη όργη σου παιδεύσης ήμας άλλά ποίησον μεθ' ήμων κατά τὸ έλεός σου. Έγγύς ές ιν ούτος τοῖς ἐπιχαλουμένοις, ἐὰν μὴ τοῖς στόμασι μόνον, άλλὰ καὶ τη διαγοία βοδισι, τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφοντες. « Έπιστρέψατε γάρ πρός με, καί έπιστραφήσομαι πρός ύμᾶς λέγει Κύριος, καὶ τῶν ἀνομιῶν ύμων ού μη μνησθώ έτι» (2). 'Εάν πάντως ήμεις ταύτας, η άνεπιστρόφως ἐχφύγωμεν, η δι' ἐξαγορεύσεως και της δι έργων μετανοίας αντισηκούσης τά παραπτώματα ήμων, τό θεῖον ἐξιλεώμεθα, δι` ένεργούς ταπεινώσεως ήμιν αὐτοίς εὐμενίζοντες, ώς αν της του Θεου φιλανθρωπίας ανεχομένης, χαὶ τας έλλείψεις αναπληρούσης ήμων, νῦν μεν τῆς θείας ταύτης όργης, καὶ τοῦ ἀώρου καὶ ἀθρόου τούτου θανάτου, καὶ τῆς δι' αὐτοῦ πανωλεθρίας | ἀπαλλαγοίημεν εν δε τῷ μελλοντι αἰῶνι τῆς ἀ-

⁽¹⁾ iav. 7', 9. (2) Zax. á, 3.

θανάτου ζωής ἐπιτύχοιμεν εἰς δόξαν τοῦ μόνου ζωοδότου Χριστοῦ: ὧ πρέπει δόξα κράτος τιμή αὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ

τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ᾿Αμήν.

OMIAIA M'

Είς τὸν πάνσεπτον τοῦ Χριστοῦ Πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν ἰωάννην.

Ι τίμιος ό θάνατος των όσίων, καὶ μνήμη διχαίου μετ' έγχωμίων, πόσω μαλλον ήμας ποιείσθαι τὴν μνήμην μετ' έγχωμίων χρεών, τῆς τῶν όσίων τε καὶ δικαίων κορυφαίας ἀκρότητος Ἰωάννου, του προσχιρτήσαντος και προδραμόντος και προχηρύξαντος τον δι' ήμας σαρχωθέντα του Θεου Λόγον; παρ' οδ πάλιν αὐτὸς ἀνεκηρύχθη καὶ μεμαρτύρηται των έξ αίωνος Προφητών καὶ όσίων καὶ δικαίων ὑπέρτερος; οὐ γὰρ ὅτι κρείττω τὰ κατ' αὐτὸν ἀνθρωπίνε λόγου παντὸς, οὐδ' ὅτι παρὰ τοῦ μονογενούς Υίου του Θεού την μαρτυρίαν είληφε καὶ τὸ γέρας, καὶ γέρας οὐ δεῖται τοῦ παρ' ήμῶν, διά τουτο σιωπήσαντες άγέραστον καταλείψομεν λόγοις, τό γε εἰς ήμᾶς ἦχον, τὴν τοῦ ἀνωτάτω Λόγε χατά τὸ γεγραμμένον φωνήν. άλλ' ὅτι παρά Χριστοῦ τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων τοιοῦτος ὧν ἀνηγόρευταί τε και μεμαρτύρηται, πάσα γλώσσα πιστών χινείσθω πρός υμνον, όπόση δύναμις, ούχ ενα έχεινω τι προσθώμεν εἰς δόξαν' πως γάρ; άλλ' ίνα την όφειλην ήμεζς αποτίσωμεν, εχαστός τε ίδία καὶ κοινή πάντες τὰ κατ' ἐκεῖνον θαυμάσια καὶ ὑμνούντες καί διηγούμενοι. "Απας μέν γάρ ό βίος τοῦ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν ὑπὲρ ἄπαντας θαῦμα θαυμάτων έςίν. Οὐγ ὁ βίος δὲ μόνον ἄπας τοῦ καὶ

πρό τοῦ γεννηθήναι προφήτου, καὶ περισσοτέρου τῶν προφητῶν Ἰωάννου, ἀλλὰ καὶ τὰ πολλῷ πρὸ τοῦ βίου καὶ μετά τὸν βίον, ὅσα πρὸς τοῦτον τείνει πάντων θαυμάτων έστὶν ἐπέχεινα· θεῖαι μὲν γὰρ περί αὐτοῦ προβρήσεις προφητών θεολήπτων άγγελον αὐτὸν οὐχ ἄνθρωπον άναγράφουσι, χαὶ φωτὸς λυχνίαν, καὶ θεοφεγγή τινα καὶ έωσφόρον άστέρα, ώς προδραμόντα τοῦ ήλίου της δικαιοσύνης, καὶ αὐτοῦ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ φωνήν τί δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ φωνῆς τῷ Θεῷ Λόγῳ πλησιαίστερον ή συγγενές ερον; Τής δὲ τούτου συλλήψεως έγγιζούσης, οὐκ ἄνθρωπος, άλλ' ἄγγελος οὐρανόθεν καταπτάς, Ζαχαρίου καὶ Ἐλισάβετ λύει τὴν στείρωσιν, τίκτειν εν βαθεί γήρα παίδα τους άγόνους έχ νέου έπαγγειλάμενος, χαὶ πολλής χαρᾶς πρόξενον, ώς πασι σωτήριον έσεσθαι προχαταγγέλει τήν τοῦ παιδός τούτου γέννησιν « Έςαι γάρ φησι μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίη, καὶ πλησθήσεται Πνεύματος άγίου έτι έκ κοιλίας μητρός αύτου, καὶ πολλούς τῶν υίῶν Ίσραἡλ επιστρέψει επί Κύριον τον Θεον αύτων καί αύτος προελεύσεται έν πνεύματι καί δυνάμει 'Ηλιού » (1). παρθένος γάρ καὶ οὖτος κατ' ἐκεῖνον, καὶ ἐρημοπολίτης μάλλον ή έχεῖνος, καὶ βασιλεῖς καὶ βασι-

⁽¹⁾ Aoux. á, 15.

λίδας ἐλέγχων παρανομοῦντας. Ο δὲ τοῦτον καὶ ὑπὲρ ἐκεῖνον μάλις α ποιεῖ, ὅτι καὶ πρόδρομος ἔσται τοῦ Θεοῦ· προελεύσεται γάρ φησιν ἐνώπιον αὐτοῦ.

Ταῦτα νομίσας ύπερ πίστιν ό Ζαχαρίας, πεδείται την γλώσσαν έπειδη γάρ έχων ούχ ήδουλήθη χηρύττειν, σιωπών άχων βοᾶ τὴν ξένην τοῦ παιδός σύλληψιν μέχρις αν είς φως έλθοι προελθούσαν την του Λόγου φωνήν. Συλληφθείς δε μετά τοσούτων καὶ ούτω μεγάλων τῶν ἐπαγγελιῶν, πρὶν ἢ τεχθήναι Προφήτης χρίεται, καὶ της χάριτος, ώ τοῦ θαύματος! τῆ μητρὶ μεταδίδωσι: καὶ κατὰ τὸν Ήσαίαν (1), ιμάτιον σωτηρίου και χιτῶνα εὐφροσύνης ενδύεται κατά δε τον Ήλίαν, άνθ' έαυτοῦ χρίει Προφήτην, καὶ φθάνει καὶ ὑπερδαίνει τὴν ἀμφοτέρων τῶν Προφητῶν τελειότητα ἔτι ἐν ἐμβρύοις ών, ώς ενώπιον Κυρίου τοιαῦτα επιδειχνύμενος. έπει γάρ το ξμβρυον μετά την των μελών διάρθρωσιν χίνησιν μέν έχει, φωνήν δε ούπω έχει, διά τὸ μήπω ένδιαιτασθαι τῷ ἀέρι ἐπέστη δὲ ἡ χυοφορούσα τηνικαύτα τὸν Θεὸν παρθένος, καὶ ἐν γαστρὶ ών ό Ἰωάννης, οὐκ ἀνεπαισθήτως ἔσγε τῆς θεϊκῆς παρουσίας καὶ οἰκονομίας, ἀλλ' ἀνυμνεὶ ταύτην έκείθεν διά της μητρικής γλώττης θεολογών σκιρτά χαὶ αὐτὸς ἔνδον χαὶ ἀγαλλιᾶται, ὡ τοῦ θαύματος! έν Πνεύματι άγίω, την τελειότητα του μέλλοντος αίωνος εν μητρική νηδύι δεξάμενος. καθάπερ γάρ ό μέγας Παῦλος τὸ μυς ήριον προχαταγγέλων τῆς αίωνίου ζωής. «Σπείρεταί φησι σώμα ψυχικόν, έγείρεται σωμα πνευματικόν» (2), τουτέστι δυνάμει θείου Πνεύματος ύπερφυεί, κατά τὸν μέλλοντα αίωνα διοιχούμενόν τε χαί χινούμενον, ούτως ό Ίωάννης ἐσπάρη μὲν χαὶ συνέςη σῶμα ψυγιχόν ἐν μητρική νηδύϊ, τη δὲ ἐν αὐτή παραδόξω χρίσει τοῦ θείου Πνεύματος, άνεδείχθη σώμα πνευματικόν, έν πνεύματι σχιρτών χαὶ ἀγαλλιώμενος, χαὶ τὴν αὐτόν χυοφοροῦσαν προφήτιν ἀπεργαζόμενος· χαὶ γὰρ φωνή μεγάλη διὰ τῆς ἐχείνης γλώττης εὐλόγει τὸν Θεὸν, χαὶ Μητέρα τοῦ Κυρίε τὴν χυοφοροῦσαν ἀνεχήρυξε παρθένον, χαὶ χαρπὸν τῆς αὐτῆς χοιλίας προσηγόρευσε τὸν ἐν αὐτῆ χυοφορούμενον, ἐγχύμονάτε ἄμα χαὶ παρθένον ταύτην εἶναι παριζάς.

Ούτω μή μόνον χατά τὸ γεγραμμένον (3), πρίν ή γνώναι τὸ χαχὸν ἐξελέξατο τὸ ἀγαθόν· ἀλλὰ χαὶ πρίν ή γνῶναι τὸν κόσμον ἐν ἐμδρύοις ών, ὑπερχόσμιος ό Ίωάννης ήν. Γεννηθείς δε πάντας χαί εύφρανε καὶ ἐξέπληξε τοῖς περὶ αὐτὸν θαυμασίοις. «Χείρ γὰρ Κυρίου ην φησι μετ' αὐτοῦ», τερατουργούσα πάλιν οἶα καὶ πρότερον τὸ γὰρ τοῦ πατρὸς αύτοῦ στόμα τὸ πεδηθὲν, ώς μὴ πιστεῦσαν τὴν ξένην τοῦ παιδός σύλληψιν, ἀνεώχθη καὶ ἐνεπλήσθη Πνεύματος άγίου, καὶ προεφήτευσε τά τε άλλα, καί περί του οίκείου τούτου παιδός, λέγων «Καί σύ παιδίον προφήτης Ύψίστου κληθήση προπορεύση γάρ πρό προσώπου Κυρίου έτοιμάσαι όδους αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτου» (4). Καθάπερ δε συλληφθείς ό θείος παίς ούτος, τὸ ἐκ μητρικής νηδύος ἔμψυχον τής χάριτος όργανον, κατ' αὐτὴν ἐκινεῖτο θείω καὶ ἡγαλλιᾶτο πνεύματι, ούτω καὶ γεννηθείς ηύξανε πάλιν καὶ έχραταιούτο πνεύματι. Έπεὶ δὲ οὸχ ἢν ἄξιος αὐτοῦ δ χόσμος, ταῖς ἐρήμοις ἐξ ἀπαλῶν, ὡς εἰπεῖν, ὀνύχων ένδιητάτο τὸν ἀεὶ χρόνον, ἄσκευον, ἀπεριμέριμνον, άπραγμάτευτον βίον άνύων λύπης άμοιρον, παθών άγενῶν ἀμέθεχτον, ήδονης της χαμαιζήλου χαὶ προσύλε ταύτης καὶ περὶ σῶμα καὶ τὰς σωματικὰς αίσθήσεις μόνας σαινούσης άνώτερον. Θεώ μόνώ ζων, Θεόν μόνον όρων, Θεόν τρυφήν οἰχείαν ποιούμενος. Έζη τοίνυν χαθάπερ έν τινι της γης έξηρήμένω χωρίω· «Καὶ ην έν ταζς ἐρήμοις, εως ήμέρας φησίν άναδείξεως αύτου πρός τον Ίσραήλ». Τίς δὲ ή της ἀναδείξεως ήμέρα ταύτης; Ἡνίχα ό του βαπτίσματος του Κυρίε έφειστήχει χαιρός, περί οὖ χαιροῦ γέγραπται, οὐχ ἔςιν ὁ συνιών, οὐχ ἔςιν ὁ έχζητών τὸν Θεόν, πάντες εξέχλιναν άμα ήχρειώθησαν (1). "Ωσπερ οὖν ό Κύριος τηνικαῦτα, πάντων ἀσεδῶν ήμῶν ὄντων, ἀφάτω φιλανθρωπία χρησάμενος, ύπερ ήμων εξ ούρανου χατηλθεν, ούτω χαὶ ὁ Ἰωάννης τότε τῆς ἐρήμε ἐξηλθεν ὑπὲρ ἡμῶν, υπηρετήσων τῷ ἐχείνε φιλανθρώπῳ βελήματι πρὸς γάρ τὸν χολοφῶνα τῆς τότε τῶν ἀνθρώπων χαχίας, χαὶ τὴν ἀνείχαστον τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας συγκατάβασιν ἐκείνην, τοιούτου ἔδει καὶ τοῦ ύπηρετησομένου, μηδεμίαν ύπερδολήν άρετης άπολείποντος· ούτω γάρ αν είλχυσε τούς όρωντας, ώσπερ οὖν είλχυσεν, ἐπιστρέψας πρὸς ἑαυτὸν μετὰ θαύματος, ώς εξηλλαγμένος τις ών, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον πολιτείαν επιδειχνύμενος. Την δε και κήρυγμα χηρύττων της οίχείας πολιτείας ἐπάξιον. βασιλείαν γάρ οὐρανῶν ἐπηγγέλετο, καὶ πῦρ ἄσδες ον ἡπείλει, χαὶ τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν ὑπεδείχνυ Χριστόν. ((Οδ τὸ πτύον φησίν ἐν τὴ χειρὶ αύτοῦ, καὶ διακαθαριεί τὴν άλωνα αύτου, και συνάξει τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήχην αύτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον χαταχαύσει πυρὶ ασδέστω» (2).

Οὐ λόγοις δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ δι ἔργων τοῖς πᾶσι τοῦτον ἐφανέρωσε, βαπτίσας αὐτὸν, καὶ δακτύλω δείξας, καὶ τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς συς ήσας, καὶ διὰ πάντων μαρτυρήσας, ὅτι οὖτός ἐστιν ὁ Υίὸς τοῦ Πατρὸς, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῶν αὐτῷ προσιόντων ψυχῶν νυμφίος, ὁ τὴν άμαρτίαν αἴρων τοῦ κόσμου, καὶ τὸν μολυσμὸν ἐξαίρων, καὶ τὸν άγιασμὸν ἀντεισφέρων καὶ χαριζόμενος. Έτοιμάσας δὲ

ούτω την όδον αὐτοῦ κατά την Ζαχαρίε πρόρρησιν, καί το παν τελέσας, δι' δ καί ἀπεστάλη καί προέδραμε, καὶ βαπτιστής ἐν Ἰορδάνη γέγονεν, ὁποχωρεί Χριστῷ τῆς πρὸς τούς συνειλεγμένους παβρησίας καὶ διδασκαλίας, καὶ ἀναγωρεῖ τοῦ πλήθες, τῷ Κυρίω τούτους παραδούς. Ἐπεὶ δὲ Ἡρώδης δ τοῦ βρεφοχτόνου ἐχείνου υίὸς, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πατρός πάσαν οὐ διεδέξατο, τετράρχης γάρ οὖτος ἦν, τη δὲ κακία τούτου καὶ προσετίθει, συζῶν άχολασία, χαι παράδειγμα τοῖς Τουδαίοις πάσης χαχίας προχείμενος, ούχ ήνέσχετο ό Ίωάννης σιγάν. πῶς γὰρ φωνή της ἀληθείας ὢν; ἀλλ' ήλεγγεν αὐτὸν περί τε τῶν ἄλλων ἀπάντων ὧν ἐποίει πονηρών, και μάλιστα περί Ήρωδιάδος της γυναικός του άδελφου αύτου, ήν άρπάσας έχεινος παρανόμως έγημε, λέγων πρός αὐτόν. «Οὐχ έξεστί σοι έχειν τὴν γυναῖχα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου » (3) Ὁ δὲ τὸν ἔλεγχον, μᾶλλον δὲ τοὺς ἐλέγχους μή φέρων, προσέθηκε καὶ τοῦτο τοῖς άλλοις πονηροῖς **ἔργοις, καὶ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῆ φυλακῆ.** Φίλιππος δε οὖτος υίὸς καὶ αὐτὸς ἢν Ἡρώδε, μοίρας έτέρας τετράρχης ών του γάρ πατρός αὐτῶν Ήρώδου μετά την άπηνη καί φρενοδλαδη βρεφοχτονίαν έχείνην συμφοραίς χαὶ νόσοις ανηχέστοις χαὶ ἀνυποίζοις περιπεσόντος, χαὶ έαυτὸν ἀνελόντος έξ ύπερβαλλούσης ανίας και περιωδυνίας, ήνίκα καί πρός τον Ίωσήφ ό άγγελος έν Αίγύπτω εἶπεν. « Έγερθεὶς παράλαβε το παιδίον καὶ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύε εἰς γῆν Ἰσραήλ τεθνήκασι γὰρ οί ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου» (4). Τοῦ Ήρώδου τοίνυν εχείνου χαχώς το ζην απορρήξαντος, ό των όλων αὐτοχράτωρ τηνιχαῦτα Καῖσαρ εἰς τέσσαρα διείλε την ύπ' έχείνον άρχην, χαί τοίς μέν δυσίν έτέρους ἐπέστησε, τῶν δ' έτέρων δύο μερῶν

⁽¹⁾ Ψαλμ. ιγ', 2. (2) Λουκ. γ', 17. (3) Μαρκ. ς', 18. (4) Ματθ. 6', 18.

τετράρχας κατέστησε τοὺς τοῦ Ἡρώδου υίοὺς, Φίλιππόν τε καὶ τὸν Ἡρώδην τοῦτον. Διὸ καὶ ὁ Εὐαγγελιστής Λεκᾶς τετραρχεῖν αὐτὸν λέγει τῆς Ἰουδαίας · Φίλιππον δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τῆς Ἰτουραίας τε καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, ἡνίκα τῷ Ἰορδάνη ἐπέστη ὁ Ἰωάννης κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας.

Οὖτος οὖν ὁ νέος Ἡρώδης χρατήσας ἔδησε καὶ έθετο τον Ίωάννην έν φυλακή. ώς μέν ό Ματθαίος καὶ ὁ Μάρχος φησὶν (1), ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ την Ήρωδιάδα, ην σφετερισάμενος ήν, γυναίκα ούσαν του άδελφου αύτου. Ο δε Λουκάς ού διά την Ήρωδιάδα μόνον φησίν, άλλα «Καὶ περί πάντων ων εποίησε πονηρών ό Ήρωδης, προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, καὶ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν τή φυλαχή» (3). Ηῶς οὖν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ του περί της Ήρωδιάδος ελέγχου μόνον πεποίηνται μνήμην; Έπειδή τοῦ χαταχεχλεῖσθαι τὸν Ἰωάννην καὶ άλλα πολλὰ τὰ αίτια, μάλλον δὲ πάντα τοῦ φιλοπονήρου βασιλέως τὰ έργα, ἐφ' οἶς ἄπασιν ἐλεγχόμενος, τὴν Ἰωάννου παρρησίαν οὐκ ἔφερε. τοῦ δὲ τὴν χεφαλὴν ἀποτμηθηναι μόνη γέγονεν ή μοιχαλίς αίτία, ταῖς παρ' ξαυτής μηχαναῖς τε καὶ σπουδαίς καταπραξαμένη, και είς τέλος άγαγουσα τό έργον αυτη γάρ ελέγχοντι και άνθέλκοντι της παρανόμου πράξεως τον Ήρώδην, ένείχεν έγχοτουσα τῷ Ἰωάννη, χαὶ ήθελεν αὐτὸν ἀποχτεῖναι οὐ γὰρ ἦν ἄλλως κατασιγᾶσαι τὸν ὡς ἐδόκει κατ' αὐτης έλεγχον. Οὐχ άπλοῦν δέτι τὸ κατ' αὐτὴν μύσος ήν, οὐδὲ διπλοῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλαπλοῦν· μοιχεία τε γάρ ήν, τὸ πάντων άμαρτημάτων αἴσχιςον, χαί οὐ παρ' ξτέρου τινός ἐχτελουμένη, ἀλλὰ παρὰ του άδελφου του της μοιχευομένης άνδρός, χαί παιδοποιήσαντος μετ' αὐτης ἐχείνου, ώς χαὶ τὴν

παίδα ζην έτι, δ και ἀποθανόντος ἐκείνου, τὸν ἀδελφόν οιδέ κατά τον Μωσέως νόμον συνεχώρει τὴν ἐκείνου γυναῖκα Υἢμαι. Ο δὲ καὶ ζῶντος τοῦ άδελφοῦ καὶ θυγατέρα έχοντος ἐπεδούλευσε τη χοίτη· οὐδὲ γοῦν χρυφίως, ώς μεθ' ύπος ολής τινος έργάζεσθαι την ἀσέλγειαν, άλλα παρρησία και απηρυθριασμένως έξετέλει τὸ μύσος. Οὕτω γουν κατά πάσαν πρόθεσιν προσχείμενος τη χαχία, χάντευθεν τὸν ἔλεγχον μή φέρων, ἐν φυλακή τὸν Ἰωάννην κατέκλεισεν. 'Αλλά καὶ ή φυλακή αύτη μείζων ελεγχος ήν, και ακουομένη και δρωμένη, και δια πάντων φοιτώσα διὰ τῆς φήμης. διὰ τοῦτο καὶ ή Ήρωδιάς ένεῖχεν αὐτὸν, δηλονότι τὴν κατά τοῦ Ίωάννου μανίαν εν έαυτη έτρεφε, καὶ ήθελεν αὐτὸν άποχτείναι, καὶ οὐκ ἡδύνατο «Ὁ γὰρ Ἡρώδης φησίν ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, είδως αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ άγιον». Ἐφοβεῖτο μέν ὁ Ἡρώδης τὸν 'Ιωάννην διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς ὑπερβάλλον, οὐκ ἐφοδεῖτο δὲ τὸν Θεὸν, πάρ' οὖ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετή. ούδὲ αὐτὸν ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην ἄτε τοιοῦτον. καί τοι καὶ αὐτὸς τοῦτον εἰδώς ἄνδρα δίκαιον καὶ άγιον, άλλ' έφοβεῖτο τοῦτον διὰ τοὺς όχλους, ὅτι ώς προφήτην αὐτὸν εἶχον, καθά φησιν ὁ Ματθαῖος. ώς γάρ ό αὐτὸς συγγράφεται, οὐχ ή Ἡρωδιὰς μόνον, αλλα και αὐτὸς ὁ Ἡρώδης θέλων ἀποκτεῖναι τὸν Ἰωάννην, ἐφοβεῖτο τὸν όχλον.

"Ο δέ φησιν ό Μάρχος περὶ Ἡρώδου, ὅτι ἡδέως ήχουε τοῦ Ἰωάννου, τοιοῦτόν ἐστι καθάπερ ἐπὶ τῶν ἰατριχῶν πομάτων αἰσθανόμεθα μὲν τῆς πιχρίας, καταδεχόμεθα δὲ αὐτὰ, τὴν ἀπὸ τούτων ἐννοοῦντες ώφέλειαν, οὕτως ἀντις ρόφως ἐπὶ τῶν πνευματιχῶν διδαγμάτων, ήδονται μὲν αὐτοῖς τοιούτοις φύσει γλυχέσιν οὖσι χαὶ οἱ μὴ τούτοις πειθόμενοι, οὸ καταδέχονται δὲ αὐτὰ, τὴν ἀπὸ τούτων ἐννοοῦντες

⁽¹⁾ Ματθ. ιδ', 3. Μαρκ. ς', 17. (2) Λουκ. γ', 19.

πρός τάς οίχείας πονηράς όρέξεις άντίθεσιν. ίσως δε και ήδεως μεν ακούων ήν αύτου πρότερον, επεί καί συνετήρει φησίν αὐτὸν, καί ἀκούων κὐτοῦ πολλά ἐποίει πεφυχότων δὲ τῶν χαχῶν μισεῖν τοὺς ἐλέγγοντας, του μίσους προσγενομένου διά τὸν έλεγχον, πάντων άλογήσας ἐκείνων συνεφώνει τη μοιχευομένη κατά την φόνιον γνώμην, καί θέλων καὶ αὐτὸς ἀποκτεῖναι τὸν Ἰωάννην, καθά φησιν ό Ματθαίος, ἐφοβείτο τὸν όχλον, οὐχ ἔνστασίν τινα δεδιώς έχ τούτων, άλλα μόνην την από τούτων κατάγνωσιν, ἐπειδή περ ώς Προφήτην αὐτὸν εἶχον. ήδει γὰρ ὡς οὐδένα τῶν ἀπάντων λέληθε τὸ περιὸν της άρετης και χάριτος Ίωάννου, και της παρά των πολλων δόξης υπάρχων ήττων έφοβείτο την παρά τούτων κατηγορίαν, και τὸν παρ' αὐτῶν θηρώμενος έπαινον έστιν έφ' ών έτι την πρός τόν Ίωάννην προσεποιείτο πειθώ και ευλάβειαν. Άλλή Ήρωδιάς σοφή ούσα του χαχοποιήσαι χαί τουτον δή τὸν φόδον ἔλυσεν αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸν φόνον, ὡς ένόμισε, μαλλον δέ ώς ήπάτησεν άνεγκλήτως έπήρεν έγχοτούσα γάρ καὶ φονώσα καιρόν έζήτει τήν ἀπό τῶν πολλῶν συσχιάδαι μέμψιν, χαὶ προαγαγείν εἰς ἔργον τὴν χατὰ τοῦ Βαπτιστοῦ χαὶ Προφήτου μανίαν. Γενομένης οδν φησίν ήμέρας εὐχαίρου, πρός την φονιχήν δηλονότι μηχανήν, τελουμένων τῶν γενεθλίων Ἡρώδου, καὶ παντὸς μὲν τοῦ όχλου συνειλεγμένου, πάντων δὲ τῶν ἐν τέλει προχαθημένων, εἰσηλθε μεταξύ πάντων, ἀφεθείσα παρ' αὐτης ἐπίτηδες ή ταύτης θυγάτηρ, καὶ ὑπὸ τούς άπάντων όφθαλμούς ώρχήσατο τὸ χοράσιον, καὶ ήρεσε τοῖς τε άλλοις καὶ τῷ Ἡρώδη. Πῶς γὰρ ούχ ξμελλεν αύτης τε ούσα, χαὶ ύπ' αύτης προαχθείσα, καὶ ἀναιδῶς ὀρχήσασθαι, καὶ τῷ Ἡρώδη άρέσκειν; ἐπὶ τοσούτον δὲ τοῦ φιλοπαίγμονος ἐ-

χράτησε βασιλέως ή αναιδής όρχησις, ώστε xal siπείν τῷ χορασίω· «Αίτησόν με δ ἐὰν θέλης, χαὶ δώσω σοι καί ώμοσεν αύτη, ὅτι ὁ ἐὰν αἰτήσης. δώσω σοι, εως ημίσους της βασιλείας μου » (1). Έξερχεται πρός την μητέρα και διδάσκαλον των ἀσέμνων άλμάτων ἐχείνων καὶ λυγισμάτων τὸ άναιδές πόριον, ἀπαγγέλει τον ὅρχον, ζητεῖ διδαχθήναι το αίτημα, διδάσκεται πάραυτα, καὶ προθυμότατα πείθεται, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα μετά σπεδης επανέρχεται, και την αίτησιν ανερυθριάστως προδάλλεται. Θέλω λέγουσα, ίνα μοι δώς έξ αὐτῆς, ότι τάχιστα, κατ' αὐτὴν δηλονότι τὴν ώραν, ἐπὶ πίναχι τὴν χεφαλὴν Ἰωάννε τοῦ βαπτιστοῦ. Ταῦτα μέν οὖν τὸ χοράσιον ἀπηρυθριασμένως ἠτεῖτο. ή δε μοιχαλίς έλυεν ώς ώετο τῷ βασιλεί διὰ τούτων την έπι τῷ φόνω τοῦ βαπτιστοῦ και Προφήτου κατηγορίαν διά την πρός τον όρχον εὐλάβειαν δόξεις λέγουσα τὸν φόνον ἐργάσασθαι, καὶ οὐ διὰ τὸ πρὸς τον δίχαιον μίσος. « Ο δέ βασιλεύς περίλυπος γενόμενός φησι, διά τε τοὺς ὅρκες καὶ τοὺς συνανακειμένους, ούκ ήθέλησεν αὐτὴν άθετησαι»· διὸ καὶ πέμψας ἀπεχεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τη φυλαχή, και ήνέχθη ή κεφαλή, και έδόθη το κορασίω.

Βαδαὶ πόσων κακῶν αἴτιον ἡ δοξομανία! οὐκ ἡδύνατο φονεῦσαι διὰ τὸν ὅχλον, ἐφόνευσεν αὖθις διὰ τοὺς συνανακειμένους. περίλυπος ἐγένετο διὰ οὐδὲν ἄλλο, ἡ διὰ τὸ δόξαι τῆς παρὰ τῶν πολλῶν ἐστερεῖσθαι δόξης. στενὰ γὰρ ἐγένετο πάντοθεν τῷ βασιλεῖ τὰ πράγματα, ἀν μὲν φονεύση τὸν δίκαιον, ἡ ἐπὶ τῷ φόνω μέμψις προσδόκιμος, ἀν μὴ φονεύση, δόξει ἐπίορχος. ὁ ὅρχος διὰ φιλοτιμίαν, ὁ ἐπὶ τῆ παραδάσει τοῦ ὅρχου φόδος διὰ φιλοδοξίαν, ὁ ἐπὶ τῆ τοῦ ὅρχου φυλακῆ φόνος διὰ τὴν δόξαναὐτὸ τὸ συμπόσιον κενοδοξία συνεκρότησεν ἄπαν.

⁽¹⁾ Mapx. 5', 22.

Καλώς άρα έν τοῖς Εὐαγγελίοις φησίν ὁ Κύριος. α Πως δύνασθε πιστεύειν είς έμε δόξαν παρά άλλήλων λαμβάνοντες, και την δόξαν την παρά τοῦ μόνου Θεοῦ μὴ ζητοῦντες» (1); Ταύτην τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν καὶ Ἰουδαῖοι ζητούντες τὴν πρὸς αὐτὸν ήθέτησαν πίστιν, καὶ τὸ καθ' έαυτοὺς πάντων τῶν Προφητῶν τὴν κεφαλὴν ἐξέκοψαν, τὸ πλήρωμα των Προφητών άνελόντες Χριστόν. Τοιαύτα τὰ έργα του ύπο μοιχαλίδων και όρχης ρίδων γυναίων βασιλευομένου βασιλέως. τοιαύτα οίζ θέλγεται καὶ άρέσχεται, και δι' ά την βασιλείαν άπεμπολεί και προδίδωσι, καὶ εἰς τοῦτο πράξεως ἄγεται. Τοιοῦτόν τι πάσγει και ό ήμετερος νους, άδελφοί. βασιλεύς γάρ καὶ αὐτοκράτωρ τῶν παθῶν ὑπὸ Θεοῦ δεδημιουργημένος, όταν αὐτὸς ὑπὸ τούτων θελχθη, εἰς ατόπους δουλείας και πράξεις εκτόπους εξάγεται, καὶ οῦτω τῶν τῆ άμαρτία καὶ τοῖς πάθεσι δεδουλωμέγων εχαστος, ύπο του οίχείου συνειδότος ελέγχοντος, άχθόμενοί τε καὶ δυσχεραίνοντες πρώτον μέν οίονει κατακλείουσιν αὐτό, καθάπερ ό Ήρώδης τὸν Ἰωάννην, αὐτοῦ ἀχούειν μὴ θέλοντες. πρός δὲ καὶ τοὺς εἰς ἀθέτησιν της άμαρτίας καὶ τροπήν πάσης καλοκάγαθίας γεγραμμένους λόγες, μηδε τούτων αχούειν αποδεχόμενοι όταν δε τελέως χρατηθώσιν ύπὸ τῆς παρανόμως συνοιχούσης αὐτοῖς Ἡρωδιάδος, τῆς φιλαμαρτήμονος γνώμης, τότε και τὸν ἔμφυτον αὐτοῖς τῆς χάριτος λόγον, την έαυτων φημι συνείδησιν άναιρουσι, τελέως καταργούντες αὐτὴν, ἀπιστοῦσι τε καὶ ἀντιλέγουσι τη θεοπνεύστω Γραφή, ασυνείδητοι παντάπασι καί αντιχείμενοι τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ γινόμενοι, καθάπερ ό Ήρώδης τῷ Ἰωάννη. Άλλὰ καὶ οί πρὸς την αλήθειαν της εύσεβείας αντιλέγοντες, τα παραπλήσια πάσχουσι, μᾶλλον δὲ καὶ ποιοῦσιν. Ἐλεγχόμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν προφητικῶν καὶ ἀποστολικῶν καὶ πατερικῶν λόγων παρ' ἡμῶν προτεινομένων, πρῶτον μὲν ὧσπερ κατακλείουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς βιβλίοις, λέγοντες, ἄφετε αὐτοὺς ἐκεῖ κεῖσθαι, καὶ μηδεὶς αὐτοῖς χρήσθω, μηδὲ προτεινέτω τούτους μηδὲ γοῦν τοῦ Κυρίου λέγοντος ἀκούοντες, « Έρευνᾶτε τὰς Γραφὰς, καὶ ἐν αὐταῖς εὑρήσετε ζωὴν τὴν αἰώνιον » (2). Εἶτα ὑπὸ τῆς Ἡρωδιάδος, τῆς καθ' ἑαυτοὺς δυσσεβοῦς δόξης, ἐπὶ τὸ χεῖρον προαγόμενοι, καὶ προτιθέασιν αὐτοὺς ἐπὶ πίνακος οἱονεὶ κατεσφαγμένους, διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων τούτες ἀναιροῦντες, εἰς ἐπίχαρμα καὶ βλάβην τῶν αὐτοῖς συναινούντων.

Ούτως Ήρώδης μέν έστι πάσης χαχίας τε χαί δυσσεβείας πρόγραμμα. ό δὲ Ἰωάννης πάσης άρετής και ευσεβείας στήλη. Ήρωδης μέν γάρ έστι τὸ πλήρωμα τῆς χαχίας, τὸ χράτος τῆς δυσσεβείας, τὸ όργανον της παρανομίας, ὁ σάρχινος όντως, ώς κατά σάρκα ζών τε καὶ φρονών. Ίωάννης δὲ ή τῶν ἀπ' αἰῶνος θεοφόρων ἀχρότης, τὸ περιφανές χαταγώγιον των γαρισμάτων του Πνεύματος, ό της θείας χάριτος φερωνύμως ἐπώνυμος, τὸ πάσης εὐσεβείας καὶ άρετης ενδιαίτημα. Δύο τοίνυν εἰκόνες πρόχεινται σήμερον, χαθ' ύπερβολήν πρός άλλήλας άνθεστηχυίαι χαὶ άντιχείμεναι, ὧν ή μέν όλίγα τε καὶ πρὸς όλίγον τοὺς κατ' αὐτὴν ζῆν προαιρουμένους εὐφραίνειν δοχούσα καὶ τιμᾶν, άτιμία και θλίψει παραδίδωσεν αλήκτω και αφορήτω. ή δε πρός όλίγον πονείν διδούσα τούς πρός αύτὴν βλέποντας, εἶτα χαρίζεται τούτοις δόξαν και ἀπόλαυσιν θείαν και ἀπόρρητον και άληθινήν καὶ αἰώνιον. Εὶ μὲν οὖν κατὰ σάρκα ζῶμεν, κατὰ μίμησιν του δερματίνου Ήρώδου μέλλομεν άποθνήσκειν, καθά φησιν ό 'Απόστολος (3): Εί δὲ θείω

⁽¹⁾ iway. i, 44. (2) iway. i, 39. (3) Pout. i, 13.

Πνεύματι, κατὰ ζηλον τοῦ Ἰωάννε ταῖς πονηραῖς τοῦ σώματος ὀρέξεσί τε καὶ πράξεσιν ἀντικείμεθα, ζησόμεθα εἰς αἰῶνας. Τῆς μὲν γὰρ κατὰ πνεῦμα ζωῆς τὸ τέλος κέκρυπται νῦν ἐν τῷ Χριστῷ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ οὕπω πᾶσι φανερόν ἐστιν, ὅταν δὲ φανερωθη, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα κληρονόμοι Θεοῦ, συγκληρονόμοι Χριστοῦ, τῶν αἰωνίων ἐκείνων καὶ ἀκηράτων ἀγαθῷν ἐπιτυχόντες, ἀ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε, μήτε οὕς ήκουσεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀναδέδηκεν ἀνθρώπου, ὡς ὑπὲρ ἀκοὴν ὅντα καὶ ὀφθαλμὸν καὶ διάνοιαν τοῖς δὲ κατὰ σάρκα ζῶσιν, τὸ θνητὰ καὶ πρόσκαιρα μόνον, ἀλλὰ καὶ οῦτω σμικρὰ καὶ εὐτελη τὰ τερπνὰ, ὡς κερατίοις τιαὶ καὶ χοιρώδει παρεικάζεσθαι βρώσει.

Εί μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἦσαν αἰώνια, πάλιν ἐκεῖνα τούτων προτιμάν έδει, ως άσυγκρίτως παντάπασιν ύπερέχοντα· εί δὲ κατ' ἐκεῖνα μεγάλα τινὰ καὶ θαυμαστά και ταῦτα ἦν, ὅτι ταῦτα πρόσκαιρα, ἐκεῖνα δε αιώνια, πάλιν έχεινα προτιμητέα ώς διαμένοντα: έπει δὲ έχεῖνα μέν χαι άληχτα χαι ἀσύγχριτα, ταδτα δὲ καὶ ἀχρεῖα καὶ πρόσκαιρα, προτιμήσωμεν άδελφοὶ τὰ μόνιμα χαὶ ἀπόρρητα χαὶ οὐράνια, τῶν κάτω συρομένων καὶ φθειρομένων: παραδράμωμεν δικαίως τὰ παρατρέχοντα, κάν πρὸς όλίγον σαίνοντα χλέπτη την αἴσθησιν· ἀντιποιησώμεθα τῶν μελλόντων ώς μενόντων χαὶ μηδέποτε λυομένων. φεύγωμεν την πρός Ήρώδην όμοίωσιν σπεύδωμεν όση δύναμις, πρός την του Προδρόμου της χάριτος μίμησιν, καὶ μάλιστα πάντων ήμεῖς, οἶς ὁ βίος μονήρης. ὧν ή πολιτεία των χοσμιχών έθων τε χαί πραγμάτων διώρισται, καὶ ἐγγίζει πως τῷ ἐρημικῷ καί μεμονωμένω βίω του Προφήτου καί βαπτιστου, δς χαὶ τοῦτο προειδώς ώς Προφήτης, ὅτι τὸ μοναδικόν έσται τάγμα το τουτον μετρίως γουν μιμεί-

σθαί ποτε δυνησόμενον, ούχ ύπερ εύσεβείας, άλλ' ύπερ άρετης άγωνιζόμενος άπετμήθη την χεφαλήν. ίνα καὶ ήμεῖς ετοιμοι ὧμεν μέχρι θανάτε πρὸς τὴν άμαρτίαν άντικαθίστασθαι, είδότες ὅτι μαρτυρίου στέφανον λήψεται ό τὰ πάθη δι' άρετης τροπωσάμενος. ὅσω γὰρ ἔλαττόν ἐζι κακὸν ἡ άμαρτία συγχρινομένη πρός την άσέβειαν, τοσοῦτον έχ τοῦ άχολούθου μείζον άγαθον άν είη το προχινδυνεύσαι της άρετης. πως γάρ αν ούχὶ καὶ ύπὲρ τοῦ μείζονος έχείνε, δηλογότι της εύσεβείας, είπερ έδέησεν, έθηχε την ψυχην ό ύπερ του ελάττονος ταύτην προδούς. διό καὶ ό ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων, ό της μετανοίας χήρυξ, ό Πρόδρομος χαί Βαπτις ής του Σωτήρος, ύπερ άρετης άγωνιζόμενος άπετμήθη τὴν χεφαλήν δς οὐ τοῦ Χριστοῦ μόνον πρόδρομος ήν, άλλά και της αύτου Έκκλησίας, και της χαθ' ήμας, άδελφοί, μάλιστα πολιτείας έχεινος έχ στείρας ετέχθη της Έλισάβετ, χαὶ ήμεῖς έχ της έξ έθνων Έχχλησίας, περί ης γέγραπται «Εὐφράνθητι σπείρα ή οὐ τίκτουσα, δήξον καὶ βόησον ή ούχ ωδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέχνα της ἐρήμου μάλλον, ή της έχούσης τον άνδρα» (1)· έχεῖνον μετά την γέννησιν ό βρεφοχτόνος Ήρώδης φονων εδίωχε, διά την πρός Χριζόν ἀπέχθειαν χαταμαχόμενος, άλλ' εὖρε χαταφυγήν την ἔρημον, χαὶ φιλτέραν ἔκρινε τοῦ χόσμε, χαὶ ταύτην ώχησεν ἐπιτίθεται καὶ ήμιν μετά τὴν πνευματικὴν γέννησιν ό νοητός Ἡρώδης, διώχων καὶ αὐτός ἀρτίως δι'ήμᾶς τὸν Χριστὸν, διὰ τοῦτο φεύγομεν καὶ ήμεῖς τὸν χόσμον, χαὶ χαταφυγήν εύρίσχομεν τὰ ἀφιερωμένα ταθτα τῷ Θεῷ φροντιστήρια, καὶ οὕτω διαδιδράσχομεν τούς άνηλεεῖς δορυφόρους καὶ μαχαιροφόρους έχείνου, τὰ τῶν παθῶν ὑπεχχαύματα, δι' ὧν τον πνευματικόν επιφέρει θάνατον, του Θεού χω-

⁽¹⁾ Γαλ. δ', 27.

ρίζων τον άνθρωπον. Οὖτός ἐστιν ὁ θάνατος ὁ διὰ των εν ήμιν θυρίδων, ήτοι των αίσθήσεων, εφ' ήμας αναβαίνων δι' αὐτων γαρ ἐπηλθε καὶ τὴν άρχην, και κατέσπασεν άνωθεν το γένος ήμων, της άθανασίας έχδαλών τούς προπάτορας. ήχουσεν Εύα της χαχοβούλου του πονηρού συμβουλης είδεν, έπαθεν, έφαγεν, απέθανεν, έθελξε τόν άνδρα, χοινωνόν έλαβς καί του γεύματος καί του πτώματος έχεινοι πρός μίαν πείραν ούχ ίσχυσαν άντισχείν, ένὶ λόγω σύν δόλω πάραυτα τὰ ώτα ύπέχλιναν, μιᾶς ώραίας θέας ήττήθησαν, χαίτοι μήπω έμπαθεῖς όντες, άλλ' ἀπαθεῖς, ἐν χαθαρῷ παθών γωρίω περιπολούντες. ήμεις άρα δυνηθώμεν έν πόσμω τρεφόμενοι διά βίου, πρός τάς πολυμόρφους των παθών θέας, πρός τὰς πολυρρήμονας καὶ οὐχ ἦττον ἀσχήμονας ἀκοάς τε καὶ όμιλίας μὴ παθείν χαχώς, μηδέ τρωθήναι χαί πονήρως διατεθήναι τὸν ἔσω ἄνθρωπον; οὐχ ἔστι τοῦτο οὐχ ἔςι. Διὰ ταθτα τὸν τῆς χάριτος Πρόδρομον οί πατέρες μιμούμενοι, τῷ χόσμῳ ἀποταξάμενοι, χαὶ τὴν συναυλίαν φυγόντες των αύτω προσχειμένων, οί μέν τήν έρημον ώχησαν, χαί πολλούς των έπειτα γεγονότων πρός ταύτην είλχυσαν οί δε περιτειχίσμασιν ίεροῖς ένασχήσαντες, χαὶ συγοδίας πνευματικάς έν αὐτοῖς συνεστήσαντο, αἶς ήμεζς άλλο τε άλλος χατά ζήλον έχείνων έναρμοζόμενοι τοίς ίεροίς τούτοις έμβιούμεν σηχοίς.

Οὐ κατοικεῖν δὲ μόνον ἐν αὐτοῖς δεῖ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς πατέρας ἐκείνους ζῆν οὐδὲ γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς ἄλλων τούτων τοῦ Θεοῦ παραδείσων τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ ξύλον ἄπεστιν, οὐδ' ὁ πονηρὸς ὑφηγητής. ἔστι δὲ ἡμᾶς παιδευθέντας τοῖς ἐκ παλαιοῦ παραδείγμασι, τῷ μόνῳ σοφῷ τε καὶ ἀγαθῷ συμδούλῳ προσέχειν, καὶ τοῖς αὐτῷ πρότερον καὶ νῦν πειθαρχοῦσι κατ' ἴχνος ἔπεσθαι, τὴν ἀναστροφὴν ἀποστολικῶς εἰπεῖν μιμουμένες

τούτων ὧν την έχβασιν είδομεν. Είσι δε και θηρία χαί χτήνη χατά τε την έρημον χαί τὰ ίερὰ ταῦτα σεμνεία και πολύ τό δέος, μή παρασυμβληθώμεν τοίς χτήνεσι τοίς ανοήτοις χαὶ όμοιωθώμεν αὐτοίς, άν μή πρὸς δύναμιν εχαστος τον Ίωάννου βίον μιμώμεθα. Τί οδν; έχεινος την χεφαλήν ἀεὶ ἀπεριχάλυπτον είγεν, αδιαλείπτε προσευγής τοῦτο δείγμα, καί της πρός θεόν παββησίας άκατακάλυπτον γάρ δεί τὸν ἄνδρα προσεύχεσθαι κατά τὴν τοῦ 'Αποστόλου φωνήν, ώς άν άνακεχαλυμικένω προσώπω την δόξαν Κυρίου κατοπτριζώμεθα. Έγκαλυπτέσθωσαν οὖν οἱ τῷ χόσμφ συνδεδεμένοι, διὰ τάς περιζοιχιζούσας, μαλλον δέ συμπεφυχυίας βλάβας, καί τὰ παρὰ πόδας συνεχή σχώλα, μή τοῦτο δυνάμενοι διηνεχώς καθ' ήμας. Ήμεζς δε οί καλώς τοῦ χόσμε άναχωρήσαντες, άναχωρώμεν αύτοῦ χαὶ τῆ διανοία, ψαλμοῖς καὶ ώδαῖς καὶ προσευγαῖς πνευματιχαίς τῷ Χριστῷ συνδήσαντες τὸν νοῦν τὸν ήμέτερον, καὶ ακήνωμα ποιήσωμεν έαυτοὺς τοῦ σωτηρίου δνόματος: αὐτοῦ μνημονεύοντες, δι' ον τοῦ κόσμου εξήλθομεν. ό γαρ δι' αὐτὸν τοῦ κόσμε άναγωρήσας και των εν βίω, την πρός αὐτὸν ενωσιν ποθεί πάντως ή δε διά της αύτου διηνεχούς προσγίνεται μνήμης καθαιρούσης τον νουν. Καθάρωμεν ούν το της διανοίας όμμα, ξργοις χαί λόγοις και λογισμοίς πρός τον Θεόν ανατείνοντες. ού γὰρ ἔχομέν τι τῶν χατασπώντων, ἄν μόνον ἐθέλωμεν χατά το έφιχτον πρός τον Ίωάννου βίον όρᾶν. Έχεινος ἄστεγος περιήγεν, ήμεις άρχεσθωμεν τη μιχρά στέγη, στέρξωμεν τῷ παρά τοῦ προεστώτος εχαστος δεδομένω είχισχω, τον διά βίου άνέστιον ένθυμούμενοι έχείνος ήρχεῖτο τοῖς άχροδρύοις και τῷ μελεάγρω, βοτάνη δέ ἐστιν αῦτη αὐτομάτως ἐν ἐρήμω φυομένη, ἦς ταῖς ῥιζαις καὶ οί μετά τοῦτον ἐρημοπολίται πατέρες πρός τροφήν έχρήσαντο άχρόδρυα δέ φασι τὰς ὀπώρας, ὀπώραις οὖν ἐκεῖνος καὶ ρίζαις βοτανῶν διέζη, ἢ μέλιτι ὀρείω, μονοχίτων τε ἢν, καὶ ζώνην δερματίνην εἶχε περὶ τὴν ὀσφὺν, ὁμοῦ μὲν δι' αἰνιγμάτων δεικνὺς τὴν νέκρωσιν τῶν παθῶν ἐν τῷ σώματι περιφέρων, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ τῆς ἀκτημοσύνης ἀγαθὸν αὐτός τε ἔχων, καὶ ἡμᾶς δι' ἔργων διδάσκων φίασιν ἡμεῖς εὐποροῦμεν τῶν πρὸς τροφὴν καὶ ἀμφίασιν ἐπιτηδείων, δοχεῖα τε ἔχοντες, καὶ ἀποθήκας σίτε τε καὶ οἴνου πλήρεις, ἀρτοποιεῖα τε καὶ ἀρτοκοπεῖα καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ἐπιτήδεια!

Εύχαριστώμεν οὖν τῷ τούτων χορηγῷ Θεῷ καὶ τῷ αὐτοῦ Προδρόμω, δι' δν ἀπόνως ταῦτα συγχομίζεται, χαθάπερ ἀπὸ πηγης ήμιν ἐπιβρέοντα: χαὶ είς δόξαν αὐτοῦ ταῦτα προσφερώμεθα, δι'ἔργων τὴν εύχαριστίαν ἀποδιδόντες αὐτῷ. ἀν γὰρ τοῖς χοινοῖς τούτοις τοίς κατά την Μονήν άρκωμεθα, οὐ πάνυ μαχράν έσμεν της Ιωάννε άχτημοσύνης τε καὶ έγχρατείας. Εί γάρ κατά πάντα ἀπαράμιλλος ἐχεῖνος, άλλ' ώς έχείνος ετρέφετο ύπό θεοῦ, οῦτω καὶ ήμεῖς ἀπό τῶν τοῦ Θεοῦ ταμείων ἀν δὲ χτήματα καί ταμεία έχωμεν οίκεια, τουτό έστι το δεινόν το χαί μαχράν ήμας ποιούν της των άγίων χοινωνίας. ό γαρ αναχωρήσας του πόσμε καὶ ιδιόκτητα έχων, ή έχείθεν ένεγχών, ή χτησάμενος ένταῦθα, τὸν χόσμον συμπεριφέρει μεθ' έαυτοῦ, χαὶ οὐδέποτε άναχωρεί του κόσμου, κάν εν αὐτῷ τῷ άγίῳ όρει ἢ, κάν ταῖς εἰκονιζούσαις τὸν οὐράνιον χῶρον ταύταις ένοική Μοναίς, το καθ' έαυτον κοινοί τον τόπον, καί ούχ ἀφίησιν είναι τοῦτον τοῦ χόσμου χρείττω. Ο

δή τοιούτος κατακριθήσεται πάντως, ώς το ίερον τοῦ Θεοῦ χοινὸν ήγησάμενος. 'Αλλὰ χαὶ ὁ τοῦ Κυρίου βαπτις ής και πρόδρομος Ίωάννης έξηλθε της ήρεμίας καὶ ἐρημίας ἐκείνης; ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ πεμφθείς, του δούναι γνώσιν σωτηρίας το λαφ αύτου, καὶ εἰς ἔλεγχον τῶν ἀπειθούντων, δι'δν ὑπ' αὐτῶν χαὶ τὴν χεφαλὴν ἀφήρηται σήμερον· οὐ γὰρ ἐγρῆν ύποστήναι τούτον φυσικόν θάνατον καταδίκη γάρ έστιν οὖτος της τοῦ ᾿Αδὰμ παραβάσεως, ής οὐκ όφειλέτης ό της έντολης ύπηρέτης, ό έξ αὐτης της μητρικής νηδύος τῷ Θεῷ ὑπήκοος. ὑπὲρ ἀρετής δὲ καὶ εὐσεβείας τοῖς άγίοις τιθέναι τὴν ψυχὴν ὀφείλεται, χατά τὴν τοῦ Κυρίου ἐντολήν καὶ διὰ τοῦτο τούτοις κατάλληλος μαλλον ό βίαιος ύπέρ τοῦ καλου θάνατος. διὸ καὶ ὁ Κύριος οὕτω τοῦ θανάτου έγεύσατο. Έδει δε καὶ τὸν θάνατον Ίωάγγου πρόδρομον είναι του θανάτου Χριστου, ώς αν κατά την πατρικήν αὐτῷ προφητείαν προπορευθή τοῦ προσώπου Κυρίου τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας καὶ τοῖς ἐν σπότει τοῦ ἄδου καθημένοις, ἵνα προσδράμωσι κάκεῖνοι, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ μακαρίας καὶ άθανάτου ζωής ἐπιτύχωσιν. ής γένοιτο πάντας ήμᾶς ἐπιτυχεῖν, πρεσδείαις τοῦ ἐχ μητρικής νηδύος ἐπιτυχόντος αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐν γἢ καὶ τοῖς ὑπὸ γην ταύτην άνακηρύξαντος, και ποδηγήσαντος καί ποδηγούντος έργω καὶ λόγω καὶ ταῖς πρὸς Θεὸν ίχεσίαις πρός αὐτὴν ἄπαντας, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίω ήμων ώ μόνω πρέπει δόξα αἰώνιος. 'Αμήν.

OMIAIA MA'

Γ.ὶς τὸ τῆς δεκάτης τετάρτης Κυριακῆς Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου εἰς τὴν παραδολὴν τὴν καλοῦσαν εἰς τοὺς γάμους τοῦ υἰοῦ ἐν ἦ καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας, Διὰ τί ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τοὺς μηδαμῶς, ἢ μὴ δι'ἔργων ὑπακούσοντας καὶ διὰ τί ἐποίησε τοὺς κολασθησομένους.

ης σήμερον άναγινωσχομένης ἐν τῷ Εὐαγγελίω του Κυρίου παραβολής το τελευταΐον πρώτον έρω πρός την δμετέραν αγάπην. Ότι πολλοί είσι χλητοί, όλίγοι δὲ ἐχλεχτοί τοῦτο γὰρ χαὶ διὰ πάσης της παραδολής ό Κύριος δείχνυσιν ώς αν ήμεζς σπουδάσωμεν μή των κλητών άπλως, άλλά των έχλεχτων είναι ό γάρ μή των έχλεχτων ών, άλλα των χλητων μόνον, ού μόνον εχπίπτει τοῦ άνεσπέρου φωτός, άλλά και πρός τό σκότος έξάγεται τὸ ἐξώτερον, καὶ χεῖρας όμου καὶ πόδας πεδηθείς, τές μέν ώς μή πρός τον Θεόν δραμόντας, τάς δε ώς μή τα τοῦ Θεοῦ εἰργασμένας, τῷ κλαυθμῷ καὶ τῷ βρυγμῷ παραδίδοται τῶν ὀδόντων. ᾿Απορήσει δ' άν τις πρώτον, πώς ό Κύριος πολλές είρηχε τές χλητούς, άλλ' ούχὶ πάντας άνθρώπους εί γάρ μή πάντες ἐχλήθησαν, οὐγὶ διχαίως οί μὴ χληθέντες έχπεσούνται των έπηγγελμένων άγαθων, χαί πειραθήσονται των ήπειλημένων βασάνων ίσως γάρ άν ὑπήχουσαν, είπερ ἐχλήθησαν. 'Αλλὰ τοῦτο μὲν έχει λόγον, ώς ούκ αν δικαίως απεδοκιμάσθησαν, είπερ μή ἐχλήθησαν ρούχ ἐχείνο δὲ ἀληθὲς, ὅτι μή πάντες ἐχλήθησαν. Ὁ μὲν γὰρ Κύριος εἰς οὐρανὸν μετά την έχ νεχρων άνάς ασιν άναφερόμενος, πρός τούς οίχείους εἶπε μαθητάς. «Πορευθέντες εἰς τὸν χόσμον ἄπαντα, χηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάση τη

χτίσει» (1)· χαὶ, «Μαθητεύσατε πάντα τὰ έθνη. βαπτίζοντες αὐτούς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς χαὶ του Υίου και του άγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα, όσα ἐνετειλάμην ύμῖν» (2). "Οτι δὲ τοῦτο χελευσθὲν εἰς ἔργον ἤγαγον οί μαθηταί, Παύλος ό μέγας ίχανός παραστήσαι «Μή γάρ ούχ ήχουσάν φησι; μενούνγε εἰς πᾶσαν τὴν γην εξηλθεν ο φθόγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα της οίχουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν» (3), δηλονότι τῶν Αποςόλων, ώςε πάντες ἐχλήθησαν, χαὶ διχαίως οί μή προσελθόντες τη πίς ει χολασθήσονται. Πῶς οὖν ό Κύριος οὐ πάντες εἶπεν, άλλὰ πολλοί εἰσι χλητοί; ότι περί τῶν προσελθόντων νῦν ὁ λόγος αὐτῷ. διό χαί υς ερον μετά την παραδολήν τουτο τέθειχεν. άν γάρ κληθείς ύπακούση τις τη κλήσει, καί βαπτισθείς ἀπὸ Χριςοῦ κληθή, μὴ ἀξίως δὲ τῆς κλήσεως περιπατήση, μηδέ κατά Χριστόν βιούς τελέση τάς ύποσγέσεις ας έδωχε βαπτιζόμενος, χλητός μέν ἐστιν, ἐχλεχτὸς δ'ού.

'Αλλά καὶ τοῦτο ἀποροῦσί τινες, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγκαλοῦσιν οἱ γἢ καὶ πηλὸς ὅντες τῷ ὑπερουρανίῳ, οἱ χθιζοὶ τῷ προαιωνίῳ. Τί γὰρ ἐκάλεσε φασὶν ὁ Θεὸς εἰδὼς τοὺς μηδαμῶς, ἢ μὴ δι' ἔργων ὑπακούσοντας; τί δὲ καὶ ὅλως ἐποίησε τοὺς κολασθησμένους καὶ ταῦτα προειδώς; οὐδ' ἐκεῖνο ἀκούον-

⁽¹⁾ Μαρκ. ις', 15. (2) Ματθ. κή, 19. (3) Ρωμ. ί, 18.

τες, Ότι χαθόσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, κατά τοσούτον ἀπέχουσιν αί διάνοιαί μου ἀπό τῶν διανοιών ύμων λέγει Κύριος (1). άλλα λογοθετούσι χαί λογοπραγούσι τὸν ἀπερινόητον. Πόσον ήμεζς διαφέρομεν μυρμήχων; ούχ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔχομεν τὸ καθ' ήμᾶς φύραμα τοῦτο, τὸ σῶμα λέγω; οὐκ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τρεφόμεθα; οὐχ ἐν τοῖς αὐτοῖς διαζωμεν; ού ταῖς αὐταῖς σχεδόν χρώμεθα δυνάμεσιν; έστι δε καθ' ας αὐτῶν καὶ ὑπερέχουσιν ἡμῶν οί μύρμηχες; προμηθέστεροι γάρ είσι των συμφερόντων, και γνωστικώτεροι πόρρωθεν των αὐτοῖς ἐπιτηδείων, και σπουδαιότεροι πρός την επέτειον συγχομιδήν. άλλ' ύπερέχομεν χαί ήμεῖς αὐτῶν τῷ λογικῷ τῆς καθ' ήμᾶς ψυχῆς άλλὰ τίς αὕτη ή ὑπεροχή πρός τὴν πρός ήμᾶς τοῦ Θεοῦ ὑπεροχήν; Εί γοῦν χαὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναχθέντες μύρμηχες, ήμων των χατά πάντα τούτων ύπερεχόντων, οὐχ ἄν ἔντι χαὶ τὸ σμικρότατον ἔργον η νόημα γνωναί ποτε δύναιντο, πως ήμεζς του άπειράχις ἀπείρως ὑπερέχοντος ἡμῶν Θεοῦ, χατανοήσαι δυνηθώμεν τὰ ἔργα καὶ τὸν νοῦν, καὶ τῆς άκολουθίας ἀχριδῶς χαταστοχάσασθαι τῶν γεγονότων άνευ πίστεως; Ώσπερ γάρ ό μέγας εν οὐρανώ φωστήρ ούχ αν έδύνατο ποιείν ήμέραν, εί μή την ήμετέραν όψιν ύπερέβαινεν ή κατ' αὐτὸν λαμπρότης, ούτως οὐδ' ἀν ό της ήμων φύσεως δημιουργός Θεός σωτηρίας ην ήμιν ποιητικός, εί καταληπτός ήμιν ύπηρχε, και μη σοφίαν είχε και άγαθότητα την ήμων διάνοιαν ύπερβαίνουσαν. "Ομως οί έγκαλούντες τῷ Θεῷ πῶς ἐχάλεσε τοὺς μὴ δι' ἔργων ύπαχούειν μέλλοντας, πῶς οὐχ αὐτόν αἴτιον ἐνόμισάν τής ἀπωλείας τούτων, είπερ μή αὐτοὺς ἐκάλεσε; διά τοῦτο οὖν ἐχάλεσεν, ἵνα μηδεὶς ἔχη λέγειν, αίτιον αὐτὸν εἶναι της αὐτῶν χολάσεως. διὰ τί δὲ ὅλως ἐποίησε τοὺς κολασθησομένες; οὐχ ἵνα κολάση, ἀλλ' ἵνα σώση, καὶ δῆλον ἐκ τῆς κλήσεως εἰ γὰρ ήθελε κολάσαί τινα, οὐκ ἄν ἐκάλει πάντας πρὸς σωτηρίαν, εἰ δ' ἐκεῖνος δι' οἰκείαν ἀγαθότητα καὶ προήγαγε καὶ ἐκάλεσεν εἰς σωτηρίαν, ἐγὼ δὲ κακῶς ἐφάνην, ἔδει τὴν ἐμὴν κακίαν, καὶ ταῦτα μήπω παροῦσαν, νικῆσαι τέ καὶ ἐμποδίσαι τὴν ἀεὶ οῦσαν ἀγαθότητα; καὶ πῶς ἄν ἔχοι λόγον; 'Ο δὲ μὴ τοῦτο λέγων, ἀλλὰ τὸν δημιουργὸν καταιτιώμενος, τοῦτό φησιν ἄντικρυς, ὅτι οὐκ ἔδει γενέσθαι φύσιν λογικήν τίς γὰρ χρεία τοῦ λογικοῦ, εἰ μὴ προαιρετικὸν καὶ αὐτεξούσιον εἴη; αὐτεξεσίως δὲ πῶς ἄν τις εἴη, καὶ προαίρεσιν ἔχοι, μὴ δυνάμενος εἰ βούλεται καὶ γενέσθαι δήπου.

Ο λέγων τοίνυν μή δεΐν γενέσθαι παρά Θεοῦ τές χολασθησομένους, οὐδὲ τοὺς σωζομένους δεῖν φησι γενέσθαι, ούτέ τινα όλως λογικήν και αὐτεξούσιον φύσιν εξ δὲ καὶ διὰ τὴν λογικὴν φύσιν τ' άλλα γέγονε πάντα, τουτό φησιν ώς οδα έδει δημιουργόν είναι τὸν Θεόν, όρᾶτε τὴν ἀτοπίαν ὅση; 'Αλλ' έπειδή λογικού και αὐτεξουσίου γένους δημιουργηθέντος ύπο του Θεου, τη του αυτεξουσίε ροπη καί διαφόρω χρήσει, οί μεν έμελλον έσεσθαι χαχοί, οί δὲ ἀγαθοὶ, τί τῷ ὄντως ἀγαθῷ Θεῷ προσήχον, διὰ τούς εσομένους χαχούς, μή προαγαγείν είς γένεσιν τους άγαθούς; και τί άν τις εννοήσειεν άδικώτερον; εί γαρ καὶ μόνος είς έμελλεν έσεσθαι ό άγαθός, οὐδ'οῦτω της δημιουργίας ἀφεῖσθαι δίχαιον. χρεϊσσον γάρ εἶς ποιών τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἡ μύριοι παράνομοι. Τί δὲ καὶ τοῖς τὸν χρυσὸν ἐχ της χρυσίτιδος έχλεγομένοις έρουμεν, μή καί τὸν άχρηστον χοῦν τὴν ἀρχὴν μετὰ τῶν ψηγμάτων συμφορείν; άλλ' άχούσομεν, ώς ούχ άν γένοιτο ή

⁽¹⁾ Ho. ví, 9.

έχλογή· οὐδ' οἱ ἐχλεχτοὶ ἀν ἦσαν, εἰ μὴ καὶ οἱ μὴ ούτοι έχλήθησαν πως δ' αν έχλήθησαν εί μη έγένοντο. Μάλλον δέ έγγυτέρω τὸν λόγον ἀγάγωμεν, καὶ αὐτοὺς ἐρωτήσωμεν τὰς ἐγκαλοῦντας τῷ πάντας θέλοντι σωθήναι, ύπερ των μή θελόντων την οιχείαν σωτηρίαν. Βροτοίς ήμιν ούσι τρέφεσθαι ανάγχη : ἐπεὶ οὖν τῆς τροφῆς, τὸ μὲν ἡ χαθ' ήμᾶς φύσις εἰς οἰχείαν σύστασιν ἐχλέγεται. καὶ πρὸς έαυτὴν ἀναλαμβάνει, τὸ δὲ δυσῶδες ἀπεργαζομένη, ώς άχρεῖον έξω βάλλει διὰ τῶν ἀποκριτιχών μορίων, ύμεζς διά το μέλλον είς χόπρον άποτελευτήσειν, τὴν τροφὴν ἀπώσεσθε παντάπασιν, ή διὰ τὸ ἐχλεγόμενον, καὶ πρὸς σύστασιν τῆς καθ' ήμας φύσεως δια πέψεως έξομοιούμενόν τε καί προσοιχειούμενον, τὸ πᾶν της τροφης προσοίσεσθε; Πάντως οὐ λόγου χρεία και γὰρ ἔργω τὴν ἀπόχρισιν ποιούμεθα χαθ' ήμέραν τρεφόμενοι, χαὶ διὰ τήν χατάλληλον ήμεν τροφήν, χαί την άχατάλληλον τη φύσει προσφερόμενοι τίνος χάριν τοῦτο πράττοντες; διὰ τὴν ἔμφυτον ἡμῖν φιλοζωίαν. Οῦτως οδν και ό Θεός διά την έμφυτον χρηστότητα χαὶ τὸ φιλάγαθον, οὐ διὰ τοὺς ἐσομένους οἶχοθεν κακούς άφηκε προαγαγείν είς γένεσιν τούς άγαθούς, άλλά διά τούς άγαθούς, και τούς ἐσομένους χαχούς έδημιούργησεν. Ούχ όρᾶτε τούς τῶν ἰατρῶν παίδας ότι ούχ ενδιδόασιν άσιτείν τοίς διά την τοῦ στομάχου άτονίαν οὐ παρακατέχουσιν, άλλ' έμοῦσι τὴν τροφὴν; τίνος οὖν ἕνεχα τρέφεσθαι αὐτοις προτρέπουσιν, ότι λαμβάνείτι κάν εί βραχύ παρά της τροφης ή φύσις, εί και το πλείστον των βρωμάτων άχρειουται διά των έμετων διά τουτο φιλάνθρωπος διχαίως ή Ιατρική χαλείται.

Ωστε και τὸ τοῦ Θεοῦ φιλάγαθόν τε και φιλάνθρωπον, ἐκ τούτου μαλλον δείκνυται, ὅτι πρὸς τὸ

πληθος των μή σωζομένων, όλίγων όντων των της οίχείας σωτηρίας άντιποιουμένων, αὐτὸς τὸ πᾶν γένος εδημιούργησε, χαὶ ολίγων όντων των έχλεκτων έσεσθαι μελλόντων, αὐτὸς διὰ τὸ ὑπερδάλλον της αύτου φιλανθρωπίας απαντας ἐκάλεσεν. « Ώμοιώθη γάρ φησιν ή βασιλεία των ουρανών άνθρώπω βασιλεί, όζις ἐποίησε γάμες τῷ υίῷ αύτοῦ, καὶ ἀπέστειλε τούς δούλους αύτοῦ, καλέσαι τούς χεχλημένους είς τοὺς γάμους, χαὶ οὐχ ήθελον έλθείν» (1). Γάμον ένταθθα τὴν τοῦ Υίοῦ τοῦ Θεοῦ πρός την άνθρωπίνην φύσιν, και την δι' αὐτης πρός τὴν καθ' ήμᾶς Έκκλησίαν λέγει συνάφειαν, οδτω γάρ καὶ ὁ Παῦλος εἰπών, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦ γάμου μέγα έστίν, ἐπήγαγεν· « Έγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστόν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν » (2). ᾿Αλλαγοῦ δε πάλιν πρός ήμας φησιν· « Ήρμοσάμην ύμας ένὶ ἀνδρὶ, παρθένον άγνην παραστήσαι τῷ Χριστώ» (3). Τίνος δὲ ενεκεν οὐχ ενα γάμον, ἀλλὰ γάμους φησί τον βασιλέα τῶν οὐρανῶν τον ἀνωτάτω Πατέρα ποιήσαι τῷ Υίῷ αὐτοῦ; Ἐπειδήπερ ό των καθαρών ψυχών νυμφίος Χριστός έκάστη ψυχή τοιαύτη μυστιχώς συναπτόμενος, γαμήλιον τῷ Πατρὶ δίδωσιν ἄγειν ἐπὶ τούτῳ χαράν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ λέγων, ὅτι· «Χαρὰ γίνεται ἐν οὐραν $\tilde{\phi}$, ἐπὶ ἑνὶ άμαρτωλ $\tilde{\phi}$ μετανοοῦντι» (4) \cdot τοῦ γὰρ δι' ἐπιστροφής αὖθις συνιστῶντος καὶ συνάπτοντος Χριστῷ τοὺς ἐν μετανοίᾳ ζῶντας Πνεύματος άγίε, καρπός έστιν ή χαρά κατά τὸν ᾿Απόστολον, συμπεριβάλλουσα τοὺς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γης ἐνθέους. διά τοθτο γαρά γίνεται έν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ένὶ άμαρτωλῷ μετανοούντι. Τῆς οὖν ἀρρήτου συναφείας τοῦ χαρισαμένου την μετάνςιαν ήμιν Υίου του Θεού, πρός την ανθρωπίνην φύσιν τελουμένης ήδη, καί της ἐπὶ ταύτη παρὰ τοῦ Θεοῦ χαὶ Πατρὸς συγχρο-

⁽¹⁾ Mart, x6', 2. (2) Èpis. é, 32. (3) B' Kop. iá, 2. (4) Aoux. ié, 7.

τουμένης μυστικής γαράς έν ούρανοίς, ἀπεστάλησαν οί δουλοι, Ίωάννης ό του Κυρίε Πρόδρομος, Ζαγαρίας δυ ἀπέχτειναν οξ Ίνδαζοι μεταξύ του ναου καὶ του θυσιαστηρίου, Συμεών ό θεοδόχος, καὶ ά-• πλώς πάντες οί πρό του σωτηρίου πάθους καὶ τῆς άναστάσεως χαταγγείλαντες τετελεσμένην ήδη την του Κυρίου διά σαρχός έλευσιν έπὶ τὴν Υῆν. 'Απεστάλησαν οδη οδτοι χαλέσαι τούς χεχλημένους, δηλονότι τούς Τουδαίους. οδτοι γάρ είσιν οί χεχλη. μένοι, ώς και πρότερον διά των Προφητών κληθέντες, άλλ' ούχ ήθέλησαν έλθειν, τουτέστι πιστεθσαι καὶ συμμετασχείν της άββητου κοινωνίας καὶ χάριτος, καί τοι πολλάκις και πρότερον και νυν κληθέντες. Πάλιν ούν φησιν, ὢ τής ἀφάτου μακροθυμίας! ἀπέστειλεν άλλους δούλους, λέγων α'Ιδού τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασται, οἱ ταῦροι μου καὶ τὰ σιτιστά τεθυμένα και πάντα έτσιμα, δεύτε είς τούς γάμους». Οί δὲ ἀπούσαντες, οί μὲν ἀμελήσαντες φαμγρολ εις φλοορς και επαοδίας. αροολ τοριση ἀπέχουσιν οί τρύγη καὶ ἀμπελῶνας καὶ πραγματικάς άνωμαλίας προφασιζόμενοι, καὶ τῶν ίερῶν συνάξεων ἀπολειπόμενοι, καὶ τῆς ἱερᾶς ψαλμφδίας και διδασκαλίας ακούειν μη προθυμούμενοι; Οί δέ φησι χαί τούς δούλους χρατήσαντες υδρισαν χαί **ἀπέκτειναν.** Οὐ πάνυ πόβρω τούτων εἰσὶν οί καὶ νῦν άπειθουντες τοῖς προστάταις της Έχχλησίας, χαὶ κατ' αὐτῶν ἐστιν ὅτε τὰ τῶν πολεμίων παραφθεγλομελοι. αγγ, μπεις ρουρεαλ και τουτοις εκ τμε καραδολής ταύτης έχθλίψωμεν τό σωτήριον γλεύχος.

γενόμενα καλά τε ἢν καὶ ἀγαθὰ, πρὸς τοῦτο τὸ τέα Ἰδού φησι τὸ δὲ πάντων ἄριστον, μᾶλλον δὲ τὸ
α πρὸ ταύτης οἰκονομικῶς ὑπὲρ ἡμῶν παρὰ Θεοῦ
α πρὸ ταύτης οἰκονομικῶς ὑπὲρ ἡμῶν παρὰ Θεοῦ
α πρὸ ταύτης οἰκονομικῶς ὑπὲρ ἡμῶν παρὰ Θεοῦ
α πρὸς τοῦτο τὸ τέ-

μόνον όντως παι ἀσύγπριτον άριστον, ή ἐνανθρώ. πησίς έστι του Κυρίου ήμων Ίησου Χριστού, καὶ ταύτης μάλιστα τὸ τέλος, τὰ σωτήρια πάθη καὶ ή άνάστασις· φαίνεται γάρ ή κλήσις αυτη μετά τήν έπ νεπρών ανάστασιν του Κυρίου γεγενημένη. τότε γάρ καὶ πάντα γέγονεν ετοιμα τὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν την ήμετέραν, ή του Υίου του Θεού διά σαρχὸς ἐντελής οἰχονομία, ή χατ' αὐτήν θεόλεχτος διδασχαλία, τὰ της θεανδριχης ἐνεργείας ἀποτελέσματα, ή μετάδοσις του θεανθρώπου σώματος, τὸ μέγα και θετον και σωτήριον θύμα, ή έκ νεκρών τριήμερος έγερσις, ή χαταρχή της αίωνίου ζωής καί της ενθέου κατ' αὐτην εδφροσύνης. Οι ταῦροί μου φησί, και τὰ σιτιστά τεθυμένα. τότε γάρ καί τά παλαιά τοῖς νέοις ήνωται· τὰ μὲν διά της τῶν σιτιστών θυσίας δηλούμενα άρτος γάρ έστιν ό νον όπερ ήμων εν τη Έχχλησία θυόμενος. τα δε παλαιά διά των ταύρων σημαινόμενα, και διά της χαινής θυσίας μετενηνεγμένα πρός τὸ θειότερον. 'Απεςάλησαν οδν άλλοι δοθλοι, οί τοῦ Κυρίε 'Απόστολοι, χηρόξαι ταθτα καὶ τοῖς Ἰκδαίοις, έτι μαπροθυμούντος ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Δεσπότου. ἀλλ' ἀχούσαντες έχεινοι, οί μέν ούδε προσέσχον, άγροις χαί έμπορίαις, γή καὶ τοῖς γηίνοις όλοσχερῶς προσηλωμένοι· οί δὲ χαὶ τοὺς χήρυχας χρατήσαντες, τὲς μέν υβρισαν, τους δε ελιθοβόλησαν, πάντας δε, δσον το είς την αυτών ήχον πρόθεσιν, χαι υβρισαν χαὶ ἀπέχτειναν. « Όργισθείς οδν ό βασιλεύς φησιν πέμψας ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐχείνους, χαὶ τὴν πόλιν αδτών ενέπρησεν» επεί γάρ και μετά τό παρ' αὐτῶν ἐξειργασμένον πάθος ἔτι μαχροθυμῶν, ἀπέζειλε τούς πρός μετάνοιαν έχχαλουμένους, άμνηστείαν ἐπαγγελομένους, καὶ μεγάλων εὐαγγελιζομένους αγαθών επίδοσιν, έγγύας τε τούτων καὶ άρραβωνας διδόντας, και πίστεις άσφαλείς, οί δέ μή μόνον οὐ μετενόησαν οὐδὲ προσέσχον, ἀλλά καὶ

ύδριν ἀνταπέδωχαν, καὶ φόνοις ἢμείψαντο τοὺς Εὐαγγελις άς πέμπει δικαίως ἔπειτα τοὺς ἀπολέσοντας αὐτοὺς, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐμπρήσοντας. Τίς δὲ οὐκ οἶδε ταῦτα τετελεσμέτα φανερῶς ἐπὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἢν καὶ πόλιν φονέων νῦν εἰκότως ἐκάλεσεν;

Έπεὶ δὲ οἱ κεκλημένοι πολλάκις πρότερον καὶ νῦν, ἐχεῖνοι μὴ μόνον ἀναξίους ἑαυτοὺς τῆς κλήσεως έδειξαν, άλλα και άξίους όργης θείας και πανωλεθρίας κατά κέλευσιν του βασιλέως πρός τάς όδους απελθόντες οί αυτοί δούλοι, τουτέστιν οί τοῦ Κυρίε 'Απόστολοι, συνήγαγόν φησιν όσους εὖρον πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ οἶκος ανακειμένων. οὐτοι δέ εἰσιν οί εξ εθνών κλητοί. μία γάρ πόλις ύπηργε τηνιχαῦτα τοῦ Θεοῦ ή Ίερουσαλήμ, καὶ εἶς αὐτοῦ οἶκος ὁ τοῦ Ἰσραήλ· οί δε έξω τούτου, οῖτινές ποτε τὰ έθνη ἦσαν, εἰς τὰς όδους ήσαν οξον ερριμμένοι, πολλάς και διαφόρους ούσας. τοιαθτα γάρ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ τὰ δόγματα. Πονηρούς δέ φησι καὶ ἀγαθούς τούς ἐν ταῖς όδοῖς εύρημένους καὶ συνειλεγμένους, διὰ τὸ τῆς ἐν αὐτοῖς προαιρέσεως διάφορον, ἀφ' ής οί μὲν ἐκλεκτοὶ γίνονται, τη πίστει τρόπον ἐπιδειχνύμενοι καὶ βίον συνάδοντα, οί δε των εχλεχτών εξωθούνται, βίον βεβιωχότες αίσχρόν τε καί πονηρόν, καί πρός την πίστιν ἀπάδοντα. δείχνυσι δε τουτο διά των έξης. « Είσελθών γάρ φησιν ό βασιλεύς θεάσασθαι τούς άνακειμένους», τουτές ι τούς άπό των κεκλημένων προσελθόντας. Εἰσέλευσις δέ ἐστιν αὐτοῦ πρὸς τὸ θεάσασθαι καὶ ἀνακρίναι τοὺς ἀνακειμένους ή κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μελλούσης κρίσεως ἔκφανσις. «Είσελθών οὖν ό βασιλεύς φησιν, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον ούχ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου ». Ένδυμα τοῦ πνευματικοῦ γάμου ἐστὶν ἡ ἀρετἡ, ἣν ὁ μὴ ἐνδυσάμενος έντεῦθεν, οδ μόνον ἀνάξιος τῆς θείας έκείνης εύρεθήσεται παστάδος, άλλα και δεσμών

χαί μαστίγων άρβήτων πειραθήσεται. Εί δὲ χαὶ ψυχής έκάστης ένδυμα το σύζυγον δπάργει σῶμα. ό μή τουτο φυλάξας, ή άποσμήξας ένταυθα δι' έγχρατείας χαὶ άγνείας χαὶ σωφροσύνης, άχρεῖον έξει τότε και της άφθόρου παστάδος έκείνης άνάξιον... χαὶ τοῦ ταύτης ἐξωσθηναι παραίτιον. Ἐλέγξας γάρ φησι καὶ καταισχύνας ὁ βασιλεὺς τὸν μὴ ἀξίως τῆς κλήσεως έσταλμένον έκείνον, είπε τοίς διακόνοις. «Δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτὸνη, τουτέστιν άφύκτοις τοῦτον περιβαλλόντες δεινοίς, χωρήσατε της χατοιχίας χαὶ συναυλίας τῶν εὐφραινομένων, «Καὶ ἐχβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σχότος τὸ έξώτερον έχει ές αι ό χλαυθμός χαι ό βρυγμός των όδόντων». Δήται γάρ χεῖρας καὶ πόδας δικαίως ό χαί άπο των ένταυθα σειραζς των άμαρτιών αύτου σφιγγόμενος, καὶ ἐκβάλλεται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον πορρωτέρω Θεού γινόμενος, ώς μή φωτός έργα πράξας ένθάδε· έχει δέ φησιν έσται ο κλαυθμός και ό βρυγμός των όδόντων, ου λαυ ακοτος μόνον, άλλά και πυρ έστιν άσδεστον έκεινο τὸ σχότος. πρός δέ και σχωλήχων άχοιμήτων έμπεπλησμένον.

Κλαυθμός οῦν ἐκεὶ καὶ βρυγμός ὁδόντων, διὰ τὰς ἐπικειμένας καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καθαπτομένας ἀφορήτους ὁδύνας, διὰ τὰς ἀτελευτήτους οἰμωγὰς, διὰ τὸν ἄληκτον καὶ ἀνόνητον ἐκεῖ μετάμελον καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐπήγαγε· «Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὁλίγοι δὲ ἐκλεκτοί» δεικνὺς ὡς οὺχ εἰς ὁ τῶν δεινῶν ἐκείνων ληψόμενος τὴν πεῖραν, ἀλλ' ἀπλῶς πᾶς ὁ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ὁμοίαν φαυλότητα περικείμενος διὰ γὰρ τοῦ ένὸς τούτου παρέστησεν ὁ Κύριος ὁποῖοί τινές εἰσιν οί πονηροὶ τῶν κληθέντων καὶ προσελθόντων καὶ βαπτισθέντων, καὶ μὴ μεταδληθέντων ἐπὶ το κρεῖττον, μηδὲ διὰ τῆς μετανοίας τὸν ἐκ τῶν πονηρῶν ἡδονῶν τε καὶ παθῶν ῥύπον ἀποθεμένων. 'Αλλ'

 πρέπει δόξα σύν άγίω Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας κριτον . 'Αμήν.

(1) Hr. ξά, 10.

TEAOX.

• .

,

.

· ·

•

.

IIINAE

Τῶν ἐν τῆ παρούση βίβλω ὁμιλιῶν τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ.

<u>y</u>	ελίς
	-
	III
ΛΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ είς τον εν άγιοις Πατέρα ήμων Γρηγόριον Αρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης	
τὸν Παλαμᾶν τοῦ άγωτάτου καὶ σοφωτάτου Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμε-	
νικοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Φιλοθέου.	. ",
ΑΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ είς τον εν άγίοις Πατέρα ήμων Γραγόριον Αρχιεπίσκοπον Θεσσελονίκης	
τὸν Παλαμάν, τοῦ Παναγιωτάτου Ηατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυροῦ Νείλου.	πζ'.
ΟΜΙΛΙΑ Α΄. Περί της πρός αλλήλους είρηνης. βηθείσα μετά τρίτην ημέραν της πρός Θεσσαλον: ἐπιδημέας.	4
ΟΜΙΛΙΑ Β΄. Εἰς τὴν κατὰ τὸν Τελώνην καὶ τὸν Φαρισαίον τοῦ Κυρίου παραδολήν.	. 5
ΟΜΙΛΙΑ Ι. Είς την κατά τον σενωσμένον Ασωτον τοῦ Κυρίου παραδολήν.	44
ΟΜΙΛΙΑ Δ΄. Είς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δευτέρας του Χριζού παρουσίας καὶ περὶ πύσπλαγχνίας καὶ εὐποιέας.	18
ΟΜΙΛΙΑ Ε΄. Βις την Υπαπαντήν του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ήμων Ίησου Χριστου εν ή και	
περὶ σωφροσύνης, καὶ τῆς ἀντιθέτου ταύτη κακίας.	25
ΟΜΙΛΙΑ ς΄. Προτρεπτική πρός νηστείαν τν ή και περί της του κόσμου γενέσεως ώς τν έπιτόμο.	31
ΟΜΙΛΙΑ Ζ΄. Ετέρα, περί νηστείας.	36
ΟΜΙΛΙΑ Η΄. Περί πίστεως τν ή και της κατ' εύσέβειαν όμολογίας Εκθεσις.	39
ΟΜΙΛΙΑ &. Εν τῷ καιρῷ τῆς Νηστείας καὶ Προσευχῆς.	43
ΟΜΙΛΙΑ Ι΄. Τη δευτέρα Κυριακή της άγίας Τεσσαρακοστής, υπόθεσιν έχουσα τον έν Καπερναούμ ιαθέντα	
παρά τοῦ Κυρίου Παράλυτον καὶ πρὸς τοὺς ἀκαίρως όμιλοῦντας ἀλλήλοις ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν	
ι εραίς συνάξεσιν	47
ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ΄. Εις τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν.	53
ΟΜΙΔΙΑ ΙΒ'. Εν τη τετάρτη της άγίας Τεσσαρακοστης Κυριακή, υπόθεσιν έχουσα το κατ' αυτήν άναγινω-	
σκόμενον Εύαγγέλιον εν ή και περί της επιμελείας των ένδον λογισμών.	63
ΟΜΙΛΙΑ ΙΓ. Τη πέμπτη Κυριακή των Νηστειών εν ή και περί ελεημοσύνης.	68
ΟΜΙΛΙΑ ΙΔ΄. Εὶς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.	72
ΟΜΙΛΙΑ ΙΕ'. Εκφωνηθείσα τῆ Κυριακῆ των Βαίων.	77
ΟΜΙΛΙΑ Ις΄. Περί της κατά σάρκα του Κυρίου ήμων Ιησού Χριστού οἰκονομίας, καὶ των δι' αὐτης	•
κεχαρισμένων τοι; ω; αληθως είς αυτόν πιστεύουσι· καί ότι πολυτρόπως ο Θεός δυνάμενος της του	
διαβόλου τυραννίδος λυτρώσασθαι τον ανθρωπον, εικότως ταύτη μαλλον έχρήσατο τη οίκονομία.	
Ρηθεϊσα τῷ ἀγίφ καὶ μεγάλφ Σαββάτφ	82
ΟΜΙΛΙΑ ΙΖ΄. Δειχνύσα τὸ τοῦ Σαββάτου καὶ τὸ τῆς Κυριακῆς μυστήριου καὶ εἰς τὸ τῆς καινῆς	
Κυριακή; Εύαγγέλιον.	96
ΟΜΙΛΙΑ ΙΗ΄. Τῆ Κυριακή των Μυροφόρων εν ή καὶ ότι, πρώτη τὸν Κύριον ή Θεοτόκος είδεν εκ	
νεκρῶν ἀναστάντα.	103

ΟΜΙΛΙΑ ΙΘ΄. Είς το κατά την Σαμαρείτιδα του Χριστού Εύαγγελιον και ότι δει καταφρονείν των	
παρόντων.	108
ΟΜΙΛΙΑ Κ΄. Είς τὸ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ιωάννην ὄγδοον έωθινὸν Εὐαγγέλιον εν ἢ καὶ ὅτι με-	
γάλων δωρεών άξιωθήσονται, οι μέχρι τέλους μετ' εὐλαβείας ἐν ταῖς ἱεραῖς συνάξεσι παραμένοντες.	116
ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ΄. Εις την Ανάληψιν του Κυρίου καὶ Θεού καὶ Σωτήρος ήμων Ινσού Χριστού εν ή	
καί πῶς ἀναπληροῦται τὸ νομικὸν Σάββατον.	120
ΟΜΙΛΙΑ ΚΒ΄. Εἰς τὰν αὐτὴν Εορτήν· ἐν ἦ καὶ περί παθῶν καὶ ἀρετῶν.	125
ΟΜΙΔΙΑ ΚΙ. Είς το δέκατον έωθινον Ευαγγέλιον εν ή και περί του κατ' αϊσθησίν τε και νουν	
πρός τὸν ἀντικείμενον ήμεν πόλεμον.	430
ΟΜΙΛΙΑ ΚΔ΄. Είς την κατά την Πεντηκοστήν τελεσθείσαν φανέρωσιν και διανομήν του θείου	
Πνεύματος: ἐν ἢ καὶ περὶ μετανοίας.	435
ΟΜΙΛΙΑ ΚΕ΄. Εκφωνηθείσα τη Κυριακή των άγίων Πάντων.	444
ΟΜΙΛΙΑ Κς. Εκφωνηθείσα έν τω καιρώ του θέρους εν ή και περί πνευματικού θέρους	146
ΟΜΙΛΙΑ ΚΖ΄. Εκφωνηθείσα καὶ αυτη έν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους εν ή καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῖν	
λογικοῦ θέρους.	151
ΟΜΙΛΙΑ ΚΗ'. Εχφωνηθείσα κατά την έορτην των άγίων και κορυφαίων Αποςόλων Πέτρου και Παύλου.	156
ΟΜΙΛΙΑ ΚΘ΄. Ιπόθεσιν έχουσα τον κατά τον Εύαγγελιστήν Ναταθαΐον εν Καπερναούμ Ιάθέντα	
παράλυτον εν ή και περί της κατά Θεόν λύπης.	161
ΟΜΙΛΙΑ Λ΄. Υπόθεσιν έχουσα τοὺς κατά τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαϊού ἐν οἰκία ἀναδλέψαντας τυφλούς.	
έν ή καί ότι ούκ έστι πίστιν έχειν άληθως χωρίς των έργων της μετανοίας.	167
ΟΜΙΛΙΑ ΔΑ΄. Εκφωνηθείσα εν λιτή τελουμένη κατά την πρώτην τοῦ Αὐγούστου.	472
ΟΜΙΛΙΑ ΛΒ΄. Του αύτου όμιλία εἰς τὸ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαΐον τῆς ἐννάτης Κυριακῆς	
Εύαγγέλιον εν ή καὶ περὶ πειρασμών.	178
ΟΜΙΛΙΑ ΛΓ΄. Περὶ άρετῶν καὶ τῶν ἀντιθέτων ταύταις παθῶν καὶ ὅτι ὁ κόσμος, οὖ κοσμο-	
κράτωρ ο διάδολός έστιν, ου τὰ κτίσματά έστι του Θεου, άλλ' οι διὰ τῆς παραχωρήσεως τῶν	
κτισμάτων ὑποταγέντες αὐτῷ. Εζεφωνήθη ἐν Λιτῆ	184
ΟΜΙΛΙΑ ΛΔ΄. Εις την σεπτην μεταμόρφωσιν του Κυρίου και Θεου και Σωτηρος ήμων Ιησου	
Χριστοῦ' ἐν ἦ παράστασις ὅτι τὸ κατ' αὐτὴν φῶς ἄκτιστον ἐστίν.	189
ΟΜΙΛΙΑ ΛΕ΄. Εις την αυτήν του Κυρίου Μεταμόρφωσιν εν ή παράστασις, ώς ει και άκτιστόν έστι	
τὸ κατ' αὐτὴν θειότατον φῶς, ἀλλ' οὐα ἔστιν οὐσία τοῦ Θεοῦ΄	194
ΟΜΙΛΙΑ Λς. Εἰς τὸ τῆς δεκάτης πρώτης Κυριακής Εὐαγγέλιον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ὑπόθεσιν	
έχον την παραβολήν την λέγουσαν, «Διμοιώθη ή βασιλεία των ουρανών άνθρώπω βασιλεί, δς ήθέλησε	
συνάραι λόγον εν ή και περι άνεξικακίας και συμπαθείας.	200
OMIΛΙΑ ΛΖ΄. Είς τήν πάνσεπτον Κοίμησιν της πανυπεράγνου δεσποίνης ήμων Θεοτόκου και	
άειπαρθένου Μαρίας	205
ΟΜΙΛΙΑ ΛΗ΄. Είς το πρώτον έωθινόν εν ή καὶ ότι ούκ άρκεῖ το θεῖον βάπτισμα σώσαι τὸν ἄν-	
θρωπον, εὶ μὴ καὶ τὴν τήρησιν ἔχειν σπεύδει τῶν θείων ἐντολῶν.	211
DMIAIA ΑΘ΄. Ρηθείσα εν λιτή γενομένη διά την άήθη και άθρόαν του θανάτου τηνικαύτα πληγών.	216
ΟΜΙΛΙΑ Μ΄. Εις τον πάνσεπτον τοῦ Χριστοῦ Πρόδρομον καὶ βαπτιστάν Ιωάννην.	221
ΟΜΙΛΙΑ ΜΑ΄. Είς τὸ τῆς δεκάτης τετάρτης Κυριακής Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου εἰς τὴν παραδο-	
λήν την καλούσαν είς τους γάμους του υίου έν ή πρός τους λέγοντας, διατί έκάλεσεν δ Θεός	
τοὺς μπδαμως, ἡ μὴ δι' ἔργων ὑπακούσοντας' καὶ διατί ἐποίπσε τοὺς κολασθησομένους.	23 0 .

HINAE

των έν τη παρούση βίδλω χυριωτέρων πραγμάτων χατά Αλφάδητον.

A

Αδραάμ έχρημάτισε πατήρ πολλών έθνών. Σελίς 54. Αγάπης έργα τίνα είσί 25.

Αγγέλοις έγκαταλέγει τοὺς νηστεύοντας ή άληθής νη- στεία 38.

Αγώνες τοῦ θείου Γρηγορίου ὑπὲρ΄τῆς εὐσεβείας κατὰ τοῦ ἐκ Καλαβρίας Βαρλαάμ κζ΄.

Αδελφός και πατήρ ήμων έστιν ο Ιησούς Χριστός 4.

Αίσθησις περιεκτικωτάτη έστιν ή φαντασία 487.

Ακίνδυνος έγείρεται κατά της εύσεδείας μ'. Ακινδύνου δόγματα μγ'.

Αμερής και άληπτος ή του Θεου ούσία 199.

Αμικτον χρη πάσης κακίας τον της νηστείας καιρόν συντηρείν 32.

Αμπελών Κυρίου Σαδαώθ τίνες είσί 454.

Αναβίβασις του λογισμού ἐπὶ τὸ ὕψος του Σταυρου 60. Αναργον ἔργον του Θεου ποιον ἐστί 99.

Ανθίστασθαι δεί τὸν πιστὸν τῆ συνέσει τῆς πίστεως, καὶ γαίρειν τῆ ἐλπίδι 93.

Ανθρακιά τί λέγεται 132.

Αντίθετος ὁ τρόπος τῆς προσευχῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου 6.

Απαλλάττονται της Ακινδύνου αιρέσεως οι Πελοποννήσιοι μζ΄.

Απαντες χοινώς είχομεν την έχ του προπάτορος άράν 25. Απαρχή του Πνεύματος τι όνομάζεται 94.

Απερινόπτον μυστήριον ή σύλληψις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ θεανθρώπου Σωτήρος ήμων Ιπσοῦ Χριςοῦ Αγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις 72.

Αποχάλυψίς τινος των χατά την θαυμαστήν Λαύραν τοῦ Αθανασίου μοναστών περί τοῦ θείου Γρηγορίου πδ΄.

Από ποίων στομάτων ο Θεός καὶ οἱ ᾶγιοι αὐτοῦ οὐ δέχονται υμνον 146.

Ασέδεια διαφέρει άνομίας 165.

Ατοπία μεγίστη το λέγειν μη δείν γενέσθαι παρά Θεού τους κολασθητομένους 231.

Αὐτεξούσιον ὁ Θεὸς ἐποίχσε τὸν ἄνθρωπον 200.

B

Βαιθήλ πῶς έρμηνεύεται 142.

Βαρλαάμ είς Κωνσταντινούπολιν λς'.

Βάτος καὶ λαβίς έστιν ή Παρθενομήτωρ 76.

Βιαία ήν ή πνοή κατά την ήμέραν της Πεντηκοστής, καὶ τίνες προείπον περί αὐτης 436.

r

Γαβριλλ ήν δ ευαγγελισάμενος ταίς Μυροφόροις την ανάστασιν του Χριστου 405.

Γάμον τί λέγει. Γάμους διατί λέγει καὶ οὐχὶ γάμον 232.

Γεννήτρια της απαθείας έστιν ή έγαρατεια 48.

Γεύσις της άμαρτίας έστιν ή έν τῷ λογισμῷ τῆς κακίας άρχή 191.

Γῆ παραβάλλεται ή ψυγή 484.

Γνόφον τί έννοει ὁ μέγας Διονύσιος 497.

Γονείς του άγίου Γρηγορίου β'.

Γρηγόριος τὸν μονήρη βίον ἀσπάζεται ή. Γρηγόριος μετακαλείται εἰς Κωνσταντινούπολιν λς΄, λή. Γρηγόριος μετα τὴν ἐξορίαν λαμβάνει πάλιν τὴν ἔδραν τῆς κατὰ Θεσσαλονίκην Ἐκκλησίας νά, νδ΄. Γρηγορίου καταβομὴ ὑπὸ Ακινδύνου μγ΄. Γρηγορίου ὑποστροφὴ εἰς Θεσσαλονίκην ξ΄, ξγ΄. Γρηγορίου αἰχμαλωσία καὶ ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ ξβ΄, ξγ΄. Γρηγορίου θαύματα ζῶντος καὶ μετὰ θάνατον κς΄, νβ΄, νς΄, ξδ΄, ξγ΄, ξέ, 6, οά, οβ΄, ογ΄, οέ, ος΄, οζ΄, οθ', π΄. Γρηγορίου θάνατος, καὶ ἐκφορὰ αὐτοῦ ξβ΄, 6, πγ΄.

Δ

Δαίμοσι συντάσσοντοι οι πρός γοητείας χωρούντες 477. Δακτυλίδιον και υποδήματα τι έννοούσι 46.

Δεί τή νηστεία προσείναι την έγχρατειαν 35...

Διά λόγου τελείται ήμιν ή πρός Θεόν θυσία 52.

Δια τί ή ταπείνωσις ανάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς ὕψος δικαιοσύνης, ἡ δὲ οἴησις κατάγει αὐτὸν πρὸς βυθὸν τῆς ἀμαρτίας 5.

Διατί κόσμος καλείται το πάγ 33.

Διατί κατά πάντα υπήκους τῷ νόμφ γίνετα. δ. Δεσπότης Χριστός 26.

Διατί δ ἄνθρωπος μετά πέντε τὰ δημιαυργύματα δπλάσθη 33. 146.

Διατί ἄνθρωπος γέγονεν & τοῦ Θεοῦ Υίὸς καὶ Λόγος 88.

Διατί ὁ Χριστὸς προσφορὰν έχυτῷ καὶ ἀπαρχὴν προσήνεγκε τῷ Πατρὶ ὑπὲρ ἡμῶν 89.

Διατί έστη εν μέσφ των μαθητών ο Κύριος 122.

Διατί πάντων των άγίων την μνήμην ποιείται ή Εxκλησία 445.

Διατί τὸ, παράγων, δὶς εἴραται 169.

Διατί τους μαθητάς ηνάγκαζεν είς το πλοτον εμιθήναι 479.

Διατί λέγει τὰ, καθήσει, καὶ συναχθήσονται, καὶ ά-φοριεί 202.

Διὰ της άμαρτίας εξοχωρεί ή δυσσέδεια, καὶ διὰ της δυσσεδείας ή άμαρτία 42.

Διὰ τίνων ὁ Χριστὸς ὑπερυψώθη παρὰ Θεοῦ, καὶ πῶς ἡμᾶς σώσει 426.

Διδασκαλία περί τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύ-

Διατριδή του θείου Γρηγορίου εν Θεσσαλονίκη λδ.

Διαφέρει ή πρὸς Θεὸν ἀγάπη τῆς πρὸς τὸν κόσμον ἀγάπης 485.

Διάφορος η προσευχή του Τελώνου 8.

Δι' ένὸς ὁ Χριστὸς ἰάσατο τὸν διπλοῦν ἡμῖν θάνατον, καθάπερ ὁ διάδολος δι' ένὸς προυξένησεν ἡμῖν αὐτόν 91.

Διπλούν το είδος της προσευχής 7. Διπλούν το είδος των πειρασμών 182. Διπλούν το της έλεημοσύνης καλόν 201. Διπλούν το της ένεργείας κήρυγμα των Αποστόλων 137. Διπλούς ο έν ήμιν πόλεμος 133. Διπλούν περιτείχισμα ή νηστεία καὶ ή έγκράτεια 44, Διπλούς έστιν ο ἄνθρωπος 144.

Δοχίμιον των πεστών είσεν οἱ πειρασμοί 479.

Δόξα των Μασαλιανών περί προσευχής, και άνασκευή αὐτής 1'.

Δύο ήμεν ή διά του άγιου βαπτίσματος χάρις περιποιείται κδ'.

Δώρα της νηστείας. 34.

F

Ετιών Ιστάτου το θείω Γραγαρίω και ναύς αυτό άνεγεί-

Είς τέσσαρα διηρείτο ή νύξ. 480.

Ελαιόν έστιν ή άγάπη. 22.

Ενδυμα γάμου έστιν ή άρετή. 234.

Εν πνεύματι καὶ άληθεία δεῖ προσκυνείν τὸν Θεόν

Επαγγελία του Πατρός ήν το Πνευμα το άγιον 138. Επενδύτης τί έστί 432.

Εργοις δεικτέον τον παρά Θεώ υπεύθυνον και μετανοούντα, ότι ή παρ' άλλων υδρις και ατιμία δικαία έστι και φορητή 40.

Ετοιμα πρός την ημετέραν σωτηρίαν ποία γεγόνασι 233.

Εύχη τί έπονομάζεται 7.

Εύωδία Χριστού είσιν οι Χριστιανοί 486.

Εωθινά τίνα λέγονται 430. Βωθινά και Ορθρινά διατί λέγονται 434.

Z

Ζιζάνια τίνες είσί 453.

H

- Η άμαρτία φυγαδεύει την αγάπην 3. Η άμαρτία πολλάς επήνεγκε καταστροφάς γενικάς τε καί μερικάς 49.
- Η βασιλεία του Θεού ούκ έστι κτιστή. 192.
- Η διαφορά της γνώμης είς δύο διείλε την μίαν φύσιν
- Η έχ της νεφέλης φωνή τι εδίδαξε 198.
- Η έν πνεύματι περιτομή της καρδίας 67.
- Η έφ' ύψηλου οίχοδόμησις του Ιερου τύπος ήν της ερας Εχχλησίας και της πνευματικής αναδάσεως 6.

Ηλίου φωτί παρεικάζεται τὸ θείον φῶ; κό.

Ημεί; διαρέρομεν μυρμήκων, καὶ αὐτοὶ ήμων 231.

- H שחשדבות משמת שניולנו דמי שידמן מישףניה שי 44.
- Η Ορθόδοξος Εκκλησία τημέ τους άγίους 145.
- II noposia periern; naradian; teres afia 248.

Η του Κυρίου ανάστασις και ανάληψις, ανάστασις και ανάληψις εστι της ανθραπίνης φύσεως 424.

A

Θάνατος ψυχής τι έστι 85. Θάνατος της μητρός τοῦ Γρηγορίου ιζ. Θάνατος Θεοδότης λέ. Θειος καὶ προσκωνητός έστιν ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ 91. Θεολογία περὶ Χριστοῦ 131. 137, 145. 153. Θεολογία περὶ τοῦ άγίου Πνεύματος 136. 137. Θεοπτία τοῦ Αβραάμ 55. Θέρμη τις διὰ της μελέτης τῶν ἱερῶν ἀσμάτων ἐγγίνεται τῆ καρδίς τοῦ Χριστιανοῦ 120.

Θερισταί του πνευματικού θερισμού τίνες είσί 450, 452, 453.

Θέρος παρ' ήμιν τέστιν αίσθητον και λογικόν 447. Θεωρητική και πρακτική έστιν ή άρετή ιθ'.

I

Ιακώδ τύπος ἢν τοῦ Σταυροῦ 56.

Ιάματα τῶν ἐναντίων ἐστί τὰ ἐναντία 129.

Ιδιον τοῦ διαδόλου ἡ ὑπερηφάνεια, τῶν δὲ ἀγγέλων ἡ πρὸς Θεὸν ταπείνωσις 9.

Ιερουσαλὴμ πῶς ἐρμηνεύετας ἐξ. 130,

Ιματισμὸν τί ἐννοεὶ 207.

Ισαὰκ τύπος ἢν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ 56.

Ιχθὺς καὶ μελίσσιον κηρίον, ἀ ἔφαγεν ὁ ἰκροῦς τί ση-

μαίνουσι 123. Ιωάννης δ βαπτιστής Πρόδρομος ήν καὶ της Εκκλησίας

του Χριστού 227. Ίωάννης ὁ ὑπέρμαχος τῆς αἰρέσεως τοῦ Βαρλαάμ καὶ

Ακινδύνου άλίσκεται καὶ καταστρέφεται ν΄. Ιώβ τις πῶς ἐγένετο συνήθης καὶ ὁμιλητής τῷ Γρηγορίω ιή.

ίωνας τύπος ήν του προαιωνίου Λόγου του Θεου 220.

K

Κατσαρ εἰς τέσσαρα διείλε τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἡρώδου 223. Κατὰ τίνα σταυροῦται ἡμίν ὁ κόσμος 55.

Κεκλεισμένων των θυρών, πως είσπλθεν δ Ιπσούς σώμα περικείμενος 40%.

Κεφαλή και πρόσωπον άναγωγικώς τι σημαίνουσι 36. Κίνδυνος εν θαλάσση και άπαλλαγή του Γρηγορίου 96. Κληρονομίαν πρός ποίους παρέχει ὁ Κύριος 22. Κλητός τίς έστί 230.

Λ

Λαλιά διαφέρει χραυγής 65.

Λευχόν έστι τὸ γράμμα **τος Εύαγγελικού χη**ρύγματος 496.

Λιμός τί έστι 11.

Λογικάς τρυγόνας τίνας λέγει 27.

Αϋσαι τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου, τί σημαίνει 51.

Δύχνφ παρεικάζεται ή έκάστου ψυχή 3.

M

Μπθητήν ούκ άρκει το βάπτισμα μόνον ποιήσαι 214. Μαρία ή Μηγοαληνή άποστολος γίγνεται τοξε Αποστάλοις 448.

Μαριάμ πῶς έρμηνεύεται 74.

Μέγα ίσμα της άμαρτίας έπτο ο Πός και Λόγος του Θεού 49.

Μέθη τὶ ἐστί 917.

Μείζονα ἰσχύν ἔχει ἡ ἀρετή 5.

Medéappoy tí tete 288,

Μέλι πνευματικόν λέγει την λύπην 163.

Μελισσείφ κηρίφ παρεικάζεται ή εύαγγελική φωνή 461.

Μετάδασις τοῦ θείου Γρηγορίου είς την Δαύραν τοῦ Αθανασίου ιγ'.

Μίαν σαββάτων τί έννοούσιν οι Εύαγγελισταί 105,

Μόλυσμα κοινόν της Εκκλησίας έστιν ο πορυμίκον 20,

Μόνη έστάθη μεταξύ Θεού καὶ παυτός ανθρωπείου γένους ή Θεοτόκος 207.

Μόσχος σιτευτός έστιν αύτὸς ὁ Κύρμος ήμων Ιπερυ: Χριστός 16.

Μυροφόροι τίνες εἰσίν 404.

Μυστήριον μέγα ὁ τοῦ Σταυροῦ λόγος 64. Μυστήριον τοῦ μέλλοντος αίδικός ἐστι τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως 490.

Μωϋσής πῶς ὁρᾳ τὸν Θεόν 32. Μωϋσής τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ σχήμα αὐτοῦ προανέδειξε 57.

N

Νηστεία άληθης ποία έστί 45. Νηστεία έντέλλεται τῷ άνθρώπφ κατὰ πρώτον 33. Νηστεία καὶ προσευχή

συνφδά έστι 63. Νηστεία και άκρασια έναντία πρός άλληλα, ως η ζωή και ό θάνατος 68. Νίκης σύμδολά έστι τὰ βάια 80. Νόμος έλευθερίας τίς έστι 214. Νοσώδης ὁ Αύγουστος μήν 477.

O

ό ἀναγεννηθείς δυνάμει έστι σύμμορφος τῷ σώματι τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ 95.

Ο ἀπολιμπανόμενος τῶν κατὰ Κυριακὴν Ἱερῶν συνάξεων ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ 101.

Ο διπλασιασμός του, ναί, ναί καί ού, ού τι σημαί-

Οδοί Κυρίου τίνες είπι, και τίνες διεστραμμέναι 419.

Οὶ ἀθετούντες τὰ τοῦ Θεοῦ θελήματα, οὐ λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὰ αἰτήματα 217.

Οίκος Θεού είσιν οι χριστιανοί 454. 452.

Οἱ παρά τῷ μνήματι παρακαθιζόμενοι ἄγγελοι, τί εδείκνυον 447.

Ολέθριον έστι το προς αλλήλους μίσος 2.

Ομολογία ορθόδοξος περί της άγίας Τριάδος 11.

Ο παρά τῆ τοῦ Σιλωάμ κείμενος παραλυτικός και μὴ ἔχων ἄνθρωπον, ἐστὶν ἡ Εκκλησία ἡ μὴ ἔχουσα ποιμένα.

Οποϊόν τι πάσχει ο ήμέτερος νους 226.

Ο πονπρός διάδολος κατά μικρόν υποτίθεται την άμπρτίαν 44.

Όπου δεσμός ἀγάπης πάρεστιν, ἐκεῖ καὶ ὁ Χριστός 74. Θρατὰ καὶ ἀόρατα, πάντα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐποίησε 200. Θργὴ τί ἐστί 89.

Ορεστιάς ελέγετο πρότερον ή νῦν Αδριανούπολις οζ'. Οροφός έστι τὸ λογιστικόν τῆς ψυγῆς 51.

Ο Σταυρός ην έν τοις προγενεστέροις, καὶ τὸ μυστήριον αύτοῦ ένηργεῖτο ἐν αύτοις 5 έ.

Ο του Αύξεντίου δουνός που κείται ιδ'.

Οὖ έλπὶς ἐπιστροφῆς, ἀπόγνωσις οὐκ ἔχει χώραν 427.

Ού κτίσμα τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου 191. Οὐρανῷ ὁμοιάζει ὁ ἱερὸς ναός 203.

Ούσία ήμων έμφυτος καὶ περιουσία έστιν ὁ ήμέτερος νοῦς 44.

Οφις ο νοπτός στερεϊται ζωής, και πνεύμα νεκρόν γίνεται 476.

II

Παθών όρμαθός άνήδονος 487.

Παλαιγενής ή άρετή 43.

Παμμήχανος ο διάδολος 34.

Πάνδεινον τὸ τῆς ἀχολασίας δαιμόνιον 65.

Πάντων των δεινών έστιν ή άμαρτία 172.

Παπίκιον τί έστί θ'.

Παράδειγμα της χηρείας έστω τοῖς χηρεύουσιν Αννα ή τοῦ Φανουήλ 27.

Παράλυτος λέγεται ή ψυχή έκάστου χριστιανού 162.

Παρά τίνων κατωκείντο τὰ Σίκημα 409.

Πειρασμοί τίνα λέγονται 482.

Περί τῆς ἀγίας Τριάδος 439.

Πικρά τὰ τῆς πορνείας ἐπιτίμια 29.

Πιστεύειν εἰς τὸν Θεὸν διάφορόν ἐστι τοῦ, πιστεύειν τῷ Θεῷ 39.

Πίστις δικαιούσα ποία έστί 40.

Ποθητέα ήμιν ή στενή και τεθλιμμένη όδός 129.

Ποία θέα έστιν άναίρεσις άμαρτίας 133.

Ποία ή κατά Θεόν λύπη 464.

Ποίαι πτωχείαί είσιν άξιαι μακαριότητος 175.

Ποίοις έμποιεί ο διάθολος την από του μίσους μέθην 36.

Πολίται της μακράν του Θεού χώρας είσιν οι δαίμονες 15.

Πολλαπλή ή εν Χριστῷ άναχαίνησις 93.

Πολλαχώς διαιρείται ό εξς κόσμος τη διαφόρω χρήσει 13.

Πολλών πονηρών παθών αίτία έστιν ή τρυφή 186.

Πονηρούς καὶ ἀγαθούς τίνας λέγει, καὶ διατί 234.

Πότε μετά δόξης πολλής φανήσεται ο Υίδς καὶ Λόγος του Θεού 20.

Πότε ο Ιησούς κατώκησεν είς Καπερναούμ 48.

Πότε ώφελει ή πίστις 474.

Που το της Ιερωσύνης αξίωμα δέχεται ο θείος Γρηγόριος

Πρεσδύτερον υίὸν τίνας έννοει 46.

Πρόδατα καλεί τοὺς δικαίους, καὶ ἐρίφους τοὺς άμαςτωλούς 21.

Προηγείται της μετανοίας η ἐπίγνωσις 160.

Προηγείται της θείας κρίσεως τὸ έλεος καὶ ή μακροθυμία 48.

Προσευχή τί έστί 6.

Προστάτης ψηφήζεται ὁ θεῖος Γρηγόριος διακοσίων άδελφων εἰς τὸ ἄγιον Όρος κέ.

Πρόσωπον του Θεού όρώμενον καὶ μὰ όρώμενον τί ἐστί 57. Προτιμοτέρα ἡ ἐκ τῆς διδασκαλείας ώφέλεια καὶ τῶν ἀναγκαίων χρειῶν 414.

Πρώτη πάντων ἀνθρώπων ἡ Θεοτόχος εἶδε τὸν Κύριον · ἀναστάντα 404.

Πτύον έννοει τὰς άγγελικὰς δυνάμεις 455.

Πῶς ἀνάλωσε τὴν ἢν ἔφαγε τροφὴν ὁ Ἰπσοῦς Χριςός 423. Πῶς δεῖ τιμᾶν τοὺς ἀγίους 445.

Πως εποίησεν ο Θεός τον ούρανον και την γην 32.

Πως εὐκόλως ὁ θεῖος Γρηγόριος τὰ καθεκάστην μαθήματα ἀπεστομάτιζε ς'.

Πῶς ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται εἰς τὴν θείαν κατάπαυσιν 99.

Πως δράται ή έν το σώματι άνακαίνησις 94.

Πῶς οι χριστιανοὶ συλλαμδάνουσι τὸν πρὸς Θιὸν φόδον καὶ πόθον 485.

Πῶς ὁ χριστιανὸς δέχεται τὸν Πατέρα καὶ Υίόν 444.

Πως ως δ Ηλιος έλλαμψε το πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἐπὶ τὸ Θαδώριον όρος 195.

. 3

ũ

Σάββατον λέγει ὁ Φαρισαῖος τὴν ἐβδομάδα τῶν ἡμερῶν 8. Σημεῖον τῆς μαθητείας ἡμῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ἐστιν ἡ ἀγάπη 81.

Σκότος αντίθετόν έστιν ή άμαρτία 470.

Σπόρος λέγεται ο λόγος της διδασκαλίας 448.

Σταυρός τί έστί 59. 444.

Συμεών ύπαντα τον Ιπσούν Χρις ον είς το Ιερον 493. 274.

Σύμφωνοι πρός άλλήλους οι Εύκγγελισται Ιωάννης και Λουκάς, και ουδεμίαν διαφωνίαν έχει ο εξ πρός τον όκτω 190.

Σύνοδος εν Κωνσταντινουπόλει κατά Βαρλαάμ μ΄. Σύνοδος κατά Ακινδύνου μά. Σύνοδος ετέρα νκ'. Συντετριμμένος λόγος ποίος εστί 194.

T

Τὰ μετὰ τὴν παράβασιν δεινά 73.

Τὰ μνήματα τῆς ἐπιθυμίας ἐστὶν ἡ ἀναστήλωσις τῆς θείας δργῆς 45.

Τὰ πρὸς τὸν Λάζαρον βήματα τοῦ Κυρίου ἢν βήματα δεσποτείας καὶ αὐτοκρατορίας 79.

Τετάρτη φυλακή τῆς νυκτὸς ἀναλογεῖ ή τοῦ Χριστοῦ δευτέρα παρουσία 484.

Τῆ δικαιοσύνη κατεβλήθη δ διάδολος 83.

Τζιμισχής ὁ ἐκ Βεβροίας πδ΄.

Τλν τιμην της δγδόης ημέρας εισήγαγε καὶ ὁ Μωθοής 400.

Τῆς τοῦ Απρών στολῆς οἱ κώδωνες τί ἐσήμαινον 68.

Τί δείχνυται διὰ τῆς Τεσσαρακοστῆς, καὶ τί διὰ τῆς άγίας Πεντηκοστῆ; 409.

Τί εδήλου ο κρίθινος άρτος των μετά του Γεδεών 44. Γί εστὶ τὸ, Μετεμορφώθη 492.

Τίνα απέδλεπον πρὸς κληρονομίαν τῆς αἰωνίου μακαριότητος 21.

Τίνα ἐποίησεν ὁ φιλάγαθος Δεσπότης πρὸς βελτίωσιν ήθων, καὶ ὁδηγίαν ήμων πρὸς ἀρετήν 12.

Τίνα έστι παράστασι; τοῦ ἀληθῶς πιστεῦσαι ταὶς ἐπαγγελίαις τοῦ Χριστοῦ 40.

Τίνα ζωήν ὑποστήσονται οἱ άμαρτωλοὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν 449.

Τίνα τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ κηδεμονίας, & ἀπεδείξατο πρὸ τοῦ γενέσθαι ἡμᾶς ὁ Δεσπότης καὶ Ποιητής ἡμῶν 12.

Τίνα τὰ ἔργα τῆς μετανοίας 174.

Τίνα τὰ πρῶτα τῆς λογογραφίας τοῦ θείου Γρηγορίου κέ. Τίνα φησιν ὁ θεῖος Γρηγόριος περὶ τῆς κατὰ νοῦν Σχο-

λής καὶ τῶν ἀπὸ ταύτης τικτομένων κ΄.

Τίνες αναληφθήσονται έν νεφέλαις 130.

Τίνες εισίν οι μίσθιοι, καὶ τένες οι υιοί 45.

Τίνες διά νηστείας θεόπται έγένοντο 68.

Τίνες και πόσοι ήσαν οι επ' άρετη περιβεβοημένοι πρό του νόμου 57.

Τίνες οι στενάζοντες εν τή μελλούση κρίσει 22.

Τίνες των πτωχών και πλουσίων άδελφοι Χριστού του Θεού ήμων είσί 22.

Τίνι τρόπω ο Χριστός ετροπώσατο τον διάδολον 90.

Τίνος ενεκεν ο Θεός πυλόγησε και ήγίασε την εβδόμην ήμέραν 98.

Τίνος ἔνεκα ἐν φυλακή ἔθετο τὸν ἰωάννην ὁ Ἡρώδης 224.

Τίνων τὸ διδάσκειν, καὶ τίνα ίδια της θείας χάριτος 213.

Τίνων σύμβολα ήν, & είδεν ὁ θείος Γρηγόριος καθ' ύπνον λθ'.

Τί τ δαιμονών κατά πρώτον μάλλον πάσχει 64.

Τίς έχυτον άξιον θείας έπισχοπής ποιεί 444.

Τίς ή άληθής καὶ θεάρεστος νηστεία 69.

Τίς κατά σάρκα περιπατεί 59.

Tie 6 9 avaros The boyes 173.

Τίς δ θέλων ίδειν ημέρας αγαθές κατά του προφητάνακτα Δαδίδ ΤΤ-

Τίς ὁ πιστεύων 474.

Τίς προείπε περί του ήχου του πληρώσεντος τόν οίκον, οὐ ήσαν et μεθηταί τού ίπου 136.

Τί το ποιήταν τους Ισρανλίτας αναξίους των πλακών 217.

Τί οποδεικνύει τὸ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος καὶ τὸ, εἰλογημένη η ἐρχομένη βασιλεία 80.

Τί ὑπεμφαίνει τὸ ζεῦγος τῶν τρυγόνων, καὶ τί οἱ νεοσκοὶ τῶν περιστέρῶν 27.

Τὸ, ἀχολουθείν Χριστῷ, δηλοί τὸ, ζῆν κατὰ τὸ Εδαγ-Ψέλιον αὐτοῦ 58.

Τὸ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, τὴν Θεοτόκον ὁπεμφαίνει 40 έ. Τεὺς κάθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, πῶς ἔρμηνευτέον 49.

Τούς μή διδόντας τῷ δεομένω σὸχ' ὡς ἄρπαγας, ἀλλ' ὡς μή διδόντας καταδικάζει 70.

Took stow at mrayetat 475.

Τρόμος τί ἐστί 176.

Τρόπος ἐνοικήσεως τῆς ἐνυποστάτου δυνάμεως τοῦ Τ΄ψέστου 206.

Τύπος του σπηλαίου, ἐν ῷ ἐτάφη ὁ Χριστός, ἐστὶν ὁ ναός 449. Τύποι των μυστηρίων τίνα ἦσαν 214.

Y

Τιούς Θεού τίνας ἐκάλεσεν ἡ ἀγία Γραφή 28. 38. Υιούς Θεοῦ ἐποίησεν ἡμᾶς ὁ ἰησοῦς Χριστός 425, 455. Υιούς Αδραάμ τίνας λέγει 84.

Υπόδειγμα της μέν άρετης Ιωάννης, της δε παπίας ό Ηρώδης 226.

Υποστατικώς πμάς εδικαίωσεν ο Ιπσούς Χριστός 26. Υπό τίνων δει αιρόμενον του Εξυμολογούμενον φέρεσθαι πρός Κύριον 51. Ð

Φανέρωσις της παναγίας Τριάδος είς το βέπτισμα του Ιησού Χριστού 87.

φαρισαίος ου πρός Θεόν, άλλά πρός ξαυτόν προσηύγετο Τ

Φευκτέα ή πορνεία 30. Φευκτέον τους μή παραδεχομένους τὰς τῶν Πατέρων ἐξηγήσεις 489.

Φιλία πρός τον κόσμον γίνεται διά της του σώματο; άγάπης 486.

Φόνου γεννήτωρ έστιν δ φθόνος 218.

Φροντιστήριον θείας φιλοσοφίας ποῦ συνεστήσατο ὁ θείος Γρηγόριος ις΄.

Φυλαί της γης τίνες είσί 49.

Φως ήρσι παρεικάζονται οι Απόστολοι, Πέτρος καί Παῦλος 157.

${f X}$

Χιών λευκή μόνον έστιν, ούχι και στιλδούσα 196. Χοίρους τίνας λέγει 15. Χρηματισμοί τοῦ θείου Γρηγορίου ιδ΄, ιέ, κδ΄, λή. Χρησις μόνον τοῦ κόσμου τοῦτο ἔστω τοῖς πιστοῖς, ἀλλ'

ού καὶ κατάχρασις 115. Χριστῷ συμδασιλεύσουσιν οἱ δίκαιοι 150.

T.

Ψιλόν ἄνθρωπον οι Φαρισαίοι εδόξαζον τον Ιησούν Χριστόν 50. Ψυχή και άγγελος ἀσώματα όντα ούν είσὶ πανταγού 413.

Ω

Δσανά, πως έρμηνεύεται 80.

IIINAE

TON HAPOPAMATON

Τής βιογραφίας.

Οξόν τε σελίς ά. οδόν τε σελ. β'. ὑποχαλὰν βαθυμίαν τινὰ σ. γ'. χρατοῦντάς τε σ. δ'. χρυμοῖς έ. ζἤσόν με πατράσι, τουτφὶ, σπουδαιόν τε ζ'. γεμὴν. ἡλλοιῶσθαί τισι ή. τφόντι δ'. μηδοπωσοῦν Ι. ἤτησαν, χοινἢ τε ιά. θεωρίαν ιβ'. ἢ, τοῦτό μοι ιγ'. πρῷς εἰμι, ἐγῷμαι,
ὑπὲρ ιί. εὕπω ιή. πόλλ ἔτερα, εἴναι ιδ'. θεῖά τε, ἔστι τοῖς χγ'. τοῦτ' αὐτὸ χς'. στύλον, σωματικῆς χζ'. ἡρεῖτο κδ'. ἡμιληκότων, θεῖδο
τε λά. τρίχω, φησὶν, λέ. συνφδὸν λς'. προθεσμίαν λζ'. καθωράτο μδ'. ἄθλοί τε μγ'. πόσω μάλλον μς'. νῆσοί τε, ἢ μή· ἱαυτἢ νά.
πύργον νή. ἡξιούμεθα, ἀπωχισμένοις ξδ'. ἐπειπὼν ζδ'. λρχιερεῦσί ψημι ξζ'. τῶν ξδ'. γεμὴν ό. παρεπόμενον οδ'. ἀλουργίδας ογ'. ῆς ος'.
εὐ μά οθ.

Τῶν ΜΑ΄. Όμιλιῶν.

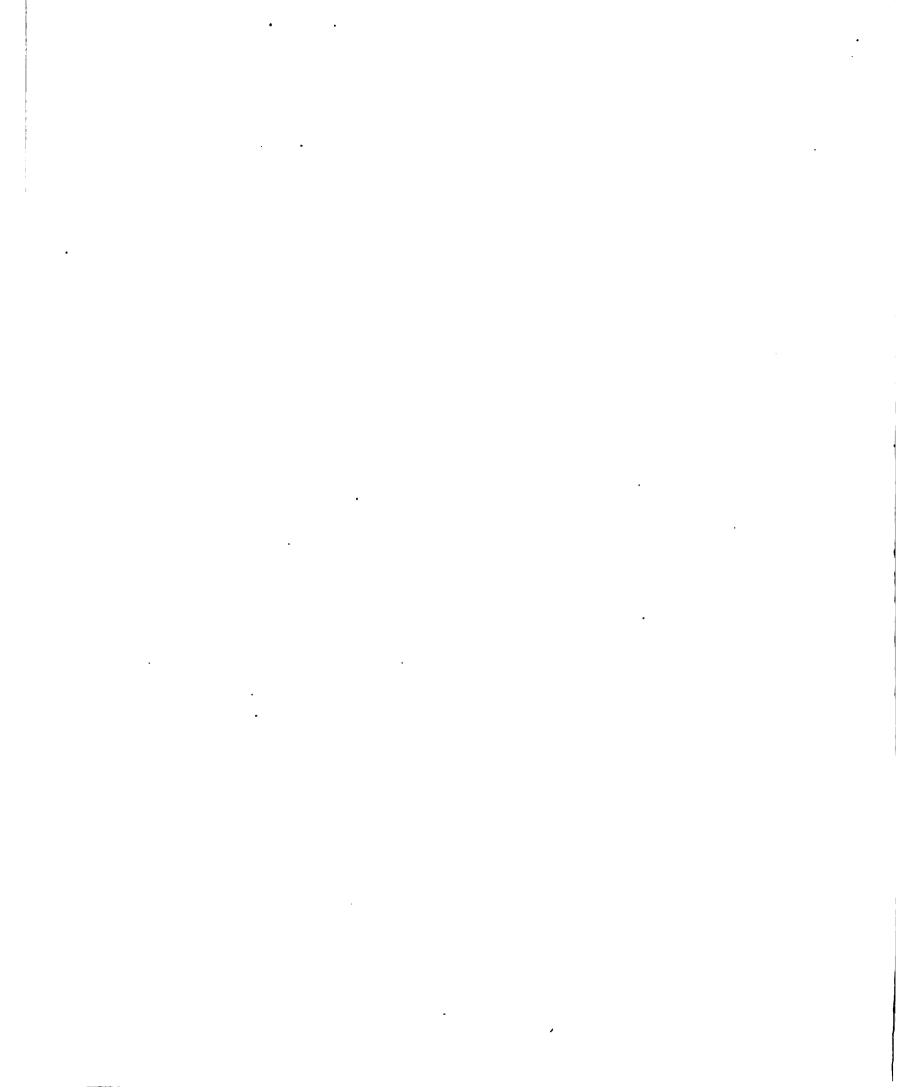
Πασίν έστι, Εκκλησίαν, ἐπάγγέλλεται σελ. 1. καταδαφίζεται, χεζφόν τί σοι 2. ούν 8. εἰδως 6. γάρ ἐστι 7. συγκατασπά 8όχημα γάρ 9. καταφεύγης 10. χρήζει 12. ράθυμίας, προσφαειωμένοις, ύστερογενές, είπε, οδν 13, άρχιληστής, έδίδου, υίος 15. παραγγέλλει, ήνίξατο 19. δρον 20. εδώκατέ μοι 21. ριγούντων, άγαπαν, πυράν 23. δ άσυμπ. έξ ων 24. ούχ δπόστασιν 25. σώματός τε, ων έστι, κατά τὸν, πάντες, τίνες; 26. προκαταγγέλλων, καταγγέλλων 27. ψαλώ, πόσφ μείζ, έσωθέν τε, διñγον 28. όψέποτε, παραγγέλλει 29. άφηρίθη, ήχμαλώτευσε, έξωλόθρευσας 30. άρετην έστιν 31. και, κύκλφ 32. ένιαυσικίων, αύρα 34. άντιβρόπου, είν τή 35. άνατεταμένη, παραγγέλλει 36. επιτεταμένης, άγωνισώμεθα 39. δοημέραι 41. παχεία 44. τη ψυχή 45. οδτός, Ηρώδου 48. εν ήμεν έστιν, παον, κάγω, τζ, πασάν σου, νικήσης 55. παρέλθης, παίδά σου 56. όχλον, παραγγέλλει 58. ήμων έστιν 59. απαρέσκωνται 61. αποκατηλλάγημεν, ξστησαν 62. οίκις 63. πρώτόν τι 64. είπις 60. συνηλικιώτις, έστη 68. δί, δώς 70. διοδίδακτοί έστι, προσωκιωμένων 71. πνοϋμά ές: 72. καταγγελλόμενος, άψαυστα 74. ξ 75. βήμά σου 76. άντεισοικίσαι, οδτοι 78. ήδειν 79. πτωχεία, πράδς είμι 80. πρεσδύται 81. οδτος 82. Υπερ 83. ἀπωχισμίνης, βήμά σου, συλλαδούσά τε 84. πρώτός μου 86. ἐπαγγίλλεται, Ο 87. ἐνεπίσομεν 88. τῆ 89. ἡχμαλώτευσιν, άφάτου 90. ή 91. αίμα 92. ὑποδολή, άντικαθίστασθαι 93. άναστήσονται μέν γάρ 95. ὑποχωρησάντων, γεννώτο, οἶον 97. οδτος, άπο 98. διμοσα, 99. είσάγουσα 100. έστη 101. δίδε, τῆ, συνερχώμεθα 102. οδπω 103. δρίζοντός, ῆδει, ῆψαντο, αδται, μύρον 104. πνίφααι 103. απαγγίλλουσα 107. οδά περ, τη, χειράς τε 108. οδτός, πόσφ 114. έξαγγίλλειν 117. ήψαντο, άντεισφαίσθη 118. απαγγίλλουσα, ναφ 119. πασάν σου, παραγγίλλει, ήρεμούσαν, 120. εν η 122. η 125. εξάκουστον 137. γλώσσα μου, πνευμά μου 138. ελεγε 139. παραδφ τις 144. δον 146. δον 150. διάραι 154. αὐτός ἐστι 155. χεῖράς σου, χωρίσει 159. οἶκόν σου 163. μετανοούντα 164. ἐπηγγέλλετο, ἐπαγγελλόμενος 165. οὖν 167. Ϫν 170. οὐχ ὁ 173. προσαναγγέλλων 176. ὑπὶρ 181. ἀρχιερεύς ἐστιν 183. Κπερ είσιν 184. χατά Παϋλόν είσι, χαταγγέλλουσι, είδν τις 186. ἐπροοιμιασάμην 189. τῆ 190. γεὔσίς ἐστιν 191. Χρυσόστομος 192. περιστιλεί 195. Οδτος, 198. έστη, ἐπιγνῶμέν τε 199. συνάραι, ἡ γνῶσίς σου 200. παρροποία 201. συνάραι, ἀποδῷ 202. οὐχ ὑπήκ. 203. άψαύστων 205. είξασα 206. γή 208. άγαπψη 210. παραγγέλλει 218. άπωνάμενος 219. ἐπαγγελλόμενος, δδε 210. πλησιαίτερος, προππταγγάλλει 212. άπιστοῦσί τε 226. δοχειά τε, τῷ 229. οδν 232. τεώροί μου 233. τετελεσμένα 234.

March 19 12 to 12 to 1982

.

The second of th

		•		
\				
				•
•	,			
		•		
				ı
• •				1
.•				
				I
	•			
			•	

				•	•	
•						
				•		1
					·	
			·			
		·		•		•
	·					
					·	•

